This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

Usage guidelines

Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

We also ask that you:

+ *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.

+ *Refrain from automated querying* Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.

+ *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.

+ *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

About Google Book Search

Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at `http://books.google.com/`

EX-LIBRIS NICOLAI FIRMINI
BONVS
LIBER,
AMICVS
OPTIMVS
SVRSVM!
HAEC ES
FELIX
PATRIA
MEA
DILECTA
VIRTVS ET LABOR

IRGILI
ARONIS
OPERA

ÆDITIONEM P. MAASVI

CASTIGATA

CUM NOTIS

JOANNIS MIN-ELLII.

GENUAE

Apud PHILIPPUM UCELLO Bibliop. in *Can*

MDCCCVIII.

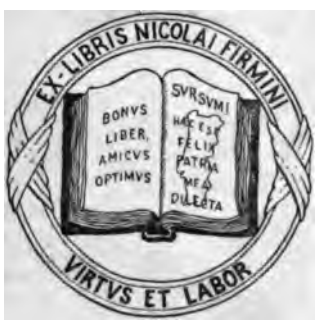
EX·LIBRIS NICOLAI FIRMINI
BONVS
LIBER,
AMICVS
OPTIMVS
SVRSVM
VIRTVS ET LABOR

VITA
VIRG. MARONIS,
AUCTORE
SEBASTIANO CORRADO.

IRGILII vitam multi, ſed admodum negligenter, ſcripſerunt. Quod a nemine hactenus animadverſum miramur: quin dolemus interdum, Virgilium & Ciceronem, linguæ Latinæ principes, & in ſcribendo diligentiſſimos omnium, rerum ſuarum ſcriptores tam negligentes habuiſſe. Sed alias de Cicerone: nunc aliqua, quæ de Virgilio paulo negligentius ſunt, ipſi nos paulo diligentius & accuratius conſiderabimus: deſuncta quædam, quæ ſunt a ceteris omiſſa, nos addemus.

Vigilius a Suida Οὐεργίλιος Græce, ſic a multis Virgilius Latine ſcribitur: quaſi vero qui primus Vergilius eſt dictus, a Verſiculis, vel a vere ſit appellatus. Etſi non deſunt, qui dictum a prædo ſuſpicentur: & Virgilium ſcriptum in veterum monimentis eſſe teſtantur, nec eis credunt, qui nomen hoc a virga deduxerunt, vel potius ſomniant. Certe Virgilii matrem neſcio quæ virga ſomniaſſe ſcribunt. Et ſane non videtur iis eſſe credendum: cum multo antea Romæ Virgilii eſſent, ut in Ciceronis libris, & in veterum monimentis videre licet; & Servius Virgilium a patre natum Virgilio patre teſtetur, quod ſimile vero ex eo videatur eſſe, quod tum mos eſſet, ut filii [præſertim primo loco nati] non ſolum nomina, ſed etiam prænomina patrum ſequerentur: ut Tullius Cicero, M. Tullii Ciceronis filius eſt appellatus. Pater autem Virgilius vel colonus deduci, vel, civitate donatus, nomen aliquando Virgilii ſequi potuit. Pierius certe noſter, poſtquam quæ dici conſueverat, levi brachio (quod ajunt) confutavit, Virgilium ſcribendum eſſe convincit, ſive fit a virga, ſive a virendo (ut quidam putant). Nec enim deſunt, qui mordicus illud teneant a virga dictum: in quorum ſententia fuit Cæcilius Minutianus, Apulejus, & Calvus ille, qui carmine ſcripſit:

Mantua Virgilium, cui virga dedit memorabile nomen.

Sed non libenter in leviſſimis hiſce rebus verſari ſolemus, ſi modo ea huic Poetæ nomen hoc præter morem ob aliquam cauſam impoſuit. Antonio Thylefio præceptori noſtro potius aſſentimur: qui putat Virginali (ſic enim loquebatur) modeſtia, & verecundia, Virgilium fuiſſe. Hanc ego ſententiam eo libentius ſequor, quod Poeta ipſe (cum, vitæ ſcriptor, & Servius affirmant) ex moribus etiam *cognomen accepit. Nam Parthenius* eſt appellatus. Hinc in libris *ferè pene omnium illa eſt inſcriptio*, PARTHENIATIS VIRGILII LIBER.

Fuisse quidem Virgilium virum modeſtiſſimum fuiſſe, vel ipſum ſcrip-

licere poſſimus: videri nobis eâ diviſionem ſignificari, quam Decem- (quorum annus fuit Cicero) poſt D. Brutum obſidione Mutinenſi li- num recerunt: nam ſic omnia quadrant; quod fieri potuit, ut Virgili- a diviſione ſuos agros amiſerit: deinde Romam profectus, eos vel lionis (qui tunc aberat) litteris, vel Octaviani (qui Romam redierat, e tunc erat in Italia, & multum, quamvis eſſet juvenis, poterat) gra- recuperarit: atque ut aliquam gratiam referret, Bucolica ſcripſerit, uibus illud dixit: *Hic illum vidi juvenem*. Accedit, quod Virgilius eannum vigeſimum octavum agebat, quo tempore Bucolica cepit Servius refert) ſcribere. Ita ut Cicero verſus aliquos ex Bucolicis ire, & ipſum etiam Virgilium videre potuerit: quamvis adhuc ea de habiteamus: quod Euſebius ante bellum civile, quod inter Cæſarem & mpejum fuit, eum Romam veniſſe prope demonſtret: & nos ita ratio- ari ſolemus: Si Virgilius ante Ciceronis mortem Romam venit, a- am recuperavit, Bucolica ſcripſit, & ab ipſo Cicerone tantopere com- ndatus eſt, veriſimile non eſt, eum poſtea ſic ignotum fuiſſe, ut diu bulî minuſſet eſſet: ſin poſt Ciceronis mortem venit, Cicero neque erſus ex Bucolicis audire, neque ipſum videre potuit, præſertim cum æ ſcriptor (quiſquis ille fuit) affirmet, eum magiſtro ſtabuli ſerviſſe, Octavianum jam tum Auguſtum & principem fuiſſe: qui tamen ne- e *princeps*, neque Auguſtus (niſi multo poſt Ciceronis mortem) t appellatus. Quin ſi Cicero illum vidit, & commendavit, ne- ſſe eſt, ea quæ de pullo, de canibus, de panibus, & de Octavia- dubitatione ſcribunt, falſa judicare, & dicere, eos contraria ſcribere: illud eſt contrarium, Virgilium multo poſt Antonium ad Actium vi- um pro recuperato agro Bucolica ſcripſiſſe: & eumdem Octaviano ab ziaca victoria reverſo Georgica recitaſſe: quaſi vero Bucolica poſt Geor- gica ſcripſerit. Reſpondeat fortaſſe quiſpiam, in vita ſcriptum eſſe, viſionem agrorum poſt Philippenſem victoriam factam fuiſſe. Eſto: gnat quoque: nam fuit ea multo poſt Ciceronis mortem: ita ut nihil eo- m, quæ de illa referunt, fieri potuerit. Certe Servius aperte dicit, rgilium poſt agrum amiſſum Romam veniſſe: ſed vitæ ſcriptor non n dicit quam ſignificat, eum prius Romæ fuiſſe, & Auguſti familiari- te ſuoque carmine fretum, Arrio Centurioni reſiſtere voluiſſe.

Quam porro illud abſurdum, Virgilium res Romanas inchoaſſe, & ſenſum materia, & nominum aſperitate, ad Bucolica tranſiſſe? Nam æ materia major aut pulchrior, quam quæ res Romanas comprehen- t? quæ nomina minus aſpera, quam Romana? Quin nec offenſus eſt, & rebus Romanis tam multa in hiſce libris ſcripſit, ut ita Servius dicat: *antiquis inveniemus, opus hoc appellatum eſſe non Æneidem, ſed geſta puli Romani*. Idem Servio dicenti, Virgilium res Albanas jam cœptas miſſe, reſpondemus, Quid, quod vitæ ſcriptor ille refert fuiſſe, qui exi- imaret eum, ſi diutius vixiſſet, quatuor & viginti libros uſque ad Au- ſti tempora ſcripturum, *neque alia quidem percurſurum*, Auguſti vero eſta diligentiſſime executurum? Quæ quidem opinio, etſi (quod paulo ſt oſtendemus) falſa ſuit, vel potius ab illo ſcriptore ficta, oſtendit ta- n *magis quod dicimus, Virgilium nec materia*, quam vellet percurre-

re,

men, cum faciendis carminibus feliciorem fuiſſe: quæ tamen ille quam pauciſſima ſingulis diebus faciebat, ut Quintilianus & Gellius affirmant.

Nullum Præceptorem Virgilio legimus, inquit Franciſcus Petrarcha: male: nam Macrobius auctor eſt, eum Parthenio Grammatico in Græcis litteris uſum fuiſſe; Servius autem Sironem ejus doctorem in rebus Epicureis agnoſcit. Nec video, quem ſecutus auctorem Franciſcus idem Petrarcha ſcripſerit, Marcellum, Octaviæ filium, a Virgilio reprehenſum, vel irriſum fuiſſe, quod avibus delectaretur. Hunc Poetam quanti fecerit Auguſtus, notum: quanti populus Romanus, hiſce verbis Cornelius Tacitus oſtendit. *Populus Romanus, auditis in theatro verſibus Virgilii, ſurrexit univerſus, & forte præſentem ſpectantemque Virgilium veneratus eſt ſic quaſi Auguſtum*: quem quidem honorem pauciſſimis tribui ſolitum Plutarchus oſtendit. Hunc Alexander Severus Imperator Platonem Poetarum vocabat, ipſiuſque imaginem cum ſimulacro Ciceronis in ſecundo larario (ut loquitur Lampridius) habuit. Sic Homerus & Virgilius Alexandrum, uterque ſuum ſortiti videntur.

Hujus opera Græci (quod Ovidio quoque, & præterea nemini, vel certe paucis contigiſſe videmus) in ſuam linguam converterunt. Huic tantum veteres tribuerunt, ut nullus pene bonus ſcriptor reperiatur, qui non illum (ſi forte locus occurrat) commendet, & Poetis omnibus anteponat. Ovidius certe, cum ſemper, & ubicumque datur occaſio, Virgilium laudat, tum ex illius verſibus tragœdiam confeciſſe dicitur: ut Auſonius, Proba, Pomponius, & alii poſtea multi centones confecerunt. Silius Italicus diem Virgilii natalem quotannis celebrabat: quod & Jacobum Sanazarium ſuperioribus annis feciſſe ferunt. Natus eſt autem Idib. Oct. ut libro duodecimo Martialis oſtendit.,

Maja Mercurium creaſtis Idus:
Auguſtis redit Idibus Diana:
Octobres Maro conſecravit Idus.

Idus ſæpe colas, & has, & illas,
Qui magni celebras Maronis Idus.

Statius ſuam Thebaida monet, ut Æneida longe ſequatur, & ejus veſtigia ſemper adoret. Lucanus Virgilii elegantiam ut conatus eſt, ita quibuſdam videtur ſatis exprimere: doluit ipſe tamen ſibi multum ad Culicem reſtare. Quid multa? virum plane divinum fuiſſe Virgilium licet credere: cum quæ ſcripſit, ea divinitus ſcripſiſſe videatur: quippe cum verſus illius veteribus oraculorum inſtar fuerint (unde *Sortes Virgilianæ* dicuntur) & ſatis conſtet, Secundianum, Verianum pictorem, & Marcellianum oratorem, homines a noſtra religione prorſus alienos, cum verſus illos legiſſent,

Magnus ab integro ſæclorum naſcitur ordo:
Jam redit & virgo, redeunt Saturnia regna:
Jam nova progenies cœlo demittitur alto,

[quibus Chriſtum ſignificari multi putant] protinus ad hanc ipſam noſtram religionem tranſiſſe. Verum nullus erit finis, ſi cuncta velim, *quæ de Virgilio* dici poſſent, perſequi. Quare nos illis, qui vitas ſcribunt, *cætera, quæ dici poſſent*, relinquamus: & illud, quod Suetonius ait, referamus: *Q. Cæciliuſ Epirotam Grammaticum, primum fuiſſe, qui Virgilii Libros publice fit interpretatus.*

P. VIR.

1 BUCOLICA.

2 Ecloga I, cui nomen TITYRUS.

ARGUMENTUM.

CUm Virgilius, cujus perſonam hic ſuſtinet Tityrus paſtor, agrum vicinum Cremona amiſiſſet, Romam venit: ubi cum ea carmina Mæcenati commendaſſent, Mæcenas autem Auguſto, agrum recuperavit. Tityrum igitur ſenicem eſſe prædicat Meliboeus, (ſub cujus nomine ceteri quoque paſtores Mantuani intelliguntur) & ſuam contra calamitatem deplorat, finitos ſuis a milite veterano pulſus. Ipſe autem Tityrus ſe tanti beneficii auctorem colere & ſemper culturum eſſe profitetur.

MELIBOEUS, TITYRUS

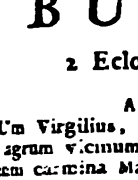

ME. Tityre, tu 3 patulæ 4 recubans ſub tegmine 5 fagi,
6 Silveſtrem tenui muſam meditaris 7 avena
Nos patriæ fines, & dulcia linquimus arva:
Nos ô patriam fugimus: tu, Tityre, 9 lentus in 10 umbra
Formoſam reſonare doces 11 Amaryllida ſilvas
12 Melibœe, 13 *Deus nobis* 14 *hæc otia fecit:*

Intelligite Μῦσα, à βύκολος, bucolica, q. d. carmina paſtoralia dicta: ergo dicta ſunt a cuſtodiendo. 2 Ab ἰω & λέγω. Recitus paſtorum de rebus carmen. 3 Late patentis. 4 Otioſus & ſecurus jacens. 5 Arboribus grandiferæ. 6 Ruſticum exercitium, exercens. ludens. Virg. 8 Τὴν πατρίδα φιλῶ. Agris exuti patrium ſolum amamus. infra, verſ 65. Paſtoreſque ovium. Vide Macrob. Sat. lib. 3. 9 Secure & otioſe vivis. Sic *Æn. 12. quorum ſegetibus campi arvis. 10 Fagi* Nomen amicæ tuæ, *de amica tua formoſa* compoſitum, *Alleg.* Romam, id eſt, ſonitu per Echo repræſentare, id eſt, canis, ut ſilvæ reſonent. 12 A μέλει τῶν βοῶν, id eſt, cura boum. 13 Octavius Cæſ. qui mihi propter beneficentiam in reddendis agris, indulto otio ac libertate, numinis inſtar eſt, eritque, & poſt mortem, & dum vivit. Alii enim Imperatores poſt mortem referuntur in numerum Deorum: Auguſto autem viventi divini honores habiti. *Horat Ep. 1. l. 2. Præſenti tibi maturos largimur honores, Jurandaſque tuum per nomen ponimus aras.* 14 Hanc quietem & ſecuritatem.

Namque erit ille mihi ſemper 1 Deus: 2 illius aram
Sæpe tener noſtris ab ovilibus 3 imbuet agnus.
4 Ille meas 5 errare boves, ut cernis, & ipſum
6 Ludere, quæ vellem, 7 calamo permiſit agreſti.
ME Non equidem 8 invideo, miror magis: undique totis
9 Uſque adeo turbatur agris. en ipſe capellas
10 Protinus æger 11 ago: hanc etiam 12 vix, Tityre, duco.
Hic inter denſas corylos 13 modo namque 14 gemellos,
15 Spem gregis, ah! ſilice in 16 nuda, connixa reliquit.
Sæpe 17 malum hoc nobis, ſi mens non 18 læva fuiſſet,
19 De cælo tactas memini prædicere quercus:

1 *Deus* unde dictus ſit, variæ hic ſeſe offerunt eruditorum ſententiæ. Alii enim a *dando* deducunt, quod Deus *det* omnia, tanquam bonorum omnium fons. Alii a Græco Δίος, quod *timorem* ſignificat, tanquam ſit res aliqua, cui debeatur timor. Hinc illud Statii: *Primus in orbe Deos fecit timor*. Plerique a Græco vocabulo Θεὸς deducunt, quod quidam derivant vel a Θεάομαι, ideſt *video*, quod Deus omnia *videat*: vel a Θέω, pro quo uſitatius eſt τίθημι, ideſt, *diſpono*, quod Deus omnia rite & ſuo quæque ordine *diſponat*. Ceterum ſolent Latini ſcriptores vocem *Dei* etiam iis tribuere, qui in re aliqua eximie multumque ſupra ceteros valent Dii quidam excellunt. Item qui nobis auxilio, præſidio ad ſalutem, libertatem, ad res denique magnas nobiſque neceſſarias, ſingulari ac divino fuerunt: itaut hic Tityro Auguſtus vocari *Deus* recte poſſit, ob magnitudinem collati in ipſum beneficii. Ter. Adelph. *Laudarier te audit libenter, facio te apud illum* Deum.
2 *In honorem ejus ædificatam*.
3 *Sanguine ſuo reſperget*. 4 Vide *Senecam de beneficiis* l. 4. c. 6. 5 Libere vagari ac paſci. 6 Ecl. 2. *Mille meæ Siculis* errant *in montibus agnæ*. Horat. Ode Epod. *Aut in reducta valle mugientium Proſpectat* errantes *greges*. 6 Verſibus ſcribere, Sic Georg. *Carmina qui* luſi *paſtorum*. Sciendum eſt, legem fuiſſe latam, ut nulli aliquid componeret, ni prius ad ſedes acceſſiſſet, & ſcribendi venia, cum illi prius ſcriptoris vires perpendiſſent, moxque ſecundum ingenii capacitatem & dignam dabant componendi potteſtatem, impetraſſet: deinde probabantur recitandis, & recitata exaptitabant. 7 Fiſtula ſive cantilena ruſtica. Supra vocavit *tenuem avenam*. 8 Proſperitati tuæ. 9 Ecl. 1. tantum, ut merito admirari quidam, tantum te otii agitare. Longe hinc, vel prægredienti longe; quaſi porro tenus. Sed a *Protinus*, ideſt, valde, & ſæpe ponit *pro ager*. 11 Impello. Non ſine difficultate. 13 Paulo ante. 14 Binos fœtus uno partu. 15 Nempe marem & feminam. 16 Sine foliis & virgultis. Exilium hoc, fugam hanc. 18 Stulta & veſana, ſibi adverſa. 19 Fulmine affiatas.

Sæpe 1 ſiniſtra cava 2 prædixit ab ilice cornix.
Sed tamen, 3 iſte Deus qui ſit, 4 da, Tityre, nobis.
TI 5 Urbem, quam 6 dicunt Romam, Melibœe, putavi
7 Stultus ego 8 huic noſtræ ſimilem, 9 quo ſæpe ſolemus
Paſtores ovium teneros depellere fœtus.
10 Sic canibus catulos ſimiles, ſic matribus hædos
Noram, ſic parvis componere magna ſolebam.
Verum 11 hæc tantum alias inter caput 12 extulit urbes,
13 Quantum lenta ſolent inter viburna cupreſſi.
ME. 14 Ecquæ tanta fuit Romam tibi cauſa videndi?
TI 15 Libertas: quæ ſera, tamen reſpexit inertem,
16 Candidior poſtquam 17 tondenti barba cadebat,
Reſpexit tamen, & 18 longo poſt tempore venit,
19 Poſtquam nos Amaryllis habet, Galatea reliquit.
Namque (fatebor enim) 20 dum me Galatea tenebat,
Nec ſpes libertatis erat, nec cura 21 peculi:
Quamvis multa meis 22 exiret victima 24 ſeptis,

1 Malũ portendens. 2 Nobis ſc. hoc malum. 3 Qui ſit tuus, cujus mentionẽ facis, Deus. 4 Dic. Ter. *Nunc, quamobrem has partes didiceris, paucis dabo: ut: accipe* pro *audi. Accipe nunc Danaum inſidias.* Æn. 5 Cum potius cælum dici mereatur. Interrogatus autem de Deo Tityrus, ruſtica ſimplicitate locum præſcribit, ac longo intervallo ad interrogata reſpondet. 6 Omnes fere homines. 7 Ego ruſticus. 8 Urbi Mantuæ. 9 Ad quam agnos laſte depulſos agere venales ſolemus. 10 In tali proportione, in qua Mantuam Romæ ſimilem putavi. 11 Roma. 12 Levavit. 13 Quantum cupreſſi ſolent extollere caput inter ſentices debiles ac tenellos 14 Al. *Et quæ.* 15 Fuit cauſa. 16 Cum Virgilius Bucolica ſcripſerit juvenis, 17 *Candidior* alii ad *libertatem* deinde quem alii *lanugine primam hinc ſigni ruhent. Quoniam verò* etiam poſtea Melibœus ſenem bis vocat, Turnebus l. 2. c. 26. ſentit, poetam (cum ſe fingat ſervum, libertatis deſiderio Romam profectum) reſpexiſſe ad imaginem ſervorum, qui jam ætate grandiores, vel etiam peculio ſuo, non raro libertatem conſecuti ſunt. Græci autem ſervos, etiam ſenes, appellabat παῖδας. 17 Erat abradenti, ideſt, tonſori: ideſt poſtquam primam barbam mihi abradi fecera n, cùm tamen eam libertaten junior impetrare potuiſſem. 18 Quam barbam radere cœperam. 19 Ex quo Romã veni, relicta Mantua. 20 Dum Mantuæ quidẽ agerem, non pauca ingenii mei ſpecimina edidi: cum tamẽ nullo apud rudes meos municipes in pretio eſſet ars mea, deplorata jam omni honoris, quæ artes alit, ſpe, languore confecta Muſa tacuit, excidit mihi carminis ſtudium, & cura. 21 Lucri. 22 Depelleretur ad urbem. 23 Agnus, aut vitulus dignus qui victima fieret pro victis hoſtibus. 24 Ovilibus.

Namque erit ille mihi ſemper 1 Deus: 2 illius
Sæpe tener noſtris ab ovilibus 3 imbuet agnus.
4 Ille meas 5 errare boves, ut cernis, & ipſum
6 Ludere, quæ vellem, 7 calamo permiſit agre
ME Non equidem 8 invideo, miror magis: undiq
9 Uſque adeo turbatur agris. en ipſe capellas
10 Protinus æger 11 ago: hanc etiam 12 vix, Tityre
Hic inter denſas corylos 13 modo namque 14 ge
15 Spem gregis, ah! ſilice in 16 nuda, connixa
Sæpe 17 malum hoc nobis, ſi mens non 18 læva
19 De cælo tactas memini prædicere quercus:

1 *Deus* unde dictus ſit, variæ hic ſeſe offerunt eruditorum ſententiæ. Alii enim a *dando* deducunt, quod Deus *det* omnia, tanquam bonorum omnium fons. Alii a Græco Δίος, quod *timorem* ſignificat, tanquam ſit res aliqua, cui debeatur timor. Hinc illud Statii: *Primus in orbe Deos fecit timor*. Plerique a Græco vocabulo Θεὸς deducunt, quod quidam derivant vel a Θεάομαι, ideſt *video*, quod Deus omnia *videat*: vel a Θέω, pro quo uſitatius eſt τίθημι, ideſt, *diſpono*, quod Deus omnia rite & ſuo quæque ordine *diſponat*. Ceterum ſolent Latini ſcriptores vocem *Dei* etiam iis tribuere, qui in re aliqua eximie multumque ſupra ceteros valut Dii quidam excellunt. Item qui nobis auxilio, præſidio ad ſalutem, libertatem, ad res denique magnas nobiſque neceſſarias, ſingulari ac divino fuerunt: itaut hic Tityro Auguſtus vocari *Deus* recte poſſit, ob magnitudinem collati in ipſum beneficii. Ter. *Adelph. Laudarier te audit libenter, facio te apud illum* Deum.
2 *In honorem ejus* ædificatam.
3 *Sanguine ſuo reſperget*. 4 Vide *Senecam de beneficiis* l. 4. c. 6. 5 Libere vagari a
Ecl. 2. *Mille mea Si in montibus agna*. Ho
Epod. *Aut in reducti gentium Proſpectat* erra
6 Verſibus ſcribere, S
Carmina qui luſi *paſtorũ* eſt, legem fuiſſe latan
aliquid componeret, n
diles acceſſiſſet, & ſcr
am, cum illi prius ſc
res perpendiſſent, mo
dum ingenii capacita
ctrinam dabant comp
teſtatem, impetraſſet:
erant recitandis, & r
pritabant. 7 Fiſtula
na ruſtica. Supra vo
avenam. 8 Proſperita
tantum, ut merito ad
am, tantum te otii
Longe hinc, vel p
longe; quaſi porro t
a *Protinus*, ideſt, va
ponit *τὸ ager*. 11
Non ſine difficultate
ante. 14 Binos fœtus
15 Nempe marem &
16 Sine foliis & vi
Exilium hoc, fugam
Stulta & veſana, ſ
19 Fulmine affiatas

sæpe 1 sinistra cava 2 prædixit ab ilice cornix.
sed tamen, 3 iste Deus qui sit, 4 da, Tityre, nobis.
Ti 5 Urbem, quam 6 dicunt Romam, Melibœe, putavi
: Stultus ego 8 huic nostræ similem, 9 quo sæpe solemus
Pastores ovium teneros depellere fœtus.
ic Sic canibus catulos similes, sic matribus hædos
Noram, sic parvis componere magna solebam.
Verum 11 hæc tantum alias inter caput 12 extulit urbes,
Quantum lenta solent inter viburna cupressi.
ME 14 Ecquæ tanta fuit Romam tibi causa videndi?
Ti 15 Libertas: quæ sera, tamen respexit inertem,
Candidior postquam 17 tondenti barba cadebat,
Respexit tamen, & 18 longo post tempore venit,
Postquam nos Amaryllis habet, Galatea reliquit.
Namque (fatebor enim) 20 dum me Galatea tenebat,
Nec spes libertatis erat, nec cura 21 peculi:
Quamvis multa meis 22 exiret victima 24 septis,

portendens. 2 Nobis sc. hoc signum. 3 Qui sit tuus, cujus numen facis, Deus. 4 Dic. Ter. Hec, quamobrem hæ partes divisæ, paucis dabo: ut: accipe pro ad Accipe nunc Danaum insidias. Æn. 5 Cum potius cæcidi mereatur. Interrogatus quæ de Deo Tityrus, rustica simplicitate locum præscribit, ac per intervallo ad interrogata respondet. 6 Omnes fere homines. 7 Ego rusticus. 8 Urbi meæ. 9 Ad quam agnos lanigeros agere venales solemus. In tali proportione, in qua Roma Romæ similem putavi. 11 Haec. 12 Levavit. 13 Quantum cupressi solent extollere caput inter circumflexibiles ac tenellos. 14 Al. Hæc. 15 Fuit causa. 16 Cum Virgilius bucolica scripserit juvenis, videtur candidior alii ad libertatem referunt: alii tamen primam ætatem volunt. Quoniam verò Melibœus senem bis vocat, Turnebus l. 2. c. 26. sentit, poetam (cum se fingat servum, libertatis desiderio Romam profectum) respexisse ad imaginem servorum, qui jam ætate grandiores, vel etiam peculio suo, non raro libertatem consecuti sunt. Græci autem servos, etiam senes, appellabat παῖδας. 17 Erat abradenti, ideest, tonsori: ideft postquam primam barbam mihi abradi fecera n, cùm tamen eam libertatem junior impetrare potuissem. 18 Quam barbam radere cœperam. 19 Ex quo Romæ veni, relicta Mantua. 20 Dum Mantuæ quidē agerem, non pauca ingenii mei specimina edidi: cum tamē nullo apud rudes meos municipes in pretio esset ars mea, deplorata jam omni honoris, quæ artes alit, spe, languore confecta Musa tacuit, excidit mihi carminis studium, & cura. 21 Lucri. 22 Depelleretur ad urbem. 23 Agnus, aut vitulus dignus qui victima fieret pro victis hostibus. 24 Ovilibus.

Pinguis & 1 ingratæ premeretur caſeus urbi,
Non unquam 2 gravis ære domum mihi dextra red
ME. 3 Mirabar, quid mœſta Deos, 4 Amarylli,
cares·
Cui pendere ſua patereris in arbore poma.
Tityrus hinc aberat: ipſæ te, Tityre, pinus,
Ipſi te fontes, ipſa hæc arbuſta vocabant.
TI. 5 Quid facerem? neque ſervitio me exire liceb
Nec tam 6 præſentes 7 alibi cognoſcere 8 Divos.
9 Hic illum vidi 10 juvenem, Meliboee, 11 quotan
Bis ſenos cui noſtra dies altaria fumant.
Hic mihi reſponſum primus dedit ille petenti:
12 Paſcite, 13 ut ante, boves, pueri: 14 ſubmittite taur
ME 15 Fortunate ſenex! ergo tua rura 16 manebun
Et tibi magna ſatis: 17 quamvis lapis omnia nudus
Limoſoque palus 18 obducat paſcua junco.
Non inſueta 19 graves 20 tentabunt pabula 21 fœt
Nec 22 mala vicini pecoris contagia lædent.
Fortunate ſenex! 23 hic inter 24 flumina nota

1 Parum aut nihil mercedis pro ſumptu & laboribus pendenti. 2 Onuſta pecunia. 3 Apoſtrophe ad urbem Romam. Mirabar, quiſnam is eſſet, cujus nomine Romani Auguſto ſupplicarent, ut ſui illi manerent agri: video jam fuiſſe Virgilium, cui omnes ordines ſummis ſtudiis favent. 4 Per hanc Roma intelligenda, quam mœſtam, abſente Tityro, Meliboeus ait, quo amico gratificetur. 5 Apud Galateam ſen Mantuam. 6 Propitios, faventes, ad opem ferendam paratos. Præſentia enim favorē, & animū adjuvandi magis deciarat. 7 Quam Romæ. 8 Heroas ac principes viros. 9 In urbe Roma. 10 Auguſtum, quo nullum numen præſentius, qui *tanquam ex* oraculo reſponſum dedit. *Juvenem ſe vidiſſe ait:* ea enim *ætas fuit Auguſti, cum rerum* potitus *anni undeviginti.* 11 Cujus immortale beneficium ſingulis duodecim dies, ideſt, ſingulis ſibus unum diem ſacrificiis ideſt, cujus præſentiſſimo potu moque numini ſingulis K rem facio divinam. 12 Poſſe veſtras recipite, & Muſis vac Ut paviſtis ante, priuſquā ag ſtri ablati eſſent. 14 Jugo ad a 15 Tityre, fortunate ſenex f ut ad tempus futuru, non ad a Virgilii referatur. 16 In poſſ tua. 17 Ut quæ a ſaxoſo mo Mincium ſe extendat, ut Ec. 18 Obfideat. 19 Gravidas gnantes. 20 Corrumpent. 21 quæ jam pepererunt, partu l 22 Nociva & infectiva ſcabi In hoc loco, ne moleſtum ſi ciſci. 24 Padum & Minciu hoc 3. Georg. *Tardis ubi j errat* Mincius, & tenera pra rundine ripas.

.cros 2 frigus captabis 3 opacum.
, quæ ſemper vicino ab limite 5 ſepes,
ıpibus 7 florem depaſta ſalicti,
ſomnum ſuadebit inire ſuſurro;
ſub 10 rupe canet 11 frondator 12 ad auras:
en interea raucæ, tua cura, 13 palumbes,
, gemere aeria ceſſabit turtur ab ulmo.
ıte 15 leves ergo paſcentur in 16 æthere cervi,
a 17 deſtituent 18 nudos in littore piſces:
pererratis 19 amborum finibus, exul
rarim Parthus bibet, aut Germania Tigrim,
am noſtro illius labatur pectore vultus.
. ıı Atnos 22 hinc alii 23 ſitientes 24 ibimus Afros;
Vas Scythiam, & 26 rapidū 27 Cretæ veniemus Oaxen,
ı 28 penitus toto diviſos orbe Britannos.
a unquam patrios longo poſt tempore 29 fines,

Nymphis Najadibus con-
. Omni enim fonti nu-
præſuiſſe credebatur pro-
perennem ſcaturiginem. 2
gidum 3 Sub denſis arbori-
(Ex una parte, ſc. a palude,
en dulci apum murmure.
memorat Meliboeus aurium
menta, quibus, manente ſibi
ſolo, fruiturus ſit Tityrus ſe-
ſtæ 5 Ponens terminum in-
proximum. 6 Synecdoche.
rem unus erat Siciliæ,
idmellificia clarus. 7 Ha-
multarum ſalicum, de-
apibus, optimum mel
ſcentibus, ut faciunt Hyblææ
Horat. Epod. 2. *Fontesque*
reprunt manantibus, So-
ad invitet leves. 9 Ex alia
o In qua vites conſitæ ſunt.
mercenarius decerpens
12 Sublimi & alta voce.
silvestres 14 Queru-
ere. 15 Veloces. Quoad
Auguſtum, ut de ſe quam
optime meritum, grata memoria proſecuturum, & ante oculos nunquā nō habiturum, congeſtis aliquot *ἐκ τῶν ἀδυνάτων*, pollicetur. 16 Summo aere. 17 Derelinquent. 18 Nunquam tegi ſolitos. 19 Αλλαλαν, id eſt, permutatis ſedibus Arar Parthiam, Tigris Germaniam alluet: vel Germani patria ejecti Parthiam incolent, Parthi Germaniam. Ex decoro autē inſcitiæ paſtoralis Gallicum ſi. pro Germano poſitum, Armenium pro Parthico. 20 Quam vultus illius munificentiſſimi juvenis Auguſti decidat a memoria noſtra. 21 Meliboeus ſecuritati & otio Tityri exilium ſuum objicit. Pathos a loco. Macrob. Sat. l. 4 c. 2. 22 A patria noſtra. 23 Frequēti ſiti laborātes ob calorē. 24 *Abibimus.* 25 Alii. 26 *Velociter currentem.* 27 Cretæ *regionis fluvium.* 28 A continenti *diviſos inſulares.* 29 Limites, *quibus ejectus ſum.*

Pauperis & tuguri 1 congeſtum ceſpite culmen,
Poſt aliquot, mea 2 regna videns, mirabor 3 ariſtas?
Impius hæc tam culta 4 novalia miles habebit?
5 Barbarus has ſegetes? en, 6 quo 7 diſcordia cives
Perduxit 8 miſeros! en queis conſevimus agros!
9 Inſere nunc, Melibœe, pyros, 10 pone ordine vites.
11 Ite meæ, 12 quondam felix pecus, itæ capellæ:
Non ego vos poſthac, viridi 13 projectus in antro,
14 Dumoſa pendere procul de rupe videbo:
Carmina nulla 15 canam: non, me 16 paſcente, capellæ
Florentem 17 cytiſum, & ſalices 18 carpetis 19 amaras.
TI. 20 Hic tamen hac mecum poteris requieſcere nocte
Fronde ſuper viridi: ſunt nobis 21 mitia poma,
Caſtaneæ 22 molles, & 23 preſſi copia lactis;
Et jam ſumma procul villarum culmina 24 fumant,
25 Majoreſque cadunt altis de montibus umbræ.

1 Compoſitum. 2 Meos agros, poſſeſſiones meas. Cic. *Id, niſi in* tuo regno *eſſemus, non tuliſſem*, id eſt, in tua villa. Melibœus ergo ex affectu, quo plerumque agricolæ ſibi regum fortunas ſuperare videntur, cum illis proprio agello frui licet, proeul negotiis, proculque diſcordibus armis, ſua regna vocat pauperis tugurii culmen, agellumque ſuum: quæ ſibi ſatis magna, quibuſque ſe fortunatum putabat, cum ea retineret. Sicut de Tityro, ſua tuto poſſeſſuro, ait: *Fortunate ſenex*, &c. 3 Spicas, meſſes, annos. Metalepſis. 4 Innovata arva. 5 An miles alienigena habebit has ſegetes tam cultas? 6 Ad quem ſtatum, ad quam miſeriam. 7 Bellorum civilium. 8 Quorum coloni expelluntur. 9 Apoſtrophe *& epiſtrophe ad ſe ſuoſque cives amara. Q. d. Agite*, Mantuani, *arbores ſerite, agros colite*, vites *maritate, & diſponite*, ut alieni tandem, vobis ejectis, fructus percipiant. 10 Ut melius ſolem excipiant. 11 Diſcedite a me. 12 Quæ aliquando fuiſtis pecus diligenter curatum & paſtum. 13 recubans. 14 Dumis plena. 15 Ut ſolebam. 16 Paſtore veſtro exiſtente. 17 Florem illum ſucci plenum, unde multum lactis oves effundunt, a Cytiſo inſula dictum. 18 Abrodetis. 19 Hominibus ſc. ſed vobis dulces. 20 In his tuguriis meis. 21 Matura & mollia. Horat. Od. 2. Epod. *Vel cum decorum* mitibus *pomis caput Autumnus arvis extulit*. eadem translatione utitur 1 Georg. *Mites uvæ, mitis vindemia*. 22 Maturæ ac recentes. 23 In caſeum coacti, ideſt, copia caſei eſt nobis. Ovid. Met 8. *Lactis maſſa coacti*. 24 Propter adventum noctis. Sole enim occidente, fumi apparent craſſiores, umbræ montium majores. 25 Ideſt nocteſcit. Sic Ecl. 2. Et Sol creſcentes decedens duplicat umbras.

Ecloga II. cui nomen 1 ALEXIS.

ARGUMENTUM.

on paſtor, Alexidis pueri amore captus, nihil eorum præter-
it, quæ ad puerilem animum demulcendum, mutuumque amo-
ciliandum, poſſunt pertinere: verum ubi ſe neque querelis, neque
is, aut munuſculis quidquam profecere intelligit, tandem ad labo-
cohortatur, ut amoris (qui fere ex otio nasci ſolet) tædium diſcu-
Corydone autem (ſi Donato credimus) Virgilium, ſub Alexide
rum intelligimus, Pollionis puerum, quem ab eo poſtea dono

noſum 2 paſtor Corydon 3 ardebat Alexin,
Delicias 5 domini, 6 nec, quid ſperaret, habebat.
atum inter 8 denſas, umbroſa cacumina, fagos
te veniebat: ibi hæc 9 incondita ſolus
ibus & ſilvis 10 ſtudio jactabat inani.
O crudelis Alexi, nihil mea carmina curas,
Nil miſeri miſerere: mori me 13 denique 14 cogis.
ſunc etiam pecudes 16 umbras & frigora captant:
: virides etiam occultant 17 ſpineta 18 lacertos:

maris fuiſſe puerum innu-
alis l. 8. Ep. 56. Alii tamen
em Gallum ſignificari vo-
lii Auguſtum. Apud Theo-
antem (quem ſibi imitan-
Bucolicis proponit noſter)
ſe ab Amaryllide ſpretum
3. Idyl. 2 Ovium. 3 Depe-
ic Hor. l 4. Od. 9 *Non ſola*
a *comptos* arſit *adulteri cri-*
ciem. Hujuſmodi verba
ares appellat *Neutroactiva*.
ter, qui nobis ſingulari ob-
o eſt, & in quem propen-
mum ſolemus, ſcriptores
nominant. Cic. Ep. l 7. De-
ro ſua *Æſopus ejuſmodi*
ad Att. l. 1. *Tulliola* deliciæ
s. 5 Patroni ſui Aſinii Pollio-
Sec Corydon habebat, *unde*
timendi ſpem haberet. 7 Tan-
do hanc ſpem habere vide-
mod inter denſas, &c. 8
denſa & umbroſa cacu-
ſpecta, temere effuſa,
abrupta, & inculta, quæ ſequuntur,
carmina. 10 Conatu ſtulto. 11 Ab
hoc loco ad finem uſque, carmen a-
matorium ipſius Corydonis. Habet
autem partes ſeptem. 1, expoſtula-
tionem. 2. ſui accuſationem. 3. ſui
commendationem. 4. invitationem. 4. munerum oblationem. 6.
rurſus ſui reprehenſionem 7. com-
monitionem ſui, & conſolationem.
12 Nulla in re. Q. d. Non reddis e-
reptos mihi agros. 13 Ut uno ver-
bo crudelitatem tuam explicem.
14 Al. *coges*. 15 Cum ceteri
omnes, pecudes, lacerti, meſ-
ſores refrigerium ſuum & re-
quiem nacti ſint adverſus me-
ridiani ſolis rabiem: ego ſo-
lus, niſi quando concinant ci-
cadæ, dum te inquietus quærito,
foris æſtu, intus amore ardeo. 16
Frigus umbrarum. Sic Ecl. 1.
Frigus opacum. 17 Spinarum copia
& multitudo. 18 Serpentes.

1 Theſtylis & rapido feſſis meſſoribus 2 æſtu
Allia ſerpillumque, herbas contundit olentes.
3 At mecum raucis, tua dum veſtigia 4 luſtro,
Sole ſub ardenti reſonant arbuſta cicadis.
5 Nonne fuit 6 ſatius triſtes Amaryllidis iras,
Atque 7 ſuperba pati 7 faſtidia? 8 nonne Menalcam
Quamvis 9 ille niger, quamvis 10 tu candidus eſſ
O formoſe puer, *nimium ne* 11 *crede colori*.
Alba 12 liguſtra 13 cadunt, 14 vaccinia nigra 15 legun
16 Deſpectus tibi ſum, nec, qui ſim, quæris, Al
17 Quam dives pecoris nivei, quam lactis abunda
Mille meæ Siculis 18 errant in montibus 19 agnæ
Lac mihi non æſtate 20 novum, 21 non frigore d
Canto, quæ ſolitus, ſi quando 22 armenta vocaba
23 Amphion Dircæus in 24 Actæo Aracyntho.
Nec ſum adeo 25 informis: 26 nuper me in littore v

1 Mulier ruſtica moretũ apparat pranſuris & interquieſcẽtibus meſſoribus. 2 Soliis. 3 Sed arbuſta referunt cantilenam meam cum cicadis, aſſiduo cantu rauceſcentibus, ideſt, referent cantum meum & cicadarum. 4 Inquiro. 5 Quod Amaryllida propter Alexandrum reliquerit, ſeſe arguit. 6 Melius. 7 Superbum contemptum. 8 Nonne fuit ſatius pati Menalcam, paſtorem nigrum & deformem? 9 Menalcas. 10 O Alexi. 11 Confide. Quam hic mutationem formæ in deterius Corydon Alexidi, eamdem Ligurino proponit Horat. l. 4 Od 10. *Inſpexta tua cum veniet pluma ſuperbia*, &c. Sic Ovid Triſt 1 3. El. 7. *Iſta decens facies longis vitiabitur annis*, &c. 12 Liguſtri fruticis flores, qui candidi. 13 In *terram decidunt, quia* inutilia ſunt *nemiae ea colligente* 14 *Alii iora agreſtia ſtatuunt vaccinia, i nigras violas & hyacinthos. Colliguntur, quia utilia ſunt. ontempens a te ſum, nec in-* quiris, qualis ſim. 17 Mu inceps veribus Corydon ſi laudat, quæque in Alexin ſit conferre præmia, omn genter enumerat. Idem C facit Polyphemus apud Ov 13 *Sunt mihi per montes v dentia ſaxo Antra*, &c. ſcuntur. 19 Oves femellæ. cens muiſum. 21 Nec hy eſt. 22 Majora animalia, armi eminent, ut ſunt bov ri & vaccæ. 23 Filius J Antiopæ, arte muſica inſig pote qui citharæ ſono mœnia ſtruxit. *Dircæus*, nus, a *Dirce* fonte Bœ Παραβλασσίῳ, littor. montorio prærupto, ſco ἀκτὴ *l*itus: ut 5 Æn. *in ſola ſecreta Troades*. cynthum autem agnoſc tiæ montem. 25 Sine ob id repudiandus ſim. tanquam ſpeculo, ex ſum. Et ruſticorum mo culo artificioſo, vitre ſtallino, uti non ſolet.

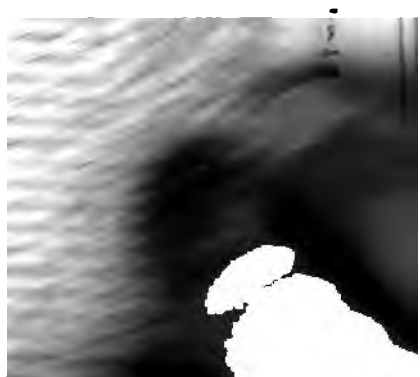

1 Huc ades, o formoſe 2 puer: tibi lilia plenis
Ecce 3 ferunt Nymphæ 4 calathis: tibi 5 candida 6 Nais
7 Pallentes violas, & 8 ſumma papavera carpens,
9 Narciſſum, & florem 10 jungit 11 bene olentis anethi;
12 Tum caſia, atque aliis intexens ſuavibus herbis,
Mollia 13 luteola 14 pingit vaccinia caltha.
Ipſe ego 15 cana 16 legam 17 tenera lanugine mala,
Caſtaneaſque nuces, mea quas Amaryllis 18 amabat.
Addam 19 cerea pruna, & 20 honos erit huic quoque
21 pomo.
Et vos, o lauri, carpam, & te 22 proxima myrte:
23 Sic poſitæ, quoniam ſuaves miſcetis odores.
24 Rufticus es, Corydon, nec munera curat Alexis:
25 Nec, ſi muneribus certes, concedat 26 Jolas.
Eheu! 27 quid volui miſero mihi? 28 floribus 29 Auſtrum
Perditus, & 30 liquidis immiſi fontibus apros.
Quem fugis, ah 31 demens? 32 habitarunt 33 Dii quoque ſilvas,
34 Dardaniuſque 35 Paris, 36 Pallas quas condidit 37 arces,

1 Rurſum Alexin pluribus modis allicere conatur Corydon, cum & Nymphæ ſibi obſequantur. 2 Alexi. 3 Adferunt. 4 Vaſculis vimineis. 5 Formoſa. 6 Nympha aquæ. 7 Ἀσυνδία: *tinctus viola pallor amantium*. Horat. 8 Summitatem papaverum. 9 Florem illum, in quem Narciſſum puerum transformatum fabulantur Poetæ. 10 Inſertum colligit. 11 Suaviter. 12 Inſuper. 13 Luteoli ſeu rufi coloris. 14 Diverſarum herbarum coloribus more pictoris componit. 15 Μῆλα χνοώδοντα, vel cotonea, ſive cydonia. 16 Carpam. 17 Quibus adhæret tenera lanugo. 18 *Eum a me amaretur.* 19 Flava, *vel coloris, vel mollis.* 20 Decus. 21 *Pruno, corticem mollem habenti.* 22 *Quæ proxima lauro* 23 *Circum mala & poma.* 24 Rerum imperitus, iners. Se ipſum ignaviæ arguit Corydon, cum animadverteret meliora Alexin ab altero accipere poſſe. 25 Nec Iolas, paſtor ille dives, & rivalis tuus, concedet te potiri optato, ſi contendas per munera Alexin allicere. 26 Auguſtum innui volunt, dictumque Iolam quaſi Iulum. 27 Niſi maximum malum, dum tales amores inceptarem. 28 Tranquillum ſtatum maxime turbulentum reddidi. 29 Hortis inimicum. *Pubeſceſque roſa primum moriuntur ad Auſtrum.* Papin. 3. Silv. 30 Claris. 31 Perverſæ mentis Alexi, qui ſilvas fugis. 32 Incoluerunt. 33 Pan, Apollo, Liber, Fauni &c. 34 Trojanus. 35 Propter Hecubæ ſomnium expoſitus ſilvis. 36 Ἀρχιτεκτονικὴς inventrix. 37 Athenas.

Ipſa

Ipſa colat: 1 nobis placeant ante omnia ſilvæ.
2 Torva leæna lupum ſequitur, lupus ipſe 3 capellam,
Florentem cytiſum ſequitur laſciva capella:
Te Corydon, o Alexi. *Trahit ſua quemque voluptas.*
Aſpice, 4 aratra jugo referunt ſuſpenſa juvenci
5 Et ſol creſcentes 6 decedens duplicat umbras:
Me tamen urit amor: *Quis enim 7 modus adſit amori?*
8 Ah Corydon, Corydon, quæ te dementia 9 cepit?
10 Semiputata tibi 11 frondoſa vitis in ulmo eſt.
12 Quin tu 13 aliquid ſaltem potius, quorum indiget uſus,
Viminibus mollique paras detexere junco?
14 Invenies 15 alium, ſi te hic 16 fugiet Alexis:

1 Paſtoribus. 2 Epithetum ab oculorum ſævitia, quæ ſumma in hac fera eſt. Neque vero ægre feres, ſi te amore captus perſequor, quia *torva leæna* &c. 3 Qua libentiſſime veſcitur. Eſt autem ſimilis locus apud Ovid. Met. 4. de animalibus ſe edio quodam proſequentibus: *Sic aqua lupum, ſic ursa leonem, ſic aquilam penna fugimus trepidante columba.* 4 Adveniente nocte, ſolis ardor remittitur, jugo ſolutis bobus adeſt quies: meus amor tamen non defervescit, non novit finem, non modum. 5 Et adveſperaſcit. 6 Occidens. 7 Finis. Ter. Eun. Act. 1. Sc. 1. *Hæc, quæ res in ſe neque conſilium, neque modum habet ullum, eam conſilio regere non potes.* 8 Increpatio ſui, cum adhortatione ad opus faciendum, potentiſſimum remedium amoris. qui *gignitur ludo, otio nutritur*, &c. Senec Hippol. 9 Invaſit. 10 Ad dimidium refecta. 11 Plena frondium: quam oportebat dudum frondibus nudatam, quo melius apricî maturescerent racemi. 12 Cur non. 13 Corbes, ſiſcellas, calathos, ad vinum ferendum, aut uvas decerptas. 14 Εὑρήσεις γαλάτειαν ἴσως καὶ κάλλιον ἄλλαν. Theocrit. Cycl. 15 Alexin: quia *Succeſſore nova vincitur omnis amans*. 16 Cum faſtu aſpernatur.

Ecloga III. cui nomen PALÆMON.

ARGUMENTUM.

MEnalcas & Damœtas, paſtores, mutuis primum inter ſe conviciis certant: mox, interveniente Palæmone judice, Amœbæi carminis lege diſceptant: ubi neuter vincitur, ſed uterque alteri, Palæmonis ſententia, exæquatur.

MENALCAS, DAMOETAS, PALÆMON.

ME. 1 DIc mihi, Damœta, 2 *cujum pecus? 3 an Melibœi?*

Εἰπέ μοι Δαμοίτα, τίνος αἰπόλος; ἦ Μελιβοίου; / Theocrit. 4. Idyl. 2 Cujus eſt hic grex ovium? 3 Nonne eſt Melibœi, quod Melibœo ſurreptum eſt?

DA.

ME. 1 De grege non auſim quicquam deponere tecum:
Eſt mihi namque domi pater, eſt 2 injuſta noverca;
Biſque die numerant 3 ambo 4 pecus, 5 alter & hœdos.
Verum id, quod multo tute ipſe fatebere 6 majus,
(7 Inſanire libet quoniam tibi) 8 pocula ponam
Fagina, 9 cælatum 10 divini opus Alcimedontis;
11 Lenta 12 quibus torno 13 facili ſuperaddita vitis,
14 Diffuſos hedera 15 veſtit 16 pallente 17 corymbos.
18 In medio duo ſigna: 19 Conon, &, 20 quis fuit alter?
Deſcripſit 21 radio totum qui gentibus orbem,
Tempora quæ meſſor, quæ 22 curvus arator haberet.
23 Nec dum illis labra admovi, ſed 24 condita ſervo.
DA. Et nobis idem Alcimedon duo pocula fecit,
Et 25 molli 26 circum eſt anſas amplexus acantho,
27 Orpheaque in medio poſuit, ſilvaſque 28 ſequentes.
Nec dum illis labra admovi, ſed condita ſervo.
29 Si ad 30 vitulam ſpectes, nihil eſt quod 31 pocula laudes.
ME. 32 Nunquam hodie 32 effugies: veniam 33 quocumque vocâris.

1 Quia non meus eſt grex, ſed Ægonis. Menalcas provocatus ad certamen muſicum, ſe quidem certare paratũ oſtendit, ſed non habere quod deponat. 2 Sæva. 3 Tam pater, quam noverca. 4 Gregem ovium. 5 Alter eorũ, ſcilicet noverca. 6 Quam vitulam. 7 Quoniam ἅμυσος muſicum, aſinus equum in campum provocare vis, & mecum certare, cui minime comparandus es. 8 Deponam vaſa potoria ex fago cælata. 9 Exſculptum. 10 Præſtantiſſimi artificis, & divino ingenio præditi. 11 Flexibilis. 12 in quibus poculis. 13 Molliter ſculpenti. 14 Hederæ corymbis, & vitis pampinis inter ſe *mutuo implicatis*. 15 Ample&itur. *16 Alba. 17 Fructus hederæ.* 18 *In medio poculorum duæ imagines exſculptæ ſunt. 19 Inſignis Mathematicus. 20 Quem excidiſſe* vel ignotum eſſe, paſtori ex decoro tribuit Poeta: videtur fuiſſe Archimedes, aut Aratus, Eudoxus, vel Hipparchus, vel Anaximander Mileſius, qui primus terræ mariſque circuitus deſcripſit. 21 Virga Geometrica. 22 Incurvatus, dum arat. 23 Et non adhuc. 24 Recondita, tanquam rem pretioſiſſimam. 25 Flexibili. 26 Circumdedit anſas, quibus pocula manu tenentur. 27 Orphei imaginem, & fabulam ſatis notam. 28 Tam graphice cælatas, ut ipſum ſequi viderentur. 29 Mittamus pocula laudare, & deponamus uterq; vitulam. 30 Quam deponam. 31 Quantumvis artificioſa. 32 Artificioſe præſefert fiduciam, quaſi vero Damœtas occaſionem effugiendi quæreret, & ob id pocula vituperaret, ut certamen evitet. 33 Elaberis, quo minus tecum certem

Audiat

æc tantum vel qui venit, ecce, 1 Palæmon.
, poſthac ne quemquam 2 voce laceſſas.
dn age, ſi 3 quid habes: in me mora non erit ulla,
:mquam fugio: tantum, vicine Palæmon,
hæc imis (res eſt 4 non parva) 5 reponas.
)icite, quandoquidem in molli conſedimus herba,
omnis ager, nunc omnis parturit arbos,
ondent 7 ſilvæ, nunc formoſiſſimus annus.
Damœta, tu deinde ſequere, Menalca.
is dicetis: amant 9 alterna 10 Camœnæ.
Ab Jove principium, 12 Muſæ: 13 *Jovis omnia*
a:
colit terras, illi mea carmina curæ.
ı me Phœbus amat: Phœbo 15 ſua ſemper apud me
mera ſunt, lauri, & 17 ſuave rubens hyacinthus.
18 Malo me Galatea petit, laſciva puella,
pt ad ſalices, & 19 ſe cupit 20 ante videri.
t mihi ſeſe offert ultro, meus 21 ignis, 22 Amyntas,
ut non ſit canibus jam 23 Delia noſtris.
rta meæ 24 Veneri ſunt munera: namque notavi
:um, aeriæ quo 25 congeſſere 26 palumbes
Quod potui, 28 puero 29 ſilveſtri ex arbore 30 lecta
:a mala decem miſi: cras altera mittam.

mcumque locum ſive ju-
. Dicacitate tua. 3 Artis.
e vitula ſimul agatur &
Recondas ad bene diſ-
n hanc litem noſtram. 6
e'oquimini. 7 Arbores
8 Μουσάων δ' ἀπὸ πᾶσαι ἀείδον
ναι ἐπὶ καλῇ. Homer.
Carmina alternatim di-
ſæ, quæ cantantibus præ-
Ἐκ Διὸς ἀρχώμεθα.
2 O Muſæ, ſumamus prin-
Jove. 13 Nam omnia
numinis ſui juvat &
t. Similis ſententia eſt
rincipio ſaltus ac terras, / ligneaque &c. Lucan. Ju-
undecumque vides, quo- / cumque moveris. 14 Amat, curat, habitat. 15 Propria. 16 Quibus me donavit. 17 Suaviter. Helleniſm. 18 Ultro ad amoris commercia a Galatea allicior: id enim eſt Græcis μᾶλλον ἐρᾶλλαιν. 19 Non ſine grata quadam proteritate. 20 Antequam fugiat, ut ſequar. 21 Cujus amore ardeo. 22 Puer ille. 23 Diana venationis Dea, vel vetus amica mea. 24 Amicæ meæ. 25 Nidum ſuum ſimul geſſerunt, poſuere nidamenta, congeſſere. Plaut in Rudent. 26 Columbæ ſilveſtres. 27 *Quantum*. 28 Amyntæ. 29 *in ſilva reperta*. 30 Collecta. 31 *Chryſomela*, aurei coloris, *vel cydonia*, citrina.

DA.

DA. O quoties, & quæ nobis Galatea locuta eſt!
1 Partem aliquam, venti, 2 Divûm referatis ad aures.
ME. 3 Quid prodeſt, quod me ipſe animo 4 non ſpernis, Amynta,
Si, dum tu ſectaris apros, ego 5 retia ſervo?
DA. 6 Phyllida mitte mihi, meus eſt natalis, Iola:
7 Cum faciam vitula pro frugibus, 8 ipſe venito
ME. Phyllida amo 9 ante alias: nam 10 me diſcedere flevit,
Et, 11 longum formoſe vale, vale, inquit, Iola.
DA. 12 Triſte lupus ſtabulis, maturis frugibus imbres,
13 Arboribus venti: nobis Amaryllidis iræ.
ME 14 Dulce ſatis humor, 15 depulſis 16 arbutus hœdis,
17 Lenta ſalix 18 fœto pecóri: mihi ſolus Amyntas.
DA. 19 Pollio amat noſtram, quamvis 20 ſit ruſtica, Muſam.
21 Pierides, 22 vitulam 23 lectori paſcite veſtro.
ME. 24 Pollio & ipſe facit 25 nova carmina: 26 paſcite taurum,
27 Jam cornu petat, & pedibus qui 28 ſpargat arenam.

1 Hæc, o venti internuntii, ad Deos ferte: grata ſc. iis futura. 2 Deorum. 3 Quid me juvant verba amatoria, ſi alius quiſpiam veri amoris uſumfructum capiat? 4 Me complecteris, & charum habes. Litotes. Sic Æn. *Munera nec ſperno*, ideſt, mihi grata ſunt. 5 Quod in venatione minimum habet voluptatis. 6 Amicam meam. Alterius amicæ amores recenſet Damœtas. 7 Cum Cereri, frugum Deæ, vitula cæſa pro frugibus ſacrificia fecero, ſacrificavero. 8 Qui tunc amicæ operam dare non potero. 9 Plus quam alias. 10 Quando ego diſcedebam. Helleniſm. 11 Per longum tempus. 12 Triſtis res eſt, & incommoda iis, quæ ſunt in ſtabulis. Helleniſm. *Damœtas, qui vidit* Menalcam paratum *in amore narrando ſequi, transfert ſe ad contrarium amoris, ſc. ad iram. 13 Nam rami dejiciuntur*, ac flores pereunt. 14 Irrigatio ſeu pluvia recens eſt res dulcis ſegetibus. 15 A lacte materno remotis, & jam ablactatis. 16 Virgultum arboris vitiferæ. 17 Flexibilis. 18 Prægnanti. 19 Afinius Pollio, vir conſularis, quo interceſſore Virgilius agrum ſuum recuperaverat. 20 Tractat de rebus ruſticanis. 21 Muſæ filiæ Pieri: vel propter amœnitatem & ſolitudinem Pierii montis Theſſaliæ. 22 Bucolicis vitula, epicis taurus, tragicis hircus proponebatur carminis præmium. 23 Pollioni. 24 Afinius Pollio tragœdiam & hiſtorias de bello Civili ſcripſit, teſte Horat. 2. lib. 1. Od. 25 Admiranda, aut inſolito artificio. 26 O Pierides. 27 Non quidem puſillum aut macrum, ſed qui jam aggrediatur quemlibet cornu utroque. 28 Dum animoſus ingreditur

DA.

, Pollio, amat, 1 veniat, quo tè quoque

nt illi, ferat & rubus aſper amomum.
Bavium non odit, 4 amet tua carmina, Mævi,
jungat vulpes, & mulgeat hircos.
gitis flores, & 5 humi naſcentia fraga,
o pueri, fugite hinc, latet anguis in herba.
te oves nimium procedere: non bene 8

ſe aries etiam nunc vellera ſiccat.
, paſcentes a flumine 9 reice capellas:
tempus erit, omnes in fonte lavabo.
jite oves, pueri: 12 ſi lac præceperit æſtus,
ruſtra 13 preſſabimus ubera palmis.
eu, quam 15 pingui macer eſt mihi taurus
rvo.
or exitium pecori, 18 pecoriſque magiſtro eſt.
certe neque amor cauſa eſt: 20 vix oſſibus

teneros 21 oculus mihi 22 faſcinat agnos.

te ad eum ſtatum, t te veniſſe. Per- ad Conſulatum & tis Salonis, oppido mnia feliciter ce- Pollioni bene vo- , qui malis & tri- ur poetis, Bavio & ur æque rebus ab- jungat aratro ſeu animalia illa aſtu- ede currentia, ut ea conjungere; cos, qui nihil la- num fœtoris ha- eam pœnam, ut tua carmina ama- *milli loco ad ter-* *6 Venenoſus. 7* *te, ac videte ne* nimium procedant. 8 Margini fluviorum. 9 Arce. 10 Opportunitas. 11 Compellite in unum locum ſub umbras. 12 Quia ſi fervens calor ſolis præripuerit ac conſumpſerit lac. 13 Sæpe comprimemus. 14 Rurſum carpit Menalcam, qui ſe amoribus potitum dixit, docens, ipſum & pecus ejus ob eos perire. 15 Pinguem facere ſolito. 16 Prato. 17 Cujus culpa meas plane res omnes negligo. 18 Ideſt, mihi. 19 Meis ovibus, ut emacerentur. 20 Et tamen vix habent oſſa cohærentia. 21 Urens, malus invidus, βάσκανος, *ut qui* e corde infenſo per oculos emittat ſpiritus, veneficos radios. 22 Inficit.

DA. 1 Dic, 2 quibus in terris [3 & eris mihi magn
4 Apollo]
Tres pateat cœli ſpatium non amplius ulnas.
ME Dic, quibus in terris 5 inſcripti nomina regum
Naſcantur flores, & 6 Phyllida ſolus habeto
PA 7 Non noſtrum inter vos tantas 8 componere lit
Et 9 vitula tu dignus, 10 & hic; & quiſquis amores
Aut metuet 11 dulces, aut experietur 11 amaros.
12 Claudite jam rivos, pueri: ſat prata biberunt.

1 Quia Menalcam reſpondere paratum videt, ne perpetuum eſſet carmen, proponit ænigma, quod indiſſolubile putat. 2 Sc. in omnibus puteis profundis, & caminis, quorum orificia ſunt tantum trium ulnarum. Vere dicit quod refert Criticus, reſpondiſſe Virgilium, ſe hanc Grammaticis crucem fixiſſe. Aliis enim eſt clibanus aut puteus Syenes, qui totus illuminatur Solſtitii æſtivi die medio, vel alius quiſpiam puteus. Aliis, Cælii ſepulchrum. Aliis foſſa in urbis Romæ centro, qui Mundus dictus, tres tantum dies per annum patebat. 3 Reputaberis a me. 4 Cui reliqui Dii conceſſerunt, ut præter ceteros divinaret, ideſt, conjector peritus, qui ænigma ſolvat. 5 Habentes inſcripta nomina regiorum puerorum, ſicut in Hyacintho inſcriptæ videtur nomen pueri in ipſum v ſi, ex fab. Hyacinthi, 10. M Ovid. & fab. Ajacis. L. 11. A intelligi hoc volunt de numm ſub Auguſto cuſis a Floro Triu viro, & flore vario inſcriptis. Quæ prius nobis amica commun 7 Non ſine utriuſque laude n trum pronuntiat victorem Pa mon: cum tamen Menalcas d ficiliores ſuſtinuerit partes, qu oportuit ex lege amœbæi vel pr diſtichon æquaſſe, vel etiam peraſſe 8 Dirimere ſeu finire. Præmio victoriæ. 10 Damœ quoque eſt dignus vitula. Γλυκυπίκρως. 12 Nolite amplius d rivare aquas in prata. Allego ce. ut Catullus: *Claudite oſti virgines, luſimus ſatis.*

IV. cui nomen Pollio.

GUMENTUM.

or Germanici exercitus, cum poſt captas civitatem, primo meruiſſet lauream, poſt ous fuiſſet, eodem anno ſuſcepit filium, Salonium vocavit: cui nunc Virgilius Ge- Servius. Huc autem detorquet, quæ Si- eculi felicitate cecinerat. Obiter tamen & fius etiam Auguſti laudes admiſcet. Nam : r. p. v. o. de Auguſto quidam intelligunt, adoptatus. Alii hoc quoque ad Salonium principium magni anni, quem cecinit Si- lau Pollionis, quo ille puer naſcitur: ut ni anni menſes.

, paulo 2 majora canamus.
irbuſta 4 juvant, humileſque myricæ.
, 6 ſilvæ ſint Conſule dignæ.
enit jam carminis ætas:
ſæclorum naſcitur ordo:
go, redeunt 9 Saturnia regna:

quæ The- ſtoralia. 6 Bucolicum ut ut ſit
rmina di- carmen, & ipſum tamen Conſu-
itronymi- le Pollione, qui *amat noſtram*;
tativo ſin- *quamvis ſit ruſtica, muſam*, non
omine *Si-* indignum ſit, & tale ſit, quod
unt, cum honeſte legi poſſit a Conſule. Al-
quæ eſt ludit Poeta ad veterum Romano-
Theocri- rum conſuetudinem, apud quos
Bucolica cautum erat, ut Conſules ipſi cu-
ius imita- ram collium & ſilvarum haberent,
es Muſa ne ullo modo ligna deficerent ad
, quæ in conficienda publica navigia. 7
olita. 2 Adimpletum eſt tempus, Sibyllæ
carminis Cumanæ vaticiniis jam olim prædi-
mnes de- ctum, quo ſiderum in ortum ſuum
ere paſto- redeuntium confectis ſpaciis, de no-
cripſimus. vo incipiat magnus annus Platoni-
gulta, de cus, novuſque ineat orbis ab
Delectant. *ætate aurea*. 8 *Aſtræa*, quæ ter-
ros caſtra *ras prius reliquerat*, Juſtitia. 9
uſſus ſa- *Ætas aurea, ſeu aurea ſæcula*, qua-
ſeu pa- *lia ſub Saturno fuiſſe perhibentur*.

Jam

Jam 1 nova 2 progenies cœlo 3 demittitur alto.
Tu modo naſcenti puero, 4 quo ferrea primum
Deſinet, ac toto ſurget gens aurea mundo,
5 Caſta fave 6 Lucina: tuus jam regnat 7 Apollo.
Teque 8 adeo decus hoc ævi te conſule inibit,
Pollio, & incipient 9 magni procedere menſes.
10 Te duce, ſi qua 11 manent ſceleris veſtigia 12 noſtr
13 Irrita 14 perpetua 15 ſolvent formidine 16 terras.
17 Ille Deûm vitam accipiet, 18 Diviſque videbit
Permiſtos heroas, & ipſe videbitur 19 illis;
Pacatumque reget 20 patriis virtutibus orbem.
21 At tibi prima puer 22 nullo munuſcula cultu
23 Errantes hederas paſſim cum 24 baccare tellus,
Miſtaque 25 ridenti colocaſia 26 fundet acantho.
Ipſæ lacte domum referent 27 diſtenta capellæ
Ubera: nec magnos 28 metuent armenta leones.

1 Heros: vel ipſe Salonius. Quæ de Chriſto vaticinata eſt Sibylla, transfert Poeta ignarus ad filium Pollionis jam natum. 2 Generatio Deorum. 3 Deorſum mittitur. 4 Quo puero gens dura & immanis deſinet eſſe, ac primum exterminabitur, & gens multis virtutibus prædita orietur per totum mundum. 5 Perpetua virgo. 6 Juno, a juvando dicta, partus Dea. *Juno Lucina, fer opem.* Ter. And. 7 Auguſtus. 8 Certe, omnino hoc ornamentum aurei ſæculi initium capiet in Conſulatu tuo. 9 Menſes magni anni, ſc. Julius & Auguſtus, quorum tunc perpetuus erit proventus. 10 Salonio hæc ab aliis intelliguntur: ab aliis de Auguſto. 11 Reliqua ſunt. 12 Qui in *ferreo ſæculo nati ſumus.* 13 In *nihilum redacta:* 14 Ita *ut nemo formidet ea aliquando reditura: quod verum fuit: nam poſt Actiacum* bellum clauſum eſt Jani templum, pace terra marique parta. 15 Liberabunt. 16 Terrigenas. Qui nunc regnat. Apollo, ideo Auguſtus Cæſar transformabitur in Deum. 18 Iis, qui in Deorum numerum relati ſunt. 19 Ab illis ſeu inter illos. 20 Milita bus quæ in Julio Cæſare, patre adoptivo, & in patria tua Roma præcipue ſunt & fuerunt. 21 mundi quaſi ver & infantiæ naſcenti puero conveniat. Jam verſa ſermonem ad Salonium jam rum, Pollionis filium, laudaeum a bonis ejus gratia futur 22 Non colendo terram, ſed ſpote ſua. 23 Per obliquum rebus ad quas naſcuntur, adhærent 24 Herba illa contra faſcinapta. 25 Semper florenti & amno. 26 Germinando abunde producet. 27 Extenſa propter piam lactis. 28 Vide Iſaiæ c. Et armenta paſcentur liber

s fundent 2 cunabula flores:
ens, & 4 fallax herba 5 veneni
1 6 vulgo naſcetur amomum.
m laudes, & 8 facta parentis
quæ ſit poteris cognoſcere virtus:
1 flaveſcet campus ariſta,
pendebit ſentibus uva,
11 ſudabunt 12 roſcida mella.
ſuberunt priſcæ veſtigia fraudis,
15 Thetin ratibus, quæ cingere muris
eant telluri 16 infindere ſulcos.
Tiphys, & altera quæ vehat 18 Argo
1s: erunt etiam 20 alteraebella:
Trojam magnus mittetur 22 Achilles,
firmata virum te fecerit ætas,

1. 2 Cunæ, infantes. 3 ter cogno-. 6 Paſſim, 1s copia fiat. tuæ æſtatem ſtoriæ, Phi-tum demum ngius ac la-ſeſta paren-:um incipies ntis. 10 Ma-ùdoris effun-, ante flori-rſis. 13 Ta-ina & mella amen paucæ fallaciæ & ɔnis & ava-quibuſdam. vigationem, , agricultu-*int.* 15 *Per id eſt, quæ navigare.* ɔſſas ara-tro factas. 17 Fabricator & guberna-tor navis illius, qua vecti aureum petebant vellus delecti Argivi. 18 Navis oblonga ſimilis Argo. *Argo* erat illa navis, qua Jaſon cum multis proceribus navigavit in Colchos pro aureo vellere. 19 Sicut Argo vexit olim Argonautas, qui erant heroes, ſcilicet Herculem, Caſtorem, Pollucem, &c. 20 Æqualia Trojano bello. 21 Ad aliquod grave bellum, quale fuit Trojanum. 22 Aliquis vir fortis ſimilis Achilli. *Achilles* filius Pelei, Regis Theſſaliæ, vir fortiſſimus, ſine quo non potuit Troja capi. Occidit Hectorem, & multos Trojanos: tandem per inſidias occiſus eſt a Paride in templo Apollinis. 23 Ex hoc tempore quo hæc fient, poſtquam Saturnius in virum evaſerit: perfectæ ætatis auream animam artibus & laboribus perjurum addet, tanquam non neceſſariis, poſtquam omnis feret omnia tellus.

1 Cedet & ipſe mari 2 vector, nec 3 nautica pinus
4 Mutabit merces: omnis feret omnia tellus:
Non 5 raſtros patietur humus, non vinea 6 falcem:
Robuſtus quoque jam 7 tauris juga ſolvet arator.
Nec varios diſcet 8 mentiri lana colores;
Ipſe ſed in pratis aries jam 9 ſuave rubenti
10 Murice, jam croceo mutabit vellera 11 luto:
12 Sponte ſua 13 ſandyx paſcentes veſtiet agnos.
14 Talia ſæcla, ſuis dixerunt, currite, fuſis,
Concordes ſtabili fatorum numine Parcæ
Aggredere o 15 magnos [aderit jam 16 tempus] honore
Chara 17 Deum ſoboles, magnum 18 Jovis incrementum
19 Aſpice 20 convexo 21 nutantem pondere mundum
Et terras, 22 tractuſque maris, cœlumque profundum
Aſpice, venturo lætentur 23 ut omnia 24 ſæclo.
O mihi tam longæ maneat pars ultima vitæ,
25 Spiritus & quantum ſat erit tua dicere facta!

1 Diſcedet e mari, non amplius navigaturus. 2 *Vector* dicitur & qui vehit, & qui vehitur navi. Hic accipi poteſt utrovis modo. 3 Navis ex pinu facta, & nautis ſervire ſolita. 4 Ad commutationem tranſvehet merces peregrinas. 5 Inſtrumenta dentata, quibus terra raditur. 6 Qua putetur: ideſt, terra non fodietur, & vinea non putabitur. 7 Non amplius utetur tauris ad arationē. 8 Mendaciter repræſentare. 9 cum ſuavitate odoris, aut ſuaviter, ut Eclog. 3. verſ. 63. 10 Purpura. 11 Croco lutei & ſubrubri coloris. 12 Sine tinctoris officio. 13 Color flammeus, ſed factitius; quam tamen Virgilius herbam eſſe *exiſtimavit, inquit Plin. 35. l. 6. cap. 14 Tres illæ Deæ fatales (originem, medium, & exitum omnium rerum diſponentes*, quarum *prima Clotho colum geſtat*, Lachesis trahit, Atropos occat) conſentientes firma & irrevocabili teſtate fatorum, juſſerunt, dicens ſuis inſtrumentis, quibus filum circumfunditur, dum nent: O ſuli celeri curſu veſtro adducite tam aurea & tam felicia ſæcula. *Parce* autem per antiphraſim dictas volunt, quod nemini parcant. Divinos. 16 A Parcis conſtitutum 17 Alumne Jovis. Διογενές, δι τροφίς. 18 Progenies Jovis augmentum. 19 Nutanti munere ſuccurrat tua virtus. 20 In hemeros ejus devoluto. 21 Vacillantem pondere malorum præſentium, aut exultantem lætitia bonorum futurorum. 22 Regione. 23 Quomodo. 24 De felicitate ſæculi venturi, ſeu aurei. Et utinam ſpiritus Poeticus mihi tantus, quantum ſatis eſt ornate perſequi inclyta facinora tua.

1 Non me carminibus vincet nec Thracius Orpheus,
Nec Linus: huic mater quamvis, atque huic pater 2 adſit,
Orphei Calliopea, Lino formoſus Apollo.
Pan etiam 3 Arcadia mecum ſi judice certet,
Pan etiam Arcadia dicet ſe judice 4 victum.
Incipe, 5 parve puer, 6 riſu cognoſcere matrem:
7 Matri longa decem tulerunt faſtidia menſes.
Incipe, parve puer. 8 Qui non riſere, parentes,
Nec Deus hunc menſa, Dea nec dignata cubili eſt.

1 Quæ tua ſi mihi erit, &c. 2 Auxilio ſit. 3 Muſicæ peritus, quæ tamen Deo ſuo faveret. *Pan Deus Arcadiæ.* 4 A me, ma facta canente, id eſt, tanta erit geſtorum tuorum gloria, ut etiam ab humili Poetâ deſcripta, omnem poeſin ſuperent. 5 Saloni. 6 Non id vult, ut puer arrideat matri, ſed ut cognoſcat matrem ex ejus riſu. Expeditior tamen videtur Joſ. Scaligeri explicatio, qua confirmat illud Catulli: *Torquatus, volo, parvulus Matris e gremio ſuæ Porrigens teneras manus, Dulce rideat ad patrem.* Manifeſte, inquit, hortatur Virgil. puerum, ut ad Matrem rideat, non contra ut illi parentes: ſic Plaut. in Capt. *quaſi matri filius, neque me videat.* 7 Riſu tuo compenſa faſtidia, quæ tulit mater tua, jam decimo inchoante menſe partum enixa: quæ abierint, ſi arriſeris. 8 O parentes, facite ut rideat, quia nec Deus Genius dignatus eſt hunc, eorum qui non riſere, menſa, nec Dea Juno cubili; id eſt, vitalis non fuit, quiſquis alienus natus eſt riſu; vitalitatis quippe omen erat, ſi pueri ad parentes riderent. Al. *cui*.

Ecloga V. cui nomen DAPHNIS.

ARGUMENTUM.

MEnalcas & Mopſus paſtores, Daphnidis, paſtoris Siculi, quem Mercurius genuit, Pan Muſicam docuit, mortem deflent: alterque ejus epitaphium, alter apotheoſin canit. Sunt qui per Daphnim Cæſarem Dictatorem intelligi putent, paulo antequam hæc ſcriberet poeta, tribus & viginti vulneribus in curia confoſſum. Alii Quintilium Varum accipiunt, in Germania cum tribus legionibus cæſum. Alii Flaccum Maronem intelligi malunt, Virgilii fratrem: de quo extat pervulgatum quidem iſtud, ſed incerti auctoris diſtichon.

Triſtia fata tui dum flet in Daphnide Flacci,
Dolle Maro, fratrem Dis immortalibus æquas.

Salonium alii, cujus Genethliacon ſuperiore Ecloga cecinit, nunc vero ejuſdem fato functi apotheoſin canit: ad primum vero & undeviceſimum Theoc. Idyll. expreſſit hanc Eclogam noſter.

MENALCAS, MOPSUS.

ME. CUr non, Mopſe, [1 boni quoniam convenimus ambo,
2 Tu calamos inflare leves, ego dicere verſus]
Hic corylis miſtas inter 3 conſedimus ulmos?
MO Tu 4 major: tibi me eſt æquum parere Menalca,
Sive ſub 5 incertas zephyris 6 motantibus umbras,
Sive antro potius ſuccedimus: aſpice, ut antrum
7 Silveſtris raris 8 ſparſit labruſca racemis
ME. Montibus in noſtris ſolus 9 tibi certet Amyntas.
MO Quid ſi 10 idem certet 11 Phœbum ſuperare canendo?
ME Incipe, Mopſe, prior, ſi quos aut 12 Phyllidis ignes,

1 Periti, & docti ἰδότες ἄμφω, Ἄμφω σοφίσδειν διδαμένοι, ἄμφω δείδειν. Theocr. 8. idyl. 2 Tu bonus ac peritus ad inflandum calamos graciles. 3 locum ad ſedendum cepimus, ut cantu nos oblectemus. 4 Ætate es provectior. 5 *Inſtabiles.* 6 *Frequenter* movent *ramos arborum, ex quo fiunt incertæ umbræ.* 7 *Inculta.* 8 *Sparſim ornavit.* 9 *Tecum contendat* de laude cantilenarum. Græca loquendi figura, μάχομαί σοι, quam & Catullus imitatus eſt, *noli pugnare duobus:* & Virgilius noſter 4. Æn. *Placidone etiam pugnabis amori?* 10 Amyntas certet 11 Muſicorum principem. 12 Amores Phyllidis, id eſt, argumentum de amoribus, quales erant Phyllidis, reginæ Thraciæ, erga Demophoontem, aut paſtoritiæ alicujus feminæ.

Aut

is habes laudes, aut jurgia 2 Codri.
entes ſervabit Tityrus hœdos.
hæc, in viridi nuper quæ cortice fagi
cripſi, & 4 modulans alterna notavi,
deinde jubeto certet Amyntas.
a ſalix quantum 6 pallenti cedit olivæ,
humilis quantum ſaliunca 9 roſetis,
o tantum tibi cedit Amyntas
10 deſine plura, puer: 11 ſucceſſimus antro.
1 13 Nymphæ crudeli funere 14 Daphnim
coryli 15 teſtes, & flumina Nymphis,
plexa ſui corpus miſerabile 17 nati,
os atque aſtra vocat crudelia mater.
paſtos 20 illis 21 egere diebus
Daphni, boves ad flumina: nulla neque amnem
uadrupes, 24 nec graminis attigit herbam.
n 25 Pœnos etiam ingemuiſſe leones

gittarii uſque adeo
item, Phalero filio
gitta confixerit, il-
egis Athenienſium,
imidi mori. Hiſt.
ax. l. 5. c. 6. 3
n experimentum,
ſint hæc carmina.
ſtula, modo voce
ertas menſuras no-
, ut ex varietate
concentus. 5 Fle-
iva pallenti vinci-
is. 8 Non multum
ıcticibus roſiferis.
11 Pervenimus ſub
ıtare delegiſti. 12
te crudeliter ab iis
e pepercerat. Poſt-
& Mopſus conſede-
lopſus experiri ea
deſcripſiſſe in cor-
erat, *quibus deflet*
13 Deæ fluminũ, &
næ Romanæ. 14
. Reſpice argu-

mentũ hujus Ecl. 15 Scitis quã triſtitiã Nymphæ inter corylos & ad flumina exercuerint. 16 Lugẽtium eſt, ut & corpori inhæreant. Inſigne exemplum patet 9. Æn. de Niſo, qui ſuper exanimem ſeſe projecit amicum Euryalum. l. 10. Mezentius corpori Lauſi exanimis inhæret. Et l. 11. Evander ſuper Pallantis, filii ſui, cadaver procumbit, atque hæret lacrymanſque gemenſque. De Tisbe, ſuper corpus Pyrami ruente, Ovid Met. 4 *Et laniata comas, amplexaque corpus amantis, Vulnera ſupplevit lacrymis, fletumque cruori miſcuit* 17 Daphnidis. 18 Quibus permittentibus interfectus ſit Daphnis. 19 Scilicet *armentarii*. 20 Quibus te Nymphæ materque flebant. 21 Compulerunt. 22 Refrigerativa. 23 Modice deguſtavit. 24 Vide Sueton c. 81. Jul. Cæſ. de equis pabulo abſtinentibus a cæde Cæſ. 25 Punicos leones, *qui ferociſſimi ſunt*, ideſt ipſos ſicarios, qui te trucidaverunt.

Interitum, 1 monteſque feri ſilvæque 2 loquuntur.
3 Daphnis & Armenias curru 4 ſubjungere 5 tigres
6 Inſtituit: Daphnis 7 thyaſos inducere Baccho,
Et 8 foliis lentas 9 intexere mollibus haſtas.
10 Vitis ut arboribus 11 decori eſt, ut vitibus uvæ,
Ut gregibus tauri, 12 ſegetes ut pinguibus arvis,
13 Tu decus omne tuis: 14 poſtquam te fata tulerunt,
Ipſa 15 Pales agros atque ipſe reliquit Apollo.
16 *Grandia ſæpe quibus* 17 *mandavimus hordea* 18 *ſulcis*
19 *Infelix lolium, & 20 ſteriles 21 naſcuntur avenæ.*
Pro molli viola, pro purpureo narciſſo
Carduus, & 22 ſpinis ſurgit paliurus acutis
23 Spargite humum foliis, 24 inducite fontibus umbras:
Paſtores: mandat fieri ſibi talia Daphnis:
Et tumulum facite, & tumulo ſuperaddite 25 carmen:
26 Daphnis 27 ego in ſilvis hinc uſque ad ſidera notus
28 Formoſi pecoris cuſtos, formoſior ipſe.
ME 29 Tale tuum carmen nobis, 30 divine poeta,
31 Quale ſopor feſſis in gramine, quale per æſtum
Dulcis aquæ ſaliente ſitim reſtinguere rivo;

1 Allegorice, proceres immites & conjurati. 2 Atteſtantur. 3 Hæc ad Jul. Cæſ. referunt, quem Bacchi ſacra ex Armenia Romam primum tranſtuliſſe volunt; ſed non ego credulus illis: longe enim ante Cæſ. ſcelerum hæc ſeminaria Romæ inveſtigata a Coſi. & vindicata refert Liv. 49. 4 Subjugare ad currum. 5 Tigribus vehebatur Bacchus. 6 Ordinavit. 7 Saltationes, cæleſtes choros, Orgia celebratium vociferatione & ſaltu, *Evoe.* 8 Thyrſos, haſtuias pampinis ac hederæ foliis veſtitas. 9 Veſtire 10 Recitat adhuc carmina ſua de *Daphnidis* interitu Mopſus. 11 Ornamento. 12 *Agris aratis.* 13 Ita, o *Daphni, es tu tuis* amicis omne *ornamentum, id eſt*, Romanis, quorum *ditionem valde* Cæſar auxit. 14 Quia poſtquam mors ab nobis te. 15 Paſtorum Dea. 16 gna, reſpectu avenæ. 17 Co timus. 18 In fiſſuris aratr Zizania, infelicitatem coloni rens. 20 Inanes. 21 Vi ſu untur. 22 Habens ſpinas a 23 E more funerum, in ſpargebantur flores, tumuli rebantur virentes arbores tibus injiciebantur corolla Facite lucum circum fontes. ſcriptionem ac epitaphium ſ 26 ἐπιτάφιον Daphnidis. qui hic ſepelior, ſum Da 28 Boni populi optimus Ir tor 29 Tam ſuave. Menalc minime invidus Poeta, laud pſi juvenis amici carmen, ſum ad majora ſuo incender Mopſe. 31 Quam ſuave

1 Nec calamis ſolum æquiparas, ſed voce Magiſtrum.
Fortunate puer, tu nunc eris 2 alter ab illo.
Nos tamen hæc quocumque modo tibi noſtra viciſſim
Dicemus, Daphninque 3 tuum 4 tollemus ad aſtra:
Daphnin ad aſtra feremus: amavit nos quoque Daphnis.
MO An quicquam nobis 5 tali ſit munere 6 majus?
Et 7 puer ipſe fuit cantari dignus, & ita
Jampridem 8 Stimichon laudavit carmina nobis.
ME. 9 Candidus inſuetum miratur limen Olympi,
10 Sub pedibuſque videt nubes & ſidera Daphnis.
Ergo alacres ſilvas, & 11 cetera rura voluptas,
Panaque paſtoreſque 12 tenet, 13 Dryadaſque puellas:
Nec lupus inſidias pecori, nec retia cervis
Ulla 14 dolum meditantur: amat bonus 15 otia Daphnis.
16 Ipſi lætitia voces ad ſidera 17 jactant
18 Intonſi montes: ipſæ jam carmina rupes,
19 Ipſa 20 ſonant arbuſta, Deus, Deus 20 ille, Menalca.
Sis 21 bonus, o felixque tuis: en quatuor aras,
Ecce duas tibi, Daphni, duoque altaria Phœbo.
22 Pocula bina novo ſpumantia lacte quotannis,
Craterasque duos ſtatuam tibi 23 pinguis olivi:
Et multo imprimis 24 hilarans convivia Baccho,

1 Nec te æqualem facis Magiſtro Bucolici carminis, ſc. Theocrito, non ſolum fiſtulis tenuibus ex calamo factis, ſed etiam voce tua plurimum vales. 2 Secundus & proximus ab illo magiſtro Theocrito, atque adeo proxima latis in canendo Bucolico carmine debetur tibi. 3 Quem tantopere amas. 4 Extollemus & transferemus, id eſt, offendemus ipſum receptum ſuæ *in* numerum Deorum. 5 Quali Daphnis meus feretur ad aſtra. 6 Præſtantius? 7 Cum hunc puer eſſet, nedum modo in cœlum translatus. 8 *Paſtor Bucolicam canendi peritiam.* 9 *Bonus ac deificatus. Sequitur jam Theocriti ſeu Deificatio Daphnidis. Alludunt forte ad circulum lacteum, ubi Heroas ſuos poſt fata habitare opinabatur antiquitas.* 10 Id eſt, exaltatus eſt ſupra nubes & ſidera errantia. 11 In quibus Daphnis ſolitus eſt converſari. 12 Occupat. 13 Nymphas arboreas. 14 Doloſam captionem ob Daphnidis ſeu Cæſaris apotheoſin. 15 Ceſſationem a bellis & inſidiis. 16 Polyptoton *ipſi*, *ipſa*, *ipſa*, ut Eclog. 1. 17 Extollunt præ gaudio. 18 Silveſtres. 19 Referunt ac canunt mihi. 20 Daphnis, quem extinctum credebam. 21 Propitius & beneficus tuis dedititiis. 22 Στέφω δὲ κρατῆρα μίγαν λευκοῖο γάλακτος Idyll. 5 tanquam *Lari*. 23 In quibus ſit pingue oleum. 24 Lætificans.

Ante

1 Inflatum heſterno venas, 2 ut ſemper, Iaccho,
3 Serta procul tantum capiti delapſa jacebant;
Et 4 gravis 5 attrita pendebat cantharus anſa.
6 Aggreſſi (nam ſæpe 7 ſenex ſpe carminis ambos
8 Luſerat) injiciunt ipſis ex 9 vincula ſertis.
Addit ſe ſociam, 10 timidiſque ſupervenit Ægle,
Ægle 11 Naiadum pulcherrima: jamque 12 videnti
13 Sanguineis frontem moris & tempora pingit.
14 Ille, 15 dolum ridens, Quo vincula nectitis? inquit.
Solvite me, pueri: ſatis eſt potuiſſe 16 videri.
Carmina, quæ vultis, cognoſcite: 17 carmina vobis;
18 Huic aliùd mercedis erit. Simul 19 incipit ipſe.
20 Tum vero 21 in numerum 22 Faunoſque feraſque videres
23 Ludere, tum 24 rigidas motare cacumina quercus.
Nec 25 tantum Phœbo gaudet 26 Parnaſſia rupes:
Nec tantum 27 Rhodope miratur & 27 Iſmarus 28 Orphea.
Namque canebat, 29 uti magnum per 30 inane coacta

1 Habentem venas inflatas Baccho, ſeu vino, quod pridie ejus diei biberat. 2 Sc. ſolitum jacere inflatum. 3 Coronæ ex pampinis jacebant longe ab ipſo tantum capitis ebrii & ſomno obruti delapſæ, alioqui illæſæ, & non ruptæ. 4 Magnæ capacitatis. 5 Frequenti uſu aut potu. 6 Pueri eum adorti. 7 Silenus promiſerat eis ſæpe carmen, quod reddere recuſaverat. 8 Fefellerat. 9 Neque enim niſi vincti vaticinabantur Silenus, Proteus, Faunus, cæterique Semidei. 10 Pueris. 11 Nympharum aquarum. 12 Expergefacto, vigilanti. 13 Sanguinei coloris. 14 Silenus. 15 Quia per dolum, cum ornaret, ipſum vinxerant. 16 Quod, invitis ipſis ſemideis, rarum & difficile, niſi deprehenſis. 17 Sc. erunt. 18 Venerea merces, ſuprum Nympham ſeu puellam Æglen manet. 19 Carmen ſuum canere. 20 Recitat carmen ipſius Sileni. 21 Secundum modum ſeu modulos carminis: quamvis *modus* proprie ad carmen, *numerus* ad ſaltationem pertineat. 22 Deos ſilveſtres. 23 Saltare. 24 Duras. 25 Quantum omnis mundus gaudet, dum Silenus cantat. 26 Quæ eſt in Parnaſſo monte. 27 Mons uterque Thraciæ. 28 Qui ſilvas & ſaxa poſt ſe dulcedine cantus ſui traxit. 29 Quomodo. 30 Chaos, ſpatium corporum capax. Lucret. 1. *Magnum per inane coacta*.

12 Re-

1 Semina terrarumque, 2 animæquæ, marisve fuissent
Et 3 liquidi simul ignis: 4 ut his 5 exordia primis
Omnia, & ipse tener mundi 6 concreverit 7 orbis
8 Tum durare solum, & discludere 9 Nerea ponto
Coperit, & rerum paulatim sumere formas.
Solem,
Lucus atque 13 cadant 14 summotis nubibus imb
Incipiant silvæ 15 cum primum surgere, cumque
16 Rara per ignotos errent animalia montes.
17 Hinc 18 lapides Pyrrhæ jactos, 19 Saturnia r
20 Caucaseasque refert volucres, 21 furtumque
methei.
Has adjungit, 22 Hylam 23 nautæ quo fonte r
Clamassent: at littus, Hyla, Hyla, omne 24 so
Et (25 fortunatam si nunquam armenta fuissent
26 Pasiphaen nivei 27 solatur amore juvenci.

1 Rerum primordia, ele-
menta: sc Lucret. l. 1 *Ex igni, aere, aqua anima prorsescere, &* 2 sc. Epicurus, Lucretii ma-
gister, ex atomorum concursione
Ego omnia censuerit. 2 Aeris.
arum 3 Vocabularis & puri. 4 Sémi-
17 Sc. nibus tam elementis. 5 Princi-
pia & virgines rerum. 6 Con-
cellatis filibus it. 7 Globus. 8 De-
firmabile tendat, ut orbis mundi in-
ipsius rerum dirum efficere terram. 9
n seu Aqua fluvialis ab aquis salsis &
s. mare. Terras enim Ponti, vel,
rum al ut sc. Oceani & Thetios filius.
scas fi- 10 Ita cælestia corpora canit:
17 Montes, plantas, animalia, &c.
. 11 Cœlo in terris. 12 Recens
ti Orbis in formatum. 13 In ter-
ra luci bant. 14 Sublatis: quia
ra subnubantur sursum, unde
rabi ant. 15 Quo tempore. 16
Natura per propagationem mul-
tiplicata. 17 Post dictam rerum
Origi- *Post physicam narratio-*
nem, *fabulosam ac fabulosam in-*
terserit. 18 Diluvium,
humanum reparatum.
sæcula, qualia erant te
turni. 20 Aquilas, a
exedentes jecur Prome
causo, Scythiæ monti
idque Jovis imperio, a
furto abstulerat. 21 Q
ximus) ignem de c
erat Hor. Od. 3. l. 1
peti genus Ignem.
gentibus intulit Post
domo Subductum ma
febrium Terris incubu
mstique prius tarda
thi corripuit gradum
de Hyla puero, ab
cto, a Nymphis ra
mersо, & ab Here
23 Argonautæ. 24
referret. 25 Quæ
felix fuisset. 26 P
sem, Minois conj
filiam. 27 Silenu
canit, ut solari e
amore tauri cand

Ah! 1 virgo infelix, quæ te dementia 2 cepit?
3 Prœtides 4 implerunt falſis mugitibus agros:
At non tam turpes pecudum tamen 5 ulla 6 ſecuta
Concubitus; quamvis collo 7 timuiſſet aratrum,
Et ſæpe in 8 lævi quæſiſſet cornua fronte.
Ah! 9 virgo infelix, tu nunc in montibus 10 erras:
11 Ille, latus niveum molli fultus hyacintho,
Ilice ſub 12 nigra 13 pallentes 14 ruminat herbas,
Aut 15 aliquam in magno ſequitur grege. 16 Claud
Nymphæ,
17 Dictææ Nymphæ, 18 nemorum jam claudite 19 ſalt
Si 20 qua forte ferant oculis ſeſe obvia noſtris
21 Errabunda bovis veſtigia. Forſitan illum
Aut herba captum viridi, aut armenta ſecutum
Perducant aliquæ ſtabula ad 22 Gortynia vaccæ.
Tum canit 23 Heſperidum miratam 23 mala 24 puella
Tum 25 Phaetontiades 26 muſco circumdat amarœ
Corticis, atque ſolo proceras erigit alnos.
Tum canit errantem 27 Permeſſi ad flumina 28 Gallum,
29 Aonas in montes 30 ut duxerit una ſororum:
Utque 31 viro 32 Phœbi chorus aſſurrexerit omnis:

1 virginis nomen *συνευδοχιᾶ καταχεῖσθαι* tribuitur iis, quarū jam libata virginitas, ex auctoritate Euripidis in Jove, Terentii in Hecyrha, & noſtri. 2. Invaſit. 3 Prœti ex Sthœnobœa filiæ, quas a *βουμανία* ſeu *προτανθρωπία* ſanæ menti reſtituit Melampus. 4 Crediderunt quidem ſe vaccas eſſe. 5 Prœtidum, quæ tres erant. 6 Ut tu. 7 Sc. *qualibet illarum trium*. 8 Æquali, in qua nihil extabat, neque aſperum erat. 9 O Paſiphae. 10 Erras. 11 Taurus ſc. quem quæris, ejus amore capta. 12 Obſita. 13 Semicoctas *in alvo*. 14 Remandit. 15 Vaccam. *16 Verba ſunt Paſiphaes. 17 Cretenſes, Dictæ* mons Cretæ. *18 Qui ſunt in nemoribus.* 19 In quibus feræ ſaliunt. Aliqua via. 21 Errabundi bovi 22 Cretenſia. *Gortyna* Cretæ pidum. 23 Poma aurea, quæ Heſperides in horto Atlantis in Æt opia cuſtodiebant. Fab. Atalant ab Hippomene curſu victæ, d aurea mala ab illo projecta de nans tollit. Ovid. Met. 10. Atalantam. 25 Phaetontis ſo res cortice circumdatas, & in nos verſas canit, propter m rorem ſubmerſi fratris. Met. 26 Lanugine. 27 Fl. ex Heli ne, monte Bœotiæ, profluen 28 Cornelium Gallum Orator & Poetam clarum: de quo fra Eclog. 10. 29 Montes Bo tiæ. 30 Quomodo. 31 Gallo. Muſæ in honorem aſſurrexer

hæc 2 illi divino carmine paſtor,
que apio crines ornatus amaro,
tibi dant calamos (en 4 accipe) Muſæ,
os 6 ante ſeni: quibus 7 ille ſolebat
idas 8 deducere montibus ornos.
Grynæi nemoris dicatur origo,
ucus, quo ſe 11 plus jactet Apollo,
12 aut Scyllam Niſi, aut, quam fama ſo-

uccinctam latrantibus 14 inguina 15 monſtris,
17 vexaſſe rates, & 18 gurgite in alto
nautas canibus laceraſſe marinis,
utatos 20 Terei narraverit artus?
21 Philomela 23 dapes, quæ dona pararit?
leſerta 24 petiverit, & quibus 25 ante
m 27 tecta ſupervolitaverit alis?
, Phœbo quondam 28 meditante, beatus
rotas, juſſitque 30 ediſcere lauros:
32 pulſæ 33 referunt ad ſidera valles:
nec oves 35 ſtabulis, 36 numerumque referre
38 invito 39 proceſſit veſper 40 Olympo.

15, Apollinis filius. 3 Hederaceis. 4 Ab oriundo Aſera. 6 Prius, ſc. *deſiodus*. 8 Deducere de montibus. 10 Finibus conſecrati juxta Quam de Grynæo ut Silenus narrat Scylla, Niſi Meſilia. 13 Propter 14 Partes pubibus. 16 Ulyſſis, ducis. 17 Moleſtus vexaſſe. Poeta ad *etymon Scyllæ, infeſto*. 18 *Quid loquar, ut veſperum mutatos, &c. it.* 20 Fab. trita. Ovid. Met. 6. 21 Tereo. 22 Soror Progues uxoris Terei. 23 Ex ipſius filio Iti decoctas. 24 Philomela aut Tereus. 25 Priuſquam deſerta peteret. 26 Tereus. 27 Regia. 28 Exercente muſam ſuam. 29 Fl. Spartæ, juxta cujus *ripas*, lauris conſitas, Apollo luxit Hyacinthum a ſe percuſſum diſco. 30 Memoriæ mandare. 31 Silenus. 32 Verberatæ ex impulſu vocis Sileni. 33 Vocem aut cantum ejus. 34 Pueros, Chromyn & Mnaſylum, compellere. 35 Ad ovilia. 36 Ovium, illis a *parentibus* aut heris commiſſum. 37 Silenus. 38 Ut qui plura audiendi ſtudio ægre ferat properare. 39 Apparuit. 40 Cælo.

Ecloga VII. cui nomen Meliboeus.

ARGUMENTUM.

SUmptum eſt Eclogæ hujus argumentum ex Bucoliaſtis Theo
ri. Inducit autem hic Poeta Meliboeum paſtorem referer
certamen Corydonis, & Thyrſidis, cui (dum caprum, qui a
ge deerraverat, quæreret) forte intervenerat, accerſitus a D.
nide certaminis judice: quem ſecundum Corydonem pronunt
innuit, cum ait ad finem Eclogæ: *Hæc memini, & victum fr
contendere Thyrſin*. Per Corydonem autem Virgilium intelligi
junt: per Thyrſin, Theocritum, aut alium quempiam.

MELIBOEUS, CORYDON, THYRSIS.

FOrte ſub 1 arguta conſederat ilice 2 Daphnis :
3 Compulerantque greges Corydon & Thyrſis in un
Thyrſis oves, Corydon 4 diſtentas 5 lacte capella
Ambo florentes ætatibus, Arcades ambo,
Et cantare 7 pares, & reſpondere parati.
Huc mihi, dum 8 teneras 9 defendo a frigore myr
10 Vir gregis ipſe caper deerraverat: atque ego Dap
Aſpicio: ille ubi me contra videt, Ocyus, inquit
Huc ades, o Meliboee, caper tibi ſalvus & hœdi;
Et, ſi quid ceſſare potes, requieſce ſub 11 umbra
Huc 12 ipſi potum venient per prata 13 juvenci;
Hic virides tenera 14 prætexit arundine ripas
15 Mincius, eque 16 ſacra reſonant 17 examina que

1 Stridula, ſuſurranti, ex leni vento crepitante: de quo Auſon. *Eſt & arundinei modulatio muſica ripæ, Atque arguta ſuis loquitur cana pinea ventis, Incubuit foliis quoties levis Eurus acutis*. 2 Per hunc Auguſtus intelligi videtur. 3 Coegerant. 4 Habentes ubera diſtenta. 5 Εἰς ἱερὰ χάραν Τὰν αἰγίλαν πρὸ ἄεθλα συνάγαγον *Theocr. Id. 6.* 6 Muſica adeo præſtantes, & periti, ut Arcades putentur. *Muſicam*, inquit Polybius, *univerſis militem eſſe conſtat, Arcadibus neceſſariam*: & n
Eclog. 10. *Soli cantare periti cades*. 7 Pari forma. 8 R
ter plantatas. 9 Integumento
dam munio. 10 Princeps,
αἰγῶν ἀνήρ. Catachreſis. u
Od. 17. l. 1. *devia olentis res maritis*. 11 Illicis. 12
te ſua. 13 Juniores pecude
capri aut boves. 14 Abſco
15 Fluvius juxta Mantuam,
dens in Padum. 16 Jovi
Nymphæ Dryadi. 17 Con
apum.

Quid facerem? 1 neque ego Alcippen, nec Phyllida habebam,
Depulſos a lacte domi quæ clauderet agnos:
Et certamen erat, 3 Corydon cum Thyrſide, magnum.
Poſthabui tamen illorum 5 mea ſeria 6 ludo.
Alternis igitur contendere verſibus ambo
Incipere: 7 alternos Muſæ meminiſſe volebant.
Hos Corydon, illos referebat in ordine Thyrſis.
TH. 8 Nymphæ, 9 noſter amor, 10 Libethrides, aut mihi carmen,
Quale 11 meo Codro, concedite (12 proxima Phœbi
Verſibus ille facit) aut, ſi non 13 poſſumus omnes,
Hic 14 arguta 15 ſacra pendebit fiſtula pinu.
TH. Paſtores, hedera 16 creſcentem ornate 17 Poetam,
Arcades, invidia rumpantur ut illa 19 Codro:
Aut, ſi 20 ultra placitum laudarit, 21 baccare frontem
Cingite, ne vati noceat 22 mala lingua futuro.
CO. 23 Setoſi caput hoc apri 24 tibi, Delia, parvus,
Et 25 ramoſa 26 Mycon 27 vivacis cornua cervi.
Si 28 proprium hoc fuerit, 29 levi de marmore tota

1 Vxore amicam aut uxorem, ut t. 2 Inter quæ certantium, quæ cantare, &c. 2. remotos a lacte, id eſt mamma. Sic Ecl 3. *Dulce ſatis humor*, depulſis *arbutus hœdis*. 3 Certamen quippe certator erat: ſic hinc & anne *tertia palma Dianæ* & a Calice: *Fama vetus nunc* [illegible] *per ævum Curtius* 4 [illegible] feci, & poſtpoſui. 5 Capri [illegible] inveſtigationem. 6 Canere. 7 Verſus ſuos alternatim [illegible]. Ecl. 3. *Amant alterna Camenæ*. 8 Quaternis verſibus concinere, ut in Dameta binis. 9 Muſis peculiares deliciæ noſtræ. 10 Libethram, fontem Bœotiæ, Muſis ſacrum, frequentare [illegible]. 11 Amico. 12 Quam proximum [illegible] dentia. 13 Sc. *tale carmen* [illegible]. 14 Sonora. 15 Tanquam efficacem [illegible] emeritæ profeſſionis, hæc arma [illegible] *Dabimus hanc ſuſpendi in hac* pinu, Cybelæ matri Deorum conſecrata. Nam qui ab arte gladiatoria, militari, aut alia diſcedebant, ejus inſtrumenta Diis ſuſpendebant, ſacrabantque ipſius potiſſimum artis præſidibus, 16 Nondum perfectum. 17 Me Thyrſin. 18 Qui *ſoli cantare periti*. 19 Quia videbit ſe a me ſuperatum. 20 Ultra quam ipſe placeam aut merear; aut ultra quã ipſi placeat, & ea tantum mente, ut me faſcino urat. 21 Herba illa, quæ valet contra faſcinum 22 Nociva & faſcinatoria. 23 Setis multis obſiti. 24 Tibi, Diana, venationis Dea, ex more & voto. 25 Multis ramis ornata. 26 Sc. *dedicat*. 27 Diu viventis, τετρακοράνυ. V. Virg. epigr. de ætatibus animalium. 28 *Peculiariter datum*, perpetuum & *firmum, ut ſolus tali carmine*, aut *tali venandi arte*, te juvante excellam. 29 Polito.

Puniceo 1 ſtabis ſuras evincta 2 cothurno.
TH. 3 Sinum lactis & 4 hæc te liba, 5 Priape, qu
Expectare ſat eſt: cuſtos es 6 pauperis horti
Nunc te marmoreum pro 7 tempore fecimus; at
8 Si fœtura gregem ſuppleverit, aureus eſto
CO. 9 Nerine Galatea, thymo mihi dulcior 10 I
Candidior 11 cycnis, hedera formoſior alba,
Cum primum paſti 12 repetent præſepia tauri,
Si qua tui Corydonis habet te cura, venito
TH. Imo ego 13 Sardois videar tibi amarior herb
14 Horridior ruſco, 15 projecta vilior alga,
Si mihi non 16 hæc lux toto jam longior anno
Ite domum paſti, ſi quis pudor, ite juvenci
CO 17 Muſcoſi fontes, & 18 ſomno mollior he
Et quæ vos rara viridis tegit arbutus umbra,
19 Solſtitium 20 pecori defendite: jam venit æſt
21 Torrida: jam 22 læto 23 turgent in palmite ge
TH. Hic 24 focus, & 25 tædæ pingues; hic plurim
Semper, & aſſidua poſtes 26 fuligine nigri.
Hic tantum Boreæ curamus frigora, quantum
Aut 27 numerum lupus, aut 28 torrentia flumina 2
CO. 30 Stant & juniperi, & caſtaneæ hirſutæ:

1 Exigeris in ſtatua. 2 Alto calceamento, genu tenus fere protenſo. 3 Vas mulctrale, Græce *ἴτυν*. 4 Ejuſmodi placentas. 5 Hortorum Deus. 6 Atque adeo, ſi plura poſſe, plura darem. 7 Egeſtate hujus temporis. 8 Si tot agnos habuero, quot oves, eſto ex ſolo auro formatus. 9 Nerei filia. 10 Nato ad Hyblam, Siciliæ oppidum. 11 Oloribus. 12 Iterum petent & adibunt. 13 Herbam quamdam in Sardinia naſci ferunt apiaſtro ſimilem, quæ comeſa nervos contrahat, labiaq; in rictum deducat, itaut quaſi ridentes moriantur. 14 Aſperior. 15 *Abjectior juncis marinis a procellis ad littus appulſis.* 16 *Hæc dies, qua Nerinen expecto.* 17 *Muſco* recti. 18 *ὕπνῳ μαλακώτερος.* Theocr. Idyl. 5. 19 Solis in Cancri æſtum. 20 A pecore arcete lite, avertite. Horat. Od. *Velox amœnum ſæpe Lucretilem Mutat Lycæo Faunus, & igneas Defendit æſtates capellis Uſque, pluvioſque ventos.* Plaut. *illas ſerves, vim* defendas nia torrens. 22 Viridi. 23 i tument. 24 Locus ad ig vendum aptus. 25 Ping picis plena. 26 Nigredin fumi. 27 Neque enim par ratis, neque timet nume Aquis abundantia. 29 Q eſt. 30 Plenæ ſunt. Ut 12. *pulvere Calum* Stare *vi* apud Hor. l. 1. Od. 9. *alta* ſtet *nive* candidum

ius Venerī, 7 tua laurea Phœbo.
orylos: illas dum 8 Phyllis amabit,
incet corylos, nec laurea Phœbi.
in ſilvis pulcherrima, pinus in hortis,
viis, abies in montibus altis:
e, Lycida formoſe, reviſas,
vis 9 cedet tibi, pinus in hortis.
memini, & victum 11 fruſtra contendere

rydon, Corydon eſt tempore nobis.

irbori. 2 Læti-
t. 3 Deſiccatur.
ividiam abſtulit
mpiorum, quæ
it, ideſt, etiam
pter aridıtatem
Pluvia e media
iæ Jovi tribui-
ndantiſſima cū
cante. Deſcen-

credebant veteres. 6 Herculi, ἀπὸ τῆς ἄλκης, id eſt *a robore*; aut ab *Alcæo* avo ſic dicto. 7 Propria. 8 Quandiu. 9 Vincetur. 10 Memoriæ mandavi. 11 Quia licet fateri nolebat, manifeſte tamen victus erat. 12 Poſt illud tempus Corydon eſt reputatus a me Corydon, id eſt dulcis cantor, &c. victor nobilis ante omnes. Pro-

Ecloga VIII. cui nomen PHARMACEUTRIA.

ARGUMENTUM.

DUæ ſunt Eclogæ hujus partes. In priore Damon Paſtor, N puellæ amore captus, cum illa ſibi Mopſum prætuliſſet, im tientia amoris in varias erumpit querelas. Poſterior pars pene ſumpta eſt ex Theocriti ejuſdem nominis Idyllio, in quo ven ca quædam pharmacis & incantationibus animum viri, a quo ſ nebatur, ad ſui amorem conatur revocare.

DAMON, ALPHESIBOEUS.

PAſtorum 1 Muſam Damonis, & Alpheſibœi,
2 Immemor herbarum 3 quos eſt mirata juvenc
Certantes, quorum ſtupefactæ carmine linces,
4 Et mutata ſuos requierunt flumina curſus:
Damonis Muſam dicemus, & Alpheſibœi.
5 Tu mihi, ſeu magni ſuperas jam ſaxa 6 Timavi,
Sive 7 oram Illyrici 8 legis æquoris: en erit unqu
Ille dies, mihi cum liceat tua dicere facta?
En erit, ut liceat totum mihi 9 ferre per orbem
Sola 10 Sophocleo 11 tua carmina digna cothurno?
12 A te principium: tibi deſinet: accipe juſſis
Carmina cœpta tuis, atque hanc ſine 13 tempora circ

1 Cantilenam amorum, quos ce-cinerunt. 2 Suæ Muſæ adſcribit Poeta quicquid de Orpheo fingitur, feras carmine detinuiſſe, rapidos fluminum curſus moratum eſſe, &c. 3 Paſtores. 4 Et flumina mutata in natura, quæ ſtare & quieſcere neſcit, quieſcendo retinuerunt ſive retardarunt ſuos curſus. 5 O Auguſte, faveas, ubicumque es. Qui jam in Illyrico bella geſſiſſe videtur. 6 Venetæ regionis fluvii. 7 Extremitatem. 8 Navigando prætervehe*ris. Sic* 3. Æn *Litoraque* Epi*ri* legimus. Et, *crebris* legimus *freta conſita terris*. 9 Efferre. 10 Grandi, ac ſublimi carmine, æ lato Sophocles Scriptorem gœdiarum. Tragœdi autem gr de locuturi nitebantur cothurn eſt, calceamentis ſublevato a ſubere, ut heroas æquarent grandiores apparerent. 11 Qu a te geſtas muſque laudes can non quæ tu condidiſti. 12 Ini carminum noſtrorum erit a l tua, definet in laudem tuam σοὶ μὲν ἀέξω, σέο δ' ἄρξομ Homer. 9. Il. Sic Horat. l. 1. *Prima dicte mihi, ſumma di* Camena. 13 Capitis tui.

nter 2 victrices 3 hederam tibi ſerpere 4 lauros.
rigida vix cælo noctis deceſſerat umbra,
ros in tenera pecori gratiſſimus herba:
cumbens 7 tereti 8 Damon ſic 9 cœpit olivæ.
10 Naſcere, 11 præque diem veniens 12 age, 10
Lucifer, 13 almum:
Conjugis 15 indigno Niſæ deceptus amore
queror, & divos (16 quanquam nil, teſtibus illis,
) extrema moriens tamen alloquor hora.
cipe 18 Mænalios mecum, mea tibia, verſus.
19 Mænalus 20 argutumque nemus, pinoſque 21 lo-
entes
Semper habet; ſemper paſtorum 22 ille audit amores,
Panaque, 23 qui primus calamos non paſſus 24 inertes.
Incipe Mænalios mecum, mea tibia, verſus.
25 Mopſo Nã 26 datur: quid non 27 ſperemus amantes?
Jungentur jam 28 gryphes equis; ævoque ſequenti
Cum cervis timidi venient ad pocula damæ.
Mopſe, novas 29 incide 30 faces: tibi ducitur uxor.

...em hanc Muſam me-
...ari mos triumphos.
... & triumphi ſignifica-
...coronam, quæ Poetis
... Laureas coronas. 5
...culum. Circumlocu-
...matutini. Nox frigi-
...abſentiam ſolis. Per-
...cationem, Poeta ad nar-
...ſe ſcendit. 6 Incum-
...ſe præ animi ægri-
... Rotundæ. 8 Paſtor
...mica alteri nupſerat.
... lamentari. 10 O ſtel-
...orere. 11 Præveniens
... Impſs. 12 Impelle. 13 Om-
...rantem ac nutrientem.
..., quam ſperabam qui-
... conjugem futuram. 15
..., quæ amari indigna erat.
... nihil mihi pro-
...illos teſtes fidei,
mihi a Niſa datæ. 17 Sc. *dicere*:
18 Arcadicos ſeu Bucolicos, qua-
les Arcades faciunt, qui *ſoli can-
tare periti*, a *Manalo*, monte Arca-
diæ. 29 Arcadiæ mons. 20 Sonoro-
rum, in eo canentium ſonitu cre-
pitans. 21 Loquelas eorum refe-
rentes. 22 Mænalus. 23 *Pan primus calames, &c.* Eclog. 2. 24 ſim-
plices & ſine arte factos. 25 In-
dignatur ſc. iniquas conjugum
formas, & ſic mitti ſub juga
ahenea. 26 Nuptum. 27 Timea-
mus. 28 Aves illæ aduncis
naribus, & leonibus in poſte-
riore parte perquam ſimiles,
& equis infeſtiſſimæ. 29 In
ſpicæ formam, ut ignem concipi-
*ant. 2. Georg. ferroque faces inſpi-
cat acuto*. 30 Nuptiales, quæ a pu-
eris præferebantur, dum uxor do-
mum duceretur.

Sparge

Sparge marite 1 nuces: 2 tibi deſerit 3 Heſperus Oeta
Incipe Mænalios mecum, mea tibia, verſus.
O 4 digno conjuncta viro! dum deſpicis omnes,
Dumque tibi eſt odio mea fiſtula, dumque 5 cape
Hirſutumque ſupercilium, prolixaque barba,
Nec 6 curare 7 Deum credis mortalia quemquam
Incipe Mænalios mecum, mea tibia, verſus.
8 Sepibus in noſtris parvam te 9 roſcida mala
(Dux ego 10 veſter eram:) vidi cum matre legere
11 Alter ab undecimo tum me jam 12 ceperat annus,
Jam fragiles poteram a terra contingere ramos.
13 Ut vidi! ut perii! ut me malus abſtulit error!
Incipe Mænalios mecum, mea tibia, verſus.
Nunc ſcio, quid ſit amor. 14 Duris in cotibus 15
16 Iſmarus, aut 16 Rhodope, aut 17 extremi
mantes,
Nec 18 noſtri generis puerum, nec ſanguinis 19 e
Incipe Mænalios mecum, mea tibia, verſus.
Sævus amor docuit natorum ſanguine 19 matrem
Commaculare manus: 20 crudelis tu quoque, ma
Crudelis 21 mater magis, an puer improbus ille?

1 Miſſilia nuptiarum ſolemnia, boni ominis, juglandes ſc. Plin. 15. l. c. 12. Ne exanclatur nova nupta corrupta; vel ut valedicat puerilibus luſibus & concubinis maritus. Catull. in Epithalamio. 2 Tibi, ſc. in tuam gratiam appetit nox: quam, ut & diem, proſpicere Oetam, montem Theſſaliæ, atque e montibus Orientalibus advenire volunt Poetæ. Ironice. 3 Stella veſpertina. 4 Sc. *te*, id eſt, qualem digna es habere, cum turpis & effeminatus ſit. 5 Divitiæ meæ. 6 Aſpicere, & *ita non* punire perjuria. 7 Deorum. 8 Docet, quomodo ejus *amore primum* captus ſit. 9 *Rore perfuſa*. 10 Matris & filiæ. 11 Secundus, id eſt decimus tertius. 12 Acceperat. Ὡς ἤδη ὡς ἐμάνην. Id 14 Uſitatum eſt, ut immanem crudelitatem mur, eos e rupibus, e animantibus natos dicam 4. Æn. Dido ſic Æneam quitur: *Nec tibi Diva p. generis nec Dardanus auc fide, ſed durâ genuit te c horrens Caucaſus, Hyrcana moram ubera Tigres*. 15 16 Montes Thraciæ aſperr Remotiſſimi a nobis, utpot Getulos. 18 Humani gen eſt nihil habentem humi 19 Generant. 20 Medeam enim crudelis fuiſſes, nor iſſet te amor ad tantum induxiſſe, ut filios occ 21 Medea, quæ facinus c

1 Improbus ille 2 puer crudelis tu quoque, mater.
Incipe Mænalios mecum, mea tibia, verſus
3 Nunc & oves ultro fugiat lupus: 4 aurea duræ
Mala ferant quercus: narciſſo floreat 6 alnus:
Figuna corticibus 7 fudent electra 8 myricæ:
Certent & 9 cycnis ululæ: ſit 10 Tityrus Orpheus,
Orpheus in 11 ſilvis, inter 12 Delphinas 13 Arion.
Incipe Mænalios mecum, mea tibia, verſus.
14 Omnia vel medium fiant mare: 15 vivite, ſilvæ.
16 Præceps 17 aerii 18 ſpecula de montis in undas
19 Deferar: extremum hoc munus morientis 19 habeto.
Deſine Mænalios, jam deſine, tibia, verſus.
20 Hæc Damon: vos, quæ 21 reſponderit Alphesiboeus,
Dicite, Pierides: *non omnia poſſumus omnes*
AL. 22 Effer 23 aquam, & molli cinge hæc altaria 24 vitta,
25 Verbenaſque adole pingues, 26 & maſcula thura:
27 Conjugis ut magicis ſanos 28 avertere ſacris.
29 Experiar ſenſus: nihil hic, niſi 30 carmina deſunt.
Ducite ab urbe domum, mea carmina, ducite Daphnim.

1 Capido. 2 Qui te, ô Mala ad hoc induxit. 3 Optanda contra naturam impatientiam amoris, ſecundum deſtinans. 4 Aurei Cornu. *Omnia naturæ præpoſtera optaverat, poſtquam Mopſo Nisa potita.* 5 Quæ in tenerrima arbuſcula mutantur. 6 Arbor amari Cortex. 7 Sudando emittant lacrymi fructuos. 9 Quibus modulis præcipue eſt ſuaviſſimus cantus. 10 paſtoralis & ruſticanus. Optimus Muſicus 11 Quas ad Arionis fabulam fingitur. 12 Piſces illos mirabiles, inter quos modulatus citharam tam ſuaviter, ut cum ſalvum ipſum ſuo ad littus pervehebant. 13 Citharœdus nobilis, notiſſimus ex Agellio 16. l. 19. c. Plin. 2. l. & aliis. 14 Me morientem mergantur omnia. 15 Valete, æternum valete. 16 Præcipitabor. 17 In aere exaltati. 18 De rupe, ut de ea ſpeculari liceat. 19 O Niſa. 20 Scilicet, *carmina cecinit*. 21 Contra cecinerit. 22 O Amaryllі Vide Argumentum Eclogæ. 23 Lucretiam ad magica ſacra aptam. 24 Sertis ex herbis aut floribus. 25 Sacras herbas incende & ure, oleo, ut incendi poſſint, perfuſas. 26 Thus, quod ex rotunditate guttæ pendet, maſculum vocatur: cum tamen alias non vocetur mas, ubi non ſit femina. Plin. 12. l. 14. c. 10. 27 Mariti mei *Daphnidis*. 28 Ab uſu rationis. 29 *Experiendo* coner. 30 Magicæ ſc. incantationes.

1 Carmina vel cælo poſſunt 2 deducere Lunam:
Carminibus 3 Circe ſocios 4 mutavit Ulyſſis:
5 Frigidus in pratis, 6 cantando, rumpitur anguis.
Ducite ab urbe domum, mea carmina, ducite Daphnim.
7 Terna 8 tibi hæc primum triplici diverſa colore
Licia circumdo, terque hæc altaria circum
9 Effigiem duco: 10 numero Deus impare gaudet
Ducite ab urbe domum, mea carmina, ducite Daphnim.
11 Necte tribus nodis ternos, Amarylli, 12 colores:
13 Necte, Amarylli, modo, & 13 Veneris, dic, vincula 11 necto.
Ducite ab urbe domum, mea carmina, ducite Daphnim.
14 Limus ut hic dureſcit, & hæc ut 15 cera liqueſcit
16 Uno eodemque igni: ſic noſtro 17 Daphnis amore.
Sparge 18 molam, & 19 fragiles incende 20 bitumine lauros.
21 Daphnis me malus urit: ego hanc 22 in Daphnide laurum.
Ducite ab urbe domum, mea carmina, ducite Daphnim.
Talis amor Daphnim, 23 qualis, cum feſſa 24 juvencum
Per nemora atque altos quærendo 25 bucula lucos,

1 Incantamenta. 2 Deorſum ducere de cœlo in terram. 3 Venefica illa celeberrima, Solis filia. 4 In varias feras. 5 Nocens, ac veneni, quod frigidum eſt, plenus, frigus timoremque inducens. 6 Per incantamenta, dum incantatur. 7 Tangit modum, quo facta magica hæc peregerat. 8 O Daphni. 9 Daphnidis imaginem ad vivum effictam traho. 10 Quia Deus amat numerum ternarium. Olim numerus ternarius in ſacris adhibebatur, quia perfectiſſimus, utpote in quo numero eſt principium, medium, & finis. Ex opinione Pythagoreorum, Τὸ πᾶν καὶ τὰ πάντα τοῖς τρισὶν ὥρισται, &c. Ariſt. 1. *de cælo*. 11 *Liga*. Epanalepſis *polyptoto permutata*. Licia diſ*coloria necti nodis* jubet ad li*randum in amoribus* Daphnidem. 12 Qui ſunt in liciis, id eſt, tria licia trium colorum. 13 Conciliandi amoris. 14 Effigies ex limo efformata dureſcit. Metonymia materiæ, ut mox in *cera*. Duas imagines, e cera unam, e limo alteram ad ignem ſtatuit. 15 Imago cerea fit liquida per unum & eumdem ignis calorem. 16 Synecphoneſis eſt, qualis etiam 12. Æn. Uno eodemque *tulit partu*. 17 Dureſcat in amore ſui, & liqueſcat in amore mulieris urbanæ. 18 Sacrificium ex ſale & farre confectum. 19 Crepitantes in igne, deficcatas. 20 Sc. *illitas*. 21 Daphnis votis meis repugnans efficit ut amore ardeam. 22 Super effigiem Daphnidis. 23 Sc. *amor tenet* bucula*m*. 24 Taurum. 25 Juvenis vacca.

Propter

aquæ rivum viridi 2 procumbit in 3 ulva
, nec 5 feræ meminit decedere noctì:
or teneat, nec fit mihi cura 6 mederi.
ab urbe domum, mea carmina, ducite Daphnim:
7 exuvias mihi 8 perfidus ille reliquit,
a chara fui: quæ nunc ego 10 limine in ipso,
, tibi 12 mando: debent hæc pignora 13 Daphnim.
ab urbe domum, mea carmina, ducite Daphnim;
as, atque hæc 14 Ponto mihi 15 lecta venena
it 16 Mœris: nascuntur 17 plurima 18 Ponto:
go sæpe 19 lupum fieri, & se 20 condere silvis
sæpe animas 21 imis 22 excire sepulchris,
3 satas 24 alio vidi 25 traducere 23 messes.
te ab urbe domum, mea carmina, ducite Daphnim.
r cineres, Amarylli, foras, 27 rivoque fluenti,
que caput 28 jace. ne respexeris. 29 his ego Daphnim
ur. nihil ille Deos, nil 30 carmina curat.
te ab urbe domum, mea carmina, ducite Daphnim.
31 corripuit 32 tremulis altaria flammis.
sua, dum 33 ferre moror, cinis ipse: 34 bonum sit!

1, prope. 2 Prosterni-plius stare aut currere . 3 Herba palustri. 4 flicta, languens. 5 Se-le adventanti, aut ali-a progressæ, id est, se-domum redire. 6 Me-accurrendi ejus amori. ius. 7 Vestes suas, quas neid. 4. *Arma* viri, exu-*mnes, lectumque jugalem*, *ii, super imponat*. 8 In-Daphnis. 9 Monumenta e me sui reditus admo-o In ingressu domus meæ. trophe. 12 Committo. *mihi restituere, reducere*. a, venenorum feraci re-isse, cui olim Mithrida-eravit, de *quo Martialis: quo Mithridates sape ve-ricus ne possint sava nocere? Collecta in Ponto*. Simplex pro composito. 16 Artis magicæ peritissimus. 17 Venena. 18 Virtute horum venenorum. 19 Ex homine in lupum mutari. 20 Abscondere in silvis. 21 Profundis. 22 Evocare. 23 Seminatas fruges. *Cantu vicinis fruges traducite ab agris*. Tibul. 1. l. 8. El. 24 In alium agrum. 25 Transferre. 26 Effer. Februa & purgamenta lustrationis & incantationis post tergum abjiciebant in aquas, quæ respicere nefas. 27 In fluvium. 28 Projice eos. 29 Sacris amatoriis & magicis. 30 Incantationes. 31 Lætior illuxit ignis, felix *συμφωνία* omen, inquit ancilla, vel ipsa maga. 32 Scintillantibus ac micantibus. 33 Efferre cineres differo. 34 Precor, ut sit bonum tamen signum. Fausti omnis formula.

1 Ne-

1 Neſcio quid certe eſt: & 2 Hylax in limine 3 latrat 4 Credimus? an, qui amant, 5 ipſi ſibi ſomnia fingunt. 6 Parcite, ab urbe 7 venit, jam parcite carmina, Daphnis.

1 Neſcio quid ſit, certe eſt aliquid magnum. 2 Canis noſter, ab ὑλάω, latro. 3 Ubi infoderat exuvias Daphnidis, & per quod venire debebat. 4 An credam ipſum Daphnin ab urbe domum venire? 5 Quæ cupiunt, in ſomnis vident: Unde Publius Syrus: *Amans, quod ſe ſpicatur, vigilans ſomniat.* Ter Andr. *Num ille ſomniat ea, quæ vigilans voluit?* 6 O carmina nec deſiſtite, ceſſate jam. 7 Redit domum.

Ecloga IX. cui nomen MOERIS.

ARGUMENTUM.

POſt Philippenſem victoriam, cum in diſtributione agrorum, qu Triumvirorum juſſu trans Padum dividebantur, ſua quoque præd Virgilius amiſiſſet, Romam profectus, cum favore ingenii, tum præſe tim adjuvante Pollione, Tranſpadanæ regionis præfecto, poſſeſſion ſuas recepit. Verum ægre id ferente Arrio, cui forte Virgilii fundus portionem ceſſerat, parum abfuit, quin ab irato milite interficeretu. Denuo itaque Romam profecturus præcipit procuratori, ut Arrio uſqu ad reditum ſuum, quam minimo poſſet detrimento ſuo, obſequeretur. Igitur ex patroni ſui præcepto Mantuam proficiſcitur, hædorum aliqu munuſculum Arrio oblaturus. Mœrin ſubſequitur Lycidas paſtor, itin ris ejus cauſam inquirens: ibi nactus occaſionem Mœris, temporu illorum calamitatem deflet. Deinde una Mantuam euntes, itine tædium variis ſublevant cantionis.

LYCIDAS, MOERIS.

QUo te, 1 Mœri, 2 pedes? 3 an (quo via ducit) ad 4 urbem?

MOE. O Lycida, 5 vivi pervenimus, 6 advenoſtri

(Quod nunquam veriti ſumus) ut 7 poſſeſſor agelli Diceret: 8 Hæc mea ſunt, veteres migrate coloni

1 Per Mœrin, Virgilii villicum intellige. 2 Sc. *ferunt, ducunt*, id eſt, quo proficiſceris, quo tendis? *Theocr. 13. Id. ἔ ποδὸς ἄγει.* 3 Sc. *illuc ducunt te.* Ellipſis verbi. 4 *Mantuam.* 5 Diu vivendo *ad infortunium.* 6 Externus, peregrinus miles Arrius. Pathos præter ſpem. Vide Macrob. Sat. 4. c. 6. 7 Ut culta hæc i. valia barbarus miles invadere priori & vero domino expul & Arva vel rura, & omnia q hic ſunt. Formula vindica poſſeſſiones.

Nur

victi, triſtes (2 quoniam *ſors omnia verſat*.)
illi (4 quod nec bene vertat) 5 mittimus hœdos.
te equidem audieram, 6 qua ſe 7 ſubducere colles
t, 8 mollique jugum demittere clivo,
l 9 aquam, & veteris jam 10 fracta cacumina fagi,
ia carminibus vetitum ſervaſſe. 12 Menalcam.
Audieras, & 14 fama fuit; ſed carmina tantum
5 valent, Lycida, tela inter 16 Martia, quantum
nias 18 dicunt, 19 aquila veniente, 20 columbas,
ſi me 21 quacumque 22 novas incidere lites
ſiniſtra cava monuiſſet ab 24 ilice cornix,
tuus hic Mœris, nec viveret ipſe Menalcas.
a! cadit in quemquam 26 tantum ſcelus? 27 heu,
a nobis
imul 28 tecum 29 ſolatia rapta, Menalca!
is careret 31 Nymphas? 30 quis humum flo-
ribus herbis

rmer extruſi. Cum for-
a mutet, ac nulla hic
ſſio, nec firma rerum
Ter. Eun. *Omnium re-
rum eſt* Sal Cat *Sed
tuna in omni re domi-
ua*. 3 Advenæ illi Ar-
os migrare fecit, agroſ-
occupavit. 4 Impreci-
. Quæ res ſit ei exitio.
Dono. 6 Ab ea parte,
7 Deſcendere in pla-
os, humiliores fieri.
ſam mittere, ſeu relin-
mittitem ſuam facili de-
Mincium fl. 10 Fractam
m 11 Loca ſc. ut arva
. Virgilium herum tum
me carminum ab occu-
ilitum immunia reddi-
Virgilium herum tuum.
tam, ideſt, Virgilium ea
rvaſſe. 14 Hominis di-
m *ita ſe habere.* 15
*ſcere tantum. Meta-
ommaria.* 16 *Bel-
aria arma. Synec-*
doche ſpeciei pro genere. 17 Epiroticas, ideſt, quaslibet. Synecdoche ſpeciei. *Chaonia* eſt Epiri pars. 18 Hiſtoriarum aut augurii periti. 19 Dum aquila involat in eas: quod nihil eſt 20 Sc. *valere.* 21 Sc. *ratione* poſſem, ut omnem occaſionē cum centurione Arrio litigandi præciderem, ideſt, removerem. 22 Ruſticis inſuetas. 23 A ſiniſtra parte, a qua ratum facit augurium, volans. Auſpicia ſiniſtra erant Romanis fauſta; ſed Græcis reliquiſque Barbaris dextra erant meliora. 24 in qua ſedebat. 25 Neque ego, neque dominus meus Virgilius. 26 Poteſtne quis eſſe tam ſceleratus? 27 Anaphora. Ut te & Virgilium vita extinctum eat. 28 Si tu fuiſſes interfectus. 29 Carmina ſolatioſa, quæ ſolatium adferre *ſolent*, *fuiſſent* adempta. 30 *Quis, ſi tu raptus eſſes*, careret *Galatea*, Amaryllida, &c. *Anaphora per interrogationem inſtituta.* 31 Aquarum Deas.

pargeret? aut viridi 2 fontes induceret umbra?
Vel, quæ 4 ſublegi tacitus tibi carmina nuper,
m 5 te ad deliciàs 5 ferres 6 Amaryllida noſtras?
tyre, 7 dum redeo, (brevis eſt via) paſce capellas,
8 potum paſtas age, Tityre, & inter agendum
Occurſare capro (10 cornu ferit ille) caveto.
DE. 11 Imo hæc, quæ 12 Varo, necdum perfectas
canebat:
are, tuum nomen [13 ſuperet modo Mantua nobis,
Mantua, væ! 15 miſeræ nimium vicina Cremonæ
Cantantes 17 ſublime ferent ad ſydera 16 cycni.
r. 8 Sic tua 19 Cymeas fugiant 20 examina 19 taxos,
ic 21 cytiſo paſtæ 22 diſtentent ubera vaccæ,
icipe, ſi 23 quid habes: & me fecere Poetam
Pierides: ſunt & mihi carmina: me quoque dicunt
Vatem paſtores: ſed 26 non ego credulus illis.
am neque adhuc 27 Varo videor, nec dicere 28 Cinnam

Caneret ſparſam. 2 Hypallage eſt: umbra enim fontibus incitur, id eſt, fontibus umbras inctas caneret. 3 Vel, quis comneret talia carmina, qualia &c. Surripui tacite, ſecreto, laiter. Antinomia. 5 Proficiſceis, ires. 6 Romam. 7 Donec. Impelle capellas, poſtquam paſunt, ad aquas, ut potent. 9 occurſes. Helleniſmus. 10 rnibus. 11 Imo potius dic, is caneret hæc carmina, quæ malcas canebat, id eſt, conſuerat Varo, quamvis nondum rfecta eſſent. 12 In honorem ri: de quo in Ecloga 6. *Te ſtra, Vare, myrica*. 13 Dumdo Mantua ſuperſit, ac reddaveteribus ejus poſſeſſoribus. *Ah Mantua*. Cum enim mius Octavii aſſignatus ager nonenſium, qui adverſis parfaviſſent, in diviſionem non ſatis eſſet: Mantuani quoque a pars donata eſt. Vide Argumetum. Pathos per exclamationem Macrob. Sat. l. 4. c. 6. 15 amiſſos agros. 16 Poetæ. 17 altum, ut cycni volant. 18 precor, ut, &c. Obteſtantis paticula. Sic proſpere cedant mlificia, abundet lac. Sic Ecl. v. 4. 19 Quaslibet arbores vernatas. *Cyrnus* eſt inſula in m Mediterraneo, alio nomine di*Corſica*, in qua plurimæ taxi abus noxiæ. 20 Fœturæ apum rum. 21 Frutice ſuccoſo & dci. 22 Impleant lacte uſque diſtentionem ſua ubera. 23 A quid quod canas, id eſt, ſi qu carminis ad manum habes. Muſæ in Piero monte degen25 Sc. *eſſe*. 26 Sc. *ſum*, id non habeo illis fidem. 27 Ocore egregio. 28 Poeta exim

29 Digna

gutos inter ſtrepere 3 anſer 2 olores
em ago, & tacitus, Lycida, mecum
o,
niniſſe, 7 neque eſt ignobile carmen.
Galatea: 10 quis eſt nam 10 ludus in undis?
irpureum: 13 varios hic 14 flumina circum
s flores: hic candida populus 16 antro
lentæ 18 texunt umbracula vites.
ıſani feriant 20 ſine littora fluctus.
uæ te 22 pura 23 ſolum ſub nocte ca-

Numeros memini, ſi verba tenerem.
quid antiquos 25 ſignorum 26 ſuſpicis

proceſſit Cæſaris aſtrum:
quo 30 ſegetes gauderent frugibus, &

pricis in collibus uva colorem.

r optimis il-
ıres cycnos,
etas. 3 Ut,
t, Poeta ma-
odeſti Poetæ
n tamen ad
Poetam, qui
a. 4 Certe
ſ Agito, re-
n memoriam
ı, quod inci-
gnum, quod

textu ſuo efficiunt umbras. 19 Furentes, aut magni & vehementes. Sic. 2. Æn. *Quid tantum inſano juvat indulgere labori?* Metaphora ab hominibus mente captis. 20 Permitte, ſc. *ut*. Aſyntheton. 21 Cur vero iſta carmina non canis? 22 Serena. 23 Cum ſolus eſſes, 24 Modos cantus, *νόμον*, rythmum verſuum, ſi verſus tenerem. 25 Siderum. 26 Surſum inſpicis, cum ſit novus

Sparge marite 1 nuces: 2 tibi deſerit 3 Heſperus Oetam
Incipe Mænalios mecum, mea tibia, verſus.
O 4 digno conjuncta viro! dum deſpicis omnes,
Dumque tibi eſt odio mea fiſtula, dumque 5 capell.
Hirſutumque ſupercilium, prolixaque barba,
Nec 6 curare 7 Deum credis mortalia quemquam.
Incipe Mænalios mecum, mea tibia, verſus.
8 Sepibus in noſtris parvam te 9 roſcida mala
(Dux ego 10 veſter eram) vidi cum matre legent
11 Alter ab undecimò tum me jam 12 ceperat anni
Jam fragiles poteram a terra contingere ramos.
13 Ut vidi! ut perii! ut me malus abſtulit error!
Incipe Mænalios mecum, mea tibia, verſus
Nunc ſcio, quid ſit amor. 14 Duris in cotibus 15 il
16 Iſmarus, aut 16 Rhodope, aut 17 extremi G
mantes,
Nec 18 noſtri generis puerum, nec ſanguinis 19 ed
Incipe Mænalios mecum, mea tibia, verſus.
Sævus amor docuit natorum ſanguine 19 matrem
Commaculare manus: 20 crudelis tu quoque, mate
Crudelis 21 mater magis, an puer improbus ille?

1 Miſſilia nuptiarum ſolemnia, boni ominis, juglandes ſc. Plin. 15. l. c. 12. Ne exaudiatur nova nupta corrupta; vel ut valedicat puerilibus lusibus & concubinis maritus. Catull. in Epithalamio. 2 Tibi, ſc. id tuam gratiam appetit nox: quam, ut & diem, proſpicere Oetam, montem Theſſaliæ, atque e montibus Orientalibus advenire volunt Poetæ. Ironice. 3 Stella veſpertina. 4 Sc. te, id eſt, qualem digna es habere, cum turpis & effeminatus ſit. 5 Divitiæ meæ. 6 Aſpicere, & *ita non punire* perjuria. 7 Deorum. 8 Docet, quomodo ejus *amore primum captus* ſit. 9 *Rore perfuſa*. 10 Matris & filiæ. 11 Secundus, id eſt decimus tertius. 12 Acceperat Ως ἤδη ὠὸς ἡμέρην. Idyll 14 Uſitatum eſt, ut quo immanem crudelitatem exc mur, eos e rupibus, effe animantibus natos dicamus 4. Æn. Dido ſic Æneam quitur: *Nec tibi Diva par generis nec Dardanius auctor, fide, ſed durîs genuit te cau horrens Caucaſus, Hyrcanaq. moruntubera Tigres*. 15 Æn 16 Montes Thraciæ aſperrim Remotiſſimi a nobis, utpote Getulos. 18 Humani generi eſt nihil habentem humanit 19 Generant. 20 Medeam 21 enim crudelis fuiſſes, non ſ iſſet te amor ad tantum fac induxiſſe, ut filios occid 21 Medea, quæ facinus con

Ir

1 Improbus ille! puer crudelis tu quoque, mater.
Incipe Mænalios mecum, mea tibia, versus.
3 Nunc & oves ultro fugit lupus: 4 aurea duræ
5 Mala ferant quercus: narcisso floreat 6 alnus:
Pinguia corticibus 7 sudent electra 8 myricæ:
Certent & 9 cycnis ululæ: sit 10 Tityrus Orpheus,
Orpheus in 11 silvis, inter 12 delphinas 13 Arion.
Incipe Mænalios mecum, mea tibia, versus.
14 Omnia vel medium fiant mare: 15 vivite, silvæ.
16 Præceps 17 aerii 18 specula de montis in undas
16 Deferar: extremum hoc munus morientis 19 habeto.
Desine Mænalios, jam desine, tibia, versus.
20 Hæc Damon: vos, quæ 21 responsura Alphesiboeus,
Dicite, Pierides: *non omnia possumus omnes.*
AL. 22 Effer 23 aquam, & molli cinge hæc altaria 24 vitta,
25 Verbenasque adole pingues, 26 & mascula thura:
27 Conjugis ut magicis sanos 28 avertere sacris
29 Experiar sensus: nihil hic, nisi 30 carmina desunt.
Ducite ab urbe domum, mea carmina, ducite Daphnim.

1 Cupido. 2 Qui te, ô Melca, ad hoc induxit. 3 Optat omnia contra naturam immutari per impatientiam amoris, sibi exitium destinans. 4 Aurei coloris. *Omnia natura præposteræ legibus errent*, postquam *Mopse Nisa datus*. 5 Quæ in tenerrima arbore nascuntur. 6 Arbor amari corticis. 7 Sudando emittant. 8 Humillimi frutices. 9 Quibus moribundis præcipue est suavissimus cantus. 10 pastoralis & rudis cantor, sit optimus Musicus. 11 Quas ad se traxisse fingitur. 12 Pisces illos marinos, inter quos modulatus dicitur tam suaviter, ut cum salvum in dorso suo ad litus *pervehe-* *ret*. 13 Citharœdus nobilis, notus *quo ex Agellio 16. l. 19. c. Plin. l. 8. & aliis*. 14 Me morien- te mergantur omnia. 15 Valete, æternum valete. 16 Præcipitabor. 17 In aere exaltati. 18 De rupe, ut de ea speculari liceat. 19 O Nisa. 20 Scilicet, *carmina cecinit*. 21 Contra cecinerit. 22 O Amaryllis. Vide Argumentum Eclogæ. 23 Lucretiam ad magica sacra aptam. 24 Sertis ex herbis aut floribus. 25 Sacras herbas incende & ure, oleo, ut incendi possint, perfusas. 26 Thus, quod ex rotunditate guttæ pendet, masculum vocatur: cum tamen alias non vocetur mas, ubi non sit femina. Plin. 12. l. 14. c. 10. 27 Mariti mei *Daphnidis*. 28 Ab usu rationis. 29 Experiendo coner. 30 Magicæ sc. incantationes.

1 Carmina vel cælo poſſunt 2 deducere Lunam:
Carminibus 3 Circe ſocios 4 mutavit Ulyſſis:
5 Frigidus in pratis, 6 cantando, rumpitur anguis.
Ducite ab urbe domum, mea carmina, ducite Daphnim.
7 Terna 8 tibi hæc primum triplici diverſa colore
Licia circumdo, terque hæc altaria circum
9 Effigiem duco: 10 numero Deus impare gaudet
Ducite ab urbe domum, mea carmina, ducite Daphnim.
11 Necte tribus nodis ternos, Amarylli, 12 colores:
13 Necte, Amarylli, modo, & 13 Veneris, dic, vincula 11 necto.
Ducite ab urbe domum, mea carmina, ducite Daphnim.
14 Limus ut hic dureſcit, & hæc ut 15 cera liqueſcit
16 Uno eodemque igni: ſic noſtro 17 Daphnis amore.
Sparge 18 molam, & 19 fragiles incende 20 bitumine lauros.
21 Daphnis me malus urit: ego hanc 22 in Daphnide laurum.
Ducite ab urbe domum, mea carmina, ducite Daphnim.
Talis amor Daphnim, 23 qualis, cum feſſa 24 juvencum
Per nemora atque altos quærendo 25 bucula lucos,

1 Incantamenta. 2 Deorſum ducere de cœlo in terram. 3 Venefica illa celeberrima, Solis filia. 4 In varias feras. 5 Nocens, ac veneni, quod frigidum eſt, plenus, frigus timoremque inducens. 6 Per incantamenta, dum incantatur. 7 Tangit modum, quo ſacra magica hæc peregerat. 8 O Daphni. 9 Daphnidis imaginem ad vivum effictam traho. 10 Quia Deus amat numerum ternarium. Olim numerus ternarius in ſacris adhibebatur, quia perfectiſſimus, utpote in quo numero eſt principium, medium, & finis. Ex opinione Pythagoreorum, Τὸ πᾶν καὶ τὰ πάντα τοῖς τρίοιν ὥρισται, &c. Ariſt. 1. *de cælo*. 11 *Liga*. *Epanalepſis polyptoto permutata*. *Licii* diſſyllaba *necti nodis jubet ad limdum in amoribus Daphnidem*. 12 Qui ſunt in liciis, id eſt, tria licia trium colorum. 13 Conciliandi amoris. 14 Effigies ex limo efformata dureſcit. Metonymia materiæ, ut mox in *cera*. Duas imagines, e cera unam, e limo alteram ad ignem ſtatuit. 15 Imago cerea fit liquida per unum & eumdem ignis calorem. 16 Synecphonefis eſt, qualis etiam 12. Æn. Uno eodemque *tulit partu*. 17 Dureſcat in amore ſui, & liqueſcat in amore mulieris urbanæ. 18 Sacrificium ex ſale & farre confectum. 19 Crepitantes in igne, deficcatas. 20 Sc. *illitas*. 21 Daphnis votis meis repugnans efficit ut amore ardeam. 22 Super effigiem Daphnidis. 23 Sc. *amor tenet buculam*. 24 Taurum. 25 Juvenis vacca.

Propter

Propter aquæ rivum viridi 1 procumbit in 2 ulva
Perdita, nec 3 ſeræ meminit decedere nocti:
Talis amor teneat, nec ſit mihi cura 4 mederi.
Ducite ab urbe domum, mea carmina, ducite Daphnim:
Has olim 5 exuvias mihi 6 perfidus ille reliquit,
Pignora chara ſui: quæ nunc ego 10 limine in ipſo,
In Terra, tibi 12 mando: debent hæc pignora 13 Daphnim.
Ducite ab urbe domum, mea carmina, ducite Daphnim,
Has herbas, atque hæc 14 Ponto mihi 15 lecta venena
Ipſe dedit 16 Moeris: naſcuntur 17 plurima 14 Ponto:
18 His ego ſæpe 19 lupum fieri, & ſe 20 condere ſilvis
Moerin, ſæpe animas 21 imis 22 excire ſepulchris,
Atque 23 ſatas 24 alio vidi 25 traducere meſſes.
Ducite ab urbe domum, mea carmina, ducite Daphnim,
26 Fer cineres, Amarylli, foras, 27 rivoque fluenti,
Tranſque caput 28 jace. ne reſpexeris. 29 his ego Daphnim
Aggrediar. nihil ille Deos, nil 30 carmina curat.
Ducite ab urbe domum, mea carmina, ducite Daphnim.
Aſpice! 31 corripuit 32 tremulis altaria flammis.
Sponte ſua, dum 33 ferre moror, cinis ipſe: 34 bonum ſit!

1 Juxta, prope. 2 Proſternitur, amplius ſtare aut currere nequiens. 3 Herba paluſtri. 4 Amore afflicta, languens. 5 Sero & tarde adventanti, aut aliquantulum progreſſæ, id eſt, ſera nocte domum redire. 6 Medendi, ſuccurrendi ejus amori. Bellediſſimus. 7 Veſtes ſuas; quas exuit. Æneid. 4. *Arma* viri, exuviaſque *omnes, lecumque jugalem, Quo parti, ſuper imponas.* 8 Infidelis Daphnis. 9 Monumenta chara, ut me ſui reditus admoneant. 10 In ingreſſu domus meæ. 11 Apoſtrophe. 12 Committo. 13 Sc. *mihi reſtituere, reducere.* 14 Viroſa, venenorum feraci regione Aſiæ, cui olim Mithridates imperavit, *de quo Martialis: Profuerit potus Mithridatis ſæpe veneni, Toxica ne poſſint ſæva nocere tibi.* 15 Colleſta in Ponto. Simplex pro compoſito. 16 Artis magicæ peritiſſimus. 17 Venena. 18 Virtute horum venenorum. 19 Ex homine in lupum mutari. 20 Abſcondere in ſilvis. 21 Profundis. 22 Evocare. 23 Seminatas fruges. *Cantu vicinis fruges traduxiſſe ab agris.* Tibul. 1. 1. 8. El. 24 In alium agrum. 25 Tranſferre. 26 Effer. Februa & purgamenta luſtrationis & incantationis poſt tergum abjiciebant in aquas, quæ reſpicere nefas. 27 In fluvium. 28 Projice eos. 29 Sacris amatoriis & magicis. 30 Incantationes. 31 Lætior illuxit ignis, felix *τυχοσκοπικὸν* omen, inquit ancilla, vel *ipſa magæ.* 32 Scintillantibus ac micantibus. 33 Efferre cineres *differo.* 34 Precor, ut ſit bonum tamen ſignum. Fauſti omnis formula.

1 Nec

1 Nescio quid certe est: & 2 Hylax in limine 3 latrat. 4 Credimus? an, qui amant, 5 ipsi sibi somnia fingunt? 6 Parcite, ab urbe 7 venit, jam parcite carmina, Daphnis.

1 Nescio quid fit, certe eſt aliquid magnum. 2 Canis noſter, ab ὑλάω, latro. 3 Ubi intoderat exuvias Daphnidis, & per quod venire debebat. 4 An credam ipſum Daphnin ab urbe domum venire? 5 Quæ cupiunt, in ſomnis vident? Unde Publius Syrus: *Amans, quod ſuſpicatur, vigilans ſomniat.* Ter. Andr. *Num ille ſomniat ea, quæ vigilans voluit?* 6 O carmina mea deſinite, ceſſate jam. 7 Redit domum.

Ecloga IX. cui nomen MOERIS.

ARGUMENTUM.

POſt Philippenſem victoriam, cum in diſtributione agrorum, qui Triumvirorum juſſu trans Padum dividebantur, ſua quoque prædia Virgilius amiſiſſet, Romam profectus, cum favore ingenii, tum præſertim adjuvante Pollione, Tranſpadanæ regionis præfecto, poſſeſſiones ſuas recepit. Verum ægre id ferente Arrio, cui forte Virgilii fundus in portionem ceſſerat, parum abfuit, quin ab irato milite interficeretur. Denuo itaque Romam profecturus præcipit procuratori, ut Arrio uſque ad reditum ſuum, quam minimo poſſet detrimento ſuo, obſequeretur. Is igitur ex patroni ſui præcepto Mantuam proficiſcitur, hædorum aliquod munuſculum Arrio oblaturus. Mœrin ſubſequitur Lycidas paſtor, itineris ejus cauſam inquirens: ibi nactus occaſionem Mœris, temporum illorum calamitatem deflet. Deinde una Mantuam euntes, itineris tædium variis ſublevant cantionis.

LYCIDAS, MOERIS.

QUo te, 1 Mœri, 2 pedes? 3 an (quo via ducit) ad 4 urbem?

MOE. O Lycida, 5 vivi pervenimus, 6 advena noſtri

(Quod nunquam veriti ſumus) ut 7 poſſeſſor agelli Diceret: 8 Hæc mea ſunt, veteres migrate coloni

1 Per Mœrin, Virgilii villicum intellige. 2 Sc. *ferunt, ducunt*, id eſt, quo proficiſceris, quo tendis? *Theocr 13. Id. ἀ ποδὶς ἄγεν*. 3 Sc. *illuc ducunt te. Ellipſis verbi.* 4 *Mantuam.* 5 *Diu vivendo ad infortunium.* 6 *Externus, peregrinus miles Arrius. Pathos* præter ſpem. Vide Macrob. Sat. l. 4. c. 6. 7 Ut culta hæc novalia barbarus miles invaderet, priori & vero domino expulſo, & Arva vel rura, & omnia quæ hic ſunt. Formula vindicandæ poſſeſſionis.

Nunc

…u 1 acres venabor apros: non me ulla vetabunt
…igora 2 Parthenios canibus 3 circumdare ſaltus.
…e mihi per 4 rupes videor, 5 lucoſque ſonantes
…ibet 6 Partho 7 torquere 8 Cydonia 6 cornu
…vo. Spicula: tanquam 9 hæc ſit noſtri medicina furoris,
…armis 10 Deus ille 11 malis hominum miteſcere diſcat.
…bes. Jam neque 14 Hamadryades rurſus, nec carmina nobis
…ntum] placent: ipſæ rurſus 15 concedite ſilvæ.
…16 illum noſtri poſſunt mutare 17 labores:
…Nec, ſi 19 frigoribus mediis 20 Hebrumque 21 bibamus
…lantas! 22 Sithoniaſque nives hyemis 23 ſubeamus 24 aquoſæ:
…verſu, Nec, ſi, cum 25 moriens alta 26 liber aret in ulmo,
Æthiopum 27 verſemus oves 28 ſub ſidere Cancri.
Omnia vincit 29 *amor:* & nos 30 cedamus 29 amori.
…amores Hæc ſatis erit, 30 Divæ, 31 veſtrum cecinisſe Poetam,
…amores Dum ſedet, & gracili 32 fiſcellam 33 texit hibiſco,
…is: Pierides vos. 34 hæc facietis 35 maxima 36 Gallo:

…remea…
…ſtarum
…anus la…

…is Chal… 1 Veloces, feroces. Horat
…e compo… Gi…ſimod *Aut trudis* …eres *hinc*
…nis Cali… *…ne …pros in ob*
…ete Sicu… *…ſigas* 2 Arcadios a monte
…ia mar… …quem luſtrant *…a, Sivæ,*
31 S… …Dianæ comites. 3 Obſi-
…inferi… …Montes ſaxoſos. 5 Ne-
…ſtere … …antia, id eſt, Arcadica.
…e bus … Parthico, in cujus ex-
…r … …egalis cornu eſt. Primi-
… Ovid … derivativo. 7 Jacu-
…re me… Cretenſia: Cydon eſt e
…ſ… …Cretæ urbibus. 9 Ve-
…ſ… …& ferarum ſectandarum
…ſ… …gno. 10 Inſani amoris.
…am … …or. Cupido. 12 Crucia-
…ſ… …miſeriis hominum. 13
…ſ… …armus mutat conſilia. 14
…ſ… …Deæ ſeu Deæ ſilvarum,
…ſ… …*ſeræ natæ, & de-*
…ſ… …*is Simul cedite, valete*
…ſ… …*Nymphis & feris veſtris.*

16 Deum Cupidinem, v
Amorem. 17 Mala mea.
Nec ille amor poteſt mutari, e
lamſi, &c. 19 Media hyeme, qua
do frigora ſolent eſſe intenſiſſima
Meton eſſ…ti. 20 Aquam ex H
bro Thraciæ fluvio. Totum p
parte 21 Bibā. Synec num. pl
22 Thracia. 23 Ingrediar.
Aquam generantis. 25 Flaccefcer
26 Cortex arboris deficcata p
calore. 27 Ducam ad nova pabul
paſcam. 28 Tempore ſolſtiti
æſtivi, quando ſol eſt in cæle
ſigno Zodiaci, quod Cancer
citur. 29 Polyptoton. 30 Locu
demus. 30 O Muſæ. 31
vatem veſtrum, Virgilium, luſitl
dum tenui argumento gracile c
men conficit. 32 Vas viminеu
33 Componit 34 Mea carm
35 Acceptiſſima. 36 Anadipl

1 Spargeret? aut viridi 2 fontes induceret umbra?
3 Vel, quæ 4 ſublegi tacitus tibi carmina nuper,
Cum 5 te ad delicias 5 ferres 6 Amaryllida noſtras?
Tityre, 7 dum redeo, (brevis eſt via) paſce capellas
Et 8 potum paſtas age, Tityre, & inter agendum
9 Occurſare capro (10 cornu ferit ille) caveto.
MOE. 11 Imo hæc, quæ 12 Varo, necdum perfecta canebat:
Vare, tuum nomen [13 ſuperet modo Mantua nobis,
14 Mantua, væ! 15 miſeræ nimium vicina Cremonæ!]
16 Cantantes 17 ſublime ferent ad ſydera 16 cycni.
LY. 8 Sic tua 19 Cyrneas fugiant 20 examina *19* taxos,
Sic 21 cytiſo paſtæ 22 diſtentent ubera vaccæ,
Incipe, ſi 23 quid habes: & me fecere Poetam
24 Pierides: ſunt & mihi carmina: me quoque dicunt
25 Vatem paſtores: ſed 26 non ego credulus illis.
Nam neque adhuc 27 Varo videor, nec dicere 28 Cinna

1 Caneret ſparſam. 2 Hypallage eſt: umbra enim fontibus inducitur, id eſt, fontibus umbras inductas caneret. 3 Vel, quis componeret talia carmina, qualia &c. 4 Surripui tacite, ſecreto, latenter. Antinomia. 5 Proficiſcereris, ires. 6 Romam. 7 Donec. 8 Impelle capellas, poſtquam paſtæ ſunt, ad aquas, ut potent. 9 Ne occurſes. Helleniſmus. 10 Cornibus. 11 Imo potius dic, quis caneret hæc carmina, quæ Menalcas canebat, id eſt, compoſuerat Varo, quamvis nondum perfecta eſſent. 12 In honorem Vari: de quo in Ecloga 6. *Te noſtra, Vare, myrica.* 13 Dummodo Mantua ſuperſit, ac reddatur veteribus ejus poſſeſſoribus. *14 Ah Mantua. Cum enim militibus Octavii aſſignatus ager Cremonenſium, qui adverſis partibus faviſſent, in diviſionem non* ſatis eſſet: Mantuani quoque agri pars donata eſt. Vide Argumentum. Pathos per exclamationem. Macrob. Sat. l. 4. c. 6. 15 Ob amiſſos agros. 16 Poetæ. 17 In altum, ut cycni volant. 18 Sic precor, ut, &c. Obteſtantis particula. Sic proſpere cedant mellificia, abundet lac. Sic Ecl. 10. v. 4. 19 Quaslibet arbores venenatas. *Cyrnus* eſt inſula in mari Mediterraneo, alio nomine dicta *Corſica*, in qua plurimæ taxi apibus noxiæ. 20 Fœturæ apum tuarum. 21 Frutice ſuccoſo & dulci. 22 Impleant lacte uſque ad diſtentionem ſua ubera. 23 Aliquid quod canas, id eſt, ſi quid carminis ad manum habes. 24 Muſæ in Piero monte degentes. 25 Sc. *eſſe*. 26 Sc. *ſum*, id eſt, non habeo illis fidem. 27 Oratore egregio. 28 Poeta eximio.

29 Digna

, sed 2 argutos inter strepere 3 anser 2 olores .
Id quidem ago , & tacitus , Lycida , mecum
5 voluto ,
am meminisse , 7 neque est ignobile carmen .
es , o 9 Galatea : 10 quis est nam 10 ludus in undis ?
ver 12 purpureum : 13 varios hic 14 flumina circum
t humus flores : hic candida populus 16 antro
, & 17 lentæ 18 texunt umbracula vites .
: 19 insani feriant 20 sine littora fluctus .
Quid ? quæ te 22 pura 23 solum sub nocte ca-
em
i ? 24 Numeros memini , si verba tenerem .
saphai , quid antiquos 25 signorum 26 suspicis
s ?
Dionæi processit Cæsaris astrum :
m , 29 quo 30 segetes gauderent frugibus , & uo
et 32 apricis in collibus uva colorem .

mparentur optimis il-
2 Canores cycnos ,
issimos Poetas . 3 Ut ,
ser , id est , Poeta ma-
inepta modesti Poetæ
: alludsum tamen ad
nobilem Poetam , qui
onii gesta . 4 Certe
ncipere . 5 Agito , re-
possim in memoriam
re carmen , quod inci-
r Et est dignum , quod
nobilissima enim est
Litotes . 8 Veni in
Nympha Marina . 10
as in mari esse potest ?
. Interrogatio negan-
ens . 11 in terris est .
s floribus ornatum . 13
s & odoris . 14 Cir-
ta . *Anastrophe* . 15
a rebus liquidis . 16
id est , in antrum
flexibiles . 18 Con-
textu suo efficiunt umbras . 19 Furentes , aut magni & vehementes . Sic . 2 . Æn . *Quid tantum* insano *juvat indulgere labori ?* Metaphora ab hominibus mente captis . 20 Permitte , sc. *ut* . Asyntheton . 21 Cur vero ista carmina non canis ? 22 Serena . 23 Cum solus esses . 24 Modos cantus , *νόμους* , rythmum versuum , si versus tenerem . 25 Siderum . 26 Sursum inspicis , cum sit novus ortus admirandus . 27 Stella Julii Cæsaris , a *Dione* , Veneris matre , & Julo , Veneris nepote , oriundi , eluxit , apparuit . 28 Anadiplosis . 29 Sc. *orientis* . 30 Herbæ satæ impleantur granis frugum propter maturitatem : id autem fit in *Julio* . 31 Attraheret *colorem purpureum* , id est maturesceret . 32 Soli oppositis & *calidis* .

1 Inſere, 2 Daphni, pyros: 3 carpent tua poma 4 nepotes
5 *Omnia* 6 *fert ætas*, 7 animum quoque. Sæpe ego longos
Cantando, puerum memini me 8 condere 9 Soles.
Nunc 10 oblita mihi tot carmina: vox quoque 11 Mœrin
Jam 12 fugit ipſa: 13 lupi 14 Mœrin videre priores.
Sed tam en iſta ſatis referet tibi ſæpe 15 Menalcas.
LY. 16 Cauſando noſtros 17 in longum 18 ducis amores:
19 Et nunc 20 omne tibi ſtratum 21 filet æquor, & omnes
(Aſpice) 22 ventoſi ceciderunt murmuris auræ.
23 Hinc 24 adeo media eſt nobis via: namque ſepulchrum
Incipit apparere 25 Bianoris: hic, ubi denſas
Agricolæ 26 ſtringunt frondes, hic, Mœri, canamus:
Hic 27 hœdos 28 depone: tamen 29 veniemus in urbem.
Aut ſi, 30 nox pluviam ne conſigat 31 ante, veremur,
Cantantes hi et 32 uſque [33 minus via lædet] eamus.

1 Planta arbores. Synecdoche ſpeciei pro genere. 2 Apoſtrophe. 3 Decerpent. 4 Poſteri tui. 5 Longævitas vitæ aufert, adimit ſecum omnia juventutis vel corporis bona. 6 Enallage, ſimpl. pro comp. 7 Memoriam quoque, & animi vires, nedum corporalia. 8 Conſumpſiſſe. Enallage temporis. 9 Dies æſtivos. Metonymia efficientis pro effecto. 10 Oblivioni a me tradita ſunt, exciderunt mihi præſenio. Enallage generis deponentis pro paſſivo. 11 Me. 12 Deficit ac defecit. 13 Ex opinione noxii imporum viſus, qui homini, quem priores viderint, vocem ad tempus adimunt. Plin. l. 8 c. 22. Theocr. 13. Id. Οὐ φθονέω ξεῖν', λύκον ἴδες. 14 Obmutui, uti ſolent, quos lupi priores viderunt. Metonymia antecedentis pro conſequente. 15 Ipſe Virgilius referet tibi *ſatis ea, quæ deſideras*, carmina. 16 *Cauſas prætexendo, tergiverſando & excuſando incendis magis incendiſque deſiderium meum* tui audiendi. 17 Sc. *tempus*. 18 Differs carmina, quæ ſummopere amo. Metonymia ſubjecti pro adjuncto. 19 Invitat ab opportunitate. 20 Omnis locus æquus, *ſive* in mari, ſive in terra, ſedatus & æquatus, tranquillus eſt in gratiam tuam, quo commodius canere poſſis. Metaphora a ventis. 21 Quia nullus eſt ventus. 22 Sonori, ideſt, ventoſæ procellæ ſedatæ ſunt. 23 Nos eundo abſolvimus medium itineris, cum ſimus in media via. 24 Omnino. 25 Qui & Oenus dictus eſt, & Mantuam a ſe conditam a nomine matris ſuæ fatidicæ Mantus dixit. 26 Abſtrahunt, amputant ramos arborum luxuriantes. 27 Onus donum Arrio miſſum. 28 De humeris. 29 Tempori, ac ſatis tempeſtive. 30 Ne circa noctem pluat. 31 Priuſquam perveniamus in urbem. 32 Semper, aſſidue. 33 Vix offendet & defatigabit nos minus quam ſi triſtes incederemus: comes enim jucundus pro vehiculo eſt.

Can-

lis curam, & te maximus orbis
tempeſtatumque potentem
naterna tempora myrto:
venias maris, ac tua nautæ
ibi ſerviat 4 ultima Thule;
; Tethys 6 emat omnibus undis:
ardis fidus te menſibus addas,
n inter, 9 Chelaſque ſequentes
bi jam brachia contrahit ardens
juſta plus parte 12 reliquit:
iam te nec ſperent 14 Tartara regē,
iat 15 tam dira cupido:
miretur Græcia campos,
equi cures 19 Proſerpina matrem)
ıtque 21 audacibus 22 annue cœptis,
ıecum miſeratus 24 agrettes,

velis
qui eas
m pro-
t tem-
tem. 3
e Octa-
em ha-
Æneæ,
na Ro-
ra ta-
homi-
ea. 6
un da-
us effi-
conſue-
alludit.
ibatur,
ne. 7
ios dies
Virgi-
quo ſibi
vacare
ibra ſc.
ad en-
trachia
ſporis
ccu-

pantis. 10 Aperitur. 11 Plus tibi tribuit partis, quam ſibi relinquit, ut vix habeat, ubi maneat ipſe Scorpius. 12 Ut novum fidus recipiat. 13 Quodcumque numen eris, ſive terræ, ſive maris, ſive cæli. Concluſio eſt. 14 Inferorum loca. Rejectam vult inferni regni optionem: utcumque inferni Elyſium a Græcis efferatur laudibus, & a Proſerpina ſupero cœlo prælatum fuerit. 15 Ut inferis dominari velis. 16 Quantum velit, admirando efferat beatorum loca. 17 A matre Cerere. 18 Nolit redire ad ſuperos. 19 Jovis & Cereris filia. 20 Aſpira mihi, fer mihi opem, cum in cælo es, o Cæſar. Tranſlatio eſt ab equis, vel a navigatione tracta. Facilem enim curſum habent nautæ, cum aura aſpirat. 21 Quia primus Latinorum *Virgilius* agriculturam carmine ſcripſit. 22 Fave annuendo. 23 Rationis & conſuetudinis colendi. 24 Agricolas.

Dum tenera 1 attondent 2 fimæ 3 virgulta capellæ :
Non canimus ſurdis : 4 reſpondent omnia ſilvæ .
5 Quæ 6 nemora, aut 5 qui vos ſaltus habuere, puellæ
7 Najades , 8 indigno cum Gallus amore perire ?
Nam neque Parnaſſi vobis 9 juga , nam neque 10 Pindi
Ulla 11 moram fecere , neque Aonia 12 Aganippe .
13 Illum etiam 14 lauri , 15 illum etiam 16 fleverе myricæ ;
17 Pinifer illum etiam 18 ſola ſub rupe 19 jacentem
20 Mænalus , & gelidi 21 fleverunt ſaxa 22 Lycæi.
Stant 23 & oves 24 circum , 25 noſtri nec pœnitet illas ,
26 Nec te pœniteat pecoris , 27 divine Poeta .
Et formoſus oves 28 ad flumina pavit 29 Adonis .
Venit & 30 opilio : 31 tardi venere bubulci :
32 Uvidus 33 hiberna venit de glande Menalcas .
34 Omnes, unde amor 35 iſte, rogant . 36 tibi venit 37 Apollo

1 Carpunt , *Græce* κείρουσι. 2 Naſum incurvum habentes . 3 Frutices . 4 Per echo & reſonantiam vocis reddunt omnia noſtra verba . 5 Polyptoton . 6 In quibus nemoribus aut ſaltibus fuiſtis ? Inter *nemora* & *ſaltus* hanc differentiam eſſe volunt, ut *nemus* dicatur ſilva non ita denſa, in qua pecora paſci poſſunt, a Græco verbo νέμω , id eſt, *paſco*, *ſaltus* vero ſilva denſior , quæ a feris nonniſi ſaliendo tranſiri poteſt . 7 Nymphæ fontium , a *vaio* , *fluo* . Apoſtrophe . 8 Tali viro , ſc. cum meliori amore dignus eſſet . 9 Tithorea & Hyampeus , duo vertices Parnaſſi montis in Bœotia , Muſis & Apollini ſacri . 10 Montis Theſſaliæ etiam Muſis ſacri . 11 Detinuerunt vos . 12 Fons Bœotiæ, quæ & Aonia , prope Heliconem , Muſis ſacrum , quem Poetæ *fabulantur factum* ex ungula *Pegaſi equi alati : unde* a Græcis *Hippocrene* dicitur , *quaſi* τῦ ἵππου κρήνη , *ideſt , equi fons.* 13 Galium . Anaphora . 14 Arbores ſacræ Apollini . 15 Defleverunt . Simplex pro compoſ. 16 Id eſt , ſummi quique & infimi . 17 Pinus proferens . 18 Deſerta , non habitata . Ter. *Andr. Venit aliunde meditatus ex ſolo loco* . idem Thorm. *Nonne hoc pro blicitus ſolus hinc deportarier in ſolas terras ?* 19 Quod deſperant amatoris eſt . 20 Arcadiæ mons . 21 Deplorarunt . 22 Montis Arcadiæ . 23, Etiam . 24 In circuitu ubi Gallus amore languens decumbabat . 25 Paſtorum amantium , id eſt , neque tui , neque mei : tui nempe , amores tuos flentis ? mei amores tuos canentis . 26 Ne pudeat te paſtoralia tractare . 27 Excellens . 28 Juxta . 29 Puer illi formoſus, plurimum a Venere dilectus . Ab exemplo . 30 Ovium paſtor . 31 Stulti . 32 Madidus . 33 De glandium collectione , quæ fit hiberno tempore . 34 Ruſtici . 35 Tantum te Gallum invaſerit . 36 Ad te conſolandum . 37 Muſarum præſes .

Gall

Nonne vides, croceos ut 1 Tmolus odores,
t ebur, molles ſua thura 2 Sabæi?
bes nudi ferrum, 4 viroſaque 5 Pontus
Eliadum 6 palmas Epirus equarum?
has leges, æternaque fœdera certis
itura locis, quo tempore primum
a 9 vacuum 10 lapides jactavit in orbem:
homines nati, 13 durum genus. Ergo age, terræ
ſolum primis extemplo a 15 menſibus anni
rtant tauri, glebaſque 16 jacentes
lenta coquat 18 maturis ſolibus æſtas.
on fuerit tellus fecunda, ſub ipſum
m tenui ſat erit 21 ſuſpendere ſulco:
:3 officiant 24 lætis ne frugibus herbæ;
leniem exiguus deſerat humor 26 arenam;

1 *Lydiæ*, vitibus &
1. 2 Arabiæ feli-
ajus Saba metropo-
ter rerum copiam
. 3 Aſiæ Minoris,
, populi: *oriundo*.
e *nudi*, ut 8. Æn.
bra Pyracmon. 4
ex teſticulis Caſto-
eſt, venenum quod-
1. 5 Inſula. 6 Epi-
quas palmis & vi-
s in certaminibus
ta Elidem Achajæ
uos habitus & in-
is terris indidit re-
parens natura, ab
nis diluvio, & ipſa
e. 8 Theſſaliæ
ei filius, maritus
ſtatum diluvii aquis,
carentem. Quare
ſtitutione Deucalionis
m Pyrrha *ſupererat)*
ualum adiit: quæ
ſta Magnæ Matris
rent. 10 *Poſt tergã*
jactos. 11 E quibus lapidibus. 12 Ex Deucalionis jactu mares, ex Pyrrhæ vero feminæ 13 *Unde genus durum ſumus experienſque laborum; Et documenta damus, qua ſimus origine nati.* Ovid. Met. 1 l. 14 Pinguis ager primo vere altius proſcindatur, glebæque inverſæ exponantur ſolibus æſtivis, quo tollantur herbæ noxiæ. 15 Januario & Februario. 16 Graves. 17 Plena pulveribus, ex magna ficcitate. 18 Valde fervidis, feſtinis. 19 Macer leviter vomere ſtringatur ſub autumno, ne intereat penitus humor, qui exiguus erat in terra arenoſa. 20 Qui oritur Coſmice 11. die Septembris, quo tempore ſatio ſit. 21 Suſpenſam tenere terram, id eſt, non arabitur, donec ſeminandum erit, niſi tenui ſulco. 22 In pingui agro ſeu ſolo. 23 Noceant. 24 *Bene provenientibus* & fertilibus. 25 *In terra* minus fecunda & macra. 26 Terram, quæ eſt arenæ perſimilis.

Et 1 nigræ violæ ſunt, & 2 vaccinia 1 nigra)
Me cum inter ſalices 3 lenta ſub vite jaceret :
4 Serta mihi Phyllis 5 legeret, cantaret Amyntas
6 Hic 7 gelidi fontes : 6 hic 8 mol'i prata, 9 Licori :
6 Hic nemus : 6 hic ipſo tecum 10 conſumerer ævo.
Nunc 11 inſanus amor duri 12 me 13 Martis in 14 armis
15 Tela inter media, atque 16 adverſos detinet 17 hoſtes.
Tu procul 18 e patria [19 nec ſit mihi credere tantum]
20 Alpinas, ah ! dura, nives & frigora 21 Rheni
Me fine ſola vides. 22 ah, te ne frigora lædant !
22 Ah, tibi ne teneras glacies 23 fecet aſpera 24 plantas !
25 Ibo, &, 26 Chalcidico quæ ſunt 27 mihi condita verſu
Carmina 28 paſtoris Siculi 29 modulabor avena.
30 Certum eſt in ſilvis, inter 31 ſpelæa ferarum
32 Malle pati, teneriſque meos 33 incidere 34 amores
35 Arboribus : 36 creſcent 37 illæ, 38 creſcetis amores,
39 Interea 40 miſtis luſtrabo 41 Mænala Nymphis :

1 Flores violarum nigri. 2 Eclog 2. *Vaccinia nigra leguntur.* 3 Flexibili 4 Flores, e quibus fierent ſerta. 5 Colligeret. Simplex pro compoſito. 6 Anaphora. 7 Refrigerativi. 8 Herboſa. 9 Anoſtrophe ad amicam. 10 Conſumi & mori velim toto tempore vitæ meæ. 11 Vehemens, homines reddens inſanos. Meton. effecti pro efficiente. 12 Gallum. 13 Bellı. Metonym. efficientis pro effecto. 14 Quæ longe abhorrent a mollibus pratis 15 Quæ longe diſcrepant a gelidis fontibus. 16 Nobis inimicos. 17 Qui diſcrepant a nemore amœno. 18 A patria. 19 Utinam non credam tantam duritiem de te 20 Quæ ſunt in Alpibus, montibus Italiam a Gallia & Germania dividentibus. 21 Fluvii Galliam a Germania diri*mentis.* 22 Sc. *cave.* Anaphora. 23 *Dilaceret, vulneret.* 24 *Pedes. Pars pro toto.*

25 Statuit ſibi ſolatium & remedium quærere a carmine, ſilvarum luſtratione & venatu. 26 Gallus latine reddiderat Euphorionis Chalcidentis carmina. 27 A me compoſita ſtylo Poetæ Euphorionis Calcidentis. 28 Theocriti Poetæ Siculi. 29 Canam fiſtula. Metonym. ia materiæ. 30 Omnino decrevi. 31 Speluncas ſeu latibula. 32 Hanc miſeriam quam in tali amore perfiſtere. 33 Solebant veteres in corticibus arborum nomina deliciarum ſuarum notare. Sic Oenone apud Ovid. Paridem: *Inciſa ſervate a te mea nomina fagi, &c* 34 Carmen de meis amoribus. Metonym. ſubjecti pro adjuncto. 35 Arborum corticibus. 36 *Et quantum trunci, tantum mea nomina creſcant: Creſcite, & in tilia, ſurgite vite meæ.* Ovid. Epiſt. Sapph. 37 Arbores. 38 Polyptoton. 39 Dum amores creſcent. 40 Miſtus inter Nymphas. 41 Arcadiæ montem.

Ar

Neque 1 levem ſtipulam 2 crepitantibus 3 urere flammis: I 4 ve 4 inde 5 occultas vires, & 6 pabula terræ Pinguia concipiunt; II. ſive 7 illis omne per ignem Excoquitur vitium, atque 9 exſudat inutilis humor; Seu plures calor ille vias, & 10 cæca relaxat Spiramenta, novas veniat 11 qua ſuccus in herbas: Seu 12 durat magis, & 13 venas aſtringit hiantes, 14 tenues pluviæ, 15 rapidive potentia ſolis Acior, aut Boreæ 16 penetrabile frigus 17 adurat. Multum 19 adeo, raſtris glebas qui frangit 20 inertes,

Vimineaſque 21 trahit crates, juvat arva: neque illum Flava Ceres alto nequiquam ſpectat 22 Olympo: Et qui, 24 proſciſſo quæ 25 ſuſcitat 26 æquore 27 terga, Rurſus 28 obliquum verſo 29 perrumpit aratro, 30 Exercetque 31 frequens tellurem, 32 atque impe-rat arvis.

33 *Humida* ſolſtitia, atque hyemes optate ſerenas,

1 Deiecti. 2 Quia ſtipula, quando incenditur, dat crepitum. 3 Neque terræ crematæ quamvis 2 cauſis remedia ſunt & ſpecie ignis quippe vi, I *Fricatis ſeminibus ſublevatur*. II. *Vitio ſeminum*. III. *Laxantur meatus & ſpiramenta & genitalem aestum admittendum*. IV. *Aſtringuntur ad arcendas pluvias nimias, & frigus* 4 Ab illa excuſatione, illis flammis. 5 Quæ ignorantur a nobis. 6 Herbarum. 7 Terris. 8 Corpore expellitur, & conſumitur. 9 Evanescit. 10 Occultos meatus. 11 Sc *parte*, 12 per quæ ſpiramenta. 12 Succi. 13 Rimas condenſas. 14 Subtiles & penetrabiles. 15 *Attrahentis ad ſe cum-* 16 *Facile penetrans. Sic penetrabile frigus & mana-bile*. 17 Cum frigus calorem plantis innatum extinguat, humoreque evocato, ut inareſcant, faciat, idem præſtat quod ignis: adeoque adurere dicitur. 18 Docet alios colendæ terræ modos, agrumque fieri fertilem diligentia agricolæ. 19 Valde. 20 Inutiles, infecundas: & quaſi ſine arte aliquid producendi. 21 Super glebas. 22 Cœlo. 23 Sc. *illum*. 24 Prius ſciſſo & ſuſcato 25 Surſum prius levat. 26 Campo plano. 27 Superficiem, glebas inverſas. 28 In tranſverſum. 29 Proſcindit. 30 Neque fruſtra ſpectat illum, qui exercet &c Sic Hor. 2 Epod. *Paterna rura bobus* exercet *ſuis*. 31 *Frequenter arando*. 32 Et ſic *domat agros*, ut ſibi audientes *faciat*. 33 Æſtiva, ſc. æſtates *humidas*, hyemes ſerenas.

And

Gallo, cujus amor tantum mihi crescit in 1 horas
Quantum 2 vere novo viridis 3 se subjicit alnus.
Surgamus: solet esse 4 gravis cantantibus umbra,
5 Juniperi 4 gravis umbra: nocent & frugibus u
6 Ite domum, saturæ, 7 venit Hesperus, ite, 8 cap

1 Singulas. 2 In principio veris. 3 Se erigit. 4 Molesta. 5 *Arboribus primum certis gravis umbra tributa est usque adeo, capitis faciant ut sæpe dolores, &c.* Lucret. 6. l. 6 Ad fabula vestra. 7 Advesperascit, id est, jam opus ad finem perduximus. Significat ergo his pusculum, quod Ovid. ttibus versibus circumd *Jamque dies exactus pusque subibas. Quod nebras, nec possis dicere cum luce tamen dubia è Eis.* 8 Apostrophe &.

& 2 obducto late tenet omnia limo,
cavæ tepido 4 ſudant humore 5 lacunæ.
amen [hæc cum ſint hominumqu boumque
es,
o terram, 8 experti] nihil 9 improbus anſer,
oniæque grues, & amaris 11 intyba fibris
int, aut 13 umbra nocet. 14 Pater ipſe, colendi
lem eſſe 15 viam voluit, primuſque per artem
t agros, curis 17 acuens mortalia corda:
torpere gravi paſſus 19 ſua regna 20 veterno.
Jovem nulli 22 ſubigebant arva coloni:
are quidem, aut partiri 23 limite campum
: 24 in medium quærebant; ipſaque tellus
Liberius, nullo 25 poſcente, ferebat
: 27 malum 28 virus ſerpentibus addidit 29 atris,
edatque lupos juſſit, 31 pontumque moveri:

ra *ripas* & limites ſuos
ter. Ovid. 1. Met. belle
ſuiata vnum per apertos
mpes. 2 ſuperfuucto. 3 A
4 Diſtillant. 5 Foſſæ,
rula aquarum, id eſt,
aqua colligit. 6 Poſt-
nit diligentiam agri-
em lo agro ſervandam,
ſera eorum fata. 7
colendo. 8 Talia pe-
adicta. 9 Avidus, in-
ocens. Plin. 10. l. 15.
ta Strymonē, Thraciæ
arari ſolitæ. 11 Cicho-
radix amara eſt. 12
Nocent & frugibus um-
bog. 14 Jupiter. 15 Mo-
onem. 16 Aravit. 17
excitans. 18 Pigreſce-
omines ſui temporis.
otio, tanquam ſegni
21 Sub aurea Saturni
quam ea Jupiter ſub-
reditur nunc in ſe-
cire aureæ ætatis
deſcriptionem, quam opponit illi,
qua Jupiter rerum potitus fuit.
Semina cum primum longis Ce-
realia ſulcis obruta eſſe, & ju-
vencos jugo preſſos ingemuiſſe,
canit Ovidius, poſtquam, Satur-
no in tartara miſſo, ſub Jove
mundus eſſe cœpit. 22 Arabant
agros. 23 Termino ad dirimen-
dos agros. Ovid. 1. *Mox etiam*
mensumque prius, cum lumina ſo-
lis. & aura, Cautus humum longo
ſignavit limite menſor. 24 In
commune quærebant victum. 25
Imperante & urgente. Ovid. 1.
Met. *alimentaque debita di-*
ves Poſcebatur humus. 26 Ju-
piter argenteum auſpicatus ſæ-
culum. 27 Eſt enim in numero
ambiguorum: uti φόρμιγξ, *te-*
ſtudo. &c. 28 Venenum: ut
homines invenirent artes, quæ
cavcrent a venenis. 29 Nocivis.
30 *Ut lupi prædarentur pecora*,
præſertim ovilla. 31 Mare per
navigationem agitari.

Mel-

Poculaque inventis 1 Acheloia miſcuit uvis;
Et vos 2 agreſtum 3 præſentia numina, 4 Fauni,
5 Ferte 6 ſimul 4 Faunique 5 pedem, 4 Dryadeſque 6 puellæ:
7 Munera veſtra cano. 8 Tuque o, cui 9 prima frementem
Fudit equum magno tellus percuſſa tridenti,
Neptune; & 10 cultor nemorum, cui 11 pinguia Cææ
Ter centum 12 nivei 13 tondent dumeta juvenci:
14 Ipſe, nemus linquens patrium ſaltuſque Lycæi,
Pan, ovium cuſtos, tua 15 ſi tibi Mænala curæ,
Adſis & Tegææ favens; oleæque, Minerva,
Inventrix; 16 uncique 17 puer monſtrator aratri:
Et teneram 18 ab radice ferens, Silvane, cupreſſum:
Dique, Deæque omnes, ſtudium quibus arva tueri,
Quique novas alitis 19 nonnullo ſemine fruges,
Quique 20 ſatis 21 largum cælo demittitis imbrem.
22 Tuque adeo, 23 quem mox quæſint habitura Deorum
Concilia, incertum eſt, urbiſne inviſere, Cæſar,

1 ... *Acheloia Pocula*, pro qualibet aqua, reſpectu tamen habito ad hunc fluvium, qui primus omnium terra erupiſſe dicitur. 2 Agros colentium ſeu ruſticorum. 3 Propitia & in terris degentia. 4 Bacchi comites; numina ruſtica, rerum ſilveſtrium præſides. ad 2. l. 5 Adeſte, convenite in auxilium meum. 6 Nymphæ arborum. 7 Inventa veſtra, glandes & frondes, quibus paſcuntur pecora. 8 Neptune, cujus tridente percuſſa terra, in certamine cum Pallade ſuper Athenarum nomine, produxit equum. 9 Generaliter, quæ Deorum parens fuerit cum cœlo: vel quæ primæ emerſerit ante omnia elementa: vel ſpeciali reſpectu ad Atticam, concentionis Neptuni cum Pallade locum, quæ primam ſe & antiquiſſimam terram gentemque prædicat. 10 Ariſtæus, pecorum in Cæa inſ. in mari Ægeo præſes, ubi & reparaſſe apes dicuntur, ad l. 4. 11 Oves pingues, redundantia. 12 Candidi. 13 Paſcendo abrodunt loca dumis & ſpiniis referta. 14 Pan præſes paſtorum, relicta Arcadia, in qua Lycæus & Mænalus montes, Tegæa oppidum adſis. 15 Tametſi. 16 Incurvi & uncum in ſtiva habentis. 17 Triptolemo, qui a Cerere edoctus in Attica primum, mox per orbem, agri colendi rationes ſparſiſti. Alii Oſyrim Ægyptium intelligunt. 18 Integram cupreſſum redicitus evulſam. Nota eſt fabula Cypariſſi. 19 Quodam nativo alimento. 20 Ad utilitatem ſatorum ſeu ſegetum. 21 Fecunditatem largientem. 22 Auguſte Cæſar, adſis. 23 Cujus fero tandem hinc ad Deos migrantis in habitrio eſt, in quorum numero eſſe Deorum. l. terreſtrium, *marinorum*. III. cæleſtium, aut *inferorum*: quæ tamen rejicit Ve-

L. Ter-

eres 2 ferro mortales 3 vertere terram
5 cum jam glandes atque arbuta 6 ſacræ
t ſilvæ, & victum Dodona 8 negaret,
mentis labor 10 additus: ut 11 mala 12 culmos
ibigo, 14 ſegniſque 15 horreret in arvis
5 intereunt ſegetes: 17 ſubit aſpera ſilva,
tribulique: interque 18 nitentia culta
lium & 20 ſteriles dominantur avenæ.
: 21 aſſiduis terram inſectabere raſtris,
terrebis aves, & ruris 23 opaci
nes umbras, 25 votiſque vocaveris imbrem:
n 26 alterius fruſtra ſpectabis 27 acervum,
que 29 famem in ſilvis 30 ſolabere quercu.
a, & quæ ſint 32 duris agreſtibus 33 arma,

Eam ſuum, ut a-
ræ ſignificet, di-
eam inveniſſe.
glebam dimovit
ledit fruges, ali-
terris Ovid. 5.
ſeumque inſtru-
factis. 3 Ver-
Docuit. 5 Cum
glandes, quibus
Dodonæi in Epi-
ent, quo tantum
ales veſcebantur.
itæ. 7 Deeſſent.
s. 9 Mox &
tes novis vitiis,
laboribus vexa-
e, qui agros *co*
lem eſſe viam ve-
ioſa. 12 Sc *fru-*
ns lætius venie-
, conſumeret: ab
Sic 4 Æn. *Eſt*
medullas. 14 In-
hil boni adferens.
ret propter ſui-
rò ἅπαξ ſuffo-
is horrere cæ-
pit. 17 Subſequitur, ſuccedit multitudo herbarum, ſatorum incrementum impediens. 18 Pulcherrimas ſegetes. 19 Zizanium, infelicitatem pariens. Idem verſus habetur Eclog. 5. 20 Steriles terram facientes. 21 Aſſidue eradicaveris herbas nocivas. 22 Arcus aut vocis: aut tinnitu aliquo. *Πόνον ὀρθοῦσθαι πίθους.* Hesiod. 23 Arboribus circumſepti. 24 Cultro incurvo exſcindes, coercebis, amputando ramos arborum ſegetibus incumbentes. 25 Diis factis. 26 Vicini tui, qui eam diligentiam adhibuit. 27 Frumenti. 28 Agitata ad habendam glandem. 29 Farris inops, glande famem inertem expiabis. 30 Mitigabis. 31 Poſtquam docuit, quomodo & qua diligentia terra ſit colenda, docet quibus armis ſeu inſtrumentis. 32 Labore induratis & malo aſſuetis agricolis *in agro degentibus*. 33 Inſtrumenta. Enumerat autem ad *arationem quatuor*, ad meſſem totidem.

1 Ingredere, & votis 2 jam nunc adhuesce 3 vocari.
4 Vere novo, gelidus 5 canis cum montibus humor
6 Liquitur, & Zephyro 7 putris se gleba 8 resolvit,
9 Depressso incipiat 10 jam tum 11 mihi taurus 9 aratro
12 Ingemere, & sulco attritus 13 splendescere 14 vomer
Illa 15 seges demum votis respondet avari
Agricolæ, 16 bis quæ solem, bis frigora sensit:
17 Illius immensæ ruperunt 18 horrea messes.
19 Ac, prius 20 ignotum 21 ferro quam 22 scindimus
23 æquor,
24 Ventos, & 26 varium cæli prædiscere morem
Cura sit, ac 27 patrios cultusque 27 habitusque locorum
Et quid quæque ferat regio, & quid quæque 28 recuset
Hic segetes, illic 29 veniunt felicius uvæ:
Arborei fœtus alibi, atque 30 injussa virescunt

1 Accede, adhis ut numen. 2 Vivus: dum adhuc in terris es: viventi enim divini honores habiti. Horat. *Præsenti tibi maturos largimur honores, Jurandasque tuum per nomen ponimus aras.* 3 Invocari a nobis. 4 Initio veris: cujus signa ponit nives solutas, & glebas putrescentes spiritu genitabilis Favoni. Hic incipit Poeta docere agriculturam, & primo, quo tempore terra proscindenda sit. 5 Nive adhuc in vertice tectis. 6 Liquefit, dissolvitur. 7 Humefacta ac mollificata. 8 Apertit, dissolvitur 9 Deorsum in terram profunde impresso vomere. 10 Eo tempore, in vere, id est, primo vere. 11 Cuivis aranti. 12 Mugitum edere, propter laborem. 13 Splendens fieri: attritus enim frequenti aratione rubiginem amittit 14 Ferrum aratri, quod vomit terram 15 Satio frumentum consentit tandem desideriis colonî cupidi. 16 Novalis ager, qui alternis cessat, & vacat anno proscissus, hyberno pate imbri, æstivo calori: sequen deinde anno satus utrumque i dem patitur. 17 Agricolæ ava 18 Loca, in quibus triticum p nitur. *Rumpi horrea* videntu quando magna frugum copia d tenduntur. 19 Præcognita agr colæ ac prædiscenda. 20 De q nullum adhuc fecimus periculum 21 Sc *aratro*, id est vomere 22 Aramus. 23 Campum, agru planum, ab *æquitate* dictu. 24 Q venti pluviam, qui serenitate allaturi sint, id est sub quo ve to sit bona aratio. 25 Vari motus stellarum, variam aer influentiam ante intelligere. Qui quorumlibet patriæ seu l co nativo conveniant. 27 Et n tumas & qualitates regionum. Sc *ferre*, id est, non ferat, n gignat 29 Fecundius & uberi nascuntur. 30 Autoqui, spo sua, nullo serente, aut coge

Gr

ſuſpenſa 1 focis 2 exploret robora fumus,
um multa 3 tibi 4 veterum præcepta referre,
refugis, tenueſque piget cognoſcere curas.
rea 7 cum primis ingenti 8 æquanda 9 cylindro,
io verte.ida manu, & 11 creta ſolidanda tenaci:
12 ſubeant herbæ, neu 13 pulvere victa fatiſcat.
a variæ 14 illudunt peſtes: ſæpe exiguus mus
terris poſuitque domos, atque horrea fecit:
15 oculis capti fodere cubilia talpæ:
ueſque 16 cavis bufo, & quæ plurima terræ
ſcura ferunt: populatque ingentem 17 farris acervum
Curculio, atque inopi metuens formica ſenectæ.
Contemplator item, cum ſe 20 nux 21 plurima 22 ſilvis
ſerit in lætum, & ramos curvabit olentes:
23 Si copia fœtus, 24 pariter frumenta ſequentur,
25 Magnaque cum magno veniet tritura calore.
Si nimia foliorum 27 exuberat umbra,
28 Nequaquam pingues paleæ teret area culmos.
29 Sæpe ego vidi equidem multos 30 medicare 31 ſerentes,
32 Ante 33 prius, & nigra perfundere 34 amurca,

ſamarium. 2 Siccet. 3 . 4 Qui de agricultura . 5 Villum rerum. 6 menta terantur. 7 Super præcipue. 8 Complanan- liquide terete & volubili. anda ac ſubigenda, ver- 11 Argilla firmanda. 12 ſea ſuboriantur in area. ore obſita aut debilitata ſicat & aperiatur rimis. , decipiunt ipſum agri- ria monſtra peſtifera, ſa prædantur. 15 Orga- tes, ſed non uſum. Tal- e oculorum effigies ineſt, reverendam detrahat mem- . Plin. 11. l. c. 37. & . 3. de *Anim. cap. 1. 16 Vermis terræ. 17 Frumen- tum enim ſpeciem pro ge- nere. 18 Vermis, frumenti ra- pax. 19 O agricola. Interſerit breve prognoſticon, quo futuræ meſſis ubertatem prædicere poſ- ſimus. 20 Amygdalus 21 Lon- giſſima. 22 In ſilvis florebit. 23 Si tunc fructus amygdalini abun- dant. 24 Pari menſura, ſeu ſu- perabundanter. 25 Tanta erit frugum copia, ut tritura ipſa ad totius æſtatis calorem produci poſſit. 26 Abundantia inutili. 27 Abundat 28 Non pingues, id eſt, plus habentes paleæ, quam grani. 29 Fabarum. Docet hic Poeta, quo pacto fruges va- lidiores fiant. 30 Medicamento juvare. 31 Seminatores. 32 *Sale. 33 Quam ſerantur.* 34 Fæ- ce olei.

1 Alternis, 2 idem 3 tonsas 4 cessare 3 novales,
Et 5 segnem pariete 6 situ durescere campum.
Aut ibi 7 flava seres, 8 mutato sidere, farra,
Unde prius 9 lætum 10 siliqua quassante legumen,
Aut tenues 11 fœtus 12 viciæ, 13 tristisque lupini
Sustuleris fragiles calamos, 14 silvamque sonantem.
15 Urit enim lini campum 16 seges, urit avenæ,
Urunt 17 Lethæo perfusa papavera somno.
18 Sed tamen alternis facilis labor: 19 arida tantum
Ne saturare 21 simo pingui pudeat sola, neve
Effœtos cinerem 22 immundum jactare per agros:
22 Sic quoque 23 mutatis 24 equiescunt fœtibus arva
25 Nec nulla 26 interea est 27 inaratæ 28 gratia terræ.
Sæpe etiam steriles incendere 29 profuit agros,

1 Ovid. l. 1. de Pont. El. 5. *Qua nunquam vacua solita est cessare novali, Fructibus assiduis lassa senescit humus.* 2 Qui suo tempore terram utramque arasti, 3 Messis terras de novo satas. *Hoc novale*, aut *hoc novalis* dicitur ager, qui alternis annis seritur. 4 Ab onere ferendi. 5 Intecundum, sterilem. 6 Lanugine obduci, & durum fieri, ut vires recipiat. 7 Quæ flavescunt, dum matura sunt. 8 Alia anni tempestate. Si admittatur lectio *mutato semine*, liquidum erit. 9 Fertile & pingue. 10 Tunica aut theca leguminum, concutiente pondere suo ipsum legumen: id est si videris proluxisse densum & amplum legumen, poteris tempore suo inferere farra 11 Proventus. 12 *Ejus leguminis de genere lentis.* 13 *Amaritiante maritatem: allusum ad etymon lupini ἀπὸ τῆς λύπης.* 14 Sc. lupinorum virgulta. 15 Arefacit, consumit, exsiccat. 16 Stipula. 17 Papavera somnum & oblivionem conciliantia, nec rarè lethum. *Lethe* autem si est Poeticus, rerum oblivionem τὴν λήθην inducens: ut 6. Æneid *Lethæo*, id est, oblivioso. 18 Id est, postquam annum cessaverit, poteris, unde linum sustuleris, etiam farra serere. 19 Exhausta terra & effœta renovetur, fiatque fecundior, aut stercoratione, idque simo aut cinere, qui solvit & calefacit; aut stipularum in arvo incisione; quin & ipsarū glebarū. 20 Stercore. 21 Limosum & pinguem. 22 Stercorando 24 Si non idem genus frumenti aut leguminis seratur continue. 23 Non pinguescunt. 25 Nonnulla & maxima. 26 Dum cessat. 27 Non aratæ. 28 Relatio beneficii: quia se pinguem facit ad futuros proventus. 29 Utile fuit.

Atque

[illegible] medium luci atque 1 umbris jam dividit orbem
[illegible]ercere, 2 viri, tauros: ſerite hordea campis,
[illegible]q.e ſub extremum 3 brumæ 4 intractabilis imbrem.
[illegible]c non & lini ſegetem, & 5 Cereale papaver
[illegible]mpus humo tegere, & jamdudum 6 incumbere aratris,
[illegible]m ſicca tellure licet, dum nubila 7 pendent.
Vere fabis ſatio; tum te quoque, 9 Medica, 10 putres
Accipiunt ſulci, & 12 milio venit 13 annua cura,
Candidus 15 auratis 16 aperit cum cornibus annum
Taurus, & 17 adverſo cedens Canis 18 occidit 19 aſtro.
At ſi 21 triticeam in meſſem, robuſtaque farra
Exercebis humum, ſoliſque 23 inſtabis 24 ariſtis:
Ante tibi 25 Eoæ 26 Atlantides 27 abſcondantur,
Gnoſiaque ardentis 29 decedat 30 ſtella Coronæ,
31 Debita quam ſulcis 32 committas ſemina, quamque

1 Sudibus. 2 O fortes a-[illegible]. 3 Breviſſimæ tempe-[illegible] dierum ac lucis. 4 Pro-[illegible] per ea: quia tunc non aratur. 5 Cerealem, quod Cereri, id [illegible] conficiendo admiſcetur. 6 Operam dare arationi. 7 Suſ-[illegible] fore in aere minantia plu-[illegible] imminentem, id eſt, pri-[illegible] pluat. 8 Tempus oppor-[illegible] ſationi eſt fabis tempore [illegible]. 9 Herba equos paſcens, [illegible]ia, ubi abundat, nomen [illegible] 10 Reſoluti per hyemale [illegible]k Pavonii ſpiramenta, ac [illegible]ionem. 11 Id eſt, tu [illegible] noque ſereris tempeſti-[illegible]. 12 Legumini illi, modi-[illegible], ſed plurimis granis fer-[illegible]. 13 Quæ ſingulis annis inno-[illegible]vat: cum Medica unica ſe-[illegible] duret annos 10. 14 Cum [illegible] Taurum ingreſſus, Aprili me-[illegible], annum aperit. 15 Quæ au-[illegible] habere fingitur propter ſul-[illegible]s potiſſimum. 16 Reſolvit ſo-[illegible], quotannis tunc reſolvi ſoli-tum. 17 Cujus averſus eſt inceſſus. 18 Heliace, a xv. Cal. ad ipſas Calendas Majas, & oppoſite. 19 Tauro. 20 Docet nunc, quo tempore frumentum ſeras. 21 Ut inde triticum metas. 22 Coles & arabis. 23 Inſtanter incumbes. 24 Triticeis & farreis metendis, id eſt, non petis legumina, ſed frumenta. 25 Orientales aut matutinæ. 26 Pleiades ſeu Virgiliæ, ex Pleione & Atlante genitæ, id eſt, ſeptem ſtellæ nominibus Atlantidum inſignitæ. 27 Occidant, ita ut non amplius eas videas, id eſt, die 28. Octobris. 28 Corona Ariadnes filiæ Minois, regis Cretæ, cujus Gnoſos oppidum. 29 Recedat a Sole, id eſt, oriatur Heliace medio Octobri. 30 Luciditſima præ ceteris: nam *ſtella vincitur una Circulus in medio radians*, &c. *Manil lib* 1. 31 Antequam ſeras. 32 Credas, tanquam depoſitum. *Tib. l.* 1 El. 7 Primus *inexperta* commiſit *ſemina* terræ.

Agricolæ: 1 hiberno lætiſſima pulvere farra:
2 Lætus ager: nullo tantum ſe 3 Myſia 4 cultu
Jactat, & ipſa ſuas mirantur 5 Gargara meſſes.
6 Quid dicam, jacto qui ſemine 7 cominus arva
Inſequitur 8 cumuloſque 9 ruit male pinguis aren
Deinde 10 ſatis fluvium 11 inducit, 12 rivoſque ſequ
Et, cum 13 exuſtus ager 14 morientibus 15 æſtuat
Ecce, 16 ſupercilio 17 clivoſi tramitis, undam
18 Elicit: 19 illa 20 cadens 21 raucum per 22 lævia
mur
Saxa ciet, 23 ſcatebriſque arentia temperat arva.
24 Quid, qui, 25 ne gravidis procumbat culmus a
26 Luxuriem ſegetum tenera 27 depaſcit in herba
Cum primum ſulcos 28 æquant ſata? 29 quique palu
Collectum humorem 30 bibula 31 deducit arena?
Præſertim 32 incertis ſi menſibus amnis abundans

1 Quia farra ſunt fertiliſſima ſerenitate hiberna, qua pulvis per ſiccitatem producitur. 2 Ferax hiberno pulvere. 3 Regio eſt Helleſponti, nominata a Myſis, qui e Thracia illuc migraverunt: quæ ſubdita fuit Delepho, & poſtea Teuthranti. 4 Proventu frugum, quantum ſc. ſerenitate hiberna. 5 Oppidum ad radicem Idæ montis in Myſia, ut una eademque ſit regio. Macrob. 5. l. Sat. c. 10. 6 Quid dicam de illo, id eſt, quantum ille profit arvis. Proſequitur intentum, *quid faciat lætas ſegetes*. 7 De prope, & ſtatim quaſi conſertis manibus. 8 Et diſſipat, comminuit, invertit, eruit glebas arenæ non pinguis, ſed ſterilis. Nam terra ſterilis eſt ſimilis arenæ. 9 Sic Georg. 2: *& ruit atram Ad cœlum picea craſſus caligine nubem*. 10 *Segetibus* 11 *Ad irrigandos agros.* 12 *Et aquas defluentes in agrum.* 13 *Nimio calore.* 14 Languentibus præ nimia ſiccitate. mium caleſcit, fervet. 1(cacumine, ſummitate. M(ra ab homine. 17 Multo habentis. 18 Educit. 19 20 Defluens. 21 Infractu Attrita ſeu polita. 23 Eb nibus. 24 Quid de illo d quantum juvet arva, &c. in frondem luxurient ſata, tatem nimiam pecore immi paſcit, detonderque. 26 dantiam pinguium culmoru Paſcendo pecora abſumi Cooperiunt per æquale titudinem. 29 Qui ſulco exſiccat arva, cavetque ul ſatis noxiam. 30 Multum bibente propter ſiccam t 31 Diminuit, aufert. 32 inundatione, per menſes & autumnales quorum ten tes haud ita certæ ſunt, pluvioſæ, nunc ſiccæ, lit ducantur arva.

& 2 obducto late tenet omnia limo,
cavæ tepido 4 ſudant humore lacunæ.
tamen [hæc cum ſint hominumque boumque
res,
lo terram, 8 experti] nihil 9 improbus anſer,
ioniæque grues, & amaris 11 intyba fibris
unt, aut 13 umbra nocet. 14 Pater ipſe, colendi
illem eſſe 15 viam voluit, primuſque per artem
t agros, curis 17 acuens mortalia corda:
torpere gravi paſſus 19 ſua regna 20 veterno.
Jovem nulli 22 ſubigebant arva coloni:
nare quidem, aut partiri 23 limite campum
: 24 in medium quærebant; ipſaque tellus
liberius, nullo 25 poſcente, ferebat
27 malum 28 virus ſerpentibus addidit 29 atris,
darique lupos juſſit, 31 pontumque moveri:

ra ſtipas & limites ſuos
lit. Ovid. 1. Met. belle
hastata vsunt per apertos
mpos. 2 Superaucto. 3 A
4 Diſtillant. 5 Foſſæ,
icula aquarum, id eſt,
aqua colligit. 6 Poſt-
unit diligentiam agri-
lendo agro ſervandam,
niſera eorum fata. 7
colendo. 8 Talia pe-
adicta. 9 Avidus, in-
nocens. Plin. 10. l. 15.
ea Strymonē, Thraciæ
erſari ſolitæ. 11 Cicho-
radix amara eſt. 12
3 *Nocent & frugibus um-*
clog. 14 Jupiter. 15 Mo-
onem. 16 Aravit. 17
excitans. 18 Pigreſce-
omines ſui temporis.
otio, tanquam ſegni
21 Sub aurea *Saturni*
quam ea Jupiter ſub-
reditur nunc in ſæ-
, ſive aureæ ætatis

deſcriptionem, quam opponit illi, qua Jupiter rerum potitus fuit. Semina tum primum longis Cerealia ſulcis obruta eſſe, & juvencos jugo preſſos ingemuiſſe, canit Ovidius, poſtquam, Saturno in tartara miſſo, ſub Jove mundus eſſe cœpit. 22 Arabant agros. 23 Termino ad dirimendos agros. Ovid. 1. *Mete-Commemoremque prius, cum lumina ſolis. & aura, Cautus humum longo ſignavit limite menſor*. 24 In commune quærebant victum. 25 Imperante & urgente. Ovid. 1. Met. *alimentaque debita divos Poſcebatur humus*. 26 Jupiter argenteum auſpicatus ſæculum. 27 Eſt enim in numero ambiguorum: uti φάρμακον, *valetudo*, &c. 28 Venenum: ut homines invenirent artes, quæ *caverent a* venenis. 29 Nocivis. 30 *Ut lupi* prædarentur pecora, *præſertim* ovilla. 31 Mare per *navigationem* agitari.

Mel-

Mellaque decussit 1 foliis, 2 ignemque removit
Et passim 3 rivis currentia vina repressit:
Ut varias 4 usus meditando 5 extunderet artes
Paulatim, & 6 sulcis frumenti quæreret herbam
Et silicis venis 7 abstrusum 8 excuderet ignem.
9 Tunc 10 alnos 11 primum fluvii sensere 10 c
Navita tum stellis numeros & nomina fecit,
12 Pleiadas, 13 Hyada, 14 claramque Lycaonis 15
Tum laqueis captare feras, & 16 fallere visco
Inventum, & magnos 17 canibus circumdare s
Atque alius latum 18 funda 19 jam verberat am
20 Alta petens; 21 pelagoque alius trahit humida
23 Tum ferri rigo, atque 24 argutæ lamina ser
(Nam 25 primi cuneis scindebant 26 fissile ligni
Tum variæ 27 venere artes: 28 *Labor omnia vicit*
29 *Improbus*, & 30 *duris urgens in rebus* 31 *egest*

1 Frondibus arborum. 2 Ab-Sc Sc. *aves*. 17 Venaticis
fecit ignem mortalibus. Κρύψε δὲ πῦρ. Hesiod. 3 Per rivos fluentia. 4 Consuetudo atque experientia. 5 Signate: quasi fabricaret artes, Agriculturam, Nauticam, Astronomicam, Venationem, Piscationem, Terrariam. 6 In sulcis, id est, per arationem. 7 Latentem. 8 Cudendo & concutiendo eliceret 9 Ovid. 1. Met. *quaque diu steterant in montibus altis, Fluctibus ignotis insultavere carinæ*. Docet varia inventa per egestatem. 10 Navigia ex alnis cavatis. 11 Postquam Jupiter rerum penuriam induxerat. 12 Septem stellas conglomeratas in dorso Tauri. 13 Septem stellas in fronte Tauri. 14 Quia stellas habet 21. aut illustrem, & multis versibus memoratam. 15 Helicen, ursam majorem. *Ex Lycaonis* filia Calisto, *Jovis pellice*, sidus relatum in Septentrionem. Fab. nota ex Ovidio & Mythologis. 16 terea, dum venationi st Retis genere quod ἀμφί 20 Profunda, ubi maj pisces. 21 E mari. 22 R no. 23 Deinde modus i ferrum est inventus. 24 læ, sonoræ, dum quid tur. 25 Sc. *mortales*. facile finditur. 27 Ex sunt. 29 Durum necessi lum artes excudit. *Omni do docilis solertia vincit*. 1. l. Ἀ πάντα μόνα τὰς ἰησίμου. Αὐτὰρ τὸ δίδαξαλος. Theocr. Id 29 Requietis impatiens mens. Πονηρὸς πόνος, pericula & mala impell continuus, insatiabilis. durum est pati: vel *duri* adversis, incommodis natis. Æn. 1. Res dura gni novitas me talia cog livi. Sic dura servitus, ditio, &c. 31 Penuri

Ceres 2 ferro mortales 3 vertere terram
: 5 cum jam glandes atque arbuta 6 sacra
ent silvæ, & victum Dodona 8 negaret.
rumentis labor 10 additus: ut 11 mala 12 culmos
rubigo, 14 segnisque 15 horreret in arvis
16 interirent segetes; 17 subit aspera silva,
, tribulique: interque 18 nitentia culta
lolium & 20 steriles dominantur avenæ.
& 21 assiduis terram insectabere rastris,
itu terrebis aves, & ruris 23 opaci
remes umbras, 25 votisque vocaveris imbrem:
num 26 alterius frustra spectabis 27 acervum,
laque 29 famem in silvis 30 solabere quercu-
bum, & quæ sint 32 duris agrestibus 33 arma,

institutum suum, ut auctore significet, diem eam invenisse. *Ignes globam dimovit ut dedit fruges, alitia terris.* Ovid. 5. tibusque instrumento factis. 3 Vertere. 4 Docuit. 5 Cum & glandes, quibus us Dodonæi in Epirerent, quo tantum ortales vescebantur. ceratæ. 7 Deessent. *ibus.* 9 Mox & egetes novis vitiis, vis laboribus vexaJove, qui agros *celem esse viam venicios*a. 12 Sc *fru*prius lætius veniet, consumeret; ab . Sic 4 Æn. *Est a medullas.* 14 Inihil boni *adferens. staret propter spiet. rō Sacr suffom is horrere cete-*pit. 17 Subsequitur, succedit, multitudo herbarum, satorum incrementum impediens. 18 Pulcherrimas segetes. 19 Zizanium, infelicitatem pariens. Idem versus habetur Eclog. 5. 20 Sterilem terram facientes. 21 Assidue eradicaveris herbas nocivas. 22 Arcus aut vocis: aut tinnitu aliquo. Πάνυ ἐριδαινομένοις τίθησι. Hesiod. 23 Arboribus circumsepti. 24 Cultro incurvo excindes, coercebis, amputando ramos arborum segetibus incumbentes. 25 Diis factis. 26 Vicini tui, qui eam diligentiam adhibuit. 27 Frumenti. 28 Agitata ad habendam glandem. 29 Farris inops, glande famem inertem expiabis. 30 Mitigabis. 31 Postquam docuit, quomodo & qua diligentia terra sit colenda, docet quibus armis seu instrumentis. 32 Labore induratis & malo assuetis agricolis *in agro* degentibus. 33 Instrumenta. Enumerat autem ad *arationem* quatuor, ad messem totidem.

O teis ſine, nec po ſſe re ſ , nec i ſurgere meſſes.
Vomis , & a inflexi 3 primum 4 grave robur ara
tri,
5 Tardaque 6 Eleuſinæ matris 7 volventia 8 plauſtra,
9 Tribulaque, 10 trahæque, & 11 iniqua pondere raſtri:
12 Virgea 13 præterea Celei, viliſque ſupellex,
Arbuteæ crates, & 14 myſtica vannus Iacchi:
15 Omnia quæ 16 multo ante 17 memor proviſa 18 repo
nes,
Si te 19 digna 20 manet 21 divini gloria ruris.
22 Continuo in ſilvis magna vi 23 flexa domatur
In burim, & curvi formam accipit ulmus aratri.
24 Huic 25 a ſtirpe pedes 26 temo protentus in
octo,
27 Binæ aures, 28 duplici aptantur dentalia dorſo.
29 Cæditur & tilia 30 ante 31 jugo levis, altaque fagus
32 Stivaque, quæ 33 currus a tergo 34 torqueat imos

1 Creſcere in altum fruges. 2 Incurvi. 3 Sc *eſt* 4 Ponderoſum lignum. 5 Tarde. 6 Cereris, ab *Eleuſi*, urbe Atticæ, ubi Ceres, a Celeo rege hoſpitio excepta, filiis ejus Triptolemum agriculturâ docuit. 7 Sc. *ſe*, aut volubilia 8 Vehicula; ſc. *ſunt ruſticis neceſſaria*. 9 Inſtrumenta triturandi. 10 Trahææ, id eſt, inſtrumenta, quæ trahuntur ſine rotis. 11 Grandi aut inæquali, quia ſecundum terræ qualitatem dentes & pondus habent. 12 Vaſa ex arbuto, vimine, virgis, ſc. crates, vanni, &c. quorum texturam & uſum Celeus a Cerere accepit. 13 Sc. *eſt ruſticis habenda*. 14 Ad purgandum quidem frugem: ſed quorum uſus in *myſticis* Bacchi ſacris ſolemnis & *frequens*. 15 Sc *inſtrumenta* 16 *Quam utaris*. 17 *Indigent* æ præritæ. 18 *Condes*, locabis in repoſitorio ſuo. 19 *Præſtans* 20 Expectat aut delectat. 21 Beati, quod Dii aliquando coluerint aut fertilis. 22 Statim. 23 Incurvatur in buris, id eſt, incurvamenti aratri uſum. 24 Buris 25 Ab ultima parte. 26 Lignum oblongum, ad quod rotæ connectuntur, extenſum ad longitudinem octo pedum 27 Duo ferra aut ligna latiora, in morem aurium utrinque affixa, ut latiorem ſulcum faciant. 28 Et ligna, in quibus vomer infigitur, duplici angulo, cum ſint quadrangularia, applicantur huic aratro. 29 Amputatur. 30 Priusquam opus ſit ea uti. 31 Ad jugum, id eſt, ut ex ea fiat jugum. 32 Manicula, qua tenetur aratrum, a *ſtando* dicta 33 Quæ prius apud Ant quos ſubjiciebatur rotæ aratris. 34 Torqueat dirigat.

Et

itat genialis hyems, curaſque reſolvit;
i preſſæ cum jam portum tetigere carinæ,
bus & læti nautæ impoſuere 3 coronas.
tamen & 5 quernas glandes tunc 6 ſtringere
empus,
ıri baccas, oleamque, 7 cruentaque myrta.
gruibus 8 pedicas, & retia ponere cervis,
ntoſque 10 ſequi lepores: tum 11 figere damas,
ea 12 torquentem 13 Balearis 14 verbera fundæ;
nix alta jacet, 15 glaciem cum flumina 15 trudunt.
uid tempeſtates autumni, & 17 ſidera dicam?
ıe ubi jam 18 breviorque dies, 19 & mollior æſtas,
t 20 vigilanda viris? vel cum 21 ruit imbriferum ver:
ſpica jam campis cum meſſis 23½ inhorruit, & cum
uctus in viridi ſtipula 24 lactentia turgent?

ıervoluptuoſa, & genio indulgentiæ hortans, allicit agricolas vigendum. 2 Non ſecuritate, ubi portum appetunt, naves pretioſa onuſtas ſuo lari coronant. Quod & a ſuventibus factitatum, probatum verſus repetitus 4. l. 3 Tanquam ſigna, quod ſignari ſint, quia id facerent *magnos Saturni, & Iovis dies*. 4 Quin & hyemis ſua habet opera, ſtudia, & gaudia, dum ſtringendis baccis olivæ, aucupio & venationi ſuæ agricolæ. 5 In quercubus edentes. 6 Decerpere, legere. 7 Matura rubra. 8 Pedicas dum. Hor. Od. Epod. *Tendit acres hinc & hinc Apros in obſtantes plagas amite levi vara tendit Tendis edacibus dolos: Parat leporem, & advenam Iſmenon, Jucunda capta præda*. 9 *Quibus magnæ ſunt auxilio corporum*. 10 Venari. 11 Transfigere & jaculari. 12 Complicantem. 13 Hiſpanicæ, id eſt, qua Baleares in extremis Hiſpaniæ oris plurimum valent. *Baleares* enim inſulæ duæ ſunt in mari Mediterraneo, quarum incolæ funditores erant peritiſſimi, ut quibus id unum ab infantia ſtudium. 14 Flagella. 15 Cum flumina glaciei cruſtas ſupernatantes impellunt ac protrudunt. 16 Poſtquam docuit Poeta, agricolæ nullo tempore ceſſandum eſſe, ſubtiliter infert cauſam hujus rei, quia nullo tempore res agraria tuta eſt: quolibet enim tempore tempeſtates oriri poſſunt. 17 Tempeſtatem tunc concitantia. 18 Quæ in autumno. 19 Minor ſeu remiſſior calor. 21 Obſervanda agricolis. 22 Præceps cadit in agro ver, aſſiduis imbribus madens. 20 In ſpicas formata. 23 Rigida & aſpera facta eſt. 24 Lacte plena, & dulcia ac mollia adhuc tumeſcunt, id eſt, in fine veris & principio æſtatis.

Sæpe

1 Grandior ut fœtus ſiliquis 2 fallacibus eſſet.
3 Et quamvis igni exiguo properata maderent,
Vidi 4 lecta diu, & multo 5 ſpectata labore,
6 Degenerare tamen; ne 7 vis humana quotannis
8 Maxima quæque manu 9 legeret: 10 ſic omnia fatis
In pejus ruere, 11 ac retro ſublapſa referri.
12 Non aliter, quam qui 13 adverſo 14 vix flumine 15 lembum
Remigiis 16 ſubigit, ſi brachia forte 17 remiſit,
Atque illum in 18 præceps 19 prono rapit alveus amne.
20 Præterea tam ſunt 21 Arcturi ſidera 22 nobis,
23 Hœdorumque dies ſervandi, & lucidus 24 Anguis,
Quam quibus in patriam ventoſa per æquora vectis
25 Pontus & oſtriferi 26 fauces tentantur Abydi.
27 Libra 28 die ſomnique pares ubi fecerit horas,

1 Grandius granum. 2 Alias fallacibus futuris. 3 Quamvis igni lento macerata concoquerentur, ut inde properarent proventum. 4 Semina electa. 5 Probata. 6 Minora & deteriora fieri. 7 Prudentia. 8 Sc. *femina*. 9 Eligeret 10 Sic vidi, aut ſolent omnia decidere in deterius naturali quadam malignitate. *Damnoſa quid non imminuit dies? Ætas parentum, &c.* Horat. 3. lib. Od. 6. natura peſſum ruente. 11 Et quæ ceciderunt, decreſcere & pejor eſcere. 12 *Sic cum gravatam navita adverſa ratem Propellit unda, cedit in vanum labor, & victa prono puppis auferitur vado.* Senec. Hip. 13 Contra fluxum ac impetum fluminis. 14 Cum labore ac difficultate ſumma. 15 Scaphum *ſeu naviculam* piſcatoriam. 16 Surſum agit & impellit. 17 Retraxit a remigando. 18 Profundum & locum periculoſum. 19 Deſinenti. 20 Oſtendit Poeta, non ſolum terrarum & ſeminum diligentem curam agricolæ neceſſariam, ſed & aſtrorum obſervationem. 21 Stellæ lucidæ, primæ magnitudinis inter crura Bootæ. 22 Qui rem ruſticam & agrariam tractamus. 23 Stellarum duarum obſcurarum in ſiniſtra Erichtonii parte, ſub capra, ſtella primæ magnitudinis. 24 Qui ſinuatus circumvolvitur duas Arctos. 25 Euxinus, ſeſe a Mæotide palude ad Boſphorum Thracium extendens. 26 Introitus. Helleſpontus interfluens Seſtos, & Abydon, oſtreis nobilem. 27 Æquinoctio autumnali. Lucanus eadem ſententia de æquinoctio autumnali: *Tempus erat, quo Libra pares examinat horas, Non ſuperat plus aqua die, noctique reponit Lux minor hiberna veris ſolatia damni.* 28 Antiquo more dictum pro *diei*.

Et

metuens, 2 cæli menſes & 3 ſidera ſerva,
a Saturni ſede 5 quo ſtella receptet:
ignis cæli 6 Cyllenius erret in 7 orbes.
venerare Deos, atque annua magnæ
refer Cereri, lætis 9 operatus in herbis,
emæ ſub caſum hyemis, jam vere ſereno.
ni pingues, & tunc 11 molliſſima vina,
ſomni dulces, denſæque in montibus umbræ;
ta tibi 14 Cererem pubes 15 agreſtis adoret,
acte 16 favos, 17 & miti dilue Baccho;
novas circum 18 felix eat 19 hoſtia fruges,
uam 20 chorus, & ſocii comitentur 21 ovantes,
ererem clamore 23 vocent in 24 tecta: neque ante
m maturis quiſquam ſupponat arriſtis,
Cereri, 26 torta 27 redimitus tempora 28 quercu,
motus incompoſitos, & 30 carmina dicat.

Ne talis tempeſtas te
e obruat. 2 Duo-
ra cæli. 3 Influen-
um. 4 Ab effectu.
a partem cæli. 6 Stel-
li nati in Cyllene,
adiæ. Quia metuenda
as nociva, nec opibus
pelli poteſt, implora-
eorum auxilia. 7 Cir-
cuitus. 8 Iterum offer.
te divina facta: lacte,
o. *Operari* enim ſæpi-
ficare uſurpatur. Ti-
l. 5. *Tunc* operata Dei
ſumbis in herba. Hor.
3 *Unico gaudens mo-*
Prodeas juſtis operata
In fine hyemis, & in
eris. 11 Dulciſſima &
. 12 Quia minor ſolli-
agricolis. 13 Pulchra
ritus *ſacri Ambarvalis*
facti. 14 *Deam ſiu-*
ſtica. 16 *Mella*. 17
Et Baccho ſuavi, id eſt, mulſo
miſce. 18 Eximia aut pinguis.
19 Porca, eaque gravida. Cujus
cauſam exponit Ovid 1 Faſt.
Prima Ceres avida gaviſa eſt ſan-
guine porca Ulta ſuas merita cæde
nocentis opes Nam ſata vere novo
teneris lactentia ſuccis Eruta je-
ſtigera comperit ore ſui. 20 Multi-
tudo pubeſcentium aut canentium.
21 Læti & hilares 22 ipſas fru-
ges. 23 Carmine orent, ut ſal-
va domum veniat meſſis & abun-
dans. 24 Horrea ſua. 25 Cul-
trum meſſorium, qui incur-
vus eſt. 26 Convoluta in morem
coronæ aut ſerti 27 Habens tem-
pora capitis ſui redimita 28 In
memoriam glandis, qua veſcebau-
tur mortales ante Cereris bene-
ficium. 29 Rudes & ſine arte ſal-
tationes. 30 *Hymnos* cantet de
laude Cereris.

1 Invitæ properes 2 anni ſpem credere terræ
Multi ante occaſum 3 Majæ 4 cœpere: ſed i
Expectata ſeges 5 vanis 6 eluſit ariſtis,
Si vero viciamque ſeres, vilemque faſelum,
Nec 7 Peluſiacæ curam aſpernabere lentis;
8 Haud obſcura 9 cadens mittet tibi ſigna E
Inc pe, & ad 10 medias ſementem extende
nas.
11 Idcirco certis dimenſum partibus orbem
Per 12 duodena regit mundi Sol 13 aureus i
14 Quinque 15 tenent cœlum 16 Zonæ; q
una 18 coruſco
Semper ſole rubens, & torrida ſemper ab 19

1 Coactæ imperiis agricolarum, non ſponte ſua: aut adhuc naturaliter refugienti. 2 Meſſis, id eſt, ſemen. 3 Pleiadum, quarum Maja eſt una. 4 Sc. *ſerere*. 5 Parum grani aut nihil habentibus. 6 Decepit. 7 Quæ in Peluſio in Ægypto, uno e ſeptem oſtiis Nili, præcipua & plurima naſcitur. 8 Clara indicia ſationis faciendæ dabit. 9 Coſmice occidens. Nam quarto Non. Oct. Auriga occidit mane. Colum. 1. lib. 2. c. 10 Ad mediam hyemem. 11 Ut diſcernamus tempora. Quia Poeta oſtendit, agricolis fiderum quorundam ortus & occaſus obſervandos, docet ſphæram cæleſtem in 12 ſigna diviſam, & terram in 5 Zonas. Lege Ovid. Met. 1. & Tibul. l. 4. 12 Signa Zodiaci, quæ Sol curſu ſuo emenſus, anni tempeſtates variat. *Signa hæc Sunt Aries, Taurus, Gemini, Cancer, Leo, Virgo, Libraque, Scorpius, Arcitenens, Caper, Amphora, Piſces.* 13 Splendidus. 14 *Dividitur* cælum, ut & terra ſubjacens, circulos ſeu partes, vocant. Media int Sole verticali calet *rida*, id eſt, aduſta, hinc inde extremæ tri ſubjiciuntur: *Arctica*, glacie t ſiniſtra, *Antarctica* madet. Inter medi ex parte & extrem cent duæ aliæ tempe bitabiles. *Neque enim aſque extremas habita Veteres.* 15 Circumcinpant. 16 Circuli, cæl que veluti cingula q gentes. *Ζώνη* enim L culus: eſtque ſpatiu terpoſitum inter duos vel inter alterutrum T & vicinum circulun vel alterutrum circu um, & proximum pu rem. 17 Sc. media. 1 19 Cæleſti, quem ex pra ſe habet: qua διακεκαυμένη dicitu

1 levem paleam, & fronder 2 volitare ca-

imma nantes in aqua 3 colludere plumas
oreæ de parte 5 trucis cum fulminat, & cum
iq.ie Zephyrique tonat domus; omnia plenis
itant foſſis, atque omnis navita 7 ponto
ela legit: nunquam 8 imprudentibus imber
II. aut 9 illum 10 ſurgentem vallibus imis
fugere grues; IV aut 12 bucula cælum
, 13 patulis captavit nar.bus 14 auras;
t arguta lacus circumvolitavit hirundo;
i veterem in limo ranæ cecinere querelam,
ns & 17 tec.is penetralibus extulit 18 ova
im formica tereus 19 iter: VIII. & 20 bibit in gem
;IX. & e paſtu decede.is agmine magno
22 increpuit 23 denſis 24 exercitus alis:
i varias 26 pelagi volucres, & quæ 27 Aſiâ
um
n ſtagnis 28 rimantur prata 29 Cayſtri,

m. 2 Per aera ferrem ludentium agihuc, nunc illuc, ventorum. 4 A ventorum tranſit ad luviarum, quæ nucim I II. III &c. *se craſtina fallet fidis, &c.* 5 Terriſeptentrionali regioobruuntur & inunx pluvia, quæ ſubtadefacta vela collimulta, tam certa a ſunt pluviæ & prognoſtica, ut neclare & abunde præ: neminem improvindat. 9 Imbrem. 10 it venturum. *11 In alnes. 12 Juvenca. 13 ctibus. 14 Spiritum,* ventum. 15 Canora. 16 Alluſum aut ad fab. Aſopi de ranis conqueſtis de Jove, qui ciconiam iis in regem dederat; aut ad Lyciorum, a Latona in ranas mutatorum querelam. 6. Met. Ovid. 17 Cavernulis arcanis. 18 Verita ne madefiant 19 Anguſtam viam. 20 Hoc ex opinione & errore vulgi recepto, haurire trim aquam cornibus ſuis, & ea nutriri: cum illa fiat ex reflexu radiorum Solis ad nubem reſolutam, Solique in aſpectu noſtro oppoſitam. 21 Sc. cæleſtis, id eſt, Iris. 22 Crepitum & ſtridorem fecit. 23 Conjunctis. 24 Grex 25 Imminente pluvia, quam arcus pluvialis collegerat. *6 In* mari verſari ſolitas. *27* Aſiana prata, quæ *adjacent* Aſiæ paludi. 28 Paſcuntur. *29 Fluvii in* Mœonia.

Cer-

1 Atque hæc ut certis poſſimus diſcere ſignis,
2 Æſtuſque pluviaſque, & 3 agentes frigora ven
4 Ipſe Pater ſtatuit, quid 5 menſtrua Luna mon
6 Quo ſigno caderent Auſtri: 7 quid ſæpe vide
Agricolæ, propius ſtabulis armenta tenerent.
8 Continuo, 9 ventis ſurgentibus, aut 10 freta
I. Incipiunt 10 agitata tumeſcere, II & 11 ari
Montibus audiri fragor; aut III reſonantia long
Littora 12 miſceri; & IV. nemorum 13 increbeſce
mur.
14 Jam ſibi tum curvis 15 male temperat 16 unda
V. Cum medio celeres revolant ex 17 æquore 18
19 Clamoremque ferunt ad littora; cumque VI 20
In 21 ſicco ludunt fulicæ; VII notaſque paludes
Deſerit, atque altam ſupra volat ardea nubem.
VIII Sæpe etiam ſtellas, vento impendente, vi
22 Præcipites cælo 23 labi, noctiſque per umbr
Flammarum longos a tergo albeſcere 24 tractus:

1 Poſtquam docuit Poeta, tempeſtatem metuendam, & ſacrificiis avertendam, docet certis ſignis noſcitandam. 2 Vehementes calores. 3 Impellentes. 4 Ipſe Deus ſtatuit tempeſtatum prognoſtica, ex novæ Lunæ facie, ſingulis menſibus, nec minus..... 5 Menſium conſtitutrix, aut quæ ſingulis menſibus ſuum perficit ſignum. 6 .... Ex ortu & obitu ſignorum, & ſiderum, quæ vel tollere vel ponere ventos ſolent. Hic autem *caderent* ſignificat ruerent, incumberent ad ciendas tempeſtates, potius quam ceſſarent, ponerentque, quo ſenſu ſæpius uſurpatur. 7 Signum. 8 Neque aſtra obſervata ſolum, *ſed & uſus* & experientia. I. *Tumor maris dabit certa prognoſtica.* II. *Frager e montibus.* III. *Mugitus ſtatimum a littore.* IV. *Murmur nemorum.* V. *A ad littora frequens vola Fulicarum in terra luſ Ardearum ſubvolatus* V *Ejus ſtellarum cadere viſa Palea & frondium vola Plumarum in aquis luſus* venti ſurrecturi ſunt. 1 maris commotæ. 11 Qu aridis frondibus. 12 Pe 13 Crebrum fieri. 14 D tempeſtatum prognoſtica parcit ſibi, nec abſtine Maris. 17 Ubi futuram tempeſtatem. 18 Aves *do* dictæ. 19 Et cum cla lant. 20 *Marina*, id eſt verſari ſolitæ. 21 Aren 22 *De cælo ſtella ſeren non cecidit, potuit cecidi* Ovid. 2. Met. 23 Ferri: cadunt, ſed videntur Diſcurſus ſtellarum.

. Sæpe 1 levem paleam, & fronder 2 volitare ca-
ducas:
Aut ſumma nantes in aqua 3 colludere plumas
At Boreæ de parte 5 trucis cum fulminat, & cum
Eurique Zephyrique tonat domus; omnia plenis
un 6 natant foſſis, atque omnis navita 7 ponto
umida vela legit: nunquam 8 imprudentibus imber
ſuit. III. aut 9 illum 10 ſurgentem vallibus imis
Aeriæ fugere grues; IV aut 12 bucula cælum
ſpiciens, 13 patulis captavit naribus 14 auras;
V. Aut arguta lacus circumvolitavit hirundo;
I. Et 16 veterem in limo ranæ cecinere querelam.
II. Sæpius & 17 tectis penetralibus extulit 18 ova
Anguitum formica tereus 19 iter: VIII. & 20 bibit ip gens
Arcus; IX. & e paſtu decedens agmine magno
orvorum 22 increpuit 23 denſis 24 exercitus alis:
25 Jam varias 26 pelagi volucres, & quæ 27 Aſiâ circum
ulcibus in ſtagnis 28 rimantur prata 29 Cayſtri,

Deſcensum. 2 Per aera ferri. In morem iudentium agi- nunc huc, nunc illuc, vi ventorum. 4 A ſignis ventorum tranſit ad pluviarum, quæ nu- duodecim I II. III. &c. *nunquam ſe cœlestia fallet ut inſidiis, &c.* 5 Terri- ſeptentrionali regio- 6. Aquis obruuntur & inun- 7 Ex pluvia, quæ ſub- eſt, tradefacta vela colli- 8 Tam multa, tam certa manifeſta ſunt pluviæ & rum prognoſtica, ut ne- non clare & abunde præ- ut neminem improvi- deprehendat. 9 Imbrem. 10 ntem aut ventorum. *11 In al- le colletes.* 12 *Juvenca.* 13 *patentibus.* 14 *Spiritum,* ventum. 15 Canora. 16 Alluſum aut ad fab. Æſopi de ranis con- queſtis de Jove, qui ciconiam iis in regem dederat; aut ad Ly- ciorum, a Latona in ranas mu- tatorum querelam. 6. Met. Ovid. 17 Cavernulis arcanis. 18 Veri- ta ne madefiant 19 Anguſtam vi- am. 20 Hoc ex opinione & er- rore vulgi recepto, haurire Irim aquam cornibus ſuis, & ea nutriri: cum illa fiat ex reflexu radiorum Solis ad nubem reſolutam, Soli- que in aſpectu noſtro oppoſitam. 21 Sc. cæleſtis, id eſt, Iris. 22 Crepitum & ſtridorem fecit. 23 Conjunctis. 24 Grex 25 Imminente pluvia, quam arcus pluvialis collegerat. 6 In mari verſari ſolitas. 27 Aſiana prata, quæ adjacent Aſiæ paludi 28 Paſcuntur. 29 Fluvii in Mœonia.

Cer-

Certatim largos humeris infundere 1 rores;
Nunc caput 2 objectare fretis, nunc currere in undas
Et 3 ſtudio 4 incaſſum videas 5 geſtire 6 lavandi.
XI Tum cornix plena pluviam vocat 7 improba voce
Et 8 ſola in ſicca ſecum 9 ſpatiatur arena.
XII. 10 Nec 11 nocturna quidē 12 carpentes 13 penſa puellæ
10 Neſcivere hyemem; 13 teſta cum ardente viderent
14 Scintillare oleum, & putres concreſcere 15 fungos
16 Nec minus 16 ex imbri 17 Soles, & 18 aperta ſereno
20 Proſpicere, & certis poteris cognoſcere ſignis.
I Nam neque 21 tum ſtellis 22 acies 23 obtuſa videtur
II. Nec 24 fratris radiis 25 obnoxia ſurgere Luna;
III Tenuia nec 26 lanæ per cælum vellera ferri
IV. Non tepidum ad Solem pennas in littore 27 pandunt
28 Dilectæ Thetidi Halcyones: V non ore 29 ſoluto
Immundi meminere ſues jactare 30 maniplos.
VI At nebulæ magis ima petunt, campoque recumbunt
VII Solis & occaſum 31 ſervans, de culmine ſummo
32 Nequicquam ſeros exercet 33 noctua cantus
VIII. Apparet liquido ſublimis in aere 34 Niſus,

1 Aſperſiones aquarū. 2 Immergere mari ferventi. 3 Cupiditate. 4 Fruſtra. Neque enim admittunt aquam plumæ cycneæ. 5 Geſticulatione quadam ludicra, & deſiderium ſuum indicare. 6 Sc. *ſe*. 7 Inſatiabilis. 8 Sine aliarum avium comitatu. 9 Deambulat. 10 Et bene ſciverunt futuram tempeſtatem pluvialem, ab ὗω, *pluo*. 11 Lanam quam noctu carpunt 12 Deducentes. 13 Lucerna fictili, ſpade teſtacea. 14 Scintillas quaſi injecta aqua emittere. 15 Excrementa circa funem ſeu elychnium candelæ & lampadis, ſive fungorum figuras ex fuligine. 16 Poſtquam docuit varia ſigna futuræ *tempeſtatis, docet ſigna futuræ ſerenitatis novem*. I. II. III. &c *Poſt imbrem*, poſt pluvias. 18 *Serenitatem ſolis* & ſerenitatem. 19 Loca cæli & aeris nullis nubibus cooperta. 20 Prævident 21 Quando futurum eſt ſerenum 22 Aſpectus. 23 Tenebroſa, ſ pura & clara. 24 Phœbi ſeu S lis; Latonæ quippe e Jove lib ri; 25 Cui obnoxia eſt, quia eo illuminatur. 26 Neque ten nubeculæ tanquam vellera lan 27 Explicant. 28 Quibus nidi cantibus & fœtum excludentib Dii maris tranquillum præſtant m re: unde *Halcedonis* dicta. 29 D ſipatos. 30 Faſciculos ſtramen rum 31 Obſervans. 32 Non avis noctu volare ſolita canit Avis illa, in quam Niſus, Me renſium rex, converſus fingi in ſummo puro aere volitat. Niſi & Scyllæ nota eſt ex gilii Citi, & Ovid. l. Met

IX.

verſi rumpent radii: aut ubi pallida ſurget
thoni 3 croceum linquens Aurora cubile;
, 4 male tum 5 mites 6 defendet 7 pampinus uvas:
multa in tectis crepitans ſalit horrida grando.
c etiam, 9 emenſo cum jam decedet Olympo,
erit meminiſſe magis: nam ſæpe videmus
ius in vultu varios 11 errare colores:
Cæruleus pluviam denuntiat: 13 igneus 14 Euros:
naculæ incident rutilo immiſcerier igni,
si tunc pariter vento, 15 nimbiſque videbis
ere: non 16 illa quiſquam me nocte per 17 altum
neque a terra moveat 18 convellere funem.
i, cum referetque diem, 19 condetque relatum,
idus ortus erit; fruſtra terrebere nimbis,
20 cum ſilvas cernes Aquilone 21 moveri.
Denique, quid Veſper 23 ſerus vehat; unde 24 ſe-
renus
ntus agat nubes; quid 25 cogitet humidus Auſter;
ic ſigna dabit. 26 *Solem quis dicere falſum*
ſit? 27 ille etiam 28 cæcos inſtare tumultus

1 Diſcolores. 2 Mariti ſunt frater Laomedontis. 3 & rubicundi coloris. 4 Teneras aut matura grandine. 7 Frons. 8 Quod de ſole orientem eſt. 9 Decurſo, conſpatio, ubi occidet Sol. 11 Spargi & mutari. 13 *Color ſolis*, id eſt, maris. 14 Coior rutilus. 14 Venti. 15 Pluvioſis nubes. 16 Quæ talia ſigna appa- 17 Mare. 18 Diſſo.vere navium, quibus terræ naves. 19 Finiet die ad am, id eſt, & in ortu & ſtris erit globus ſolaris. ante nubes, *ſerenitatem* 21 Agitari. 22 Concita *ex ſole melius cognoſci*, quam ex aſtris minoribus. 23 Tardus veſper adferat ſeu indicet nobis. Lucret. l. 3. *Poſteraque in dubio eſt fortunam quam* vehat *ætas*. Horat Od. 29. l 3 *Quod fugiens ſemel hora* vexit. 24 Aridas, ſiccas. Serenitas enim ſicca eſt. 25 Congreget aut portendat. 26 Quis autem mortalium tam perditæ eſt audaciæ, ut Solem, mundi oculum, vanitatis arguat, & non veraciter omnia indicantem? falſa eſſe, quæ ſol ſigna indicat? teſtem atque inſpectorem omniu, naturalia ementitum eſſe ſigna: quando & in prodigioſis vera ediderit præſagia? Ille enim *deficiens* prædixit bella *civilia*, &c 27 Sol. 28 Ignotos, *priuſquam oriantur*.

dine reſpicies, nunquam te 1 craſtina fallet
Hora, neque. 2 infidus noctis capiere ſerenæ.
Luna revertentes cum primum colligit ignes,
ſi 4 nigrum obſcuro 5 comprenderit aere cornu;
ximus agricolis, 6 pelagoque parabitur imber.
At ſi 7 virgineum 8 ſuffuderit ore ruborem;
ntus erit: 9 vento ſemper rubet 10 aurea Phœbe.
11 ortu quarto [namque is certiſſimus auctor]
12 Pura, 13 nec obtuſis per cælum cornibus 14 ib
us & ille dies, & qui naſcentur 15 ab illo,
Exactum ad menſem, pluvia ventiſque carebunt:
aque 17 ſervati 18 ſolvent in littore nautæ
Glauco, & 20 Panopeæ, & 21 Inoo Melicertæ
Sol quoque & exoriens, & cum 23 ſe condet in unda
Signa dabit: Solem certiſſima ſigna ſequuntur,
quæ mane 25 refert, & quæ 26 ſurgentibus aſtr
lle ubi 27 naſcentem 28 maculis variaverit 27 ortu
Conditus in nubem, 111 medioque refugerit orb
ecti tibi ſint imbres: namque 29 urget ab alto
oribuſque 30 ſatiſque Notus pecoique 31 ſiniſter.
Aut ubi ſub lucem denſa inter nubila ſeſe

1 Dies poſtridianus. Quæ pluvio exitu claudunt em initio ſerenam. 3 Nova, ſcens. I. *Pallida luna pluit, Rubicunda flat.* III. *Alba je-* . 4 Nimboſum. 5 Habue- poſt noviluniu. 6 Nautis gum frequentantibus. 7 Qua- n virginibus eſſe ſolet. 8 nſecus expreſſerit. 9 Futu- 10 Pulchra luna. 11 Die quar- poſt noviluniu: qui certiſſimus eliqui menſis index quod tamē ant auctores alii. 12 Clara, circulo denſi aeris 13 Nec uris, ſed acutis. 14 Decurret. Poſt illum quarti ortus. 16 Uſ- ad finem menſis. 17 A ſub- *ſione.* 18 Diis marinis. 19 E *ore ficto Deo maris,* herba ridis filiæ, Nymphæ maris Palæmoni, Portumno, filio I & Athamantis. Ov Met. 4. Novi ſimo loco ſigna, quæ a deprehenduntur, recitat. 23 cidet. 24 Tempeſtatis, 25 Re- ſentat. 26 Superveniente no I. *Sol oriens, maculoſus,* II. *bilus,* aut III *Ex parte occu tus, pluviæ præſagium habet.* Primum & matutinum: or enim uſque ad meridiem. 28 fuſcatione non integra, quæ cit, ut ſol minus ſit illuſtris Impellit ab aere. 30 Segeti 31 Inimicus & nocivus 32 ſi in ortu ſub nube latens in di ſas partes ſpargat radios: aut ſi rora ante ortum ſolem palle grandinem time, uſque adeo verberantem, ut nec tectis par

a. 13. Met. Ovid. 20 Do-

1 Die

1 Diverſi rumpent radii: aut ubi pallida ſurget
2 Tithoni 3 croceum linquens Aurora cubile;
Bis, 4 male tum 5 mites 6 defendet 7 pampinus uvas:
Tu multa in tectis crepitans ſalit horrida grando.
Hoc etiam, 9 emenſo cum jam decedet Olympo,
Meminerit meminiſſe magis: nam ſæpe videmus
Phœbus in vultu varios 11 errare colores:
Cæruleus pluviam denuntiat: |13 igneus 14 Euros:
In maculæ incident rutilo immiſcerier igni,
Omne tunc pariter vento, 15 nimbiſque videbis
Fervere: non 16 illa quiſquam me nocte per 17 altum
Ire, neque a terra moveat 18 convellere funem.
At ſi, cum referetque diem, 19 condetque relatum,
Lucidus orto erit; fruſtra terrebere nimbis,
Et 20 duro ſilvas cernes Aquilone 21 moveri.
22 Denique, quid Veſper 23 ſerus vehat; unde 24 ſe-
renet
Ventus, aut nubes; quid 25 cogitet humidus Auſter;
Sol tibi ſigna dabit. 26 *Solem quis dicere falſum*
audeat? 27 ille etiam 28 cæcos inſtare tumultus

1 Diſcolores. 2 Mariti ſui frater Laomedontis. 3 Croci & rubicundi coloris. 4 Ira. 5 Teneras aut matutinas. 6 grandine. 7 Frons. 8 Quod de ſole orientem eſt. 9 Decurſo, confecto ſpatio, ubi occidet Sol. 11 Spargi & mutari. 12 Color ſolis, id eſt, maculæ. 14 Coor rutilus. 14 Ventos. 15 Pluviosis nubibus. 16 Qua talia ſigna apparent. 17 Mare. 18 Diſſolvere navium, quibus terræ naves. 19 Finiet diē ad occasum, id eſt, & in ortu & occaſu eris globus ſolaris. 20 Frequente nubes, *ſerenitatem*. 21 Agitari. 22 Concuſſi ex ſole melius cognoſci, quam ex aſtris minoribus. 23 Tardus veſper adferat ſeu indicet nobis. Lucret. l. 3. *Poſteraque in dubio eſt fortunam quam* vehat *ætas*. Horat Od. 29. l 3 *Quod fugiens ſemel hora* vexit. 24 Aridas, ſiccas. Serenitas enim ſicca eſt. 25 Congreget aut portendat. 26 Quis autem mortalium tam perditæ eſt audaciæ, ut Solem, mundi oculum, vanitatis arguat, & non veraciter omnia indicantem? falſa eſſe, quæ ſol ſigna indicat? teſtem atque inſpectorem omnium, naturalia mentitum eſſe ſigna: quando & in prodigioſis vera ediderit præſagia? Ille enim *deficiens* prædixit bella *civilia*, &c 27 Sol. 28 Ignotos, *priuſquam oriantur*.

Sæpe monet, fraudemque, & 1 operta tumeſcere bell
2 Ille etiam 3 extincto miſeratus Cæſare Romam,
Cum 4 caput obſcura nitidum 5 ferrugine texit,
6 Impiaque 7 æternam timuerunt ſæcula 7 noctem.
8 Tempore quamquam illo 9 tellus quoque, & æquora Ponti,
11 Obſcœnique canes, 12 importunæque volucres
Signa dabant. Quoties 13 Cyclopum 14 effervere in agros
Vidimus 15 undantem 16 ruptis fornacibus 17 Ætna
Flammarumque globos, 18 liquefactaque volvere ſa:
19 Armorum ſonitum toto 20 Germania cælo
Audiit: 21 inſolitis tremuerunt motibus 22 Alpes.
Vox quoque per 23 lucos 24 vulgo exaudita ſilentes
Ingens: & 25 ſimulacra modis pallentia miris

1 Latentia bella creſcere, inſurgere. 2 Commoda occaſione ad Prodigia, quæ Julii Cæſaris cædem anteceſſerunt, deſcendit: enumerat autem unum & viginti; nec omittit calamitates, quæ ex civiibus bellis provenerunt. Extinctus eſt in Senatu, confoſſus vulneribus tribus & viginti, e quibus tantum duo lethalia ſunt judicata. 3 A conjuratis multis vulneribus in Senatu interfecto. 4 Vultum ſuum 5 Colore ferri, id eſt, defectu, eclipſi, pallatus luxit. 6 In quibus tam bonus princeps tam crudeliter occiſus erat. 7 Rerum omnium exitum: mundi diſſolutionem. Quanquam teſtentur auctores, Solis globum per totum illum annum palluiſſe. 8 Quo Cæſar occiſus fuerat. Prodigia hæc *aliaque habes* apud Plutarchum in *vita Cæſaris*, Appianum in bellis *civilibus*, Ovidium 5. Met. Lucanum *l. 1. &c.* 9 Propter terræ motum. 10 Aquæ maris pter tempeſtatem. 11 Horri portendentes. 12 Non ſuo t pore volantes. 13 In fines S los, ubi Cyclopes e familia lyphemi, & officina Vulcani In morem ſuperundantis aqua vorem extendere uſque ad a &c. 15 Ebullientem ac eruc tem ignem. 16 Apertis offi Cyclopum. 17 Montem Sic perpetuas flammas evomentem 18 In calcem ac cinerem reſoluta eructare, emittere Ovidius de hoc portento 15. *Arma ferunt inter nigras crep tia nubes, Terribilesque tubas. an que cornua cælo Pramonuiſſe* Tale prodigium legitur fuiſſe brico bello. 20 Populus Germ 21 Novis, nunquam antea f vel ſolito majoribus. 22 M altiſſimi inter Italiam & Gal 23 Silvas Diis ſacras. 24 A v aut paſſim 25 Umbræ. Ovid *braſque ſilentum Errav:ſſe*

ſub obſcurum noctis: 2 pecudeſque locutæ,
um! 3 ſiſtunt amnes, terræque 4 dehiſcunt:
ſtum 5 illacrymat templis 6 ebur, æraque ſudant.
luit 8 inſano 9 contorquens 10 vortice ſilvas
viorum 12 rex 13 Eridanus, 14 campoſque per
nnes
labulis armenta 15 tulit: nec tempore eodem
ſibus aut extis 17 fibræ apparere 18 minaces,
ueis 19 manare cruor ceſſavit, & alte
idem reſonare lupis ululantibus urbes.
n 21 alias cælo ceciderunt plura ſereno
a: nec 22 diri toties arſere 23 cometæ.
ro 25 inter ſeſe 26 paribus 27 concurrere telis
nas iem 28 iterum videre 29 Philippi:

io ter crebras noctis. 2 i fana prodigiis locuti fue- Lege Val. Max. l. 1. c. 6. de ſo rum l. 8. c. 45. 3 Sc. *ærea ſtatua*: unde inunda eſt miranda ipſius Tiberi Horat. Od. 2. 4 Matrum faciunt propter terra. 5 Madet, ſudat. 6 Deorum ſimulacra, & rid. *Mille locis lacryma-*
7 Inundavit, proluent. 8 Valde magno & 9 Inundans. 10 Gyro 11 Italiæ. 12 Quod inter 40 & octo ſigna æſtimatur. 13 Padus. 14 Vexit. 16 Rem dicantibus. Ovid. *Vi-a liret, magnoſque in-tus Fibra monet, ca-put reperitur in extis.* itates aut venæ extoſalum ſeu mortem Cændentes. 19 Diffluere. nfauſti eſt omnis: *per-inter Eg e equos volu-mus. Horat. 1 lib. 34.* o tempore. 22 Rem diram, ut Cæſaris interitum, ſignificantes. 23 Stellæ crinitæ, quæ ex nimia earum Soli propinquitate generantur. 24 Quæ omnia prodigia prædixerunt, & alia futura bella civilia, Octavii ſc. & Antonii contra Brutum & Caſſium. 25 Inteſtino ac civili bello. *26 Infeſtis obvia ſignis Signa, pares aquilas, & pila minantia pilis.* Lucan. 1 lib. 27 Pugnare armis. 28 Quia ſemel ante mortem Cæſaris, cum ipſe cum Pompejo magno dimicaret, & ſemel poſt mortem ejus, cum Auguſtus cum Caſſio & Bruto, ejus occiſoribus, pugnaret. 29 Campi Theſſaliæ. Excuſandus eſt noſter, qui Pharſalum Theſſaliæ, ubi depugnatum eſt inter Cæſarem & Pompejum, confundit cum Philippis Macedoniæ, ubi Octavius & Antonius, ultori percuſſores Cæſaris, devicerunt Brutum & Caſſiũ. (ſeu potius, *rò iterum* referendum *eſt ad concurrere*, non ad *videre*: quamobrem ſenſus eſt: Philippi viderunt Romanas acies concurrere iterum.)

1 Nec fuit indignum ſuperis, bis ſanguine 2 noſtro
3 Emathiam & latos 4 Æmi pingueſcere campos.
Scilicet & tempus veniet, cum, 5 finibus illis,
Agricola, 6 incurvo terram molitus aratro,
Exeſa inveniet 7 ſcabra rubigine pila:
Aut gravibus raſtris galeas pulſabit 8 inanes:
9 Grandiaque 10 effoſſis mirabitur oſſa ſepulchris.
11 Dii Patrii, 12 Indigetes, & Romule, 13 Veſtaque mater,
Quæ 14 Tuſcum Tiberim, & Romana Palatia ſervas,
15 Nunc ſaltem everſo juvenem 16 ſuccurrere ſæclo,
Ne prohibete: ſatis 17 jam pridem ſanguine noſtro
18 Laomedonteæ luimus perjuria Trojæ.
Jampridem 19 nobis cæli te regia, Cæſar,
20 Invidet, atque 21 hominum queritur 22 curare triumphos.
Quippe 23 ubi 24 fas verſum atque nefas: 25 tot bella per orbem;
Tam multæ ſcelerum 26 facies; non ullus 27 aratro
Dignus honos; 28 ſqualent 29 abductis arva colonis;

1 Et ita dignum duxerunt ſuperi. 2 Romano. 3 Macedoniam. 4 Montis Thraciæ. 5 Campis Philippicis. 6 Arans terram. 7 Aſpera. 8 Conſumptis capitibus, cū quibus ſepultæ erant. 9 Magnorum & nobilium virorum. 10 Fodiendo apertis. 11 Romani Imperii Præſides, Tutelares, Dii, Jupiter Capitolinus, Mars pater, Phrygii Penates. Expoſitis miſis, quæ Sol futura indicavit poſt Cæſaris necem, precatur Deos patrios, ut ſaltem Auguſtum in Reip. ſalutem atque Romani Imperii conſervationem diutius vivere ſinant. 12 Indigetes, inde *nati*, & *in Deos* relati, Æneas, *Quirine*. 13 *Cujus æterni ignis religione æternum* conſtat Imperium. 14 *Per* Hetruriam ex Apenninis *montibus fluentem*. 15 Auguſtum. 16 Opitulari. 17 A pluſculis annis. 18 Luimus perjuria Laomedontis regis Troiæ, qui Apollinem & Neptunum pactā condendorum Trojæ mœniorum mercede fraudavit. *Noſtris vitiis iniquum* invidet, indignata te *hi potius amare triumphos*. Hor. Od. 2. l. 1. 20 Moleſte promittit. 21 Cum ſis dignus cæleſtibus. 22 Sc. *te*. 23 Apud mortales. 24 Ita ſcelere permiſta ſunt jura divina & humana omnia, adeoque per armorum fremitum hic pacis jura: *multos inarata annos Heſperia eſt, deſuntque manipoſcentibus arvis*. Luc. 25 *geruntur*. 26 Species. 27 Agri culturæ debitus. 28 Squalida ſunt, ac ſitu vincuntur. 29 Ab aratro in bellum civile.

Et curvæ 1 rigidum falces 2 conflantur in enſem.
3 Hinc movet 4 Euphrates, illinc 5 Germania bellum:
Vitæ, ruptis inter ſe legibus, urbes
6 Arma ferunt: 7 ſævit toto Mars 8 impius orbe.
Ut cum 9 carceribus ſeſe effudere 10 quadrigæ,
Addunt in ſpatia, & 12 fruſtra 13 retinacula tendens
Fertur equis auriga, 15 neque 16 audit currus habenas.

1 Deum. 2 Flatu follium fabrorum cuncta fervuntur. 3 Nec longinquarum hinc inde movenſium bellorum & vicinis 4 Accolæ Euphrates, fluvii Meſopotamiæ, id eſt Parthi. 5 Germani, Rheni accolæ. 6 Bella gerunt inteſtina. 7 Quinto per orbem totum longe lateque graſſatur furor Martis. Mortales omnes in *facinus impiæ putes*: præcipites ad inteſta ruunt arma: non ſecus ac feroces equi carceribus emiſſi, quibus ubi jam curſu in ſpatia excurrere animi, eſtrænes ſe rapiunt, non habenis coercendi, non ſufflamine remorandi. 8 Ad impia bella, ut ſunt inteſtina, inſtigans. 9 Repagulis ſeu ſeptis, quibus a curſu, donec ſignum daretur, arcebantur. 10 Quaterni equi currum trahere ſoliti. 11 In ipſo ſpatio currendi ſumunt vires. 12 Quia impar viribus eorum. 13 Habenas ad ſe contrahens & tenſas tenens 14 Violenter protrahitur ab equis ſuis. 15 Et equi currum trahentes contemnunt retinacula, quibus inhiberi & continere debebant. 16 *Equi auriti in ore eſt.* Horat.

P. VIRGILII MARONIS

GEORGICORUM

LIBER II.

ARGUMENTUM.

ARborum procreandarum ratio, eaque vel Naturalis: ſponte, mine & radice: vel artificialis, avulſione, infoſſione, pro gatione, tranſpoſitione, ſurculo, inſitione, & inoculatione. S cies arborum: ſteriles & fructificæ. Quibus quæ ſola convenia Italia aliis terris prælata. Terræ qualitas ut diſcerni poſſit. Vi & earum cura, & olearum. Laus ruſticæ vitæ cum aliis collat

1 HActenus arvorum cultus, & 2 ſidera cæli.
3 Nunc 4 te, Bacche, canam: nec non 5 ſilveſtria te
5 Virgulta, & 6 prolem 7 tarde creſcentis olivæ.
Huc, 8 pater o 9 Lenæe, [tuis 10 hic omnia plen
11 Muneribus: tibi 12 pampineo 13 gravidus autum
Floret ager: ſpumat 14 plenis vindemia 15 labris]
Huc, pater o Lenæe, veni, nudataque muſto
16 Tinge novo mecum 17 direptis crura 18 cothurn
19 Principio arboribus varia eſt natura creandis:

1 Ad hunc uſque locum ſc. *canini*. Tranſitio. Poſtquam enim in primo libro oſtendit Poeta, *Quid faciat lætas ſegetes, quo ſidere terram Vertere conveniat*: nunc docturus *ulmos adjungere vites*, facit continuationem ſequentium cum præcedentibus. 2 Occaſus & ortus ſiderum in cælo exiſtentium, & qualem quæque tempeſtatem excitent. 3 Deinceps in hoc ſecundo libro. Propoſitum. 4 Tua, Bacche, munera, id eſt, vites: quorum tamen alii Alpheo, Oſiridi: alii Thebanis inventionem ferunt acceptam. 5 Arbores *in ſilvis* naſci ſolitas, quibus manuantur vites: nec non alias. 6 *Oleam*. 7 Heſiodus negavit, oleæ *ſatorem* fructum ex ea percipi: Plin. 16. l. 1 c. 8 Nomen *divinitatis* hic eſt, ut Æn. 8. *Da* pater, *augurium*. 9 Torcul præfecte, id eſt, Bacche, a *lacus*, torcular: ad quod invi Bacchum cothurnis, exutum candis in lacu uvis, hoc, mihi adſis, o Bacche, de nu ribus tuis dicturo, eadem b gnitate, qua faves vitiſatori 10 In hoc opere. 11 Ut v & earum arbores ſunt tua do 12 Pampinis, id eſt, vitium fr diſbus aut foliis decorato. 13 O ſtus. 14 Muſti recens preſſi. Vaſa, quæ vinum e torcuları cipiunt, lacubus. 16 Calca cum uvas. 17 Raptim depoſ 18 Altis illis calceamentis, etiam ſuras ambiunt. 19 Inc declarare materiam. *Primo* libri continet rationem procr arbores, idque vel Natura Arte.

1 Namque aliæ, nullis hominum 2 cogentibus, ipſæ
Sponte ſua veniunt, campoſque, & 3 flumina late
Curva 4 tenent: ut molle 5 ſiler, 6 lentæque geniſtæ;
Populus, & 7 glauca 8 canentia fronde ſalicta.
Pars autem poſito 10 ſurgunt de ſemine: ut altæ
Caſtaneæ, 11 nemorumque Jovi quæ 12 maxima frondet
Æſculus, atque habitæ Grajis 13 oracula quercus.
Illi Pullulat ab radice aliis 14 denſiſſima ſilva:
Ut ceraſis, ulmiſque: etiam 15 Parnaſſia laurus
Parva ſub ingenti 16 matris ſe 17 ſubjicit umbra.
Has natura 18 modos 19 primum dedit: 20 his genus omne
Nemorum, ſylvarum, fruticumque viret, nemorumque ſacrorum.
21 Sunt alii, quos ipſe 23 via ſibi repperit uſus.
Hic plantas tenero abſcindens de corpore matrum,
Deponit ſulcis: 11 hic 24 ſtirpes obruit arvo,

1 Natura profert arbores tribus modis. I. *Sponte*. II. *Semine*. III. *Satu*. 2 Per artem aut laborem. 3 Ripas fluminum. 4 Occupant. 5 Viminum. 6 Flexibiles. 7 Cæſiæ ac viridis coloris. 8 Ab inſita parvæ canent ſalices, a canore virent. 9 Quædam arbores. 10 Exoriuntur, proveniunt. 11 Inter nemora Jovi ſacra. 12 Maximis aut uberrimis floribus. 13 Dodonæam ſilvam fabulati ſunt Deos reddidiſſe reſponſa per columbas duas ſeu virgines, vel Nymphas, unam autem quercum vocem habuiſſe, unde carina Argus fabricata eſt. Et ipſa erat fatidica. 14 Densa congeries arborum nobilium. 15 Quæ multa naſcitur a Parnaſſo Phocidos monte. 16 Majoris laurus, e cujus radicibus pullulat. 17 Succreſcit, attollit: ut Ecl. 10. *ſe ſubjicit alnus*. 18 *Tres modos arborum creandarum*. 19 *Priuſquam ars inventa eſſet, quæ naturam imitatur*. 20 Modis dictis. 21 Magnarum arborum. 22 Ars autem, cura, uſus etiam & uſus adinvenit alios modos ſerendi arbores: præcipue vero ſex ſunt. I. II. III. &c. I. *Avulſio ſtolonum cum fibris a ſtirpe, hos ſcrobibus mandat*. II. *Ubi ſtirpes ipſa, vel talea ſudeſve ab illa parte, qua inſiguntur terræ, tranverſim feſſa, aut etiam valli ſpicati infodiuntur*. III. *Propagatio, cum rami arcuati & circumflexi in ſcrobem depreſſi radicem agunt*. IV. *Surculi, ramulive abſciſſi ſatio*. V. *Ubi ex cauſice oliva quaſi intermortuo, ſecta ſamen, & infoſſo nova pullulaſcit planta*. VI. *Inciſio: ubi citra damnum ſtirpi immittitur ſurculus e feliciore arbore & fructus melioris, ſic, &c.* 23 Ratione & exercitatione. 24 Truncos craſſos cum radicibus ſepelivit, & cooperuit terra, qualis eſt in arvo.

1 Qua-

1 Quadrifidaſque ſudes, & acuto 2 robore 3 vallos:
III. Silvarumque aliæ preſſos 4 propaginis arcus
Expectant, & 5 viva ſua 6 plantaria terra.
IV. Nil radicis egent 7 aliæ, ſummumque 8 putator
Haud dubitat terræ referens mandare cacumen.
V. Quin & 9 caudicibus ſectis (mirabile dictu)
10 Truditur e ſicco radix 11 oleagina ligno:
VI Et ſæpe alterius ramos 12 impune videmus
13 Vertere in alterius, mutatamque inſita mala
Ferre pyrum, & prunis 15 lapidoſa 16 rubeſcere corna
17 Quare agite, o, proprios 18 generatim diſcere 19 cultus,
Agricolæ, fructuſque feros mollite colendo:
Neu 20 ſegnes jaceant terræ: 21 juvat Iſmara 22 Bacche
Conſerere, atque olea magnum veſtire 23 Taburnum.
24 Tuque ades, inceptumque una decurre laborem,
O 25 decus, o 26 famæ merito pars maxima noſtræ,
Mæcenas, 27 pelagoque volans da 28 vela patenti.
Non ego 29 cuncta meis amplecti verſibus opto:

1 Perticas in quatuor partes fiſſas. 2 Truncos. 3 Palos & ſtipites. 4 Vitis. 5 Virentia. 6 Plantas cum radicibus. 7 Arbores. 8 Amputator. 9 Truncis inciſis. 10 Pullulat ubertim. 11 Oleæ arboris. 12 Sine damno 13 Mutare ſe. 14 Propert. l. 4 El. 2. *Inſitor hic ſolvit pomoſa vota corona. Cum pyrus invito ſtipite mala tulit.* 15 Oſſibus plena 16 Rubicunda ferre pruna. 17 Quamobrem, quia ſua eſt cuique natura, & naturæ ſequitur ſemina quæque ſuæ. 18 Per omnia genera arborum. 19 Arborum. 20 Inutiles, nihil bonorum fructuum ferentes. 21 Delectat agricolam. *Cura & induſtria etiam naturam evincent: ita ut vel montes Thracii vites ferant, inutiles Samnitum colles oleas.* 22 Vitibus. 23 Apuliæ montem. 24 Etiam tu, non ſolum Auguſtus Invocat enim auxilium Mæcenatis. Q. d. Tuque, Mæcenas, præſens benigna aura aſpira velis meis, naviculæ meæ, quæ in altum materiæ tam arduæ & immenſæ mare provehi per ſe timet. Neque enim tanto operi ſufficerem: *Non mihi ſi linguæ centum ſint, oraque centum, Ferrea vox....* 25 Sic Hor. Od. 1 l. 1 *Mæcenas atavis edite regibus, O & præſidium, & dulce decus meum.* 26 In quem merito mea rum operum gloria redundat 27... Pro[illegible]le da veniam legenti littus, hæc procul a terra potuve ipſo diſcedere audenti 28 Favorem 29 Omnia ad arborem pertinentia.

1, mihi 2 ſi linguæ centum ſint, oraque centum,
ea vox: ades, & primi 4 lege littoris 5 oram.
manibus terræ: 7 non 8 hic te carmine 9 ficto,
per ambages, & longa 10 exorſa tenebo.
ante ſua quæ ſe 12 tollunt in luminis 13 auras,
nda quidem, ſed 14 læta & fortia ſurgunt:
ppe ſolo natura ſubeſt: tamen hæc quoque ſi quis
ſerat, aut ſcrobibus mandet mutata 17 ſubactis,
ram ſilveſtrem 18 animum; cultuque frequenti,
quemcunque voces artes, haud tarda ſequentur.
Nec tua & 20 ſterilis, quæ ſtirpibus exit ab imis,
Hoc facit, 22 vacuos ſi ſit 23 digeſta per agros:
Nam hæ frondes, & rami matris opacant,
mentique adimunt fœtus, 25 uruntque ferentem.
Nec, quæ ſeminibus jactis ſe ſuſtulit arbos,

---

1 Cupiam amplecti cuncta, &c. 2 Sic Ovid Met 8. 3 *Si centum Deus ora linguis, Ingeniumque capaxque Helicona dediſſet, Exequerer miſerarum vocem.* Ita Poetæ τὸ ἀδύνατον dicere ſolent. 3 Firmiſſima. 4 Extremitatem, id eſt, principio hujus voluminis & ingenio ac ſtudio fave. 5 Oram in ſinu & complexu, id eſt, non profundam naturalium ſcrutationem, ſed latam & apertam trademus. 6 Oram itaque ambages & exordia, *& ſi quæ ſequar* per terram. 8 In hac materia Figmentis Poeticis *ornandis*. 10 Exordia. 11 *Redit Poeta ad naturam & culturam trium arborum, quas ſupra nominaverat, naturalium arborum, & primo earum, quæ ſponte naſcuntur.* 12 Erigunt. 13 Al. *oras*. 14 Pulchra. 15 His quippe terra mater, ac naturalis vis producendi occulta ineſt terræ. 16 Per inſitionem in alium truncum transferat. 17 Apertis. 18 Naturam. 19 Secundo, quæ ex radice matris pullulat. 20 Arbor infecunda. 21 Exuet ſilveſtrem animum, & cultu miteſcet, & ſequetur in quaſcumque voces artes. 22 Soli expoſitos, id eſt, ſi liberum campum & aera habeat. 23 Poſita & plantata. 24 Quamdiu ſuccreſcunt. 25 Et onerant opprimuntque ferre parantem, & flores *emittentem*. 26 Tertia ſpecies *naturalium arborum*, quæ ex ſemine.

Tarda

Tarda venit, 1 seris factura 1 nepotibus umbram;
Pomaque 2 degenerant succos oblita priores,
Et turpes avibus prædam fert 3 uva racemos.
Scilicet 4 omnibus est labor impendendus, & omnes
5 Cogendæ in sulcum, ac multa 6 mercede 7 domandæ.
8 Sed truncis oleæ melius, 9 propagine vites,
10 Respondent; solido 11 Paphiæ de robore myrtus,
Plantis & duræ coryli nascuntur; & ingens
Fraxinus; 12 Herculeæque arbos umbrosa coronæ:
13 Chaoniique patris 14 glandes: etiam ardua palma
Nascitur, & 15 casus abies 16 visura marinos.
Inseritur vero ex 17 fœtu nucis arbutus horrida:
Et steriles 18 platani malos gessere 19 valentes:
Castaneæ 20 fagos: ornusque 21 incanuit albo
Flore pyri, glandemque sues fregere sub ulmis.
Nec 22 modus inserere, atque oculos imponere, 22 simplex:
23 Nam 24 qua se medio 25 trudunt de cortice 26 gemmæ,
Et tenues rumpunt 27 tunicas, angustus in ipso

1 Arbusculis diu post eam venientibus, id est, diu est, antequa largos fructus habeat, & diutius, antequa alias arbores aut ex fructu, aut ex radice sua creet, quibus umbram faciat. 2 Nobilitatem virtutemque suam amittunt, ac minora & deteriora fiunt. 3 Vitis neglecta. 4 Arboribus, quæ sponte, radice, & semine. 5 Componendæ in ordinem, intervallo signato per vomerem. 6 Opera, sumptu. Consequens pro antecedente. Al *ac mutata sede domandæ*. 7 A feritate eximendæ. 8 Ex his autem arboribus, quas arte & usu natas dixi, aliæ aliis *modis nascuntur melius*, oleæ ex *truncis*, *vites propagine*, &c. 9 *Per palmitem propagantur*. 10 *Votis nostris*. 11 *Veneri Paphiæ sacræ & dedicatæ*. 12 Populus, e cujus frondibus Hercules sibi coronas conseruit. Herculi enim sacra est alba populus, ut qua coronatus descendit ad inferos. Unde in Bucol. *Populus Alcidæ gratissima*. 13 Jovis, cui Dodonæum nemus sacrum. 14 Juglandes. 15 Pericula naufragii in mari. 16 Navis futura, ut quæ malis & antennis propter levitatem apta. 17 Fructu, id est, nux potest per insitionem arbuto conglutinari. 18 Arbores illæ a *latitudine* foliorum dictæ. 19 Utiles & fertiles. 20 Arbores glandiferas in usum porcorum. 21 Albicavit. 22 Nec una tantum ratio est inserendi atque inoculandi. 23 Inoculandi ratio. 24 Sc. *parte*. 25 Eduut. 26 Germina, e quibus frondes & fructus exeunt. 27 Cortices interiores.

Fit

Fit *nodo* 1 finus: 2 huc aliena ex arbore germen,
3 Includunt, 4 udoque docent 5 inoleſcere 6 libro.
7 Aut rurſum 8 enodes trunci reſecantur, & alte
Fiditur in 9 ſolidum cuneis 10 via; deinde 11 feraces
Plantæ immittuntur: 12 nec longum tempus, & ingens
13 Exiit ad cælum ramis 14 felicibus arbos,
Miraturque 15 novas frondes, & 16 non ſua poma.
17 Præterea 18 genus 19 haud unum nec 20 fortibus ulmis,
Nec ſalici, lotoque, nec 21 Idæis cypariſſis:
Nec 22 pingues unam in 23 faciem naſcuntur olivæ
24 Orchides, & 25 radii, & amara 26 pauſia bacca,
27 Pomaque, & 28 Alcinoi ſilvæ: nec 29 ſurculus idem
30 Crathaniis, 31 Syriiſque pyris, 32 gravibuſque 33 volemis.
34 Non eadem arboribus pendet 35 vindemia 36 noſtris.
Quam 37 Methymnæo carpit de palmite 38 Lesbos,
Sunt 39 Thaliæ vites, ſunt & 40 Mareotides albæ:

1 Oculus. 2 In hunc ſinum ſeu cavum. 3 Inſitores. 4 Humorem & ſuccum intrinſecus habente. 5 Succum inſitum incorporari & increſcere. 6 Interiore cortice. 7 Inciſionis ratio ex ſtirpe ſolida ſiſaque. 8 Nullum nodum habens. 9 Robur & lignum ipſum. 10 Rima. 11 Feliciores inſeruntur. 12 Sc *elapſum* tempus. 13 Exorta eſt. 14 Fertilibus ramis. 15 Od. 2 Epod. *inutileſque falces amputans*, Feliciores. 15 Arboris inſitæ. 16 Sed inſitam, per inciſionem. 17 *Sequuntur libri: de ſpeciebus arborum.* 18 *Genus olearum, totidem pyrorum, quorum Plin* 15. *numerat* 35. 18 Inſerendarum arborum. 19 Sed diverſum 20 *duramnibus. 21 In Ida naſcentibus. Capreſſis ſolis nobilis eſt Ida Cretica.* 22 Propter oleum. 23 Speciem aut formam. 24 Baccæ olivæ pingues multum olei habentes. 25 Olivæ longæ. 26 Oliva carnoſa. 27 Quo nomine includuntur pyri, & alii omnes fructus. 28 Quales colnit Alcinous, rex Phæacum, id eſt, arbores pomiferæ non naſcuntur in unam faciem. 29 Germen. 30 Pyris; a Cruſtamio opp. Italiæ. 31 Tarentinis, e Syria tranſlatis. 32 Sc. *Pyris*. 33 Quæ volam ſeu interiorem partem manus implent. 34 Vites quoque diverſæ ſunt. 35 Vitis vindemianda. 36 Italicis. 37 Vindemiator Lesbius. 38 Juxta Methymnum, urbem in Lesbo inſ. vino nobiliſſimo laudatam, creſcente. 39 *Huc ex Thaſo inſ. Ægei maris tranſlatæ.* 40 Ex Mareotide, *Ægypti palude*, tranſlatæ.

Pinguibus 1 hæ terris habiles, 2 levioribus 3 illæ,
Et paſſo 4 Pſythia utilior: tenuiſque 5 Lageos,
Tentatura 6 pedes olim, vincturaque linguam:
7 Purpureæ, 8 preciæque; & quo te carmine dicam
9 Rhetica? nec 10 cellis 11 ideo contende 10 Falerni
Sunt etiam 12 Amineæ vites, firmiſſima vina,
13 Tmolus & aſſurgit quibus, & rex ipſe Phanæus:
14 Argitiſque minor, 15 cui non certaverit 16 ulla,
Aut tantum 17 fluere, aut totidem 18 durare per a
nos.
Non ego te, menſis. & 19 Diis 20 accepta ſecundis,
21 Tranſierim, 22 Rhodia, & 23 tumidis, 24 bumaſte, r
cemis
I. Sed neque quam multæ ſpecies, nec nomina quæ ſin
Eſt numerus: neque enim numero comprendere refer

1 Mareoticæ vites. 2 Tenuibus & non fertilibus. 3 Thaſiæ 4 Græcula vitis aliis utilior ad paſſum conficiendum, vinum ſc. ex uvis ad Solem panſis & paſſis. 5 A colore leporario ut & aliæ uvæ. 6 Vacillare factura olim pedes poti, & impeditura & ligatura linguam ejus, qui illud vinum immodice biberit. Ter. in Eun. *Neque pes, neque mens ſatis ſuum officium facit.* 7 A colore itidem 8 Præter cæteras coctæ ac maturæ. 9 Quo vino delectatus eſt Auguſtus. Suet. c. 77. Hæret itaque Poeta in laude ejus: præfert tamen Falernum. 10 Vinariis ſc. in quibus ſunt vina Falerna, a *Falerno*, monte Campaniæ. 11 Quia laudanda es. 12 Ab *Aminea* regione ſic dictæ, ubi nunc Falernum eſt. Macrob. Sat. l. 2. c. 16. 13 Quibus cedunt tanquam melioribus (ut *Eclog. 6. Utque viro Phœbi chorus aſſurrexerit omnis*) & vites *Tmoli*, *Lydiæ montis*, & ipſæ principatum obtinentes vites Phanæi, qui promontorium eſt C. inſulæ. 14 Ab Argis tradu&ta pmum: vel a candore ἀργὸς id eſt, *argentea*. 15 Cum qu 16 Sc *alia uva*. 17 In fluxu ta to, id eſt, in reddendo tan vino. 18 in durando. 19 Us penſiles, ſecundarum menſaru τραγήματα, e Rhodo tradita na in ſacris Deorum: vel proj nata in honorem heroum in ſ cundis menſis. 20 Grata. 21 S lentio præterierim. 22 Sc aut *vitis*. 23 Tumentibus inſt mammarum bovis. 24 Uva di a bovis mamma. I. *Adeo inſin ta ſunt vitium genera. Hyperbolice* II. *Tertia libri pars. Quæ lo conveniant naturali ſympathia qu buſque arboribus. Deinde quæ a bores ſint peculiares quibuſdam r gionibus.* III *Domitum cum col toribus habitantibus extremas par tes orbem terrarum: in gratiam Auguſti dictum.*

Quem

i ſcire velit, Libyci velit 1 æquoris idem
quam multæ Zephyro 2 turbentur arenæ:
4 navigiis violentior incidit Eurus,
ut 5 lonii veniant ad littora fluctus.
ero 6 terræ ferre omnes omnia poſſunt.
s ſalices, craſſiſque paludibus alni
; ſteriles ſaxoſis montibus orni:
myrtetis lætiſſima: denique 8 apertos
amat colles: Aquilonem & frigora 10 taxi.
extremis 11. domitum cultoribus orbem,
ie domos Arabum, 12 pictoſque 13 Gelonos.
arboribus patriæ: ſola India nigrum
am: 15 ſolis eſt thurea virga Sabæis.
odorato referam 16 ſudantia ligno
, & baccas ſemper frondentis 17 acanthi?
Æthiopum molli 18 canentia lana?
que 20 ut 21 foliis depectant tenuia Seres?
Oceano propior 23 gerit India 22 lucos,
tus orbis? 24 ubi aera vincere ſummum
s, haud ullæ jactu potuere ſagittæ:
s illa 27 quidem ſumptis non tarda 28 phare-

ubi ſunt ſolitudines Imperiantur, concilium. 4 In navigia. 6 Ovid. *Nec telluri omnia: vitibus: hæc oleis: bis bene.* 7 Myrtetis, locum is poſuit. 8 Apricos ſitos. 9 Vitis. 10 arum ſucco antiqui icum. 11 Orientales. inuſtos: *Membraque adſt pinxiſſe Gelonus* tuhnum. 13 Scythiæ &c. *ſunt.* Q. d. Proiliares habent arboe regiones. *15 Thuem ſoli habent Sabæicis populi. 16* Arbores Indicas balſamum ſudantes. 17 Acanthion, arbor ſpinea, foliis araneoſa lanugine obductis, e qua collecta veſtes bombycinis ſimiles fiunt in Oriente. Plin. 24. l. 12. c. 18. Albeſcentia. 19 Lanæ. 20 Quomodo. 21 De frondibus arborum pectinibus decerpunt. 22 Quas arbores laniferas. 23 Producit. 24 In qua parte Indiæ ſunt arbores altiſſimæ, adeout ſuperent jactum ſagittarum, quæ ſunt emiſſæ ab arcu. 25 Ad quem arbores pertingunt. 26 Gens illa Indica utut *ſagittis mittendis ſtrenua.* De arboribus, *Plin. l. 7. c. 2.* 27 Certe. 28 *Ad ſagittandum.*

1 Media fert 2 triſtes ſuccos, 3 tardumque ſaporem
4 Felicis mali: 5 quo non 6 præſentius ullum,
7 Pocula ſi quando ſævæ 8 infecere novercæ,
Miſcueruntque 9 herbas, & 10 non innoxia verba,
Auxilium venit, ac membris 11 agit 12 atra venena.
Ipſa ingens 13 arbos, 14 faciemque ſimillima lauro:
Et, ſi non 15 alium late 16 jactaret odorem,
Laurus 17 erat: folia haud ullis 18 labentia ventis:
Flos 19 apprima tenax: 20 animas, & olentia Medi
Ora fovent illo, & 21 ſenibus medicantur anhelis.
22 Sed neque Medorum 23 ſilvæ, 24 ditiſſima terra,
Nec pulcher 25 Ganges, atque 26 auro turbidus 27 Hermus,
28 Laudibus Italiæ certent; non 29 Bactra, neque 30 Indi,

1 Habet & Media regio, a *Medo*, Medeæ filio, denominata, arborem ſuam virtute atque uſu mirabilem. Ex notis autem citrea eſſe creditur, quæ & Medica dicitur. Alibi jam olim naſcitur. 2 Malum acerbi ſucci. Hypallage. 3 Diutius immorantem geſtant propter acerbitatem. 4 Salubris. 5 Malo Medico. 6 Salubrius & citius aut melius adjuvans. 7 Privignorum. 8 Veneno 9 Noxias herbas, id eſt, toxicas. 10 Noxia verba, magica & faſcinatoria. 11 Expellit. 12 Nigra, ab effectu: quia veneno necati ſunt nigri, ut Juvenalis ait. 13 Medica, quæ hoc pomum fert. 14 Et habens effigiem corporis ſimillimam lauro. 15 Quam laurus. 16 A ſe emitteret. 17 Eſſet, eſſe videretur. 18 Decidentia. 19 Helleniſmus: τὰ πρῶτα. *Al. apprime*, id eſt, valde. 20 *Gravem anhelitum* & graveolentiam *Medi illo flore* ſedant. 21 *Spiritus anguſtia laborantibus*, ſuſpiroſis, δυσπνόοις καὶ ἀσθμα-τικοῖς. 22 Occaſione ſumpta digreditur in Italiæ laudes, quas aliis omnibus terris præfert, tum propter mala, quibus caret, ſerpentes, venena, &c. tum propter bona, quibus uberrime affluit eminetque: ubertatem ſoli, fruges, vinum, oleum, armenta, greges, aeris temperiem, atque inde fecunditatem & proventus ampliſſimos, urbes, ædificia, flumina, maria, lacus, metallorum fodinas, populos, viros deniq; bello claros, atque in his principue Auguſtum. Lege Flor. l. c. 16. & Propert. El. 21. l. 23 Pomiferæ. 24 Pariendo tales arbores. 25 Indiæ fluvius. 26 Turbulentus aureis arenis immiſtis. 27 Mœoniæ fluvius. 28 Cum Italia ſunt conferendæ. 29 Bactriana regio, quæ eſt in Perſide, h. e. *Corſan* 30 Regiones Indiæ certent laudibus Italiæ propter fertilitatem & numerum populorum.

Tota-

horiſcis 1 Panchaia pinguis arenis:
loca non tauri 4 ſpirantes naribus ignem
e, 6 ſatis 7 immanis dentibus 7 Hydri;
, denſiſque virum 8 ſeges horruit haſtis:
ridus fruges, & 10 Bacchi Maſſicus humor
ere: ſa tenent oleæque, armentaque læta
5, bellator equus cumpo ſeſe 16 arduus infert:
17 Clitumne, 18 greges, & 19 maxima 20
ns
epe tuo perfuſi flumine 21 ſacro,
id 22 templa Deum 23 duxere 24 triumphos
r aſſidunt; atque 26 alienis mentibus eſtus:
vidus pecudes, 28 bis pomis utilis arbos.
lla tigres 30 abſunt, & ſæva 31 leonum
a nec inviſtos fallunt aconita 33 legentes.

Falifcis, pars, thuris
b feracissima: unde
2 Multo minus, Ita-
poterunt Colchi in-
flammiferorum tau-
rigenarum fabula fa-
tis. 4 Efflantes. 5
chide civitate Scy-
matis. 7 Feri ferri, custodientis aure-
Vide Ovid. Met. 7.
ponit Italiam Col-
lon sevit dentes ſer-
de nati homines ar-
nter ſe dimicarunt.
ida crevit, id eſt,
nati exſtiterint ex
9 Fecundæ & gran-
or vini Campanus,
paniæ Italicæ deno-
Hæc loca Italiæ, id
s Italis proveniunt
s. 12 Occupant hæc
guia, id eſt, opti-
veniunt in Italia ad
Ex his locis Italiæ
le armantur equi.
magno hominu.

17 Flu. in Falifcis, cujus aqua
pota boves candidos facit. 18
Equorum aut juvencorum. 19 Quæ
Jovi a triumphante offertur. 20
Albus. 21 Jovi, qui hinc & Cli-
umnius dictus; licet omnes fluvii
ſacri habeantur. 22 Capitolium,
emplum Jovis Capitolini. 23 Præ-
ibant in ſacris & triumphis vi-
ctimæ coronatæ, ducebantque
pompam. 24 Triumphantes Ro-
manos. 25 In Italia eſt tempe-
ries maxima, quia neſquam eſt
intenſiſſimus frigus. 26 Non ſa-
tis, ut alibi, ſed etiam per autumnum ipſamque hyemem. 27 Ut
in agro Conſentino, Plin. 16 lib.
17. cap. 28 Arbores bis ferunt
quotannis poma, piſcesque ſunt.
29 Immanes, veloces, ut ſunt in
Armenia. 30 Ab Italia. 31 Neque leones hic nati, ut in Africa. 32 Nequæ enim hic naſcuntur
venenatæ herbæ, ut ſunt in Ponto.
Aconitum fingunt e Cerebri ſpu-
ma genitum in canibus. Alii ab
Acone porta Ponti. 33 Colligentes

1 Nec rapit 2 immenſos orbes per humum, ne
tanto
Squammeus in- 4 ſpiram tractu ſe colligit anguis.
Adde tot egregias urbes, 5 operumque laborem,
Tot 6 congeſta manu præruptis oppida ſaxis,
Fluminaque antiquos 7 ſubterlabentia muros.
An mare, quod 8 ſupra, memorem, quodque all
infra?
10 Anne lacus tantos? te, 11 Lari maxime, tequ
Fluctibus & fremitu aſſurgens, 12 Benace, 13 ma
An memorem 14 portus, 15 Lucrinoque 16 adducta cla
Atque 17 indignatum magnis ſtridoribus æquor,
18 Julia qua 19 ponto longe ſonat 20 unda, 21 re
22 Tyrrhenuſque 23 fretis immittitur 24 æſtus Averni
23 Hæc eadem argenti 24 rivos, æriſque metalla
Oſtendit 25 venis, atque auro plurima fluxit.
Hæc genus acre virum, 26 Marſos, 27 pubemque
lam,
Aſſuetumque 28 malo 29 Ligurem, 30 Volſcóſque 31 v

1 Dicit, in Italia non eſſe magnos ſerpentes, qui devorare animalia. 2 Maximos ſinus & annulos. 3 Quanto in Africa, aut Ægypto, vel alibi. 4 Annulos. 5 Et immenſa ac laborata opera. 6 Accumulata. 7 Cingentia, vel alluentia, aut etiam interfluentia, forte aquæductus. 8 Quod alluit Italiam ad partem ſuperiorem, Orientem verſus ad Venetias, id eſt, Superum mare Adriaticum. h. Venetum, *Golfo di Venezia*. 9 A parte inferiore Occidentem verſus, id eſt, inferum mare, Tyrrhenum. 10 Sc. *memorem potius*. 11 Lacus in Gallia Cisalpina prope Comum, *Lago di Como*. 12 Lacus Italiæ. 13 Inſtar & in *formam maris*. 14 Ante omnes *Julium portum* a Julio inceptum, ab Auguſto perfectum, ubi mare Tyrrhenum a Lucrino molibus ſeclusum. Hor. Epiſt. ad P *ſive receptus terra Neptunus Aquilonibus arcet*. 15 &c. 16 Additus a Julio Cæſare. 17 Se excludi, arceriqu Portum Julium apud Baja miſſo in Lucrinum & Av lacum mari, effecit. Suet Auguſto. 19 Mari. 20 Cæſare. 21 Iterat ſo ruptis obſtaculis. 22 aut acceſſus maris Tyrrhe Italia. Nunc Inſulæ Italiæ nis & viris. 24 Venas. venis terræ. 26 Italiæ p 27 Juventutem Samnitum nitæ a Sabinis originem tr 28 Labori & rerum inopiæ pter militiam. 29 Populur rioris Italiæ. 30 Italiæ p 31 Gladiis punctim cæd verunt inſtar uſos.

hæc 1 Decios, 2 Marios, magnosque 3 Ca-
os,
duros bello, & te, maxime 4 Cæsar,
extremis Asiæ jam victor in 5 oris,
7 averris Romanus arcibus Indum.
ga parens frugum, 9 Saturnia tellus,
um: 10 tibi res antiquæ laudis & artis
sanctos ausus recludere 11 fontes:
nque cano Romana per oppida 12 carmen.
ocus, arvorum 14 ingentis, quæ robora cui-

lor, & quæ sit rebus natura 16 ferendis.
nes primum terræ, nullesque 18 malignus
19 arg..la, & 20 dumosa 21 calculus arvis,
a pudeat silva 23 vivacis olivæ.

1 gloriam deduxit.
s, qui se pro lego-
rant, patriæ inter-
si fulmina. 3 scio-
rem Africanum, ac
rtes & invictos
Augustæ. 5 Regio-
minatum, delicatum,
n. 7 Imminentes
s alios que. Aut pop.
s imparatos armis co
strophe ad Italiam
gnata Saturnio. Æn.
enum in Italia re-
sempore aureum se-
ajunt. 10 In tuam
latas olim Rei Ru-
sere aggredior. Hes
præcedentis insistens.
12 Georgicum, qua-
sereus primus scrip-
ricus est Boeotiæ, in
est Ascholus, qui
ναι ἀσκῶς, id est,
. quo liceat aliquid
agriculturæ tradere,
huius pars distin-

guit naturas, vires, qualitates,
notas, indicia terræ: quæ sc. con-
veniat 1. oleis; quæ II. vitibus;
III. pecoribus; IV. & frugibus. 14.
Sc. desiderandis. 15 Quæ qualia-
nas, quæ ex colore & sapore co-
gnoscatur. 16 Prudentia. 17
Pejus, sterilis. 18 Ad frugum pro-
ductionem. Ut, bonus, liberalis; sic, malignus sordidus sæpe,
& qui quid est usui aut alimo-
nio, quibusque se delectem
præbet. Ter. Heaut. Sed ne sis,
postquam hunc alienum ab ea spe-
rasti, quicquid malle, & gracas
facta illico est. Hinc dicta humi-
litudine, valles malignas vocavit,
quorum solum minime ferax, &
secundum, quique ad colendum
non satis idonei. 19 Terra
crassa. 20 Spinosus, & vepri-
bus pecuaria. 21 Lapillus. 22 Quam
Pallas invenit, id est, ubi terra
ad lunges humilis videtur. aptissima
est ferendo oleo. 23 Tarde cre-
scenti supra, & diu durantis,
huius quem paulisper hujus.

C 2 In-
120624B

ractu ſurgens 3 oleaſter 2 eodem
rati 5 baccis ſilveſtribus agri
guis 7 humus, dulcique 8 uligine la
s herbis & fertilis 10 ubere campus
cava montis convalle ſolemus
huc ſummis 14 liquuntur rupib

6 trahunt limum; 17 quique edit

vis 19 inviſam paſcit aratris:
ævalidas olim, multoque fluentes
echo vites: 24 hic fertilis uvæ,
qualem pateris libamus & auro,
inguis ebur Tyrrhenus 28 ad aras
s tumantia 29 reddimus exta.
30 magis 31 ſtudium vituloſque

um, aut 34 urentes 35 culta capelli

re: cum in
tur ſponte
gione cæli
onſperſi &
e ab olea-
t. *erit*. 7
. *Sufficiet*
li humore.
ponte pro-
fecunditate
ſa Æn. 1
rmis atque
a terræ. 12
videre. 13
4 Dulciter
t. Sic I
canis cum
t. 15 Fer-
mpum. 17
ſt expoſitus
meridiona-
19 Mole-
jus obſunt

Præ ca-

teris valida. 22 Abunde ſub
niſtrabit. 23 Vino. 24 Sc *ea*
pus eſt, id eſt, bene fert uv
25 Quæ ſuat pretioſo vino.
gnoque quod offeramus aureis
teris in Deorum ſacris, ubi
guis miniſter ex Etruria
canit eburneis, & exta aris
perponuntur patulis lancibus
Liquoris in uva latentis, id
vini. 27 Pinguis apparet,
inflat, quia maxillæ inflant
tubas maxime inflantur. 28
ta. 29 Offerimus. 30 Quam
nam. 31 Sc. *eſt tibi*, id
ſtudes & optas. 32 A fame.
Agnos. Sic Ecl. 1. *quo ſepe*
lemus Paſtores ovium *teneros*
pellere fœtus. 34 Morſu ſuo:
quicquid ab ea mordetur, ar
deorſus capra arbori exitialis.
Plin. 8. l. 50. c. 35 Vineas
buſta, aut ſegetem.

qui petito longinqua a Tarenti,
felix amisit Mantua campum,
nos herboso 5 flumine cycnos:
gregibus fontes, non gramina 8 deerunt:
gis 9 carpent 10 armenta 11 diebus,
ntum 14 gelidus ros nocte 15 reponet.
& 16 presso pinguis sub vomere terra,
um, (18 namque 19 hoc imitamur arando)
is: non ullo ex 20 æquore cernes
tardis decedere 22 plaustra juvencis:
iratus 25 silvam devexit arator,
vertit multos 27 ignava per annos,
domos avium cum stirpibus imis
tum nidis petiere relictis:
nit impulso vomere campus.
lem 31 clivosi 32 glarea 31 ruris
apibus 34 casias roremque ministrat:
iber, & nigris 36 exesa chelydris
: alios æque serpentibus agros
um, & curvas præbere latebras.

Saturam pa-
id est, quod
les. 2 Qua-
i Tarentum,
ia citra cul-
tum Cremo-
nde Ecl. 9.
misera nimis-
Candidos. 5
7 Puri, sine
bundant. 9
ves, vaccæ,
Æstivis. 12
. 14 Frigo-
tus. 15 Re-
16 Profun-
solubile, &
Neque enim
n resolvere
v. 2. lib. 2.
rem. 20
21 Pon-

dere & onere frugum. 22 Messe onusta, ut gemant boves, crepent horrea. 23 Illud etiam solum bonum est, quod e silvestri in culturam domatur. 24 Sterilitate arborum. 25 Cunctas arbores. 26 Radicitus erut. 27 Infrugifera. 28 Arbores excelsas. 29 Aera. 30 Sterilis & incultus, nunc cultura nitescit. 31 Qualis est in rure clivoso. 32 Glareosa, id est, lapillis immista, terra est sicca, & proinde sterilis, vix casiam educat apibus, vix rorem marinum. 33 Humi nascentes. 34 Herbas odoriferas, quibus apes vescantur. 35 *Tophaceæ terræ asperæ* 36 Cretaceæ *consumptæ a serpentibus* nocivis. 37 Id est, talis terra est aptissima latebris & escis serpentium, *non frugibus ferendis.*

1 Quæ tenuem 2 exhalat 3 nebulam 3 fumoſque 4 v
lucres;
Et 5 bibit humorem, &, cum vult, 6 ex ſe ipſa remitti
Quæque ſuo viridi ſemper ſe gramine veſtit;
Nec ſcabie, & 7 falſa lædit rubigine 8 ferrum:
Illa tibi 9 lætis intexet vitibus ulmos:
Illa ferax oleo eſt: illam experiere colendo
Et 10 facilem pecori, & patientem vomeris 11 unci.
12 Talem 13 dives amat 14 Capua, & vicina 15 Veſev
16 Ora jugo, & vacuis Clanius non æquus 17 Acerris
18 Nunc, quo 19 quamque modo poſſis cognoſcere
dicam,
Rara ſit, an 20 ſupra morem ſi denſa, requiras:
[21 Altera frumentis quoniam favet, 22 altera 23 Bac
cho.
I. Denſa magis 24 Cereri, riſſima quæque 25 Lyæo
Ante locum 26 capies oculis, alteque jubebis
27 In ſolido 28 puteum 29 demitti, omnemque repone
Rurſus 30 humum, & 31 pedibus ſummas æquabis arenas
Si 32 deerunt: rarum, 33 pecorique & vitibus almis

1 Humida vero terra, irrigua, herboſa, dulcis, erit omni uſui apta, oleis, vitibus, paſcuis, frugibus. 2 Exſpirat, emittit. 3 Humoris indices. 4 Facile evaneſcentes. 5 Attrahit 6 Per ſe, nullo adjuvante. 7 Ex falſedine naſcenti. 8 Aratri. 9 Fecundis & aſpectu jucundis. 10 Benignam, bonam, utpote herbiferam, pecoribus & arationi. 11 Incurvi. 12 Sc *agrum* 13 Fertilitate agrorum. 14 Campaniæ metropolis. 15 Campaniæ monti, crebris incendiis infami. Cluver. 4 l. 5. c 16 Regio. 17 Camp. item oppido, *Clanii* inundationibus infeſtato, & *incolis exhauſto* proinde *vacuo: quia propter inundationem incolæ fugiebant.* 18 Docet, quibus modis explorandæ ſint terræ qualitates ac diſcernendæ, utrum ſit. I. *rara*; *an* II. *denſa*; III *falſa*; IV. *pinguis*; V. *humida*; VI. *gravis*; VII *levis*; VIII *ægra*; IX. *frigida*. 19 Quamlibet terram. 20 Supra modum & menſuram, id eſt, immodice. 21 Requirere autem potes, quia altera, ſc denſa, &c. 22 Sc. rara. 23 Vino aut vitibus. 24 Frumento. 25 Baccho, id eſt, vino aut vitibus. 26 Locum aliquem luſtrabis eligeſque. 27 Ubi terra ſolida maxime eſt, non cav 28 Scrobem 29 Deorſum mi 30 Egeſtam e puteo. 31 Ca bus premes terram ingeſtam. Arenæ ſc. ita ut foſſam repl nequeant. 33 Paſcuis & arbo bus, quibus pecus veſcitur.

Aptiu

ptius uber erit: ſin in ſua poſſe 1 negabunt
t 2 loca, & 3 ſcrobibus 4 ſuperabit terra repletis;
Spiſſus ager glebas 6 cunctantes, craſſaque 7 terga
Expecta, & validis terram proſcinde juvencis.
Salſa autem tellus, & quæ perhibetur amara,
hgibus infelix (ea 9 nec manſuefcit arando,
Nec Baccho genus, aut pomis ſua nomina ſervat)
dabit 11 ſpecimen: tu ſpiſſo vimine 12 qualos
Quæque prælorum fumoſis diripe 13 tectis.
Huc 15 ager ille malus, dulceſque a fontibus undæ
enum 16 calcentur: aqua 17 eluctabitur omnis
, & grandes ibunt per 18 vimina guttæ;
ſigne 19 indicium faciet manifeſtus, & ora
Tenta tentantum ſenſu torquebit amaror.
III. Pergamitem quæ ſit tellus, hoc denique pacto
Diſcimus: ſi haud unquam manibus jactata 22 fatiſcit,
Sed, ſicuti morem, ad digitos 21 lenteſcit habendo.
IV Hæc 23 majores herbas alit, ipſaque 24 juſto
Lætior: at 25 nimium ne ſit mihi fertilis 26 illa,
Nec prævalidam 27 primis oſtendat 27 ariſtis.
Quæ gravis eſt, ipſo tacitam ſe pondere 28 prodit:
Quæque levis. VII Promptum eſt oculis prædiſcere nigræ,

ræ. 2 Foſſam ſuam, unde
æ eſſoſſæ erant. 3 Si
terram egeſtam recipere
t. 4 Super extabit. 5
hoc, terram illam eſſe
ſoſſam & denſam. 6
morari poſſent. 7 Ter-
aratro projectam. 8 A
poſt arationem. 9 Non
dam amaritudinem, du-
t. 10 Quin & vites &
ea degenerant. 11 Ex-
ſum. 12 Sume vimineos
& vaſa viminea, quæ vi-
xetis, id eſt, ſirmis,
æ premuntur, recipiunt
ne emebamur ab injuria
ſcura. 14 In hæc vaſa
15 Terra exigua, quam
explorare vis. 16 Fontana aqua
dulci impleamur, donec plena
fuerint. 17 Viam ſibi faciet,
tranſibitque cum mora velut lu-
ctando. 18 Caniſtri. 19 Sc. ſui,
an dulcis, an vero ſalſus atque
amarus ſit. 20 Guſtantium per
ſenſus aquam. 21 Non eſt friа-
bilis, ſed viſcoſa & lenta ſit,
& digitis inhæret, dum habetur
& tractatur. 22 Diſſolvitur, &
aperitur. 23 Quam arida. 24
Quam juſtum eſt, & quam opor-
tet, vegetior & fertilior eſt 25
Non probo nimium fertilem, au-
luxuriantem & quæ ſaliacibus
ſpem eludit ari. 26 Humida.
27 Cum primum ſurgent ſpicæ.
28 *Manifeſtat*

1 Et quis cui color; VIII. at 2 ſceleratum 3 exquirat
frigus,
Difficile eſt: 4 piceæ tantum taxique nocentes
Interdum, aut hederæ 5 pandunt veſtigia nigræ.
6 His animadverſis, l. terram multo ante memento
7 Excoquere, & 8 magnos ſcrobibus concidere mol
tes:
Ante 9 ſupinatas Aquiloni oſtendere glebas,
Quam 10 lætum 11 infodias vitis genus: optima i
putri
13 Arva ſolo: 14 id venti curant, gelidæque pruinæ,
Et 15 labefacta 16 movens robuſtus 17 jugera foſſor.
II. At 18 ſi quos haud ulla viros vigilantia fugit;
Ante 19 locum ſimilem exquirunt, ubi prima paretur
Arboribus 20 ſeges, & 21 quo mox 22 digeſta feratu
23 Mutatam ignorent ſubito ne 24 ſemina 25 m
trem,
Quin etiam cæli regionem in 26 cortice 27 ſignant:

1 Et quicumque eſt terræ color. 2 Pernicioſum frugibus, plantis exitiale. 3 Exquiſite noſſe. 4 Non raro tamen frigoris indicia ſunt taxi, piceæ, & hederæ nigræ ſibi natæ. 5 Manifeſtant, & palam faciunt indicia frigoris. 6 De terrarum natura. Quinta pars libri, de vitibus: ubi traditur, I. *paſſinatio*, II. *translatio e ſeminario*, III. *ſatio*, IV. *defenſio*, V. *vitium electio*, VI. *putatio*, VII. *ſterceratio*, VIII. *repaſſinatio*, IX. *pedatio*, X. *pampinatio ſeu frondatio*, XI. *eaque repetita. Ablaqueatio: hortatio ad diligentiam*. 7 Calore & frigore. 8 E ſcrobibus effoſſas glebas egeſtaſque invertere, ſoli, vento & pruinæ exponere, ut excoquantur & putreſcant, priuſquam viviradices ſolo committas. 9 *Qua parte terram ſpectabant, in cælum verſas*. 10 Fertile, & lætitiam tibi allaturum. 11 Plantes. 12 Putrefacto & reſolu 13 Sc. *ſunt*. 14 Ut ſolum trefiat. 15 Effoſſa & ſuba 16 Ut macerentur, fodiens, ſtinans. 17 Terram, qua par boum ſingulis diebus poteſt. 18 Diligentes vin videant ut .... 19 .... parent in uſum ſeminarii, dem naturæ & ſitus cum. Satio, ſeminarium. 21 .. neto, in quod transferen viviradices ..... 22 Or poſtquam adolevit. 23 . degenerent, aut tabeſca Plantæ, viviradices. 2 tum, quo transferuntur ex nutrice, ſeminario. ris transferendæ. 27 Rul tant, quas cæli partes i rio ſpectaverint, ut eaſd vineto retineant.

, quo i quæque modo ſteterit, qua parte calores
Auſtrinos tulerit, quæ terga obverterit 3 axi,
reſtituant: *adeo in* 5 *teneris conſueſcere* 6 *multum eſt.*
Collibus, an plano melius ſit ponere vitem,
re prius: 7 ſi pinguis agros 8 metabere campi,
ſi ſere: 9 in denſo non ſegnior ubere Bacchus.
In tumulis 10 acclive 11 ſolum, colleſque ſupinos,
indulge ordinibus: nec ſecius omnis in 13 unguem
ibus 14 poſitis 15 ſecto 16 via limite 17 quadret,
t ſæpe ingenti bello cum longa cohortes
plicuit legio, & campo ſtetit 20 agmen aperto,
recteque acies, ac late 22 fluctuat omnis
ert 24 renidenti tellus, 25 necdum horrida miſcent
ina, ſed 26 dubiis mediis Mars errat in armis.
Cum in paribus 27 numeris dimenſa viarum:
28 Non unum modo uti paſcat proſpectus 29 inanem;
Sed quo 30 non aliter 31 vires dabit. 32 omnibus 33
æquas

1 *Aër aut* vitis. 2 Meridiem. 3 Septentrionali. 4 Eo modo & ſupra eam terræ reſtituant. 5 In prima quæque tenacius [illegible], atque conſuetudo eſt altera. 6 Utile eſt. 7 In [illegible]ſio denſius ordinabis vi[illegible]rvi, & collino, rarius. [illegible]es aut eliges, ſicut qui [illegible]ecantur, locum capiunt. [illegible] reſpondet ubertati terræ. [illegible]ergens paulo. 11 In quo [illegible]meam, ſc. *metabere*. 12 [illegible]ram, ut in ordines diri[illegible]. 13 Perfecte, accurate. [illegible] *ad unguem factus homo*. [illegible]. a marmorariis, qui junguibus probant: *ut per* [illegible] *Effundat junctura unguis*. Perſ. 1. Sat. 14 Diſpoſitis. [illegible]viſio in lineas directas & [illegible]angulares. 16 *Sinu arbo*[illegible]. 17 *In formam quadrangu*[illegible] *dirigatur*. 18 *Similitudo* illuſtris. 19 Ordinavit. 20 Multitudo, quæ a duce in prælium jam jam agi poteſt. 21 Ordinatæ. 22 *Κυμαίνει*, undanti mari ſimilis movetur, micat; eſt enim velut in fluctibus, propter milites. 23 Armis ereis, teliſque vibratis. Lucret. 2. l. *Æra renideſcit tellus*. 24 Splendenti. 25 Prælio nondum commiſſo. 26 Incertus, an eos ad prælia accendat, an ad concordiam redigat, id eſt, ſic conſtruuntur in ordine vites, ut ſolent ante prælium inſtrui exercitus, qui, ſigno dato, mox manus conferunt. 27 Spatiis, ut ſit idem intervallum. 28 Neque hoc in ſpeciem tantum, ut delectet: ſed in utilitatem, ut ex æquo alimentum ſingulis ſuppetat. 29 *Sefe rebus inutilibus* oblectantem. 30 *Niſi per hanc* diſpoſitionem. 31 *Æqualia nutrimenta*. 32 *Arboribus & vitibus*.

Terra

Terra, neque [1] in vacuum poterunt se extendere ra
Fortitan &, scrobibus [2] quæ sint fastigia, quæras.
Arvum vel [3] teneri vitem committere sulco:
Altior ac penitus terræ defigitur arbos,
Æsculus imprimis: [4] quæ quantum [5] vertice [6] ad aur
Æthereas, tantum radice in [7] Tartara tendit.
[8] Ergo non [9] hiemes illam, non [10] flabra, neque imbr
Convellunt: immota manet, multosque per annos
Multa virum [11] volvens durando sæcula vincit:
[12] Tum fortes late ramos, & brachia tendens
Huc illuc, media ipsa ingentem sustinet [13] umbram.
IV. Neve tibi [14] ad solem vergant vineta cadentem:
Neve inter vites [15] corylum sere: V [16] neve flagella
Summa pete, aut summas destringe ex arbore plantas:
(Tantus amor terræ) VI. neu ferro læde [17] retuso
Semina: [18] neve oleæ silvestres insere truncos.
Nam sæpe [19] incautis pastoribus excidit ignis,
Qui furtim pingui primum sub [20] cortice tectus
[21] Robora comprendit, [22] frondesque elapsus in altas
Ingentem cælo sonitum dedit: [23] inde secutus
Per ramos, victor, perque alta cacumina regnat,
Et totum involvit flammis [24] nemus, & [25] ruit atram
Ad cælum [26] picea crassus [26] caligine [27] nubem:

1 In aerem. 2 Quæ debeat esse altitudo ac profunditas, id est, quam profunde scrobes effodi debeant. 3 Stirpi non ita altæ & profundæ atque requirunt arbores: æsculus maxime. 4 Habentur iidem versus 4. Æn. 5 Summitate & cacumine. 6 Cælum versus 7 Inferna. 8 Quia tam firmiter radicata est 9 Tempestates. 10 Venti 11 Transigens. 12 Deinde, postquam sic radicata est 13 Ramorum suorum. IV *defensa* 14 Ad occidentem *incumbent vites.* 15 Avellanam *sertis, cujus radices vitibus nocent. V. Virgilius electio.* 16 Neque malo- u. *tales* terræ demangen *is hunc* ex summa vitis parte, sed ex ima, ut quæ terram, alimento ejus affuetæ, desiderent. VI. *Putatio* 17 Hebeti, non acuto; quo obtritæ potius quam amputatæ, robiginem contrahunt 18 Neque oleastros internasci patere, quorum cortex pinguis facile ignē pastorum incuria. *vel nimis adhuc tum, vel jam sub luce velitum,* apprehendat, incendioque vinetum longe lateque correptum dispereat. 19 Non recte caventibus, nec prospicientibus. 20 Oleæ. 21 Truncum. 22 Oleæ. 23 Post combustionem frondium. 24 Olivetum 25 Ruere facit, emittit, projicit. 26 Fuligine, qualem picea generat. 27 Fumi & flammæ.

Præ-

Præſertim ſi 1 tempeſtas 2 a vertice ſilvis
Incubuit, glomeratque 3 ferens incendia ventus.
4 Hoc ubi, non a ſtirpe valent, cæſæque reverti
Poſſunt, atque ima ſimiles revireſcere terra:
Infelix 6 ſuperat foliis oleaſter amaris.
Nec tibi tam prudens quiſquam perſuadeat auctor,
Tellurem Borea rigidam ſpirante moveri,
In gelu 9 tum 10 claudit hiems: nec ſemine jacto
Concretam patitur radicem affigere terræ.
Omnia 11 vinetis ſatio eſt, cum vere 12 rubenti
13 Candida 14 venit avis, longis inviſa 15 colubris:
Poſtera vel autumni 16 ſub frigora, cum 17 rapidus Sol
Noctem hyemem contingit equis 18, jam præteritis
Vergilias
19 Verno tondeo frondi nemorum, ver utile ſilvis:
Vere 21 tument terræ, & 22 genitalia ſemina poſcunt,
23 Tum pater omnipotens fecundis imbribus Æther
Conjugis in gremium lætæ deſcendit, & omnes
Magnus alit, magno commiſtus 24 corpore, fœtus.
25 Avia tum reſonant avibus 25 virgulta canoris,
Et 26 Venerem 27 certis repetunt armenta diebus:

1 Horum: *ἀνέμων Θύελλα*. 2 Ita cacuminibus. 3 Inflans. 4 Succidi incendium ſi quando poſſit a ſtirpe & radice penitus aut oleæ: ſuperſtites ſolent oleaſtri. 5 Sterilis. 6 Superat. 7 Docet; quo vento incendiæ aut arandæ ſint. 8 Hiberno tempore fodere & vites ſerere. 9 Cum pruinat. 10 Aſtringit. 11 Vinea *φυτικὸν ζῴον* florū purpureis coloribus picturatus: 12 Ciconia, quæ advenire ſolet Martio. 14 Ex paludibus quæ ſunt inter Ægyptum & Babyloniam. ad nos. 15 Quia ſerpentes. 16 *Paulo ante.* 17 *Breviores dies contractiores.* 18 *Sol ſemper currens.* 19 *Deſcriptio veris temporis, quod laudat.* Cum hæc autem deſcriptione veris Ovidianam confer ex Faſt. 1. *Omnia tunc florent, tunc eſt nova temporis ætas* & Hor. Od. 4. l. 1. *Solvitur acris hiems grata vice veris & Favoni* &c. 20 Valde. 21 Gravidæ fiunt, propter humorem cæleſtem, non ſecus ac virgines adultæ tument pectore & mammis, maturæ ſcil viro. 22 Quibus conceptis generent. 23 Tum Jupiter, hoc eſt, aer, aureo imbre deſcendens in gremium Veſtæ id eſt, terræ, impregnat ſecundatque conjugem. 24 Totius terræ. 25 *In quibus* nulla eſt via, *id eſt, ſilveſtria*. paronomaſia. 26 Rem naturalem ad propagandam prolem. 27 Statis anni temporibus.

Par-

almus ager: Zephyrique tepentibus auris
arva sinus: superat tener 3 omnibus humor;
novos soles audent se gramina tuto
: nec metuit surgentes 5 pampinus Austros, 6
tum cælo magnis Aquilonibus imbrem:
dit 7 gemmas, & frondes 8 explicat omnes.
alios prima crescentis origine mundi
sse dies, 10 alumve habuisse 11 tenorem
iderim: ver illud erat: ver magnus 12 agebat
is, & hibernis 13 parcebant flatibus Euri:
n primæ lucem pecudes hausere, virumque
Ferrea progenies duris caput extulit arvis,
missæque feræ silvis, & hidera cælo.
Nec res hunc 16 teneræ possent perferre laborem,
non tanta 17 quies iret frigusque caloremque
nter, & exciperet cæli 18 indulgentia terras. [agros
VII. 19 Quod supereſt, quæcumque 20 premes 21 virgulta p
Sparge simo pingui, & multa 22 memor occule terra:
Aut lapidem 23 bibulum, aut 24 squalentes infode concha
25 Inter enim labentur aquæ, tenuisque 26 subibit
Halitus, atque 27 animos tollent sata, 28 jamque repe
Qui saxo super, atque ingentis pondere testæ

1 Quo alimur: ab *alendo*. 2 Arva aperiunt & dissolvunt gremium seminum. 3 Viventibus. 4 Tum primum a se visos, vel cum novo anno quasi novos; nam *tunc est nova temporis ætas* Ovid. 1. Fast. 5 Frondes vitium. 6 Quia humidi sunt. 7 Emittit oculos. 8 Pandit. 9 Et sane crediderim, mundi conditi natalem incidisse in vernum tempus. Cui opinioni astipulantur plurimi gravissimæ auctoritatis viri. Quamvis & Autumnale nascentis mundi ruentur patroni nec levis fidei. 10 Quan continua-

15 Necesse enim fuit, ut cæli mentia frigoris & caloris mist temperiem mundo recens indulgeret. 16 Recens natæ Tranquillitas & temperies intercederet. 18 Benigna in entia, & clementia aeris. VII *ceratis*. 19 Redit ad instit suum, docens, quo pacto vitibus ferendis aptandæ fi Pressa plantabis, infodies. 2 taria, malleolos depactos radices. 22 Præcepti m Arenarium, per quem m & aer. 24 Sordidas. 25 26 Clanculum intrabit rem suum erigent, rec 28 Sunt etiam, qui

Urgerent: 2 hoc effusos munimen ad imbres:
Hoc, ubi 4 hiulca siti findit Canis æstifer arva.
III. 5 Seminibus positis, superest 6 deducere terram
Crebrius ad 7 capita, & duros 8 jactare bidentes:
Aut 9 presso exercere solum sub vomere, & ipsa
Flectere luctantes inter vineta juvencos.
Tum 11 leves 12 calamos, & rasæ 13 hastilia virgæ,
Cuneaque aptare fudes, furcasque bicornes:
Viribus 15 eniti quarum, & contemnere ventos
Discant, summasque sequi 16 tabulata per ulmos.
Hæc, dum prima novis adolescit frondibus ætas,
Pomudum 17 teneris: & dum 18 se 19 lætus ad auras
Palmes agit, laxis per 20 purum immissus habenis:
21 Ipsa 22 acies nondum falcis tentanda, sed 23 uncis
Carpenda manibus frondes, interque 24 legendæ.
Inde ubi jam validis amplexæ 25 stirpibus ulmos
Exierit: nunc stringe 26 comas, tunc brachia tonde:
27 Ante reformidant 28 ferrum: tunc denique 29 dura
Exige 30 imperia, & ramos 30 compesce fluentes.

1 Premerint. 2 Saxum aut tegula superponere est protectio ne imbres nimis impetuosos. 3 *Hoc ergo munimen est contra* 4 Hiantia præ siccitate. 5 *Seminatio*. 6 Plantas, 7 Radices jam satis. 8 Vel ducere. 7 Radices: est bos homo inversus. 8 Ligones, id est, effodere. 9 Altius imperphrasis orationis. 10 Moderatione ducere, id est, inserere. IX. 11 Decorticatos. 12 Adhuc ex arundine, calamis, 13 Pertica. 14 Sustentaculis. 15 Cum quodam enixu erigi. 16 Cacumina ipsa & vitium casulas. X. *Pampinatio, seu frondatio*. 17 Sc. frondibus vitium, id est, pampinis. 18 Sic Lucret. 5 [illegible]. *Arboribusque datum est variis exire per auras Crescendi magnum immissis certamen habenis*. 19 Vegetus crescit. 20 Liquidum aerem. 21 Surculus vitis novellæ anniculus horret falcem: ac proinde nondum putandæ sunt vites ferro ipsius falcis. 22 Acumen. 23 Incurvatis. 24 Tollendæ non temere, sed cum delectu. 25 Virgultis solidioribus. 26 Folia & pampinos reseca. 27 Priusquam emiserint frondes. 28 Falcis. 29 *Falcem & ferrum*: nam durus *imperator est, qui in capita suorum animadvertit*. 30 Luxuriem falcis *prome*. IV. *Defensio &*

IV. Re-

IV. Texendæ 1 ſepes etiam, & pecus omne 2 tenendum
eſt:
Præcipue dum frons tenera, 3 imprudenſque laborum;
4 Cui, 5 ſuper indignas hiemes, ſolemque 6 potentem,
Silveſtres 7 uri aſſidue, capreæque 8 ſequaces
9 Illudunt: 10 paſcuntur oves, 11 avidæque juvencæ.
Erigoja nec tantum cana 12 concreta pruina,
Aut 13 gravis incumbens ſcopulis arentibus 14 æſtas,
Quantum illi 15 nocuere 16 greges, 17 durique venenum
Dentis, & 18 admorſu ſignata in ſtirpe cicatrix.
19 Non aliam ob 20 culpam Baccho caper omnibus aris
Cæditur, & veteres incunt 21 proſcænia ludi:
22 Præmiaque ingeniis pagos & 23 compita circum
24 Theſeidæ poſuere; atque inter pocula læti
25 Mollibus in pratis 26 unctos ſaliere per utres.

1 Munitiones ex virgultis, more ſtatim complicatis, vineas ſepientes. 2 Continendum, arcendum a vineis, dum ſurculi teneri ſunt. 3 Ignara incommodorum, cujuſmodi ſunt venti, grandines, morſus, &c. 4 Frondi. 5 Pluſquam iniquæ hiemes, aut Sol æſtivus. 6 In æſtu. 7 *Uri* ſunt boves ſilveſtres, Hercyniæ ſilvæ proprii, de quibus Cæſar l. 6. de Bel. Gal. Vulgus tamen bubalos vocat uros; legendumque itaque monent vet. intelligendum *tauri*, qui Italo cælo notiores. 8 Ceteros, fugaces. 9 Per ludum nocent. 10 Vineas. 11 Cibi. 12 Conſtricta. 13 Vehemens, calore penetrans. 14 Æſtatis calor. 15 Vitibus aut frondibus. 16 Caprearum præcipue. 17 Venenati morſus. 18 Mordicus abrosa. 19 Neque ullam ob cauſam immolatur caper in Ludis Liberalibus, *quam quod vites rodat*: a quibus *ludis Bacchi*, *theatrales* ac ſcenici *ludi*, *tragœdiæ* maximæ, originem traxere. Apud Ovid. habes de immolatione iſta ejuſque origine, Faſt. l. 1. *Sponderat pœnas*, &c. 20 Quia vites rodit. Unde Ovid. 1. Faſt. *Rede, caper. vitem: tamen hinc, cum ſtabis ad aram, In tua quod ſpargi cornua poſſit, erit.* Vide & 15. Met. 21 Vetitibula, pulpita, in quæ ante ſcenam aptam. 22 Athenienſes in memoriam pagorum, in quibus diſperſi victitabant, priuſquam a Theſeo in urbem redacti ſint, veteres hoſce ludos Libero patri per pagos & compita celebrabant, præmio propoſito, ſc. hirco, iis, qui agiliſſime ſaltaſſent uno pede per utres ex hircina pelle inflatos unctoſque. Hor. *Carmine qui tragico vilem certavit ob hircum*. 23 Loca, quo plures viæ competunt, id eſt, conveniunt, id eſt, trivia. 24 Athenienſes a Theſeo in urbem collecti. 25 Hero. 26 Pingues & lubricos.

1 Nec

on Ausonii, Troja gens missa, coloni
incomptis ludunt, 2 risuque soluto,
: corticibus sumunt 3 horrenda 4 cavatis:
acche, vocant per 5 carmina læta, tibique
ex alta suspendunt mollia pinu.
in nis largo 8 pubescit vinea 9 fœtu:
lentur vallesque cavæ, saltuque profundi,
nque 11 Deus circum caput egit 12 honestum,
rite suum Baccho dicemus 14 honorem
s, 15 patrias, 16 lanceisque & 17 liba feremus,
tus cornu stabit 19 sacer hircus ad aram,
: in verubus torrebimus exta 20 colurnis
Ille labor curandis vitibus, alter,
am 21 exhausti satis est: nunque omne quotannis
: quaterque 23 solum 24 scindendum: glebaque fusa
im 26 frangenda bidentibus: XI omne 27 levandum
emus: 28 redit agricolis labor actus in orbem,

inc ad Italos, a Tro-
i oriundos, fluxere
in honorem Liberi
celebrant inconditis
risu, larvis ex cor-
tis personati. 2 Ca-
Personas, larvas, per
alium sonant verba.
applicantur factis foco oculis, naribus,
dymnos. 6 Imagun-
: vertebularum coagmentatæ & pentites, va-
species simulabant.
1. c. 7. Sat. humana
ra vult, referrique
ginem ad Herculem.
ncta esse autumant,
em per. transversum
ites levabant aut pro-
as jactationes. Lati-
nes, Græci ἀκόντια.
Et tamen ab hoc
, utcunque rudi,

Dei læti præsentia vini rerumque
abundantiam sibi redundare
scit, florer. 9 Proventu. 10 Ubi
go farem vinearum. 11 Bacchus.
12 Pulchrum. 13 secundum de-
bitum morem. 14 Hymnum 15
Romanis 16 Vasa sacrificiis apta.
17 Placentas ex lacte, farre,
melle, oleo. 18 Veterum rituale.
19 Conveniens sacrificio 20 Ex
corylo factus; nam a *corylo* fit
columnus. Quia & corylus Bac-
cho vitibusque infesta. 21 Labo-
sis, id est, semper debemus la-
borare. 22 Frequenter. 23 Con-
tinens vites. 24 Sulcandum &
fodiendum. 25 Per vices, assidue.
26 Id est, occasionum est. XI.
Iterandæ pampinationis, & ablaqueationis curandæ. 27 Deputandum
est omnis vinea, ut boves solem
excipiant. 28 Toto anni curri-
culo agricola debet esse in labore.

Atque

Atque 1 in se sua per vestigia volvitur annus.
Ac jam 2 in, 2 seras 3 posuit cum vinea frondes,
Frigidus & silvis Aquilo decussit 4 honorem:
Jam tum 5 acer curas venientem 6 extendit in annu
Rusticus, & curvo 7 Saturni dente 8 relictam
Persequitur vitem attondens, 9 fingitque putando.
Primus humum fodito, primus 10 devecta cremato
11 Sarmenta, & 12 vallos primus 13 sub tecta re-
ferto:
14 Postremus metito: 15 bis vitibus ingruit umbra:
16 Bis 17 segetem densis 18 obducunt sentibus herba
19 Durus 20 uterque labor. *Laudato ingentia rura*:
Exiguum colito. Nec non etiam 21 aspera 22 rusci
Vimina per silvam, & ripis fluvialis 22 arundo
23 Cæditur, incultique 24 exercet cura 25 salicti.
26 Jam vinctæ vites: jam falcem arbusta reponunt:
Jam 27 canit extremos 28 effœtus vinitor 29 antes;

1 A vere per æstatem. autumnum & hiemem, sic semper reditio in ver. Inde annus Græcis ἐνιαυτὸς, Latinis ab *Am*, id est, circum, dictus. 3 Quas sero & tarde deponit. 3 Exacto plane autumno 4 Frondes: decus arborum: namque *turpis sine frondibus arbor* 5 Strenuus. 6 Dilatat, id est, incipit curare, quæ anno sequenti peragenda sunt. 7 Falce vinitoria, quali Saturnus usus dicitur, ablaqueat, hoc est, recidit minorum gentium radiculas, quo felicius crescant majores, quas tamen putando fingit. 8 Cujus culturam paululum interm ssrat. 9 Componit resecando superflua, & cooptando utilia. 10 A vinea domum. 11 Amputamenta, id est, superfluos & resectos palmites. 12 Pedamenta, *in usum venturi anni*. 13 Ne *putrescant pluvia*. 14 Ut m tura *ut vindemia, ut racemi* legantur bene cocti. 15 Et quia bis excrescunt pampini, bis fodere scunt herbæ; bis pampinandum, bis rancandum & sarriendum 16 Vere & autumno. 17 Novellas vitium plantas. 18 Coo periunt spinis. 19 Est molestus 20 Qui est in amovendis pampinis & sentibus. 21 Ligamina vitibus futura. 22 Fruticis spon nascentis, de genere vepr 23 Amputatur a rusticis. 24 Cu orem vitium. 25 Salicum. Et tamen laboribus quasi defes cto, jamque defesso, post vin alligatas, putatas, & usque ad extremos earum ordines omnem borem devoratum & devictum novus ingruit: denuo tellus sol licitanda, pulvis & lapis omn movendus, aeris intemperies que metuenda, & pluvia. 27 C nendo laudat. 28 Lassus, & vi rium expers. 29 Ordines ante riores vinearum.

1 So

ollicitanda rudem tellus, 2 pulvisque movendus,
am maturis metuendus 3 Jupiter uvis.
ontra 5 non ille est oleæ cultura: neque illum
urvam expectant falcem, rastrisque tenaces,
am semel hæserunt arvis, 7 auraique tulerunt.
a satis tellus, cum 9 dente recluditur unco,
ic humorem, & gravidas, 10 cum vomere, fruges;
loc pinguem, & 12 placitam Paci 13 nutritor olivam.
opula quoque 15 ut primum truncos sensere valentes,
vires habuere suas, ad sidera raptim
pulsa 16 nituntur, opisque haud 17 indiga nostræ.
: manus interea 18 fœtu 19 nemus omne 20 gravescit,
gruncisque inculta rubent aviaria baccis:
Tondentur cytisi: 22 tædas silva alta ministrat:
Pascunturque ignes nocturni, & lumina fundunt.
et dubitant homines 25 serere, atque 26 impendere
curam?
l 27 majora sequar? salices, 28 humilesque genistæ,
illæ pecori 29 frondem, aut pastoribus umbram
ufficiunt, sepemque satis, & pabula 31 melli.

ubris. 2 Ut uvæ eo obdu-
, priusquam maturæ sint.
empestas cæli seu aeris. 4
ibri pars trahat, sed levi
do oleis, malis, arboribus
non fruticibus. 5 Si cum
ultura conferantur: alias
desiderant. 6 Ubi radi-
gerint, & stirpem extule
7 Impens ventorum. 8
simplici vomere inversa
per facit & ministrat hu-
, qui satis sit ad oleas.
ne aperitur. 10 Sc. re-
r. 11 Hac ratione. 12 Pa-
mbolum idcirco & insigne.
ævo. 13 Nutritor, *deponens*
iedium verbum. 14 *Pomi-*
rbores. 15 *Postquam cre-*
. 16 *Exiguntur.* 17 *Indi-*
gentia. 18 Fructibus, ut casta-
neis, nucibus, malis, cerasis, &c.
19 Silvestres arbores, avium do-
micilia, etiam cultura destitutæ
proferunt arboreos fœtus, & *bac-*
cis domesticis rubent. 20 Gravium
fit. 21 A capellis, apibus, ju-
mentis. 22 Larices & piceas,
unde succus fluit in usum lumi-
num, & ipsæ faces conficiuntur.
23 Nutriuntur injectis tædis. 24
Epiphonema interrogatorie. Sic
Æn. 6. *Et dubitamus adhuc vir-*
tutem extendere factis? 25 Hujus-
modi arbores, ut tædas, & ce-
teras tam utiles. 26 Ut conser-
ventur. 27 Res, in quibus major
est utilitas. 28 Brevis staturæ.
29 Pabulum frondium. 30 Sub-
ministrat. 31 Mellificantibus apibus.

Et juvat 1 undantem buxo ſpectare 2 Cytorum;
3 Naryciæque picis lucos: juvat arva videre
4 Non raſtris hominum, non ulli obnoxia curæ.
Ipſæ 5 Caucaſeo ſteriles in vertice 6 ſilvæ,
Quas 7 animoſi Euri aſſidue franguntque, 8 feruntqu
9 Dant alios aliæ 10 fœtus: dant utile lignum
Navigiis pinos, 11 domibus 12 cedroſque cupreſſ
que.
13 Hinc 14 radios 15 trivere rotis, hinc 16 tympa
plauſtris
Agricolæ, & 17 pandas ratibus poſuere 17 carinas.
18 Viminibus ſalices fecundæ, frondibus ulmi:
At 19 myrtus validis haſtilibus, & 20 bona bello
Cornus: 21 Ituræos taxi torquentur in arcus.
22 Nec tiliæ 23 leves, aut torno 24 raſile buxum,
Non 25 formam accipiunt, ferroque cavantur acuto.
Nec non & 26 torrentem undam levis innatat 27 aln
27 Miſſa Pado: nec non & apes 28 examina condun
Corticibuſque cavis, 29 vitioſæque ilicis 30 alvo.

1 Ventorum flabris impulſam: ſic *fluctus*, *fluito*, *nato*, *nato*, uſurpantur; vel *undantem*, ideſt, abundantem. 2 Paphlagoniæ montem. 3 Arbores feraces picis, quales in Naricia, Ulyſſis patria, ubi plurimæ ſunt piceæ arbores. 4 Cum hæc loca inculta ſint. 5 Caucaſus mons Scythiam Aſiaticam diſterminat ab Albania. 6 Arbores. 7 Valide ſpirantes, ab ἔυρος, ventus. 8 Impellunt. 9 Diverſæ arbores dant diverſas utilitates, & fructus quæque ſuos. 10 Si non in fructum, in uſum tamen. 11 Conſtruendis. 12 Nam & templum Jeroſolymitanum ex *cedro* fuit extructum. 13 Ex his *ſilvis*: neque enim e cedris cupreſſive fiunt radii. 14 Ligna, quæ ſunt inter axem & circumferentiam: qui *radii* dicti, quod ut radii a globo Solis, ita ab axe deducantur. 15 Tor compoſuere ad rotas conſtruc das. 16 Vehiculorum tecta inſtar tympani teſtudinata. curvas trabes infimas. 18 Ex q bus varia intexuntur vaſa, a colis neceſſaria, ut corbes, 19 Maſcula. Femina enim ha inutilis. 20 Utilis eſt ad bellu quia ex ea haſtilia fiunt, & a tela. 21 Quales habent Itur Syriæ populi, arcu pugnaces, & Parthi. 22 Etiam. 23 Plas 24 Quod facile radi poteſt. Vaſorum aut inſtrumentorum bis utilium. 26 Præcipitanter entem. 27 Alluſum ad ſoro thaetontis mutatas in alnos pr Eridanum ſeu Padum. 28 Fœ ſuos. 29 Ævo confectæ, ex cavæ. 30 Caverna.

memorandum æque 2 Baccheia dona tuleri nt?

& ad culpam 3 cauſas dedit: ille 4 furentes
ros letho domuit, Rhœtumque, Pholumque,
no Hylæum 7 Lapithis cratere minantem.
natos nimium, ſua ſi 9 *bona norint*,
quibus ipſa, 10 procul diſcordibus armis,
humo 12 facilem victum 13 juſtiſſima tel-

i ingentem 15 foribus domus 16 alta 15 ſu-
bis
ſalutantum totis vomit ædibus 18 undam;
os 19 inhiant 20 pulchra 21 teſtudine poſtes,

ſuile vites? quinimo in
& rixas ſeriant. Hor. lib.
Cautus monet cum Lapi-
thaeus Debellata: qui
Pirithoi nuptiis, lege
Ovid. 2 A Baccho
us. 3 Occaſionem.
. 5 Theſſaliæ popu-
& Nubis filios, me-
nines, media equos.
Populis vicinis, qui-
m Centauris certa-
Septima, eaque ul-
ma pars excurrit in
ruſtica. Hinc Cic.
ro. Roſcio: *Ut non*
in neque arborem in
prive poſſis: ſic non
in omni vita naſci-
luxuries creatur: ex
t avaritia neceſſe eſt:
rumpat audacia: in-
tera ac maleficia gi-
i autem hæc ruſtica,
ſtem vocat, parſime-
a, juſtitia magiſtra
conſentit Lucrer *l. 1.*
des homini ſuæ vi-
quo animo, neque
n penuria parvi,

&c. Et Claud. l. 1. in Ruffinum: *Fabricius pauco ſpernebat munera regum, &c.* 9 Commoda, quæ ex agricultura percipiunt. Lege Cic in Cat. Maj. Horat. Od. 2. l. Ep. 10 Longe a civilibus bellis. Accommodate his & ſequentibus, Tibul. l 1 El. 1 *Divitiæ alius fulvo ſibi congerat auro, &c.* 11 In humo. 12 Facile acquiſibilem. 13 Quæ juſtiſſime reſpondet agricolarum votis, quæ accepit largo cum fœnore reddens. 14 Tametſi. Confert cum urbana, quam elevat, imitatus Lucretium l. 2. *Si non aurea ſunt, &c* mox, *Attamen inter ſe*, &c. 15 Habens magnificas fores, in quibus variæ ſculpturæ conſpici ſolent. 16 Qualis eſt in urbibus, cum ruſticorum ſit *humiles habitare caſas*. 17 Clientum, *Ave matutinum* portantium, importunam turbam cum faſtidio emittat. 18 Undatim proruentem. 19 Cum hiatu ferino ſe concupiſcere indicant. 20 Aurea & eburnea. 21 Teſtudinum Indicarum putaminibus in laminas ſectis diſtinctos ac germanes.

1 Illusasque 2 auro vestes, 3 Ephyreiaque æra;
Alba neque 4 Assyrio 5 fucatur lana veneno,
Nec casia liquidi corrumpitur usus olivi:
6 At secura quies, & nescia 7 fallere vita,
Dives opum variarum, at 8 latis otia fundis,
Speluncæ, 9 vivique lacus, at 10 frigida 11 Tempe,
Mugitusque boum, 12 mollesque sub arbore somni
13 Non absunt: 14 illic saltus ac 15 lustra ferarum,
Et patiens operum, exiguoque assueta juventus,
Sacra Deum, sanctique patres: extrema per 16 illos
17 Justitia 18 excedens terris vestigia fecit
19 Me vero 20 primum dulces ante omnia
Musæ,

1 Auro, ad illusionem intexto aut perfuso, variegatas. Phrygionum opera, & lusu fabularum picas. Adverte, *vomis, illusas, fucatur, corrumpitur*. 2 Filis auratis. 3 Corinthia, varia mistione ex incendio urbis Corinthi comperta. 4 Purpura, cujus inventio Assyriis accepta fertur. 5 Tingitur, coloratur. 6 Fucatum tamen hunc civium splendorem compensant rusticæ vitæ securitas, simplicitas, rerum copia, amœna loca, nativæ voluptates, frugalitas, religio, Dii præsentiores, e quibus Justitiæ numen diutius cum rusticis moratum est. 7 Fallendi. 8 Voluptates latis agris, id est, loca amœna. 9 Fluentes. 10 Propter aquas, & umbras. 11 Loca amœna & temperata, qualia sunt Tempe in Thessalia. De his Ovid. Met. 1 *Est nemus Æmonia, prærupta quid undique claudit Silva. vocant Tempe per quæ Peneus ab imo Effusus Pindo spumosis volvitur undis*, &c. 12 Jucundi. A quietis dulcedine. Horat. *Libet jacere modo sub antiqua il Modo in tenaci gramine. Labe tur altis interim ripis aquæ, runtur in silvis aves, Fonte lymphis obstrepunt manantibu Somnos quod invitat leves*. 13 rure. 14 Ruri. 15 Latibula: quæ venationes intelligit. 16 S ctos patres ruri degentes. 17 V go Astræa. 18 Derelinquens ras ob hominum scelera, & cælum facessens. Hoc testatur tullus in carmine de nuptiis lei & Tethidis his versibus: *sentes namque ante domos invi re castas Calicola, nondum spr pietate, solebant*, &c. Eadem ma Ovid. Met. 1. *Vitta jacet tas: & virgo cede madentes tima cælestum terras Astræa quæ*. 19 Duo optat, sc. esse losophum, ut cognosceret re causas, quo nihil est præcla aut rusticum & agricolam Primo & præcipuo loco. 21 rum divinarum contemplati Confer Od. 1. l. 1. Horat. his.

1 C

n ſacra fero, ingenti 2 perculſus amore,
; 3 cælique vias & ſidera 4 monſtrent:
is Solis varios, Lunæque labores:
tremor terris: 8 qua vi maria alta 9 tumeſcant
bus ruptis, rurſuſque in ſeipſa 11 reſidant:
tantum 13 Oceano properent ſe tingere Soles
vel quæ 14 tardis mora 15 noctibus obſtet.
as ne poſſim naturæ accedere partes,
bſtiterit circum præcordia ſanguis:
i, & rigui placeant in vallibus amnes;
mem, ſilvaſque 17 inglorius. 18 O, ubi 19 campi,
ieuſque, & virginibus 21 bacchata Lacænis
o, qui me gelidis in vallibus 22 Hæmi
, & ingenti ramorum protegat umbra!

m ſylvam me & facer-
. Horat. Od 1.
non prius Audita
Lauros Virginibus pue-
. 2 Affectus. 3 Doce-
ſtum orbium motus,
us & obitus. 4 Do-
Pollicetur & Proper-
i militiam illam mi-
ris deſeruerit, huju-
dio daturum, dicens:
natura libeat perdiſcere
ide l. 3. El. 4. 5 Eclip-
inutio luminis Solis,
it ob interpoſitionem
Solem & noſtrum
Lunæ, quæ contingit
nem terræ inter So-
m e diametro op-
ites. 6 Motus terræ.
es, id eſt, unde terræ
nt, ſc. ex conflictu &
ui. & ventorum cavi-
e incluſorum, ex ob-
ibus & poris vi erum-
tium *Lucret 5. de ter-*
ripsa ſub pedibus tellus
ſtat. Cœliqueſque ca-
lebique minantur.
ruunt, magnis con-
cuſſa ruinis. 8 Reciproci maris
æſtus cauſas. 9 Extollantur: cu-
jus cauſam nonnulli ad Lunam
referunt, cujus in aquas imperi-
um eſt, & terris proxima: nam
pro ejus ortu vel occaſu & pro-
greſſu ad circulum meridianum,
mare fluere ac refluere ſtatuunt.
10 Obſtaculis, ut littoribus. 11
Deſcendant, ut locum capiant.
12 Cur dies hiberni breviores,
æſtivi longiores. 13 Magno ma-
ri, terram ambienti. 14 Tarde
venientibus. 15 Æſtivis. 16 Quæ
naturæ myſteria, ſi per ingeni
tarditatem, & cordis, a frigido
craſſoque ſanguine hebetati, aſ-
ſequi & noſſe non datur: ſecundo
loco rura & flumina amo ve-
neratorque. 17 Exiſtens ſine glo-
ria 18 *O ſoles! o tunicata quies!*
o nemus! o fontes! &c. Martial.
10. l. 52. Epigr. 19 Amœni ſunt.
20 Theſſaliæ ſi 21 Lacedæmo-
niarum bacchantium Orgiis ce-
lebrata Taygeta, mons Laconiæ.
Sic Æn. 3. Bacchatamque jugis
Naxon. 22 Montis Thraciæ:
Conſtituas.

1 *Felix, qui potuit rerum cognoſcere cauſas,*
Atque metus omnes, & 2 inexorabile fatum
Subjecit pedibus, 3 ſtrepitumque Acherontis 4 avari!
5 Fortunatus & ille, Deos qui novit agreſtes,
6 Panaque, 7 Silvanumque ſenem, 8 Nymphaſque ſorores!
9 Illum non populi 10 faſces, non 11 purpura 12 regum
13 Flexit, & infidos 14 agitans diſcordia 15 fratres;
16 Aut 17 conjurato deſcendens 18 Dacus ab 17 Iſtro
19 Non res Romanæ, 20 perituraque regna: neque illum
Aut doluit miſerans inopem, aut invidit habenti.
Quos rami fructus, quos ipſa 21 volentia rura
Sponte tulere ſua, carpſit: nec 22 ferrea jura,
23 Inſanumque 24 forum, aut populi 25 tabularia vidit,

1 Felix utique eſt ſapiens, qui, cum rerum cauſas ſciat, quæ vera eſt ſcientia, fatum infra ſe videt, non ipſam mortem timet. 2 Inevitabile, id eſt, qui ipſam mortem non timet. 3 Animarum omnium illuc tendentium tumultum. Unde Æn 6. de hac eadem re dicit: *Æneas (miratus enim motuſque tumultu) Dic, ait, o virgo, quid vult concurſus ad amnem? Quæ dve petunt animæ?* 4 Quia omnia accipit, & nihil dat. 5 Sed & felix ruſticus, qui Deorum conſortio ac cultu lætus, tutus & ſecurus agit. 6 Deum paſtorum. 7 Deum ſilvarum. 8 Oreades, Dryadas, Najadas, Najæas. 9 Animum illius, *Deos qui novit agreſtes*, quique parvo contentus eſt. 10 Honores & magiſtratus Rom. quibus præferebantur faſces virgarum cum ſecuri a lictoribus Hor lib 26 l. 1. *Ut ſi detuleris* faſces *indigno* 11 Regnandi libido & ſplendor. 12 Sc *indumentum*. 13 Movit, attraxit ad ſe. 14 Vexans 15 Ut Eteoclem & Polynicem Romulum & Remum. 16 Securum, quid meditentur hoſtes quid rebelles ſocii. Daci autem in bella profecturi Iſtrum jurabant, ſe nolle re infecta redire. 17 Ab accolis Iſtri, i Dacis, Getis, Germanis, i Romanos conſpirantibus, i eſt, timor illorum non flexilium. 18 Populus a Germani Danubio diviſus. 19 Non ſollicitum de Imperio rebuſque Romanis, ſtent ne, cadant ne. 20 Romanis ſubigenda, & ad Romanum Imperium transferenda flexerunt illum. 21 Non coacta. 22 Dura, inviolata. 23 Litibus fremens. 24 Judiciale, id eſt, locum, in quo judicia ferri ſolent. 25 Loca Romæ in atrii Libertatis, ubi aſſervabantur tabulæ, id eſt, ſcripta publica, litteræ de prædiis, vectigalibus portoriis, &c.

1 Sc

tant I alii remis 2 freta 3 cæca; II 4 ruunt que
n, 5 penetrant III aulas, & limina regum:
ic 7 petit excidiis urbem, miſeroſque 8 Penates,
nma bibat, & 10 Sarrano 11 indormiat oſtro.
ondit opes alius, 13 defoſſoque 14 incubat auro;
ſtupet 15 attonitus 16 Roſtris; VII. hunc 17
ıuſus 18 hiantem
ıneos (20 geminatus enim) plebiſque Patrumque
puit: VIII. gaudent 22 perfuſi ſanguine fratrum,
oque domos, & dulcia limina mutant;

: ruſtica hæc vita ur-
ſuperat, aut Phi-
a agat: ſed & alia
ra & conditio-
ıcellit: quæ vel I.
ores ineunt, vel
. III aulici, IV. pa-
ſſores, V avari
. VI. oratores, & patro-
ıcinii VIII. qui ar-
ıa civilia. 2 Hor. Sat. 1.
ter extremos currit mer-
ıdes, Per mare pauperi-
, per ſaxa, per ignes.
, momento enim ver-
ım tranquilla eſſe vi-
Virg. Cæcis erramus in
ırecipites ruunt in ar-
ıcant ſe principibus, ut
Horat Od. 2. Epod.
ınat, & ſuperba civi-
ıorum limina. 6 Alius.
8 Deos domeſticos,
9 Gemmato poculo,
ıpula tranſfert Juv.
Propert. l. 3. El 4.
ino ſo pectus mihi cav-
ıc bibit e gemma di-
s. 10 Tyrio, a pur-
cui Sar nomen, di-
inde Tyros. 11 Ut
m cooperium purpu-
r tapetia purpurea.
13 Quod prius in-
: conficias, de-
fodit. 14 Incubando involvit ſe
in aurum. *Divitiis ſoli incubuere repertis*. 6. Æn. non auſi uti ac
frui iis. 15 Acclamationibus con-
vaſatis ſupra mortalitatem ſe effer-
ri opinatus. 16 Magiſtratibus pro
Roſtris gerendis. Erant enim *Roſtra* locus ante curiam, unde
edicta publica, & ad populum
verba fiebant, navium, ab An-
tiatibus captarum, roſtris ador-
natus. In Roſtris Magiſtratus ſe-
dentes jus dicebant, & ibidem
leges ferebantur, & conciones
habebantur. 17 *Famaque petitur*, *Multo auro in vulgus: totus po-
pularibus auris Impulſi, plauſu-
que ſui gaudet theatri*. Lucan.
de Pomp. l 1. 18 Hoſtoris cu-
pidum. 19 Graduum ordines in
theatro. 20 Quia ſæpe redditur
plauſus plebis & patrum. 21 To-
tum ad ſe rapuit. 22 *Sanguine
civili rem conflant, diviſiſque
Conduplicent, avidi eadem cade
accumulantes Crudeles gaudent in
triſti funere fratres*. Lucr 3. l.
Adeoque pars victa cogitur *patria ſines & dulcia* linquere *ex-
va, ut Eclog 1 & 9. At nos
hinc alii ſitientes ibimus Afros*,
Pars Scythiam 23 Pro dulcibus
domibus exulant ultro, ut ſce-
lerati voti compotes fiant.

Atque 1 alio patriam quærunt 1 ſub Sole jacentem:
2 Agricola 3 incurvo terram dimovit aratro
Hinc 4 anni labor: hinc patriam parvoſque 5 nepotes
Suſtinet: hinc armenta boum, 6 meritoſque juvencos,
Nec requies, quin aut pomis 7 exuberet annus,
Aut fœtu pecorum, aut 8 Cerealis mergite culmi,
9 Proventuque oneret ſulcos, 10 atque horrea vincat.
Venit hiems: teritur 11 Sicyonia bacca, 12 trapetis;
Glande ſues 13 læti redeunt; dant 14 arbuta ſilvæ;
Et varios ponit fœtus 15 autumnus, & alte
Mitis in 16 apricis coquitur vindemia ſaxis.
Interea dulces pendent circum 17 oſcula nati;
Caſta 18 pudicitiam ſervat 19 domus; ubera vaccæ
20 Lactea demittunt; pinguesque in gramine læto
Inter ſe adverſis luctantur cornibus hædi.
21 Ipſe dies agitat feſtos, 22 fuſuſque per herbam,
23 Ignis ubi in medio, & ſocii cratera 24 coronant,
Te 25 libans, 26 Lenæe, vocat: pecoriſque 27 magiſtris
28 Velocis jaculi certamina ponit in ulmo:
Corporaque 29 agreſti nudat prædura 29 palæſtræ:

1 Sub alia regione aut climate. Horat. Od 16. l. 2. *Quid terras* alio *cadentes* Sole *mutamus?* 2 Docet, agricolâ non otioſum eſſe, ſed longe lætioribus exercitationibus teneri. 3 Aravit & coluit terram 4 Ex agricolæ labore, *qui redit actus in orbem anni*, proventus annuus, ſibi, ſuis, patriæ alimentum. 5 Liberorum ſuorum liberos ſuſtentat, educat. 6 Boves aratorios, qui meruerunt ex fructu, quem peperterunt labore ſuo, ſuſtenturi. 7 Valde uber aut fecundus ſit. 8 Manipulis calami frumentacei a Cerere inventi. 9 Frugibus abunde provenientibus 10 Tot ſint fruges, *ut nulla ſit ſpes* in horrea poſſe *ingeri*, *ſed in agro* reponi debeant. 11 Oliva, quæ optima & *abunde* naſcitur in Sicyone civ. *Laconiæ*. 12 Molis, prælis olearis. 13 Pingues. 14 Fructus arborum. 15 Is enim *pomifer* a *vinifer* dicitur. 16 Vinum maturefcit in amphoris igni aut Sole expoſitis. 17 Al *ubera*, ſc. matrum. 18 Uxoris. 19 Familia. 20 Lactis plena. 21 Agricolæ. 22 Proſtratus ac recubans. 23 Ad ſacrificium cremandum. 24 Florea corolla aut ſerto: ut Æn. *magnum cratera corona* [illegible] vel vino implent, quod in coronæ labra pocuſi contingit. Κρατῆρας ἐπεστέψαντο ποτοῖο Hom. Iliad. α 25 Sacrificio. 26 Bacche, ut ſupra, 4. v. 25 jus libri. 27 Paſtoribus, opilionibus, operum ſociis 28 Pedeſtria certamina ſagittarum, id eſt, ſignum, quod ſagittis certatim [illegible] jiciant in alta quavis arbore: [illegible] 1. Æn. aut palæſtræ: propoſitis præmia. 29 Luctationi agreſtis

1 Hanc

1 Hanc olim veteres 2 vitam coluere 3 Sabini:
Hanc 4 Remus, & 5 frater; 6 sic fortis 7 Etruria crevit:
Scilicet & rerum facta est 8 pulcherrima Roma,
9 Septem quæ una sibi 10 muro circumdedit arces.
11 Ante etiam sceptrum Dictæi regis, & 12 ante
Ingia quam cæsis gens est 13 epulata juvencis,
14 Aureis hanc vitam in terris Saturnus agebat.
Necdum etiam 16 audierant inflari 17 classica, necdum
Impositos duris crepitare incudibus enses.
18 Sed nos 19 immensum spatiis confecimus æquor:
Et jam tempus equum 20 fumantia 21 solvere colla.

1 Vitæ ratio laudationem fir-mat sublimendo humanis & divinis: 2 Rusticanam. 3 Qui Tacitenses, Italiæ populi. 4 Romani. qui Rhamnenses. 5 Romulus. 6 Per Agriculturam. 7 Etrusci, qui Lucres. 8 Caput orbis. 9 Montes, Capitolinum, Aventinum, Cœlium, Exquilinum, Viminalem, Quirinalem, Palatinum. 10 Sc. suo, id est, unis mœnibus. 11 Ante Jovis regnum, qui educatus fuerat in Dicte, monte Cretæ: ante argenteam ætatem. 12 Antequam carne vescerentur mortales, sponte natis terræ fructibus contenti, nec parcerent ipsi bobus, rustici operis sociis, Cereris ministris. 13 Epulum publicum constituit. 14 Quod impium videtur, cum sint socii laboris. 15 Etiam optimus, aurea sæcula instituens, qui aurea ætate regnavit in Latio, agriculturamque ibidem edocuit: de quo sic Poeta poster. Æn. 8. *Primus ab æthereis venit Saturnus Olympo, Arma Jovis fugiens, &c.* 16 Homines. 17 Signa bellica, ut tubas, lituos, & cornua, id est, nondum erant bella Ovid. Met. 1. *Non tuba directi, non aeris cornua flexi, non galea, non ensis erat: sine militis usu Mollia securæ peragebant otia gentes.* 18 Priorem librum clausurus Poeta, a Martis equis, non audientibus habenas, in abruptum rapiebatur: hic autem Pacis Rusticæ equis, diuturnum opus emeritis, & curru confecto, labore defatigatis, solvuntur colla fumantia. 19 Absolvimus immensam materiam, magnamque operam in re rustica navavimus. 20 Ex diuturno labore. 21 A jugo eximendi, id est, jam faciendus est finis materiæ peractæ.

P. VIRGILII MARONIS
GEORGICORU
LIBER III.

ARGUMENTUM.

VOvet Auguſto templum Honoris, & Monimentum Ætern
Equorum cura & Boum. Taurorum pugnæ. Equarum
Tractatio ovium & caprarum. Præcepta de lana, de lacte,
nibus alendis, fugandis ſerpentibus, pecorum morbis. Hinc
ſio ſumpta deſcribendæ peſtis, quæ graſſata eſt per Alpinas,
netas regiones.

TE quoq; magna 1 Pales, 2 & te 3 memorande can
Paſtor ab Amphryſo: 4 vos ſilvæ, amneſque 5 L
6 Cetera, quæ vacuas 7 tenuiſſent 8 carmina men
Omnia jam vulgata. Quis aut 9 Euryſthea 10 dur
Aut 11 illaudati neſcit 12 Buſiridis 13 aras?
Cui non 14 dictus 15 Hylas 16 puer, & Latonia 17 D
18 Hippodameq; humeroq; 19 Pelops 20 infignis 21 ebu

1 Ut prioribus libris Cererem frugum, & Bacchum vini parentes, ſic quoque dona tua, id eſt pabula, cum laude tua carmine deſcribemus, o Pales, nemorum & pabuli Dea: in cujus honorem Romani Palilia inſtituerunt, ne pabuli anguſtia premerentur. 2 Et te, Apollo, qui propter Amphryſum fl paviſti pecus Admeti regis Theſſaliæ. 3 Nominande & memoria digne 4 Sc *canemus*, id eſt, in hoc libro paſcua & pecora, id eſt, rem paſtoralē pertractabimus. 5 Montis Arcadiæ pecoroſæ. Mercurio & Pani familiaris. 6 Namque fabuloſa illa, quæ male feriatas & ſecuras aures delinire poterant, omitto tanquam trita, pervulgata, ac vilia 8 Occupare potuiſſent 7 Res carmine deſcribendæ 9 Mycenarum. Lacedæmoniorumque regem. 10 Imperiis, ut qui, Junone dictante, Herculem ad duodecim labores cu certamina impulerit. 11 Qui nihil unquam laude dignu xerit aut fecerit, quo ſe perio redimeret: ne profe dem die nominandus. Vide l. 2. c. 6. Quem Iſocratis mium ab infamia non vi vit. 12 Regis Ægypti. Qu quit Poeta, neſcit has fa Si quis neſciat, Mytholog me adeat. 13 In quibus tes immolavit; ſed cum i cule fruſtra tentaſſet, ab terfectus eſt. 14 Carmin ratus. 15 De quo ſupra 6 16 Herculi dilectus, & a phis raptus. 17 Inſula Æ ris, in qua Latona enixa ſ linem & Dianam. 18 Oe Piſarum & Elidis regis dicta quaſi *equorum domitr belliceſa*: cujus nuptias c fraude Myrtili meruit Pel Filius Tantali, a quo Pelo dicta eſt. 20 Clarus. 21 pro carneo, quem Ceres ſ perat.

Acer equis? tentanda via eſt, qua me quoque poſſim
Tollere humo, 3 victorque virûm 4 volitare per ora.
Primus ego in patriam mecum [modo vita ſuperſit]
Aeo rediens deducam vertice Muſas:
Primus 6 Idumæas referam tibi, Mantua, 6 palmas:
Et viridi in campo templum de marmore ponam
Propter aquam, tardis ingens ubi flexibus 9 errat
Mincius, & tenera 11 prætexit arundine ripas.
In medio mihi Cæſar erit, templumque 13 tenebit.
Ille victor ego, & Tyrio conſpectus in oſtro,
Centum quadrijugos agitabo ad flumina currus.
Cuncta mihi, 15 Alpheum linquens lucoſque 16 Molorchi,
Cursibus & 18 crudo 19 decernet Græcia 18 ceſtu.
Ipſe, caput tonſæ foliis ornatus 20 olivæ,

1 Summa quis, id eſt, dolor quem Oenomai, quibus vicit. 2 Erigere a [illegible] Hor. Od. 2. l. 3. de [illegible] *vulgares & udum [illegible] fugiente penna*. 3 [illegible] Græcorum victor, [illegible] ego primus, &c. 4 En[illegible] *me lacrymis decorat: [illegible] fatu Exit: cur? volo per ora virûm*. 5 Primus [illegible] Mantuanis, inito cum Græ[illegible] certamine, referam [illegible] eorumque præmia, vi[illegible]gnia, palmas ex He[illegible]truam, e Græcia in [illegible] 6 Gloriam & laudem, [illegible] jubent palmis coronati, [illegible] Idumææ præſtantiſſimæ [illegible]: id eſt, primus ego [illegible] nobili palma coronatus in [illegible] meam redire. 7 Et vi[illegible]monimentum erigam, po[illegible] Honoris templum atque [illegible]is ex marmore, Augu[illegible]s conſecratum. 8 *Prope, [illegible] Eclog. 8. Propter aqua[illegible] viridi procumbit in ulva. Propter humana volitat.* Ter. Adelph. *Hic propter haud [illegible] aſſiſte*. 9 Circumfluit non recto tramite, erranti ſimilis. 10 Fluvius apud Mantuam in Padum incidens. 11 Cooperit & munit. 12 Stabit itaque in medio templi Auguſti ſimulacrum. Tutelaris ſc. Dei. 13 Tuebitur, ſervabit. 14 Victor ego purpura conſpicuus, in agro Mantuano inſtitutum in honorem Cæſaris Circenſes ludos, ex more Romano, 25 miſſum per factiones 4, h e. 100 quadrigarum veteri inſtituto, ad ripam fluminis. 15 Omiſſis in poſterum Olympicis prope Alpheum fl. Elidos, & Nemeæis, ubi Molorchus excepit Herculem hoſpitio, huc ad Mantuanos ſolemnes confluet cincta pubes Græcorum, noſtros hoſce ludos cæſtibus & paleſtra celebratura. 16 A Molorcho denominati. 17 Equorum. 18 Munimine manuum, *quo pugiles ſe invicem cædunt, ex corio crudo & plumbi pleno.* 19 Certabit. 20 Victoris in Olympiacis præmii.

Dona

Dona 1 feram 2 Jam nunc 3 ſolemnes ducere pompa
Ad delubra juvat, 4 cæſoſque videre juvencos:
Vel 5 ſcæna 6 ut 7 verſis 8 diſcedat frontibus; utque
Purpurea 9 intexti 10 tollant aulæa Britanni.
In 11 foribus pugnam ex auro ſolidoque 12 elephanto
13 Gangaridum faciam, victoriſque arma 14 Quirini:
Atque hic 15 undantem 16 bello, 17 magnumque fluentem
18 Nilum, ac 19 navali 20 ſurgentes ære columnas.
21 Addam urbes Aſiæ 22 domitas, pulſumque 23 Niphaten,
Fidentemque 24 fuga Parthum verſiſque ſagittis,
Et duo rapta 25 manu 26 diverſo ex hoſte 27 tropæa,
28 Bisque triumphatas utroque ab littore 29 gentes.

1 Offeram Auguſto, templi ipſius præſidi. 2 Ante conſtitutum templum. 3 Sacrificia & ludos: quales in ſolemnibus ſacrificiis duci conſuevere, per imaginationem ducere ad templa, in quibus ſunt deorum ſacra, delectat. 4 Mactatos propter ſacrificia. 5 Umbraculum ad ludos ſcenicos exhibendos extructum. 6 Quo pacto. 7 Περίακτος, verſatilis ſcæna hinc inde diſcedens. 8 A loco priore. 9 In aulæis. 10 Sic acu picti, & aulæis intexti videantur ferre velamenta parietum aularum ex purpureo filo contexta. 11 Sc. *templi*, id eſt, in veſtibulis. 12 Ebore. 13 Ex ſpe & voto Poeta hoc potius, quam ex victoria parta, aut pugna, commiſſa cum Gangaridis pop. Indiæ ultra Gangem. 14 Auguſti: ex hiſtoria: tractatum in Senatu, *an Auguſtus, condito Imperio, Romulus* vocaretur Florus. & Sueton. Auguſt. 7. cap. 15 Ex Ægypto cum exſule & exercitu, minantes Imperio ruinam Antonium, & Cleopatram ab Auguſto devictos. 16 Rebus bellicis, ut armis & navibus: Antonius enim & Cleopatra duxere armatas naves quingentas in Auguſtum. 17 Valde, habet enim ſeptem oſtia. 18 Ægyptum fluvium. 19 Columnas ex æreis roſtris victarum navium detractis conflatas & erectas. 20 Editores. 21 In ſculptura. 22 Ab Auguſto. 23 Armeniæ fluvii accolas domitos. 24 Fuga ſimulantem *mittentem poſt terga ſagittas*. 25 quibus lege Juſt. l. 41. 26 Caſuris victoris. 27 Tam orientali quam occidentali. 28 Spolia. Tropæum autem proprie eſt *conversa* qui enim dux hoſtem in fugam converteras, Tropæum metatur; qui autem plenam victoriam conſequeretur, triumphum: arbor, cui hoſtium ſpolia affabarntur, Tropæum dicebatur. de Æn 11. 28 Bis in triumphatas, & de quibus bis triumphatum eſt, ſub Cæſare. & Auguſto. 29 Domitas & Gallos. Sueton. Ficus, Mars Cerv.

1 Su

Parii lapides 2 ſpirantia ſigna,
oles, 4 demiſſæque 5 ab Jove gentis
roſque 6 parens, & 7 Trojæ Cynthis,

nfelix 10 Furias amnemque 11 ſeverum
etuet, 13 tortoſque Ixionis angues,
rotam, & 14 non exſuperabile 15 ſaxum.
Dryadum ſilvas, ſaltuſque ſequamur
ua, Mæcenas, 19 haud mollia juſſa.
tum mens inchoat: 20 en age 21 ſegnes
: 22 vocat ingenti clamore 23 Cithæron,
canes, domitrixque 25 Epidaurus equo-

enſu nemorum 27 ingeminata remugit.

ad ornatum
s ex marmore
in Paro inſula
ir, ad vivum
ovis, Dardani,
, Aſſaraci, Ce-
Æneæ, Jüli, un-
Quaſi ſpiritum
viſa. 3 Princi-
e Julius & An-
raxerunt. 4 De-
rdanum & Ele-
i. 7 Apollo, qui
ddidit Troiam;
monitus Ilus
Infra hæc ſta-
auſa hiſcere,
ltrices Furiæ,
rotæ Ixioniæ,
Quia ſeſe plus
ciat. unde Ho-
ius rebus macre-
Ov. Met 2. 10
ionem, & Ale-
lem. 12 Fluvii
mo luctu deno-
ibus Ixion eſt
poſtquam il-
ſi amplexus.

De hoc ſupplicio refert Tibullus quoque l. 2. *Illic Junonem tentare Ixionis auſi Verſantur celeri noxia membra rota.* 14 Quod exſuperare non valet ſummum montis cacumen: de quo vide Ovid. Met 10 & Æn. 6. Q. d. Quiſquis huic operi inviderit ob has Cæſaris laudes, æterna ſibi ſupplicia timere debet. 15 Siſyphi ſc. 16 Dum Auguſto templum de marmore ponam. Redit ad inſtitutum ſuum, quod eſt Georgica deſcribere. 17 Nymphæ hæ quercuum, arborum, ut ſupra: id eſt, rem agreſtem. 18 Argumentum a Poeta nemine hactenus tractatum. 19 Non parvi pendenda, ſed ardua. 20 Adhortatio ſui. 21 Quæ ſegnes efficiunt, inutiles. 22 Nos ad ſe deſcribendum. 23 Mons Bœotiæ paſcuis nobilis; ut & Bacchantium clamore. 24 Montis Laconiæ, quæ canibus ſtrenuis *clara.* 25 *Illyrii civitas,* equis clara. 26 *Quia nemora reſonando videntur idem velle.* 27 Duplicata reſonat.

Primus & ire 1 viam; & fluvios tentare 2 minace
Audet, & 3 ignoto ſeſe committere ponti;
Nec vanos horret 4 ſtrepitus. Illi 5 ardua cervix,
6 Argutumque caput, 7 brevis alvus, obeſaque te
8 Luxuriatque toris animoſum pectus: 9 honeſti
Spadices, glaucique: color deterrimus albis,
10 Et gilvo Tum ſi qua ſonum procul arma de
Stare 11 loco neſcit, 12 micat auribus, & tremit
13 Collectumque 14 premens 15 volvit ſub naril
ignem,
Denſa 17 juba, & dextro jactata 18 recumbit in
At duplex 19 agitur per lumbos ſpina, 20 cavatq
Tellurem, & 21 ſolido graviter ſonat ungula 21 c
Talis 22 Amyclæi domitus 23 Pollucis habenis
Cyllarus, & quorum Graji 24 meminere poetæ,
Martis 25 equi 26 bijuges, & magni 27 currus A
28 Talis & ipſe jubam cervice effundit equina
Conjugis adventu 29 pernix 30 Saturnus, & altu
Pelion hinnitu 31 fugiens implevit 32 acuto.

1 Inſolitam & periculoſam. 2 Turbidos & tumidos. 3 Per quem prius iter non fecerat. 4 Ut arborum vento concuſſarum, & ſimilium. 5 Excelſa, ſublata, erecta. 6 Exiguum, breve. 7 Subſtricta. 8 Abundat pulpis. 9 Pulchri, & qui merentur honorem, ſunt pulli aut equi rubri cum ſplendore, & cærulei, ſubvirides cum nigro commiſto. 10 Et qui in albo gilvas, id eſt, ſubcroceas habent maculas. 11 Uno eodemque. 12 Arrigit, & rurſum deprimit aures, & habet membra trementia ex animorum vehementia. 13 Inſpirando. 14 Al. *fremitus*. 15 Elatis naribus profla*bit animoſos ſpiritus*. 16 Calidum flatum atque anhelitum. 17 *Juba colli eſt illi*. 18 Quieſcit *reponitur*. 19 Deducitur. 20 Ingrediens ejicit. 21 Habet nu ſolidum & integrum ſiſſum. 22 Apud Amycla coniæ urbem, orti. 2 domitoris equorum ac C quorum utrique alternis Cyllarus: non ſecus ac & Pollux Caſtores dic 24 Mentionem fecerunt. mos & Phobos. 26 Bin trahentes in curru Mar Equi trahentes currum Achillis, Xanthus, Balii daſus. 28 Effectus equus. leriter currens, quia eq Saturnus Phyliræ con interventu uxoris Opis equum convertit, fugitq lion Theſſaliæ montem facie conjugis. 32 In fig rocis animi prolato.

tera nec 2 fœturæ habilis, nec fortis aratris.
a, 3 ſuperat gregibus dum læta juventus,
mares: mitte in Venerem 4 pecuaria 5 primus,
: aliam ex alia generando 6 ſuffice prolem.
ima quaque dies miſeris mortalibus ævi
ma fugit: 9 ſubeunt morbi, 10 triſtiſque ſenectus;
ur, & dura 11 rapit inclementia mortis.
t 12 erunt, quarum 13 mutari corpora malis.
t 14 enim 15 refice: ac, ne poſt 16 amiſſa requiras,
veni, & ſobolem 18 armento 19 ſortire quotannis.
ec non & pecori eſt idem delectus equino
ulo, 21 quos in ſpem ſtatuis ſubmittere 22 gentis,
ncipem 23 jam inde a teneris impende 24 laborem.
Continuo pecoris generoſi pullus in arvis
ltum ingreditur, & 26 mollia crura 27 reponit:

ſ, id eſt, ante quartum
. poſt decimum. 2 Ge-
propagationi. 3 Dum
mas fœturæ habilis,
vacent: quo perpetue-
. & conſervetur ſpe-
cora. 5 Cum primum
. 6 Subminiſtra, ſub-
t quia in fluxu omnia
que ætas vegeta, ſub-
s lex in fundo: mu-
le & mares & femi-
regetioribus, ne in-
degeneret ſoboles. 8
d de Arte: *Cito pede*
, *Nec bona tam ſe-qui-*
bona prima fuit. Et
9 *feſtinat enim decur-*
Eloſculus anguſta, mi-
riſſima vita Portio;
: *dum ſerta, unguen-*
Poſcimus, obrerit non
ſenectus 9 Subſequun-
ſer. Phor. I ſa ſenectus
Horat. Multa ſenem

circumveniunt incommoda. 11 Delet & extinguit. 14 Mares, & præcipue vaccæ. 13 In melius. 14 Itaque. 15 Suffice, ut ſuccedatur a novis. Metaph. a foro & judiciis: aut reforma in melius. 16 Genus bonorum armentorum degenerando ad interitum intendiſſe. 17 Præveni. 18 Reficiendo. 19 Elige. 20 Eadem quoque diligentia adhibenda eſt circa equos, ut *corpora præcipue matrum legas*; item, ut quotannis ſoboles armento eligatur. 21 Admiſſarium & equam, id eſt, qui admittantur ad generationem. 22 Generis & gregis equini. 23 Jam inde a pullo: ut a generoſis parentibus deſcendat. 24 Diligentiam & curam illis equis. 25 *Mox ut natus eſt*. Tradit jam *equi nobilis generoſique ſigna*. 26 Facili motu & agili. 27 Iterum ponit, reducit alterno cruſum explicatu.

Pri-

Tollitur: 1 humescunt 2 spumis, 3 flu·que sequent
4 *Tantus* 5 *amor laudum, tanta* 6 *est victoria cura!*
7 Primus 8 Erichthonius currus & quatuor ausus
Jungere equos, 9 rapidisque rotis insistere victor.
Frena 10 Pelethronii Lapithæ, 11 gyrosque 12 ded
Impositi 13 dorso, atque 14 equitem docuere sub a
Insultare solo, & gressus glomerare 15 superbos.
16 Æquus 17 uterque labor: 18 æque juvenemque
gistri
Exquirunt, calidumque animis & 19 curribus acrem:
Quamvis sæpe 20 fuga versos 21 ille 20 egerit hoste
Et patriam 22 Epirum referat, fortesque 23 Mycena
24 Neptunique ipsa deducat origine gentem.
25 His animadversis, 26 instant sub 27 tempus,
omnes
Impendunt curas 28 denso 29 distendere pingui,
Quem legere ducem, & pecori dixere maritum:
30 Florentesque 31 secant herbas, 32 fluviosque minist

1 Ipsi equi humescunt. 2 Proprii sudoris. 3 Et anhelitu sequentium equorum. 4 Epiphonema. 5 Cupiditas. 6 Equis, 7 Docet, qui primi fuerint equorum domitores. 8 Vulcani & Telluris filius: qui primus dicitur quadrigis usus, ut decentius celaret pedes suos anguineos. Plin. l. 7. Ovid. 2. Met Alii aliis hoc inventum deferunt. 9 Raptim procurrentibus 10 Centauri Pelethronium montem Thessaliæ incolentes 11 Modum ducendi equos in gyros. 12 Equis. 13 Equino 14 Equum, inquit Agel. l 10. cap 5. & alii. Sic vector, qui vehitur. potest tamen ipse eques intelligi. Lapithæ docuere *equirem in armis insultare solo, & fingere equi gyrantis* glomerat*os gressus*. 15 Superbi animi *indices*. 16 *Utilis* est. 17 Docendi *equum insultus* & ingressus. 18 Equi*sones* & magi equum quærunt annis, animi & cursu acrem: quibus mu nisi claret, frustra erit in be victor, frustra patriam pr ferret aut parentes. 19 Ut s gressus glomerare superbos. Fugaverit. 21 Nobilis equus. Supra Georg 1. *Eliadum pal Epirus equarum*. 23 *Aptum cet equis Argos, ditesque Myc* Horat 24 Descendatque ab equo, quem Neptuni percussa dente tellus edidit. 25 His & animis in equo annotatis Magistri armentorum dilige curant. 27 Admissuræ. 28 rus ille, quem patrem mari que gregis denguivere, ele saginetur probe, ut Veneri ciat. prolemque similem gi 29 Implere. 30 Al. Pubescent Abscindunt ei 32 Aquam alem, qua pingues fiant.

1 Fac

:, ubi aut morbo gravis, aut jam ſegnior

de domo; nec turpi ignoſce ſenectæ.
enerem ſenior, fruſtraque 5 laborem
ut: &, ſi quando ad 7 prælia ventum eſt,
in ſtipulis magnus ſine viribus 9 ignis,
it Ergo 11 animos ævumque notabis
c alias 13 artes, 14 proemque parentum,
e dolor victo, quæ gloria 16 palmæ.
, cum 18 præcipiti certamine campum
10 ruuntque effusi 21 carcere currus?
tæ 23 juvenum, 24 exultantiaque haurit
pulſans: 26 illi instant 27 verbere torto,
: lora; 29 volat vi 30 fervidus axis;
jamque elati 31 ſublime videntur
uum ferri, atque assurgere in auras
: 34 requies. At fulvæ 35 nimbus arenæ

& admiſſa- 2 Deficiatine domi, , ne coeat. 2. 5 Martis, 2 jam ante. gratum. 7 im 8 Quan- Sc *crepat*: uſtitiæ non caloris, nec i, cito exignis. 10 2, quia non Animoſita- 12 Deinde s eos deſtiiem parenolim. 15 os incendiſſent, *victoriæ*. 17 *rum cupertamine. currunt.*

19 Equi ſimul rapuere. 20 Et cum quadrige protrahantur, quaſi ruant, ſuum emiſſi carceribus, id eſt, repagulis ſeu locis, ubi prius arcebantur. 21 Carceribus 22 Attentæ ſunt ad victoriam. 23 Aurigarum aut ſectantium. 24 Salientia de ſpe victoriæ. 25 Sollicitans invadit. ferit 26 Juvenes aurigæ. 27 Scutica, flagello ex chordis intortis 28 Inclinato capite, quaſi protrahant equos. habenas laxant. 29 Præceps fertur, ut volare videatur, vehementi tractu equorum. 30 Ex ſubito motu. 31 Sublimiter. 32 Cursum, ac ſi vacuus ſit. 33 *Nec mora, nec requies interdatur ulla* Lucret 4 1 34 eſt aurigis & equis. 35 Nubes ſeu globus *in morem nubis* ex arena *diva collectus erigitur*, a pedibus animaforum ejusdem excitatus.

Romanum eſt, 1 œſtron Graji vertere vocantes;
2 Aſper, 3 acerba 4 ſonans: quo tota exterrita 5 ſil
Diffugiunt armenta; 6 furit mugitibus æther
Concuſſus, ſilvæque, & 7 ſicci ripa 8 Tanagri.
9 Hoc quondam monſtro horribiles exercuit iras
Inachiæ Juno, 10 peſtem meditata juvencæ.
11 Hunc quoque, nam 12 mediis fervoribus acrior 13 inſta
Arcebis gravido pecori, armentaque paſces
14 Sole 15 recens orto, aut 14 noctem ducentibus aſtris
Poſt partum, cura in vitulos traducitur omnis:
16 Continuoque notas & nomina gentis inurunt:
Et quos aut pecori malunt 17 ſubmittere habendo,
Aut aris ſervare ſacris, aut ſcindere terram,
Et campum 18 horrentem fractis invertere glebis.
Cetera paſcuntur virides 19 armenta per herbas
20 Tu, quos ad 21 ſtudium atque uſum formabis 22 agreſtem,
Jam vitulos hortare, 23 viamque inſiſte domandi,
Dum 24 faciles animi 25 juvenum, dum 26 *mobilis ætas*
Ac primum 27 laxos 28 tenui de vimine circlos
Cervici ſubnecte: dehinc, ubi 29 libera colla
Servitio aſſuerint, ipſis 30 e torquibus aptos

1 Quia furorem, quem œſtron vocant, animalibus, quæ perſequitur, inducit. 2 Aculeo aut morſu. 3 Acerbe; nomen pro adverbio. Hemiſtichium. 4 Volatu. 5 Per ſilvas. 6 Furorem taurorum & boum reſonat. 7 In æſtate. 8 Fl. Lucaniæ. 9 Hujuſmodi œſtro uſa eſt Juno pelicem Io, Inachi filiam, a Jove in vaccam mutatam, ut lateret uxorem: quo œſtro agitata ſe in mare præcipitavit. Ovid Met. 1. 10 Furorem exercens & inferens. 11 Volitantem, id eſt, *œſtrum aut aſilum*. 12 Sub medio *æſtu ſolis*, qui fere eſt paulo *poſt meridiem*. 13 Volitans. *14 Nunc aut veſperi*. 15 Recenter. *16 Signum*, notis domini, *Genaris*, [illegible], & cui deſtinentur muneri, ſoboli propagandæ ſacrificiis, aut agriculturæ. 17 Submittere. 18 Aſperum & herbolum. 19 Vaccæ juniores, [illegible] *Ipſa autem macie tenus armenta*, id eſt, vaccas, diſcernit a maribus. 20 Ratio domandi juvencum a teneris, & gradatim 21 Exercititum. 22 Agroſtem colendorum. 23 Et rationem inſtitue. 24 Flexibiles & docſunt ad faciendum, quod vomus. 25 Juvencorum. 26 gubernari, mollis & non d 27 Solutos, non prementes. Circulos ſeu torques vimi 29 Domita, & uitro ſe ſub tentia. 30 Aptatos ex ipſis culis, id eſt, ex eo, quod circulos perpeſſi ſunt.

Jungs

ires, & coge 2 gradum conferre juvencos:
jam ſæpe rotæ ducantur 3 inanes
, & 4 ſummo veſtigia pulvere fignent;
5 nitens ſub pondere 6 faginus axis
, & 8 junctos temo trahat 9 æreus 8 orbes.
pubi indomitæ non gramina tantum,
cas ſalicum frondes, ulvamque 12 paluſtrem,
ta manu carpes ſata: nec tibi 13 fœtæ
ıtrum 15 nivea implebunt 16 mulctralia vaccæ,
in dulces conſument ubera natos.
ıella magis 19 ſtudium, 20 turmaſque feroces,
ibea rotis prælabi flumina Piſæ,
luco currus agitare 22 volantes:
i labor eſt, 23 animos atque arma videre
a, 25 lituoſque pati; tractuque gementem
a, & 26 ſtabulo frenos audire ſonantes.
prque magis 27 blandis gaudere magiſtri
& 28 plauſæ ſonitum cervicis amare.
jam primo depulſus ab ubere matris,
inque vicem det mollibus ora capiſtris
jo & jamque tremens, & jam inſcius ævi.

conſentientes ac
tes, æqualium vi-
l & conjunctim in-
ıonuſtæ. 4 Diſcant
:re. 5 Laborans.
bus. 7 Strepitum
. 8 Rotas ſibi an-
e munitus ac for-
acis vitulis adhuc
Edules ſeu minu-
eſca juvencorum.
:org. *veſcamque pa-*
: in paludibus na-
e jam pepererunt.
ıus, id eſt, majo-
ıebant, qui lactis
15 A candore la-
in quæ mulgetur,
ulgebis matres. 17
rum ſuorum ex-
s vitulos adara-
tra deſtinatos. 18 Docuit, quæ
cura ſit circa boves generandos,
educandos, domandos habenda;
jam ad equos tranſit. 19 Cura.
20 Equeſtres ad bellum. 21 Aut
in certamine Olympico curru con-
tendere, qua Alpheus alinit Pi-
ſam oppidum Elidos regionis,
ubi ſacer eſt Jovi lucus. 22 Ce-
lerrime decurrentes. 23 Geſtus,
qui animos bellantium indicant.
24 Virorum animoſe bellantium.
25 Pati cornuum & lituorum ſtri-
dorem, quibus equites accendi
ſolent, necnon ſtrepitum gemen-
tium rotarum. 26 In ſtabulo. 27
Sentire blandimenta & poppyſma-
ta a manu magiſtri equorum. 28
Molliter palpata. 29 Pulſus. 30
Dum annis teneri & operum ru-
dis vinci laborat.

At, tribus exactis, ubi quarta accesserit 1 æstas,
2 Carpere mox gyrum incipiat, gradibusque sonare
3 Compositis, 4 sinuetque alterna volumina crurum
Sitque laboranti similis: tum curribus auras
Provocet; ac per 5 aperta volans, ceu liber habenis
5 Æquora, 6 vix summa vestigia ponat arena.
Qualis, 7 Hyperboreis Aquilo cum 8 densus 7 ab
9 Incubuit, Scythiæque 10 hiemes atque 11 aridus
differt
Nubila: tum segetes altæ campique 13 natantes
Lenibus 14 horrescunt flabris, 15 summæque sonori
Dant 15 silvæ, longique 16 urgent ad litora fluctus
17 Ille volat, simul arva fuga, simul æquora 18 verrit
19 Hic vel ad 20 Elei metas & maxima 20 campi
Sudabit spatia, & spumas 21 aget ore cruentas:
Belgica vel 22 molli melius 23 feret 24 effeda collo
Tum demum crassa magnum 25 farragine corpus
Crescere jam domitis sinito: namque 26 ante domari
Ingentes tollent animos, 27 prensique 28 negabunt
29 Verbera lenta pati, & duris parere 30 lupatis,
31 Sed non ulla magis vires industria firmat,

1 Annus. Al. *ætas*. 2 Carptim statim efficere gressum in morem gyri. 3 Arte factis & decentibus 4 Alterna glomeret volutetque crura. 5 Campos amplos & patentes. 6 Discat esse velox. 7 A regionibus Scythicis, super quas flat Boreas. 8 Nubilosus & pluviosus. 9 Cœpit flare 10 Tempestates. 11 Sine pluviis. 12 Dispergit, dissipat, & in diversas regiones fert. Lucret. 1. lib. *Et nubila differt*. 13 Undantes, fluctuantes, crispantes segetes. 14 Contremiscunt. 15 Summitates arborum. 16 Impellunt se 17 Ventus Aquilo. 18 Æquans & *quasi scopis purgans*. 19 Equus &c. *qui ficut* Aquilo supervolat. 20 *Currendi* terminos, id est, *curuli certamine*, quod in Elide, Peloponnesi urbe, fit; & e cies pro genere. 21 Exc 22 Domito, non rebelli: 2 het, id est, vel erit equu sor, vel vectarius. 24 Vel & currus Belgis in usu ad & olim ad prælia. *Effeda* prie est genus currus Galli Nutrimento ex farre facto Priusquam domiti fuerint Quando capiuntur ad domar 28 Nolent. 29 Flagella m 30 Frenis asperrimis, insi pinorum dentium ferratis. *Et placido duros accipit ore* 3 Neque tamen sagina tantum valet ad increment um & equorum, firman ipsorum vires: quantum nere a Venere, in longinq scua mares ablegatos.

ula dum capti circumvectamur 1 amore
ec ſatis armentis. 3 Superat pars altera 4 curæ,
migeros 6 agitare greges, 7 hirtaſque capellas.
labor: hinc laudem fortes ſperate coloni
ſum animi dubius, verbis 10 ea vincere 11 magnum
ſit, & anguſtis hunc addere rebus honorem.
me 13 Parnaſſi 14 deſerta per ardua dulcis
15 amor. juvat ire 16 jugis, qua nulla 17 prioum
n 18 molli 19 divertitur 20 orbita clivo.
, veneranda Pales, 21 magno nunc ore ſonanem.
, 22 ſtabulis edico in mollibus 23 herbam
ves, dum mox 24 frondoſa reducitur æſtas:
ram ſtipula filicumque 25 maniplis
ſubter humum, glacies ne frigida lædat
ecus, 28 ſcabiemque ferat, 29 turpeſque poagras.

operis. 2 Sc. dictum
oribus animalibus, ut
equis. 3 Supereſt. 4
ſcepti. 5 Ut oves. 6
, id eſt, deſcribere.
aut piloſas. 8 Labor
citur in tuendis minoalibus, *vel* labor meanda re tam humili:
major: ut l 4 Georg.
*abor, at tenuis non glo*mpione cum Lucretio,
atur. *Nec me animus*
um ſint obſcura: ſed acri
rſo laudis ſpes magna,
10 Eas res extollere.
le. 12 *Me vero primum*
te omnia Muſa, quarum
, ingenti percuſſus amore,
a 2. Georg. 13 *Montis*
hocide. Muſis conſe*dia Pierides dum peragro lo*
cos amœnos, &c. Lucret. l. 1. & 4. 15 Suſcepti negotii, aut gloriæ ſpectatæ. 16 Per juga Parnaſſi montis ea parte &c. 17 Veterum Poetarum. 18 Facili aſcenſu. Eſt enim fons Caſtalius ad ima Parnaſſi montis in Phocide. 19 Traducit ad Caſtalium fontem. 20 Semita. 21 Nunc decet ſonare carmine res parvas extollente. 22 Non educendæ oves paſtum per hiemem, ſed continendæ domi ad uſque ver frondoſum in ſtabulis mollibus, ſtipula & filice ſtratis. 23 Fœnum, frondem populeam, ulmeam, folia ficulnea, palmeam, furfur. Varro l. 2 c 2 Cato 5. c. 24 Frondibus plena. 25 Faſciculis. 26 Oves. 27 Debile, *tenerum*. 28 Scabiem inferat. 29 Pedum ægritudines, tumidos *eos facientes*.

1 Et ſtabula aſpectans regnis exceſſit 2 avitis,
Ergo omni cura vires exercet, & inter
Dura jacet 3 pernix 4 inſtrato ſaxa cubili,
Frondibus 5 hirſutis & carice paſtus acuta:
Et 6 tentat ſeſe, atque 7 iraſci in cornua diſcit,
Arboris obnixus trunco: ventoſque laceſſit
Ictibus, & 8 ſparſa ad pugnam 9 proludit arena.
Poſt, ubi collectum robur, viteſque refectæ,
10 ſigna movet, 11 præcepſque 12 oblitum fertur in hoſtem
13 Fluctus ut, in medio cœpit cum albeſcere ponto,
Longus, ex altoque 14 ſinum trahit; 15 utque voluta
Ad 16 terras, 17 immane ſonat per ſaxa, 18 neque ipſe
Monte minor procumbit: at 19 ima 20 exæſtuat unda
21 Vorticibus, 22 nigramque alte 23 ſubjectat arenam:
24 Omne 25 adeo genus in terris hominumque ferarumque,
Et 26 genus æquoreum, pecudes, 27 pictæque volucres
28 In furias, ignemque 29 ruunt 30 amor omnibus idem.
Tempore 31 non alio catulorum oblita leæna,
Sævior erravit 32 campis: nec funera 33 vulgo

1 Et reſpiciens paſcua, in quibus dudum imperaverat vaccis. 2 In quibus majores ſui dominati ſunt. 3 Obſtinatus, ut ſe auſteritate reficiat, & pernoctans. 4 Non ſtrato, nudo & aſpero. 5 Spinoſis. 6 Experitur. 7 Iratus experitur cornua vires in arboris trunco, tanquã ad pugnã exerceat ſe. 8 Pedibus. Unde in Bucol. ait *Jam cornua petat, & pedibus qui ſpargat arenam*. 9 Facit præludium & exordium ad pugnam. 10 Redit ad hoſtem ut ſuperior victorem, renovat prælium, debellat, proſligat. Tractum a re militari, ubi ſunt vexilla. 11 Impetuoſus. 12 Negligenter propter partam victoriam *agentem*. 13 Æ. 11 *Qualis ubi alterno procurrit*, &c. 14 *Curvatur unam*, vocabulitatem ipſam, *fit*, ut fluctus excitatur in medio mari, leniter pauiatimque per aquas depellitur, 15 Et poſtquam. 16 Scopulos. 17 Immaniter. 18 Et ſtat æqualis ipſi ſcopulo, cui impellitur fluctus. 19 E fundo maris. 20 Ebullit. 21 Gyris & ſcaturiginibus. 22 Quia humidam, aut terræ profunde permiſtam. 23 Surſum jactat. *Hæc regna tenet puer immitis, Spi[cula] cujus ſentit in imis [ca]rulus unais grex Nereidum. Fl[am]mamque nequit relevare mari. Ho[c] amat inſani belina ponti.* Sca[ſ]: Hipp. 25 Certe omnino. 26 [Fe]ſces. 27 Pulchræ, verſicolo[res]. 28 In furialis amoris ardo[rem]. 29 Præcipites currunt. 30 [Om]nia hæc amant, aut eodem [mo]do ſævus & vehemens eſt [Q]uam quo furit libidine, [ſæ]que. 32 Per campos. 33 P[ro]

Tam

nt, & 1 gravido 2 superant vix ubere limen.
p omni 4 studio glaciem ventosque 5 nivales,
ainus est illis curæ mortalis egestas,
etes: victumque 7 feres, & 8 virgea 9 lætus
la; nec tota claudes 10 fœnilia bruma
co, 11 Zephyris cum læta 12 vocantibus 13 æstas,
as 14 utrumque gregem, atque in pascua mittes.
nferi primo cum sidere, 16 frigida rura
us: 17 dum mane novum, dum gramina 18 canent,
m tenera pecori gratissimus herba est.
i 19 quarta 20 sitim cæli collegerit hora,
a querulæ 21 rumpent arbusta cicadæ,
ma, aut 22 alta greges ad stagna jubeto
Taurum 24 ilignis potare canalibus undam:
Aestu mediis umbrosam exquirere vallem,
ngi 26 Jovis 27 antiquo robore quercus
adat ramos; aut ficubi 28 nigrum
crebris 30 sacra nemus 31 accubet 30 umbra:
ues dare rursus aquas, & pascere rursus
occasum; cum frigidus aera vesper
perat, & saltus reficit jam 33 roscida luna,
que Alcyonen resonant, acalanthida dumi.

1 Lento & onusto. 2 Ferre possunt. 3 Quo consuevere, suique valent, ut parent, 4 egestas desiderat, 5 prospice necessaria, 6 eas alantque. 7 Qui cum nivibus 8 Ab eis. 9 Latabunt frondes. 10 Lignea, in quibus fœnum servatur. 11 Ubi novam 12 ver evocarint Zephyri. 13 Invitantibus te. 14 & gregem. 15 Cum 16 Sc. *est*, aut *advenit* 17 & caprarum. 18 Cum 19 apparet sidus *stellæ lucidæ, id est, primo mane.* 20 Vesperi. 21 *Autumno tempore.* 22 *Meridianum tempus est* novum. 18 Pruina. 19 Post ortum solis. 20 Siccitatem & æstum aeris, id est, cum animalia sitient. 21 Καθ' ὑπερβολὴν ut, *rupta lectore columna*; & *fregit subsellia versu*. 22 Profunda. 23 Defluentem. 24 Ex ilice factis. 25 Caloribus. 26 Sacra Jovi quercus. 27 Ex trunco longævo. 28 Caliginosum. 29 Dense positis. 30 Umbra tali, qualis solet esse in lucis sacris 31 Vicinum jaceat. 32 Ab æstu. 33 Roriflua, demittens vaporem humidum, qui in altum subvectus fuerat. 34 Vesperi, dies inclinante, ubi *tota resonant cantu* halcyonum *avium, quæ in mari in summa tranquillitate* nidificare solent. *dumi carduelium.*

Et 1 mentem Venus ipſa dedit, quo tempore 2 Glauc
Potniades 3 malis membra abſumpſere quadrigæ.
4 Illas ducit amor 5 trans Gargara, tranſque 6 ſonantem
7 Aſcanium: 8 ſuperant montes, & flumina tranant.
Continuoque, 9 avidis ubi ſubdita flamma medullis,
Vere magis [10 quia vere calor redit oſſibus] illæ
11 Ore omnes verſæ in Zephyrum ſtant rupibus altis,
Exceptantque leves auras: & ſæpe ſine 12 ullis
Conjugiis vento gravidæ (mirabile dictu)
Saxa per & ſcopulos, & 13 depreſſas convalles
Diffugiunt; non, Eure, tuos, neque Solis ad ortus;
In Boream 14 Caurumque, aut unde 15 nigerrimus Auſter
Naſcitur, & 16 pluvio contriſtat frigore cælum.
17 Hinc demum, 18 hippomanes vero quod nomine dicunt
Paſtores, lentum diſtillat ab 19 inguine virus:
Hippomanes, quod ſæpe 20 malæ 21 legere novercæ,
Miſcueruntque herbis, & 22 non innoxia verba.
23 Sed fugit interea, 24 *fugit irreparabile tempus*,

1 Talem impetum amoris 2 A Glauco educatæ. Glaucus, filius Siſyphi, ſprevit ſacra Veneris: irata Dea equas ipſius ſtimulis ſuis furiavit, ita ut Glaucum diſcerperent juxta Potniam, Bœotiæ urbem, non procul a Dirce. 3 Maxillis & dentibus membra Glauci dilaceraverunt. 4 Fert & impellit equas. 5 Trans montes & flumina Gargara, mons Troadis. 6 Impetu aquarum. 7 Aſcanius eſt fluvius Myliæ. 8 Equæ tranſcendunt. 9 Calidis igni amoris. 10 Equæ libidinis furiis exſtimulantur circa vernum Æquinoctium. 11 Sedandæ æſtuantis libidinis deſiderio, aſcendunt in montes, *verſæ* ad Zephyrum, illius *excipiunt auras*, hinc concipiunt *tum quidem abortivum*, qui *fluit ab inguine*, viroſus, di*citque hippomanes*. De alio hippomane, *caruncula naſcentis equi de fronte revulſa*, infra lib 4. Æn. 12 Ulio maſculorum femine aut commiſtione. 13 Humiles. 14 Ventum flantem ab occaſu ſolſtitiali. 15 Caliginoſiſſimus. 16 Ex pluvia aut cum pluvia nato, id eſt, grandine. 17 Ex hoc furore libidinis. 18 Quia *hippos equus* eſt, & *μανία equæ furor*. 19 Pudibundis equæ. 20 Ardentes amore privignorum, ut Phædra, & aliæ veneficæ: ſupra 1. Georg. 21 Collegerunt. 22 Noxia. 23 Caſtigat ſtudium ſuum ſingulis nimis immoratum: transitque ad *curam ovium & caprarum*, *quæ eſt tertia libri hujus pars*. 24 De velocitate curſu temporis Ovid 3. de Arte *Lud te: eadem nave fluentia nunquam Nec quæ præteriit, retrorſum revocabitur unda. Nec, quæ præteriit, hora redire poteſt.*

Sim-

1 aggeribus niveis 2 informis, & alto
u late, ſeptemque 3 aſſurgit in ulnas.
iems, ſemper 4 ſpirantes frigora cauri.
5 pallentes haud unquam diſcutit umbras:
m 7 invectus equis 8 altum petit æthera; nec cum
tem Oceani 10 rubro 11 lavit æquore currum.
eſcunt ſubitæ currenti in flumine 13 cruſtæ,
jam 14 tergo 15 ferratos ſuſtinet 15 orbes,
illa prius patulis, nunc 16 hoſpita plauſtris.
e diſſiliunt vulgo, veſteſque 18 rigeſcunt
20 cæduntque ſecuribus humida vina:
t ſolidam in glaciem 22 vertere 23 lacunæ:
ne impexis induruit 25 horrida barbis.
vo non ſecius 26 aere ninguit:
ea pecudes: 28 ſtant circumfuſa pruinis
i rga boum: 29 confertoque agmine cervi
per 31 mole nova, & ſummis vix cornibus 32
ant
immiſſis canibus, non 33 ceſſibus ullis,
: 34 agitant pavidos 35 formidine pinnæ:

cumulis niviam. 2 forma aut ornatu. 3 ſpirantes, aut flando. 5 Pallorem inducentes. 7 In hemiſphæra. 8 Oritur. 9 Præterrentem. 10 A reflorum Solis occidente, id eſt, cum occidit fluminaque alia, ſit, durantur glacie. 13 *Cruſtæ, pedibus nunc noves pontes Ducunt* 14 *bara plauſtra boves.* ta glaciei. 14 In ſu- 15 Rotas *plauſtro- matas.* 16 *Tranſmeca- ca inſtrumenta fri- r paſſim.* 18 *In-* dureſcunt congelatæ. 19 Quibus homines inluti ſunt. 20 *Nudaque conſiſtunt formam ſervantia teſta Vina, nec hauſta meri, ſed data fruſta bibunt* Ovid Triſt 3 l. & Pont lib. 3. 21 Ut unus ſit globus glaciei. 22 Sc. id eſt, verſæ ſunt. 23 Aquæ collectiones. 24 Glacies ex deſtillationibus naſi aut halitus. 25 Concreta. 26 Scythico. 27 Moriuntur frigore & inedia. 28 Rigeſcunt. 29 Quia agminatim paſci ſolent cervi. 30 Conſtringuntur frigore. 31 Nivium & glaciei. 32 Eminent, & extra nives apparent. 33 Retibus. 34 Venantur & perſequuntur Scythæ. *35 Linea* plumis verſicoloribus, *iiſdemque uſtulatis, inter- texta, quæ viſu & odore terri- tos cervos in veras plagas ob- ſtantes impellat.*

1 Sed

1 Poſt hinc digreſſus jubeo frondentia capris
2 Arbuta ſufficere, & fluvios præbere recentes;
Et ſtabula 3 a ventis hiberno opponere ſoli
Ad medium converſa diem: cum frigidus olim
Jam 4 cadit, 5 extremoque irrorat Aquarius anno.
6 Hæ quoque non cura nobis leviore tuendæ;
Nec minor 7 uſus erit: 8 quamvis 9 Miletia magno
Vellera 10 mutentur 11 Tyrios incocta rubores.
12 Denſior 13 hinc ſoboles: hinc largi copia lactis.
Quam magis 14 exhauſto ſpumaverit 15 ubere 16 mulctra
Læta magis preſſis manabunt flumina mammis.
Nec minus interea barbas 17 incanaque menta
18 Cinyphii tondent hirci, 19 ſætaſque comantes
20 Uſum in caſtrorum, & miſeris velamina nautis,
21 Paſcuntur vero ſilvas, & 22 ſumma 23 Lycæi,
24 Horrenteſque rubos, & 25 amantes ardua dumos.
Atque ipſæ 26 memores redeunt in tecta, ſuoſque

1 Poſtea ab ovium præceptione digreſſus. 2 Frondes arbutorum, nec non recentem in dies aquam abunde ſubminiſtrare. 3 Ita ad meridiem ſita, ut ſpectent tamen orientem. 4 Occidit 5 *Ubi inverſum contriſtat Aquarius annum*, ſc. Januario: loquitur enim ſecundum opinionem illorum, qui annum a Martio incipiebant: hoc enim pacto Aquarius & Piſces in extremo anno eſſe videntur. 6 Caprilla æque ac ovilla curanda erunt. 7 Utilitas. 8 Quamvis vellera, quæ ferunt oves juxta Miletum, in ſummo pretio ſint. 9 Miletus urbs Ioniæ principe lana nobilis. 10 permutatione mercium, commercio. 11 Tyria incocta purpura. 12 Quam ex ovibus, quæ fere ſinguios pariunt. 13 A capris, *quæ binos fere pariunt*. 14 Emulgeo. 15 *Quæ ubera*, quo magis *preſſa & emulſa*, eo magis lacte *manant*. 16 *Vas* mulctrale, in quod mulgetur. 17 Valde cana: ut 6. Æn. ſub finem, de Numa. 18 Cinyphus, fl. Africæ ubi inſignes hirci. Synecdoche ſpeciei pro genere. Cinyphii Paſtores tondent menta & barba *hircis*: vel Paſtores tondent barbas Cinyphii hirci, id eſt hircorum: *tondent* pro *tondentur* poni, vult interpretum vulgus, id eſt, habent barbas tonſas. 19 Pilos, villos. 20 Ut fiant integumenta contra pluviam. 21 Capræ & hirci. 22 Verticem & ſummitatem. 23 Montium, ut Lycæus mons eſt Arcadiæ. Synec ſpec. pro genere. 24 Vepres & ſperos. 25 Spinas appetentes arduna loca, id eſt, capræ non carpunt prata: quorum fœnum pretioſum ſit, ſed frondes. 26 Memores caprilium ſuorum, & nomine reducente domum redeunt tempeſtive. hædoſque una ducunt cum oves, ſtultum pecus & obliviosum, cuſtode indigeant.

lta vocans: 1 nec tu aſpernata vocantem.
tis amor, cytiſum 2 lotoſque frequentes
ſalſaſque ferat 4 præſepibus herbas
amant fluvios magis, & magis ubera 7
nt,
ltum referunt in lacte 8 ſaporem
excretos 10 prohibent a matribus hædos,
12 ferratis præfigunt 11 ora capiſtris.
te die mulſere horaque diurnis,
emunt: quod jam 14 tenebris & ſole 15
te,
exportans 16 calathis 17 adit oppida pa-

m ſale 19 contingunt, 20 hiemique repo-
a
ura canum fuerit 22 poſtrema: ſed una
ſtæ catulos, 24 acremque Moloſſum
pingui. Nunquam cuſtodibus illis
m ſtabulis furem, incurſuſque luporum,
os 27 a tergo horrebis 28 Hiberos.
curſu timidos agitabis 29 onagros,
leporem, canibus venabere damas.
lutabris pulſos ſilveſtribus apros

a es. 2 Habendi ſum. 20 In hiemem. 21 Paſto-
s ioti frequenter ri 22 Minima 23 Laudantur
d præſepia. 5 Ex paſſim Lacones & Epirotici ca-
erbis. 6 Oves fre- nes. Hic ad cuſtodiam & venа-
, unde plus lactis tionem. 24 Strenuum ad vena-
rndunt. 8 Quia tum & cuſtodiam pecoris. 25 Li-
9 Majuſculos & quore a caſeo aut lacte defluen-
rimeſtres. 10 Ar- te, quo pingues fiunt canes. 26
blactant eos. 11 Noctu adorientem. 27 Per inſi-
12 Ferro, ut cia- dias gregem inſequentes cum hor-
nde hædi fugere rore expavebis. 28 Hiſpanos,
a lædant. 13 In beliicolos, adeoque prædones, &
14 Ingruentibus. abigendos. 29 Silveſtres asinos,
16 Lac illud, la- quorum pulli in deliciis. Mart.
in vaſculis vimi- *13 l. 94 Epigr.* 30 E locis
neis. 17 Ut; cibatis, quibus gaudet amica
ficio aut conſer- luto ſus.
gunt hæc præſ.

1 Sed fruſtra oppoſitum 2 trudentes pectore montẽ
Cominus obtruncant ferro, graviterque 3 rudentes
Cædunt, & magno læti clamore reportant.
4 Ipſi in defoſſis ſpecubus ſecura ſub alta
Otia agunt terra: congeſtaque robora, totaſque
Advolvere focis ulmos, ignique dedere
5 Hic noctem ludo 6 ducunt: & 7 pocula læti
8 Fermento atque acidis 9 imitantur vitea ſorbis.
10 Talis Hyperboreo ſeptem ſubjecta trioni
Gens effren.. virûm Riphæo tunditur Euro,
Et 11 pecudum fulvis velantur corpora 11 ſætis.
12 Si tibi 13 lanitium curæ; primum 14 aſpera filv
15 Lappæque tribulique 16 abſint: fuge pabula 17 l
Continuoque greges 18 villis 19 lege mollibus albos
20 Illum autem, quamvis aries ſit candidus ipſe,
Nigra ſubeſt udo tantum cui lingua palato,
21 Rejice, ne maculis 22 infuſcet vellera 23 pullis
24 Naſcentum: 25 plenoque alium circumſpice cam
26 Munere 27 ſic 28 niveo lanæ, ſi credere dignum
28 Pan Deus Arcadiæ captam te, Luna, fefellit,

1 Sed fruſtra conatos cervos nivium montem aut nivis cumulum oppoſitum tradere, venatores ipſi cominus conficiunt. 2 Cervos. 3 Catachreſtice translatum ab afinis 4 Scythæ. 5 In hujuſmodi ſpecubus. 6 Tranſigunt. 7 Potum, quem vitis profert, id eſt, vina 8 Pomm ex hordeo fermentant, ſorbiſque condiunt, ut vini ſapiat. 9 Similitudinem vini habentia conficiunt. 10 Atque hæc eſt vitæ ratio genti efferæ. quæ habitat terras ſubditas ſeptentrionali axi, vapulatque Euro a Riphæis montibus, ſi qui ſunt, flante. 11 Rhenonibus, & inverſis pecudum ferarumque pellibus 12 *Quarta libri pars docet, quomodo paſtores plurimam albamque lanam habere poſſint.* 13 Exercitium lanarum. 14 Spinoſa. 15 Quæ omnia l hamis velut inuncatam velli 16 A paſcuis ovium. 17 Pin aut pingues facientia. 18 Ve bus lanarum. 19 Eligc. 20 & aries ipſe rejiciendus al miſſura, cujus ſua lingua ſit nigra: namque concolores agni. Varro 8 lib 2. c Cc 21 Repelle. 22 Fuſca faci denigret. 23 Subnigris. 24 A rum. 25 Et circumſpiciendi lige alium arietem ex plena ge in campo exiſtente 26 te lanigero valde candido. 2 hoc, quod ſuperat maculan 28 Adſcrit hanc fabulam P ablicatam Endymioni, ex Ni dro Macrobius l. 5. Sat. c ut qui menſes a Luna colleg uti Endymion periodos.

; poſitis noxus exuviis nitiduſque 3 juventa
aut catulos tectis aut ova relinquens,
ad ſolem & linguis 5 micat ore 6 triſulcis.
em quoque te ô cauſas, & ſigna docebo.
ves 9 tentat ſcabies, ubi frigidus imber
ad vivum perſedit, & 11. 11 horrida 12 cano
gelu, 111 vel cum 14 tonſis illotus adhæſit
IV. 15 hirſuti 16 ſecuerunt 17 corpora vepres.
us idcirco pluvus pecus omne 19 magiſtri
t, udiſque aries in gurgite villis
20 miſſuſque 21 ſecundo defluit amni;
m 22 triſti 23 contingunt 24 corpus 25 amurca,
s miſcent 26 argenti, vivaque ſulfura,
que pices, & pingues 28 unguine ceras,
que 30 elleboroſque graves, nigrumque bitumen.
n tam ulla magis præſens fortuna laborum eſt,
i ferro potuit 32 reſcindere ſummum
datur vitium, 33 vivitque tegendo:
adhibere manus ad 34 vulnera paſtor
35 & meliora Deos ſedet omina poſcens.
ma dolor balantum lapſus ad oſſa

tho eadem 2. l. Æn.
1 *Cum lubrica ſerpens*
mis vaſtem. l. 2. 2
ere pelle depoſita.
s, qualem habuit in
ini expoſitus. 5 Per
ine movetur. 6 In
ſus, id eſt, nunc
inſerit linguas, ſi-
nunc erigunt,
t digitos. 7 *Quar-*
de morbis pecorum
II III. IV 9 Mo-
mancit. 10 Uſque
n. 11 Horrere ſeu
s. 12 Albicante. 13
Oſibus. 15 Dentati.
erunt. 17 Ovium.
morbi *& ſcabiei*
22 Amara, aut dolorem afferente. 23 Molliter inungunt & fricant. 24 Ovis. 25 Fæcibus olei. 26 Vivi. 27 Ida mons Phrygiæ, pinubus nobilis, e quibus fluit pix liquida, *tarra*, & reſina. 28 Viſcoſitate. 29 Cepam marinam. 30 Album. 31 Nigrum veratrum, & non tamen efficacius aut præſentius aliud remedium, quam exulceratæ partis reſciſſio: *Ulcus enim viveſcet & inveteraſcet alendo.* Lucret. 4. 32 Reſecare & aperire. 33 Creſcit. 34 Ulcera ovium. 35 Et ipſe otioſus deſidens, neque manum admovens, remedium cælitus ignavis precibus expoſcit, *expoſtulque. Fruſtra enim, ſi te ignavia tradideris, vetis multitudines. 20 Aries bribus auxilia Deorum implores.* Saluſt.
m. 21 Deſcendente.

Latratu 1 turbabis 2 agens: monteſque per altos
Ingentem clamore 3 premes ad retia cervum.
Dirce & odoratam ſtabulis accendere 4 cedrum,
4 Galbaneoque 5 agitare 6 graves nidore chelydros.
Sæpe ſub immotis præſepibus aut 7 mala tactu
Vipera delituit, 8 cælumque exterrita fugit;
Aut tecto aſſuetus coluber ſuccedere & umbræ,
Peſtis acerba boum, pecorique aſpergere virus,
9 Fovit humum, cape ſaxa manu, cape 10 robora, pa
11 Tollentemque minas, & ſibila colla tumentem
12 Dejice. jamque fuga timidum caput abdidit al
Cum medii 13 nexus, extremæque 14 agmina cau
15 Solvuntur, 16 tardoſque trahit 17 ſinus ultimus
Eſt etiam ille 18 malus 19 Calabris in ſaltibus 20 a
Squamea 21 convolvens ſublato pectore terga,
Atque notis longam maculoſus grandibus alvum:
Qui, dum amnes ulli 22 rumpuntur fontibus, & d
Vere madent udo terræ, ac pluvialibus Auſtris,
23 Stagna colit; ripiſque habitans, hic piſcibus atr
24 Improbus ingluviem, raniſque 25 loquacibus ex
Poſtquam 26 exuſta palus, terræque ardore dehiſcu
Exſilit in ſiccum, & flammantia lumina torquens,
27 Sævit agris, 28 aſperque ſiti, atque 29 exterritus
Ne mihi tum molles ſub dio carpere ſomnos,
Neu dorſo nemoris libeat jaciuiſſe per herbas:

1 Urgebis, ne infeſtent ſegetem aut pecus tuum. Vox venatica. 2 Perſequens. 3 Compelles. 4 Cujus ſuffitu & odore arcentur chelydri. Viperæ latitantes, & colubri lacticinia aut vini dolia frequentantes. 5 Profligare 6 Moleſtos. 7 Nociva dum tangitur 8 Aerem. 9 Conditus eſt ſub terra, quam amplexus eſt. 10 Sudem aut ligna dura. 11 *Erigentem* caput iratum. 12 Occide *viperam*. 13 Collectiones *in annulos*. 14 Orbes, nexus. 15 Cum caput abditur, & media membra diſſolvuntur tremis, & explicando flectebra ſua fingit ſe ſerpens um. 16 Itaut non videamplius moturus. 17 Ar 18 Nocivus. 19 Calabriæ nis Italiæ. 20 Cherſydrus & terras infeſtans. Natri Complicans 22 Defluunt frtes. 23 Aquas ſtantes ha frequentat. 24 Audax & 25 Coaxantibus. 26 Exhalore ſolis. 27 Sævitiam ſuar cet. 28 Irritatus. 29 A citus.

ſtas, totoque 2 autumni 3 incanduit æſtu;
omne 4 neci pecudum 4 dedit, omne ferarum;
que lacus; infecit pabula tabo.
mortis erat ſimplex; ſed ubi 5 ignea venis
acta fitis, miſeros 6 abduxerat artus:
undabat 7 fluidus 8 liquor, omniaque in ſe
inutatim morbo collapſa 10 trahebat.
12 in honore Deûm medio ſtans I. hoſtia ad aram,
am 13 nivea circumdatur 14 infula 13 vitta,
cunctantes cecidit moribunda 16 miniſtros,
) quam ferro mactaverat 18 ante ſacerdos,
: eque 20 impoſitis ardent altaria 21 fibris;
ſpecta poteſt 22 conſultus reddere 23 vates:
impoſiti 24 tinguntur ſanguine cultri,
que 25 jejuna ſanie 26 infuſcatur arena.
ac 27 extis vituli 28 vulgo moriuntur in herbis,
) dus animas 30 plena ad præſepia reddunt.
ac 31 canibus 32 blandis 33 rabies venit, & IV.
quatit ægros

ualis. 2 Qualis ſolet anno. 3 Peſtis efferavit. 5 Ardentiſſima. ti ſitu, id eſt, contra- ta miſerorum anima- duxerat. 7 Superfluus. ruptus, cacochyma. tes particulas. 10 Ex æris ſanguis & ſuc- ficcabatur. 11 Graſ- bant I. *Hoſtias*, II. *Canes*, IV. *Sues*, V. *Boves*, VII. *Feras*, , IX. *Serpentes*, X. ecus mactanda ſtans, ta ut in Deorum ho- tetur. 13 Candidiſſi- ne capitis. 14 Hoſtiæ is infulis, *quæ faſciæ diadematum, a qui- dependebant vittæ. rientes. 16 Popas,* qui victimam cædunt. Ovid. 2. Faſt. *Nominis eſſe poteſt ſuccinctus cauſa miniſter, Hoſtia calitibus quo feriente cadit.* 17 Aliquam hoſtiam. 18 Quam ipſa peſte caderet. 19 Ex tali hoſtia. 20 Ad cremandum. 21 Extorum, id eſt exta illa corruptiſſima nolebant incendi. 22 Conſilium interrogatus. 23 Extiſpex, cujus erat, conſultis extis, futura prædicere, nihil hic præſagire poteſt, corruptis tabo extis. 24 Imbuuntur: quia totus lenta tabe abſumptus fuerat. 25 Macilenta & modica. 26 Fit fuſca. 27 Pinguibus. 28 Paſſim. 29 Dulcem vitam. *30 Pabulorum.* 31 Sagacibus *ſc. & odoris* primæ infectio. *32 Domino* ſuo blandiri ſolitis. *33* Quæ propria canum. *34 Tremere facit.*

1 Cum 2 furit, atque artus 3 depaſcitur 4 arida fe
Profuit incenſos æſtus 5 avertere, & inter
Ima 6 ferire pedis 7 talientem ſanguine venam:
8 Biſaltæ quo more ſolent, 9 acerque 10 Gelonus
Cum fugit in Rhodopen, atque in deſerta Getarum
Et lac concretum cum ſanguine potat equino.
11 Quam I. procul aut molli ſuccedere ſæpius um
Videris, II. aut ſummas carpentem ignavius herbas,
III. 12 Extremamque ſequi, IV. aut medio procum
campo
Paſcentem, V. & 13 ſeræ ſolam decedere nocti:
Continuo 14 culpam ferro compeſce, prius quam
Dira 15 per incautum ſerpant contagia vulgus
Non tam creber agens 16 hiemem ruit 16 æquore tu
Quam multæ pecudum 17 peſtes. nec finguia morb
Corpora corripiunt, ſed tota 18 æſtiva repente,
19 Spemq; gregemque ſimul, cunctamque ab origine gen
20 Tum 21 ſciat, 22 aerias Alpes, & 23 Noricа 24 ſi
Caſtella 25 in tumulis, & 26 lapidis arva Timavi,
Nunc quoque 27 poſt tanto videat, deſertaque regi
Paſtorum, & longe ſaltus lateque vacantes.
28 Hic quondam 29 morbo cæli miſeranda coorta

1 Ad febrim ovium mittatur ſanguis e vena in talo aut inter ungulas 2 Sævit. 3 Abſumit. 4 Lenta tabe conſumens oſſa. 5 Expellere. 6 Percutiendo aperire. 7 Scatentem. 8 Accolæ Ponti Euxini. 9 Strenuus ad prælia. 10 Geloni, Sarmatæ: Getæ pop. Scythiæ prædabundi, in itinere aut fuga, deprehenſi fame aut ſiti, ſanguinem e cruribus equinis emiſſum equarum lacte miſtum [ſunt enim ἱππομόλγοι] bibunt. 11 Signa pecudis febricitantis quinque. I. II. III. IV. V 12 Ovem *ultimam*. 13 Tarde adventanti. *14 Cultro* aut cauterio culpam *contagii futuri* ejus pecudis reſeca. *15 Diffundatur* per multitudinem ovium marum, neſcie cavere ſecreta nocumenta Tempeſtatem aut grandine mari. 17 Sc *ſunt*. 18 G in æſtivis. Metonym. loc locato; æſtate autem potiſſ febre corripiuntur oves. 19 gis, ideſt, agnos ſimul & 20 Cum hæc peſtis incipe Quod morbi non finguia, ſe verſa ſæpe corripiunt corpor Altiſſimas. 23 Illyrica. 24 S ſc. *vidiſſet* tum Alpes, &c. colliculis ſita. 26 Fluvii i pidia, Venetiæ regione. 27 longo tempore poſt, ut pec ſtaurari potuiſſet. 28 In h ſtis regionibus. 29 Corrup infecto aere.

Tempeſtas, totoque 2 autumni 3 incanduit æſtu;
genus omne 4 neci pecudum 4 dedit, omne ferarum;
rrupitque lacus; infecit pabula tabo.
c via mortis erat ſimplex; ſed ubi 5 ignea venis
nnibus acta ſitis, miſeros 6 abduxerat artus:
rſus abundabat 7 fluidus 8 liquor, omniaque in ſe
i 9 minutatim morbo collapſa 10 trahebat.
Sæpe 12 in honore Deûm medio ſtans I. hoſtia ad aram,
nea dum 13 nivea circumdatur 14 infula 13 vitta,
er 15 cunctantes cecidit moribunda 16 miniſtros,
t ſi 17 quam ferro mactaverat 18 ante ſacerdos.
Inde neque 20 impoſitis ardent altaria 21 fibris;
c reſponſa poteſt 22 conſultus reddere 23 vates:
vix ſuppoſiti 24 tinguntur ſanguine cultri,
mmaque 25 jejuna ſanie 26 infuſcatur arena.
Hinc 27 lætis vituli 28 vulgo moriuntur in herbis,
29 dulces animas 30 plena ad præſepia reddunt.
Hinc 31 canibus 32 blandis 33 rabies venit, & IV.
34 quatit ægros

ſtilentialis. 2 Qualis ſolet in autumno. 3 Peſtis efferi. 4 Necavit. 5 Ardentiſſima. naturali ſitu, id eſt, contra- membra miſerorum anima- Al. *adduxerat*. 7 Superfluus. umor corruptus, cacochyma. et minutis particulas. 10 Ex ruptione aeris ſanguis & ſuc- bona deſiccabatur. 11 Graſ- lues invaſit. I. *Hoſtias*, II. *ves*, III *Canes*, IV. *Sues*, V. *es*, VI. *Boves*, VII. *Feras*, *Piſces*, IX. *Serpentes*, X. . 12 Pecus mactanda ſtans, t, parata ut in Deorum ho- m mactetur. 13 Candidiſſi- velamine capitis. 14 Hoſtiæ nabantur infulis, *quæ faſciæ* t inſtar *diadematum*, *a qui- ringue dependebant vittæ* nias ferientes. 16 Popas, qui victimam cædunt. Ovid. 2. Faſt. *Nominis eſſe poteſt ſuccinctus cauſa miniſter, Hoſtia cælitibus quo feriente cadit*. 17 Aliquam hoſtiam. 18 Quam ipſa peſte caderet. 19 Ex tali hoſtia. 20 Ad cremandum. 21 Extorum, id eſt exta illa corruptiſſima nolebant incendi. 22 Conſilium interrogatus. 23 Extiſpex, cujus erat, conſultis extis, futura prædicere, nihil hic præſagire poteſt, corruptis tabo extis. 24 Imbuuntur: quia totus lenta tabe abſumptus fuerat. 25 Macilenta & modica. 26 Fit fuſca. 27 Pinguibus. 28 Paſſim. 29 Dulcem vitam. 30 Pabulorum. 31 Sagacibus ſc. & odoris prima infectio. 32 Domino ſuo blandiri ſolitis. 33 Quæ propria canum. 34 Tremere facit.

Tuſſis 1 anhela ſues, ac faucibus 2 angit 3 obeſſe.
Labitur infelix, 4 ſtudiorum atque immemor 5 herb
V. 6 Victor equus, fonteſque 7 avertitur, & pede
ram
8 Crebra ferit: demiſſæ 9 aures: 10 incertus ibidem
Sudor; & ille quidem morituris frigidus: aret
Pellis, & 11 ad tactum tract.nti dura reſiſtit.
Hæc ante 12 exitium primis 13 dant ſigna diebus.
Sin in proceſſu cœpit 14 crudeſcere morbus,
Tum vero ardentes 15 oculi, atque attractus ab alto
Spiritus, interdum gemitu 16 gravis: 17 imaque lon
Ilia ſingultu 18 tendunt: 19 it naribus 20 ater
Sanguis, & 21 obſeſſas fauces premit 22 aſpera lingua
Profuit 23 inſerto 24 latices infundere 25 cornu
Lenæos: ea viſa ſalus morientibus 26 una.
Mox erat 27 hoc ipſum exitio, 28 furiiſque refecti
Ardebant; ipſique ſuos, jam morte ſub 29 ægra,
[30 Di meliora piis, 31 erroremque hoſtibus illum!
32 Diſciſſos nudis laniabant dentibus artus
VI. Ecce autem duro 33 fumans ſub vomere taurus
Concidit, & miſtum ſpumis vomit ore cruorem,
Extremoſque 34 ciet gemitus 35 it triſtis arator,

1 Anhelitum trahens. 2 Strangulat. 3 Sic inflatis, ut pingues putentur. 4 Certaminum. 5 Pabuli, ut Eclog. 8. *Immemor* herbarum *quos ejt mirata juvenca Certantes*, Muſam ſc. ſive cantum paſtorum Damonis & Alphesiboei. V. *Equus*. 6 Vincere ſolitus in eorum certamine. 7 Averſatur & refugit. 8 Crebro. Hellenismus. 9 Equi languentis. 10 Cujus cauſa latet. 11 Dum quis attingit eam. 12 Mortem. 13 Equi morituri. 14 Ingraveſcere ac ſævior fieri. *Sic, Dejecta* crudeſcit *pugna Camillæ*. 15 Sc. *ſunt* 16 Moleſtus. 17 *Interiora*. 18 Tentantur 19 *Deſinit*. 20 Corruptus. 21 *Clauſas & obſtructas*. 22 Ex nimia ſiccitate rigens. 23 Ori immiſ 24 Vinum autem, quod in m hujus remedium adhiberi ſolit eſt, in tantum non profuit, ut e am obfuerit, in furiam actis equ ut ipſi ſe ſuis dentibus laniaren 25 Infundibulo. 26 Sola. 27 W num infundere, quod ſaluti putabatur. 28 Et equi recre per furorem, qui vires adſe videtur, incendebantur majorib furiis. 29 Ægros faciente. Mittant, concedant Abomina di formula. 31 Furorem illu quem tum equi perpeſi ſunt. Dilaniatos. VI. *Boves* 33 C fumaret & impenſe laborare 34 Excitat. 35 Abit.

Mater-

m 1 abjungens 2 fraterna morte 3 juvencum;
pere in medio defixa relinquit aratra.
mbræ altorum nemorum, non mollia poſſunt
novere animum, non qui per ſaxa volutus
ketro campum petit amnis: at ima
itur latera, atq; oculos 7 ſtupor urget 8 inertes,
mque fluit 9 devexo pondere cervix.
labor, aut benefacta 11 juvant? quid vomere terras
t graves? 12 atqui non 13 Maſſica Bacchi
, non 14 illis epulæ nocuere 15 repoſtæ:
u & victu paſcuntur 16 ſimplicis herbæ:
ſunt fontes liquidi, atque 17 exercita curſu
i: nec ſomnos 18 abrumpit cura ſalubres.
mpore non alio dicunt regionibus illis
ua sacra boves Junonis, & 20 uris
ibus actos alta ad 21 donaria currus
ſpere raſtris terram 23 rimantur, & ipſis
ycis infodiunt fruges, monteſque per altos
erta cervice trahunt ſtridentia plauſtra.

u & a jugo diſſolvens. | aratoriis. 15 Sæpius appoſitæ. 16
i. jugalis tauri interi- | Propter epularum varietatem. 17
quis fratre, in labore | Purificata perpetuo fluxu. 18 Si-
t 3 Alterum. 4 Nulla | cut hominibus ſolet. 19 Jam qui-
ecta, nuſquam patet | dem, ſicubi alias, neceſſe erat,
i, levamen nullum. 5 | in locum taurorum, qui interie-
terium allicere. 6 La- | rant, jungere uros, qui ad Junonis templum ferrent ſacra. Alluſum volunt ad Argiam ſacerdotem, quam, deſideratis jumentis, filii Cleobis & Biton ad fanum ſub curru juncti traxerunt. Cic. Tuſc quæſt. l. 1. Val Max l. 5. c. 4.
20 Bobus ſilveſtribus indomitis, & ob id impariter trahentibus: de quibus Cæſ. l. 6 Bel. Gal. 21. Sacraria ſeu repoſitoria rerum, quæ Diis donantur. 22 Quia deerant boves aratorii. 23 Sulcant agricolæ. 24 Manibus. 25 Contracta propter preſſuram. Quin & ipſi homines aratra junctim trahebant. VII. Feras.

i a ſupore. 9 Pondere
i capitis devoluto. 10
ſ æræ in terra colen-
gratia ulla aut reſpe-
ſiunt 12 Atqui non
ia aut crapula ex vino
le morbus tauris, qui-
x victus herbæ, & ro-
i aquæ, nedum ab in-
i. 13 Vina in Maſſico,
monte, *creſcere ſoli-*
ria ſunt. Horat. l. 1.
qui nec veteris pocu-
le partem ſolido de-
mat. 14 *Juvencis*

GEORGICORUM

LIBER IV.

ARGUMENTUM.

MEllarii ſedes ut deſignanda. Alveorum materies & fabrica. Ap ſeditiones & pugnæ. Breviter de cultura horti, laudata rentini cujuſdam ſenis induſtria. Apum Reſpublica, fœtus, vi patria, leges, fœdera pacis ac belli, laboris, & quietis. Provid tia Præſagia tempeſtatum. Genus, ætas, cultus in reges. Inge um, ſolertia, & quaſi rationis ſcintillæ. Mellatio, cujus duo te pora, Ver, & Autumnus. Apum morbi & remedia, Extinctar reſtauratio ex putrefacto juvenco. Quæ referatur inventa Ariſt cujus hiſtoriæ adjicitur Orphei fabula. Epilogus operis.

1 PRotinus 2 aerii mellis 3 cæleſtia dona
Exſequar: 4 hanc etiam, Mæcenas, aſpice 5 parte
6 Admiranda tibi 7 levium ſpectacula rerum,
Magnanimoſque 8 duces, totiuſque ex ordine 9 gent
Mores, & ſtudia, & 10 populos, & prælia dicam.
In 11 tenui labor: at tenuis non gloria; 12 ſi quem
Numina læva ſinunt, 13 auditque vocatus Apollo.
Principio, ſedes apibus 14 ſtatioque petendæ,
15 Quo neque ſit ventis aditus (nam 16 pabula ven

1 Statim vel deinceps in executione cœpti operis perſcribam dona, beneficio cæli aut in aere collecta, mellis. quod rore & floribus in aere colligitur 2 Μέλι δὲ τὸ πίονον ἐκ τῶν ἀέρος Ariſt. Hiſt. Anim l 5. cap. 22 & Plin. l. 11. c 12. *Venit hoc ex aere, & maxime ſiderum exortu, &c. ſive ille eſt cæli ſudor, ſive quædam ſiderum ſaliva, ſive purgantis ſe aeris ſuccus &c* 3 Munera Deorum. 4 Sicut reliquas aſpexiſti: quia ſtatim in principio primi libri Mæcenatem nuncupavit. 5 Agriculturæ, ſc. de apibus. 6 Attentionem petit, dicturus de admiranda apum natu politia, præliis, &c. 7 Uq apum. 8 Apum reges, quia mas in vulnere linquunt. 9 neris apum inſtituta & labo 10 Progeniem apum. 11 I materia. 12 Si numina adv aut gloriæ humanæ inimica fi aliquem glorioſe dicere. 13 ſi Apollo, qui Poetis benev eſt, cœptis meis aſpirat. 14 taph a caſtris & navibus. cus apiario deſtinatus, habit deligenda. 15 Ad quam ſe & ſtationem non ſpirent ve 16 Thymum ad mella.

Balata 1 pecorum & crebris 2 mugitibus amnes,
Arentesque ſonant ripæ, colleſque 3 ſupini.
Atque catervatim 4 dat 5 ſtragem, atque 6 aggerat ipſis
In fabulis turpi 7 dilapſa cadavera 8 tabo:
9 Donec humo 10 tegere, ac foveis abſcondere 11 diſcunt
Ora; neque erat 12 coriis uſus: nec viſcera quiſquam
Aut undis 13 abolere poteſt, aut 14 vincere flamma:
Ex tondere 15 quidem, morbo 16 illuvieque pereſa,
Vidêre, 17 nec telas poſſunt attingere putres.
Vestem etiam 18 inviſos ſi quis 19 tentarat amictus,
Illum 20 papulæ atque 21 immundus 22 olentia ſudor
Manet 23 ſequebatur: 24 nec longo deinde morantı
Tempore 25 contactos artus 26 ſacer ignis edebat.

1 Orta. 2 Taurorum morientium. 3 Imores. 4 Tiſiphone, ſeu ipſa. 5 Cumulum morientum. 6 Accumulat. 7 Quæ ceciderat. 8 Sanguine corrupto. 9 Dum inventum altis foſſis 10 animalia peſte abſumpta: 11 vellera, coria ac viſcera 12 nec uſui, imo tangentibus 13 10 Cadavera. 11 Ho- 12 Pellibus. e quibus co- 13 Purgare. 14 Ex- 15 Saltem. 16 Et corruptione. 17 Nec paſtores per laborem pervenire ad hoc poſſunt, ut ex iis habeant telas etiam putres. 18 Quos natura invidit & negavit uſui mortalibus. 19 Conatus fuerat facere. 20 Puſtulæ, exanthemata aut carbunculi. 21 Corruptus. 22 Graviter. 23 Inficiebat. 24 Et paulo poſt. 25 Ab illis amictibus, id eſt, qui talibus veſtiebantur, etiam inficiebantur. 26 Execrabilis & peſtilentialis ignis, id eſt, eryſipelas, aut peſtis abſumebat.

1 Pontibus ut crebris possint 2 consistere, & alas
3 Pandere ad æstivum solem; si forte 4 morantes
Sparserit, 5 aut 6 præceps 7 Neptuno immerserit Eurus
8 Hæc circum 9 casiæ virides, & olentia late
Serpulla, & 10 graviter spirantis copia thymbræ
Floreat, 11 irriguumque bibant 12 violaria fontem.
13 Ipsa autem, seu 14 corticibus tibi suta cavatis,
Seu 15 lento fuerint alvearia vimine texta,
16 Angustos habeant aditus: nam 17 frigore mella
18 Cogit hiems, eademque calor liquefacta 19 remittit
20 Utraque vis apibus pariter metuenda: neque illæ
Nequicquam in 21 tectis certatim tenuia cera
22 Spiramenta linunt, 23 fucoque & 24 floribus ora
Explent, 26 collectumque 27 hæc ipsa ad munera glu-
ten,
Et viscо & Phrygiæ servant 28 pice lentius Idæ.
Sæpe etiam effossis (si vera est fama) 29 latebris,
Sub terra fovere 30 larem: penitusque repertæ
31 Pumicibusque cavis, 32 exesæque arboris antro.
Tu tamen e 33 levi 34 rimosa 35 cubilia 33 limo
Unge, fovens 36 circum, & raras superinjice frondes

1 Lignis aut lapidibus injectis, quibus, ut homines, pontibus utantur 2 Requiescere. 3 Explicare 4 Apes tardius redeuntes ex pascuis dispersis. 5 Aut aquis immerserit vis venti. 6 Præcipitanter flans. 7 Metonymia 8 Stabula apum. 9 *Lavendula* floreat. 10 Potenter fragrantis. 11 Irriganter, id est, habeant etiam herbis odoriferas in confinio ad pastum & mellificium 12 Loca, in quibus magna violarum copia est 13 Alvei conficiendi ratio, & materia ejus. 14 Subere 15 Flexibili 16 Foramina tantilla, ut vix unius apis capacia sint. *17 Quod per laros aditus intraret. 18 Constringit & contrahit.* 19 Defluere facit. 20 Caloris & frigoris: ille resolvit: hoc cogit 21 Alvearibus suis. 22 Rimas per quas ventus intret, obstruunt 23 Glutine ex fuco marino, fit tice, quo vestes tinguntur. 24 Florum lacrymis. 25 Extrema fissuras opplent. 26 Ex floribus & herbis. 27 Ad obstruend. rimas. 28 Quæ colligitur ex arboribus piceis, in Ida, Phrygi monte, abundantibus. 29 Cavernis 30 Foramen. 31 Saxis cavernosis. 32 A carie aut vetustate. 33 Seu luto & simo bubulo molli. 34 Hiantia & rimas habentia. 35 Alvearia. 36 In circuitu.

Nec

ropius 1 tectis 2 taxum ſine, 3 neve rubentes
oco cancros, 4 altæ neu 5 crede paludi:
bi odor cœni gravis, aut ubi concava 6 pulſu
onant, vociſque 7 offenſa reſultat 8 imago.
ſupereſt, ubi pulſam hiemem Sol aureus egit
terras, cælumque æſtiva luce reclusit:
ontinuo ſaltus ſilvaſque 10 peragrant,
reoſque 11 metunt flores, 12 & flumina libant
a leves. 13 Hinc 14 neſcio qua dulcedine lætæ
ogeniem nidoſque fovent: hinc arte recentes
cudunt ceras, & mella tenacia 17 fingunt.
ubi jam emiſſum 18 caveis ad ſidera cæli
re per æſtatem 20 liquidam ſuſpexeris 21 agmen,
ramque 22 trahi vento mirabere 23 nubem,
ntemplator: aquas dulces, & 24 frondea ſem-
per
ta petunt 25 huc tu juſſos aſperge 26 ſapores,
meliſphylla, & cerinthæ 27 ignobile gramen:
nituſque cie, & 29 Matris quate cymbala circum
onſident 30 medicatis ſedibus: ipſæ
more ſuo ſeſe in 31 cunabula condent.

arium. 2 Arborem mel-
ivantem, *Sic tua Cyrnaas*
examina taxos Eclog. 9.
s & tetri odoris quælibet
intur, ſicuti cancri nidor,
gnibus aduſtus, aut odor
cœni, nec minus cavæ
aut valles argutæ, quas
χωρους vocant. 4 Profundæ.
nitte apes. 6 Ex impulſu
. 7 Repercuſſa. 8 Echo
eamdem vocem, quam
t. 9 Ad Antipodas. 10
t. 11 Exſugunt. 12 Et
deguſtant fluminum ſum-
. 13 Poſt novi veris flo-
os. 14 Immenſa, ineffa-
Examinis ſoem prolem-
avis. 16 *Formant no-*
vos favos. 17 Componunt. Al.
fingunt. Metaph. a ferrariis, ut &
excudunt. 18 Alvearibus. 19 Remigio alarum, id eſt, volare.
20 Serenam, claram 21 Examen
apum glomeratim & agminatim
volantium & ludentium in formam nubis. 22 Duci. 23 Obſerva eas. 24 Arbores bene frondentes. 25 Ad hanc rem. 26 Succo florum apibus gratorum. 27
Ubique obvium naſcens, vile.
28 Pelvium ſeu æris, cujus delectatione captæ vel metu territæ ſe in alveos condunt. 29 Cybeles, Matris Deorum, cujus in
ſacris Galli pulſant cymbala &
tympana. 30 Dictis herbis illitis
31 Alvearia.

Sin

Sin autem ad pugnam exierint; (1 nam ſæpe duobus
2 Regibus inceſſit magno diſcordia 3 motu)
Continuoque animos 4 volgi, & trepidantia bello
Corda licet 5 longe præſciſcere; namque 6 morantes
Martius ille æris rauci canor 7 increpat, & vox
8 Auditur, 9 fractos ſonitus imitata tubarum.
Tum 10 trepidæ inter ſe 11 coëunt, penniſque coruſcant
12 Spiculaque exacuunt roſtris, 13 aptantque lacertos:
Et circa regem, atque ipſa ad 14 prætoria denſæ
15 Miſcentur, magniſque 16 vocant clamoribus hoſtem
Ergo, ubi ver nactæ 17 ſudum, campoſque patentes,
Erumpunt portis: concurritur: æthere in alto
Fit 18 ſonitus; magnum miſtæ 19 glomerantur in orbem,
Præcipiteſque cadunt. Non 20 denſior aere grando,
Nec de concuſſa 21 tantum pluit ilice glandis.
22 Ipſi per medias acies, inſignibus alis,
Ingentes animos angusto in pectore verſant.
Uſque adeo 23 obnixi non cedere, dum 24 gravis aut hos
Aut hos verſa fuga victor 25 dare terga ſubegit.
26 Hi motus animorum, atque hæc 27 certamina tanta
Pulveris exigui jactu compreſſa quieſcent.
Verum, ubi 28 ductores acie revocaveris ambo,
Deterior qui viſus, eum, ne 29 prodigus obſit,

11 Sæpe enim intra idem alvearium (quandoque & e diverſis) oritur ſeditio, diſcediuntque in partes duorum regum, de imperio contendentium. Ariſt. 9. 1 Hiſt. 40. cap. 2 Apum. 3 Tumultu. 4 Reliquarum apum, quæ reſpectu regum *vulgus*, id eſt, vilis populus ſunt. 5 Triduo ante eruptionem melitarius præſciſcere poterit ex veſpertinis apum bombis ad modum claſſicorum reſonantibus. 6 Intra alvearia ſua. 7 Carpit. 8 Inter apes. 9 Raucitate canentes. 10 Tumultuantes arma parant, ſeque ad pugnam *expediunt*. 11 Congrediuntur. 12 Aculeos ſuos. 13 A[pt]
inſultus faciendos. 14 Taberna[cu]la Imperatoris utriuſque: alt[e]
ſum ad caſtra Rom. 15 Sum[ma]
cura cuſtodiunt regem. 16 Pr[o]
vocant. 17 Diem ſerenum & ac[ci]
rem purum. 18 Pugnantium. 19
Convolvuntur. 20 Quam apes
21 Quantum apum cadit ex [ta]
conflictu. 22 Reges. 23 Obnite[n]
tes. 24 Moleſtus & graviter [in]
gens. 25 Fugere. 26 Hæc de[ſi]
rum examinum diſcordantium [re]
gna ſedabitur. 27 Apum. 28 Pr[in]
cipes, id eſt, reges, a pugna r[e]
duxeris domum per jactum p[ul]
veris. 29 Mella abſumens.

1 Dede

Ne populus 1 tectis 2 taxum ſine, 3 neve rubentes
Uranio cancros, 4 altæ neu 5 crede paludi:
Aut ubi odor cœni gravis, aut ubi concava 6 pulſu
Saxa ſonant, vociſque 7 offenſa reſultat 8 imago.
Quod ſupereſt, ubi pulſam hiemem Sol aureus egit
Sub terras, cælumque æſtiva luce recluſit:
Illæ continuo ſaltus ſilvaſque 10 peragrant,
Purpureoſque 11 metunt flores, 12 & flumina libant
Summa leves. 13 Hinc 14 neſcio qua dulcedine lætæ
Progeniem nidoſque fovent: hinc arte recentes
Inducunt ceras, & mella tenacia 17 fingunt.
Hinc ubi jam emiſſum 18 caveis ad ſidera cæli
Ver per æſtatem 20 liquidam ſuſpexeris 21 agmen,
Obſcuramque 22 trahi vento mirabere 21 nubem,
Contemplator: aquas dulces, & 24 frondea ſem-
per
Tecta petunt 25 huc tu juſſos aſperge 26 ſapores,
Trita meliphylla, & cerinthæ 27 ignobile gramen:
Tu concuſſaque cie, & 29 Matris quate cymbala cir-
cum
Conſident 30 medicatis ſedibus: ipſæ
Ad nare ſuo ſeſe in 31 cunabula condent.

1 Arcum. 2 Arborem mel-
lis. 3 Arcum. *Sic tua Cyrnæas* &c. *fugient arbuta saxa* Eclog. 9.
4 Ad tetri odoris quælibet
nidor, ſicuti cancri nidor,
5 Arcus aduſtus, aut odor
cœni, nec minus cavæ
6 Cavæ valles argutæ, quas
7 Provocant 4 Profundæ.
8 Imæ apes. 6 Ex impulſu
7 Repercuſſa. 8 Echo
eandem vocem, quam
9 Ad Antipodas. 10
11 Exſugunt. 12 Et
deguſtant fluminum ſum-
13 Poſt novi veris flo-
14 Immenſa, ineffa-
bili. 15 Examinis ſuæ proles. 16 Formant no-
vos favos. 17 Componunt. Al. *figunt*. Metaph a ferrariis, ut & *excudunt*. 18 Alvearibus. 19 Remigio alarum, id eſt, volare. 20 Serenam, claram. 21 Examen apum glomeratim & agminatim volantium & ludentium in formam nubis. 22 Duci 23 Obſerva eas. 24 Arbores bene frondentes. 25 Ad hanc rem 26 Succo florum apibus gratorum. 27 Ubique obvium naſcens, vile. 28 Pelvium ſeu æris, cujus delectatione captæ vel metu territæ ſe in alveos *conlunt*. 29 Cybeles, *Matris Deorum*, cujus in ſacris Galli pulſant cymbala & tympana. 30 Dictis herbis illitis. 31 Alvearia.

Sin

Ipſe 1 thymum, 2 pinoſque 3 ferens de montibus altis,
Tecta ſerat late circum, cui 4 talia curæ:
Ipſe labore manum duro terat: ipſe feraces
5 Figat humo plantas, & 6 amicos irriget imbres.
Atque equidem, extremo ni jam ſub fine 7 laborum
8 Vela traham, & terris feſtinem advertere proram:
Forſitan &, pingues hortos quæ cura colendi
Ornaret, canerem; biferique 9 roſaria 10 Peſti:
Quoque modo 11 potis gauderent intyba rivis;
Et virides apio 12 ripæ; tortuſque per herbam
13 Creſceret in ventrem cucumis: nec 14 ſera comantem
Narciſſum, aut 15 flexi tacuiſſem vimen acanthi,
Pallenteſque ederas, & 16 amantes litora myrtos.
Namque ſub 17 Oebaliæ memini me turribus altis,
Qua 18 niger 19 hunc ectat 20 flaventia 21 culta 22 Ga
læſus,
23 Corycium vidiſſe ſenem: cui pauca 24 relicti
Jugera ruris erant: nec fertilis illa juvencis,

1 Herbam apibus gratiſſimam, ad mella conficienda. 2 Ad ceram conficiendam 3 Ad alvearia. 4 Mella & cera. 5 Affigat. 6 Salubres ſupertundat imbres 7 Georgicorum. 8 Metaph a nautis, qui, portum ſubituri, vela colligunt. 9 Roſarum copiam. 10 Oppidi maritimi Lucaniæ, bis in anno roſas ferentis 11 Imbibitis 12 Fluviorum *vel* hortorum pulvini & areæ. 13 Acciperet latum ventrem. 14 Sero ſeu tarde comas ſpargentem florentemque. Hellenismus: ut *Tortumentem*: *Acerba fremens. Multa gemens*, &c. 15 Flexibilis 16 Feliciter naſcentes in litoribus. 17 Tarenti, ab Oebaliis conditi duce Phalanto. Oebalus autem rex fuit Laconiæ, unde Lacones Oebalii dicti. 18 Cæruleus aut profundus Al. *piger*, id eſt, lente fluens. 19 *Irrigat*. 20 Segete. 21 Arva. 22 Calabriæ fluvius 23 *Corycus* eſt urbs, mons, antrum Ciliciæ. Erit itaque *Corycius* Cilix, vel e remigum numero, quorum opera contra ipſos Cilicas piratas uſus fuerat Pompejus: *vel* miles Pompejanus, po Cilicas devictos emeritus & a donatus. 24 Præteriti in divi ne & contempti, utpote inutil ut in ſeq. Alii exp. hæreditari a patre ſc. relicti, ut *Res parta labore*, *Sed relicta*, Marti 10 1 17 Ep. voluntque Poet reſpicere ad duos fratres Veja os, quibus a patre relictam parvam villam refert Varro, 3 R. R. c. 16. Quid ſi *relic rus* fit, quo pulſus prior domi cederit veterano militi, cui gnabatur in divitione? *Nos pa fines, & dulcia linquimus ar* Eclog. 1. & 9.

de neci: melior 2 vacua ſine regnet in aula.
er erit maculis 4 auro ſqualentibus ardens:
n duo ſunt 5 genera) hic melior, inſignis & 6 ore,
rutilis clarus ſquamis: 8 ille 9 horridus alter
ſa, 10 latamque trahens 11 inglorius alvum.
ſtra regum 12 facies, ita corpora 13 plebis.
ſque aliæ 14 turpes horrent, ceu pulvere ab alto
venit, & 15 ſicco terram ſpuit ore viator
ſudes: 17 elucent aliæ, & fulgore coruſcant,
ſtantes auro, & paribus 19 lita corpora 20 guttis.
ſtior ſoboles 21 hinc cæli 22 tempore certo
ſa mella premes· nec tantum dulcia, quantum
ſq; liquida, & durum Bacchi domitura ſaporem.
cum incerta volant, 24 cæloque examina 25 ludunt,
ſmmunque favos, & 26 frigida 27 tecta relinquunt:
ſubditis umbros ludo prohibebis 28 inani.
ſic magno prohibere labor: tu regibus alas
ſeca. tu 29 illis quiſquam cunctantibus 30 altum
ſi ſit, tu 31 caſtris audebit vellere ſigna
ſervent croceis 33 halantes floribus horti:
ſcitos furum atque avium cum falce ſaligna
ſellespontiaci 36 ſervet tutela Priapi.

ſſus. 2 Altero rege. 3 Me-
ſ. indigentibus more ſqua-
ſ. 4 ſcibus colore fulvo.
ſ. 6 Facie. 7 Micanti-
ſum auri. 8 Deterior
ſ. καὶ πλατυγάστωρ
ſ. Eſt Anim 40 c 9
ſ. 9 Obeſam & oblon-
ſ. ſe gloria. 12 For-
ſ. ſi, id eſt, reliqua-
ſ. 14 Deterioris notæ
ſ. ſaveri, ſputo concre-
ſ. res. 15 Pulverem cum
ſ. rentem. 16 Deficcati-
ſ. 17 Meliores notæ apes
ſ. 18 Reſplendentes ful-
ſ. 19 Illita ac diſtincta.
ſ. ſa quaſi guttatim ſpargis
ſ. ſe ſoboles. 22 Statio an-
ſ. ſe, vel cæli temperie.
23 Pura, & quæ admiſceas auſte-
ro vino ad mitigandam aſperi-
tatem. *Tam bene Theſeis Maſſica*
vina favis. Martial 4 l 13 Ep.
24 In aere. 25 Per ludum &
otium glomerata, gyros & cho-
reas ducentia. 26 Non opere,
ut prius, ferventia 27 Alvearia
ſua. 28 Tunc enim non mellifi-
candi gratia exeunt. 29 Regibus
domi manentibus. 30 Subvolare
ludibunde per aera. 31 Aut in
bellum prodire. Metaph a mi-
litari diſciplina. 32 Alliciant &
attrahant apes ad ſe. 33 Spirantes.
34 *Deus in te ego furum, avium-*
que Maxima formido Hor. l. 1.
Sat 8 35 Nam in urbe Lampſa-
co prope Helleſpontum. 36 Hortos.

Ipſe

venturæque hiemis ...
Experiuntur, & 9 in medium quæ...
Namque aliæ 10 victu invigilant, & 11 fœtu...
Exercentur agris: pars intra ſepta 12 domorum
13 Narciſſi lacrymam, & lentum de cortice glute
Prima favis ponunt fundamina, deinde tenaces
Suſpendunt ceras. aliæ 14 ſpem gentis adultos
15 Educunt fœtus. aliæ puriſſima mella
16 Stipant, & 17 liquido diſtendunt nectare cellas
18 Sunt, quibus ad portas cecidit 19 cuſtodia 20
Inque vicem 21 ſpeculantur aquas, & nubila cæli
Aut 22 onera accipiunt venientum, aut 23 agmine
24 Ignavum 25 fucos pecus 26 a præſepibus arce
27 Fervet opus, redolentque thymo fragrantia m

1 Aperiam. 2 Quid mercedis accepturæ. 3 Curetes, Cretæ incolæ, ſacrique fratres, Opi parturienti, Saturnumque, filios ex pacto cum Titane vorantem, fallere cupienti, ſuppetias laturi, ...reis crepitaculis nati infantis ...m celarunt: cymba... ...s melle titæ inter ſe opera, juven tiantur foras, ſeniores Alvearium. 13 Illius quem puer flens conv tur, rorem. 14 In qui de conſervando greg bant, fovent, exclu 16 Condenſant. 17 favos replent. 18 A

ori 1 opportuna ſeges, nec 2 commoda Baccho,
arum tamen in dumis olus, albaque circum
verbenaſque 5 premens, 6 veſcumque papaver,
n æquabat opes 8 animis: ſeraque 9 revertens
omum, dapibus menſas onerabat 10 inemptis.
us vere roſam, atque autumno carpere poma;
triſtis hiems 12 etiamnum frigore ſaxa
t, & glacie curſus 13 frenaret aquarum,
omam mollis jam tum 15 tondebat acanthi,
16 increpitans ſeram, Zephyroſque morantes.
bus 17 fœtis 18 idem, atque examine multo
bundare, & 19 ſpumantia 20 cogere preſſis
is: illi 21 tiliæ, atque uberrima 21 pinus:
que in flore novo pomis ſe fertilis arbos
ut, totidem autumno 24 matura tenebat,
a 25 feras in 26 verſum diſtulit ulmos,
que pyrum, & ſpinos jam pruna ferentes,
d miniſtrantem platanum potantibus umbras
ac ipſe quidem, 29 ſpatiis 30 excluſus 29 ini-
is,
), atque aliis poſt me memoranda relinquo.
r, naturas apibus quas Juppiter ipſe

modata & grata. 2 bus. 3 Plantatile. 4 ibus in ſacris uti ſo- berens: *vel* falce me- tale, quo veſci poſ- ang. 7 Ditiſſimorum. s non potuit. 9 Ex ili. 10 Sibi in hor- s, nullo pretio com- rat Od. 2. Ep da *Et horna dulci vina* o, *Dapes* inemptas Fructu perenni dives rno, æſtivo, autum- no. 12 Ipſo puncto 3 Conſtringeret. 14 . 15 *Metebat*. 16 e, *ut cujus ſtudium Zephyri veris co-* mites nondum ſpirantes morarentur. 17 Enixis partum. 18 Senex Corycius. 19 Ex preſſura. 20 Conſtipare. 21 Ad glaten & favos. 22 Nec ullus vernus flos deſtituebat eum autumnali fructu. 23 Ornaverat & veſtiverat, id eſt, quot flores produxerat arbor. 24 Sc *poma*. 25 Antiquas. 26 In ordinem & quincuncem tranſtulit & diſpoſuit. Quid ſi dicamus, inverſas ulmos incurvabat, pedamenta futura vitibus? 27 Robuſtam aut valde duram. 28 Hoſpitalem convivantibus. 29 *Temporis atque inſtituti* mei anguſtis *ſpatiis*. 30 *Ab* hujuſmodi rerum *executione*.

Addidit, 1 expediam: 2 pro qua mercede, canoros
2 Curetum ſonitus, crepitantiaque æra ſecutæ,
4 Dictæo 5 cæli regem pavere ſub antro.
6 Solæ communes gnatos, 7 conſortia tecta
8 Urbis habent, magniſque agitant ſub legibus ævum:
Et patriam ſolæ, & certos novere penates:
Venturæque hiemis memores, æſtate laborem
Experiuntur, & 9 in medium quæſita reponunt.
Namque aliæ 10 victu invigilant, & 11 fœdere pacto
Exercentur agris: pars intra ſepta 12 domorum
13 Narciſſi lacrymam, & lentum de cortice gluten,
Prima favis ponunt fundamina, deinde tenaces
Suſpendunt ceras. aliæ 14 ſpem gentis adultos
15 Educunt fœtus. aliæ puriſſima mella
16 Stipant, & 17 liquido diſtendunt nectare cellas.
18 Sunt, quibus ad portas cecidit 19 cuſtodia 20 ſorti
Inque vicem 21 ſpeculantur aquas, & nubila cæli:
Aut 22 onera accipiunt venientum, aut 23 agmine facto
24 Ignavum 25 fucos pecus 26 a præſepibus arcent.
27 Fervet opus, redolentque thymo fragrantia mella.

1 Aperiam. 2 Quid mercedis acceptura. 3 Curetes, Cretæ incolæ, facrique fratres, Opi parturienti, Saturnumque, filios ex pacto cum Titane vorantem, fallere cupienti, ſuppetias laturi, æreis crepitaculis nati infantis Jovis vagitum celarunt: cymbalorum ſonitum ſecutæ apes melle nutrierunt Jovem in antro Cretenſi; in cujus officii mercedem tulere a Jove ſingularem naturam, politiam & mores: ſobolis, patriæ, cibi in medium quæſiti communionem, & Rempublicam quaſi Platonicam. 4 *Dicte*, mons Cretæ. 5 Jovem. 6 Apes ex cunctis animalibus. 7 Ad communem ſortem pertinentia: ſunt enim communia. 8 Alvearis. 9 *In commune* parta condunt. 10 *Antique, pro victui, ſc.* habendo. *Ita concubitu indulgent*. 11 Partitæ inter ſe opera, juvenes negotiantur foras, ſeniores intus. 12 Alveariorum. 13 Illius floris, quem puer flens converſus fingitur, rorem. 14 In quibus eſt ſpe de conſervando grege. 15 Incubant, fovent, excludunt fœtus. 16 Condenſant. 17 Melle favos replent. 18 Aliæ. 19 cubitus. 20 Sortito, forte electi. 21 Pluviæ & tempeſtatum præ gæ, infra: *Nec vero aſtabulis*, &c. 22 Seniores apes excipiunt gerul juniores, eaſque exonerant mel aut cera. repetuntur verſus iſti 1. 23 Manu conſerta, facto quadam impetu. 24 Nullius laboris nihil agens, & aliena conſumens. 25 Sine aculeo, majores apibus, mellificantes, ſed tamen melle v ſcentes. 26 Ab alvearibus fu abigunt, prohibent. 27 Cum fervore fit.

Ac

lentis 2 Cyclopes fulmina maſſis
perant, alii 4 taurinis follibus 5 auras
redduntque: alii ſtridentia 6 tingunt
cu: 9 gemit impoſitis incudibus 10 Ætna.
ſeſe magna vi brachia tollunt
rum, verſantque tenaci forcipe ferrum.
ſi 13 parva licet 14 componere 15 magnis,
s innatus apes amor urget 17 habendi,
19 quamque ſuo 20 Grandævis 21 oppida curæ,
avos, & 22 Dædala 23 fingere tecta.
multa referunt ſe 24 nocte 25 minores,
ymo plenæ: 27 paſcuntur & arbuta paſſim,
as ſalices, caſiamque, crocumque rubentem,
a uliam, & 29 ferrugineos hyacinthos.
a na quies operum, labor omnibus 31 unus.
portis: nuſquam mora. rurſus eaſdem
e paſtu tandem decedere campis
am tecta 33 petunt, tum corpora 34 curant.
, 36 muſſantque oras & limina circum.
n 37 thalamis ſe compoſuere, ſiletur

2 Populi Siciliæ, habere reperti. De bi & quinque ver- untur. 3 Propere icant. 4 Corio tau- 5 Flatus & reſla- gunt, ut ſtrideant. necd. 8 Aqua, in ndens immergitur. gemitum referens. mus Siciliæ, Vul- um officina. Al. libr. Æn. 11 Cy- cundum ordinem, is ictibus numerus muticus audiatur: gor.is ſymphoniam itur. 13 Quantæ *omparare.* 15 *Quibi, 16 Atticas, nam enim melle ce-* lebratur Hymettus mons Atticæ, thymi ferax. 17 Mellis. 18 Officio, quod ei ſorte cecidit. 19 Quamlibet apum. 20 Provectioribus apibus. 21 Alvearia 22 Artificioſa, Δαίδαλα, unde ingenioſo architecto nomen. Lucret. de Venere: *Tibi ſuaves* Dædala *tellus Submittit flores*, id eſt, artificioſa. 23 Componere. 24 Cum jam plurima pars noctis tranſacta ſit. 25 Juniores. 26 Habentes crura onuſta melle ex thymo collecto. 27 Apes depabulantur. 28 Virides 29 Nigri coloris. 30 Omnes ſimul quieſcunt. 31 Eodem tempore. 32 Celeriter excurrunt. *33 Repetunt. 34* Reficiunt cibo *& quiete. 35* Bombus. 36 Murmurant. 37 Cellis.

1 In noctem, fessosque sopor 2 suus occupat artus.
Nec vero a 3 tabulis, pluvia 4 impendente, recedunt
Longius: aut 5 credunt cælo, adventantibus Euris:
Sed circum 6 tutæ sub mœnibus urbis 7 aquantur,
Excursusque breves 8 tentant; & sæpe 9 lapillos,
Ut 10 cymbæ instabiles fluctu 11 jactante 12 saburram,
Tollunt: his sese per inania 13 nubila librant.
Illum adeo placuisse apibus mirabere morem,
Quod nec 14 concubitu indulgent, nec corpora segne
In 15 Venerem solvunt, aut fœtus 16 nixibus edunt:
Verum ipsæ foliis 17 natos, & suavibus herbis
Ore 18 legunt: ipsæ regem, parvosque 19 Quirites
Sufficiunt, aulasque, & cerea regna 20 refingunt.
Sæpe etiam, duris errando in 21 cotibus, alas
Attrivere, ultroque 22 animam sub 23 fasce dedere.
24 Tantus amor florum, & generandi gloria mellis.
Ergo ipsas quamvis 25 angusti terminus ævi
26 Excipiat { neque enim 27 plus septima 28 ducit
æstas }
At genus 29 immortale manet, multosque per annos
Stat 29 Fortuna 30 domus, 31 & avi numerantur avorum.

1 Usque ad tempus matutinum. 2 Qui ipsis convenit: sic supra *Vere suo*, & *More suo*. 3 Alveariis suis. Prædivinant ventos imbresque, continentque se tectis. Plin. 4 Imminente. 5 Conhdunt sereno aeri. 6 Tutantis eas a pluvia & vento. 7 Potantur. 8 Cum anxietate faciunt. 9 Quibus contra impetum ventorum serantur. 10 Naviculæ vento agitabiles, inanes, sine pondere, id est, minima navigia. 11 Huc illuc impellente eam. 12 Arenam & gravem terram. 13 Aera æquis alis firmant. 14 Concubitui incumbunt. Archaice. Sic supra: *Vitæ invigilant*. 15 Luxuriam & coitum. 16 Partubus. 17 Semen *natorum*, unde nascantur, & *incubando* formentur apes. 18 Colligunt. 19 Cives[quales Quirites, id est, Romani sub rino, id est, Romulo, q regem constituerunt] suffi procreant. 20 Accurate ar rata opera fingunt. Al. 21 Saxis & rupibus. 22 perdiderunt. 23 Onere nim lis & pabuli, quod adfe Ecl 9 *Cantantes ut eas hoc te* fasce *levabo*. 24 U tur. Epiphonema simile *Tantus amor terræ*. Et *amor laudum*! 25 Brevis prehendat. 27 Plusquam gitur apibus. 29 Succ miliæ & stemmatis, lusum 30 Familiæ a *nati natorum*, & *qui illis*. 3 Æn.

i I regem non ſic 2 Ægyptus, & ingens
, nec populi Parthorum, aut Medus 4 Hyda-
es
at. Rege incolumi, 5 mens omnibus una eſt:
o, rupere fidem, 7 conſtructaque mella
e 8 ipſæ, & 9 crates ſolvere favorum.
operum 11 cuſtos: illum admirantur, & omnes
ant 12 fremitu denſo, ſtipantque 13 frequentes;
attollunt humeris; & corpora bello
ſtant, 15 palchramque petunt per vulnera mor-
em.
quidam ſignis, atque hæc exempla ſecuti,
bus 17 partem divinæ mentis, & 18 hauſtus
ne ducere. 19 Deum namque ire per omnes
ſque, tractuſque maris, cælumque profundum.
pecudes, armenta, viros, genus omne ferarum,
que ſibi tenues naſcentem 20 arceſſere 21 vitas.
ad hanc reddi deinde, ac 23 reſoluta referri
nec morti eſſe locum; ſed viva volare
s in numerum, atque alto ſuccedere cælo.
andō 26 ſedem 27 auguſtam, ſervataque mella

quam gens, non Ægy-
ptii, non ipſi Parthi
ajori veneratione co-
ſuum, quam apes.
Ptolemæos. 3 Ubi re-
ctus. 4 Fl. alluens
que in Indum exone-
iendi, Rempublicam
i regi obſequendi. 6
ab rege. 8 Quæ col-
Contextus 10 Rex
qui operum labores
os dividat, aut for-
rmare. 13 Cum ma-
dine. 14 Pro rege.
m. 16 Quibus apum
ngeniis animadverſis
lam *Philoſophi, non*
rum apibus, ſed &
divinæ particulam
runt. 17 Sic Ho-
rat. *divina particulam aura* dixit. 18 Spiritus divinos. 19 Deum quippe vim ſuam in elementa omnia transfundere: hinc animalia, quæ ex elementis conſtant, ſpiritu illius, alia magis alia minus, imbui ac inflari. Vide 6. Æn. *Principio cælum*, &c. 20 Attrahere. 21 Spiritus. 22 In Deum & principia ſua Ex opinione Pythagorica nullum animal penitus perire: interire quidem, & diſſoluto animali migrare animam ex alio in aliud, puram tandem ad ſuum aſtrum redire. 23 Per animæ a corpore ſeparationem. *24 Inter fidera* 25 Præcepta *mellationis*, ejuſque Vernæ & Autumnalis. 26 Alveatium. 27 Cum melle repletta fuerit. Al. *auguſtam*.

1 Theſauris relines; prius hauſtu 2 ſparſus aquarum
3 Ora fove, 4 fumoſque manu prætende 5 ſequa
6 Bis gravidos cogunt fœtus, 7 duo tempora 8 n
9 Taygete 10 ſimul os terris oſtendit honeſtum
Plejas, 11 & Oceani ſpretos pede reppulit amnes:
12 Aut 13 eadem ſidus fugiens ubi piſcis aquoſi,
Triſtior hibernas cælo deſcendit in undas.
Illis ira modum ſupra eſt, 14 læſæque venenum
15 Morſibus inſpirant, & 16 ſpicula cæca relinqu
17 Affixæ venis, animaſque in vulnera ponunt.
18 Sin duram metues hiemem, parceſque 19 futu
20 Contuſoſque 21 animos, & res miſerabere 2
ctas;
At 23 ſuffire thymo, ceraſque 24 recidere inanes
Quis dubitet? nam ſæpe favos ignotus adedit
25 Stellio, & 26 lucifugis 27 congeſta cubilia 28 b
29 Immuniſque ſedens 30 aliena ad pabula 31 fuc
Aut aſper crabro 32 imparibus ſe immiſcuit 32 ari

1 Eximes e recluſis alveariis. 2 *Spargens* in alveos atque apes. Aquam ore hauſtam ſparge in modum imbris pluviæque. 3 Continue hauſtus aquarum. 4 Qui vel cogant apes in priorem partem alvearii, vel abigant. 5 Perſecutores apum: quia fumo apes fugantur. 6 In vere & autumno apes mella ponderoſa & abundantia congregant. 7 Ver & autumnus. 8 Colligendis mellis. 9 Ortu Plejadum quarum Taygete una eſt. Syneed menſe Maio. 10 Simul ac. 11 Oriens ſc. & mare navigationi aperiens. 12 Aut occaſu Plejadum, quo tempore Piſces oriuntur. 13 Taygete. 14 Ab apibus inimicis. 15 Aculeis. 16 Aculeos breves & exiles, qui latere poſſunt. 17 Aculeos penitus *infixos venis inimicarum*. & *in vulnere relictos* cum parte inteſtini, unde ipſas mors quitur. 18 Quod ſi dura tuens hiemem, benigne ag les cum apibus, ne animi ſpondeant: ne pigeat tan veos aperire, favos a ver fucis, ſtellionibus corrupi inanes eximere, ſuffumig reficere apes, & purgare ria a blattis, tineis, &c. in futuro opus erit. 20 l ctos, confractos timore 21 Apum. 22 Afflictas. 2 fumigare, ut exinde inim lis animalia fugiant. 24 I re. 25 Lacerta ſtellatis m 26 Lucem fugientibus, no lantibus. 27 Sunt conſtru alvearibus. 28 tineis. 29 ris expers, nihil adferen tatis 30 Alieno labore, apum, parta. 31 Veſpa. & viribus & armis impar e

n 1 tineæ genus, aut 2 inviſa Minervæ
s laxos ſuſpendit aranea 3 caſſes.
is 4 exhauſtæ fuerint, hoc acrius omnes
t 5 generis lapſi ſarcire ruinas,
ntque 6 foros, & floribus 7 horrea texent.
[quoniam 9 caſus apibus quoque 10 noſtros
ulit] 12 triſti languebunt corpora morbo,
13 non dubiis poteris cognoſcere ſignis;
eſt ægris I. alius color: II. 14 horrida vul-
macies: III. tum 15 corpora luce carentum
tectis, & triſtia funera 16 ducunt:
17 illæ pedibus connexæ ad limina pendent:
atus clauſis cunctantur in ædibus omnes,
æ fame, & contracto frigore pigræ.
Tum ſonus auditur 19 gravior, 20 tractimque
ſpirant:
ſus ut 22 quondam ſilvis 23 immurmurat auſter:
24 ſollicitum ſtridit refluentibus undis:
: clauſis 25 rapidus fornacibus ignis.
m I. galbaneos ſuadebo incendere odores,
ue 27 arundineis 28 inferre 27 canalibus, ultro
i, & feſſas ad pabula 29 nota vocantem.
rit & 30 tanſum gallæ admiſcere ſaporem,

omnia exedentis. 2 m & æmulationem di a Minerva in ara- Arachne puella Ly- ſ. Met. 3 Retia, te- rnatæ ab animalibus Fœtus. 6 Cellas, fa- er quæ inferunt mella autæ per foros infe- . 7 Favos conficient. inm apum morbis, ait ſigna ſex, reme- t novem. 9 Miſerias. minibus communes. *12 Lethali. 13 Cer- ſa. 15 Mortuarum era. 16 Celebrant.* 17 Morboſæ. 18 Præterea. 19 Triſtior. 20 Per longos tractus, ut languidi ſolent, qui ſuſpiria ex imo pectore trahunt. 21 Natura ſua, ut qui a gelido polo antarctico ſpiret: accidentali tamen & adventitio calore, dum ad nos per torridam Zonam permeat, fervidus. Macr. l. 2. in Somn. Scipionis c. 5. 22 Quando. 23 Longe reſonans murmur facit. 24 Commotum reſonat 25 Vehemens. 26 Remedia IX 27 *Fiſtulis ex arundine factis*. 28 *In alvearia*. 29 Qualia illa ſibi comparare ſolent. 30 Contuſam gallam.

IV 1 Arentesque rosas, V. aut igni pinguia multo
2 Defruta, VI vel 3 Psythia passos de vite racemos
4 Cecropiumque VII. thymum, & VIII. grave olen
5 centaurea.
IX Est etiam flos in pratis, cui nomen 6 amello
Fecere agricolæ, 7 facilis quærentibus herba.
Namque 8 uno ingentem tollit de cespite silvam,
9 Aureus ipse, sed in foliis, quæ plurima circum
Funduntur, violæ sublucet purpura nigræ.
Sæpe Deûm nexis ornatæ 10 torquibus aræ
11 Asper in ore sapor. 12 tonsis in vallibus illum
Pastores, & 13 curva 14 legunt prope flumina 15 Mel
Hujus 16 odorato radices incoque 16 Baccho,
17 Pabulaque in foribus plenis appone canistris.
18 Sed si quem 19 proles subito 20 defecerit omnis
Nec, genus unde novæ stirpis 21 revocetur, 22 habet
Tempus & 23 Arcadii 24 memoranda inventa 25 magist
25 Pandere, quoque modo 26 cæsis jam sæpe juvei
27 Insincerus apes 28 tulerit cruor. Altius omnem
Expediam prima repetens ab origine famam.

1 Deficcatas in sole. 2 Musta ad dimidias decocta. 3 Uvam passam, quæ est ex vite Psythia. *Supra* l. 2. *Et passo Psythia utilior*: quem locum vide. 4 Atticum: ut quod optimum. 5 Herbas calidas & siccas. 6 Amellum florem eumdem cum Astere Attico, bubonio, esse autumant herbarii proceres. 7 Facile reperibilis. 8 Multos caules fundit, erigit a radice. 9 Ipse flos est aurei coloris. 10 Corollis ex hoc flore ornantur aræ. 11 Austerus. 12 Falce messis, & non silvosis. 13 Per littora curva defluentia. 14 Colligunt. 15 In Gallia nobilis est hujus nominis fluvius: aliique cognomines alibi. Poetæ *famen notior Mela* Italus, quem *sinistra ripa receptum* Ollius fl. in Padum defert: videturque nomen inditum flori amello. C 1. l. ult. cap. 16 Vino fort odorem magnum exhalante Nutrimenta ex tali decoctio 18 Inventum restaurationis a extinctarum e bovis cæsi pa factione, refertur acceptum stæo. 19 Progenies apum. Aliquem destituerit. 21 Ab i ritu. 22 Aliquas apes. 23 stæi regis Arcadii: qui inver fertur mellis & olei usu apum amissarum reparation lactis coagulum. Justin 14 Vide hanc eamdem fab. apud O 1. Fastorum. 24 Memoratu dig 25 Manifestare. 26 Verbere fustibus, citra effusum sanguin 27 Corruptus & putridus. 28 tulerit, produxerit.

Nan

Nam, qua 1 Pellæi gens 2 fortunata Canopi
Accolit 3 effuſo 4 ſtagnantem flumine 5 Nilum,
[illegible] 6 circum pictis vehitur ſua rura 7 faſelis;
8 Quaque 9 pharetratæ vicinia Perſidis urget,
[illegible] 10 viridem Ægyptum 11 nigra fecundat 11 arena;
[illegible] diverſa 12 ruens ſeptem diſcurrit in 13 ora
Usque 14 coloratis 15 amnis devexus ab Indis:
Omnis in hac certam regio 16 jacit 17 arte 18 ſalutem:
19 Exiguus primum, atque 20 ipſos contractus ad uſus
21 Eligitur locus. hunc anguſtique 22 imbrice tecti,
Parietibuſque 23 premunt artis, & quatuor addunt,
Quatuor 24 ventis, 25 obliqua luce feneſtras.
Tum vitulus, 26 bima curvans jam cornua fronte,
Quæritur: huic geminæ nares & 27 ſpiritus oris
28 Multa reluctanti 29 obſtruitur, 30 plagiſque peremptò,
31 Tunſa per 32 integram 33 ſolvuntur viſcera pellem.
Sic poſitum in 34 clauſo linquunt, & 35 ramea 36 coſtis
Subjiciunt fragmenta, thymum, caſiaſque 37 recentes.
Hoc genitur, 38 Zephyris primum impellentibus undas,
Et Ante 40 novis rubeant quam prata coloribus, 39 ante

[illegible] Alexandriã, ab Alexãdro [illegible] in Macedonia nato conditã [illegible] Canopi inſ unde oſtio [illegible] 2 Felix divitiis & uber-[illegible], quam præſtat Nilus [illegible]. 3 In agros. 4 Inun-[illegible] & in campos effluentem. [illegible] fluvium. Lege Tibul. [illegible]. 6 Stagnante Nilo. 7 [illegible]. 8 Quaque Nilus urget [illegible] loca Perſidis, id eſt, in [illegible]. 9 Cujus incolæ pharetris [illegible] multum valent. 10 Se-[illegible] herbis. 11 Nigro limo. [illegible] ens. 13 Oſtia, quibus [illegible] mare. 14 Nigris Æthio-[illegible], an ſtigmate, quod ſibi ho-[illegible] ducebant, inuſtis? 15 *Nilus* [illegible]ens, *deductus* 16 *Conſtituit*, [illegible]ei. 17 *Faciendi novas apes*. [illegible] *Reparandarum apum*. 19 *An-*guſtus, quantum capit cadaver bovis. 20 Ad hanc ipſam utilitatem, ut in eo bos putreſcat. conſtrictus. 21 Ab his, qui apes reparare volunt. 22 Tegulis imbres capientibus. 23 Obſtringunt, anguſtant. 24 Cardinalibus. 25 Ex obliquo infuſa. 26 Bienni. duorum annorum, id eſt, ipſe vitulus biennis. 27 Anhelitus. 28 Multum, valde. Helleniſm. 29 Clauditur, ne poſſit exhalare. 30 Puſtibus, verberibus. 31 Contuſa. 32 Solidam, ne ſuccus aut ſanguis exhauriatur. 33 Laxantur, corrumpuntur. 34 Occluſo loco 35 Ramorum. 36 Vi-*tuli ſc. ne pellis* putreſcat. 37 *Recenter captas*. 38 In principio *veris*. 39 Anadiploſis eſt. 40 No*vorum florum*.

Geo-

Garrula quam 1 tignis nidum ſuſpendat 2 hirundo.
Interea teneris tepefactus in oſſibus 3 humor
4 Æſtuat, & viſenda modis animalia miris,
5 Trunca pedum primo, mox & ſtridentia pennis
Miſcentur, tenuemque magis magis 6 aera carpunt,
Donec, ut æſtivis effuſus nubibus 7 imber,
8 Erupere, aut ut, 9 nervo pulſante, 10 ſagittæ,
Prima 11 leves ineunt ſi quando prælia Parthi.
Quis Deus hanc, Muſæ, quis nobis 12 extudit 13 artem
14 Unde nova ingreſſus hominum experientia cepit?
Paſtor 15 Ariſtæus, fugiens Peneia 16 Tempe,
Amiſſis (ut fama) apibus, morboque fameque,
Triſtis ad 17 extremi ſacrum caput adſtitit 18 amnis,
19 Multa querens, atque hac adfatus 20 voce 21 pa-
rentem:
Mater 22 Cyrene, mater, quæ gurgitis hujus
23 Ima tenes; quid me præclara ſtirpe deorum
(Si modo, quem perhibes, pater eſt 24 Thymbræus
Apollo)
Inviſum 25 fatis genuiſti? aut quo tibi noſtri
Pulſus amor? quid me 26 cælum ſperare jubebas?
En etiam hunc ipſum 27 vitæ mortalis honorem,
Quem mihi 28 vix frugum & pecudum cuſtodia 29 ſo-
lers
Omnia tentanti 30 extuderat, te matre 31 relinquo.

1 Ad laquearia & trabes domorum. 2 Veris nuncia. 3 Vituli. 4 Effervet, caleſcit. 5 Pedibus carentia: unde *apes* quaſi ἄπους quidam dictas volunt. 6 Auram vitalem inſpirant. 7 Erumpit. 8 Vi evolavere ex corio vitulino. 9 Arcu, nervis munito, impellente. 10 Emittuntur. 11 Fugæ confidentes. 12 Invenit. 13 Reparandarum apum ex vitulo putrefacto. 14 Quo auctore habuit experimentum hoc primos adinventor. 15 Apollinis & Cyrenes Nymphæ filius. *Lege Ovid.* 1. Faſt.

16 Locum amœnum Theſſaliæ quem medium interfluit Peneus. 17 Summi. 18 Penei fl. 19 Multum valde 20 Oratione. 21 Matrem 22 Nympha Penei fl. 23 Profunda. 24 A *Thymbra*, Troados oppido, ubi colebatur. Dii enim cognomenta a locis, in quibus coluntur, ſæpe accipiunt. 25 Diis. 26 Quod reciperet in Deorum numerum. 27 Quem inter mortales merui. 28 Summa cum difficultate. 29 Diligens. 30 Paraverat. 31 Amitto.

fulæ nitidam per candida colla:
ique, Thaliaque, Cymodoceque,
, & 12 flava Lycorias, altera virgo,
primos 13 Lucinæ experta 13 labores;
Beroe ſoror, 14 Oceanitides ambæ,
, 15 pictis incinctæ pellibus ambæ;
re, atque Opis, & Aſia Deiopea;
5 poſitis 17 velox 18 Arethuſa 19 ſagittis.
o curam Clymene narrabat 21 inanem
artiſque 22 dolos, & dulcia 23 furta:
ıao denſos Divûm numerabat amores.

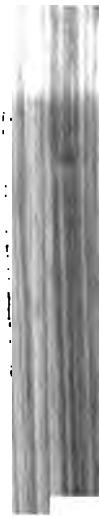

erba & invidioſa, | Nympha Siceliſ. Ecl. 10. 19 Qui-
re levabis. 2 Fer- | bus in venando uſa ſegnat. 20
3 Quo pecus inſi- | De Venere uxore cuſtodienda.
entem, quo ſtaba- | Fab. Martis in Veneris amplexi-
r. 4 Emori cura | bus deprehenſi, traductique a Vul-
am, unde meſſis | cano. Hom. Odyſſ. 8. Ovid. Met.
n molimine infer, | 4. 21 Fruſtra ſuſceptam. 22 Fur-
mnia, quæ habeo. | tivos amores cum Venere. 23
is meis laboribus | Adulteria: ſive quia furtim & clam
. 7 Lamentationis | perpetrantur (quomodo fures occulto

Carmine quo 1 captæ dum 2 fuſis mollia penſa
Devolvunt, iterum maternas impulit aures
Luctus Ariſtæi; 3 vitreiſque ſedilibus omnes
Obſtupuere: ſed ante alias Arethuſa ſorores
Proſpiciens, ſumma 4 flavum caput extulit unda.
5 Et procul: O gemitu non fruſtra exterrita tanto,
Cyrene ſoror; ipſe tibi 6 tua maxima cura
Triſtis Ariſtæus Penei 7 genitoris ad undam
Stat lacrymans, & te 8 crudelem 9 nomine dicit.
10 Huic percuſſa nova mentem formidine mater,
Duc age, duc ad nos: 11 fas illi limina Divûm
Tangere, ait: ſimul 12 alta jubet 13 diſcedere late
Flumina, qua juvenis 14 greſſus inferret. at illum
Curvata in montis 15 faciem circumſtetit 16 unda,
Accepitque ſinu vaſto, miſitque ſub amnem.
Jamque domum mirans genitricis, & humida regna,
Speluncíſque 17 lacus clauſos, lucoſque 18 ſonantes,
Ibat, & ingenti motu ſtupefactus aquarum,
Omnia ſub magna labentia flumina terra
Spectabat 19 diverſa locis, 20 Phaſimque 21 Lycumque,
Et 22 caput, unde 23 altus primum ſe 24 erumpit 25 Enipeus,
26 Unde pater 27 Tiberinus, & unde 27 Aniena fluenta,
28 Saxoſumque ſonans 29 Hypanis, 30 Myſúſque Caicus,
Et gemina auratus 31 taurino cornua vultu

1 Nymphæ. 2 Dum telas texunt. 3 Vitrei coloris, in quibus ſedebant in aquis. 4 Flavis capillis decoratum. 5 Se cum vidiſſet Ariſtæum. 6 Qui tibi maximæ curæ eſt. Æn. 1 Venus de Aſcanio nepote, *mea maxima cura* 7. Patris tui, & avi ſui. 8 Quia non animadvertebat lacrymas filii 9 Nominatim: quia dicebat, *mater Cyrene*, *mater* 10 Arethuſæ talia nuntianti. 11 Quia filius eſt Deorum. 12 Profunda. 13 *Locum* dare. 14 Ingrederetur. *15 Similitudinem*, formam. 16 *Fluminis* 17 Fontium & Fluviorum *origines* & receptacula. 18 Vento. 19 Diſtincta. 20 Colchorum fl. 21 Lyciæ fl. 22 Spectabat ortum, originem. Ovid. l. 1. Triſt. *In* caput *alta fontis labentur ab aquore retro flumina* 23 Profundus. 24 Exiulit. 25 Theſſaliæ fl. 26 Habeat ortum 27 Tiberis & Anio Italiæ fl. 28 Saxoſe, id eſt, ut ſonant fluvina inter ſaxa decurrentia. 29 Scythiæ fl. 30 Myſiæ fl. 31 *Taviformes* dicti fluvii, a mugitu rapido curſu, *cornuti*, a gemitu ripis, vel alveis, in quos ſe vidunt: unde Acheloo Hercules alterum cornu avulſiſſe fingitur, qui fluvium in unum alveum redegerat.

1 Ex-

1 Eridanus: quo non alius per pinguia 2 culta
In mare 3 purpureum violentior effluit amnis.
Postquam est in 4 thalami 5 pendentia pumice tecta
6 Perventum, & nati fletus cognovit inanes
Cyrene; 7 manibus liquidos dant ordine fontes
Germanæ, 9 tonsisque ferunt mantilia 9 villis.
Pars epulis onerant mensas, & plena 11 reponunt
Pocula 12 Panchæis 13 adolescunt ignibus aræ.
Mater, Cape 14 Mæonii 15 carchesia Bacchi;
Oceano 17 libemus, ait Simul ipsa precatur
Oceanumque 18 patrem rerum, Nymphasque sorores,
Centum 19 quæ silvas, centum 20 quæ flumina 21 ser-
vant.
Terque liquido ardentem perfudit nectare 23 Vestam;
Et flamma ad summum tecti 25 subjecta reluxit.
Omen quo 27 firmans animum, sic incipit ipsa:
Est in 28 Carpathio Neptuni gurgite vates
Cæruleus Proteus, magnum qui piscibus æquor,
Nunc bipedum curru 30 metitur 31 equorum.
Hic nunc 32 Emathiæ portus, patriamque revisit

1 Italiæ, Padus in Adriatico exonerans. 2 Rura. 3 Unda remis pulsa purpurea. Sic. 2. Acad. quæst. ἀλλαχοῦ. Virg. Hom. 4 Cyrenes. 5 Pensilia, columnis fulta. 6 Venio & comitibus. 7 Sc. manibus. 8 Sorores. 9 Quorum villis tonsi. 10 Quædam ex sacrificium parant & convivium. 11 Iterum ponunt, postquam sumta erant. 12 Arabia. Volunt, qui Panchajam Arabiæ Felicis statuunt: Panchæum nomen puto ex τῶν πάντα θεῶν. 13 Incendunt. 14 Vini Lydii, optimi. Strab. 15 Pocula: de quorum forma vide Macrob. Sat. 5. l. 21 c. 16 & Casaubonum ad Athenæum. 17 Sacrificemus. 18 Thaletis & veterum philosophorum opinione, qui omnia ex aquis generari asserebant. 19 Ut sunt Dryades. 20 Ut sunt Najades. 21 Habitant. 22 Ter, quia numero Deus impare gaudet, vinum libavit infuditque in ignem. 23 Ignem. Ovid. 6 Fast. Nec te aliud Vestam, quam puram intellige flammam: Nataque de flamma corpora nulla vides. Al vestem. 24 Ter emicuit boni ominis flamma. 25 Sursum jacta & exsiliens. 26 Indicio propitii numinis. 27 Corroborans. 28 Carpathio mari, a Carpatho insula maris Mediterranei 29 Marinus. 30 Tranat, vehitur. 31 Marinorum sc. tantum in anteriori parte, in qua equis similes sunt, pedes habentium, in posteriori similes piscibus pedes. 32 Thessaliæ.

1 Pal-

1 Pallenen. 2 hunc & Nymphæ veneramur, & ipſe
Grandævus 3 Nereus novit namque omnia vates,
4 Quæ ſint, quæ fuerint, quæ mox ventura trahant
Quippe ita Neptuno 5 viſum eſt, 6 immania cujus
6 Armenta, & 7 turpes paſcit ſub 8 gurgite 9 phoc
10 Hic tibi, nate, 11 prius vinclis capiendus, ut omn
12 Expediat morbi 13 cauſam, 14 eventuſque ſecund
Nam ſine 15 vi non ulla dabit præcepta, 16 neque il
Orando flectes: vim duram & vincula capto
17 Tende. 18 doli circum hæc demum frangentur inan
Ipſa ego te, 19 medios cum Sol accenderit æſtus,
20 Cum ſitiunt herbæ, & pecori jam 21 gratior umbra e
22 In ſecreta ſenis ducam, 23 quo feſſus ab undis
Se recipit; facile ut 24 ſomno aggrediare jacentem.
Verum ubi correptum manibus vinciſque tenebis,
25 Tum variæ 26 illudent 27 ſpecies atque 28 ora ferarur
Fiet enim ſubito ſus horridus, 29 atraque tigris,
Squamoſuſque draco, & fulva cervice leæna:
Aut acrem flammæ ſonitum dabit, atque ita vinclis
30 Excidet, aut in aquas 31 tenues 32 dilapſus 33 abil
Sed, quanto ille magis formas ſe vertet in omnes,
Tanto, gnate, magis 34 contende tenacia vincla:
Donec talis erit 35 mutato corpore, qualem
Videris, incepto tegeret cum lumina ſomno.

1 Peninſulam Macedoniæ. 2 Proteum. 3 Et ipſe vates, Deus aquarum, Oceani & Tethyos filius. 4 Ὅ τ' ἤδη τά τ' ἐοντα τά τ' ἐσσόμενα πρό τ' ἐόντα Hom. Iliad. a. 5 Placuit 6 Cete, balænas, monſtra natantia. 7 Immanes. 8 Carpathio. 9 Vitulos marinos. 10 Vates ſeu Proteus. 11 Quam quicquam ab eo petas. 12 Expedite dicat. 13 Culpam, quæ cauſa interitus apum, & remedium. 14 Remedio. 15 Violentia catenarum. 16 Eadem de Sileno, Ecl. 6. 17 Injice. 18 Illuſiones ejus fruſtra inceptæ fruſtrabuntur tandem circum hæc vincula. 19 In meridie. 20 Cum herbæ deficcantur calore: qu nobis ſitim generat. 21 Q herba. 22 In arcanos thala Protei. 23 Ad quæ. 24 Sc. preſſum. 25 De Proteo Rege Æ pti, vide Mythologos, quibus bellator, variis galearum for terribilis, ſophiſta aliis, va hiſtrio, præſtigiator, &c. Spu aper, fluit unda, fremit leo, bilat anguis. 26 Decipient 27 Imagines. 28 Formæ. 29 ſpera, læva. 30 Elabetur. Tranſparentes. 32 E vinculis Commutabit ſe in aquam. Conſtringe. 35 Reducto in ſtinam figuram.

Hæ

Hæc 1 ait, & 2 liquidum ambroſiæ 3 diffundit odorem:

totum 4 nati corpus 5 perduxit at 6 illi
is 7 compoſitis ſpiravit crinibus 8 aura,
ue 9 habilis 10 membris venit vigor. 11 Eſt ſpecus
ingens
Exeſi latere in montis, 13 quo plurima vento
ur, inque ſinus ſcindit ſeſe unda 14 reductos;
Deprenſis olim 16 ſtatio 17 tutiſſima nautis.
tus ſe vaſti Proteus tegit 19 objice ſaxi.
o juvenem in latebris averſum 21 a lumine 22
Nympha
Doloc: ipſa procul nebulis 23 obſcura reſiſtit.
torridus 24 torrens 25 ſitientes 26 Sirius Indos
ebat; cælo & medium Sol igneus orbem
Hauſera. 28 arebant herbæ, & 29 cava flumina 30
ficcis
aucibus 32 ad limum 33 radii tepefacta coquebant:
Proteus conſueta petens e fluctibus antra
eum 34 vaſti 35 circum 36 gens humida ponti
as, 37 rorem late diſperſit 37 amarum.
t ſe ſomno diverſæ in litore phocæ.

e, mater Ariſtæi. 2 Flu- | lumini. 22 Cyrene. 23 Tecta.
Quo gratior viſu, & | 24 Inarens. 25 Arentes a Sole
ſſet ad luctam. 4 Fi- | propinquo. 26 Stella in ore Canis, cujus ortu intenſivus eſt calor. 27 Expleverat, id eſt, jam tranſactus erat meridies, quo Sol eſt in medio cæli. 28 Deficcabantur. 29 Profunda, exhauſtis aquis cava apparentia 30 Aqua deſtitutis. 31 Æn. 10 *Ille ſitim morboſque ferens mortalibus ægris*, &c 32. Uſque ad fundum. 33 Solares. 34 *Ampli*. 35 Sc. *eum*. 36 *Genus æquoreum*, phocæ, pi- | ſces. 37 *Aquam* marinam, quæ *amara eſt*.
Agilitans. 10 Ariſtæi.
it antrum Protei. 12
ant impetu aquarum.
ad ſpecus. 14 Reſluos.
date aliquando in mari
s, id eſt, periclitanti-
ari 16 Locus, ubi ad
lant naves. 17 A peri-
torum. 18 In *medio an-*
Oppoſitione ingentis la-
20 Ariſtæum. 21 Ab ea
qua ſaxum objectum erat

1 Ipſe,

1 Ipſe, velut ſtabuli 2 cuſtos in montibus olim,
Veſper ubi e paſtu vitulos ad 3 tecta reducit,
4 Auditiſque lupos 5 acuunt balatibus agni,
Conſidit ſcopulo 6 medius, 7 numerumque 8 recenſe
9 Cujus Ariſtæo quoniam eſt oblata 10 facultas;
Vix deſeſſa ſenem 11 paſſus 12 componere membra,
Cum clamore 13 ruit magno, 14 maniciſque 15 jace
tem.
Occupat. 16 ille ſuæ contra non immemor 17 artis,
Omnia transformat ſeſe in 18 miracula rerum,
Ignemque, horribilemque feram, fluviumque 19 liquen
tem
Verum ubi nulla 20 fugam reperit 21 pellacia, victu
22 in ſeſe redit, atque hominis tandem ore locutus:
23 Nam quis te, juvenum confidentiſſime, noſtras
Juſſit adire domos? quidve hinc petis? inquit. At ille
Scis, Proteu, 24 ſcis ipſe: 25 neque eſt te fallere cu
quam.
Sed tu deſine 26 velle. Deûm præcepta ſecuti
Venimus, hinc 27 lapſis quæſitum 28 oracula rebus.
Tantum effatus. ad 29 hæc 30 vates vi denique multa
31 Ardentes oculos intorſit lumine 32 glauco,
Et graviter 31 frendens, ſic 33 fatis ora reſolvit;
Non te 34 nullius exercent numinis iræ.

1 Proteus. 2 Recenſet numerum pecorum. 3 Stabula. 4 A lupis. 5 Acriori fame irritant. 6 Inter pecora ſua. 7 Pecorum. 8 Enumerat. 9 Protei. 10 Facilitas capiendi & opportunitas. 11 Ariſtæus. 12 Ut dormiret. 13 In eum. 14 Manuum vinculis. Sic Æn. 2. *Ipſe vire primus* manicas *atque arcta levari Vincla jubet Priamus.* 15 Protea. 16 Proteſis. 17 Quo elabi ſolebat. 18 Formas mirandas. 19 Fluidum. 20 Fugiendi facultatem. 21 Deceptio *Protei*. 22 In veram imaginem *hominis*. 23 Indignanter. aut pro *quiſnam* ſumitur. Quid petam, cum ſis vates? Οὐκ ἔξεστι: non licet cuiquam fallere. Tu ergo deſiſte velle lere alios. Helleniſmus Hor *Quod verſu dicere* non eſt, id dici non poteſt. 26 Fallere tot monſtris. Ecl. 5. *Sed tu fine plura puer.* 27 Perditis. Deorum conſilia & reſponſa. Verba Ariſtæi, quia audierat os id velle. 30 Proteus. 31 32 Cæruleo. 33 Dicendis, incepit effari oracula Divus Non humilis, ſed magni.

commiſſa: tibi 2 has 3 miſerabilis Orpheus
ob meritum pœnas, ni fata reſiſtant,
rapta graviter pro 5 conjuge ſævit.
dum te fugeret per flumina 6 præceps,
e pedes 7 hydrum, moritura 5 puella,
is alta non vidit in herba.
equalis Dryadum 9 clamore ſupremos
ites. flerunt 10 Rhodopeiæ arces,
ngæa, & 11 Rhen 12 Mavortia tellus,
e atque 14 Hebrus, & 15 Actias Orithyia.
olans 17 ægrum 18 teſtudine amorem,
ijux, te 19 ſolo in litore ſecum,
e die, te 21 decedente canebat.
iam fauces, 23 alta oſtia Ditis,
14 nigra formidine lucum
Maneſque adiit, 26 Regemque tremen-

anis precibus 27 manſueſcere corda.
ommotæ 29 Erebi de ſedibus imis

um ulta eſt lues ecionem uſque *lias*, Tu lues
2 Quod apes
s miſeratione,
oris. 4 Ab in-
ſe retroſpexe-
uvencula con-
cipitanter, fi-
7 Serpentem
hæ populares,
mortem Eu-
Thraciæ. 11
is rex habita-
ræfidet, bello
3. *Terra procul*
ortia *campis*,
Poſtea Tartari
ciæ. 15 Nym-
enienſis, *filia*
rapuit Boreas / *ere affligen-* / *uxoris*. 18

Lyra. 19 Ubi ipſe ſolus erat. 20 Oriente. 21 Occidente ſole. Horat. Od. 9. l. 2. *Tu ſemper urges flebilibus modis Myſten ademptum: nec tibi veſpero Surgente decidunt amores, Nec rapidum fugiente Solem.* 22 Quin & auſus inferos adire, per Tænarum, Laconiæ promontorium, qua deſcenſus patere ad inferos perhibetur. Vide Sen. Her. Fur. Act. 3. & Ovid. Met. 10. 23 Profunda. 24 Formidoloſa. 25 Animas apud inferos manentes 26 Plutonem. 27 Flecti, moveri. Idem Horat. Od 14. l. 2. *Non ſi trecenis, quotquot eunt dies, Amice, places illacrymabilem Plutona tauris, qui ter amplum Geryonem Tityonque triſti Compeſcit unda.* 28 Orphei. 29 Caliginis infernalis.

Umbræ ibant 1 tenues, ſimulacraque 2 luce carent
3 Quam multa in foliis avium ſe millia condunt,
Veſper ubi aut hibernus 4 agit de montibus imber
5 Matres, atque viri, defunctaque corpora vita
Magnanimûm 6 Heroum, pueri, innuptæque puellæ
Impoſitique 7 rogis juvenes ante ora parentum,
Quos circum limus niger, & deformis arundo
8 Cocyti, 9 tardaque palus 10 inamabilis unda
11 Alligat, & 12 novies 13 Styx interfuſa 14 coercet
Quin ipſæ 15 ſtupuere 16 domus, atque 17 intima Lethi
18 Tartara, cæruleoſque 19 implexæ crinibus angues
20 Eumenides; 21 tenuitque inhians tria 22 Cerberus ora,
Atque 23 Ixionii vento rota conſtitit orbis.
24 Jamque 25 pedem referens 26 caſus evaſerat omnes
27 Redditaque Eurydice ſuperas veniebat ad auras.
28 Pone 29 ſequens; namque hanc dederat 30 Proſerpina legem:
Cum ſubita incautum dementia 32 cepit amantem

1 *Leves populi, ſimulacraque funeſta ſepulchro.* Ovid. 10. Met. 2 Vita. 3 Ibant tam multa, *quam multa*, &c. 4 Impellit illos in ſilvas. 5 Feminæ. Tres iſti verſus repetuntur 6. Æn. 6 Principum virorum. 7 Ignibus incenſis. 8 Paludis infernalis. 9 Quæ immoratur. 10 Irremeabilis, per quam nemo nare poteſt, vel per languorem non navigabilis Al. *inamabilis*; & hic cum ſeq. repetitur 6. Æn. 11 Detinet. 12 Per novem circuios. 13 Palus triſtitiæ infernalis. 14 Conſtringit, ne exeant. 15 Ob cantum Orphei. 16 Infernales 17 Profundiſſima. 18 Tenebrarum loca. 19 Involutæ, implicitæ. Al *innexæ*: Al. *impexæ*. 20 Furiæ infernales, *per antiphraſin* ſic dictæ, quod *immites* atque *cædibus* ſint: *εὐφημισμὸς* enim ac *propitium* ſignificatum. 22 Canis ille triceps. 23 Quem ap volvit Ixion. 24 Doc quomodo Orpheus *Thracia cithara, fidibuſque canora* jugem e luxerit ex inf cere, & eam iterum Rediens Orpheus a ſuperos. 26 Difficult canem placaverat, & ne & Proſerpina, jugè, pactus fuera 28 Poſt eum 29 Inferorum regina quam Pluto rapue maritum redire reſpiceret. 32 I

a quidem, ſcirent ſi ignoſcere Manes.
ydicenque ſuam jam 2 luce ſub ipſa
ſeu, victuſque animo reſpexit. ibi omnis
ror, atque 4 immitis rupta tyranni
que 5 fragor ſtagnis auditus 6 Avernis.
: me, inquit, miſeram, & te perdidit, Or-

furor? en iterum crudelia retro
conditque 7 natantia lumina ſomnus.
8 feror ingenti circumdata 9 nocte,
tibi tendens, heu 10 non tua, 11 palmas.
oculis ſubito, ceu fumus in auras
s tennes, fugit 13 diverſa: neque 14 illum,
n nequicquam 16 umbras, & multa volentem
rea vidit: nec 17 portitor Orci
ejectam paſſus tranſire paludem.
quo ſe 19 rapta bis conjuge ferret?
mes, qua 20 Numina voce moveret?
n Stygia nabat jam 22 frigida 23 cymba,
totus perhibent 24 ex ordine menſes
aeria deſerti ad 26 Stry monis undam
gelidis 27 hæc evolviſſe ſub antris,
gres, & agente 28 carmine quercus.
pulea mærens philomela ſub umbra
itur fœtus, quos durus arator

certe: quia non
ed per vim amo-
reſſus eſt. 2 Exi-
ecutus. 3 Perdi-
rabilis Plutonis.
intium, quia gau-
ury licet redire.
ea audirent. 6
vernus, Campa-
nitus ad inferos.
le fluitantes mors
or abſit. 9 Ca-
mœrte. 10 *Non*
tua. 11 *Ma-*
13 *In diverſas*
gabat. 15 *Pre-*

quenter prehendere conantem.
16 Conjugem, quæ jam in um-
bras diffluxerat. 17 Charon.
Sic Æn. 6 portitor *has horren-*
das aquas & flumina ſervat Ter-
ribili ſqualore Charon. 18 Inter-
poſitam. 19 Bis ereptæ: ſemel
a ſerpente, & ſemel ab inferis.
20 Superi. 21 Eurydice. 22 Mœ-
tua. 23 Qua tranſiebatur per
Stygem paludem. 24 Continuos,
integros, ſine intermiſſione. 25
Alta. 26 Thraciæ. 27 Quæ paſ-
ſus fuerat, animo & cithara per-
currit. 28 Perhibent fleviſſe
talem, gratis &c.

Obſervans nido 1 implumes detraxit: at 2 illa
Flet 3 noctem, 4 ramoque ſedens 5 miſerabile carm
6 Integrat, & mæſtis late loca queſtibus implet.
7 Nulla Venus, non ulli animum flexere hymenæi.
Solus 8 Hyperboreas glacies, 9 Tanaimque 10 ni
lem,
Arvaque 11 Rhipæis nunquam 12 viduata pruinis
13 Luſtrabat, raptam Eurydicen, atque 14 irrita Dit
15 Dona querens. 16 ſpretæ 17 Ciconum quo 18 n
nere matres,
Inter ſacra Deûm, 19 nocturnique 20 orgia Bacchi,
Diſcerptum 21 latos 22 juvenem ſparſere per agros.
Tum quoque 23 marmorea 24 caput a cervice rev
ſum,
25 Gurgite cum medio portans 26 Oeagrius Hebrus
Volveret, Eurydicen vox ipſa & 27 frigida lingua,
Ah miſeram Eurydicen anima fugiente vocabat:
Eurydicen toto 28 referebant flumine ripæ.
29 Hæc Proteus: & ſe 30 jactu dedit æquor in altu
Quaque 31 dedit, ſpumantem undam ſub 32 verti
torſit.

1 Nondum pennatos, antequam volare poſſent. 2 Philomela. 3 Totam. 4 Unde nidus ablatus eſt. 5 Flebile. 6 Ex integro canit. 7 Nullus amor, nullæ placuere nuptiæ. Hymenæus, nuptiarum Deus: *ὑμὴν membranula*, virginitatis clauſtrum. Ovid. *Omnemque refugerat Orpheus Feminean Venerem: ſeu quod male ceſſerat illi, ſive fidem dederat: multas tamen arſerat habebat Junge ſe vati.: multa dolore repulſa* 8. Quæ ſere ſunt circa montes Hyperboreos, ſuper quos boreas flat. 9 Scythiæ fl. qui in Mæotin paludem influit, Aſiamque ab Europa dividit. 10 Nivibus tectum. 11 In Riphæis montibus *exiſtentibus*. 12 Privata, id eſt, ubi ſemper ſunt nives & pr ne. 13 Circumibat. 14 Per ſpectionem, 15 Quæ donave ut in lucem rediret. 16 A Thr ciis mulieribus, quarum amo & nuptias ſpreverat Orphe Bacchanalia celebrantibus, diſc ptus eſt. 17 Thraciæ pop. Nuptiis & amore. 19 No coli ſoliti. 20 Sacra, feſta, ἱερὰ, à quibus arcentur pr ni, non initiati. 21 Late. Orphea. 23 Candida, pulch 24 Orphei. 25 Flumine He 26 *Oeagrus*, fl. Thraciæ, a Hebrus naſcitur, pater, ut lunt, Orphei. 27 Moribun 28 Reſonabant. 29 Sc. *di* 30 Impetu magno. 31 Se in tum. 32 Capitis.

ucet 3 crines animo deponere curas.
omnis morbi cauſa: 5 hinc miſerabile Nymphæ,
quibus illa choros lucis agitabat in altis,
i miſere 7 apibus. tu 8 munera ſupplex
le, 10 petens pacem, & 11 faciles venerare 12
Napæas.
e dabunt veniam 13 votis, iraſque 14 remit-
ent.
dus orandi qui ſit, prius ordine dicam.
r 15 eximios præſtanti corpore tauros,
i nunc viridis 16 depaſcunt 17 ſumma 18 Lycæi,
ge, & 20 intacta totidem cervice juvencas.
r 21 his aras alta ad delubra dearum
ne, & 22 ſacrum 23 jugulis demitte cruorem:
ique ipſa boum frondoſo deſere luco,
4 ubi nona ſuos Aurora oſtenderit ortus,
rias Orphei 26 Lethæa papavera mittes,
ntam Eurydicen vitula venerabere cæſa,
igram mactabis ovem, 29 lucumque reviſes.
d mora: continuo matris præcepta 31 faceſſit:
bra venit; 32 monſtratas 33 excitat aras:
· eximios præſtanti corpore tauros

rene non in altum ſe
ſto filio: ſed miti af-
lum ſolata eſt. 2 Ari-
Quæ te triſtem reddunt.
Proteus dixit. 5 Ex hac
Quæ cum illa, dum vi-
dere & choreas ducere
7 Tuis. 8 Sacrificia.
de, offer. 10 A Nym-
Eurydice. 11 Cito exo-
: mites. 12 Nemoroſa-
ium ſeu clivorum Nym-
ράτας. 13 Propter pre-
14 Deponent. 15 No-
ale: qui electa cervice
ir e greye aut armento
cium Macrob. Sat. l.

mitatem. 18 Montis Arcadiæ,
ubi regnabat Ariſtæus. Synecdo-
che. 19 De multis elige. 20 In-
domita, id eſt, injuges juvencas.
21 Tauris. 22 Deabus. 23 Ex
anteriore parte colli extrahe, id
eſt, jugula tauros. 24 Poſtquam
aurora nonæ diei illuxeriti, id eſt,
nono poſt die. 24 Sacrificia,
quæ Manibus apud inferos com-
petunt. 26 Quæ Orpheo injuriæ
oblivionem inducant: a λήθη.
27 Quam tibi pollicitor ſic pla-
candam. 28 Nigræ hoſtiæ inſe-
ris mactantur. 29 Ubi boves de-
relicti erunt. 30 Sc. ſit, id eſt,
ſtatim. 31 Factum it Ariſtæus.

1 Ducit, & intacta toti de cervice juvencas,
Poſt, ubi nona ſuos aurora induxerat ortus,
Inferias Orphei mittit, lucumque revifit.
2 Hic vero ſubitum ac dictu mirabile 3 monſtrum
4 Aſpiciunt, 5 liquefacta boum per viſcera toto
6 Stridere apes utero, & ruptis 7 effervere 8 coſtis;
Immenſaque 9 trahi 10 nubes: jamque arbore ſumma
Confluere & 11 lentis 12 uvam demittere ramis.
13 Hæc 14 ſuper arvorum cultu, 15 pecorumq; 16 canebam
17 Et ſuper arboribus: 18 Cæſar dum magnus ad 19 altum
20 Fulminat 21 Euphratem bello, victorque 22 volentem
Per populos dat jura, viamque 23 affectat Olympo.
24 Illo Virgilium me 24 tempore 25 dulcis alebat
26 Parthenope, ſtudiis florentem 27 ignobilis otî:
Carmina 28 qui luſi paſtorum, 29 audaxque 30 juventa,
31 Tityre, te 32 patulæ cecini 33 ſub tegmine 34 fagi.

1 Ad eas aras. 2 In hoc loco & tempore, ſc. nono die. 3 Quia apparuerunt apes. 4 Ariſtæus, & qui aderant. 5 Reſoluta & putrefacta. 6 Bombire. 7 Ferven— ter evolare. 8 Putridarum boum. 9 Contrahi. 10 Examina apum, nubium inſtar volitantium. 11 Pondere vibrantibus. 12 In bo— rum uvæ, aut uvæ formam conglobatas de ramo pendere, *βοτρυδὸν*. Hom. 2. Iliad. 13 Epi— logus totius operis Georgici. 14 De cultu agrorum: ut in primo libro. 15 Sub hoc nomine & apes includit, ut tertium & quartum lib. comprehendat. 16 Ego Vir— gilius. 17 Ut in ſecundo. 18 Auguſtus. 19 Profundum. 20 Ar— denter, fulminis inſtar, aut ful— minantis Jovis, bellum gerit. Un— de acerrimi pugnatores *belli ful— mina* nuncupantur. 21 Fl. Me ſopotamiæ: innuit autem Parthos. Namque hi rerum a Cæſare ge— *ſtarum fama* perterriti, ultro *redditis per legatos*, quæ Craſſo ademerant, inſignibus Romanis, pacem petebant & impetrabant. 22 Ultro ſe legibus ejus ſubmit— tentes. 23 Sibi ad immortalitatem & cælum ſternit viam. 24 Qui Cæſar ad Euphratem fulminabat, & in Oriente contra Parthos erat. 25 Amœna, propter illecebras Campanorum, quæ fregerunt con— ſtantiam Hannibalis. 26 Cam— paniæ civitas, a Sirenum una ibi ſepulta, nomen ſortita; quæ a Cumanis everſa, & ab iiſdem poſtea, oraculo monitis, reſtau— rata, Neapolis dicta eſt, id eſt *civitas nova*. 27 Modeſte de ſe vel, non ita clara ſtudia, ſi cum Auguſti bellicis ſtudiis conferan— tur. 28 Virgilius ſcripſi Bucolica. 29 Et qui audax juvenili ætate quæ audacior eſſe ſolet. 30 Bu— colica ſcripſit natus annos 31 Synecdoche, pro ecloga, i. vel Bucolicis: ut Ecl. 5 *Hæc formoſum Corydon ardebat Alex* &c. 32 Late patentis. 33 Re— cantè. 34 Arboris tuæ glandifer

NEIDOS

LIBER I.

ARGUMENTUM.

capta, Æneas, Anchiſæ & Veneris filius, vir ſingulari pie-
, parique fortitudine prædituſ, cum erroris ſui anno ſe-
r mare Tyrrhenum a Sicilia in Italiam navigaret, immiſſa
a rege ventorum (rogatu Junonis) graviſſima tempeſtate,
cum litus appellitur: egreſſuſque in terram, ſeptem ingenti
dine cervos ſagittis proſternit, ſinguloſque in ſingulas na-
s enim ex diſperſa claſſe collegerat) æqualiter diſtribuit:
e deinde, longis jam erroribus fatigatos, ſpe futuræ quie-
i vehendum quod reliquum erat laboris hortatur. Interea
a Junone ſui Trojanorumque cauſam apud Jovem agit, omni-
e calamitatum illarum cauſam Junoni imputat. Jupiter con-
cordem ſororum ſerie, ſeu feticis poſteritatis potentiæque Ro-
mæ ſuæ dolorem conſolatur. Cujus oratione confirmata Ve-
nus ſuo, locorum ignaro, & explorandæ regionis cauſa
aberranti, ſeſe obviam præbet; naveſque diſperſas ſalvas
fore: oſtenditque non procul illinc abeſſe Carthaginem,
hoc in iis locis condebat Dido. Æneas itaque matris bene-
na nube cinctus, una cum Achate Carthaginem ingrediturj
ſocios ſalvos reperit, & a Didone benigne excipitur. Ve-
rum, quod neque Junonis hoſpitio, neque muliebri inconſtan-
ſideret. ſopito in Italiæ lucis Aſcanio, pro eo Cupidinem
it, qui inter amplexus & oſcula latenter Reginæ amorem
Æneæ.

1 Ego, 1 qui quondam gracili modulatus avena
Carmen, & 2 egreſſus ſilvis, vicina coegi,
Quamvis avido 4 parerent arva colono,
Nimium opus agricolis: at nunc horrentia Martis

juvenis anno octavo & perfectis Bucolicis, ſeu paſtoritiis illis carminibus, in quibus
, tenui ſtylo ſcripſi Bu- multa ſilvarum mentio, quoniam paſtores primum in ſilvis verſantur. 3 Quantumvis, admodum.
t, ſcriptis poſt Bucolica
, feci, ut, ſi arva exer-
ra, quæ præcepi, arte,
icolæ, *quantumvis avi-*
ndere cogerentur; nunc
ervicem deſcribo armis,
e tradere, aut belli
cumentis, &c. 2 *Et*

Cat Quamvis ſordida res & in-
venuſta eſt 4 Efficerent quantum ipſe
cuperet & optaret, ejus ſeſe impe-
rio audientia quodammodo oſtem-

1 ARMA 2 virumque cano, 3 Trojæ qui 4 primus
ab 5 oris
6 Italiam, 7 fato profugus, 8 Lavinaque venit
Litora: multum ille & 9 terris jactatus & 10 alto
11 Vi superûm, 12 sævæ 13 memorem Junonis ob iram
Multa quoque & 14 bello passus, dum conderet 16 urbem,
Inferretque 16 Deos 17 Latio. genus 18 unde Latinum,

1 Errores Æneæ & virtutes sex prioribus libris: bella in Italia 6. posterioribus. καθ' ὕστερον πρότερος 2 Æneas, qui Romani Imperii auctor & conditor esse debuerit, vel meruerit, qui terra marique jactatus, multa adversa tolerando transmiserit, qui Junonis inimicitias superaverit. 3 Civitatis in Phrygia. 4 Antenor quidem prior & ipse a Troja advenit, sed in fines tunc Italiæ, non ipsum Latium Laviniumque. *Antenor potuit mediis*, &c Infra: vel, *primus*, id est, princeps, primarius: ut L. 8. Primus *ab æthereo venit Saturnus Olympo*: cum tamen eo prior Janus in Italiam venerit. 5 Regionibus, extremis partibus 6 Elisis præpositionibus *ad* vel *in*. 7 Deorum præordinatione, quæ inevitabilis est, actus, non fuga aut crimine. 8 Πλάνητες. Neque enim ante adventum Æneæ dictum erat Lavinium. 9 In terris, ut in Thracia, Creta, Sicilia, Africa, & tandem in Italia. 10 Mari profundo. Illud autem usurpabimus, cum significabimus aliquem plusculum regionum lustrasse. 11 Deorum superorum (imo etiam inferorum propter *Furiam in 7.*) violentia & machinationibus, quos Juno, Trojanis irata, ad nocendum illis [illegible] auctoritate induxit. 12 Immiti quæ persequeretur innocentes. 13 Implacabilem, pertinacem permanentem. 14 In Italia g[illegible] sto. 15 Lavinium, l. 12 *urbisq[ue] habit Lavinia nomen*. Cum enim nunciaretur Latino, bellanti contra Rutulos, occupasse oram [illegible] ritimam peregrinos, exercitu contra eos movit: sed noctu [illegible] nitus in somnis, ut in amicitiam reciperet, ubi illuxit, fœdi[illegible] initum est: & Æneas filios d[illegible] dit obsides, oppidum vocatum [illegible] Lavinium. 16 Patrios ex Tr[illegible] ja, l. 6. vide infra. *Vitaeque p[illegible] rates*. 17 In Latium. Sic alibi *It clamor* cælo, id est, ad cæ[illegible] lum. 18 A quo Æneas, sub pac[illegible] iniquæ (contra jus victoriæ, qu[illegible] victis nomen imponit) fœderi[illegible] & precibus Junonis l. 12. indul[illegible] tum est, ut continuaretur imp[illegible] rium sub nomine Latino. l 5. *Pr[illegible] scos docuit celebrare Latinos: Al[illegible] bani docuere suos: nunc maxim[illegible] porro Accepit Roma*. Nam utrasq[ue] que gentem Aborigines & Tr[illegible] janorum Latinos appellavit Ex[illegible] go *unde*, id est, a quo Æneas. Sic Ter. Eun Act. 1. Sc 2 *Me[illegible] ceter hoc addebat, e prædonibus. Ut[illegible] de emerat. se audisse, abreptã e Sun[illegible]*

1 Alba-

e patres, 3 atque altæ mœnia Romæ
ihi 4 cauſas memora, quo numine 5 læſo,
lolens regina Deûm, tot 7 volvere caſus
ietate virum, tot adire labores
. 9 tantæ ne animis cæleſtibus iræ?
tiqua fuit [11 Tyrii tenuere coloni]
12 Italiam contra 13 Tiberinaque longe
s opum, 14 ſtudiiſque aſperrima belli:
) fertur terris magis omnibus unam
ta coluiſſe Samo. 16 hic illius arma,
fuit; 17 hoc regnum Dea gentibus eſſe,
fata ſinant, 19 jam tum tenditque fovetque.
ſed enim Trojano a ſanguine duci
t, 21 Tyrias olim quæ verteret arces.
opulum 23 late regem, belloque ſuperbum,
excidio Libyæ: 24 ſic volvere Parcas.
ens, 26 veteriſque memor 27 Saturnia belli,

& Reges, qui in (ab *alba* ſue denominarunt, & Romuli itorumque aliorum patres fuerunt : ne recenſet Livius: ius, Æneas Silvius, , Capetus, Tiberi-, Romulus Silvius, ocas, Amulius Vi- Sal. p. 22. 2 Quia, xerunt, ab Ænea :erunt. 3 Calliope, nis præſes. *Invoca-* ultum ille & terris lto. 5 Offenſo ab gre ferens Juno. 7 cidere in tot cala- s tamen ille adeo fortiter tulit, ut eas atur. 8 Coegerit. 9 *insignem pietate vi-* *rosque. 10 Condi-* *tas ab Didone profu-* *305 8. poſt Æne-* am annis 286. 11 Quam advenæ cultores a Tyro profecti poſſederunt. 12 In Africa e regione Italiæ. 13 Et multo tractu contra oſtia, per quæ Tiberis in mare defluit. 14 Studioſa & cupida bellorum. 15 Etiam patriæ Samo Carthaginem prætuliſſe. 16 Hunc locum imitatus eſt Ovid. Faſt. 6. *Puniteat, quod non fovi Carthaginis arces: cum mea ſint illo currus & arma loco.* 17 Hanc urbem. 18 Si qua ratione fata ſinant. 19 A primordiis urbis prætendit animos & adjuvat ore. 20 Ab Jove: non enim omnes Dii futura cognoſcunt. 21 Quæ Carthaginem aliquando everſura eſſet 22 Ex hac Trojanorum progenie. 23 Longe lateque imperantem victoremque. 24 Ita *eſſe in fatis.* 25 Excidium Carthaginis per Trojanos imminere. 26 Jam diu geſti. 27 Juno Saturni filia.

1 Prima quod ad Trojam pro charis gesserat 2 Argis
(Nec dum etiam causæ irarum sævique dolores
Exciderant 3 animo. 4 manet 5 alta 6 mente 7 repostum
8 Judicium Paridis, 9 spretæque injuria formæ;
Et 10 genus 11 invisum, & 12 rapti 13 Ganymedis h
honores)
His accensa super, jactatos æquore toto
Troas, reliquias Danaûm, atque 15 immitis Achilli,
Arcebat longe Latio: 16 multosque per annos
Errabant acti fatis maria omnia circum.
17 Tantæ 18 molis erat Romanam 19 condere gentem!
20 Vix e conspectu Siculæ telluris in altum
Vela dabant 21 læti, & 22 spumas salis ære ruebant;
Cum Juno, 23 æternum servans sub pectore 24 vulnus,
Hæc secum: 25 Mene 26 incepto desistere victam,
Nec posse Italia Teucrorum avertere 27 regem?

1 Primo, prius. 2 Quia illic colebatur. 3 Junonis. 4 Ubi significabimus veteris memoriam injuriæ nondum esse obliteratam, accommodabimus illud. 5 Profunda. 6 Junonis. 7 Repositum & reservatum. 8 Quo prælata fuit Junoni & Palladi Venus in certamine formæ: sunt qui referant *injuriam* ad fab. Antigones, filiæ Laomedontis, quæ cum Junone contendebat de pulchritudine Ovid. 6. Met. 9 A Paride, qui Venerem formosissimam judicavit. 10 Trojanos invisos propter auctorem Dardanum, Jovis ex Electra filium: referri malo ad Heben, filiam Junonis, remotam a ministerio pocillandi, admisso Ganymede. 11 Junoni 12 Ab aquila, vel a Jove. 13 Trois filii, & Laomedontis fratris. 14 Quia ministrabat pocula Diis. 15 Sævi, qui in Troilum & Hectora sævit. 16 Septem. 17 *Epiphonema*. Sic 3. Æn. *Tantum avi longinqua valet mutare vetustas!* 18 Difficultatis. 19 Constituere Romanos rerum dominos. 20 Ostensis irarum causis, docet quomodo Juno in Trojanos sævierit. 21 Æneas sc. cum sociis: quod in discessu lætius accepti fuerant ab Aceste, Siculorum rege, qui etiam abeuntibus vina dederat. Unde infra dicetur: *Vina bonus quæ deinde cadis onerarat Acestes Litore Trinacrio, dederatque abeuntibus heros, Dividit*: vel etiam *lati* vicinitate Italiæ. 22 Spumans mare rostris navium ære armatis fecabant, proruebant tum, *cum*, &c 23 Implacabilem iram: quomodo l. 5 dixit: *Junonis gravis ira, & insatiabile pectus* 24 Odii, vindictæ. 25 Numquid æquum est me, *qua Divûm incedo regina*, &c Abrupte tum indignantis exordium. 26 Inceperat enim gentem Trojanam extinguere. 27 Æneam.

1 Quippe

ctor fatis: Pallasne exurere classem
tque ipsos potuit submergere ponto,
3 noxam & 4 furias Ajacis 5 Oilei?
is 7 rapidum jaculata e nubibus ignem,
tque rates, 9 evertitque æquora ventis:
exspirantem 11. transfixo pectore 12 flam-

I. 12 corripuit, 13copuloque IV. 13 infixit
).
æ Divûm 14 incedo regina, 15 Jovisque
conjux, una cum 16 gente 17 tot annos
18 & quisquam numen Junonis adorat
, aut supplex aris imponet 20 honorem?
mmato secum Dea corde 22 volutans,
am in patriam, loca 24 fœta furentibus austris,
mit hic 25 vasto 26 rex Æolus antro
es ventos tempestatesque sonoras
premit, ac vinclis & carcere frenat.
gnantes magno cum murmure 30 montis

1 Solius. 3 Cassandrace Oilei f. in æde
ratam. 4 Furiosos
Filii: fuit enim & Ajax. 6 Habet &
, summa regio aemen, sed Jovi accivius hic 4. genera
ejiciens. 11. *Transcorripiens* IV. *Infixem*. 8 Dispersit in-
9 Ab imo sursum
jacem. 11 Animam
12 Celeriter rapuit. Cum dignitate amra: *Regina ad tem-
pulcherrima Dido* majestatem ergo & ritatem refert. inde
ei: ut & Propert *& incedit vel Jo-*
ir. 15 *Quare Juno & conjux Jovis, vi-*
de Macrob. in som. Scip. l. 1. c. 17. *Est autem Jupiter calum, Juno aer: & dicitur soror, quia iisdem seminibus, quibus calum, aer est procreatus: conjux, quia aer subjectus est cœlo*. 16 Trojana. 17 Minimum septemdecim 18 Hunc locum imitatus est Ovid l. 3. El. *Et quisquam pia thura focis imponere curet?* et 2 Met *Est vero ens quis Junonem ladere nolit, Quisque timet, quæ prosunt nocendo?* 19 Ostea, vel protenus. 20 Diis debitum. 21 Tales injurias. 22 Agitans & versans. 23 Æolias insulas, Liparen, Hieran, Strongylen, quæ regia Æoli, Didimen, &c. 24 Plena, fecunda. 25 Amplo. 26 Ventorum. 27 Erumpere nitentes. 28 Regit. 29 Indigne ferentes se claudi & vinciri. 30 Circum clausira montis.

Cir-

Circum claustra fremunt. celsa 1 sedet 2 Æolus 3 [illegible]
4 Sceptra tenens, mollitque 5 animos, & 6 temperat [illegible]
7 Ni faciat, maria ac terras 8 cælumque profundum
Quippe 9 ferant rapidi secum, 10 verrantque per aur[as]
Sed 11 pater omnipotens speluncis 12 abdidit 13 atr[as]
14 Hoc metuens: 15 molemque & montes insuper alt[os]
Imposuit, 16 regemque 17 dedit, qui fœdere certo
Et 18 premere, & 19 laxas sciret dare jussus 19 habenas
Ad quem 20 tum Juno 21 supplex his vocibus usa est
Æole (namque tibi divûm 22 pater atque hominum re[x]
Et 23 mulcere dedit fluctus & 24 tollere 25 vento)
26 Gens inimica 27 mihi Tyrrhenum navigat æquor,
28 Ilium in Italiam portans, 29 victosque 30 Penates
Incute vim 31 ventis, submersasque 32 obrue puppes;
Aut 33 age diversas: & disjice 34 corpora ponto.
Sunt mihi 35 bis septem præstanti corpore Nymphæ;
36 Quarum, quæ forma pulcherrima, Deiopeam
Connubio 37 jungam 38 stabili, 39 propriamque 40 dicabo:
Omnes ut tecum meritis pro talibus annos

1 Quia imperat. 2 Æolus, qui Vulcaniis insl. imperitavit. 3 In solio suo. 4 Insignia regalia 5 Audaciam ventorum. Proprie *animos*. 2 Georg. *animosi Euri*. 6 Moderatur. 7 Nisi Æolus temperet iras ventorum. 8 Aerem. 9 Propellant. 10 Trahant. 11 Jupiter. 12 Occlusit ventos. 13 Caliginosis. 14 Quod omnia secum traherent. 15 Molem montium. Hendiadys. Ut alibi [illegible] teris *libamus* & auro. 16 [illegible] lum. 17 Ventis. 18 Arctius constringere ventos. 19 Liberam eruptionem Metaphora ab equis, qui laxis habenis excurrunt 20 Ubi ad eum venerat. 21 Supplici simili. 22 Jupiter. 23 Sedare. 24 Excitare 25 Al. *ventos* 26 *Non* nominat Æneam, ne diceret *Æolus*, *non* possum aliquid moliri adversus nepotem Jovis, *qui mihi* imperium dedit. 27 Reginæ, sorori Jovis & conjugi 28 Reliquias rerum Ilienfium, [illegible] novam Trojam. 29 Adeoque ne[c] sibi tuendis aut vindicandis sufficientes. 30 Alii Apollinem & Neptunũ penates esse putant Trojæ conditores: alii Jovem, Junonem, Minervam, aeris præsides, per quos penitus spiramus, per quos habemus corpus, [illegible] quia rationem animi possident 31 Ruis. 32 Obvolve aquis arenis. 33 Impelle in diversa loca. 34 Hominum, *vel* navium. 35 Quatuordecim. 36 Sc. *sunt* 37 Nuptiarum sc. præses, *cui* [illegible] *cla jugalia cura*. 38 Firmo indissolubili. 39 Peculiarẽ & [illegible] petuam: propria *hac si dona* [illegible] *sent*. Æn. 6 *Propria* enim [illegible] cuntur, in quibus nemo [illegible] quispiam juris habet, & quæ per tuam domino afferunt posses[illegible] 40 Sacrabo.

, & pulchra faciat te prole parentem.
æc contra: 3 Tuus, o regina, quid optes
e labor: mihi juſſa 5 capeſſere fas eſt.
, quodcumque 6 hoc regni, 7 tu ſceptra 8 Jo-
mque
: tu das epulis accumbere divûm,
rumque facis tempeſtatumque potentem.
9 dicta, cavum converſa 10 cuſpide montem
lit 12 in latus: ac venti, velut 13 agmine facto,
data porta, ruunt, & terras turbine perflant.
uere mari, 16 totumque a ſedibus imis
uſque 17 Notuſque ruunt, 18 creberque pro-
llis
s, & 20 vaſtos volvunt ad litora fluctus.
ſequitur clamorque virûm 22 ſtridorque rudentum.
ubito nubes cælumque 23 diemque
orum ex oculis: 25 ponto nox incubat atra.
ere poli, & crebris micat 27 ignibus 28 æther,
ſtemque 30 viris 31 intentant 32 omnia mortem.
nplo Æneæ 34 ſolvuntur frigore membra.

emum uſque vitæ agat. *Illique exopto, ut ve-*
am exigat. Cum eo vi-
ſit fortunatior. 2 Nu-
tam aeris, & ventis
materiam aptam. 3
ium eſt inquirere &
quid velis. 4 Cum
enis faciendum ſibi,
werit natu major quiſ-
inelegantèr proferet
cipere. 6 Ventis quip-
præſtatur materies ab
. 7 Tu confers infi-
a. 8 Me Jovi concili-
fuerunt, aut *dedit*. 10
ali. 11 Fregit & ape-
ſe oblique ruunt venti.
13 Impetu, vel *mul-*
titudine. Quæ *exitus eſt, quæ-*
rimitebatur exilire, & Occupaverunt ma-
re. 16 *mare*. 17 Boreæ non me-
minit, quod ſerenitatem inducat.
18 Crebras procellas excitare ſo-
litus. 19 Zephyrus: mox enim
Eurum ad ſe Zephyrumque vocat.
& Hom. ε. Odyſſ. Σὺν δ' ὔρεος
ἔσ νότος τ' ἴπτατο, ζέφυρός τε δυσαὴς
20 Ingentes. 21 Impetu ventorum. 22 Fragor funium, quibus
vela malis alligabantur. 23 Claritatem diurnam. 24 Trojanorum
& Teucro oriundorum: 25 Caligo, qualis noctu eſſe ſolet, occupat mare. Synecdoche. 26 Cardines cæli vel aër multum ac
vehementer tonuerunt. 27 Fulguribus. 28 Aër ſuperior. 29 Inſtantem. 30 Trojanis. 31 Minantur. 32 *Elementa*. 33 Illico &
ſubito. 34 Calore, quo continentur *membra*, deficiente, rigent
extrema, ſolvuntur, tremunt.

I Ia-

1 Ingemit, &c. 2 duplices tendens ad ſidera palmas;
Talia voce refert: 3 O 4 terque quaterque beati,
Queis ante ora patrum Trojæ ſub mœnibus altis
Contigit 5 oppetere! o 6 Danaûm fortiſſime gentis
7 Tydide, me ne 8 Iliacis 9 occumbere campis
10 Non potuiſſe, 11 tuaque 12 animam hanc effundere dextra?
13 Sævus 14 ubi 15 Æacidæ telo 16 jacet Hector, ubi 17 ingens
Sarpedon: ubi tot 18 Simois 19 correpta ſub undis
Scuta 20 virûm galeaſque & 21 fortia corpora volvit.
Talia 22 jactanti ſtridens Aquilone procella
Velum 23 adverſa ferit, fluctuſque ad ſidera tollit.
24 Franguntur remi: tum 25 prora avertit, & undis

1 In animo gemit. *Non timuit lethum, genus ac miſerabile lethi* Hero. Cum enim animam crediderit antiquitas eſſe igneam, naturæ ejus maxime contrarium ducebat, in aquis extingui. Vide Ovid. lib. 2. l. Triſt. *Non lethum timeo*, &c. 2 Complicatis & compreſſas. 3 Non ea ſuperſtitioſa numeri obſervatione, ut vult Macrob. 1. 1. in Som. Scip. c. 6 ſed Homerum imitatus Τρὶς μακάρες Δαναοὶ &c. Odyſſ. 4 perfecte Flo. *O felicem illum* terque quaterque *dicim*. Aor. *Felices* ter & amplius, *Quos irrupta tenet copula*. 5 Necari, mori. 6 Græcorum. Danaus, Beli filius, Ægypto pulſus a fratre, Argos navigavit, ubi, pulſo Sthenelo, regnavit: Græcos ex ſuo nomine dixit Danaos. 7 Diomedes, Tydei filii & Argiæ 8 Trojanis. 9 Obire mortem. 10 Sc *itane decuit?* 11 A Diomede ictu ſaxi ſupus prope interierat, niſi a matre ſubtractus *Iliad. lib. 8. &c 5.* Neptuno hoc intimante. 12 Sanguinem meum. 13 Terribilis. 14 In quibus 15 Achilles; nepotis Æaci: Æacus enim fuit pater Pelei, Peleus Achillis. patronymicum ergo ab avo: 16 Proſtratus. 17 Jovis fil. procerus, fortis, Il. 16. rex Lyciæ. 18 Fluvius Trojanus: 19 Simul rapta cum corporibus. 20 Fortium. 21 Fortium virorum, qui occiſi; cum armis ab hoſtibus in Simoentem projecti ſunt. 22 Dum Æneas fruſtra effutiret, effunderet, quippe quibus nihil proficeret. Sic Æn. 2. *Talia jactabam, & furenti mente ferebar*. Ici: *ſibi hæc incondita ſolus Montibus & ſilvis ſtudio* jactabat *inani*. Unde liquet, in voce *jactare* tranſlationis ſignificationem ineſſe. Redit ad tempeſtatem, quam ſeparatim deſcribit. 23 Ex oppoſito veniens Italiam enim petentibus contrarius eſt Aquilo. 24 A ſcopulis. 25 Avertit ſe, avertitur prior pars navis, adverſo cedens Aquiloni, datque cam undis undis.

(Dat

u. Insequitur 1 cumulo 2 præruptus aquæ mons,
mmo in fluctu pendent: his unda 4 dehiscens
inter fluctus aperit 5 furit æstus arenis.
Notus abreptas in saxa 7 latentia 8 torquet:
vocant Itali, mediis quæ in fluctibus, 10 aras,
ſam immane 12 mari summo tres Eurus ab
ko
ecvia, & 14 Syrtes 15 urget, miserabile visu;
16 vadis, atque 17 aggere cingit 17 arenæ.
, quæ Lycios fidumque vehebat Orontem,
is ante oculos ingens a 20 vertice 21 pontus
am ferit. 22 excutitur, 23 pronusque 24 magister
ter in caput aſt 25 illam ter fluctus ibidem
ras circum, & 26 rapidus vorat æquore 27
vortex
ent in nantes in gurgite vasto;
ras rarum, 29 tabulæque, & 30 Troia gaza per
undas
Ilionei navem, jam fortis Achatæ,
vectus Abas, & qua 31 grandævus Alethes,

line. 2 Globus aquarum
am ab aliis aquis in-
3 Aliqui eorum. 4 Ma-
am faciens. 5 Ebulli-
s concitatur instar fu-
arenas. 6 Naves. 7
ὕφαλα, *vel*, in hac
son apparentia. 8 Im-
Quæ saxa in mediis flu-
vocant *Aras*, quæ
dorsi extant in sum-
10 Scopulos quosdam
eam & Sardiniam, ad
o bello Punico fœdus
inter Romanos & Car-
ses Nonnulli *Philenorum*
eiligunt, & inter *duas*
aris est: ut tradit Sal.
Valde magnum emi-
opaeum velut dorsum.
12 In mari. 13 Brevitatem aquæ,
vada. 14 Quæ sunt Syrtes in sinu
Africo, trahentes ad se cum æstu
arenas & naves, a σύρω, traho.
15 Impellit. 16 Brevibus illis.
17 Cumulo arenæ concitatæ. 18
Navem, sc. septimam. 19 Æneæ.
20 Desuper. Odyss. 5. Ὣς δ' ὅτε κῦμα
μὲν ἐπέσσυτο λαίλαπι μιγὰν
κατ' ἄκρης, 21 Aqua. Synecdoche.
22 E navi. 23 Præceps. 24 Leucaspis. l. 6. 25 Navem Leucaspis. 26 Omnia secum rapiens.
27 Contorta aqua. 28 Remi,
hastæ, scuta, tabulæ, vestes, tapetes, &c. 29 Super quas sedebant, *aut* quibus navis tecta erat.
30 *Trojanæ* divitiæ & vestes.
31 Senex.

Vicit 1 hiems. 2 laxis laterum compagibus 3 omnes
Accipiunt 4 inimicum 5 imbrem, rimisque 6 fatiscit
7 Interea magno 8 misceri 9 murmure pontum,
Emissamque 10 hiemem sensit Neptunus, & imis
11 Stagna refusa vadis: graviter commotus, & alto
Prospiciens, summa placidum caput extulit unda.
12 Disjectam Æneæ toto videt æquore classem:
Fluctibus oppressos Troas, 13 cælique ruina.
Nec latuere doli 14 fratrem Junonis & iræ:
15 Eurum ad se Zephyrumque vocat. de hinc talia
fatur:
16 Tantane vos generis tenuit fiducia vestri?
Jam cælum terramque meo sine 17 numine, venti,
18 Miscere, & 19 tantas audetis tollere moles?
20 Quos ego ...21 sed motos præstat 22 componere fluctus
23 Post mihi 24 non simili pœna 25 commissa luetis.
26 Maturate fugam, regique hæc dicite vestro.
Non illi imperium pelagi sævumque tridentem,
Sed mihi 27 sorte datum tenet ille 28 immania saxa.

1 Tempestas, χειμών. 2 Dissolutis junctures laterum navigiorum. 3 Naves. 4 Incommodum & molestum, itaut per rimas aqua influeret. 5 Neptuni imbrem, id est, aquam marinam. 6 Hiant. 7 Dum venti ita sæviebant, & naves disjiciebant. 8 Turbari. 9 Sonoritate. 10 Tempestatem nimbosam. 11 Stantes aquas emissas ex imo vado. 12 Dispersam. 13 Imbre, fulgure, tonitru, quod e cælo irruerat. 14 Neptunum. 15 Ventos inter se contrarios. 16 Ut hæc audeatis? Sic Claud. *Tanta ne devictos tenuit fiducia Maures?* 17 Nutu aut voluntate. 18 Turbare. 19 tantos fluctus excitare? 20 Ἀποσιώπησις. Quos ego punirem & ulciscerer, si quidem vacaret: *sed motos*, &c. 21 Quoties *inter se dissidentes* conabimur ad concordiam reducere, conveniet illud. 22 Sedare. 23 Hi versiculo præceptor aliquis innuit se gravius animadversurum in discipulos, si semel admissam culpam iteraverint. 24 Qua re afficimini, id est, non tam levia quæ in verbis minacibus consistit, sed acriore. 25 Crimina vestra contra Trojanos. 26 Celeriter remeate. 27 Communi, quicuique Deorum munus suum contingit; vel illa, qua divisum est mundi imperium inter tres fratres Jovem, Neptunum, Plutonem, ita quidem ut Jovi cælum, Neptuno maria, Plutoni infera obvenerint. Unde illud: *Jupiter hæc fera, fretum Neptunus, tartara Pluto, Regna paterna tenent, tria, quisque suum.* 28 Valde ma-

pla.

Ve-

…, Eure, domos. illa ſe 1 jactet in 2 aula
…, & clauio ventorum carcere regnet.
…, & 3 dicto citius 4 tumida æquora placat:
…ectaque fugat nubes, 6 ſolemque reducit.
…nthoe ſimul & Triton adnixus acuto
…nant naves ſcopulo. 8 levat ipſe tridenti;
…as aperit: Syrtes, & 9 temperat æquor:
…10 rotis 11 ſummas levibus 12 perlabitur undas.
…c, veluti magno in populo cum 14 ſæpe coorta eſt
…, 15 ſævitque animis ignobile vulgus,
…que faces & ſaxa 16 volant: 17 furor arma minis-
…trat:
…, pietate gravem ac meritis ſi forte virum quem
…conſpexere, ſilent; 19 arrectiſque auribus adſtant:
…lle regit dictis 21 animos, & pectora mulcet.
…ſonat pelagi 22 cecidit fragor; æquora poſtquam
…Prona 24 genitor, cæloque invectus 25 aperto
…flectit 26 equos, 27 curruque volans dat lora ſecundo.
…Defeſſi Æneadæ, 29 quæ proxima, litora curſu
…contendunt petere, & Libyæ 30 vertuntur ad 31 oras.
…In ſecceſſu longo locus. 32 inſula 33 portum

…ctor. 2 Regis ſaxorum, | tanter jaciuntur. 17 Significat, | …ſ. 3 Citius quam dici poſ- | iratum hominem, quod primum | …ſiloſa. 5 A ventis. 6 | obvium eſt, id ſibi pro armis | …ſum. 7 Proprie: fluxu | capere. 18 Populi. 19 Ad audi- | …i undarum κυμάτων, | endum. 20 Vir gravis. 21 Vul- | …ſus Τρωτῶνος, expe- | gi. 22 Sedatus eſt crepitus. 23 | …ſe haſerant naves. 8 | Procul inſpiciens. 24 Neptunus: | …m. 9 Temperatum & | quem *patrem* vocat venerationis | …reddit. 10 Curru ve- | cauſa. 25 Sereno. 26 Marinos | …ctus, quem Delphines | ἵππους ἀμύκτους. 27 Et celerrime per- | …Summitatem undarum. | currens ſecundo flumine remittit. | …r percurrit. 13 Tem- | equis habenas. 28 Trojani, ab | …tum populi comparat. | Ænea denominati, defatigati ex | …ſæpe fieri ſolet. 15 Sæ- | longa contra ventos & procellas | …vum oſtendit animoſita- | reluctatione. 29 Sc. *erant*. 30 Ab | …ac verſu innuemus, de- | Italia. 31 Extremas regiones. | …n eſſe concitatam *pie- | 32 Quæ illic interjacet; & deeſt | …tatem ob imperitiam & per- | *quem*. 33 In oſtio recedentis ſi- | …turbationem potius rapi ſolet, | nus objecta mari portum facit. | …ne deci. 16 Præcipi- |

Efficit 1 objectu laterum ; 2 quibus omnis 3 ab al
Frangitur, 4 inque finus ſcindit ſe ſe unda reducto
5 Hinc atque hinc vaſtæ rupes, geminique 6 mini
In cælum ſcopuli: quorum ſub 7 vertice late
Æquora tuta ſilent. 8 tum ſilvis 9 ſcæna coruſcis
Deſuper 10 horrentique 11 atrum nemus imminet
bra
Fronte ſub 12 adverſa ſcopulis pendentibus antrum
13 Intus aquæ dulces, 14 vivoque ſedilia ſaxo;
Nympharum domus. hic feſſas 15 non vincula nav
Ulla tenent: unco non alligat anchora morſu.
16 Huc ſeptem Æneas collectis navibus 17 omni
Ex numero ſubit: ac magno telluris amore
Egreſſi 18 optata potiuntur Troes arena,
Et 19 ſale tabentes artus in litore 20 ponunt.
Ac 21 primum 22 ſilici ſcintillam 23 excudit F
tes,
Suſcepitque ignem 24 foliis, atque 25 arida circum
25 Nutrimenta dedit, rapuitque in fomite
mam.
Tum 26 Cererem corruptam undis, Cerealiaque a

1 Oppoſitione, id eſt, quia duo latera habet opportune oppoſita. 2 Lateribus. 3 A profundo ſeu medio maris ſeparatur. 4 Et impetus aquarum dividit ſe in angulos litorum replicabiles, quia non progrediuntur aquæ propter latera: aut *reductos*, id eſt, flexuoſos, incurvos Horat. *Aut in reducta valle mugientiũ Proſpectat errantes greges*. 5 Ab utraque parte. 6 Minas & eminentias ſuas extendunt. Hyperbole. 7 Summitate. 8 Silvæ deſuper obumbrant ſinum, ad modum ſcenæ, quæ inumbrat theatrum: *unde*, id eſt, *umbra*. 9 Inumbratio ſimilis ſcenæ veterum. 10 Con*trementi* leni agitatione ventorum. 11 *Quod frondibus* ſit denſum. 12 Oppoſita. 13 In medi pulorum. 14 Naturali: ut *prætervehor oſtia ſaxo*. 15 adeo tranquillus erat portu Ad hunc portum. 17 Ex ti. 18 Quam in tanto pe optaverant. Si quos perven debimus, quo magno de profecti ſunt, applicabimu 19 Salſa aqua madefactos. ponunt. 21 Ubi primu terram deſcenderat. 22 P lam ignis, quæ erat in fil eſt, ignem. 23 Elicit. 24 25 Sicca, combuſtibilia. 2 ges aqua marina corrupta inſtrumenta neceſſaria f prius torrendis ficcandiſqu terendis.

1 Expediunt fessi 2 rerum; frugesque receptas
Et 3 torrere parant 4 flammis, & 5 frangere saxo.
Æneas 6 scopulum 7 interea conscendit, & omnem
Prospectum late 8 pelago petit; Anthea si quem
Jactatum vento videat, Phrygiasque 9 biremes,
Aut Capyn, aut 10 celsis in puppibus 11 arma Caici.
Navem in conspectu nullam tres litore cervos
12 Prospicit 13 errantes: hos tota 14 armenta sequuntur
A tergo, & longum per valles pascitur 15 agmen.
Constitit 16 hic, arcumque manu 17 celeresque sagittas
Corripuit; 18 fidus quæ tela gerebat Achates:
Ductoresque ipsos primum, capita alta ferentes
Cornibus 19 arboreis, sternit; tum 20 vulgus: & omnem
21 Miscet 22 agens telis nemora inter frondea turbam.
Nec prius 23 absistit, quam septem ingentia 24 victor
25 Corpora 26 fundat humi, & 27 numerum cum 28 navibus 29 æquet
Hinc 30 portum petit, & socios 31 partitur in omnes.
Vina, 32 bonus quæ deinde 33 cadis onerarat 34 Acestes
Litore 35 Trinacrio, dederatque abeuntibus 36 heros,
Dividit, & dictis 37 mœrentia 38 pectora 39 mulcet:

1 Expedite efferunt. 2 Adversitate. 3 Desiccare. 4 Ab Achate exceptis. 5 Pinsere aut molere 6 Unde, velut ex specula, longe prospicere possit 7 Dum Æneadæ fruges parabant. 8 In pelagus dirigit. 9 Naves, quæ duplici remigum ordine impelluntur. 10 Nam pars ea navis est altior. 11 Insignia Caici, vel navis, παράσημον in puppi, ut 10 *aurato fulgebat Apolline puppis*. 12 Æneas. 13 Libere pascentes 14 Cervorum reliquorum Cervorum. 16 ubi vidit cervos. 17 Quas celeriter emittere dicit. 18 Qui nusquam Æneam liquit. 19 Ramosis. Eclog. 7 *ramosa Micon vivacis cornua cervi* 20 Cervorum. 21 Mistim persequitur aut confundit. 22 Persequens eam 23 A persecutione. 24 Voti compos. 25 Cervorum. 26 Prostraverit per humum. 27 Cervorum prostratorum. 28 Quas septem collectas supra vidimus. 29 Æqualiem fecerit. 30 Ubi socii erant. 31 Distribuit cervos. 32 Beneficus. 33 In vasis vinariis. 34 Rex Siciliæ: de quo plura Æn. 5. 35 Siciliensi, propter tria ἄκρα, id est, *promontoria*, se Lilybæum, Pachynum, & Pelorum. 36 Princeps magnificus, vir fortis. 37 Ob casum consociorum. 38 Sociorum. 39 Solatur.

O ſocii (neque enim ignari ſumus 1 ante malorum)
O paſſi 2 graviora, dabit Deus 3 his quoque 4 finem.
Vos & 5 Scyllæam 6 rabiem 7 penituſque 8 ſonantes
9 Acceſtis ſcopulos: vos & 10 Cyclopia ſaxa
Experti. revocate 11 animos, 12 mæſtumque timorem
13 Mittite. 14 forſan & 15 hæc 16 olim meminiſſe 17
juvabit.
Per varios caſus, per tot 18 diſcrimina rerum,
Tendimus in Latium: ſedes ubi 19 fata quietas
Oſtendunt: 20 illic fas regna 21 reſurgere Trojæ.
22 Durate, & voſmet rebus ſervate ſecundis.
Talia voce 23 refert: curiſque ingentibus æger
24 Spem 25 vultu ſimulat, 26 premit 27 altum corde
dolorem.
28 Illi ſe prædæ accingunt, dapibuſque futuris:
Tergora deripiunt 29 coſtis, & 30 viſcera nudant.
Pars in 31 fruſta ſecant, verubuſque 32 trementia figunt:
Litore 33 ahena 34 locant alii, flammaſque 35 miniſtrant.
Tum 36 victu revocant vires: 37 fuſique per herbam

1 Præteritorum, & quæ ante hac paſſi ſumus. 2 Mala. 3 Malis minus gravibus. 4 Exitum & terminum. 5 Quæ inter Scyllam & Charybdin eſt in mari Siculo. 6 Quantum ad canes. 7 Valde. 8 *Scyllam & caeruleis canibus reſonantia ſaxa*. l. 3. Æn. 9 Appropinquaſtis, non adiiſtis. 5. Æn. 10 A Cyclopibus in Sicilia obſeſſa. 11 Quibus graviora tuliſtis, ut & hæc feratis. 12 Qui vos mæſtos facit. 13 Deponite. 14 Hoc ſignificat, jucundiſſimam eſſe præteritorum malorum recordationem. 15 Præſentia mala. 16 Ubi omnibus periculis defuncti erimus. 17 Delectabit & jucundum erit. 18 Pericula. 19 Deorum *præordinationes* & voluntates. 20 *In Latio*. 21 Reparari & renaſci. 22 Perſeverate in his tolerandis. 23 Æneas. 24 Melioris eventus: aut *ſpem*, id eſt, lætitiam. 25 Diſpoſitione faciei qua voluntas prodi ſolet, fingit & præ ſe fert. 26 Occultat. 27 Profundum. 28 Socii Æneæ parant ſe ad prædam parandam. 29 Cervorum ab Ænea occiſorum. 30 Carnes interiores ad epulas: utrumque enim ſignificant viſcera, & carnes, & exta. 31 Particulas. 32 Adhuc palpitantia fruſta. 33 Sc. *vaſa*, id eſt, lebetes ære factos. 34 Non ad lavandum ſolum, ſed & ad elixandas carnes, quæ etiam veteribus in uſu. 35 Subjiciunt. 36 Cibo reparant. Lucret. *Præterea capitur cibus, ut ſuffulciat artus, Et vires erigat*. 37 Proſtrati.

In

chi, 2 pinguiſque 3 ferinæ.
ames epulis, 5 menſæque remotæ,
ſermone requirunt:
inter dubii: ſeu 6 vivere credant,
ati, nec jam 8 exaudire 9 vocatos.
Æneas, nunc 10 acris 11 Oronti,
caſum 12 gemit, & crudelia ſecum
fortemque 14 Gyan, fortemque 14 Clo

is erat: 16 cum Juppiter 17 æthere ſumm
ora mare 19 velivolum, terraſque 20 jacente
ta, & 21 latos populos, ſic 22 vertice cæli
ortus, & Libyæ 23 deſixit lumina regnis.
Atque illum 24 tales 25 jactantem pectore curas,
26 Tritor, & lacrymis oculos 27 ſuffuſa nitentes,
Alloquitur Venus: O qui 28 res hominumque deûm
Æneæ nos imperiis, & fulmine terres,
Quid 29 nos Æneas 30 in te 31 committere tant
Quid Troes potuere? quibus tot funeta paſſis

1 Va. Remymia. Macrob. Sa[illegible] Quia ſeptem ingen- | requiſiverant, & dies. 16
in his [illegible] ſeptem ſubrat humi. 3 Sc. | miſcemur conſilia Deorum
. 24 Me[illegible] carnis, carnis cervinæ. | Ubi ſunt ſtellæ. 18 Deorſu
m, id eſt, [illegible] carnis cervinæ. | ciens. Lucret. Sed nil
ſitione ſu[illegible] 4 Pap. Quadræ aut lances, | doctrina ſapientum templ
di ſolet. [illegible] cibo ſatis, ſubinde erant. 6 | eſt, bene quam munita tene
26 Occultat[illegible] 7 Quaſi dicat. 7 Mortem, quod | Deſpicere unde queas al
& Socii Æneæ [illegible] Cum mortui ſint. | ſimque videre Errantes
lam parandam [illegible] 8 Ita ſi numulos ex more: | quo vela volant. 20 ſtu
Æneæ occi[illegible] [illegible] peregre deſi- | Late habitantes. 22
eriores ad [illegible] [illegible] inclamarent ter, | Lacteo, illic eſt dom
m ſignificant [illegible] [illegible] Odyſſ. 9. Ἤχι | & circulus ille eſt ve
s, & exta. 31 [illegible] [illegible] Reliſtunt Clamaſ- | Hom. ἀπὸ ἕδρης κ
Adhuc palpitantia [illegible] [illegible] Hyla, Hyla, omne | δλύμπου. 23 Deorſ
vaſa, id eſt, lebe[illegible] [illegible] 10 Strenui 11 Qui cum | oculos ad regna. 24
os. 34 Non ad lav[illegible] [illegible] ſubmerſus erat. 12 Ani- | rerum. 25 Verſante
ſed & ad elixandu[illegible] [illegible] quia ſpem vultu ſimu- | triſtis. 27 Earum ſo
æ etiam veteribus in[illegible] [illegible] 13 Mortem. 14 Caſus eo- | Rex Deorum & ho
jiciunt. 36 Cibo re[illegible] [illegible] qui tamen non erant ſub- | nutu ac imperio,
Præterea ſapitur [illegible] [illegible] ſi, ut ſuperbi ſ. Æn. ubi na- | eoque præſagiente
ſtur artus. Et [illegible] [illegible] dirabuntur erunt. 15 Ser- | niente. 29 Filius,
proſtrati. [illegible] [illegible] quos ſocios amiſſos | 30 Contra. 31 I
[illegible] | mereri tantum ſe

Cunctus 1 ob Italiam terrarum clauditur 2 orbis?
Certe 3 hinc Romanos olim, volventibus 4 annis,
5 Hinc fore ductores, 6 revocato a sanguine 7 Tu
cri,
8 Qui mare, qui terras omni 9 ditione tenerent,
Pollicitus, quæ te, genitor, sententia vo vertit?
11 Hoc equidem 12 occasum Trojæ, tristesque. ru
nas
13 Solabar, fatis contraria fata 14 rependens
Nunc 15 eadem fortuna viros tot casibus actos
Insequitur. quem 16 das finem, rex magne, lab
rum?
17 Antenor potuit, 18 mediis elapsus Achivis,
19 Illyricos penetrare sinus, atque intima 20 tutus
Regna Liburnorum, & 21 fontem superare
Timavi:

1 Ne Italiam appellant. 2 Quia nusquam consistere a Junone permittuntur. 3 Ex Ænea & Trojanis. 4 Sc. *se*, aut revolutis: περιελομένων: infra, *volvendis mensibus orbes*. Lucret. 5. l. *per cælum Solis volventia lustra* 5 Ex hoc Ænea, aut ex his Trojanis. 6 Iterum in Italiam vocato: nam Dardanus ex Italia oriundus erat. 7 Dardani. 8 Romani. 9 Potestate possiderent, ut pace, bello, & legibus. 10 A proposito abduxit? 11 Hac pollicitatione, quod Romani futuri erant e sanguine Trojano 12 Excidium. 13 Pro solatio tolerabam. 14 Compensans, id est, modeste tolerans fata, quæ erant de excidio Trojæ, ob fata de institutione Romæ. Translatio est a pecuniis, quæ olim *pendebantur*, id est, per libram ponderatæ solvebantur. *Apud Ovid. Sappho: Si mihi dif. cil. s formam natura negavit, Ingenio forma damna rependo n* 15 Adversa. 16 Dare vis 17 ditor Trojæ cum Ænea, *ut* 9 *dam*. *Alii*: pacis & redden Helenæ auctores. Argumentun Minori. Antenor, homo igno lis, & nulla tecum sanguinis co munione conjunctus, hostium g dios evadere, in remotas ter salvus pervenire, periculosa it superare, urbem condere, vin in pace finire potuit: nos, get tuum, & qu bus cælum pron fisti, perpetuis jactamur infor niis. 18 E medio Græcorum i micorum subtiliter liberatus Illyricæ oræ angustias penetr trare. 20 Ab insidiis hostium odiis Junonis 21 Timavum, f vium Venetiæ. Servius annot Poetas rem unius sermonis c cumlocutionibus dicere, ut *Troja* dicant *urbem Troja* sic po post, *Urbem Patavi*, id est, l tavium.

Und

Unde per 1 ora novem 2 vasto cum murmure 3 montis
It mare 5 proruptum, & 6 pelago premit arva sonanti.
Hic tamen 7 ille 8 urbem Patavi, sedesque locavit
Teucrorum, & genti 9 nomen dedit, 10 armaque fixit
Troia nunc placida 11 compostus pace quiescit.
Nos, tua progenies, cæli quibus 12 annuis arcem,
13 Navibus (14 infandum) amissis, 15 unius ob iram
Prodimur, atque 16 Italis longe disjungimur 16 oris.
Hic pietatis honos? 17 sic nos in 18 sceptra reponis?
19 Olli subridens hominum 20 sator atque Deorum,
Vultu, quo cælum tempestatesque serenat,
Oscula 21 libavit natæ. dehinc talia fatur.
Parce 22 metu, 23 Cytherea. manent 24 immota 25 tuorum

1 Non ostia, per quæ fluit Timavus in mare, sed fontes, qui inter Aquilejam & Tergeste sex erumpunt ex antris saxi cujus: septimum his adjiciunt in palude ortum: ut vero conficiant numerus novenus nostri auctoris, adsciscendi duo, ex lacu Rubri Saxi unus: S. Antonii alter. 2 Timavus per cuniculos quosdam ab fluxu maris fluens incrementum: ita ut Ionius dicatque in reflexu: ubi eamen mare æstu suo intumuit ingenti fragore ac mugitu saxei montis, per complura illa spatiosa ora prorumpit, & arva inundat. 3 Vicini. 4 Profluit. 5 Effunditur, fluens multa aqua. 6 Conscitatava vicina abundantia aquarum, quasi pelagus, id est, mare sonitumentium, cum sonitu erumpit. 7 Antenor. 8 Patavium. Priscum Antenoridas vocavit, ita ab augurio *Patavium*. Ut victor & compos voti. *rum fortiter ac feliciter ua monumenta erigunt*, arma figunt: Æn. 3. *Ære cavo clypeum magni gestamen Abantis Postibus adversis figo, & rem carmine signo*. 11 Compositus, id est, sepultus. 12 Num concedis sublimitatem. 13 Non erat tamen nisi una amissa. 14 Quæ res indigna, ut dicatur, est. 15 Junonis. 16 Extremis regionibus Italiæ. 17 Per exilium. 18 Regna amissa restituis? Uti licebit hoc versu, quoties nocebunt nobis, de quibus ipsi aliquando bene sumus meriti. 19 Veneri modice arridens. 20 Productor atque genitor, sc. Jupiter. 21 Leviter tangendo præbuit. *Oscula* volunt esse religiosi officii: *suavia* & *basia* voluptatis. 22 Metui, id est, abstine a timore. 23 Venus a *Cythero* insula sic dicta, in quam illa primum concha marina dicitur advecta. 24 Immutata, *sicut* erant prius constituta. 25 Trojanorum, ut Æneæ filii tui, & Ascanii, ceterorumque.

Fata tibi. cernes 1 urbem, & 2 promiſſa 3 Lavini
Mœnia, 4 ſublimemque feres ad ſidera cœli
Magnanimum Æneam: neque me ſententia vertit.
5 Hic tibi (fabor enim, quando hæc te 6 cura 7 re
mordet:
Longius & 8 volvens fatorum arcana 9 movebo)
10 Bellum ingens geret 11 Italia, populoſque 12 feroces
13 Contundet; 14 moreſque 15 viris & 16 mœnia po
net:
Tertia dum 17 Latio regnantem 18 viderit æſtas,
Ternaque tranſierint Rutulis 19 hiberna ſubactis.
At puer Aſcanius, cui nunc cognomen Iulo
Additur [Ilus erat, 20 dum res ſtetit Ilia regno)
Triginta 21 magnos 22 volvendis menſibus 23 orbes
24 Imperio explebit, regnumque a ſede Lavini
Transferet, & 25 longam multa 26 vi muniet 27 Albam
28 Hic jam tercentum 29 totos regnabitur annos
Gente ſub 30 Hectorea; donec 31 regina ſacerdos

1 Romam, promiſſam a fatis. 2 A fatis. 3 Primum in Latio a Trojanis conditum Lavinium. *Urbique dabit Lavinia nomen* 12. Æn. 4 Excelſum & glorioſum. De Apotheoſi Æneæ Ovid. 14. Met. *Jamque Deos omnes*, &c. 5 Æneas. Longa hæc Rom. hiſtoriæ ſeries, vel nota eſt, vel petenda ex Livio, Diodoro, Varrone, Plutar. Dionyſio. 6 De Æneæ, & ejus futuro regno. 7 Sollicitat. 8 Revolvens & repetens. 9 Excitabo, aut monebo, id eſt, dicam tibi, quid fata de Æneæ conſtituerint. 10 In quo victus Latinus, Laviniam Æneæ deſpondit: nec multo poſt Turno inferente bellum, Latinus occubuit, Æneæ regnante. 11 Italia. 12 Acres. 13 Peſſumdabit. 14 *Leges* & inſtituta. 15 *Iis, quibus ob* virtutem parcet. 16 Urbes novas, *ἔτειχον πρότερ* ante enim urbs; poſt jura c dunntur. 17 In Italia. 18 Sc *lum*. 19 Sc. *tempora*, ſive anni, id eſt, poſt triennium t teretur in cælum. 20 Dun gnum Trojanum ſtetit in tate & majeſtate regali, ir me fuit. Sic 3. Æn. *Po* res *Aſiæ*, &c 21 Solares rum finguli conſtant 12 bus volvendis. 22 Volut 23 Annos. 24 Regnando ſitu. 26 Poteſtate 27 L bem, a Lavinio diſtan milliaria, a Roma totide *Alba* a porca *alba* dict Albæ. 29 Integros 30 bellicoſa, imi erat Hecto affinis. 31 Ilia, Numi bani regis, filia, ex Ma da, ſacerdos Veſtalis. nos ad Finem §. 6.

Marte 1 gravis 2 geminam 3 partu dabit Ilia prolem:
4 Inde 5 lupæ 6 fulvo 7 nutricis 6 tegmine lætus
8 Romulus 9 excipiet gentem, & 10 Mavortia condet
Mœnia, Romanoſque ſuo de nomine 11 dicet
12 His ego nec 13 metas rerum, nec 14 tempora pono.
Imperium ſine fine dedi. 15 quin 16 aſpera Juno,
Quæ mare nunc terraſque 17 metu cœlumque fatigat,
18 Conſilia 19 in melius referet, mecumque fovebit
Romanos 20 rerum dominos, gentemque 21 togatam.
22 Sic placitum. veniet 23 luſtris labentibus ætas,
Cum 24 domus Aſſaraci 25 Phthiam 26 claraſque 27 Mycenas
28 Servitio premet, ac victis dominabitur 29 Argis.

1 Prægnans & gravida ex Marte effecta. Vel 1. *Non inſuetus graves tentabunt pabula fetas* 2 Romulum & Remum. 3 Sc. *anno*. 4 Poſt partum Iliæ. 5 Feræ, *vel* Laurentiæ, Fauſtuli uxoris, quæ Lupa: vel, quia expoſitorum infantium nutrices dictæ *lupæ*. 6 Pelle lupæ. In memoriam nutricis: vel, quia ipſe vescebatur. 7 Sc. *ſua*, a qua primum nutritus erat. 8 Alter e gemellis. 9 Extra pericula capiet. 10 Romana, quæ ſe Martem jactent habere auctorem: vel, *Mavortia*, id eſt, bellica, quæque vim hoſtilem facile ſuſtinere poterunt. Quamquam de civibus magis loquitur Poeta, qui revera fuerunt Mavortii, id eſt, bellicoſi, & victores omnium gentium. 11 Nuncupabit. 12 Romanis. 13 Certam imperii terminum conſtituo. 14 Certum annorum ſpatium, quibus eas poſſideant, ſicut Albanis jam terminum ſtatui. 15 Quin etiam. 16 Sæva, implacabilis. 17 Romæ: quæ ventura olim eſt excidio ſuæ Carthagini. ſupra. 18 Conciliatam *Romanis* ſecundo bello Punico refert ex Ennio Servius. Vid Horat. l 3 Od. 19 In meliorem ſententiam: quia tandem placabitur. 20 Omnium. 21 Romanam, quæ in togis, tempore pacis, verſari ſolet. Aliæ gentes erant tunicatæ, palliatæ, braccatæ. 22 Sc *eſt Diis*. 23 Succeſſu temporum, quæ luſtris computabuntur. Luſtrum alii quatuor annorum ſtatuunt: alii, quinque abſolutorum: alii, exacto quadriennio incuntis quinti, ut ſit idem cum Olympiade. 24 Romana gens. Fuit autem Aſſaracus Trois filius, frater Ili, ex quo Aſſ Capys, qui Anchiſen, Æneæ patrem, genuit: præcipue autem Mummium intelligit, qui & Corinthum delevit, & bonam Græciæ partem Romano Imperio ſubjecit. 25 Achillis patriam, everſoris Trojæ. 26 Tanta prole 27 Peloponneſi urbem, a Perſeo, Jovis & Danaes filio, conditam. Agamemnonis patriam. 28 Subjugabit. 29 Græcis *Argos* Peloponneſi urbs: imperium Diomedis fuit.

Nul

Naſcetur 1 pulchra Trojanus origine 2 Cæſar,
(3 Imperium 4 Oceano, famam qui 5 terminet aſtris)
6 Julius, a magno 7 demiſſum nomen 8 Iulo
9 Hunc tu olim cælo 10 ſpoliis Orientis onuſtum
11 Accipies ſecura. 12 vocabitur 13 hic quoque 14 votis.
15 Aſpera 16 tum 17 poſitis miteſcent ſæcula bellis.
18 Cana Fides, & 19 Veſta, 20 Remo cum fratre 21 Quirinus
22 Jura dabunt: diræ 23 ferro & compagibus 24 arctis
Claudentur 25 belli portæ. 26 Furor 27 impius 28 intus
29 Sæva ſedens ſuper arma, & centum vinctus ahenis

1 Propter Venerem, a qua Cæſares originem ducebant. 2 C. Julius Cæſar, qui in Curia a Caſſio & Bruto, aliiſque Pompejanis occiſus eſt. 3 Romanis *Imperium ſuum ultra Solis vias & ipſius Oceani limites propagavit.* Minutius de Roma Si de Auguſto intelligere libet, referas ad ſomnium Acciæ, quæ ſomniavit ſe concepiſſe ex Apolline, viſceraque ſua in cælum tolli, & per omnem terram extendi. 4 Orbe terrarum, quem Oceanus ambit. 5 Claudat cælo. 6 Cæſar. 7 Deductum. 8 Aſcanio. 9 De apotheoſi Julii Cæſaris Ovid. 15. Met *Vin ea fatus erat*, &c. 10 Ex bello Pharſalico & Pontico: devictis regibus, qui auxilia tulerunt Pompejo. 11 In cœtum Deorum. 12 Invocabitur. Eclog. 5. *Damnabis tu quoque votis.* Meruit quippe poſt mortem aram, faſtigium, flaminem. 13 Julius Cæſar, nedum Æneas. 14 Ad vota ſuſcipienda. 15 Dura & triſtia propter bella. 16 Deinde, poſtquam in cælum receptus fuerit Julius, *regnante jam* Auguſto. 17 *Depoſitis, ſedatis.* 18 Firma, ſincera & *pura*, qualis ſolet eſſe in canis, id eſt, bonis hominibus. Nam canitie multa reſperſi homines minus ſunt fraudulenti. 19 Caſta religio. 20 Tali pace & concordia, qualis debet eſſe inter fratres. 21 Virtus bellica ad propulſandam & non inferendam injuriam. *Quirinus* dictus eſt Romulus vel a *Quiris* ſeu *Curi*, id eſt, *haſta*, quod haſta aſſidue uteretur: ſive a *Curibus*, opulentiſſima Sabinoru urbe. Vid. Ovid. 2. Faſt. 22 Leges & inſtituta, id eſt, Juſtitia, ut recte vivatur, religio ut ſancte & caſte, pax atque concordia inter omnes, & virtus bellica contra injuria provocantes jura dabunt. 23 Ferreis repagulis. 24 Arcte compingentibus. 25 Id eſt, templi Jani portæ, quæ apertæ bellum, clauſæ pacem ſignificabant. Hinc Janus *Patulejus*, hinc *Cluſius* cognominabatur. Vide Macrob Sat. l. 1. c. 9. & quæ nos ad Florum, p. 18. & 19. 26 Bellicus. 27 Impietatem procreans: ut templorum profanationem, ſtupra, homicidia, rapinas, & id genus alia. 28 In ipſo Jani templo concluſus. 29 Bellica.

1 Pol tergum nodis, fremet 2 horridus ore cruento.
Hæc 3 ait: & 4 Maja genitum demittit ab alto,
Ut terræ, utque novæ pateant Carthaginis arces
5 Hospitio Teucris: ne 6 fati nescia Dido
Finibus arceret. volat 7 ille per æra 8 magnum
9 Remigio alarum: ac Libyæ citus adstitit 10 oris.
Et jam 11 jussa facit: 12 ponuntque ferocia 13 Pœni
Corda, volente 14 deo in primis regina 15 quietum
16 Accipit 17 in Teucros animum, 18 mentemque benignam.
At pius Æneas, per noctem plurima 19 volvens,
Ut primum lux 20 alma 21 data est, 22 exire, locosque
Explorare 23 novos, quas vento accesserit oras:
Qui 24 teneant [nam inculta videt] homines ne, ferane,
25 Quærere constituit, sociisque 26 exacta referre
27 Claustra in 28 convexo nemorum, sub rupe cavata,
Arboribus clausam circum atque 29 horrentibus umbris,
Occulit ipse 30 uno graditur comitatus Achate,
Bina manu lato 31 crispans hastilia ferro.
Cui mater media sese tulit obvia silva,

1 *Mei mortem.* inquit Plin. l. 35 c. 10 *refertis a tergo manibus de Apule pictam Augustus in forum dicavit.* 2 Ægre terrena tendunt. audi. 3 Jupiter 4 Mercurium Majæ filium deorum nunc. ab alto cælo 5 In hospitium 6 Quæ nescivit fatale esse, Eneam regna Trojana repetiturum aliquando. limitibus regni sui Trojanos prohiberet 7 Mercurius. 8 Respectu terræ: comitio enim major est. 9 Freto auxilio, ut naves feruntur in aquis remigio, alarum: habebat enim in pedibus talaria. 10 Extremis regionibus, sc. *in ea parte, in qua Carthago erat.* 11 *Mandata Jovis, id est, conciliat Teucris animos Pœnorum.* 12 Deponunt. 13 Carthaginienses. 14 Jove aut Mercurio 15 Pacatum. 16 Ab inspiratione Mercurii 17 Erga. 18 Affectionem clementem, & propensam ad beneficia conferenda. 19 Reputans. 20 Cunctos alens. 21 Idest, tempore matutino 22 Ad excundum. 23 Quos recenter accesserint 24 Possideant eas oras. 25 Inquirere. 26 Exquisita, explorata, vel exacte. 27 Sc septem suæ naves. quæ reliquæ erant *Hic septem Æneas*, &c. 28 Concavo loco, quasi ex nemore facto; nam silvis scena cornscis desuper imminebat, ut supra. 29 Horrorem *propter solitudinem* inducentibus. 30 Solo. 31 Vibrans jacula.

Virginis os habitumque gerens, & virginis 1 arma
2 Spartanæ: vel qualis equos 3 Threïſſa fatigat
4 Harpalice, 5 volucremque 6 fuga prævertitur 7 H
brum
Namque humeris 8 de more 9 habilem ſuſpenderat arcu
10 Venatrix, dederatque 11 comam 12 diffundere venti
Nuda genu, 13 nodoque 14 ſinus 15 collecta fluente
Ac prior, Heus, inquit, juvenes, monſtrate mearum
Vidiſtis ſi quam 16 hic errantem forte ſororum,
17 Succinctam pharetra & 18 maculoſæ tegmine lynci
Aut 19 ſpumantis apri curſum clamore 20 prementer
Sic Venus at Veneris 21 contra ſic 22 filius orſus:
Nulla tuarum audita 23 mihi neque viſa ſororum,
O [24 quam te 25 memorem?) virgo. namque ha
tibi vultus
26 Mortalis, nec vox hominem 27 ſonat o 28 dea cert
An 29 Phœbi ſoror, an Nympharum 30 ſanguinis un
Sis 31 felix, noſtrumque leves 32 quæcumque 33 laboren
Et 34 quo ſub cælo 35 tandem, quibus orbis in 36 o
Jactemur, doceas. ignari hominumque locorumque

1 Inſtrumenta venatoria. 2 Virgines Spartanæ, ex inſtituto Lycurgi, venationibus, curſu, luctâ, palæſtra exercebantur. 3 Ex Thracia. 4 Quæ Getas equites perniciſſimo aſſecuta curſu patrem ab iis captum in libertatem aſſeruit. 5 Velocem. 6 Celeri curſu tranſit. 7 Fl. Thraciæ. 8 Venantium, præſertim Tyriorum. 9 Viribus ſuis aptum. 10 Exiſtens tanquam venatrix. *Incomptum Laconâ More comam religata nodum.* Horat. 12 Diſpergere. 13 In nodum. 14 Veſtis ſuæ. 15 Succincta, quo expeditior eſſet ad curſum. 16 Diſcurrentem, vagantem, & feras inveſtigantem in *hac ſilva*. 17 Inſtructam theca *ſagittarum*. 18 Variis maculis *lyncis a ſe* interfectæ pelle indutam. 19 Spumam emittente ex ira. 20 Retinentem. 21 ciſſim. 22 Æneas. 23 A me 3. Georg Cui *non dictus H* Ovid. *O* mihi *poſt illos nun memorande ſodales*. Cic. *I ſtum eſt enim* mihi *paulo* 24 Qualem, an Deam, an nem. 25 Compellem. 26 mortali competit. 27 Re tat. 28 Concluſio ſyllogi junctivi: *Aut homo, au Non es homo? Ergo Dea* na, quæ venatrix eſt. areu, pharetra & habit re licet. 30 De ſanguin pitia, auxiliatrix. 32 Indagandæ regionis huj quo climate, ſub qua 35 Poſt tot naufragia noſtros. 36 Regionii

vento huc & vaſtis 1 fluctibus acti.
tibi ante aras noſtras 3 cadet hoſtia dextra.
Venus: Haud equidem tali me 4 dignor 5 ho-
nore.
Tyriis mos eſt geſtare pharetram,
ſuroque alte ſuras vincire 7 cothurno.
regna vides, Tyrios & Agenoris urbem:
fines Libyci, 10 genus 11 intractabile bello.
rium 13 Dido Tyria regit urbe profecta,
anum fugiens 15 longa eſt 16 injuria, longæ
: ſed ſumma ſequar 17 faſtigia rerum.
conjux Sichæus erat, ditiſſimus agri
icum, & magno 20 miſeræ dilectus amore:
pater 23 intactam dederat, primiſque 24 ju-
rat
Omnibus 26 ſed regna Tyri germanus habebat
lion, 27 ſcelere ante alios immanior omnes.
Quos inter 29 medius venit furor 30 ille Sichæum
ius ante 31 aras, atque auri cæcus amore,

ocellis. 2 Numini tuo grati
m ſolvemus hoſtiam. 3 Ma-
r. 4 Dignam cenſeo aut
. 5 Sacrificii: neque enim
ium, ſed virgo Tyria, cui
t geſtare pharetram. 6 Pur-
coloris. 7 Altiſſimo calcea-
. 8 Terræ hujus, quæ Li-
, partem hanc incolunt
ex Tyro urbe Phœniciæ,
dim imperavit Agenor, huc
ti ab Eliſa, ſeu Didone. 9
xtremitates hujus regionis
Libycæ, id eſt, a Libycis
is habitatæ. 10 Sc. *populi*.
arum, quod a nullo tractabeat per bellum. *Studiis vinc belli*, ſupra. 12 Hujus
nis. 13 Eliſa, quæ deſcendit
gravit ab urbe Tyro. 14
ilionem. Adi l. 18. Juſti-
5 Longo ſermone recitan-
6 Quæ ei illata eſt. *17 Ca-*
pita, primordia rerum geſtarum,
ear & quomodo fugerit. 18 Di-
doni. 19 Inter Phœnices. 20 A
miſera amante Didone. 21 Si-
chæo. 22 Belus. 23 Virginem
inviolatam in matrimonium de-
derat. Horat. Od. 7. l. 1. *Sunt quibus unum opus eſt* intacta *Pal-
ladis urbem Carmine perpetuo ce-
lebrare*. 24 Conjugaverat. Signi-
ficat Poeta, Didonem Sichæo
commiſſam uxorem, quæ antea
cum nemine corpus commiſcuiſ-
ſet. 25 Auſpiciis, quæ cum omni negotio, tum nuptiis maxime
adhibita. Val. Max. l. 2. 26 Po-
pulus enim Pygmalioni, admo-
dum puero, regnum tradiderat.
27 Ipſos etiam furioſos ſcelere
ſuperat. 28 Anaſtrophe. 29 Qui
per furorem mediantem inter ſe
fuerant ſævi. 30 Pygmalion. 31
Herculis, cujus erat ſacerdos.

Clam

Clam 1 ferro incautum 2 ſuperat, 3 ſecurus amorum
Germanæ: 4 factumque diu celavit, & 5 ægram,
6 Multa malus ſimulans, 7 vana ſpe 8 luſit 9 amantem.
Ipſa ſed in ſomnis 10 inhumati 11 venit imago
12 Conjugis, ora modis attollens pallida miris:
13 Crudeles aras, 14 trajectaque pectora ferro
Nudavit; 15 cæcumque 16 domûs ſcelus 17 omne retexit.
Tum 18 celerare fugam patriaque excedere ſuadet,
19 Auxiliumque viæ veteres 20 tellure recludit
Theſauros, 21 ignotum argenti pondus & auri.
22 His commota fugam Dido 23 ſocioſque parabat.
24 Conveniunt, quibus aut odium 25 crudele tyranni,
Aut metus acer erat: naves, quæ forte 26 paratæ,
Corripiunt, onerantque auro 28 portantur 29 avari
Pygmalionis opes 30 pelago. 31 dux femina facti.

1 Sica. 2 Occidit. 3 Nihil reſpiciens, non curans, aut miſeratus ſororem, quæ miſere amabat Sichæum. 4 Parricidium, cædem Sichæi. 5 Animo ſc. id eſt, triſtem. 6 Multas cauſas de abſentia aut reditu Sichæi iniquus & aſtutus fingens, nam perſuaſerat Didon: maritum vivere, ſed foris eſſe. 7 Qui dicebat eum propediem affore. 8 Ludificatus eſt, decepit 9 Didonem 10 Nondum ſepulti: Solebant veteres, eum manes alicujus vindicare vellent, eum inſepultum relinquere: nam tum centum annos cogebantur errare: ut patet ex l. 6. 11 Apparuit 12 Sichæi occiſi. 13 Per ſe quidem pias: ſed ante quas crudeliter interfectus eſt Sichæus. 14 Tranſfixa. 15 Hactenus celatum & occultum. 16 Sc *ejus*, id eſt, quod domi ejus patratum erat 17 Totum revelavit, id eſt, *ſignis quibuſdam* ſignificavit Di*doni, quomodo* a fratre ejus Pygmalione ante aras occiſus eſſet 18 Celeriter facere. 19 Viati cum. 20 E terra, cui theſauros crediderat Sichæus, aperire docet 21 Quod Dido ignoraverat illi eſſe 22 Offenſis 23 Comites qui etiam tyrannum fugere volebant 24 Socii. 25 In crudelem tyrannum: non enim crudelis ſed juſtum eſt odium in tyrannos fiunt autem tyranni ſuis odioſi dum metui, quam diligi, malunt 26 Ut Dido poſſet ad Pygmalionem migrare, ut inter eos convenerat: migrare autem ſine navibus commode non poterat, quod magnam ſupellectilem haberet Lege Juſt. l. 18. 27 Simul rapiunt. 28 Tranſvehuntur. 29 Quas avarus Pygmalion ſuas putabat, ſed fruſtra: Dido enim abſtulit 30 Per pelagus. 31 Dido eſt ductrix & princeps facti tam inſignis: quia pulchrum eſt ulciſci avarum & ſceleſtum hominem.

1 Deve-

Devenere loces, ubi nunc ingentia cernes
[illegible], 2 surgentemque novæ Carthaginis arcem:
[illegible]que solum, 3 facti de nomine Byrsam,
Taurino quantum possent circumdare 4 tergo.
[illegible] vos qui tandem, quibus aut venistis ab oris,
[illegible] 6 tenetis iter? 7 Quærenti talibus 8 ille
[illegible], imoque trahens a pectore vocem:
[illegible], si 9 prima repetens 9 ab origine 10 pergam,
[illegible] pacet 12 annales nostrorum audire laborum,
[illegible] diem clauso 14 componet vesper Olympo.
[illegible] Troja 15 antiqua, 16 si vestras forte per aures
[illegible]pomen iit, diversa per æquora vectos,
[illegible] sua Libycis tempestas appulit oris.
[illegible] pius Æneas, raptos qui 19 ex hoste 20 Penates
[illegible] veho mecum, 21 fama super æthera notus
[illegible] quæro 22 patriam: & 23 genus ab Jove summo.
Bis denis Phrygium conscendi navibus 25 æquor;
Matre Dea monstrante viam, data fata secutus:

Illi navibus aurum vehentes, [illegible] ad ea loca. 2 Erigen- [illegible] it, nondum perfectam. 3 [illegible] denominatum corium. [illegible] enim ad Libyam Dido, [illegible] Hiarba pelleretur, petiit [illegible], ut venderet tantum ter- quantum posset corium bo- negere. Quod cum ille per- [illegible], corium in tenuissimas [illegible] dissectum tetendit, oc- [illegible]que fundia viginti duo. Corio tergi a tauro detracto [illegible]. *dicite* 6 Tenditis? 7 Ve- [illegible]. & Æneas respondit. 9 A [illegible] Helenæ. 10 Peragam con- quam historiæ, quam interro- [illegible] 12 Otium tibi fit. 12 Re- mem, rerumnæ rationem, qua- [illegible]er solet in annalibus. *An-* [illegible] proprie fuerunt tabulæ, in [illegible] singulorum annorum res ge- [illegible]rebantur a Pontifice Ma- [illegible] 1. l. 2. c. Sat. Macrob. 13 Prinsquam peregero sermonem in- ceptum. 14 Claudet & finiet, id est, dies me deficiet. Sic Ecl. 3. *Non nostrum inter vos tantas* com- ponere *lites*. 15 Nobili, inelyta. 16 Si quid forte de Troja unquam audivistis. 17 Casu suo, vi sua. 18 Merito. Pius enim fuit in Deos, in patrem, in filium, in uxorem, quos ex incendio ra- puit. 19 E manu Græcorum. 20 Deos domesticos. 21 Hujus pie- tatis. 22 E Corytho enim, ur- be Etruriæ, ortus est Dardanus gentis nostræ auctor, & ipse ex Jove natus. Al. *Italiam quæro, patriam genus & ab Jove summo*, id est, accipio, id est, Jovis con- terraneus & consanguineus sum. 23 Cunabula gentilium meorum, qui a Jove deducti sunt. 24 Vi- ginti. 25 Hellespontum. 26 Ve- rere.a

Vim

Vix 1 ſeptem convulſæ undis euroque ſuperſunt.
Ipſe 2 ignotus, egens, Libyæ deſerta peragro,
3 Europa, atque 4 Aſia pulſus. Nec plura querentem
Paſſa Venus medio ſic interfata dolore eſt:
Quiſquis es, 5 haud [credo] 5 inviſus cæleſtibus auras
Vitales carpis, 6 Tyriam qui adveneris urbem.
Perge modo, atque 7 hinc te 8 reginæ ad limina perfer.
Namque tibi 9 reduces ſocios 10 claſſemque relatam
Nuntio, & 11 in tutum 12 verſis Aquilonibus 13 actam:
Ni fruſtra 14 augurium 15 vani docuere 16 parentes.
Aſpice 17 bis ſenos lætantes 18 agmine cycnos,
Æthereа quos 19 lapſa plaga 20 Jovis ales 21 aperto
Turbabat cælo: nunc terras ordine longo
Aut 22 capere, aut 23 captas jam deſpectare videntur:
24 Ut reduces illi ludunt 25 ſtridentibus alis,
Et 26 cœtu cinxere 27 polum, 28 cantuſque dedere;
Haud aliter 29 puppeſque tuæ 30 pubeſque tuorum

1 Naves ex illis viginti. 2 De corpore & de facie: notum enim ſe dixit de nomine. 3 Ad quam tendere parabam. 4 A qua profugus fato veneram. 5 Quod mihi charus ſis Diis. Liptote figura per contrarium ſignificans ſic infr. : non ignara *mali miſeris ſuccurrere diſco*, id eſt, in malis probe exercitata. 6 Quod adveneris Carthaginem. 7 Ad hanc ſilva. 8 Didonis. 9 ſalvos & incolumes, & qui pericula jam evaſerant, ut mox infra. *Ut reduces illi ludunt ſtridentibus alis*. Ratio, quare non deperat reverti, ſed recta pergere. 10 Duodecim navium, quam amiſſam cenſes, receptam ex periculis. 11 In locum ubi tuta ſit. 12 Ponentibus, vel converſis: namque ſupra, ſtridens Aquilone procella velum adverſa percuſſerat. 13 Impulſam. 14 Artem augurandi. 15 *Mendaces*. Sal. *Mauri* vanum genus. 16 Sc. *mei*. 17 Auſpicata omnia & apta, numerus, volatus, cantus avium. Tot enim naves fuerant, quas amiſſas Æneas verebatur, cum ſalvæ eſſent. Convolant agminatim procedentes, cum prius turmatim diſperſæ avolarent. 19 Quæ deſcendit aeria regione. 20 Aquila, Jovis pinnata ſatelles: cum relatione ad Aquilonem. Ideo ales Jovis, quia fulmine non tangitur: quod ei adverſum gigantes miniſtrarit. Unde Horatius *miniſtram fulminis* appellat. 21 Sereno. 22 Eligere ad colendum. 23 Electas terras. 24 Quemadmodum cycni illi reverſi a peregrinatione aquilæ lætitiam ſuam indicant. 25 Ex alitis enim volatu capiebantur auguria. 26 Cœtu latu. 27 Cælum. 28 In ſignum lætitiæ. 29 Naves. 30 Juventorum amicorum, quos credebat periiſſe in aqua.

ſtum tenet, aut 1 pleno ſubit 2 oſtia velo.
nodo, & 3 qua te ducit via, dirige greſſum,
, & 5 avertens 6 roſea cervice refulſit,
oſiæque comæ divinum vertice odorem
ere: pedes 9 veſtis defluxit ad imos,
10 inceſſu patuit dea. 11 ille, ubi matrem
, tali fugientem eſt 12 voce ſecutus:
tum toties crudelis 13 tu quoque 14 falſis
aginibus? cur 15 dextræ jungere dextram
ur, ac 16 veras audire & reddere voces?
17 incuſat, greſſumque ad 18 mœnia tendit.
s obſcuro 19 gradientes 20 aere 21 ſepſit;
o nebulæ 22 circum Dea 23 fudit 24 amictu:
ne quis eos, neu quis contingere poſſet,
rive morari, aut veniendi 25 poſcere cauſas.
27 Paphum 28 ſublimis abit, 29 ſedeſque reviſit
a ſuas: ubi templum illi, 31 centumque 32 Sabæo
re calent aræ, 34 ſertiſque recentibus halant.

o. 1 Ingreſſum portus.
viam, quæ te ducet
4 Vehis. 5 Sc. *ſe*,
ns. 6 Pulchra aſpectu,
oſa. Horat. Od. 13 l. 1.
ydia, Telephi Cervicem
va Telephi Laudat bra-
mbroſia illitæ, vel im-
Ambroſia eſt Deorum
emiſerunt. 9 Succincta
loque ſinus collecta fluxa-
pra. 10 Deorum quippe
t continuus, & æqua-
limotis pedibus, neque
. Supra, *Aſt ego, quæ*
edo regina. 11 Æneas.
ie: nam pedibus non
aſſequi. 13 Non ſe-
uno, ceteraque numi-
. Emphaſin habet. 14
udis ſpeciebus ac for-
nventu mutuoque frui
Mos antiquus erat,
xtram, & amplecti,
& oſculari, quoties invicem oc-
currebatur. 16 Non ſub aliena
perſona occultatas, id eſt, ma-
tris & filii, ut a matre & filio.
17 Æneas matrem. 18 Carthagi-
nienſia. 19 Æneam cum Achate.
20 Nebula. Odyſſ. 7. & 13. Ulyſ-
ſes a Minerva tegitur nebula. 21
Circumdedit. 22 Sc. *eos*. Time-
ſis. 23 Tegmento. 24 Facere,
id eſt, cum moleſtia diſtinere
eos. 25 Exquireret. 26 Venus.
27 Cypri urbem. 28 Sublata
divino inceſſu. 29 Ubi præcipue
colitur. 30 Quod incolumem vi-
dit filium. 31 Multæ. Numerus
finitus pro infinito. 32 Quod in
Saba naſcitur: nam *ſolii eſt thu-*
rea virga Sabais. 33 Thure &
floribus tantum ſacra Veneri fie-
bant, non hoſtiarum ſanguine.
34 E recentibus floribus, id eſt,
vernis contextæ ſpirant & fra-
grant.

1 Corripuere 2 viam 3 interea, qua ſemita 4
Jamque aſcendebant collem, qui 5 plurimus u
Imminet, 6 adverſaſque aſpectat 7 deſuper arc
Miratur 8 molem Æneas, 9 magalia 10 quon
Miratur portas, 11 ſtrepitumque, & 12 ſtrata
13 Inſtant ardentes Tyrii: 14 pars 15 ducere
16 Molirique arcem, & manibus 17 ſubvolver
Pars 18 optare locum tecto, & 19 concludere
21 Jura, magiſtratuſque 22 legunt, 23 ſanctumque
Hic portus alii 24 effodiunt: hic alta 25 thea
Fundamenta 26 locant alii, 27 immaneſque co
Rupibus excidunt, 28 ſcænis decora alta futur
29 Qualis 30 apes 31 æſtate nova per 32 flor
33 Exercet ſub ſole labor; cum 34 gentis adu
Educunt fœtus, aut cum 35 liquentia mella
36 Stipant, & 37 dulci diſtendunt nectare cell

1 Æneas & Achates officii celeriter eundi arripuerunt. 2 Iter ſuum monſtratum. 3 Dum Venus Paphũ abiret. 4 Indicat eundem eſſe. 5 Longiſſimus, altus 3. milliaria, aut pro plurima parte in urbem tendit aut vergit: ut, *cui* plurima *ſeruit*, id eſt, longiſſima. 6 Ex adverſo ſitas. 7 Ab alto, ſuperne. 8 Magnitudinem novæ urbis. 9 Humiles caſas Afrorum, *variis habitata magalia tectis*. Georg. 3. l. 10 Aliquando, ſc. ante adventum Didonis. 11 Ingredientium. 12 Vias lapidibus conſtratas. Eodem modo 2. Æn. *opaca locorum*, pro locis opacis. 13 Inſtanter incumbunt operi feſtinantes. 14 Inſtat. 15 Producere & extendere contra inſultus hoſtium. 16 Cum molimine exſtruere; *vel* eos cœpiſſe ædificare: ut apud Ter. Heaut. *Dum moliuntur, dum ſemuntur, annus eſt*, id eſt, dum conantur ſeſe ornare, antequam *finem faciant*. 17 Surſum volvere. 18 Eligere locum ad tectum exſtruendum. Al. *aptum* urbis. 20 Foſſi fundamenta jacerentur. 21 Jura & locum juri dicendi. 22 Leges. 23 Sanctiſſimo Senatui & magiſtratibus. 22 Inviolabilem. 24 Effodiunt. 25 Pro ludis, ſpectaculis. 26 Jaciunt magnas. 28 Alla ornamenta exſtruendas ſcenas in a 29 Tales ipſtant, qu &c. 30 Labores hoſce iis verſus prope eoſdem ibi, vide 3. Ge ſine veris, aut in prin tis, *ubi pulſam hyem vens egit ſub terras, ca va luce reclauſit*, ut eſt i Sic *Vere novo*, 1. Geo rida. 33 Fatigat. 34 id eſt, quando exan tura ſua educunt. 35 ſordibus. 36 Condenſ riſſimo melle impler favorum.

Aut onera accipiunt 1 venientum, aut agmine facto
Ignavum 2 fucos 3 pecus a præsepibus 4 arcent.
5 Fervet opus, redolentque 6 thymo 7 fragrantia mella.
O fortunati, quorum jam mœnia surgunt!
Æneas ait, & 9 fastigia suspicit urbis,
Infert se 11 sæptus nebula (mirabile dictu)
medios, miscetque viris; neque cernitur 12 ulli.
Lucus in urbe fuit media, 14 lætissimus umbræ,
Quo primum jactati undis & 15 turbine 16 Pœni
Effodere loco signum, quod 17 regia Juno
18 Monstrarat, 19 caput acris equi. 20 sic nam 21 fore bello
Egregiam & facilem 22 victu per sæcula gentem.
23 Hic templum 24 Junoni ingens 25 Sidonia Dido
Condebat, donis opulentum & 26 numine divæ:
Ærea, cui 27 gradibus surgebant limina, nexæque

1 *Apum*. 2 Apes degeneres, *crabrone* minores. 3 *Pecus*, inquit Isidor. 12. l. *dicimus quicquid humana lingua & effigie caret*. Vide quæ nos ad Sal. p. 3. 4 Depellunt. 5 Tum operi apum cum fervore fit: cui contrarium est *frigot*. 6 Unde collecta sunt. 7 Odorifera. 8 Sc. *sunt*. Epiphonema. 9 Subauditur urbis Carthaginis mirabitur, vel sursum aspicit. 10 Æneas. 11 Circumdatus. 12 Ab ullo. 13 Adjiciatur mox templum; nullum enim veteribus templum erat sine loco, ut majorem religionem loci horror incuteret. 14 Amœnissimus: ut, *Latas segetes*. Georg. 15 Venti sc. 16 Populi Punici. 17 Quia regina Deorum. 18 Pro monstro dederat. 19 Idem refert Justinus l. 18; & Pœa Carthago olim *Caccabe* dicta, quod lingua Punica significat *caput equinum*. Equi conspectum belli omen habere, etiam l. 3. ostendit: ubi Anchises cum in Italia, tum primum conspecta, equos pascentes vidisset, exclamat: *Bellum, terra hospita, portas, Bello armantur equi*. Illud ergo equi caput repertum, bellicosam potentemque fore Carthaginem significavit. Ejusmodi auspicia priscis in condendis urbibus curiose observata, præter alia, exemplo est Roma, apud Liv. l. 20 Per tale portentum. 21 Sc. *signum erat*, 22 Victoriæ, ad vincendi, significatione activa, ajunt. Sed coacta, & quæ exemplo caret. *Alii*, facili & parabili contentam victu, ut Senec 90. epist. *Sapiens* facilis victu *fuit*. 23 Ubi inventum est caput acris equi. 24 In honorem Junonis. 25 Sidone, urbe Tyri, oriunda. 26 Simulacro Junonis. 27 Per gradus in altum exstruebantur.

1 Ære trabes: 2 foribus cardo 3 ſtridebat ahenis.
Hoc primum in luco nova res oblata 4 timorem
5 Leniit. hic primum Æneas ſperare ſalutem
Auſus, & 6 afflictis 7 melius confidere rebus.
Namque, 8 ſub ingenti 9 luſtrat dum ſingula 10 templo
Reginam opperiens, 11 dum quæ fortuna ſit 12 urbi,
Artificumque manus 13 inter ſe operumque laborem
Miratur, videt 14 Iliacas 15 ex ordine pugnas,
Bellaque jam fama totum vulgata per orbem:
16 Atridas, Priamumque, & ſævum 17 ambobus Achillem.
Conſtitit, & lacrymans, Quis jam locus, inquit, Achate,
Quæ regio in terris noſtri non plena laboris?
En 18 Priamus. ſunt 19 hic etiam 20 ſua præmia 21 laudi:
22 Sunt lacrymæ rerum: & 23 mentem 24 mortalia tangunt.
25 Solve metus. 26 feret hæc aliquam tibi 27 fama 28 ſalutem.
Sic ait, atque animum pictura 29 paſcit 30 inani,
31 Multa gemens, largoque humectat 32 flumine 33 vultum.
Namque videbat, 34 uti bellantes 35 Pergama circum

1 Clavis æreis. 2 Valvis. 3 Crepitabat. 4 Æneæ ſc. qui non tam ſibi, quam ſuis, timuit. 5 Mitigavit. 6 Adverſis. 7 Ubi vidit belli Trojani picturam. 8 In. 9 Circumſpicit. 10 Junonis. 11 Dum miratur. quæ in magnifico templo pingebantur, Didonis fugam, equi caput, corium ſectum, varios urbis caſus. 12 Sc. *nova*, id eſt, Carthagini. 13 Certo ordine operantium. 14 Quæ apud Ilium geſtæ erant. 15 Quo geſtæ erant. 16 Atrei filios, Agamemnonem & Menelaum. 17 Agamemnoni, quem volvit occidere, & Priamo propter cadaver Hectoris. 18 Priami fama, aut hic in ſua dignitate depictus. 19 Apud fines Libycos, genus intractabile bello, & ubi feri habitant populi. 20 Juſta. 21 Virtuti, *& patriæ fortiter* atque cum laude propugnatæ. Conſequens pro antecedente. 22 Hic etiam rerum noſtrarum triſtium miſeratio, ut quæ cui accidere poſſunt. 23 Carthaginenſium, qui hæc pinxerunt. 24 Adverſa, quæ mortalibus accidunt. 25 Depone timorem, quem de ferocitate Pœnorum habes. Ad ſe loquitur. 26 Adferet. 27 Quæ de Priami laude eſt. 28 Incolumitatem: quia hic miſerabuntur tui. 29 Recreat, fovet. Sic 2. Georg. loquens de diſpoſitione vitium: *Omnia ſint paribus numeris dimenſa viarum, Non* animum *modo uti* paſcat *proſpectus inanem*, &c 30 Quæ non res, ſed ſimilitudines rerum exhibet. 31 Multum, valde. 32 Lacrymarum ſc. more fluminis decurrentium. 33 Faciem ſuam. 34 Quomodo. 35 Mœnia Trojana.

Hac

Hac fugerent Graji, 1 premeret Trojana juventus:
Hac 2 Phryges; 3 inſtaret curru 4 criſtatus Achilles.
Nec procul 5 hinc 6 Rheſi 7 niveis tentoria 7 velis
Agnoſcit lacrymans: 8 primo quæ 9 prodita 8 ſomno
10 Tydides multa 11 vaſtabat 12 cæde cruentus:
13 Ardenteſque 14 avertit equos in 15 caſtra, priuſquam
Pabula guſtaſſent Trojæ 16 Xanthumque bibiſſent.
17 Parte alia 18 fugiens amiſſis 19 Troilus armis,
Infelix 20 puer, atque 21 impar congreſſus 22 Achilli,
23 Fertur equis, curruque 24 hæret reſupinus 25 inani,
26 Lora tenens tamen. huic cervixque comæque trahuntur
Per terram, & 27 verſa pulvis inſcribitur 28 haſta.
29 Interea ad templum 30 non æquæ Palladis ibant
Crinibus 31 Iliades 32 paſſis, 33 peplumque ferebant

1 Inſequerentur fugientes: *impreſſionem* enim *faciunt*, eſt urgere cedentes. 2 Fugerent. 3 Inſtanter perſequerentur Trojanos fugientes. 4 Criſtas in galea ferens. 5 Ab hoc loco, ubi Priamus cum Astridis & Achille depictus erat. 6 Regis Thracum, qui Trojanis auxilio venit, cum hac oraculi conditione, invictam fore urbem, ſi equi ipſius intra urbem pabulum guſtaſſent, atque e Xanto fl. bibiſſent. Clauſis autem portis, cum extra urbem caſtra poſuiſſet, a Diomede & Ulyſſe, ſpeculatum miſſis, idque a Dolone reſciſcentibus, cæſus eſt cum ſuis, avectique equi in caſtra Græcorum Il. 10. 7 Quæ fecerat ex albis velis. 8 Prima parte noctis. 9 A Dolone ſpeculatore Trojano proditione indicata. 10 Diomedes Tydei filius. 11 Proſternebat. 12 Nam præter Rheſum, eorum regem, 12 viros interemit. 13 Veloces, aut indignantes a domino averti. 14 Violenter abegit, abduxit. 15 Græcorum. 16 Fluvium illum, qui Trojam perfluit. 17 Picturæ. 18 Fugere volens accepto jam vulnere. 19 Priami & Hecubæ filius. 20 Pathos ab ætate ſive pueritia. Macrob. Sat. l. 4. c. 3. 21 Cum eſſet imbecillior & inermis. Refert tamen Dares Phrygius, Troilum ita vulneraſſe Achillem, ut aliquot dies pugna abſtinere cogeretur. 22 Cum Achille. 23 Trahitur, avehitur. 24 Pendet erecto pectore, quaſi retrorſum caſurus. 25 Sine rectore, nam corpus hærebat, & ipſe fere exciderat. 26 Habenas ex corio factas. 27 Sulcatur, & ſcalpitur haſta inverſa, & per terram tracta. 28 Qua trajectus erat. 29 Dum ita Troilus vinceretur. 30 Infenſæ Trojanis, quorum tamen erat numen tutelare. 31 Mulieres Trojanæ, ut Hecuba regina, Polyxena, Caſſandra, & reliquæ nobiliſſimæ Trojanæ feminæ. 32 Sparſis in luctu & ſupplicationibus: a *pando*. 33 Pallam pictam, a Thoante Antenoris uxore: Palladi dicatam.

Suppliciter triſtes, & 1 tunſæ pectora palmis:
2 Diva ſolo fixos oculos averſa tenebat
3 Ter circum 4 Iliacos raptaverat 5 Hectora muros,
6 Exanimumque auro 7 corpus 8 vendebat Achilles.
Tum vero ingentem gemitum 9 dat pectore ab imo;
10 Ut 11 ſpolia, ut 12 currus, utque ipſum corpus amici,
14 Tendentemque manus Priamum conſpexit inermes
Se quoque 15 principibus 16 permixtum 17 agnovit Achivis
18 Eoaſque acies, & 19 nigri Memnonis arma.
20 Ducit 21 Amazonidum lunatis agmina 22 peltis
23 Pentheſilea 24 furens, mediiſque in 25 millibus 26 ardet
27 Aurea ſubnectens 28 exſertæ 27 cingula mammæ
Bellatrix, audetque 29 viris concurrere virgo.
30 Hæc dum 31 Dardanio Æneæ 32 miranda videntur
Dum ſtupet, 33 obtutuque hæret defixus in uno;
Regina ad templum forma pulcherrima Dido
34 Inceſſit, magna juvenum 35 ſtipante 36 caterva.

1 Habentes pectora percuſſa, ut Deam moverent. 2 Dea Pallas averſata donum pepli, deſpiciebat terram, nec reſpexit ſupplicantes Iliades. 3 Il. 13. 4 Trojanos. 5 Corpus Hectoris. 6 Demortuum. 7 Hectoris. 8 Patri Priamo ſupplici. Il. 24. 9 Æneas. 10 Poſtquam. 11 Aut quibus Hector paulo ante alios ſpoliaverat, aut quibus Hector ſpoliabatur ab Achille. Vid. Dict. Cret. l. 3. 12 Hectoris. 13 Hectoris affinis: duxerat enim ſororem ejus Creuſam. 14 Dum aurum pro corpore Hectoris daret. 15 Quibuſcum congredi ſolebat. Unde Æn. 2. *Vadimus immixti Danais*. 16 Implicitum. 17 Æneas. 18 Orientales, *id eſt*, ab India ſub Memnone, *Hinc*, id eſt, Auroræ filio, *profectas*. Dict. Cret. l. 4 19 *Indi. & Mauro obſcurior Indus uv.* 20 *In* alia parte picturæ. *Aliarum* mulierum, quibus dextra mammilla, ut in pugna e peditiores eſſent, inurebatur: u de *Amazones* dictæ ſunt, a *μαζ mamma*. 22 Cetris, ſcutis ſen plenam lunam referentibus. Regina Amazonum, poſt Orith iam regno potita, teſte Juſt. 2. quæ cum Trojanis auxilia ferret, ab Achille interfecta e Vide Herod. l. 4. Juſt. l. 2. Cu l. 6. 24 Bellandi cupiditate, rabie. 25 Græcorum. 26 Arde ter irruit. 27 Aureum balteu 28 Siniſtræ nudatæ: namque de tra adurebatur *μαζὸς*: quo exp ditiores eſſent arcubus haſtiſq in bello tractandis, ut dixim 29 Cum viris congredi. 30 Q depicta erant. 31 Trojano. Admiratione digna. 33 Aſpect 34 Cum gravitate quadam ven Sic ſupra: *Aſt ego, quæ Divi* incedo regina, &c. 35 Cond ſe comitante. 36 Caetu.

in 1 Eurotæ ripis aut per juga 2 Cynthi
it 3 Diana 4 choros; quam 5 mille ſecutæ
c atque hinc glomerantur 7 Oreades: illa 8 pha-
retram
mero, gradienſque 9 Deas ſupereminet omnes:
onæ 11 tacitum 12 pertentant gaudia pectus.
rat Dido: 13 talem ſe læta ferebat
dios, 14 inſtans operi 15 regniſque futuris.
16 foribus divæ, media teſtudine templi,
pa armis, 18 ſolioque 19 alte ſubnixa reſedit.
o dabat legeſque viris: operumque laborem
m 21 æquabat juſtis, 22 aut ſorte trahebat:
ubito Æneas 23 concurſu accedere magno
ca Sergeſtumque videt fortemque Cloanthum,
Teucrorumque alios: 25 ater quos æquore turbo
Diſpulerat, penituſque alias advexerat 27 oras.
ipuit ſimul 28 ipſe, ſimul 29 perculſus Achates
ætitiaque 31 metuque, avidi conjungere dextras
debant: ſed res 33 animos 34 incognita 35 turbat.
Simulant; & nube cava 37 ſpeculantur amicti,
a fortuna 39 viris; claſſem quo litore 40 linquant;

1 Eurotas inſ. monſ. 2 Deli inſ. mon-
tem, & unde *Cynthia*
3 Venatricum Dea. 4
5 Numerus finitus pro
6 Utrinque in morem
circumeunt. 7 Nymphæ
ἀπὸ ὄρος, *mons*. 8 Sa-
gittam. 9 Nymphas re-
gio Matris gratulatæ ſibi
tam: *pulchra gaudet La-*
tona. Juv. Sat. 10. 11 In-
ra Vehementer tentant,
13 Longe ſupereminen-
Urgens operarios. 15
ribus. 16 In veſtibu-
Junonis. 17 *Circum-*
ſa ſacellorum, ſtantium
um. 18 *In ſede regia.*
ribus conſpici poſſet.
tas. 21 *Æqualiter*
dividebat. 22 Aut labores inæ-
quales, faciebat eos per ſortem
partes laborum acceptare, ne cui
injuria fit. 23 Pœnorum. 24 Alios
Trojanos. 25 Caliginoſus. 26 In
diverſas partes pepulerat, disje-
cerat, ſegregarat. 27 Regiones.
28 Æneas. 29 Attonitus. 30 Pro-
pter eorum ſalutem. 31 Propter
Pœnorum concurſum. 32 Arden-
ter & vehementer cupiebant. 33
Æneæ & Achatis. 34 Quia ne-
ſciebant, quid ſibi ille concurſus
vellet. 35 Impedit, ita ut, quam-
vis cupiant, non audeant tamen
conjungere dextras. 36 Simulant
ſe non vidiſſe ſocios. 37 Quaſi
e ſpecula proſpiciunt. 38 Utrum
proſpera an adverſa. 39 Sic con-
currentibus. 40 Liquiſſent.

Quid veniant. 1 cunctis nam 2 lecti navibus ibant;
Orantes 3 veniam, & 4 templum clamore petebant.
Postquam 5 introgressi, & 6 coram data copia fandi,
7 Maximus Ilioneus 8 placido sic pectore 9 cœpit:
10 O regina, novam cui condere Juppiter urbem,
11 Justitiaque dedit gentes frenare superbas:
12 Troes te 13 miseri, ventis 14 maria omnia vecti,
Oramus: prohibe 15 infandos a 16 navibus 17 ignes,
Parce 18 pio generi, & 19 propius 20 res aspice nostras.
21 Non nos aut 22 ferro Libycos 23 populare 24 penates,
Venimus, aut 25 raptas ad 26 litora vertere prædas.
Non ea 27 vis animo, nec tanta superbia victis.
28 Est locus, 29 Hesperiam Graji 30 cognomine dicunt,
Terra 31 antiqua, potens armis, atque 32 ubere glebæ;

1 Ætiologia est, quare specularentur, quid venirent. quoniam videbant eos ex singulis navibus tanquam legatos venire. 2 Delecti. 3 Subtrahendi reficiendique naves, armandi eas instruendique, *vel* petentes pacem, gratiamque reginæ contra incendium, quod parabant Tyrii in naves Trojanas. 4 Junonis sc. a Didone constructum. 5 Trojani illi, Antheus, Sergestus, Cloanthus, & reliqui introgressi sunt ad Didonem. 6 In præsentia reginæ loquendi facultas concessa est. 7 Orator inter eos. 8 Humili, placato, non timido. 9 Sc. *orare*. 10 Oratio Ilionei ad Didonem: in qua benevolentiam captat a laude. 11 Infrænes Numidas accolas subjugare & imperio justo premere. 12 Narratio. 13 Atque ita digni, quorum miserearis. 14 *Per maria omnia*: *maria omnia circum*: *supra*. 15 Detestabiles. 16 *Nostris*. 17 Quibus naves nostras *incendere* parant tui Tyrii. 18 *Trojano*; & hoc propter Æneam. 19 Cum majori attentione vicinius & amicius; nam qui cini sunt, magis favere & desse possunt. 20 Respice & fende nos. 21 Antipophora cotat, quæ a Didone objici rant. 22 Vi armorum. 23 Plari, per enallagen: & *vepopulare*, Helleniſmus, id est putiatum. 24 Ædes sacras & fanas: quibus sui Penates p & domestici. 25 Ut piratæ lent, quos semper *recentes Cæsare juvat prædas & vivere r*. l. 7. 26 E quibus in naves hantur. 27 Δύναμις, pote violentia. 28 Verum ut scias, profecti simus: *est locus*, &c quatuor versus repetuntur 3. 29 Sc. *quem*. 30 Per cognotum ab Hespero, Atlantis fqui a fratre pulsus, Italiam nuit: 31 Vetus & nobilis, diu regnavit: nam a Saturn Jano fuit habitata. 32 Fecuate terræ pinguis. Vide 2. Gde laudibus Italiæ.

1 Oenotri 2 coluere viri: nunc fama, 3 minores
Italiam dixisse ducis de nomine gentem.
4 Hoc cursus fuit
Cum 5 subito assurgens fluctu nimbosus 6 Orion
In 7 vada cæca tulit, 8 penitusque procacibus Au-
stris,
Perque undas, 9 superante salo, perque 10 invia saxa
Dispulit: huc pauci vestris adnavimus oris
Quod genus hoc hominum, quæve hunc tam barbara
11 morem
Permittit patria? 12 hospitio prohibemur arenæ.
Bella cient, 13 primaque vetant consistere 13 terra.
Si genus humanum & mortalia 14 temnitis arma;
15 At sperate deos memores fandi atque nefandi.
Rex erat Æneas nobis, quo justior alter
Nec pietate fuit, nec 16 bello major & armis.
Quem si fata virum servant, 17 si vescitur aura
Ætheria, nec adhuc crudelibus 18 occubat umbris;
19 Non metus, officio nec te certasse priorem
Pœnitet. 20 sunt & Siculis regionibus urbes,

1 Omen illi, quibus Oenotrus nos imperavit. 2 Hanc terram. 3 Italos, descendentes, genusque ducentes ab Oenotro, denominatos Italiam & gentem Italam de nomine ducis Itali. 4 Ad hanc regionem Italiam navigatio nobis instituta fuit. Abrupto hoc versu cursum abruptum significat. 5 Ex improviso nobis oborta. 6 Sidus Orionis nautis infestum, ortu suo & occasu tempestates ciens: oritur autem vi. Jul. 7 Syrtes, quæ videri non poterant. 8 Omnino pertinaces & perseverantibus. 9 Maris erigente: Al. *spumante*. 10 Inter quæ nulli patet via. 11 Naufragos persequendi. 12 Non permittur in arena, quæ omnibus communis esse debet, modicum hospitari. 13 Proxima mari, id est, litore, quod jure gentium omnibus patere debet. 14 Contemnitis. 15 Certo scitote atque expectate Deos remuneratores justi fore atque injusti. Unde Horat *Raro antecedentem scelestum deseruit pede pœna claudo* 16 Rebus bellicis, ut consilio & prudentia. 17 Tautologia. 18 Jacet obvolutus. 19 Non metus sit tibi, neque te pœniteat ultro bene de illo meruisse. 20 Præoccupatio ad id, quod a Didone objici potuisset. Si rex vester perierit, quis gratiam referet, aut vim repellet? Idcirco dicit Ilioneus, in Sicilia Trojanos esse, qui gratiam referant. 21 Cives & auxilia: vel, homines apti ad arma. Al. *Arva*.

Suppliciter tristes, & 1 tunsæ pectora palmis:
2 Diva solo fixos oculos aversa tenebat
3 Ter circum 4 Iliacos raptaverat 5 Hectora muros,
6 Exanimumque auro 7 corpus 8 vendebat Achilles.
Tum vero ingentem gemitum 9 dat pectore ab imo;
10 Ut 11 spolia, ut 12 currus, utque ipsum corpus 13 amici,
14 Tendentemque manus Priamum conspexit inermes.
Se quoque 15 principibus 16 permixtum 17 agnovit Achivis,
18 Eoasque acies, & 19 nigri Memnonis arma.
20 Ducit 21 Amazonidum lunatis agmina 22 peltis
23 Penthesilea 24 furens, mediisque in 25 millibus 26 ardet,
27 Aurea subnectens 28 exsertæ 27 cingula mammæ
Bellatrix, audetque 29 viris concurrere virgo.
30 Hæc dum 31 Dardanio Æneæ 32 miranda videntur,
Dum stupet, 33 obtutuque hæret defixus in uno;
Regina ad templum forma pulcherrima Dido
34 Incessit, magna juvenum 35 stipante 36 caterva.

1 Habentes pectora percussa, ut Deam moverent. 2 Dea Pallas aversata donum pepli, despiciebat terram, nec respexit supplicantes Iliades. 3 Il. 13. 4 Trojanos. 5 Corpus Hectoris. 6 Desertum. 7 Hectoris. 8 Patri Priamo supplici. Il. 24. 9 Æneas. 10 Postquam. 11 Aut quibus Hector paulo ante alios spoliaverat, aut quibus Hector spoliabatur ab Achille. Vid. Dict. Cret. l. 3. 12 Hectoris. 13 Hectoris affinis: duxerat enim sororem ejus Creusam. 14 Dum aurum pro corpore Hectoris daret. 15 Quibuscum congredi solebat. Unde Æn. 2. *Vadimus immixti Danais*. 16 Implicitum. 17 Æneas. 18 Orientales, id est, ab India sub Memnone, Hirre, id est, Auroræ filio, *profectas*. Dict. Cret. l. 4 19 *ndi. & Mauro obscurior Indus v.* 20 *In alia* parte picturæ. 21 *Illarum mulierum*, quibus dextra mammilla, ut in pugna expeditiores essent, inurebatur: unde *Amazones* dictæ sunt, a μαζὸς *mamma*. 22 Cetris, scutis semilunam referentibus. 23 Regina Amazonum, post Orithyiam regno potita, teste Just. l. 2. quæ cum Trojanis auxilium ferret, ab Achille interfecta est. Vide Herod. l. 4. Just. l. 2. Curt. l. 6. 24 Bellandi cupiditate, & rabie. 25 Græcorum. 26 Ardenter irruit. 27 Aureum balteum. 28 Sinistræ nudatæ: namque dextra adurebatur μάζα: quo expeditiores essent arcubus tractandis, ut diximus. 29 Cum viris congredi. 30 Quæ depicta erant. 31 Trojano. 32 Admiratione digna. 33 Aspecta. 34 Cum gravitate quadam veni. Sic supra: *Ast ego, quæ Divûm* incedo *regina*, &c. 35 Comitante. 36 Cœtu.

am 3 aversus equos Tyria Sol jungit ab urbe,
Hesperiam magnam, 5 Saturniaque arva,
ycis fines, regemque optatis Acesten;
tutos 8 dimittam, opibusque juvabo.
his 9 mecum pariter considere regnis?
quam 11 statuo, 12 vestra est. 13 subduci-
aves
Tyriusque mihi nullo discrimine agetur.
nam 15 rex ipse 16 noto compulsus 17 eo-
s,
neas! equidem per litora 18 certos
s, & Libyæ 19 lustrare extrema jubebo;
s 20 ejectus silvis aut 21 urbibus errat.
mum mecti 22 dictis, & fortis Achates,
e Æneas, 23 jamdudum erumpere nubem
at. 24 prior Æneam compellat Achates:
Dea, quæ nunc animo sententia 25 surgit?
tum vides, 26 classem, sociosque 27 receptos;

siones a Sole remotio-
s, stupidi sunt & bar-
: 1. Polit 2 Nec su-
remotissima orbis par-
sint nobis nota gesta
1. 3 Longe remotus.
quæ *magnâ Hesperiâ*
differentiam Hispaniæ.
s Saturnus regnavit,
ium. Respondet Dido
od supra Ilioneus di-
: *Lati Latiumque pe-*
jiiam, cujus rex Erix,
lutæ filius, l. 5. 7 No-
indi potestatem dabo.
ei pollicitus operam
ius dimittit. *Dimitto*,
, in diversa mitto.
Syria litteræ vocatæ,
as causa ad eum, qui
t, mittitur. 9 Æque
nido. 10 *Ad Urbem*
vestra est: hoc sen-
sus: vultis urbem quam statuo
vestra est. 11 Ædifico. 12 Usu
& habitatione, id est, in ea vo-
bis habitare concedo, verum non
regnare. 13 In terram trahite.
14 Trojanos eodem modo, quo
Tyrios, regam. 15 Vester 16
Vento. Synecd. namque ab Aquilone hue compulsi erant. 17 Quo
vos estis advecti. 18 Fideles, qui
hoc unum agant, ut Æneam in-
veniant. Cic. *quoties mihi cer-*
torum hominum potestas erit 19
Indagare, circumire. 20 Mari.
21 Vicinis. 22 Didonis. 23 Jam
& paulo ante, cum socios vidis-
sent, & Didonem loquentem au-
dissent, *rupta* nube exire ex ea
ardenter cupiebant. 24 Quam Æ-
neas loqueretur. 25 Oritur, id
est, quid nobis nunc faciendum
censes? 26 Receptam. 27 Ex pe-
riculo in locum tutum.

Quid veniant. 1 cunctis nam 2 lecti navibus iban
Orantes 3 veniam, & 4 templum clamore peteba
Poſtquam 5 introgreſſi, & 6 coram data copia fa
7 Maximus Ilioneus 8 placido ſic pectore 9 cœpi
10 O regina, novam cui condere Juppiter urbem
11 Juſtitiaque dedit gentes frenare ſuperbas:
12 Troes te 13 miſeri, ventis 14 maria omnia ve
Oramus: prohibe 15 infandos a 16 navibus 17 ig
Parce 18 pio generi, & 19 propius 20 res aſpice n
21 Non nos aut 22 ferro Libycos 23 populare 24 p
Venimus, aut 25 raptas ad 26 litora vertere præd
Non ea 27 vis animo, nec tanta ſuperbia victis.
28 Eſt locus, 29 Heſperiam Graji 30 cognomine di
Terra 31 antiqua, potens armis, atque 32 ubere g

1 Ætiologia eſt, quare ſpecularentur, quid venirent. quoniam videbant eos ex ſingulis navibus tanquam legatos venire. 2 Delecti. 3 Subtrahendi reficiendique naves, armandi eas inſtruendique, *vel* petentes pacem, gratiamque reginæ contra incendium, quod parabant Tyrii in naves Trojanas. 4 Junonis ſc. a Didone conſtructum. 5 Trojani illi, Antheus, Sergeſtus, Cloanthus, & reliqui introgreſſi ſunt ad Didonem. 6 In præſentia reginæ loquendi facultas conceſſa eſt. 7 Orator inter eos. 8 Humili, placato, non timido. 9 Sc. *orare*. 10 Oratio Ilionei ad Didonem: in qua benevolentiam captat a laude. 11 Infrænes Numidas accolas ſubjugare & imperio juſto premere. 12 Narratio. 13 Atque ita digni, quorum miſereris. 14 Per maria omnia: *maria omnia circum*: ſupra. 15 Deteſtabiles. 16 Noſtris. 17 Quibus naves *noſtras incendere* parant tui Tyrii. 18 *Trojano*; & hoc propter Æneam. 19 Cum majori atte vicinius & amicius; nam cini ſunt, magis favere deſſe poſſunt. 20 Reſpice ſende nos. 21 Antipophora tat, quæ a Didone objic rant. 22 Vi armorum. 2 lari, per enallagen: & *populare*, Helleniſmus, id e putatum. 24 Ædes ſacras ſanas: quibus ſui Penates & domeſtici. 25 Ut pira lent, quos ſemper *recentes flare juvat prædas & viver* l. 7. 26 E quibus in nave hantur. 27 Δύναμις, p violentia. 28 Verum ut ſcia profecti ſimus: *eſt locus*, quatuor verſus repetuntur 29 Sc. *quem*. 30 Per cog tum ab Heſpero, Atlantis qui a fratre pulſus, Ital nuit: 31 Vetus & nobili diu regnavit: nam a Sat Jano fuit habitata 32 F tate terræ pinguis. Vide 2. de laudibus Italiæ.

1 *Oenotri* 2 coluere viri: nunc fama, 3 minores
Italiam dixiſſe ducis de nomine gentem.
4 Huc curſus fuit
Cum 5 ſubito affurgens fluctu nimboſus 6 Orion
In 7 vada cæca tulit, 8 penituſque procacibus Auſtris,
Perque undas, 9 ſuperante ſalo, perque 10 invia ſaxa
Diſpulit huc pauci veſtris adnavimus oris
Quod genus hoc hominum, quæve hunc tam barbara 11 morem
Permittit patria? 12 hoſpitio prohibemur arenæ.
Bella cient, 13 primaque vetant conſiſtere 13 terra,
Si genus humanum & mortalia 14 temnitis arma;
15 At ſperate deos memores fandi atque nefandi.
Rex erat Æneas nobis, quo juſtior alter
Nec pietate fuit, nec 16 bello major & armis.
Quem ſi fata virum ſervant, 17 ſi veſcitur aura
Ætheria, nec adhuc crudelibus 18 occubat umbris;
19 *Non* metus, officio nec te certaſſe priorem
Pœniteat. 20 ſunt & Siculis regionibus 21 urbes,

1 Omnes illi, quibus Oenotrus rex imperavit. 2 Hanc terram. 3 Poſteros, deſcendentes, genuſque ducentes ab Oenotro, denominaſſe Italiam & gentem Italam de nomine ducis Itali. 4 Ad hanc regionem Italiam navigatio noſtra inſtituta fuit. Abrupto hoc verſu curſum abruptum ſignificat. 5 Ex improviſo nobis oborto. 6 Sidus Orionis nautis infeſtum, ortu ſuo & occaſu tempeſtates ciens: oritur autem VI. Kal. Jul. 7 Syrtes, quæ videri non poterant. 8 Omnino pertinacibus & perſeverantibus. 9 Mari ſe erigente: Al. *ſpumante*. 10 Inter quæ nulli patet via. 11 Naufragos perſequendi. 12 Non permittimur in arena, quæ omnibus communis eſſe *debet*, *modicum* hoſpitari. 13 Proxima mari, id eſt, litore, quod jure gentium omnibus patere debet. 14 Contemnitis. 15 Certo ſcitote atque expectate Deos remuneratores juſti fore atque injuſti. Unde Horat. *Raro antecedentem ſceleſtum deſeruit pede pœna claudo* 16 Rebus bellicis, ut conſilio & prudentia. 17 Tautologia. 18 Jacet obvolutus. 19 Non metus ſit tibi, neque te pœniteat ultro bene de illo meruiſſe. 20 Præoccupatio ad id, quod a Didone objici potuiſſet. Si rex veſter perierit, quis gratiam referet, aut vim repellet? Idcirco dicit Ilioneus, in Sicilia Trojanos eſſe, qui gratiam referant. 21 Cives & auxilia: vel, homines apti ad arma. Al. *Arva*.

Arma-

Armaque, 1 Trojanoque a ſanguine clarus Aceſtes,
Quaſſatam ventis liceat 2 ſubducere claſſem,
3 Et ſilvis aptare trabes, & 4 ſtringere remos.
Si datur 5 Italiam, ſociis & rege recepto,
Tendere, ut Italiam læti 6 Latiumque petamus;
Sin 7 abſumpta ſalus, & te, 8 pater optime Teucrûm,
Pontus habet Libyæ, 9 nec ſpes jam reſtat Iuli;
At 10 freta Sicaniæ ſaltem, ſedeſque 11 paratas,
12 Unde huc advecti, 13 regemque petamus Aceſten.
Talibus 14 Ilioneus. cuncti ſimul 15 ore fremebant
16 Dardanidæ.
17 Tum breviter Dido, vultum 18 demiſſa, profatur:
19 Solvite corde metum, Teucri: 20 ſecludite curas.
21 Res dura, & 22 regni novitas me 23 talia cogunt
24 Moliri, & 25 late 26 fines cuſtode tueri.
Quis genus Æneadum, quis 27 Trojæ neſciat urbem,
28 Virtuteſque viroſque, aut 29 tanti incendia belli?
Non 30 obtuſa adeo geſtamus pectora Pœni:

1 Rex Siciliæ, Egeſta Trojani Hippotæ filia & Criniſo fl. orundus. 2 In litus ſeu terram trahere. *Deducere* autem eſt, in mare mittere; ut, Deducunt *naves ſocii* 3 Legere trabes, & navibus aptare. 4 Ligna e ſilvis incidere, ex quibus fiant remi: ut I 4. 5 In Italiam. 6 Regionem, in qua Saturnus latuit. 7 Ablata. 8 Æneæ, qui ob paternum in tuos amorem patriæ nomen mereris. 9 Si etiam Iulus extinctus eſt, cui regnum debebatur. 10 Maria Siciliæ. 11 Ab Aceſte. 12 Ex qua Sicania huc in Libyam vecti ſumus. 13 Siciliæ. 14 Oravit & dixit 15 Aſſentiebantur fremitu oris, non concuſſione armorum, pro more militari: vel, aſſentiebantur quidem, ſed tamen *offendebant ſe* ægre ferre injurias *ſibi illatas*. 16 Trojani a Dardano *oriundi*. Rurſum abrumpit *monem*, ut vel dolorem vel iram Trojanorum exprimat. 17 Deinde, poſtquam Ilioneus peroraverat. Sequitur jam placida Didonis reſponſio. 18 Habens vultum deorſum miſſum, propter verecundiam muliebrem: nam in 4. poſtquam ſolvit pudorem, huc illuc ſolvit oculos. 19 Amovete, deponite. 20 Excludite ſolicitudines de ſalvandis navibus. 21 Scil. fratris Pigmalionis odium & avaritia. 22 Quæ plerumque multas patitur difficultates. 23 Qualia conqueſti eſtis vobis fieri. 24 Cum molimine facere. 25 Adverſus Pygmalionem, Hiarbam, accolas. 26 Limites regni mei. 27 Ut ſupra, *urbem Patavi*. 28 Virtutes virorum: ut ſupra, *molemque & montes*. Hendiadys. 29 Tam diuturni. 30 Hebetia, craſſa ingenia, ut, quæ omnibus manifeſtiſſima ſunt, ignoremus.

Hæc 2 tum 3 aversus equos Tyria Sol jungit ab urbe.
Vos 4 Hesperiam magnam, 5 Saturniaque arva,
6 Erycis fines, regemque optatis Acesten;
Auxilio tutos 8 dimittam, opibusque juvabo.
Vultis & his 9 mecum pariter considere regnis?
Urbem quam 11 statuo, 12 vestra est. 13 subducite naves
Tros Tyriusque mihi nullo discrimine agetur.
Quæ utinam 15 rex ipse 16 noto compulsus 17 eodem,
Adforet Æneas! equidem per litora 18 certos
Dimittam, & Libyæ 19 lustrare extrema jubebo;
Si quibus 20 ejectus silvis aut 21 urbibus errat.
His unum agrecti 22 dictis, & fortis Achates,
Et pater Æneas, 23 jamdudum erumpere nubem
Ardebant. 24 prior Æneam compellat Achates:
Nate Dea, quæ nunc animo sententia 25 surgit?
Omnis tua vides, 26 classem, sociosque 27 receptos;

1 Qui regiones a Sole remotiores incolant, stupidi sint & barbari. Arist. 1. Polit. 2 Nec sum in ea remotissima orbis parte, ut non sint nobis nota gesta eorum. 3 Longe remotus. Italiam: quæ *magna Hesperia* dicitur, ad differentiam Hispaniæ. 4 a quibus Saturnus regnavit, dicta. Latium. Respondet Didoni illud, quod supra Ilioneus dixit: *Italiam lati Latiumque petimus*. 6 Siciliam, cujus rex Erix, Veneris & Butæ filius, l. 5. 7 Nobis. 8 Abeundi potestatem dabo. *Deinde ei pollicitus operam meam, donum* dimittit. *Dimitto*, proprie est, in diversa mitto. 9 *Dimissoria littera* vocatæ, quæ per eas causa ad eum, qui dimissus est, mittitur. 9 Æque ac ego confido. 10 Al. *Urbem quam statuo? vestra est: hoc sequitur*: vultis urbem quam statuo? vestra est. 11 Ædifico. 12 Usu & habitatione, id est, in ea vobis habitare concedo, verum non regnare. 13 In terram trahite. 14 Trojanos eodem modo, quo Tyrios, regam. 15 Vester. 16 Vento. Syncd. namque ab Aquilone huc compulsi erant. 17 Quo vos estis advecti. 18 Fideles, qui hoc unum agant, ut Æneam inveniant. Cic. *quoties mihi certorum hominum potestas erit* 19 Indagare, circumire. 20 Mari. 21 Vicinis. 22 Didonis. 23 Jam & paulo ante, cum socios vidissent, & Didonem loquentem audissent, rupta nube exire ex ea ardenter cupiebant. 24 Quam Æneas loqueretur. 25 Oritur, id est, quid nobis nunc faciendum censes? 26 Receptam. 27 Ex periculo in locum tutum.

8 Unus 2 abeſt, medio in fluctu quem vidimus ipſi
Submerſum: dictis reſpondent cetera 3 matris.
Vix ea 4 fatus erat, cum circumfuſa repente
5 Scindit ſe nubes, & 6 in æthera purgat apertum.
7 Reſtitit Æneas, claraque in luce refulſit,
8 Os humeroſque deo ſimilis: namque ipſa decoram
9 Cæſariem nato 10 genitrix, lumenque juventæ
11 Purpureum, & 12 lætos oculis 13 afflarat 14! ho
nores.
15 Quale 16 manus addunt ebori decus, aut ubi flavo
Argentum 17 Pariuſque lapis 18 circumdatur auro.
Tum 19 ſic reginam alloquitur, cunctiſque repente
20 Improviſus ait: 21 Coram, quem quæritis, adſum
Troius Æneas, 22 Libycis ereptus ab undis.
23 O 24 ſola 25 infandos Trojæ miſerata labores,
Quæ nos, 26 reliquias Danaûm, terræque mariſque
Omnibus exhauſtos jam 27 caſibus, omnium egenos,
Urbe, 28 domo, 29 ſocias. 30 grates perſolver
dignas

1 Orontes: ſupra. *Unam, quæ Lycios, fidumque vehebat Orontem, Ipſius ante oculos, ingens a vertice pontus In puppim ferit*, &c. 2 Deſideratur. 3 Dixerat enim Venus: *Namque ſibi redeuntem ſocios, claſſemque relatam Nuntio, & in tutum verſis Aquilonibus actam*. 4 Achates. 5 Dividit: cum prius nube tecti fuiſſent Æneas & Achates. 6 Evaneſcit in clarum ac purum aera. 7 Abſumpta nube. 8 Secundum vultum & humeros. Synecdoche. 9 Coma. 10 Venus. 11 Roſeum nimirum miſtum, quale in juventa eſſe ſolet. 12 Claros & nitidos, lætificantes oculos. 13 Sic ornarat ei oculorum venuſtatem, ut hanc quidam additus videretur, & *ipſi oculi honore digni viderentur*. Sic & *bonos* frondis & po- 14 Ornatus. 15 Af-

flarat tale decus, *quale*, &c. 2 *le per artem Incluſum buxo, Oricia terebyntho Lucet ebur*. 16 Artificis. 17 Marmor in Paro natum. 18 Inauratur & ducitur auro, quod flavum 19 In antedicto decore, ſc *humeroſque Deo ſimilis*. 20 mine prævifus. 21 In conſ veſtro. 22 Maris Libyci. 2 do ſc. 24 Exterorum: na ceperat errantes Anius & H ſed hi propinquitate conju amicitia. 25 Miſerias T rum tam magnas, ut e non poſſint. 26 Qui re mus a Græcis. 27 Adver 28 Aſyndeton. 29 Soci id eſt, & publico & dignaris hoſpitio. 30 R tias æquales meritis t noſtræ facultatis, vel mus, ut velimus.

ur ; odiis Junonis iniquæ ;
: & 2 noſtro doluiſti ſæpe dolore.
eniſſa 4 tenet Dido, 5 blandiſque moratur
: vereor, 6 quo ſe 7 Junonia vertant
haud tanto ceſſabit cardine rerum.
apere 9 ante 10 dolis, & cingere 11 flamma
i meditor, ne 13 quo ſe numine mutet:
Æneæ 14 mecum teneatur amore.
ere id 16 poſſis, noſtram nunc accipe 17
tem
19 accitu chari genitoris ad urbem
m 18 puer ire parat ; mea 21 maxima cura ;
ireas, pelago & flammis reſtantia Trojæ.
ego 24 ſopitum ſomno ſuper alta 25 Cy-
n,
26 Idalium 27 ſacrata ſede 28 recondam:
a ſcio dolos, 30 mediuve occurrere poſſit.
31 illius, noctem non amplius unam

id eſt, tu noſti. 2 ibis & propter nicia profecta. 4 . 5 Quibus parum n eſt. 6 In quem iginenſia, in qui- . 8 Non omiſ- cationem, cujus momento totius cardo vertitur. inonis inſtinctu machinetur. 10 11 Igne amoris. io. 13 Junonio, numine ſententi- 14 Ut ego te- diſſolubili amore 5 Qua ratione. ie dixi. 17 Sen- tum, conſilium. *gis Æneæ filius, beriæ debetur. tione. 20 Car-* thaginem, a Sidoniis & Tyriis conditam. 21 Spes nepotum, quibus debetur fato imperium Italiæ, Romæ, orbis. 22 Adferens ſecum dona, quæ reliqua ſunt poſt jacturam factam in pelago & poſt incendium Trojæ. *Iliacis erepta ruinis*, ſc. pallam, cycladem, ſceptrum, monile, & coronam. 23 Aſcanium, puerum regium. 24 Immerſum ſomno profundo. 25 Inſulam, contra Spartam, in qua Veneri templum a Phœnicibus conditum eſt. 26 Montem Cypri, Veneri ſacrum: unde Venus *Idalia* dicta eſt. 27 Ubi mihi ſacrificatur. 28 Abſcondam. 29 Ne aliqua ratione puer Aſcanius agnoſcere poſſit fraudem noſtram. 30 *Interventu* ſuo importunus, & peragendo negotio moleſtus. 31 Pueri Aſcanii.

1 Atque equidem 2 Teucrum memini Sidona ven
3 Finibus expulsum 4 patriis, nova regna petentem,
Auxilio 5 Beli genitor tum Belus 6 opimam
Vastabat 7 Cyprum, & victor ditione tenebat.
Tempore jam ex illo 8 casus mihi cognitus urbis
Trojanæ, nomenque tuum, regesque 9 Pelasgi
10 ipse 11 hostis Teucros insigni laude 12 ferebat,
Seque ortum 13 antiqua Teucrorum ab stirpe volet
Quare agite o 14 tecta, juvenes, succedite nostris.
Me quoque per multos 15 similis fortuna 16 labores
Jactatam hac demum voluit consistere 17 terra.
Non ignara mali, miseris succurrere disco.
18 Sic memorat. simul Æneam in regia ducit
Tecta: simul 19 Divûm templis indicit honorem.
Nec minus interea 20 sociis ad litora mittit
Viginti tauros, magnorum 21 horrentia 22 centum
Terga suum, pingues 23 centum cum matribus agnos
24 Munera, lætitiamque Dei.

1 Præoccupatio, quomodo sciat genus Æneæ. 2 Telamonis filium ex Ilione, Laomedontis filia: qui quoniam a Trojano bello fratris Ajacis mortem non ultus rediit, a patre non exceptus, Salamine exul, Sidona venit, & cum patre meo Belo Cyprum inf. vastavit, ibique novam Salaminam condidit: inde mihi nota omnia de Græcis & Trojanis. 3 Salamine urbe. 4 A patre Telamone ipso, quod ipse fratre Ajace contra suum mandatum domum reduxerat. 5 Patris mei. 6 Pinguem, divitem. 7 Insulam Veneri sacram. 8 Excidium, ruina. 9 Græci, ut Diomedes, aliique, quibuscum congressus es. 10 Teucer. 11 ex parte patris. 12 Efferebat, extollebat. 13 Non tantum ab Hesione regis Laomedontis filia, *sed* a Teucro, qui in Troade *cum Dardano* genero regnavit, unde *Trojani Teucri* dicti. 14 Intrate tecta nostra. 15 versa: cum & ipsa domo sim fecta, & per mare, terram & regna, erraverim. 16 Arum. 17 Africa, in qua urbem condit. 18 Dido loquitur hoc modo. 19 orationem Didonis, decet nificentiam ejus in Trojan & apparatum convivii. Æ & sociis exhibiti. 19 Jubet lætum adventum & salutem T janorum diem festum agere supplicationes fieri. 20 Æn 21 hues C. quorum terga horrebant, aut aspera sale. Hecatomben intelligit, quam, navigarunt, vel navigaturi er faciebant. 23 Oves centum agnos totidem. 24 Bacchi munera, vinum, quod cor ho nis lætificat: ut infra. *Adsit lætitiæ Bacchus dator.*

i manibus 1 lymphas, 2 Cereremque canistris
3 tonsisque ferunt 4 mantilia 3 villis.
ginta intus famulæ: quibus ordine longo
enum struere, & 7 flammis adolere penates.
8 aliæ, totidemque pares ætate ministri,
ipibus mensas onerent, & pocula 10 ponant.
& Tyrii per limina 11 læta 12 frequentes
re, 13 toris jussi discumbere pict.s.
itur dona Æneæ; mirantur 15 Iulum,
anteque Dei vultus, 17 simulataque verba,
nque, & pictum 19 croceo velamen acantho.
infelix, 20 pesti devota futuræ,
ri mentem nequit, 22 ardescitque tuendo
issa, & 24 puero pariter dorsque 25 movetur.
ubi complexu Æneæ colloque pependit,
nem 27 falsi 28 implevit genitoris amorem,
am petit. hæc oculis, hæc pectore toto
t; & interdum gremio fovet, insciа Dido,
quantus 32 miseræ 33 deus. At memor ille

as ad lavandas manus expedite ministrant canistris panem 3 mantonsi, ut promt. 4 Quibus mar. 5 Multæ 6 Vire, ordinare: unicuntur, qui fercu. 7 Ædes flammis e illustrare ac sufæ erant. 9 Ideo nt, apponant: venon in manu da. sed mensis appo. Lætitiam indicanumero. 13 In le. 15 Cupidinem, t esse Iulum. 16 iorem conciliantes idine dissimulante lante puerum. 17 r ab Ascanio dici, cum tamen Cupido loqueretur. 18 Instrumentum muliebre Didoni datum. 19 Aureo opere achantum herbam referente. 20 Amori exitiali & pestifero destinata, qui medullas ejus exedit, & ad mortem eam impulit. 21 Habere mentem satiatam. 22 Amore incenditur. 23 Phœnicum regis filia, Dido. 24 Quem puerum esse putabat. 25 Ad amandum excitatur. 26 Cupido, in forma Ascanii pueri. 27 Qui & ipse putabat hunc esse Ascanium suum. 28 Plenis indiciis significavit. Cic. explevit *desideriis expectationem*. 29 Aggreditur: accedit ad Didonem. 30 Puerum *contemplans* & Æneam. 31 In sinu sedeat, vel insidias faciat. 32 Didoni. 33 Amoris.

Præterea 1 ſceptrum, Ilione quod geſſerat 2 olim
3 Maxima natarum Priami, colloque monile
4 Baccatum, & 5 duplicem gemmis auroque coro
Hæc 6 celerans, 7 iter ad naves 7 tendebat Achi
At 8 Cytherea 9 novas 10 artes, nova pectore 11
Conſilia: ut 12 faciem mutatus & ora Cupido
13 Pro dulci Aſcanio veniat, doniſque 14 furente
14 Incendat reginam, atque 15 oſſibus implicet ig
16 Quippe domum 17 timet 18 ambiguam, Tyri
19 bilingues.
20 Urit 21 atrox Juno, & 22 ſub 23 noctem 24
25 recurſat.
Ergo his 26 aligerum dictis affatur 27 Amorem:
Nate, 28 meæ vires, mea magna potentia, ſolus,
Nate, 29 patris ſummi qui tela 30 Typhoëa 31 te
Ad te confugio, & ſupplex 32 tua numina poſco.
Frater 33 ut Æneas pelago tuus omnia circum

1 Regalem virgam jubet ferre. 2 Cum Troja vigeret: vel, antequam nupſiſſet Polymneſtori. 3 Major natu 4 Margaritis ornatum *Bacco* ſunt majores margaritæ, quod baccarum ſimilitudinem referant: 5 Coronam auream duplici gemmarum ordine diſtinctam. 6 Celeriter peragens. 7 Perrgebat. 8 Venus. 9 Quales pro Æneæ nondum exercuerat. 10 Τέχναι, dolos, qui tamen filio profuiſſent. 11 Agitat. 12 Secundum faciem & ora in ſimilitudinem Aſcanii. 13 Loco Aſcanii, qui Æneæ dulcis eſt. 14 In furorem amoris impellat incendatque. 15 Medullis Didonis infinet amoris ignem; ut infra l. 4. *caco carpitur igni* Item: *Eſt mollis flamma medullas*. 16 Quia certe Ætiologia eſt, quare Venus cupiat Æneæ amore capi Didonem. 17 Ne ab infeſtæ Junonis odio incitati leves Tyrii res novas moliantur. 18 Cujus fides ambigua & ſuſpecta eſt, qua jure dubites. *Graïis* Trojanis favebat: quia *Varium mutabile ſemper Femina*. 19 Perfidos, fallaces, aliud cl in pectore, aliud prompt in lingua habentes. Unde Punicum, *Punica fides*. 20 In curis, ſollicitam facit Vén ne in urbe, in qua ipſa é Æneæ noceatur. 21 In Tr ſæva. 22 Paulo ante. 23 enim ſolitaria & curarum p 24 Veneris. 25 Redit ce in animum Veneris. 26 Al rentem, & velocem: quia amante levius, nihil mut invenitur Lege Propert. l. 12 27 Cupidinem. 28 Q ne amore Venerea voluptat mode exerceri non poteſt Jovis fulmina. 30 Quibus ter Typhoeum gigantem cit 31 Non times. 32 Di tuam potentiam. 33 Quor

Litora jactetur, odiis Junonis iniquæ,
1 *Nota* tibi: & 2 noſtro doluiſti ſæpe dolore.
Hunc 3 Phœniſſa 4 tenet Dido, 5 blandiſque moratur
Vocibus: & vereor, 6 quo ſe 7 Junonia vertant
Hoſpitia. 8 haud tanto ceſſabit cardine rerum.
Quo circa capere 9 ante 10 dolis, & cingere 11 flamma
Reginam 12 meditor, ne 13 quo ſe numine mutet:
Sed magno Æneæ 14 mecum teneatur amore.
15 Qua facere id 16 poſſis, noſtram nunc accipe 17 mentem
18 Regius 19 accitu chari genitoris ad urbem
20 Sidoniam 18 puer ire parat; mea 21 maxima cura;
22 Dona ferens, pelago & flammis reſtantia Trojæ.
23 Hunc ego 24 ſopitum ſomno ſuper alta 25 Cythera,
Aut ſuper 26 Idalium 27 ſacrata ſede 28 recondam:
29 Ne qua ſcire dolos, 30 mediuve occurrere poſſit.
Tu faciem 31 illius, noctem non amplius unam

1 Sc. *res eſt*, id eſt, tu noſti. 2 Condoluiſti nobis & propter nos. 3 Ex Phœnicia profecta. 4 Hoſpitio accepit. 5 Quibus parum fidei adhibendum eſt. 6 In quem finem. 7 Carthaginenſia, in qua Juno colitur. 8 Non omittetur eſt hanc occaſionem, cujus in articulo & momento totius negotii ſui quaſi cardo vertitur. 9 Priuſquam Junonis inſtinctu Æneæ perniciem machinetur. 10 Arte Cupidinis. 11 Igne amoris. 12 Animo concipio. 13 Junonio, aut alio quovis numine ſententiam mutet Dido. 14 Ut ego te-neor, id eſt, indiſſolubili amore mei Æneam. 15 Qua ratione. 16 Quod me velle dixi. 17 Sententiam, conceptum, conſilium. 18 Aſcanius, regis Æneæ filius, ii regnum Heſperiæ debetur. 19 Advocatu & citatione. 20 Carthaginem. 21 Sidoniis & Tyriis conditam. 22 Spes nepotum, quibus debetur fato imperium Italiæ, Romæ, orbis. 23 Adferens ſecum dona, quæ reliqua ſunt poſt jacturam factam in pelago & poſt incendium Trojæ. *Iliacis erepta ruinis*, ſc. pallam, cycladem, ſceptrum, monile, & coronam. 23 Aſcanium, puerum regium. 24 Immerſum ſomno profundo. 25 Inſulam, contra Spartam, in qua Veneri templum a Phœnicibus conditum eſt. 26 Montem Cypri, Veneri ſacrum: unde Venus *Idalia* dicta eſt. 27 Ubi mihi ſacrificatur. 28 Abſcondam. 29 Ne aliqua ratione puer Aſcanius agnoſcere poſſit fraudem noſtram. 30 Interventu ſuo importunus, & peragendo negotio moleſtus. 31 Pueri Aſcanii.

1 Falle dolo, & 2 notos 3 pueri puer indue vultus:
Ut, cum te gremio accipiet 4 lætissima Dido,
5 Regales inter mensas 6 laticemque Lyæum,
Cum dabit amplexus atque oscula dulcia 7 figet,
Occultum inspires 8 ignem, fallasque 9 veneno.
Haret 10 Amor dictis caræ genitricis, & 11 alas
12 Exuit, & gressu gaudens incedit 13 Iuli.
At Venus Ascanio 14 placidam per membra quietem
15 Irrigat, & fotum gremio Dea tollit in altos
16 Idaliæ lucos; ubi mollis amaracus 17 illum
Floribus & 18 dulci aspirans complectitur umbra.
Jamque 19 ibat 20 dicto parens, & dona Cupido
Regia 21 portabat Tyriis, duce lætus Achate.
Cum 22 venit, 23 aulæis jam se Regina 23 superbis
24 Aurea composuit 25 sponda, 26 mediamque locavit.
27 Jam pater Æneas, & jam Trojana juventus
28 Conveniunt, 29 stratoque super discumbitur 29 ostro.

1 Fallendo assume, & falso repræsenta, teque illi assimila. 2 Tibi, vel Trojanis. 3 Ascanii. 4 Propter dona & pulchritudinem pueri. 5 Regali luxu splendidas. 6 Liquorem Bacchicum, id est, inter vina, ubi amor facile solet conciliari. *Latex* proprie est humor aquæ, quod intra terræ venas *lateat*. 7 Firmiter imprimet. 8 Amoris. 9 Incendio amoris, quod per venas, ut venenum, diffluat. 10 Cupido, Deus amoris. 11 Pingitur enim Cupido alatus: unde supra *Aliger* dictus est. 12 Deposuit. 13 Quo Iulus ingredi solet. 14 Lenem, non vehementem. 15 Infundit, irrigato scilicet a fumo & vaporibus cerebro, quibus resoluti obstruuntur nervi & meatus sensorii, impeditur que spirituum animalium *fluxus*. 16 Silvæ. 17 Ascanium. 18 Suaviter fragranti. 19 Carthaginem versus Cupido. Matris Veneris aut Æneæ. 21 Istanda curabat. 22 Ascanius muneribus. 23 In magnific pretiosis tapetis, quæ vel p tibus appensa, vel sub ca extensa erant, ad defende pulverem. Horat. Sat. 8. L Ipsa auratis vestibus ornat sponda aurea, per synæresin magis placet. 25 Triclini Qui locus in lecti discubi triclinii ratione hones apud Numidas, inquit S præcipue. Ergo Æneas mo loco, ut in imo Asc sus, quem *gremio fot Dido infidat quantus mi* 27 Describit convivium tumque Didonis splend 28 In triclinium ad Didonis. 29 Lectis ost pura stratis.

ÆNEIDOS

LIBER II.

ARGUMENTUM.

Didonis voluntati morem gerens Æneas, excidii Trojani seriem narrat: ea est hujusmodi. Græci decimo belli Trojani anno, annis jam viribus, virtutique diffidentes, ad dolum confugiunt: nocteque ea, quæ urbis incendium antecessit, fugam simulantes, citra Tenedum latitant, relicto in agro Trojano equo ligneo tantæ magnitudinis, ut portis urbis recipi non posset: ejus utero lectissimum quemque procerum includunt. Trojani, partim fraude Sinonis inducti, partim Laocoontis suppliciò territi, diruta muri parte, equum in urbem statuunt. Nocte intempesta Græci, a Tenedo profecti, per ean muri ruinam, qua equus erat introductus, urbem invadunt. Sinon reserato equi utero armatos emittit: omnia ferro flammisque fœdantur. Æneas interim ab Hectore in somnis admonetur, ut sibi fuga consulat, Deosque patrios incendio eripiat. Ille tamen honestam mortem turpi fugæ præferens, frustra in arma ruit: dein feliciter primus impetus succedit Trojanis, donec Chorebi consilium secuti, sumptis Græcorum armis, suorum telis obruantur. Interea Priami regia oppugnatur, Priamusque ipse a Pyrrho Achillis filio interficitur. Æneas itaque frustra tentatis omnibus, cum jam nihil spei reliquum esset, sacra Anchisæ patri commendat, eoque in humeros suos sublato, assumptisque Ascanio filio Creusaque uxore, fugam arripit. Græci a tergo insequuntur. In eo casu Creusam uxorem amittit: cujus quærendæ causa, per totam urbem oberranti, obvia fit uxoris umbra, virumque mortem sibi certiorem facit: ipse ad socios revertitur, quo jam magna virorum mulierumque numerus confluxerat, ejus auspicium, quocumque terrarum abducere vellet, sequi paratus.

1 COnticuere omnes, 2 intentique ora tenebant:
3 Inde 4 toro 5 pater Æneas sic 6 orsus 4 ab alto:

1 Simul tacuerunt tam Tyrii, quam Troiani. Opportune post repetitum & citharæ crepitum id erat silentium factum. 2 Ora eum *defixa cum silentio attendebant*: & rum Hypallage est, pro *intenta ora habebant*: vel, ut, id est, avidi ad audiendum res novas. 3 Deinde, silentio facto 4 A summo lecti loco, *in quo* decubuit Æneas, ut *in medio* Dido, in imo Ascanius. L. *priore* v *mediamque locavit*. 5 Ab *honore* & principatu. 6 Loqui cœpit.

1 Matris Acidaliæ, paullatim 2 abolere Sichæum
Incipit, & 3 vivo 4 tentat prævertere amore
5 Jam pridem reſides animos, 6 deſuetaque corda.
7 Poſtquam 8 prima quies epulis, 9 menſæque remotæ;
Crateras magnos 10 ſtatuunt, & vina 11 coronant.
12 Fit ſtrepitus tectis, 13 vocemque per ampla volutat
Atria: dependent 14 lychni laquearibus aureis
Incenſi, & 15 noctem flammis 16 funalia vincunt.
17 Hic regina 18 gravem gemmis auroque poposcit,
Implevitque 19 mero, 20 pateram: 21 quam Belus, & omnes
A Belo ſoliti. tum 22 facta ſilentia 23 tectis:
24 Juppiter [25 hoſpitibus nam te dare 26 jura 27 loquuntur]

1 Mandati ſibi negotii a matre Venere, quæ *Acidalia* dicta ab *Acidalio* fonte Bœotiæ, Veneri & Gratiis ſacro. 2 Delere memoriam ac amorem in Sichæum priorem maritum: ut poſtea Æneæ amorem ſupponat. 3 Redivivo & vehementi, aut vivi hominis. 4 Conatur præoccupare, Junonem præveniendo. 5 Jam a pluſculo tempore, ſc. a morte Sichæi. jacentes & nullo amore excitatos. 6 Ab officio amoris, id eſt, incipit amovere amorem defuncti, & inferere amorem Æneæ viventis. 7 Inter primam & ſecundam menſam vacat libationibus, hilaritati, Muſicæ. 8 Facta erat. 9 Fercula prioris menſæ; namque in menſa manente ſtatuuntur crateres, & facta libatio. 10 Magna pocula vinaria convivæ ante ſe conſtituunt. 11 Corolla floreæ ſertoque cingunt: aut mero ὑπερχειλία ad labium uſque pocula implent: vide quæ ad calcem 2. Georg. *Socii crateras coronant.* 3. Æn. *Anchiſes magnum cratera corona In-*

duit. 12 Vehemens ſonitus pedum fit ab his, qui miniſtrando curſitabant, & vina adferebant. 13 Lætitiæ. 14 Lucernæ ardentes aut lampades. 15 Tenebras noctis. 16 Funes cerati & incenſi. 17 Hoc tempore, quo ſic omnes genio indulgebant. 18 Pateram ex auro gravem, gemmis diſtinctam, vetuſtate nobilem. 19 Puro vino. 20 Vas potorium patulum. 21 Quam Belus Priſcus, & ab illo omnes reges Phœniciæ deſcendentes uſque ad patrem Didonis, qui etiam Belus dictus eſt, ſolebat implere in libationibus. 22 Quod omnes linguis favebant, ut in ſacris mos eſt. 23 In quibus antea fiebat ſtrepitus maximus. 24 Dido libans precatur Jovem Xenium, id eſt, hoſpitalitatis Deum, Junonem Carthaginis præſidem, Bacchum lætitiæ datorem. 25 Recipientibus & receptis hoſpitio. 26 Hoſpitalitatis ſc. quæ violare nefas erat. 27 Omnes homines.

Hunc

Hunc 1 lætum Tyriſque diem 2 Troſaque profectis
Eſſe 3 velis, noſtroſque 4 hujus meminiſſe 5 minores.
Adſis 6 lætitiæ Bacchus dator, & 7 bona Juno.
Et vos o cœtum Tyrii celebrate 8 faventes.
9 Dixit, & in menſa 10 laticum 11 libavit honorem,
12 Primaque libato 13 ſummo tenus attigit ore.
Tum 14 Bitiæ 15 dedit 16 increpitans. ille 17 impiger hauſit
18 Spumantem pateram, & 19 pleno ſe 20 proluit 19 auro.
21 Poſt alii proceres. cithara 22 crinitus 23 Iopas
24 Perſonat aurata, docuit quem maximus Atlas.
Hic canit I errantem Lunam, II. Soliſque labores;
III. Unde hominum 25 genus, & pecudes; IV. unde imber, & 26 ignes;
V. 27 Arcturum, 28 pluviaſque 29 Hyadas, 30 geminoſque Triones:

1 *Hilarem & proſperum*. 2 Trojanis. 3 Precamur ut velis. 4 *Dies*. 5 Poſteros. 6 Vini, quod cor hominis lætificat. 7 Benigna. 8 Cum favore linguarum & ludorum. 9 Dido. 10 Vinum, quod principatum inter latices omnes obtinet. 11 Obtulit. 12 Et cum libaſſet, quod relictum erat, primo ore leviter tetigit. 13 Modeſte & verecunde. 14 Sacerdoti primo: *ut alii*, magiſtro equitum. 15 Pateram. 16 Moram arguens: ille ergo *impiger hauſit*. 17 Ebibit celer. 18 Ex vino infuſo: & ita plenam, cum Dido vix eam attigiſſet. 19 Vino ex aurea patera plena, quæ gravis erat auro & gemmis. 20 Vino conſperſit: vel pateram auream ſuper faciem ſuam invertit. 21 Poſtea alii principes civitatis ebiberunt pateram. 22 Habens longos crines. Ex more citharœdorum, qui Apollinem præſidem ſuum crinitum æmulabantur. 23 *Afrorum rex*. 24 Muſica utebantur olim Græci & Romani in conviviis. Canit ergo ab Atlante, ſummo Philoſopho & aſtronomiæ peritiſſimo, edoctus carmen phyſicum. I. *Lunæ curſus varios ſecundum latitudinem & altitudinem*. II. *Solis curſus, aſcenſus & deſcenſus, unde longiores æſtate dies, hieme breviores*. III. *Rerum ortus & interitus, hominum, cæterorumque animalium*. IV. *Cauſas meteororum*. V. *Cæli ſiderumque motus, ſitus, ortus, obitus*. 25 Primum proceſſerit: originem ſc. ducentium, ſi fabulæ reſpiciantur, a Prometheo, aut a Deucalione & Pyrrha. 26 Fulgura & lumina 27 Sidus illud pluvias excitans, Booten & Arctophylaca. Is fuit Arcas, Jovis filius ex Caliſto. 28 Pluvioſas: unde & Græce ὑάδες dictæ, ἀπὸ τῦ ὕειν, id eſt, *pluere*. 29 Stellas in effigie Tauri 30 Et boves plauſtra trahentes duos, qui in Septentrione ſunt.

1 Quid tantum 2 Oceano properent se tingere 3 Soles
4 Hiberni: vel 5 quæ 6 tardis mora 7 noctibus obstet.
8 Ingeminant plausum Tyrii, 9 Troesque sequuntur.
Nec non & vario 10 noctem sermone 11 trahebat
12 Infelix Dido, 13 longumque 14 bibebat amorem;
Multa 15 super Priamo rogitans, 16 super Hectore 17 multa:
Nunc, quibus Auroræ 18 venisset 19 filius armis:
20 Nunc, 21 quales Diomedis 22 equi: nunc, 23 quantus Achilles.
Imo age, & 24 a prima dic, hospes, origine nobis
25 Insidias, inquit, 26 Danaûm, 27 casusque tuorum,
28 Erroresque tuos. 29 nam te jam 30 septima 31 portat
Omnibus errantem terris & fluctibus 32 æstas.

1 Cur Sol hieme tam cito occidat, eoque dies breviores sint. 2 Magno mari, totum orbem circumfluente, in quod mergi videntur sidera. 3 Quamvis unicus sit Sol, quod tamen quotidie oriatur, tanquam plures sint, *Soles* dixit. 4 Hiberno tempore splendentes. 5 Cur æstate dies longiores sint. 6 Tarde venientibus, cum dies longiores sint: aut tarde decedentibus, si de noctibus hibernis loquitur. 7 Æstivis aut hibernis. 8 Multiplicant applausum & vocem intantium. 9 Post Tyrios plaudunt quoque Trojani. 10 Quam flammis funalia vincebant. 11 Protrahebat. 12 Propter futuram infelicitatem. 13 Tractim, sensimque, *vel* alte haxum, mansurumque, & duraturum, donec ipsa viveret. 14 Imbibebat. 15 De. Sic l. 10 *Multa* super *Lauso rogitat*. 16 De famoribus Hectoris. 17 Epanalepsis est. 18 Trojam. 19 Memnon, quem Tithonus, Laomedontis frater, ex Aurora suscepit. 20 Aliquando rogitans. 21 Ardentes sc. 22 Quos a Rhæso abstulit, *priusquam Pabula gustassent Troja. Xanthumque bibissent.* 23 Quam strenuus fuerit in bello. 24 A raptu Helenæ, vel infidiarum. 25 Argumentum secundi libri. 26 Græcorum. 27 Excidium. 28 Argumentum tertii libri. 29 Ætiologia est, cur errores suos narrare debeat. 30 Septimus annus inchoatus: nam que sub fine ejusdem, Iris, persona Beroes impellens Troades ad incendium navium, Sicilia, ait l. 5. *Septima post ja excidium jam vertitur æ.* Hoc vero Dido vel ex Æ vel ex aliquo sociorum co verat. 31 Adducit nobis Annus. Synecdoche.

P.

1 Laocoon 2 ardens summa decurrit ab arce:
Et 4 procul, O miseri, quæ tanta 5 insania, cives?
Creditis 6 avectos hostes? aut ulla putatis
Dona carere dolis Danaûm? 7 sic notus 8 Ulixes?
Aut hoc inclusi 9 ligno occultantur Achivi,
Aut hæc 10 in nostros fabricata est machina muros;
11 Inspectura domos, 12 venturaque 13 desuper urbi;
Aut aliquis 14 latet 15 error; 16 quo ne 16 credite, Teucri.
17 Quicquid id est, timeo Danaos 18 & 19 dona ferentes.
Sic 20 fatus, validis ingentem viribus hastam
In latus, inque 21 feri curvam compagibus alvum
Contorsit. Stetit 22 illa tremens, uteroque 23 recusso
Insonuere cavæ 24 gemitumque dedere cavernæ.
Et, 25 si fata Deûm, si 25 mens non 26 læva fuisset,
27 Impulerat 28 ferro 29 Argolicas fœdare latebras;

1 Vates & sacerdos Apollinis. 2 Zelo patriæ defendendæ aut ira. 4 *Aperiam.* cui præses Pallas: *Minerva, summasque petunt Tritonidis arces.* 5 Scil. *Pallas, quas omnibus armis. Ipsa colat.* 4 A. *Virg.* & in cursu exclamavit, *Insanit*, &c 5 Sc. *est, vobis?* *Infelicium* enim est contra se *Fatum.* Recessisse. 7 Tam mirabilis dona ejus, ruptis *muris* vobis, immittere in arcem? Qui mendici habitu Trojam ingressus est ad explorandum *Græcum* & statum, tum etiam *ad furripiendum* Palladium. 9 *Ligneo* equo. 10 In perniciem *atque* everſionem noſtrorum. 11 *Ut perſpiciat* per eos, qui in ea *latent*, domos noſtras. 12 Quæ defensores mœnium deſuper urventura opprimat. 13 Utpote mœnibus ipſis altior *14 In equo. 15 Dolus alias. 16 validiſſime. 17 Sive equus, ſive mens cenſeri debeat. Epipho-nema.* 18 Tam quoque, cum dona ſe offerre ſimulant. 19 Ἔχθρῶν δ' ἀδώρα δῶρα καὶ οὐκ ὀνήσιμα. Sophocl. Ajax. 20 Laocoon. 21 Equi quadrupedis: ab eo, quod toto corpore *ferätur.* Al. *fera.* 22 Hasta vacillans 23 Ab armatis, qui intus concutiebant, poſtquam uterus foris concuſſus fuerat. 24 Sonitum. 25 Sc. ejus, qui ſonitum perceperat. 26 Inimica Trojanis, peſſima pro optimis ſequens, ſi non fuiſſet abrepta in deteriora conſilia, ſed ſibi conſtitiſſet. Nam *mens læva* in eos proverbii vice uſurpatur, qui peſſima pro optimis & ſectantur & diligunt; optima rurſum ut peſſima repudiantes. Vide quæ nos ad Flor. p. 101. 27 Illa impulſſet Laocoonta. Enallage modi. 28 Haſtæ. 29 *Dilacerare* (jam audito armorum ſono) latebras, in quibus Græci latitabant.

1 Infandum, regina, jubes renovare dolorem,
Trojanas 2 ut opes, & 3 lamentabile regnum
4 Eruerint Danai; quæque ipse 5 miserrima 6 vidi,
Et quorum pars magna fui quis talia fando
7 Myrmidonum, 8 Dolopumque, aut 9 duri 10 mile
11 Ulixei
12 Temperet a lacrymis? & jam 13 nox humid
cælo
14 Præcipitat, suadentque 15 cadentia sidera i
somnos.
Sed si 17 tantus amor casus 18 cognoscere nostros,
Et breviter Trojæ 19 supremum audire 19 laborem;
Quamquam animus meminisse horret, luctuque 20 re
fugit;
21 Incipiam. 22 Fracti bello, 23 fatisque repulsi
24 Ductores Danaûm, 25 tot jam 26 labentibus annis

1 Ineffabilem. Sic l. 1. *O sola infandos Trojæ miserata labores.* 2 Quomodo. 3 Lamentatione dignum. 4 Everterint Græci. 5 Et jubes renovare *miserrima quæ*, &c. 6 Ut narrandis & fides & auctoritas concilietur, promittit se non audita, sed comperta & visa commemoraturum. 7 Durissimorum hominum, quales sunt Myrmidones, populi Thessaliæ, & milites immitis Ulyssis: a rege Thessalorum *Myrmidone* sic dicti, vel a formicis. Vide Ovid. 7. Met. 8 Militum Pyrrhi, Achillis filii truculentissimi, quippe qui Priamum & liberos ejus interemit. 9 Crudelis. 10 Milites. Synecdoche. 11 Secundæ formæ declin. Nominativo terrasyllabo Ulyssens, Ulyssei, contracte Ulyssi. 18 Abstinere possit. Amplificatio a Majori. Hostis non temperet a lacrymis: quanto minus civis? 13 Ab importuno. 14 Sc. *se*, aut præcipitatur, aut præceps ruit cælo, aut, in exitum tendit. Ovid. Trist. l. 1 El. 3. *Jamque mora spatium nox* præcipitata *negabat*. 15 Ad occasum vergenda, exacta jam media nocte, & appropinquante aurora. 16 Sc *inire*. 17 Tantum desiderium est tibi. 18 Cognoscendi. 19 Excidium. 20 Recusavit, & hoc pro recusat Enallage temporis, præteritur pro præsenti. 21 Sc. *dicere*. 22 Labefactari. 23 Et quia percere non poterant, quæ fac oportuit ante Troiæ excidium quæ fata, secundum Servium tria fuerunt, vita Troili, Palladii conservatio, & Laomedontis sepulchrum integrum, qui in Scæa porta fuit. 24 Principes belli, & qui ceteris præciebantur. *Tot jam volventibus annis. Ductores Danaum delecta prima virorum.* Lucret 25 Decem, 26 Celeriter transactis.

1 Instar montis 2 equum 3 divina Palladis arte
Ædificant, 4 fectaque intexunt abiete 5 costas.
6 Votum pro reditu simulant. ea fama 7 vagatur.
8 Huc delecta virûm 9 sortiti corpora 10 furtim
Includunt 11 cæco 12 lateri, penitusque 13 cavernas
Ingentes, uterumque 14 armato milite complent.
Est in 15 conspectu 16 Tenedos, notissima fama
Insula, 17 dives opum, Priami dum regna 18 manebant;
Nunc tantum 19 sinus, & 20 statio malefida carinis:

1 In magnitudinem montis, id est, tam magnum, ut moles sua montem æquipararet. 2 Machinam subruendis muris; vel portam, cujus insigne equus, qua ab Antenore aperta immisit Græci: vel equitatus Græcorum, a quo victi Trojani: vel mons elippius, unde ex insidiis adorti exercitum Trojanum, in urbem irruerint Græci: vel classis, qua advecti. Plaut. in Rudente, *Nempe equo ligneo per vias cæruleas ejis vecta*. Vel denique monstrum aliquod arietis aut machinæ bellicæ, quam ab enormi magnitudine, particula ἵππος, intendit, quasi ἱπποµηχανὴν. Hujus porro equi fabricatorem Epeum, Panopæ filium, fuisse aiunt, ex Palladis consilio: quæ Trojanis iram, cum spem omnem Græci portiundæ urbis Trojanæ abjecissent, hoc inventum Epeo suggessit, eique exercitus primores inclusit, sc. Menelaum, Ulyssem, Diomedem, Thessandrum, Sthelenum, Athamantem, Thoantem, Machaonem, Pyrrhum. Celebratur hic equus *Durius*, seu *Durateus*, a scriptoribus, sed nominatim ab Homero Odyss. 8. & Lucret. 1. de *Nat. rer.* Adjectivum Græcum est. Illi enim, quæ nos *ligna*, appellant ξύλινα: inde *Durius* seu *Durateus*, id est, *ligneus*. 3 Maximo artificio Palladis. 4 Fissa. 5 Equi. 6 Simulant equum habere rationem voti pro felici navigatione in Græciam, cum inscriptione, *Danaï Minervæ dona dant*. Hyginus tab. 108. *Stypare graves Epeo reliquos Danai, & in vase latere*. Petronius; & mox, *Ibat juventus capta, dum Trojam capit*. 7 Per urbem, id est, vulgo dicant illum equum Palladi votum. 8 Ad hoc munus. 9 Postquam missi essent sortes. 10 Per insidias, clanculum. 11 Tenebroso: itaut in eo nihil videatur. 12 Equi. 13 Latebras. 14 Militibus armatis. Singularis pro plurali. 15 Trojæ, id est, e regione, ex opposito, contra Trojam. 16 Significat locum, in quo abditus latuit Græcorum exercitus, cum Trojam insidiis adoriretur. 17 Divitiarum plena. 18 Stabant. 19 Angulus maris. 20 Receptaculum, ubi ad tempus naves stant, non satis tutum navibus: propter fundum vadosum, vel piratas, qui se illic absondunt.

1 Huc

1 Huc se provecti 2 deserto in litore 3 condunt.
Nos abiisse rati, & vento petiisse 4 Mycenas.
Ergo omnis 5 longo solvit se Teucria luctu:
6 Panduntur portæ. 7 juvat ire, & 8 Dorica castra,
Desertosque videre locos, litusque relictum.
9 Hic 10 Dolopum manus, hic sævus 11 tendebat Achilles:
12 Classibus hic locus; hic 13 acies certare solebant.
14 Pars stupet innuptæ donum exitiale Minervæ,
Et molem mirantur equi: primusque 15 Thymœtes
16 Duci intra muros hortatur, & 17 arce locari;
Sive 18 dolo, seu jam 19 Trojæ sic fata 20 ferebant.
At 21 Capys, & quorum melior sententia menti,
Aut 22 pelago Danaûm insidias 23 suspectaque dona
Præcipitare jubent, subjectisque urere flammis:
Aut 24 terebrare, cavas 25 uteri & 26 tentare latebras.
27 Scinditur 28 incertum studia in contraria vulgus.
Primus 29 ibi ante omnes, magna comitante 30 caterva

1 In hanc insulam per speciem fugæ ductores Danaum vecti per naves. 2 Tenedi sc. quæ cultoribus vidua. Achilli in prædam concessa erat. 3 Abscondunt. 4 Græciam. Synecdoche. 5 Tristitia decennali se Troja liberat. 6 Aperiuntur, quæ tempore belli clausæ erant. 7 Plurimi delectantur egredi. 8 Quæ Græci illic reliquerant, *Doris* autem Græciæ regio est, media inter Thessaliam & Æoliam. 9 Docet Æneas, quid viderint Trojani, jam portis egressi. 10 Exercitus sociorum Pyrrhi. Verba sunt Trojanorum visentium castra relicta ab hostibus. 11 Tentoria habebat, castrametatus fuerat. 12 Manipulis seu ordinibus equitum in classes distributorum id est, hic *exercebantur* equites. 13 Præliantium. 14 Pars Trojanorum egressorum cum stupore aspicit equum tam magnum, quem ad exitium Trojæ simulabant Græci velle dare Minervæ perpetuæ virgini, quia nunquam nupsit. 15 Vir Trojanus. 16 Equum. 17 Summo templo Palladis. 18 In ultionem sc. crudelitatis Priami qui Thymœtis uxorem cum infante interficiendum curaverat. 19 Quæ erant de excidio Trojæ 20 Constituebant sic, ut id horaretur in perniciem suam. 21 Unus Trojanorum principum cui hoc nominis inditum ab avo Æneæ paterno. 22 In pelago præcipitare, id est, submergere 23 De dolo. 24 Perforare. 25 Alvi equinæ. 26 Penitus experiri. 27 Dividitur. 28 Instabile 29 Eo tempore coram omnibus quo nonnulli censerent in arce locandam esse. 30 Populi.

1 Laocoon 2 ardens ſumma decurrit ab 3 arce:
Et 4 procul, O miſeri, quæ tanta 5 inſania, cives?
Creditis 6 avectos hoſtes? aut ulla putatis
Dona carere dolis Danaûm? 7 ſic notus 8 Ulixes?
Aut hoc incluſi 9 ligno occultantur Achivi,
Aut hæc 10 in noſtros fabricata eſt machina muros;
11 Inſpectura domos, 12 venturaque 13 deſuper urbi;
Aut aliquis 14 latet 15 error, ne quo ne 16 credite, Teucri.
17 Quicquid id eſt, timeo Danaos 18 & 19 dona ferentes.
Sic 20 fatus, validis ingentem viribus haſtam
In latus, inque 21 feri curvam compagibus alvum
Contorſit. ſtetit 22 illa tremens, uteroque 23 recuſſo
Inſonuere cavæ 24 gemitumque dedere cavernæ,
Et, ſi fata Deûm, ſi 25 mens non 26 læva fuiſſet,
27 Impulerat 28 ferro 29 Argolicas foedare latebras;

1 Vates & ſacerdos Apollinis. 2 *Zelo patriæ* defendendæ aptus. 3 Ἀκρόπολις: cui præſes Pallas: infra, *ſummaſque petunt Tritonidis arces*. 4 Ecl. *Pallas, quas condidit arces, Ipſa colat*. 4 Alonge, & in curſu exclamavit, *o miſeri*, &c. 5 Sc. *eſt, vobis?* Inſanorum enim eſt contra ſe ſentire. 6 Receſſiſſe. 7 Tam male, ut audeatis dona ejus, ruptis muris veſtris, immittere in arcem? 8 Qui mendici habitu Trojam ingreſſus eſt ad explorandum eius ſitum & ſtatum, tum etiam ad ſurripiendum Palladium. 9 Ligneo equo. 10 In perniciem atque everſionem noſtrorum. 11 Ut perſpiciat per eos, qui in ea latent, domos noſtras. 12 Quæ defenſores mœnium deſuper urbi ventura opprimat. 13 Utpote mœnibus ipſis altior. 14 In hoc equo. 15 Dolus alius. 16 Confidite. 17 Sive equus, ſive donum cenſeri debeat. *Epiphonema*. 18 Tam quoque, cum dona ſe offerre ſimulant. 19 Ἔχθρων δ' ἀδώρων δῶρα καὶ οὐκ ὀνήσιμα. Sophocl. Ajax 20 Laocoon. 21 Equi quadrupedis: ab eo, quod toto corpore *feratur*. Al. *fera*. 22 Haſta vacillans. 23 Ab armatis, qui intus concutiebant, poſtquam uterus foris concuſſus fuerat. 24 Sonitum. 25 Sc. ejus, qui ſonitum perceperat. 26 Inimica Trojanis, peſſima pro optimis ſequens, ſi non fuiſſet abrepta in deteriora conſilia, ſed ſibi conſtitiſſet. Nam *mens læva* in eos *proverbii* vice uſurpatur, qui peſſima pro optimis & ſectantur & diſſignant; optima rurſum ut peſſima repudiantes. Vide quæ nos ad Flor. p. 101. 27 Illa impuliſſet Laocoonta. Enallage modi. 28 Haſtæ 29 Dilacerare (ſam audito armorum ſono) latebras, in quibus Græci latitabant.

1 Troja*que* nunc 2 ſtares, Priami*que* arx altâ manere:
3 Eccè, manus 4 juvenem 5 interea poſt terga 6 revinctum
Paſtores magno ad regem clamore trahebant
Dardanidæ: qui ſe 7 ignotum 8 venientibus ultro,
9 Hoc ipſum ut 10 ſtrueret, Trojamque 11 aperiret Achivis,
Obtulerat, 12 fidens animi, atque 13 in utrumque paratus,
Seu 14 verſare dolos, ſeu certæ occumbere morti.
Undique 15 viſendi ſtudio Trojana juventus
16 Circumfuſa ruit, 17 certantque illudere capto.
18 Accipe nunc Danaûm inſidias, 19 & crimine ab uno
Diſce 20 omnes.
Namque, 21 ut 22 conſpectu in medio 23 turbatus inermis
Conſtitit, atque 24 oculis 25 Phrygia agmina circumſpexit:
Heu, quæ nunc tellus, inquit; quæ me æquora poſſunt
26 Accipere? aut quid jam miſero mihi denique reſtat?

1 Apoſtrophe ad Trojam: 2 Floreres, non diruta eſſes, ſi hoc feciſſet Laocoon. Sicut enim urbes, cum diruta ſunt, dicuntur *jacere* & *cadere*, ut apud Ovid. Ep. 1. *Troja* jacet *cæte*: ita cum ædificantur, aut florent, dicuntur *ſtare* aut *ſurgere*: ut l. 1. Surgentemque *novæ Carthaginis arcem*. 3 Attentionis vim habet: atque uſurpatus a Poeta, quoties ſingulare quiddam eſt dicturus. 4 Sinonem. 5 Dum proceres ſic dubitarent, an equus inducendus eſſet. 6 Habentem manus iterum vinctas, ne forte elaberetur. 7 Quem non noverant eſſe Græcum. 8 Ad ſe capiendum. 9 Ut. caperetur: vel, has *ipſas inſidias* 10 Sumpta eſt metaphora a cæmentariis & fabris. 11 *Per immiſſionem* equi. 12 Habens animum confidentem. 13 Ad utramque fortunam inſtructus. 14 Verſute exercere, ſeu exequi. 15 Videndi cum cupiditate. 16 Diſperſa celeriter accurrit. 17 Juvenes Trojani certatim contendunt. 18 Audi, intelligè. 19 Et ex hoc ſcelere, vel ex uno ſceleſto conjecturam facias univerſæ gentis Græcorum. A Minori argumentatur. Q. d. Si tantum dolis efficere potuit unus? non: quid multos vel plurimos Græcos facere exiſtimabis? 20 Sc. *inſidias*. 21 Poſtquam. 22 Priami & ceterorum principum. 23 Quaſi turbatus & attonitus. 24 Plecnaſmus. 25 Multitudinem Trojanorum agminatim circumſtantium. 26 Immergere & devorare.

[redacted]

[redacted]

[redacted]

Cum primum 1 Iliacas, Danai, veniſtis ad oras;
2 Sanguine quærendi reditus, 3 animaque 4 litandum
Argolica. vulgi quæ 5 vox ut venit ad aures,
Obſtupuere 6 animi, 7 geliduſque per 8 ima cucurrit
Oſſa tremor; 9 cui fata parent, quem poſcat Apollo.
10 Hic 11 Ithacus vatem magno Calchanta tumultu
12 Protrahit in medios: 13 quæ ſint ea 14 numina Divûm
Flagitat. & mihi jam multi crudele 15 canebant
Artificis ſcelus, & 16 taciti 17 ventura videbant.
18 Bis quinos ſilet 19 ille dies, 20 tectuſque recuſat
Prodere voce ſua quemquam, aut opponere morti.
Vix tandem magnis Ithaci 21 clamoribus actus,
22 Compoſito rumpit vocem, & 23 me deſtinat aræ.
Aſſenſere 24 omnes: &, quæ 25 ſibi quiſque timebat,
Unius in 26 miſeri exitium 27 converſa 28 tulere.
Jamque dies 29 infanda aderat: mihi 30 ſacra 31 parari,
Et 32 ſalſæ fruges, & circum tempora 33 vittæ.
Eripui (fateor) letho me, & vincula rupi:

1 Ad Trojam, aut in Aulidem, Bœotiæ portum. 2 Græci hominis immolatione. 3 Duo, inquit Macrob. 3. l. 5. c ſunt hoſtiarum genera: unum, quo per exta voluntas Dei diſquiritur: alterum, in quo ſola anima Deo ſacratur. 4 Sacrificio facto numen placandum. 5 Sententia oraculi. 6 Vulgi. 7 Timore frigefactus. 8 Interiora. 9 Verebantur enim, cui fata mortem deſtinarent. 10 Hoc tempore. 11 Ithacenſis Ulyſſes. 12 Invitum atque adeo reſiſtentem. 13 Et rogat, quid aut quem ſibi Dii per talia oracula immolari poſcant. 14 Oracula. 15 Prædicebant mihi mortem ex factione artificis Ulyſſis. 16 Tacentes 17 Quæ evenirent. 18 Decem. 19 Calchas. 20 Domi ſuæ abditus, renuit indicare ſua voce *quemquam*, aut deſtinare ad cædem. 21 *Flagitationibus* impulſus. 22 Factus, coactuſque a Ulyſſe, non oraculi juſſu, eru pit in vocem: & dictum eſt p contrarium, rumpitur enim ſ lentium, non vox: ut, *Quid alta* ſilentia *cogis* Rumpere? *Vo cem* vero *rumpere* eſt tacere. Adjudicat me ſacrificio facien Dianæ: cujus capite ſecund ventus in patriam ſoluturis dimeretur. 24 Græci. 25 in poſſe converti. 26 Mei Sinon qui miſer ſum. Pathos a ſua p ſona. 27 Sc. *eſſe*. 28 Liben paſſi ſunt. 29 Deteſtanda: immolandus eram ante aras. Præparatoria ad ſacrificium. Sc *caperunt*: aut parabantur. fra: *Nos pavidi* trepidare 32 Mola, ex farina & ſale cta, qua victimæ frons, cu & foci ſpargebantur. 33 Fa ſive ornamenta capitis, q victimæ obnubebantur.

Limoſoque lacu per noctem 2 obſcurus in 3 ulva
Delituï, dum vela darent, ſi forte dediſſent.
Nec mihi jam 4 patriam antiquam ſpes ulla videndi,
Nec dulces 5 natos, exoptatumque parentem:
Quos 6 illi 7 fors ad pœnas 8 ob noſtra repoſcent
Effugia, & culpam 9 hanc 10 miſerorum morte 11 piabunt.
12 Quod 13 te, per ſuperos & conſcia 14 numina 15 veri,
16 Fac, ſi qua eſt, quæ reſtet adhuc mortalibus uſquam
17 Intemerata fides, oro, miſerere 18 laborum
Tantorum: miſerere animi 19 non digna ferentis.
20 His lacrymis vitam damus, & miſereſcimus 21 ultro.
Ipſe ea vinc̃la primus 23 manicas atque 24 arcta 25 levari
Vinclo jubet Priamus; dictiſque ita fatur amicis:
Quiſquis es, amiſſos 26 hinc jam obliviſcere Grajos;
27 Noſter eris: mihique hæc 28 ediſſere 29 vera roganti.
30 Quo 31 molem hanc immanis equi 32 ſtatuere? 33 quis auctor?
Quidve 34 petunt? quæ 35 religio? aut quæ 36 machina belli?
37 Dixerat. ille 38 dolis 39 inſtructus & arte 40 Pelaſga,
Protulit exutas vinclis ad ſidera palmas:

1 In lacu cænoſo. 2 Per obſcurum noctem. 3 Herba paluſtris. 4 Troiam charam aut priſcam. 5 Liberos. 6 Infenſi Danai. 7 Forte. 8 Quia ego effugi. 9 Meam. 10 Innocentium ſubſtitutorum. 11 Purgabunt. 12 Propter quod. Peroratio affectuum plena. 13 O Rex. 14 Deos. 15 hoc Veritatis. 16 Per fidem inviolatam oro. Anaphora. 17 Inviolata. 18 Calamitatum tantarum. 19 Indigna patientis: quia non dignus ſacrificari. 20 Hujuſmodi, ſic ſimulatis. Oſtendit, ſe conſolo Sinon in gratiam receptus ſit, utque interrogatus ſit a Priamo de equi cauſa. 21 Non ſponte (jam enim rogati erant) ſed inſuper. 22 Ei, qui *viriliter* locutus fuerat. 23 Ligaturas manuum. 24 Arcte ligata. 25 Diſſolvi. 26 Ex hoc tempore. 27 Civis noſter, juris noſtri: alluſum ad verba Imperatoris Rom. transfugam in fidem ſuam recipientis, teſte Livio. 28 Eloquere. 29 Veraciter, aut dic ea vera. 30 Quare, ad quem finem. 31 Ingentem magnitudine. 32 Græci conſtruxerunt. 33 Epeus ex conſilio Palladis eum fabricavit. 34 Per eum. 35 Religioſa oblatio. 36 Sc. *eſt in eo equo*, id eſt, an religione, an belli cauſa factus eſt? 37 Priamus. 38 Sinon. 39 Inſtitutus atque armatus. 40 Fraudulenta, Pelaſgis ſeu Græcis propria.

Vos, 1 æterni ignes, & 2 non violabile veſtrum
Teſtor numen, ait: vos 3 aræ, enſeſque 4 nefandi,
Quos fugi, 5 vittæque Deûm, quas hoſtia geſſi;
6 Fas mihi 7 Grajorum 8 ſacrata reſolvere jura,
Fas odiſſe 9 viros, atque omnia 10 ferre ſub auras,
Si qua 11 tegunt: 12 teneor patriæ nec legibus ullis
Tu modo 13 promiſſis maneas, 14 ſervataque ſerves
Troja fidem; ſi vera 15 feram, ſi 16 magna rependam
Omnis ſpes Danaûm, & cœpti fiducia belli
Palladis auxiliis ſemper 17 ſtetit: 18 impius ex quo
19 Tydides ſed enim, ſceleſumque inventor Ulixes,
20 Fatale 21 aggreſſi ſacrato 22 avellere templo
23 Palladium, cæſis ſummæ cuſtodibus 24 arcis,
Corripuere 25 ſacram effigiem, manibuſque 26 cruentis
27 Virgineas auſi 28 divæ contingere vittas:
29 Ex illo 30 fluere ac 31 retro ſublapſa referri
Spes Danaûm: fractæ 32 vires, 33 averſa deæ mens.

1 Veſtales. Alii *fœdera* intelligunt, ad quæ ſuſpiciens palmas ſuſtulit. 2 Obteſtor veſtram poteſtatem divinam, quam violare nefas eſt. 3 Ad quas mactandus eram. 4 Quibus nefarie debebam mactari. 5 Vittæque, quas Diis devota hoſtia geſſi: nam vittatus fugi 6 Ego obteſtor, quod fas eſt mihi. 7 Ejurare & revelare Græcos & ſacramenta eorum, quibus obligor. 8 Juramenta. 9 Qui mihi mortem paraverunt. 10 Patefacere. 11 Teguntur: vel, Si qua Graji tecta ſecreta habent: ob ea, quæ latent in equo. 12 Propter cædem, quam volebant mihi inferre mei. 13 Non recedas a promiſſa mihi ſalute. 14 Ab excidio, per ea, quæ dicturus ſum. 15 Adferam aut dicam. 16 Beneficia ſc. detegendo arcana Græcorum. 17 *Repoſita eſt*. 18 Sed enim ex quo tempore *impius* Tydides &c. 19 Diomedes Tydei filius. 20 De quo in fatis erat, Trojam non poſſe capi, dum illud haberet. 21 Attentantes. 22 Avertere. 23 Simulacrum Palladis, movens oculos, atque haſtam, quam manu geſtabat: quod Diomedes & Ulyſſes cuniculis, vel (ut alii dicunt) cloacis aſcenderunt in arcem, & occiſis cuſtodibus ſimulacrum ſuſtulerunt. 24 In qua templum hoc erat. 25 Palladium. 26 Sanguinolentis. Propter Palamedem ipſius aſtuto ope filio interfectum. 27 Palladis παρθένιν, μισονύμφην. 28 Quæ Diva in capite gerebat. 29 Ab illud tempus. 30 Dilabi cœpit. 31 Id eſt, nullam habuit proſperitatem. 32 Danaûm. 33 Et favor Palladis eſt averſus a Danais.

[redacted]superant undas: 1 pars cetera 2 pontum
3 [redacted]nnique immenſa 4 volumine terga.
, ſpumante 6 ſalo: jamque arva tenebant,
oculos 7 ſuffecti ſanguine & igni,
ant linguis 9 vibrantibus ora
viſu exſangues. illi 11 agmine certo
13 petunt: & primum parva duorum
natorum ſerpens amplexus uterque
miſeros morſu 16 depaſcitur 17 artus.
anxilio 19 ſubeuntem ac 20 tela feren-

a ſpiriſque ligant ingentibus: & jam
mplexi, 23 bis collo ſquamea 24 cir-

perant capite & cervicibus 26 altis.
27 tendit divellere 28 nodos,
30 vittas atroque veneno;
horrendos ad 31 ſidera tollit.
ſeus, fugit cum 33 ſaucius aram
incertam excuſſit cervice ſecurim.
lapſu 36 delubra ad ſumma dracones
ſævæque petunt 38 Tritonidis arcem:

2 Mare a tergo. 3 Et in ſinus. 4 Involuerum ſc. ex celeri. 6 Mari. 7 neo & igneo colotia. 9 Micantibus, allum enim animal linguam movet, ut ere videatur, cum Nos id videntes, in a fugimus, morien-. 11 Tractu, laeliberato: ut, *Leni Tibris*. 12 Sacerficiter *aggredjantur*. 15 *Involvit ſe abſumit*. 17 *Eorum Laocoontis*. 18 Laocoonta. 19 Natis. 20 Quibus angues feriat aut depellat. 21 Iovadunt. 22 Anguis. 23 Anaphora. 24 Per circuitum. 25 Supereminent. 26 In altum erectis. 27 Conatur. 28 Spiras. 29 Corrupto ſanguine. 30 Quia ſacerdos. 31 Cælum. 32 Clamores tales, quales mugitus taurus tollit, &c. 33 Vulneratus. 34 Dubie incuſſam, nec, quam volebat, partem ferientem, ideoque certam tauro mortem non afferentem. 35 Celeri motu. 36 Templum Palladis, in arce Troiana. 37 *Ulciſcentis munus ſuum a Laocoonte læſum*. 38 Palladis, a Tritone; Africæ paludi ſic dictæ. *Vide ſupra*.

1 Nam si vestra manus violasset 2 dona Minervæ,
3 Tum magnum exitium (quod Dî prius 4 omen
5 ipium
Convertant) Priami imperio Phrygibusque futurum.
Sin manibus vestris vestram 6 ascendisset in urbem,
Ultro 7 Asiam magno 8 Pelopeja ad mœnia bello
Venturam, & nostros ea fata manere 9 nepotes.
Talibus insidiis perjurique arte Sinonis
Credita 10 res, 11 captique dolis lacrymisque 12 coact
13 Quos neque Tydides, nec 14 Lariſæus Achilles,
Non 15 anni domuere decem, non mille carinæ.
16 Hic 17 aliud majus 18 miseris multoque 19 tremendu
Objicitur 20 magis, atque 21 improvida pectora 22 turb
Laocoon, 23 ductus Neptuno sorte sacerdos,
24 Solemnes taurum ingentem 25 mactabat ad aras.
Ecce autem 26 gemini 27 a Tenedo 28 tranquilla per al
(Horresco referens) 29 immensis orbibus angues
30 Incumbunt pelago, pariterque ad 31 litora tendu
Pectora quorum inter fluctus arrecta 32 jubæque

1 Hoc dicit, ne læderent equum quia plerique suadebant comburi. 2 Equum. 3 Sc. *cecinit*. 4 Exitii. 5 Calchantem hujus consilii auctorem. 6 Effigies equi. 7 Asiaticos, id est, Trojanos. Metonymia. 8 Græcas urbes bello tentaturam: a Pelope Tantali filio, qui nomen indidit Peloponneso. 9 Posteros. 10 De inducendo equo. 11 Et hi sunt capti fraude. 12 Vi expressis a Sinone, non sponte fluentibus. Sic Ter. Eun. Act. Sc. 1. *Hæc verba mehercule una falsa lacrumula, Quam oculos terendo misere vix vi expresserit, Restinguet*. 13 Nos Trojanos non domuit Græcorum virtus, sed doli. Huic loco affinis est Ovidianus ex epistola Dejaniræ: *Quem non mille fera, quem non Semeleius hostis, Non potuit Juno vincere, vicit amor*. 14 Thessalus. *Lariſſa* Thessaliæ opp. cujus in vicinia fuit Phtl Achillis patria. 15 Decenn bellum, quo a Græcis pressi fu rant. 16 Hoc tempore, id e paulo post. 17 portentum. Trojanis. 19 Cum tremore timore excipiendum. 20 Qu illud prius. 21 Contra Deor insidias. 22 Commovet. 23 E quidem Apollinis sacerdos: quia alius certus Neptuni sac deerat, ille idem sorte dud Neptuno. 24 Anniversario sac ficio religiosas. 25 Mactando crificabat. 26 Uno tempore ti. 27 Venientes. 28 Per m tranquillum. 29 Habentes an los valde magnos. 30 Se u conamine ingerunt mari. 31 Neptuno, Deo maris, sacrifi batur. 32 Cristæ sanguinei loris excedunt aquas, itaut tra undas eminerent.

Sa-

anguineos exſuperant undas: 1 pars cetera 2 pontum
Pone legit, 3 ſinuatique immenſa 4 volumine terga.
Fit 5 ſonitus, ſpumante 6 ſalo: jamque arva tenebant,
Ardentesque oculos 7 ſuffecti ſanguine & igni,
Sibila lambebant linguis 9 vibrantibus ora.
10 Diffugimus viſu exſangues. illi 11 agmine certo
12 Laocoonta 13 petunt: & primum parva duorum
Corpora 14 natorum ſerpens amplexus uterque
15 implicat, & miſeros morſu 16 depaſcitur 17 artus.
Poſt 18 ipſum, auxilio 19 ſubeuntem ac 20 tela ferentem,
21 Corripiunt, 22 ſpiriſque ligant ingentibus: & jam
23 Bis medium amplexi, 23 bis collo ſquamea 24 circum
Terga dati, 25 ſuperant capite & cervicibus 26 altis.
Ille ſimul manibus 27 tendit divellere 28 nodos,
Perfuſus 29 ſanie 30 vittas atroque veneno;
Clamores ſimul horrendos ad 31 ſidera tollit.
32 Quales mugitus, fugit cum 33 ſaucius aram
Taurus, & 34 incertam excuſſit cervice ſecurim.
At gemini 35 lapſu 36 delubra ad ſumma dracones
Effugiunt; 37 ſævæque petunt 38 Tritonidis arcem:

1 Anguium. 2 Mare a tergo meliter tranat. 3 Et in ſinus ſeu anfractus colligunt. 4 Involutione. 5 Aquarum ſc. ex celeri natatu anguium. 6 Mari. 7 Infecti ſanguineo & igneo colore. 8 Sibilantia. 9 Micantibus, mobilibus: nullum enim animal tam celeriter linguam movet, ut triplicem habere videatur, cum una ſit. 10 Nos id videntes, in diverſas partes fugimus, morientes ſolo aſpectu. 11 Tractu, laſu, impetu deliberato: ut, *Lenibat* agmine *Tibris*. 12 Sacerdotem. 13 Hoſtiliter aggrediuntur. 14 Laocoontis. 15 Involvit ſe. 16 Paſcendo abſumit. 17 Eorum, ſc. filiorum *Laocoontis*. 18 Laocoonta. 19 Natis. 20 Quibus angues feriat aut depellat. 21 Invadunt. 22 Annulis. 23 Anaphora. 24 Per circuitum. 25 Supereminent. 26 In altum erectis. 27 Conatur. 28 Spiras. 29 Corrupto ſanguine. 30 Quia ſacerdos. 31 Cælum. 32 Clamores tales, quales mugitus taurus tollit, &c. 33 Vulneratus. 34 Dubie incuſſam, nec, quam volebat, partem ferientem, ideoque certam tauro mortem non afferentem. 35 Celeri motu. 36 Templum Palladis, in arce Trojana. 37 Ulciſcentis munus ſuum a Laocoonte læſum. 38 Palladis, a Tritone, Africæ palude, ſic dictæ. Vide ſupra.

Sub pedibuſque 1 Deæ, 2 clypeique ſub 3 orbe teguntur
Tum vero tremefacta novus per pectora cunctis
4 Inſinuat pavor: & 5 ſcelus expendiſſe merentem
Laocoonta ferunt; 6 ſacrum qui 7 cuſpide robur
8 Læſerit; & 9 tergo 10 ſceleratam 11 intorſerit haſtam
Ducendum 12 ad ſedes ſimulacrum, 13 orandaque Divæ
Numina 15 conclamant.
Dividimus 16 muros, & 17 mœnia pandimus urbis.
18 Accingunt omnes operi, 19 pedibuſque rotarum
20 Subjiciunt lapſus, & 21 ſtupea vincula 22 collo
23 Intendunt. ſcandit 24 fatalis machina 25 muros,
26 Fœta armis. pueri circum innuptæque puellæ
27 Sacra canunt, 28 funemque manu contingere gaudent.
Illa 29 ſubit, 30 mediæque 31 minans illabitur urbi.
O patria, o divûm domus Ilium, & 32 inclyta bello
Mœnia Dardanidum! quater ipſo in 33 limine 34 portæ
35 Subſtitit, atque utero ſonitum quater arma dedere
36 Inſtamus tamen 37 immemores cæcique furore,

1 Palladis. 2 Quem tenet. 3 Umbone. 4 Implicat ſe, in ſinum immittitur. 5 Impietatem commiſſam in vulnerando equo perſolviſſe. 6 Deæ deſtinatum. 7 Haſta. 8 Violare voluerit. 9 In tergum equi. 10 Qua ipſe ſceleſtus abuſus eſt. 11 Impulerit. 12 Ad templum Palladis. 13 Supplicationibus placanda. 14 Palladis. 15 Concordes atque uno ore clamant. 16 Superpoſitos Sceæ portæ: *murum* autem ambitum, *mœnia* munimen eſſe volunt 17 Tranſitum per urbis mœnia facimus. 18 Præparant ſe ad opus; id eſt, ad equum introducendum. 19 Equi. 20 Rotulas, per quas facile labatur, id eſt, molliter *promoveatur*, ſubſternunt. 21 *Funes ex ſtupa* contortos. 22 *Equi*. 23 Alligant ſc. ad protrahendum. 24 Exitialis. 25 Trojanos. 26 Gravida ſeu imple armatis viris. Sic l. 1. *Loca* fœ *furentibus Auſtris*. Reſpicit tem hîc ad illud, *Uterumque mato milite complent*. 27 Hy nos Deæ ſacratos. 28 Quo talis machina trahebatur. 29 Pa latim infertur. 30 In medi urbem. 31 Nutans, ex motu put concutiens, & ita quaſi e tium urbi extremum pollice Juvenalis 3 Sat. de plauſtris num vehentibus, *nutant alte*, *pulque minantur*. 32 Glorioſa nobilia virtute belli quia Tr jani totam Myſiam ſuperarat 33 Primo ingreſſu. 34 Sceæ, qua erat ſepulchrum Laomedo tis. 35 Equus. 36 Inſtanter boramus introducere equum. Fraudis Græcorum.

im 2 infelix ſacrata 3 ſiſtimus arce.
n 5 fatis aperit 6 Caſſandra futuris
iſſu, non unquam credita Teucris.
ra deûm miſeri, quibus ultimus eſſet
feſta velamus 10 fronde per urbem.
12 interea cælum, & 13 ruit Oceano nox,
i 15 umbra magna terramque polumque,
numque dolos: 17 fuſi per mœnia Teucri
18 ſopor 19 feſſos complectitur artus.
Argiva phalanx 21 inſtructis navibus 22 ibat
do, 24 tacitæ per 25 amica ſilentia lunæ,
tota petens; 27 flammas cùm 28 regia puppis
29 faniſque Deûm defenſus iniquis,

igiæ magnitudinis
nditorem & exi-
ilium. 3 Conſti-
m ſæpe prius idem
mendo ſc. de fa-
, de excidio Tro-
ilia & vates, cui
i dederat Apollo,
men pactus: qua
illi vera dicenti
linis. 8 Templa.
, id eſt, diem
10 Lauro & myr-
te Sole. Poſt in-
n docet excidi-
Dum omnes læ-
nt. 13 Præcipi-
tano. Noctis ad-
rtio. 14 Occul-
te. 16 Græco-
Proſtrati & re-
. 18 Profundus
labore introdu-
Argivorum acies
pedibus: Mace-
vocant *peditum*
ubi vir viro, ar-
ſunt. 21 Mo-
diebat ad op-
ſomno vino-

que ſepultam. 23 Inſula illa, in qua occultabantur. 24 Minime tum quidem lucentis, ut Græcorum inſidiæ latere magis poſſent. Solventibus enim a Tenedo, & Trojam appellentibus, nondum exorta erat luna, mox urbe capta lucebat. Elegans translatio ab auribus ad oculos: nam ut ſilentio nil auditur, ita in tenebris nihil cernitur. An, lunam ſilentem pro nocte intempeſta intelligi placet, quia nunc omnia tacent? 25 Grata. 26 In quibus decennium ſtationem & caſtra habuerat. 27 Faces, ſignum ſolutarum e Tenedo navium, & advenientium ſociarum copiarum. Pro more navigationis nocturnæ, ubi puppis regias, *Italis fanale*, præfert facem ſociæ claſſi, ut ſequatur lucem. An Sinoni datum intelligemus ſolutarum navium ſignum, uti opportune laxaret clauſtra equi? Sinon certe *facem extuliſſe* fertur: necnon *Helena, 6 Æn.* 28 In qua rex *erat.* 29 Voluntatibus & prædeſtinationibus Deorum infeſtis *Trojanis.*

Incluſos 1 utero Danaos & 2 pinea 3 furtim
Laxat clauſtra Sinon: illos 4 patefactus 5 ad auras
Reddit equus: lætique cavo ſe 6 robore 7 promunt
8 Theſſandrus 9 Sthenelusque duces, & dirus 10 Ulixes,
11 Demiſſum 12 lapſi per funem, Athamasque, 13 Thoasque,
14 Pelidesque 15 Neoptolemus, 16 primusque Machaon,
Et 17 Menelaus, & ipſe 18 doli fabricator 19 Epeus.
Invadunt 20 urbem ſomno vinoque 20 ſepultam.
Cæduntur 21 vigiles, portisque patentibus omnes
22 Accipiunt ſocios, atque agmina 23 conſcia jungunt.
24 Tempus erat, quo prima 25 quies mortalibus 26 ægris
Incipit, & 27 dono divûm gratiſſima 28 ſerpit:
29 In ſomnis, ecce, ante oculos mæſtiſſimus Hector
Viſus adeſſe mihi, largoſque effundere fletus;

1 Equi. 2 Ex pinu facta. 3 Secreto aperit. 4 Apertus. 5 In lucem edit, tanquam creditum ſeu depoſitum. Horat. Od. 1. l. 1. *Navis, qua tibi creditum Debes Virgilium, finibus Attiçis* Reddas *incolumem, precor.* Vel reddit in auras, tanquam mater fœtum ſive partum. Sic terra cum fœnore dicitur reddere creditum ſibi ſemen. 6 Equo ligneo ſeu roboreo. Metonymia. 7 Proferunt. 8 Polynicis & Argiæ filius. 9 Capanei & Evadnes filius. 10 Laertæ filius & Anticleæ. 11 Deorſum miſſum. Hinc conjicere licet altitudinem equi. 12 Deſcendentes. 13 Ætolorum dux. 14 Pelei nepos, Achillis filius, ſc. Pyrrhus. Patronymicum ab avo. 15 *Novus miles* dictus, quod admodum adoleſcentulus primum tyrocinium in bello Trojano poſuit. 16 Princeps: vel *primus* arte medica. Machaon enim & Podalyrius, Æſculapii filii, propter *peritiam* medicæ artis ad hoc bellum vocati ſunt. 17 Atrei filius, frater Agamemnonis, propter quem bellum gerebatur. 18 Equi doloſi opifex. 19 Panopei filius, Æaci pronepos. 20 Trojanos gravatos, obrutos. 21 Ab officio, non ab opere: quia non vigilantes, ſed vigilare debentes. 22 Reliquas Græcorum copias, e Tenedo profectas, in urbem accipiunt. 23 Quæ ventura eſſe certo ſciebant, ſocia, armis, inſignibus, & teſſeris ſibi invicem nota, e Tenedo profecta. 24 Cum urbem invaderent Græci. Deſcribit primam noctis partem quam *Concubiam* appellant. Decet autem Æneas, quomodo a Hectore excitatus ſit, & ad fugam faciendam admonitus. 25 Quieta dormitio. 26 Imbecillibus: vel, diurno labore defeſſis. Georg. 1. *dua mortalibus ægris Munere conceſſa divum*. 27 Beneficio. 28 Molliter per membra diffunditur. 29 Dum dormirem.

1 Raptus bigis, 2 ut quondam, 3 aterque cruento
Pulvere, 4 perque pedes trajectus lora tumentes.
Hei mihi, 5 qualis erat! quantum mutatus 6 ab illo
Hectore; qui redit 7 exuvias indutus Achilleï,
8 Vel Dardanûm Phrygios jaculatus puppibus ignes!
9 Squalentem barbam, & concretos sanguine crineſ,
Vulneraque illa gerens, quæ 10 circum plurima muros
Accepit 11 patrios. 12 ultro flens ipſe videbar
13 Compellare virum, & 14 mæſtas 15 expromere voces;
O lux 16 Dardaniæ, ſpes o fidiſſima Teucrûm,
Quæ tantæ tenuere moræ? quibus Hector ab 17 oris
18 Expectate venis? ut te poſt multa tuorum
Fuñera, poſt varios hominumque urbiſque labores
Defeſſi aſpicimus! quæ cauſa 19 indigna ſerenos
Fœdavit vultus? aut cur hæc vulnera cerno?
20 Ille nihil: nec me quærentem vana moratur:
Sed graviter gemitus imo de pectore ducens,
Heu fuge, nate Dea, teque his, ait, eripe flammis.
Hoſtis habet 21 muros: 22 ruit alto a culmine Troja.
Sat patriæ Priamoque datum. ſi 23 Pergama 24 dextra
Defendi 25 poſſent, etiam 26 hac defenſa fuiſſent.

1 Reperunt tractus circum mœnia Trojana, alligatus currui Achillis. Supra l. 1. *Tet circum Iliacos raptarat Hectora muros.* 2 Prius ante raptus fuerat. 3 Nubilo pulvere intermiſto atro cruore. 4 Habens lora trajecta per pedes, inflatos propter lora. 5 Qualis tunc. 6 A ſpecie illius Hectoris. 7 Quas occiſo a ſe Patroclo, armis Achillis induto, abſtulerat. *Exuvie*, ab *exuendo* dictæ, ſunt ſpolia hoſtibus detracta: quæ ſi dux duci detrahat, opima dicuntur, quod fecit Hector. Vide quæ nos ad Flor. p. 130. Eodem nomine & animantum ceterorum tegmina dicuntur: ut 2. Georg. *Cum poſitis ornavit cornua* exuviis. 8 Vel cum jacuit ignes Trojanos *in navibus* Græcorum, præcipue Protesilai, qui primus in litus Phrygium deſcendit, & interfectus eſt ab Hectore, ejuſque navis incenſa. 9 Immundam. 10 Dum clauſis portis ſolus extra urbem cum Græcis confligeret. 11 Patriæ ſuæ Trojæ. 12 Priuſquam me alloqueretur. 13 Alloqui. 14 Mæſtitiæ indices. 15 Proferre. 16 Trojæ. 17 Regionibus. 18 Diu deſiderate. 19 Viro forti. 20 Ille Hector nihil reſpondit mihi intempeſtive hæc roganti: neque enim vacabat 21 Urbem Synecd. 22 Præceps cadit. 23 Mœnia Trojana. 24 Humano auxilio. 25 Potuiſſent. 26 Hic mea dextra. Sed Æn. 11. *Hectoris Æneæque manu victoria Grajum Hæſit.*

Sacra

Sacra ſuoſque 1 tibi commendat Troja 2 Penates:
Hos cape 3 fatorum comites. his 4 mœnia quære,
Magna pererrato ſtatues quæ 5 denique 6 ponto.
Sic 7 ait: & manibus 8 vittas, 9 Veſtamque potentem,
10 Æternumque 11 adytis effert 12 penetralibus 10 ignem.
Diverſo interea 13 miſcentur mœnia luctu:
Et magis atque magis, quamquam 14 ſecreta parentis
Anchiſæ domus, arboribuſque obtecta 14 receſſit,
15 Clareſcunt ſonitus; 16 armorumque 16 ingruit horror.
Excutior ſomno, & ſummi 17 faſtigia tecti
Aſcenſu ſupero, atque 18 arrectis auribus adſto.
19 In 20 ſegetem veluti cum flamma furentibus auſtris
Incidit, aut 21 rapidus 22 montano flumine torrens

1 Tuæ fidei. 2 Deos domeſticos. Penates qui fuerint, vide ſupra l. 1. ad illud: *victoſque Penates*. 3 Rerum per fata tibi promiſſarum adjutores. 4 Urbem, ſc. Lavinium, quod, parta quiete & pace in Italia, conditurus erat. 5 Poſt ſeptem annorum errorem, & poſt atrox bellum cum Italicis hoſtibus geſtum. 6 Mari. Synecd. 7 Hector. 8 Faſcias, velamina, pepla Deorum. 9 Cujus nomine ignis cultus, & *δεσποτις* in *ἑστία* ſervatus. quæ religio a Perſis, quibus ignis pro Deo, tanquam ſolis ſymbolum, ad Græcos, inde ad Romanos fluxit. *Nec tu aliud Veſtam quam vivam intellige flammam*. Ovid. 6. Faſt. De Veſta igniſque inextincti ratione, vide quæ nos ad Sal. p. 60. 61. & 62. & Val. Max. p. 4. Flor. p. 19. Rom. Antiquit. l. 3. c. 19. 10 Perpetuo conſervandum, inextinctum. In æde Deæ Veſtæ ignis æternus ſervabatur: cui ſemper una ex virginibus Veſtalibus diligentiſſima *cuſtos adhibebatur*, quæ vigilando *ſervaret*, ne aliquo caſu ex*tingueretur ignis*. qui ſi forte per negligentiam fuiſſet extinctus, nequaquam alio ex igne reparare fas erat: ſed accenſa per fomites ex ſole flamma, purus & cæleſtis ignis eliciebatur. 11 Sacrariis ſine aditu & acceſſu. 12 Penitus intrabilibus a ſacerdote ſummo. 13 Confunduntur & perturbantur. 14 Longe poſita eſt in ſecreto loco, id eſt, longe abfuit. 15 Clarius audiri incipiunt, increbeſcunt. 16 Increpat auribus meis horribilis armorum concuſſio. 17 Culmina. 18 Ad auſcultandum. *Arrigere* enim *aures* dicuntur, qui avide auſcultant, aut expectant, quid dicendum ſit. Ducta metaphora ab animantibus, quorum pleriſque mos eſt, ſi quando quid eminus audiant, *aures ſurrigere*, id quod cervis peculiare eſt Ter. *Arrige aures, Pamphyle*. Contrarium hujus uſurpat Hor. l. 1. Satyr. *Demitto auriculas, ut iniqua fortis aſellus*. Vide quæ nos ad Ter. p 88. 19 Et accipio ſonitum, velut cum, &c. 20 Materiam ſc. 21 Omnia ſecum rapiens. 22 De monte defluente.

Sver-

is, sternit fata 1 læta, 2 bournque labores;
sque trahit silvas: stupet 4 inscius alto
onitum 5 saxi de vertice pastor.
6 manifesta fides, Danaumque 7 patescunt
1 8 Deiphobi dedit 9 ampla ruinam,
11 superante, domus: 12 jam 13 proximus

14 Sigæa igni freta 15 lata relucent.
morque virûm, clangorque tubarum.
s capio; nec sat rationis in armis.
erare manum bello, & concurrere in 17 arcem
ciis 19 ardent animi furor iraque mentem
ant; pulchrumque mori 21 succurrit 22 in armis.
a telis Panthus elapsus Achivûm,
Othryades, 24 arcis Phœbique sacerdos,
a, 25 victosque deos, parvumque nepotem
, cursuque 26 amens ad litora tendit.
mma 27 loco, 28 Panthu? 29 quam prendi-
arcem?
s eram, gemitu cum talia 30 reddit:

& agricolam ob messis lætificantia. lti cultus & labo- itanter cum impe- 4 Nescius unde ta- reatur. 5 Rupis aut delitas Græcorum, t, id est, perfidia manifesta: vel, tas patuit. 7 Pa- ii Priami, cui post m nupsit Helena: 6. Æn. 9 Magni- Metonym. 11 Vin- Cum domus Dei- et. 13 Proxima illi gonis ardet Ponit minem. Metonym. esponticum sub Si- rio. 15 Late, *prodinem incendii. 16* Conserere manum ad bellum. 17 Ubi res sacræ erant. 18 Quos illuc concurrere videbat. 19 Vehementer desiderant. Metaphora. 20 Præcipitanter obruunt. Q. d. Non est mirum, me arma cepisse sine ratione, nam furor &c. 21 In mentem venit. 22 In ipsa pugna & bellico actu. 23 Otrei filius, ad distinctionem alterius, qui Euphorbi f. 24 Phœbi, summa etiam arce culti: vel, templi Palladis, quod erat in arce. 25 Qui cum non transissent evocati ad victores, comitabantur victos. 26 Sine mente & attonitus. 27 Statu. 28 Vocativus Græcus contractus. 29 Siquidem Minervæ arx, unde tu fugis, ab *hoste* sit occupata. 30 Respondit Panthus.

1. Venit ſumma dies, & ineluctabile tempus
Dardaniæ. 2 fuimus Troes: fuit Ilium, & ingens
Gloria Teucrorum. 3 ferus 4 omnia Juppiter Argos
Tranſtulit. incenſa 5 Danai dominantur in urbe.
Arduus armatos 6 mediis in mœnibus adſtans
7 Fundit equus, 8 victorque Sinon incendia 9 miſcet
Inſultans. portis alii 10 bipatentibus adſunt,
11 Millia quot magnis unquam venere Mycenis:
Obſedere alii telis 12 anguſta viarum
13 Oppoſiti, ſtat 14 ferri acies mucrone coruſco
15 Stricta, parata 16 neci: vix primi prælia tentant
Portarum vigiles, & 17 cæco Marte reſiſtunt
Talibus 18 Othryadæ dictis & 19 numine divûm
In flammas & in arma 20 feror: quo triſtis 21 Erinnys,
Quo fremitus vocat, & ſublatus ad æthera clamor.
Addunt ſe ſocios Ripheus, & maxumus 22 armis
Iphitus: oblati 23 per lunam, Hypaniſque Dymaſque:

1 Rogas, Ænea, quo loco ſit *res ſumma?* nullo: venit ultima aut noviſſima dies regni Trojani, & exitium irremediabile & inevitabile. *Quis fons, quis torrens,* inquit M. crob. l. 5. c. 1. *quod mare tot ſtillicidia, quot hic verba, inundaverit?* Non ultra ſumus, & miſerum eſt faiſſe. 2 Perditas ac depioratas Trojanorum res indicat, ἦμαρ τρωϊκὸν. Hic loquendi modus in proverbium abiit, ubi periiſſe quempiã ſignificamus. 3 Sævus in Trojanos. 4 Fortunam, opes, imperium a nobis ad Græcos victores. 5 Græci, qui a Danao, Ægypti fratre, *Danai* appellati ſunt. 6 Ubi fuerat arx. 7 Abunde emittit. Perfiſtit in metaphora uteri armatis gravidi, & jam parientis. 8 Voti compos. 9 Miſtim facit ſine diſcrimine 10 Utrinque *patentibus, ſeu janua* portæ, quæ *binis foribus* diſcluditur. 11 Tot millia aliorum adſunt, quot unquam, &c. 12 Anguſtias viarum, id eſt, angiportus Sic, *Strata viarum*. 13 Illis, quia ad defenſionem forte accurrere tentarent. 14 Ferrata acies. Hendiadys. 15 Evaginata, nudata, id eſt, ſtrictis gladiis. 16 Ad necandum. 17 Confuſo in tenebris, nocturno prælio ſeu pugna. Metonym. 18 Panthi Otrei filii. 19 Furore itaque divinitus immiſſo. 20 Trahor. 21 Impatientia animi me ad vindicandam patriam trahit. Alioqui *Erinnys* eſt una Furiarum infernalium: ἀπὸ τῆ ἐρίειν τὰν νέκυν, id eſt, *a corrumpenda mente*. 22 Al *annis* quia infra, *Iphitus ævo jam gravior*. 23 Occupata enim jam urbe, Luna oriebatur, quæ, Græcis e Tenedo caſtra moventibus, nondum exorta, ſilebat, ut ſupra cecinit: *Tacita per amica ſilentia Lunæ.*

Et lateri 1 agglomerant noſtro: juvenisque 2 Corœbus
3 Mygdonides. 4 illis qui ad Trojam forte 4 diebus
Venerat, 5 inſano 6 Caſſandræ incenſus amore:
Et 7 gener auxilium Priamo Phrygibuſque ferebat.
Infelix, 8 qui non 9 ſponſæ præcepta 10 furentis
11 Audierit.
Quos ubi 12 confertos audere in prælia vidi;
Incipio 13 ſuper his: Juvenes, 14 fortiſſima fruſtra
Pectora, (ſi vobis 15 audentem 16 extrema cupido eſt
Certa ſequi; quæ ſit rebus fortuna videtis.
17 Exceſſere omnes, 18 adytis ariſque relictis,
Dii; 19 quibus imperium hoc ſteterat) ſuccurritis urbi
Incenſæ. 20 moriamur, & in media arma ruamus.
Una ſalus victis, 21 nullam ſperare ſalutem.
22 Sic animis juvenum furor additur 23 inde 24 lupi ceu
Raptores 25 atra in nebula, quos 26 improba 27 ventris
28 Exegit 29 cæcos 27 rabies, 30 catulique relicti

1 Sc. *ſe*, id eſt, aſſociantur. 2 Hic Corœbus proverbio locum fecit, *Stultior Corœbo*. Tam ſtultus enim fuiſſe dicitur, ut maris undas numerare conatus ſit: ſed cum non potuiſſet ultra quinque proſequi, ſtupidus deinde ſemper habitus eſt. 3 Mygdonis filius. 4 Paulo ante. 5 Valde magno. 6 Filiæ Priami, & vatis, ut ſupra diximus. 7 Tanquam gener eſſet. 8 Quod, utpote qui. 9 Caſſandræ. 10 Vaticinantis, adeoque præcipientis, ut in patriam rediret, eo quod Troja peritura eſſet. 11 Obediendo perfecerit. 12 Agglomeratos, inſtructos. 13 Inſuper his verbis ſequentibus. 14 Fortiſſima pectora, fruſtra contenditis ſuccurrere urbi jam incenſæ. 15 Sc. me 16 Summa pericula mortis. 17 Dii Tutelares, ſi non elicio carmine evocati ad hoſtes tranſierint, certe, urbe in hoſtium poteſtate redacta, jam exceſſere. Vide Macrob. l. 5. Sat. c. 9. 18 Sacrariis arcanis 19 Qui auctores & conſervatores imperii noſtri fuerant. 20 Irruamus in hoſtes armatos morituri. Hyſt. pro. 21 Sic ut deſperantes de ſalute, & certi de morte, audaciſſime irruamus in hoſtes. Apud Juſtinum legimus, Locrenſes, cum Crotonienſibus pugnantes, nulla alia cauſa victiſſe, quam quod antea ob ſuorum paucitatem deſperaſſent. 22 Per talem cohortationem meam. 23 Deinde nos vadimus, &c. 24 Sicut lupi vadunt prædatores. 25 Obſcura. 26 Inducens ad dira facinora. 27 Fames. 28 Extra latebras ſuas expulit ad prædam. 29 Excæcatos, vel cujuſcumque periculi ſecuros. 30 Sc. & quos.

Eam-

Faucibus expectant 1 ficcis; 2 per tela, per hoſtes:
Vadimus 3 haud dubiam in mortem: mediæque tenemus
Urbis iter. nox 4 atra 5 cava circumvolat umbra.
Quis cladem illius noctis, quis funera fando
6 Explicet, aut poſſit 7 lacrymis æquare labores?
Urbs 8 antiqua ruit, 9 multos dominata per annos:
Plurima perque vias ſternuntur 10 inertia 11 paſſim
Corpora, perque domos, & religioſa deorum
Limina nec ſoli pœnas dant ſanguine Teucri:
12 Quondam etiam victis redit in 13 præcordia virtus,
14 Victoreſque cadunt Danai. crudelis ubique
Luctus, ubique pavor, & 15 plurima mortis 16 imago.
Primus ſe Danaûm, magna comitante 17 caterva,
Androgeus offert nobis, 18 ſocia agmina 19 credens
Inſcius, atque ultro verbis 20 compellat amicis:
21 Feſtinate viri. nam quæ tam 22 ſera moratur
Segnities? alii 23 rapiunt incenſa 24 feruntque
25 Pergama: vos celſis nunc primum a navibus 26 itis?
27 Dixit: & 28 extemplo (neque enim reſponſa dabantur
29 Fida ſatis) ſenſit medios 30 delapſus in 31 hoſtes:
Obſtupuit, retroque pedem cum voce repreſſit.
Improviſum 32 aſpris veluti qui 33 ſentibus anguem

1 Sitibundis aut eſurientibus. 2 Per tela hoſtilia. Hendiadys. 3 Certam. 4 Tenebroſa 5 Obſcura. Omne enim concavum eſt obſcurum 6 Explicare poſſet. 7 Lacrymas æquare laboribus, id eſt, miſeriis illius noctis. 8 Nobilis 9 Quæ regnavit per bis mille & quingentos annos. 10 Inertium, nullam virtutem bellicam habentium, ut ſenum, feminarum. 11 Quaſi per ſingulos paſſus 12 Aliquando, interdum, id eſt, viciſſim vincunt & vincuntur Trojani. Horat. Od. 10 l. 2. *non ſi male nunc, & olim Sic erit:* quondam *cithara tacentem Suſcitat Muſam, neque ſemper arcum* Tendit *Apollo.* 13 Corda, quæ fortitudinis ſedes. *Præcordia* propriè ſunt membranæ, quæ exta ſeparant ab inferiore viſcerum parte: ita dicta, quod cordi *protenduntur.* 14 Qui erant de exercitu victorum. 15 *Mille ſunt lethi facies.* Sil. 4 16 Varia mortis genera ſignificat. 17 Agmine Græcorum. 18 Sociorum. Sc. *agmina noſtra eſſe.* 20 Alloquitur. 21 Diripere urbem. 22 Tarda. 23 Diripiunt. 24 Aſportant. 25 Trojam: Trojanas opes ab incendio ereptas. 26 Venis. 27 Androgeus. 28 Illico. Quibus confidere poſſet. 30 Inlenifmus, delapſum. 31 Troianos. 32 Aſperis. Syncope. In ſentibus ſeu ſpinis.

Preſſ

Prefit 1 humi nitens, trepidusque repente 2 refugit
Attollentem iras, & cærula colla tumentem,
3 Haud secus Androgeus 4 visu tremefactus 5 abibat.
6 Irruimus, densis & 7 circumfundimur 8 armis;
Ignarosque loci passim, & formidine captos
Sternimus. 9 aspirat primo fortuna 10 labori.
Atque hic successu exultans animisque Coroebus,
O socii, qua prima, inquit, fortuna salutis
Monstrat iter, quaque ostendit se 11 dextra, sequamur.
Mutemus clypeos, 12 Danaûmque 13 insignia nobis
Aptemus. dolus, an virtus, quis 14 in hoste requirat?
15 Arma dabunt 16 ipsi. sic fatus, deinde 17 comantem
Androgei galeam, 18 clypeique insigne 19 decorum
Induitur, laterique 20 Argivum accommodat ensem.
21 Hoc Ripheus, hoc ipse Dymas, omnisque juventus
Læta facit: 22 spoliis se quisque 22 recentibus armat.
23 Vadimus immixti Danais, 24 haud numine nostro;
Multosque per 25 cæcam congressi prælia noctem
26 Conferimus: multos Danaûm demittimus 27 Orco.
Diffugiunt alii ad naves, & litora cursu

1 Per terram pedē figens sive incedens. 2 Anguem. 3 Applicatio similitudinis. 4 Dum nos videret hostes. 5 Abire parabat. 6 Incurrimus in Androgeum. 7 Circumcingimur. 8 Catervæ eum comitantis. 9 Favet; unde & Favor *aura* dicitur: ut illud: Gaudent popularibus auris. Ovid. 1. Met. *Dii cœptis* Aspirate *meis*. 10 Nostro. 11 Virtus nostra bellica. 12 Græcorum jam interfectorum. 13 Clypeis insculpta: subjicitur enim, *Clypeique insigne decorum*. 14 In facto quod in contra hostem. 15 Contra 16 Græci. 17 Cristas seu comas habentem. 18 Id est, clypeum induitur. 19 Ornamentum, signum. Pugnantes ferunt signa, & cognoscantur. In clypeis Græcorum, erat Neptunus: in Trojanorum scutis, Minerva. 20 Græcum. 21 Accommodat sibi arma Græcorum. 22 Armis, quibus recenter hostem spoliaverat. 23 *Se quoque principibus permistum agnovit Achivis*, l. 1. 24 Alienis auspiciis; Græcorum sc. quorum in armis pro Græcis habiti: vel adversa, non favente numine suo, voluntate Deorum: quia non ferebamus Minervam, nostrum numen, in clypeis. 25 Tenebrosam. 26 Conferendo manus conficimus. 27 Neci, ad infernum. *Orcus* inferorum est fluvius a Styge palude defluens: ab ὄρκος, quod est *juramentum*: nam Dii per illum fluvium & per Stygem paludem jurare solebant.

1 Fida

1 Fida petunt: pars ingentem formidine turpi
Scandunt 2 rurſus equum, & 3 nota conduntur in alvo.
Heu nihil invitis fas quemquam fidere Divis!
Ecce trahebatur 4 paſſis 5 Priameia virgo
Crinibus 6 a templo Caſſandra 7 adytiique Minervæ,
Ad cælum 8 tendens ardentia lumina 9 fruſtra:
10 Lumina: nam teneras 11 arcebant vincula 12 palmas.
Non 13 tulit hanc 14 ſpeciem furiata mente 15 Coræbus,
Et ſeſe medium injecit 16 periturus in 17 agmen.
18 Conſequimur cuncti, & 19 denſis incurrimus armis.
Hic primum ex alto 20 delubri culmine telis
21 Noſtrorum obruimur, oriturque miſerrima cædes,
Armorum 22 facie & 23 Grajarum errore jubarum.
Tum Danai gemitu atque 24 ereptæ virginis ira
Undique collecti 25 invadunt; acerrimus 26 Ajax,
Et 27 gemini Atridæ, 28 Dolopumque exercitus omnis.
29 Adverſi rupto 30 ceu 31 quondam 32 turbine venti
Conſligunt, Zephyruſque, Notuſque, & lætus 33 Eois

1 Sc. *ſibi*, id eſt, in quibus plus, quam in armis, confidebant. 2 Denuo. 3 In qua prius fuerant occulti. 4 Diffuſis, ſparſis per colium: a *pando pandis*. 5 Caſſandra Priami filia. 6 Quo ſupplex confugerat in ſummo diſcrimine Caſſandra, Coræbo deſponſata. Ilio capto ab Ajace Oilei vitiata, in prædæ diviſione Agamemnoni ceſſit: cum ipſo a Clytemneſtra in convivio trucidata. 7 Penitioribus locis. 8 Extendens oculos micantes ob iram. 9 Quia Dii non miſerabantur ejus. 10 Anaphora. 11 Continebant, ſtringebant, ne extenderentur. 12 Manus. 13 Perpeſſus eſt. 14 Virginis tam miſerabiliter tractatæ. 15 Procus aut ſponſus ejus. 16 *Certus mori*. 17 Cœtum hoſtium. 18 *Coræbum*. 19 In denſa arma hoſtium. 20 Templi, unde trahebatur virgo. 21 Amicorum, id eſt, civium Trojanorum. 22 Simulata ſpecie armorum Græcorum, quibus induti eramus. 23 Criſtarum, quæ in clypeis Græcorum erant. *Jubæ* ſunt proprie leonum, equorum, & ſimilium a collo dependentes crines. 24 Quam Coræbus eripuerat. 25 Nos. 26 Oilei f. namque Telamonius ante excidium Trojanum ſibi necem conſciverat. 27 Duo Atrei filii, Agamemnon & Menelaus. 28 Quorum dux erat Pyrrhus. 29 Ex adverſo concitati. 30 Veluti. 31 Aliquando, ut, Quondam *etiam victis redit in præcordia virtus*. 32 Globo ventorum. 33 Orientalibus: nam ab ortu ſpirat.

Eurus

[illegible]is: ſtridunt ſilvæ, ſævitque 2 tridenti
atque imo 2 Nereus 3 ciet æquora fundo.
1, ſi quos obſcura nocte per umbram
inſidiis, totaque agitavimus urbe,
primi clypeos 6 mentitaque tela
atque ora 7 ſono diſcordia 8 ſignant.
nimur 10 numero. primuſque Corœbus
tra, 11 divæ 12 armipotentis ad aram,
cadit & Ripheus, juſtiſſimus 13 unus
Teucris, & 14 ſervantiſſimus æqui.
m viſum. pereunt Hypaniſque Dymaſque
[illegible]ciis: nec te tua plurima, Panthu,
[illegible]uus, 16 nec Apollinis infula texit.
[illegible], & flamma 18 extrema meorum,
[illegible] veſtro, nec tela nec ullas
[illegible] Danaûm; &, 20 ſi fata fuiſſent
[illegible], 21 meruiſſe manu. 22 divellimur inde:
[illegible] 23 mecum: quorum 24 Iphitus 25 æva
[illegible], Pelias 26 & vulnere tardus 27 Ulixi,

[illegible]ideki fingitur. 2 [illegible]ſeptuno: Deus ma-
[illegible]ris: namque Ne-
[illegible]s eſt tridens. 3
[illegible]s maris. 4 Qui
[illegible]drogeo. 5 Disjun-
[illegible]cta, quæ nos Græ-
[illegible]canum. 7 Linguæ
[illegible]tant. 9 Præcipue
[illegible]i. 10 Multitudine
[illegible]i 11 Palladis. 12 In
[illegible]illa ſunt & victo-
[illegible]vel, unus juſtiſ-
Obſervantiſſimus
[illegible]uſtitiæ. 15 Qui a
[illegible]eremur, & ſic ſu-
ſceleratis, & per-
[illegible]: & eſt indignatio.
[illegible]erat dignus vita
[illegible]em. 16 Neque te
[illegible], ſatisque habita
[illegible]cujus inſigne in-
fula Apollinis, quam gerebas. Velamentum ſc. capitis ſacerdotalis, vittas habens laneas albas, coccineis intextas, utrinque dependentes. 17 Trojani. 18 Quæ extremo loco meos abſumpſiſti. 19 Pugnas aut ictus, ut paterer vulnera & cædem a Danais, non ſegnius atque ipſe iis inferebam. 20 Si Deorum voluntas ita ordinaſſet & voluiſſet, ut occiderer. 21 Pugnaſſe, id eſt, tantum ſtragem dediſſe manu mea, ut Dii vifi eſſent mihi paria feciſſe, ſi percuti me quoque juſſiſſent. 22 Ex ea pugna ſeu ab eo loco inviti ſeparamur. 23 Sc. *divelluntur*. 24 Sc. *erat*. Epanodos ſeu Regreſſio. 25 Ætate gravior, id eſt, ſenior. 26 Etiam vulnere, *non ſenectute*. 27 Ab *Ulyſſe illato*.

1 Hic Hecuba & natæ 2 nequidquam altaria 3 circum,
4 Præcipites 5 atra ceu tempestate 6 columbæ,
7 Condensæ, & 8 divûm amplexæ simulacra sedebant.
Ipsum autem sumtis Priamum juvenilibus armis
9 Ut vidit: Quæ mens tam 10 dira, miserrime conjux,
Impulit 11 his 12 cingi 11 telis? aut quo ruis? inquit.
Non 13 tali auxilio, nec defensoribus 14 istis
15 Tempus eget: 16 non, si ipse 17 meus nunc afforet Hector,
18 Huc tandem concede: 19 hæc ara tuebitur omnes:
Aut moriere simul. Sic 20 ore effata, recepit
Ad sese, & 21 sacra 22 longævum in sede locavit.
Ecce autem elapsus 23 Pyrrhi de cæde Polites,
Unus natorum Priami, 24 per tela, per hostes
Porticibus longis fugit, & 25 vacua atria 26 lustrat
Saucius. illum ardens 27 infesto 28 vulnere Pyrrhus
Insequitur, 29 jam jamque manu tenet, & premit hasta,
30 Ut tandem ante oculos 31 evasit & 32 ora parentum,
Concidit, ac multo 33 vitam cum 34 sanguine fudit.
35 Hic Priamus, quamquam in 36 media jam morte tenetur,

1 Ad hanc aram, tanquam ad asylum, confugerat Hecuba cum natis, nuribus, &c. 2 Sed frustra: namque hinc per vim & scelus abstractæ. 3 Anastrophe. 4 Festinæ propter tempestatem. 5 Nimbosa. 6 Convolant. 7 Compressæ, turmatim collectæ. 8 Deorum Penatum: tutas se fore ratæ ab hostili injuria, loci sacri religione. 9 Postquam vidit Hecuba. 10 Furiata. 11 Juvenilibus & tibi inutilibus armis. 12 Sc. te. 13 Quale tu adferre potes. 14 Inutilibus ac decrepitis, cujusmodi tu es, sed longe præstantioribus. 15 Status rerum præsentium. 16 Egeret sc. tali auxilio, quale is præstare posset, cum ferum sit. 17 Filius. 18 Ad me. 19 Quæ miseris in periculis *asylum seu confugii erat locus: quo qui confugissent, immunitatem impunitatemque con-* sequebantur, qui aras amplexi fuissent. Vide quæ nos ad Ter. pag. 271. 20 Pleonasmus. 21 Sacrata, in qua summus Pontifex sedere solebat. 22 Priamum senem. 23 Quam Pyrrhus faciebat in alios, & in hunc facere parabat. 24 Per tela hostilia. Hendiadys. 25 In quibus jam nullus remanserat, ad quem se reciperet. 26 Circumspicit. 27 Vim illaturo, hostili. 28 Tela quo vulnus faceret. 29 Et in proximo est ut teneat. 30 Postquam. 31 Cum difficultate fuga venit. 32 In conspectum Priami & Hecubæ. 33 Mortuus est. 34 Respicit ad illorum opinionem, qui animæ sedem in sanguine esse putant. 35 Hoc tempore. Docet finem vitæ Priami. 36 Manifestam & certam mortem ante oculos videt.

Non

Sæpius 1 Andromache ferre 2 incomitata ſolebat
Ad 3 ſoceros, & 4 avo puerum 5 Aſtyanacta 6 trahebat.
7 Eyado ad ſummi faſtigia 8 culminis: unde
Tela manu miſeri jactabant 9 irrita Teucri.
Turrim in 10 præcipiti ſtantem, ſummiſque 11 ſub aſtra
Eductam tectis, unde omnis Troja videri
Et Danaûm 12 ſolitæ naves & Achaica caſtra,
Aggeſſi 13 ferro circum, 14 qua ſumma labantes
Junctura tabulata dabant, 15 convellimus altis
Sedibus, 16 impulimuſque. ea 17 lapſa repente 18 ruinam
Cum ſonitu trahit, & Danaûm ſuper agmina late
Incidit. at 19 alii ſubeunt; nec 20 ſaxa, nec ullum
Telorum 21 interea ceſſat genus
22 Veſtibulum ante ipſum primoque in limine 23 Pyrrhus
Exultat, telis & 24 luce coruſcus 24 aena.
25 Qualis 26 ubi in lucem coluber 27 mala gramina paſtus,
Frigida ſub terra 28 tumidum quem 29 bruma tegebat,
30 Nunc poſitis novus exuviis, nitiduſque 31 juventa,
Lubrica 32 convolvit 33 ſublato pectore terga

1 Uxor Hectoris. 2 Sine ullis pediſſequis. 3 Priamum & Hecubam, ſocerum & ſocrum Andromaches. 4 Ad avum ejus Priamum. 5 Filium ſuum & Hectoris. q. urbis principem, ἀστὸς ἄναξ: dictum & Scamandrium, ab aliis Neoſſon. Tradunt ſcriptores, hunc a Græcis, capta Troja, e muro aut e turri præcipitem datum fuiſſe. 6 Trahendo ducebat. 7 Per hunc parvum aditum e mediis hoſtibus pervenio. 8 Tecti. 9 Nihil profutura, cum urbs defendi nequiret. 10 Loco alto, unde quis præceps dari poſſet. 11 Fere uſque ad aſtra: hyperbole eſt, 12 Sc. erant. Zeugma. 13 Inſtrumentis ferreis. 14 Ab ea parte, qua ſummæ connexiones tabularum invalidiores & faciliores ad labendum erant. 15 Simul divellimus juncturis, quæ in alto erant. 16 In hoſtes. 17 Diſſoluta. 18 Caſum. 19 Danai ſubintrant locum & munus oppreſſorum. 20 Zeugma. 21 Dum ſic alii ſubirent. 22 Introitum regiæ. 23 Achillis fil. ex Deidamia, Lycomedis filia. 24 Fulgore armorum æreorum. 25 Sc exultat. 26 Ad lucem & ſolem egreſſus. 27 Perniciosis ſeu venenatis herbis. 28 Inflatum veneno. 29 Hiems. 30 Et qui nunc innovatus vetere pelle depoſita. 31 Pelle nova, qualem habuit in juventa. 32 Complicat. 33 Erecto.

1 Arduus ad ſolem, & 2 linguis 3 micat ore 2 triſulcis.
Una ingens Periphas, & 4 equorum agitator Achillis
Armiger Automedon; una omnis 5 Scyria pubes
Succedunt tecto, & flammas ad 6 culmina jactant.
Ipſe inter primos correpta dura 7 bipenni
Limina perrumpit, poſteſque 8 a cardine vellit
Æratos: jamque exciſa trabe 9 firma 10 cavavit
Robora, & ingentem lato dedit ore 11 feneſtram.
12 Apparet 13 domus intus, & atria longa 14 pateſcunt:
Apparent Priami & veterum 15 penetralia 16 regum:
17 Armatoſque vident ſtantes in limine primo.
At 18 domus interior gemitu miſeroque 19 tumultu
Miſcetur; penituſque 20 cavæ 21 plangoribus 20 ædes
Femineis 22 ululant. ferit 23 aurea ſidera clamor.
Tum pavidæ tectis matres ingentibus 24 errant,
Amplexæque 25 tenent 26 poſtes, atque oſcula figunt.
Inſtat 27 vi patria Pyrrhus: nec clauſtra, nec ipſi
Cuſtodes 28 ſufferre valent labat 29 ariete crebro
Janua, & emoti procumbunt 30 cardine poſtes.

1 Erectus. 2 In tres ſulcos ſiſſus, id eſt, lingua, quæ ob celerem motum triplex videtur, id eſt, nunc exerit, nunc inſerit linguam, ſicut micantes nunc erigunt, nunc deprimunt digitos. 3 Per vices ſine ordine movetur. 4 Auriga. 5 Juventus, quæ ex Scyro inſula cum Pyrrho venerat: erat enim Pyrrhus filius Deidamiæ, filiæ Lycomedis, regis Scyri: in cujus domo inter puellas latuit Achilles. 6 Summitatem tectorum. 7 Securi utrinque habente aciem. 8 Ab angulo, ubi eſt quaſi cor januæ, dimovet. 9 Fortia. 10 Perforavit. 11 Aperturam in medio forum, in ſimilitudinem feneſtræ habentium latum hiatum. 12 Conſpicitur. 13 Regia. 14 Patere incipiunt hoſtibus. 15 Domorum ſecreta. 16 Trojanorum. *Defenſores regiæ*, quos mox *cuſtodes* vocat. 18 Ubi femine & infantes erant. 19 Strepitu, perturbatione. 20 Camerata tecta. 21 Immoderato fletu cum corporis agitatione. 22 Lugubrem vocem edunt. 23 Pulchra, micantia ſidera. Hyperbolica locutio. 24 Diſcurrunt. 25 Eos. 26 Quos religione ſacros & ſibi familiares, extremo amplexu, oſculo & valedicto ſalutant. 27 Inſolentia paterna, qua pater ejus Achilles in tali ſucceſſu inſtare ſolebat: ut, *Pyrrhus Achilleida animoſus imagine patris*. 28 Vim ejus ſuſtinere poſſunt. 29 Trabe ingenti ferro præmunita, cornuta fronte in morem arietis [quæ a multitudine retro acta ad majorem impetum, deinde emiſſa propellebatur ad quaſſanda, labefactanda, diruendaque mœnia] frequenter impulſa. 30 Ex loco, in quo fixi erant.

Vix

Fit 1 via vi: 2 rumpunt aditus, 3 primoſque trucidant:
Immiſſi Danai, & late loca 4 milite complent.
Non ſ ſic, aggeribus ruptis cum ſpumeus amnis
6 Exiit, oppoſitaſque evicit 7 gurgite 8 moles,
Fertur in arva furens 9 cumulo, campoſque per omnes
Cum ſtabulis armenta trahit. vidi ipſe furentem
Cæde 10 Neoptolemum, geminoſque in limine 11 Atridas:
Vidi 12 Hecubam, 13 centumque nurus, Priamumque
14 per aras
15 Sanguine 16 fœdantem, 17 quos ipſe ſacraverat, ignes.
Quinquaginta 18 illi 19 thalami, ſpes tanta nepotum,
20 Barbarico poſtes auro 21 ſpoliiſque 22 ſuperbi
Procubuere. 23 tenent Danai, qua 24 deficit ignis.
25 Forſitan &, Priami fuerint quæ fata, requiras.
26 Urbis uti 27 captæ 28 caſum 29 convulſaque vidit
Limina tectorum, & 30 medium in penetralibus hoſtem
Arma diu ſenior deſueta trementibus 31 ævo
Circumdat nequicquam humeris, & 32 inutile ferrum
Cingitur, ac denſos fertur moriturus in hoſtes.
Ædibus in mediis, 33 nudoque ſub ætheris axe
Ingens ara fuit; 34 juxtaque veterrima laurus
35 Incumbens aræ, atque umbra complexa 36 Penates.

1 Tranſitus invitis Trojanis. 2 Rumpendo obſtacula faciunt acceſſus. 3 Quos primos offendunt obſtantes. 4 Militibus, id eſt, agminatim irrumpunt. 5 Tam violenter, ut Græci ferebantur in aulam Priami. 6 Alveum ſuum. 7 Impetu aquarum. 8 Aggeres. 9 Impetu multo aquarum. 10 Pyrrhum novum militem obvios quoſque trucidantem. 11 Agamemnonem & Menelaum. 12 Priami uxorem. 13 Quinquaginta filiorum uxores, natas totidem, vel *centum*, id eſt, plurimas: ut ſit numerus finitus pro infinito. 14 Super aras, quæ miſeris in periculis aſyli ſeu confugii erant locus. 15 *Sacrificiorum*, 16 Imbuentem, cruentantem. 17 Quos ipſe pervigiles ſacraverat in ara Jovis Herczi. 18 In damnum illius. 19 Cubicula, ubi nurus cum maritis cubabant. 20 Phrygio ſeu Aſiatico: ſed Græcis ceteræ omnes gentes habitæ barbaræ. 21 Barbarorum illis affixis. 22 Superbe exſtructi. 23 Occupant ab ea parte. 24 Deeſt. 25 Recitat jam exitum Priami. 26 Trojæ. 27 A Græcis. 28 Excidium. 29 A ſedibus ſuis avulſa. 30 In mediis ædibus. 31 Propter ſenectutem. 32 Quo fruſtra unus uſurus erat. 33 Sub dio. 34 Prope. 35 Inflexa ſupra aram. 36 Deos domeſticos.

Extulit, ac 1 lateri capulo tenus abdidit enſem:
Hæc 2 finis Priami fatorum: 3 hic exitus illum
Sorte tulit, Trojam incenſam & prolapſa 4 vide
5 Pergama; 6 tot quondam populis terriſque 7 ſi
bum
8 Regnatorem Aſiæ 9 jacet ingens litore truncus
10 Avulſumque humeris caput, & 11 ſine nomine co
At me tum primum 12 ſævus circumſtitit horror:
Obſtupui: 13 ſubiit chari 14 genitoris imago,
15 Ut 16 regem 17 æquævum 18 crudeli vulnere
Vitam 19 exhalantem. ſubiit 20 deſerta 21 Creuſa
Et direpta domus, & 22 parvi caſus 23 Iuli.
Reſpicio, &, quæ ſit me circum 24 copia, luſtro.
25 Deſeruere 26 omnes defeſſi, & 27 corpora ſalt
Ad terram miſere, aut 28 ignibus 29 ægra dedere
30 (Jamque adeo 31 ſuper 32 unus eram: cum
na Veſtæ
Servantem, & tacitam ſecreta in ſede latentem

1 In latere Priami uſque ad manubrium, quo capimur. 2 Exitus erat. 3 Hujuſmodi & tam infelicem exitum ille ſortitus eſt. 4 Priamum ſc. 5 Arces Trojanas. 6 Pathos a fortunæ mutatione. Vide Macrob. l. 4. Sat. c. 3. 7 Nobilem, clarum. 8 Imperaverat enim Phrygiæ & Mygdoniæ. Synecd. 9 Qui jacet. Alluſum a Poeta volunt ad hiſt. Pompeji, a Ptolemæi ſatellitibus cæſi, cujus truncus, capite abſciſſo, in litore jacuit. Negant enim Priamo ablatum caput, aut in litore cecidiſſe. Alii a Pyrrho raptatum Priamum ferunt ad tumulum Achillis in Sigæo, ibique prope litus exſtum. Alii Trojam in litore conditam. 10 Amputatum. 11 Non agnoſcendum, *ablato capite*: vel, ſine honore ſepulturæ & inſcriptione nominis, *ignobile*. 12 Ingens. 13 Quia in mentem venit mih Patris Anchiſæ. 15 Poſtq 16 Priamum. 17 Patri me chiſæ coævum. 18 Violente Efflantem. 20 Relicta dom Uxor Æneæ, filia Priam Pathos a puerili ætate, ut Macrob. l. 4. c. 13. 23 A qui Aſtyanacti coævus er Militum ſc. quantus numer matorum, an ſufficere po reſiſtendum hoſtibus. *Cop* mero ſingulari raro pro tu accipitur. 25 Me. 26 27 Præcipitaverunt ſe. 28 pitaverunt ſe in ignes. 29 30 Verſus 22, qui ſequ non admittunt quidam, Deiphobo caſum ſuum rel l. 6. Æn. non conſonent, ic amotos a Tucca Varoque quam adulterini irrepſerin Supereram. Tmeſis. 32

1 Tyndaſida aſpicio: dant 2 clara incendia lucem
3 Erranti, paſſimque oculos per cuncta ferenti.
Illa ſibi infeſtos everſa ob 4 Pergama Teucros,
Et pœnas 5 Danaûm, & 6 deſerti 7 conjugis iras
Præmetuens, Trojæ & patriæ communis 8 Erinnys,
Abdiderat ſeſe, atque 9 aris 10 inviſa ſedebat.
Exarſere 11 ignes animo: 12 ſubit ira cadentem
Ulciſci patriam, & 13 ſceleratas ſumere pœnas.
14 Scilicet 15 hæc 16 Spartam incolumis, 17 patriaſque Mycenas
Aſpicies? 18 partoque ibit 19 regina triumpho?
20 Conjugiumque domumque, 21 patres natoſque videbit?
22 Iliadum turba & Phrygiis comitata miniſtris?
23 Occiderit ferro Priamus? Troja arſerit igni?
Dardanium toties 24 ſudarit ſanguine littus?
25 Non ita. 26 namque etſi nullum 27 memorabile nomen
28 Feminea in pœna eſt, nec habet 29 victoria laudem,
30 Extinxiſſe nefas tamen, & ſumſiſſe 31 merentis
Laudabor pœnas; 32 animumque explevſſe 33 juvabit
Ultricis flammæ, & 34 cineres ſatiaſſe meorum.

1 Helenam Jovis & Ledæ, Tyndari uxore, filiam. 2 Penetralia clarificantia. 3 Per diverſa loca mihi vaganti. 4 Mœnia Trojana. 5 Quas Græci ab ea exigere poſſent. 6 Cum Paridem ſequeretur. 7 Mariti Menelai. 8 Furibundi hujus belli fax. 9 Juxta aras Veſtæ, ad quas confugerat. 10 Non viſa, ſed occulta. 11 Incendia irarum. 12 Inceſſit mihi. 13 De ſceleratæ Helenæ: vel, ſceleris pœnas. 14 Æſtuans apud ſe deliberatio Æneæ Helenam ſtomachantis. 15 Quæ caput & origo mali eſt. 16 Suam patriam. 17 Menelai conjugis ſui patriam. 18 Acquiſito de Trojanis. 19 Tanquam regina. 20 Conjugem ſuum. 21 Parentes, *aut proceres*. 22 Virginum Trojanarum. 23 Poſtquam occiſus ſit enſe ferreo. 24 Irrigatum ſit. Hæ interrogationes indignitatem rei exaggerant in deliberatione. 25 Sc. *fiet*: atque ita negat talem triumphi ſpeciem Helenam in patriam reportaturam. 26 Tacitæ cuidam objectioni occurrit. 27 Memoria dignum. 28 Quam d: femina ſumam. 29 In feminam. 30 Li; quamquam nefas eſt extinxiſſe eam. 31 Meritas, vel, de ea quæ bene meruit. 32 Animum vindictæ cupidine inflammatum. 33 Delectabit. 34 Umbras civium occiſorum & manes hac hoſtia inferiis placaſſe; quos in ſepulchris habitare perſuaſum erat, & hoſtiarum ſanguine ſatiari. *Vide* quæ nos ad Flor. p. 210.

Talia

Talia 1 jactabam, & furiata mente 2 ferebar;).
Cum mihi se, non ante oculis tam clara, videndam
Obtulit, & pura per noctem in luce refulsit
Alma 3 parens, confessa Deam; qualisque videri
4 Cœlicolis & quanta solet: 5 dextraque prehensum
Continuit, 6 roseoque hæc insuper addidit ore:
7 Nate, quis indomitas tantus dolor excitat iras?
Quid furis? aut quonam 8 nostri tibi cura recessit?
Non 9 prius aspicies, ubi fessum ætate parentem
Liqueris Anchisen? 10 superet conjuxne Creusa,
Ascaniusque puer? quos 11 omnes undique Grajæ
Circum 12 errant acies: &, ni mea cura 13 resistat
Jam flammæ 14 tulerint, 15 inimicus & 16 hauserit en
Non tibi 17 Tyndaridis 18 facies 19 invisa Lacænæ
20 Culpatusve Paris, divûm 21 inclementia, divûm
Has evertit opes, 22 sternitque a 23 culmine Troja
24 Aspice; (namque omnem, quæ nunc 25 obduc
tuenti
Mortales 26 hebetat visus tibi, & humida circum
Caligat, 27 nubem eripiam: tu ne qua 28 parentis
Jussa time, neu 29 præceptis parere recusa)
Hic, 30 ubi disjectas moles, avulsaque 31 saxis

1 Inaniter dicebam. 2 Concitabar. 3 Venus. 4 A cœlestibus eadem habitantibus: nam majores esse credebant habitu corporis Deos, quam homines. 5 Per dextram meam, qua Helenæ idem minabar. 6 Fragranti & pulchro in morem rosæ. Sic Æn. 3. rosea cervice refulsit. 7 Oratio Veneris, qua filium hortatur, ut pietatis potius, quam iræ aut vindictæ, rationem habeat. 8 Quam de nobis habere debes. Georg. 4. Aristæus ad matrem: *Aut quo tibi nostri Pulsus amor.* 9 Potius. 10 Superfit in vita. 11 Anchisem, Creusam & *Ascanium*. 12 Divagantur. 13 Restitisset. 14 Absumpsissent & absumpsissent omnes eos. 15 inimicis illatus. 16 Occidi eos. 17 Helenæ Laconicæ Spartanæ. 18 Pulchritudo fac 19 Odiosa tibi, eo quod ob Trojam eversam putes. 20 dicitur in culpa esse, crimi sus. 21 Sævitia Deorum. C sam Trojani excidii ab Hel in Deos transfert. 22 Prosses 23 Imperii. 24 Q. d. Vi potes, an vera dicam. 25 Su ducta tibi intueri volenti. Obtundit. 27 Perturbation 28 Mea, quæ parens sum. 29 rentis tuæ, quæ sunt: *Eripe, te, fugam, finemque impone labori*. 30 Postquam. 31 M rum.

Sax

1 Tyndaridis aſpicio: dant 2 clara incendia lucem
Erranti, paſſimque oculos per cuncta ferenti.
3 Quippe ſibi infeſtos everſa ob 4 Pergama Teucros,
Poenas 5 Danaûm, & 6 deſerti 7 conjugis iras
Praecinuens, Trojae & patriae communis 8 Erinnys,
Miſcerat ſeſe, atque 9 aris 10 inviſa ſedebat.
Ardet 11 ignes animo: 12 ſubit ira cadentem
Ulcì patriam, & 13 ſceleratas ſumere poenas.
14 Scilicet 15 haec 16 Spartam incolumis, 17 patriaſque Mycenas
Aſpiet? 18 partoque ibit 19 regina triumpho?
20 Conjugiumque domumque, 21 patres natoſque videbit?
22 Iliadum turba & Phrygiis comitata miniſtris?
23 Occiderit ferro Priamus? Troja arſerit igni?
Dardanium toties 24 ſudarit ſanguine litus?
25 Non ita. 26 namque etſi nullum 27 memorabile nomen
28 Femina in poena eſt, nec habet 29 victoria laudem,
30 Exciſſe nefas tamen, & ſumſiſſe 31 merentis
Laudabor poenas; 32 animumque expleſſe 33 juvabit
Ultricis flammae, & 34 cineres ſatiaſſe meorum.

---

1 Tyndaridem Jovis e Leda, Tyndareo, filiam. 2 Penetrabilia lucentia. 3 Per diverſa vaganti. 4 Moenia Trojae. 5 Quas Graeci ab ea poſſent. 6 Cum Paridem ſecuta. 7 Mariti Menelai. 8 Furiam hujus belli fax. 9 Deae Veſtae, ad quas confugerat. 10 Non viſa, ſed occulta. 11 Incendia irarum. 12 Venit mihi. 13 De ſceleratis hoſtibus: vel, ſceleris poenas. 14 Cogitans apud ſe deliberatio Aeneae. 15 Helenam ſtomachantis. 15 Quae caput & origo mali eſt. 16 Suam patriam. 17 Menelai conjugis ſui patriam. 18 Acquiſitis de Trojanis. 19 Tanquam regina. 20 Conjugem ſuum. 21 Parentes, aut proceres. 22 Virginum Trojanarum. 23 Poſtquam occiſus ſit enſe ferreo. 24 Irrigatum ſit. Hae interrogationes indignitatem rei exaggerant in deliberatione. 25 Sc. fiet: atque ita negat talem triumphi ſpeciem Helenam in patriam reportaturam. 26 Facinus cuidam objectioni occurrit. 27 Memoria dignum. 28 Quam dicit feminam fumam. 29 In feminam. 30 Quamquam nefas eſt extinxiſſe eam. 31 Meritas, vel, de ea quae bene meruit. 32 Animum vindictae cupidine inflammatum. 33 Delectabit. 34 Umbras civium occiſorum & manes hac hoſtia inferiis placaſſe; quos in ſepulchris habitare perſuaſum erat, & hoſtiarum ſanguine ſatiari. Vide quae nos ad Flor. p. 218 Talia

Tum vero omne mihi viſum 1 conſidere in ignes
Ilium, & ex 2 imo verti 3 Neptunia Troja.
4 Ac veluti ſummis antiquam in montibus ornum
Cum ferro acciſam crebriſque bipennibus inſtant
Eruere agricolæ certatim; illa 5 uſque 6 minatur,
Et tremefacta 7 comam concuſſo vertice 8 nutat;
9 Vulneribus donec paulatim evicta 10 ſupremum
Congemuit, traxitque jugis avulſa 11 ruinam.
Deſcendo, ac ducente 12 Deo flammam 13 inter & 14 hoſtes
15 Expedior. dant tela locum, flammæque 16 recedunt.
Atque ubi jam 17 patriæ 18 perventum ad limina 19 ſedis,
Antiquaſque domus; genitor, quem 20 tollere in altos
Optabam 21 primum montes, primumque 22 petebam,
Abnegat exciſa 23 vitam producere Troja,
Exiliumque pati. Vos o, quibus 24 integer ævi
Sanguis, ait, 25 ſolidæque 26 ſuo ſtant robore vires,
27 Vos agitate fugam.
Me ſi cælicolæ voluiſſent ducere vitam,
Has mihi ſervaſſent 28 ſedes. 29 ſatis una ſuperque

1 Reſolvi in carbones ignitos. 2 Sc. *fundo*, id eſt, funditus everti. 3 A Neptuno & Apolline condita aut muris cincta. 4 Sic Græci, faventibus Diis, everterunt Trojam, ut ruſtici ornum. 5 Continuo. 6 Ruinam. 7 Ramos. Metaphora ab animali ad non animal. 8 Vacillat. 9 Crebris ictibus ferri. 10 Supremum gemitum dedit. 11 Aliarum arborum. 12 Venere, numine Veneris, quæ mas & femina perhibetur, a Cypriis barbara culta, ſed veſte muliebri, cum ſceptro ac ſtatua viri: quin & Sexe utriuſque eſſe generis autumant. Vide Macrob. 3. Sat. 8. c. 13 Anaſtrophe. 14 Inter flammas hoſtiles, Hendiadys. 15 Expeditus *ingredior*: vel, impeditis extrahor. Metaphora ab animalibus, quæ, pedibus laqueo impeditis, difficulter ſe evolvunt. 16 A me. 17 Patris mei Anchiſæ. 18 Eſt a me & matre. 19 Habitationis. 20 Exportare. 21 Præcipuum, vel ante filium & uxorem. 22 Appetebam. 23 Diutius victurum. 24 Non minutus. Juvenes, intelligit: quia non eſt integer ſanguis in ſenibus, in quibus ille per ætatem minuitur; unde ille tremor. Sic l. 9 *Atque integer ævi Aſcanius*. Horat. Od. 12. l. 1. *integer vitæ*. 25 Plenæ, firmæ. 26 Proprio & conveniente, ſine alterius auxilio, quo eget Anchiſes. 27 Qui juvenes eſtis, cogitate de fuga. 28 Habitationem. 29 Satis ſuperque eſt, quod Trojani ab Hercule ſub Laomedonte ſemel exciſam vidimus, expugnatæ urbi ſuperſtites.

Vide

idimus excidia, & captæ 1 superavimus urbi.
c o, 2 sic 3 positum adfati discedite corpus.
ego manu mortem inveniam. 5 miserebitur hostis,
Exuviasque petet. 7 facilis jactura sepulchri.
Jam pridem invisus Divis & inutilis annos
Demoror: ex quo 10 me divûm pater atq; hominû 11 rex
ulmine 12 afflavit 13 ventis, & 14 contigit 15 igni.
Talis perstabat memorans, 17 fixusque manebat.
s contra 18 effusi lacrymis, conjuxque, Creusa,
miusque, omnisque 19 domus, ne 20 vertere secum
ta pater, fatoque 21 urgenti incumbere vellet.
negat, inceptoque & 23 sedibus hæret in isdem.
in arma 24 ferox, mortemque miserrimus opto.
quod consilium, aut quæ jam fortuna dabatur?
ne 25 efferre pedem, genitor, te posse relicto
perasti? 26 tantumque nefas patrio excidit ore?
27 nihil ex tanta superis placet urbe relinqui;
t sedet hoc animo, perituræque addere Trojæ
que tuosque 28 juvat: 29 patet isti janua letho.
Jamque aderit multo Priami de 31 sanguine Pyrrhus,

1. Superstites fuimus. Sic l. 3, *quid puer Ascanius? superatne, vescitur aura Ætherea?* 2 tali animo & zelo. 3 Sinas sedibus, id est, me pro ortuo & conclamato hic relinsse ex more: ter Vale dicto. n. 3. *æternumque vale.* 4 Mea, est, & irruam in hostes, ut interficiant. 5 Senectutis meæ, occidit me. 6 Spoliabit me. Pro nihilo reputabo, si funero sepultus. *Nec tumulum curo. sepelit natura relictos.* Mœcenas. *patet omnis tellus, Quæ genuit, ea tegitur, qui non habet urnam.* can. 8 Jam a pusculo tempo- 9 Detineo & extendo. 10 De neris concubitu gloriantem. 11 viter. 12 Leviter tetigit. 13 ctum, id est, levi contactu. 14 n tamen prostravit. 15 Ful- minis. 16 Talibus dictis perseverabat in moriendi consilio. 17 Obstinatus. 18 Effusi in lacrymas: vel effusis lacrymis. 19 Familia. Metonym. Cic. *Tota domus te, salutat.* 20 Evertere, destruere 21 Ipsum ad præsentem mortem impellenti. 22 Constantissime negat precibus nostris acquiescere. 23 Firmis sententiis. 24 Trahor & excitor. 25 Nedum fugere. 26 Tam iniquum de pietate mea judicium, ut velim te deserere cædi expositum: aut ut tu velis nos hic morantes una perire. 27 Si hoc (nihil relinqui) firmiter decretum est tibi, stat sententia. 28 Delectat. 29 Aditus & modus patet ad illud tam ignobile, quod tamen assequar, mortis genus. 30 Statim revertentem a cæde Priami. 31 Sanguinis effusione.

1 Natum ante ora patris, 2 patrem qui obtruncat ad aras.
Hoc erat, alma parens, quod me per tela, per ignes
Eripis, ut mediis 3 hostem in 4 penetralibus, utque
Ascanium, patremque meum, juxtaque Creusam,
Alterum in alterius mactatos sanguine cernam?
Arma, viri, 5 ferte arma; 6 vocat lux ultima victos.
Reddite me 7 Danais: finite instaurata revisam
Prælia. nunquam omnes hodie moriemur inulti.
8 Hic ferro accingor rursus, clypeoque sinistram
Insertabam 9 aptans, meque extra tecta ferebam.
10 Ecce autem complexa 11 pedes in limine 12 conjux
Hærebat, parvumque 13 patri tendebat Iulum:
14 Si 15 perituros abis, & nos rape in 16 omnia tecum:
Sin aliquam 17 expertus sumtis 18 spem ponis in armis,
19 Hanc primum tutare domum 20 cui parvus Iulus,
Cui pater, & conjux 21 quondam tua dicta 22 relinquor?
Talia 23 vociferans gemitu 24 tectum omne replebat,
Cum subitum dictuque 25 oritur mirabile 26 monstrum.
Namque 27 manus inter mæstorumque ora parentum,

1 Politem in conspectu patris Priami: supra, *Qui nati coram me cernere letum fecisti*. 2 Priamum. 3 Qui jam aderit. 4 Domus paternæ. 5 Adferte in hostes. 6 Ultimum tempus vitæ expetit ad mortem nos victos. 7 Græcis, quibus me mater eripuit. 8 Hoc tempore armo & instruo me ad certamen subeundum. 9 Eam loris clypei. 10 Ita Andromache, Il. 6. Hectorem, ad bellum prodeuntem, remorari domique continere laborat. Παῖδ' ἐπὶ κόλπον ἔχουσ'. 11 Meos. 12 Creusa. 13 Mihi patri porrigebat. 14 Et clamavit, si, &c. 15 eo animo, ut pereas. 16 Pericula, id est, in mortem. Ejusdem generis est affectus Halcyones apud Ovid. 11. Met. *Quid tua si flecti precibus sententia nullis Charo potest conjux, nimiumque es certus eundi, Me quoque tolle simul; certe jactabimur una*. Imo etiam uxoris ipsius Ovid. l. 1. Trist. El. 3. *Tum vere conjux humeris abeuntis inhæres*, &c. 17 Peritus armorum. 18 Salutis. 19 Nostram domum. 20 Domui. 21 Dum mecum vere constituisti. 22 A te. 23 Creusa. 24 Totam domum. 25 Ostentatur. 26 Prodigium. 27 Dum mater filium patri porrigeret.

Eos

imus excidia, & captæ 1 superavimus urbi.
o, 2 sic 3 positum adfati discedite corpus.
4 manu mortem inveniam. 5 miserebitur hostis,
exuviasque petet. 7 facilis jactura sepulchri.
in pridem invisus Divis & inutilis annos
ssoror: ex quo 10 me divûm pater atq; hominũ 11 rex
ruis 12 afflavit 13 ventis, & 14 contigit 15 igni.
ulia perstabat memorans, 17 fixusque manebat.
ntra 18 effusi lacrymis, conjuxque Creusa,
ulusque, omnisque 19 domus, ne 20 vertere secum
ua pater, fatoque 21 urgenti incumbere vellet.
ubegat, inceptoque & 23 sedibus hæret in isdem.
ua arma 24 feror, mortemque miserrimus opto.
ui quod consilium, aut quæ jam fortuna dabatur?
Crede 25 efferre pedem, genitor, te posse relicto
26 tantumque nefas patrio excidit ore?
Si nihil ex tanta superis placet urbe relinqui;
Si hoc animo, perituræque addere Trojæ
Te tuosque 28 juvat: 29 patet isti janua letho.
Hæque aderit multo Priami de 31 sanguine Pyrrhus,

ertites fuimus. Sic l. 3. *Ascanius?* superatne, *aura Ætherea?* 2 animo & zelo. 3 Sisedibus, id est, me pro conclamato hic relimore: ter Vale dicto. *Æternumque vale.* 4 hlea, irruam in hostes, ut ciant. 5 Senectutis meæ, me. 6 Spoliabit me. ilo reputabo, si fuero . *Nec tumulum cure. sepultura relictos.* Mœcenas. *nia tellus, Quæ genuit ca-, qui non habet urnam.* 8 Jam a pluisculo tempotineo & extendo. 10 De concubitu gloriantem. 11 . 12 Leviter tetigit. 13 id est, levi contactu. *14* pem *prostravit.* 15 *Ful-*minis. 16 Talibus dictis perseverabat in moriendi consilio. 17 Obstinatus. 18 Effusi in lacrymas: vel effusis lacrymis. 19 Familia. Metonym. Cic. *Tota* domus *te. salutat.* 20 Evertere, destruere 21 Ipsum ad præsentem mortem impellenti. 22 Constantissime negat precibus nostris acquiescere. 23 Firmis sententiis. 24 Trahor & excitor. 25 Nedum fugere. 26 Tam iniquum de pietate mea judicium, ut velim te deserere cædi expositum: aut ut tu velis nos hic morantes una perire. 27 Si hoc (nihil relinqui) firmiter decretum est tibi, stat sententia. 28 Delectat. 29 Aditus & modus patet ad illud tam ignobile, quod tamen affectas, mortis genus. 30 Statim reverteant a cæde Priami. 31 Sanguinis effusione.

Signantemque 1 vias: tum longo 2 limite 3 ſulcus
Dat lucem, & late circum loca 4 ſulphure fumant.
Hic vero 5 victus genitor ſe tollit ad auras,
Adfaturque Deos, & 6 ſanctum ſidus adorat.
7 Jam jam nulla mora 8 eſt. ſequor, & qua ducitis, adſu
Dii patrij, ſervate 9 domum, ſervate 10 nepotem.
11 Veſtrum hoc augurium, veſtroque in 12 nu
Troja eſt.
13 Cedo equidem, nec, nate, 14 tibi comes ire rec
Dixerat 15 ille: & jam per mœnia 16 clarior 17 i
Auditur, propiuſque 18 æſtus incendia volvunt.
19 Ergo age, chare pater, cervici 20 imponere no
Ipſe ſubibo humeris, nec me labor iſte gravabit:
21 Quo res cumque cadent, unum & commune p
clum,
Una ſalus 22 ambobus erit. mihi parvus Iulus
Sit comes, & 23 longe 24 ſervet veſtigia conjux.
Vos famuli, quæ dicam, animis advertite veſtris.
Eſt 25 urbe egreſſis 26 tumulus templumque vetuſt
27 Deſertæ Cereris, 28 juxtaque antiqua 29 cupreſſu

1 Per quas nobis fugiendum erat. 2 Metaphora ab agrorum cardinibus, in quibus proprie limites ſunt, qui agros dividunt. 3 Oblongus tractus. 4 Odore ſulphureo, qui mortem Anchiſæ portendebat. Sulphureæ materiæ fuiſſe fulmina, faces, & alios ignes divinos opinabantur veteres; atque hinc θεῖον ſulphuri nomen. 5 Revocatus ab inſtituto Deorum portentis, ſive firmato augurio. 6 A Diis miſſum, aut bonæ rei ſignificativum. 7 Et inquit, *jam jam*, &c. 8 In me. 9 Familiam, genus. 10 Aſcanium. 11 A vobis profectum. 12 Protectione, poteſtate. 13 A proposito meo. 14 Tecum. 15 Pater Anchiſes. 16 Qui vicinior *erat*. 17 Crepitus ab igne pro*cedens*. 18 Calores ex incendiis provenientes. 19 Quia jam c fiſti, & ignis propinquat. 20 S ne ut imponaris. 21 Quocum id eſt, in quamcumque par aut eventum. Tmeſis. 22 No 23 E longinquo, procul ſeq tur: ne ab hoſte advertamur ti. ſimul. 24 Obſervet. 25 O ditur ab iis, qui egreſſi ſunt T jam. 26 Colliculus quidam. Vel, quia Cereris fana in re fibus ſemper fundata, ad me riam derelictæ Cereris & e tæ filia rapta: vel, quia arvo Dea extra urbem poſita: vel, cultus jam deſuetus per dece lem obſeſſionem. 28 Hunc mulum & hoc templum. 29 arbor Diti ſacra, & funeb gnum ad domus funeſtas, m mo nobilium apud Romanos, ta ætas & templa conſeri. Reb

a I patrum multos 2 ſervata per annos.
ex diverſo 4 ſedem veniemus in unam.
itor, cape 5 ſacra manu, patrioſque Penates,
ello e tanto digreſſum & cæde recenti,
e nefas; donec me 7 flumine vivo

us, 8 latos humeros 9 ſubjectaque colla
ſuper, fulvique inſternor 11 pelle leonis;
sioque oneri. 13 dextræ ſe parvus Iulus
t, ſequiturque patrem non paſſibus 14 æquis:
ſubit conjux. 16 ferimur per 17 opaca locorum,
quem dudum non ullis injecta movebant
adverſo 18 glomerati ex agmine Graji,
terrent auræ: ſonus 19 excitat omnis
ſpectum, & paritor 21 comitique 22 onerique timentem.
propinquabam portis, omnemque videbar
23 viam; ſubito cum creber ad aures
pedum 24 ſonitus: 25 genitorque per umbram
ne, Nate, exclamat, fuge, nate; 26 propinquant.

a noſtrorum. 2 Observenerata. 3 Ex diis ſive itineribus. 4 Quæ Æneæ Panthus t ante cædem factam i A cæde, aut etiam ientibus nefas ſacra fluviali aqua prius ificatis. 7 Aqua ſem-Vide Macrob. Sat. Lati humeri inſteri. 9 Quæ patri ſubert. l. 4. El. 1. *Cùm i tremulus cervice pevérita oſt humeros ures*. Vide Ovid. 13. rſuper. 11 Tractum antiquis Heroibus, & horroris gratia ad neutrendum ferarum ne *præcipuæ ſcenarum*, *ut*. 12 *Et ſuſcipio pa-*trem in humeros, ſuper veſtem & pellem iſtam 13 Mea. 14 Inæqualibus, quia longe brevioribus, ſed puribus: alioqui patrem dimiſiſſet. 15 A tergo ſequitur. 16 Trahimur impetu horroris. 17 Opacitatem: ut, *clauſa domorum*, *ſtrata viarum*, &c 18 In formam glomeris circum me collecti. Ducta Metaphora a glomere, in quo fila in globi ſpeciem ſunt collecta. 19 Ad fugam, vel ad horrorem. 20 Dubium, perplexum Metaphora. 21 Iulo. 22 Patri. 23 Periculoſam. 24 Strepitus 25 Anchiſes territus pavenſque videtur ſibi per imaginationis umbram videre, quæ non ſunt: certe, quæ cæco, immoto *fulminis* afflato ventis, conſpici nequaquam poſſent. 26 Hoſtes *appropinquant*.

1 Ardentes clypeos, atque ære 2 micantia cerno.
Hic mihi neſcio quod trepido 3 male numen amic
4 Confuſam eripuit mentem. namque 5 avia cu
Dum ſequor, & nota excedo regione viarum;
Heu! miſero conjux 6 fatone erepta Creuſa
7 Subſtitit, erravitne 8 via, ſeu laſſa 9 reſedit,
Incertum; nec poſt 10 oculis eſt reddita noſtris:
Nec prius amiſſam 11 reſpexi, 12 animumque 13 re
Quam 14 tumulum antiquæ Cereris 15 ſedemque ſacr
Venimus. hic 16 demum collectis 17 omnibus 18
Defuit; & 19 comites, natumque, virumque fefel
Quem non 20 incuſavi 21 amens hominumque Deorum
Aut quid in everſa vidi 22 crudelius urbe?
Aſcanium, Anchiſemque patrem, Teucroſque Pen
Commendo ſociis, & 23 curva valle recondo.
24 Ipſe urbem 25 repeto, & cingor fulgentibus a
26 Stat 27 caſus renovare omnes, omnemque reve
Per Trojam; & rurſus caput objectare periclis.
Principio muros, 28 obſcuraque limina portæ,

1 Ferreos candefactoſque. 2 Reſplendentia. Quidam hæc Æneæ verba eſſe volunt. 3 Quis Deus non ſatis favorabilis, iratus, inimicus. Ut ſupra: *Eſt ſatis* male fida *carinis*. Genium malum intelligit. Priſci arbitrabantur, ſingulis binos genios aſſignatos: quorum alter ſalutem, alter perniciem moliretur. Quos ſecuti Theologi hominibus, recens natis, Angelum bonum & malum aſſignant. 4 Attonitum, amentem animum. 5 Loca inacceſſa, ubi non erat via, ſaltem trita. 6 Voluntate Deorum. 7 Manſit ſtans. 8 Per viam ſibi incognitam. 9 Remanſit ſedens. 10 Niſi in umbris. Tantum enim umbram ejus vidit. 11 Retroſpiciendo percepi. 12 A numine male *amico*. 13 Ab inſtituto currendi *ad tumulum*, ut patrem & filium ſalvem. 14 Ad collici 15 Templum. 16 Tandem ex diverſo convenerant Aliis. 18 Illa ſola. 19 Spe ſellit comitum, &c. quia, fuiſſet, omnes ſimul aufu mus. 20 Criminatus ſum Factus ſine mente, propte patientiam amiſſæ conjugi Triſtius. Catul. *Quid f hoſtes capta crudelius urbe?* ob circumjectos montes: v vicina litora, quæ curva tur. 24 Hyſteron proteron cingor armis, atque urbe peto. 25 Quæſitum con amiſſam. 26 Placet, & dec eſt mihi, velutque fixum i mo & immotum. 27 Quc us obieram. 28 Per noctc culta, nec omnibus nota. *ſeſſaque limina portæ*.

Qua gradum extuleram, repetoq; & 2 veſtigia retro
ſervata ſequor per noctem, & 3 lumine luſtro.
rror ubique 4 animos; ſimul ipſa ſilentia terrent.
le 5 domum, ſi forte pedem, ſi forte 6 tuliſſet,
refero. 7 irruerant Danai, & 8 tectum omne te-
nebant.
licet ignis 10 edax ſumma ad 11 faſtigia vento
volvitur: 12 exſuperant flammæ; 13 furit æſtus ad auras,
eado, & 14 Priami 15 ſedes arcemque 16 reviſo,
ſum 17 porticibus 18 vacuis Junonis 19 aſylo
Phœnix 21 lecti 22 Phœnix & dirus Ulixes,
eram aſſervabant. 23 huc undique Troia 24 gaza
ædibus erepta 25 adytis, 26 menſæque deorum,
Cæteréque auro ſolidi, 28 captivaque 29 veſtis
Congeritur. 31 pueri & pavidæ longo ordine matres
ant circum.
ſus quin etiam 32 voces jactare per 33 umbram
plevi clamore vias, mæſtuſque Creuſam

er quam egreſſus fueram. 2 , id eſt, viam remetior. 3 lis, non face, nec incendii ine, circumſpicio. 4 Meos. deam. 6 Rediiſſet domum ſa. 7 Et quum eo veniſſem, *erant*, &c. 8 Totam meam am occupabant. 9 Illico, m: ſumptum a judiciis. 10 ſumma. 11 Culmina domus. Evidenat domum. 13 Fravehementer crepitat & exſiad auras. 14 patris Creuſæ. Regiam. 16 Quia prius eam rat. 17 Sc. *in*. 18 Amplis. eco immunitatem concedenı quo neminem ad ſupplicibstrahere licebat, qui erat ıcela Junonis. Dictum *Ἀσυλον ἀπὸ τῦ συλᾶν*, id eſt, *ſpoprædor*: vel, *ἀπὸ τῦ σύρω*. lt, *trahо*, quod fugienti illuc a non detrahebantur. Eſt m *α*, particula *privativa*: unde *Aſylum* eſt locus, a quo nemo extrahi aut rapi poſſit. In ſacris literis *urbes perfugii* dicuntur. Aſyla, quæ Deus ipſe conſtituit certis quibuſdam caſibus, atque iis, qui delicta non voluntaria commiſerant. Vide Deut. 4. 41. 42. 20 Prædarum. 21 Electi. 22 Amyntoris filius. 23 In hanc porticum & aſylum Junonis. 24 Vox Perſica, quæ regiam pecuniam, theſaurum & divitias proprie ſignificat. 25 Locis templi ſecretioribus, & ſacratis, quæ nulli, præterquam ſummo ſacerdoti, adire olim licebat. 26 Explicat, quæ Gaza dixerit. 27 Pocula ſacrificatoria, facta ex ſolido auro. 28 Captivorum. 29 Veſtes & ornamenta ſimulachrorum. 30 In commune præda poſtea dividenda. Zeugma. 31 Captivi abducendi. 32 Clamare. 33 Tenebras.

ingeminans 1 iterumque iterumque vo-

, & tectis urbis ſine 3 fine furenti,
nulacrum atque ipſius umbra Creuſæ
nte oculos, & 5 nota major imago.
6 ſteteruntque 7 comæ, & vox faucibu 8

adfari, & curas his demere dictis:
n 10 inſano 11 juvat indulgere dolori,
conjux? non hæc ſine 13 numine divûm
ec te hinc 14 comitem aſportare Creuſam
ſinit 15 ſuperi regnator Olympi.
16 exſilia, & 17 vaſtum maris æquor aran-

8 Heſperiam venies: ubi 19 Lydius, arvi
ima virûm, leni fluit 21 agmine 22 Thybri
rès lætæ, regnumque, & 25 regia conjux
acrymas 26 dilectæ 27 pelle Creuſæ.

ritus funebres pri-
. Nequicquam ait
xorem, de qua jam
eſſe crederet. 2
3 Modo, aut men-
er mihi ereptum.
erat major, quam
noram, id eſt,
iam ea ipſa, cu-
t. 6 Stupore adeo
uantitate ſyllabæ,
Grammatici Sy-
t. 7 Capilli. 8
t, non potui lo-
ſum. *Lingua hæret* ſa aut imago ejus
t. 10 Magno &
enti. Sic Ecl. 9.
ſine littora ſtultus. rœbo: inſano *Caſ-*
amore. 11 Dele-
re, operam dare.
ſinu & volun-

tate Deorum. 14 Sociam itine-
ris tui vi & clam portari. 15
Jovis periphraſis. 16 Sc. *veſtra*.
17 Amplum mare navigandum
eſt. Metaphora ab agris. 18 Ita-
licam. 19 Thuſcus. Namque Ly-
di, Tyrrheno duce, in hac Ita-
liæ parte conſederant. *Ubi Ly-*
dia quondam Gens bello præclara
jugis inſedit Hetruſcis, l. 8. 8
10. 20 Pinguia, fertilia. 21 Flu-
xu, impetu aquarum. 22 Thy-
ris. Syncope. Albula initio fl-
ctus, verum quod in trajectu
ejus, Tiberinus, Albanorum re-
ſubmerſus fit, Tiberis nomen ac-
citus eſt. labitur ex Apennini
monte. 23 Ad Tiberim in Ita-
lia. 24 Conſolatur a ſpe com-
modarum & ſuavium rerum. 25
Lavinia Latini regis filia. 26
Quas effundis ſuper me Cre-
tibi dilecta.

Non ego 2 Myrmidonum ſedes 3 Dolopumve ſuperbas,
aspiciam, 4 aut Grajis ſervitum matribus ibo,
Dardanis, & divæ Veneris nurus;
ſed me magna deûm genitrix 7 his detinet oris.
Jam vale, & 8 nati ſervа communis amorem
Quem tibi dicta 9 dedit, lacrymantem 10 & multa volentem
Dereliquit, 11 tenuesque recessit in auras.
Ille 12 conatus 13 ibi 14 collo dare bracchia 15 circum,
Et frustra comprensa 17 manus effugit imago,
Par levibus ventis, 19 volucrique simillima 19 somno.
Sic demum 21 ſocios, consumta nocte, revisо.
Inque 22 hic ingentem comitum 23 affluxisse novorum
Invenio admirans 24 numerum; 25 matresque, virosque,
Collectam 26 exilio pubem, miserabile vulgus:

Nempe enim in nostris hostium veni, inter captivas ditionibus. 2 Theſſalorum populorum. 3 Sociorum Ulyſſi. 4 Allusiones pro Græcis Romanis. Vide ſupra. 4 At nunc Troja, *modo regia conjux*, *modo dicta parens*, *Aſia* quondam *imago*, ſe Penelopæ Ithacam conqueritur abiiſſe. Hor. 13. Met *modo magnæ Maximus*, &c. 5 Ego Dardanius, & ab illo inclyto vir filio, oriunda. Pathos ſermone. 6 De Creuſa mentio proditum eſt, a Deſſa Cybele & Venere Græcis præreptam eſſe, & vindicatam in libertatem. Alii putant, Virgilius hic innuere, Creuſam eſſe mortuam, & ſepultam tellure Phrygia: terram, *communem omnium parentem*, *Matrem Deûm* vocans. 7 In his regionibus. 8 Juli Aſcanii. 9 Creuſa. 10 Memorabiles. 12 Τοῖς μὲν ἐπιπλήσσων, ἀλλοῖ τί μοι θυμὸς ἄνωγε, Τοῖς δ' ἐμοὶ ἐν μεγάροισι γυναικῶν ἔκλυον ἀκὴν καὶ ἐνίσπω ἔπταρ. Odyſſ. 11. 13 Eo tempore, quo aufugerat. 14 Ejus. 15 Per circuitum complectendo ea. 16 Quia contineri nequibat. 17 Meas. 18 Similis. 19 Cito avolanti phantaſmati. 20 Id eſt, certior factus, quia conjugem amiſſam recuperare non poteram. 21 Quos in monte Ida dereliquerat in valle reconditos. 22 Ubi meos reliqueram. 23 In morem fluctuum adveniſſe. 24 Si Dareti Phrygio credimus, 3400. 25 Matronas. 26 *Ad exilium* mecum obeundum.

Undique convenere, animis opibusque parati;
In quascumque velim 2 pelago deducere terras.
3 Jamque 4 jugis summis 5 surgebat Lucifer 6 Ida
7 Ducebatque diem; Danaique obsessa tenebant
Limina portarum; nec spes 8 opis ulla dabatur.
9 Cessi, & 10 sublato 11 montem genitore petivi.

1 Sc. *secum*. 2 Per pelagus. 3 Auroræ descriptio. 4 Super verticem Solis & stellæ Poetis, ex opinione & sensu vulgi, dicuntur montes prospicere, & ex pelago oriri. 5 Oriebatur stella matutina lucem ferens. 6 Montis Phrygiæ in Phrygia. 7 Ferebat; quia solem præcedens nuntiat esse diem. 8 Servandæ aut reperandæ urbis. 9 Locum dixi fatis, per Laocoontis exitum, per diligentiam matris, quæ mihi Deos potius, quam Græcos inimicos ostendit, per infantem ex filii mei vertice, per lamentationes patris, & reliquas voces uxoris. 10 Humeris meis. 11 Idam.

P. VIRGILII MARONIS

NEIDOS

LIBER III.

ARGUMENTUM.

Troja, Æneas, collectis suorum reliquiis, quæ cædi flamæ superfuerant, parataque apud Antandrum viginti navium classe in Thraciam defertur: ubi cum futuræ urbis fundamenta jaceret, territus Polydori, a Polymnestore cæsi, prodigio perit. Consultoque ibi Apollinis oraculo, cum antiquas suæ matrem, hoc est, primam originis suæ terram esse didicisset, falsa Anchisæ patris interpretatione adductus, Cretam petit. Verum cum ibi quoque, positis jam mœnibus, domos pestilentia exagitaretur, in somnis monitus a Diis penatibus, iterum Italiam petit. Ibi subito oborta tempestate primum Strophadas insulas appulsus, ab Harpyjis infestatur; mox Actium, in honorem Apollinis ludos celebrat. Inde Corcyram Cephallenas, Epirum tenet, quæ id temporis Heleno Priami filio, cui post Pyrrhi cædem Andromache in conjugium cesserat, regenda Æneam hospitio excipit, omnique humanitatis genere fovet, immittentibusque terra mariique periculorum certos. Æneas, relicta Epiro, Tarentum, primamque Italiæ partem invectus, ad eam Siciliæ partem, quæ Ætnæ mons appellitur. Ibi Achæmenidem ab Ulyſſe in Cyclopis antro, suppliciem recipit; edoctusque ab eo de Cyclopum ferocia, inde anchoras solvit: memorque præceptorum Heleni, vitatis Charybdis & Scyllæ periculis, Siciliæ litora longo circuitu legit, tandem Drepanum advehitur, ubi Anchises cum senio tum longæ navigationis jactatione fatigatus fatis concedit. Inde profectus, intempestiva ab Æolo fabula tempestate, in Africam delatus, quam partem libro primo exequitur.

quam 1 res Asiæ, Priamique evertere 2 gentem
mmeritam 4 visum superis, 5 ceciditque 6 superbum

rium Trojanum, florentissimum in Phrygia minore, quæ *Columen eversum occidit Asiæ*. Sen. Troa. 2 Prodomum. 3 Invidiose in fata casum *cecidit* recidit. 4 Placuit. Sic loquebantur veteres in rebus parum secundis. Lib. 2: *Dis aliter visum*. 5 Ilii cineres corruit. 6 Magnifice & superbe exstructam, nobilem.

1 Ilium, & omnis 2 humo fumat 3 Neptunia Troja
Diversa 4 exsilia, & 5 desertas 6 quærere terras
7 Augurio 8 agimur divûm, 9 classemque sub ipsa
9 Antandro & 10 Phrygiæ 11 molimur montibus Idæ
Incerti quo fata 12 ferant, ubi 13 sistere detur;
14 Contrahimusque viros. vix 15 prima inceperat
16 æstas;
Et pater Anchises dare 17 fatis vela jubebat:
Litora cum 18 Patriæ lacrymans portusque relinquo,
19 Et 20 campos ubi Troja fuit, feror 21 exsul in
altum
Cum sociis, natoque, 23 Penatibus, & 24 magnis D
25 Terra 26 procul 27 vastis 28 colitur 29 Mavortia campi

1 Præcipuum oppidum in Troja. 2 De terra adhuc fumat. Nam cum excidium, cædes, & incendium cito desierint, fumus diutius perseveravit. 3 A Neptuno mœnibus cincta & fabricata, Ovid. 11. Met. 4 In quibus exules degamus. 5 Ab incolis desertas, adeoque vacuas: *vel*, a Dardano quondam derelictas, Italas sc. ut Thraciam, Siciliam, Cretam, &c. 6 Ad quærendum impellimur Græcismus *quæro terras*. 7 Imperiis, fatis, oraculis, prodigiis, eorum, ut quæ per crinem flammæ, Iuli, & per scellam, quæ lacem docebat, portendebantur, item, per monita Hectoris & Creusæ. 8 Collectionem navium. 9 Oppido ad radicem montis, in quo Pallas simul Deæ templum, & Troianorum arcem Ide appellarunt. 10 Phalacran, Lecton, Pergamon, Gargaron. 11 Cum multa diuque Græcis esset; sed classem parabat inter Antandrum & Idam montem. Cum mole & difficultate parabamus. 12 Adhuc nos. 13 Subducere classem, & unire errores. 14 Congregamus. Quorum lib. 1. meminit, Ilioneum, Cloantum, Sergestum, Gyan, Leucaspin, Achaten, atque alios. 16 Verna temperies. Ab oppositura anni parte. 17 Secundo fata & arbitrium Deorum: a ut fata indicabant. 18 Patho loco. 19 Ecce, inquit Macrob. l. 5. c. 1. *paucissimis verbis maxim civitatem hausit. Venit Ju ma dies*, &c. 20 Arabiles sc. q jam igni omnia exederat. Pathos a statu & conditione. Mars. 23 De penatibus. l. 1. alibi. 24 Dii majorum gent qui publice colebantur, & q rum maximum imperium ac men erat; qui sunt Jupiter, pturnus, Apollo, &c. Ennius disticho inclusi. Vide Macrob. 3. c. 4. 25 Thracia sc. quam scribit ab habitatoribus, nulli ri laude, priscis gentis regi & reghi usi. Docet quom coactus sit diversa quærere lia. 26 A Troja. 27 In ampliis campis. 28 Subigitur agricolis. 29 Bellicosa. Martii quasi assignatur.

(1 Thraces arant) 2 agri quondam 3 regnata 4 Lycurgo.
Hospitium antiquum 5 Trojæ, 6 sociique Penates,
Dum fortuna 7 fuit. feror 8 huc, & 9 litore curvo
10 Moenia prima 11 loco, fatis ingressus 12 iniquis:
Æneadasque meo 13 nomen de nomine 14 fingo.
15 Sacra 16 Dionææ matri, divisque 17 ferebam
18 Auspicibus cœptorum operum: 19 superoque 20 nitentem
21 Cælicolûm 22 regi mactabam in litore 23 taurum.
24 Forte fuit 25 juxta 26 tumulus, 27 quo cornea summo
Virgulta, & 28 densis hastilibus horrida 29 myrtus.
30 Accessi, viridemque ab humo convellere * silvam

1 Quam terram Thraces assiduo labore exercent. 2 Severo, & strenuo: vites enim omnes succidi jussit, exosus Thracum ebrietatem. 3 Gubernata. 4 Thracum rege. Non ergo intelligis hic Lycurgum, sanctissimum illum Lacedæmonicum legislatorem, sed Dryantis filium. 5 Trojanorum, qui jure hospitalitatis olim a Thracibus accipiebantur, & eos vicissim accipiebant. 6 Confœderati & amici. 7 Sc. prospera, id est, dum fortunati fuimus. 8 In hanc terram, id est, Thraciam. 9 Sc. æquor. 10 Æni oppidi. 11 Statuo. 12 Non faventibus. 13 Fuit appellata hæc urbs ab Æneæ nomine Æneas, & populi Æneadæ. 14 Voco populos illius civitatis Æneadas. 15 Sacrificia. 16 Veneri, matri meæ, Dionen ex Jove filiæ, quæ una Nympharum Tethyos & Oceani fuisse dicitur. 17 Offerebam. 18 Auxiliatoribus, aut faventibus inchoatis operibus. Hinc *auspicari* est bonis auspiciis feliciterque inchoare: ducta Metaphora ab *auspicio*. 19 Cælesti, supremo. 20 Nitidum, utpote piniguem & saginatum: *vel*, candidum, ex religione; quia Diis superis candidæ offerebantur victimæ, Diis inferis nigræ. 21 Cælicolarum. Syncope. 22 Jovi. 23 Sacrificium nominans, itaque secutum *Horrendum dictu, & visu miserabile monstrum*. Nam Jovi nusquam, sed vel Apollini, aut Neptuno, aut Marti, taurus sacrificabatur. Committimus ergo res non ignorantia, sed ut monstro locum faceret secuturo, ut docet Macrob. l. 3. c. 10. Alii tamen taurum rite Jovi immolari tradunt. 24 Commemorat occasionem insecuti prodigii. 25 Prope eum locum. 26 & collis & sepulchrum. 27 In quo tumulo summo, id est, in cujus vertice erat virgarum pullulatium densitas corni arboris. 28 Densitate virgultorum, unde facile hastilia fierent, inculta & aspera. 29 *At* myrtus *validis hastilibus, & bona belli Cornus*. 2. Georg. 30 Tumulum.

* Frondes, frutices virgarum seu densa illa hastilia vireni

Conatus, ramis 1 tegerem ut frondentibus aras:
2 Horrendum, & dictu video mirabile 3 monstrum.
Nam, quæ prima 4 solo ruptis radicibus * arbos
Vellitur, 5 huic 6 atro 7 liquuntur sanguine guttæ,
Et terram 8 tabo maculant. mihi 9 frigidus horror
Membra 10 quatit, 11 gelidusq; 12 coit formidine 13 sanguis.
Rursus & 14 alterius 15 lentum convellere vimen
16 Insequor, & causas penitus 17 tentare 18 latentes:
Ater & 19 alterius sequitur de cortice sanguis.
Multa 20 movens animo, Nymphas 21 venerabar agrestes,
22 Gradivumque patrem, 23 Geticis qui præsidet arvis,
24 Rite secundarent visus, 25 omenque levarent.
26 Tertia sed postquam majore * hastilia 27 nisu
Aggredior, genibusque 28 adversæ obluctor arenæ;
(Eloquar, an fileam?) gemitus 29 lacrymabilis imo
30 Auditur tumulo, & vox 31 reddita fertur ad aures;
32 Quid miserum, Æneа, laceras? jam parce sepulto:
33 Parce pias scelerare manus. non me tibi Troja

1 A causa finali. Solemne enim priscis erat, aras frondibus vestire ac ornare. 2 Maxime admirandum & stupendum. 3 Nam cum ramos evelleret, effluxit sanguis, quod monstri simile erat. 4 Terra, in qua sustentabatur. 5 Arbori. 6 Atri sanguinis. 7 Defluunt. 8 Sanguine atro & corrupto contaminant. Lucret. l. 3. *Et terram conspergere tabo*. 9 Me frigidum faciens. Metonym. 10 Concutit, & tremere facit. 11 Quasi congelatus. 12 Concrescit & constringitur præ timore. 13 Meus. 14 Arboris. 15 Molle & flexibile. 16 Insequenter conor. 17 Tentando scrutari. 18 Mihi ignotas. 19 Virgulti. 20 Agitans. 21 Hamadryades, arborum præsides, & inquilinas nativas: veritus ne forte ipsarum sanguinem *elicuissem*. 22 Martem, Thraciæ *præsidem & Deum*, bellicosum. Aliis placet a *gradiendo* dictum esse, quod sc. *gradatim* in bellum vadatur. Nec vero desunt, qui ἀπὸ τῦ κραδαίνειν, id est, *a vibrando* deducant: quod hastæ in bello *vibrentur*, torqueanturque. 23 Thraciæ arvis, cujus partem olim tenuerunt Getæ. 24 Ut prosperas facerent visiones & prodigium illud. Liv. l. 1. *Hoc velut domestico exterritus visu*. 25 Portentum illud leve ac bonum facerent. 26 Docet, quomodo agnoverit Polydorum illic sepultum, postquam a Polymnestore occisus fuerat. * Tertium virgultum. 27 Conatu evellendi. 28 Incumbo terræ, quæ in litore arenosa esse solet, mihi oppositæ. 29 Quasi a lacrymante editus. 30 A me. 31 Data, fabo jam transita. 32 Loquitur umbra Polydori. 33 Cave polluere manus tuas insontes.

1 Ne

1 Exierunt 2 tulit: aut eruor hic de ſtipite 3 manat?
Heu! fuge 4 crudeles terras, fuge litus 5 avarum.
Nam 6 Polydorus ego, hic 7 confixum 8 ferrea 9 texit
Telorum 10 ſeges, & 11 jaculis increvit acutis.
Tum vero 12 ancipiti mentem formidine preſſus
13 Obſtupui; 14 ſteteruntq; comæ, & vox faucibus 15 hæſit.
16 Hunc Polydorum auri quondam cum pondere magno
17 Infelix Priamus 18 furtim mandarat alendum
19 Threicio regi; 20 cum jam diffideret 21 armis
Dardaniæ, cingique urbem obſidione videret.
22 Ille, 23 ut opes fractæ Teucrûm, & fortuna 24 receſſit,
25 Res Agamemnonias, 26 victriciaque arma ſecutus,
27 Fas omne abrumpit: 28 Polydorum obtruncat, & 29 auro
Vi potitur. 30 quid non mortalia pectora cogis

1 Sed civem, propinquum, affinem. 2 Produxit, educavit. 3 Diſſilit. 4 In quibus impium facinus commiſſum eſt. 5 In quo avarus rex imperium tenet. 6 Filius Priami, quem hoſti eſſe creditum Polymneſtori. 7 Confixum. 8 Jacula cornea myrteaque ferro armata, quæ è ſepulcro enata conſtitutam hoc virgultum. Alii tumque volunt ad hastam a Romulo ex Aventino in palatium jactam, quæ, radice acta, in arborem exierit. 9 Stipe clivit & occultavit. 10 Multitudo; copia. 11 Revirait in hastilia illa acuta, quæ avellit. 12 Me ancipitem & dubium, quid facerem, reddente. 13 Idem habetur verſus ſub fine ſec. lib. 14. Obrigueruntcapilli. 15 Adhæſit. Ter. Eun. *Linguâ hæret metus*: 16 Digreditur a cœpta narratione, per occaſionem prodigii oſtentati, in hiſtoriam Polydori. Adi Euripidis Hecubam, & Ovid. 13. Met. & Dictyn Cret. 17 Propter caſum, qui poſt evenit. 18 Secreto, *ne res hoſtibus innoteſceret*, & puer ad cædem deposceretur. 19 Thraciæ regi Polymneſtori: cui Ilione maxima natarum Priami nupſerat. 20 In ſpem reſtaurandi regni Trojani, quod ipſe Priamus in ſe redempto experiri fuerat. *Conſilium ſapiens, ſceleris niſi præmia magna Adjeciſſet opes*: 13. Met. Ovid. 21 Portentis Troje, id eſt, cum incepiſſet deſperare de ſalute Trojanorum & Trojæ. 22 Polymneſtor. 23 Poſtquam. 24 Ab eis. 25 Partes Agamemnonis, imperatoris exercitus Græcorum. 26 Victorum Græcorum. 27 Jus hoſpitale & ſocia fœdera violat. 28 Caput Polydori amputat. 29 Depoſito cum Polydoro. 30 Ad quid, id eſt, ad omne nefas. Epiphonema per interrogationem prolatum, ut augeatur indignatio. Sal. Cat. *Namque avaritia fidem, probitatem, cæteraſque bonas artes ſubvertit: pro his ſuperbiam, crudelitatem, Deos neglegere, omnia venalia habere edocuit.* Vide Horat. Od. 16. l. 3.

Auri

Cæruleis maria [illegible]
Et 19 circum 20 Nereides crinem 21 d
22 Inferimus tepido ſpumantia cymbi
Sanguinis ſec 23 lacri 24 pateras: 25 ani
Condimus, & magna 27 ſupremum v
28 Inde, ubi prima 29 fides pelago, 3
Dant maria, & 31 lenis 32 crepita
in altum:
34 Deducunt ſocii naves, & litora c

1 Execranda cupido. Virg. ſa-
eras *dapellare* ταῖρας. 2 Redit a
digreſſione ad omiſſam narratio-
nem. 3 Primores & principes.
4 Et præcipuę. 5 Portenta. 6
In conſultationem porro, propo-
no. 7 Quid faciendum ſentiant.
8 Uniformis. 9 Erat. 10 Scele-
re tanto polluta. 11 Ut exe-
deremus. 12 Violatum tali cæ-
de. 13 Claſſes ventis. Hypallage,
14 Ab integro facimus errantibus Polydori manibus ſepulcrum.

ant exequ
in tumul
navium.
cta, aban
mulſo. C
dicta ſun
gii genus
l. 5. c. a
lecti. 24
cio ampl
ſepelimu
conclam
quam c

mur portu: 2 terræque, urbesque recedunt.
i colitur medio gratissima 3 tellus
im matri, & Neptuno 5 Ægeo:
pius 7 Arcitenens, oras & litora circum
n, 9 Gyaro e celsâ 10 Myconoque 11 revinxit,
amque coli dedit, & 13 contemnere ventos.
eror: hæc fessos tuto placidissima portu
15 egressi veneramur 16 Apollinis 17 urbem.
anius, rex idem hominum Phœbique sacerdos,
& sacra 20 redimitus tempora 21 lauro,
nit: veterem Anchisen 23 agnovit 24 amicum.
25 hospitio dextras, & 26 tecta subimus.
ua dei 28 saxo venerabar structa vetusto.
mpiam, 30 Thymbræe, domum: da mœnia 31 fessis,

o subimur. 2 Videntur ipsis accedere, cum ipsi t. Omnia quippe nos quiescam, motu conspecto ter retractans, terram idere opinatur. 3 Delos prius Ortygia. 4 Dogis urbs erat Euboeæ, a Neptuni Ægæi: unde mari Ægæo: quod a scopulo αἴγα refert autumant: alii a ostervis & αἴγων mobus. 6 In matrem, est Pythone interemarriam Delon, quam ntem vado alligavit Apollo, καυτάτοξος, : . Vide Macr. l. 6. antem, fluctuantem. mari Ægeo: in qua m arrodunt. 10 Invid. 7. Met. *humilis*, nons celsus Dimastus. it. 12 Eam immonietam, vadoque firi. 13 Nihil curare de prius agitabatur. terram *Delon nunc* se stabilem, ut nullis tempestatibus sede sua dimoveri possit. 15 Navibus. 16 Qui eam firmavit. 17 Delon. 18 Filius Apollinis ex Staphyli filia, quem regno & sacerdotio Delo pater honoravit. Quin & olim apud varias gentes ipsi Reges atque imperatores, iidem Sacerdotes erant & Pontifices. 19 Quia sacerdos. 20 Cinctus. 21 Quia rex. 22 Nobis. 23 Iterum novit. *Agnosco* enim & *cognosco* ita plerisque distinguuntur, ut *agnoscere* dicamur olim notos: *cognoscere*, prius incognitos. 24 Suum. 25 Hospitalitatis jure. 26 Regia sc. id est, regiam ipsam intramus. 27 Templum Apollinis. 28 Ubi templum Delphicum, aliaque in Græcia incendiis, prædonibus, ac terræ motibus diruta essent, Delium intactum semper manebat eodem saxo. Macrob. 3. l. 6. c. Sat. 29 Et dico sc. oftende nobis habitationem nobis debitam & perpetuam, in qua permanere possimus. 30 Apollo, cui templum fuerat *huc* usque in Thymbræo *campo prope* Trojam. 31 Nobis

Ea

Et 1 genus, & 2 manſuram urbem. ſerva 3 alter
Pergama, relliquias Danaûm atque 4 immitis
Quem ſequimur? quove ire jubes? ubi ponere
Da, 5 pater, 6 augurium; atque animis 7 illabe
8 Vix ea fatus eram: tremere omnia viſa rep
9 Liminaque, lauruſque 10 Dei; totuſque mo
Mons circum, & mugire 11 adytis 12 cortina 1
13 Submiſſi petimus 14 terram, & 15 vox fertur
16 Dardanidæ 17 duri, quæ vos a ſtirpe pare
Prima tulit 18 tellus, eadem vos 19 ubere læt
Accipiet 20 reduces 21 antiquam exquirite 22
23 Hic 24 domus Æneæ 25 cunctis dominabitu
26 Et nati natorum, & 27 qui naſcentur ab ill
Hæc Phœbus: mixtoque ingens exorta tumultu
Lætitia: & 28 cuncti, quæ ſint ea mœnia, q
29 Quo 30 Phœbus vocet errantes, jubeatque

1 Propagationem generis. 2 Perduraturam. 3 Nos, qui ſumus ſecunda mœnia, id eſt, mutamina Trojæ. 4 Crudelis. 5 Apollo. 6 Oraculum, aut aliud evidens ſignum, quo certi ſimus, quo eundum ſit. 7 Illabendo ſignifica, itaut & credere & intelligere valeamus. 8 Docet, quod ſubſecutum ſit oraculum &c. 9 Templi. 10 Apollinis, id eſt, quæ in tutela ejus eſt, eo quod Daphne puella, ab eo adamata, in laurum converſa fingitur. 11 Secretioribus penetralibus, quæ adire non licet, apertis. 12 Locus ſecretior, corio Pythonis tectus, unde reſponſa edebantur. 13 Humiliati. 14 Ut ab adytis perfecte vocem aceiperemus. 15 Audimus vocem dicentem. 16 A Dardano oriundi, qui & ipſe ortum habuit ex Italia, quam vel hinc innuere voluit Oraculum ab illis repetendam. 17 Variis laboribus exerciti, fortes. 18 Italia. 19 Læta fecunditate. untes. 21 Terram pat eſt, Italiam: ſed non runt hoc Trojani. Allu ad hiſtoriam Bruti & niorum, Liv. 1. qui cu lum Delphici Apollinis reſponſum eſt, ejus impe qui primus matrem reve laretur. Quod ſolus Bru ſcens, de navi egreſſus, caſum, oſculatus eſt ter de & potitus imperio Ovid. 13. Met. ſuper *Cumque die ſurgunt, oracula Phœbi, Qui p quam matrem, cognat Litora.* 23 In Italia. poſteri. 25 Orbis terraru rium Romanum innuit πᾶσιν παῖσιν, τοῖ πισθε γένηται. Ilia Omnes in infinitum ſu 28 Trojani. 29 Ad Apollo.

[illegible]gnitor, 2 veterum volvens monumenta virorum,
[illegible]i, o proceres, ait, & 3 spes discite vestras.
4 Jovis magni medio jacet insula 5 ponto;
6 Idaus ubi, & 7 gentis cunabula nostræ.
[illegible]ma urbes 9 habitant magnas, 10 uberrima regna:
[illegible]mus unde pater, si 12 rite audita recordor,
[illegible] 13 Rhœteas 14 primum est advectus ad oras;
[illegible]hæloeum 16 regno. nondum 17 Ilium, & arces
[illegible]eam 19 steterant: 20 habitabant vallibus imis
[illegible] mater 22 cultrix Cybele, Corybantiaque æra,
[illegible]ue nemus: hinc fida silentia 23 sacris:
[illegible]uli currum dominæ subiere leones
[illegible]gite, & divûm ducunt qua jussa, 25 sequamur.

[illegible]chitis. 2 animo agitans
[illegible]ecum, qui nos admonere
[illegible]ut majorum nostrorum, un-
[illegible]ores maximos. *Monumenta*
[illegible]ellentur *monendo*; & es-
[illegible]mnia, quæcumque vel
[illegible]ra edificantur, vel
[illegible]rima alicujus, ut nos
[illegible]ulcra, ut sepulcra,
[illegible]ia, & similia. 3 Unde
[illegible]ximum sperare potestis.
[illegible] magnus Jupiter natus
[illegible]n mari Mediterraneo.
[illegible]s, quem in Phry-
[illegible]egimus, nomen ac-
[illegible]humæ origines nostri
[illegible]nabula proprie lectuli
[illegible]ibus infantes ponun-
[illegible]ser Metaphoram pro
[illegible]t origine alicujus su-
[illegible]oc loco. 8 Ἑκατόμ-
[illegible]m. Ariadne Theseo
Non ego te, Crete, [illegible]
[illegible]a per urbes, Aspici-
[illegible]ognita terra Jovi. 9
10 Fertilissima. Re-
[illegible]oraculi: *eadem vos*
Accipite redeuntes. 11
[illegible]is primus auctor ge-
12 *Ut decet.* 13 Phrygias, a *Rhœteo*, Trojæ promontorio. 14 primus. Fallitur autem in ea re Anchises, quia ante Teucrum venerat Dardanus. 15 Elegit Teucer: ut l. 1. *Pars optare locum tecto.* 16 Ad regiam exstruendam. 17 Oppidum præcipuum Trojæ. 18 Trojanæ. 19 Erectæ erant. 20 Incolæ. 21 Ex hac insula, vel, a Teucro inductus cultus matris Deorum Cybeles: cymbala, quæ a Corybantibus pulsantur, & quibus Jovis nascentis vagitus celabatur: Idæ nomen & religio: silentium in sacris: Dea, *Turrigeraque urbes, bijugique ad frena leones.* 10. l. Æn. 22 Exornatrix regionis nostræ. 23 Cœpta sunt sacrificiis aut rebus sacris agendis, quæ nefas erat notificare. 24 Ex imitatione hujus gentis tractus est mos, ut currus Cybeles a leonibus traheretur. Alludit ad fabulam Hippomenis & Atalantæ, quos Cybele *in leones* vertit, currumque *suum subire* coegit: de qua Ovid. *Met. 10.* 25 Navigemus in Cretam.

1 Placemus ventos, & 2 Gnoſſia regna petamus;
Nec longo 3 diſtant 4 curſu : 5 modo Jupiter ad
6 Tertia lux claſſem Cretæis ſiſtet in oris.
7 Sic 8 fatus, 9 meritos 10 aris mactavit honores;
Taurum 11 Neptuno, taurum tibi, pulcher Apollo,
12 Nigram 13 Hiemi pecudem, 14 Zephyris felicibus
Fama 15 volat, 16 pulſum regnis 17 conſiſſe paternis
18 Idomenea ducem, 19 deſertaque litora Cretæ;
Hoſte vacare 20 domos, ſedeſque 21 adſtare 22 relictas.
Linquimus 23 Ortygiæ portus, 24 pelagoque volamus
25 Bacchatamque 26 jugis 27 Naxon, 28 viridemq; Donyſam,
Olearon, 29 niveamque Paron, 30 ſparſaſque per 31 æquor
32 Cycladas, & 33 crebris 34 legimus freta conſita terris.
35 Nauticus exoritur 36 vario certamine 35 clamor.

1 Propitios nobis reddamus Deos ventorum, ſacrificio facto. 2 Cretam: cujus urbes inſignes Gortyne, Cydon, Gnoſſus. Synecd. 3 A Delo. 4 Spatio. 5 Dummodo cælum, aura, & venti nobis auxilio ſint & faveant. 6 Tertius. 7 Docet ſacrificio peracto in Cretam profectos, & illinc peſtilentia rurſus pulſos. 8 Anchiſes. 9 Diis debitos. 10 Ad aras. 11 His enim duobus tantum, & Marti, tauro ſacrum fiebat. 12 Quia infauſtus eſt Deus. 13 Tempeſtati, pro Deo conſecratæ a Romanis, Cicero 3. de Natura Deorum. 14 Species pro genere. 15 Velociter circumfertur. 16 Regno a ſuis pulſum: quod a Troja redeunti ſibi filium gratulatum progreſſum immolare parabat, ex voto, oblaturum ſe quod primum occurreret. 17 Exceſſiſſe. 18 Deucalionis filium. 19 A Duce. 20 Cretenſes. 21 Paratas eſſe. 22 A duce profugo. 23 Delii, ita appellatæ ab ea Ortygia, quæ in Ætolia eſt. Alii a turnicibus, quæ ὄρτυγες, a frequentes. 24 Et celerrime vigamus per pelagus. 25 Bacchatam Orgiis celebratam: ut 2. Georg. *Virginibus* bacchata *Lacænis* gens. Al. *Bacchatam*, id eſt tibus conſitam. 26 In monte 27 Inſulam. 28 A pabulo, abundat: vel, a marmore v inſignem maris Ægæi inſula 29 Niveo marmore nobilem Unde & σπορὰς dictæ h ſulæ. 30 *Freta terris co* Præferunt alii lectionem id eſt, æſtu ſcil. crebro ciprocis undis commota. 31 um. 32 Inſulas in circu morem Cycladis veſtis, & Delon in orbem ſitas. 33 lis toto mari ſparſis, & diſſeminatis. 34 Præterna mus, prætervehimur. 35 rum hortantium ſe invice λυσιμε. 36 Quia cum ſe uterentur vento, certatim bebant veloci navigationi-

ur ſocii, Cretam 1 proavoſque petamus.
tur 2 ſurgens a puppi ventus 3 euntes,
dem 5 antiquis 6 Curetum 7 adlabimur oris.
dus muros optatæ 8 molior urbis,
ieamque voco, & lætam 10 cognomine gentem
1 amare focos, arcemque attollere tectis.
ſere ficco 12 ſubductæ 13 litore puppes,
abiis arviſque novis operata juventus;
domoſque 16 dabam: 17 ſubito cum tabida 18
emboris,
a 19 cæli tractu, 20 miſerandaque 21 venit
ſque ſatiſque 22 lues, & 23 lethifer annus.
ſant dulces 24 animas, aut 25 ægra 26 tra-
bebant
a. 27 tum 28 ſteriles 29 exurere 30 Sirius
agros.
it herbas, & victum ſeges 31 ægra negabat.

res noſtros. 2 Flans a *i parte navis*, & ita a Nos proficiſcentes. 4 i deſideria, vel poſt bi- nionem. 5 Unde an- ginem traximus. 6 Po- Creta, qui primi cul- erunt. 7 Infra: *Igna- ſclopum adlabimur oris.* ne exſtruo. 9 Urbem um inter Cretæ urbes Geographi vet. 10 Ur- ſcrificia celebrare: vel atas exſtruere, & ar- in editiore loco ad : vel, tecta arci im- Hypallagen. 12 Erant . 14 Conjugia con- gros ſignare & colere nes: ſed nonniſi auſpi- & peractis ſacrificiis. us erat fere operata, id a fecerat propter con- va jà primùm ab eis ara- Georg. *Sacra refer Co-* *veri*, *latis* operatus *in herbis*. 15 Civitatis. 16 Eis. 17 Occaſio ad cognitionem erroris circa in- terpretationem oraculi Deliaci. Deſcribit autem peſtem a cauſis ſuis. 18 Hominum. 19 Aeris re- gione, aut climate. 20 Miſeran- dos nos faciens. 21 Exorta eſt. 22 Peſtis: redi ad 3 Georg. ſub finem libri. 23 Mortem per pe- ſtem afferens. 24 Vitam ſuam, id eſt, moriebantur. 25 Illa infir- ma. 26 Eas animas, id eſt, anheli- tu, id eſt, afflabantur peſte. 27 Inſu- per. 28 Quos exurendo ſteriles ef- fecit. 29 Exurebat. Enallage mo- di. 30 Stella in ore canis: cu- jus exortu intolerabilis calor in terra ſentitur. *Jam rapidus tor- rens ſitientes Sirius Indos Arde- bat*, &c. 4. Georg. 31 Et ipſa jam tecta, propter peccatum An- chiſæ, oraculi perperam in- terpretati de Creta, non de *Italia*.

Auri 1 sacra fames? 2 postquam pavor ossa reliquit,
Delectos populi ad 3 proceres, 4 primumque parentem,
5 Monstra deûm, 6 refero; &, 7 quæ sit, sententia, posco:
Omnibus 8 idem 9 animus, 10 scelerata 11 excedere terra;
Linqui 12 pollutum hospitium, & dare 13 classibus
austros.

Ergo 14 instauramus Polydoro funus, & ingens
15 Aggeritur tumulo tellus: 16 stant manibus aræ,
Cæruleis mæstæ 17 vittis 18 atraque cupresso;
Et 19 circum 20 Iliades crinem 21 de more solutæ.
22 Inferimus tepido spumantia cymbia lacte,
Sanguinis & 23 sacri 24 pateras: 25 animamque sepulcro
Condimus, & magna 27 supremum voce ciemus.
28 Inde, ubi prima 29 fides pelago, 30 placataque venti
Dant maria, & 31 lenis 32 crepitans vocat 33 auster
in altum;
34 Deducunt socii naves, & littora complent.

1 Execranda cupido. Virg. sacras *depellere taedas*. 2 Redit a digressione ad omissam narrationem. 3 Primores & principes. 4 Et præcipuo. 5 Portenta. 6 In consultationem porro, propono. 7 Quid faciendum sentiant. 8 Uniformis. 9 Erat. 10 Scelere tanto pollutæ. 11 Ut exsecremus. 12 Violatum, tali cæde. 13 Classes ventis. Hypallage. 14 Ab integro faciamus errantibus Polydori manibus sepulcrum, aut officium funebre, quod prætermissum erat. 15 Magna moles terræ accumulatur & apportatur ad tumulum exstruendum. 16 Positæ, erectæ sunt Diis inferis. 17 Sertis. 18 Tristi, funebri, & ob id ingrata: quare pro funebri digno, ante domos funestas poni consueviit. 19 In *circuitu*. 20 Mulieres Trojanæ *stant*, *habentes* crinem passum & *sparsum per colla*. 21 Patriæ, aut exequiarum. 22 Inferimus in tumulum pocula in morem navium, id est, cymbarum facta, abunde repleta lacte recens mulso. *Cymbia* autem diminutive dicta sunt a *cymba*, quod navigii genus est. Vide Macrob. Sat. l. 5. c. 21. 23 Ex sacrificio collecti. 24 Pocula patentia, orificio ampla. 25 Polydori. 26 Consepelimus. 27 Ultimum Vale ei conclamamus. 28 Deinde, postquam officium funebre peregimus. 29 Confidendi ratio, et fact. pelago, id est, ubi primum satis potuimus confidere pelago & citra periculum vela dare. 30 Tranquilla. 31 Leniter flans. 32 Cum crepitu ad navigandum hortatur. 33 Quilibet ventus. 34 Deorsum ducunt a litore, quæ eas subduxerant. Hujus enim contrarium est *subducere*: ut, l. II. *Urbem quam statuo, vestra est, subducite puppes.*

1 Pro-

notri coluere viri: nunc fama, minores
dam dixiſſe, ducis de nomine, gentem.
Hæ nobis 2 propriæ ſedes; 3 hinc 4 Dardanus ortus,
lafiusque pater, genus a 5 quo principe 6 noſtrum,
ng age, & hæc lætus longævo dicta 7 parenti
ſſud dubitanda refer: 9 Corythum, terraſq; requirat
10 Aſſonias. 11 Dictæa negat tibi Juppiter arva.
Talibus 12 attonitus viſis, ac 13 voce deorum,
(14 Nec ſopor illud erat, ſed coram agnoſcere 15 vultus,
16 Velatæque comas, præſentiaque ora videbar:
Tum 17 gelidus toto manabat corpore 17 ſudor)
18 Corripio e 19 ſtratis corpus, tendoque 20 ſupinas
Ad cælum cum 21 voce manus, & 22 munera libo
23 Intemerata 24 focis. perfecto lætus 25 honore
Anchiſen facio 26 certum, 27 remque ordine pando.
28 Agnovit 29 prolem ambiguam, 30 geminoſque parentes,
Seque 31 novo veterum deceptum errore 32 locorum.

1 Heſperia, aut Italia. 2 Perpetuæ. 3 Ex his regionibus Italiæ. 4 Iaſius & Dardanus filii Corythi, regis Hetruriæ, de hæreditate patris defuncti decertarunt. Iaſius Lucaniæ rex, Atlantis filius, litteris Iaſii accitus frater pepcit. Dardanus poſtea fratrem per ſceleſus inſidias peremit. Quod parricidium timens avunculus Siculus, Dardanus Hetruria expulit. Ille primo Samothraciam, inde in Aſiam delatus, Ilium condidit: ab illo Trichibonius, Tros, Ilus, Laomedon, Priamus. 5 Quorum genus & principe viro Dardano. 6 Troianum. 7 Anchiſæ 8 Cereſiæ & veriſſima. 9 Hetruriæ urbi. 10 Corytho rege conditum; unde Dardanus venit 11 Italiæ. Auſonæ Ulyſſis & Circeſios littus. 11 *Creuſa. Dicta mihi non Creuſa: hinc Didone, id eſt.* Creuſa. 12 Stupefactus vinonibus. Eſt autem *Viſum*, cum res uſuvenit eodem modo, quo apparuit. 13 Reſponſo. 14 Non videbam illud per inſomnia. 15 Penatium Deorum 16 Vittis. 17 Qui ſtuporem indicabat. 18 Celeriter rapio. 19 Lectis 20 Surſum erectas. 21 Prece ſequenti. 22 Thus & vinum offero. 23 Rite perfecta. 24 Aris Deorum Penatium. 25 Honorifico ſacrificio. 26 Certiorem. Gradus pro gradu. 27 Aperio omnia, quo ordine dicta & facta ſint. 28 Pater Anchiſes agnovit ſtatim errorem ſuum, ex geminis originis auctoribus, Dardano multo ante ex Italia, Teucro longo poſt tempore in Phrygiam ex Creta profecto. 29 Gentem Trojanam duplicem: vel, *incertam*, quo parente, Dardano an Teucro, dicatur orta. 30 Duos: Dardanū ſc. & Teucrum. 31 Inſolito. 32 Cretæ & Italiæ.

Et 1 genus, & 2 manſuram urbem. ſerve 3 altera Troæ
Pergama, relliquias Danaûm atque 4 immitis Achilli.
Quem ſequimur? quove ire jubes? ubi ponere ſedes?
Da, 5 pater, 6 augurium; atque animis 7 illabere noſtris.
8 Vix ea fatus eram: tremere omnia viſa repente,
9 Liminaque, lauruſque 10 Dei; totuſque moveri
Mons circum, & mugire 11 adytis 12 cortina 11 reclusis.
13 Submiſſi petimus 14 terram, & 15 vox fertur ad aures:
16 Dardanidæ 17 duri, quæ vos a ſtirpe parentum
Prima tulit 18 tellus, eadem vos 19 ubere læto
Accipiet 20 reduces 21 antiquam exquirite 22 matrem.
23 Hic 24 domus Æneæ 25 cunctis dominabitur 25 oris,
26 Et nati natorum, & 27 qui naſcentur ab illis.
Hæc Phœbus: mixtoque ingens exorta tumultu
Lætitia: & 28 cuncti, quæ ſint ea mœnia, quærunt;
29 Quo 30 Phœbus vocet errantes, jubeatque reverti.

1 Propagationem generis. 2 Perduraturam. 3 Nos, qui ſumus ſecunda mœnia, id eſt, putamina Trojæ. 4 Crudelis. 5 Apollo. 6 Oraculum, aut aliud evidens ſignum, quo certi ſimus, quo eundum ſit. 7 Illabendo ſignifica, itaut & credere & intelligere valeamus. 8 Docet, quod ſubſecutum ſit oraculum &c. 9 Templi. 10 Apollinis, id eſt, quæ in tutela ejus eſt, eo quod Daphne puella, ab eo adamata, in laurum converſa fingitur. 11 Secretioribus penetralibus, quæ adire non licet, apertis. 12 Locus ſecretior, corio Pythonis tectus, unde reſponſa edebantur. 13 Humiliati. 14 Ut ab adytis perfecte vocem aceiperemus. 15 Audimus vocem dicentem. 16 A Dardano oriundi, qui & ipſe ortum habuit ex Italia, quam vel hinc innuere voluit Oraculum ab *illis* repetendam. 17 Variis laboribus exerciti, fortes. 18 Italia. 19 Læta fecunditate. 20 Redeuntes. 21 Terram patriam, id eſt, Italiam: ſed non intellexerunt hoc Trojani. Alluſum ſimul ad hiſtoriam Bruti & Tarquiniorum, Liv. 1. qui cum oraculum Delphici Apollinis peterent, reſponſum eſt, ejus imperium fore, qui primus matrem reverſus oſcularetur. Quod ſolus Brutus agnoſcens, de navi egreſſus, ſimulans caſum, oſculatus eſt terram: unde & potitus imperio eſt. 22 Ovid. 13. Met. ſuper eadem re: *Cumque die ſurgunt, adeunteſque oracula Phœbi, Qui petere antiquam matrem, cognataque juſſa Litora.* 23 In Italia. 24 Æneæ poſteri. 25 Orbis terrarum. Imperium Romanum innuit. 26 Καὶ παῖδες παίδων, τοί κεν μετόπισθε γένωνται. Iliad. 20. 27 Omnes in infinitum ſuccedentes. 28 Trojani. 29 Ad quæ. 30 Apollo.

Tum

Abſtulit. 1 ingeminant abruptis nubibus 2 ignes.
3 Excutimur curſu, & 4 cæcis erramus in undis.
Ipſe diem noctemque 5 negat diſcernere 6 cælo,
Nec meminiſſe viæ media 7 Palinurus in unda.
Tres adeo 8 incertos cæca caligine 9 ſoles
Erramus 10 pelago, 11 totidem ſine 12 ſidere noctes.
Quarto terra die primum ſe 13 attollere tandem
Vix, 14 aperire procul montes, ac volvere fumum.
Vela cadunt; remis 15 inſurgimus: haud mora, nautæ
Adnixi torquent ſpumas, & 16 cærula verrunt.
17 Servatum ex undis 18 Strophadum me litora primum
Accipiunt. Strophades 19 Grajo ſtant nomine dictæ,
20 Inſulæ in Ionio magno: quas 21 dira Celæno,
22 Harpyiæque colunt aliæ, 23 Phineia poſtquam
24 Clauſa domus, 25 menſaſque metu liquere priores.
26 Triſtius haud 27 illis monſtrum, nec ſævior ulla

1 Se, *id* eſt, ingeminantur, multiplicantur fulgura, crepant tonitrua. 2 Coruſcationes & fulmina. 3 A propoſito itinere avertimur. 4 Tenebroſis, in quibus nulla parebat certa via. 5 Sc. *poſſe*. 6 Per inſpectionem cæli. 7 Gubernator regiæ navis Æneæ. 8 Dubios: de quo vide l. 5. 9 Dies. 10 In mari. 11 Etiam totidem. 12 Apparitione cujuſvis ſideris. 13 nam terra videtur exſurgere, cum litoribus appropinquamus. 14 Oſtendere. 15 Inniti remis, ut ad terram appellamur. 16 Maria cærulei coloris invertunt remis ſuis. Metaphora a ſcopis ductа ad remos. 17 A ſubverſione & præſenti periculo naufragii liberatum. De nautis & oleaſtro l. 12. Servati ex undis *ubi figere dona ſolebant*. 18 Ἀπὸ τῆς στροφῆς, id eſt, *a reverſione*, quod Calais & Zethus, Boreæ filii alati, huc uſque Harpyias perſecuti, *reverti dicuntur in* Arcadiam, ab Iride moniti, ne ulterius Jovis canes perſequerentur: cum prius *Phineo* dictæ fuiſſent hæ inſulæ. 19 Vocabulo Græco; nam στροφὴ eſt *reverſio*, ut diximus. 20 duæ. 21 Execrabilis. 22 Monſtra volucria & rapacia, unde & nomen habent (nam ἁρπάζω eſt *rapio*) tria. Aello, id eſt, Ἄελλα, ἀέλλας, *alienum tollens*. Ocypete, id eſt, *citius auferens*; Celæno, Celænum Græci *nigrum* vocant. *Harpyias malas* pro nequiſſimis mulieribus uſurpaſſe videtur Apulejus. 13 Phineus rex Arcadiæ, liberos ex priore uxore, ſuaſu Harpalices ſuperinductæ iis novercæ, excæcavit. Hanc impietatem Dii ulti & ipſum oculis privarunt, miſſis inſuper his monſtris, quæ cibos ejus fœdarent. 24 Harpyiis, per Zethum & Calaim, Boreæ filios. 25 Regis Phinei, quam prius polluerant. 26 Execrabilius. 27 Harpyiis.

1 Placemus ventos, & 2 Gnoſſia regna petamus; Nec longo 3 diſtant 4 curſu : 5 modo Jupiter adſit; 6 Tertia lux claſſem Cretæis ſiſtet in oris.
7 Sic 8 fatus, 9 meritos 10 aris mactavit honores, Taurum Neptuno, taurum tibi, pulcher Apollo, 11 Nigram 12 Hiemi pecudem, 13 Zephyris felicibus albam. Fama 14 volat, 15 pulſum regnis 16 conſiſſe paternis 17 Idomenea ducem, 18 deſertaque litora Cretæ: Hoſte vacare 19 domos, ſedeſque 20 adſtare 21 relictas. Linquimus 22 Ortygiæ portus, 23 pelagoque volamus. 24 Bacchatamque 25 jugis 26 Naxon, 27 viridemque Donyſam, Olearon, 28 niveamque Paron, 29 ſparſaſque per 30 æquor 31 Cycladas, & 32 crebris 33 legimus freta conſita 34 terris. 35 Nauticus exoritur 36 vario certamine 35 clamor.

1 Propitios nobis reddamus Deos ventorum, ſacrificio facto. 2 Cretam: cujus urbes inſignes Gortyne, Cydon, Gnoſſus. Synecd. 3 A Delo. 4 Spatio. 5 Dummodo cælum, aura, & venti nobis auxilio ſint & faveant. 6 Tertius. 7 Docet ſacrificio peracto in Cretam profectos, & illinc peſtilentia ruſſus pulſos. 8 Anchiſes. 9 Diis debitos. 10 Ad aras. 11 His enim duobus tantum, & Marti, tauro ſacrum fiebat. 12 Quia infauſtus eſt Deus. 13 Tempeſtati, pro Deo conſecratæ a Romanis. Cicero 3. de Natura Deorum. 14 Species pro genere. 15 Velociter circumfertur. 16 Regno a ſuis pulſum: quod a Troja redeunti ſibi filium gratulatum progreſſum immolare parabat, ex voto, oblaturum ſe quod primum occurreret. 17 Exceſſiſſe. 18 Deucalionis filium. 19 A Duce. 20 Cretenſes. 21 Paratas eſſe. 22 A duce profugo. 23 Deli, ita appellatæ ab ea Ortygia, quæ in Ætolia eſt. Alii a coturnicibus, quæ ὄρτυγες, & frequentes. 24 Et celerrime navigamus per pelagus. 25 Bacchatam Orgiis celebratam: ut 2. Geo. *Virginibus* bacchata *Lacænis Taygeta*. Al. *Bacchatam*, id eſt, tribus conſitam. 26 In montibus 27 Inſulam. 28 A pabulo, quod abundat: vel, a marmore viridi inſignem maris Ægæi inſulam. 29 Niveo marmore nobilem. Unde & σποράδες dictæ hæ inſulæ. 30 *Freta terris conſita*. Præferunt alii lectionem *conci*: id eſt, æſtu ſcil. crebro & rapidiſſimo ciprocis undis commota. 31 Æquum. 32 Inſulas in circuitum morem Cycladis veſtis, & ea Delon in orbem ſitas. 33 Inter illis toto mari ſparſis, & quæ diſſeminatis. 34 Præternavigamus, prætervehimur. 35 Nautarum hortantium ſe invicem κέλευσμα. 36 Quia cum ſecundo uterentur vento, certatim incitebant veloci navigationi.

Ven-

Ergo ubi 1 delapſæ ſonitum per curva dedere
Litora, 2 dat ſignum 3 ſpecula 4 Miſenus ab alta
5 Ære cavo 6 invadunt ſocii, & 7 nova prælia tentant,
8 Obſcænas 9 pelagi ferro 10 fœdare volucres.
Sed neque vim plumis ullam, nec vulnera tergo
Accipiunt; celerique fuga 11 ſub ſidera lapſæ
12 Semeſam prædam & 13 veſtigia fœda relinquunt.
14 Una in præcelſa conſedit rupe 15 Celæno,
16 Infelix vates, 17 rumpitque hanc pectore vocem:
18 Bellum etiam 19 pro cæde boum ſtratiſque juvencis,
20 Laomedontiadæ, 21 bellum ne inferre paratis,
Et 22 patrio 23 Harpyias inſontes pellere regno?
24 Accipite ergo, animis atque hæc mea figite dicta,
Quæ Phœbo 25 pater omnipotens, mihi Phœbus Apollo
Prædixit, vobis * Furiarum ego 26 maxima 27 pando.
28 Italiam curſu petitis, ventiſque 29 vocatis

1 *Harpyiæ* deorſum lapſæ de rupe. 2 Ineundi prælii, id eſt, clamorem canit. 3 A loco editiore, unde ſpeculabatur opportunitatem invadendi. 4 Tubicen, *qui ex præſtantior alter Ære ſonaret, Martemque accenderet cantu.* l. 6. 5 Lituo, tuba. 6 *Harpyias.* 7 Inſolita: vel, quia *nefas* eſt pugnare cum Harpyiis: vel, quia vulnerari non poſſunt. 8 Adverſa portendentes. 9 Circa pelagus verſari ſolitas; alias Terræ & Ponti, ut alii, Neptuni filias: inde mox, *regnis patriis*, id eſt, Neptunio, inſulis. 10 Trucidare, dilacerare. 11 *In ſublime.* 12 Semivoratam. 13 *Indicia* unguium ſuorum. 14 Harpyiarum. 15 Nomine. 16 Nuncia infelicitatis: ut Homer. μάντις κακῶν. 17 Violenter expreſſit, id eſt, locuta eſt hoc modo. 18 Exordium abruptum, & *cum ſtomacho cruciatum, continens* expoſtulatoriam de injuria & damno acceptis. 19 Quia occidiſti boves noſtros, & quia proſtraviſtis juvencos noſtros. 20 Trojani, a perfido rege Laomedonte denominati & inſtituti, qui Deos, Apollinem & Neptunum, fraudavit mercede ſua. 21 Repetitio emphatica. Q. d. ubi veniam precari debebatis, & damnum reponere, injuriam majorem infertis. 22 Patris noſtri Neptuni. 23 Quæ vobis, priuſquam boves auferretis, nihil nocuimus. 24 Intelligite hæc mea dicta, & intellecta memoriæ mandate. 25 Jupiter. * Eaſdē enim Harpyias & Furias eſſe volunt: apud inferos ſc. Furias & Canes; apud Superos, Diras & Aves: in medio, Harpyias. 26 A ſua auctoritate. 27 Manifeſto, declaro. 28 Vaticinium Harpyiæ. 29 Invocatis in auxilium veſtrum.

Rurſus ad oraclum 1 Ortygiæ 2 Phœbumq; 3 remeat
Hortatur pater ire mari, 4 veniamque precari:
Quem feſſis finem rebus 5 ferat: unde laborum
6 Tentare auxilium jubeat: quo vertere 7 curſus.
8 Nox erat, & terris animalia ſomnus 9 habebat.
Effigies ſacræ divûm, 10 Phrygiique Penates,
Quos mecum a Troja, mediiſque ex ignibus urbis
Extuleram, viſi ante 11 oculos aſtare 12 jacentis
In ſomnis, 13 multo manifeſti lumine, qua 14 ſe
Plena per 15 inſertas 14 fundebat luna feneſtras.
Tum ſic 16 adfari, & curas his demere dictis:
Quod tibi 17 delato Ortygiam dicturus Apollo eſt,
Hic canit; & tua nos en ultro ad limina mittit.
Nos te, 18 Dardania incenſa, 19 tuaque arma ſecu
Nos 20 tumidum 21 ſub te 22 permenſi claſſibus æqu
Iidem venturos 23 tollemus in aſtra 24 nepotes,
Imperiumque 25 urbi dabimus. tu 26 mœnia 27 mag
Magna para, longumque fugæ ne 28 linque laborem
Mutandæ 29 ſedes. 30 non hæc tibi 31 litora ſuaſit
Delius, aut 32 Cretæ juſſit conſidere Apollo.
33 Eſt locus, Heſperiam Graji cognomine dicunt:
Terra antiqua, potens armis, atque ubere glebæ.

1 Deli, in qua Apollo oracula edebat. Vide ſupra. 2 Ad Apollinem. 3 Renavigato 4 Hanc gratiam, ut dicat, *Quem feſſis*, &c. 5 Conſtituat. 6 Attentando obtinere. 7 Navigationis noſtræ. 8 Sic l. 4 *Nox erat, & placidum carpebant feſſa ſoporem corpora.* Docet, quomodo Dii penates cohortati ſint in Italiam proficiſci. 9 Occupabat. 10 De his lib. 1. & 2. ſupra. 11 Meos 12 Cubantis mei. 13 Mihi viſibiliter apparentes. 14 Lumen ſuum infundebat, inſpergebat. 15 Quæ ædibus interpoſitæ erant. 16 Affari & alloqui viſi ſunt, ac certiores facere, quonam flectendum *ſit iter*. 17 Poſtquam delatus *fueris in* Delon. 18 Troja. 19 *Tuam* protectionem, tutam imperium ſecuti ſumus. 20 Profuſum. 21 Sub ductu tuo. Perfecte menſi ſumus, id eſt pernavigavimus. 23 Extollent 24 Poſteros tuos. 25 Romæ. Romæ ſc. ſeptē montes comprehendentis. 27 Nepotibus, poteris. 28 Relinque. 29 Habitationes, id eſt, diſcedendum e Creta. 30 Confirmat ab auritate oraculi Deliaci, quod peram interpretatus fuit Anſes. 31 Habitanda. 32 In Cr 33 Topographia Italiæ, a minis ratione, incolarum antiqtate, rei militaris gloria, uberſoli, & a majoribus, qui i Phrygiam primi coloniam dexere. Habentur quatuor hi ſus l. 1. ex ore Nonci.

Oeno

Oenotri coluere viri: nunc fama, minores
Italiam dixiſſe, ducis de nomine, gentem.
1 Hæ nobis 2 propriæ ſedes; 3 hinc 4 Dardanus ortus,
4 Iaſiuſque pater, genus a 5 quo principe 6 noſtrum.
Surge age, & hæc lætus longævo dicta 7 parenti
8 Haud dubitanda refer: 9 Corythum, terraſq; requirat
10 Auſonias. 11 Dictæa negat tibi Juppiter arva.
Talibus 12 attonitus viſis, ac 13 voce deorum,
(14 Nec ſopor illud erat, ſed coram agnoſcere 15 vultus,
16 Velataſque comas, præſentiaque ora videbar:
Tum 17 gelidus toto manabat corpore 17 ſudor)
18 Corripio e 19 ſtratis corpus, tendoque 20 ſupinas
Ad cælum cum 21 voce manus, & 22 munera libo
23 Intemerata 24 focis. perfecto lætus 25 honore
Anchiſen facio 26 certum, 27 remque ordine pando.
28 Agnovit 29 prolem ambiguam, 30 geminoſque parentes,
Seque 31 novo veterum deceptum errore 32 locorum.

1 Heſperia, aut Italia. 2 Perpetuæ. 3 Ex his regionibus Italiæ. 4 Iaſius & Dardanus filii Corythi, regis Hetruriæ, de hæreditate patris defuncti decertarunt. Siculus Lucaniæ rex, Atlantis filius, litteris Iaſii accitus fratres pacavit. Dardanus poſtea Iaſium fratrem per ſcelus interceptum peremit. Quod parricidium ulturus avunculus Siculus, Dardanum Hetruria expulit. Ille primum Samothraciam, inde in Aſiam delatus, Ilium condidit: ab illo Erichthonius, Tros, Ilus, Laomedon, Priamus. 5 Quorum priori & principe viro Dardano. 6 Trojanum. 7 Anchiſæ. 8 Certiſſima & veriſſima. 9 Hetruriæ orig. a Corytho rege conditum: unde Dardanus venit. 10 Italias, ab Auſone Ulyſſis & Calypſus filio. 11 Cretenſia. *Dicta* mons Cretæ: hinc *Dictæus*, id eſt, Cretenſis. 12 *Stupefactus viſo-*nibus. Eſt autem *Viſum*, cum res uſuvenit eodem modo, quo apparuit. 13 Reſponſo. 14 Non videbam illud per inſomnia. 15 Penatium Deorum. 16 Vittis. 17 Qui ſtuporem indicabat. 18 Celeriter rapio. 19 Lectis. 20 Surſum erectas. 21 Prece ſequenti. 22 Thus & vinum offero. 23 Rite perfecta. 24 Aris Deorum Penatium. 25 Honorifico ſacrificio. 26 Certiorem. Gradus pro gradu. 27 Aperio omnia, quo ordine dicta & facta ſint. 28 Pater Anchiſes agnovit ſtatim errorem ſuum, ex geminis originis auctoribus, Dardano multo ante ex Italia, Teucro longo poſt tempore in Phrygiam ex Creta profecto. 29 Gentem Trojanam duplicem: vel, incertam, quo parente, Dardano ne an Teucro, deatur orta. 30 Duos: Dardanũ ſc & Teucrum. 31 Inſolito. 32 Cretæ & Ita-

1 Tum memorat: Nate, 2 Iliacis exercite fatis,
Sola mihi tales 3 caſus 4 Caſſandra canebat.
Nunc 5 repeto hæc generi portendere debita noſtro,
Et ſæpe Heſperiam, ſæpe Itala regna 6 vocare.
Sed quis ad 7 Heſperiæ venturos littora Teucros
Crederet? 8 aut quem 9 tum vates Caſſandra movoret?
11 Cedamus Phœbo, & moniti 12 meliora ſequamur.
Sic 13 ait· & cuncti 14 dicto paremus 15 ovantes.
Hanc 16 quoque deſerimus 17 ſedem, pauciſque relictis
Vela 19 damus, vaſtumque 20 cava trabe currimus æquor.
Poſtquam 21 altum tenuere rates, nec jam amplius ullæ
Apparent terræ, cælum undique & undique pontus:
Tum mihi cæruleus ſupra caput adſtitit 22 imber,
23 Noctem hiememque ferens, & 24 inhorruit unda tenebris.
25 Continuo venti volvunt mare, 26 magnaque ſurgunt
Æquora. diſperſi jactamur 27 gurgite vaſto.
28 Involvere diem nimbi, & 29 nox humida cælum

1 Deinde eloquitur. 2 Fatigatæ, exercitate totum decennium proximum fatis Trojanis debitis. 3 Eventus miſeros, ut diu erraremus Italiam quærentes. 4 Priami filia & vates. 5 Memoria ſc. id eſt, memini fata denuntiaſſe, & ſignis prædixiſſe, hæc eventura noſtro generi. 6 Exoptare. 7 Italiæ. 8 Vaticiniorum fide ſublata. *Dei juſſa non unquam credita Teucris*: ſupra, Æn. 2. 9 Cum obſidione urbs noſtra premeretur. 10 Incitaret ad credendum. 11 Pareamus monitis Phœbæis, quæ Italiam ſignificant. 12 Quam hic nacti ſumus, unde dira pelle *propellimur*. 13 Anchiſes. 14 *Monitis* ejus. 15 Lætitia exultantes. 16 Ut prius Thraciam deſernimus. 17 Civitatem in Creta jam exſtructam. 18 Qui Pergamum, novam a ſe conditam urbem, incolerent. Al. *relictis*, id eſt, peſtilentia abſumptis. 19 Ventis. 20 Nave incurrimus. 21 Profundum mare, uti eſt in medio. 22 Nubes denſa. 23 Caliginem & tempeſtatem pluviosam, qualis hiberno tempore eſſe ſolet. 24 Facta eſt horrida. 25 Affido motu. 26 Integræ convolutiones aquarum oriuntur. 27 Mari amplo. Sic 1. Æn. *Apparent rari nantes in* gurgite vaſto. 28 Nubes pluviosæ implicuerunt ſeritatem diurnam. 29 Nubes pluviosa aſpectum cæli oculis noſtris eripuit.

Nubes

Abſtulit. 1 ingeminant abruptis nubibus 2 ignes.
3 Excutimur curſu, & 4 cæcis erramus in undis.
Ipſe diem noctemque 5 negat diſcernere 6 cælo,
Nec meminiſſe viæ media 7 Palinurus in unda.
Tres adeo 8 incertos cæca caligine 9 ſoles
Erramus 10 pelago, 11 totidem ſine 12 ſidere noctes.
Quarto terra die primum ſe 13 attollere tandem
Viſa, 14 aperire procul montes, ac volvere fumum.
Vela cadunt; remis 15 inſurgimus: haud mora, nautæ
Adnixi torquent ſpumas, & 16 cærula verrunt.
17 Servatum ex undis 18 Strophadum me litora primum
Accipiunt. Strophades 19 Grajo ſtant nomine dictæ,
20 inſulæ in Ionio magno: quas 21 dira Celæno,
22 Harpyiæque colunt aliæ, 23 Phineia poſtquam
24 Clauſa domus, 25 menſaſque metu liquere priores.
26 Triſtius haud 27 illis monſtrum, nec ſævior ulla

1 Se, id eſt, ingeminantur, multiplicantur fulgura, crepant tonitrua. 2 Coruſcationes & fulmina. 3 A propoſito itinere avertimur. 4 Tenebroſis, in quibus nulla parebat certa via. 5 Sc. *ſe poſſe*. 6 Per inſpectionem cæli. 7 Gubernator regiæ navis peritiſſimus: de quo vide l. 5. 8 Dubios, an dies, an nox eſſet. 9 Dies. 10 In mari. 11 Etiam tres. 12 Apparitione cujuſvis ſideris. 13 nam terra videtur exſurgere, cum litoribus appropinquamus. 14 Oſtendere. 15 Inniti-mur, ut ad terram appellamur. 16 Maria cærulei coloris invertunt remis ſuis. Metaphora a ſcopis ducta ad remos. 17 A ſubmerſione & præſenti periculo naufragii liberatum. De nautis & oleaſtro l. 12. Servati ex undis *ubi figere dona ſolebant*. 18 ἀπὸ τῆς στροφῆς, id eſt, *a reverſione*, quod Calais & Zethus, Boreæ filii alati, huc uſque Harpyias *perſecuti, reverſi ſunt in* Arcadiam, ab Iride moniti, ne ulterius Jovis canes perſequerentur: cum prius *Plota* dicta fuiſſent hæ inſulæ. 19 Vocabulo Græco; nam στροφὴ eſt *reverſio*, ut diximus. 20 duæ. 21 Execrabilis. 22 Monſtra volucria & rapacia, unde & nomen habent (nam ἁρπάζω eſt *rapio*) tria. Aello, id eſt, Ἕλλον ἄλλο, *alienum tollens*. Ocypete, id eſt, *citius auferens*; Celæno, Celænum Græci *nigrum* vocant. *Harpyias malas* pro nequiſſimis mulieribus uſurpaſſe videtur Apuleius. 23 Phineus rex Arcadiæ, liberos ex priore uxore, ſuaſu Harpalyces ſuperinductæ iis novercæ, excæcavit. Hanc impietatem Dii ulti & ipſum oculis privarunt, miſſis inſuper his monſtris, quæ cibos ejus fœdarent. 24 Harpyiis, per Zethum & Calaim, Boreæ filios. 25 Regis Phinei, quam prius polluerant. 26 Execrabilius. 27 Harpyiis.

Peſtis & ira deûm 1 Stygiis ſeſe extulit undis.
2 Virginei 3 volucrum vultus, fœdiſſima ventris
4 Proluvies, 5 uncæque manus, & pallida ſemper
Ora 6 fame.
7 Huc ubi 8 delati portus intravimus; ecce
9 Lætâ boum 10 paſſim campis armenta videmus,
11 Caprigenumque pecus, nullo cuſtode, per 12 herbas.
13 Inruimus 14 ferro, & divos ipſumque vocamus
15 In partem prædamque Jovem. tum litore curvo
Exſtruimuſque 16 toros, dapibuſque epulamur opimis.
At ſubitæ 17 horrifico lapſu de montibus adſunt
Harpyiæ, & magnis quatiunt clangoribus alas,
18 Diripiuntque 19 dapes, contactuque omnia fœdant
Immundo: tum 20 vox tætrum dira inter odorem.
Rurſum in 21 receſſu longo ſub rupe cavata,
Arboribus clauſi circum atque horrentibus umbris,
Inſtruimus menſas, arisque 22 reponimus ignem.
22 Rurſum ex 23 diverſo cæli 24 cæciſque latebris
25 Turba 26 ſonans prædam 27 pedibus circumvolat uncis;
Polluit ore dapes ſociis tunc, arma capeſſant,
Edico, & dira bellum 28 cum gente gerendum.
Haud ſecus ac juſſi 29 faciunt, 30 tectoſque per herbam
Diſponunt enſes, & ſcuta 31 latentia 32 condunt.

1 Infernalis lacus. 2 Sunt ſc. quales *virgines* habent. 3 Harpyiarum. 4 Sordis effuſio. 5 Ungues curvi Græci *καμψώνυχες*. 6 Voracitate. 7 In harpyiarum inſulas Docet, quomodo ab Harpyis infeſtati fuerint. 8 Neceſſitate ſc. nam ſponte venimus; non deferimur, niſi neceſſitate. 9 Pinguia: vel, per Hypallag. Nos læti. 10 Paſci ubique 11 Caprorum & caprarum. 12 Paſcua. 13 In armenta & gregem. 14 Telis ferreis. 15 In prædationem & participationem prædæ. Moris enim erat *Romanis*, ad prædam exire, *ut Jovi* prædatori partem *voverent*. 16 Lectos diſcubitorios ex herbis intortis; qui in unoquoque toro tres erant ad capiendum cibum parati. 17 Horrifice labentes. 18 In diverſum trahentes rapiunt. 19 Noſtras. 20 Sc. *auditur*. 21 Loco ſecreto. 22 Iterum ponimus, id eſt, iterum ſacrificamus Jovi, quem in partem prædæ invocaveramus. 23 Tractu: vel, diverſis partibus aeris. 24 Obſcuris, occultis. 25 Harpyiarum. 26 Volans clangens. 27 Unguibus. 28 Cum crudeli animantium genere, ſi Socii. 30 Tegunt & diſponunt ut ex inopinato eas ita adoriatur. 31 Quæ occultando latere faciebant. 32 Abſcondunt.

Erge

Ergo ubi 1 delapſæ ſonitum per curva dedere
Litora, 2 dat ſignum 3 ſpecula 4 Miſenus ab alta
5 Ære cavo 6 invadunt ſocii, & 7 nova prælia tentant,
8 Obſcœnas 9 pelagi ferro 10 fœdare volucres.
Sed neque vim plumis ullam, nec vulnera tergo
Accipiunt; celerique fuga 11 ſub ſidera lapſæ
12 Semeſam prædam & 13 veſtigia fœda relinquunt.
14 Una in præceſſa conſedit rupe 15 Celæno,
16 Infelix vates, 17 rumpitque hanc pectore vocem:
18 Bellum etiam 19 pro cæde bovum ſtratiſque juvencis,
20 Laomedontiadæ, 21 bellum ne inferre paratis,
Et 22 a patrio 23 Harpyias inſontes pellere regno?
24 Accipite ergo, animis atque hæc mea figite dicta,
Quæ Phœbo 25 pater omnipotens, mihi Phœbus Apollo
Prædixit, vobis * Furiarum ego 26 maxima 27 pando.
28 Italiam curſu petitis, ventiſque 29 vocatis

1 *Harpyiæ* deorſum lapſæ de rupe. 2 Ineundi prælii, id eſt, claſſicum canit. 3 A loco editiore, unde ſpeculabatur opportunitatem invadendi. 4 Tubicen, *qui non præſantior alter ære ciere viros, Martemque accendere cantu*. l. 6. 5 Lituo, tuba. 6 **Harpyias**. 7 Inſolita: vel, quia *rarum* eſt pugnare cum Harpyiis: vel, quia vulnerari non poterant. 8 Adverſa portendentes. 9 **Circa** pelagus verſari ſolitas; **ideo Terræ** & Ponti, ut alii, **Nereni** filias: inde mox, *regno patrio*, id eſt, Neptunio, inſula ſc. 10 Trucidare, dilacerare. 11 **In** ſublime. 12 Semivoratam. 13 **Indicia** unguium ſuorum. 14 Harpyiarum. 15 Nomine. 16 Nuntia infelicitatis: ut Homer. *μάντις κακῶν*. 17 Violenter expreſſit, id eſt, locuta eſt hoc modo. 18 Exordium abruptum, & cum ſtomacho enuntiatum, continens expoſtulatoriam de injuria & damno accentis. 19 Quia occidiſti boves noſtros, & quia proſtraviſtis juvencos noſtros. 20 Trojani, a perfido rege Laomedonte denominati & inſtituti, qui Deos, Apollinem & Neptunum, fraudavit mercede ſua. 21 Repetitio emphatica. Q. d. ubi veniam precari debebatis, & damnum reponere, injuriam majorem infertis. 22 Patris noſtri Neptuni. 23 Quæ vobis, priuſquam boves auferretis, nihil nocuimus. 24 Intelligite hæc mea dicta, & intellecta memoriæ mandate. 25 Jupiter. * Eaſdē enim Harpyias & Furias eſſe volunt: apud inferos ſc. Furias & Canes; apud Superos, Diras & Aves: in medio, Harpyias. 26 A ſua auctoritate. 27 Manifeſto, declaro. 28 Vaticinium Harpyiæ. 29 Invocatis in auxilium ventis.

1 Ibitis Italiam, 2 portuſque intrare licebit:
Sed non ante 3 datam cingetis mœnibus urbem,
Quam vos 4 dira fames noſtræque injuria 5 cædis
6 Ambeſas 7 ſubigat 8 malis abſumere menſas.
9 Dixit: & in ſilvam pennis ablata 10 refugit.
At ſociis ſubita gelidus formidine ſanguis
11 Deriguit: 12 cecidere animi: nec jam amplius armis,
Sed votis precibuſque jubent expoſcere 13 pacem,
* Sive 14 deæ, ſeu ſint * diræ obſcœnæque volucres.
Et pater Anchiſes, 15 paſſis de litore 15 palmis,
Numina magna vocat; 16 meritoſque indicit honores.
DI, prohibete 17 minas: DI, 18 talem avertite 18 caſum:
Et placidi ſervate 19 pios. Tum litore funem
Deripere, 20 excuſſoſque jubet 21 laxare rudentes.
22 Tendunt vela Noti: 23 ferimur ſpumantibus undis,
Qua curſum ventuſque gubernatorque vocabant
Jam 24 medio apparet fluctu 25 nemoroſa 26 Zacynthos,
Dulichiumque, Sameque, & 27 Neritos ardua ſaxis,
28 Effugimus ſcopulos Ithacæ, 29 Laertia regna,
Et terram 30 altricem 31 ſævi 32 exſecramur Ulixi.

1 Pervenietis quidem in Italiam. 2 Italicos. 3 Conceſſam vobis a Diis. 4 Dirum Harpyiæ Celæno vaticinium: cui etiam eventus reſpondit, l. 7. *Heus etiam menſas conſumimus, inquit Iulus.* 5 In boves & juvencos noſtros illatæ. 6 Circumeſas, circumroſas. 7 Compellat, cogat. Sic l. 6. *Caſtigatque, auditque dolos*, ſubigitque *fateri*. 8 Mandibulis ac dentibus devorare quadras ſive orbiculos paniceos, e quibus cibum ſumebant, quique carnibus ſubjiciebantur. 9 Celæno. 10 Avolavit, ne placari poſſet a Trojanis. 11 Congelatus eſt. Sic ſupra: *Gelidusque coit formidine ſanguis*. 12 *Animi* ſociorum labefacti *ſunt*. Propert. *cecidit ſpiritus ille tuus*. 13 Veniam. 14 Quæcumque eſſent, quæ futura præſciebant & prædicebant. 15 Extenſis manibus. 16 Sacrificia congruentia, aut quæ mereantur expiationem, ſolemni ritu denuntiat. 17 Quæ minatur dira Celæno. 18 Tam diram famem. 19 Religioſos Troianos. 20 Extenſos. 21 Explicare ventis funes velorum & antennarum. 22 Extendunt. 23 Celeriter avehimur. 24 Sc. *e*. 25 Silvoſa. 26 Græciæ inſula. 27 Mons Ithacæ: a quo Ulyſſes *Neritius* eſt dictus. 28 Celeriter tranſimus. 29 In quibus regnabat Laertes pater Ulyſſis. Scopulos autem per irriſionem *Regna* vocat. 30 Nutricem, alumnam. 31 Trojæ domitoris: ut, cujus fraude maxime urbs Troja deleta fuit. 32 Deteſtamur.

Vide

Mox & 1 Leucatæ 2 nimboſa cacumina montis,
Et 3 formidatus nautis 4 aperitur Apollo.
5 Hunc petimus feſſi, & parvæ ſuccedimus 6 urbi;
7 Anchora de prora jacitur. ſtant 8 litore puppes.
Ergo 9 inſperata tandem tellure potiti
10 Luſtramurque Jovi, votiſque incendimus 11 aras;
12 Actiaque 13 Iliacis celebramus litora ludis.
Exercent 14 patrias oleo 15 labente 16 palæſtras
Nudati ſocii. 17 juvat evaſiſſe tot urbes
Argolicas, medioſque fugam tenuiſſe per 18 hoſtes.
19 Interea 20 magnum ſol circumvolvitur 20 annum,
Et 21 glacialis hiems aquilonibus 22 aſperat undas.
23 Ære cavo clypeum, magni geſtamen 24 Abantis,

1 Montis Epiri, à petris λευκαῖς, id eſt, *colóris albi*, dicti. 2 Summitates, in quibus jugiter ſunt nubes & venti. 3 Propter ſcopulos naufragos evitatum promontorium, in quo templum Apollinis. 4 Oſtenditur, procul apparet. 5 Apollinem, id eſt, templum Apollinis. 6 Actio: apud quod cum Antonio & Cleopatra Auguſtus felici prælio congreſſus eſt. 7 Ferramentum utrinque uncum, quod in vadum immiſſum funibus naves retinet, ne, tempeſtate ingruente, loco moveantur. Gr. ἄγκυρα. 8 Sc. *ſunt*. 9 Qua non ſperabamus potiri. 10 Jovi ſacrificando peccatum noſtrum expiamus, ob piaculum in ejus canes Harpyias commiſſum. vel etiam, læti gratias acturi, quod Græcas evaſiſſemus urbes & hoſtes. alluſum ſimul ad luſtrum Rom. quia ludi iſti quinquennales. 11 Templi Apollinis in Actiaco litore. 12 Ludos Actiacos ab Auguſto Cæſ. inſtitutos in litore juxta Actium, Ambracii ſinus promontorium, ob victoriam *ibi de Cleopatra &* Antonio relatam. 13 Trojanis: luctæ ſc. ac palæſtra, idque nudi & uncti. 14 Quales in patria exercere ſolebant. 15 Defluente: ungebantur enim oleo, priuſquam palæſtram inirent. 16 *Palæſtra* proprie locus eſt, in quo adoleſcentes luctatores nudi & oleo perfuſi quondam luctabantur: πάλη enim *luctatio* eſt: a qua hæc vox ad reliqua exercitia eſt translata. 17 Delectat eos. Publici gaudii rationem reddit, quod ſc. per medias hoſtium urbes hucuſque penetraſſent. 18 Græcos. 19 Dum ludis intenti erant ſocii. 20 Per circulum ac orbem anni Solaris, qui eſt XII. menſium. Addidit ergo *Magnum*, ne Lunaris annus, qui eſt XXX. dierum, intelligeretur. Vide Macrob. de Som Scip. l. 2 c. 11. 21 Glaciem congelans. 22 Exaſperat: ideo ventus ad navigandum ſuadebat. 23 Qui erat ex ære cavo. 24 Græci alicujus cum Androgeo ab Æneа victi & ſpoliati; namque de Abante Trojano mentio infra, lib. 10.

Tollit

Postibus 1 adversis 2 figo, & rem- 3 carmine signos
4 Æneas hæc 5 de Danais 6 victoribus arma
Linquere tum portus jubeo, & considere 7 transtris:
8 Certatim socii 9 feriunt mare, & æquora 10 verrunt.
Protinus 11 aerias 12 Phæacum abscondimus arces,
Litoraque Epiri 13 legimus, 14 portuque subimus
Chaonio, & celsam 15 Buthroti ascendimus urbem.
16 Hic incredibilis rerum fama 17 occupat aures,
18 Priamiden Helenum 19 Grajas regnare per urbes,
Conjugio 20 Æacidæ Pyrrhi 21 sceptrisque potitum:
Et 22 patrio Andromachen iterum 23 cessisse marito.
Obstupui, miroque incensum pectus 24 amore
Compellare virum, & 25 casus cognoscere tantos.
Progredior portu, classes 26 & litora linquens.
27 Sollemnes 28 tum forte dapes, & 29 tristia dona,
Ante urbem in luco 30 falsi Simoentis ad undam
31 Libabat 32 cineri Andromache, 33 Manesque vocabat

1 Contra nos positis. 2 Affigo, sc. *abiturus*. 3 Titulo unius versus. 4 Sc. *consecravit*. 5 Sc. *deractis*. 6 Qui se victores gloriantur. 7 In tabulis navium, in quibus remiges sedere solent, quæ proprie *Transtra* aut *Juga* dicuntur. 8 Cum certamine. 9 Remis verberant, ut naves propellant. 10 Invertunt remis suis. Metaphora a scopis ducta ad remos, ut suprà diximus. 11 Valde altas, quæ ambæ sunt in montibus extructæ. 12 Corcyram (insulam inter Epirum & Calabriam, ubi Alcinous, rex Phæacum, qui Ulyssem hospitio susceperat, regnabat) e conspectu amittimus. 13 Præternavigamus. 14 Intramus regionem illam per *portum Chaonium*. 15 Id est, *Buthrotum*. 16 In hoc portu *Increpuit* auribus nostris. 18 Priami filium. 19 Sortitum partem Epiri, ut cui post eidem Pyrrhi cesserit uxor ejus Andromache cum regno. 20 Pronepotis Æaci. Æacus enim genuit Peleum: Peleus Achillem: Achilles Pyrrhum. 21 Imperio, quod per sceptrum significatur. 22 Trojano, sc. Heleno, qui erat de patria prioris mariti Hectoris, fratris Heleni. 23 Jure concessam? 24 Desiderio & affectu alloquendi Helenum. 25 Rerum eventus. 26 Ad litora appulsus. 27 Legitima & anniversaria sacrificia. 28 Cum advenirem. 29 Funebria, & ad luctum pertinentia. 30 Repræsentati hic in Epiro ab Heleno, & nuncupati ad memoriam Trojani illius fl. 31 Sacrificabat, ad placandum forte. 32 Hectoris 33 Umbram Hectoris.

Red-

Hectoreum 1 ad tumulum: viridi quem 2 cespite 3 inanem,
Et 4 geminas, 5 causam lacrymis, 6 sacraverat aras.
Ut me conspexit venientem, & Troia circum
Arma 7 amens vidit; magnis exterrita 8 monstris
9 Deriguit visu in medio: calor ossa reliquit.
10 Labitur, & longo 11 vix tandem 12 tempore fatur:
13 Verane te 14 facies, 15 verus mihi nuncius 16 affers,
Nate, 17 dea? vivis-ne? aut si lux 18 alma 19 recessit,
20 Hector ubi est? dixit, lacrymasque effudit, & omnem
Implevit 21 clamore locum. 22 vix pauca 23 furenti
24 Subjicio, & 25 raris turbatus vocibus hisco.
Vivo equidem, vitamque 26 extrema per omnia duco.
Ne dubita: nam 27 vera vides.
Heu! quis te casus 28 dejectam conjuge 29 tanto
Excipit? aut quæ 30 digna satis fortuna revisit?
31 Hectoris Andromache 32 Pyrrhin' connubia servas?

1 *Juxta*. 2 Sc. *de*. 3 Sine cadavere. Cenotaphium intelligit, qualia erigi solent iis, quorum corpora haberi non poterant, ne sc. omni sepulturæ honore destituti, Stygiam paludem transnare non possent. 4 Unam Hectori marito, & alteram Astyanacti filio, ut Ecl 5. *Ecce duo tibi, Daphni, duoque altaria Phœbo*: binis sc. honorabant Deos & heroas. 5 Deflens causam parentationis: quia duo charissima pignora amiserat. 6 Cum sacrificatione, extruxerat. 7 Propter occursum Æneæ inopinatum. 8 Viso mito & inexpectato. Monstri enim simile erat, Trojanos, & præcipue Æneam *in Epirum descensurum*. 9 Obstupuit. 10 Animi deliquio concidit. 11 Cum difficultate. 12 Sc. *post*. 13 In hac parte habetur sermo Andromaches ad Æneam adventantem, & Æneæ *ad illam*. 14 Speciçs affert te. 15 Non simulatus. 16 Præsentas. 17 Venere. 18 Quæ alit viventes. 19 A te, id est, si mortuus es; & non verus nuntius tui es, sed umbra ab inferis descendens. 20 Maritus meus, cui hæc sacrificia libo. 21 Ejulatu. 22 Cum difficultate. 23 Affectu & dolore consternatæ, impatienterque dolenti Andromachæ. 24 Adjicio. 25 Et attonitus commiseratione in Andromachen (quam lacrymantem vidi) aperio & loquor verbis per intervalla prolatis, aut paucis. 26 In extremis miseriis & periculis VII. annorum spatium aditis. 27 Verum & vivum hominem, non simulato corpore. 28 Privatam. 29 Quantus erat Hector 30 Meritis tuis, cum iterum sis patrio conjuctus marito Heleno. 31 Sc. *uxor*. 32 An perseveras in eo connubio ejus, cujus pater Hectorem occidit? Q. d. indignissimum est,

1 Dejecit vultum, & demissa voce locuta est:
2 O felix una ante 3 alias 4 Priameia virgo,
5 Hostilem ad tumulum Trojæ sub mœnibus altis
6 Jussa mori, 7 quæ 8 sortitus non pertulit ullos,
Nec victoris 9 heri tetigit captiva 10 cubile!
11 Nos, 12 patria incensa, diversa per æquora vectæ,
13 Stirpis Achilleæ fastus, 14 juvenemque superbum
15 Servitio enixæ tulimus. qui 16 deinde secutus
17 Ledæam Hermionen 18 Lacedæmonioso; Hymenæos,
19 Me famulo 20 famulamque Heleno transmisit habendam.
At 21 illum, ereptæ magno inflammatus amore
22 Conjugis, & 23 scelerum Furiis 24 agitatus, 25 Orestes
26 Excipit incautum, 27 patriasque obtruncat ad aras.

1 Pudibunda, sive præ pudore. 2 ☉ felix est. Collatione malorum Polyxenæ, suam calamitatem exaggerat Andromache. Macrob. Sat. l. 4. c. 6. 3 Virgines. 4 Polyxena Priami filia, a Pyrrho ad placandos manes patris Achillis, ob amorem ejus in Apollinis templo a Paride occisi, mactata ad tumulum Achillis. Immolationem Polyxenæ describit Ovid. 13. & Catul. De nupt. 5 Achillis hostis. Hoc cum suo exilio comparat. 6 A Pyrrho. Quod minus acerbum est, quam mori non posse, cum vellis. 7 Quæ sortitione cessit nemini Græcorum, ut ego, quæ primo Hectori, deinde Pyrrho, & rursus Heleno, & reliquæ Trojanæ primariæ. 8 Sortitiones. 9 Domini alicujus. 10 Thalamum. 11 Ego. 12 Troja igni cremata. 13 Pyrrhi superbiam. 14 Pyrrhum sc. cujus pater Achilles præter alios Hectorem & Troilum: filius, patre crudelior, Polites, adeoque ipsum Priamum filiamque Polyxenam trucidarit: hujus ergo factum tuli, inquit. 15 Quæ peperi Pyrrho in servitute filium Molossum. 16 Postquam me sortitus erat. Transitio, qua exponit, quomodo a Pyrrhi servitio fuerit liberata. 17 Ledæ neptem, filiam Helenæ & Menelai, a quo desponsata sibi fuerat, repetit Pyrrhus: & ipse ab Oreste, dum sacris operaretur, cæsus. 18 Nuptias Hermiones Laconicæ, id est, infelices, quales erant Clytemnestræ & Helenæ. 19 Ut captiva nuberem captivo. 20 Paronomasia. 21 Pyrrhum. 22 Hermiones: quia eripuit Hermionem Oresti. 23 Ob interfectam a se matrem Clytemnestram, quod cum Ægistho qui patrem occiderat, adulterium commisisset. 24 Vexatus, impulsus. 25 Filius Agamemnonis & Clytemnestræ. 26 Adoritur sibi non præcaventem. 27 Sibi patrique fatales. Achilles enim a Paride ad aram item Apollinis Thymbræi extra Trojam, Neptolemus Delphis ad aram item Apollinis ab Oreste interfectus. Vel, patrias, id est, Achilles, quas Achilli patri suo extruxerat.

Mors

Morte 1 Neoptolemi regnorum reddita 2 ceſſit
Pars 3 Heleno: 4 qui Chaonios cognomine campos,
Chaoniumque omnem Trojano a 5 Chaone 6 dixit:
7 Pergamaque, 8 Iliacamque 9 jugis hanc addidit arcem.
Sed tibi qui curſum venti, quæ fata dedere?
Aut quis nam 10 ignarum noſtris Deus appulit oris?
Quid puer 11 Aſcanius? 12 ſuperat ne, & veſcitur aura
13 Quem tibi jam Troja ***
Nequa tamen 14 puero eſt amiſſæ cura 15 parentis?
Nequid in 16 antiquam virtutem animoſque viriles
Et pater Æneas & 17 avunculus excitat Hector?
18 Talia 19 fundebat lacrymans, 20 longoſque ciebat
21 Incaſſum fletus: cum ſeſe a mœnibus 22 heros
Priamides 23 multis Helenus comitantibus affert,
Agnoſcitque ſuos, lætuſque ad mœnia ducit,
Et 24 multum lacrymas verba inter ſingula fundit.
25 Procedo, & 26 parvam Trojam, 27 ſimulataque magnis

1 Pyrrhi. 2 Jure obvenit: quia genuerat filium, qui poſt mortem patris moriens, matri reliquit portionem regni. 3 Marito meo. 4 Helenus. 5 Fratre ſuo, id eſt, Heleni: qui, ita poſcente *oraculo*, devoverat ſe, ut ſervarentur ſocii Heleni, graſſante ſæva inter eos peſte. 6 Denominavit. 7 Repræſentata & delineata ad formam antiquæ Trojæ. 8 Quam Ilium appellavit. 9 Montibus. Pars pro toto. 10 Ignorantem quod hic eſſemus. 11 Sc. *agit*. 12 An ſupereſt, ſupervivit, ſuperſtes eſt? 13 Ἀνακόλουθος ſenſu & verſu imperfectis: ſupplent alii. *Quem tibi jam Troja peperit ſumante Creuſa* 14 Aſcanio. 15 Trojæ patriæ, quæ communis omnium eſt parens, non Creuſæ, *quia ejus mortem Andromache ſcire non poterat*, ut quidam volunt. 16 Majorum ſuorum. 17 Frater matris. Q. d. An ne aliquod paternæ virtutis ſpecimen in eo eluceat? An ne avunculum ſuum Hectorem aliquando eſt præſtiturus? 18 Tales querelas. 19 Andromache. 20 Diu daraturos excitabat. 21 Fruſtra. 22 Heroica virtute præditus, rex & vates: qui, interfecto Pyrrho, Chaonia potitus erat. 23 Quod in 1. dixit, *magna ſtipante caterva*. 24 Abunde. 25 Progredior ad urbem. 26 Ad repræſentationem magnæ & veteris Trojæ, ut ſupra, *falſi Simoentis*, ubi Pergamum, Xanthus, Scæa porta. 27 Efficta ad ſimilitudinem magnorum mœnia Trojana parva: condiderat enim aliam Trojam Helenus.

Rega

Pergama, & 1 arentem 2 Xanthi 3 cognomine rivum
Agnoſco, Scææque 4 amplector limina portæ.
Nec non & 5 Teucri 6 ſocia ſimul urbe fruuntur.
7 Illos porticibus & rex 9 accipiebat in amplis.
10 Aulai in medio 11 libabant pocula 12 Bacchi,
Impoſitis 13 auro dapibus; paterasque tenebant.
Jamque 14 dies, alterque dies proceſſit; & 15 auræ
Vela vocant, 16 tumidoque inflatur 17 carbaſus auſtro.
His 19 vatem aggredior dictis, ac talia 20 quæſo:
21 Trojugena 22 interpres 23 divûm, qui 24 numina Phœbi,
Qui 25 tripodas, 26 Clarii lauros, qui 27 ſidera ſentis,
Et 28 volucrum linguas, & 29 præpetis omina pennæ;

1 Sine aquis. Sic & Horat. Epod. 13. & Lucan. 7. l. *Parvus & in ſicco ſtrepebat pulvere Xanthus*. 2 Fluvii Trojam interfluentis. 3 Cui cognomen erat. 4 Veneror in memoriam portæ illius Trojanæ, quæ ad *cruciatus* lævam ſita, vel ad Scæum promontorium, & extructa ad ſimilitudinem illius. 5 Socii mei. 9 Socialiter in urbem Buthrotum recipiuntur, ubi cives noſtri imperabant. 7 Teucros. 8 Helenus, qui in partem regni pervenerat. 9 Convivio excepit, q. cœna adventitia. Sic Ter. Eun. Accipit *homo multus nemo, neque prolixius*. 10 Aulæ ſeu regiæ. Diæreſis, more veterum, Lucretio perfamiliaris. Diphthongus Græca *ai*, quæ *a* eſt. 11 More ſacrificantium abſumebant apud Helenum. 12 Vini. Metonym. 13 Eſcariis aureis. 14 Unus. 15 Venti ſecundi leniter ſpirantes invitant nos ad vela *paranda* & navigandum. Alibi *contra, vocat jam carbaſus Auſtros*. 16 Ab effectu. 17 Velum ex carbaſo. 18 Vento. Species pro genere. 19 Helenum regem, qui & vates erat. 20 Precor. 21 O in Troja genitus Trojane. 22 Θεοπροπος, vaticinandi perite ex inflatu numini, aſtrologia, & augurio. 23 Voluntatis Deorum. 24 Divinitatem. 25 Revelationem factam apud tripodas Apollinis, id eſt, menſas in templo Apollinis Delphici, ſive ſuggeſti genus, quod conſcendebat Pythia ἀσμα δαιμόνιον hauſtura, quo temulenta, ut & δαφνοφάγος, lauro comeſa, reſponſum dedit v. ſupra, *magis adytis cortina reclusis*. 26 Apollinis (cui ſacra Claros inſ. vel ut alii, urbs Colophoniorum) oracula ſub lauro fieri ſolita. Vid. Plin. l. 15. c. 13. 27 Indiciun. aſtrorum. 28 Oſcines & præpetes obſervans: ex cantu ſc. & volatu avium divinans. 29 Auguria ex avium volatu offerre potes: nam aves, ex earum cantu omina prædicuntur. Oſcines dicuntur.

Tum

Hic tibi 1 ne qua moræ fuerint diſpendia tanti:
Quamvis 2 increpitent ſocii, & vi 3 curſus in altum
Vela dabunt, poſſisque 4 ſinus implere ſecundos:
5 Quin adeas vatem, precibuſque 6 oracula poſcas.
7 Ipſa canat, vocemque 8 volens atque ora reſolvat.
9 Hæc tibi Italiæ populos, venturaque bella,
Et quemque modo 10 fugiaſque feraſque laborem,
11 Expediet; 12 curſuſque dabit venerata ſecundos.
Hæc tua, quæ noſtra liceat te voce moneri.
Vade age, & 13 ingentem factis 14 fer ad æthera Trojam.

15 Quæ poſtquam 16 vates ſic ore effatus 17 amico eſt,
Dona dehinc auro gravia, 18 ſectoque elephanto
Imperat ad naves ferri, 19 ſtipatque carinis
Ingens argenti, 20 Dodonæoſque lebetas,
Loricam 21 conſertam 22 hamis auroque trilicem,
Et 23 cono 24 inſignis galeæ, criſtaſque 25 comantes,

1 Ne aliqua jactura temporis, quam ſcitis morando, reputetur a me mihi nocenti. 2 Obmurmurent quod illic morari velis, ubi poſſimus &c. 3 Proſpera navigatio. 4 Medium velorum, ventorum flexu curvatorum, proſperis ventis implere, id eſt, licet proſpera ſit navigatio, & ſocii ſuadeant optent procedere. 5 Tamen ne omittas, quin adeas Sybillam. 6 Reſponſa Deorum. 7 Ipſa quin poſcas, ut ipſa vates pronunciet futura, non autem ſcribat in palmarum foliis, quæ venti abripi poſſent. Ideo l. 6. ait *Æneas*: *Foliis tantum ne carmina manda: Ipſa canas oro.* 8 Libenter loquatur: 9 Prædictio iſta Sybillæ his verſibus concepta eſt, *& O tandem magnis pelagi defuncte periclis*: *Sed terra graviora manent: in regna Latini Dardanida venient.* 10 Declines, & *terras peſcivia*. *Polyſyndeton* 11 *Promptè & expedite declarabit*, docebit. 12 Rationem navigandi in fatalem Italiæ partem commonſtrabit. 13 Quæ per te ingens inſtaurabitur, quoniam ex ea olim Roma orietur. 14 Ad cælos uſque extolle. 15 Reſponſa. Recitat jam dona, quæ ab Heleno acceperit. 16 Helenus. 17 Favorabile. 18 Dente elephanti, ſive ebore polito. Synecdoche. 19 Condenſat, cumulat. 20 Ollas æreas ex ære Dodonæo, quod vaticiniis æque celebratur ac quercus Dodonæa. 21 Conſertam hamis aureis, iiſque triplici ſerie connexis, ſeu tribus liciis conſtantibus. 22 Circulis ferreis, quibus fit lorica. *Hami* proprie ſunt unci, quibus piſces capi ſolent. 23 Curvaturam, quæ eſt in ſummitate galeæ, cui criſta imponitur. 24 Excellentis. 25 Quæ in morem comarum a cono dependebant: ſunt enim criſtæ ornamenta galearum.

Pauca tibi e 1 multis, quo tutior 2 hospita 3 luſtres
Æquora, & 4 Auſonio poſſis 5 conſidere portu,
6 Expediam dictis. [prohibent nam 7 cetera 8 Parcæ
Scire 9 Helenum, fariquę vetat 10 Saturnia Juno]
11 Principio Italiam, quam tu jam 12 rere propinquam,
13 Vicinoſque 14 ignare paras 15 invadere 16 portus,
17 Longa procul 18 longis via 19 dividit 20 invia 18 terris.
21 Ante & 22 Trinacria 23 lentandus remus in unda,
Et 24 ſalis Auſonii 25 luſtrandum navibus 25 æquor,
26 Infernique lacus, 27 Ææaque 28 inſula 29 Circes,
Quam tuta poſſis 30 urbem 31 componere terra.
32 Signa tibi dicam: tu 33 condita mente teneto.
34 Cum tibi 35 ſolicito 36 ſecreti ad 37 fluminis undam
Litoreis ingens inventa ſub ilicibus 38 ſus
39 Triginta 40 capitum fœtus enixa jacebit,
41 Alba, 42 ſolo recubans, albi circum 43 ubera 44 natis:

1 Quæ mihi dicta ſunt. 2 Externa: vel, ut alii, vicina. 3 Circumnaviges. 4 Italico. 5 Sedem capere. 6 Expedite dicam. 7 Ut quæ de morte Anchiſæ, & etiam ipſius Æneæ poſtea evenerant. 8 Tres illæ Deæ fatales, originem, medium & exitum omnium rerum diſponentes. De his vide Ecl. 4. 9 Sc. *me*. Tertia perſona pro prima. 10 Saturni filia. 11 Vaticinium Heleni. 12 Reris, id eſt, arbitraris. 13 E proximo, quia vicini ſunt. 14 Rerum futurarum. 15 Intrare. Metaphora a re militari. 16 Sc. *quos*. 17 Non ſitu loci, ſed fatis negantibus: nam ex Epiro in Italiam brevis eſt tranſitus. 18 Per longas terras, in quas prius appelleris. 19 Ab ingreſſu tuo. 20 Immeabilis, ſuperatu *difficilis*. 21 Prius. 22 Freto Sicilo: *a tribus* promontoriis Siciliæ, *Lilybæo*, Pachyno, Peloro. *De his* Ovid. 13. Met. 23 Lenta navigatione flectendus, eſt, in Siculo mari navigandus tibi eſt. 24 Maris Italici: infra hoc eod. lib. 25 Circumnaviganda æqua unda. 26 Avernus, per quem ad inferos deſcendit Æneas. l. 6 27 Ab Ææa, urbe Colchorum dictæ. 28 Hanc inſulam præternavigantem fingit Æneas l. 7. 29 Solis & Perſes Nymphæ filiæ. Hæc venefica fuit. 30 Lavinium. 31 Condere. 32 Terræ tutæ, in qua urbem condas. 33 Ea ſecreta. 34 Adi l. 8. ſub initio, ubi idem habet vaticinium 35 Solicite indagati, in quam terram deveneris. 36 Ad quod ſecretus advenies. 37 Tyberis. 38 Porca. 39 Quo prodigio regnaturum triginta annis Aſcanium ſignificabatur. 40 Sc. illorum, porcellorum. 41 Color Albam prænotat ab Aſcanio condendam. 42 In terra. 43 Mattis. 44 Suilli, porci, ſc. jacebunt.

1 Is locus olim erit requies certa laborum.
Nec 2 tu 3 me fatum mortis horrefce futuros:
Fata 4 viam invenient, 5 aderit qui 6 vocatus Apollo.
7 Has autem terras, Italique hanc litoris 8 oram,
Proxima quæ 9 nostri perfundit æquoris æstu,
Effuge; cuncta 11 malis habitantur 12 mœnia Grajis.
13 Hic & Narycii posuerunt mœnia Locri,
14 Et Sallentinos obsedit milite campos
Lyctius Idomeneus: 15 hic illa ducis Meliboei
Parva Philoctetæ 16 subnixa Petilia muro.
17 Quin, ubi 18 transmissæ steterint trans æquora classes,
Et 19 positis aris jam vota in litore 20 solves,
Purpureo 22 velare comas adopertus amictu;
Ne qua inter sanctos 23 ignes 24 in honore deorum

1 In quo hæc invenies, erit tua urbe condendæ in terra mihi. 2 Post quam non refluebant fluctus navigandi, sed tamen quasi. 3 Quibus te tamen amplissimus sit nullis absumere mendacibus (Celæno dixit) licet fuisse. Prodigii hujus exitum libet 4 Rationem aut inveniendi eam famem. 5 Auctor erit, favebit. 6 In auxilium. 7 Ostendentis est: hanc Italiæ partem, quæ e regione nostræ sita est, sc. Calabriam, Apuliam, Tarentinam, &c. *Magnam Græciam* dictam, quod agnita illic Pythagoræ inibi philosophia fuerit, declinat. 8 Oram regionem. 9 Adriatici. 10 Fervore. 11 Hostibus nostris, 12 Neque fidei malæ. 12 Hæ urbes. 13 Hic Græci, ex Naupacto Atticæ profecti, socii Ajacis Oilei, condidere urbem Locros in hac proxima ora Italiæ. 14 Idomeneus, e Lyctorum opp. pulsus, confedit in Salentinis. 15 Philoctetus ex Meliboea, Thessaliæ urbe, condidit Petiliam. 16 Cincta. 17 Quinimo, aut insuper. 18 Appulsæ fuerint ad ortus Italicum aut Calabrum. 19 Extructis. 20 Ut hostium oppida & concursus omni studio evitemus. 22 Phrygio more, qui mos, & orto ab Æneâ, qui in more Laurenti dum sacra faceret velato capite, non agnitus est ab Ulysse, qui ut sorte appulerat. Alii referunt ad Diomedem sacris intervenientem: sed & arceri a sacris profanos, solumne erat, ne mysteria non initiati funestarent? unde vela vatis, sacrum, fenestris pretensæ, & despectio e tenebris interdicta. Macrob. Sat. lib. 8. cap. 6. 22 Fac ut velaris (est enim Imperativus passivus) comam, id est, ut habeas comas velatas, id est, operto capite sacris operare. 23 Quibus sacrificium cremari debeat. 24 in ipso sacrificio, id est, inter sacrificandum.

Horis facies occurrat, & 1 omina turbet.
Hunc 2 locum morem 3 sacrorum, hunc ipse teneto:
Hic 4 casti maneant, in 4 religione 5 nepotes.
Ast, ubi 6 digressa Siculæ te admoverit oræ
Ventus, & 7 angusti rarescent claustra Pelori;
8 Læva tibi tellus, & 9 longo læva petantur
Æquora 9 circuitu: 10 dextrum fuge litus, & 11 undas.
12 Hæc loca vi quondam, & 13 vasta convulsa 14 ruina
[Tantum 15 ævi longinqua valet mutare vetustas]
16 Dissiluisse ferunt, 17 cum protinus utraque tellus
Una foret: venit 18 medio vi 19 pontus, & 20 undis
21 Hesperium Siculo latus abscidit, arvaque & urbes
Litore 22 diductis 23 angusto interluit æstu.
24 Dextrum 25 Scylla latus, 26 lævum 27 implacata Charybdis

1 Sacrificii ordinem rumpat. 2 Tui tenento. 3 Sacrificii velato capite. 4 Casta sive religiosa observatione. 5 Nepotes tui. 6 e more Italico, ubi magna Græcia est. 7 Modici & quasi clausi introitus Pelori (promontorii Siciliæ, a *Peloro* gubernatore classis Annibalis denominati) arcti minus videbantur. 8 Quæ ad sinistram manum jacet. 9 Faciendo longum circuitum, id est, circumnaviges. 10 Italicum. 11 Dextra Siciliæ. 12 Hujus partis Siciliæ. Digressio in descriptionem Scyllæ & Charybdis. 13 Fuit quondam Italia Siciliæ conjuncta: postea ruina & tempestate separata & avulsa. Vide quæ nos ad Flor. p. 83 & Sil. l. 14. Ovid. Met. 15 Claud. de raptu Proserp. l. 1. 14 Terrarum, quarum fundum jam aquæ exederant. 15 Temporis, multorum enim locorum situs & facies longorum temporum vetustate mutantur. Ita phœnomena five *Accidentia*. Sic Georg. 2. *Adde*, *in teneris consuescere multum est*. Georg. 3. *Tantus amor florum & generandi gloria mellis*. 16 In 4. versus partes quam fuisse unum divisas esse violentia aquarum, dicunt illi, qui de diluvio locuti sunt. 17 Cum continuum una esset terra, id est, continens, Italia & Sicilia. 18 In medium: ut, *It clamor cœlo*. Terræ motu avulsam esse Strabo, unde & Rhegio nomen. 19 Impetus maris. 20 Vi undarum. 21 Italicum a Sicilia avulsit, abrupit. 22 Separatæ litore, id est, quia nunc diversum habent litus. 23 Modico freto. 24 Versus Italiam. 25 Periculum illud maris Siculi, in quod mater voracissima [quibus fertur Herculis fertur rapuisse] fingitur versa: ideo dicitur a Jove fulmine icta, & in mare præcipitata, & in tale monstrum conversa, omnia devorans & absorbens. Vide Ovid. Met. 4. Versus Siciliam. 27 Voracissima. Al. impressa.

1 Amatumque auro circumſpicit Oriona.
Poſtquam cuncta 2 videt cælo 3 conſtare ſereno;
Dat cursum e puppi 4 ſignum: 5 nos 6 caſtra movemus,
7 Intamuſque viam, & 8 velorum pandimus alas.
Jamque rubeſcebat ſtellis aurora 9 fugatis,
Cum procul 10 obſcuros 11 colles 12 humilemque videmus
Italiam. 13 Italiam primus 14 conclamat Achates,
Italiæ lætis ſocii clamore ſalutant.
Tum pater Anchiſes magnum 15 cratera 16 corona
Inſtruit, implevitque mero; divoſque 17 vocavit
Stans celſa in puppi:
Di, 18 maris & terræ tempeſtatumque 20 potentes,
Ferte viam 21 vento facilem, & 22 ſpirate ſecundi.
23 Crebreſcunt optatæ auræ, portuſque 24 pateſcit
Jam propior, 25 templumque apparet 26 in arce Minervæ:
Vela 27 legunt ſocii, & proras ad litora torquent.
28 Prona ab 29 Eoo fluctu curvatur in 30 arcum;

1 *Sidus Auſtrale*, ſtellis 32. conſpicuum, ſtellato enſe fulgens. 2 Intuetur. 3 Conſentire ex ſacris in Vocula hæc ſerenitatis perſeverantiam indicat. 4 Tuæ, ut etiam vigilis tædam ante Deum incenſam. Translata ſimilitudine eſt a re militari, in qua ad paucam milites claſſico excitantur: quod hac ratione fecit Auctor poteſt Virg. quod hunc portum mutandum eſſe locum, & inde eſſe navigandum ſciret. 5 Nos, qui eramus in utore, more eam colligimus ſarcinulas, ſedimus illinc, ubi ſtationem tenuimus. 6 Nautica, id eſt, nos. 7 An fluxus opportunus eſt, id eſt, navigamus. Hyſteroteron. 8 Antennas intendimus. 9 A ſplendore ſolis abſconditæ. 10 Nondum Soiis *radiis* illuſtratos: *vel*, propter interpoſitam *umbram* & longinquitatem. 11 Montes. 12 *Humilem apparentem*: aqua enim terra altior eſt. 13 Repetitio, deſiderium fatalis terræ indicans. 14 Simul clamat. 15 Vas vinarium. 16 Ex pampinis. Id quod lætitiæ argumentum erat. 17 Invocavit Simplex pro compoſito. 18 In ſumma parte navis juxta gubernaculum. 19 *Maris*, quod navigo: *terræ*, quam peto: *tempeſtatum*, quas timemus. 20 Qui habetis potentiam. 21 Aſpiratione venti. 22 Spirantes facite ventos ſecundos. 23 Lenes venti deſiderati crebri fiunt. 24 Patet. 25 In Idygiæ promontorio Salentino Minervæ eminebat arx, hodie *Caſtro*. Sub illo portus Veneris. 26 Extructum. 27 Colligunt. 28 Topographia portus Salentini. 29 Orientali ſeu ab Oriente impingente: a fronte enim ſpectat *ortum*. 30 *Sinum*, receſſum, ſcopulos utrinque defendentes portum deſcriptum. vide l. 1. En.

1 Ob-

Prædicam; & repetens iterumque iterumque 1 monebo,
Junonis magnæ primum prece 2 numen adorti:
Junoni 3 cane vota libens, dominamque potentem
4 Supplicibus 5 supera donis. 6 Sic denique 7 victor
Trinacria fines Italos mittere relicta
8 Huc ubi 9 delatus 10 Cumæam accesseris urbem,
11 Divinosque lacus, & 12 Averna sonantia 13 silvis;
14 Insanam vatem aspicies: quæ rupe sub 15 ima
16 Fata canit, 17 foliisque 18 notas & 19 nomina mandat.
Quæcumque in foliis descripsit carmina virgo,
Digerit in 20 numerum, atque 21 antro seclusa 22 relinquit.
23 Illa 24 manent immota 25 locis, neque ab 26 ordine 27 cedunt.
Verum 28 eadem, 29 verso tenuis cum 29 cardine ventus
Impulit, & teneras turbavit 30 janua 31 frondes;
Nunquam deinde cavo volitantia 32 prendere saxo,
Nec 33 revocare situs, aut 34 jungere carmina 35 curat,
36 Inconsulti 37 abeunt, 38 sedemque odere Sibyllæ.

1 Te illud unum præ omnibus. 2 Potestatem divinam. 3 Pronuntia. 4 Suppliciter & submisso animo votis. 5 Sacrificiis expugnatam concilia, & coge tibi esse benevolam. 6 Per talia vota & dona. 7 Voti compos. 8 In hos fines Italos. 9 Vi tempestatis. 10 Cumas, quæ sunt in litore Italico, l. 6. 11 Apollini consecratos, & Sybiliæ lacus Lucrinum & Avernum. 12 Declinatur *hic Avernus, i*, in singulari, & *hæc Averna, orum*, in plurali. 13 Per silvas. 14 Fatidicam afflatam numine & furore divino, ut lib. 6. unam e Sibyllis, Deiphoben sc. quæ *Cumæa* dicitur. 15 Profunda. 16 Rerum eventa fataliter prævisa. 17 In foliis palmarum scribi *fata a Sibylla* solita, scribit Varro. & Æn. l. 6. 18 Litteras. 19 Res notis descriptas. 20 Series & ordinem. 21 Per antrum seclusa a carminibus, quæ sibi relinquit. 22 Ea ante antrum. 23 Folia, aut carmina. 24 foliis. 25 A locis, in quibus numerum digesta sunt. 26 desc. in quo collocata deserunt. 27 Recedunt. 28 Carmina, a foliis siccis descripta. 29 Aperta janua vertendo cardinem. 30 Aperta, admittens ventum. 31 est, ventus per januam ingressus. 32 Colligere in ruinem secutum, quod est ex saxo cavato. 33 Reparare positiones foliorum quibus carmina per ordinem descripta erant. 34 Per ordinem connectere. 35 Sibylla. 36 Oraculi responso non accepto. 37 Consulentes. 38 Antrum.

Hîc tibi ne mora quæ fuerint discrimina tanti:
Quamvis 2 increpitent socii, & vi 3 cursus in altum
Velarint, spatiisque 4 sinus implere secundos:
5 Quin adeas vatem, precibusque 6 oracula poscas.
7 Ipsa canat, vocemque 8 volens atque ora resolvat.
9 Hic tibi Italum populos, venturaque bella,
Et quemquemque modo 10 fugiasque ferasque laborem,
11 Expediet; 12 cursusque dabit venerata secundos.
Hæc sunt, quæ nostra liceat te voce moneri.
Vade age; & 13 ingentem factis 14 fer ad æthera Trojam.

15 Quæ postquam 16 vates sic ore effatus 17 amico est,
Dona dehinc auro gravia, 18 sectoque elephanto
Imperat ad naves ferri, 19 stipatque carinis
Ingens argentum, 20 Dodonæosque lebetas,
Loricam 21 consertam 22 hamis auroque trilicem,
Et 23 conum 24 insignis galeæ, cristasque 25 comantes,

1 Ne aliqua jactura temporis, quam feceris morando, reputetur a te tanti momenti. 2 Obmurmurent, quod illic morari velis, ubi patientium fit. 3 Prospera navigatio. 4 Medium velorum, ventorum flatu curvatorum, prosperis ventis implere, id est, licet prosperissima fit navigatio, & socii omnia optent procedere. 5 Tamen ne omittas, quin adeas Sybillam. 6 Responsa Deorum. 7 Et quia poscas, ut ipsa vates prædicat futura, non autem scribas in palmarum foliis, quæ vento abripi possint. Ideo l. 6. ait *Æneas*: *Foliis tantum ne carmina manda: Ipsa canas oro*. 8 Libenter loquatur: 9 Prædictio ista Sybillæ his verbis concepta est, l. 6 *O tandem magnis pelagi defuncte periclis: Sed terra graviora manent: in regna Latini Dardanida venient*. 10 Declines, & tolleres pericula. *Polysyndeton est*. 11 Promptè & expedite declarabit, docebit. 12 Rationem navigandi in fatulem Italiæ partem commonstrabit. 13 Quæ per te ingens instaurabitur, quoniam ex ea olim Roma orietur. 14 Ad cælos usque extolle. 15 Responsa. Recitat jam dona, quæ ab Heleno acceperit. 16 Helenus. 17 Favorabile. 18 Dente elephanti, sive ebore polito. Synecdoche. 19 Condensat, cumulat. 20 Ollas æreas ex ære Dodonæo, quod vaticiniis æque celebratur ac quercus Dodonæa. 21 Consertam hamis aureis, iisque triplici serie connexis, seu tribus licis constantibus. 22 Circulis ferreis, quibus fit lorica. *Hami* proprie sunt unci, quibus pisces capi solent. 23 Curvaturam, quæ est in summitate galeæ, cui crista imponitur. 24 Excellentis. 25 Quæ in morem comarum a cono dependebant: sunt enim cristæ ornamenta galearum.

Contorſit 1 lævas proram Palinurus ad undas.
2 Lævam 3 cuncta cohors 4 remis ventiſque petivit.
Tollimur in cælum curvato 5 gurgite, & 6 idem
7 Subducta ad 8 Manes imos deſedimus unda
* Ter ſcopuli 9 clamorem inter cava ſaxa dedere:
Ter ſpumam 10 eliſam & 11 rorantia vidimus aſtra.
12 Interea 13 feſſos 14 ventus cum ſole reliquit;
Ignarique viæ 15 Cyclopum adlabimur oris.
16 Portus ab acceſſu ventorum 17 immotus, & ingens
18 Ipſe; ſed 19 horrificis 20 juxta tonat 21 Ætna 22 ruinis,
Interdumque 23 atram 24 prorumpit 25 ad æthera nubem,
26 Turbine fumantem piceo & 27 candente favilla;
28 Attollitque globos flammarum, & ſidera 29 lambit:
Interdum ſcopulos 30 avulſaque 31 viſcera montis
Erigit 32 eructans, 33 liquefactaque ſaxa 34 ſub auras
Cum 35 gemitu glomerat, fundoque 36 exæſtuat imo.

1 Ad ſiniſtram jacentes ad Charybdin. 2 Partem. 3 Tota alia claſſis. 4 Toto conatu. 5 Globo aquarum. 6 Qui paulo ante in cælum ſublati eramus. 7 Aqua remota & abſtracta navibus noſtris: cum enim hic deprimitur, illic erigitur. 8 Ad inferos profundos. * rupes ſaxoſæ. 9 Vehementem fragorem. 10 Vi expreſſam. 11 Aſpergine irrorata, aquis ſparſa. 12 Docet quomodo in Cyclopas inciderit. 13 Remigando. 14 Ventus ceciderit cadente ſimul Sole. 15 Ad regiones gigantum illorum, unum oculum in fronte habentium 16 Ad quem acceſſimus, ſc. *eſt* 17 Quietus, nec turbatus. 18 Ipſe ſe *19 Horrendis*, horrore incutientibus. 20 Prope ipſum portum ſonat. 21 De Ætna, monte Siciliæ *flammivomo*, poſt Philoſophos, Geographos, vide Macrob. c. 17 l. 5. Saturn. calumniantem Virgilium parum feliciter æmulatum eſſe Pindari Ætnam deſcriptione Pythiorum. Vide & Juſtin. l. 4. Ovid. Met. 15. 22 Eructationibus flammarum & lapidum ſemuſtorum. 23 Quia fumoſam. 24 Eructat, evomit, projicit. 25 Ad ſummum aera. 26 Impetu fumi exſuperantis, qualis de pice exuſta procreatur. 27 Modica flamma reſplendente inter fumum. 28 Et erigit. 29 Tremulo motu, ad inſtar vibratæ linguæ, flammis ſuis aſcendit, & molliter attingit. 30 A ceteris, quibus cohærebant. 31 Saxa e viſceribus montis, tanquam ejus partes, nam & *oſſa terræ* dicuntur. 32 Ejiciens quaſi ex ſtomacho, ut faciunt eructantes. 33 Reſoluta vi ſulphuris & ignis. 34 Surſum in auras. 35 Vehementi crepitu in motum ſtrepentis & retrovertendum tonat. 36 Æſtum exhalat.

Tam

Fama est, 1 Enceladi semustum 2 fulmine corpus
3 Vrgeri mole hac, ingentemque 4 insuper Ætnam
Impositam, ruptis flammam 5 exspirare 6 caminis:
Et, 7 fessum quoties 8 mutet 9 latus, 10 intremere
omnem
11 Murmure 12 Trinacriam, & cælum 13 subtexere fumo.
14 Noctem illam tecti silvis immania monstra
Perferimus: nec, quæ 15 sonitum det causa, 16 videmus:
Nam neque erant 17 astrorum ignes, nec lucidus 18 æther
Siderea polus; obscuro sed 19 nubila 20 cælo:
Et Lunam in 21 nimbo nox 22 intempesta tenebat.
23 Postera jamque dies primo surgebat 24 Eoo:
25 Humentemque 26 Aurora 27 polo dimoverat 28 umbram:
Cum subito e silvis, macie 29 confecta 30 suprema,
Ignoti 31 nova forma 32 viri miserandaque cultu
Procedit, supplexque manus 33 ad litora tendit.
34 Respicimus. 35 dira illuvies, 36 immissaque barba,

1 *Fil.* Titanis & Terræ, qui cum cælo bellum cum aliis Gigantibus inferret, a Jove fulminatus, atque Ætnæ subjectus est. Quod tamen nonnulli de Typhœo narrant. Placet autem Poetæ a vera causa, vilceribus terræ a fulgureis, a vento per cavernosam terram accensis, discedere ad fabulas. 2 Quo Jupiter in gigantes usus est. 3 Opprimi hoc tormento pondere montis. 4 Postquam illic sepultus erat vivus. 5 Evaporare & quasi exhalare. 6 Fornicibus, fumariis. 7 Crebro vehementi. 8 Movet. Al. movet. 9 Super quod recubuerat. 10 Intrinsecus & multum. 11 Motu. 12 Siciliam. 13 Ab inferiore parte occulere, cooperire fumo, quem tunc emittit. 14 *Redit ad omissam narrationem. Occidente Sole huc delatus, & noctem insequentem metu in silva latuerant.* 15 Tam vehementem. 16 Intelligimus. 17 Stellæ, quarum lumen per objectas nubes adimitur. 18 Splendore æteris, a fid ribus illato. Synchope. Vide Macrob. 6. c. 4. 19 Sc. *erant* 20 Aere. 21 Nube circumvoluta in modum nimbi. 22 Obscura, ad nullum opus tempestiva, utpote media. 23 Postridie, quam accesserant, oriens. 24 Oriente. 25 Humidam. 26 Tempestas matutina. 27 A cælo. 28 Noctem. Exhausta. 30 Supra quam ferre nequeat. 31 Quasi larva hominis, aut *quasi spectrum*, v. Ovid. Met. 15. 32 Græci. 33 Ad nos, qui eramus in litore. 34 Eum, qui eam. 35 Et videmus. 36 Promissa, prolixa.

1 Con-

1 Epiro Hesperia, quibus idem Dardanus auctor,
Atque 2 idem casus; unam faciemus utramque
Trojam 3 animis. 4 maneat nostros 5 ea cura nepotes.
6 Provehimur pelago 7 vicina 8 Ceraunia juxta:
9 Unde iter Italiam, cursusque brevissimus 10 undis.
Sol 11 ruit interea, & montes 12 umbrantur opaci.
Sternimur optatæ gremio telluris 13 ad undam,
Sortiti remos, passimque in litore sicco
Corpora 14 curamus. 15 fessos sopor 16 irrigat artus.
Necdum orbem medium nox horis 17 acta subibat:
18 Haud segnis 19 strato surgit Palinurus, & omnes
20 explorat ventos, atque auribus 21 aera captat:
Sidera 22 cuncta notat 23 tacito labentia cælo,
24 Arcturum, 25 pluviasque Hyadas, 26 geminosque Triones,

1 Ex Epiro & Italia. 2 Eadem fortuna: quia propter excidium Trojæ ambæ a profugis habitatæ, ut nos. 3 Fœdere & concordi voluntate, id est, residemus in diversis locis, quod in uno non possumus, Trojam patriam nostram eversam. 4 Et si id nos perficere non poterimus, solicitudo ejus rei faciendæ expectet posteros a nobis & à nostris descensuros. 5 Fœderum & amicitiæ; de qua re lege Dionysium Halicarnassæum, l. 1. Contraria huic imprecatio Didonis l. 4. 6 Porro vehimur a Buthroto per pelagus. 7 Nobis discendentibus a Buthroto. 8 Acroceraunia promontoria Epiri, e regione Italiæ: a fulmine, quo crebro feriuntur, dicta. 9 A quibus iter in Italiam est brevissimum. 10 Per undas. 11 Occidit. 12 Sublato e nostro hemisphærio sole, obscurantur. 13 Juxta undam, id est, ponimur terræ ad ostium un-

darum, dispONentes & sorte obtinentes remos, ut ad signum Palinuri quisque navalibus instructus adesset. 14 Ut ad laborem postea alacriores & expeditiores essemus. 15 Id est, dormimus. 16 A naturali somni causa. 17 Transacta conscendebat, id est, nondum erat medium noctis. 18 Non ignavus, sed strenuus. 19 Toro. 20 Inquirit. 21 Si usquam auribus murmur aeris, quod futurum tempestatem indicet. 22 Nautis observanda. 23 Nocturno, per quod tacetur, quieto: vel illum, quo signa Australia & Septentrionalia frequentia, quæ, lucente luna, maxime obscurantur. 24 Stellam primæ magnitudinis, inter cruram Bootæ. Vidus Septentrionalis, quod nautæ solent observare. 25 Septem stellas in fronte Tauri, quæ ortu suo & occasu pluvias creant, ἀπὸ τῶν ὄμβρων. 26 Ursas duas, quarum major, quæ Septentrionem se. vahunt navigantes boreæ

1 Armatumque suum circumspicit Oriona.
Postquam cuncta 2 videt cœlo 3 constare sereno;
Dat clarum e puppi 4 signum; 5 nos 6 castra movemus,
7 Temptamusque viam, & 8 velorum pandimus alas.
Jamque rubescebat stellis aurora 9 fugatis,
Cum procul 10 obscuros 11 colles 12 humilemque videmus
Italiam. 13 Italiam primus 14 conclamat Achates,
Italiam læto socii clamore salutant.
Tum pater Anchises magnum 15 cratera 16 corona
Induit, implevitque mero; divosque 17 vocavit
Stans 18 celsa in puppi:
Di, 19 maris & terræ, tempestatumque, 20 potentes,
Fate, viam 21 vento facilem, & 22 spirate secundi.
23 Crebrescunt optatæ auræ, portusque 24 patescit
Jam propior, 25 templumque apparet 26 in arce Minervæ.
Vela 27 legunt socii, & proras ad litora torquent.
28 Portus ab 29 Eoo fluctu curvatur in 30 arcum;

1 Sidus Australe, stellis 32. conspicuum, stellato ense fulgens. 2 Palinurus. 3 Consentire ex statu suo. Vocula hæc serenitatis perseverantiam indicat. 4 Tubæ, aut etiam vigilis tædam aut facem incensam. Translata similitudo est a re militari, in qua ad pugnam milites classico excitantur: quod hac ratione fecisse dici potest Virg. quod hunc Trojanis mutandum esse locum, & alterius esse navigandum sciret. 5 Nos, qui eramus in litore, more militum colligimus sarcinulas, & discedimus illinc, ubi stationem habueramus. 6 Nautica, id est, classem. 7 An fluxus opportunus esset, id est, navigamus. Hysteron proteron. 8 Antemnis intendimus. 9 A splendore solis abscondito. 10 Nondum Solis radiis illustratos: vel propter intercapedinem & longinquitatem. 11 Italiæ. 12 *Humilem appetentem*: aqua enim terra altior est. 13 Repetitio, desiderium fatalis terræ indicans. 14 Simul clamat. 15 Vas vinarium. 16 Ex pampinis: id quod lætitiæ argumentum erat. 17 Invocavit. Simplex pro composito. 18 In summa parte navis juxta gubernaculum. 19 *Maris*, quod navigo: *terræ*, quam peto: *tempestatum*, quas timemus. 20 Qui habetis potentiam. 21 Aspiratione venti. 22 spirantes facite ventos secundos. 23 Lenes venti deinderati crebri fiunt. 24 Patet. 25 In Iapygiæ promontorio Salentino Minervæ eminebat arx, hodie *Castro*. Sub illo portus Veneris. 26 Extructum. 27 Colligunt. 28 Topographia portus Salentini. 29 Orientali seu ab Oriente impingente: a fronte enim spectat ortum. 30 Situm, receſſum, scopulos utrinque defendentes portum describunt. vide l. 1. Æn.

1 Objectæ 2 salsa spumant 2 aspergine 3 cautes;
4 Ipse latet. 5 gemino demittunt 6 brachia muro
7 Turriti scopuli, 8 refugitque a litore templum.
Quatuor hic 9 primum omen equos in gramine vidi
10 Tondentes campum late, 11 candore nivali.
Et pater Anchises: 12 Bellum, o terra 13 hospita, 14 portas:
15 Bello armantur equi: bellum 16 hæc armenta minantur.
Sed 17 tamen idem 18 olim 19 curru succedere sueti
20 Quadrupedes, & frena 21 jugo 22 concordia ferre.
Spes & pacis, ait. 23 tum numina sancta precamur
Palladis 24 armisonæ, quæ 25 prima accepit 26 ovantes;
27 Et capita ante aras Phrygio velamur amictu:
Præceptisque Heleni, dederat quæ 28 maxima, 29 rite

1 Oppositæ fluctibus. 2 Aqua maris, quæ aspergitur ex impetu, quo spumas creat. 3 Saxa prædura, quæ & cotes dicuntur. 4 Portus occultus procul irruentibus. 5 In morem duplicis muri utrinque extructi. 6 Colles a jugis suis, quibus portum complectuntur. 7 Instar turrium saxa eminentia. 8 Non videtur. 9 Pro primo omine rerum futurarum in Italia. 10 Depascentes gramen, late pascentes per campum. 11 Unde convinci poterat, bellum non portendere: nam alba & candida omina, auspicata creduntur: perinde ut atra, infelicia. Itaque candor in omen potius victoriæ capiendus erat, si omnino bellum minabantur. 12 Belli præsagium interpretatur equum, ad terræ natum: ut Pallade Carthaginem, in cujus fundamentis reperiebatur *caput acris equi*; & in contentione Neptuni *cum Minerva de Athenis*, quo nomine vero quatuor, quæ candidi, & curru succedere frenaque ferre sueti, in omen pacis convertit, agriculturæ sc. certaminibus, triumphis aptos. 13 Quæ nos hospitio excipis aut excipies. 14 Affers. 15 Ad bellum. 16 Hi equi denuntiant aut portendunt. 17 Quamvis bello armentur. Correctio interpretationis, abusu diverso. 18 Aliquando finito bello. 19 Sub curru. 20 Equi. 21 Sub jugo aut conjugati. 22 Ipsi concordes. 23 Postquam sic locutus est. 24 Armaconcutere solitæ, beliorum præsidio, in cujus tutela erat locus. 25 Ante cetera numina, quia ad templum ejus appulsi fuimus. 26 Lætos. Levium bellorum aut non justorum victores urbem ingrediebantur ovantes, equo uno vecti, vel etiam pedites & ovem nactebant: ut triumphantes centum. 27 Ex præcepto Heleni: supra, *Purpureo velare comas*, &c videre tamen ibid. 28 Maxima. 29 Ex more, & ut decet.

Juno-

Junoni 1 Argivæ 2 juſſos adolemus honores.
Hauſ mora, 3 continuo perfectis ordine votis,
3 Cornua 4 velatarum 5 obvertimus antennarum,
6 Græcigenumque domos 7 ſuſpectaque linquimus arva.
Hinc 8 ſinus 9 Herculei, ſi vera eſt fama, Tarenti
10 Cernitur attollit ſe 11 diva Lacinia 12 contra,
13 Caulonisque arces, & 14 navifragum 15 Scylaceum,
Tum procul e fluctu 16 Trinacria cernitur Ætna:
17 & 18 gemitum ingentem pelagi, 19 pulſataque ſaxa
Audimus longe, 20 fractaſque ad litora 21 voces:
22 Exultantque 23 vada, atque 24 æſtu miſcentur arenæ.
Et 25 pater Anchiſes: Nimirum hæc illa Charybdis:
Hos Helenus ſcopulos, hæc 26 ſaxa horrenda canebat.
27 Eripite, o ſocii: 28 pariterque inſurgite remis.
Haud minus ac juſſi faciunt: primuſque 29 rudentem

1 Argivorum protectrici, & ab Argivis illi cultæ. 2 Incendimus ſacrificia juſſa, id eſt, ſacrificatus. *Mutavere* antea Helenus, ut poſtmodum, tranſmiſſo æquore, cum vento. Diis curſus ſui auſpicibus in ſinum perſoluturus eſſet, certis quibuſdam cæremoniis ſacra, velato capite faceret, ne hoſtium interventu ea turbarentur, & ut eam religionem poſteritati ſuæ commendaret. 3 Metaphora ab animali ad non animal. 4 Velis indutarum. 5 In pelagus, ut curſum mutaremus. 6 Ab Heleno monitis ut partem illam Italiæ, quæ a Græcis, ibi colonis, Magna græcia nomen ſortita eſt, viſitaremus: ſupra. 7 Propter inhabitantes hoſtes. 8 Angulos. 9 Neque enim plane ſtare vult Ariſtotelis fides, qui in libro περὶ θαυμασίων ἀκουσμάτων ſcribit, Tarentum ab Hercule conditum, ac Heracleam dictum: alii a Taſo, Herculis comite. 10 A nobis. 11 Junonis *Luciniæ templum* in *promontorio cognomine* juxta Crotonem. Ex adverſo. 13 Poſt Sagram Caulonia extat, prius Aulonia, Strab. 6. l. 14 Periculoſi, juxta quod ſæpe fit naufragium, cum ſint illic ſcopuli. 15 Promontorium in Brutiis. 16 Sicilienſe, a tribus promontoriis, ut ſupra, *Nimirum hæc Scyllæ eſt*. 18 Crepitum; quod in Scyllæ ventre canes, lupos, vitulos marinos habitare, & horrendum ſonare, fabulantur Poetæ. Ab ἰαπετὸς aquarum. Epexegeſis: explicat enim, quis ſit ille gemitus. 20 Colliſas & reverberatas. 21 Aquarum ſc. 22. *Nimirum hæc, illa Charybdis* 23 Aquæ, per quas vadere licet, cum ſint minus profundæ, ſed magis periculoſæ, frequenter exiſtium & erigantur. 24 Fervore æquarum commotarum. 25 Exclamat. 26 Scyllæ. 27 Vos his periculis. 28 Pari ictu. 29 Stridentem, multum ſonantem inter ſaxa, dum fecat fluctus. Metaphora a rugis animorum.

Con-

Contorſit 1 lævas proram Palinurus ad undas.
2 Lævam 3 cuncta cohors 4 remis ventiſque petivit.
Tollimur in cælum curvato 5 gurgite, & 6 ſidem
7 Subducta ad 8 Manes imos deſedimus unda
* Ter ſcopuli 9 clamorem inter cava ſaxa dedere:
Ter ſpumam 10 eliſam & 11 rorantia vidimus aſtra.
12 Interea 13 feſſos 14 ventus cum ſole reliquit;
Ignarique viæ 15 Cyclopum adlabimur oris.
16 Portus ab acceſſu ventorum 17 immotus, & ingens
18 Ipſe; ſed 19 horrificis 20 juxta tonat 21 Ætna 22 ruinis,
Interdumque 23 atram 24 prorumpit 25 ad æthera nubem,
26 Turbine fumantem piceo & 27 candente favilla;
28 Attollitque globos flammarum, & ſidera 29 lambit:
Interdum ſcopulos 30 avulſaque 31 viſcera montis
Erigit 32 eructans, 33 liquefactaque ſaxa 34 ſub auras
Cum 35 gemitu glomerat, fundoque 36 exæſtuat imo.

1 Ad ſiniſtram jacentes ad Charybdin. 2 Partem. 3 Tota alia claſſis. 4 Toto conatu. 5 Globo aquarum. 6 Qui paulo ante in cælum ſublati eramus. 7 Aqua remota & abſtracta navibus noſtris: cum enim hic deprimitur, illic erigitur. 8 Ad inferos profundos. * rupes ſaxoſæ. 9 Vehementem fragorem. 10 Vi expreſſam. 11 Aſpergine irrorata, aquis ſparſa. 12 Docet quomodo in Cyclopas inciderit. 13 Remigando. 14 Ventus ceciderit cadente ſimul Sole. 15 Ad regiones gigantum illorum, unum oculum in fronte habentium. 16 Ad quem acceſſimus, ſc. *eſt* 17 Quietus, nec turbatus. 18 Ipſe ſc 19 Horrendis, horrore incutientibus. 20 Prope ipſum portum ſonat. 21 De Ætna, monte Siciliæ *flammivomo*, poſt Philoſophos, *Geographos*, vide Macrob c. 17 *l. 5. Saturn.* calumniantem Virgilium parum feliciter emulatum eſſe Pindari Ætnam deſcriptione Pythiorum. Vide & Juſtin. l 4. Ovid Met 15. 22 Eructationibus flammarum & lapidum ſemuſtorum. 23 Quia fumoſam. 24 Eructat, evomit, projicit. 25 Ad ſummum aera. 26 Impetu fumi exſuperantis, qualis de pice exuſta procreatur. 27 Modica flamma reſplendente inter fumum. 28 Et erigit. 29 Tremulo motu, ad inſtar viperæ linguæ, flammis ſuis aſcendit, & molliter attingit. 30 A ceteri, quibus cohæreb. nt. 31 Saxa e viſceribus montis. tanquam ejus partes, nam & *oſſa terræ* dicuntur. 32 Ejiciens quaſi ex ſtomacho, ut faciunt eructantes. 33 Reſoluta vi ſulphuris & ignis. 34 Surſum in auras. 35 Vehementi crepitu in morem glomeris circumvertendum torat. 36 Æſtum exhalat.

Fama [illegible] Excelsi semustum 2 fulgine corpus
3 [illegible] hoc, ingentemque 4 insuper Ætnam
Impositam ruptis flammam 5 exspirare 6 caminis:
Et [illegible] quoties 8 mutet 9 latus, 10 intremere
[illegible]
11 Mugire 12 Trinacriam, & cælum 13 subtexere fumo
14 Nollem illum tecti silvis immania monstra
Perhibuisse: nec, quæ 15 fanitum det, causa, 16 videmus.
Nam neque erant 17 astrorum ignes, nec lucidus 18 æthra
Siderea polus, obscuro sed 19 nubila 20 cælo:
Et Lunam in 21 nimbo nox 22 intempesta tenebat.
23 Postera jamque dies primo surgebat 24 Eoo:
25 Humentemque 26 Aurora 27 polo dimoverat 28 umbram:
Cum subito e silvis, macie 29 confecta 30 suprema,
Ignoti 31 nova forma 32 viri miserandaque cultu
Procedit, supplexque manus 33 ad litora tendit.
34 Respicimus. 35 dira illuvies, 36 immissaque barba,

1 Fil. Titanis & Terræ, qui cum cælo bellum cum aliis Gigantibus inferret, a Jove fulminatus, atque Ætnæ subjectus est. Quod tamen nonnulli de Typhœo narrant. Placet autem Poetæ a vera causa, visceribus sulphureis, a vento per cavernosam terram accensis, discedere ad fabulas. 2 Quo Jupiter in gigantes usus est. 3 Opprimi hoc immenso pondere montis. 4 Postquam illic sepultus erat vivus. 5 Evaporare & quasi exhalare. 6 Fornicibus, fumariis. 7 Crepitu vehementi. 8 Movet. Al. mutat. 9 Super quod recubuerat. 10 Intrinsecus & multum tremere. 11 Motu. 12 Siciliam. 13 Ab inferiore parte occulere, ac cooperire fumo, quem tunc emittit. 14 Redit ad omissam narrationem. Occidente sole huc appulerant, & noctem insequentem metu in silva latuerant. 15 Tam vehementem. 16 Intelligimus. 17 Stellæ, quarum lumen per objectas nubes adimitur. 18 Splendore æthereis, a nubibus illato. Syncope. Vide Macrob. l. 6. c. 4. 19 Sc. erant. 20 Aere. 21 Nube circumvoluta in morem nimbi. 22 Obscura, ad nullum opus tempestiva, utpote media. 23 Postridie, quam accessimus, oriens. 24 Oriente. 25 Humidam. 26 Tempestas matutina. 27 A cælo. 28 Noctem: nam nox est umbra terræ. 29 Exhausta. 30 Supra quam ferre nequeat. 31 Quasi larva hominis, aut ἄνδρα δαίμονος. v. Ovid. Met. 15. 32 Græci. 33 Ad nos, qui eramus in litore. 34 Eum, aut eam. 35 Et videmus, quod erat illi immunditia immanis. Pathos ab habitu. 36 Promissa, seu in pectus demissa, prolixa

1 Con-

1 Consertum tegumen spinis: at 2 cetera Grajus
Et 3 quondam 4 patriis ad Trojam missus in armis,
Isque ubi Dardanios habitus & Troia vidit
Arma procul; paulum 5 aspectu conterritus 6 hæsit,
7 Continuitque gradum: mox sese 8 ad Inora 9 præceps
Cum fletu precibusque tulit, 10 Per sidera 11 testor,
Per superos, atque hoc cæli 12 spirabile lumen:
Tollite me, Teucri: quascumque 13 abducite terras.
Hoc 14 fas erit. 15 scio me 16 Danais e classibus unum,
Et 17 bello Iliacos fateor 18 petisse Penates.
Pro 19 quo, si 20 sceleris tanta est injuria nostri,
21 Spargite me in fluctus, vastoque immergite 22 ponto.
Si pereo, manibus 23 hominum periisse 24 juvabit.
25 Dixerat: & 26 genua 27 amplexus, 28 genibusque volutans
Hærebat. qui sit, fari, quo sanguine 29 cretus,
Hortamur; quæ deinde 30 agitet Fortuna, fateri.
Ipse pater 31 dextram Anchises, 32 haud multa moratus,
Dat juveni; atque 33 animum 34 præsenti pignore 35 firmat.

1 Indumentum, quo tegebatur, erat illigatum & densum spinis. 2 Per, vel, quoad cetera, κατὰ τὰ ἄλλα. Heinsius. Hor. 1 Ep. 10. 1. 1. *Hæc tibi dictabam post fanum putre Vacunæ. Excepto quod non simul esses, cetera lætus*, id est, quod ad cetera attinet. 3 Dudum, aliquando. 4 Paternis. 5 Horrorem. 6 Fixit gradum, aut dubitavit. 7 Et substitit. 8 Ad nos, qui eramus in litore. 9 Velox, & non salutis sperans. 10 Exordium orationis petitoriæ abruptum. 11 Obtestor. Simplex pro composito. 12 Aerem, cujus beneficio ex æquo spiratus 13 me in. 14 Beneficii loco abunde. 15 Fateor. 16 Ex equitum ordinibus Græcis. 17 Jure belli. 18 Appetisse aut invasisse res Trojanas. 19 Facto aut bello. 20 quam scelere nostro in vos commisimus. 21 Præcipitem me date in mare. 22 Mari. 23 Et non monstrorum, nec dira fame. 24 Delectabit me. 25 Achemenides. 26 Nostra. Misericordiæ veteres assignabant genua, ut & mentum: pudori os, sagacitati nasum, judicio autem, tactui supercilium, virtuti & fidei dextram. 27 Pedibus a gestu. 28 Volutans se genibus suis, quibus incumbebat repens: vel, volutans adhærebat genibus nostris. 29 Procreatus sit. 30 Impellat eum ad talia facienda. 31 In signum auxilii & benevolentiæ. 32 Non multum. Nomen pluraliter loco adverbii. 33 Ejus. 34 Præsentaneo pignore fidei & dextræ. 35 Confirmat.

1 Ille hæc, 2 depoſita tandem formidine, fatur:
Sum patria ex Ithaca, comes 3 infelicis Ulixi,
Nomine Achemenides, Trojam genitore Adamaſto
4 Paupere (5 mantiſſque utinam fortuna!) profectus.
6 Hic me, dum 7 trepidi 8 crudelia limina linquunt,
9 Immemores ſocii 10 vaſto 11 Cyclopis in antro
Deſeruere. 12 domus ſanie dapibuſque cruentis,
Intus opaca, ingens. 13 ipſe arduus, altaque 14 pulſat
Sidera, (15 Di talem terris avertite 16 peſtem)
17 Nec viſu facilis, nec dictu affabilis ulli,
Viſceribus 18 miſerorum & 19 ſanguine veſcitur atro.
Vidi egomet, duo de numero cum corpora noſtro,
20 Prenſa manu magna, medio 21 reſupinus in antro
Frangeret ad ſaxum; ſanieque 22 aſperſa 23 natarent
Limina. vidi, atro cum membra fluentia 24 tabo
25 Manderet, & tepidi 26 tremerent ſub 27 dentibus artus.
Haud impune quidem, nec 28 talia paſſus Ulixes,
Oblituſve 29 ſui eſt 30 Ithacus 31 diſcrimine tanto.

1 Achemenides. 2 Poſtquam dextram præbuerat Anchiſes. 3 Vobis invifi, nec ſuis minus: quantum ad ſe ipſum, miſerrimi, diutino ſc. errore jactati per ſeptem annos. 4 *Pauper in armis pater primis me miſit ab annis*, Sinon 2. l. 5 Atque utinam propria quieſſem pelle, intra fortunam meam utcumque pauperculam tutus, potius quam, &c 6 In hac inſula. Explicat breviter, quo caſu in hanc inſulam delatus ſit. 7 Feſtini præ timore, ne a Cyclope, ob ſtrenuum ad naves & mare trepide fugientium ſtationem petente, occuparentur. 8 Crudelis Polyphemi. 9 Mei. 10 Ingenti 11 Polyphemi. 12 Cujus domus eſt corrupto occiſorum ſanguine, & carnibus humanis macellus ſeu ſtruore aſperſis intus *ſæda*. 13 Cyclops Polyphemus. 14 Vertice ſuo, id eſt, Polyphemus tam procerus eſt, ut cœlum vertice ferat. Hyperbole. 15 Fatbos per exclamationem. Vide Macrob. l. 4. c. 6. 16 Tam truculentum ſpectum hominis, aut tantam pernicium. 17 Cujus aſpectum nemo ferat, nedum colloquium: qui tam terribilis eſt. 18 Hominum. 19 Sanie. 20 Comprehenſa. 21 Proſtratus 22 Ac. *aſperſa*, id eſt maledicta. 23 Inundarentur 24 Sanguine. 25 Dentibus frangeret 26 Reſtirent. 27 Ejus. 28 Impune fieri. 29 Salutis vel virtutis & induſtriæ ſuæ, id eſt, nec ſibi, nec ſuis defuit, ubi opus fuit, ſed præſentibus conſilio vicit. 30 Ithacenſis Ulyſſes. 31 In tanto periculo. Nam hoc demum ſapere eſt, in periculo ſapere.

Nam

Nam 1 simul expletus dapibus, 2 vinoque sepultus,
Cervicem inflexam 3 posuit, jacuitque per antrum
Immensus, saniem eructans ac 4 frusta cruento
5 Per somnum commixta mero; nos, magna precati
Numina, sortitique 6 vices, una undique circum
Fundimur, & 7 telo 8 lumen terebramus acuto
Ingens; quod torva 9 solum sub fronte 10 latebat,
11 Argolici clypei aut 12 Phœbeæ lampadis instar:
Et tandem 13 læti sociorum ulciscimur 14 umbras.
15 Sed fugite, o 16 miseri, 17 fugite, atque ab litore
18 funem
Rumpite.
19 Nam qualis quantusque cavo Polyphemus in antro
20 Lanigeras claudit 20 pecudes, atque 21 ubera 22
pressat,
23 Centum alii curva hæc habitant ad litora 24 vulgo
25 Infandi Cyclopes, & 26 altis montibus 27 errant.
28 Tertia jam Lunæ se cornua lumine complent,
29 Cum vitam in silvis, inter 30 deserta ferarum
31 Lustra domosque traho, vastoque ab 32 rupe Cyclopas
33 Prospicio, sonitumque pedum 34 vocemque tremisco.

1 Simul ac Polyphemus, &c. 2 Ut supra l. 2. *Invadunt urbem somno* vinoque sepultum. 3 Reclinavit. 4 Fragmenta carnis. 5 Inter dormiendum. 6 Officia vicissim occupandi membra ejus. 7 Sulle originem præsulta. 8 Oculum unum perforamus & effodimus. 9 Solum. 10 Dormienti Cyclopi unum erat. 11 Græci, qui totum corpus circumtegunt. 12 Solis, vel Lunæ, quanti nobis apparent: unum sol *Phœbus* dicitur, & Luna *Phœbe*. 13 De successu. 14 Manes sociorum nostrorum, quos ipse occiderat & devoraverat. 15 Oratio ex abrupto turbidi, timentis & subitum cum festinatione sua lentis, *evenienteque ab improviso ipso* Polyphemo. 16 Futuri. 17 Pathos a repetitione verbi. 18 Retinaculo ferro abrumpite. Vim celeritatemque ostendit. 19 Causa, ob quam debeant fine mora rudentes abrumpere. 20 Oves suas. 21 Ovium. 22 Mulget. 23 Tales & tanti *eorum alii*, &c. Numerum finitum pro infinito posuit. 24 Passim. 25 Detestandi. 26 In his altis scopulis 27 Vagantur. 28 Jam est tertium plenilunium, aut tertius mensis. 29 ex quo, postquam. 30 Ab hominibus. 31 Latronia & specus. 32 De qua descendimur, qua errant; uti mox le Polyphemo: *Jam eo cum monte videmus Ipsum inter pecudes vasta se mole moventem.* 33 Procul observo. 34 Sonum.

Videam

tum 4 infelicem, 2 baccas 3 lapidoſaque corna,
dam 5 rami, & 6 vulſis 7 paſcunt radicibus herbæ.
inia 8 colluſtrans, hanc primum ad litora claſſem
ſpexi venientem. huic me, 9 quæcumque fuiſſet,
Addixi: ſatis, 11 eſt 12 gentem effugiſſe nefandam.
s ſg animam hanc 14 potius quocumque abſumite 15
letho

m 16 fatus erat: 17 ſummo cum monte videmus
im inter 18 pecudes vaſta ſe 19 mole moventem
stem Polyphemum, & litora 20 nota, petentem.
ſtrum horrendum, 21 informe, ingens, cui lumen
ſ 22 ademptum.
Truncа manum 24 pinus regit, & 25 veſtigia firmat;
gerat 26 comitantur oves: 27 ea ſola voluptas,
menque mali.
Poſtquam 30 altos 31 tetigit fluctus, & ad æquora venit,
Luminis effoſſi fluidum 33 lavit inde cruorem,
Dentibus infrendens gemitu: graditurque per æquor
medium, necdum fluctus 35 latera ardua tinxit.
procul 36 inde fugam 37 trepidi 38 celerare, 39 recepto

Miſerabilem. 2 Agreſtium um fructus. 3 Magnos lapos, ſeu magna oſſa continen- Mihi. 5 Arborum & duum. 6 Evulſis. 7 Me. 8 Circiciens. 9 Sive amica, ſi- mica. 10 Adjudicavi, & neſtatem ejus deſtinavi. 11 . 12 Cyclopum. 13 Vitam. ntim ut talium monſtrorum ous conficiar. 15 Genere s. 16 Achemenides. 17 In o ſcopulo. 18 Oves ſuas. agnitudine corporis ſui atem. 20 Quæ læpe petivetequam excæcatus eſſes. 21 forma humano corpori de- 22 Sc. *erat*. 23 Amputata. inc immanem corporis vaconjicere licet. 25 *Ne vacil-* let aut labatur jam cæcus. 26 Paſtorē ſuū. 27 Ea ſola, quam ex ovibus habet, eſt voluptas Polyphemi. 29 Poſtquam undas litoreas emenſus in altum planumque mare venit: *quam magnus Orion, Cum pedes incidit medii per maxima Nerei Stagna, viam ſcindens, humero ſupereminet undas*. lib. 10. 30 Profundos. 31 Pinu ſua. Hyſteron proteron. 32 Qui quotidie fluebat de oculo effoſſo. 33 Deinde abluit. 34 Quod ſalſedinis acrimoniam in vulnere ſentiret. 35 Ejus. 36 Ab eo loco, ubi ipſum vidimus. 37 Feſtini; ut, *Accepit* trepidos, *& Niſum dicere juſſit*. 38 Celeramus. 39 In navē noſtrā Achemenidē, qui genua amplexus nobis ſupplicaverat

Poſtquam primus 1 amor deceptam 2 morte fefellit:
Si non 3 pertæſum 4 thalami 5 tædæque fuiſſet,
Huic uni forſan 6 potui ſuccumbere culpæ.
Anna, fatebor enim; 7 miſeri poſt fata Sichæi
Conjugis, & ſparſos 8 fraterna cæde penates,
9 Solus hic inflexit ſenſus, animumque 10 labantem
11 Impulit agnoſco veteris veſtigia 12 flammæ.
Sed mihi vel tellus optem prius 13 ima dehiſcat,
Vel 14 pater omnipotens 15 adigat me fulmine ad umbras,
16 Pallentes umbras 17 Erebi, 18 noctemque profundam;
Ante pudor quam te violem, aut tua 19 jura reſolvam,
20 Ille meos, primus qui me ſibi 21 junxit, amores
Abſtulit ille 22 habeat ſecum, ſervetque ſepulcro.
Sic 23 effata, 24 ſinum lacrymis implevit 25 obortis.
Anna 26 refert: 27 O luce magis dilecta 28 ſorori,
29 Solane perpetua mærens 30 carpere juventa?
Nec 31 dulces natos, Veneris nec præmia noris?

1 Conjux Sichæus. 1. lib. Æn. 2 Prioris conjugis Sichæi a Pygmalione interempti. 3 Eſt a *Pertædet*. 4 Nuptiarum & conjugii, quibus ſternitur lectus genialis in aula, & præferuntur quinque faces e tæda arbore de laricum genere. 5 Facis nuptialis, quæ ante nubentes fertur, id eſt, ſi non omnino afficerer tædio matrimonii & ſecundarum nuptiarū, & ita conſtituerim non amplius nubere. 6 Poteram me victam ſecundis nuptiis, dare, quarum nomen etiam apud Ethnicos infame erat. Vide Cœl. l. 18. c. 21. 7 Poſt mortem indigniſſimam Sichæi mariti mei miſeri: quod propter opes conditas ſub terra a Pygmalione, fratre Didonis, eſſet interfectus. 8 A *fratre* meo Pygmalione conjugi *meo illata*. 9 Hoſpes noſter *Æneas movit* meum animum, & *de propoſito* ſuo *abduxit*. 10 *A firmo propoſito* labi incipientem, paulatim decidentem. 11 In amorem ſui: vel *paulatim* labefecit. 12 Amoris, quem erga Sichæum habui. 13 Profunda aperiat ſe mihi ad abſorbendum me. 14 Jupiter. 15 Impellat. 16 Pallidos & pallidas facientes. 17 Loci obſcuriſſimi in inferno. 18 Caliginem infernalem. 19 Vincla jugalia. 20 Sichæus. 21 Conjugio. 22 Sic. 23 Elocuta Dido. 24 Gremium non ſinum oculorum tantum, ut volunt quidam. 25 Subito orta. 26 Reſpondet ad objecta contra novas nuptias. 27 O ſoror Dido, quæ mihi vita mea charior es. 28 Mihi, quæ tua ſoror ſum. Epallage perſonæ. 29 Solitaria ſine conſortis ſolatio & ſobole. 30 Conſumeris, quaſi marcet totam juventam tranſigens. 31 Quam dulces ſint liberi his, qui procreant eos, nec voluptatem conjugii? Ex Sichæo enim ſuſtulit liberos.

1 Id 2 cinerem aut manes credis curare ſepultos?
3 Eſto: 4 ægram nulli quondam 5 flexere 6 mariti:
7 Non Lybiæ, non ante Tyro deſpectus 8 Iarbas,
9 Ductoreſque alii, quos 10 Africa terra 11 triumphis
Dives alit. 12 placitone etiam pugnabis 13 amori?
14 Nec venit in mentem, quorum 15 conſederis arvis?
16 Hinc 17 Getulæ urbes, 18 genus inſuperabile bello,
Et Numidæ 19 infreni 20 cingunt, & 21 inhoſpita Syrtis:
22 Hinc 23 deſerta ſiti regio, lateque furentes

1 Ut carpare perpetua juventa. Q. d. mortuos maritos non curare, an vivos iterum nubant. 2 Conjugis Sichæi defuncti. 3 Permittamus ita eſſe. Conceſſo. 4 Mærore. Ob mortem enim Sichæi recentiorem, quæ adhuc ob oculos verſabatur, a nemine, ut nuberet, induci potuit. 5 Moverunt. 6 Libyæ proceres, qui voluerunt eſſe mariti, ſed ne Iarbas quidem, inviſus Libycis, & multo ante Tyriis populis. 8 Rex Mauritaniæ: qui cum Eliſæ per legatos ambiret nuptias, non ſine belli, ſi recuſaret, minis, illa, trimeſtris ſpatii impetrata mora, ut prioris mariti manes placaret, in pyram, quam eo prætexto extruxerat, ſe conjecit; malimque ardere, quam nubere. Hiſtoriam lege apud Juſtinum l. 18. contra cujus veritatem obtinuit Virgilii figmentum de Æneæ. 9 Principes. 10 Africana. 11 Victoriosa, & ſæpe triumphare ſolita. id eſt, ponamus, quod principes Africani te non flexerint. 12 Amori grato reſiſtere poteris? Q. d. Contempſiſti eos, qui tibi diſplicebant: an nunc pugnabis cum amore placito? 13 *Cum amore. Catul. Noli pugnare duobus.* 14 *An non conſideras?* 15 *Locum habitando ceperis. A neceſſario. Q. d. Verſaris* inter nationes barbaras, & bellicoſas, & opibus pollentes tu; femina, fratris & amicorum præſidiis deſtituta; nec eſt cujus implores auxilium. proinde cenſeo nubendum eſſe, ut habeas, qui te, cives, urbem, & regnum conſilio armiſque tueatur. 16 Ex una parte urbis noſtræ. Ratio, quare nubere debeat. Carthaginem a Meridie Getulia & deſerta Libyæ, ab Ortu Syrtis major, ab Occaſu Numidia ſive Mauritania, a Septentrione Mare cingebant. 17 Getulorum, qui ſunt Africæ populi Augendi timoris gratia *Urbes* vocat, quæ tantummodo mapalia ſunt, in quibus Getuli habitant 18 Hominum. 19 Qui equos non freno regunt, ſed virga tantum. Gens tamen fera, nec legibus, nec imperio parens. Æn. 1 *quæ condere Jupiter urbem, Juſtitiaque dedit gentes frenare ſuperbas.* 20 Nos, ſc. ab occaſu. 21 Immanſueti & inacceſſa, propter vada & reciprocos æſtus, & accolas Naſamonas, naufragiis & raptu victitantes. Duæ autem ſunt Syrtes. 22 Ex alia parte, ſc. ad Auſtrum 23 Libya deſerta, propter aquarum penuriam; quæ intolerabilem ſitim procreat, neque fluvios habens, neque pluviam.

1 Bar-

1 Ore 2 Arethusa tuo Siculis 3 confunditur undis,
4 Justi numina magna 5 loci veneramur: & inde
6 Exsupero 7 præpingue solum 8 stagnantis 9 Helori,
10 Hinc altas 11 cautes 12 projectaque saxa 13 Pachyni
14 Radimus, & 15 fatis nunquam concessa 16 moveri
17 Apparet 18 Camerina procul, campique 19 Geloi,
20 Immanisque Gela fluvii cognomine dicta.
21 Arduus inde 22 Acragas ostentat maxima longe
Mœnia, magnanimûm quondam generator equorum,
23 Teque datis 24 linquo ventis, 25 palmosa Selinus,
Et vada 26 dura 27 lego saxis 28 Lilybeia cæcis.
Hinc 29 Drepani me portus, & 30 illætabilis ora
Accipit. hic pelagi tot tempestatibus actus,
Heu genitorem, omnis curæ casusque levamen,

1 Ostio. 2 Apostrophe. Arethusa fons a Nympha quadam venatrice nomen habet; quæ cum forte lassa in Alpheo flumine se lavaret, ab eo fuit adamata: quæ, cum amatorem fugeret, in Sicilia transformata est in fontem sui nominis. Alpheus autem per occultos terræ meatus eam consecutus est, donec illi in Sicilia misceretur. 3 Commiscetur. 4 A patre. 5 Illius. 6 Prætervehor. 7 Præter cetera pingue. 8 Inundantis, & superfusi ad instar Nili: cujus inundatio terram pinguem facit: aut lente fluentis, quasi stagnum sit. 9 Amnis, sic dicti ab *Helore* rege, qui eum ponte junxit & pervium fecit. 10 Sc. *provecti* 11 Rupes. 12 Abjecta, porro jactata in mare, & extantia. Vide Macrob. Sat. l. 6. 4. 13 Pachynum promontorium Siciliæ, Austrum spectans. 15 Remigando prætervavigamus, leviter continguus. 15 Volentibus. 16 Exsiccari: *quia*, cum exsiccaretur, *accolæ* ab hostibus deleti sunt. 17 Conspicitur. 18 Camerina urbs supra paludem cognominem, e cujus terræ exhalatione cum orta esset pestilentia, consulsus a civibus Apollo, an siccandæ esset, respondit, Μὴ κίνει Καμάρειναν: illi autem, contempto oraculo, exsiccarunt; unde sedata pestilentia: sed per eam ingressi hostes urbem ceperunt. 19 Gelæ civitati vicini agri. 20 Urbis magna a fluvio cognomine dicta. 21 Sublimis. 22 Siciliæ mons. 23 Apostrophe. 24 Prætereo. 25 Silvestrium palmarum fertilis, & apii, unde nomen. 26 Propter saxa non apparentia, sed aquis abstrusa. 27 Prætervavigo. 28 Lilybæum, tertium Siciliæ promontorium, subquo vada latentibus saxis periculum nautis facessunt. 29 Urbis ad radicem montis Erycis a falce Saturni ibi projecta: vel, Cereris ibi a Vulcano accepta. δρέπανον enim falx est. 30 De qua lætari nequeam, non læta, tristis animo hic patre.

Anchiſen. hic me, pater optime, 1 feſſum
, heu, tantis nequicquam erepte periclis!
ites Helenus, cum multa 2 horrenda moneret,
ihi prædixit luctus, non dira 3 Celæno.
labor 5 extremus, longarum hæc meta viarum.
me digreſſum veſtris deus appulit 7 oris.
ater Æneas 9 intentis omnibus 10 unus
i renarrabat divûm, curſuſque docebat.
nticuit 13 tandem, factoque 14 hic fine 15 quievit.

navigationum malis. 2 i, & monita horrorem ria. 3 Harpyia. 4 Epirrationis Æneæ brevis, compendium curſum ſurahit, quem copioſe hactoſecutus eſt. 5 Ultimus repanum erat. 6 Ex hac Siciliæ. Unde in 1. di: *Vix e conſpectu Sicula* &c. 7 Ad regiones Libycas. 8 Vir venerabilis. 9 Omnibus aliis attendentibus. 10 Solus loquens. 11 Voluntates Deorum de excidio narrabat Trojæ, & ſuos errores & navigationes. 12 Æneas. 13 Poſt prolixam narrationem. 14 In hoc dicto de morte Anchiſæ, & de profectione ex Sicilia in Carthaginem. 15 Et animo & ore.

ÆNEIDOS

LIBER IV.

ARGUMENTUM.

Dido, amore Æneæ insaniens, animi sui morbum sorori aperit ejusque consilium secuta, ad nuptias animum adjicit. Juno quo ut Æneam facilius ab Italia averteret, agit cum Venere, ut ejus b eum venia liceat Æneæ Elisam uxorem ducere: quoque id commod fieri possit, se opportunitatem oblaturam ostendit. Postridie Æneas Dido venatum proficiscuntur. Ibi omnibus jam prædæ intentis, Ju subitam immittit tempestatem. Comites ejus alio diffugiunt. Æneas Dido in idem antrum conveniunt, ibique infaustis ominibus conjugiuntur. Interim Jupiter Iarbæ, Getulorum regis (qui advenam præferri iniquo animo ferebat) precibus fatigatus, Mercurium mi ad Æneam, jubetque, ut, relicta Africa, in Italiam naviget. Ille Jo imperio morem gerens, quæcumque ad navigationem erant necessar elam per socios parari jubet. Cæterum Dido, ubi classem instaur sensit, suspicata id quod re erat, graviter cum ipso expostulat, pre busque & lacrymis tum per seipsam, tum per sororem, enm ab incep revocare conatur. Æneas iterum in somnis a Mercurio admonitus, tempesta nocte anchoras solvit. Illa doloris impatiens, in editissi ædium parte, simulatione sacrorum ingentem pyram exstruit, ab gataque Barce, Sichæi nutrice, ne quid destinatæ morti impe menti afferret, necem sibi consciscit.

1 AT 2 regina, gravi 3 jam dudum 4 saucia cura
5 Vulnus alit venis, & 6 cæco carpitur igni.
Multa 7 viri * I. virtus 8 animo, multusque 9 recur
II Gentis honos hærent 10 infixi pectore III vultu
IV. Verbaque: nec placidam membris dat 11 cura quiete

1 Transitionis particula indicat Poeta, se novam narrationem ordiri earum rerum, quæ narrante Ænea, jamque absolvente, acciderint 2 Dido. 3 Ex eo tempore, quo Æneas narrare cœpit, vel, hospitio susceptus est, & Cupido loco Ascanii. *Jamdudum* enim de longiori temporis spatio proprie *dicitur*. 4 Vulnerata amore 5 *Amoris*. 6 Accenditur igni amoris, qui excæcat. Ovid 2 *Quoque magis tegitur, tanto magis æstuat ignis*. 7 Æneæ. * Cæsarum a- moris ænumeratio. namque I donem inter ea movent Æn I. *ardens virtus*, II. *Troi gentis nobilitas*, III *flagrans venustas*, IV. *facundia prude* V. *genus divinum*. *Tacito ita & ad tempus celato amore ja dudum accensa alunare jam as in flammas ire cœpit*. 8 Dido 9 Frequenter revolvitur, obv satur. 10 Fixi in pectore. Sollicitudo amoris: quia *Res* soliciti plena timoris amor C 1. ep. Iter. 11

1 Pollens Phœbea luſtrabat lampade terras,
Humentemque aurora polo 2 dimoverat 3 umbram;
Cum ſic 4 unanimam alloquitur 5 male ſana 6 ſororem:
Anna ſoror, quæ me 7 ſuſpenſam 8 inſomnia 9 terrent!
10 Quis novus hic noſtris ſucceſſit ſedibus hoſpes!
11 Quem III. ſeſe IV. ore ferens! quam 12 forti pectore, & 12 armis!
Credo equidem (nec 13 vana fides) V 14 genus eſſe deorum.
15 Degeneres animos timor arguit. heu, quibus 16 ille
Jactatus 17 fatis! quæ bella 18 exhauſta canebat!
19 Si mihi non animo fixum immotumque ſederet,
Ne cui me vinclo vellem ſociare 20 jugali,

1 Sequens dies luce ſolari terras illuſtrabat, illuminabat: unam enim noctem conſumpſerat Æneas narrando calamitates. Declarat porro Poeta, quomodo Dido vim amoris ſui Annæ ſorori detexerit. 2 Prius. 3 Noctis. 4 Unius animi & voluntatis in conjugium illiciendi Æneam. 5 Non ſana, amore furens. Rationem enim amentia quadam amor excæcat. 6 Annam: quæ cum ſalubriter conſulere debebat, ceu oleo igni addito, vehementius etiam accendit plus ſatis ſua ſponte furentem. 7 Dubiam, anxiam, adeoque incertam, quid ſim factura. Translatio a corpore ad animum. 8 Phantaſmata, viſa nocturna. *Inſomnia* proprie ſunt, quæ in ſomnis videmus. 9 Turbant per reliquam noctem, quæ a fine narrationis Æneæ ſuperfuit ad auroram. 10 Qualis hoſpes, qui mihi uſque huc incognitus fuit, recenſque intervenit (ſicut *vetus hoſpes* dicitur, cui multum temporis aſſuevimus) huc ad regnum noſtrum divertit? Dicimus autem, *Succedo tibi, & ſecundo in locum tuum*. 11 Al. ſic exponunt: Qualem gerens aut extollens ſeipſum, dum labores & errores ſuos narraret, oratione! Sed melius ad formæ decus hoc refertur: unde in l. dixit: *Obſtupuit primo aſpectu Sidonia Dido, Caſu deinde viri tanto*, &c. 12 Fortibus. 13 Id eſt falſa. 14 Ipſum eſſe de genere deorum: ex virtute Æneæ generis divinitatem colligit. Nam (ut ait Horat.) *Fortes creantur fortibus*. 15 Quia timor demonſtrat ac convincit animos aliorum eſſe degeneres, id eſt, a nobili proſapia meticuloſitate degenerare. Sic Horat. Od. 11. l. 1. *Hymen & in genus Fortim Labitur*, arguens, *Quam levis penitus macerer ignibus*. 16 Tam nobilis hoſpes noſter. 17 Infortuniis, fatalibus laboribus, diis ita volentibus. 18 Geſta a ſe enuntiabat, id eſt, graviſſima. 19 Propoſitio deliberationis, votum ne irritum faciat, an non. 20 Matrimoniali, id eſt, ſi non conſtituiſſem, quod nunquam alteri nuberem.

Poſtquam primus 1 amor deceptam 2 morte fefellit;
Si non 3 pertæſum 4 thalami 5 tædæque fuiſſet,
Huic uni forſan 6 potui ſuccumbere culpæ.
Anna, fatebor enim; 7 miſeri poſt fata Sichæi
Conjugis, & ſparſos 8 fraterna cæde penates,
9 Solus hic inflexit ſenſus, animumque 10 labantem
11 Impulit. agnoſco veteris veſtigia 12 flammæ.
Sed mihi vel tellus optem prius 13 ima dehiſcat,
Vel 14 pater omnipotens 15 adigat me fulmine ad umbras,
16 Pallentes umbras 17 Erebi, 18 noctemque profundam;
Ante pudor quam te violem, aut tua 19 jura reſolvam,
20 Ille meos, primus qui me ſibi 21 junxit, amores
Abſtulit. ille 22 habeat ſecum, ſervetque ſepulcro.
Sic 23 effata, 24 ſinum lacrymis implevit 25 obortis.
Anna 26 refert: 27 O luce magis dilecta 28 ſorori,
29 Solane perpetua mærens 30 carpere juventa?
Nec 31 dulces natos, Veneris nec præmia noris?

1 Conjux Sichæus. 1. lib. Æn. 2 Prioris conjugis Sichæi a Pygmalione interempti. 3 Eſt a *Pertædet*. 4 Nuptiarum & conjugii, quibus ſternitur lectus genialis in aula, & præferuntur quinque faces e tæda arbore de laricum genere. 5 Facis nuptialis, quæ ante nubentes fertur, id eſt, ſi non omnino afficerer tædio matrimonii & ſecundarum nuptiarū, & ita conſtituerim non amplius nubere. 6 Poteram me victam ſecundis nuptiis, dare, quarum nomen etiam apud Ethnicos infame erat. Vide Cœl. l. 18. c. 21. 7 Poſt mortem indigniſſimam Sichæi mariti mei miſeri: quod propter opes conditas ſub terra a Pygmalione, fratre Didonis, eſſet interfectus. 8 A fratre meo Pygmalione conjugi meo illata. 9 Hoſpes noſter *Æneas* movit meum animum, & de propoſito ſuo abduxit. 10 *A firmo* propoſito labi incipientem, paulatim decidentem. 11 In amorem ſui: vel paulatim labefecit. 12 Amoris, quem erga Sichæum habui. 13 Profunda aperiat ſe mihi ad abſorbendum me. 14 Jupiter. 15 Impellat. 16 Pallidos & pallidas facientes. 17 Loci obſcuriſſimi in inferno. 18 Caliginem infernalem. 19 Vincla jugalia. 20 Sichæus. 21 Conjugio. 22 Eos. 23 Elocuta Dido. 24 Gremium: non ſinum oculorum tantum, ut volunt quidam. 25 Subito orta. 26 Reſpondet ad objecta contra novas nuptias. 27 O ſoror Dido, quæ mihi vita mea charior es. 28 Mihi, quæ tua ſoror ſum. Epallage perſonæ. 29 Solitaria ſine conſortis ſolatio & ſobole. 30 Conſumeris, quaſi mœrore totam juventam tranſigens. 31 Quam dulces ſint liberi his, qui procreant eos, nec voluptatem conjugii? Ex Sichæo nullos ſuſtulit liberos.

Id 2 cinerem aut manes credis curare sepultos?
Esto: 4 ægram nulli quondam 5 flexere 6 mariti:
Non Lybiæ, non ante Tyro despectus 8 Iarbas,
Ductoresque alii, quos 10 Africa terra 11 triumphis
ives alit. 12 placitone etiam pugnabis 13 amori?
Nec venit in mentem, quorum 15 consederis arvis?
Hinc 17 Getulæ urbes, 18 genus insuperabile bello,
Numidæ 19 infreni 20 cingunt, & 21 inhospita Syrtis:
Hinc 23 deserta siti regio, lateque furentes

Ut carpare perpetua juventa. d. mortuos maritos non cure, an uxores iterum nubant. Conjugis Sichæi defuncti. 3 mutatur; ita esse. Concessio. Marore. Ob mortem enim Sichæi recentiorem, quæ adhuc oculos versabatur, a nemine, nuberet, induci potuit. 5 Moerant. 6 Libyæ proceres, qui noluerunt esse mariti, sed ne Iarbas quidem, invisus Libycis, & also ante Tyriis populis. 8 Rex Mauritanorum: qui cum Elisæ legatos ambiret nuptias, non e belli, si recusaret, minis, trimestris spatii impetrata mora, ut prioris mariti manes placaret, in pyram, quam eo præsum exstruxerat, se conjecit; almitque ardere, quam nubere. storiam lege apud Justinum l. l. contra cujus veritatem obnuit Virgilii figmentum de Æa. 9 Principes. 10 Africana. 11 Victoriosa, & sæpe triumare solita. id est, ponamus, od principes Africani te non xerint. 12 Amori grato resere poteris? Q. d. Contemnis eos, qui tibi displicebant: anne pugnabis cum amore placito? 13 Cum amore. Catul. *Noli pugnare duobus*. 14 An non conseras? 15 *Locum habitando cepis. A necessario. Q. d.* Versaris inter nationes barbaras, & bellicosas, & opibus pollentes tu, semina, fratris & amicorum præsidiis destituta; nec est cujus implores auxilium. proinde censeo nubendum esse, ut habeas, qui te, cives, urbem, & regnum consilio armisque tueatur. 16 Ex una parte urbis nostræ. Ratio, quare nubere debeat. Carthaginem a Meridie Getulia & deserta Libyæ, ab Ortu Syrtis major, ab Occasu Numidia sive Mauritania, a Septentrione Mare cingebant. 17 Getulorum, qui sunt Africæ populi Augendi timoris gratia *Urbes* vocat, quæ tantummodo mapalia sunt, in quibus Getuli habitant. 18 Hominum. 19 Qui equos non freno regunt, sed virga tantum. Gens tamen fera, nec legibus, nec imperio parens. Æn. 1 *omen condere Jupiter urbem, Justitiaque dedit gentes frenare superbas.* 20 Nos, sc. ab occasu. 21 Importuosa & inaccessa, propter vada & reciprocos æstus, & accolas Nasamonas, naufragiis & raptu victitantes Duæ autem sunt Syrtes. 22 Ex alia parte, sc. ad Austrum. 23 Libya deserta, propter aquarum penuriam; quæ intolerabilem sitim procreat, neque fluvios habens, neque pa-

1 Barcæi. quid bella 2 Tyro ſurgentia dicam,
3 Germanique minas?
Dîs equidem 4 auſpicibûs reor & Junone 5 ſecunda
6 Huc curſum Iliacas vento tenuiſſe carinas
7 Quam tu urbem, ſoror, hanc cernes! quæ 8 ſurge
regna
9 Conjugio tali! Teucrûm comitantibus armis,
10 Punica ſe quantis 11 attollet gloria rebus!
Tu modo poſce Deos 12 veniam, 13 ſacrifique litatis
14 Indulge hoſpitio, cauſaſque 15 innecte 16 moranc
17 Dum pelago deſævit hiems, & aquoſus 18 Orio
19 Quaſſatæque rates, 20 & non tractabile cælum.
His dictis 21 incenſum 22 animum 23 inflammavit amor
24 Spemque dedit 25 dubiæ menti, ſolvitque 26 p
dorem.
27 Principio 28 delubra 29 adeunt, 30 pacemque 31 per ara
Exquirunt: 32 mactant lectas de more bidentes

1 Gens Africæ bellicoſa. 2 Contra Tyriam urbem ſeu Carthaginem. 3 Pygmalionis, vindicaturi fugam ſororum & theſauros abductos. l. 1. 4 Faventibus, propitiis. 5 Proſpera: utpote, *Cui vincla jugalia cura*: infra. 6 Ad nos. 7 Quantam & quantam, id eſt, clariſſimam A conſequentibus. 8 Oriri 9 Ex talis herois conjugio 10 Populorum Punicorum. 11 Eriget. 12 Hanc gratiam perjurii ut ignoſcant tibi, quod cineri Sicheio fidem non ſerves. Unde poſtea: *Non cineri ſervata fides*. 13 Diis placatis per ſacrificia. 14 Da operam, ut detineas eum hoſpitio. 15 Æneæ. 16 Manendi apud te. 17 Quoad uſque tempeſtas hyberna ſævitatem ſuam finierit. 18 Sidus navigantibus infeſtum, ortu & occaſu *tempeſtates*, aquas, & nimbos *excitans*. 19 Et quamdiu *ea ſunt* lacerata, & nondum refecta. 20 Aſperum & durum ad navigandum. 21 Amore. Didonis. 23 Anna. 24 Nubendi ſecundo. 25 Ancipiti, incerta quidnam agere deberet. 26 Quem arcebatur a ſecundis nuptiis. Ante omnia. 28 Templa, in quibus erant Deorum ſimulacra. Veteres enim, ut nihil niſi auſpicato inceptabant, ſic in contrahendo matrimonio exta conſulebant. 29 Ambæ. Veniam, gratiam, favoremque Deorum, ut eorum pace facerent, quod omnino facere ſtatuebat ſententia. 31 Ad aras dei genter per exta hoſtiarum Deorum voluntatem explorant: exſervantque, quid illa portendant. 32 Occidunt ad ſacrificandum oves eximias de more ſacrificiorum. *Bidentes* autem nonnulli appellant omnes beſtias bimas, nedum oves ſolas.

Legiferæ Cereri, 2 Phœboque, patriquo 3 Lyæo:
Junoni ante omnes, cui vincla 5 jugalia curæ.
Ipsa tenens dextra 6 pateram pulcherrima Dido,
Candentis 8 vaccæ media inter cornua 9 fundit:
Aut ante 11 ora deûm 12 pingues 13 spatiatur ad aras,
Instauratque diem donis; 15 pecudumque 16 reclusis
Pectoribus 18 inhians 19 spirantia consulit exta.
Heu vatum 21 ignaræ mentes! quid 22 vota 23 furentem,
id 24 delubra juvant? 25 est 26 mollis 27 flamma
28 medullas
Interea, & 30 tacitum 31 vivit sub pectore 32 vulnus.
Uritur infelix Dido, totaque vagatur
be furens: 34 qualis 35 conjecta 36 cerva sagitta,
am procul 37 incautam nemora inter 38 Cressia fixit

l Θεσμοφόρῳ, quæ frugibus mensis, una leges, urbes, civilem vitam, conjugia sanxit. *Ut* auspicia mitteret bona, e nuptiis felicibus prævia. 3 Bacchi libertatisque datori. 1. 1. 4 Pronubæ & nuptiarum fidi. 5 Matrimonialia. 6 Pomum orificio amplo & patenti candidi coloris: quod ipsum am & auspicatum omen futurum nuptiarum esse vomit. Tum alias Apollini taurus cæ. 9 Effundit. 10 Dum non dit. 11 Simulacra & statuas rum, 12 Victimarum sanne perfusa, in quibus poi victimæ concremabantur. Late deambulat. Fuit erarea ambitu adjuncta. Vi. Macrob. Sat. l. 3. c. 4. 14 novo celebrat. Quia & ansacrificarat. 15 Mactatarum. Apertis. 17 Diastole in cæ. 18 Avide intenta, tum ad iorandam numinis voluntatem extis, tum ad extispicum resa. *19 Exhalantia, & adhuc* palpitantia, consilium expetit. Unde dicitur victima *consultatrix* apud Macrob. l. 3. c. 5. 20 Exclamatio in vanitatem votum, & haruspicum insciliam: 21 Virium amoris. 22 Quæ facit Dii. 23 Insanientem amore. 24 Deorum templa, quæ adierat. 25 Edit, consumit: ab *edo, es, est*. 26 Al. *molles*. Catul. Epig 41. *Ignis* mollibus *ardet in medullis*. 27 Amoris. 28 Didonis. 29 Dum sacrificaret. 30 Occultum, & quod vatibus secretum habuit. 31 Innovatur, id est, perdite amat. 32 Amoris sc. l. 2. sagittis Cupidinis illatum. 33 Ab amore. 34 Comparatione illustrat rem, ita ut pastori Æneam, cervæ Didonem, amori telum, nemori Cretensi urbem Carthaginem, per quam regina vagatur, comparet. 35 In eam. 36 Vagatur. 37 Non cavente. 38 Cretensia. Cretenses enim semper præstantissimi fuerunt sagittarii: quibus ex arundine sagitta confingebantur.

Gaudet equo: jamque 1 hos 2 curſu. jam præterit illos,
3 Spumantemque 4 dari pecora inter 5 inertia 6 votis
Optat aprum, aut 7 fulvum deſcendere 8 monte 9 leonem.
10 Interea magno 11 miſceri 12 murmure cælum
Incipit. inſequitur commixta grandine nimbus.
Et Tyrii comites paſſim, & Trojana juventus,
13 Dardaniuſque nepos Veneris, diverſa per agros
14 Tecta metu petiere. 15 ruunt de montibus 16 amnes.
17 Speluncam Dido, 18 dux & Trojanus eamdem
Deveniunt. 19 I prima & Tellus & 20 pronuba Juno
Dant 21 ſignum: II. fulſere igne, & III. conſcius 22 æther
23 Connubii: ſummoque IV. ululârunt 24 vertice
Nymphæ.
Ille dies primus lethi primuſque 25 malorum
Cauſa 26 fuit. neque enim 27 ſpecie. 28 famave mo-
vetur,
Nec jam 29 furtivum Dido 30 meditatur amorem:
31 Conjugium vocat. hoc 32 prætexit 33 nomine 34
culpam.
35 Extemplo Libyæ magnas 36 it Fama per urbes;

1 Cervos. 2 Equi. 3 Ex fuga & ira. 4 Offerri ſibi. 5 Imbelia, capras, cervos, & quæ repugnare neſciant: quibus omnia ſpes in fuga conſiſtit. Ut, *Stern-untque* inertia *paſſim corpora*. 6 Votis deſideriis. 7 Fulvi coloris. 8 De monte. 9 Ut cum aggrediatur. 10 Dum ſic venationi intenti eſſent. 11 Turbari. 12 Tonitru, tempeſtate ingruente. 13 Aſcanius. 14 Latibula ferarum, cavas arbores, antra, rupes prominentes. 15 Præcipites deſcendunt. 16 Aquæ, imbres. 17 In, vel ad ſpeluncam. 18 Æneas. 19 Male ominata omnia. I. *Pro auſpiciis, Terra motus & ſurda tonitrua*: II. *Pro ſacibus nuptialibus, fulgura*: III. *Pro auſpicibus, aer ſolus conſcius*: IV. *Pro puellis, quæ ante thalamum veſpera ad mediam noctem concinerent, ululârunt Nymphæ*. V. *in iis nuptiis, quas mors ſecutura eſſet: fuerint ne illæ Orcades, Napeæ, aut ut alii volunt, Diræ*. 20 Dea matrimonii. 21 Prodigia infelicis conjugii. 22 Aer. 23 Infelicis. 24 Montium. 25 Necis: quia ipſam poſt multos dolores interemit. 26 Didoni. 27 Decore præſentis ſtatus ſui. 28 Quæ inde divulgata. 29 Occultum. 30 Exercet. 31 Quod tamen non erat. 32 Velavit. 33 Conjugii. 34 Illegitimi ſtupri. 35 Illico. 36 Divulgatur, ſc. veniſſe Æneam, & conjugium cū Didone celebraſſe.

1 Fama-

1 Sola domo 2 mæret 3 vacua, 4 ſtratiſque relictis
Incubat illum abſens abſentem auditque 5 videtque;
Aut gremio Aſcanium, 6 genitoris imagine capta,
Detinet, 7 infandum ſi 8 fallere poſſit amorem
9 Non 10 cœptæ 11 aſſurgunt 12 turres; non arma
juventus
Exercet, portuſve aut 13 propugnacula bello
Tuta parant: 14 pendent opera 15 interrupta, 16 minæque
Murorum ingentes, æquataque 17 machina cælo.
18 Quam ſimul ac tali 19 perſenſit 20 peſte 21 teneri
22 Cara Jovis conjux, 23 nec famam obſtare furori;
Talibus aggreditur Venerem. 24 Saturnia dictis:
25 Egregiam vero laudem & ſpolia 26 ampla 27 refertis
Tuque 28 puerque tuus: magnum & 29 memorabile nomen;
30 Una dolo divûm ſi femina victa 31 duorum eſt.
Nec me adeo 32 fallit, 33 veritam te mœnia noſtra

1 Sine eo, quem amabat; nam regina ſola eſſe non poterat. 2 Contriſtatur. 3 Amato. 4 *Lectis* deſertis ab Æneâ. 5 Per imaginationem. Ut ſupra 1 *Harum inſixi pectore vultus, Verbaque*, &c. Ita quoque Ovid. epiſt. ejuſdem Didonis ad Æneam: *Æneaſque oculis ſemper vigilantibus haret, Æneamque animo noxque dieſque refert.* Unde non ineleganter dictum eſt, amantium animos ibi magis eſſe, ubi amant, quam ubi animant. 6 Æneæ, cujus ſimulacrum in pueri vultu elucebat. 7 Ineffabilem. 8 Eludere & extinguere ſatiando ſe amplexu honeſto Aſcanii, loco patris. 9 A conſequentibus. Amor enim negligentes & ad officia ſegniores facit. 10 Extolli. 11 Extolluntur amplius, exædificantur. Metaphora ab animato ad non animatum. 12 In muris. 13 Munimenta ad futurum bellum propulſandum. 14 Suſpenſa manent, 15 Ab opetrantium prius fervore. 16 Eminentiæ ſive propugnacula eminentes: id eſt, pinnæ murorum, unde propugnatores hoſtium impetus arcent, ἐπάλξεις. 17 Machina ædificii, aut meris concepta ut erigatur ad cælum uſque. Hyperbole. 18 Didonem. Tranſit intermiſſa narratione, ad conſilia Deorum, quorum auſpiciis uterque alteri jungitur. 19 Perfecte ſenſit. 20 Amoris. 21 Irretitam eſſe. 22 Juno. 23 Adverſa fama, æque ac amore, laborare. 24 Juno, Saturni filia. 25 Ironia amaritudinis plena. 26 Opima. 27 Reportatis. 28 Filius ac miniſter tuus Cupido, pro Aſcanio ſuppoſitus. Dignum quod in perpetua ſit memoria. 30 Emphatice omnia. 31 Tuo & Cupidinis. 32 Later, λανθάνει. Ter. *Nam me* fefellit *hoſce id fenuere?* Cic. *Multa nos* fefellerunt. Ut l. 1. *Et vereor, quo ſe Junonia vertant Hoſpitia.*

Suſpen-

15 Dotaleſque tuæ 16 Tyrios p
18 Oil. (ſenſit enim 19 ſimulat
Quo regnum Italiæ 20 Libycas
Sic 21 contra eſt ingreſſa Venus:
23 Abnuat, aut 24 tecum malit
25 Si modo, quod memoras, facti
Sed 27 fatis incerta feror, 28 ſi
Eſſe velit Tyriis urbem 29 Troj
30 M ſcerive probet 31 populos,
Tu 33 con,..x: tibi fas 34 animi
35 Perge: ſequar. Tum ſic 36 e:

1 De inſidiis, id eſt, ſiniſtram de Carthagine exiſtimationem concepiſſe. 2 Finis. 3 Quare. 4 Sc *opus eſt*, aut *contendimus?* 5 Cur non 6 Nuptias certo fœdere conſtitutas. 7 Nam ardet incendio amoris. Metapho ra. 8 Venenum amoris ad medullas uſque. Ut, *Eſt mollis flamma medullas*. 9 Commu-

tempc
inuiab
hiaret
Ad h
inſidic
Fœder
nuat,
quæ r
ſoror,
quod

1 Mecum erit iste labor. nunc, qua fatione, quod 2 instat,
3 Confieri possit paucis (adverte) docebo.
4 Venatum Æneas unaque 5 miserrima Dido
In nemus ire parant, 6 ubi primos 7 crastinus ortus
Extulerit 8 Titan, 9 radiisque 10 retexerit orbem.
11 His 12 ego nigrantem commixta grandine nimbum,
13 Dum trepidant alæ, 14 saltusque 15 indagine cingunt,
Desuper infundam, & tonitru 16 cælum omne ciebo.
17 Diffugient comites, & 18 nocte tegentur opaca:
19 Speluncam Dido 20 dux & Trojanus eamdem
Devenient. 21 adero, &, 22 tua si mihi 23 certa voluntas,
24 Connubio 25 jungam stabili, 26 propriamque dicabo.

1 Iste labor Jovis animum explorandi, quem mecum obire vis, assumetur a me, quæ eam sola obibo. 2 Instanter agendum est. 3 Simul fieri. 4 A circumstantiis rei facilitatem ostendit. 5 Perdite amore saucia. 6 Ut primum Sol ortus fuerit. 7 Qui cras oriturus est. 8 Sol. 9 Splendore & luce sua, qua omnia illustrat, tenebrasque dispellit. Est autem proprie *radius* lignum teres, quo mensuræ radiantur æquantmrque. 10 Aperuerit globum terræ, umbra noctis prius rectum. 11 In hos venantes. Exponit consilium suum, quid venantibus sit immittura. 12 Rite ac jure, ut quæ aeri præsit, ut Jupiter cælo, Neptunus mari, Pluto inferis. 13 Dum equites sive comites a latere, in morem alarum dispositi ad insidias ferarum, festinant huc illuc discurrentes, ut cum clamore feras in obstantes plagas impellant. *Alæ* autem dictæ sunt equitum turmæ, a similitudine *alarum*: quia circum *legiones* dextra lævaque disponuntur perinde ut in avium corporibus, quibus illæ protegantur, volatuique incumbant. 14 Loca, in quibus feræ salire solent. 15 Serie plagarum, formidinibus vicissim interpositis, ad retinendas vel terrendas feras. *Indago* enim proprie est venatorum rete, seu series plagarum, quibus saltus stabulaque ferarum cinguntur a venatoribus. Vel, in venatu proprie indagines sunt canes, ab investigandis inquirendisque feris atque adeo indagandis earum lustris denominationem habentes. Vide quæ nos ad Flor. p. 158. 16 Totum aerem concitabo. 17 In diversa loca fugient. 18 Caligine tempestuosa, ita ut reginam, quo se receperit, non videant. 19 Sc. *ad*. 20 Æneas. 21 Affectione conjugali eos conciliatura. 22 Si etiam tuum subsequatur officium. 23 Exploratum. 24 Hunc eundem versum repetit 1. Æn. 25 Eos. 26 Perpetuam conjugem.

Hic

Hic 1 Hymenæus erit. Non 2 adversata 3 petendi
4 Annuit, atque 5 dolis risit 6 Cytherea repertis.
7 Oceanum 8 interea surgens Aurora reliquit.
9 It portis 10 jubare exorto 11 delecta juventus.
Retia 12 rara, 13 plagæ, 14 lato venabula ferro,
15 Massylique 16 ruunt equites, & 17 odora canum 18 vis.
Reginam thalamo 19 cunctantem ad 20 limina 21 primi
Pœnorum expectant: ostroque 22 insignis & auro
23 Stat 24 sonipes, ac frena ferox spumantia mandit.
25 Tandem 26 progreditur, magna 27 stipante 28 caterva,
29 Sidoniam 30 picto 31 chlamydem circumdata 32 limbo
33 Cui 34 pharetra 35 ex auro, crines 36 nodantur
in aurum,
Aurea purpuream subnectit 37 fibula vestem.
Nec non & Phrygii 38 comites, & 39 lætus Iulus,
Incedunt. ipse ante alios pulcherrimus omnes

1 Matrimonii nodus, conjugium, quod tota mente petimus. 2 Obstans. 3 Junoni. 4 Assentit ei. 5 Propter dolos repertos a Junone, vel compertos, id est, animadversos. 6 Venus. 7 Ex opinione vulgi maritimi, cui fidera e mari emergere videntur; cum relatione item ad fabulosum Auroræ & Oceani conjugium. 8 Dum Juno & Venus talia consultarent. 9 Exit e portis. 10 Lucifero, vel etiam Sole. 11 Juvenes delecti ad venationem. 12 Minus densa, in quæ compulsæ feræ capiuntur. 13 Nomini generali subjecta est species per oppositionem: nam plagæ sunt retia rariora. 14 Et instrumenta venatoria habentia latum ferrum, ut sunt cuspides. 15 Ex Massylia regione, juxta Mauritaniam, Numidiæ parte, equites expediti 16 Confuse exequitant & exeunt. 17 Naris sagacis canes. 18 Multitudo 19 immo-

mantem. Nam dum meliuntur, dum

commentur, annus est. Ter. in Heaut. 20 Regiæ. 21 Principes Tyriorum. 22 Purpura ornatus & phaleris auratis. 23 Præsto est. 24 Equus, a calceamentis ferreis, quibus sonum edit ingrediens. 25 Post longam expectationem. 26 Regina. 27 Dense comitante. Sic l. 1 *Regina ad templum forma pulcherrima Dido incessit, magna juvenum* stipante *caterva* 28 satellitum & comitum. 29 Tyriam. 30 Cujus fascia, extremitatem ambiens, erat picta. 31 Pallium non minus victorium ac venatorium, quam militare. 32 *Limbus* proprie est extrema rei ora: hic ad vestis extremitatem refertur. 33 Reginæ Didoni. Describit reginam a venatricis habitu. 34 Prominet, pendet. 35 Al. *ex humero.* 36 Colliguntur in modum reticuli ex auro. 37 Acus, qua vestes subnectuntur. 38 Comitantes Æneam & reginam. 39 Iule puerorum.

Iulus

Infert se 1 socium Æneas, atque 2 agmina 3 jungit.
4 Qualis, ubi 5 hibernam 6 Lyciam, & Xanthique fluenta
Deserit, ac 8 Delum maternam invisit Apollo,
Instauratque 9 choros: mixtique 10 altaria circum
11 Cretesque 12 Dryopesque 13 fremunt, 14 pictique
15 Agathyrsi:
16 Ipse jugis Cynthi graditur, mollique 17 fluentem
18 Fronde 19 premit crinem 20 fingens, atque 21 implicat 22 auro:
23 Tela sonant humeris. haud 24 illo 25 segnior ibat,
Æneas: tantum egregio decus enitet 26 ore.
Postquam altos ventum in montes, atque 27 invia lustra
Ecce feræ 28 saxi 29 dejectæ vertice capræ
Decurrere jugis: alia de parte 30 patentes
31 Transmittunt cursu campos, atque agmina cervi
32 Pulverulenta 33 fuga glomerant, montesque relinquunt.
At puer 34 Ascanius mediis in vallibus acri

1 Ad venandum. 2 Comites, comitatum suum. 3 Agminibus Didonis. 4 Existens talis, *qualis*, &c. 5 Ubi hiberno tempore commoratur. 6 Asiæ provinciam, in qua Xantus fl. 7 Flavi: tepidi in Lycia. 8 Inf. natalem Apollinis, Latonæ sacram. 9 Sacris propemodum omnibus adhibiti chori: maxime Apollinis, qui & ipse ἀρχηγὸς simulus: hujus altaria circum gens omnis, Cretes saltandi peritissimi, Dryopes Parnassi accolæ, Agathyrsi Scythiæ pop. qui se pingunt, ut de Gelonis dictum 2. Georg. saltant: idque a sinistris dextrorsum, Solis in Zodiaco cursum signantes; & a dextris sinistrorsum, cæli cursum notantes. 10 Apollinis. 11 Cretenses. Diastole in cæsura. 12 Populi juxta Parnassum montem in Apollinis tutela. 13 Hymnos suos cantantes modulantur. 14 Auro ornati. 15 *Scythiæ populi*. 16 Apollo se spatiatur telis pharetraque conspicuus per juga Cynthi, montis Deli insulæ: unde *Cynthius* dicitur. 17 Vento expositum. 18 Lauri. 19 Colligat. 20 Componens. 21 Crihem. 22 Reticulo aureo. 23 Apollinis; quia pharetratus Apollo. 24 Apolline. 25 Vegetus atque & alacer, ac pulcher, ramque oris decore insignis. 26 Æneæ, quatenus in ore Apollinis. 27 Ferarum latibula, nullas vias habentia, sine viis. 28 Montis scopuloſi, quas capreis sive rupicaprarum sedes. 29 Deorsum compulsæ a canibus. 30 Amplos. 31 Transeunt celeriter currentes. Vide Macrob. Sat. l. 6. c. 4. 32 Pulveris plena. 33 Propter fugam in formam glomeris colligunt. 34 Veris Asc. jam pueri redditus, Veneris mandatis a suppositicio illo peractis: utpote Didone talis inflammata.

1 Hic primum 2 paribus 3 nitens 4 Cyllenius alis
5 Conſtitit: hinc toto 6 præceps ſe corpore ad 7 undas
Miſit; 8 avi ſimilis, quæ circum litora, circum
9 Piſcoſos ſcopulos humilis volat æquora juxta.
10 Haud aliter terras 11 inter cælumque volabat;
Litus arenoſum Libyæ ventoſque 12 ſecabat
13 Materno 14 veniens ab avo 15 Cyllenia proles.
16 Ut primum 17 alatis 18 tetigit 19 magalia 17 plantis,
Æneam 20 fundantem arces ac 21 tecta novantem
Conſpicit: atque illi 22 ſtellatus jaſpide 23 fulva
24 Enſis erat, 25 Tyrioque 26 ardebat 25 murice 27 læna,
Demiſſa ex humeris: 28 dives quæ munera Dido
Fecerat, & 29 tenui telas diſcreverat auro.
30 Continuo invadit: 31 Tu nunc Carthaginis altæ
Fundamenta locas, pulchramque 32 uxorius urbem
Extruis? 33 heu regni rerumque oblite tuarum!

1 In monte Atlante. 2 Æquatis, non motis, leni volatu. 3 Conans deſcendere. Volandi periphraſis. 4 Mercurius, in Cylleno monte Arcadiæ nutritus. 5 Requievit. 6 Præcipitanter deſcendens. 7 Maris Libyci, juxta Carthaginem. 8 Mergo, nullos ſectanti quidem piſces, ſed ſupra aquas volanti tantum. 9 Piſcibus refertos ob imam concavitatem. 10 Eodem modo. Applicatio. 11 Anaſtrophe. 12 Volando dividebat, id eſt ſuperabat ſimul ventos, & globos arenæ elatos. 13 Atlante patre Majæ, quæ mater Mercurii, educati in Cylleno monte Arcadiæ. Unde l. 8. *Vobis Mercurius pater eſt, quem candida Maia Cyllenes gelido conceptum vertice fudit.* 14 Deſcendens. 15 Mercurius. 16 Cum. 17 *Pedibus* aligeris, quibus talaria *cum alis innexa* erant. 18 Mercurius. 19 *Humiles* Pœnorum domos, *villas.* 20 A ſtudio, quo occupatum Æneam offendit. 21 Carthaginis. 22 *Radians*, & quaſi ſtellis ornatus. 23 Viridi & lucenti. 24 Capulus ceu vaginæ frons, interprete Juvenale, 5. Satyr. 25 Purpura Tyria. Epitheton a loco, unde nobiliſſima purpura advehitur: unde & *Tyria* veſtes dicuntur. *Murex* piſcis eſt e concharum genere, cujus in faucibus ſuccus eſt, quo tingitur purpura. 26 Reſplendebat illi. Metaphora a ſimilitudine coloris purpurei. 27 Χλαῖνα, chlamys, ſeu veſtis craſſa, arcendo frigori adhibita, ut & auguralis amicitur. 28 Laus lænæ a perſona donantis & artificis. 29 In fila diſtecto. 30 Statim ut vidit Æneam, quaſi infeſto animo & feroci ſpiritu eum aggreditur. 31 Qui auctor Romani imperii eſſe debes. Emphatice. 32 Uxori nimium deditus ac ſerviens, γυναικοκρατούμενος Horat. Od. 2. l. 1. de Tiberi: *Ilia dum ſe nimium querenti Jactat ultorem, vagus & ſiniſtra Labitur ripa Jove non probante Uxorius amnis.* 33 Pathos ab exclamatione.

Ipſe deûm 1 tibi me claro 2 demittit Olympo
3 Regnator, cælum & terras qui 4 numine torquet:
Ipſe hæc 5 ferre jubet 6 celeres mandata per auras.
Quid ſtruis? aut 7 qua ſpe Libycis 8 teris otia terris?
Si te nulla movet tantarum gloria rerum,
Nec ſuper ipſe tua moliris laude laborem;
Aſcanium 9 ſurgentem, & ſpes 10 heredis Iuli
11 Reſpice; cui regnum Italiæ Romanaque tellus
Debentur. Tali Cyllenius 12 ore locutus
Mortales 13 viſus 14 medio ſermone reliquit,
Et procul in tenuem ex oculis evanuit 15 auram.
At vero Æneas 16 aſpectu obmutuit 17 amens,
18 Arrectæque horrore comæ, & vox faucibus 19 hæſit.
20 Ardet abire 21 fuga, 22 dulceſque relinquere terras,
Attonitus 23 tanto monitu imperioque 24 deorum.
25 Heu quid agat? quo nunc reginam 26 ambire 27 furentem
Audeat 28 affatu? quæ 29 prima exordia ſumat?
Atque animum 30 nunc huc 31 celerem, nunc dividit 30 illuc,

1 Ad me. Narratio mandatorum. 2 Deorſum mittit de cælo. 3 Jupiter. 4 Nutu & poteſtate implet & ſuſtinet. 5 Me. 6 Quas celeriter pertranſivimus juſſu ejus: vel, me celerem tibi hæc nuntiare jubet. Hypallage. 7 A cauſa finali, ut ibi temere hærere non videatur. 8 Conſumis tempora, quibus otio vacas. 9 Creſcentem. Ab honeſto. Eſt enim ſecundum Deum maxima *pietas* parentum, liberorum ſalutem incolumitatemque ſedulo curare, eoſque ſtudioſe promovere. 10 Quas concipere potes de Iulo, qui tibi heres eſt. 11 Attende. 12 Oratione. 13 Æneæ ſc. cui ſe videndũ exhibuerat. 14 Nullo *reſponſo dato; vel, non exſpectato reſponſo.* 15 Ventũ: *quod illi nihil aliud quam ſpiritus & venti* eſſe credantur. 16 Mercurii. 17 Conſternatus & attonitus. 18 Riguerunt. *Steterunt que comæ, & vox faucibus hæſit* Æn. 4. & 3. 19 Conglutinata eſt ita ut metu deficeret, & ſic Æneas penitus rauceſceret. 20 Ardenter, vehementer cupit. Metaphora. 21 Secreta profectione, fugæ ſimili. 22 Didonem dulcem invenerat. 23 Cauſa impulſiva. Deorum mandatum. 24 Jovis & Mercurii. 25 Exclamatio Poetæ ad commiſerationem concitandam. 26 Aggredi, & verbis ſive blanditiis circumvenire. 27 Impatientis amoris. 28 Allocutionis modo. 29 Ad inſinuandum neceſſariam eſſe profectionem ſuam. 30 Aliquando in hanc ſententiam, aliquando in illam. 31 Celeri tes fluctuantem.

Ueq

In parteſque 1 rapit varias, perque 2 omnia verſat.
Hæc 3 alternanti 4 potior ſententia viſa eſt:
5 Mneſthea Sergeſtumque vocat, fortemque Cloanthum:
6 Claſſem aptent 7 taciti, ſocios ad litora 8 cogant;
9 Arma parent, &, quæ ſit rebus cauſa 10 novandis,
11 Diſſimulent. 12 ſeſe 13 interea, 14 quando optima Dido
15 Neſciat, & 16 tantos 17 rumpi non ſperet amores,
Tentaturum 18 aditus, & quæ 19 molliſſima fandi
Tempora; 20 qui rebus dexter modus. 21 Qcius 22 omnes
23 Imperio 24 læti parent, ac 25 juſſa faceſſunt.
At regina 26 dolos [quis fallere poſſit amantem?]
27 Præſenſit, 28 motuſque excepit prima futuros;
29 Omnia tuta timens, 30 eadem impia fama 31 furenti
Detulit 32 armari claſſem, 33 curſumque parari.

1 Trahit eum. 2 Conſilia. 3 Varia agitanti, reciproco inter amorem Didonis & Jovis juſſa æſtu: vel alternatim nunc hanc, nunc illam ſententiam approbanti, qua potiſſimum excuſaret ſuum abitum, quandoquidem omnino ſequi voluntatem Jovis ſtabat ſententia. 4 Melior ceteris. 5 Nobiles viros Trojanos. 6 Ut naves inſtruant armis navalibus, & reficiant tempeſtatibus fractas, ut inde expeditæ ſint ad navigandum. 7 Diſſimulantes ſingulum, ne quid regina ſuſpicetur. 8 In unum compellant, & colligant, & convocent. Sic in Bucol. *Tityre, coge pecus.* 9 Defenſiva, adverſus Troas, ſi opus ſit: *vel etiam* navalia, quibus armetur claſſis: ut infra. 10 De novo movendis, mutandis. 11 Quaſi neſciant, cur naves reficere cogantur, principis imperium exequentes. 12 Et dicebat *ſeſe*, &c. 13 Dum claſſis aptaretur. 14 Quandoquidem. 15 Quod *abire velit*. 16 Quantos jam *experta erat*. 17 Diſſolvi non *formidet*. 18 Acceſſus. 19 Maxime opportuna loquendi ad eam de abitu ſuo. 20 Et quis modus ſit conveniens & aptus rebus proſpere gerendis. 21 Cito. 22 Socii 23 Æneæ. 24 Ob diſceſſum ex Africa in terram fatalem. 25 Quæ juſſerat factum eunt exequunturque. 26 Doloſam, occultam ac prudenter diſſimulatam profectionem. 27 Priuſquam parati eſſent doli, ſenſit. 28 Turbas ac futuras expoſtulationes, cum Æneas decreviſſet opportunum tempus obſervare, ad excuſandum diſceſſum neceſſarium, quem occulte moliretur. 29 Omnia etiam quæ tuta ſunt timens: vel *timens*, id eſt, ſperans: ut ex contrario *ſperare* pro timere ponitur. 30 Quæ & ſarbæ dudum nuntiaverat amores Æneæ & Didonis: vel, [ut Poetæ verbis utar] *Venſſe Æneam, cui ſe pulchra viro digneturjungere Dido*. 31 Ad Didonem amore furentem. 32 Claſſem Æneæ armis, id eſt, inſtrumentis omnibus, tam bellicis, quam aliis inſtrui. 33 Feſtinam navigationem.

1 Servi

Gens 1 epulata toris 2 Lenæum libat honorem,
3 Aſpicis hæc? an te, genitor, cum fulmina 4 torques,
Nequicquam horremus? 5 cæcique in nubibus ignes
Terrificant animos, & 6 inania murmura miſcent?
7 Femina, quæ noſtris 8 errans in 9 finibus 10 urbem
11 Exiguum pretio poſuit, cui 12 litus arandum,
Cuique 13 loci leges dedimus, connubia noſtra
14 Reppulit, ac 15 dominum Æneam in 16 regna recepit.
Et nunc ille 17 Paris cum 18 ſemiviro comitatu,
19 Maeonia 20 mentum mitra crinemque 21 madentem
22 Subnixus, 23 rapto 24 potitur. nos 25 munera templis
26 Quippe tuis ferimus, famamque fovemus 27 inanem.
Talibus 28 orantem dictis, 29 araſque tenentem

1 Epulis ſtravisse toris triclinii, id eſt, lectis diſcubitoriis. 2 Vinū offert. *Lenæus* Bacchi nomen a λαναῖος *servulus* & *lenis*; ubi exprimuntur uvæ. 3 Cernis hæc? 4 Vi impellis. 5 Fulmina ſine viribus, formita, & errore in hunc atque in illum decidentia, quæ fiunt in nubibus: vel, quod ex nubibus in aere mutua colliſione fieri credantur. Ut enim cæcus non percipit lumen: ita quamvis ſcintillarum & impii afflati fulgur non ſentiunt, neque tonitruum crepitu perterrefiunt. 6 Non timenda, omni vi carentia tonitrua, id eſt, numquid non timendus es? Sic videtur, quia impios non punis. 7 Nam femina. Invidiam quærit a ſexu. 8 Profuga ſedem quærens. A modo. 9 Extremis regni noſtri oris. A loco. 10 Cujus ſolum parvo a me emit. 11 Vili paratam. 12 Extremam oram regni colendam. 13 Pomerii, ad menſuram corii bubuli, id eſt, ut tantum acciperet terræ, quantum corio bubulo circumdaret. 14 Per contemptum rejecit. 15 *Contemptim* & *ironice*, *ut non maritum*, ſed dominum, ipſi imperioſe dominaturum, cui ſit per omnem vitam ſervitura, tibi adjunxiſſe intelligat. Juno ſupra, *Phrygio ſervire marito*. 16 Sua ſc. a nobis conceſſa. 17 Paridi ſimilis adulter Æneas. Invidiam quærit a perſona. 18 Molli, corpore quidem viris, animo & cultu feminis, ſpadonibus, gallis, quibus exſecta ſunt genitalia. 19 Lydio pileo, ſeu habitu Phrygio in capite, viris parum decoro habitu. 20 Caput. Synecdoche. 21 Unguentis deliburum & nitidum. 22 Fultus ac ſuſtentatus. 23 Conjugio, id eſt, rapta Didone, ut Paris Helena. 24 Enallage conjugationis: ut l. 3. *Polydorum obtruncat*, *& auro Vi* potitur. Et Ovid. *poteremur* pro *potiremur* dixit. 25 Obiationes ad tua templa ferimus. Indignantis verba. 26 Quia certe. 27 Non ſortientem effectum. 28 Iarbam. 29 Ex more precantiū & juranti. Sacrificantes enim orantesque litare non poterant, niſi manibus aras tenerent: unde Aras, tanquam *Anſas*, dictas voluit Varro. Vide Macrob. l. 3. Sat. c. 2.

1 Crudelis? 2 quid si non arva aliena domosque
Ignotas peteres, & Troja antiqua maneret;
Troja per 3 undosum peteretur classibus æquor?
4 Mene fugis? per ego 5 has lacrymas, 6 dextramque tuam te,
(7 Quando 8 aliud mihi jam miseræ nihil ipsa reliqui)
Per connubia nostra, per 9 inceptos hymenæos;
Si bene quid de te merui, fuit aut tibi 10 quidquam
Dulce meum; miserere 11 domus labentis, & istam,
Oro, si quis adhuc precibus 12 locus, 13 exue mentem.
Te propter Libycæ gentes 14 Nomadumque tyranni
15 Odere, 16 infensi Tyrii: te propter eumdem
Extinctus pudor, 17 &, qua sola sidera adibam,
Fama prior, cui me 18 moribundam deseris, hospes?
19 Hoc solum nomen quoniam 20 de conjuge restat.
21 Quid moror? 22 an mea Pygmalion dum mœnia frater
23 Destruat, aut 24 captam ducat 25 Gætulus Iarbas?
Saltem si qua 26 mihi de te suscepta fuisset
Ante fugam 27 soboles, si quis 28 mihi parvulus aula
Luderet Æneas, qui te tamen 29 ore referret;

1 Immitis in te ipsum odio mei. 2 Quid dicere possem, si, &c. Argumentum a Majori. Troja, tua patria, nota regio, non erat tibi per tempestatem repetenda: Ergo multo minus hæc arva, cum ignota sint: cur enim ignota petis? 3 Undis & procellis plenum. 4 Q. d. id non merita sum. 5 Quas effundo. 6 Fidem, quam mihi dedisti. 7 Quandoquidem. 8 Præter fidem datam de futuro. 9 Quos novitate etiamdum dulces esse par erat. 10 Aut si quidquam consuetudinis meæ fuit tibi delectabile 11 Familiæ meæ, si me deseris, *perituræ*. 12 Reliquus est. 13 Depone *animum* me deserendi. 14 *Et reges superbi*, sc Iarbas. Du*reliquæ alii* Numidarum, po*pulorum Libyæ*, 15 Quia te conjugem *attempsi*. 16 Civium meorum alienati a me animi. 17 Et qua longe lateque clara erant pudicitiæ fama, omni unguento suavior, omni gemma pretiosior. 18 Jam jam morituram. 19 Hæc sola appellatio hospitis, cum fugam mediteris, id quod hospitum est, non maritorum: quibus indissolubilis individuaque vitæ consuetudo cum uxoribus esse debeat. 20 De te, qui conjux quidem es, sed negas. 21 Cur differo mortem? quid cesso manum mihi inferre? 22 Sc. *moror*. 23 Ulturus fugam. 24 Ulturus spretum a me illius mearum nuptiarum ambitum. 25 Ferus Gætulorum rex. 26 A me. 27 Filius: cujus aspectu fallere possem tui desiderium. 28 In solatium meum. 29 Effigiem oris tui repræsentaret.

Non

Nec prolem 1 Ausoniam, & 2 Lavinia respicit arva?
Naviget. hæc 3 summa est: 4 hic nostri nuntius esto.
5 Dixerat. 6 ille 7 patris magni parere parabat
Imperio: & primum 8 pedibus 9 talaria nectit
10 Aurea: quæ 11 sublimem alis, 12 sive æquora supra,
Seu terram, 13 rapido pariter cum flamine 14 portant.
Tum 15 virgam capit. hac 16 animas ille evocat 17 Orco
Pallentes; alias sub tristia Tartara mittit;
18 Dat somnos adimitque, & lumina 19 morte 20 resignat.
Illa 21 fretus 22 agit ventos, & 23 turbida 24 tranat
Nubila. jamque volans 25 apicem & latera ardua cernit
26 Atlantis duri, 27 cælum qui 28 vertice fulcit;
29 Atlantis, cinctum assidue cui nubibus 30 atris
31 Pinifera caput, & vento pulsatur & imbri:
Nix 32 humeros infusa tegit: 33 tum flumina mento
34 Præcipitant 35 senis, & 36 glacie riget 37 horrida barba.

1 Quæ in Italia oritura esset. 2 Quæ illi in agro Laurenti subjicientur: vel, ex futura Latini regis affinitate ad se devolvenda. 3 Mandatorum meorum, id est, omnia mandata mea in hoc recidunt, ut quamprimum naviget. 4 Mandatorum nostrorum in hac re. 5 Jupiter. 6 Mercurius. 7 Jovis, πατρὸς μεγάλου. 8 Suis. 9 Indumenta ad talos usque defluentia, & quibus annectuntur: sive calceamenta cum alis. Cic. At. l. 14. proverbiali allegoria dixit, *Talaria inducere*, id est, fugam adornare, & quasi velle quopiam avolare. 10 Fulgentia more auri. 11 Supra limum, id est, terram, exaltatum per alas illis annexas. 12 Velit ferri. 13 Vento raptim volanti, sive celeritate ventis pari. 14 Eum. 15 Caduceum, κηρύκειον, quod ab Apolline pro lyra a se inventa acceperat. 16 Umbras defunctorum. Πομπαῖος, sc ψυχάγωγος & νεκροπόμπος. 17 Ab inferno. 18 *Hac virga.* 19 Clausa. 20 Aperit. *Alludit ad veterum Romanorum* morem, a quibus oculi mortuorum in rogo aperiebantur, qui in morte domi clausi fuerant: quod non minus Mercurio assignat. 21 Adjutus. 22 Impellit. 23 Etiam commota. 24 Transvolat. 25 Verticem, summitatem. 26 Mauritaniæ montis saxosi: cui, quia ex viro in montem, subito Medusæ capite conspecto, mutatus est, attribuit Poeta promiscue quæ sunt utriusq; saxa, pinus, flumina, nec non verticem, barbam, mentum, latera, &c. vide Met. 4. Ovid. 27 Montis vertex nubes superans, aciem oculorum fugit, adeoque ab accolis vocatur Cæli columna. Allusum simul ad ipsum Atlanta regē Mauritaniæ Astronomiæ peritissimum, cælique motus docentem. 28 Summitate capitis sui sustinet. 29 Anaphora rei magnitudini conveniens. 30 Obscuris. 31 In quo multæ pinus crescunt. 32 Juga ejus. 33 Insuper. 34 Sc. Se, id est, præcipitanter feruntur, cadunt, oriuntur. 35 Atlantis, nive canescentis. 36 Stellis. 37 Aspera.

1 Hic primum 2 paribus 3 nitens 4 Cyllenius alis
5 Conſtitit: hinc toto 6 præceps ſe corpore ad 7 undas
Miſit; 8 avi ſimilis, quæ circum litora, circum
9 Piſcoſos ſcopulos humilis volat æquora juxta.
10 Haud aliter terras 11 inter cælumque volabat;
Litus arenoſum Libyæ ventoſque 12 ſecabat
13 Materno 14 veniens ab avo 15 Cyllenia proles.
16 Ut primum 17 alatis 18 tetigit 19 magalia 17 plantis,
Æneam 20 fundantem arces ac 21 tecta novantem
Conſpicit: atque illi 22 ſtellatus jaſpide 23 fulva
24 Enſis erat, 25 Tyrioque 26 ardebat 25 murice 27 læna,
Demiſſa ex humeris: 28 dives quæ munera Dido
Fecerat, & 29 tenui telas diſcreverat auro.
30 Continuo invadit: 31 Tu nunc Carthaginis altæ
Fundamenta locas, pulchramque 32 uxorius urbem
Extruis? 33 heu regni rerumque oblite tuarum!

1 In monte Atlante. 2 Æquatis, non moris, leni volatu. 3 Conans deſcendere. Volandi periphraſis. 4 Mercurius, in Cylleno monte Arcadiæ nutritus. 5 Requievit. 6 Præcipitanter deſcendens. 7 Maris Libyci, juxta Carthaginem. 8 Mergo, nullos ſectanti quidem piſces, ſed ſupra aquas volanti tantum. 9 Piſcibus refertos ob imam concavitatem. 10 Eodem modo. Applicatio. 11 Anaſtrophe. 12 Volando dividebat, id eſt ſuperabat ſimul ventos, & globos arenæ elatos. 13 Atlante patre Majæ, quæ mater Mercurii, educati in Cylleno monte Arcadiæ. Unde l. 8. *Vobis Mercurius pater eſt, quem candida Maia Cyllenes gelido conceptum vertice fudit.* 14 Deſcendens. 15 Mercurius. 16 Cum. 17 Pedibus aligeris, quibus talaria cum alis innexa erant. 18 Mercurius. 19 Humiles Pœnorum domos, villas. 20 A ſtudio, quo occupatum Æneam offendit. 21 Carthaginis. 22 Radians, & quaſi ſtellis ornatus. 23 Viridi & lucenti. 24 Capulus ceu vaginæ frons, interprete Juvenale, 5 Satyr. 25 Purpura Tyria. Epitheton a loco, unde nobiliſſima purpura advehitur: unde & *Tyriæ* veſtes dicuntur. *Murex* piſcis eſt e concharum genere, cujus in faucibus ſuccus eſt, quo tingitur purpura. 26 Reſplendebat illi. Metaphora a ſimilitudine coloris purpurei. 27 Χλαῖνα, chlamys, ſeu veſtis craſſa, arcendo frigori adhibita, ut & auguralis amictus. 28 Laus lænæ a perſona donantis & artificis. 29 In fila diſtecto. 30 Statim ut vidit Æneam, quaſi infeſto animo & feroci ſpiritu eum aggreditur. 31 Qui auctor Romani imperii eſſe debes. Emphatice. 32 Uxori nimium deditus ac ſerviens, γυναικοκρατέμενος Horat. Od. 2. l. 1. de Tiberi. *Ilia dum ſe nimium querenti Jactat ultorem, vagus & ſiniſtra Labitur ripa Jove non probante* Uxorius *amnis.* 33 Pathos ab exclamatione.

Ipſe deûm 1 tibi me claro 2 demittit Olympo
3 Regnator, cælum & terras qui 4 numine torquet:
Ipſe hæc 5 ferre jubet 6 celeres mandata per auras.
Quid ſtruis? aut 7 qua ſpe Libycis 8 teris otia terris?
Si te nulla movet tantarum gloria rerum,
Nec ſuper ipſe tua moliris laude laborem;
Aſcanium 9 ſurgentem, & ſpes 10 heredis Iuli
11 Reſpice; cui regnum Italiæ Romanaque tellus
Debentur. Tali Cyllenius 12 ore locutus
Mortales 13 viſus 14 medio ſermone reliquit,
Et procul in tenuem ex oculis evanuit 15 auram.
At vero Æneas 16 aſpectu obmutuit 17 amens,
18 Arrectæque horrore comæ, & vox faucibus 19 hæſit.
20 Ardet abire 21 fuga, 22 dulceſque relinquere terras,
Attonitus 23 tanto monitu imperioque 24 deorum.
25 Heu quid agat? quo nunc reginam 26 ambire 27 furentem
Audeat 28 affatu? quæ 29 prima exordia ſumat?
Atque animum 30 nunc huc 31 celerem, nunc dividit 30 illuc,

1 Ad te. Narratio mandatorum. 2 Deorſum mittit de cælo. 3 Jupiter. 4 Nutu & poteſtate implet & ſuſtinet. 5 Me. 6 Quas celeriter pertranſivimus juſſu ejus: vel, me celerem tibi hæc nuntiare jubet. Hypallage. 7 A cauſa finali, ut ibi temere hærere non videatur. 8 Conſumis tempora, quibus otio vacas. 9 Creſcentem. Ab honeſto. Eſt enim ſecundum Deum maxima pietas parentum, liberorum ſalutem incolumitatemque ſedulo curare, eoſque ſtudioſe promovere. 10 Quas concipere potes de Iulo, qui tibi heres eſt. 11 Attende. 12 Oratione. 13 Æneæ ſc. cui ſe videndū exhibuerat. 14 Nullo reſponſo dato: vel, non expectato reſponſo. 15 Ventū: quod Dii nil aliud *quam ſpiritus & venti* eſſe credantur. 16 Mercurii. 17 Conſternatus & attonitus. 18 Riguerunt. *Steteruntque comæ, & vox faucibus hæſit* Æn. 2. & 3. 19 Conglutinata eſt ita ut metu deficeret, & ſic Æneas penitus rauceſceret. 20 Ardenter, vehementer cupit. Metaphora. 21 Secreta profectione, fugæ ſimili. 22 Didonem dulcem invenerat. 23 Cauſa impulſiva. Deorum mandatum. 24 Jovis & Mercurii. 25 Exclamatio Poetæ ad commiſerationem concitandam. 26 Aggredi, & verbis ſive blanditiis circumvenire. 27 Impatientia amoris. 28 Allocutionis modo. 29 Ad inſinuandum neceſſariam eſſe profectionem ſuam. 30 Aliquando in hanc ſententiam, aliquando in illam. 31 Celeriter fluctuantem.

1 Crudelis? 2 quid si non arva aliena domosque
Ignotas peteres, & Troja antiqua maneret;
Troja per 3 undosum peteretur classibus æquor?
4 Mene fugis? per ego 5 has lacrymas, 6 dextramque
tuam te,
(7 Quando 8 aliud mihi jam miseræ nihil ipsa reliqui)
Per connubia nostra, per 9 inceptos hymenæos;
Si bene quid de te merui, fuit aut tibi 10 quidquam
Dulce meum; miserere 11 domus labentis, & istam,
Oro, si quis adhuc precibus 12 locus, 13 exue mentem.
Te propter Libycæ gentes 14 Nomadumque tyranni
15 Odere, 16 infensi Tyrii: te propter eumdem
Extinctus pudor, 17 &, qua sola sidera adibam,
Fama prior, cui me 18 moribundam deseris, hospes?
19 Hoc solum nomen quoniam 20 de conjuge restat.
21 Quid moror? 22 an mea Pygmalion dum mœnia frater
23 Destruat, aut 24 captam ducat 25 Gætulus Iarbas?
Saltem si qua 26 mihi de te suscepta fuisset
Ante fugam 27 soboles, si quis 28 mihi parvulus aula
Luderet Æneas, qui te tamen 29 ore referret;

1 Immitis in te ipsum odio mei. 2 Quid dicere possem, si, &c. Argumentum a Majori. Troja, tua patria, nota regio, non erat tibi per tempestatem repetenda: Ergo multo minus hæc arva, cum ignota sint: cur enim ignota petis? 3 Undis & procellis plenum. 4 Q. d. id non merita sum. 5 Quas effundo. 6 Fidem, quam mihi dedisti. 7 Quandoquidem. 8 Præter fidem datam de futuro. 9 Quos novitate etiamdum dulces esse par erat. 10 Aut si quidquam consuetudinis meæ fuit tibi delectabile 11 Familiæ meæ, si me deseris, perituræ. 12 Reliquus est. 13 Depone animum me deserendi. 14 *Et reges superbi, sc* Iarbas. Duces reliquæ alii Numidarum, potissimum Libyæ, 15 Quia te conjugem affectabat. 16 Civium meorum alienati a me animi. 17 Et qua longe lateque clara erant pudicitiæ fama, omni unguento suavior, omni gemma pretiosior. 18 Jam jam morituram. 19 Hæc sola appellatio hospitis, cum fugam mediteris, id quod hospitum est, non maritorum: quibus indissolubilis individuaque vitæ consuetudo cum uxoribus esse debeat. 20 De te, qui conjux quidem es, sed negas. 21 Cur differo mortem? quid cesso manum mihi inferre? 22 Sc. *moror*. 23 Ulturus fugam. 24 Ulturus spretum a me illius mearum nuptiarum ambitum. 25 Ferus Gætulorum rex. 26 A me. 27 Filius: cujus aspectu fallere possem tui desiderium. 28 In solatium meum. 29 Effigiem oris mei repræsentaret.

Non

Non equidem omnino 1 capta, ac 2 deserta videret.
3 Dixerat. 4 ille Iovis monitis 5 immota tenebat
Lumina, & 6 obnixus curam sub corde premebat.
Tandem pauca refert: 7 Ego te, quæ plurima fando
Enumerare 8 vales, nunquam, regina, negabo
9 Promeritam: nec me meminisse 10 pigebit 11 Elissæ
12 Dum memor ipse mei, 13 dum spiritus 14 hos reget artus.
15 Pro re pauca loquar. 16 neque ego hanc abscondere furto
Speravi, ne finge, fugam; nec 17 conjugis unquam
Prætendi 18 tædas, aut hæc in 19 fœdera veni.
20 Me si fata 21 meis paterentur ducere vitam
Auspiciis, & 22 sponte mea 23 componere curas;
24 Urbem Trojanam 25 primum dulcesque meorum
Reliquias colerem: Priami tecta alta 26 manerent;
Et 27 recidiva manu 28 posuissem Pergama victis.
29 Sed nunc Italiam magnam 30 Grynæus Apollo,
Italiam 31 Lyciæ jussere 32 capessere sortes.
33 Hic amor, hæc patria est. 34 si te Carthaginis 35 arces

1 Decepta. 2 Quia haberem filium, qui te repræsentaret. 3 Dido. 4 Æneas. 5 Oculos immotos retinuit ne non flecteretur in Didonem ad respiciendum eam misericorditer. 6 Obstinatus, obfirmato animo resistens affectioni suæ. 7 Dimittit hanc orationem exprobrationes, abitum transfert in fata, & Fotes. 9 Quin promeruerit. 10 Gravabit, pudori erit. 11 Tui, qui proprio nomine Elisa diceris. 12 Donec. 13 Tantisper dum vivam. 14 Meos. 15 Prout negotium exigit. 16 Nec clam adornavi fugam, id est, abitum seu profectionem, nec fieri id posse sperabam. 17 Conjugii. 18 Faces nuptiales. Signum pro re signata, id est, ego nunquam te duxi conjugem. 19 Matrimonialia. 20 Excusatio, qua per translationem omnem culpam in fata & Deos rejicit, 21 Meo arbitrio. 22 Ad libitum meum. 23 Finire. 24 Patriæ meæ ruinas restaurarem & extruerem. 25 Præcipue & ante omnia. 26 Reædificata. 27 Post casum restituta priori dignitati, ficut *redivivæ*, quæ post interitum redeunt. 28 Mœnia Trojana ædificassem. 29 A monitis Divorum, & primum quidem oraculorum, necessitatem fugæ excusat: ut, vel ibi hærere, vel patriam excisam repetere, sui arbitrii non sit. 30 In Grynæo nemore, de quo dictum Ecl. 6. oracula reddens. Sunt qui Grynæi Apollinis oraculum in Delo statuunt: unde responsum accepit Æneas lib. 3 Æn. 31 Oracula Apollinis, qualia apud Lyciam. 32 Captum ire. 33 Quem mihi fata dedere. 34 Sc. esses. A simili. 35 Sc. dirutas

1 Phœniſſam, Libycæque aſpectus 2 detinet urbis;
Quæ tandem, Auſonia Teucros 3 conſidere terra,
4 Invidia eſt? 5 & nos fas 6 extera quærere regna.
Me patris Anchiſæ, quoties humentibus umbris
Nox 7 operit terras, quoties aſtra 8 ignea 9 ſurgunt,
Admonet in ſomnis & 10 turbida terret imago.
Me 11 puer Aſcanius, 12 capitiſque injuria chari,
Quem 13 regno Heſperiæ 14 fraudo, & 15 fatalibus arvis,
16 Nunc etiam 17 interpres divûm 18 Jove miſſus ab ipſo
(Teſtor 19 utrumque caput) 20 celeres mandata per auras
Detulit. 21 ipſe 22 deum 23 manifeſto in lumine vidi
Intrantem muros, 24 vocemque his auribus 25 hauſi.
26 Deſine meque tuis 27 incendere teque querelis:
Italiam non 28 ſponte ſequor.
Talia dicentem 29 jamdudum 30 averſa tuetur,
31 Huc illuc vòlvens oculos, 32 totumque pererrat
33 Luminibus tacitis, & ſic 34 accenſa profatur:

1 Cum ſis de Phœnicia, nec in patria tua. 2 Immoratur delectando te. 3 Si Teucri ſedes capiunt in Italia: quandoquidem fatis promittitur. 4 Cauſa invidiæ. 5 Non ſolum te. Applicatio. Nos coacti oraculis Italiam petimus; tu ſponte relicta patria in Africam trajiceris. 6 Externa. 7 Tegit. 8 Naturæ lucidæ; vel igneæ: vel *ignea*, id eſt, ardentia. 9 Oriuntur. 10 Commota & irata. 11 Ratio habita Aſcanii filii etiam admonet ac movet me in Italiam proficiſci. Neceſſitas a pietate ſua erga filium. 12 Injuria, quam dilecto meo filio infero, tertet me. 13 Ei debito. 14 Per fraudem privo. 15 Fataliter ac prædeſtinatione Deorum ipſi attributis. 16 A recentibus ad ſe Deorum mandatis. 17 Mercurius nuntius Deorum. Alludit enim ad Græci cognomini etymon, quo Ἑρμῆς Mercurius dicitur, ἀπὸ τῦ ἑρμηνεύειν, id eſt, *interpretari*, *renuntiare*. 18 Non ab inferiori numine. 19 Meum & Aſcanii, qui 9. lib. *Per caput hoc juro, per quod pater ante ſolebat*. 20 Quas celeriter tranſvolavit: vel ipſe celer mandata ad me attulit. Hypallage. 21 Emphatice, ne videatur alterius teſtimonio niti. 22 Mercurium. 23 Viſibili lumine. Pleonaſmus. 24 Ejus. 25 'Audivi,' accepi. Pleonaſmus. 26 Epilogus, petitione conſtans, & neceſſitatis iteratione. Cognoviſti juſtas diſceſſus mei cauſas. deſine ergo, o Dido, &c. 27 Exagitare. 28 Sed juſſu Deorum. 29 Ab eo tempore, quo talia intelligere cœpit. 30 Recta invenit dedignata aut non ſuſtinens: vel irata. 31 In diverſas partes. 32 Totum Æneam perluſtrat & ſuo ordine percurrit. 33 Oculis egit, cum indignatione & faſtidio, tacita: vel, *tacitis*, id eſt, nondum animum ſignificantibus. 34 In exagitata.

Hæc

Nec tibi 1 Diva parens, 2 generis nec Dardanus auctor,
3 Perfide: sed duris genuit te 4 cautibus horrens
5 Caucasus, 6 Hyrcanæque admorunt ubera tigres
Nam 7 quid dissimulo, aut quæ me ad majora reservo?
8 Num fletu ingemuit nostro? num 9 lumina flexit?
Num lacrymas 10 victus dedit? aut miseratus 11 amantem est?
12 Quæ quibus anteferam? 13 jam jam nec maxima 14 Juno,
Nec 15 Saturnius hæc oculis pater aspicit æquis.
16 Nusquam tuta fides. 17 ejectum 18 litore, 19 egentem
Excepi, & regni demens in parte locavi:
18 Amissam 20 classem, socios a morte reduxi.

1 Dea Venus. 2 Tui. 3 Quod conjugii fidem violare velis. 4 Rupibus asper. Q. d. Dicis te filium Veneris: sed falsum est: haberes enim aliquid matris, & esses in affectus consideratione tractabilis. Eadem Dido apud Ovid. epist. ad Æneam: *Te lapis, & montes, innataque rupibus altis Robora, te sævæ progenuere feræ; Aut mare, quale vides agitari, nunc quoque ventis; Quo tamen adversis fluctibus ire paras.* Similiter apud Ovid. Met. 8. detestatur Scylla, Nisi Megarensium regis filia, Minoem regem Crerensium, se contempta discedentem: *Hanc quoque (Cretam) si prohibes, & nos ingrate, relinquis, Non genitrix Europa tibi est, sed inhospita Syrtis*, &c. Porro non inscite torquebitur illud in eum, qui ingenio est adeo duro, atque inexorabili, ut neque precibus neque misericordia moliri queat. 5 Mons Indiam a Scythia dividens. Promethei supplicio notissimus. 6 Arabicæ. *Vide Macrob. L. 5. c. 11.* 7 Propter quid dissimulanter loquar? 8 Confirmatio ab antecedentibus signis. 9 Oculos. 10 Commiseratione. 11 Me. 12 Quid primum queror? Deorum neglectum; qui hæc impunita sinunt? an hominis injuriam, qui hoc commisit? Servius exp. Quid prius, quid posterius dicam? Q. d. Obtestor Junonem & Jovem, ut ista aliquando æquis ac justis oculis aspiciant, & ingratitudinem acceptamque injuriam sua æquitate ulciscantur. 14 Quæ urbis meæ, ut & conjugii præses. 15 Jupiter filius Saturni, aspectu noxius. 16 Non est tutum quemquam in fidem recipere, aut de quoquam bene mereri. 17 Fam Æneam. 18 Lib. 1 Æn. cum hospitio prohiberetur arenæ classis quassata. 19 Vi tempestatis naufragum a mari appulsum fuscepi. 20 Renovari jussi classem fractam & quasi quassatam, ac vim Tyriorum prohibui, periculique securos reddidi.

Hen

Meu 1 Furiis incenſa feror! 2 nunc 3 augur Apollo,
Nunc Lyciæ ſortes, nunc & Jove miſſus ab ipſo
4 Interpres divûm fert 5 horrida juſſa per auras.
6 Scilicet 7 is ſuperis labor eſt: 8 ea cura 9 quietos
Sollicitat. neque te teneo, neque dicta 10 refello.
11 I, ſequere Italiam ventis: pete regna per 12 un
Spero equidem 13 mediis, ſi quid 14 pia numina poſſ
Supplicia 15 hauſturum 13 ſcopulis, & 16 nomine D
Sæpe vocaturum. 17 ſequar atris ignibus abſens:
Et, cum 18 frigida mors 19 anima ſeduxerit ſtrus,
Omnibus 20 umbra locis 21 adero. 22 dabis, impro
pœnas.
23 Audiam: & hæc 24 manes veniet mihi fama ſub im
His 25 medium dictis ſermonem abrumpit, & aura
26 Ægra fugit, ſeque ex 27 oculis avertit & auferi
Linquens multa 28 metu 29 cunctantem, & multa
rantem

1 Injuriæ indignitas mentem tollit de cardine, rationem luxat, in furias me agit. 2 Et nunc prætexis Apollinis oracula Joviſque mandata. Repetit autem ironica mimeſi ipſa Æneæ verba. 3 Augurii peritus. 4 Mercurius. 5 Terrifica. 6 Elevatio ironica, ex Epicureis placitis: negantibus Deum curare mortalia. *Namque Deos didici ſecurum agere ævum: Nec ſi quid miri faciat natura, Deos id Triſtes ex alto cæli demittere tecto*, &c. Hor. Sat. 1. 1. 7 Id ſuperi curant. 8 De advocando Æneæ 9 Deos ſc. humana non curantes. 10 Retuto, inficias eo. 11 Ironica conceſſio. quasi id, quod minime vult, videtur permittere. 12 Maris. Arguit in certa eſſe ejus regna, cum id, quod quæramus, nondum ſit noſtri juris. 13 Qui ſunt inter Africam & Italiam tibi occurſuri, e quibus nulla ſit enavigandi ſpes. 14 Quæ pios reſpiciunt. 15 fidiæ pœnas te daturum. Ita Ovid. 1. Amor. eleg. 10. *Ja ra perjuro naufragus ore bibi* Expreſſo. 17 Ego occidam & perſequar te ignibus inf mortua. 18 Me frigidam f ra. 19 Ab anima ſegregav 20 Inter umbras deputata Ad te perſequendum. Ex o one veterum, infeſtari vive umbris eorum, quibus in necis fuerint cauſæ. 22 improbande propter perfi punieris. 23 Te mihi pœna diſſe. 24 Ad inferos mihi ferentur tuæ calamitates. cit ad infelicem ejus exitu bello contra Rutulos, qu Numicio flumine merſus di 25 Quia non expectat ſponſionem: vel, cum multa dicere pararet 26 Pr impotentia miſeræ delinqui ma. 27 Æneæ. 28 Didon Æneam cum mora cogitan

D

Tum vero infelix 2 fatis exterrita Dido
Mortem orat: tædet cæli 4 convexa tueri.
Quo magis 5 inceptum peragat, 6 lucemque relinquat;
Vidit, 8 turicremis cum 9 dona imponeret aris,
Horrendum dictu) 10 latices nigrescere 10 sacros,
11 Fusaque in 12 obscenum se vertere vina cruorem.
Hoc visum nulli, non ipsi effata 13 sorori.
14 Præterea fuit in 15 tectis de marmore 16 templum
17 Conjugis antiqui, miro quod honore 18 colebat,
19 Velleribus niveis 20 & festa fronde revinctum.
21 Hinc exaudiri voces & 22 verba 23 vocantis
Visa viri; nox cum terras obscura 24 teneret:
Solaque 25 culminibus 26 ferali carmine 27 bubo
Sæpe queri, & 28 longas in fletum ducere voces.

1 Sed tum maxime, ubi vidit Æneam in sententia perseverare. 2 Portentis mortem portendentibus; vel, quod fatali necessitate ex Africa Æneas traheretur. 3 Malorum remedium. 4 Τὸ κυρτὸν καὶ τὸ κοῖλον, convexum & cavum, exterius & interius Poetæ confundunt. 5 Consilium, quod apud animum suum proposuerat. 6 Vitalem sc. id est, vitam: quia cæcum aspicimus vivendi desiderio. 7 Primum futuræ mortis præsagium, quod in sacris liquor effusus in atrum cruorem mutatus apparuerat. 8 Thus incensum cremantibus. Vide Macrob. l. 6 c. 3. 9 Libamina, sacrificia, quibus parentabatur mortuis. 10 Vina sacrificio adhibita. 11 Effusa super sacrificium. 12 Malis ominis, tetrum, immundum. 13 Omnium consiliorum alioqui participi. 14 *Præter hoc portentum, contigit aliud futuræ mortis præsagium, sc. insomnia* seu phantasmata, quæ sibi sub dire videreque visa fuit. 15 Regia Didonis. 16 Delubrum, sacellum sacra, quam nos hodie *Sacellum* vocamus, eadem fuit templum Sichæi. 17 Mariti prioris & chari Sichæi. 18 Antiquæ adverbium, 19 Tæniis vittis, fasciis laneis, coronis ramis, frondibus cinctum, ornatum: lana autem ramo circumvoluta σύμμα dicitur. Fuit autem moris, ut nubentes puellæ, priusquam ingrederentur domum mariti, postes laneis vittis obnuberent & ornarent. 20 Ad festivitatem pertinentibus, de vinis ramis frondibusque, ut numen coleret 21 Ex hoc templo 22 *Ipse sono tenui dixisse Elisa veni*. Ovid. Epist. Dido nis. 23 Didonem. 24 Occuparet. 25 In sublimitatibus tecti. 26 Tertium præsagium. Mortifero, aut feram monstrum indicante. 27 Avis illa luctuosa. 28 Diuturnas.

1 Quis tibi tunc, Dido, cernenti talia sensus?
Quosve dabas gemitus, cum litora 2 fervere late
Prospiceres 3 arce ex summa, totumque videres
4 Misceri ante 5 oculos tantis clamoribus æquor?
6 Improbe amor, 7 quid non mortalia pectora cogis!
8 Ire iterum in lacrymas, iterum tentare precando
9 Cogitur, & supplex animos 10 submittere amori:
Ne quid 11 inexpertum frustra moritura relinquat,
12 Anna, vides toto 13 properari litore circum.
Undique 14 convenere: 15 vocat jam carbasus auras
16 Puppibus & læti nautæ imposuere coronas.
Hunc ego si 17 potui tantum 18 sperare dolorem,
Et perferre, soror, potero. Miseræ hoc tamen 19 unum
20 Exsequere, Anna, mihi; solam nam 21 perfidus ille
Te 22 colere, 23 arcanos etiam tibi credere sensus:

1 Pathos per Apostrophen, qua torquet Poeta orationem ad Didonem, dicens: Qualis animus sive affectus erat tunc tibi, o Dido, cum videres talia, qualia a Teucris & ab Ænea fiebant? Q. d. miserrimus. 2 Ferventer frequentari a Teucris. 3 Ex specula, quæ erat in arce tua. Mos regum fuit in arcibus habitare, quæ vim arcerent. 4 Turbari, confundi. 5 Tuos. Emphasis est, una admirabilem animi dolorem ex aspectu amplificat: nam *oculi* (ut Cic. l. 6. fam. Ep. 1.) *ea quæ dolorem, qui ea, quæ cernuntur audiunt, intueri negantur. nec avertere a miseriis cogitationem sinunt.* 6 Epiphonema. 7 Ad quid? vel Ellipsis est verbi *Mittit*, aut similis. 8 Descendere. 9 Dido. 10 Subjicere. 11 Intentatum, unde fecerit periculum, an possit Æneam vincere. Passive. 12 Suasorii generis oratio, qua a sorore petit, ut legationem suam ad Æneam obeat. 13 *Properationem* fieri. Impersonale *est*. 14 Trojani. 15 Demissa antennis vela expectant, ventos cundos. Nonnullis placet Hypallage: auræ vocant carbasa, est; naves. Synecdochice. 16 signum lætæ profectionis. Q enim discedebant e porta, in q hiemarunt erat, secundo flan vento, coronam navi imponebat Redi ad ea, quæ super hoc dem versu adnotamus. 17 Enallage modi. Q. d. Fac hanc animi ægritudinem perpe sem, si paulo ante eum non pu pitanter abiturū fuisse præsci sed ne tam perdite quidem e unquā amassem. 18 Timere tantam animi ægritudinem, qua haberem de profectione Æneæ. est, si vera fuisset tantum m ex amore oriturum, facile am rem tulissem: nunc autem spe cepta, perferre nequeo. 19 Q dictura sum. 20 Effice. Q per se non potuit, per sorore tentat: sed frustra. 21 Æne 22 Colebat. A facili argume tum. 23 Et revelabat tibi eti consilia secreta.

So

Quæ mihi reddat? eum, vel a eo me ſolvat amantem:
3 Oceani finem juxta, 4 ſolemque cadentem,
5 Ultimus Æthiopum locus eſt, ubi maximus 6 Atlas
7 Axem humero 8 torquet ſtellis ardentibus 9 aptum;
10 Hinc mihi Maſſylæ gentis monſtrata ſacerdos:
11 Heſperidum templi cuſtos, epulaſque draconi
Quæ dabat, & 12 ſacros ſervabat in arbore ramos;
13 Spargens humida mella, 14 ſoporiferumque papaver.
15 Hæc ſe 16 carminibus promittit 17 ſolvere mentes,
Quas velit: aſt 18 aliis 19 duras immittere 19 curas:
20 Siſtere aquam 21 fluviis, & vertere ſidera 22 retro:
23 Nocturnoſque ciet manes. 24 mugire videbis
Sub pedibus terram, & deſcendere montibus ornos.
Teſtor, chara, deos, & te, germana, tuumque

1 Qui caput mali noſtri eſt. 2 Ab eo. 3 Topographia populorum & montium Africæ Occidentalium, quos alluit Oceanus, ubi horti ſunt Heſperidum. 4 Occidentem. 5 Remotiſſimus in Æthiopia. 6 Mons Africæ: ſupra hoc l. 7 Septemtrionalem polum. 8 Suſtinet, regit: it *ſupra, Cœlum & terras qui nutu* torquet 9 Ἀνατέτμενον, *dejectum*: diſtinctum, conſperſum ſtellis reſplendentibus. 10 Ab hoc loco, id eſt, ab hujus loci incolis. Exponit conſilium ſuum, quo pacto magicis artibus poſſit Macarea vel invitum retinere, vel amoris peſte liberari. 11 Quod in hortis filiarum Heſperi, qui frater Atlantis eſt: cuſtodiebant autem aurea poma in horto prope Lixum opp. Mauritaniæ, cui cuſtodiæ aderat una vigil draco, priuſquam ab Hercule *occiſus eſſet, quem cibavit hæc facendos*. 12 Veneri. 13 *Et cibo quem dabat draconi*, vel porrigens, præbens. 14 Soporem gignens: quod erat mulcendæ truculentiæ accommodatum, & mitigandæ naturæ feræ. 15 Sacerdos. Poeta nihil ipſe afferit: verum ex perſona Magæ artem ſuam prædicantis. Operatur autem magia vel per motum localem: vel per cauſas naturales, applicando activa paſſivis: vel ſenſibus illudendo. Amores an valeat ſolvere aut impedire, an curſum naturæ mutare procellas excitare, animas mortuorum evocare, vide Apulejum, Agrippam, &c. 16 Magicis ſc. id eſt, incantationibus. 17 Amore poſſe liberare. 18 Mentibus. 19 Vehementem amorem. 20 Facere ſtare. 21 In fluviis. 22 Retrorſum. 23 Et excitat umbras defunctorum, *tempore* nocturno. 24 Quaſi ſonitum taurinum edere, remota Metaphora a tauris ad brutam tellurem.

Dulce caput, magicas 1 invitam 2 accingier 3 artes.
Tu 4 secreta 5 pyram 6 tecto interiore 7 sub auras
Erige, & 8 arma viri, 9 thalamo quæ fixa reliquit
10 Impius, 11 exuviasque omnes, lectumque 12 jugalem,
Quo perii, super imponas 13 abolere 14 nefandi
Cuncta viri 15 monumenta jubet 16 monstratque 17
. . sacerdos.
Hæc effata silet. 18 pallor simul occupat 19 ora,
Non 20 tamen Anna novis 21 prætexere funera 22 sacris
Germanam credit, nec 23 tantos 24 mente furores
24 Concipit, 25 aut 26 graviora timet, 27 quam mor-
te 28 Sichæi.
Ergo 29 jussa parat.
At regina, 30 pyra 31 penetrali in sede 32 sub auras
32 Erecta ingenti, 33 tædis atque 34 ilice secta,

1 Coactam improbitate Æneæ. 2 Accingi, id est, parari. Paragoge. 3 Ad artes magicas. 4 Nemini revelatura. 5 Struem lignorum, ut fiat rogus. 6 Intra regiam nostram 7 Sub dio, cælo aperto; *penetrali in sede*, infra; vel in altum: quasi sacrificium esset factura. 8 Ensem Æneæ, cujus nomen quasi ingratum horret. 9 Nostro. 10 Æneam intelligit, qui epitheto *Pius* vocabatur. 11 Vestes, quas exuit, aut quas ab eo habemus. 12 Matrimonialem, in quo pudorem amisi, id est, imponas super pyram, quicquid reliquerit, aut terigerit speciali usu. 13 Igne penitus delere. 14 Perfidi. 15 Quæ memoriam faciant & admoneant viri, 16 Ex arte sua. 17 Massyla. 18 Metus præcipue atque iræ argumentum, & conscientiæ criminis alicui obnoxiæ. 19 Vultum, faciem: pars pro toto. 20 Quamvis signa impatientis amoris daret. 21 Prætextu sacrorum dissimulare; vel per Hypallagen prætexere, id est, prætendere sacrum hoc funeri, quod intendebat, id est, non credebat Didonem velle se interimere. 22 Sacrificiis magicis. 23 Quanti in Didone erant. 24 Intelligere potest. 25 Sc. *non*. 26 Sc. *mala*. 27 Quam quæ contigerant morte Sichæi. 28 Prioris conjugis. Q. d. Vidit sororem multum dolere morte Sichæi: credebat numquam propter discessum Æneæ similem pati dolorem, nec Æneam amatorem pius amare, quam Sichæum conjugem: sed in morte viri se non occidit. 29 Parat peragere, quæ Dido jusserat, id est, pyram extruit. & exuvias Æneæ affert. 30 Rogo, id est, struem lignorum in formam ignis, qui incendatur, extructa. 31 In penitiori ædium loco, quem paulo ante *interius tectum* vocavit. 32 Sub dio. 33 Ex tædis. 34 Ilice fisso. Nam fissa ligna facillime, teretia & integra difficulter ignem concipiunt.

1 In-

Tum vero infelix, fatis exterrita, Dido
Mortem orat; tædet cœli 4 convexa tueri.
Quo magis 5 incœptum peragat, 6 lucemque relinquat;
Vidit, 8 turicremis cum 9 dona imponeret aris,
(Horrendum dictu) 10 latices nigrescere 10 sacros,
11 Fusasque in 12 obscenum se vertere vina cruorem.
Hoc visum nulli, non ipsi effata 13 sorori.
14 Præterea fuit in 15 tectis de marmore 16 templum
17 Conjugis antiqui, miro quod honore 18 colebat,
19 Velleribus niveis 20 & festa fronde revinctum.
21 Hinc exaudiri voces & 22 verba 23 vocantis
Visa viri; nox cum terras obscura 24 teneret:
Solaque 25 culminibus 26 ferali carmine 27 bubo
Sæpe queri, & 28 longas in fletum ducere voces.

1 Sed mm maxime, ubi vidit Æneam in sententia perseverare. 2 Portentis mortem portendentibus; vel, quod fatali necessitate ex Africa Æneas traheretur. 3 Malorum remedium. 4 Τὸ κοῖλον καὶ τὸ κεῖλος, convexum & cavum, exterius & interius Poetæ confundunt. 5 Consilium, quod aliud an mum suum proposuerat. 6 Vitalem sc. id est, vitam: quia cœlum aspicimus vivendi desiderio. 7 Primum futuræ mortis præsagium, quod in sacris liquor effusus in atrum cruorem mutatus apparuerat. 8 Thus incensum crematibus. Vide Macrob. l. 6 c. 5. 9 Libamina, sacrificia, quibus parentabatur mortuis. 10 Vina sacrificio adhibita. 11 Effusa super sacrificium. 12 Mali ominis, terrum, immundum. 13 Omnium consiliorum alioqui participi. 14 Præter hoc portentum, contigit aliud futuræ mortis præsagium, sc. insolitus seu phantasmata, quæ sibi audire videreque visa fuit. 15 Regia Didonis. 16 Delubrum, ædicula sacra, quam nos hodie *Sacellum* vocamus, eadem sepulchrum Sichæi. 17 Mariti prioris & chari Sichæi. 18 Ante Æneæ adventum. 19 Tæniis, vittis, fasciis laneis, coronis, ramis, frondibus cinctum, ornatum: lana autem ramo circumvoluta σύμμα dicitur. Fuit autem moris, ut nubentes puellæ, priusquam ingrederentur domum mariti, postes laneis vittis obnuberent & ornarent. 20 Ad festivitatem pertinentibus, divinis ramis frondibusque, ut si numen coleret. 21 Ex hoc templo. 22 *Ipse sono tenui dixit, Elisa veni*. Ovid. Epist. Didonis. 23 Didonem. 24 Occuparet. 25 In sublimitatibus templi. Tertium præsagium. 26 Mortifero, aut feram mortem indicante. 27 Avis illa lucifuga. 28 Diuturnas.

1 Multaque præterea 2 vatum prædicta piorum
Terribili monitu 3 horrificant. 4 agit ipse furentem
In somnis 5 ferus Æneas: semperque relinqui
6 Sola sibi, semper 7 longam incomitata videtur
Ire 8 viam, & 9 Tyrios deserta quærere terra.
10 Eumenidum veluti demens videt agmina 11 Pentheus,
Et 12 solem geminum, & duplices se ostendere Thebas
13 Aut Agamemnonius 14 scænis agitatus Orestes;
15 Armatam 16 facibus 17 matrem & 18 serpentibus atris
Cum fugit, 19 ultriceſque 20 sedent 21 in limine 22 Diræ.
Ergo ubi 23 concepit 24 Furias 25 evicta dolore,
Decrevitque mori; tempus secum ipsa modumque
26 Exigit, &, 27 mœstam dictis aggressa 28 sororem,
29 Consilium vultu 30 tegit, 31 ac spem fronte serenat:
Inveni, germana, 32 viam, (33 gratare sorori)

1 Quartum omen. 2 Qui in principio dehortati sunt eam a talibus nuptiis, sed frustra. Respicit illud: *Heu vatum ignara mentes! quid vota furentem, Quid delubra juvant?* 3 Horrorem faciunt. 4 Quintum omen. 5 Qui ferus Didoni videbatur. 6 Quæ solitudo principibus, qui satellitio & comitatu stipari solent, abominanda, & in somnis mali ominis. 7 Sextum omen. 8 Ad inferos sc. *unde negant redire quemquam.* 9 Comites suos. 10 Furiarum, Megæræ, Alectus, Tisiphones. 11 Thebanorum rex, Echionis filius, in furias actus ob contemptum Bacchum. & a Bacchis discerptus. 12 Ὁ *μὲν μοὶ δύο μὲν ἡλίους δοκῶ, Διφάσιός τε Θήβας.* Eurip. Bacchæ. 13 Aut veluti cum Orestes, Agamemnonis & Clytemnestræ filius, fugit, &c. 14 Theatris ac scenis passim actus & sæpe exhibitus in Tragœdiis: vel, in *prætoriis* & judiciis agitatus. *Constat* enim, Orestem Areopagitarum judicio submissum, tandem ab iisdem absolutum fuisse omnium fere sententia. 15 Instructam. 16 Furiarum. 17 Clytemnestram, quam cum Ægistho adultero propter necem patris Agamemnonis occiderat. 18 Talis enim illa visa est in somnis: unde furore correptus est. 19 Necis maternæ. 20 In Æschyli Tragœdia, cui nomen Eumenides. Delphis in templo Apollinis a Furiis, in limine prætilantibus eum, obsessus, egredi non ausus est, & contendere ad Minervæ templum, ubi erat expiandus. 21 Templi Apollinis. 22 Furiæ. 23 Dido. 24 Furore. 25 Superata. 26 Exacte disquirit. 27 Quia Æneam reconciliare nequibat. 28 Annam. 29 Decretum suum. 30 Occulit. 31 Et fronte serena præ se fert spem remedii aut salutis. Sic 1. Æn. *Spem vultu simulat: premit altum corde dolorem.* 32 Modum & rationem. 33 Gratulare.

Quan

ae mihi reddat 1 eum, vel 2 eo me solvat quantum.
Oceani finem juxta, 4 solemque cadentem,
Ultimus Æthiopum locus est, ubi maximus 6 Atlas
Axem humero 8 torquet stellis ardentibus 9 aptum;
Hinc mihi Massylæ gentis monstrata sacerdos,
Hesperidum templi custos, epulasque draconi
ae dabat, & 12 sacros servabat in arbore ramos;
Spargens humida mella, 14 soporiferumque papaver.
Hæc se 16 carminibus promittit 17 solvere mentes,
uas velit: aut 18 aliis 19 duras immittere curas:
Sistere aquam 21 fluviis, & vertere sidera 22 retro:
Nocturnosque ciet manes. 24 mugire videbis
ib pedibus terram, & descendere montibus ornos.
estor, chara, deos, & te, germana, tuumque

Qui caput mali nostri est. 2 eo. 3 Topographia populon & montium Africæ Occintalium, quos alluit Oceas, ubi horti sint Hesperidum. Occidentem. 5 Remotissimus Æthiopia. 6 Mons Africæ: ora hoc l. 7 Septemtrionam polum. 8 Sustinet, regit: *supra, Celsum & terras qui sustinet* torquet 9 Ἀνατέμνον, ἄρμενον: distinctum, conspersum stellis splendentibus. 10 Ab hoc co, id est, ab hujus loci initiis. Exponit consilium suum, io pacto magicis artibus posAeneam vel invitum retine-, vel amoris peste liberari. Quod in hortis filiarum Heri, qui frater Atlantis est: stodiebant autem aureæ poma horto prope Lixum opp. Mauaniæ, cui custodiæ aderat una gil draco, priusquam ab Herle occisus esset, quem cibavit ec sacerdos. 12 *Veneri.* 13 *cibo quem dabat draconi*, vel porrigens, præbens. 14 Soporem gignens: quod erat mulcendæ truculentiæ accommodatum, & mitigandæ naturæ feræ. 15 Sacerdos. Poeta nihil ipse afferit: verum ex persona Magæ artem suam prædicantis. Operatur autem magia vel per motum localem: vel per causas naturales, applicando activa passivis: vel sensibus illudendo. Amores an valeat solvere aut impedire, an cursum naturæ mutare procellas excitare, animas mortuorum evocare, vide Apulejum, Agrippam, &c. 16 Magicis sc. id est, incantationibus. 17 Amore posse liberare. 18 Mentibus. 19 Vehementem amorem. 20 Facere stare. 21 In fluviis. 22 Retrorsum. 23 Et excitat umbras defunctorum, tempore nocturno. 24 Quasi sonitum taurinum edere, remota Metaphora a tauris ad bruta tellarem.

Dulce caput; magicas 1 invitam 2 accingier 3 artes.
Tu 4 secreta 5 pyram 6 tecto interiore 7 sub auras
Erige, & 8 arma viri, 9 thalamo quæ fixa reliquit
10 Impius, 11 exuviasque omnes, lectumque 12 jugalem,
Quo perii, super imponas 13 abolere 14 nefandi.
Cuncta viri 15 monumenta jubet 16 monstratque 17 sacerdos.
Hæc effata silet. 18 pallor simul occupat 19 ora.
Non 20 tamen Anna novis 21 prætexere funera 22 sacris
Germanam credit, nec 23 tantos 24 mente furores
24 Concipit, 25 aut 26 graviora timet, 27 quam morte 28 Sichæi.
Ergo 29 jussa parat.
At regina, 30 pyra 31 penetrali in sede 32 sub auras
32 Erecta ingenti, 33 tædis atque 34 ilice secta,

1 Coactam improbitate Æneæ. 2 Accingi, id est, parari. Paragoge. 3 Ad artes magicas. 4 Nemini revelatura. 5 Struem lignorum, ut fiat rogus. 6 Intra regiam nostram 7 Sub dio, cælo aperto; *penetrali in sede*, infra; vel in altum: quasi sacrificium esset factura. 8 Ensem Æneæ, cujus nomen quasi ingratum horret. 9 Nostro. 10 Æneam intelligit, qui epitheto *Pius* vocabatur. 11 Vestes, quas exuit, aut quas ab eo habemus. 12 Matrimonialem, in quo pudorem amisi, id est, imponas super pyram, quicquid reliquerit, aut tetigerit speciali usu. 13 Igne penitus delere. 14 Perfidi. 15 Quæ memoriam faciant & admoneant viri. 16 Ex arte sua. 17 Massyla. 18 Metus præcipue atque iræ argumentum, & conscientiæ criminis alicui obnoxiæ. 19 Vultum, *faciem*: pars pro toto. 20 Quamvis *signa* impatientis amoris daret. 21 Prætextu sacrorum dissimulare; vel per Hypallagen prætexere, id est, prætendere sacrum hoc funeri, quod intendebat, id est, non credebat Didonem velle se interimere. 22 Sacrificiis magicis. 23 Quanti in Didone erant. 24 Intelligere potest. 25 Sc. *non*. 26 Sc. *mala*. 27 Quam quæ contigerant morte Sichæi. 28 Prioris conjugis. Q. d. Vidit sororem multum dolere morte Sichæi: credebat nunc, propter discessum Æneæ similes pati dolorem, nec Æneam amatorem plus amare, quam Sichæum conjugem: sed in morte viri se non occidit. 29 Parat peragere, quæ Dido jusserat, id est, pyram extruit. & exuvias Æneæ affert. 30 Rogo, id est, strues lignorum in formam ignis, ut incendatur, extructa. 31 In penitiori ædium loco, quem paulo ante *interius tectum* vocavit. 32 Sub dio. 33 Ex tædis. 34 Robore fisso. Nam fissa ligna facillime, teretia & integra difficulter ignem concipiunt.

dolos, dirumque 2 nefas in pectore versat,
mori, varia que irarum fluctuat 3 æstu
gis 4 hinc 5 præceps, dum 6 præcipitare pot stas?
ire turbari 7 tribus, sævasque videbis
:re 8 faces, jam 9 fervere litora 10 flammis;
:e his attigerit terris Aurora morantem,
:, rumpe 12 moras 13 varium, & mutabile semper
. Sic 14 fatus nocti se immiscuit 15 atræ.
n vero Æneas, 17 subitis exterritus umbris,
ripit e somno corpus, sociosque 19 fatigat:
cipites vigilate, viri, & considite 21 transtris:
ite vela 23 citi. 24 deus æthere missus ab alto,
mare fugam, 26 tortosque incidere 27 funes,
eram 28 stimulat sequimur te, 29 sancte deorum,
squis es, 31 imperioq; 32 iterum paremus 33 ovantes.
is o, placidusque juves, & 35 sidera cælo

. 2 Secles, quia vult se re: quo comperto Tyrii sent. 3 Fervore & in. 4 A litore Carthaginis 5 festinus. 6 præcipitandi. 7 Navibus. Metonilius l. 13. Mercurium Jove mitti ad Annibalem Carthaginem novam: *Turpe duci totam somnos nocte O rector Lisi stant bella magistro. a effusas cernes turbare Et Latiam tota pubem profundo. Dum lentus sanctaris libera.* 8 Ad commorandas, aut intente. 9 Fervida fieri. 10. Sic l. 8 Fervete auroque effulgere flu- Facularum. 11 Si ad usque auroram hic 12 Causas morandi. 13 varia & inconstans. 14 . 15 Caliginosæ. 16 præsentis periculi. 17 parentibus. 18 Violen- . 19 Urges, excitat, surgere facit. 20 Præcipitanter surgentes evigilate. 21 Superi transitus navium, ubi sedent remiges. 22 Dissolvite & pandite. 23 Festini, celeres 24 Mercurius. 25 Festinanter agere profectionem nostram. 26 Implicitos. Elegans epitheton. 27 Rudentes. 28 Impellit, hortatur nos Metaphora. 29 Quidam distinguunt post *sancte*, ut sit sententia: O sancte, quicumque Deorum es. Alii malunt Politivum pro Superlativo positum esse. 30 Formula ex religione veterum, ne Deum alium pro alio nominarent. Agel. l 2. c. 28. 31 Mandatis tuis. 32 Ut ante paruerant paratis omnibus ad fugam; sic nunc celeri fuga secundo parent. 33 Læti. Metaphora ab iis, quibus minor triumphus, quæ *Ovatio* dicitur, concessus erat. 34 Auxilio sis, faveas: Dii enim, quibus adsunt, favere dicuntur. 35 Ventos & navigationem prosperam ex siderum ortu vel occasu.

Dextra

Et 1 matri 2 præreptus 3 amor.
4 Ipſa 5 mola, 6 manibuſque piis, altaria juxta,
7 Unum 8 exuta pedem vinclis, in veſte 9 recincta,
10 Teſtatur moritura deos, & conſcia 11 fati
Sidera: tum, 12 ſi quod 13 non æquo fœdere amant
Curæ numen habet, 14 juſtumque memorque precat
15 Nox erat; & 16 placidum carpebant 17 feſſa ſopor
18 Corpora per terras, 19 ſilvæque & ſæva quierant
Æquora: cum 20 medio volvuntur ſidera lapſu,
21 Cum tacet omnis ager: pecudes, 22 pictæque v
lucres,
23 Quæque lacus late 24 liquidos, 25 quæque aſp
dumis
Rura 26 tenent, 27 ſomno poſitæ ſub nocte ſilenti
Lenibant curas, & 28 corda 29 oblita laborum.
At non infelix 30 animi 31 Phœniſſa, neque unquam

1 Equæ. 2 Priuſquam abſumere poſſet, 3 Hippomanes, caruncula in fronte recens nati pulli: quam ſi quis præripuerit equæ matri, illa non admittit fœtum ad ubera. Hanc in philtris efficacem eſſe ferunt. Vide Corn. Agr. l. 2. de occulta Phil. c. 41. Igni vero mandata abolere amorem creditur. 4 Dido. A perſona veneficæ tranſit ad Didonem, & ejus ſuperſtitionem, ac cæremonias ſacrificaturæ. 5 Farre ſive hordeo ſale admiſto. 6 Quibus molam offerebat. 7 In Stygiis his Nudipedalibus ſiniſtrum pedem nudabant. 8 Nudata & ſoluta. 9 Diſſoluta, ac non ligata. In ſacris enim nihil eſſe ligatum decet, præcipue quæ amori fovendo fiunt. 10 Certa mori, Deos teſtes perjurii ac perfidiæ invocat, vindices olim ſceleris & acceptæ injuriæ. 11 *Mortis ſuæ* violentæ. 12 Si aliquod *numen*, id eſt, aliquis Deus curat, &c. 13 Non pa amore ſibi mutuo reſpondent 14 Ut illud ſit juſtum & meme id eſt, precor illud quidem, perjurii memor eſſe velit, juſte id ipſum ulciſci. 15 Per legans chronographia, quæ ginæ ægritudinem amplificat. Quieſcebant. 17 Labore diur 18 Animalium. 19 Omnia q in ſilvis & in mari degu quieverunt. Metonymia. 20 M dium eſt noctis. 21 Cum omn animalia, quæ in agris aut ſ bulis ſunt, quieſcunt. 22 Var coloribus ornatæ. 23 Et qu cumque volucres, id eſt, piſc 24 Aquoſos. 25 Feræ. 26 C cupant & habitant. 27 Huju modi pecudes recubantes no quieta mitigabant curas per ſo rium. 28 Earum. 29 Erant. Animo, id eſt, quæ animum f um infelicem fecerat. 31 Did quæ erat de Phœnicia.

1 Sol

Solvitur in ſomnos, oculiſve aut pectore 2 noctem
Accipit. 3 ingeminant curæ: rurſuſque 4 reſurgens
ævit amor, magnoque irarum 5 fluctuat æſtu.
ic 6 adeo inſiſtit, ſecumque ita corde 7 volutat:
En quid ago? 9 rurſuſne procos irriſa priores
xperiar? 10 Nomadumque petam 11 connubia ſupplex,
uos ego ſim toties jam dedignata 12 maritos?
liacas igitur claſſes, atque 13 ultima Teucrûm
3 Juſſa ſequar? 14 quiane 15 auxilio 16 juvat ante levatos,
t bene apud memores veteris ſtat gratia facti?
7 Quis me autem (18 fac velle) ſinet; 19 ratibuſve ſuperbis
nviſam accipiet? neſcis heu, perdita, necdum
o Laomedonteæ ſentis perjuria gentis?
uid tum? 21 ſola fuga 22 nautas comitabor 23 ovantes?
n Tyriis, 24 omnique manu ſtipata meorum

1 Dormit. 2 Requiem nocturnam. 3 Sc. *ſeſe*. ingeminantur, l eſt, multiplicantur. Enallage eneris. 4 Creſcens rerum præritarum memoria. 5 Agitatur. a eum, qui tecum ſtomachatur. 6 Tandem inſtituit ſermonem. 7 Agitat. 8 Pathos, ab ddubitatione, quam Græci ἀπόρησιν vocant: de qua Macrob. it. l. 4. c. 6. Conſtat autem ec tota oratio ex deliberationibus & dialogiſmis. 9 Rejecta & relicta ab Ænea, referam e viciſſim ad Iarbam Ductoſque alios, quos procos prius pernata ſum? 10 Afrorum 11 rei indignitate. 12 Sc. *mihi ceptare?* 13 Abitum a Jove ineratum. An reſponſa & imria ultima? id eſt, ero igitur icilla & contemptui omnibus rojanis, coacta etiam ultimis rum mandatis parere? 16 An iod ita gratos eos & auxilii emores experta ſum? *Ironice.* 17 Quia juverim *Teucros auxilio*. 16 Delectat. 17 Quis permitteret me ſequi Trojanos? 18 Pone ut velim. 19 Navibus ſuis. Synecdoche. Sunt enim *rates* proprie trabes inter ſe connexæ, quibus olim navigabatur. 20 Trojanæ: invidioſe a Laomedonte, quem ſuperbia, perfidia, & perjurio referunt: is autem Neptunum & Apollinem pacta de condendis Trojæ mœnibus mercede fraudavit: & Herculi, filiæ ſuæ liberatori, fidem non ſervavit. Q. d. Si Deos fefellerunt Trojani, & te fallent. 21 Emphatica omnia. 22 Trojanos intelligit, quos per contemptum ita vocat. 23 Lætos: quaſi de me reportata victoria triumphantes. *Ovatio* autem proprie eſt minor triumphus, qui de hoſte non admodum gravi agitur, uno equo, vel interdum etiam pedibus urbem ingrediente triumphante. Al. *euntes*. 24 Et omni ſatellitio & copiis meorum denſe circumdata.

1 Intequar? & quos 2 Sidonia 3 vix urbe revelli,
Rursus 4 agam pelago, & ventis dare vela jubebo?
5 Quin morere, ut merita es; 6 ferroque 7 averte dolorem
8 Tu 9 lacrymis evicta meis, tu prima 10 furentem
His, 11 germana, malis oneras, atque objicis 12 hosti
13 Non licuit 14 thalami expertem sine 15 crimine vitam
Degere more feræ, 16 tales nec tangere 17 curas?
18 Non servata fides, cineri promissa 19 Sichæo.
20 Tantos illa suo 21 rumpebat pectore 22 questus.
Æneas celsa in puppi, 23 jam certus eundi,
24 Carpebat somnos, 25 rebus jam 26 rite paratis.
27 Huic se 28 forma dei vultu redeuntis 29 eodem
Obtulit in somnis, rursusque ita visa monere est;
30 Omnia 31 Mercurio similis, vocemque, coloremque,
Et crines flavos, & membra 32 decora juventæ:
Nate Dea, potes hoc sub 33 casu 34 ducere somnos?
Nec, quæ 35 te circum stent deinde pericula, cernis
Demens! nec 36 zephyros audis spirare 37 secundos?

1 Al. *inferar*, sc *in naves?* 2 A Phœnicia. 3 Cum difficultate: quia timore, aut odio Pygmalionis. 4 Sc. *ego*. 5 Potius moriaris. Concludit deliberationem. 6 Morte ferro illata. 7 Ab animo. 8 Transfert omnem totius rei culpam in sororem, quæ impulsrix fuerit ad furtivas nuptias. 9 Nam dictum est in principio hujus l. 4 *Sic effata, sinum lacrymis implevit obortis*. 10 Me insano incensam amore. 11 O soror Anna. 12 Crudeli viro Æneæ, & qui me ludibrio habuit, toro fideque violatis: vel *hosti*, id est, hospiti, peregrino, ut supra, & mox, *advenæ*. 13 Nonne licuit me vivere more ferarum, quæ conjugium non curant? 14 Conjugii. 15 Læsione pudoris 16 Quales nunc per illicitos amores sustineo, more *belluarum* ferarum, quæ propter feritatem conjugium vitant. 17 Amores. 18 Sc. *est*. 19 Conjugis: qui cum sepeliretur, *juravit* Dido, se nunquam alteri nupturam. 20 Epiphonema. 21 Exprimebat. 22 Querelas. 23 Qui decreverat omnino abire. 24 Dormiebat. Supra: *Nox erat, & placitum* carpebant *fessa* soporem *Corpora*. 25 Ad navigationem necessariis. 26 Decenter. 27 Æneæ. 28 Imago Mercurii, id est, Deus Mercurius in forma assumpta rediens. 29 Quo prius se obtulerat & apparuerat Carthagine. 30 Per, secundum omnia, id est, omnibus corporis partibus. 31 Prius viso 32 Convenientia juventuti. 33 Periculo, in quo versaris. 34 Dormire? 35 Obsideant Objurgatio necessario. 36 Ventos. Synec. 37 Prosperos.

, regno aut 1 optata luce fruatur:
ante 2 diem, 3 mediaque 4 inhumatus arena,
ecor: 6 hanc vocem extremam 7 cum ſan-
ie fundo.
o 8 Tyrii, 9 ſtirpem & genus omne futurum
te odiis, 11 cinerique hæc mittite noſtro
1. nullus amor 13 populis, nec fœdera 14 ſunto.
re 16 aliquis noſtris ex oſſibus ultor,
17 Dardanios 18 ferroque ſequare 19 colonos,
olim, quocumque dabunt ſe tempore 21 vires.
23 litoribus 24 contraria, fluctibus 25 undas
or, arma armis: 27 pugnent 28 ipſique ne-
:ſque.
it, & partes animum 30 verſabat in omnes,
1 quærens quam primum abrumpere lucem.

atur regno, nec vi-
evenit. Æneas enim
m Mezentio, Hetru-
ſuperveniente nocte,
pparuit. Alii putant
atum: alii, ſubmer-
nicio fluvio. Æneas
ælium non amplius
Vitæ terminum. 3
nicio fluvio ſubmer-
ſublatuſque deinde,
rada projectus, me-
nndus jamiſſe, re-
ecto: ſic, ut effe-
credatur Didonis
io dira. 4 Inſepul-
ion tectus. 5 Ut
eniant. 6 Clauſula
, quam ſuo ſe ſan-
naturam ait. 7 Ob-
ſanguine. 8 Car-
Tyro profecti. 9
itatem, ſc. Roma-
is vexate bellis. 10
Mihi mortuæ. 11
rentalia, obſequia.
Carthaginenſibus:
inter eos pax fuit.
14 In futurum. Et certo fuit huic genti poſtea hoc quaſi peculiare, nulla ſervare fœdera aut pacta. Quod ſatis probant Adagia, *Punica fides*, *Punica religio*. 15 Naſcaris. 16 Annibalem innuit, cujus bello etiam intra Italiæ viſcera res Romanorum graviter fuit attrita. 17 A Dardania in Italiam appulſos. 18 Crudeliſſimo bello, quo omnia igni & ſanguine contaminantur, perſequaris. 19 Non indigenas. 20 Ab hac hora. Præſens futuumque tempus conjunxit. 21 Facultas bellandi. 22 Carthaginenſia. 23 Italicis ſive Romanis. 24 Inimica. 25 Sc. *contrarias*. 26 Per imprecationem dixit. 27 Inter ſe. 28 Et præſentes & poſteri. 29 Dido. 30 Frequenter vertebat, ut meditabundi, quærendi alicujus conſilii cauſa, facere ſolent. Supra: *Atque animum nunc huc, nunc dividit illuc*, *In partesque rapit varias*, *perque omnia verſat* [illegible] habitam.

Tum

Tum breviter 1 Barcen nutricem 2 adfata 3 Sichæi;
Namque 4 ſuam 5 patria antiqua cinis ater habebat:
Annam, cara mihi nutrix, huc 6 fiſte ſororem:
Dic 7 corpus properet fluviali 8 ſpargere 9 lympha,
Et pecudes ſecum & 10 monſtrata piacula ducat:
11 Sic veniat. tuque ipſa 12 pia tege 13 tempora vitta.
14 Sacra 15 Jovi Stygio, quæ rite incepta paravi,
Perficere 16 eſt animus, 17 finemque imponere curis;
Dardanïique 18 rogum capitis permittere flammæ
Sic 19 ait. 20 illa gradum 21 ſtudio celerabat 21 anili.
At 22 trepida, & cœptis immanibus effera Dido,
23 Sanguineam volvens aciem, 24 maculiſque trementes
Interfuſa genas, & pallida morte futura,
25 Interiora domus 26 irrumpit limina, & altos
Conſcendit furibunda 27 rogos, 28 enſemque recludit
Dardanium, 29 non hos quæſitum munus in uſus.

1 Anum. 2 Sc. *eſt*. 3 Mariti. 4 Ipſius Didonis nutricem. 5 In patria Sidonia chara aut priore, cinis funeſtus aut aduſtus occupabat: id eſt, Didonis nutrix Sidone mortua & ſepulta erat. 6 Adduc & conſtitue. 7 Suum 8 Irrigare. Diis inferis ſacrificantes aſpergebantur aqua; ſuperis, abluebantur. 9 Aqua. 10 Sacrificia expiatoria, quibus placentur manes, indicata per ſacerdotem Maſſylæ gentis, adducat. 11 Levi aquæ pluvialis aſperſione cum ſe tum me purgatura, & expiatoriis ſacrificiis inſtructa. 12 Religioſa. 13 Capitis tui. 14 Sacrificia, quæ magæ indicarat, expiando & ſolvendo amori accommoda. 15 Plutoni. 16 Propoſui, conſtitui. 17 Et hoc ſacrificio auferre amorum curas: quod non intellexit anus; *credebat enim*, Didonem remedium *intelligeret*. 18 Pyram ac ſtruem *lignorum*, in qua Æneæ imago, enſis & exuviæ ſunt, incendere. 19 Dido. 20 Barce, nutrix Sichæi, celeriter abibat. 21 Teſtudineo conatu, qui anui congruebat. Congruet hoc in cunctantius aliquid agentem. *Tot* mandata, tot moræ huc ſpectant, ut Didoni ſpatium fit peragendi quod deſtinarat. 22 Feſtinat ad mortem, metuens, ne ſororis interventu conſilium præpediatur. 23 Sanguineos oculos. 24 Diverſis coloribus commotas. Supra: *pyram tecto interiore* exerat & *penetrali in ſede*. Violenter intrat. Ardens mortis di ſtudium vehementiamque tat. 27 Ubi erant arma, e viæ, & effigies Æneæ. 28 vagina eripit gladium ab Æ ſibi relictum. 29 Non relic & comparatum ab Æneа, ſibi mortem conſciſceret Di Alludit autem ad Ajacis enſ quem is ab Hectore dono a perat, quo poſtea ſe interfe

Quid loquor? 2 aut ubi sum? quæ 3 mentem insania mutat?
Infelix Dido! nunc te fata 4 impia tangunt.
Tum decuit, cum 6 sceptra dabas. 7 en 8 dextra fidesque!
Quem secum patrios 9 ajunt portare 10 penates?
Quem subisse humeris 12 confectum ætate parentem.
Non potui 14 abreptum 15 divellere 16 corpus, & 17 undis
Spargere? non socios, non ipsum 19 absumere ferro
Ascanium, 21 patriisque epulandum apponere mensis?
Verum 23 anceps pugnæ fuerat fortuna. 24 fuisset.
Quem metui moritura? 26 faces in 27 castra 28 tulissem,
Implessemque 30 foros flammis, 31 natumque patremque
Cum genere extinxem, memet 32 super ipsa dedissem.
Sol, qui 34 terrarum 35 flammis opera omnia 36 lustras,

1 Absentibus sc. 2 Q. d. sola um. 3 Tuam. 4 Mala: vel, Illius impii Æneæ. Al. *falsa impia.* 5 Talia loqui, aut naves incendisse. 6 Partem regni. Dixerat enim: *Vultis & his mecum pariter considere regnis?* 7 Amara Troia. 8 Virtus & fidelitas viri illius, quem dicunt, &c. 9 A patria Troja avectos. 10 Deos omesticos. Hinc appellatur *pius Æneas*, quod tulerit humeris atrem & Penates: improbat oc. 11 Quem ajunt subeundo ortasse. 12 Consumptum fere enio patrem Anchisen. 13 Alsum ad fabulas Penthei, Abrti, Ityros, Orphei, Bacchaam, Atrei & Thyestæ: de quias consulendi Mythologi. 14 b aliis. 15 In diversas partes ellere. 16 Æneæ. 17 Per unas: vel, in undis. 18 Ipsum Æneam. 19 Interficere. 20 Qui caput mnis mali est. 21 Quod Progne feciſſe dicitur, offerens Tereo Ityn filium. 22 Prolepsis, sive præoccupatio ejus, quod alioqui objici poterat. 23 Alea pugnæ fuisset dubia, quia forte Trojani nos vicissent. 24 Concessio, ex desperatione, animoque vindicabundo. 25 Quem oportebat me metuere, quæ decreveram mori? 26 Tædis, incendium. Metonymia. 27 Navalia, classem eorum, ut, *Nos* castra *movemus*: vel simpliciter *castra*. 28 Inferre potuissem. 29 Et implevissem. Synecope. 30 Navium tabulata, per quæ discurritur. 31 Ascanium & Æneam cum tota progenie extinxissem. 32 Extinctos. 33 Imprecatio, quia Æneam posteritatemque ejus execratur. 34 Quæ sunt in terris. 35 Radiis tuis, qui flammæ instar circumgyrando cuncta penetrant. 36 Purgas & circumis.

Iunque

Tuque 1 harum interpres curarum, & 2 conscia J
3 Nocturnisque Hecate trivis ululata per urbes,
Et 4 Diræ 5 ultrices, & di 6 morientis Elissæ,
7 Accipite hæc, 8 meritumque malis advertite men,
Et nostras audite 9 preces. si tangere 10 portus
11 Infandum caput ac terris adnare necesse est,
Et sic fata Jovis 12 poscunt; 13 hic terr hæret:
14 At bello 15 audacis populi vexatus & armis,
16 Finibus extorris, 17 complexu avulsus Iuli,
Auxilium imploret, videatque 18 indigna suorum
18 Funera: nec, cum se sub leges pacis 19 iniqu

1 Mediatrix & conciliatrix hujusmodi matrimoniatium, aut harum sollicitudinum: quia nuptura sacrificaverat *Junoni ante omnes, cui vincla jugalia curæ*. 2 Conciliatrix, & *pronuba Juno, & conscius æther Connubii*: supra lib. 3. et 4. Proserpina, cum unigita a matre Cerere quæsita in triviis per urbes varias nocturnis temporibus. 4 Furiæ. 5 Scelerum. 6 In quorum potestatem ego Elissa Didonventura sum per mortem. 7 Intelligite & attendite ad has preces & imprecationes meas. 8 Advertite numen vestrum ultorum perfidos hosce, prout merentur. Al. *avertite*, id est, avertite numen inimicum meritum a malis, quod mali merentur habere infestum, in Trojanos. 9 Imprecationes. 10 Italiæ. 11 Detestatione, & indignum quod nominatur, sc. Æneam. 12 Id fieri. 13 Et hæc extrema definitio fatorum confirmata, immutabilis est, & immota *manere* debet, ut termini agrorum, *immoti* manent. 14 Saltem. 15 Rutulorum & Trum. 16 Et exul, & e limitibus regni sibi concessi nit hoc statim post Troja in Italiam appulsum: nan prædas ex agris agerent, Aborigines que, ad arcendi venarum vim, coheurre Deinde & affinitate. *cum I* conjunctus a Turno bello tus fuit, ob desponsatam sed Æneæ traditam, Lavi 17 Quod evenit, ubi, r eum Iulo castris, Evar Æneas adiit, auxilium pet inde Tarchonta. 8. Æn. 1 ferandam mortem: vidit Pallantis, Evandri filii, indi mortem, aliorumque. Le enim, Aborigines Latinos Æneam a Turno bello p tantis animis utrimque co sos, ut neutra acies ex læta abiret, etsi Trojani I que, amisso rege Latino ctores extiterint. 19 Quæ ejus iniqua sit, cum non v sed victus per eam vide quia linguam & nomen an

Tr

'radiderit, regno aut 1 optata luce fruatur:
ed cadat ante 2 diem, 3 mediaque 4 inhumatus arena.
Hæc precor: 6 hanc vocem extremam 7 cum sanguine fundo.
'um vos, o 8 Tyrii, 9 stirpem & genus omne futurum
o Exercete odiis, 11 cinerique hæc mittite nostro
z Munera. nullus amor 13 populis, nec fœdera 14 sunto.
5 Exoriare 16 aliquis nostris ex ossibus ultor,
ui face 17 Dardanios 18 ferroque sequare 19 colonos,
o Nunc, olim, quocumque dabunt se tempore 21 vires.
z Litora 23 litoribus 24 contraria, fluctibus 25 undas
6 Imprecor, arma armis; 27 pugnent 28 ipsique nepotesque.
Hæc 29 ait, & partes animum 30 versabat in omnes,
1 Invisam quærens quam primum abrumpere lucem.

1 Non frustra regno, nec vi. Quod sic evenit. Æneas enim regnans cum Mezentio, Hetruscorum rege, superveniente nocte, usquam apparuit. Alii putant Deos relatum: alii, submersum in Numicio fluvio. Æneas est hoc præsidium non amplius visus est. 2 Vitæ terminum. 3 Iam in Numicio fluvio submersus dicitur: sublatusque deinde, quæ vi in vada projectus, medio corpore nudus jacuisse, reliquo aquis tecto: sic, ut effectum sortita credatur Didonis hæc imprecatio dira. 4 Insepultus, humo non tectus. 5 Ut hæc dicta eveniant. 6 Clausula imprecationis, quam suo se sanguine confirmaturam ait. 7 Obmaturam meo sanguine. 8 Carthaginenses, Tyro profecti. 9 Meæ posteritatem, sc. Romanos, continuis vexate bellis. 10 Litigate. 11 Mihi mortuæ. 12 Inferias, parentalia, obsequia. 13 Trojanis & Carthaginensibus: tanquam enim inter *eos pax fuit.* 14 In futurum. Et certo fuit huic genti postea hoc quasi peculiare, nulla servare fœdera aut pacta. Quod satis probant Adagia, *Punica fides*, *Punica religio.* 15 Nascaris. 16 Annibalem innuit, cujus bello etiam intra Italiæ viscera res Romanorum graviter fuit attrita. 17 A Dardania in Italiam appulsos. 18 Crudelissimo bello, quo omnia igni & sanguine contaminantur, persequaris. 19 Non indigenas. 20 Ab hac hora. Præsens futurumque tempus conjunxit. 21 Facultas bellandi. 22 Carthaginensia. 23 Italicis sive Romanis. 24 Inimica. 25 Sc. *contrarias.* 26 Per imprecationem dico. 27 Inter se. 28 Et præsentes & posteri. 29 Dido. 30 Frequenter vertebat, ut meditabundi, quærendi alicujus consilii causa, facere solent. Supra: *Atque animam nunc hinc, nunc dividit illuc, In partesque rapit varias, perque omnia versat.* 31 Odio habitam.

Tum breviter 1 Barcen nutricem 2 adfata 3 Sichæi
Namque 4 ſuam 5 patria antiqua cinis ater habebat
Annam, cara mihi nutrix, huc 6 fiſte ſororem:
Dic 7 corpus properet fluviali 8 ſpargere 9 lympha,
Et pecudes ſecum & 10 monſtrata piacula ducat:
11 Sic veniat. tuque ipſa 12 pia tege 13 tempora vit
14 Sacra 15 Jovi Stygio, quæ rite incepta paravi,
Perficere 16 eſt animus, 17 finemque imponere cur
Dardaniique 18 rogum capitis permittere flammæ.
Sic 19 ait. 20 illa gradum 21 ſtudio celerabat 21 anili
At 22 trepida, & cœptis immanibus effera Dido,
23 Sanguineam volvens aciem, 24 maculiſque treme
Interfuſa genas, & pallida morte futura,
25 Interiora domus 26 irrumpit limina, & altos
Conſcendit furibunda 27 rogos, 28 enſemque reclud
Dardanium, 29 non hos quæſitum munus in uſus.

1 Anum. 2 Sc. *eſt*. 3 Mariti. 4 Ipſius Didonis nutricem. 5 In patria Sidonia chara aut priore, cinis funeſtus aut aduſtus occupabat: id eſt, Didonis nutrix Sidone mortua & ſepulta erat. 6 Adduc & conſtitue. 7 Suum 8 Irrigare. Diis inferis ſacrificantes aſpergebantur aqua; ſuperis, abluebantur. 9 Aqua. 10 Sacrificia expiatoria, quibus placentur manes, indicata per ſacerdotem Maſſylæ gentis, adducat. 11 Levi aquæ pluvialis aſperſione cum ſe tum me purgaturæ, & expiatoriis ſacrificiis inſtructa. 12 Religioſa. 13 Capitis tui. 14 Sacrificia, quæ magæ indicarat, expiando & ſolvendo amori accommoda. 15 Plutoni. 16 Propoſui, conſtitui. 17 Et hoc ſacrificio auferre amorum curas: quod non intellexit anus; credebat enim, Didonem remedium intelligere, cum mortem *Intelligeret*. 18 Pyram ac ſtruem *lenorum*, in qua Æneæ imago, enſis & exuviæ ſunt, incend 19 Dido. 20 Barce, nutrix chæi, celeriter abibat. 21 ſtudineo conatu, qui anni c gruebat. Congruet hoc in c ctantius aliquid agentem. mandata, tot moræ huc ſpecta ut Didoni ſpatium ſit perage quod deſtinarat. 22 Feſtinat mortem, metuens, ne ſororis terventu conſilium præpedia 23 Sanguineos oculos. 24 verſis coloribus commotas. Supra: *pyram tecto interiore* xerat & *penetrali in ſede*. Violenter intrat. Ardens mori di ſtudium vehementiamque tat. 27 Ubi erant arma, e viæ, & effigies Æneæ. 28 vagina eripit gladium ab Æ ſibi relictum. 29 Non relict & comparatum ab Æneа, ſibi mortem conſciſceret Di Alludit autem ad Ajacis enſ quem is ab Hectore dono ac perat, quo poſtea ſe interfe

Hic, postquam Iliacas vestes 1 notumque cubile
Conspexit, paulum lacrymis & 3 mente morata,
Incubuitque toro, dixitque 5 novissima verba:
Dulces exuviæ, dum fata deusque 7 sinebant,
Accipite 8 hanc animam, meque his 9 exsolvite curis.
Io Vixi, &, 11 quem dederat cursum fortuna, peregi,
Et nunc 12 magna mei sub terras ibit 13 imago.
14 Urbem præclaram statui: mea mœnia vidi:
Ulta 15 virum, 16 pœnas inimico a fratre 17 recepi:
18 Felix, heu nimium felix, si litora 19 tantum
Nunquam Dardaniæ 20 tetigissent nostra 21 carinæ!
Dixit, &, os impressa toro, 22 Moriemur inultæ?
23 Sed moriamur, ait: 24 sic, sic juvat ire sub umbras.

1 Super rogo. 2 Lectum matrimonialem, *super quem* ab Æneæ cognita fuerat. 3 Ratione imedita. 4 Simul incubuit. 5 Ultima. 6 O vestes, quas vir dulis exuerat. Pathos, ex sermone ad inanimata conversio. 7 Permittebant vos esse dulces. 8 Hunc sanguinem, quem in vos effundam. 9 Liberate his sollicitudinibus, cruciatibus ac doloribus. 10 Sc. *fatis*. 11 Non quem indulget Natura annorum 120. non quem Fatum, annorum 90. spatium: sed quem fortuitus casus: quia diutius potuissem vivere. Infra, *Sed misera ante diem, subitoque accensa furore*. 12 An quia corporis angustiis exuta, latius se jam extendit aerea? an ex terrore rum, quibus objectæ umbræ angustæ & usitatis majores videbantur? De Creusa 2. l. & *Ea major imago*. 13 Animæ solum, vel umbra ibit ad inferos. *Se Acherusia templa, Quo neque* rmanent animæ, neque corpora nostra, *Sed quædam simulachra modis pallentia miris*. Lucret. l. 1. ex Ennio 1. Annal. Verum de tribus animæ vehiculis, æthereo sc. corpusculo, id est, Spiritu, animæ umbra, & anima, idolo, lege jure Cæl. l. 17. c. 16. 14 Præclara sua opera commemorat, quibus se consolebatur. Ipsa in epist. apud Ovid. *Urbem constitui, lateque patentia fixi Mœnia, finitimis invidiosa locis*. 15 Sichæum a Pygmalione fratre trucidatum. 16 Cives subducti, atque *asportabantur avari Pygmalionis opes*, quarum causa Sichæum interfecerat. 2. Æn. Nulla enim avari pœna gravior, quam amittere pecuniam, cujus causa scelus commiserit. 17 Cepi, sumpsi. 18 Sc *fuissem* 19 Tantummodo. 20 Catul. *Jupiter omnipotens, utinam ne tempore primo Gnosia Cecropiæ tetigissent litora puppes*. 21 Naves. Synecdoche. 22 Vide Macrob. l. 4. Sat. c. 2. 23 Licet invitæ. 24 Etiamsi inulta moriar. Hæc accipienda, ut pectori ense admoto ea dixisse videatur.

1 Hauriat hunc oculis ignem crudelis ab alto
Dardanus, & noſtræ ſecum ferat 2 omina mortis.
Dixerat. atque illam media inter 3 talia 4 ferro
Collapſam aſpiciunt 5 comites, enſemque cruore
Spumantem, 6 ſparſaſque manus. 7 it clamor ad alt
Atria: concuſſam 8 bacchatur fama per urbem.
Lamentis, gemituque, & 9 femineo ululatu
Tecta 10 fremunt: reſonat magnis plangoribus 11 æth
12 Non aliter, quam ſi immiſſis 13 ruat hoſtibus 14 om
Carthago, aut antiqua Tyros; flammæque furentes
15 Culmina perque hominum volvantur perque deor
16 Audiit 17 exanimis, 18 trepidoque exterrita
curſu,
Unguibus ora 20 ſoror 21 fœdans, & pectora pug
22 Per medios ruit, ac 23 morientem 24 nomine clam
25 Hoc illud, germana, fuit? 26 me fraude petebas
27 Hoc 28 rogus iſte mihi, hoc ignes, æraque parabant
29 Quid primum deſerta querar? 30 comitemne ſororem
Spreviſti 31 moriens? 32 eadem me ad fata vocaſſes:

1 Videat hunc rogum, in quo comburar, Æneas ſævus ab alto mari. Sic l. 12. *Ille oculis poſtquam ſævi monumenta doloris Exuviaſque* hauſit. 2 Infelicitatem, quam meruit, compellendo nos ad mortem. 3 Sc. *verba*. 4 In ferrum, id eſt, gladium. 5 Satellites aut miniſtræ. 6 Cruore: vel, *ſparſas*, id eſt, morientium more rejectas, morte ſolutas. 7 Ejulatus & planctus extenditur. 8 More bacchantium diſcurrit. 9 Feminis proprio. 10 Metaphora Hyperbolica, ab animali ad non animal. 11 Aer. 12 Non minor fuit luctus, animorumque perturbatio ex unius Didonis morte, quam ſi aut Carthago, aut Tyrus hoſtium manibus capta exciſaque fuiſſet. 13 *Everſam*. 14 Tota. 15 Per *tecta domorum* & templorum. 16 Clamorem. 17 Exanimata mortu. 18 Præ timore feſtino. 19 Concurſu populi. 20 Anna. 21 Dilacerans. 22 Per concurrentes populos. 23 Ad morientem clamores dirigit. 24 Ut nomine citata rediret, ſi quid mentis aut vitalis ſpiritus interciſſum ſupereſſet. 25 Quod ſignificaſti te velle facere ſacrificium? Ter. *At, at, hoc illud eſt*. 26 An adoriebaris me fallacia ut ſc. rogum ſacrorum præteritu, in quo tu perires, extruerem? 27 Hanc rem, ſc. neceſſitatem triſtem. 28 Quem tu inſtiſti me extruere. 29 Pathos ab addubitatione: de quo Macrob. Sat. l. 4. c. 6. 30 Me ſororem tuam ſociam mortis. 31 Cum mori velles. 32 Ad ſimile genus mortis, ad eandem mortem me vocare debuiſſes.

Idem

lem 1 ambas 2 ferro dolor, atque eadem hora 3 tu-
liſſet.
His etiam 5 ſtruxi manibus, 6 patrioſque 7 vocavi
voce deos, ſic te ut 8 polita 9 crudelis abeſſem?
6 Extinxiſti te 11 meque, ſoror, populumque, 12 patreſque
idonios, 13 urbemque tuam. 14 date 15 vulnera lymphis
6 Abluam, &, extremus ſi quis ſuper 17 halitus 18 errat,
19 Ore legam. Sic fata 20 gradus evaſerat altos,
11 Semianimemque ſinu germanam amplexa 22 fovebat
Cum gemitu, atque 23 atros ſiccabat 24 veſte 25 cruores.
6 Illa, 27 graves oculos conata 28 attollere, rurſus
9 Deficit. 30 infixum ſtridit ſub pectore vulnus.
11 Ter ſeſe attollens cubitoque 32 adnixa 33 levavit:
Ter revoluta 34 toro eſt, oculiſque 35 errantibus alto
Quæſivit 36 cælo lucem, 37 ingemuitque 38 reperta.

1 Nos. 2 Enſe. 3 Abſtuliſſet me tecum, quæ non debebam tibi ſuperſtes eſſe. 4 Meis. 5 Rogos. 6 Saturnum & Junonem. 7 Invocavi. 8 Quaſi ad mortem compoſita. vox funebris. 9 Vel, in tali furore verſante. 9 Crudeli ſimilis. 10 Extinxiſti. Syncope. Al. *Exſtinxi*. Sc. conſilio meo. 11 Quæ peritura ſim. 12 Senatum Carthaginenſem. 13 Quæ imperfecta deſeretur, aut ab hoſtibus invadetur. 14 Aquam. 15 Sororis meæ. 16 Ut abluam. 17 Spiritus vitalis. 18 Superet in toto corpore. 19 Ore admoto excipiam & colligam, contrahamque ad ſedem vitæ. More veterum, apud quos parens, proximus, cognatus, aut amicus intimus expirantem deoſculatus, extremum halitum & fugientem ore animam excepit. 20 Per quos ad faſtigium pyræ aſcendebatur: hæc autem in conum ſurgebat, pro dignitate perſonæ ceſſior, aut humilior. 21 Semimortuam. 22 Eam. 23 Concretos. 24 Linea. 25 Effuſos. 26 Dido. Hypotypoſis morientis Didonis. 27 Morte gravatos. 28 Levare. 29 In conatu ſuo. 30 Quia vulnus, quod ſub pectore ſibi intulerat, crudeſcit. aut, reſpirante ipſa ſtridorem facit. 31 Servius exiſtimat, hic ad tria bella Punica alludi, quod ter rebellarint Carthaginenſes, & ter etiam devicti ſint. 32 Incumbens. 33 Ter levavit ſe. 34 Per totum. 35 Vagis & trementibus. 36 In alto cælo claritatem, id eſt, appetit adhuc videre lumen cæli. 37 Vel, quia vitam dudum peroſa etiamdum odit: vel, quia amiſſæ jam pœnitet: ut lib. 6. *Qui ſibi letum Inſontes peperere manu, lucemque peroſi Projecere animas. quam vellent æthera in alto Nunc & pauperiem, & duros perferre labores!* 38 Lucem, id eſt, poſtquam lucem oculis reperit, quam retinere non potuit, cum vellet. Al. *reperta*, id eſt, reperiſſe.

Tum 1 Juno 2 omnipotens, longum miſerata 3 dolorem
4 Difficileſque 5 obitus, 6 Irim 7 demiſit Olympo,
8 Quæ luctantem animam 9 nexoſque reſolveret artus.
Nam, 10 quia nec fato, 11 merita nec morte peribat
Sed miſera 12 ante diem, ſubitoque 13 accenſa furore,
15 Nondum illi flavum 16 Proſerpina vertice crinem
Abſtulerat, 17 Stygioque caput damnaverat Orco.
Ergo Iris 18 croceis per 19 cælum 20 roſcida pennis,
21 Mille trahens varios 22 adverſo ſole colores,
23 Devolat, & ſupra 24 caput aſtitit: 25 Hunc ego 26 Dis

1 Supera & pronuba. 2 Quod æri, quo vivimus, præſidere fingatur. 3 Laborem moriendi. 4 Quia non natura, non ferro, ſed caſu perierat. 5 Al. *obitus*. 6 Thaumantis filiam, quam Poetæ Junonis, id eſt, aeris, nunciam appellant: propterea quod Arcus cæleſtis, qui per hanc ſignificatur, pluvias denuntiet. Cujus cauſa eſt radius ſolaris cavæ nubi immiſſus, qui repulſa acie in ſolem refrangitur. Plato Irim *ἀπὸ τῆς ἴσης* dictam putat, quod ſe Deorum internuntia ſit, & fere ad diſcordiam ſerendam mittatur. 7 De cælo miſit. 8 Ideo ut. 9 Et compages corporis nexas e corpore Didonis revelleret. 10 Quia nec fatalem adimpleſſet vitæ periodum [ſupra ad verſum *Visi, & quem dederat cursum fortuna, peregi*] nec ſcelus aliquod admiſiſſet morte adacta dignum, ſed furore amoris impulſa. 11 Naturali, ut quidam volunt, ita ut præcedentis expoſitio ſit. Vide Cœl. Rhod l. 21. c. 4. Gell. l. 13. c. 1. 12 *A Diis conſtitutum*, ordinatum, *quem fatalem* vocant, quemque violenta morte occupavit. 13 Sc *peribat*, aut *periit*. 14 Amoris. 15 Ex ſuperſtitione veterum, quibus perſuaſum, eos, qui morti eſſent proximi, a Proſerpina primum tonderi, & hi quaſi primitiis Orco auctorari. A ritu ſacrificiorum ſumptum ubi victimis abſciſſæ capitis, ſetæ in ignem projiciebantur. 16 Dea inferorum, Cereris filia, Plutonis ſive Ditis uxor. 17 Enondum morti deſtinaverat. Proſerpina, tanquam judex, cum tempus moriendi venit, mortuos damnat. 18 Crocei coloris. Rite omnia, & ex ratione Phyſica. Eſt enim Iris, arcus apparens variicolor, a lumine Solis oppoſiti refracto in nube aquoſa, concava, & in pluviam reſolviparata. 19 Aerem 20 Quaſi rore cum nubibus procreata. 21 Innumeros: Numerus finitus pro infinito. 22 Oppoſito. 23 Deorſum volat. 24 Didonis ſc. propter crinem, quem illi ablaturi eſt. Sic l. 5. *Olli cæruleus* ſupra caput aſtitit *imber*. 25 Crinem flavum. 26 Plutoni in ſacrificium, aut conſecratum.

Sacrum

Sacrum 1 juſſa 2 fero, 3 teque 4 iſto corpore ſolvo.
Sic 5 ait, & dextra 6 crinem ſecat: omnis & 7 una
8 Dilapſus 9 calor, 10 atque 11 in ventos vita receſſit.

1 A Junone. 2 Affero. 3 O anima. 4 In quo hactenus clauſa fuiſti. 5 Iris. 6 Capillos Didonis reſecat. 7 Pariter. 8 Sc. eſt. 9 Vitalis ſive vitæ. Anima enim recedente, corpus riget, 10 Et anima vitalis effiata eſt ab expirante Didone. Perelegans exſtat Epigramma in mortem Didonis: *Infelix Dido, nulli bene nupta marito! Hoc pereunte fugis, hoc fugiente peris.* 11 Ex opinione eorum, qui animam aerem eſſe dicunt, adeoque evaneſcere.

ÆNEIDOS

LIBER V.

ARGUMENTUM.

ÆNeas, relicta Carthagine, in Italiam navigans, vi tempestatis in Siciliam defertur: ubi, ab Aceste benigne exceptus, manibus Anchisæ patris, quem superiori anno, eodem die, apud Drepanum sepelierat, anniversarium sacrum facit, ludosque apud tumulum ejus instituit: suaque victoribus præmia decernit. Navali certamine vincit Cloanthus. Euryalus, Nisi dolo, cursu superat. Entellus senex Dareten juveniliter se jactantem cæstu vincit. Sagittandi peritia superat Eurycon Prima tamen præmia, ætatis dignitatisque habita ratione, Aceste decernuntur, cujus sagitta in aerem emissa subito exarserat. Ascanius in honorem Anchisæ avi, cum primæ nobilitatis pueris, equestres ludos pugnamque imaginariâ exhibet. Interea Trojanæ mulieres, hortatu Iridis, longæque navigationis tædio, ignem in classem conjiciunt, quatuorque naves exurunt: ceteræ, subita a Jove immissa pluvia, incendio sunt ereptæ. Nocte sequenti Anchises Æneæ filio in somnis apparens, Jovis verbis admonet, ut Nautæ consilium sequutus, mulieres imbellesque senes in Sicilia relinquat: ipse cum juventutis robore invictæque ætatis flore in Italiam naviget: Sibyllæque imprimis antrum adeat: illius enim ductu se in campos Elysios esse venturum; ubi & posteritatis suæ seriem omniumque instantium bellorum discat eventum. Monitis itaque paternis morem gerens, Æneas oppidum in Sicilia condit, nomine Acestam: eo & matrum & senum bello inutilium coloniam transcribit: ipse cum exercitus robore Italiam petit. Interim Neptunus Veneris precibus exoratus, naviganti Æneæ mare tutum præstat. Palinurus in tanta securitate somno succumbens, una cum gubernaculo in mare excutitur. vicem supplet Æneas.

1 INterea 2 medium Æneas jam 3 classe tenebat
4 Certus 2 iter, fluctusque 5 atros 6 aquilone 7 secabat
8 Mœnia 9 respiciens, quæ jam infelicis Elisæ

1 Dum Dido se interimit, & civitas in luctu est, & funus reginæ curatur, exequiæque parantur, Æneas in alto mari in Siciliam navigabat. 2 Maris sc. quod inter Africam & Siciliam erat. 3 Sua. 4 Indubitabiliter *pergens navigansque* in fatalem *ram*: a qua multis magnis- *tempestatibus* septem fere annos fuerat exclusus. 5 Cæliginosos, ingruente e septentrione procella. 6 Illo vente nubes afferente, fluctusque excitante. 7 Navigabat. 8 Mœnia Carthaginensia. 9 Eorum more, qui dulcem aliquem locum reliquerunt, quem nunquam amplius sint revisuri.

rueremque * ſuis 2 altaria * donis
d cineres ipſius & oſſa parentis,
ine mente, reor, ſine numine divûm,
tus 6 delati intramus 7 amicos.
ætum cunĉti celebremus 10 honorem:
ntos, atque hæc 13 me ſacra quotannis
ita templis 15 ſibi 16 ferre dicatis.
Troja generatus Aceſtes
ita 17 in naves. adhibete Penates
pulis, 20 & quos 21 colit 22 hoſpes Aceſtes.
ſi nona diem mortalibus almum
, radiiſque retexerit orbem,
æ Teucris ponam 27 certamina claſſis.
ium curſu valet, & qui 29 viribus audax,
incedit 31 melior, 32 levibuſque ſagittis,

proprius donis, duos boves ſua liberalitate donat. 18 Simul quos aveximus a
im, & mactaria hoſtias, ut patria noſtra, id eſt, Trojanos.
a honoratorum. 19 Epulo ſolemni. 20 Et Siculoe. 21 Peculiariter. 22 Noſter.
aris conſecrabat 23 Præter epulum datum. 24
ræter conſilium Cum primum ſeptimus dies illuxerit nobis, & ſerenitatem
ter eſſet in Ita- oſtenderit. Cum reſpectu ad
. 5 Cum animo Rom. rimus; apud quos defunĉ volumtate De- tus per ſeptem dies aſſervabatur domi poſitus, octavo cremniverſarium ſaemus. 6 Impul- mabatur, nono reliquiæ ſepeliebantur. Hinc Novendiales feriæ,
Amicorum. 8 epulæ, ludi. 25 E quatuor. 26
is exhortatione Velocioris ac cito impellendæ
branda. 9 Nos navis: ut, quæ primam metam
; vel, quo læ- contigerit, victrix fit. 27 Exin Deos ſelatus, preſſa hæc certamina ex Hom.
.... 10 Exequi- Il. 23. 28 Et ponam certamina
amus navigatio- ei, qui valet, &c 29 Confidit viin Italiam, ubi ribus ſuis: & hoc ad cæſtus certę templis dica- tamen refertur. 30 Ex arcu e-
honore numeq; miſſo. 31 Præſtantior. Id eſt,
2 Opportunos. inſtituam quadruplicia certamiinſtituam. 14 In na: ſc. navium, pedum, cæ-
15 In honorem ſtuum & arcuum. 32 &c. ei qui,
. 16 Nos &
. 17 In ſingulas
ſingulis navibus

1 Obliquatque sinus in ventum, ac talia fatur:
Magnanimæ Æneæ, 2 non, 3 si mihi Jupiter 4 auctor
5 Spondeat, 6 hoc sperem Italiam contingere cælo.
Mutati transversa fremunt, & 7 vespere ab 8 atro
Consurgunt venti, atque 9 in nubem cogitur aer.
10 Nec nos obniti contra, nec tendere tantum
Sufficimus, 11 superat quoniam 12 Fortuna, 13 sequamur:
Quoque 14 vocat, vertamus iter. nec litora 15 longe
16 Fida reor 17 fraterna 18 Erycis, portusque 19 Sicanos:
Si 20 modo 21 rite memor 22 servata remetior 23 astra.
Tum pius 24 Æneas: Equidem 25 sic poscere ventos
Jamdudum, & frustra cerno te tendere 26 contra.
Flecte 27 viam velis. an sit mihi gratior ulla,
Quove magis 28 fessas optem dimittere naves,
29 Quam quæ 30 Dardanium 31 tellus mihi servat 32 Acesten,

1 Velorum sc. id est, vela obliqua tendit. 2 Desperationis plena oratio, qua significat, tali aeris constitutione se in Italiam pervenire non posse. 3 Tametsi. 4 Nostræ navigationis. Pollicetur mihi. 5 Hæc dispositione aeris stante. 6 Transverse, in transversum, hinc atque hinc. Enallage partium orationis. Carthagine enim solventes, æquatis velis & vento secundo processerant: ventus autem mutatus, transversim ab Occasu jam fremit. 7 Ab ea regione, in quam tendimus, id est, ab Occidente, qui nobis contrarius est. 8 Ac proinde turbulento & tempestuoso. 9 Aer extenuatus in sublime fertur; concretus in nubem contrahitur, & condensatur. Cic. 2. de Nat. Deorum 10 Non valemus, non satis sumus obniti remis, neque tendere velis adversus ventos & insurgentem procellam tantum, quantum *nos venti* repellunt. Unde *infert necessario*, superantis fortunæ *arbitrio* navem esse permittendam. 11 Vincit conatus nostros. 12 Fortuita & repentina tempestas. 13 Sponte sc. quo traheremur coacti: neque enim cum fortuna pugnandum. 14 Nos fortuna sc. 15 Ab his locis. 16 Propter Acestæ affinitatem. 17 Fratris tui. 18 Qui Veneris & Butæ filius: cui in regno Siciliæ successit Acestes. 19 Siculenses. 20 Solummodo. 21 Ut decet solertem gubernatorem. 22 Ante tempestatem observata. 23 Ad quorum observationem navigatur. 24 Inquit. 25 Ut in Siciliam propter occidentalem ventum redeamus. Consilium Palinuri approbat Æneas tribus de causis, quæ claræ sunt. 26 Ventos, id est, cum adverso vento obluctari. 27 Maris sc. dando vela, quæ venti impellunt, id est, naviga obliquatis velis in Siciliam. 28 Nos fessos, aut socios. Metonymia. 29 Sc. *ea*. 30 Troja oriundum 31 Sicilia. 32 Amicum & affinem: filium Egestæ, Hippotæ Trojani filiæ, ex Crinisso Siciliæ fl.

Et

Et patris Anchisæ 1 gremio complectitur ossa.
2 Hæc ubi dicta, parant 3 portus: & vela 4 secundi
5 Intendunt Zephyri: fertur 6 cita 7 gurgite classis:
Et 8 tandem læti 9 notas advertuntur arenas.
10 At procul 11 excelso miratus vertice 12 montis
13 Adventum 14 sociasque rates, 15 occurrit 16 Acestes,
17 Horridus in jaculis & 18 pelle 19 Libystidis ursæ:
20 Trinacria Crinisso conceptum flumine 20 mater
21 Quem genuit. 22 verum non immemor ille parentum
Gratatur reduces, & 23 gaza lætus 23 agresti
Excipit, ac 24 fessos 25 opibus sublevat 26 amicis.

1 Sepulchro, id est, sepulchri. 2 Postquam hæc dicta sunt a Palinuro & Æneæ. 3 Sicanos. 4 Insequentes, & a tergo utiliter flantes, & jam a puppe aspirantes divertentibus in Siciliam. 5 Instant occidentales venti, Euro oppositi. 6 Velox. 7 Mari profundo, id est, fluxu etiam secundante. 8 Post magna desiderii. quia non nimbos instare viderant. 9 Ad notam arenam, id est, ad litus Siciliense, quod notum erat; nam superiori anno in Sicilia patrem Anchisen sepelierat Æneas. 10 Secernit visam ad congressum Acestæ & Æneæ, quorum illum venantem per occasionem inducit unde ab habitu venationis decore cum circumscribit. 11 De excelso vertice. 12 Promontorii Drepani, quo appulisse Æneam scribit Dionysius. 13 Æneæ. 14 Et naves, sociorum, id est, Trojanorum. 15 Illis. 16 Rex Siciliæ. 17 Admirandus, aut terribilis propter jacula, quæ gerebat. 18 Solebant antiqui heroes ferarum pellibus, præcipueque leonum aut ursorum, delectari, iisdem amiciri, ut apparent horribiliores. Sic legimus l. 2. supra, Æneam, cum patrem efferre decrevisset, primum se leonis pelle instravisse. Quin & Gen. 3. legimus, hujusmodi tunicas, ex pellibus factas, protoplastis primum datas, in usum necessarium. Postea in deliciis, tum claris viris, tum venatoribus, esse cœperunt pelles. 19 Libycæ: quod ursis aliisque feris abundaret Libya. *Libystis*, patronymicum est. 20 Trojana, id est, Egesta; quæ posita a patre in navicula fuit, ut ferretur, quo fors impelleret: in Siciliam ergo delata. Crinisso regi nupsit, qui unni nomen dedit, & eum peperit Acestem. 21 Acestem. 22 Acestes memor se a Trojanis, orundum: aut memor eum, esse Trojanorum morem, ut hospitales sint, gratulamur eos, inopinantes reductos esse ad se, atque hilari vultu eos ad convivium accipit. Sic l. 4. *Juvenci, germana, viam*, gratare *sorori*. 23 Opibus ex agro collectis, apparatu rerum & plane rustico. 24 Ex reluctatione contra ventos. 25 Al. *dapibus*. 26 Quæ amicis grata sunt.

Postea

Seu 1 crudo fidit pugna committere 1 cæſtu
Cuncti adſint, 2 meritæque expectent præmia palmæ.
3 Ore 4 favete omnes, & 5 tempora cingite 6 ramis.
Sic fatus, velat 7 materna 8 tempora myrto.
9 Hoc 10 Helymus facit, hoc 11 ævi maturus Aceſtes.
Hoc puer Aſcanius: 12 ſequitur 13 quos cetera pubes.
14 Ille e 15 concilio multis cum 16 millibus ibat
Ad 17 tumulum, magna medius 18 comitante caterva.
Hic 19 duo 20 rite 21 mero 22 libans 23 carchefia Bacco,
24 Fundit humi, 25 duo lacte novo, duo 26 ſanguine ſacro:
Purpureoſque 27 jacit 28 flores, ac talia fatur;
Salve, ſancte parens, 29 iterum ſalvete, recepti

1 Clavæ genere, ſive armatura manuum, a *cadendo* dicta, ex crudis ſeu duris boum tergoribus, pilas plumbeas inſutas habente, confecta. *Ceſtus*, fine diphtongo, zonam illam virgineam, quam maritus prima nocte diſſolvere ſolet, apud veteres ſignificat. 2 Quam meruerint. 3 Sacro ſilentio hoc agite, & tacite oſtendite favorem, taciti precamini: nec minus ſacerdotis præeuntis preces conceptis verbis iterate. Ovid. 15. Metam. *Verba ſacerdotis referunt geminata, piumque Æneadæ præſtant & mente & voce favorem.* 4 Tacendi periphraſis. Propert. *Quiſquis ades, lingua vir mulierque fave.* 5 Coronate capita frondibus aut corollis ex arborum ramis contextis. Ex more celebrantium ludos, feſta & ſacra. 6 Funebribus, id eſt, myrteis. 7 Veneri matri ſuæ ſacra. 8 Sc. *ſua*. 9 Etiam velat ſua tempora myrto. 10 Anchiſæ filius nothus, qui cum Aceſte ad ge in Siciliam miſſus eſt co Panopes. 11 Senex. 12 Imi tur, idem faciens. 13 Duces. Princeps Æneas. 15 Cœtu. Hominum. 17 Anchiſæ. 18 E 19 Duæ enim poſitæ fuerant ræ: ſupra 20 Secundum ritu crificii. 21 In quibus erat rum vinum, non dilutum. Sacrificans. 23 Pocula anſat ad formam charchefii, quæ ma pars mali. 24 Effundi humum. 25 Carchefia ſc. lacte recens muſo: quo c animæ puritas ſignificatur. Victimarum mactatarum: quo mo aliquando mortalis ſ ſignificatur. 27 Projicit in mulum. 28 Roſas, qui Veneri flores: aut etiam alios. 29 Q jam ſecundo reviſimus & ſalu mus. Niſi reſpicere videatur cineres Anchiſæ a Diomede abla tos, quos ab oraculo monit poſtea reſtituit.

1 Ne-

* Exſequerer; 1 ſtrueremque * ſuis 2 altaria * donis.
Nunc 3 ultro 4 ad cineres ipſius & oſſa parentis,
5 Haud equidem ſine mente, reor, ſine numine divûm,
Adſumus, & portus 6 delati intramus 7 amicos.
8 Ergo agite, & 9 lætum cuncti celebremus 10 honorem:
11 Poſcamus 12 ventos, atque hæc 13 me ſacra quotannis
Urbe velit 14 poſita templis 15 ſibi 16 ferre dicatis.
Bina boum vobis Troja generatus Aceſtes
Dat numero capita 17 in naves. adhibete Penates
18 Et patrios 19 epulis, 20 & quos 21 colit 22 hoſpes Aceſtes.
23 Præterea, 24 ſi nona diem mortalibus almum
Aurora extulerit, radiiſque retexerit orbem,
25 Prima 26 citæ Teucris ponam 27 certamina claſſis.
28 Quique pedum curſu valet, & qui 29 viribus audax,
Aut 30 jaculo incedit 31 melior, 32 levibuſque ſagittis,

1 Inſtruerem propriis donis, id eſt, ſacrificarem, & mactarem ad ejus altaria hoſtias, ut Divo. 2 Virorum honoratorum. Manes geminis aris conſecrabat antiquitas. 3 Præter conſilium noſtrum, cum iter eſſet in Italiam. 4 Juxta. 5 Cum animo & intentione & voluntate Deorum, ut ſc. anniverſarium ſarum patri faceremus. 6 Impulſi ventorum. 7 Amicorum. 8 Epilogus conſtans exhortatione ad ſacra concelebranda. 9 Noſtri, cum lætitia: vel, quo lætatus Anchiſes, in Deos relatus, quo jam Deo, ... 10 Exequias. 11 .... Poſcamus navigationem proſperam in Italiam, ubi urbe conſtituta & templis dicatis anniverſario honore numen illius colamus. 12 Opportunos. 13 Quæ nunc inſtituam. 14 In Sicilia condita. 15 In honorem dum conſecratis. 16 Nos & noſtros poſteros. 17 In ſingulas naves, id eſt, ſingulis navibus duos boves ſua liberalitate donat. 18 Simul quos aveximus a patria noſtra, id eſt, Trojanos. 19 Epulo ſolemni. 20 Et Siculos. 21 Peculiariter. 22 Noſter. 23 Præter epulum datum. 24 Cum primum ſeptimus dies illuxerit nobis, & ſerenitatem oſtenderit. Cum reſpectu ad Rom. ritus; apud quos defunctus per ſeptem dies aſſervabatur domi poſitus, octavo cremabatur, nono reliquiæ ſepeliebantur. Hinc Novendiales feriæ, epulæ, ludi. 25 E quatuor. 26 Velocioris ac cito impellendæ navis: ut, quæ primam metam contigerit, victrix fit. 27 Expreſſa hæc certamina ex Hom. Il. 23. 28 Et ponam certamina ei, qui valet, &c 29 Confidit viribus ſuis: & hoc ad cæſtus certamen refertur. 30 Ex arcu emiſſo. 31 Præſtantior. Id eſt, inſtituam quadruplicia certamina: ſc. navium, pedum, cæſtuum & arcuum. 32 Sc. ei qui

Seu 1 crudo fidit pugna committere 1 cæſtu
Cuncti adſint, 2 meritæque expectent præmia palmæ
3 Ore 4 favete omnes, & 5 tempora cingite 6 ramis
Sic fatus, velat 7 materna 8 tempora myrto.
9 Hoc 10 Helymus facit, hoc 11 ævi maturus Aceſtes
Hoc puer Aſcanius: 12 ſequitur 13 quos cetera pubes
14 Ille e 15 concilio multis cum 16 millibus ibat
Ad 17 tumulum, magna medius 18 comitante caterva.
Hic 19 duo 20 rite 21 mero 22 libans 23 carchefia Baccho,
24 Fundit humi, 25 duo lacte novo, duo 26 ſanguine ſacro:
Purpureoſque 27 jacit 28 flores, ac talia fatur;
Salve, ſancte parens, 29 iterum ſalvete, recepti

1 Clavæ genere, ſive armatura manuum, a *cædendo* dicta, ex crudis ſeu duris boum tergoribus, pilas plumbeas inſutas habente, confecta. *Ceſtus*, fine diphtongo, zonam illam virgineam, quam maritus prima nocte diſſolvere ſolet, apud veteres ſignificat. 2 Quam meruerint. 3 Sacro ſilentio hoc agite, & tacite oſtendite favorem, taciti precamini: nec minus ſacerdotis præeuntis preces conceptis verbis iterate. Ovid. 15. Metam. *Verba ſacerdotis referunt gemināta, piumque Æneada præſtant & mente & voce favorem.* 4 Tacendi periphraſis. Propert. *Quiſquis adeſt, lingua vir mulierque fave.* 5 Coronate capita frondibus aut corollis ex arborum ramis contextis. Ex more celebrantium ludos, feſta & ſacra. 6 Funebribus, id eſt, myrteis. 7 Veneri matri ſuæ ſacra. 8 *Sc. ſua.* 9 Etiam velat ſua *tempora myrto*. 10 Anchiſæ filius nothus, qui cum Aceſte ge in Siciliam miſſus eſt com Panopes. 11 Senex. 12 Imit tur, idem faciens. 13 Duces. Princeps Æneas. 15 Cœtu. Hominum. 17 Anchiſæ. 18 Eu 19 Duæ enim poſitæ fuerant ræ: ſupra 20 Secundum ritum crificii. 21 In quibus erat rum vinum, non dilutum. Sacrificans. 23 Pocula anſata, ad formam charchefii, quæ ſ ma pars mali. 24 Effundit humum. 25 Carchefia ſc. p lacte recens muſo: quo cæ animæ puritas ſignificatur Victimarum mactatarum: quo mo aliquando mortalis f ſignificatur. 27 Projicit in mulum. 28 Roſas, qui Vene flores: aut etiam alios. 29 Q jam ſecundo reviſimus & ſalu mus. Niſi reſpicere videatur cineres Anchiſæ a Diomede abl tos, quos ab oraculo monit poſtea reſtituit.

lequidquam 2 cineres, 3 animæque, 4 umbræq; paternæ.
Nos 6 hcuit fines Italos, 7 fataliaque arva,
i tecum 8 Auſonium, quicumq; eſt, 9 quærere Thybrim.
Dixerat hæc: 11 adytis cum 12 lubricus anguis 13 ab imis
ptem ingens gyros, 14 ſeptena volumina traxit,
npſerpit 15 placide tumulum, 16 lapſuſque per 17 aras:
Cæruleæ 19 cui terga 18 notæ, maculoſus & 20 auro
Squamam incendebat fulgor: 22 ceu 23 nubibus 24 arcus
Mille trahit varios 26 adverſo ſole colores.
Stupuit 27 viſu Æneas. 28 Ille 29 agmine longo
Iudem inter pateras & 30 lævia pocula ſerpens,
Libavitque 32 dapes, rurſuſque 33 innoxius 34 imo

Rationem hujus vocis reddent ſeq. verſus. 2 Nonnulli pro bus aut corpore accipiunt. 3 opinione Platonicorum, duas mas ſtatuentium, rationalem & tivam; vel etiam quatuor, ſcilicet alios, vegetativam, vitalem, ſenſualem, intellectualem. L. 15. cap. 23. Vel, in quiconjuncta aliquando fuit animæ paternæ, & umbra; quibus ciata fuit umbra paterna: Ita genitivi ſunt ſingulares, eſt, cineres, qui tuiſtis alindo receptacula animæ & æ paternæ. 4 Animas Hem in aere habitare, umbras pulchris degere, idola ad infedeſcendere, credebat antiquiſ Pathos ætiologia exornat. ibſ. 7 A fatis nobis promiſſ Qui defluit per Auſoniam. iem ſeptem jam annos per a & terras ſummo ſtudio tum nondum invenire potus. 10 Æneas. 11 A penitioriſepulchri locis: ex α priv. βάω, id eſt, *ingredior*: q. d. τον, id eſt, inacceſſibilem m. Unde pro ſecretiori, loempli, ad quem *nulli* erat us, *præterquam ſacerdoti*, accipitur. 12 Facile elabens. 13 Serpens exivit e tumulo Anchiſæ, quod fauſti auſpicatique ominis iniſſe arbitrantur. Sæpe e ſepulchris erupere ſerpentes: ut e tumulo Murrhi apud Sil. l. 2. Ovidius ex opinione Pythagoræ credere videtur, ſerpentes naſci e ſpinæ humanæ meduila pretrefacta. 14 Septem convolutiones, colligendo, ſe in annulos ſuos. 15 Sine feritate, leniter. 16 Sc. *ad*. 17 Anchiſæ jam extructas. 18 Maculæ cærulei coloris. 19 Angui. 20 Similis fulgori auri. 21 Squamas ejus reſplendere faciebat, ſic, &c. 22 Veluti. De Iride, vide quæ ad lib. 4. ſub finem. 23 In nubibus. 24 Cæleſtis ſc. qui & Iris dicitur. 25 Innumeros. Numerus finitus pro infinito. 26 Oppoſito. 27 Cum id videret. 28 Anguis. 29 Impetu, tractu, volumine membrorum. Sic l. 2. *illi* agmine *certo Laocoonta petunt*. 30 Polita. 31 Et ſimul leviter guſtavit. Sic l. 1. *lætitiam* libavit *honorem*. 32 Anchiſæ oblatas. 33 Nulli nocens. 34 imum tumulum irrepſit.

Sed

Succeſſit tumulo, & 1 depaſta altaria liquit.
Hoc magis inceptos 2 genitori inſtaurat honores,
3 Incertus, 4 Geniumne loci, famulumne parentis
Eſſe putet: 5 cædit quinas 6 de more bidentes,
Totque ſues, totidem 7 nigrantes terga juvencos:
Vinaque fundebat 8 pateris, animamque 9 vocabat
Anchiſæ 10 magni, maneſque 11 Acheronte remiſſo.
Nec non & ſocii, 12 quæ cuique eſt copia, 13 lætis
Dona 14 ferunt: 15 onerantque aras, mactantq; 16 juvenco
Ordine 17 ahena locant alii, 18 fuſique per herbam
Subjiciunt verubus 19 prunas, & 20 viſcera 21 torrent.
22 Expectata dies aderat, nonamque ſerena
Auroram 23 Phaethontis equi jam luce vehebant:
24 Famaque 25 finitimos & 26 clari nomen Aceſtæ
27 Excierat. læto complerant litora 28 cœtu,

1 Et reliquit dapes, quas in altaribus depaſtus erat ſeu abſumpſerat ignis; vel, quas ipſe ſerpens depaſtus ſit. 2 Patri ſuo Anchiſæ ſacrificia augmentat, renovat, id eſt, ab integro ſacrificare incipit. 3 Cauſa ab integro ſacra inſtaurandi. 4 Deum topicum, ſive Deum generationis loci illius; ſeu an eſſet Deus loco illi præſidens, an Anchiſæ ſpecialiter in famulum addictus: quem regionibus, urbibus, locis omnibus Genium aſſignabat veterum ſuperſtitio. 5 Mactat quinque oves. 6 Sacrificantium. 7 Juniores boves habentes terga nigra. 8 Pateras. 9 Ad ſepulchra ſc. ut propitia favenſque præſentem benevolentiam & vota acciperet: vel, *vocabat*, id eſt, invocabat animam, tamquam in Deos relatam. 10 In Deorum numerum aſſumpti. 11 Ab inferis reverſos. Id credebant propter viſum ſerpentem. ſerpens bonum eſt omen. 12 Secundum facultatem, quæ cuique erat. 13 Lætitiæ aſſó alacres & lubentes. 14 Mune affemunt. 15 Sacrificiis. 16 Pa tim in altaribus pro victimis co cremandos, partim in epu ſervandos. 17 Vaſa ſeu oll æreas, quas Græci κύτρας v cant, ad aquam calefaciendar & abluendas carnes. 18 Proſtr ti. 19 Carbones ardentes. 20 Juvencorum. 21 Aſſant. 22 P ſiderata dies a Trojanis, av laudis & certaminis, id eſt, n na dies aderat. Perfectis rite cris, tranſit Virgilius ad deſcr ptionem temporis matutini diei, in quem certamina pr nuntiata erant. 23 Quos Pha ton aliquando gubernaverat, cu eſſet auriga Solis patris ſui. Vi de Ovid. Met. 2. Q. d. equi S lis vehebant jam eum ſereniti nonum diem præcedentem. Trojanorũ, aut certaminis. 25 P pulos, in confiniis habitantes. Celebris, inclyti. 27 Excitav tat & evocaverat. 28 Convem

Juri Æneadæ, pars & 2 certare parati,
anera 4 principio ante 5 oculos 6 circoque locantur
medio, 8 sacri 9 tripodes, 10 viridesque coronæ,
r palmæ, 12 pretium victoribus, armaque, & 13 auro
ssæ vestes, argenti aurique 14 talenta:
iba 15 commissos medio 16 cœnit 17 aggere ludos.
rima 19 pares 20 ineunt 21 gravibus certamina remis
tuos, ex omni delectæ classe, 22 carinæ.

videant Trojanos, Æneæ so- 2 *Ad certandum*. Græcâ lo- 3 *Præmia*, quæ se virtutem re possent. 4 Primo, prin certarentur. 5 Certamuro- 6 Alludit ad Romanorum n, qui suos circos ludis anos habebant. 7 Ut ab tum videri possent. 8 Di- qui constituuntur. Respicit lphicum tripodem, in quem nas vaticinium descendebat. *ipodes* mensæ aut vasa erant ut: unum ahenea, ansata, ribus *iisdem* pedibus, alii *ipsum* ad aquam calefacta: alii λέβητες. balnea: alii *ἄτρηποι*, ad miscendum n. *Hi* in certaminibus probantur *præmia fortium*, id rissorum. Hor. 4. l. Od. 8. 23. Il Erant & dona principia. Il. 9. Agamemnon Achillii inuit septem tripodas. De la Pythio, vide quæ 3. l. m ad, *Quæ tripodas*, *Claros* 10 Lauchræ. In ludis, instituit Hercules, data fuit a ex oleastro: hic ex lau- i Rami e palma locantur ddio circo. *Palma* initio ommune omnium sacrorum ninum præmium erat; cum singuli ludi peculiaria ar- & herbas, quibus victores coronarentur, sibi delegerint. Hæc ante lauram peculiaritet Phœbo consecrata fuit, & victoriæ in certaminibus verum symbolum habitum; unde *palmas* Læpius pro victoria sumitur. Quod ideo institutum constat, quoniam natura hujus ligni est, ut urgentibus prementiousque non cedat. Namque si super palmæ arboris lignum magna pondera imponantur, & adeo onerctur lignum ut magnitudo oneris sustineri non possit, non deorsum palma cedit, ut ceteræ arbores, sed adversus pondus surgit, & sursum nititur, recurvaturque ut pondus rejiciat. Vide quæ nos ad Ter. Eun. p 180 12 Ut sint præmium: per Appositionem. 13 Purpura, id est, vestes purpureæ. 14 Certa pondera. Al. *talenta*. 15 Inceptos, vel committendos, aut injunctos ut peragerentur. 16 Cantu indicat. 17 Ex, de aggere, id est, editiore loco, ut ciangor ejus longius & melius audiatur. 18 Primum certamen, quod navale erat. Enallage numeri. 19 Utcumque mole aut pondere inter se impares, instruebantur tamen remis ut essent pares. 20 Incipiunt. 21 Validis. 22 Naves.

1 Velocem 2 Mneſtheus 3 agit acri remige 4 Priſ
5 Mox Italus 6 Mneſtheus, 7 genus a quo nom
Memmi,
Ingentemque 8 Gyas ingenti 9 mole 10 Chimæram,
11 Urbis opus: 12 triplici pubes quam Dardana ve
Impellunt; 12 terno conſurgunt ordine remi.
13 Sergeſtuſque, 14 domus tenet a quo 14 Sergia nome
15 Centauro invehitur magna; 16 Scyllaque 17 Cloan
Cærulea: genus unde tibi, Romane 18 Cluenti.
19 ſt 20 procul in pelago 21 ſaxum 22 ſpumantia con
Litora, quod 23 tumidis 24 ſubmerſum 25 tunditur

1 Velociter actam. 2 Unus Æneæ comitum, qui ab Aſſaraco rege originem duxit. 3 Impellit. 4 Navem illam a forma, qua referebat marinam beluam ceu balenam, quæ *Piſtris* dicitur aut *Piſtrix*. Vel ab intigni navis, ut in ceteris hiſce, & l. 10. Tritone, Tigillide, Apolline, &c. 5 Mox futurus habitator Italiæ, & progenitor Italorum. 6 Repetitio ejuſdem perſonæ, ut Memmiorum familia, quæ nobiliſſima fuit, antiquitate & origine a Poeta donaretur. 7 A quo nomine deducta eſt familia & progenies eorum, qui dicuntur Memmii. 8 Sc. *agit*. Hic fuit vir Trojanus nobilis, quem ſecundæ navis ducem facit. 9 Moru. 10 Navem illam prodigioſæ vaſtitatis: quale eſt etiam monſtrum Chimæra, unde denominationem accepit, tribus capitibus terribilis, leonis, capræ & draconis. Lucret. *Prima leo, poſtrema draco, media ipſa chimæra*. 11 Inſtar urbis, id eſt, tam magnam, ut urbem portare. 12 Triplici ordine aut impulſu, quo æquora verrunt, id eſt, ipſa erat triremis. Triremem enim deſcribunt videtur per ἀναχρονισμόν. Troje primam triremem inve Aminocles. 13 Tertius dux Centauro ſua. 14 Familia Sergiorum nomen traxit. Hinc Sergius Catilina, hinc Serg. Galba Roman. Imper. reliquit Sergiæ gentis viri ordi 15 Sc. *navis* a *Centauri effigie* quam in puppi depictam habebat. Sic Ter. *eas ſe non vi tranſtuliſſe* in Eunuchum ſuam refert ad *fabulam*. 16 Sc. 17 Quartus dux. 18 Unde cero orationem habuit pro Cluentio. 19 Scopuli deſcrip a ſitu, & habitu vario, & gorum uſu. 20 A litore. 21 pulus, interdum e fluctibus tans, nonnumquam ſub aqua navigantium periculo latens. Ex oppoſito litorum ſpumum. 23 Inflatis. 24 Obru percutitur ſubinde, interd Horat. l. 2. Sat 1. Sat. *Ve ris* olim *dant cruſtula blandi fideres*. 25 Horat. Od. 17. Ep *Non ſaxa nudis ſurdiora no Neptunus alto* tundit *hibernus ſ*

Flu-

ctibus, 2 hiberni a condunt ubi sidera 3 Coi:
Tranquillo silet, 5 immotaque attollitur unda
mptus, & 6 apricis 7 statio gratissima mergis.
Hîc viridem Æneas frondenti ex 9 ilice 10 metam
stituit signum nautis 11 pater: 12 unde reverti
Scirent, & longos ubi circumflectere cursus.
Tum 15 loca 16 sorte legunt, ipsique in puppibus auro
Ductores longe effulgent 18 ostroque 19 decori.
tera 20 populea velatur fronde 21 juventus,
Nudatosque humeros 23 oleo 24 perfusa nitescit.
Considunt transtris, 26 intentaque brachia remis:
esti expectant 27 signum, 28 exultantique 29 haurit
rda 30 pavor pulsans, 31 laudumque arrecta cupido.
Inde, ubi clara dedit 33 sonitum tuba, 34 finibus omnes

Hiberno tempore flantes. 2 condunt nubibus. 3 Venticies pro genere. *Coroe* autem nus est ab occasu solstitiali anus (*Zephyros* Græci vocant) 20 proxime ab æquinoctiali Favonius. 4 Cum tranquillest, cum mare tranquillum 5 Quando unda non movesed tranquillitas est, ita exut procul conspiciatur latis scopuli. 6 Apricantibus, id soli se explicantibus, postn sese immersuriat. 7 Locin quo stare & requiescere unt aves aquaticæ, a *mergendictæ*. Metaphora petita a quillo loco, ubi naves conre solent in tuto. 8 In hoc po, aut saxo. 9 Quercus 10 minam & finem navigatio. 11 Princeps totius exerci. 12 A quo signo. A causa i erectæ ilicis. 13 Duces untes. 14 Deinde. 15 Unde ant. 16 Dispertiuntur. 17 ini navium, duces certamiæ & qui pro præmio contenr. 18 Purpura. 19 Sc. *suos*. 20 Corollis populeis vestitur, quod sc. victoria in hoc certamine magnis laboribus remigantiû præcipue parienda sit. 21 Remigatura. 22 Ut sic expeditiores ad remigandû essent. 23 Contra aquam & sudorem: oleum enim membra recreat, firmatque contra algores. Solebant & pugiles luctaturi oleo perfundi, ut firmiores redderentur 24 Uncta. 25 Remiges simul locum capiant in jugis, sive tabulis, in quibus remigatur. 26 Habentes brachia intenta, & in statione parata, remiges intenti expectant signum. Vel sic: Brachia eorum sunt intenta remis, & intenti &c. 27 Quo dato, exilirent. 28 Novitate rei, & spe victoriæ. 29 Ferit timore ignominiæ. 30 Metus, ne sc. in extremis sint, pulsans corda eorum palpitantia, & inter spem metumque luctantia. 31 Aviditas obtinendæ victoriæ est attenta. 32 Deinde. 33 Signum ineundi certaminis, quod dat sonando. 34 Carceribus, limitibus, id est, loco, unde excursus fiebant.

[Haud mora] profiluere ſuis: ferit æthera. 1 clar
Nauticus: 2 adductis 3 ſpumant freta verſa 4 lacer
5 Infindunt pariter 6 ſulcos, totumque 7 dehiſcit
8 Convulſum remis 9 roſtriſque 10 ſtridentibus æqu
11 Non 12 tam præcipites 13 bijugo certamine campu
Corripuere, ruuntque effuſi 14 carcere 15 currus:
Nec 16 ſic 17 immiſſis aurigæ 18 undantia lora
Concuſſere 19 jugis, 20 proniq;e in verbera pende
21 Tum plauſu fremituque virûm, 22 ſtudiiſq;e favent
Conſonat 23 omne nemus: 24 voce;nq; 25 incluſa 26 volu
Litora: 27 pulſati colles clamore 28 reſultant.
Effugit ante 29 alios, 30 primiſque elabitur undis
31 Turbã inter fremitumq; 32 Gyas: quẽ deinde Cloant
Conſequitur, 33 melior remis: ſed 34 pondere 35 pi

1 Κέλευσμα. 2 Tentis. 3 Ex impetu præcipiti. 4 Brachiis remigum. 5 Remiges findendo inciduat, vel valde findunt. 6 Aquarum ſiſaras ſulcis ſimiles. 7 Aperit ſe. 8 Simul evulſum. Metaphora. 9 Al *roſtriſque tridentibus*: propter antiquaru naviu roſtra trifida. 10 Roſtris navium ſtridorem facientibus. 11 Hæc cum Homericis Iliad 23 comparat Macrob. lib. 5. Sat. cap. 9. Vide & extremos verſus lib. 1. Georg 12 Tam veloces exiſtentes, feſtinantes, ut naves prædictæ. 13 In curuli certamine bijugo, id eſt, dum, ut celerius agantur, binis jugis contendit, circum ſimul rapuerunt. 14 Carceribus, id eſt, locis, ubi, priuſquam emittantur equi curſuri, arcentur. 15 Currus tracti, aut equi currum trahentes. 16 Tam vehementer. 17 In campum ex carceribus. 18 Laxa, *effuſa*, fluitantia colli 12. l. *manibuſque undantes flexit habenas*. Metaphora. 19 Equorum *id eſt*, equis jugalibus. 20 Et non pendent ſic inclinati verbera, ut ſc. remiges incubunt remis. Elegans aurigæ, gello equos urgentis ad curſ effuſum, hypotypoſis. 21 De de, poſtquam ſignum eſt datu 22 Studioſis acclamationibus ſ torum. 23 Tota ſilva vicin Echo ſignificat, ut & ſeque verſu. 24 Acclamantium. 25 ter montes. 26 Frequenter ev vunt, magno ſono reddunt. Ictu vocum. 28 Reboant, reſultare videntur propter vel mentem clamorem, quem re lire faciunt. 29 Alias naves. Et celeriter percurrit per prin undas. 31 Inter turbæ ſtrepit & favencium. hinc inde clam res. 32 Navis Gyæ, ſc. Chim ra. Notandum eſt hic, Poet modo ipſos duces, modo pro cibus navium nomina uſurpa 33 Remigandi peritior: vel mis inſtructior. 34 Mole & n gnitudine. 35 Navis ex pinu cta, ſc. Scylla. Materia pro n teti.

Tard

Puppibus, 1 hiberni 2 condunt ubi sidera 3 Cori:
Tranquillo silet, 5 immotaque attollitur unda
, & 6 apricis 7 statio gratissima mergis.
viridem Æneas frondenti ex 9 ilice 10 metam
statuit signum nautis 11 pater: 12 unde reverti
. Scirent, & longos ubi circumflectere cursus.
Tum 15 loca 16 sorte legunt, ipsique in puppibus auro
Ductores longe effulgent 18 ostroque 19 decori.
Intera 20 populea velatur fronde 21 juventus,
Nudatosque humeros 23 oleo 24 perfusa nitescit.
Considunt transtris, 26 intentaque brachia remis:
Intenti expectant 27 signum, 28 exultantiaque 29 haurit
corda 30 pavor pulsans, 31 laudumque arrecta cupido.
Inde, ubi clara dedit 33 sonitum tuba, 34 finibus omnes

1 Hiberno tempore flantes. 2 Secundant undibus. 3 Venti. Nocles pro genere. *Cornu* autem tempus est ab occasu solstitiali hiemis (*Zephyrus* Græci vocant) quo proximus ab æquinoctiali ortu Favonius. 4 Cum tranquillitas est, cum mare tranquillum fit. 5 Quando unda non movetur, sed tranquillitas est, ita ex eo, ut placidi conspiciatur latitudo æquoris. 6 Apricantibus, id est soli se explicantibus, postquam sese immerserint. 7 Locus, in quo stare & requiescere possunt aves aquaticæ, a *mergendo* dictæ. Metaphora petita a tranquillo loco, ubi naves consistere solent in tuto. 8 In hoc loco, aut saxo. 9 Quercu 10 Metam & finem navigationis. 11 Princeps totius exercitus. 12 A quo signo. A causa electæ ilicis. 13 Duces præstantes. 14 Deinde. 15 Unde sortiantur. 16 Dispertiuntur. 17 Omnino navium, *duces certaminis, & qui pro præmio contendunt.* 18 *Purpura.* 19 *Sc. suus.* 20 Corollis populeis vestitur, quod sc. victoria in hoc certamine magnis laboribus remigantiis præcipue parienda sit. 21 Remigatura. 22 Ut sic expeditiores ad remigandū essent. 23 Contra aquam & sudorem: oleum enim membra recreat, firmatque contra algores. Solebant & pugiles luctaturi oleo perfundi, ut firmiores redderentur 24 Uncta. 25 Remiges simul locum capiant in jugis, sive tabulis, in quibus remigatur. 26 Habentes brachia intenta, & in statione parata, remiges intenti expectant signum. Vel sic: Brachia eorum sunt intenta remis, & intenti &c. 27 Quo dato, exilirent. 28 Novitate rei, & spe victoriæ. 29 Ferit timore ignominiæ. 30 Metus, ne sc. in extremis sint, pulsans corda eorum palpitantia, & inter spem metumque luctantia. 31 Aviditas obtinendæ victoriæ est attenta. 32 Deinde. 33 Signum *ineundi* certaminis, quod datur sonando. 34 Carceribus, limitibus, *id est*, loco, unde excursus fiebat.

Præterit, & 1 metis tenet æquora 2 tuta relictis.
Tum vero exarſit 3 juveni dolor 4 oſſibus ingens:
5 Nec lacrymis caruere genæ. ſegnemque Menœtem,
Oblitus 6 decoriſque ſui 7 ſociûmque ſalutis,
In mare præcipitem puppi 8 deturbat ab alta.
9 Ipſe 10 gubernaclo rector ſubit, ipſe 11 magiſter:
12 Hortaturque viros, 13 clavumque ad 14 litora 15 torquet.
16 At gravis 17 ut fundo vix tandem redditus imo eſt
Jam ſenior, madidaque fluens in veſte, Menœtes,
Summa 18 petit ſcopuli, ſiccaque in rupe reſedit.
Illum & 19 labentem Teucri, & riſere 20 natantem:
Et 21 ſalſos rident 22 revomentem pectore fluctus.
23 Hic 24 læta extremis ſpes eſt accenſa duobus,
Sergeſto Mneſtheoque, Gyan ſuperare 25 morantem.
Sergeſtus capit 26 ante locum, 27 ſcopuloque propinquat:
28 Nec tota tamen ille prior præeunte carina:
29 Parte prior: 30 partem 31 roſtro premit æmula Priſtis.
At media ſocios 32 incedens nave per ipſos,
Hortatur Mneſtheus: 33 Nunc, nunc inſurgite remis.

1 Prætervectus ſcopulos, unde deberent reverti: & quia nondum reverſus erat, nondum victor erat, licet metas primus contigiſſet. 2 Profunda, non periculoſa per ſaxa latentia. 3 Gyæ. 4 Ad medullas uſque. 5 Et ſimul lacrymavit. 6 Honeſtatis ſuæ: nam iratus erat. 7 Sociorum ſuorum, quorum ſalus hic & alibi periculum ſubitura erat, amiſſo gubernatore. 8 Cum turba dejicit. 9 Gyas. 10 Ad gubernaculum, fungens officio gubernatoris, quem deturbaverat. 11 Exiſtens princeps & gubernator. 12 Ad remigandum totis viribus. 13 Gubernaculum. 14 Metam ſive ſcopulum, quem vitaverat Menœtes. 15 Dirigit. 16 *Suſpendit* parumper narrationem, & *per occationem* Menœtæ *fortunam refert*. 17 Poſtquam e fundo emerſerat. 18 Conſcendit: erat enim prope ſcopulum, quem vitaverat. 19 Quia ſciebant eum peritum eſſe, nec ſubmergi poſſe. 20 Ad ſcopulum. 21 Aquas marinas. 22 Jam frequenter vomentem e pectore. 23 Hoc loco, aut ex hoc evenit. Omiſſis præcurrentibus, ad reliquos duos tranſit, qui proximi ſequebantur. 24 Lætificans. Quia gubernatorem amiſerat. Quam Mneſtheus. 27 Ubi erat conſtituta. 28 Nec tamen Sergeſtus præcedebat Mneſtheum tota navi. 29 Sed prior tantummodo parte navis ſuæ eſt, prora. 30 Centauri ſc. navis erat Sergeſti. 31 Anteriore parte ſua, id eſt, prora ferit, urget inſecutrix & advincendi æmula navis Mneſthei. 32 Ingrediens. 33 Maxime nunc.

da 1 tenet. poſt 2 hos 3 æquo diſcrimine 4 Priſtis
Centauruſque locum 6 tendunt ſuperare 7 priorem.
unt Priſtis 9 abit, nunc 10 victam præterit ingens
taurus: nunc una ambæ junctiſque feruntur
Frontibus, & longa 12 ſulcant vada ſalſa carina.
nque propinquabant 13 ſcopulo, 14 metamq; 15 tenebant
m 16 princeps medioque Gyas in gurgite victor
Rectorem navis compellat 18 voce Menœten:
o tantum 19 mihi dexter abis? 20 huc dirige curſum.
Liſus ama, & 22 lævas ſtringat ſine palmula cautes;
Altum alii teneant 24 dixit. ſed 25 cæca Menœtes
n timens, 26 proram pelagi 27 detorquet ad undas.
o 28 diverſus abis? 29 iterum: pete ſaxa, Menœte,
m clamore Gyas 30 revocabat; & ecce Cloanthum
Reſpicit 31 inſtantem tergo, & 33 propiora tenentem.
Ille inter 35 navemque Gyæ ſcopuloſque 36 ſonantes,
Radit iter lævum interior, 38 ſubituſque priorem

1 Morantur ipſum. 2 Gyan & Cloanthum. 3 Æquali diſtantia, interſtitio, intervallo, inter ſe anteridens, una eſſet prior. Meneſtheus navis. 5 Navis Ser-. 6 Contendunt 7 A prio- occupatum. 8 Aliquando. rit: quia Centaurum poſt ſuſtinuit. Al. *habet*, ſc. prio- locum. 10 Priſtin ſupera- 11 Roſtris, aut proris. ſulcat. 12 Findunt aquas , id eſt, per mare navi- Metaphora. *Sulcare* enim ſulcos facere, & terram dere aratro. 13 Saxo, lineas metam conſtituerat terminum navigationis. 15 *ſem*. 16 Primus, & ad tem- victor 17 Gubernatorem Chimæræ. 18 Vehementi in damnum meum in dex- tendens. 20 In hanc par- ubi ego *ſum*. *Digito com- monſtrat, quo torqueri navem ve- lit*. 21 *Sequere, pete, te- tum, in quo meta eſt*. 22 Permitte ut extremæ remorum partes, formam protenſæ palmæ habentes, leviter radant ac contingant ſcopulos, quos vitavit Menœtes, in ſiniſtra extantes. 23 Alii gubernatores timidi profundum mare petant, cum victoriæ periculo. 24 Gyas. 25 Procurrentia & ſub aquis latentia. 26 Anteriorem partem navis. 27 Dirigit ad profundum, cum viæ diſpendio. 28 Ab ea parte, in quam tendere volo. 29 Sc. *dico tibi*. 30 Iterum vocabat, vel, abducebat a ſcopulo, ſaxorum latentium metu, exorbitantem Menœten a procurſu. 31 Gyas. 32 Urgentem, proxime a tergo hærentem. 33 Proxima loca. 34 Cloanthus. 35 Chimæram 36 Concuſſione aquarum. 37 Molliter contingendo *cautes* pertranſit iter ſiniſtrum, a quo Menœtes diverterat. 38 Subito cum, qui prior fuerat, ſc. Gyan, antevertit.

10 Proiecta petit maria, et per 19 decurrit ac
21 Qualis 22 ſpelunca ſubito commota columb
23 Cui 24 domus & 25 dulces latebroſo in 26
27 nidi,
28 Fertur in arva volans, 29 plauſumque exterrit
Dat tecto ingentem : 30 mox aere 31 lapſa 32
33 Radit iter liquidum, 34 celeres neque commo

1 Prominentibus, in mare e ſcopulo opinione longius porrectis ac latentibus. Parvum ſpatium erat inter litus & navem Mneſthei ; Priſtin Sergeſtus conatus eſt ſummis remigum viribus ante ire, & ſaxis illidit navem. 2 Sunt a remis. 3 Saxa latentia. 4 Saxo aſpero & acuto, cochleam marinam referente. 5 Illiſi remi verberando fragorem dederunt atque in partes diſſilierunt. 6 Partim læſa. 7 Hæſit in latentibus ſaxis, ſeu libramento pendens 8 Simul contendunt, navem ſuſpenſam amovere conantes. 9 Retro agunt inde expeditiora jam M & a meta tanquam deſcendentia, tranſvolat Deorſum currit. 20 Pat nulli ſcopuli, nullæ cau 21 Quaiiter. Comparat bæ, natura volatuſq; ra pta, amplificat primum ceſſum ſuperati Sergeſ tatem : deinde æquab ſum ad prætervehendo Cloanthum. 22 De ca deturbata. 23 Columb lumbaria. 25 Propter Rupe foraminoſa inſta vel pumicea rupe. S genere. 27 Sc *ſunt*

Sic 1 Mnestheus, sic ipsa fuga secat 2 ultima Pristis
Æquora: sic illam fert impetus ipse volantem.
Et primum in scopulo 3 luctantem deserit alto
Sergestum, 4 brevibusque vadis, 5 fruſtraque vocantem
Auxilia, & 6 fractis discentem currere remis.
Inde Gyan, ipsamque 7 ingenti mole 8 Chimæram
Consequitur. 9 cedit: quoniam spoliata 10 magistro est.
Solus jamque ipso 11 supereſt in fine Cloanthus:
Quem 12 petit, & summis adnixus viribus 13 urget.
Tum verò 14 ingeminat 15 clamor, 16 cunctique 17 sequentem
18 Instigant studiis, resonatque fragoribus 19 æther.
20 Hi 21 proprium decus, & 22 partum 23 indignantur honorem,
Ni teneant: vitamque volunt pro laude 24 paciſci
25 Hos ſucceſſus 26 alit: 27 poſſunt, 28 quia poſſe videntur.

1 Volat. 2 Quæ fuerat ultima triſm naviam de victoria certantium: nam Sergeſtus adhuc in cautibus luctabatur. 3 Iterum navigare fractis remis. 4 Saxis ſub aquæ ſuperficie ita latentibus, ut navigantibus non ſint conſpicua. 5 Neque enim ullus in medio mari aderat, qui vellet in ipſo certaminis periculo ei auxiliari. 6 Tenui præſidio nitentis: nam magnæ arcis eſt fractis remis navigare aut tendere quo velis. 7 Quæ maxima erat. 8 Navem Gyæ ductoris. 9 Et Chimæra occupatur a Mneſtheo ac Piſtri. 10 Gubernatore Menœte, quem paulo ante e puppi præcipitem dederat. Nihil autem ſtabile, quod duce caret. 11 Reſtat vincendus juxta terminum. 12 Inſequitur, aggreditur Mneſtheus. 13 Stimulat. 14 Sc. ſo: vel *ingeminat*, id eſt, ingemiscatur, multiplicatur. Enallage generis. 15 Spectatorum in litore collectorum. 16 Spectantes. *17 Mneſtheum*. 18 Extimulant ſtudioſis cohortationibus ac favore. 19 Aer ſublimis. 20 Cloanthi ſocii, qui jam victoriam prope manu tenebant. 21 Quod ſibi jam proprium & certum fecerant victoria parta. 22 Acquiſitum. 23 Indigne ferunt, quod victoriam, jam fere partam, ſibi præripi paterentur. Vel ſic: Socii Cloanthi, illo ſucceſſu, quem adhuc habuerant, adeoque victoria ipſa, quam certo ſperare poterant, plane ſe indignos judicant, niſi teneant & meantur partum honorem. 24 Ex pacto vitam cum laude mutare, id eſt, malunt amittere vitam, quam laudem, & dare vitam pro laude conſervanda. l. 12 Turnus ad Latinum: *letbumque finas pro laude paciſci*. 25 Mneſthei ſocios ſequentes. 26 Fovet & accendit. 27 Cloantum ſe ſuperare *Plus incipit habere poſſe, qui plus habet*. Seneca epiſt 119 28 Quia perſuaſerunt ſibi poſſe.

1 Et fors 2 æquatis cepiſſent præmia 3 roſtris:
Ni, 4 palmas ponto tendens utraſque, Cloanthus
Fudiſſetque preces, divoſque in vota vocaſſet.
5 Di, quibus imperium pelagi, quorum æquora curro,
Vobis lætus ego hoc 6 candentem in litore taurum
Conſtituam ante aras 7 voti reus: 8 extaque ſalſos
9 Porriciam 10 in fluctus, & vina 11 liquentia fundam.
12 Dixit, eumque imis ſub fluctibus audiit omnis
13 Nereidum 14 Phorcique 15 chorus, 16 Panopeaq; virgo:
Et 17 pater ipſe manu magna 18 Portunus 19 euntem
Impulit. 20 illa noto citius volucrique ſagitta
Ad terram fugit, & 21 portu ſe condidit alto.
Tum 22 ſatus Anchiſa, cunctis ex 23 more vocatis,
Victorem 24 magna præconis voce 25 Cloanthum
26 Declarat, viridique advelat 27 tempora 28 lauro:
Muneraque in naves 29 ternos 30 optare juvencos,

1 Et forte intraſſent una portum reverſi ad carceres, æquatis roſtris, ad æqua præmia, niſi divinam implorafſet opem Cloanthus. 2 Æquali vicinitate & tempore in portum reductis. 3 Navibus. 4 Manus conjunctas in ponto. 5 Dii maris. 6 Candidum, victorialem: alias, Neptuno immolandus erat niger taurus. 7 Debitor voti, obnoxius voto perſolvendo: unde vota ſolventes dicimus abſolutos. *Voti reus* eſt, qui, ſuſcepto ſub conditione voto, ſe numini obligat: *damnatus*, qui ſuſcepta non ſolvit. 8 Lauri. 9 Porrigam. *Porricere*, verbum eſt ſacrificantibus ſolemne, ut annotat Macrob. Sat. l. 3. c. 2. 10 Diis ſc. marinis, ut aliis Diis in ara, menſa, foco, aut terra. 11 Fluida & pura. 12 Cloanthus finivit preces. 13 Nympharum marinarum filiarum Nerei & *Doridis*, numero L. 14 Phorci *qui* Neptuni & Theſeæ filii, Deuſque marinus) chorus, hoc eſt, Nymphæ marinæ. 15 Cœtus & multitudo Nympharum, quibus Phorcus præeſt. 16 Una filiarum Nerei. 17 Præcipue in ea re reverendus. 18 Idem, Melicerta, & Palæmon, portuum præſes: filius fuit Inus & Athamantis. 19 Navem. 20 Navis Cloanthi Scylla. 21 Penitus intravit portum uſque ad fines. 22 Genitus Anchiſa, id eſt, Æneas. 23 Sacrorum certaminum. Præcones ludorum gymnicorum coronas impoſuerunt victoribus, eorumque nomina magna voce pronuntiarunt. Cic. l. 5. epiſt. 12. 24 Clara, quæ ab omnibus exaudiri potuerit. 25 Ad Scyllam, Tyrrhenorum piratarum navim, cujus celeritatem memorat Palæphatus, reſpexiſſe Poetam volunt. 26 Pronuntiat. 27 Caput ejus. Pars pro toto. 28 In ſignum victoriæ. 29 Non ſingulis navibus ternos, ſed ſingulos tribus quæ redierant: ſive tres in ſingulas naves. 30 Avectare.

Vina-

Pinaque, & 1 argenti 2 magnum dat 3 ferre 4 talentum:
Ipſis præcipuos 4 ductoribus addit 5 honores:
5 Victori 7 chlamydem 8 auratam, quam plurima circum
Purpura mæandro duplici 9 Meliboea cucurrit:
10 Intextuſque 11 puer 12 frondoſa regius Ida
Veloces 13 jaculo cervos curſuque 14 fatigat
Acer, 15 anhelanti ſimilis: 16 quem 17 præpes ab Ida
18 Sublimem pedibus 18 rapuit Jovis 19 armiger uncis.
20 Longævi 21 palmas 22 nequidquam ad ſidera tendunt
20 Cuſtodes: 23 ſævitque canum latratus in auras.
24 At qui 25 deindè locum tenuit virtute ſecundum.

1 Hinc autumant legendum fuiſſe ſupra, *argenti aurique talentum*. 2 Talentum majus Atticum fuit octo millium juliorum, monetæ Romanæ; minus autem ſex millium. 3 Ferendum, id eſt, auferendum, accipiendum. Horat. Od. 8. l. 4. *neque te poſſima munerum* Verres. Ep. 17. l. 1. *Coram rege ſuo de paupertate tacentes, Plus poſcente* ferent. 4 Cloantho, Mneſtheo, Gyæ & Sergeſto. 5 Munera honoraria ampliſſima, ac honorificentiſſima: cetera enim erant communia omnibus remigibus. 6 Cloantho, ſc. *addidit*. 7 Indumentum Imperatorium & militare, cujus oras gemina prætexta purpureo ſinuoſo & in ſe remeabili fluxu, ad inſtar Mæandri Cariæ fl. cinxit. 8 Aureo filo intextam. 9 Theſſalica: ab inſula vel urbe Theſſaliæ cognomine, purpura celebri. 10 Et in qua chlamyde Ganymedis imago intexta, &c. 11 Ganymedes, Trois, regis Trojanorum, filius, quem, dum in Ida monte venaretur, rapuit aquila, ales *velocrumque potens & fulminis haves: Geſturus ſummo tela triſulca Jovi*. Claudian. Præf. 3. Conſul. Raptum ipſum Ganymedis breviter exponit Ovid. Met. 10. *Rex ſuperum Phrygii quondam Ganymedis amore Arſit*, &c. 12 Se. *in*. 13 Venatorio. 14 Inſequitur in venatione. 15 Hypotypoſis pueri a curſu fatigati. 16 Raptim in ſublime vexit Ter Sublimem *hunc intro rapè, quantum potes*. 19 Aquila, tela, id eſt fulmina, gerens, quia alt ſime v. lat, & ſolis radios viſu non formidat. Homerus autem canit, eum a Diis ipſis raptum ad pocillandum. 20 Seniores pædagogi, qui ad cuſtodiam pueri venatum exierant. 21 Manus. 22 Fruſtra extendunt: quia juſſu Jovis raptus erat Ganymedes, ut eſſet pincerna Deorum, rejecta Hebe, Junonis filia. 23 Quia aquilam inſequi non potuerunt canes, niſi ſolo latratu, quem ingeminaverunt. Ipſe quidem latratus in pictura non fuit auditus; ſed canum ſimulacra ita erant effigiata, ut latrantibus eſſent ſimilia. 24 Docet, quæ ceteris præmia data ſunt. 25 Poſt primum, id eſt, poſt Cloanthum.

1 Et fors 2 æquatis cepissent præmia 3 rostris
Ni, 4 palmas ponto tendens utrasque, Cloanthus
Fudisset que preces, divosque in vota vocasset.
5 Di, quibus imperium pelagi, quorum æquora
Vobis lætus ego hoc 6 candentem in litore taurum
Constituam ante aras 7 voti reus: 8 extaque salsos
9 Porricium 10 in fluctus, & vina 11 liquentia fundam
12 Dixit, eumque imis sub fluctibus audiit omnis
13 Nereidum 14 Phorcique 15 chorus, 16 Panopeaque;
Et 17 pater ipse manu magna 18 Portunus 19 eum
Impulit. 20 illa noto citius volucrique sagitta
Ad terram fugit, & 21 portu se condidit alto.
Tum 22 fatus Anchisa, cunctis ex 23 more vocatum
Victorem 24 magna præconis voce 25 Cloanthum
26 Declarat, viridique advelat 27 tempora 28 lauro,
Muneraque in naves 29 ternos 30 optare juvencos;

1 Et forte intrassent una portum reversi ad carceres. æquatis rostris, ad æqua præmia, nisi divinam imploraset opem Cloanthus. 2 Æquali vicinitate & tempore in portum reductis. 3 Navibus. 4 Manus conjunctas in pontum. 5 Dii maris. 6 Candidum, victorialem: alias, Neptuno immolandus erat niger taurus. 7 Debitor voti, obnoxius voto persolvendo: unde vota solventes dicimus absolutos. *Voti reus* est, qui, suscepto sub conditione voto, se numini obligit: *damnatus*, qui suscepta non solvit. 8 Exta. 9 Porrigam. *Porricere*, verbum est sacrificantibus solemne, ut annotat Macrob. Sat. l. 3. c. 2. 10 Diis sc. marinis, ut aliis Diis in ara, mensa, foco, aut terra. 11 Fluida & pura. 12 Cloanthus finivit preces. 13 Nympharum marinarum filiarum Nerei & Doridis, numero L. 14 Phorci (qui Neptuni & Thetidæ filius, Deusque marinus) chorus, hoc est, Nymphæ marinæ. Coetus & multitudo Nymphar. quibus Phorcus præest. 15 Chorus filiarum Nerei. 17 Præcipua ea re reverendus. 18 Idem, qui & Palæmon, portuum præses: filius fuit Inus & Athamantis. 19 Navem. 20 Sagitta. 21 Portum intravit portum usque ad Nesidem. Genitus Anchisa, id est, filius. 23 Sacrorum certaminum victores ludorum gymnicorum coronas imposuerunt victoribus eorumque nomina magna voce pronuntiarunt. Cic. l. 5. Tusc. 12. 24 Clara, quæ ab omnibus exaudiri potuerit. 25 Alii Gyan, alii Gyam, Tyrrhenorum principem navim, cujus celeritatem commendarat Palæphatus, refrexisse dicit tam volunt. 26 Pronuntiat. Caput ejus. Pars pro toto. 27 In signum victoriæ. 29 Singulis navibus ternos, sed duos tantum tribus quæ redierant: in singulas naves. 30 Ut

e, & 2 argenti 2 magnum dat 3 ferre 2 talentum.
æcipuos 4 ductoribus addit 5 honores:
ri 7 chlamydem 8 auratam, quam purpura Tyrio
mæandro duplici 9 Meliboea cucurrit.
ruſque 11 puer 12 frondoſa regens Ida
13 jaculo cervos curſuque 14 fatigat
15 anhelanti ſimilis: 16 quem 17 præceps ab Ida
limem pedibus 18 rapuit Jovis 19 armiger uncis
gevi 21 palmas 22 nequiquam ad ſidera tendens
lodes: 23 ſævitque canum 24 latratus in auras.
qui 25 deinde locum tenuit virtute ſecundum,

nmunant legendum ſu ſ-
, *argenti auripue talen-*
Talentum majus Atticum
do minimum juliorum ,
s Romanæ ; minus au-
x minimum 3 Ferendum,
, auferendum , accipien-
Horat Od I. 1 4 *regna*
ima mearum Verres. Ep
1. *Coronæque ſuæ de pauper-*
cerunt, Pius projecerat: ierat:
anibo, Maeſtheo, Gvæ &
ſto . 5 Manera honorar a
ſtra, ac honorificentiſſi-
ntera enim erant com-
omnibus remigibus . 6
bo, ſc. *addidit*. 7 Indi-
n Imperator um & mi-
ujus oras gemina prætex-
pureo ſinuoſo & in ſe
ſili ſtatu , ad inſtar Ma-
Cariæ fl. cinxit. 8 Aureo
textam . 9 Theſſalica: ab
vel urbe Theſſaliæ eo-
ine, purpura celebri . 10
qua chlamyde Ganymedis
s intexta , &c 11 Gany-
s, Trois , regis Trojanorum,
, quem, dum in Ida monte
venit, rapuit aquila, *ales to-*
mjus potens & fulminis la-
Joſſurus ſummo bola triſulca
Jovi Claudian. Raptus Ganymedes ſolio regnoque paterno
Dardanidum primus Phrygios tenuit honores. Ovid. Ille
inter aves formoſus vernat adulter. Virg. Ganymedem honoribus
auctum longævi palmas nequiquam ad ſidera tendens
Jupiter . Ovid. Ille patrios fugit ſenior Ganymedes honores.
12 Ida mons Phrygiæ . Ovid. Ida vocor, ſilvis & fontibus
inclyta nymphis. 13 *Jaculo cervos cursuque fatigat*
Diana . Ovid. Ipſa ſuos humeros pharetra cum pendet ab
ipſis, Et manibus gracilis tenditur arcus, equis
Ora, jubasque iubet . . . Ille
aquilam . . . cases , . . . ingentibusunguibus . . . trium
. . . tas. ſed . . . effigiem, . . . mus . . . 24 *latratus*
in auras . . . *primus dare ſigna* . . . *mum*, id eſt, *prius*

1 Lævibus 2 huic 1 hamis confertam 3 auroque trilicem
4 Loricam, quam 5 Demoleo detraxerat 6 ipse
Victor apud 7 rapidum 8 Simoenta 9 sub 10 Ilio alto
Donat 11 habere 12 viro, 13 decus & tutamen in armis
14 Vix 15 illam 16 famuli Phegeus Sagarisque ferebant
17 Multiplicem, 18 connixi humeris, 19 indutus at olim
Demoleus cursu 20 palantes Troas agebat.
21 Tertia dona facit geminos ex ære 22 lebetas;
23 Cymbiaque argento perfecta, atque aspera signis.
Jamque 24 adeo donati 25 omnes, 26 opibusque superbi,
Puniceis ibant 27 evincti tempora 28 tænis:
29 Cum 30 sævo e scopulo multa 31 vix 32 arte revulsus,
33 Amissis remis, atque 34 ordine debilis uno,
Inisam sine honore 35 ratem Sergestus 36 agebat.
37 Qualis 38 sæpe viæ deprensus 39 in aggere serpens,

1 Subtilibus & politis annulis sive circulis ferreis contextam. 2 Mnestheo. 3 Et tribus licis & triplici ordine nexam: quæ licia aut qui hami erant ex auro. 4 Tunicam armaturæ, quæ olim ex loris fiebat. 5 Hosti Græco ad Ilium pugnanti. 6 Æneas. 7 Raptim profluentem. 8 Fluvium. 9 Ante Trojam 10 Græcorum imitatione vocalem longum, alia sequente, corripuit. Quemadmodum & l. 3. supra, *Insula Ionio in magno*, diphthongum finalem, sequente vocali, corripuit. 11 Ut habeat, sive habendam iliam loricam. *Δίδωσιν ἔχειν*, Græcorum more. 12 Mnestheo. 13 Ad ornamentum, & ad munimen, cum in armis foret. 14 Cum difficultate. 15 Loricam 16 Demolei, aut Æneæ. 17 Densæ, varie complicatam. 18 Simul nitentes. 19 Se *illam* 20 *In* diversum fugientes, sine *ductore* errantes. 21 Æneas dat *pro tertio dono* olias duas æreas. 22 Fortibus viris in præmia dari solitos, quos itaque & tripodas esse existimant nonnulli. 23 Vasa in formam cymbæ nauticæ cælata, & sculpturis ornata, elaborata. 24 Omnino præmiis affecti. 25 Qui in certamine vicerant. 26 Datis. 27 Habentes capita circumdata: quod signum erat victoriæ. 28 Vittis aut lemnis coronarum. *Tænia* propriæ sunt extremæ partes vittarum, quæ ab infulis vel coronis pendentes pendent. 29 Transfixo Sergestum in certamine ultimum. 30 Magno & aspero. 31 Difficulter. 32 Virtute. 33 Pro parte. 34 Remigum: quia uno tribus ordinibus spoliatus spectat. 35 Navem Centaurum. 36 Trahe impellebat. Ter *Quid moraque hinc te agis?* Comparatur serpentis, rotarum ictu fracti natura. 38 Quod sæpe fit. In tumulo & editiore mediæ viæ loco, per quem vehicula agunt-

1 Area

Ærea 2 quem 3 poliquum rota transit, 4 aut 5 gravis ictu
Seminecem liquit 7 saxo lacerumque viator,
sequidquam longos 8 fugiens dat 9 corpore tortus
Parte ferox, ardensque oculis, & 12 sibila colla
duus 13 attollens; 14 pars 15 vulnere 16 clauda 17
recentat
Nexantem nodis, seque in 19 sua membra plicantem,
Tali remigio 21 navis se 22 tarda 23 movebat:
24 facit 25 tamen, & 26 velis subit 27 ostia plenis.
estum Æneas 28 promisso munere donat,
itam ob navem lætus, 29 socioque reductos,
lli 31 serva datur, 32 operum 33 haud ignara Minervæ,
esta genus 35 Pholoe, geminique sub 36 ubere 37 nati.
pios, Æneas 38 misso certamine tendit
amineum in campum, quem 40 collibus undique
curvis
ant silvæ: mediaque in valle 41 theatri

vel ferreo armata can-
rpentem. 3 Per obli-
non servaret rectum
Se quem. 5 Infensus
m 6 Semimortuum
n, quo ictum de le-
ns deprensus fugere
outrahendo & ex-
pus. 10 Volutio-
s. 11 Illæsa, id
am lingua & ca-
rmatus est. 12 Si-
rigens. 14 Poste-
a, 15 Illato se
Metaphora ab
æ pedibus ntun-
eum a fuga aut
19 Suos annu-
lutione move-
atus. Est au-
nilitudinis hu-
atione, lenti-
ractos agebat
22 Tardata;
quia collisa & spoliata parte re
morum. 23 Per remiges suos.
24 Expandit, ut ocius moveretur. 25 Quanquam confractione tardaretur: 26 Quia remis egebat. 27 Portum: ostia prie sunt fluminum. 28 Uti jusserat eos *merita expectare præmia palmæ*, ita victis solatia, non neganda duxit, ut infra. Dare ri. 29 Ejus sc. 30 Illi Sergesto. 31 Ancillæ. 32 Lanificii, telæ, texturæ: quæ Minerva invenit, & quibus Arachnen vicit. 33 Perita. 34 Cretensis genere. 35 Nomine sc. 36 Ejus. 37 Dantur Sergesto: habebat enim hæc ferya duos filios. 38 Dimisso, omisso. Simplex pro compositio. 39 Gramen. nosum, ut aprum propter soli æqualitatem certantiu cursui. 40 Quæ erant in collibus. 41 Spectaculi.

1 Circus erat, 2 quo se multis cum 3 millibus 4
5 Consessu 6 medium tulit, 7 extructoque resedi
8 Hic, qui forte velint rapido contendere cursu,
Invitat 9 pretiis 10 animos, & præmia 11 ponit
Undique conveniunt Teucri, mixtique 12 Sicani
13 Nisus & Euryalus 14 primi.
Euryalus forma 15 insignis, 16 viridique juventa
17 Nisus amore 18 pio 19 pueri. 20 quos deinde 21 f
22 Regius egregia Priami de stirpe Diores.
23 Hunc Salius, simul & Patron: 24 quorum alter Aca
25 Alter ab Arcadio 26 Tegeææ sanguine gentis,
27 Tum duo 28 Trinacrii juvenes, Helymus Panop
29 Assueti 30 silvis, comites senioris Acestæ.
31 Multi præterea, quos fama obscura 32 recon
Æneas 33 quibus in mediis sic 34 deinde locutus
35 Accipite hæc animis, lætasque advertite ment
Nemo ex hoc numero mihi non 36 donatus abib

1 Locus aptus cursui, circum quem in coronæ formam sederent spectatores, ut in Circensibus solent. Forma spatii *Circi* Romani erat oblonga; in circuitu spectacula erant, in quibus equites & patres spectabant: in summo *Circi* carceres erant, unde equi juncti curribus prosiliebant. 2 Ad quem circum aut campum. 3 Ipsum stipantibus. 4 Æneas. 5 In consessu, id est, loco ad considendum apto, vel concilio hominum in uno loco sedentium. 6 Qui locus in ingressu regum ac principum est. 7 Paulo ante. 8 In hoc circo inter nobiles Trojanos sedens Æneas. 9 Præmiis. 10 Eorum. 11 Constituit illis. 12 Siculi. 13 Trojani: quorum res gestæ describuntur l. 9. 14 Sc. *convenium*. 15 Decoratus 16 Adhuc florente. 17 Sc. *insignis* aut *convenit* 18 Casto & honesto, Attico & Lacedæmonio, inquit Plut. lib. de educat. non Thebæ Cretenses. 19 Euryali. 20 duos, Euryalum sc. & N 21 Sc. *est*. 22 De regal sapia. 23 Diorem secuti 24 Quorum duorum prior us erat de Acarnania, i Epirota. *Acarnania* enim Epiri est. 25 Erat. 26 A oppidi: cujus incolæ alio Spartanos prælio vicerun ad unum omnes occider Postea secuti sunt. 28 S fes. *Trinacria* enim, ut diximus, Sicilia dicebatur, bus suis promontoriis. 29 tores & nobiles. 30 Ve 31 Alii convenere. 32 O & innominatos tenet. 33 quos medius Æneas, vel rum medio. 34 Postquam venerant. 35 Intelligite, advertite animos ad ea, q curus sum. 36 Aliquo dono

ſnoſſia 2 bina dabo 3 lævato 4 lucida *ferro*
culæ, 5 cælaramque argento 6 ferre 7 bipennem.
inibus hic erit 8 unus honos. 9 tres 10 præmia 9 primi
ipient, flavaque 11 caput nectentur 12 oliva.
ius equum 13 phaleris inſignem victor habeto.
r 14 Amazoniam pharetram, plenamque ſagittis
Threicis: lato quam circumplectitur 16 auro
Balteus, & tereti 18 ſubnectit 19 fibula 20 gemma.
tius 21 Argolica hac galea 22 contentus abito.
:ubi 23 dicta, 24 locum 25 capiunt, 26 ſignoque repento
Corripiunt ſpatia audito, 28 limenque relinquunt,
effuſi 30 nimbo ſimiles: ſimul 31 ultima ſignant.

retenſa Species pro genere *Inſſus* enim civitas Cretæ, ſagittariis clara, & Minois fuit 2 Singuli duo optimi ac nobiliſſimi generoſitate, ſive tela miſſilia *evigato*, mido, ac candelæ. 4 Reſplendentia. 5 Inſtum. 6 Reportandam a meritum accipitem, manubrio argento cæſim inſtructam. *quatis* Q. d. Singuli, ſive binis, ſive in poſtremis unc. ſpecula, aramque ſecurim pennem accipient. 9 Victor qui primi ad metam rerint. 10 Merita. 11 Hæ caput nexum 12 Ad Olympia, in quibus victa coronabatur, quia que cariem ſentit ea re taſtatem; volentes eos ire, pugiles; aut curſu os indefeſſum ac conſtantum habere debere. 13 natis equinis inſigniter or. 14 Thecam ſagittariam. nuntur Amazones, quæ ad arcum ſunt. & ad curſum: *vel*, ſuper ex ſpoliis Amazonum. ulabunde Phrygiam in; vel etiam *ex iis, quæ* auxilio Priamo venerant, duce Penthſilea. 15 Threi 16 latato auro. 17 Congruum minutare. 18 Subnectam tenet. 19 Ornamentum cingulo ad veſtem ſuſpendendum. 20 Gemma quæque eſt oculus vitis, quem primo emittit. Virg. *Turgent in palmite gemmæ*. 21 A Græca voce, in ſignem veteris, antiquæ. 22 Intra, certa præſcripta ſecundo & primo verſu eſt 23 Sunt ac Æneas &c. Cæſores, i. eam, ac ſocios. Hinc ſuſpiciam fuiſſe Cæſorem 26 Ad præſcriptum hoc ordine legunt cæſares, ut prima ſyllaba ſcandat. 29 Effundere ſe, irruere. Virg. *Ruunt, effunduntque cavernis*. Ovid. *Ad ſua ſe quiſque effundit*. 30 Nimbo, celeritate. Virg. *Nimbo ut ſpumantia cernes Flumina*. 31 Ultima ſignant, ſcilicet ſpatia. Virg. *Ultima Cocyti*. Quæ duo poſtremi verſus ſic ſcribi poſſunt: Quæ dicta poſtquam [illegible] ſimul ultima ſignant. Hinc dicta, poſtquam locum capiunt, ſignoque repento Corripiunt ſpatia audito, limenque relinquunt, effuſi nimbo ſimiles: ſimul ultima ſignant. Sed ſatis hæc. Nunc ad vincendi, & ad cætera quæ ſequuntur, & ad ſolitum ſuum ſtylum.

Ita-

1 Circus erat, 2 quo se multis cum 3 millibus 4 hes
5 Consessu 6 medium tulit, 7 extructoque resedit.
8 Hic, qui forte velint rapido contendere cursu,
Invitat 9 pretiis 10 animos, & præmia 11 ponit.
Undique conveniunt Teucri, mixtique 12 Sicani,
13 Nisus & Euryalus 14 primi.
Euryalus forma 15 insignis, 16 viridique juventa:
17 Nisus amore 18 pio 19 pueri. 20 quos deinde 21 secu
22 Regius egregia Priami de stirpe Diores.
23 Hunc Salius, simul & Patron: 24 quorum alter Acarna
25 Alter ab Arcadio 26 Tegeææ sanguine gentis.
27 Tum duo 28 Trinacrii juvenes, Helymus Panopesqu
29 Assueti 30 silvis, comites senioris Acestæ.
31 Multi præterea, quos fama obscura 32 recondit.
Æneas 33 quibus in mediis sic 34 deinde locutus:
35 Accipite hæc animis, lætasque advertite mentes.
Nemo ex hoc numero mihi non 36 donatus abibit.

1 Locus aptus cursui, circum quem in corona formam sederent spectatores, ut in Circensibus solent. Forma spatii *Circi* Romani erat oblonga; in circuitu spectacula erant, in quibus equites & patres spectabant: in summo *Circi* carceres erant, unde equi juncti curribus prosiliebant. 2 Ad quem circum aut campum. 3 Ipsum stipantibus. 4 Æneas. 5 In consessu, id est, loco ad considendum apto, vel concilio hominum in uno loco sedentium. 6 Qui locus in ingressu regum ac principum est. 7 Paulo ante. 8 In hoc circo inter nobiles Trojanos sedens Æneas. 9 Præmiis. 10 Eorum. 11 Constituit illis. 12 Siculi. 13 Trojani: quorum res gestæ describuntur l. 9. 14 Sc. *convenisse*. 15 Decoratus 16 Adhuc florente. 17 Sc. *insignis* aut *conveniet* 18 Casto & honesto, Attico & Lacedæmonio, inquit Plutarchus lib. de educat. non Thebano aut Cretensi. 19 Euryali. 20 Qu duos, Euryalum sc. & Nisu 21 Sc. *est*. 22 De regali pro sapia. 23 Diorem secuti sun 24 Quorum duorum prior Sa us erat de Acarnania, id e Epirota. *Acarnania* enim pa Epiri est. 25 Erat. 26 Arcad oppidi: cujus incolæ aliquand Spartanos prælio vicerunt, & ad unum omnes occiderunt. 27 Postea secuti sunt. 28 Sicilie ses. *Trinacria* enim, ut supr diximus, Sicilia dicebatur, a t bus suis promontoriis. 29 Ve tores & nobiles. 30 Venatio 31 Alii convenere. 32 Occu & innominatos tenet. 33 In quos medios Æneas, vel in q rum medio. 34 Postquam co venerant. 35 Intelligite, id e advertite animos ad ea, quæ Scarum sum. 36 Aliquo dono mu

1 Gaude

ffa 2 bina dabo 3 lævato 4 lucida ferro
, 5 cælaramque argento 6 ferre 7 bipennem.
us hic erit 8 unus honos. 9 tres 10 præmia 9 prima
ent, flavaque 11 caput nectentur 12 oliva.
equum 13 phaleris insignem victor habeto.
4 Amazoniam pharetram, plenamque sagittis
relciis: lato quam circumplectitur 16 auro
teus, & tereti 18 subnectit 19 fibula 20 gemma.
i 21 Argolica hac galea 22 contentus abito.
bi 23 dicta, 24 locum 25 capiunt, 26 signoque repente
ripiunt spatia audito, 28 limenque relinquunt,
ifi 30 nimbo similes: simul 31 ultima signant.

nsia. Species pro genere. *Sus* enim civitas Cretæ, ttariis clara, & Minois t 2 Singuli duo optimi ac nobilissimi generis, five tela missilia. ;ato, nitido, ac candefi Resplendentia. 5 In-. 6 Reportandam a me m ancipitem, manubrio ito cælato instructam. lis. Q. d. Singuli, five , five in postremis sint, ula, unamque securim nnem accipient. 9 Vic. qui primi ad metam rint. 10 Merita. 11 Haaput nexum. 12 Allu-Olympia, in quibus vita coronabatur, quia ne cariem sentit ea re nstatem; volentes eos re, pugiles; aut cursu os indefessum ac constanmum habere debere. 13 ntis equinis insigniter or-14 Thecam sagittariam, untur Amazones, quæ ad arcum sunt, & ad cursum: *vel*, superex spoliis Amazonum, nalabundæ Phrygiam in-; vel *etiam ex iis, quæ* auxilio Priamo venerant, duce Penthesilea. 15 Thraciis. 16 Ex lato auro. 17 Cingulum militare. 18 Subnexum tenet. 19 Ornamentum cinguli ad vestem subligandam. 20 Lapillo pellucido, aut unione *Gemma* quoque est oculus vitis, quem primo emittit. Virg. *Turgent in palmite* gemmæ. 21 A Græcis fortè, in fugam versis, ablata. 22 Innuit, tertium præmium secundo & primo vilius esse. 23 Sunt ab Æneâ. 24 Carceres, lineam, aut locum, unde cursus initium fit. 25 Cursores. 26 Ad profitendum; hoc enim signum dabatur, ne prius excurrerent. 27 Raptim transeunt, invadunt. Georg. 1. de equis: *Addunt se in spatia* 28 Carceres, e quibus prosiliebant, lineam, aut signum creta factum. 29 Effundentes se. Elegans Metaphora, qua admirabilem cursus celeritatem velocitatemque indicat. 30 Ventis pluviosis, qui *Quæ data porta ruunt*. Hyperbole. 31 Metam oculis directe intuentur, ac designant aviditate vincendi, ut ad eam directo tramite, & ita breviore spatio, percurrant.

Tri-

Primus abit, longeque ante omnia 1 corpora Niſu
Emicat, & ventis & 2 fulminis 3 ocior alis.
Proximus 4 huic, 5 longo 6 ſed proximus 5 interv
Inſequitur Salius: 7 ſpatio poſt deinde relicto
8 Tertius 9 Euryalus.
Euryalumque Helymus ſequitur: quo deinde 10 ſul
Ecce volat, 11 calcemque terit jam 12 calce Di
Incumbens 13 humero: 14 ſpatia & ſi plura 15 ſupe
Tranſeat 16 elapſus 17 prior, 18 ambiguumq; relin
Janique fere ſpatio extremo, feſſique 19 ſub ipſum
Finem adventabant; lævi cum 20 ſanguine Niſus
Labitur infelix: 21 cæſis 22 ut forte juvencis
23 Fuſus humum virideſque 23 ſuper madefecerat he
Hic 24 juvenis jam victor ovans veſtigia preſſo
Haud tenuit 25 titubata ſolo: ſed pronus in *ipſo*
Concidit 26 immundoque ſimo 26 ſacroque cruor
Non 27 tamen 28 Euryali, non 29 ille oblitus 30 amor
Nam ſeſe 31 oppoſuit Salio per 32 lubrica ſurgen
33 Ille autem 34 ſpiſſa 35 jacuit revolutus arena.
36 Emicat Euryalus, & 37 munere victor 38 ami

1 Reliqua ſc. 2 Quibus fulmen videtur deferri. Ab avium ſimilitudine, quarum in volatu ſita eſt pernicitas 3 Velocior. 4 Niſo 5 Longa diſtantia. 6 Sc. *tamen*: quia nemo erat propior, licet ipſe non eſſet prope 7 Intervalio. 8 In ordine. 9 Sequitur. 10 Poſt quem ipſum. 11 Poſtremam partem pedis ejus. 12 Pede ſuo. 13 Helymi. 14 Quod ſi plus ſpatii ad metam ſuperfuiſſet, id eſt, miſi Helymus tramitem directum occupaſſet, Diores Helymum in curſu Jam æquum & ambiguum præverſus, a tergo reliquiſſet. 15 Ergo haud procul a meta aberant 16 Diores 17 Quam Helymus 18 Incertum victoriæ. 19 Paulum circa ipſam metam *conſtitutam*. 20 Hoſtiarum, quæ *pro more* ante Agonalia ſive *certamina* cædebantur: ut Iliad. 23. 21 A Cloantho, aut ab curſoribus. 22 Secundum 23 Erat fuſus ſuper hu Tmeſis ergo hic eſt: q. d *perfuſus*. 24 Niſus. 25 Tim tia, vacillantia, trepida Enallage generis. 26 Qui ejectus ex extis. 27 Licet pſus eſſet. 28 Amici ſui. 29 ſus 30 Erga Euryalum. Nam cecidit Niſus, oppoſuit ſe S ut Euryalus haberet palmam Niſus. Sic apud Homerum ladis favore ſuperat Ulyſſe Pingui perfuſa, & labi fa tia. 33 Salius, qui proximus hæſerat in excurſu. 34 Sa ne vitulino concreta. 35 Niſi. 36 Proſiliit, prioribu centibus. Namque beneficio prolapſi, qui pedem Salii jecerat, primus ad metam curriit. 37 Beneficio.

rima tenet, 2 plauſuque volat fremituque 3 ſecundo.
t Helymus ſubit, & nunc 4 tertia palma Diores.
Hic 6 totum caveæ conſeſſum ingentis, & ora
rima 8 patrum magnis Salius 9 clamoribus implet;
Ereptumque 11 dolo reddi ſibi poſcit honorem.
Tutatur favor Euryalum, 13 lacrymæque decoræ,
itior & pulchro 14 veniens in corpore 15 virtus.
Adjuvat, & magna 17 proclamat voce Diores:
Qui 19 ſubiit palmæ, 20 fruſtraque ad præmia 21 venit
Ultima, 23 ſi primi Salio redduntur honores.
m pater Æneas, Veſtra, inquit, munera vobis
Certa manent, 25 pueri, & 26 palmam movet 27 ordine
nemo:
: liceat 28 caſus miſerari 29 inſontis amici.
fatus, 30 tergum 31 Getuli 30 immane leonis

patia, aut loca: τὰ πρῶτα. favore ſpectatorum. 3 Favora-. 4 Tertius victor, tertiæ palmæ cutor. *Et certamen erat Coryctus Thyrſidæ magnum* 5 Ex : facto. 6 Omnes ſpectatores ſidentes in ingenti circo ca-: quia in medio ejus curre-ur. *Cavea* proprie eſt locus theatro, velis opertus, ex populus ludos ſpectabat. 7 num, præcipue. 8 Æneæ & cerum Trojanorum ſpectan-n. Alludit ad Romanorum Se-um, in quo *Patres* vocaban-cenarum illi Senatores, quos nulus ad Reip. curam elege-. 9 Qui ab illis expectavit ius ſubſidium, quam a junio-is, ſciens quod tueretur favor yalum. 10 Sibi. 11 Niſi ſc. ſe ei currenti oppoſuerat. Favor totius juventutis pro-t cauſam Euryali. 13 Quas ſerat timore, quod tanto & inſperato honore fraudare-. 14 Proveniens, creſcens. 15 Et ſc. præmium affert. 16 Juvat Diores cauſam Euryali: excludendus ſc. a tribus primis præmiis, ſi modo Salio ſtet primus locus. 17 Pro eo clamat. 18 Diores. 19 In locum proximum victoriæ venit, ſi Euryalo primus locus contingat. 20 Neque enim tum tertius, ſed quartus fuiſſet victor, & nil, niſi bipennem cum duobus ſpiculis, habuiſſet. 21 Venerit, aut veniſſet. 22 Quarta. 23 Quia tunc ſecundi redderentur Euryalo, & tertii Helymo. 24 Indubitata. 25 O Juvenes. Eadem ratione juvenes patres appellant *ſenes*. 26 Victoriam. Metonymia ſignis pro re ſignificata. 27 Sc. *ſuo*, id eſt, conſtituto. 28 Infortunium ex lapſu miſericordia proſequi. 29 Salii, qui citra culpam ſuam dolo. Niſi lapſus eſt; atque ita ultimus ad metam pervenit. 30 Corium tergi, id eſt, tergus, ſive pellem ingentem & horrendam. 31 Gentilici.

Dat Salio, 1 villis onerosum atque 2 unguibus aureis
3 Hic Nisus, 4 Si tanta, inquit, sunt præmia victis
Et te lapsorum miseret; quæ munera 5 Nisо
Digna dabis? primam merui qui 6 laude coronam;
Ni me, quæ Salium, 7 Fortuna inimica 8 tulisset,
Et simul his dictis faciem 9 ostentabat, & udo
10 Turpia membra 11 limo. 12 risit pater optimus olli,
Et clypeum 13 efferri jussit, 14 Didymaonis 15 artes
Neptuni sacro 16 Danais de poste revulsum.
Hoc 17 juvenem egregium præstanti munere donat.
Post, ubi 18 confecti cursus, & dona 19 peregit:
Nunc, si cui virtus animusque in pectore 20 præsens,
Adsit, & 21 evinctis 22 attollat brachia 23 palmis.
Sic ait, & 24 geminum 25 pugnæ proponit 26 honorem.

1 Densitate pilorum, & floccis, quales in jubis leonum videmus, valde grave, quod oneri erat, & gravabat portantem. 2 Habens ungues aureos. 3 Post hoc factum. 4 A minori ad majus: Si Salio, qui in secundo cursu adhuc circa metam, priusquam fraude Nisi prohiberetur, proximas partes a primo tantum tenebat, tam lucrulentum præmium datur: quantum Nisо debetur, qui primus emicuisset ad metam, nisi fortunæ iniquitate per lubricum in terram corruisset? Id est, mihi: loquitur enim de se. 6 Laudis, aut laudabili virtute in cursu, licet casu amissorum. Consequens pro antecedente. 7 Infortunium. 8 Abstulisset in præmio. 9 Frequenter ostendebat, ut Æneæ simul affectus erga se concitaret: aliqui *ostentare* insolenter & arroganter ostendere significat. 10 Obscena. 11 Limo. 12 Æneas *risit illi*. 13 Ex armamentario in medium proferri. 14 Ab artifice munus laudat. 15 Opus artificiosum. 16 A Danais, templa in Trojano excidio profanantibus, detractum, dissonum subtractum, & ab Heleno donatum Æneæ. 17 Nisum, qui alios in cursu primas tenuisset — Consummati sunt. 19 Dixit Æneis. Est autem Ellipsis sic *dicit*. 20 Præsens, promptus est, id est, si cui prompta animi alacritas. 21 Contra manicas vinctis cæstibus. Erigat. 23 Manibus. Synechesis. 24 Duo diversa præmia honorifica, quorum unum victo alterum victo cedat. 25 Cum pugna erat e pugillatus nere, non pugnis res agebatur, sed armatis, tanquam si chirothecis e corio bubulo, que ferro & plumbo affixo gravibus, que loris alligabantur brachiis & cubitis, ne excideret, armati inter se decertarent. 26 Sc. *proposuit*.

Victori

teri velatum 1 auro 2 vittisque juvencum;
em, atque insignem galeam, 3 solatia 4 victo
: 5 mora; continuo 6 vastis cum viribus 7 effert
Dares, 8 magnoque virûm se murmure tollit;
olus qui 10 Paridem 11 solitus contendere 12 contra:
mque 13 ad tumulum, quo 14 maximus 15 occubat Hector,
Victorem 17 Buten 18 immani corpore, 19 qui se
Bebrycia veniens 21 Amyci de gente 22 ferebat,
Perculit: & fulvâ 24 moribundum extendit 25 arena.
Talis 27 prima Dares caput 28 altum in prælia tollit,
endisque humeros latos, 29 alternaque 30 jactat
chia 31 protendens, & verberat 32 ictibus auras.

auratis cornibus. 2 Sc. *vestis*, id est, sertis caput cinctibus. 3 Quæ habeat pro solatio. 4 Sc. *proponit*. 5 Sc. *fit*. ngentibus. 7 Synecdochice, ert, se extollit. 8 Et magna iratione & stupore Trojano- & Siculorum spectantium e atque efferit se. 9 A signis ti roboris, & exercitati in- i. in pugilatu, quod cum le & strenuo pugile olim rsati conseverit. 10 Qui, mque propter Helenam ra- impetrarit illi mollities, tamen strenuus & fortis a ipse exposius propter Hecubæ somnium in silvis [somniaenim facem se, qua pro- rolli comburereretur, in uteestare] & inter pastores tus pugilatu claruit; adeoin solemnibus Ludis cum ore certum pugna certans, tre agnitus est. 11 Sc. *erat* tastrophe. 13 In ludis fuibus ad Signum; ubi conerat Hector. Non solum Priamus Hectoris filio justa lvit in Signo; sed etiam indos in ejusdem honorem ad sepulchrum filius instituit: quibus Dares Buten vicit. 14 Bellatorum. 15 Sepultus jacet, *victor occubat*, id est, occubuit; Enallage temporis. 16 Aliorum. 17 Filium Amyci, qui Neptuni filius, rex Bebryciorum, a Pollice victus occisusque. pugil tamen strenuus, ut & Buten fil. 18 Ingenti. 19 Buten. 20 De gente Bithynica ortus. 21 Bithyniæ regis. 22 Extollebat, prædicabat. Erat enim filius Amyci: ex quo postea hryx in Sicilia progenitus. 23 Perculit. 24 Buten femineam, moriendi similem, vel morti proximum. 25 In qua certabant. 26 Tali fama celebratus, tali gloria elatus; quod sc. Paridis Antagonista fuerit, & Buten exercitatissimum pugilem superarit. 27 Primus prælaturus. 28 Altus. 29 Vicissim nunc hoc, nunc illud. 30 Sc. *ea*. 31 Longe extendens, ventilans. 32 Inaniter sc. ad ostentationem, & ut cæteris terrorem incuteret.

Quæritur 1 huic 2 alius: nec quisquam ex agmine tanto
Audet 3 adire virum, manibusque inducere 4 cæstus.
Ergo 5 alacris, cunctosque putans 6 excedere 7 palma,
8 Æneæ stetit ante pedes: nec plura 9 moratus,
Tum læva taurum cornu tenet, atque ita fatur:
Nate 10 Dea, si nemo audet se 11 credere pugnæ,
12 Quæ finis standi? 13 quo me decet usque 14 teneri?
15 Ducere dona jube. cuncti simul 16 ore fremebant
Dardanidæ, reddique 17 viro 18 promissa jubebant.
19 Hic 20 gravis 21 Entellum dictis 22 castigat Acestes,
Proximus 23 ut 24 viridante 25 toro consederat herbæ:
Entelle, 27 heroum quondam fortissime 28 frustra,
Tantane 29 tam patiens nullo 30 certamine 31 tolli
32 Dona sines? ubi nunc nobis 33 deus ille magister
34 Nequidquam memoratus 35 Eryx? ubi 36 fama per omnem

1 Contra hunc. 2 Alter compugil, qui secum certet. 3 Congredi cum Darete. 4 Armaturas, quibus illum cædat. 5 Lætus & exultans. 6 Se superare arte & virtute pugilum, sive omnes pugnam detrectare ratus. 7 Al. *palma*. 8 Ingens fastus ex hoc innuitur; nimium sc. elatus, neminem sibi antagonistam constitui, ac ob id ferocior. 9 Expectans; sive non amplius moratus. 10 Venere. 11 Committere pugnæ, id est, meum in arenam descendere. 12 Quis modus est standi, id est, quamdiu aut cur hic stamus otiosi? 13 Quousque. Tmesis. 14 Morari. 15 Abducere taurum. 16 Magno clamore Daretis verbis applaudebant. Metaphora. 17 Daretis, quicum nemo congredi auderet. 18 Præmia, quasi debita. 19 Ex hoc Daretis dicto. 20 Magnæ *auctoritatis* vir, ob majestatem regiam. 21 Pugilem præstantem sed seniorem. 22 Graviter objurgat. 23 Secundum quod. 24 Virescente. 25 In toro. 26 Aggesto ex herbis. 27 Commemoratione pristinæ virtutis Entellum ad certamen adhortatur. 28 Si tam patiens finas præmia hæc abire, & si nunc certamen detrectes inire cum ferociente illo juvene, tantopere se præ omnibus efferente. 29 Pusillanimis. 30 Commisso. 31 Auferri, abduci. 32 Præmia. 33 Heros divinas laudes in pugilatu consecutus. 34 Frustra nominatus & clarus, si nulla ejus in discipulis relicta est peritia. 35 Filius Butæ, modo dicti, & Veneri (aliis, Lycastes) frater Æneæ rex Siciliæ, magister Entelli. 36 Memorata sc. A nominis celebritate & signis veterum victoriarum exhortatio.

criam, & 2 ſpolia illa tuis 3 pendentia tectis?
ib hæc: 5 Non laudis amor, nec gloria 6 ceſſit
:tu; ſed 7 enim gelidus 8 ta-dante ſenecta
s hebet, frigentque 10 effœtæ in corpore vires.
quæ quondam fuerat, quaque 11 improbus iſte
12 fidens, ſi nunc foret 13 illa juventas:
uidem 14 pretio inductus 15 pulchroque juvenco
ſſem: nec dona moror. ſic deinde locutus,
im 17 geminos immani pondere 17 cæſtus
quibus 18 acer 19 Eryx in prælia 20 ſuetus
manum, duroque 22 intendere brachia tergo.
ipuere 24 animi. tantorum ingentia ſeptem
a boum plumbo inſuto ferroque 26 rigebant.
omnes 28 ſtupet ipſe Dares, 29 longeque recuſat:
maſque 30 Anchiſiades & pondus & ipſa
ic 31 vinclorum immenſa volumina 32 verſat.
) ſenior tales referebat pectore voces:
l, ſi quis cæſtus 35 ipſius & Herculis arma

a, a tribus promonto-
t ubi ſunt illa ſpolia,
: mens & honore athle-
qui liminibus ſuis ſpo-
tis antagoniſtis detra-
debant, ut ſe ipſi ce-
& alios item ad vir-
tarent 4 Entellus re-
ſt hæc. 5 Removet a
nem ignaviæ & me-
rtq; detrectationis cau-
ilis ætatis tarditatem.
re meo. 7 Certe. 8
ciente. 9 Id eſt, vi-
it propter ſenectutem.
a ferro ad ſanguinem.
n fœturam enixæ, id
allam vim retinuerunt.
andus Dares, propter
. 12 Confidens. 13
: audacem fortemque
dicat. 14 Non præ-
gloria. 15 Quamtum-
. 16 In certamen.
equalis magnanimi-

nis armaturas manuum. 18 Strenuus. 19 Filius Veneris. A perſonæ dignitate cæſtuum præſtantiam arguit. 20 Aſſuetus, ſolitus erat. 21 Conferre. Simplex pro compoſito. 22 Innectere ſeu ligare brachia cæſtuum loris ſive zonis e tergore boum. 23 Cum ſtupore admirati ſunt pondus cæſtuum. 24 Spectantium. 25 Tergora. 26 Rigida ſtabant. 27 Præcipue. 28 Cum ſtupore miratur hujuſmodi cæſtus Erycis. 29 Et valde negat ſe tam gravibus cæſtibus pugnaturum eſſe. 30 Anchiſæ filius Æneas. 31 Cæſtuum lora, faſcias, quibus brachia & manus vincirentur. 32 Frequenter vertit & jactat. 33 Entellus, ſenex miles. 34 Sc. *dixerat*. 35 Emphatice, a minori ad majus: q. d. Hi cæſtus vobis graves & magni videntur: ſed nihil ad Herculis cæſtus, quibus ille Erycem vicit & occidit.

1 Vidisset, 2 tristemque 3 hoc ipso in litore 4 pugnam?
Hæc 5 germanus Eryx quondam 6 tuus 7 arma gerebat,
Sanguine 8 cernis adhuc fractoque infecta 9 cerebro.
10 His magnum 11 Alcidem contra 12 stetit: his ego
13 suetus;
Dum 14 melior vires sanguis dabat, 15 æmula necdum
Temporibus 16 geminis 17 canebat sparsa senectus.
Sed, si 18 nostra Dares hæc Troius arma recusat,
Idque pio 19 sedet Æneæ, 20 probat 21 auctor Acestes;
22 Æquemus pugnas. 23 Erycis tibi 24 terga remitto:
Solve metus, & tu 25 Trojanos 26 exue cæstus.
Hæc 27 fatus, 28 duplicem ex humeris rejecit 28 amictum,
Et magnos membrorum artus, magna ossa 29 lacertosque
30 Exuit, atque ingens media 31 consistit 32 arena.
Tum 33 satus 34 Anchisa cæstus 35 pater 36 extulit
37 æquos,

1 Tum demum fuisset, quod obstupescceret Dares, reliquique. 2 Cruentam, in qua Eryx occisus est. 3 Quæ hic inter Herculem & Erycem commissa est. 4 Bum ex Hispania ab Hercule actorum unus ex Rhegio Italiæ in Siciliam tranavit: repetebat Hercules: Erycem abnegantem cæstuum pugna interfecit. 5 Ὁμομήτριος, Butæ fil. ex Venere, vel Lycaste potius, nobili scorto, quæ ob formam eximiam *Venus* dicta. 6 Apostrophe ad Æneam, cujus frater erat Eryx. 7 Cæstus. 8 Hæc arma. 9 Erycis ab Hercule occisi. 10 Cæstibus sc. quos recusat Dares. 11 Herculem, ab Alcæo avo, Amphitryonis patre. 12 Eryx. 13 Ego solitus sum his cæstibus pugnare ex tunc. 14 Fortior. Periphrasis est virilis & *robustæ* ætatis, qua nervi & *robur adhuc* vigebant. 15 Ætati *virili invidens*, viresque eius *otrudens*, viribus pristinis inimica, contraria. 16 Ambobus. 17 Canescebat, cana erat. Periphrasis senii. 18 Nostratia, id est, Sicilienſia arma. 19 Placet. Æn. 2 *Et* sedet *hoc animo*. Æn. 4. *Si mihi non animo fixum immotumque* sederet. 20 Et approbat. 21 Hujus certaminis, qui instigavit. 22 Æquales faciamus cæstus, seu instrumenta pugnandi, & paribus armis pugnemus. 23 Quibus Eryx contra Herculem steterat, id est, Erycis cæstibus & jure meos cædo, tu meos, ego meos: æquos induemus. 24 Tergora boum, plumbo & ferro insuto. 25 Quibus vos Trojani assueti estis. 26 Abjice, depone. 27 Locutus Entellus. 28 Abollam, quæ duplex vestis est, ut chlamys. 29 Hypermeter versus. 30 Denudavit. 31 Firmiter stat. 32 Sc. *in* 33 Procreatus. 34 Et Venere. 35 Æneas. 36 In medium tulit. 37 Æquali ponderis.

Et

t 1 paribus 2 palmas 3 amborum 4 innexuit armis,
onstitit 5 in digitos 6 extemplo arrectus uterque,
Brachiaque ad ſuperas 7 interritus extulit auras.
Aoduxere retro longe capita 10 ardua ab ictu;
mmiſcentq; 11 manus manibus, 12 pugnamq; 13 laceſſunt.
, Ille pedum melior 15 motu, fretuſque juventa:
; Hic membris & 17 mole valens; ſed tarda 18 trementi
:nua 19 labant: 20 vaſtos quatit 21 æger 22 anhelitus artus.
ulta 22 viri 23 nequ.dquam inter ſe 24 vulnera jactant,
Multa 26 cavo lateri 27 ingeminant, & pectore vaſto
ant ſonitus, 28 erratque aures & tempora circum
ebra manus: duro crepitant ſub 29 vulnere 30 malæ.
at gravis Entellus, 31 niſuque immotus eodem,
Corpore 33 tela 34 modo atq; oculis 35 vigilantibus 36 exit.
Ille, 38 velut celſam oppugnat qui 39 molibus urbem,
ut 40 montana 41 ſedet circum caſtella 42 ſub armis,
unc hos, nunc illos aditus, omnemq ue 43 pererrat
rte locum; & variis 44 aſſultibus 45 irritus urget.

Conformibus, æqualibus. 2 nus & brachia, quibus annebantur cæſtus. 3 Daretis & telli. 4 Vinxit cæſtibus. 5 *pedum*, quod tanto facilius fortius percutit adverſarium, anto fuerit corporis proceriе ſublimior. 6 Illico. 7 Venit uterque, præluditque. 8 erque non territus. 9 Ambo Erecta & ſublimia. 11 Χεῖρες 12 Futurum 13 Irritant, ovocant lentius: ſicut tauri im ſcendo cornua cornibus. 14 ires laceſſit pugnam. Addit im obiter perſonarum deſcriiones: Daretis ab agilitate & oru corporis, ætateque juveni: ntelli vero, a vaſtitate corpoi robuſti & ſenectæ 15 Agitati in occurſu recurſuque. 16 ntellus laceſſit pugnam. 17 emborum mole præſtans. 18 : *ſenio* 19 Titubant, labanti mnia. 20 Magnos. 21 Motuſſe editus. 22 Viriliter concertantes. 23 Fruſtra: quia neuter proſterni, nec vinci potuit. 24 Ictus. 25 Vulnera, id eſt, multos ictus. Anaphora. 26 Per latus brachiis detectum. 27 Alios poſt alios ictus ingerunt. 28 Vagatur, incerte percutiendo 29 Ictu. 30 Maxillæ. 31 Conatu ſive agitatione membrorum. 32 Corporis declinatione ictus eludit: & ab ictus linea ſe ſubducit, adeoque exit. 33 Ictus cæſtus Daretis, longe venientes, quia gravius lædunt 34 Solummodo. 35 Profpicientibus Curam attentiſſimam in avertendis declinandiſque ictibus innuit. 36 Vitat, declinat, effugit. 37 Dares. 38 Sicut is. 39 Magnis machinis 40 In montibus ſita 41 Circumſidet, obſidet 42 In armis 43 Circumvagatur artificioſe 44 Oppugnationibus. 45 Fruſtratus a primo conatu, operamque ludens Daretis.

1 Ostendit dextram insurgens Entellus, & alte
Extulit: 2 ille ictum venientem 3 a vertice velox
Prævidit, celerique elapsus corpore 4 cessit.
Entellus vires 5 in ventum effudit; & 6 ultro
Ipse gravis, graviterque ad terram 7 pondere vasto
Concidit: ut 8 quondam 9 cava concidit aut 10 E
mantho,
Aut 11 Ida in magna 12 radicitus eruta pinus.
Consurgunt 13 studiis Teucri, & 14 Trinacria pub
15 It clamor 16 cælo, primusque accurrit Aceste
17 Æquævumque ab humo 18 miserans 19 attol
amicum.
At non tardatus casu neque territus 20 heros,
21 Acrior ad pugnam redit, ac 22 vim suscitat ira
Tum pudor 23 incendit vires, & 24 conscia virtus
25 Præcipitemque Daren 26 ardens agit 27 æqu
toto;
Nunc dextra ingeminans ictus, nunc 28 ille finistra

1 Insurgens (ut desuper in-
sultiat) attollit dextram, ictum
graviorem minatus. 2 Dares,
qui Entelli gestus notat. 3 De-
super. 4 Locum dedit dextræ,
ita ut non pertingeretur. 5 Quia
nihil obstaculi invenit. Prover-
biali forma significat Entellum
aberrare a corpore Daretis. 6
A nemine alio impulsus. 7 Cor-
pore valde magno. 8 Aliquan-
do. 9 Vetustate, carie & annis
exesa atque excavata, annosa.
10 Nemoroso Arcadiæ monte,
in quo Hercules aprum prodi-
giosæ magnitudinis, omnia cir-
cumcirca vastantem, interfecit,
qui & inde *Erymanthius aper* di-
ctus fuit. Species pro genere,
ut & in *Ida*. 11 Phrygiæ mon-
te: ut & Cretæ altero cogno-
mine. 12 A radice evulsa. 13
studiosis officiis, favoribus, &
commiseratione Entelli. 14
cilienses juventus. 15 Diffu
tur. 16 Ad cælum usque,
perbolice. 17 Æqualis ævi.
Casum ejus deplorans. 19
que ex æqua pugilatus lege
casu collapsus elevetur; ati
casui, non virtuti, cesserit vi
ria. 20 Vir magnanimus &
roica virtute præditus Entell
21 Quam prius fuerat. 22
bur. Unde Peripatetici iram
titudinis ostem esse dixerunt.
Auget. 24 Quam sibi inesse
rat; sciebat enim se contra
reta stare posse. 25 Præcipi
ter fugiente. 26 Ira excandesc
27 Per totam planitiem, q
juventa superbum fecerat:
qui pedum melior fuerat m
sic cedebat Entello, ut insequ
tis sonis ictus vitare non po
28 Entellus.

ra, nec 2 requies. quam multa grandine 3 nimbi
us crepitant; 4 ſic denſis ictibus 5 heros
utraque manu pulſat verſatque Dareta.
ater Æneas procedere 8 longius 9 iras,
animis Entellum haud 10 paſſus acerbis;
1 11 impoſuit pugnæ, 12 feſſumque Dareta
13 mulcens dictis, ac talia fatur:
juæ tanta 14 animum dementia 15 cepit?
vires 17 alias, converſaque numina ſentis?
deo. dixitque, & prælia 19 voce diremit.
um fidi 21 æquales, genua 22 ægra trahentem,
itemque 24 utroque caput, 25 craſſumque
iorem
ejectantem, mixtoſque in ſanguine dentes,
17 ad naves; galeamque enſemque 28 vocati
it: 29 palmam Entello 30 taurumque relinquunt,
victor, ſuperans animis, tauroque ſuperbus,

1 Entello. 2 In Dare-
in utroque. 3 Nubes
e per tecta crepitum
m grando decidit. 4
Entellus. 6 Crebro. 7
er pugilum in arenam
, injuriam internecina
rus, ſed laude & præ-
mus: munerario licet
rimere, atque alter-
rahere. 8 Ad gravius
Entelli. 10 Eſt. 11
. 12 Curſu & ictibus
3 Mitigans & conſo-
conſolatoriis. 14 Tu-
vaſit? 16 An non ad-
lo ſtare vires pluſquam
ipugnæ fortunam &
itaque tempori, for-
Mulcet Dareta Æneas,
mutatos, converſaque
niquum quaſi pugnæ
nferens, ut l. 2. Æ-
us: *Verum inclementia*
everſit opes. 17 Quam
aut Entelli. 18 *De lo-*
cum numini, quod nunc in En-
tello eſt 19 Sermone ſuo diru-
pit. 20 Dareta. 21 Coævi ejus.
22 Saucia & defatigata. 23 Præ
dolore. 24 In utramque partem,
modo in dextram, modo in ſi-
niſtram, mortuo, ſimilis: κεφαλὴν.
25 Craſſum, concretum. 26 Evo-
mentem. 27 Extra conſpectum
populi. 28 Ab Ænea, ad recl-
pienda ſolatia victo. Neque enim
per verecundiam Daretis victi
ſponte erant poſtulaturi. Macrob.
4. Sat. 1. c. & tamen luculen-
tiore munere auctus eſt victus
quam victor; quippe ſibi virtus
pulcherrima merces, ſibi vel in-
dotatæ pretium. 29 Victoriam,
commune omnium certaminum
præmium, utcumque nulla mentio
ejus prius facta ſit. 30 Al-
luſum ad Rom. morem, immo-
landi bovis poſt certamina. 31
Entellus exultans ſpiritus ferocia,
ex victoria.

1 Nate Dea, vosque hæc, inquit, 2 cognoscite Teuc
Et mihi quæ 3 fuerint juvenili in corpore vires,
4 Et qua servetis 5 revocatum a morte Dareta.
6 Dixit, & 7 adversi contra stetit ora juvenci,
8 Qui 9 donum adstabat pugnæ, 10 auroque reduc
11 Libravit dextra media inter 12 cornua 13 cæstus
14 Arduus, 15 effractoque 16 illisit in ossa cerebro.
Sternitur, 17 exanimisque tremens procumbit 18 humi bo
19 Ille 20 super tales effudit pectore 21 voces:
22 Hanc tibi, Eryx, meliorem 23 animam 24 pro mort
25 Daretis
Persolvo: 26 hic victor cæstus artemque 27 repono.
28 Protinus Æneas 29 celeri certare sagitta
30 Invitat, 31 qui forte velint; & præmia ponit;
32 Ingentique manu malum de nave Seresti
Erigit, & 33 volucrem 34 trajecto in fune columban
35 Quo tendant ferrum, malo suspendit ab alto.

1 O Ænea. 2 Observato senum decreto, quibus res suas gestas prædicare conceditur. Unde Horatius de senibus sic canit: *Difficilis, querulus, laudator temporis acti Se puero, censor, castigatorque minorum.* 3 Amplificatio Majoris a Minori. 4 Cognoscite. quod Dareta occidere potuissem, si voluissem 5 Æneæ beneficio jam cædi subtractum. 6 Entellus. 7 Ex adverso stantis. 8 Juvencus. 9 Præmium victori per appositionem 10 Plumbo oppletos 11 Librando incussit, quasi coilimans, ne ictus falleret, sed certus foret 12 Juvenci 13 Cæstum. Enallage numeri 14 Entellus ingens. 15 Effractis ossibus, illisit cæstum in cerebrum hypallage. 16 Illidendo intrusit cæstum. 17 Mortuus. 18 Super humum. 19 Entellus. 20 Super cæsum Eryci taurum. 21 Verba dedicativa. 22 Tauruth gratiorem Eryci magistro meo Heroi hostiam futuram quam si humanum libarem sanguinem. Allusum simul ad sacrificandi cidaneam, ticubi prior non taret hostia. 23 Bovis. 24 Lo mortis. 25 Quia sufficisti vire ut Dareta occidere potuissem. 2 Ad postem Herculis. 27 Sepon colloco. Gladiatores, nec non art fices alii, si ætate graves, vulner bus invalidi, consilio artem in probantes, victoriis saturi, a alia de causa valedicerent ai suæ, tanquam emeriti & in donati, artis suæ instrumen Deo alicui, ad templi partem suspensa, consecrabant. 28 Si tim, perfecto cæstuali certam 29 Celeriter emittenda. 30 E 31 Contendere. 32 Magna su rum multitudine. 33 Velocer 34 Per foramen, quod erat summitate mali 35 Ad quam columbam dirigant sagittam.

Convenere viri : 2 dejectamque 3 æreа 4 sortem
cepit 5 galea : & primus clamore 6 secundo
Hyrtacidæ ante omnes 8 exit locus Hippocoontis:
Quem 10 modò navali 11 Mnestheus certamine 12 victor
sequitur, viridi Mnestheus evinctus 13 oliva.
tius 14 Eurytion, tuus, o 15 clarissime, frater,
Pandare; 17 qui 18 quondam, jussus 19 confundere 20 fœdus,
medios 21 telum torsisti primus Achivos.
Extremus, 23 galeaque ima 24 subsedit 22 Acestes;
us & 25 ipse manu juvenum tentare 26 laborem.
Tum validis 28 flexos 29 incurvant viribus arcus
Pro se quisque 31 viri, 32 & depromunt tela 33 pharetris.
Primaque per cælum 35 nervo stridente sagitta
Hyrtacidæ juvenis 37 volucres 38 diverberat auras:

Ad sortes faciendas, ut sciquo ordine sagittas emitte. 2 Deorsum in fundum ejactam. 3 Ex ære facta. 4 galorum. 5 Positæ in galea erant, cum nominibus riorum. 6 Subsequenti aut rabili. 7 De genere Hyrta- Exeundo fit. 9 Hippoco. 10 Paulo ante. 11 Sors ocus Mnesthei exiliit e ga- 12 Duorum. 13 Olea, nuvictoriæ signo. 14 Consir. 15 Trojanorum. Nam irtutem pro Deo habitus est. Fuit hic Lycaonis filius, emissa sagitta vulneravit Menum congressum Paridi. 17 jussu Minervæ in certamiMenelai & Paridis, sagitta , fœdera certaminis disturi: Iliad. 4. 18 Aliquando, rimo aggressu Græcorum. Violare. 20 Ictum sc. inter cos & Trojanos. 21 Sagittam. 22 Sors Acestæ regis ultimo exitura. 23 In infima partgaleæ, in quam sortes conjecerant. 24 In fundo inhæsit. Neque enim necesse erat sortem Acestis educi, qui ultimus erat. 25 Quamvis esset senior. 26 Exercitium laboriosum, id est, certamen sagittatorum, quod solis juvenibus relinqui oportet. 27 Postquam sortiti erant loca. 28 Incurvos flectunt. Hypallage, flectendo incurvant: vel *flexos*, id est, flexibiles. 29 Intendunt. 30 Pro virili sua. 31 Ad virtutem & vim, non ad sexum respicit. 32 Eximunt. 33 Thecis suis. 34 Ordine certamen sagittis avem petentium aggreditur. 35 Arcu nervato, id est, nervis munito. 36 Hippocoontis. 37 Velociter cedentes. 38 Frustra emittitur: cum nec funem, nec *malo infixa* hæreret, quam dominabam tangeret,

Et venit, 1 adverſique infigitur arbore mali,
2 Intremuit 3 malus, timuitque 4 exterrita pennis
5 Ales, & ingenti ſonuerunt 6 omnia 7 plauſu.
8 Poſt acer Mneſtheus 9 adducto conſtitit arcu,
10 Alta 11 petens: pariterque oculos telumque 12 tetendit
Aſt ipſam 13 miſerandus 14 avem contingere ferro
Non valuit: nodos & 16 vincula linea rupit,
Queis 17 innexa pedem malo pendebat ab alto.
18 Illa 19 notos atque atra volans in nubila fugit.
Tum 20 rapidus jamdudum arcu 21 contenta parato
Tela tenens, 22 fratrem Eurytion 23 in vota vocavit
Jam 24 vacuo lætam cælo 25 ſpeculatus; & alis
Plaudentem nigra figit ſub nube columbam.
Decidit 26 exanimis, 27 vitamque reliquit in aſtris
28 Ætheriis, 29 fixamque refert delapſa ſagittam.
30 Amiſſa ſolus 31 palma 32 ſuperabat Aceſtes:
Qui tamen 33 aerias telum contendit in auras,
Oſtentans artemque pater, 34 arcumque ſonantem.

1 Oppoſiti, & ex adverſo erecti. 2 Ab effectu violentiam jactus arguit. 3 Arbor, quæ in navi velum ferre ſolet. 4 Terrorem ſignificans concuſſione alarum. 5 Columba. 6 Loca. 7 Clamore populi, putantis, columbam eſſe percuſſam. 8 Poſtea, id eſt, ſecundo loco. 9 Hypotypoſis collimantis ſagittam ſuam in columbam. 10 Locum columbæ. 11 Oculis in telo. 12 Direxit. 13 Miſeratione dignus, quod a propoſita meta aberraret, & victoria careret. 14 Columbam. 15 Teli. 16 Funem, cui alligata erat avis. 17 Habens pedem innexum. 18 Avis diſſoluta. 19 In ventos. 20 Celer. 21 Tenens tela parata in arcu contento, id eſt, intento ad ejaculandum. Hypallage. 22 Pandarum, qui in vivis periſſimus ſagittandi, a Lyciis Heroe colebatur: hujus ita divinam quaſi opem invoc 23 Ad ſuſcipienda vota. 24 aperto & patenti aere. 25 P quam conſpexerat. 26 Mor & ſine anima. 27 Cum ſ ac aſtris aves rite immolat laudat Macrobius Sat. l. 3. c Poetæ ſcientiam & judici qui volucrem in ſtellis anim reliquiſſe dixerit. 28 Altis. In ſe, id eſt, in corpore ſ 30 Quia Eurytion meruerat. Victoria. Signum victoriæ ſignato. Metonym. 32 Superat qui nondum ſagittaverat. C *Deque eo, quod ipſe ſuper aliis gratificare voluit.* 33 blimes. 34 Per artificioſam ex ſionem teli, in quo ſumma gittandi ars conſiſtit.

talis 3 ſubitum 4 objicitur magnoque futuri
6 monſtrum, docuit poſt 7 exitus 8 ingens:
10 terrifici cecinerunt omina vates
lans 11 liquidis in nubibus arſit 12 arundo,
13 viam 14 flammis, tenueſque 15 receſſit
in ventos: 16 cælo 17 ceu ſæpe refixa
it, 18 crinemque volantia ſidera ducunt.
s hæſere animis, ſuperoſque 20 precati
i Teucrique viri: 22 nec 23 maximus omen
Æneas, ſed 25 lætum amplexus Aceſten
26 cumulat magnis, ac talia fatur:
iter: nam te voluit 28 rex magnus 29 Olympi
auſpiciis 31 exſortem ducere 32 honorem.
3 Anchiſæ longævi hoc munus habebis,

ſpectantium. 3 Re-
. 4 Ex occaſione
in vacuas auras,
ſjecti prodigii nar-
5 Prodigio. 6 Por-
ſtum, aliquid futu-
rum. Eſt enim monſtrando dictum, quod
ſit eventurum monſtret: ac omne id,
rerum naturam ſe
ſignificat. 7 Claſ-
quod poſtea ex hac
ſa ſignificari, ſero
agnoverantque va-
atis rei: quando na-
, a Junone miſſam,
: . 9 Sero credita,
ac poſtea eventura.
n incutientes. 11 In
. 12 Sagitta Aceſtis
Materia pro mate-
bant enim ex aran-
riſſimæ ſagittæ fieri
ebatur. 14 Flammeæ
itatæ flammarum: ut
tamque vias: in eadem
nuit. 16 Ex vulgi
ſtellas e cælo ſtellas
opinione de meteoro

ſtellæ cadentis. *Quæ ſi non ceciderit, potuit cecidiſſe videri.* 17 Quemadmodum impreſſiones ſeu exhalationes, quæ a vulgo creduntur eſſe ſidera diſſoluta a firmamento, tranſcurrunt ſæpe per aerem. 18 Caudam incenſam, in formam capillorum. 19 Suſpenſi erant. 20 Sunt. 21 Siculi. 22 Nec pro diro omine abhorruit, ſed lætum interpretabatur. 23 Maximi animi. 24 Imo ſuſcepit. 25 Quia putavit boni exitus indicium eſſe. 26 Auget eum, largiterque donat. 27 Ultro quaſi rum capæ. Contra vatum prædictiones fingit omen ad Aceſten pertinere, & illud ſuo arbitrio interpretatur. 28 Jupiter. 29 Cæli. 30 Portentis & ſignis bonis, ſuadentibus aliquid fieri ſe. prodigio ardentis ſagittæ. 31 Præmium, extra ſortis & pacti ordinem, ampliſſimum: qui & pretium ponit a prioribus dominis & artificio. vel *exſortem*, id eſt, te exſortem, id eſt, qui privatus es ſorte. *Conſors* vero eſt ejuſdem ſortis. 32 Quod ſuis ipſius, &c. 33 Laus pocoli, a perſonæ qualitate.

1 Cratera impressum signis: 2 quem Thracius olim
Anchisæ genitori in magno munere 3 Cissens
4 Ferre sui dederat 5 monumentum & pignus amoris
Sic fatus 6 cingit 7 viridanti tempora 8 lauro:
Et 9 primum ante omnes victorem 10 appellat Acesten
Nec bonus Eurytion 11 prælato invidit honori;
Quamvis 12 solus avem 13 cælo dejecit ab alto.
14 Proximus ingreditur 15 donis, qui 16 vincula rupit
17 Extremus, 18 volucri qui 19 fixit 20 arundine malum
21 At pater Æneas, nondum 22 certamine 23 missi,
24 Custodem ad sese comitemque 25 impubis Iuli
27 Epytidem vocat, & fidam sic fatur ad aurem:
28 Vade age, & Ascanio, si jam puerile paratum
29 Agmen habet secum, 30 cursusque instruxit equorum
31 Ducat 32 avo 33 turmas, & sese ostendat in armis
34 Dic, ait. ipse omnem 35 longo 36 decedere circo

1 Poculum, cui imagines insculptæ sunt. 2 Cratera. 3 Pater Hecubæ, rex Thraciæ. 4 Asportare. 5 In memoriam sui, quod Anchisen illius admoneret. 6 Quoniam victorem in hoc certamine Acestem declaraturus est. 7 Viridi, perpetuo virenti; quod illi arbori nunquam decidant folia. 8 Alludit ad Pythia, in quibus victor corona laurea coronabatur. 9 Primo. 10 Præconis voce pronuntiat, declarat. 11 Prælato Acesti honorem. 12 Et sic primum illi præmium deberetur. 13 Aere 14 Proxime Eurytioni, donis insignis & gloriabundus incedit Mnestheus. 15 Ad dona. 16 Funem diverberavit. 17 Ingreditur donis. 18 Hippocoon Hyrtacides. 19 Confixit. 20 Sagitta arundinea. Metonymia. 21 Transitio ad puerorum ludum. 22 Cœtu certare volentium. 23 Dimisso. Simplex pro composito. 24 Pædagogum, rectorem. 25 Adhuc impu[bem] Innuit, ad pubertatem usque tutela & imperio pædagogo[rum] pueros olim fuisse: deinde juris fieri solitos. 26 Ascanium filii Æneæ. 27 Epyti filium Periphantem. Patronymica. Ito. Mandat Epytidi, [ut] jussu Ascanius puerorum [agmen] instructum in circum. [Ut] producat. 29 Multitudinem [equi]tum: ab *agendo* dictum, [quod] perinde ut labentis aquæ [cursus] agatur. 30 Et instruxit [eos] ad cursum. 31 Sc. *eos*. [Ut] honorem avi sui paterni [Anchisæ], in ipsius sc. parentis ludisque funebribus. 33 Je[ni] turmatim equitantes, ad [ludos] ludia belli. *Turma* equitum [est] prie est, & 32. equites [com]plectitur: cui qui præerat, *[de]curio* dicebatur. 34 Al. *dic*. [Ait] sc. Æneas. 35 Ita ut longo futurus circus ad equitatu[m] futuram. 36 Al. *discedere*.

ſum populum, & campos jubet eſſe 2 patentes;
:dunt 4 pueri, pariterque 5 ante ora p.rentum
natis 7 lucent in equis: quos omnis euntes
:riæ mirata 8 fremit Trojæque juventus
nibus in morem tonſa 10 coma preſſa corona.
rnea bina ferunt præfixa haſtilia ferro:
113 leves humero pharetras. 14 it 15 pectore ſummo
:xilis 17 obtorti 18 per collum 16 circulus auri.
es equitum numero 20 turmæ, ternique 21 v.gantur
ctores: pueri 23 biſſeni 24 quemque ſecuti
mine partito fulgent, patriuſque 26 magiſtris.
128 acies juvenum, ducit quam parvus 29 ovantem
en 30 avi referens) Priamus; tua 31 clara, 32 Polite,
ies, 33 auctura Italos: 34 quem 35 Thracius albis
equus 36 bicolor maculis; 37 veſtigia primi
38 pedis, frontemque oſtentans 39 arduus albam.

circum. 2 Equitationi, rum curſui. 3 Ornate campum. 4 Quos Aſcatruxerat. 5 In conſpe. Jt eos frænis coerceant ſplendeſcentibus. 8 Ape favore proſequitur pueequis procedentes in cr. Omnibus in morem unum em comam premebat galm cinxit tonſa corona: ;avit criſta in ſpeciem tonſæ. Namque in ſeq. *s galeam ante pedes pronem. Qua lude indutus dacra ciebat* 10 sc. *erat* 11 . ugno Juriſſimo, fact. *bello Cornus.* Georg 2 *ferunt*. 13 Lævigatas. 14 t. 15 Pectoris & colli . 16 Flexibilis, id eſt, aureus. 17 Ex auro ob. 8 Quia circuit collum, ndit in pectus 19 Allulunt ad tres centurias a inſtitutas, Rhamnenſi. Romulo, *Tatienſium*, a T Titio, Sabinorum rege; Lucerum a Lucumone. 20 sc. *erant*. Turma proprie eſt 32. equitum, ut paulo ante diximus. 21 Circum turmis, nunc hos, nunc illos inſtruendo. 22 Decurriones. 23 Duodecim. 24 Ductorum. 25 Ita ut diſcretio ſit inter agmina & turmas. 26 Cum reſpectu ad *magiſtros equitum Rom.* 27 Agmerum a ducibus, qui præeant, diviſio. 28 sc. *erat*. 29 Lætam & quaſi triumphantem. 30 Avi ſui paterni. 31 Incyti. 32 Apoſtrophe ad Politem. Priami filium: quem Poeta Æn. 1 oſtendit in pœrile conſpectu a Pyrrho fuiſſe interfectum. 33 Quia Politorium ab eo conditum eſt, ac de patris Politis nomine ſic appellatum. 34 Priamum juniorem. 35 De Turni equo in 9. *maculis quem Thracius albis Portat equus.* 36 Duorum colorum. 37 sc. *erant*. id eſt, habuit anteriores pedes albos. 38 Equi. 39 Erecta cervice.

1 Altor Atys, 2 genus 3 unde Atii 4 duxere Latii
Parvus Atys, pueroque puer dilectus Iulo.
5 Extremus, formaque ante omnes pulcher Julus
6 Sidonio eſt invectus equo: quem 7 candida Dido
Eſſe ſui dederat monumentum & pignus amoris.
8 Cetera Trinacriis 9 pubes ſeniorum Aceſtæ
Fertur equis.
Excipiunt 10 plauſu 11 pavidos, gaudentque 12 tueri
Dardanidæ; 13 veterumque agnoſcunt 14 ora 13 parentum
15 Poſtquam 16 omnem læti 17 conſeſſum oculoſque
ſuorum
19 Luſtravere in equis; ſignum clamore 20 paratæ
Epytides 21 longe dedit, 22 inſonuitque flagello
23 Olli diſcurrere pares, atque agmina 24 terni
25 Diductis ſolvere choris, rurſuſque 26 vocati
Convertere 27 vias, 28 infeſtaque tela tulere.
Inde alios 29 ineunt curſus alioſque recurſus
30 Adverſis ſpatiis 31 alternoſque orbibus orbes

1 Secundus ductor erat. 2 Hoc in gratiam Auguſti, & familiæ maternæ Atiæ, e quo erat Atia Auguſti mater. 3 A quo Atii. 4 Denominavere. 5 Ordine. 6 Si-done nato, quem Dido ſecum ex Tyro & Sidone adduxerat. 7 Pulchra. 8 Ceteri pueri vehebantur Sicu-lis equis: ex equili ſeniores Ace-ſtæ. 9 Juventus. Metonymia: nam ſignum pro re ſignificata ponitur. 10 Cum plauſu. 11 Hinc laude obequitantes: ut de equitibus Æn. 4. *Dum trepidam ala*. Et de apibus. 4. Georg *Dum trepida inter ſe cœunt pugnisque cruentæ*. Alii exponunt, gloriæ cupidi atque ſolicitos, aut per ætatem meticuloſos. 12 Immentes, inſpicientes eos. Simplex pro compoſito. 13 Avorum, priſcorum Trojanorum, quos ore referunt. 14 *Effigies*, vultus. Synecdoche. 15 Docet quomodo pueri equita-tum exercuerint. 16 Omnes cumſidentes. 17 Pueri, ſtructi, hilares ſpe victoriæ, propter exercitationem. jorum. 19 Circumierunt excurſum. 21 Procul. tum dedit. 23 Tunc dam, in diverſas partes ſas ſuos fecerunt, pares atque diſtantia. 24 Duc Segregaverunt agmina bus, in formam chori poſitis, in diverſa ductis, paratum in aciem collocc Signo ſive ictu flagelli, virgæ in morem flagelli tis. 27 Excurſus ſuos, exierant, ſedentes. 28 lia ſua tanquam vim obſtantibus. 29 Incepant Ex adverſo ſumptis, ita invicem obviarent. 31 plicant circuitus ſuos alter factos orbibus ternis.

In

liunt, 1 pugnæque cient 2 simulacra sub armis it
nunc terga 4 fugæ nudant; nunc spicula vertun
ensi: 6 facta pariter nunc 6 pace feruntur.
iondam 7 Creta fertur 8 Labyrinthus in 9 alta
ibus 10 textum 11 cæcis iter, ancipitemque
lle viis habuisse 13 dolum, 14 qua 15 signa sequendi
:et 16 indeprensus & irremeabilis error.
laud aliu Teucrûm nati 18 vestigia cursu
npediunt, 20 texuntque fugas & prælia 21 ludo,
elphinum similes: qui per maria humida 23 nando
arpathium 25 Libycumque 26 secant, luduntque
per undas.
nc morem cursus, atque hæc 28 certamina primus
ius, Longam muris cum cingeret Albam,
ettulit, & 30 priscos docuit 31 celebrare Latinos.
uo puer ipse modo, secum quo Troia pubes,
si 33 docuere 34 suos: 35 hinc maxima porro

erat gerendæ. 2 Prælium
t, ac specimen belli præ-
Sic infra: *Ascanius galea-
que pedes projecit inanem,
ndo indomiti belli* simulacra
. 3 Aliquando. 4 Ad fu-
vel tanquam fugerent, nu-
præbent. 5 Tanquam ve-
im inferre. 6 Ac si pacem
it. 7 In Creta insula. The-
devicto Minotauro redux,
it saltationem ad speciem
inthi erroribus flexuosi:
enim Labyrinthus fabula
id etiam nunc extat & in
visitur. 8 Domus a Dæ-
rtis circuitibus, ut exi-
veniri non posset, ædifi-
9 Sublimi. 10 Contextum.
xtricabilibus, & inter quos
inveniri nequeat. 12 Pro-
mittas vias. Numerus cer-
o incerto. 13 Errorem, vel
es & anfractus, qui in er-
inducunt. 14 *Qua* pro *aut*
t. 15 *Falsa signa sequen-*
di exitum daret. 16 Difficulter comprehensibilis. 17 Eodem modo Applicatio similitudinis. 18 Mutua se. 19 Implicant. 20 Et implicant vestigia fugientium similia. 21 Ludendo, id est, faciunt præludia & simulacra ludorum. 22 Delphinorum. Delphini enim mille gyros faciunt nando. 23 Natando. 24 Sc. *mare*: quod a Carpatho, insula inter Ægyptum & Rhodum sita, nomen habet. 25 Mare Africum. 26 Dividunt. 27 Excurrendi equis. 28 Simulacra certaminum. 29 Renovavit. 30 Veteres, qui ea loca tenuerant, ubi Alba postea fuit condita, multo ante Romam conditam. 31 Hunc morem. 32 Eo modo, quo ipse Ascanius. & pubes Trojana edocti sunt. 33 Hunc morem. 34 Liberos. incolas. 35 Ex Alba, vel ab Albanis acceperunt longe post Romani.

Accepit Roma, & 1 patrium ſervavit honorem:
2 Trojaque nunc, pueri Trojanum dicitur agmen:
3 Hac celebrata 3 tenus 4 ſancto 5 certamina 6 p
7 Hic primum Fortuna 8 fidem 9 mutata 10 nov
Dum variis 11 tumulo 12 referunt 13 ſolemnia lu
14 Irim de cælo miſit 15 Saturnia Juno
16 Iliacam ad claſſem, 17 ventoſque 18 aſpirat eu
Multa movens, 19 nec dum antiquum ſaturata
dolorem.
21 Illa 22 viam celerans per 23 mille coloribus arcu
24 Nulli viſa, 25 cito 26 decurrit tramite virgo.
27 Conſpicit ingentem 28 concurſum, & litora 29 plen
30 Deſertoſque videt portus, 31 claſſemque relictam
At 32 procul in 33 ſola 34 ſecretæ Troades 35 a
36 Amiſſum Anchiſem flebant, cunctæque profun

1 A progenitoribus inſtitutum. 2 Et dicitur nunc nomine Trojæ; & pueri ſic ludentes, Trojanum agmen dicitur (per Zeugma cum propiori genere convenit) quia talis ludus a Trojanis inſtitutus eſt & denominatus. 3 Hactenus, hucuſque. Tmeſis. Epilogus certaminum anniverſariorum ad Anchiſæ tumulum. 4 In Deos relato. 5 Sc. *ſunt*. 6 Anchiſæ. 7 In celebratione hujus ludi. 8 Fidelitatem, quam Trojanis toties afflictis ſervare decuit. 9 A gaudio in triſte infortunium. Sequitur enim Paliuri mors. 10 Mutavit. 11 Ad tumulum Anchiſæ. 12 Trojani. 13 Anniverſaria ſacra. 14 Nunciam Junonis & Jovis, l. 4. & 9. quod pluviam præſagiat, quæ in aere gignitur, cui præſidet Juno. 15 Saturni filia, Trojanis inimica. 16 Trojanam. 17 Ut celerius deſcendat. 18 Affat deſcendenti. 19 Nondum ſaturata pœnis, quas dolor ejus jam ſumpſerat. 20 Dolore, quo injuria Trojanorum ſibi illata ceperat. 21 Ut arcus via fit vehiculum, Iris numen deſcendit. 22 Celeriter per abiens. 23 Habentem mille res. 24 Non viſa ab ullo, ſine Dea introducatur, qua ſpecie talibus conſpicua non ſuit; quod per celeritatem a nu viſa fuerit. 25 Celeriter curſo. 26 Deorſum curr Poſtquam deſcenderat. 2 janorum ac Siculorum ad lum Anchiſæ, qui hand a litore aberat. 29 Ci cit. 30 A nantis, & Trojanis, qui ſimul omne licta claſſe, ad ludos ſole Anchiſæ confluxerant. 31 32 A viris. 33 Deſerta a ludos ſolemnes alibi celeb bus. Ter. *Venit meditatus alib e ſolo loco*. 34 Separatæ. tore, *ἀκτῆ*. *In* acta *cum oculis jacebat obvius*. Cic. 36 Per mortem.

ontum aſpectabant flentes. Heu tot vada 2 feſſis
tantum ſupereſſe maris! 3 vox omnibus una.
Urbem orant: 5 tædet 6 pelagi perferre laborem,
7 inter medias ſeſe, 8 haud ignara nocendi,
cit, & faciemque deæ veſtemque 9 reponit.
t Beroe, 11 Tmarii conjux 12 longæva Doryclî;
mus, & 13 quondam 14 nomen, 15 natique futuri:
6 ſic 17 Dardanidûm mediam ſe 18 matribus infert:
) miſeræ, quas non 20 manus, 21 inquit, Achaica 22 bello
erit ad lethum 23 patriæ ſub mœnibus! O 24 gens
s, cui te 25 exitio fortuna reſervat?
prima poſt Trojæ excidium jam vertitur æſtas,
27 freta, cum terras omnes, tot 28 inhoſpita ſaxa
leraque emenſæ 30 ferimur: dum per 31 mare magnum
m ſequimur 32 fugientem, & volvimur 33 undis.

are. Species pro genere. nga navigatione. 3 Omnes pariter conquerebantur, in ſc. ſe terra marique jam nec quemquam habere poſſe, qua manerent. 5 Eas. 6 gationis per pelagus. 7 In am illiram. 8 Iris fraudum ſima. 9 Deponit, ut ſc. faciem & veſtimum accio Apparet. 11 *Tmarii*, ro, monte Epiri, ubi benicepti ab Heleno Troes: diuſque eſt hic contracta onia, quam in Thracia, lizore avaro feſtini ſe exunt. 12 Grandæva, annoAliquando. 14 Familiæ. neri, ab eo denominati. Ita Beroe, id eſt, ſumma tabiuque *Beroes*. 17 Darnum. 18 Inter matres. 19 natoria Iridis. ſub Beroes ia oratio, ad inducendum ulieres Trojanas, ut naves liant. 20 Græcorum exerad Trojam *oppugnandam* miſſus. 21 Iris. 22 Per bellum. 23 Trojæ. Pathos a loco. 24 Non exclamantis, ſed dolentis eſt. 25 Morti. 26 In primo lib. dictum: *Nam te jam ſeptima portat Omnibus errantem terris & fluctibus æſtas*. Atque hic jam poſt tantum temporis intervallum *Septima vertitur æſtas*. *Portat* ergo, æſtatem incipientem ſignat, *vertitur*, finitam vel deſinentem. 27 Omnia ſc. 28 Nullum præbentia hoſpitium. 29 Quibus terræ peragratæ ſubjacent. 30 Trahimur adhuc. 31 Mediterraneum inter Africam & Europam medium, non Oceanum, quod mare magnum proprie. 32 Nolentem inveniri, vel viſam retrocedere nobis poſt tot annos exactos tot maria emenſis. *Jam tandem Italia fugientis prendimus oras*. lib 6. quia adhuc ſemel in Sicilia fuerant, & viciniores Italiæ, quam nunc ſint. 33 Per undas & tempeſtates maris.

Hic 1 Erycis fines fraterni, atque 2 hoſpes 3 Aceſ
Quid prohibet 4 muros jacere, & dare civibus urbes
O. 5 patria, & rapti 6 nequidquam ex 7 hoſte Penat
Nullane jam Trojæ dicentur mœnia? nuſquam
8 Hectoreos amnes 9 Xanthum & Simoenta videbo
Quin agite, & mecum 10 infauſtas exurite 11 pupp
Nam mihi Caſſandræ per ſomnum vatis imago
Ardentes dare viſa faces. Hic quærite 12 Trojam,
Hic 13 domus eſt, inquit, vobis. 14 jam tempe
agi res:
Nec tantis 16 mora 17 prodigiis. en quatuor 18
Neptuno. 19 deus ipſe 20 faces 21 animumque m
Hæc 22 memorans, prima 23 infenſum vi corripit
Sublataque procul dextra 24 connixa coruſcat,
Et 25 jacit. 26 arrectæ mentes, ſtupefactaque 27
28 Iliadum. 29 hic una e multis, quæ maxima
30 Pyrgo, 31 tot Priami natorum regia nutrix:
Non Beroe vobis, non hæc 32 Rhœteia, matres,
Eſt Dorycli conjux. divini ſigna decoris,

1 Erycis montis limites, a fratre ducis noſtri Æneæ *Eryce* denominati. 2 Qui nos libenter hoſpitio excipit. 3 Eſt hic. Ab opportuno ſuadet in Sicilia manendum eſſe. 4 Fundamenta murorum. 5 Troja. 6 Siquidem aulla nobis veſtra ope reperta ſedes, neque adeo vobis ipſis. 7 Græco. 8 Trojanos, ad quos Hector Trojanus tam viriliter pugnavit. 9 Qui Trojam perfluebant, & quorum ſimulacra Helenus in Epiro fecerat. 10 Infortunium nobis afferentes. 11 Naves. Syncdoche. 12 Quam in Italia quæſituræ eſtis. 13 Perpetua manſio. 14 Cum Trojani omnes & Siculi ad ludorum ſpectacula abierint. 15 Agendi res dictas, id eſt, nunc exurendæ *ſunt naves*. 16 Sit. 17 Non eſt *auctandum* obſequi his viſis, & Caſſandræ monitis. 18 Ex & paratæ ſunt, quæ a Cl victore & ceteris poſitæ to; ſive illæ, in quibus fiebant anniverſaria Anch igne nondum extincto. 19 piunus, navigantium Deus: jus hæ aræ. 20 Ad incende naves: quia in aris ejus r erat ignis a ſacrificantibus. Rei perpetrandæ: cum ejus eſſe videatur & adjut Iris in forma Beroes. 23 offenſurum naves. 24 Con injicere ignem reſplendet. 25 jicit ignem. 26 Arrectæ ſunt miratione. 27 Earum. 28 janarum. 29 Tunc. 30 in 31 Quin magina ſc. *Quinque ta illi thalami, ſpes tanta tum*, Æn. 2. 32 Trojana *Rhœtee*, promontorio Troje

lentesque notate oculos; 2 qui 3 spiritus illi,
; vultus, vocisve sonus, vel 5 gressus 6 eunti.
gomet 7 dudum 8 Beroen 9 digressa reliqui
n, 10 indignantem, 11 tali quod sola careret
re, nec 12 meritos Anchisæ inferret honores.
13 effata.
tres, 14 primo 15 ancipites, oculisque 16 malignis
gnæ 17 spectare 18 rates, 19 miserum inter 20
amorem
sentis terræ, fatisque vocantia 22 regna:
23 dea se paribus per cælum sustulit alis,
temque fuga secuit sub nubibus 24 arcum.
25 vero attonitæ 26 monstris, 27 actæque 28 furore
nclamant, rapiuntque focis 30 penetralibus ignem:
poliant aras, 31 frondem ac virgulta faciesque
jiciunt. 33 furit 34 immissis Vulcanus 35 habenis

denter resplendentes. 2
3 Vivida virtus animi,
, & animosum pectus sit
Namque haud tibi vultus
's: nec vox hominem sonat.
certo. 1. Æn. 5 *Et vera*
patuit Dea. 6 Incedenti.
o ante. 8 Quam hæc re-
at. 9 Digredienti ab ea.
tum, indigne ferentem.
d per valetudinem non
ntereisse huic anniversario
12 Dum viveret. 13
tmus elocuta est. 14 In
o, ante cognitum numen.
im, quid facerent, sed
fusas. Nam, (ut Ter.
sc. 5. ait) *Dum in dubiis animus, paulo momento huc*
pellitur. 16 Malevolis.
stabant. Enallage modi.
es, quas incendere jussc-
1. 19 Magnum, vel quo
antur in dies miseriores.
n amor præsentis terræ
it: contra *Italiæ terræque ex-*
pectatio dissuadebat incendii fa-
ves. 21 Siciliæ scil. in qua An-
chisen superiori anno sepelierant.
22 Italica sc ex Deorum vo-
luntate sibi promissa. 23 Iris,
quæ paulo ante Beroes formam
& habitum assumpserat. 24 Cæ-
lestem sc. qui Iridis significator
est. 25 Maxime matronæ per-
culsæ sunt. 26 Miraculis ac pro-
digiis Deæ visæ. 27 Impulsæ
28 Ab Iride, Junonis nuncia-
immisso. Infra, *Exsuscitaque pectora Junonis ope.* 29 Castrense ver-
bum, quasi ad arma cum hostc
conferenda, aut oppugnandam
urbem, aut castra movenda. 30
Sacris, puris, a profano usu se-
motis, ab aris sc. quæ plerum-
que in partibus ædium penitio-
ribus. 31 Arborum. 32 In na-
ves. 33 Licenter grassatur, am-
pliter diffunditur ignis. 34 Ignis,
ut libere vagetur. 35 Metapho-
ra a retinaculis, quibus equi re-
guntur.

1 Tranſtra per & 2 remos, 3 & pictas abiete puppi
Nuntius Anchiſæ ad tumulum 4 cuneoſque theatri
5 Incenſus perfert naves Eumelus: & 6 ipſi
Reſpiciunt 7 atram in 8 nimbo volitare favillam.
9 Primus & Aſcanius, curſus ut lætus equeſtres
Ducebat; ſic 10 acer 11 equo 12 turbata petivit
12 Caſtra: nec 13 exanimes poſſunt 14 retinere 15 magi
16 Quis furor iſte 17 novus? 18 quo nunc, 19 q
tenditis, inquit,
Heu miſeræ cives? non 20 hoſtem, 21 inimicaque
caſtra
21 Argivûm, 23 veſtras ſpes uritis. en ego 24 ve
Aſcanius: 25 galeam ante 26 pedes 27 projecit 28 inan
Qua 29 ludo indutus 30 belli ſimulacra ciebat.
31 Accelerat ſimul 32 Æneas, ſimul 33 agmina Teucr
At 34 illæ diverſa metu per litora paſſim

1 Per loca in navibus, per quæ tranſitur, & in quibus ſedent remiges. 2 In tranſtris repoſitos. 3 Et per naves abiegnas ſeu ex abiete factas. ſimulacris figuriſque animantium, aut Deorum Tutelarium, ornatas. 14 Ordines ſedilium in theatris ad formam cunei per gradus aſcendentium ab imo acuto in latum. *Cuneus* proprie eſt multitudo peditum, quæ cum acie conjuncta, principio fronte anguſtior, deinde paulatim procedit latior, atque hoſtium ordines perrumpit. 5 Eſſe. 6 Ludo intenti. 7 Piceam flammam ignis. 8 In forma nubis atræ. 9 Primus accurrit Aſcanius, quod commodum ejus interciperetur. Navibus enim exuſtis in fatalem terram ſibi debitam navigare non poterat. 10 Strenue. 11 In equo. 12 Incenſam *claſſem*: ut l. 3. *Nos* caſtra *impoſuimus*. Vel *turbata*, id eſt, ipſe *turbatus*. 13 Solliciti ſuper Aſcanii ſalute: putantes naves ab ſtibus aut piratis incenſas. Aſcanium. 15 Cuſtodes, p gogi. 16 Qualis. 17 Magna inſolitus, quod ſc. naves ve ipſæ incendatis. 18 Sc *tend* 19 Quid habetis intentionis Sc. *repellitis*. 21 Inimico Argivorum. 22 Sc. *uritis*. Naves, in quibus ſpes veſtr ſita eſt, ſc. perveniendi a gna & ſedes quietas. 24 hoſtis. 25 Ut agnoſci ab poſſet. 26 Mulierum. 27 P abjecit: id quod indignant 28 Quia capiti detractam Ad ludum, aut dum luderet Imaginarias & umbratiles gnas, id eſt, pugnas contri bras. Supra hoc libro, *pug* cient ſimulacra *ſub armis* Tum celeriter accurrit. 31 pedes erat. 33 Sc. *accelera* Matronæ, quæ naves ine rant.

Di

uginnt; ſilvaſque, & ſicubi concava 1 furtim
ıxa petunt. 3 piget incepti, 4 luciſque, 5 ſuoſque
ſutatæ agnoſcunt, 7 excuſſaque pectore Juno eſt.
non idcirco flammæ atque incendia vires
ıdomitas 9 poſuere: 10 udo ſub robore vivit
›pa 11 vomens 12 tardum fumum, lentuſque 13 carinas
Eſt vapor, & toto deſcendit 15 corpore 16 peſtis:
: vires heroum infuſaque 17 flumina 18 proſunt.
m pius Æneas 19 humeris abſcindere veſtem,
Auxilioque vocare Deos, & 21 tendere 22 palmas:
pitet omnipotens, ſi nondum 23 exoſus 24 ad unum
›janos, ſi 25 quid pietas antiqua labores
picit humanos; da flammam evadere claſſi
ıc, Pater, & 26 tenues Teucrûm res eripe 27 letho.
Vel tu, quod 29 ſupereſt, 30 infeſto fulmine 31 morti,
nereor, 32 demitte, 33 tuaque hic obrue dextra.
hæc 34 ediderat, cum effuſis imbribus 35 atra
mpeſtas 36 ſine more furit, tonitruque tremiſcunt

:lanculum. 2 Sc. *eram*. 3 4 Vitæ. 5 Cives populares. furore, & ad mentem ſa- em reverſæ. 7 Excuſſus eſt ore earum furor ille a Ju- e immiſſus. 8 Difficulter do- iles. 9 Depoſuerunt. 10 Stup- ›icata, qua tabularum rimæ ıatur, incenſa eſt ſub ligno ium extrinſecus aquis vicino. imittens. 12 Denſum & tar- ſcendentem, non cito emi- em, utpote ex materia uda. Ventres navium. 14 Edit, imit ignis. 15 Navium. 16 ndium, vis incendii. 17 e impenſe infuſæ, *vel*, aquæ ales, cum marina non tam iguat, quam accendatur, pro- pinguedinem. 18 Quia non ınt extinguere incendium. c. *ſuis*. Pro more uſitato, uctu & dolore, ut pate- humeri & pectora *ad plan-* ı. *Patet peſtus, jam nuda* *vocat pectora dextra*. Seneca Troad. 1. Chorus, quem morem teſtantur & Sacræ literæ. 20 In auxilium. 21 Extendere ad Deos. Simplex pro compoſito. 22 Manus complicatas. 23 Sc. *es*, id eſt, odiſti. 24 Omnino. 25 Si pia numina reſpiciunt pietatem humanam. 26 Modicas, acciſas bello, incendio urbis, captivitate & naufragio. 27 Deletioni, internecioni. 28 *Summo Deûm, licuit peritura viribus ignis, Igne perire tuo, clademque auctore levare*. Ovid. 2. Met. 29 Quod reliquum eſt Trojanorum. 30 Vim inferente. 31 Morte. 32 Ut ſupra l. 2. *Demiſere oculi, nunc caſſum lumine lugent*. 33 Id eſt, extingue nos penitus, ſi nihil nobis ſalvum eſſe permittis. 34 Æneas elocutus erat. 35 Ex denſa nube producta. 36 Sine modo, præter ſolitum morem præcipitatur.

1 At-

1 Ardua terrarum, & campi: 2 ruit æthere toto
Turbidus imber aqua, 3 denſiſque nigerrimus auſtris
Implenturque 4 ſuper puppes, ſemuſta madeſcunt
5 Robora. 6 reſtinctus donec vapor omnis, & omnes,
7 Quatuor amiſſis, 8 ſervatæ 9 a peſte carinæ.
At pater Æneas, 10 caſu 11 concuſſus acerbo,
12 Nunc huc ingentes nunc illuc pectore curas
13 Mutabat 14 verſans, Siculiſne 15 reſideret arvis
16 Oblitus fatorum; 17 Italaſne capeſſeret oras.
18 Tum 19 ſenior 20 Nautes, 21 unum 22 Tritonia 23 Pallas
Quem 24 docuit, multaque 25 inſignem reddidit 26 arte,
Hæc reſponſa dabat, 27 vel quæ 28 portenderet 29 ira
Magna deûm, vel quæ fatorum poſceret ordo,
30 Atque his Æneam 31 ſolatus vocibus 32 infit:
Nate Dea, quo fata trahunt retrahuntque, ſequamur;
Quicquid 33 erit: ſuperanda omnis fortuna 34 ferendo eſt.
Eſt tibi 35 Dardanius divinæ ſtirpis Aceſtes:
Hunc cape 36 conſiliis ſocium, & conjunge 37 volentem:

1 Montes. 2 Præceps decidit 3 Immiſtis. 4 Uſque ad ſuperfluitatem. 5 Naves. 6 Erat. 7 Quatuor tantum per incendium abſumptis. 8 Erant. 9 Ab incendio. 10 Amiſſarum navium damno, & quod poſt longam jactationem, amiſſis navibus, Italia arceri videretur. 11 Perculſus, demirbatus. Infra: *Multa gemens, caſuque animum* concuſſus *amici*. 12 Aliquando in hanc ſententiam, aliquando in illam. Sic I. 4. *Atque animum nunc huc celerem, nunc dividit illuc*. 13 Verſabat. 14 Agitans ſecum, dubius. 15 Sedem caperet. 16 Similis oblitis & immemoris oraculorum ac promiſſorum, quæ voluntatem Deorum indicaverant. 17 Italiam. 18 Cum ſic dubius eſſet. 19 Provectioris ætatis. 20 Vir *Trojanus*: cujus opera Palladium *recuperatum* a Diomede ajunt. 21 *Præcipue*. 22 A Tritone palude denominata. Vide ſupra. 23 Dea ſapientiæ. 24 Inſtituit. 25 Eminentem effecit. 26 Prudentia & divinatione, adeo ut quaſi ex oraculo reſponſa daret. *Illo Deo plenus, tacita quæ mente gerebat, Effudit dignas adyti e pectore voces*. Lucan. 9 27 Decens etiam ea, quæ, &c. 28 Futuro intenderet, denuntiaret. 29 Ut claſſis incendium ortum ſit a Junonis ira in Trojanos, quæ ſemper Trojanis infeſta fuit, ut ſc. in fatalem terram veherentur. 30 Nautes. 31 Conſolaturus. Enallage temporis. 32 Incipit. 33 Obvenerit. 34 Patiendo. 35 Trojanus, Criniſo fl. & Egeſta, Trojani Hippotæ filia: *divinæ originis*, a fluvio ortus; vel cum reſpectu ad Dardanum Trojæ auctorem, qui Jovis ex Electra filius. 36 In conſiliis tuis. 37 Voluntarium & benevolum.

trade, 2 amiſſis 3 ſuperant qui navibus, & quos
m 4 magni incepti: rerumque tuarum eſt
voſque ſenes, ac feſſas 5 æquore matres,
quid tecum 6 invalidum 7 metuenſque pericli eſt,
& his habeant 8 terris, ſine, 9 mœnia feſſi:
appellabunt 10 permiſſo nomine 11 Aceſtam.
12 incenſus dictis ſenioris amici,
ero in curas animum 13 deducitur omnes:
14 atra polum 15 bigis ſubvecta 16 tenebat:
hunc 17 cælo 18 facies delapſa parentis
s, ſubito tales effundere voces:
nihi vita 19 quondam, dum vita 20 manebat,
nagis; nate 21 Iliacis exercite fatis;
erio Jovis huc venio: 23 qui claſſibus ignem
, & cælo tandem miſeratus ab alto eſt.
s pare, quæ nunc 24 pulcherrima Nautes
itor: lectos juvenes fortiſſima corda
in Italiam. 25 gens dura atque 26 aſpera cultu
ielanda tibi Latio eſt. 28 Ditis tamen 29 ante
mas accede domos, & 31 Averna per alta
peſſus pete, nate, meos. non me 33 impia namque

2 ixuſtis quatuor naſuperſunt. 4 Regni conm Italia. 5 Longa na. 6 Quoad corpus. 7 imum. 8 Siciliæ. 9 Opo Ab Aceſte ipſo. 11 ta dicta eſt *Segeſta*. 12 3 Temperate dirigitur. ra. Tranſitio ducta a ne temporis nocturni ad Anchiſe. 15 Bigas e, quadrigas Soli, triſejuges Jovi, deſultifero, ratione Phyſica. abat. 17 Heroum enim ilum incolunt, ſimulas: *vel*, a Jove demiſſa, hinc verſu. 18 Imaliquando. 20 *Mihi*. 21 *debitis*. 22 *Ex mandato Quia invocaveras eum* Æneas, dicens: *Jupiter omnipotens*, &c. 24 Decentiſſima. 25 Rutuli, Aborigines, Tyrrheni adverſus quos bellum illi gerendum ſciebat. 26 Rigida exercitio. Unde l. 9. *Natos ad flumina primum Deferimus, ſaevoque gelu duravimus & æſtu*. 27 In Italia bello tibi vincenda eſt: quo verbo certiſſimam victoriam promittit. 28 Plutonis: qui ob id *Dis* appellatur, quod opes e terra effodiantur, vel quod in terram redeant. 29 Priuſquam debellare Italos incipias. 30 Infernales. 31 Per antrum & profundum locum Averni, per quem deſcenſus patet ad inferos. 32 Congrediendo pete: vel congreſſus, id eſt, colloquium. 33 Impiorum receptacula.

Dafeus

Tartara habent, 1 triſtes umbræ: ſed amena piorum
2 Concilia 3 Elyſiumque colo. 4 huc 5 caſta Sibylla
6 Nigrarum multo pecudum te ſanguine ducet.
7 Tum genus omne 8 tuum, &, quæ 9 dentur mœnia, diſces.
10 Jamque vale. 11 torquet medios nox humida curſus:
Et me 12 ſævus equis 13 Oriens afflavit 14 anhelis.
15 Dixerat, & tenues 16 fugit, 17 ceu fumus, in auras.
Æneas, Quo deinde 18 ruis? quo 19 proripis? inquit,
Quem fugis? aut quis te noſtris complexibus arcet?
Hæc memorans, cinerem & 20 ſopitos ſuſcitat 21 ignes
22 Pergameumque Larem, & 23 canæ penetralia Veſtæ
24 Farre pio & 25 plena ſupplex veneratur acerra.

1 Triſtitiam adferentes. 2 Conventicula. 3 Campos fortunatos, beatarum animarum domicilium, quæ corpore ſolutæ migrare dicuntur, inhabito. 4 Ad has noſtras ſedes. Docet, quo modo in ea loca penetraturus ſit. 5 Caſta virgo. 6 Mactatis multis nigris ovibus. Furvæ enim hoſtiæ Diis inferis debentur. 7 Cum illic fueris. 8 A te oriturum. 9 Deſtinentur tibi a fatis. 10 Neque enim lucescente die dæmonibus umbriſve permiſſum vagari. *Sed ille imperioſa trahit Proſerpina. vive, valeque.* Tirefias apud Horat. Sat. 5. l. 2. Solis quippe adventu intereunt umbræ. 11 Medium eſt noctis veſtræ. 12 Infeſtus umbris, quia, veniente die, umbræ evaneſcunt. 13 Sol. 14 Anhelantibus ex fatigatione, ſpiritum præ nimio labore trahentibus, id eſt, offendam lumen ſolis, niſi præceps abiero, priuſquam ad inferos rediero. Periphraſis eſt adventantis diei. *Solem* enim quadrigis vehi Poetæ *fabulantur*, a quatuor equis, *qui ſunt* Pyrous, Eous, Æthon & Phlegon. 15 Anchiſes. 16 Evaneſcit. 17 Veluti. 18 Præceps abis. Quomodo hic patrem, ſupra l. 1. matrem fugientem increpat: *Quid natum totiès crudelis tu quoque falſis Ludis imaginibus? cur dextræ jungere dextram Non datur?* 19 Auters te? 20 Coopertos cinere. Translatum ab animali ad non animal, ad ignem Veſtæ ſc. qui ſacer erat, & cineribus conditus quodammodo dormire poteſt videri. 21 Quibus adoleat far & thus, expiando ſomno. Neque interea alius eſt Lar Trajanus & Veſta, quam ignis *δσβεστος*: ut dictum a nobis ad illud 2. l. *Veſtamque potentem, Æternumque adytis effert penetralibus ignem*. adi locum. 22 Ignem perpetuum, quem Trojani colebant, id eſt, Veſtam. 23 Antiquæ, aut ob favillas caneſcentis. 24 Mola ſalſa ſacrificiis debita, qua Veſta & Ceres, quæ anima terræ habita eſt, placanda, unde fruges & herbæ, quibus victitemus, enaſcuntur. 25 Thuris. 26 Arcula, thuribulo, in quo thus reponi ſolet.

ipso; 2 socios 3 primumque 4 arcessit Acesten,
s, 5 imperium: & chari præcepta parentis
et, & 7 quæ nunc animo sententia 8 constet:
mora consiliis, nec 10 jussa recusat Acestes.
scribunt 12 urbi matres, populumque 13 volentem
ponunt, animos 15 nil magnæ laudis egentes.
17 transtra 18 novant, 19 flammisq; arbeſta reponunt
vorgiis: aptant remosque rudentesque
ni numero, sed 21 bello vivida virtus.
ens Æneas urbem 23 designat 24 aratro,
tarq; domos: 26 hoc 27 Ilium, & hæc loca Trojam
bet. gaudet 28 regno Trojanus Acestes,
citque forum, & patribus dat 30 jura 31 vocatis.

), peracto sacrificio. 2
nis. 3 Præcipue. 4 Vo-
t. Cic *Pompejus se commisit ex agris* accersit.
ntem per Anchisen'y, qui
io Jovis advenisse dixe-
ɔɔ. 7 Velle sc. se urbem
a Sicilia, in qua aliquant
rum partem fato relin-
. Firma fit. 9 Mora non
rationi, id est, non ca-
ga deliberatio. 10 Im-
vis, & præcepta Anchi-
espexit ad colonias Rom.
ranscripti deducebantur.
habitandam urbem Tro-
lieres, diuturna naviga-
ictas. 13 Manere. 14
era de navibus. Quidam
ux post *Volentem*: ut sc.
ntitur *deponere animos*, id
uittere sese inertiæ. 15
utique, nec laudis &
ambitiosos. 16 Qui abi-
. 17 Seminsta igni. 18
t. 19 Eximunt & sepo-
eres coboreos ambustos,
rnant. 20 Existentes pa-
d bellum gerendum ido-
plicat enim, *quos dixe-
ntos esse in reficiendis* navibus, paucos quidem, sed de-
lectos ad bellum juvenes. 22 Dum
reliqui navibus resarciendis essent
intenti. 23 Pro more designandæ
mœniæ: ubis dotlendæ: ubi quis
terrens *stivam* aratri, in quo tau-
rus a dextra & vacca a sinistra
juncti obliquo vomere glebas
invertebant, ut intrinsecus ca-
derent: suspendebat vero aratrum,
ubi futuræ erant portæ. 24 Quo
mœnia designabat. 25 Sortę cui-
que domos partitur & distribuit.
26 Ad formam & repræsentatio-
nem veteris Trojæ: ut supra, &
l. 3. de Heleni urbe; unde &
delectatio regi Acestæ. 27 Arcem
Trojanam. 28 Jurisdictione civi-
tatis a Trojanis in modum Trojæ
conditæ. 29. Indicit forum rebus
agendis, & leges, ad quas Sena-
tores, quos evocaverat, Remp.
administrarent. Sic & Liv. In-
dici *finitimis spectaculum jubet*.
Fori autem triplex est usus. I.
Ibi tribunal juri dicendo. II. Ci-
baria habentur venalia. III. Sta-
tis diei horis conveniunt negotiatores. Certe, Mercatus
Borsæ. 30 Civitatis novæ. 31
Ad concionem.

1 Tum vicina aſtris 2 Erycino in vertice 3 ſedes
4 Fundantur Veneri 5 Idaliæ, 6 tumuloque ſacerdos
Ac lucus late 7 ſacer additur 8 Anchiſæo.
Jamque dies 9 epulata novem gens 10 omnis, & 10 aris
Factus honos; placidi 11 ſtraverunt æquora venti:
12 Creber & 13 aſpirans rurſus vocat Auſter in 14 altum,
15 Exoritur procurva ingens per litora fletus:
Complexi inter ſe 16 noctemque diemque morantur.
Ipſæ jam matres, 17 ipſi, quibus aſpera quondam
Viſa maris 18 facies & 19 non tolerabile 20 numen;
21 Ire volunt, omnemque 22 fugæ 23 perferre laborem.
24 Quos 25 bonus Æneas dictis ſolatur 26 amicis,
Et conſanguineo lacrymans 27 commendat Aceſtæ.
Tres 28 Eryci 29 vitulos, & Tempeſtatibus agnam
30 Cædere 31 deinde jubet, 32 ſolvique ex 33 ordine
34 funes.
35 Ipſe, caput 36 tonſæ foliis evinctus olivæ,
Stans procul in prora, pateram tenet, 37 extaque 38 ſalſos
39 Porricit in fluctus, ac vina 40 liquentia fundit.

1 Educta quaſi ad aſtra. 2 Erycis montis, ab *Eryce*, Veneris filio, dicti. 3 Templi. 4 Corroboratur, ſi prius erat extructa, aut extruitur. 5 Quæ in Idalio luco præcipue colitur. 6 Sepulchro, in quo Anchiſes ſepultus fuerat. 7 Conſecratus. 8 Erat. Alludit ad novendiale ſacrum. 9 Utraque, Trojana & Sicula, tam abitura, quam permanſura. 10 Ad aras religioſe ſacrificatum fuit. 11 Tranquillum fecerunt, æquaverunt mare. 12 Crebro. 13 Ab opportuno. Mare tranquillum, & ventus ſecundus e Sicilia Italiam petentibus, ad navigandum invitant. 14 Mare. 15 Dum alii diſcederent. 16 Quia diſcedere æquibant. 17 Viri ignaviores. 18 Species, aſpectus. 19 Quia varies pericula paſſi fuerant. 20 Quod mari præerat. 21 Proficiſci cum aliis. 22 Profectionis celeris curſus. Sic l. 1. *volvere remque fuga prævertitur Hebrum*. 23 Ad finem uſque ferre. 24 Flentes & abire volentes. 25 Clemens. 26 Amabilibus. 27 Eos. 28 Fratri ſuo. Veneris filio. 29 Antiquis mos erat, ex ora ſoluturi, vel tempeſtati, vel Diis maris ſacrificarent. 30 Mactare. 31 Poſtquam eos conſolatus fuerat. 32 Sacrificio perfecto. 33 Quo litus prætexebant, ad cavendum tumultum ſolventibus. 34 Nauticos. 35 Æneas. 36 Comptæ minutis foliis. 37 Vitulorum. 38 In mare projicit. 39 Vide ſupra in voto Cloanthi, quæ ad illa, *extaque e ſalſus Porriciam in fluctus, & vina liquentia fundam*. 40 Pura.

rosequitur surgens a puppi ventis 2 euntes.
Certatim socii feriunt mare, & aequora 3 verrunt.
t Venus 4 interea 5 Neptunum 6 exercita curis
loquitur, talesque effundit 7 pectore 8 questus:
nonis gravis ira 9 nec exsaturabile pectus
gunt me, Neptune, preces descendere in omnes:
Quam nec 11 longa dies, 12 pietas nec 13 mitigat ulla;
ec 14 Jovis imperio, fatisve 15 infracta quiescit.
on media de gente Phrygum 16 exedisse nefandis
Urbem odiis 18 satis est, nec 19 pœnam traxe 20 per omnem
eliquias: Trojæ 21 cineres atque 22 ossa 23 peremptæ
nsequitur 24 causas tanti sciat illa 25 furoris.
Ipsa mihi 27 nuper 28 Libycis tu testis in undis
Quam molem subito excierit, maria omnia 30 cœlo
iscuit, 31 Æoliis 32 nequicquam freta procellis;
regnis 33 hoc ausa tuis.

1 Procedentes jam in navigatione. 2 Cum certamine laudis. Remis sc. id est, remis & nitis operam navant. 4 Dum prospere navigarent Trojani. Deum maris. 6 Sollicita pro ojanis. 7 Ex intima affectione. Querelas. 9 Quod exsaturari quit odiis. Supra, *nescium animum exsaturare doloris*. 10 notidem. 11 Longa tempestas, p adimit ægritudinem hominibus. Amplificatio odii a tempore & pietate Æneæ. 12 Ut illi ab Heleno *jussæ celebrare Parentes*. lib. 1. 13 Mitem facit placat. 14 Licet Jupiter servavérit Æneam in Italiam discisci. 15 Valde fracta: quia fata id velle, ut in Italia periam constituat. 16 Quod ederit. 17 Trojam. 18 Junoni ium. 19 Nec finis est pœnam, 20 Per omne genus pœnarum & afflictionum. 21 Qui post exusta corpora remanent, id est, quicquid adhuc superest post incendium Trojæ, Æneam sc. ejusque socios, indefinenter persequitur. 22 Quæ colligi confoverint, & sepulchro mandari. 23 Eversæ Trojæ. 24 Ego certe causas nescio, inquit Venus; enumerat tamen Juno l. 1. & 10. 25 Doloris, iracundiæ concepæ in Trojanos. 26 Juno. 27 Cum ad Carthaginem repulsus est Æneas. 28 Carthaginensibus. 29 Quantam molem aquarum & ventorum, id est, tempestatem in mari excitaverit. 30 Ad cælum usque confudit & commovit. 31 Ab Æoli ventis excitatis. 32 Quia non consecuta est per hoc scopum suum: Æneas enim incolumis evasit, vexatis accepto damno. 33 Tuorum regnorum.

Pro-

Per ſcelus ecce etiam Trojanis 1 matribus 2 actis
3 Exuſſit 4 fœde puppes; & 5 claſſe ſubegit
Amiſſa ſocios 6 ignotæ 7 linquere terræ.
8 Quod ſupereſt; oro, 9 liceat dare tuta per und
Vela 10 tibi; liceat 11 Laurentem 12 attingere
brim:
Si 13 conceſſa peto, ſi dant ea mœnia 14 Parcæ
Tum 15 Saturnius hæc domitor maris addidit,
16 Fas omne eſt, 17 Cytherea, meis te fidere
18 Unde 19 genus ducis: 20 merui quoque, ſæ
furores
Compreſſi & rabiem tantam 22 cælique mariſque
Nec minor 23 in terris (24 Xanthum Simoen
teſtor.)
Ænean mihi cura 25 tui, 26 cum 27 Troia Achill
28 Exanimata 29 ſequens 30 impingeret agmi
muris,
31 Millia multa 33 daret letho, 34 gemerentq
repleti

1 Matronis. 2 in furorem impulſis, adactis. 3 Exurendas curavit per Iridem, Heroes habitum mentitam. 4 Turpi dolo. 5 Coegit nos, navibus quatuor incendio amiſſis, relinquere partem civium in terra peregrina; quorum auxilio nobis opus fuerat ad debellandas gentes duras in terra nobis fatis debita. 6 Ignobili: vel, ignota manentibus. 7 Relinquere. 8 Petitionis propoſitio. 9 Trojanis. 10 Per te. 11 Per agros Laurentum defluentem. 12 Pervenire ad Tibrim, id eſt, in Italiam, cujus Tibris fluvius eſt. 13 Permiſſa a Diis ac licita, & debita hæc Trojanis ſit terra. A poſſibili. 14 Deæ fatales, quæ vices hominum diſpenſare fingunt, per Antiphraſin ſic dictæ, quod nemini parcant. 15 Nemnus Saturni filius. 16 no licitum eſt. 17 O V quæ in Cytheris coleris. ta e ſpuma maris, orta ſticulis Cæli a Saturno & in mare projectis; unde' ἀίρω, ab ἀφρὸς, ob ſimiliu ſemiqis, vel, propter h ſalſi vim animalem & fec 19 Originem trahis. 20 fideres mihi. 21 Fluctus rum atrocitate turbatos furores, id eſt, Junonis nocendi ſtudium. 22 Aer Quam in mari. 24 Tro vios. 25 Filii tui. 26 nam. 27 Trojana. 28 Meculſa. 29 Inſequens. 30 Ad muros. 32 Trojanorum Et cum daret. 34 Sub daverunt. Metaphora ab ad nos ſpectat. 35 Cadav

Amnes, nec reperire viam 2 atque evolvere posset
n mare se Xanthus: 3 Pelidæ tunc ego forti
Congressum Æneam, 4 nec dîs nec viribus 5 æquis,
Nube cava rapui: 7 cuperem cum 8 vertere ab imo
tructa meis manibus 9 perjuræ mœnia Trojæ.
lunc quoque 10 mens eadem perstat mihi: pelle timorem.
1 Tutus, 12 quos optas, portus accedet 13 Averni.
4 Unus erit tantum, amissum quem 15 gurgite quæret:
Jnum 16 pro multis 17 dabitur caput.
lis ubi læta 18 deæ 19 permulsit pectora dictis,
ungit 20 equos 21 curru 22 genitor, 23 spumantiaque addit
rena 24 feris, manibusque omnes effundit 25 habenas.
6 Cæruleo per summa 27 levis volat æquora curru.
8 Subsidunt undæ, 29 tumidumque sub 30 axe 31 tonanti

1 Xanthus & Simois. 2 l est, cum impedirerur currus ejus multitudine cadaverum. 3 Cum Achille, Pelei filio. Diis haud æque faventibus, sed lversis, quia constitmerant Dii rojam evertere. 5 Non æque ientibus, sed imparibus. 6 r nubem cavam, qua circumzi. 7 Utcumque pœnas sure cuperem de Troja, cujus x Laomedon me pacta condir urbis mercede destituerat. 8 ndius evertere. 9 Perjuri omedontis. 10 Liberandi Æeam. 11 Protectus auxilio meo. 12 Eum accedere. 13 Quod sic remit. Nam circa Cumas, quæ icinæ sunt Lucrino & Averno cubus, classis Æneæ appulit. 14 Palinurus: quem præcipitem im clavo a Somno dejectum, t mox, desideravit Æneas & r gurgite quæsivit, Alii de Mino intelligunt, qui *solpes in* Italiam vectus in litore periit. 6. l. 15 In gurgite Averni. 16 Pro salute multorum. 17 Sacrificii loco. Nam submergetur in mari, antequam ad Avernum perveniat. 18 Veneria. 19 Dulcedine quadam affecit. 20 Vitulos marinos, & similia animalia, quibus Neptunus inequitare fingitur. 21 Ad currū. 22 Neptunus, sive quod Oceanus omnia flumina gignat ac recipiat: sive quod aqua, ut elementorum præstantissimum, omnia producat. 23 Spumis persusa ex celeri impetu. 24 Equis marinis animosis, ἱππολάμποις. 25 Quibus equi haberi, id est, retineri possunt; id est, laxas habenas. 26 Marino. 27 Leviter. 28 Ad fundum descendant, nec moveantur. 29 Inflatum. 30 Currus Neptuni. 31 Stridenti in ipso curru ex celeri impetu: aut sub axe cœli tenentis. Al. Senani.

1 Stre-

1 Sternitur æquor aquis : fugiunt 2 vasto æthere nimbi
Tum variæ 4 comitum 5 facies; 6 immania cete,
Et senior 7 Glauci chorus, 8 Inousque Palæmon,
9 Tritoneſque 10 citi, 11 Phorcique exercitus omnis,
12 Læva tenent 13 Thetis, & Melite, Panopeaque virgo,
Nesæe, Spioque, Thaliaque, Cymodoceque.
14 Hic paris Æneæ 15 suspensam 16 blanda 17 vicissim
Gaudia 18 pertentant mentem : jubet 19 ocyus omnes
20 Attolli malos, intendi 21 brachia velis
Una 22 omnes fecere 23 pedem; pariterque sinistros,
24 Nunc dextros solvere 25 sinus: 26 una 27 pedum torquent
Corpua, 28 detorquentque. ferunt 29 sua flamina classem.
30 Princeps ante omnes densum Palinurus 31 agebat
Agmen: ad 32 hunc alii cursum contendere 33 jussi.

1 Æquatur, tranquillum redditur. Paulo supra: *Placidi* straverunt *æquora venti*. 2 Per totum aerem. 3 Nubes ventosæ. 4 Neptuni 5 Figuræ. 6 Ingentia, maximæ staturæ. 7 & piscatore Dei marini facti, cum gustasset herbam, qua pisces revocati erant ad vitam, & in mare profiluissent. Ovid. Met. 13. fab. ult. 8 Filius Inus, Melicerta dictus & Portunus. 9 Monstra marina a vertice ad umbilicum humana effigie, infra pisces: Neptuni & Amphitrites proles. 10 Præcipites in natando, sc. *apparent a dextris*. 11 Cui Phorcus præest. 12 Sinistram tenent sequioris sexus numina marina, & Nymphæ. 13 Dea maris. 14 Hoc tempore, dum tantam maris tranquillitatem videt. 15 Anxium antea & sollicitum, verſantem sc. *Sicelis ne resideret arvis Oblitus fatorum*, lætas ac *capesseret oras*. 16 Permulcendi. 17 Per vices. 18 Titillant & voluptate afficiunt. Sic l. 1. *Latonæ tacitum* pertentant *gaudia pectus*. 19 Ne scil. oblatæ occasioni ipse desit. 20 Erigi velis malorum, aut etiam antennas. 21 Antennas, quibus expansa carbasorum cornua, brachiorum speciem habent. 22 Nautæ. 23 Funem, quo velum tenditur. 24 Præ auræ mutabilitate. 25 Velorum sc. quibus ventus capiunt. 26 Extremitates antennarum una cum pede vela torquent, detorquentque. In altum erecta. 28 Deorsum torquent. 29 Venti secundi, prosperi. 30 Nautarum. 31 Gubernabat agmen velorum, id est, classem, præcurrens alia sua nave, secundum quam alii nautæ cursum sum dirigere jubebantur. 32 Palinurum. 33 Sunt

\ Jam

Jamque fere 2 mediam cæli nox humida 3 metam
ontigerat: 3 placida laxabant membra quiete
ib remis, 4 fusi per dura sedilia, nautæ.
um 5 levis ætheriis delapsus Somnus ab astris
era dimovit tenebrosum, & 6 dispulit umbras,
e, Palinure, 7 petens, tibi 8 somnia 9 tristia portans
) Insonti; puppique deus 11 consedit in alta,
; Phorbanti similis; fuditque has ore loquelas:
) Iasside Palinure, ferunt 14 ipsa æquora classem;
; Æquatæ spirant auræ: datur hora quieti.
; Pone caput, fessosque oculos 17 furare labori.
se ego paulisper pro te tua munera 18 inibo.
) Cui 20 vix attollens Palinurus 21 lumina 22 fatur:
; Mene 24 salis placidi vultum fluctusque 25 quietos
norare jubes? mene huic confidere 26 monstro?
; Æneam 28 credam quid enim fallacibus austris,
t cæli toties deceptus fraude sereni?
) Talia dicta dabat, clavumque affixus & 30 hærens

Et jam fere medium erat noctis. Lineam meridionalem, quam m Sol sub terra contigit, apud s media nox est. 3 Placide ormiebant. 4 Prostrati. 5 Agi. 6 Ut faceret serenitatem, que ita Palinurus placide ad mnum se componeret. 7 Fallas struens, astute aggrediens, oriens. 8 Præsentem mortem arura, in quibus submergatur. Soporem. 10 Innocenti, ci i suum aliquod meritum. 11 dem accepit. 12 Priami filio. Iasii filius aut nepos, vel rius de gente Iasii, Dardani tris. 14 Sine adminiculo tuo, est, secundo mari & vento ves aguntur. A tuto. 15 Æaliter flantes, prospere. 16 pone caput tuum. Sic l. 11. de mulla, *Et captum lethe* posuit caput. 17 Furtim, clanculum oculos fessos subtrahe labori & vigiliis. 18 Ingrediar, id est, gubernabo pro te. 19 Deo Somno. 20 A somni vicinia gravedo oculos invaserat: atque hinc abruptum responsum & somnolentum. 21 Oculos somno gravatos. 22 Respondet. 23 Toties deceptum. 24 Maris tranquilli. 25 Tranquillos: quia sæpe proxima est tempestas. 26 Mari infido, cujus monstruosa est mutabilitas, & ventis fallacibus? 27 Tantum virum. 28 Cur enim committam Æneam huic monstro, ventis mutabilibus & instabilibus, & quibus nihil incertius, nihil inconstantius, toties deceptus? 29 Palinurus Somno: 30 Inhærens & innitens.

Nuiquam amittebat, oculoſque ſub 1 aſtra tenebat.
Ecce 2 deus ramum 3 Lethæo rore madentem,
Vique 4 ſoporatum 5 Stygia ſuper utraque 6 quaſſat
7 Tempora; 8 cunctantique 9 natantia lumina 10 ſolvit.
11 Vix primos 12 inopina quies laxaverat artus:
Et 13 ſuper 14 incumbens, cum puppis 25 parte revulſa,
Cumque 16 gubernaclo liquidas 17 projecit in undas
Præcipitem, ac ſocios 18 nequidquam ſæpe 19 vocantem.
20 Ipſe 21 volans tenues 22 ſe ſuſtulit 23 ales ad auras.
Currit iter 24 tutum 25 non ſecius æquore 26 claſſis,
27 Promiſſiſque 28 patris Neptuni 29 interrita 30 fertur.
Jamque adeo 31 ſcopulos 32 Sirenum 33 advecta ſubibat,

1 Aſtra verſus, quorum obſervatione curſum dirigeret. 2 Somnus. 3 Lethes, fluvii infernalis, oblivionem ſignificantis, quod ſc. omnium obliviſcantur mortui, id eſt, triſtiſſimo liquore ac mortem allaturo. 4 Profunde imburum. 5 Stygis, paludis infernalis, mortem inducentis ac triſtitiam ſempiternam. 6 Frequenter concutit. 7 Palinuri ſc. in quibus eſt ſedes quietis. 8 Reluctanti & moranti. 9 Inter ſomnum & vigiliam fluitantia; vel, per ſimilitudinem, natantes ſeu errantes in ſpeculandis ſtellis oculos. 10 Reſolvit. 11 Vix primum dormierat Palinurus. 12 Præter opinionem inducta Palinuro a Somno. 13 Deſuper. 14 Somnus ſc. 15 Cui affixus erat clavus. 16 Gubernaculo. 17 Porro aut procul jecit Palinurum. 18 Fruſtra: quia nemo ei ſubvenire poterat. 19 In auxilium. 20 Somnus. 21 Avolans, ſc. poſt merſum Palinurū. 22 Evanuit. 23 In avem transformatus, 24 Neptuni præſidio. 25 Nihilo aliter per mare tranquillum, quam ſi a Palinuro regeretur. 26 Æneæ. 27 Supra. *Tutus, quos optat, portus accedet Averni*. 28 Quæ Venus fecerat Neptunus, Æneæ omnia tuta ſe præſtiturum, dummodo unius morte omnium ſalus redimeretur. 29 Non territa, imperterrita. 30 Vento ſecundo, tutis itineribus agitur. 31 Saxoſas inſulas prope Capreas, Σειρηνούσας dictas, a Sirenum fabula celebres: nec minus naufragis, qui perierint attracti ſcopulorum harmonia ex undarum hauſtu reciproco: an meretrices illæ fuerint, an adulatores, aut voluptates, ut alii. 32 Quos Sirenes olim habitare ſolebant; quæ tres fuerunt, Acheloi amnis & Calliopes Muſæ filiæ, quarum natu maxima Parthenio, & poſtea Parthenope dicta fuit: unde poſtea urbs ea nomen ſortita eſt, quæ nunc *Neapolis* dicitur. Una ex his voce, altera tibiis, tertia lyra canebat. 33 Claſſis. Ad eas pervenit Ulyſſes.

1 Diſſi-

quondam, multorumque 2 offibus albos,
ca affiduo longe 4 ſale faxa ſonabant:
er amnis fluitantem errare 6 magiſtro
ipſe ratem 7 nocturnis rexit in 8 undis
mens, 10 caſuque animum concuſſus 11 amici.
am cælo & pelago 13 confiſe ſereno,
n 15 ignota, Palinure, jacebis 16 arena.

ericuloſos, quam- | one in ſcopulos. 5 Æneas. 6
s viverent, quæ | Gubernatore, ſeu nauclero. 7
anatas in ſcopulos | Nocturno tempore, per noctem.
tus illiciebant: | 8 Mari. 9 Multum. Nomen pro
ſpretæ, ad mor- | Adverbio, per Enallagen, partem
a compulſæ ſunt | orationis. 10 Ruina & præcipi-
Naufragorum, qui | tio. 11 Palinuri, qui diu fideli-
porum oſſa a ma- | ter navem ejus gubernaverat.
rejecta, abſum- | 12 Et ait: *O nimium*, &c. Ex
e frequenti aqua- | perſona Æneæ deflentis Palinu-
erifimile eſt alba | ri jacturam. 13 Qui confiſus es.
& ſcopulos, quos | 14 Inhumatus, inſepultus. 15
bos reddebant. 3 | Peregrina. 16 Pathos, a loco
ſſa maris, & illiſi- | & habitu.

ÆNEIDOS

LIBER VI.

ARGUMENTUM.

CUmas advectus Æneas, antrum Sibyllæ petit; peractoque de more sacrificio, Phœbi oraculum consulit. Ibi & instantia pericula, & futuri belli eventum discit. Miseni cadaver in litore inventum exurit, reliquiasque sub proximo monte sepelit, qui Misseni nomen ab illo obtinuit. Inde columbarum ductu ad aureum ramum pervenit; quo decerpto, mactatisque hostiis, Deos inferos veneratus, Sibylla duce, per Averni fauces ad inferos tendit. Palinurum, quod sepulchri honore careret, circa Stygiam paludem oberrantem invenit, eumque una in ulteriorem ripam trajicere cupientem Sibylla prohibet, cenotaphiique & exequiarum spe consolatur. Post hæc Stygem trajectus Æneas, Cerberoque medicatis offis sopito, per loca infantium, eorumque, qui falso crimine damnati capite supplicium luerant, iter faciens, pervenit ad eam partem eorum, qui amoris impatientia manus sibi conscivérant. Ibi Elisam conspicatus, cum ei se purgare vellet, illa indignabunda conspectum ejus effugit: inde progressus Deiphobum in sedibus eorum, qui bello aliquando claruerant, multis vulneribus lacerum conspicit, necisque ejus indignum modum ab ipso edocetur. Relicto deinde ad lævam Tartaro, sceleratorumque pœnas a Sibylla edoctus, ad Ditis ipsius mœnia contendit, aureumque ramum in ipso regiæ limine defigit. Post hæc ad fortunatorum sedes iter instituit, & a Musæo ad patrem suum perducitur. Ibi Anchises Æneæ filio Albanorum Romanorumque Regum catalogum recensens, nobiliumque aliquot Romanorum nomina percurrens, ad Julii Cæsaris & Augusti laudes descendit, Marcellumque Octaviæ filium, immatura morte præreptum, miris in cælum laudibus effert. Inde per eburneam portam ad superos egressus, socios revisit, relictisque Cumis, Cajetam petit.

SIc 1 fatur 2 lacrymans, classique immittit 3 habenas,

1 Æneas. 2 Miseratus sc. casum insontis amici Palinuri, libri præcedentis ult. v. 3 Funes nauticos, anchoris innexos, quibus *naves litoribus* aut ripis adhæreant, ne in altum aquarum vi *abripiantur*: id est, liberam facit navigationem navibus. Mezzab. ab equis, ad naves: nam *habena* proprie equorum retinaculum est, quo equi constringuntur, & quodammodo habentur. Sunt qui de novo clavo subaudito intelligant.

Et

Et 1 tandem 2 Euboicis Cumarum allabitur oris.
3 Obvertunt pelago proras: tum 4 dente tenaci
5 Anchora 6 fundabat naves, & litora 7 curvæ
8 Prætexunt puppes. 9 juvenum 10 manus emicat 11 ardens
Litus in 12 Heſperium: quærit 13 pars 14 ſemina flammæ
15 Abſtruſa in 16 venis 17 ſilicis: pars denſa ferarum
18 Tecta rapit 19, ſilvas 20 inventaque flumina monſtrat.
At pius Æneas 21 arces, quibus altus Apollo
Præſidet, 22 horrendæque procul 23 ſecreta 24 Sibyllæ,

1 Poſt longam expectationem, & nec annorum jactationem, venit Cumas. Ad Æneæ deſiderium remiſit, cupientis ad Italiam pervenire. 2 Pervenit ad regiones ab Euboicis excultas, qui illic Cumas extruxerunt, id eſt, ad eam regionem, ubi ſunt Cumæ, a populis Euboicis extructæ, id eſt, pervenit in Italiam. 3 Convertunt pelagus verſus anteriores partes navium, quæ proruunt aquas. 4 Morſu: ut, *unco non alligat anchora* morſu. 1, Æn. 5 Inſtrumentum eſt navale ferreum, quo naves in litore aut mari fundamus retinemuſque, ne vento vel tempeſtate huc & illuc feruntur. 6 Ad fundum figebat aut retinebat. *Fundare* proprie de ædificiorum fundamentis, vel de iis rebus, quæ in terram immittuntur, & infiguntur, ut firmius ſolidiuſque ſtent, dicitur. 7 Reflexæ, id eſt, curva litora. Hypallage. 8 Fegunt, & a conſpectu movent. Sic Ecl. 7. *His viridis tenera* prætexit *arundine ripas Mincius*. 9 Quia ſeniores hic debiliores relicti erant fere in Sicilia. 10 Tota *multitudo* emittitur ſeu profilit velociter. 11 Italiæ deſiderio flagrans. 12 Italicum. Italia autem *Heſperia* ab *Heſpero* Atlantis fratre, qui patria pulſus, in Italiam trajecit, dicta putatur. 13 Juvenum. 14 Scintillas ignis. Στίγματα πυρός. Odyſſ. ε. 15 Occulta. 16 Meatibus. Metaphora ab animali ad non animal. 17 Lapidis duriſſimi, unde ignis excutitur. 18 Definitio ſilvæ. 19 Folia, ramos arborum. 20 Aquas inventas a ſe. 21 Templum Apollinis in editiore loco poſitum: vel reſpicit ſimulacri Apollinis altitudinem xv. pedum: ſed infra, *Vocat alta in templa ſacerdos*. 22 Ubi vates numine afflata *Horrendas canit ambages*: infra. Al. venerandæ, cum horrore quodam adiri ſolitæ. 23 Penetralia ſemota a vulgo. Memor ejus, quod jufferat Helenus l. 3. v. 441: ut ſc. poſt primum ſtatim in Italiam appuliſum, ad Sibyllam properaret, ut, quæ fata Italica habiturus eſſet, ex ea poſſet cognoſcere. 24 Vatis Cumanæ, divinam mentem & conſilium ſcientis.

Antrum 1 immane, 2 petit: magnam cui 3 mentē anh
4 Delius inſpirat vates, 5 aperitque futura.
Jam 6 ſubeunt 7 Triviæ lucos, atque aurea 8
9 Dædalus (ut fama eſt) fugiens 10 Minoia
11 Præpetibus pennis auſus ſe 12 credere cælo,
13 Inſuetum per 14 iter 15 gelidas enavit ad Ar
16 Chalcidicamque levis tandem ſuper adſtitit
Redditus 17 his primum terris, tibi, Phœbe, 18
19 Remigium alarum, poſuitque 20 templa
In foribus 21 lethum 22 Androgeo : 23 tum
dere pœnas
25 Cecropidæ 26 juſſi (miſerum) 27 ſeptena 28 qu

1 Valde magnum & horrendum. 2 Aggreditur. 3 Reminiſcendi & diſquirendi virtutem & rationem. Erudite *Mentem* ab *Animo* diſtinguit, cum *Mens* ſit cogitationis conſiliique ſubtilitas quædam certæ rationi conſentanea (unde *Amentes* & *Dementes* dicimus, qui nullo conſilio utuntur) *Animus* vero vitæ & voluntatis fundamentum. Ter. *Male mens, malus animus*. 4 In Delo inſula natus: 5 Revelat. 6 Æneas & comites ſui. 7 Dianæ lucum, in quo templum hoc illi cum Phœbo commune: mox, *Phœbi Triviaque ſacerdos*. 8 Laquearia Phœbi. 9 Faber ille ſubtiliſſimus, Eupalemi, vel Euphemi filius; atque a Minerva architecturam edoctus. 10 Cretenſia, id eſt, Cretam, ubi regnavit Minos. v. Ov. 8. Met. & 2. Art. 11 Velociter ferentibus & patulis porrectis alis, cera conglutinatis. 12 Committere aeri. 13 Homini negatum: volatu ſc. 14 Aerem. Horat. Od. 3. l. 1. *Expertus vacuum Dædalus aera Pennis non homini datis*. 15 Evolavit *ad polum* Arcticum vicinum gelidæ Zonæ Septemtrionali. 16 A Chalcidenſibus extructam Cumarum urbem. 17 Euboici Apollini arcem runt. 18 Dedicavit „ amplius volaturus. Es terum, qui inſtrumenta rerum, quæ iis uſui ſ alicui ſuſpendebant. 19 bus volaverat, aut *remigia* id eſt, velorum & ant quibus quaſi evolaverat lucres alis. 20 Ingenda tem id cælaturis & ſ it. 22 Androgei, filii quem in certaminibus per invidiam interfecerun nienſes: hos itaque bell tos coegit Minos quotan alii, nono quovis anno] ſeptem mares & totide nas Minotauro devoran que hos ſorte ductos. Leg 8. Met. 23 Deinde. 24 vere. 25 Athenienſes, a eorum rege. 26 Sunt a qui eum numerum illis verat. 27 Septem paria, utriuſque ſexus ſeptem: pigerat Minos ſeptem totidem feminas ſibi Singulis annis.

poris 1 natorum; 2 ſtat 3 ductis ſortibus urna:
ſtoria clata 5 mari reſpondet 6 Gnoſſia tellus:
ſic 8 crudelis amor Tauri, 9 ſuppoſitaque furto
Paſiphaae, 11 mixtumque genus, proleſque 12 bi-
formis
Minotaurus ineſt, 13 Veneris monumenta nefandae:
hic 15 labor 16 ille 17 domus, & 18 inextricabilis error.
Quam 19 reginae ſed 20 enim 21 miſeratus amorem
Daedalus, ipſe 23 dolos tecti ambageſque reſolvit,
caeca 25 regens 26 filo veſtigia. tu quoque ma-
gnam
partem
opere in 27 tanto, 28 ſineret dolor, 29 Icare,
haberes.

...rum, tam maſculorum, ...arum. 2 Efficta eſt ...quam ſortes eſſent du... ...miſſibus, ut ſcirent, ...erent ad Minotaurum ...mittî, ut ab eo de... ...ude & Theſeus miſ... ...is regis filius. 4 ...ab alia parte oppo... ...ſus Daedalo] Creta al... ...o mari, taurus a Pa... ...s, Minotaurus, La... ...s. Theſeo ab Ariadne ...am, cujus ductu e La... ...byrinthi reditret, caeſo Minotau... ...per mare, quia altior ...s. 6 Cretenſis. Synecdo... ...che. ...ſus enim una celeber... ...rbium Cretae erat. 7 ...bitate Cretenſi, in Gno... ...ia Minois 8 Crudeliter ...s. 9 Submiſſa, ut coiret, ...ium arte Daedali, qui eam ...eam vaccam incluſit. 10 ...alis, & uxor Minois. 11 ...s homo, & partim taurus, ...ex tauro conceptum. 12 ...i formae, ſc. humanae cum ...a. 13 Teſtimonia coitus ...nabilis: quia mulieris cum tauro. 14 Sc. ineſt. 15 Daedali artificis: vel, labor, id eſt, laborioſus exitus. 16 Emphaſi declarat non vulgare opus fuiſſe. 17 Labyrinthi: de quo Plin. l. 36. c. 13. 18 Cujus tricae, id eſt, implicitates explicari nequeunt. Erat enim *Labyrinthus* humani ingenii opus portentoſum, itinerum ambages quamplurimas, occurſus recurſuſque inexplicabiles continens, crebris foribus ad fallendos exitus, ut ſubinde in eoſdem errores redeundum eſſet. 19 Ariadnes filiae regis Minois, Theſea miſere amantis. 20 Certe. 21 Permotus Ariadnes in Theſeum amore maximo, miſericordiaque inductus, quod ſe illa hujus amore peritura videretur, niſi ipſe accurreret. 22 Ipſe extructor. 23 Dubios meatus Labyrinthi fili ductu explicavit, expedivit. 24 Incerta, dubia, errabunda. 25 Dirigens. 26 In glomere implicito. 27 Quantum fecit in foribus. 28 *Si permiſiſſet dolor patris Daedali.* 29 Fili Daedali.

1 Bis conatus 2 erat 3 caſus effingere in 4 aur
1 Bis 5 patriæ cecidere manus. quin protinus 6
7 Perlegerent oculis, ni jam 8 præmiſſus Ac
9 Afforet, atque una Phœbi Triviæque ſacerdo
10 Deiphobe 11 Glauci, fatur quæ talia 12 reg
13 Non hoc iſta ſibi tempus ſpectacula poſcit.
Nunc 14 grege de intacto ſeptem 15 mactare ju
Præſtiterit, totidem lectas 16 de more 17 bidep
Talibus 18 affata Æneam (nec 19 ſacra morar
20 Juſſa viri) Teucros vocat alta in 21 templa 22 ſa
23 Exciſum 24 Euboicæ latus ingens rupis 25 in
Quo lati 26 ducunt 27 aditus 28 centum, 29 oſtia
30 Unde ruunt 31 totidem voces, 32 reſponſa
33 Ventum erat ad 34 limen, cum 35 virgo, 36
37 fata
Tempus, ait. 38 Deus, ecce, deus. 39 cui tal
Ante fores ſubito non vultus, non color 40 un

1 Anaphora. 2 Dædalus. 3 Ruinam Icari. 4 Cælatura aurea. 5 Patris Dædali. 6 Omnem picturam aut ſculpturam. 7 Perlegiſſent Æneas, & qui cum illo erant. 8 Ad indagandam Sibyllam, ſacerdotem templi. 9 Adfuiſſet. 10 Quod proprium huic Sibyllæ nomen: Glauci filia, Dei marini. 11 Sc. *filia*: ut l. 3. *Heſperis Andromache*, ſc. *uxor*. 12 Æneæ regi Trojano. 13 Non eſt nunc tempus hujuſmodi inania & regi indigna ſpectandi. 14 Ex armento eximios, injuges, qui nunquam jugum traxerunt, numeri item perfecti. Septenarii perfectionem docebit Macrob. 6. c. l. 2. de Somnio Scipionis. 15 Sacrificare. 16 Secundum morem ſacrificantium 17 Oves bienas, bimas. 18 Allocuta eſt Sibylla. 19 Differunt ſacrificia. 20 Sc. *offerri*, id eſt, quæ juſſi erant offerre, ſc. ſeptem juvencos intactos, & totidem lectas. 21 Apollinis templum. 22 Ædificatum. 23 Excisum. 24 Euboicæ Cumanæ. 25 In formam antri. 26 Dirigunt adire volentibus. 27 Accessus. 28 Multi. Non certus pro incerto. 29 Ostia quæ aditus intercludunt, per quibus ostiis, ubi referam, præcipitanter eduntur. 30 Centum. 32 Oracula per Sibyllam pronuntiata. 33 Ab Æneade Teucris reliquis, & Sibyllæ Templi. 35 Sibylla. 36 Dei. Græcismus. 37 Responsa. 38 Apollo. 39 Sibylla. 40 Ut

mptæ manſere comæ: ſed pectus 2 anhelum,
4 fera corda tument: majorque 5 videri,
rtale ſonans, afflata eſt numine 7 quando
piore 9 Dei. 10 Ceſſas in vota preceſque,
Æneа? 10 ceſſas? neq. enim 11 ante rudentibus æ magna 14 ora domus. & talia 15 fata
ur. 17 gelidus Teucris per dura cucurrit
ir, fudítque preces rex 18 pectore ab imo:
ives Trojæ 19 ſemper miſerate labores,
i Paridis 20 direxti tela manuſque
in 22 Æacidæ; magnas 23 obeuntia 24 terras
intravi 25 duce te, penituſque 26 repoſitas
n gentes, 28 prætentaque Syrtibus arva.
dem Italiæ fugientis prendimus oras.

1 Frequenter anhe-
: ſpiritum ducens.
deſiderio. 4 Effe-
æ, numinis plenæ.
major, quam erat,
urn numinis. Enal-
Nec ſono indicans
iam aut mortalita-
. *nec vox hominem*
loquidem. 8 Vici-
us. 9 Apollinis. 10
s ad faciendа vota.
. *Ceſſo pulſare oſtium*
riuſquam vota pre-
. 12 Aperientur,
te tibi. Sic 4. Æn.
tellus optem prius
id eſt, ſe aperiens, me
Facientis attonitos,
quod ſc. numinis ſint
ſtia antri, per quæ,
pamerint, feruntur
s *per auras*: infra.
ſt. 15 Effata, locu-
non permittebatur
priuſquam Teucri
10 fudiſſent. 17 Red-
gelidum & tremu-
enim tunc ab om-
ad cor ſe conſert.
18 Ex intimo corde. 19 Qui ſemper miſeratus es. Caput benevolentiæ ab officio & meritis Phœbi in Troianos, & maxime recentibus beneficiis. 20 Direxiſti. Syncope. 21 In eam partem corporis, quæ erat vulnerabilis, calcaneum ſc quem tenuit mater, eum in Stygia palude tingens. In templo autem Apollinis, quo invitatus ab Hecuba ſuerat Achilles ad nuptias Polyxenæ, interfectus eſt ſagitta a Paride poſt ſimulacrum latente. 22 Achillis, Æaci nepotis, Pelei filii. 23 Circumdantia. 24 Inſulas & continentes. 25 Te ducente, ductu tuo. 26 Repoſitas & a ceteris ſeclusas, id eſt, extremos populos Maſſylorum. 27 Africam ſc. cujus in mediterranea parte ſunt Maſſyli. Species pro genere. 28 Circumfuſa, oppoſita. Carthaginem innuit, cujus mari ab Oriente prætenditur Syrtis minor, exinde major. 29 Poſt multorum annorum jactationem Italiam, ſemper retro fugere viſam, conſecuti ſumus.

1 Hæc.

1 Hac Trojana tenus fuerit fortuna ſecuta.
Vos quoque 2 Pergameæ jam fas eſt parcere
3 Dique 4 Deæq; omnes, 5 quibus obſtitit 6 Ilium,
Gloria 7 Dardaniæ tuque, ô ſanctiſſima 8 vat
Præſcia venturi, 9 da [non indebita poſco]
Regna meis fatis; 10 Latio conſidere Teucros
11 Errantesque Deos, 12 agitataque numina T
Tum 13 Phœbo & Triviæ 14 ſolido de marmore t
15 Inſtituam, 16 feſtoſque dies de nomine Ph
17 Te quoque magna 18 manent 19 regnis 20 p
noſtris.
Hic ego namque tuas 21 ſortes, 22 arcanaque
Dicta meæ genti, 23 ponam, 24 lectoſque ſac

1 Hactenus fortuna adverſa, qualem Trojani experti ſunt, fuerit perſecuta nos, id eſt, hic ſit finis calamitatis Trojanæ. 2 Trojanæ. 3 Dii Trojanis infenſi erant Apollo & Neptunus, quod a Laomedonte promiſſa mercede, poſtquam urbem Trojæ mœnibus cinxiſſent, defraudari eſſent. Hos porro, ut ſibi propitii ſint, ſuppliciter rogat. 4 Juno & Pallas ſc. quæ ob formæ palmam, ſibi abjudicatam, diu Trojanis adverſatæ erant. 5 Quæ voluiſtis Ilium deleri, & gloriam ejus. 6 Arx præcipua in Troja. 7 Trojæ, a *Dardano* rege. 8 Sibylla. 9 Concede & deſigna ſecundum cetera oracula mihi data: vel, *da*, id eſt, dic, pronuntia, vaticinare. 10 In Italia, ubi Saturnus latuit, ſedem capere. 11 Et penates noſtros ſecum profugos. 12 Profuga conſidere Latio. 13 In honorem Apollinis & Dianæ. 14 Non admiſto alio lapide, aut non fracto. 15 Conſtituam. 16 Ludos Apollinares. 17 Apoſtrophe *ad* Sibyllam, cui viciſſim pro beneficio promittit ſe in adytis ſcripta ejus repoſiturum, inſpiciendorum cauſa D creentur. 18 Expect regnis. 20 Locum ſ quem nonniſi certo a ſus paret, in quo libr nos aſſervaret, Græc cunt. 21 Libros, in q tinebantur *ſortes*, id e ſa Deorum Horat. *Di mina* ſortes. 22 Orac retinenda, vaticinata p mano meis poſteris. nam, reſervabo in in netralibus ſacrorum. Co tem, Romæ Libros Sibyl ſervatos fuiſſe in ſacrar *Sibyllini* dicti ſunt, quo illa, quæ Tarquinium S adiiſſe fertur, Sibylla cre ſet. Servati autem Rom traduntur, donec five c quo five fraude humana Capitolio igne conſum quod poſt bellum Marſic cidiſſe ferunt. Vide qua Sal. p. 148. & Val. Max. 24 Electos, qui ſc. iis li ſtrodiendis & interpretand ſint.

pora 1 natorum; 2 ſtat 3 ductis ſortibus urna:
ontra elata 5 mari reſpondet 6 Gnoſſia tellus:
ic 8 crudelis amor Tauri, 9 ſuppoſitaque furto
Paſiphae, 11 mixtumque genus, proleſque 12 biformis
otaurus ineſt, 13 Veneris monumenta nefandæ:
Hic 15 labor 16 ille 17 domus, & 18 inextricabilis error.
mum 19 reginæ ſed 20 enim 21 miſeratus amorem
Dædalus, ipſe 23 dolos tecti ambageſque reſolvit,
Cæca 25 regens 26 filo veſtigia. tu quoque magnam
em opere in 27 tanto, 28 fineret dolor, 29 Icare, haberes.

iberorum, tam maſculorum, femellarum. 2 Efficta eſt 3 Poſtquam ſortes eſſent dub Athenienſibus, ut ſcirent, m deberent ad Minotaurum retam mitti, ut ab eo deentur: unde & Theſeus miſt. quamvis regis filius. 4 ribus, ab alia parte oppoculpta eſt a Dædalo] Creta alxtans e mari, taurus a Pa: amans, Minotaurus, Lathis, Theſeo ab Ariadne filum, cujus ductu e Latho rediret, cæſo Minotau-

Super mare, quia altior ir. 6 Cretenſis. Synecdo-*Gnoſſus* enim una celeberam urbium Cretæ erat. 7 civitate Cretenſi, in Gnogia Minois 8 Crudeliter tis. 9 Submiſſa, ut coiret, ulum arte Dædali, qui eam gnicam vaccam incluſit. 10 Solis, & uxor Minois. 11 n homo, & partim taurus, ex tauro conceptum. 12 formæ, ſc. humanæ cum a. 13 Teſtimonia coitus imabilis: quia *mulieris cum* tauro. 14 Sc. *ineſt*. 15 Dædali artificis: vel, *labor*, id eſt, laborioſus exitus. 16 Emphaſi declarat non vulgare opus fuiſſe. 17 Labyrinthi: de quo Plin. l. 36. c. 13. 18 Cujus tricæ, id eſt, implicitates explicari nequeunt. Erat enim *Labyrinthus* humani ingenii opus portentoſum, itinerum ambages quamplurimas, occurſus recurſuſque inexplicabiles continens, crebris foribus ad fallendos exitus, ut ſubinde in eoſdem errores redeundum eſſet. 19 Ariadnes filiæ regis Minois, Theſea miſere amantis. 20 Certe. 21 Permotus Ariadnes in Theſeum amore maximo, miſericordiaque inductus, quod ſe. illa hujus amore periura videretur, niſi ipſe accurreret. 22 Ipſe extructor. 23 Dubios meatus Labyrinthi fili ductu explicavit, expedivit. 24 Incerta, dubia, errabunda. 25 Dirigens. 26 In glomere implicito. 27 Quantum fecit in foribus. 28 Si permiſiſſet dolor patris Dædali. 29 Fili Dædali.

1 Bis conatus 2 erat 3 caſus effingere in 4 auro:
1 Bis 5 patriæ cecidere manus. quin protinus 6 omnem
7 Perlegerent oculis, ni jam 8 præmiſſus Achates
9 Afforet, atque una Phœbi Triviæque ſacerdos,
10 Deiphobe 11 Glauci, fatur quæ talia 12 regi:
13 Non hoc iſta ſibi tempus ſpectacula poſcit.
Nunc 14 grege de intacto ſeptem 15 mactare juvencos
Præſtiterit, totidem lectas 16 de more 17 bidentes.
Talibus 18 affata Æneam (nec 19 ſacra morantur
20 Juſſa viri) Teucros vocat alta in 21 templa 22 ſacerdos.
23 Excifum 24 Euboicæ latus ingens rupis 25 in antrum,
Quo lati 26 ducunt 27 aditus 28 centum, 29 oſtia centum;
30 Unde ruunt 31 totidem voces, 32 reſponſa Sibyllæ.
33 Ventum erat ad 34 limen, cum 35 virgo, 36 Poſcere
37 fata
Tempus, ait. 38 Deus, ecce, deus. 39 cui talia fanti
Ante fores ſubito non vultus, non color 40 unus,

1 Anaphora. 2 Dædalus. 3 Ruinam Icari. 4 Cælatura aurea. 5 Patris Dædali. 6 Omnem picturam aut ſculpturam. 7 Perlegiſſent Æneas, & qui cum illo erant. 8 Ad indagandam Sibyllam, ſacerdotem templi. 9 Adfuiſſet. 10 Quod proprium huic Sibyllæ nomen? Glauci filia, Dei marini. 11 Sc. *filia*: ut l. 3: *Hectoris Andromache*, ſc. *uxor*. 12 Æneæ regi Trojano. 13 Non eſt nunc tempus hujuſmodi inania & regi indigna ſpectandi. 14 Ex armento eximios, injuges, qui nunquam jugum traxerunt, numeri item perfecti. Septenarii perfectionem docebit Macrob. 6. c. 1. 2. de Somnio Scipionis. 15 Sacrificare. 16 Secundum morem ſacrificantium. 17 Oves bienas, bimas. 18 Allocuta eſt Sibylla. 19 Differunt ſacrificia. 20 Sc. *offerri*, id eſt, quæ juſſi erant offerre, ſc. ſeptem juvencos intactos, & totidem bidentes lectas. 21 Apollinis, quæ erant illic in arce. 22 Sibylla. 23 Deſcribit antrum Sibyllæ a forma, ſitu, & cauſa divinitate. 24 Cumanæ, ut ſupra, ab Euboicis coloniis habitatæ. 25 In formam antri; enim hic ſimilitudinis vim habet. 26 Dirigunt adire volentes. 27 Acceſſus. 28 Multi. Numerus certus pro incerto. 29 Valvæ quæ aditus intercludunt, quibus oſtiis, ubi referata, præcipitanter eduntur. 31 Centum. 32 Oracula per Sibyllam pronuntiata. 33 Ab Æneæ. 34 Teucris reliquis, & Sibylla. 35 Templi. 35 Sibylla. 36 Poſcendi. Græciſmus. 37 Reſponſa, oracula de fatis. 38 Apollo invadit me, adeſt mihi. Sibylla enim vellet vaticinari, numen replebatur, ideo ſenſit nunc Deum. 39 Sibyllæ. 40 Idem.

Non

Non 1 comptæ manſere comæ: ſed pectus 2 anhelum,
Et 3 rabie 4 fera corda tument: majorque 5 videri,
6 Nec mortale ſonans, afflata eſt numine 7 quando
Jam 8 propiore 9 Dei. 10 Ceſſas in vota preceſque,
Tros, ait, Æneа? 10 ceſſas? neq; enim 11 ante 12 dehiſcent
13 Attonitæ magna 14 ora domus. & talia 15 fata
16 Conticuit. 17 gelidus Teucris per dura cucurrit
Oſſa tremor, fuditque preces rex 18 pectore ab imo:
Phœbe, graves Trojæ 19 ſemper miſerate labores,
Dardana qui Paridis 20 direxti tela manuſque
21 Corpus in 22 Æacidæ; magnas 23 obeuntia 24 terras
Tot maria intravi 25 duce te, penituſque 26 repoſtas
27 Maſſylûm gentes, 28 prætentaque Syrtibus arva.
29 Jam tandem Italiæ fugientis prendimus oras.

1 Ornatæ. 2 Frequenter anhelans, & ægre ſpiritum ducens. 3 Vaticinandi deſiderio. 4 Effetum cor Sibyllæ, numinis plenæ. 5 Videbatur major, quam erat, propter ingreſſum numinis. Enallage modi. 6 Nec ſono indicans mortale quippiam aut mortalitatem. Sic l. 1. *nec vox hominem ſonat.* 7 Quandoquidem. 8 Vicinore mentis ejus. 9 Apollinis. 10 Negligenſne es ad facienda vota & preces? Ter. *Ceſſo pulſare oſtium jam?* 11 Priuſquam vota preceſque feceris. 12 Aperientur, ut facient ſponte tibi. Sic 4. Æn. *ſed mihi vel tellus optem prius ima* dehiſcat, id eſt, ſe aperiens, me abſorbeat. 13 Facientis attonitos, μεβεωνότας, quod ſc. numinis ſint plenæ. 14 Oſtia antri, per quæ, ut primum patuerint, feruntur *vatis reſponſa per auras*: infra. Metaphora eſt. 15 Effata, locuta. 16 Quia non permittebatur plura loqui, priuſquam Teucri vota preceſque fudiſſent. 17 Reddens corpus gelidum & tremulum: ſanguis enim tunc ab omnibus partibus *ad cor ſe confert.* 18 Ex intimo corde. 19 Qui ſemper miſeratus es. Captat benevolentiam ab officio & meritis Phœbi in Trojanos, & maxime recentibus beneficiis. 20 Direxiſti. Syncope. 21 In eam partem corporis, quæ erat vulnerabilis, calcaneum ſc quem tenuit mater, eum in Stygia palude tingens. In templo autem Apollinis, quo invitatus ab Hecuba fuerat Achilles ad nuptias Polyxenæ, interfectus eſt ſagitta a Paride poſt ſimulacrum latente. 22 Achillis, Æaci nepotis, Pelei filii. 23 Circumdantia. 24 Inſulas & continentes. 25 Te ducente, ductu tuo. 26 Repoſitas & a ceteris ſeclusas, id eſt, extremos populos Maſſylorum. 27 Africam ſc. cujus in mediterranea parte ſunt Maſſyli. Species pro genere. 28 Circumfuſa, oppoſita. Carthaginem innuit, cujus mari ab Oriente prætenditur Syrtis minor, exinde major. 29 Poſt multorum annorum jactationem Italiam, ſemper retro fugere viſam, conſecuti ſumus.

1 M

1 Hac Trojana tenus fuerit fortuna secuta.
Vos quoque 2 Pergameæ jam fas est parcere genti,
3 Dique 4 Deæq; omnes, 5 quibus obstitit 6 Ilium, & ingens
Gloria 7 Dardaniæ tuque, o sanctissima 8 vates,
Præscia venturi, 9 da [non indebita posco]
Regna meis fatis; 10 Latio considere Teucros,
11 Errantesque Deos, 12 agitataque numina Trojæ.
Tum 13 Phœbo & Triviæ 14 solido de marmore templum
15 Instituam, 16 festosque dies de nomine Phœbi.
17 Te quoque magna 18 manent 19 regnis 20 penetralia nostris.
Hic ego namque tuas 21 sortes, 22 arcanaque fata
Dicta meæ genti, 23 ponam, 24 lectosque sacrabo,

1 Hactenus fortuna adversa, qualem Trojani experti sunt, fuerit persecuta nos, id est, hic sit finis calamitatis Trojanæ. 2 Trojanæ. 3 Dii Trojanis infensi erant Apollo & Neptunus, quod a Laomedonte promissa mercede, postquam urbem Trojæ mœnibus cinxissent, defraudati essent. Hos porro, ut sibi propitii sint, supplicitur rogat. 4 Juno & Pallas sc. quæ ob formæ palmam, sibi abjudicatam, diu Trojanis adversatæ erant. 5 Quæ voluistis Ilium deleri, & gloriam ejus. 6 Arx præcipua in Troja. 7 Trojæ, a *Dardano* rege. 8 Sibylla. 9 Concede & designa secundum cetera oracula mihi data: vel, *da*, id est, dic, pronuntia, vaticinare. 10 In Italia, ubi Saturnus latuit, sedem capere. 11 Et penates nobiscum profugos. 12 Profuga considere Latio. 13 In honorem Apollinis & Dianæ. 14 Non admisto alio lapide, aut non fracto. 15 Constituam. 16 Ludos Apollinares. 17 Apostrophe *ad Sibyllam*, cui vicissim pro beneficio promittit se in adytis scripta ejus repositurum, quorum inspiciendorum causa Decemviri creentur. 18 Expectant. 19 In regnis. 20 Locum secretum, in quem nonnisi certo alicui accessus pateat, in quo libros Sibyllinos asservaret, Græci *adyta* dicunt. 21 Libros, in quibus continebantur *sortes*, id est, responsa Deorum Horat *Dicta parentis* sortes. 22 Oracula secreta retinenda, vaticinata populo Romano meis posteris. 23 Reponam, reservabo in intimis penetralibus sacrorum. Constat autem, Romæ Libros Sibyllinos asservatos fuisse in sacrario; qui *Sibyllini* dicti sunt, quod anus illa, quæ Tarquinium Superbum adiisse fertur, Sibylla credita esset. Servati autem Romæ fuisse traduntur, donec sive casu aliquo sive fraude humana incenso Capitolio igne consumerentur: quod post bellum Marsicum accidisse ferunt. Vide quæ nos ad Sal. p. 148. & Val. Max. p. 484 24 Electos, qui sc. iis libris custodiendis & interpretandis præsint.

1 Alma, 2 virûm; 3 foliis 4 tantum ne carmina manda;
5 Ne turbata volent rapidis ludibria ventis.
Ipſa 6 canas, oro. finem 7 dedit ore loquendi.
At, 8 Phœbi nondum patiens, 9 immanis in antro
10 Bacchatur vates, magnum 11 ſi pectore poſſit
12 Excuſſiſſe Deum. 13 tanto magis 14 ille fatigat
Os 15 rabidum, 16 fera corda domans, 17 fingitque premendo.
Poſtquam 18 jamque domus patuere ingentia 19 centum
20 Sponte ſuâ, 21 vatiſque 22 ferunt reſponſa per 23 auras.
O 24 tandem magnis pelagi 25 defuncte periclis.
Sed 26 terræ 27 graviora 28 manent. in regna 29 Lavini
Dardanidæ venient; 30 mitte hanc de pectore curam:

1 O altrix & nutrix imperii. 2 Viros quindecim, quorum munus erat libros Sibyllinos consulere. 3 Palmæ ſc. in quibus ſcribebat hæc Sibylla: non enim oracula ſuavore reddebat, ſed palmarum foliis inſcripta ad oſtium antri ponebat, quæ ſi vento agitata conturbari contigiſſet, nunquam poſtea induci poterat, ut de integro caneret, aut eadem in ordinem redigeret: atque ita incertiores abibant homines, qui venerant. Locum hunc interpretatur Heleni admonitio: reperies l. 3. 4 Tantummodo rogo, ne ſcribas in foliis palmæ. 5 Ne folia & nomina iis inſcripta volent per ventos rapidos commota, exiſtentia ut res ludibrio habitæ. 6 Ore edas oracula. 7 Æneas ſignificavit ore ſuo ſe jam facere finem loquendi. 8 Quia nondum tolerare poterat Phœbum, intrantem in eam. 9 Terribilis, & inſana. 10 Bacchantium more fuit Sibylla. 11 Tentando an poſſit quaſi equitem *infidentem pectore* ſuo excutere Phœbum, qui in oraculis magnus eſt. 12 Ut ſupra lib. 5. *Excuſſiſſe deos animo*. 13 Quanto magis illa reluctabatur. 14 Deus laſſitudine affatim eam gravat. 15 Furens. Metaphora ab animantibus, quorum propria eſt *rabies*. 16 Indomita. 17 Pro arbitrio ſuo mentem ejus formans imbuitque iis, quæ ſit reſponſura. 18 Poſt vota preſuſque, cum Deus plene in eam deſcendiſſet. 19 Numerus certus pro incerto. 20 Propter preces & ſacrificia. 21 Sibyllæ. 22 Efferunt. 23 Ubi conſultores erant. 24 Poſt ſeptennales errores. 25 O Æneas, qui perfunctus es, & non amplius paſſurus pericula. 26 In terris, id eſt, cum perveneris ad terram: quia in mari non potuit ſubmergi. 27 Sc. *pericula*. 28 Expectant te. 29 Al. *Latini*. 30 Omitte, depone curam, id eſt, ne ſis ſollicitus de hac re: quia venies in Italiam, ut cupis.

Sed

Sed non & 1 veniſſe volent, 2 bella, horrida bella;
Et 3 Thybrim multo ſpumantem 4 ſanguine 5 cernā.
Non 6 Simois tibi, nec Xanthus, nec 7 Dorica caſtra
8 Defuerint. alius 9 Latio jam partus 10 Achilles,
Natus 11 & ipſe 12 dea. nec Teucris 13 addita Juno
Uſquam 14 aberit: cum tu ſupplex in rebus 15 egenis
Quas gentes 16 Italûm, aut quas non 17 oraveris urbes!
Cauſa 18 mali tanti 19 conjux, 20 iterum hoſpita Teucris,
Externique 20 iterum thalami.
21 Tu ne cede 22 malis: 23 ſed contra audentior ito,
24 Quam tua te Fortuna ſinet. 25 via prima ſalutis,
Quod minime reris, 26 Graja 27 pandetur ab 26 urbe.

1 Quod in Italiam non venerint. 2 Æneæ cum Turno. 3 Italiæ fluvium. 4 Propter cædem Latinorum & Rutulorum. 5 Prævideo. 6 Pro Simoente & Xantho fluentibus ſanguine, obſtructis cæſorum cadaveribus, erunt tibi de novo Tibris & Numicius, in quem cecidit Æneas. 7 Græca. Alii reſpici ad Turnum volunt origine Grajum, ut interpretatur Amata reſponſum l. 7. Alii ad Haleſum, Agamemnonis ex Briſeide filium: quem tradunt cum magnis copiis Turno adverſus Æneam auxilio veniſſe. 8 Id eſt, Trojanorum cadaveribus opplebuntur Tiberis & Numicius, ut oppleri ſunt Simois & Xanthus: & tam ſævos inimicos offendent in Italia, quam experti ſunt Græcos in Troja. 9 In Latio. 10 Turnus, Achilli ſimilis, *cui diva Venilia mater*, l. 10. Daunus pater. 11 Non ſolum Achilles. 12 Venilia. 13 Quæ ſemel quaſi dedit nomen ad inſequendum Trojanos, nunquam deſiſtet. Aliis *additus* eſt infeſta, affixa. 14 Abſ. 15 Tenuibus & modicis. 16 Italorum. Syncope. 17 Orabis, ut tibi auxilientur? Interrogatio hæc vim univerſalem habet: q. d. omnes populos externos. 18 Tam pernicioſi belli. 19 Filia hoſpitis Lavinis Larini filia, Turno, Rutulorum regi, a matre Laviniæ deſponſata: quam tamen Latinus propter, diverſis territus prodigiis, Æneæ extero genero dare conſtitus fuit. Quod ægre ferens Turnus, Æneam Latinumque bello petiit, in quo ipſe ſingulari certamine ab Ænea occiſus fuit. 20 Sicut Helena cauſa belli Trojani fuit: ſic Lavinia erit cauſa belli Rutuli & Latini. Menelaus hoſpitio excepit Paridem: Laviniæ pater Latinus excepit Æneam. 21 Sed tu. Epilogus oraculi Apollinis. 22 Adverſitatibus. 23 Obviam. 24 Id eſt, magnanimitas ſupera fortunam tuam. 25 Primus modus acquirendæ ſalutis. 26 A Græcis habitata, ſc. Pallanteo, dum per Evandrum eadem illic habitantem, ubi nunc Roma eſt, ad Tarchontem Thuſciam mitteris. 27 Aperietur tibi, proficiſcetur.

Tolle

alibus ex 1 adyto dictis 2 Cumæa Sibylla
Horrendas canit 4 ambages, 5 antroque remugit,
Obscuris vera involvens 7 ea frena furenti
concutit, & 8 stimulos sub 9 pectore 10 vertit
Apollo.
Ut primum cessit furor, & rabida ora quierunt;
Incipit Æneas heros: Non ulla laborum,
virgo, nova 13 mî 14 facies 15 inopinave 16 surgit.
Omnia 18 præcepi, atque animo mecum 19 ante 20
peregi.
Unum oro: 22 quando 23 hic 24 inferni janua 25 regis
citur, & tenebrosa palus 26 Acheronte 27 refuso:
: ad conspectum chari 28 genitoris & ora
Contingat: 30 doceas iter, & 31 sacra ostia 32 pandas;
Illum ego per flammas & 34 mille sequentia tela
ipui his humeris, 35 medioque ex hoste recepi:
e meum comitatus iter, maria omnia mecum,

Loco secretiore templi, quem sacerdoti adire licebat. 2 s apud Cumas oracula dabat. lorrorem incutientes. 4 Amnos & obscuros sermones. ir cum reflexione vocis quasi gitum effert ex antro. 6 Di- non satis intellectis, quæ su- erant vera, implicans. 7 modi fræna, id est, sic item & organa vocis ejus t, ut, quæ ipsa velit, non ipsa præmeditata sit, loqua- 8 Vim illam divinam, animum Sibyllæ, & im- m fatidici spiritus excita- Metaphora. 9 Sibyllæ. 10 git. 11 Postquam rabies Si- e sedata est. 12 Incipit Si- im alloqui in hunc modum. Mihi. 14 Species. 15 Vel inata. Nam partim ab He- , partim a patre acceperat, gerenda sibi forent. 16 Oritur, prædicitur. 17 Quæ ad bella pertineant, vel quæ ex te audio. 18 Prævidi, antecepi, cogitatione prævèni. Al. *Percepi*. 19 Priusquam hæc dicerem. 20 Præmeditatus sum, revolvi, perpendi, id est, jamdudum ad omnes casus præparatus sum. 21 Id solum. 22 Quandoquidem. 23 In Campania. 24 Inferis dominantis. 25 Plutonis. 26 Lacu illo infernali. 27 Refluente & restagnante. 28 Anchisæ. 29 Detur mihi. 30 Viam eundi mihi commonstres. 31 Diti sacra vel execranda. 32 Aperias. 33 Patrem. Dicit causam, quare eat ad genitorem. 34 Numerus certus pro incerto. 35 Ex mediis hostibus in locum tutum perduxi, liberavi. Sic l. 1. *frugesque receptas*.

atque

Atque omnes pelagique 1 minas 2 cælique ferebat
Invalidus, 3 vires ultra sortemque 4 senectæ.
5 Quin, 6 ut te supplex 7 peterem, & tua 8 lim
adirem,
Idem orans mandata dabat. natique patrisque,
9 Alma, precor, miserere. 10 potes namque omnia: nec
Nequidquam 11 lucis 12 Hecate præfecit 11 Aven
Si potuit 13 Manes arcessere 14 conjugis 15. Orphe
Threicia fretus cithara fidibusque 16 canoris:
Si 17 fratrem Pollux 18 alterna morte redemit,
Itque 19 reditque viam toties. quid 20 Theseu, 1
magnum
Quid memorem 22 Alciden? & 23 mî 24 genus ab
ve 25 summo
Talibus 26 orabat dictis, 27 arasque tenebat.

1 Tempestates, & procellas, quæ navigantibus toties extremo minatæ fuerant. 2 Aeris. 3 Ultra vires. Anastrophe. 4 Quæ quietem & otium efflagitat. 5 Quin etiam 6 Lib. 5. *Ditis tamen ante infernas accedo domos, & c. huc casta Sibylla.* 7 Adirem. 8 Domum aut antrum. 9 O salutis nostræ altrix, sancta & veneranda virgo. 10 A facili. 11 Silvis, quæ sunt circa Avernum & Acherontem, aliaque loca, per quæ ad inferos descensus esse existimatur. 12 Proserpina. Vide supra. 13 Umbras. A disperi causa. 14 Eurydices. Orpheus enim cantilena & pulsu lyræ descendit ad inferos, ut abduceret conjugem suam: abduxerat, ni illa per imprudentiam respexisset. 15 De Orpheo abunde 4. l. Georg. & Ovid. 10. Met. 16 Dulciter resonantibus. 17 Castora, gemellum e Leda matre & Tyndaro, communicata cum illo immortalitate, ut alterni viverent. Adi Mythologos hoc de Gemino fidere exponentes. 18 Quas ternatim pro illo obit, ut vicissim pro Polluce. 19 Al feris ad superos. 20 Qui a feros descendit cum Pirithoo pturi Proserpinam. 21 For quippe qui nullis labor ibus perari potuerit. Vide quæ ad Sall. p. 327. &c. 22 He lem filium Jovis & Alcme qui descendit Cerberum ab feris tracturus, ac Theseu raturus: ab *Alces* avo sic ctum, vel ἀπὸ τῆς ἀλκῆς est, *a fortitudine*. 23 Mihi. plicatio narrationis ad suam sonam, qua se illis dignitat neris parem facit, quare minus id sibi licere arbitr quam iis licuerit. Q. d. Et hi idem concedatur, cui p de, ut Herculi & Polluci genus ab Jove summo. 24 nus idem, causa mihi me 25 Deorum. 26 Æneas. 2 more precantium, jurant vota concipientium.

C

am ſic orſa loqui 1 vates: Sate 2 ſanguine divûm,
Tros Anchiſiada, 4 facilis deſcenſus 5 Averni.
Noctes atque dies patet 7 atri janua Ditis.
:d 8 revocare gradum, ſuperaſque 9 evadere ad auras,
Hoc opus, hic labor eſt 11 pauci, quos 12 æquus amavit
ppiter, aut 13 ardens 14 evexit ad 15 æthera virtus,
ſa geniti 16 potuere 17 tenent media omnia ſilvæ,
Cocytuſque ſinu labens 19 circumdat 20 atro.
uod ſi tantus amor menti, ſi tanta cupido eſt,
Bis 22 Stygios innare lacus, bis 23 nigra videre
artara; & 24 inſano juvat indulgere labori;
Accipe, quæ 26 peragenda 27 prius. 28 latet
arbore 29 opaca

1 Sibylla. 2 Progenie. 3 O
ɔjane Æneа. Archiſæ fili. 4
Schice hanc fab. interpretari
Lucr., immane vitiorum præ-
itium, e quorum barathro
a facile emergitur, intellige-
e. Si myſtice & Platonice:
riſque gravari divinam animi
ticulam terrena ὕλης corpo-
mole, opprimi a ſenſu ra-
nem, ita ut ad virtutem, re-
a cognitionem, & veritatis
lagationem aſpirent pauci: qui-
vel benignitate Deorum, vel
inia virtute, vel divino inge-
, datum eſt aureum ſtudii
nam carpere, & prudentia
e ad ſumma contendere:
*ramum hunc Lucus & ob-
is claudunt convallibus umbræ.*
Qui per Avernum fit ad in-
e. Eſt enim *Avernus* lacus
d inferos, in quem Acheron
lagnare creditur. 6 Semper.
Obſcuri, qui apud atros re-
it, cui inferorum imperium
e obvenit in Saturni patris
eſſionum diviſione. 8 Regre-
ib inferis. 9 Penitus evade-
10 Hoc eſt opus difficile.
11 Tria hominum genera tan-
git, dilectos a Jove, præditos
virtute, Diis genitos. 12 Non
rigoroſus judex. 13 Vehemens
virtus, id eſt, juſtitia, cujus
nomen omnes Ethicas virtutes
complectitur. 14 Ex his ærum-
nis. 15 Cælum. 16 Sc *ſuperas
evadere ad auras*. 17 Dehorta-
tio a difficili. 18 Lacus infer-
nalis. Quid Cocytus, Styx,
Acheron, inferi ſint ſecundum
veteres Theologos, docet Ma-
crob. 1. I. de Somnio Scipio-
nis c 10. 19 Circumdat exire
volentes. Al. *circumvenit*. 20
Obſcuro, quia profundo. 21
In vita ſemel, ſecundo in mor-
te: gloriam in vivis conſequi,
æternam poſt mortem. 22 Sty-
gis, lacus infernalis, triſtitiam
ſignificantis. 23 Tenebroſa,
profunda. 24 Vehementi. 25
Intellige. Tranſit ad præcepta.
26 Sc. *ſint tibi*. 27 Quam ad
inferos deſcendere poſſis. 28
Difficultatem innuit, cum late-
re ramum, & quidem in um-
broſa arbore, ſubjicit. 29 Denſa
foliis, & ramis aliis.

1 An-

1 Aureus & foliis & 2 lento vimine ramus,
3 Junoni infernæ dictus sacer. 4 hunc 5 tegit 6 omn
Lucus, & obscuris 7 claudunt convallibus umbræ:
Sed non ante 8 datur telluris 9 operta subire,
10 Auricomos quam quis decerpserit 11 arbore f
fœtus.
Hoc 12 sibi 13 pulchra 14 suum ferri 15 Proserpina mun
Instituit. 16 primo avulso 17 non deficit alter
18 Aureus; & simili frondescit 19 virga metallo.
Ergo 20 alte 21 vestiga oculis, & 22 rite repertum
Carpe manu. namque ipse 23 volens facilisque sequetur,
24 Si te fata vocant: 25 aliter, non viribus ullis
26 Vincere, nec duro poteris convellere ferro.
Præterea 27 jacet 28 exanimum tibi corpus 29 amic
[Heu nescis] totamque 30 incestat funere classem,
Dum 31 contulta petis, nostroque in 32 limine 33 pen
34 Sedibus 35 hunc refer 36 ante suis, & conde sepul

1 A materia & qualitate. Per quem prudentiam intellige, qua nihil non, quantumvis arduum, conflci potest. 2 Flexibili. 3 Proserpinæ, quæ apud inferos est, consecratus, dicatus. 4 Ramum. 5 Allusum ad Bonæ Deæ, quæ eadem Tellus est, sacra: quæ nonnisi in operto sacrebant. 6 Tota silva. 7 Circumdant eum. 8 Conceditur a Diis. 9 Occulta terræ, id est, subterranea loca. 10 Ramum habentem folia aurea pro comis. Metaphora ab animali sumpta. 11 Illa opaca. 12 Ad se, aut in honorem suum. 13 In conspectu Plutonis, qui eam rapuit. 14 Proprium, sibi charum. 15 Regina inferorum. 16 Postquam primus ramus avulsus est ab eo, qui inferos petere vult. 17 Non deest, imo statim subnascitur, & in loco sublati sufficitur. 18 Sc. Ramus. 19 Ramale. 20 Deum cælumque suspice. 21 Ins
22 Ut decet, carpe, &
dem manu, non falce,
cultro. 23 Volenti, & obs
danti similis. 24 Si prædes
tum est, te per eum ad in
descendere atque redire. 25
qui, repugnantibus Deorum
positionibus. Absque sit gra
auxilium divinum, inca
intercidunt humani conatus
Confringere & abrumpere
27 Insepultum. 28 Mort
29 Miseni, ut infra, a
tone interfecti; quem
nonnulli ab Æinea inter
autumant, ut in hac necr
tia suppeteret cadaver &
mam. 30 Pollut. 31 Or
32 Antro. Synecdoche. 33
ris, vel sollicitus hæres
Terræ & inhumationi. 35
cum extinctum. 36 Qu
inferos descendas.

…que socios, paribusque 1 accingitur armis.
…e 2 hæc ipse suo tristi cum corde volutat,
…ctus silvam immensam, & sic ore precatur:
…nunc se nobis ille aureus 4 arbore 5 ramus
…dat nemore in tanto: 6 quando omnia vere
…7 nimium de te vates, Misene, locuta est.
…ea fatus 9 erat, 10 geminæ cum 11 forte 12 columbæ
…sub ora viri cælo venere volantes,
…viridi sedere solo. tum maximus 15 heros
…ernas agnoscit aves, lætusque precatur:
…ces 17 O, si qua 18 via est, cursumque per auras
…in 19 lucos, ubi 20 pinguem 21 dives 22 opacat
…humum. tuque o dubiis 23 ne defice rebus,
…ens. sic effatus 24 vestigia pressit;
…rvans quæ signa ferant, quo tendere 26 pergant.
…ntes 28 illæ tantum 29 prodire volando,
…30 acie possent oculi 31 servare 32 sequentum.
…ubi 34 venere ad fauces 35 grave olentis Averni,
…nt se celeres; 37 liquidumque per aera 38 lapsæ

…instrumentis, quibus …siebant, sc. securi, …, & similibus ad …egotium necessariis. 2 …, cogitat secum. 3 …. 4 Opaca. 5 Quem …bis habendum docuit. …quidem. 7 Quia utili…, si mentita esset, dum …cenum jacere in lito… Eas preces. 9 Æneas. …e & pares. 11 Præ…pientiorem ejus. Oblati…go augurium. 12 Quæ …ueris aves, & felix regi…gurium: per geminas co… mystice duas animæ alas …ri volant, Contemplati…foralemque virtutem, quæ …um Sapientiæ ramum a …rum rerum amore mit… 13 Ante conspectam. 14 Gramineo. 15 Æne… Quæ sunt in tutela. Ve… propter amorem, quem inter se servant. 17 O aves. 18 Quæ ducat ad aureum ramum. 19 Silvas sacras. 20 Opimam, quia talis rami feracem. 21 Quia aureus. 22 Inumbrat, quod proprie est arborum. 23 Ne mihi desis, ne me deseras. 24 Substitit. Captantes autem auguria & observantes stare immobiles aut sedere solebant. 25 Animadvertens. 26 Perseverent. 27 Allusum ad pullare augurium, quod felix habitum, si pulli pascerent. 28 Columbæ. 29 Prodibant, præcedebant. Enallage modi. 30 Acumine visus sui, id est, visu. 31 Observare. 32 Æneæ & Achatæ. 33 Deinde. 34 Columbæ. 35 Lacus illius in Campania, per quem dicitur descensus ad inferos, graviter olentis propter aquam sulphuream. 36 Erigunt. 37 Purum. 38 Postquam celeriter volaverat

Poſtquam 1 illum 2 victor vita ſpoliavit Achilles,
Dardanio Æneæ ſeſe fortiſſimus 3 heros
Addiderat ſocium, 4 non inferiora ſecutus.
Sed 5 tum, forte cava dum 6 perſonat æquora 7 conch
Demens & cantu vocat in certamina 8 divos,
9 Æmulus 10 exceptum 11 Triton [ſi credere dignum e
Inter 12 ſaxa 13 virum ſpumoſa immerſerat unda.
14 Ergo 15 omnes magno 16 circum 17 clamore fr
mebant;
Præcipue pius 18 Æneas. tum 19 juſſa Sibyllæ
(Haud mora) 20 feſtinant flentes, 21 aramque ſa
pulchri
22 Congerere 23 arboribus, 24 cæloque educere certa
25 Itur in antiquam ſilvam, ſtabula alta ferarum:
26 Procumbunt 27 piceæ: ſonat icta ſecuribus ilex:
Fraxineæque trabes, cuneis & 28 fiſſile robur
Scinditur: advolvunt ingentes 29 montibus ornos.
Nec non Æneas opera inter talia 30 primus

1 Hectorem. 2 Hectoris. 3 Miſenus Æolides. 4 Virum nequaquam Hectori ſecundum neque virtute, neque laude; fatis etiam ſuperiorem. 5 Paulo ante. 6 Perſonare facit, vel ſonat per æquora. 7 Tuba & buccina, quæ Tritoni concha. *Caeruleum Tritona vocat, conchaque ſonanti Inſpirare jubet.* deinde, *cava buccina ſumitur illi.* 8 Tritones. 9 Ὁμότεχνος, ejuſdem artis cum invidia ſtudioſus, vel, ex provocatione adverſarius. 10 Inſidiis oppreſſum: quaſi virtute vinci non poſſet. 11 Oceani & Tethyos filius, Neptuni tubicen, unus Deorum marinorum. 12 Scopulos. 13 Miſenum. 14 Docet, quomodo officium funebre perſolutum ſit Miſeno juxta præceptum Sibyllæ. 15 Trojani. 16 Cadaver Miſeni. 17 Quaſi iraſcentes Diis marinis, quod tantum virum te abſumpſerant. 18 Sc. *fu bat.* 19 Quibus juſſerat, *bus hunc refer ante ſuis.* 20 F ſtinanter exequuntur. *Feſtina* ergo hic active ſumitur: 4. *Deus æthere miſſus ab alto* ſtinare fugam, *tortoſque ince re funes Ecce iterum ſtimulat* Pyram in altum extructam aræ formam. 22 Congere extruere. 23 Ex arboribus Ad cælum uſque attollere ſepulchri. Hyperbole. 25 A ciis Æneæ ſc ad excidendas bores pro rogo. 26 In hu 27 Piceæ tedæque, reſina gues arbores, fraxini que funeribus adhibitæ, clarius & luculentius ard rogi. 28 Quod facile ſcindi 29 A montibus. 30 Exc ſuo prælucens aliis.

Hor

ortatur ſocios, paribuſque 1 accingitur armis.
que 2 hæc ipſe ſuo triſti cum corde volutat,
pectans ſilvam immenſam, & ſic ore precatur:
Si nunc ſe nobis ille aureus 4 arbore 5 ramus
lendat nemore in tanto: 6 quando omnia vere
u 7 nimium de te vates, Miſene, locuta eſt.
x 8 ea fatus 9 erat, 10 geminæ cum 11 forte 12 columbæ
a 13 ſub ora viri cælo venere volantes,
14 viridi ſedere ſolo. tum maximus 15 heros
Maternas agnoſcit aves, lætuſque precatur:
le duces 17 o, ſi qua 18 via eſt, curſumque per auras
rigite in 19 lucos, ubi 20 pinguem 21 dives 22 opacat
mus humum. tuque o dubiis 23 ne defice rebus,
va parens. ſic effatus 24 veſtigia preſſit;
Obſervans quæ ſigna ferant, quo tendere 26 pergant.
Paſcentes 28 illæ tantum 29 prodire volando,
antum 30 acie poſſent oculi 31 ſervare 32 ſequentum.
Inde, ubi 34 venere ad fauces 35 grave olentis Averni,
Tollunt ſe celeres; 37 liquidumque per aera 38 lapſæ

ptatur inſtrumentis, quibus ligna ſcindebant, ſc. ſecuri, eis, ligone, & ſimilibus ad um erigendum neceſſariis. 2 æ ſequuntur, cogitat ſecum. 3 inam. 4 Opaca. 5 Quem ylla nobis habendum docuit. quandoquidem. 7 Quia utili- uiſſet, ſi mentita eſſet, dum it Miſenum jacere in lito- 8 Eas preces. 9 Æneas. Dnæ & pares. 11 Præ- opinionem ejus. Oblati- 1 ergo augurium. 12 Quæ Veneris aves, & felix regi- augurium: per geminas co- ibas myſtice duas animæ alas gnari volunt, Contemplati- 1 Moralemque virtutem, quæ aureum Sapientiæ ramum a narum rerum amore mit- ur. 13 Ante conſpectum eæ. 14 Gramineo. 15 Æne- 16 Quæ ſunt in tutela Ve is, *propter amorem, quem* inter ſe ſervant. 17 O aves. 18 Quæ ducat ad aureum ramum. 19 Silvas ſacras. 20 Opimam, quia talis rami feracem. 21 Quia aurens. 22 Inumbrat, quod proprie eſt arborum. 23 Ne mihi defis, ne me deſeras. 24 Subſtitit. Captantes autem auguria & obſervantes ſtare immobiles aut ſedere ſolebant. 25 Animadvertens. 26 Perſeverent. 27 Alluſum ad pullare augurium, quod felix habitum, ſi pulli paſcerent. 28 Columbæ. 29 Prodibant, præcedebant. Enallage modi. 30 Acumine viſus ſui, id eſt, viſu. 31 Obſervare. 32 Æneæ & Achatæ. 33 Deinde. 34 Columbæ. 35 Lacus illius in Campania, per quem dicitur deſcenſus ad inferos, graviter olentis propter aquam ſulphuream. 36 Erigunt. 37 Purum. 38 Poſtquam celeriter volaverant

22 (unctantem, & 23 vatis 24 portat iub t
25 Nec minus interea Miſenum in litore
Flebant, & 26 cineri 27 ingrato 28 ſupre
Principio pinguem 29 tædis & robore 30
Ingentem ſtruxere 31 pyram: cui 32 frond
Intexunt latera, & 34 ferales 35 ante cup

1 Ab Æneа. 2 Geminæ naturæ: quia aureum ramum habebat. Al. *gemina*, ſc. columbæ. 3 Locum ſedendi capiunt, ad ſedendum ſe demittunt. 4 Alio a viridi arbore colore, diverſi coloris. 5 A qua arbore. 6 Splendor. Cic. pro Sextio. *Quem neque periculi tempeſtas, neque honoris* aura *potuit unquam de ſuo curſu dimovere*. Αὔρα vetus vox Græca *auram* ſignificat. 7 Qualiter. A ſimili narratione dilatat. 8 In ſilvis. 9 Quia tunc maturum eſt. 10 Gluten. 11 Inſolita. 12 Viſcum. 13 Ipſi propria. 14 Quia ex ſtermentiam & ſedi in diſtringendo oſtendit hoc verb Illico. 22 Ramun rari pondere ſuo d Æneæ, licet faci 23 Vaticinantis. Nihilominus, q abeſſet. Tranſit janorum circa ju Cadaveri. 27 Mi cis, triſte hoc mi quentibus. 28 Ult exequiæ dicuntur mortuo Miſeno. retinæ plenis. 3 partes diſſecto. 3

onſtituunt, 1 decorantque ſuper 2 fulgentibus armis,
ars 3 calidos 4 latices & 5 ahena 6 undantia flammis
Expediunt, 8 corpuſque lavant 9 frigentis & 10 ungunt.
't gemitus. 11 tum membra 12 toro 13 defleta reponunt,
ł Purpureaſque 15 ſuper veſtes, velamina 16 nota,
onjiciunt. pars ingenti ſubiere 17 feretro,
riſte miniſterium, & 18 ſubjectam more 19 parentum
› Averſi tenuere 21 facem. congeſta 22 cremantur
ł Thurea dona, 24 dapes, 25 fuſo crateres 26 olivo.
oſtquam collapſi cineres, & flamma 27 quievit,
ł Reliquias vino & 29 bibulam lavere 30 favillam:

Et extollunt ad decus deſuper. In ſignum, quod iis egregie is fuerat. Cum viris magnis a cremabantur arma, ve- a, equi, canes, & quæ in vi- erant chariſſima: apud Indos uxor amantiſſima. Cic. 5. ſc. qu. & 11 Æn. *galeas en- que decoros*, &c. 3 Calida ab- , & per intervalla inclamari ebant pro mortuis compoſiti, forte lateret vitalis ſpiritus ſtructus, adeoque vivi cre- rentur. 4 Aquas calefactas. anem autem humorem gene- vocabulo *Laticem* appellari unt, ab eo, quod intra ali- *Latices*. 5 Ænea. 6 Ebullien- 7 Expedite parant, profe- t. 8 Ex Ennii verſu: *Tar- ii corpus bona femina lavit unxit*. 9 Mortui. Calore enim li pulſo, qui ſpiritus ſedes etur, friget corpus. 10 Ut ilius cremaretur. 11 Deinde. Funebri, qui una cum ca- ere cremabatur, id eſt, ſe- o. 13 Supremo fletu affecta. Quas in vita in pretio ha- rat. Viris illuſtribus veſtes, ous vivi utebantur, injectæ: pureæ, prætextæ, paluda- ta. *Vide Pallantis funus* lib. 11. Æn. 15 Corpus exa- nime. 16 Quia ipſe ferebat. 17 Capulo, quo effertur cor- pus. *Feretrum* enim id omne dicimus, quo aliquid in pom- pa portatur. 18 Cadaveri. 19 Qui liberos ſuos inurunt. 20 Teſtati dolorem, & ſe invitos id facere. 21 Tædam. 22 Cum cadavere. 23 Thura data. 24 Epulæ, quibus mortuo parenta- tum erat. 25 Quia infundebant oleum cum crateribus. 26 Oleo ex oliva expreſſo. 27 Cum non eſſet amplius, quod ureret. 28 Cineres, & ſi qua extabant oſ- ſa. Reſpicit ad ritum oſſa com- ponendi, qui talis erat. Primo buſtum vino extinguebant, ma- nes vocabant, lotis deinde ma- nibus oſſa legebant, lecta vino perfundebant & lacte, mox vento ſiccanda exponebant, ſic- cata aromatibus & odoribus mi- ſta in urnam reponebant, reli- quiis lacrymas ſuperfundebant. 29 Lambentem quod adhuc ſu- pererat, aut exſorbentem ſeu im- bibentem vinum, quod infundebatur. Ignita enim ac calida humorem omnem imbebant abſu- muntque. 30 Modicam flammam.

Et 1 solida imponit taurorum viscera flammis,
Pingue 2 super oleum 2 infundens 3 ardentibus ex
4 Ecce autem, 5 primi sub limina solis & ort
Sub 6 pedibus 7 mugire solum, & 8 juga cœpta
8 Silvarum, visæque 9 canes 10 ululare per u
Adventante 11 Dea. 12 Procul o, procul este, 13
Conclamat 14 vates, totoque absistite 15 luco,
16 Tuque 17 invade viam, vaginaque eripe 18
Nunc 19 animis opus, Ænea, nunc pectore
21 Tantum effata, furens antro se immisit ape
22 Ille ducem haud timidis vadentem passibus
23 Di, quibus imperium est animarum, umbræ
silentes,
Et 25 Chaos, & 26 Phlegethon, loca 27 nocte
tia 27 late;

1 Holocaustum. 2 Superfundens. Tmesis. 3 Dum exta arderent. 4 Exactis sacris, horrenda signa, adventus Proserpinæ prænuntia, aptis translationibus narrat. 5 Paulo ante, priusquam Sol oriretur. 6 Sibyllæ & Æneæ. 7 Cœpit quasi sonitum taurinum edere: remota Metaphora, a bobus sumpta ad terram; ut l. 4 Æn. p. 30. 8 Colles montium silvosorum. 9 Stygiæ canes, Furiæ. Lucan. *Stygiasque canes in luce superna Desituam*. 10 Lugubrem vocem emittere. 11 Proserpina. 12 Quod in sacris fieri solet, *profanos arcet*, heros suum *hoc agere* monet. 13 Sacris non initiati. 14 Sibylla. 15 Dianæ sacro. 16 Sacris initiate. 17 Audacter ingredere. 18 Quo magis isti agaam. Dæmones an sentiant dolorem, lædantur, ensem horreant, disserit Cæl. Rhod. l. 2. c. 8. Hæc noster ex opinione Platonicorum, *insana sanior, frustra ferro diverberare umbras*. 19 Audacia & animositate adversus mortuorum spectra ob. Egregie confirmato co vis pericula iis virtutib animosum pectus fulmi ect. 21 Et non pluribu la Æneam allocuta, i in Averni fauces, com 22 Æneas Sibyllam v jus ductu per singula loca penetrat, valeq bus audacibus æquis co id est, audacter ingre animose consequitur. 23 nisi venisset præfatus, ac inferorum arcana retegen tonem, & Proserpinam mox umbras, inde va raginem & indigestam materiæ molem, hinc & lacus. 23 Quoniam substantiæ sunt incorpore vocem emittere nequeu *lentes* a Poetis vocantur. go rerum confissa. 26 In fluvius, qui Alumis e rapidas fingitur. 27 T pertus.

uatuor 1 hic primum 2 nigrantes terga juvencos
onſtituit; 3 frontique 4 invergit vina ſacerdos;
r, ſummas carpens media inter cornua 5 ſætas,
nibus imponit 6 ſacris 7 libamina prima,
Voce vocans 9 Hecaten, 10 cæloque 11 Ereboque
potentem.
2 Supponunt 13 alii cultros, tepidumque cruorem
uſcipiunt 14 pateris. ipſe 15 atri velleris agnam
6 Æneas 17 matri Eumenidum 18 magnæque ſorori
nſe 19 ferit, 20 ſterilemque tibi, 21 Proſerpina, vaccam.
2 Tum 23 Stygio regi 24 nocturnas 25 inchoat aras,

1 Ad introitum ſpelancæ ſeu terni. 2 Habentes terga nigra. ati patri de nigra pecude ſacri- cabant, eidemque pocula miſta ero & lacte libabant. Tibul. *Terræ nigras pecudes promittite Dis, Et nivei lactis pocula mixta mero*. 3 In frontem, media er cornua fundit. 4 Inverſa era: contra in ſacris ſuper- ſupina manu libatum. 4. lib. *dia inter cornua fundit*: hoc em ad probationem victima- m, ſi non ſtupuiſſent, grata- n. 5 Duros pilos. *Seta* pro- e duriores illi craſſioreſque, qui ſuum dorſis erecti ſtant, pili t. hic pro pilis boum uſur- Poeta. 6 Qui ad ſacrificium parati inſtructique erant. Appoſitive. 8 Cum clamore ilido invocant. 9 Deam. 10 pud ſuperos, ubi *Luna* dicitur, in terris, ubi *Diana*, pote- tem habentem. quamdiu ſu- a noſtrum horizontem conſpi- eſt Luna. 11 Apud tenebras ferorum (ubi *Proſerpina* ap- llatur) quando ſub terra de- rſa Antipodibus *noſtris lumen ebet*. *Erebus proprie infernalis fluvius eſt*. 12 Clanculum ponunt, ut ultro ineant mortem. 13 Sacrificuli. 14 In vaſa patentia. 15 Concolorem agnam. 16 Quia Sibylla cetera curaverat. 17 Matri Furiarum, id eſt, Nocti, quæ furias parit fovetque. Nocte autem Furias natas volunt, quæ per antiphraſin Græce εὐμενίδες dicuntur, quod *immites* ſint & *implacabiles*, terreantque & petant ſemper mortalium animos: ut ſupra diximus. 18 Terræ, quæ noctis ſoror fingitur, quia ex umbra ejus nox viciſſim nata eſt. 19 Cædit, mactatque. *Feriri* enim, cum occiduntur, animalia dicuntur. 20 Στειρήν βοῦν, Odyſſ. κ, Junoni infernæ propriam: infecundam infecundæ, ſterilem illi, quæ nunquam enixa eſt: tauram Proſerpinæ, ut Plutoni taurum. 21 Quæ inferorum Dea es. 22 Deinde. 23 Regi infernali Plutoni, qui Stygi, Acheronti, & reliquis inferorum fluviis dominatur. 24 Quæ tota nocte arderent, in quibus noctu ſacrificaretur: *vel*, nocturnas, id eſt, inferis dicatas. 25 Inſtituit.

Et 1 solida imponit taurorum viscera flammis;
Pingue 2 super oleum 2 infundens 3 ardentibus exti
4 Ecce autem, 5 primi sub limina solis & ortus
Sub 6 pedibus 7 mugire solum, & 8 juga cœpta r
8 Silvarum, visæque 9 canes 10 ululare per um
Adventante 11 Dea. 12 Procul o, procul este, 13 p
Conclamat 14 vates, totoque absistite 15 luco;
16 Tuque 17 invade viam, vaginaque eripe 18 f
Nunc 19 animis opus, Ænea, nunc pectore 20
21 Tantum effata, furens antro se immisit apert
22 Ille ducem haud timidis vadentem passibus a
23 Di, quibus imperium est animarum, umbræ
silentes,
Et 25 Chaos, & 26 Phlegethon, loca 27 nocte
tia 27 late;

1 Holocaustum. 2 Superfundens. Tmesis. 3 Dum exta arderent. 4 Exactis sacris, horrenda signa, adventus Proserpinæ prænuntia, aptis translationibus narrat. 5 Paulo ante, priusquam Sol oriretur. 6 Sibyllæ & Æneæ. 7 Cœpit quasi sonitum taurinum edere: remota Metaphora, a bobus sumpta ad terram; ut l. 4. Æn. p. 30. 8 Colles montium silvosorum. 9 Stygiæ canes, Furiæ. Lucan. *Stygiasque canes in lucе supernа Desituam.* 10 Lugubrem vocem emittere. 11 Proserpina. 12 Quod in sacris fieri solet, *profanos arcet*, heros suum *hoc agere* monet. 13 Sacris non initiati. 14 Sibylla. 15 Dianæ sacro. 16 Sacris initiate. 17 Audacter ingredere. 18 Quo mactasti agnam. Dæmones an sentiant dolorem, leduntur, ensem horreant, disserit Cæl. Rhod. l. 2. c. 8. Hæc *noster* ex opinione Platonicorum, *insana fanior*, *frustra ferro diverberari umbras*. 19 Audacia & animositate adversus terre Mortuorum spectra obvi Egregie confirmato cont vis periculis iis virtutibus animosum pectus fultum cet. 21 Et non pluribus la Æneam allocuta, pro in Averni fauces, comite 22 Æneas Sibyllam vate jus ductu per singula inf loca penetrat, vadenter bus audacibus æquis consi id est, audacter ingred animose consequitur. 23 I nisi venisset præfatus, acc inferorum arcana retegen tionem, & Proserpinam p mox umbris, inde vast raginem & indigestam materiæ molem, hinc Ic & lacus. 23 Quoniam substantiæ sunt incorpore vocem emittere nequeun *lentes* a Poetis vocantur. go rerum confusa. 26 Inf fluvius, qui flammis æstu rapidus fluitat. 27 No petua.

Sit mihi fas 1 audita loqui; 2 sit 3 numine vestro
4 Pandere res 5 alta terra & caligine mersas,
6 Ibant obscuri sola sub nocte per 7 umbram,
Perque domos Ditis 8 vacuas, & 9 inania regna.
Quale per 10 incertam lunam sub luce 11 maligna
Est iter in silvis, 12 ubi cælum 13 condidit 14 umbra
Juppiter, & rebus nox abstulit 15 atra 16 colorem.
17 Vestibulum ante ipsum primisque in 18 faucibus Orci
Luctus & 19 ultrices 20 posuere cubilia Curæ:
21 Pallentesque 22 habitant Morbi, 23 tristisque Senectus,
Et Metus, & 24 male suada Fames, & 25 turpis Egestas;
26 Terribiles visu formæ; Lethumque, Laborque:
27 Tum 28 consanguineus Lethi Sopor, & 29 mala mentis

1 Quæ de inferis audiverim. 2 Sc. *fas*. 3 Vestro *nutu* & benevolentia. 4 Aperire & manifestare. 5 Profunda vestræ caliginis. Est autem inferorum periphrasis. Q. d. liceat inferorum res mortalibus aperire. 6 Æneas & Sibylla. 7 Silvarum & terræ, id est, per protundi specus caliginem. 8 Corporibus sc. ubi umbræ tantum & simulatra. 9 Simulatra enim illic sunt, quæ inania sunt. 10 Dubiam, & persubjectas nubes interceptam, nequid apparentem. 11 Exiguam, obscuram; non præbente sui copiam. Metaphora, cum propriet. *Malignus* idem sit quod asper, difficilis & invidus. 12 Postquam. 13 Abscondit. 14 Sc. *terra*, id est, nocte, quæ nihil aliud quam terræ umbra est. 15 Caliginosa; qua nihil per noctis tenebras in oculos incurrit. 16 Discretionem colorum. 17 Primum inferorum aditum. Quoniam autem mos fuit veteribus Romanis vestibula & *atria signis & tabulis exornare, ut sc. effingit*, quæ exspatiantium oculos delectarent: ita Poeta monstrorum formis, quæ mortalibus pestes sunt, vestibulum tribuit. 18 Angustiis vel ingressu inferni 19 Quæ animum excarnificant & stimulis fodiunt. 20 Domicilium, sedem ceperunt. 21 Homines pallidos reddentes. 22 Sc. *hic*. 23 Morosa, querula, difficilis. 24 Per egestatem miseros mortales ad furta, cædes, rapinas, injurias, aliasque malas artes impellens. 25 Per quam homines rebus turpibus sese dant, atque ita malis artibus victum quærunt. 26 *Non re terribiles, sed visu*, inquit Seneca, 104. Epist. quem adi. 27 Præterea. 28 Germanus Mortis. *Καοίγνητος Θανάτοιο*. Hesiodus. 29 Ex sceleribus provenientia, seu ex flagitiis perpetratis concepta: cum admissa scelera pœnitudo & luctus sequi debeat. Illud vero male perditorum hominum est, quos nulla pravi conscientia remordet, neque supplicia futura terrent. Quo

Gaudia, 1 mortiferumque 2 adverſo in limine Bel
3 Ferreique Eumenidum 3 thalami, & 4 Diſcordia 5 det
Vipereum crinem vittis innexa cruentis.
In 6 medio ramos 7 annoſaque brachia 8 pandit
9 Ulmus 10 opaca, 11 ingens: quam ſedem Somnia v
12 Vana 13 tenere ferunt, 14 foliiſque ſub omnibus ha
Multaque præterea variarum monſtra ferarum (
15 Centauri 16 in foribus 17 ſtabulant 18 Scyllæq; 19
Et 20 centum geminus Briareus, ac 21 bellua 22 L
23 Horrendum ſtridens, 24 flammiſque armata 25 Chim

1 Mortem afferens, ſeu exitiale, quod pacis & concordiæ artibus adverſetur, illiſque ſe medium opponat. 2 Contra enim ſtat, atque e regione pugnat. 3 Cubilia dura Furiarum, id eſt, in quibus Furiæ natæ eſſe & habitare dicuntur. Virgines enim Furiæ non norunt thalamos. 4 *Et ſciſſa gaudens vadit Diſcordia palla*, l. 8. Æn. 5 Reddens homines dementes. 6 Veſtibulo. Namque illa ante veſtibulum. 7 Ramos annis ac temporis diuturnitate mire augmentatos, & patulos brachiorum inſtar. Metaphora. 8 Extendit. 9 Hæc arbor ſterilis eſt, quam proinde recte Somniorum fecit ſedem, quod ſc. ſterilia ſint ſomnia, & vana quæ per ſomnum videmus, niſi divinum habeant teſtimonium. 10 Frondibus ſc quia ramis patulis & effuſis erat. 11 Valde magna. 12 Quibus fides adhibenda non eſt, eo quod dubiam nimis habeant interpretationem. 13 Occupare dicunt Poetæ. 14 Ulmi. 15 Ixionis & Nubis filii: ſuperne humana forma, inferne equina: ἀπὸ τῦ κεντᾶν, id eſt, *a ſtimulando*, quod primi equos aſcendiſſe, eoſque ſtimulis propuliſſe dicuntur. 16 Orci. 17 Stant & ſedem habent. Apte, aſperna parte equi. 18 Una Niſi Megarenſium regis quæ ob ademptos patri c aureos coſdemque fatales i dam converſa eſt. Ovid. altera Phorci filia, quam Glaucus amaret, Circe illam veneficiis, dum ſe in lavaret, in monſtrum c inguina ſuccinctum mut eſtque in mari Siculo ad pr torium Pelorum humana ſaxum cavernoſum, ad quo ris æſtuoſi fluctus refracti tum canum repræſentant Met. l. 14. & Virg. Æn. Geminam formam habentes una in alaudam, altera in num monſtrum mutata eſt Centimanus, & (ſecundum dam) etiam centiceps. 21 multiceps. 22 Paludis ſc. i quæ interempta fuit ab He in Lerna palude. Hoc mon alii C. alii LXX nonnulli capitum fuiſſe tradunt, & ea unum immortale. Hoc am uno ejus reciſo capite, tri naſcebantur. 23 Horrende. lage partis. 24 Πίνουσαν πῦρ fiod. Et Hom. Iliad. 9. L l. 6. *Prima leo, poſtrema draco, media ipſa Chimæra* 25 Mon ciæ, qui flammas evomit Æneæ Siculi. Poetæ finxer monſtrum, cujus prima pa media capra, poſtrema

gones, 2 Harpyiæque, & forma 3 tricorporis umbræ.
pit 4 hic subita trepidus formidine 5 ferrum
s, 6 strictamque aciem venientibus offert,
ii 7 docta 8 comes 9 tenues sine corpore 10 vitas
dmoneat volitare 11 cava sub imagine formæ,
ruat, & 13 frustra ferro 11 diverberet umbras.
nc vie, 15 Tartarei quæ 16 fert 17 Acherontis ad undas:
dus hic 18 cœno 19 vastaque voragine gurges
stuat, atque omnem 21 Cocyto eructat arenam:
rtitor has horrendus aquas & flumina servat
bili 23 squalore Charon: 24 cui plurima 25 mento
nities inculta jacet: 27 stant lumina flammæ:
lus ex humeris 28 nodo dependet amictus.
se 30 ratem conto subigit, 31 velisque ministrat,
ferruginea subvectat 33 corpora cymba,

lusa, Sthenyo, Euryalo, orci. 2 De his dictum 3. 3 Geryonis & Herili. 4 inè sunt monstra. 5 Gládquem vagina eripere jusipra Sibylla. 6 Acumen vaginatum ad se propes objicit. 7 Perita rerum rum. 8 Sibylla. 9 Umbræ, quippe quæ nec nec ossa habeant: unde *umbra regna* dixit. 10 Anir Admoniisset, irruisset monstra, & diverberatiset. ge temporis. 12 Inanis, bente corpora, *sed* umtum. 13 Cum substantiæ ne incorporeæ, quæ nec ssint: quare & a Græcis licuntur. 14 Sc. *est*. 15 inferiore Tartaro emaprofluit. 16 Imlucie. 17 is infernalis. De fluviis quid opinati veteres, lege . c. 10. l. 1. de Somnio is, qui Acheron, Lethe, ton, Cocytus & Styx. *o. 19 Profunda ingurgitatione* vertex aquarum absorbens & ingurgitans ea quæ incidunt in eum. 20 Æstum & fervorem fuum exercet, id est, ebullit, agitatur. Metaphora a calore ad maris æstum. 21 In Cocytum. 22 Transvector umbrarum in ulteriorem fluminis ripam, & magister portus. *Portitor* propriè is dicitur, qui portorium, id est, fructus pecuniarios ex portu conduxit: sic a *portu* dictus. 23 Immunditia. 24 Charonti. 25 Per mentum. 26 Incana barba. 27 Et cui oculi horrent & arrecti sunt igni micanti. 28 Per nodum, quo connexus est. 29 Charon. 30 Scapham, qua animas traducit, fude propellit, gubernat. 31 Per vela, aut ministerio fungitur circa vela. 32 Navicula fusci coloris, nigra, tristi *Cymba* proprie navis piscatoriæ genus est. Hic autem pro portiorum navicula accipitur, qua lacus aut amnes trajiciuntur. 33 Simulacra corporum.

Jam

alto
15 Quam multæ 16 glomerantur aves, ubi
annus
Trans 18 pontum 19 fugat, & terris immittit
21 Stabant orantes primi 22 tranſmittere cur
23 Tendebantque manus 24 ripæ ulterioris
25 Navita ſed 26 triſtis nunc hos nunc acci
Aſt 27 alios longe 28 ſummotos 29 arcet ar
Æneas (30 mirafus enim motuſque 31 tum
Dic , ait , o virgo , quid 32 vult 33 co
amnem ?
Quidve petunt animæ ? vel quo diſcrimine ri

1 Charonti ; Deorum mini-
ſtro . 2 Perpetua, quia Deus eſt . 3
Sc. eſt . 4 Ad hunc . 5 Ache-
rontis . 6 E corporibus . 7
Gemellæ & maſculi . A ſexu .
8 Quæ jam expleverant officium
vitæ , id eſt, ſimulacra eorum .
17 Hyems . Totum
18 Mare , ad quærer
temperatiorem . Spe
nere : cum propric
interior maris pars
ſoneſum & Euxinun
20 Soli expoſitis , ſir

iquunt, 3 illæ remis 4 vada 5 livida 6 verrunt:
viter fata eſt 7 longæva 8 ſacerdos:
generate, deûm 10 certiſſima proles,
ſtagna 12 alta vides, Stygiamque paludem,
rare timent & 13 fallere numen.
; omnis, quam cernis, 16 inops 17 inhu-
ique turba eſt:
ille, Charon: hi, quos vehit unda, 19 ſepulti:
to datur horrendas & 21 rauca fluenta
rtare prius, quam 23 ſedibus oſſa quierunt,
errant 25 annos, 26 volitantq; hæc litora circum,
num 28 admiſſi 29 ſtagna exoptata 30 reviſunt.

x illis. 2 Quia vi- poſſe tranſmitti. 3 rgem & Cocytum nnes. *Vadum* pro- ainis fundum ſoli- in eo ſine periculo Subnigra: fortaſſis im nonnunquam *li* ius, quod ea vada ui trajiciant. Pro- *vidum* dicimus co- ſubnigræ ex ictu uſtis. A quo dein- ſolemus *lividos* ap- od in eorum vulti- olorem communiter Tranſmittunt, nata- phora a purgantia ſcopis, quod pro- *rrere*. 7 Πολυχρο- Σύρες: quæ ſæcula 700. annos vixerat. Met. 8 Sibylla. 9 hraſis. 10 Cui vivo e datur. 11 Fluvii 12 Profunda. 13 Pe- autem pejerabat, im & dies novem ambroſia interdictus, uliis arcebatur. Hic Stygi habitus pro- pter auxilium, quod Jovi adverſus Titanas tulerunt Stygis filiæ Vis, Robur, Victoria. Apollo ſive Sol, apud Ovid. 2. Met. Phaetontem filium, cui quidvis daturum promiſerat, quod ille petiviſſet (petivit autem adoleſcens temerarius ad unum diem moderamen currus ejus) ſic alloquitur: *Quid mea colla tenes blandis, ignare, lacertis? Ne dubites, dabitur* [*Stygias juravimus undas*] *Quodcunque optavis: ſed tu ſapientius opta.* 14 Reſpondet ad id, quod rogarat Æneas, *Quid vult concurſus ad amnem?* 15 Tota. 16 Sine terra, aut ſine ope & auxilio, id eſt, paupercula. 17 Inſepulta. 18 Portus obſervator, & tranſvector. 19 Sc. *ſunt*. 20 Permittitur Charonti. 21 Rauce reſonantia ob fluctus. 22 Sc. *alios*. 23 Sc. *ſuis*, id eſt, ſepulchris. 24 Inſepulti. 25 Continuos. 26 Præcipitanter volvuntur: quippe umbræ & ſubſtantiæ incorporeæ. 27 Deinde tandem, centum annis exactis. 28 In cymbam. 29 Lethes ſc. per quam oblivionem malorum imbibunt. 30 Navigant.

1 Con-

12 Ecce 13 gubernator ſelle Palinurus 14 age
Qui 15 Libyco 16 nuper curſu, 17 dum ſid
18 Excíderat puppi, 19 mediis effuſus in un
20 Hunc ubi vix multa 21 mæſtum cognovit in
Sic 23 prior alloquitur: Quis te, Palinure, de
Eripuit nobis, medioque 24 ſub æquore 24
Dic age. namque mihi, 25 fallax haud ante
Hoc uno reſponſo animum delufit Apollo:
Qui fore te 26 ponto incolumem, 27 fineſq
Venturum 28 Auſonios. en hæc promiſſa 25
30 Ille autem: Neque te 31 Phœbi cortina
Dux 32 Anchiſiade, nec me deus æquore n
Namque gubernaclum multa vi forte revulſu

1 Cogitabundus. 2 Progenitus. Æneæ periphraſis. Ut ſupra, *Anchiſa generate*. 3 Reputans animo. Simplex pro compoſito. 4 Eorum ſc qui ob carentiam ſepulchri illic vagabantur. 5 Ubi hæ admittuntur, illæ arcentur: *vel*, ubi mortui plectuntur ob peccatum vivorum, qui funera exequi

15 In trajectu e Si liam per mare Liby rhenum. 16 Paul Obſervat. quia dic *Oculoſque ſub aſtra* Ut 5. lib. ſub exitu jectus in mare, d medio undarum. ac 21 Quod honore ſ

datus hærebam cuſtos, 1 curſuſque regebam,
Præcipitans traxi mecum, 3 maria aſpera juro,
ullum pro 4 me tantum 5 cepiſſe timorem,
Quam tua ne, ſpoliata 7 armis, 8 excuſſa magiſtro,
Deficeret 10 tantis navis ſurgentibus undis.
11 notus 12 hibernas immenſa per æquora noctes
xit me violentus aqua: 13 vix 14 lumine quarto
ſpexi Italiam ſumma ſublimis ab unda.
Paulatim adnabam 16 terræ: & jam 17 tuta tenebam;
18 gens crudelis madida cum veſte 19 gravatum,
Prenſantemque 21 uncis manibus capita aſpera 22 montis,
Ferro invaſiſſet, 24 prædamque ignara putaſſet.
nc 25 me fluctus habet, verſantque in 26 litore venti.
Quod te per cæli 28 jucundum lumen, & 29 auras,
genitotem oro, per ſpem 30 ſurgentis 31 Iuli;

Navium . 2 Præcipitans gubernaculum; aut me, id eſt, ipitans, præceps cadens. 3 maria. 4 Salute mea. 5 Sc. 5 Quantum ceperim, ne naa, &c. 7 Clavo, gubernaculo. 8 Cui excuſſus magiſter ubernator eſt. Hypallage. ret, periclitaretur. 10 Quanlinurus exiſtimaverat orinunde nuſquam amittebat , quia noluit *confidere* , ut dictum eſt in 5. ſed s inducta erat per Neprecibus Veneris, quod Palinurus. 11 Ventus, ro genere. 12 Procelperas. 13 Cum difficul- Die. Cic. pro Rab. *Si* lumine *hic offendero*, 15 Quia fretus erat gu-. 16 Ad terram. 17 aut *litora*, ubi ſalvus um: & ita verus erat Apollo, nec ſubmerſus erat: ſed ut dicetur, a Velienſibus occiſus. 18 Velienſium in Lucania. 19 Sc. *me*. 20 Identidem apprehendere conantem. 21 Incurvis, quæ in modum humanarum manuum ferro fabricantur, aduncis velut digitis, & in undas mittuntur. 22 Saxoſi ſc. id eſt, ſaxum. 23 Enſe. 24 Habere corpus meum, quod prædaretur, *vel*, prædonem e navi dejectum. 25 Corpus meum inſepultum: nam in umbra nunc loquebatur. 26 Ad quod cadaver appulſum erat. 27 Quocirca. Epilogus conſtans obteſtatione, ut humo mandetur corpus, & juſta funebria ſibi præſtentur. 28 Ad differentiam triſtis illius & injucundæ auræ, quæ apud inferos eſſe dicitur. 29 Vitales ſc. quas adhuc carpis. 30 Creſcentis in annos & virtutes. 31 Aeneii.

Eripe me his, 1 invicte, 2 malis: aut tu
Injico, namque potes; 4 portusque req
Aut tu, si qua 6 via est, si quam tibi
Ostendit (neque enim credo sine 8 nu
Flumina tanta 9 paras Stygiamque 10 i
11 Da dextram misero, & tecum me t
12 Sedibus ut saltem 13 placidis 13 in
Talia fatus 14 erat, 15 cœpit cum tali
Unde hæc, o Palinure, 17 tibi tam 18
19 Tu Stygias 20 inhumatus aquas, amnem
22 Eumenidum aspicies, 23 ripamve 24 inj
26 Desine fata deûm flecti sperare preca
Sed cape dicta memor, 27 duri solatia
Nam tua 28 finitimi, longe lateque per
29 Prodigijs acti cælestibus, ossa 30 pia

1 Vocat me ubique compos, qui etiam ad inferos descendoris. 2 Quæ vides me pati & passurum. 3 Hinc dicebantur *humati*, quos humus seu terra injecta contegeret. Levissimum saltem sepulturæ genus postulat. Si quis enim in cadaver insepultum incidisset, nefas erat præterire, terræ gleba non injecta, aut pulvere, aut arena; quod præcidanea porca expiandum erat. 4 Invenies autem cadaver meum in portu Velino. Monstrat locum, ut demat laborem scisciandi & quærendi cadaveris. 5 Qui postea Velini dicentur. *Velia* Lucaniæ oppidum est. 6 Ratio aut modus faciendi est. 7 Rerum sc. id est, mater tua Venus. 8 Nutu & voluntate Deorum, *ἐκ θεῶν βουλῆς*: dicitur de iis, qui citra humanam industriam magni aliquid consequuntur. 9 Tentas. 10 Navigare. 11 Præsta auxilium mihi misero. Est enim *dextra* virtuti, fidei, auxilio, & omnibus rebus auspicatis consecrata. 12 In campis Elysiis. 13 Qui in vita nunquam quievi. 14 Palinurus. 15 S 17 Orta est tibi piditas transmi Qui non es de Insepultus. 21 aut Cocytum, dunt faces. 22 Eumenides, id ripam ulterior Deorum. 25 A per centum an fatum immutab pulto trajectus inde non esse, get. 27 Immut sc. id est, Camp corpus tuum inf Ostentis de cæl de pestis immitu pulsi. Lucanis sedida gravi pes eos grassabatur respondit oracu manes Palinuri terfecti. Illi i Veliam dicatus, taphium. 30 I

[illegible]bant tumulum, & tumulo 2 ſolemnia mittent,
ternumque locus Palinuri nomen habebit.
ſ dictis 5 curæ 6 emotæ, pulſuſque parumper
rde dolor triſti: gaudet 8 cognomine terra.
o iter inceptum 10 peragunt, fluvioque propin-
quant
ivita 12 quos jam inde ut Stygia proſpexit ab unda
3 tacitum nemus ire, pedemque advertere ripæ,
rior aggreditur dictis, atque 14 increpat 15 ultro:
uis es, armatus qui 16 noſtra ad flumina tendis,
ge, quid venias: jam iſtinc & comprime greſſum.
irum hic locus eſt, Somni Noctiſque 17 ſoporæ:
ra 18 viva 19 nefas Stygia vectare 20 carina.
t vero 22 Alciden me ſum 23 lætatus 24 euntem
ſſe 25 lacu, nec Theſea 26 Pirithoumque:
quamquam geniti, atque invicti viribus eſſent.
rtareum ille manu cuſtodem in vincla petivit;
ſolio 29 regis 30 traxitque 31 trementem:

[illegible]ſepulchrum con-
[illegible]ſpore, ſunt ἀπὸ τοῦ φέρω.
a funebria perſolvent. 3
rumn. Adverbium eſt. 4
Sibyllæ. 5 Palinuri. 6
[illegible]ſunt a præcordiis. 7 De
8 Quod habiturus ſit ter-
i cognominem. 9 Quia
ne placatus erat Palinu-
. Pergunt ire ad fluvium.
s trajiciendas erat. 11
lem portitor Charon. 12
n & Æneam. 13 Ubi
a ſilentia, ubi nullus ne-
tus, neque garritus vo-
anditur: vel, ipſos taci-
ſilentio accedere ad ri-
ygis. 14 Immani ſono
ndit & incuſat. Meta-
Increpare enim proprie
epimus quacumque ratio-
lere. 15 Prior, non com-
, aut offenſus. 16 In-
ſernalia & mortuis damnata
pervia. 17 Soporiferæ, quæ ſo-
porem affert. 18 Viventium.
19 Sc. *eſt*. Ab illicito. 20 Na-
vi. 21 Certe. 22 Herculem.
Vide ſupra p. 446. 23 Anno
enim integro in compedibus fuit
Charon, quod Herculem traje-
ciſſet. 24 Tranſeuntem vi ſua
ad inferos. 25 Stygio. 26 So-
cium Theſei. 27 Herculeo &
Pirithous Jove ſati, Theſeus
Ægeo, ut alii, Neptuno. 28
Cerberum Hercules petivit, ut
vinciret manu ſua. Hercules
enim juſſu Euriſthei, perpurga-
to jam Augiæ ſtabulo, confecta-
que hydra, ad inferos deſcen-
diſſe fertur, Cerberumque, ca-
nem triplicem, ab inferis ad
ſuperos traxiſſe. 29 Plutonis.
30 Eum ad ſuperos ab inferis.
31 Præ timore.

Si te 18 nulla movet 19 tantæ pietatis im
20 At 21 ramum hunc (22 aperit ramum qui
Agnoſcas. 23 tumida ex ira 24 tum 25 corda
27 Nec plura his. 28 ille admirans 29 venei
Fatalis 30 virgæ, 31 longo poſt tempore
Cæruleam 32 advertit 33 puppim, 34 ripæqu
Inde alias 35 animas, quæ per 36 juga longa

1 Theſeus & Pirithous deſcenderant rapturi Proſerpinam . 2 Inferorum . 3 De thalamo Plutonis rapere per inſidias conati ſunt. Ab illicito . 4 Apollinea, ab *Amphryſo*. 8 Theſſaliæ, juxta quem Apollo pavit Admeti armenta, & Sibyllam de concubitu ſollicitavit . Vide Ov. 14 Met. 5 Reſpondet Sibylla ad impietatis exempla poſterius enumerata, ut, priuſquam ad priora veniat, periculorum ſecurum reddat Charontē . 6 In nobis. 7 Com-

Cic. Ver. 4. 14 D
che . 15 Patrem
viſendum . 16 Ad
inferni. 17 Pars
bus , ubi ſedes
vixerunt. 18 Nu
miſeratione affi
eſt in Æneа .
motus ad inferos
as . 20 Saltem .
fatalem : quem
bere ad inferos
22 Et hoc dicens
tegit ramum , qu

, 2 laxatque foros: simul accipit 3 alveo
1 Æneam 5 gemuit sub 6 pondere cymba
& 8 multam accepit rimosa 9 paludem
ans fluvium incolumes 10 vatemque virumque
. limo 12 glaucaque 13 exponit in 14 ulva.
is 16 hæc ingens latratu regna 17 trifauci
18 adverso recubans immanis in antro.
19 horrere videns jam 20 colla 21 colubris,
oporatam & 23 medicatis frugibus 24 offam
ille fame 26 rabida 27 tria guttura 28 pandens
objectam, atque 30 immania terga 31 resolvit
umi, 33 totoque ingens extenditur antro.
t Æneas 35 aditum, 36 custode sepulto,
ue celer 38 ripam 39 irremeabilis undæ.
10 audjtæ 41 voces, 42 vagitus & ingens,

Evacuat navium ta-
a in navi apertiora,
imbulatur. Multitu-
nota quasi laxantur
mbam, naviculam
quidnam fragilia gau-
arina? Portabas san-
vires 4 Gravem se-
alvei, quo nonnisi
erri solebant. 5 So-
detaphora. 6 Æneæ
Consuta, & parum
imas agens, sive ri-
it multum aquæ pa-
9 Partem palustris
oche. 10 Sibyllam
: In limo sine forma
ine. 12 Marini co-
lbo & viridi mista.
) Herba palustri. 15
nis: ut signet mor-
casus, fati. Hor 13
m centicipem appel-
ria mortis genera.
ponunt, alii sepul-
quæ pervenerunt.
ius faucibus prode-
. 18 Opposito, ob-
regione sito. Cic.
versum ripam con-
scendit. 19 Hispida, aspera atque
terribilia esse; pilos enim serpen-
tinos habebat Cerberus. 20 Ejus.
21 Serpentibus infernalibus, qui
illi pro pilis. 22 Quo soporem in-
ducat; ut 4. Æn. *humida mella so-*
poriferumque papaver, draconi pro
cibo data. 23 Medica arte paratis.
24 Frustum edulii, cibarium ex
frustis panis. *Offa* alioquin est mas-
sa ex porcinis carnibus confecta.
25 Cerberus. 26 Ad rabiem induc-
cente. 27 Tot enim, cum triceps
esset, habebat. 28 Aperiens. 29
Offam sc. 30 Terribilia. 31 Reclinando. 32 Prostratus super humũ.
33 Per totum antrum. 34 Prior in-
valuit. 35 Ingressum regni. 36 Ca-
ne profunde quiescẽte more sepul-
torum, sopito & dormiente sine
pulsu, id est, motu. 37 Evadendo
pertingit. 38 In ripam 39 Fluvii,
per quẽ nulli ad superos patet re-
tus. 40 Illico, ut illuc pervenerat.
Distinguit umbrarum apud inferos
loca, in quibus pro vitæ cujusque
ratione & meritis diversa animarũ
genera discriminat. 41 Lacry-
mabiles sc. 42 Ploratus infantium

1 Hos, qui interierant primo limine & ingreſſu vitæ, recte ſtatuit in limine primo: qui etiam ante Solis exortum efferebantur ad funus. 2 In introitu inferni. 3 Sine ſorte & munere, expertes. 4 Cum adhuc lactarent. 5 E medio viventium. 6 Funeſta dies, triſtis mors. 7 Abſcondit. 8 Immiti ac immaturo. Translatio a pomo immaturo. 9 Secundo loco ſtatuit falſo crimine damnatos: eo quod proxime ad infantium innocentiam accedant. 10 Ob crimen eis falſo impoſitum & intentatum. 11 Sc. *ſunt auditi*, vel *viſi*. 12 Certe. 13 Aſſignatæ. 14 Judicio certo. 15 Inquiſitor. Qui judiciis publicis apud veteres Romanos præerat, *Quæſitor* dicebatur, & per Syncopen *Quæſtor*, a verbo *quærere*, quod erat, diligenter de

nationis, T, abſol
ampliationis fuit nc
vibus cauſis hæ tabe
ſtam, vel in urnam
a quarum numero vel
capitis periculum pe
de & hæ ſententiæ
non ferebantur, ſe
urnam conjectis, T
cebantur. 16 Jovis
Cretæ, dum in viv
ſtiſſimus unus: ideo
brarum apud infe
conſtituit Plato; R
quoque & Æaco a
ſumma juſtitia in
quiſque regni gube
Vas, in quo ſortes
proprie eſt vas, qu
teis fluminibuſve h
Minos. 19 Umbrar
tio exeuntium, ad
dum & teſtandum

1 Insontes peperere 2 manu, lucemque perosi
3 Projecêre animas. quam vellent 4 æthere in alto
Nunc & pauperiem & duros perferre labores!
5 Fas obstat, 6 tristique 7 palus 8 inamabilis unda
9 Alligat, & 10 noviès 11 Styx interfusa 12 coercet.
13 Nec procul hinc partem fusi 14 monstrantur in omnem
15 Lugentes campi, 16 sic illos nomine dicunt.
17 Hic, quos 18 durus amor crudeli 19 tabe 20 peredit,
Secreti celant 22 calles; & 23 myrtea circum
24 Silva 24 tegit. 25 curæ non ipsa in morte 26 relinquunt.
27 His 28 Phædram 29 Procrimque locis, 30 mœstamque
31 Eryphylem
Crudelis nati monstrantem vulnera cernit,

1 Innocentes acquiescerunt. 2 Sc. gentes. 3 Abjecere eam vile qui habuerunt. 4 Quique notat Catonis Uticensem, Lucretium, & si qui alii animam abjicere, quam ignominia coacti vivere maluerunt. 4 In quo prius fruebantur, utcumque misera & œrumnosa. 5 Negat licitum. 6 Tristitiam afferente. 7 Ὑγρὸς. 8 Irremeabilis. Al. *inamabilis* — ἐυγνῶτος, id est, *non amanda*. 9 Obstringit, impedit, arcet. 10 Ter novem circulos. Alii allusum arbitrantur ad Novēdialia mortuorum. Alii ad novem orbes cœlestes. Alii ad perfectionē numeri novenarii, qui constat ex tribus trinitatibus. Alii ad novem inferorum regiones: I. *Infantium*, II. *Falso condemnatorum*, III. Αὐτοχείρων, IV. *Amantium*, V. *Bellatorum*, VI. *Incestuum*, VII. *Animarum purgatarum*, VIII *Redituarum in vitam*, IX. *Elysii*. 11 Palus tristitiæ. 12 Ne exeant semel recepti. 13 Quartum locum affignat iis, qui mortis æstu & impatientia mortē ibi conscivērunt. 14 Quia ex omni genere mortalium reperiuntur moribus confecti. 15 *Lugentium*: *quia miserorum amantium*. 16 Lugentes. 17 Quarto loco. 18 Intolerabilis, immedicabilis, inexorabilis. Propert. *Durius in terris nihil est, quod vivas, amante*; sc. propter duritiem amoris. 19 Infectione sanguinem corrumpente. Metaphora a corpore ad animum. 20 Absumpsit. Al. *peremit*. 21 Semoti, secluſi & separati ab aliis. 22 Vias frequentatas, callo perduratas. 23 Ex myrto, quæ Veneri est sacra: unde hic amantibus *myrteam silvam* tribuit, post quam lateant. 24 Eos. 25 Amores sive curæ, ex amoribus natæ. 26 Eos. 27 Sc. *locis*. 28 Minois filiam, Thesei uxorem, quæ Hippolytum privignum deperibat. Senecæ Hippolytus videndus, & Fab. 47. Hygini, & Ovidii epist. 4. 29 Uxorē Cephali, & ab eo ob zelotypiam interemptam. Hyginum vide fab. 189. & Ovid. Met. 7. 30 Ob culpam sc. quia maritum, latentem bello Thebano, Polynici, vel, ut alii, Adrasto, prodidit, monili accepto, quod ante uxori dederat. Hor. Od. 16. l. 3. 31 Uxorem Amphiarai. 32 A crudeli filio Alcmæone, ulciscente patrem, matrē.

Aut videt, aut vidiſſe putat per 14 nubila L
15 Demiſit lacrymas, 16 dulcique affatus an
17 Infelix Dido, 18 verus mihi 19 nuntius
Venerat 21 extinctam, 22 ferroque 23 extrema
24 Funeris heu tibi cauſa fui? per ſidera jur
Per ſuperos, 25 &c, ſi qua fides tellure ſub
Invitus, regina, tuo de 26 litore ceſſi.
27 Sed me juſſa deûm, quæ nunc has ire per
Per loca 29 ſenta ſitu cogunt nôctemque pro

1 Filiâ Martis ex Thebe, Capanei uxorẽ, quæ ſe in rogum conjecit, audita morte conjugis. 2 Minois uxorem, & Solis filiam, quæ tauri amore adeo flagravit, ut ſine eo nuſquam eſſe videretur. 3 Superioribus amatricibus. 4 Uxor Proteſilai, quem ubi periiſſe in bello Trojano audiſſet, optavit, ut umbram ejus videret, & voti compos in ejus amplexu animam efflavit. Ovid. Epiſt. 13. De hac femina ejuſque parum felici conjugio, &

e corporis cuſtodia e
11 Æneas. 12 Recen
In principio menſis, i
vilunio. 14 Nubium
15 Deorſum miſit.
amantium. 17 Ultro ſe
Didonem incuſat Æ
cauſam mortis illi,
tum ex Africa diſceſſ
rit. 18 Veridicus & ve
19 Reſpicit forte ad
verba l. 4. p. 365. *Illa*
que nefas in pectore ver

r egere ſuis: nec credere quivi
antum tibi me diſceſſu 3 ferre dolorem.
adum, teque 5 aſpectu ne ſubtrahe noſtro.
is? 6 extremum fato quod te alloquor, hoc eſt.
Æneas 7 ardentem & 8 torva tuentem
: dictis 10 animum, 11 lacrymaſque ciebat.
ſolo fixos oculos 14 averſa tenebat:
s 15 incepto 16 vultum ſermone movetur,
ſi dura ſilex aut 18 ſtet 19 Marpeſia cautes.
10 corripuit ſeſe, atque 21 inimica refugit
22 umbriferum: 23 conjux ubi 23 priſtinus illi
ıdet curis, 25 æquatque Sichæus amorem.
s Æneas, caſu 26 perculſus 27 iniquo,
ır lacrymans 28 longe, & 29 miſeratur euntem.

t a Carthagine. 2 Ut tibi ipſa conſciſceres. im. 4 Firma greſſum ſte: abibat enim ut abet conſiſtere, inviiliare colloquium. 5 Neque enim mihi vie rurſus convenire, 10: umbris enim neifi quibus fato, id eſt, eorum, ſit conceſſa: .re, Deiphobo, Mu-. 7 Ira adhuc inflamob illius fugam vita Torve. Græciſmus, artis. 9 Leniebat, id t: antique. 10 Dii, non Didoni, eli-. 12 Dido. 13 In Æneæ ſc. in ſignum . 15 Ab Æneæ ſc. ſed . 16 Vultu. 17 Inexſe ſignificat Nutrix apud Senecam, poenè flectere non poVolebat: *Ut dura cautabilis Reſiſtit unmtis aquas Longe re-*

mittit: *verba ſic ſperuit mea*. 18 Ante Æneam, id eſt, ſtatua ex ſilice. 19 Lapis durus Parius, id eſt, marmor ex Paro inſula duriſſimum. *Marpeſſus* enim mons eſt in inſula Paro, unde Parium marmor effoditur, quod candidum & durum eſt. Hunc pro quovis ſaxeo mmte Poeta uſurpat, ut Didonis animum pertinacem ac inexorabilem fuiſſe demonſtret: cujuſmodi & *Adamantinum* & *Ferreum*, aut etiam *Cerneum* dicimus. 20 A conſpectu Æneæ fugit. 21 Infenſa. 22 Umbroſum, id eſt, tenebras. 23 Maritus prior Sichæus, quem l. 1. Æn. Pygmalionis inſidiis interceptum periiſſe audivimus. 24 Par eſt affectibus, amoribus, vel mortis ſimilitudine; uterque enim ferro periit ante diem. 25 Æqualem facit, id eſt, pari eam affectione diligit. 26 Perculſus, affectus. 27 Quod invitus & ignorans ad mortem eam compulliſſet. 28 Per longum ſpatium. 29 Miſericordia proſecutus eſt aufugientem Didonem.

1 Inde 2 datum 3 molitur iter, jamque 4 arva tenc
4 Ultima, quæ bello clari ſecreta frequentant.
Hic 5 illi occurrit 6 Tydeus, hic 7 inclytus armis
8 Parthenopæus, & 9 Adraſti 10 pallentis imago.
11 Hic multum 12 fleti ad ſuperos, belloque 13 ca
14 Dardanidæ: quos 15 ille omnes longo ordine cer
16 Ingemuit, 17 Glaucumque, 18 Medontaque, Thers
chumque
Tres 19 Antenoridas, Cererique 20 ſacrum Polybet
21 Idæumque, etiam currus, 22 etiam arma tenentu
Circumſtant animæ 23 dextra lævaque 24 frequen
Nec 25 vidiſſe ſemel ſatis eſt: 26 juvat 27 uſque 28 m
Et 29 conferre gradum, 30 & veniendi diſcere cau
At Danaûm proceres, 31 Agamemnoniæque phala
Ut videre 32 virum, fulgentiaque 33 arma per umbr
Ingenti 34 trepidare metu. pars 35 vertere terga,
36 Ceu quondam 37 petiere rates: pars 38 tollere vo

1 Ab eo loco. Tranſitio ad ultimam inferorum regionem, quam claris ducibus virisque illuſtribus fortiter pugnando cæſis attribuit. 2 Conceſſum ſibi a fatis, aut fortuito oblatum. 3 Cum molimine pergit cæptum iter facere. 4 Ultimam inferorum regionem, ſeparatam ab aliis locis, quam propter heroicas virtutes & fortitudinem bello clari habitant. 5 Æneæ. 6 Gener Adraſti, pater Diomedis, Oenei filius. *Hic bello pugnax, corpore parvus erat.* 7 Clarus. 8 Filius Atlantæ. 9 Regis Argivorum. 10 Præ timore, quia aufugerat: vel, umbra pallida Adraſti. Hypallage. 11 Commemorat illuſtres aliquot Trojanos, qui fortiter pro patria pugnando in bello occubuerant. 12 Apud ſuperos defleti, ſive quorum *mors* fletibus honorata eſt ob virtutem ac fortitudinem. 13 Mortui, *qui* ceciderunt in bello. 14 Sc. *occurrunt illi*. 15 Æneæ. Multum gemuit. 17 Ann fil. ab Agamemnone cæſ alium, cujus meminit Hom 6. 18 Viros olim Trojan Antenoris filios, qui fuer bus, Agenor, Acamas. 20 creatum. 21 Aurigam Priami jus vivi ſtudium etiam manet, ut infra hoc libro Apud inferos. 23 Sc. *pare* Crebræ. 25 Æneam. 26 Sal lectat animas. 27 Continuo Immorari ſpectaculo vivi h nis, vel morari illius iter: ſi non poſſent ultra tendere cauſam illius deſcenſus exp turæ. 29 Congredi. 30 Car advenerit. 31 Græca agmi quæ ſub Agamemnone ſtip fecerant. 32 Æneam. 33 ſi 34 Trepidabant. 35 Metaphor re militari ſumpta. 36 Vel 37 Ad naves ſuas fugere 38 Elevabat.

Exiguam. inceptus clamor frustratur 2 hiantes. que 3 hic 4 Priamiden laniatum corpore toto Deiphobum 5 videt, 6 & lacerum crudeliter 7 ora, a manusque ambas, 8 populataque tempora 9 raptis ribus, & 10 truncas 11 inhonesto vulnere 12 nares. x 13 adeo 14 agnovit pavitantem, & 15 dira 16 tegentem

Supplicia: & 18 notis compellat vocibus ultro: iphobe armipotens, genus alto a sanguine Teucri, Quis tam crudeles optavit sumere pœnas? i 20 tantum de te licuit? 21 mihi fama 22 suprema cte 23 tulit, fessum vasta te 24 cæde Pelasgum ɔcubuisse super 25 confusæ 26 stragis 27 acervum. nc egomet tumulum 28 Rhœteo in litore 29 inanem

1 Quia veram vocem umnon habent. 2 Conantes si, sed voces organis deficiunt. Servius vocem faucibus sse præ metu putat: cum umbrarum loquantur. 3 In campo beliatorum 4 Priamim ex Hecuba. Refert idem tys Cret lib 5. de Deiphobo, post Paridis mortem duxit enam. Auson. *Proditus ad sum scelerata fraude Lacana, deformato corpore Deiphobus, habeo tumulum, nisi quem i voce vocantis Et pius eas & Maro composuit.* 5 eas. 6 Pathos ab habitu. Mab. Sar l. 4. c. 3. 7 Faciem, ec loche & Anadiplosis. 8 liata, deformata. Metapho- 9 Abscissis, amputatis. 10 ncatas, amputatas. 11 Turquia honestum pulchrum vo- us. Ter. Eun. *Illum ne ob- e, inhonestum hominem.* vel, igno. 12 Nasi meatus. 13 mino. 14 Sc. *eum.* 15 Dira pro supplicio. 16 Tegere conantem: neque enim privatus manibus tegere poterat. 17 Vulnera, sc. mutilata membra, nares præcisas, aures que, cujusmodi pœnas maritorum ira exigit inter alias ab adulteris. Martial. lib. 2. ep. 83. & lib. 3. ep. 85. 18 Proprio nomine, priusquam se offerret, alloquitur. 19 Cui data est optio & voluntas? cui permissa tanta de te potestas? quis ausus fuit? 20 Pœnarum sumere. Ab indigno. 21 Ad me. 22 Ultima nocte, cum Troja everteretur. 23 Detulit. Simplex pro composito. 24 Occisione Græcorum, quos occidisti. 25 Quæ omnis generis hominum multitudine constabat, nobilibus & ignobilibus, amicis inter se & inimicis. 26 Stratorum congregationis. 27 Cumulum. 28 Rhœtei promontorii Trojani, ubi erat asylum Ajacis. 29 Imaginarium cenotaphium: quod erigi solebat iis, quorum corpora haberi non poterant.

Namque, 17 ut ſupremam 18 falſa inter gaudi
Egerimus, noſti; & nimium meminiſſe neceſ
19 Cum 20 fatalis equus 21 ſaltu ſuper 22 ardua
23 Pergama, & 24 armatum peditem 25 gra
26 alvo:

1 Vide iib 5. Æn. v. 98. & hoc l. *dixitque noviſſima verba* in funere Miſeni; & l. 11. *Salve mihi maxime Palla*, *æternumque vale*. Auſonius in parentalibus: *Quid defuit urna ſepulchri*, *Nonſne ter dicto pone ſepultus eris*; & ejuſdem Auſonii 33. epitaph. Deiphobi. 2 Spiritus tuos vagos. 3 Ne alienemur, aut ab aliis occupemur. vel per Hypallagen noſtro frequentem, *Locus ſervat vestem & arma*, l. 7. *Et nunc ſervat honos ſedem tuus*. 4 *Suaque arma viro remumque tubamque Impoſuit*: ſupra in funere Miſeni, nec non Pallan-

potuit eſſe, ubi n
fuerat. 13 Mala ex fa
entia. 14 Perfidia
Laconice ſeu Sparu
ris, id eſt, Helena
taphora ab aquis,
cantibus. 16 Vulnera
membra, *ſupplicia*, ſup
ubi: monſtrat enim
membra, quibus, c
mentis, perniciosæ co
heat admoneri. 17
18 Deceptoria: quia
Græcos abiiſſe & pat
ob fidione liberatum, c
paulo poſt hoſtium infid
occuparentur. 19 Repe

la 2 chorum ſimulans, 3 euantes 4 Orgia 5 circum
ucebat Phrygias: 7 flammam 8 media ipſa tenebat
igentem, & ſumma Danaos ex arce 10 vocabat.
n me, confectum 11 curis 12 ſomnoque gravatum,
Infelix habuit 14 thalamus, 15 preſſitque jacentem
cis & 16 alta quies, 17 placidæque ſimillima morti.
Egregia interea 19 conjux arma omnia 20 tectis
Emovet, & 22 fidum 23 capiti 24 ſubduxerat enſem:
a tecta vocat 25 Menelaum, & 26 limina pandit.
cet id magnum ſperans fore 27 munus 28 amanti,
9 famam 30 extingui veterum 31 ſic poſſe 32 malorum.
d moror? 33 irrumpunt thalamo. comes 34 additus una
Hortator ſcelerum 36 Æolides. 37 dî, 38 talia Grajis
Inſtaurate, 40 pio ſi pœnas ore repoſco.

lena Lacæna. 2 Choream, ipſa choraga eſſet. 3 Bacelebrantes Orgia. 4. Georg. 180 Not. 20. vociferantes 5. quod Bacchi nomen, & *Bacchæ frementes* lib. 7. 4 hi ſacra, cum furore & imfacta: ἀπὸ τῆς ὀργῆς, id *a furore*. 5 Circumducebat anas mulieres. Tmeſis. 6 choraga. 7 Facem, ſanaquod ſignum daret Græcis ndi a Tenedo. 8 Princeps hantium. 9 Ut late lucem geret. 10 Dato indicio flam- 11 Longi belli præteriti. 12 ter præteritas vigiliias. 13 me infelicem fecit: vel, uo ego ſc. ea nocte trucilus conquieſcebam miſer ac ix. 14 Torus conjugalis. 15 ſt, profundiſſime obdormi- 16 Profunda. 17 Tranquil- 18 Inſignis malignitate: vel ia eſt. 19 Helena, quæ, ſo Paride, Deiphobo nupſit fratri. 20 Meis. 21 Loco et. 22 *Cuſtodem virorum* fortium: vel in quo habere potui ultionem fidam ſalutis meæ. 23 Meo. 24 Surripuerat, clam abſtulerat. 25 Primum maritum ſuum. 26 Oſtia, quæ ſunt ſupra limina, aperit. 27 Beneficium. A cautis finalibus. 28 Menelao. 29 Infamiam, labem. 30 Deleri. 31 Per tale munus. 32 Adulterii. 33 Græci innumeri vi irrumpunt in thalamum. 34 Aliis. 35 Inſtigator ad ſcelera. 36 Ulyſſes, Æoli nepos, filius Anticleæ, quam ex Siſypho Æoli filio gravidam duxit Laertes: hinc *ſanguine cretus Siſyphio* vocatur ab Ajace, Ovid. Met. 13. 37 Concludit narratiunculam imprecatione debitæ pœnæ, pro injuria illata. 38 Facinora. 39 Reddite, inſtar illius facti, id eſt, ad æqualitatem pœnæ. Alioqui *inſtaurare* proprie eſt reficere, atque renovare. 40 Inſonte, & quo Deos colui. Præmollit vindictam a pio & æquo.

Sed

Sed comes 18 admonuit, breviterque 19 affata S
Nox 20 ruit, Æneæ; nos flendo 21 ducimus
22 Hic locus eſt, partes ubi ſe via 23 findit
24 Dextera, quæ 25 Ditis magni ſub mœnia

1 Similiter, ex altera parte. 2 Ad inferos miſerint. 3 Vi tempeſtatis huc delatus. 4 Ἀνάλιος δόμος ſeu μυχός. Namque Elyſii campi *ſolem ſuum, ſua ſydera norunt*, infra. 5 Adire compellaris. 6 Durante hac verborum viciſſitudine; dum alterum alter viciſſim interrogat. 7 Ad ſacra hanc Magica peragenda conceſſum eſt ſpatium 24. horarum. Sacra inepta: funt nocturno tempore: ſub lorum lucis magiis ſolum & inceptum eſt iter: impenſum eſt antemeridianum tempus trajiciendæ Stygi; inſtrandis quinque regnoribus inferorum. Didoni & Pomphobo conveniendis. Jam Sol [quem per

per habita fuit, ut hora dum inciperet media nox proxima ſes vero a Solis oc lem iterum occiden compunctrunt. Babyl tiuntur, ut a Sole exortum ejuſdem nu minarint. Umbri & eundem diem e meridie ad inſequen em. Quod quidem, ro, nimis abſurdum curſu quem facit in Jam ultra mediter apud mortales. 12 Forte. 14 Conceſſi inferos. 25 Traxiſſ diem aut tempus, transeuntes Euripe

ic iter a Elysium nobis; at lævæ malorum
cet pœnas, & ad 3 impia Tartara mittit.
eiphobus contra: 5 Ne sævi, magna sacerdos:
scedam, 7 explebo 8 numerum, reddarque tenebris.
decus, i, postrum; 10 melioribus utere fatis.
Tantum effatus, & in verbo vestigia torsit.
Lespicit Æneas subito, & sub rupe 13 sinistra
ıia lata videt, 14 triplici 15 circumdata 14 muro:
ı 16 rapidus 17 flammis 18 ambit torrentibus amnis

per dextram. 2 In, vel ad
m campos. *Elysium* enim
eatrum animarum, quo
rei exire migrare dicuntur,
ellium. Servius *dicò τῆς λύ-*
, id est, *a solutione* seu
tione corporis & animi,
n existimat. Veteres Elysi-
campum in medio infero-
esse existimarunt. Philoso-
mandem in insulis Fortuna-
lloearunt. Reliqua de his
is vide apud Platonem in
gia. 3 In quibus puniuntur
i. 4 Sc. *locutus est*. 5 Ne
um excandescas, doctissima
Sibylla, quod colloquio
longo vos morer. Ter. *Ah,*
evi *tantopere*. 6 A vobis.
nnam vestrum numerum:
ex tribus remanebant duo.
Servius. Nonnulli sic expo-
, complebo umbrarum, a
us discessi, numerum. Alii,
l sanius mihi videtur, per-
m ac finiam tempus statu-
purgationi animæ, & ad
m revertar. Alii alias in-
retationes afferunt, quæ a
rio peti possunt. Macrobius l.
Som. Sc. doctissime de nume-
i ratione disputans, hunc lo-
sic explicat. *Confas* (inquit)
erorum certam constitutamque
onem animas sociare corpori-
His numeri cum superfunt,
perseverat corpus animari; cum
vero deficiunt, mox arcana illa
vis solvitur, qua societas ipsa
constabat. Et hoc est quod fatum
& fatalia vitæ tempora vocamus.
Anima ergo ipsa non deficit,
quippe qua immortalis atque per-
petua est; sed impletis numeris,
corpus facisset. Nec anima lassa-
tur animando, sed officium suum
desevit corpus, cum jam non pos-
sit animari. Hinc illud est doctis-
simi vatis: exaudebo numerum,
reddarque tenebris. 8 Intellige
hoc ergo de numeris denariis,
centenariis, aut millenariis ex
Platonica doctrina, quibus ex-
actis, purgantur animæ, & ad
vitam revertuntur. 9 Vale, & vive feliciter. Valedicendi formula. 10 Quam quibus ego usus sum. 11 Deiphobus locutus est solum hoc, & simul cum ultimo verbo avertit se ad discedendum a nobis. 12 Transit ad enarrationem pœnarum, quas impii apud inferos dant, pro sui quisque delicti ratione. 13 Quæ erat in sinistra parte. 14 Ne reis evadendi subesset occasio. 15 Cincta. 16 Velociter arripiens. 17 Torrente flammeo, flammis æstuantibus, ingescentibus, concremantibus. Pyriphlegethonte. 18 Circumsluit.

Tar-

1 Tartareus 2 Phlegethon, 3 torquetque 4 ſonantiſ
5 Porta adverſa ingens, 6 ſolidoque adamante colum
7 Vis ut nulla 8 virûm, non ipſi 9 exſcindere ferr
10 Cælicolæ valeant. ſtat ferrea turris 11 ad auras:
12 Tiſiphoneque ſedens, 13 palla 14 ſuccincta 15 cru
16 Veſtibulum 17 exſomnis ſervat noctesque dieſque
18 Hinc exaudiri 19 gemitus, & 20 ſæva ſonare
Verbera: 21 tum 22 ſtridor ferri, tractæque catenæ.
Conſtitit Æneas, 23 ſtrepitumque exterritus 24 h
Quæ 25 ſcelerum 26 facies? o virgo, effare: qu
Urgentur pœnis? qui tantus 27 plangor ad auras?
Tum 28 vates ſic orſa loqui: Dux inclyte Teucr
29 Nulli fas caſto 30 ſceleratum inſiſtere 31 limen
Sed me, cum 32 lucis 33 Hecate præfecit Aver

1 In tartara tendens. 2 Fluvius. 3 Impellit 4 Ex impetu. 5 Sç. *eſt*. 6 Sunt ex integro adamante, lapide pretioſiſſimo ac duriſſimo. A materia. 7 Robur. 8 Virorum fortium, id eſt, nulla vis humana. Non enim ad ſexum, ſed ad virtutem refert. 9 Eas. 10 Divi cælum incolentes. Amplificatio. 11 In prodigioſam altitudinem erecta. 12 Furiarum infernalium maxima: a *cadibus plectendis* ſic dicta: *τίσις* enim *ultionem*, & *φόνος cædem* ſignificat. 13 Veſte longa ad terram uſque defluente. 14 Quaſi parata cum ad excubias, tum ad ſumendum de ſceleratis ſupplicia. Ab habitu & ornatu. 15 Sanguine excarnificatorum & ſanie perfuſa. Subindicat horrendam pœnarum atrocitatem. 16 Introitum, vel locum ante januam domus vacuum, per quem de via aditus acceſſuſque ad ſores ædium fit. Lege Macrob Sat l. 7. c. 8. 17 Nihil dormiens, pervigil: numquam enim ita quieto *ſunt animo* facinoroſi, quin pœnarum metu ac ſceleru conſcientia angantur. 18 Ab loco exaudiebantur. Enallage di. 19 Damnatorum. 20 Fl la, quibus in facinoroſos ſ furiæ, ſonabant. 21 Inſup Strepitus, ſonus. *Stridor* is ſonus eſt, quem funes ci inter ſe colliſi efficiunt. 1. Æn. *Exoritur clamorque virûm ſtridorque rudentum*. Ad tamen inde transfertur, dentes, ferrum, & nervus, miliaque alia. 23 Qui hebat inferos. 24 Auribus accepit, eſt, audivit. 25 Ob quæ puniuntur: vel, *ſcelerum*, id ſceleratorum hominum. 26 cies. 27 Lamentatio, ſc. *edi* 28 Sibylla. 29 Nulli pio d eſt intrare, ſive ingredi, a que contueri, quæ in Tart geſta ſunt. 30 Sceleratorum Continens pro re contenta: n enim ipſe abyſſi locus ſcelera ſed flagitioſi, quibus refertus 31 Tartari portam. Synecdoch 32 Silvis. 33 Proſerpina, D inferorum. Vide ſupra.

Ipſa

edita pœnas docuit, 2 perque omnia duxit
is hæc 4 Rhadamanthus habet 5 duriſſima regna,
ue, auditque dolos; 6 ſubigitque 7 fateri,
quis apud ſuperos, 9 furto lætatus 10 inani,
ilit in 12 ſeram commiſſa 13 piacula mortem.
inuo 15 ſontes 16 ultrix 17 accincta flagello
e 18 quatit 19 inſultans, 20 torvoſque 21 ſiniſtra
tans angues, vocat agmina ſæva 23 ſororum.
25 demùm 26 horriſono ſtridentes 27 cardine ſacræ
antur portæ 30 cernis, 31 cuſtodia qualis
bulo ſedeat? 33 facies quæ 34 limina ſervet?

Dii exigunt a ſcelera-
laxitque omnia ad me,
ſc. neque enim duxit
, cum nulli caſto per-
ngredi. 3 Cretenſis, a
:retæ urbe, ubi impe-
Rhadamanthus Cretæ,
ciæ rex juſtiſſimus, Jo-
opa filius, non tantum
ſed a Platone perhibe-
onem exercere; apud in-
mina audire, cogere ad
iem. Lege Platonis Gor-
b finem. 5 Quæ duriſ-
es ſervant. 6 Cogit. 7
inſtituit, veritatis ex-
e cauſa. 8 Aliquis. 9
furtim ſive clam admiſ-
.. 10 .... Fruſtra ce-
ud inferos enim nihil
ere, ubi per tot conſci-
res ac teſtes quæſtio a
is judicibus habetur. 11
ut piare. 12 Ultimam,
expiationi ſcelerum nul-
us eſt locus aut tempus.
a, fraudes, flagitia ad-
eque in vivis expiata,
lo, id eſt, purgatione
). Illico, ut illuc perve-
5 Nocentes. 16 Scele-
Præparata ad flagellan-
dum. 18 Pulſat, ferit. 19 Eis.
20 Terribiles. 21 Nam dextra
quatit flagellum. 22 Minitans an-
guibus ſe verberaturam. Sic 1.
Æn. *Præſentemque viris* intentant
omnia mortem. 23 Megæræ & Ale-
ctus. Senec Herc. Furent. *agmen*
horrendum anguibus Megæra ducat:
quas ab impetu, ſorore & aſſiduita-
te ſupplicii, *agmina* vocat. 24 Apte,
illis propius progreſſis, horrendi
carceris faciem ſummatim deſcri-
bit. 25 Tunc tandem, poſt ver-
bera, ait, mittuntur ad ſuppli-
cium æternum, apertis abyſſi por-
tis. 26 Horribiliter ſonante. 27
Ferro ſuſtentante januam, quaſi
corde januæ. 28 Diræ atque exe-
crandæ, per quas in abyſſum ba-
rathri Tartarei ad pœnas æter-
nas demerguntur damnati. 29
Aperiuntur. 30, Pergit Sibylla di-
gito monſtrare rem præſentem,
ut attentior ſit Æneas. 31 Quam
terribilis cuſtos. Active. Alioqui
pro ipſo loco, in quo quis cuſto-
ditur, id eſt, pro ipſo carcere ac-
cipitur. 32 In introitu. 33 Tiſi-
phonem intelligit, quam paulo
ſuperius ante veſtibulum palla
cruenta ſuccinctam ſedere finxit.
34 Portas. Synecdoche.

Quin-

Quinquaginta atris 1 immanis 2 hiatibus 3 [illegible]
4 Sævior intus habet ſedem. 5 tum Tartarus [illegible]
Bis 6 patet in præceps 7 tantum, tenditque ſub [illegible]
Quantus ad 9 æthereum cæli 10 ſuſpectus [illegible]
11 Hic 12 genus antiquum Terræ, 13 Titan[illegible]
Fulmine 14 dejecti, fundo volvuntur in ima[illegible]
Hic & 15 Aloïdas 16 geminos 17 immania [illegible]
Corpora: 19 qui manibus magnum 20 reſcin[illegible]
21 Aggreſſi, 22 ſuperiſque Jovem detrudere [illegible]
Vidi & 23 crudeles dantem 24 Salmonea [illegible]
Dum 25 flammas Jovis & 26 ſonitus imitatu[illegible]
27 Quatuor hic invectus equis, & 28 lampada [illegible]
Per 29 Grajûm populos, mediæque per Elidis [illegible]
Ibat 31 ovans, divûmque ſibi poſcebat 32 ho[illegible]
Demens! qui 33 nimbos, & 34 non imitabile [illegible]

1 Terribilis. 2 Aperturis fauciùm, capitibus. 3 Bellua Lernæa. Proprie *hydra* eſt ſerpens aquaticus. 4 Quam illa, quæ limina ſervat, Tiſiphone. 5 Inſuper ipſe locus profundiſſimus Inferni. 6 Apparet in profundum tantum 7 Τόσσον ὑπερθ' ἀΐδαο ἔσω πυλάων ἐς ἀπὸ γαίης. Il. 8. 8 Infernales. 9 Ad ſummum aerem extenſum. 10 Surſum aſpectus eſt. 11 In imo Tartari barathro. 12 Γηγενεῖς, Terræ & Titanis filii, qui Saturnum regno pellere, ut patrem reſtituerent, primo conabantur, mox & Jovem, a quo victi ad Tartara detruſi ſunt: 13 Gigantes & omnes monſtruoſæ magnitùdinis homines antiqui Terra progenitos dicebant: ut & eos, quorum obſcura erat familia. 14 A Jove, contra quem bellum moverant. 15 Oton & Ephialten putativos Aloei filios, vere Neptuni ex Iphimedia. 16 Gemellos fratres, uno partu editos. 17 Maxima: nam nono ætatis ſuæ anno ulnas novem longi, totidem cubitos [illegible] traduntur; ac tum Di[illegible] ſe illaturos minari [illegible] Ego Sibylla. 19 Addit [illegible] cauſam. 20 Subverti[illegible] *ſunt*. 22 Cæleſtibus, [illegible] vel crudelitatis ſuæ. [illegible] Elidis, qui per pontem [illegible] quadrigis vectus & [illegible] latus; tonitru & fulmi[illegible] turus: ipſe vero fulmine [illegible] ad inferos deturbatus eſt. [illegible] men. 26 Tonitrua, quæ [illegible] demiſit ab Olympo [illegible] id eſt, dùm in eo aſſe[illegible] manet apud inferos. [illegible] gis aut curru quadrijugo [illegible] cem ardentem, loco [illegible] frequenter concutiens, [illegible] 29 Grajorum coetus, [illegible] in qua ipſe Jupiter præ[illegible] lebatur. 31 Exultans, [illegible] dus, ut in triumpho ſe[illegible] ne, & lætus quod Jovi[illegible] mentiretur, Jovem ſe eſſ[illegible] 32 Religionem & [illegible] coli volebat ut Deum [illegible] & tonitrua. 33 Nubes [illegible] 34 Quod imitari non [illegible]

Ære & 2 cornipedum pulſu 3 ſimularat equorum.
4 pater omnipotens denſa inter nubila telum
ontorſit [non 5 ille faces, nec 6 fumea tædis
umina] 7 præcipitemque immani turbine adegit.
:c non & 8 Tityon, 9 Terræ 10 omniparentis
alumnum,
rnere 11 erat: per 12 tota novem 13 cui jugera
corpus
Porrigitur, 15 roſtroque immanis vultur 16 ob-
unco
Immortale jecur 18 tondens, 19 fecundaque pœnis
ſcera, 20 rimaturque epulis, habitatque ſub 21
alto
Store: 22 nec 23 fibris 24 requies datur ulla renatis,

1 Ponte æreo. 2 Habentium neos, id eſt, duros & fer-ea pedes. 3 Finxerat & imi-ns erat. 4 Jupiter. 5 Jupi-non adegit in Salmonea. Salmoneus, faces pro fulgure. Fumoſa, quæ fierent ex tæ-. 7 Eum præcipitanter ca-rem circumvolutione terri-& vehementi. *Turbo* pro-a ventus eſt, qui cum fra-re obvia quæque proſternit. 8 ris filium ex Elara, filia Or-meni, quam a ſe compreſ-t, ab ira & zelotypia Ju-is in terra occultavit: hinc æ alumnum dictum. Hic n Latonam de ſtupro appel-et, ab Apolline ſagittis tranſ-is has apud inferos dat pœ-libidinis, cujus ſedes jecur. Quem terra omnium parens erat. 10 Al. *omnipotentis*. Dabatur, licebat. 12 Inte-. 13 Tityo. 14 Exporrigi-, extenditur. 15 Et cui vul-. &c. 16 Valde unco & in-curvo. 17 Inconſumptibile & ſemper durans, quod nunquam abſumitur. Exeſum enim continuo in pœnam renaſcitur. 18 Ita Homerus Odyſſ. 11. ἦπαρ ἀπείρον. Sunt quibus perplacet *tondens*, id eſt, roſtro impetens. 19 Ad pœnam in dies renaſcentia. 20 Et per rimas aperit ad habendas epulas: *vel*, rimando depaſcitur: ut, Rimantur *prata Caÿſtri*, Georg. 1. p. 39. 21 Profundo. 22 Omnia autem, quæ de Inferis finguntur, eſſe in hac vita μυθολογῦσι Lucretius l. 3. & Macrobius in 1. l. Somn. Scip. c. 10. quos legere erit operæ pretium. 23 Extremitatibus jecoris. *Fibra* ſunt omnium extremitates rerum. Unde jecoris, pulmonis, cordis, & cujuſcumque viſceris extremæ partes *fibræ* vocantur. 24 Quia, ut primum renatæ ſunt, abſumuntur a vultore.

Quid memorem 1 Lapithas 2 Ixione, 3 Pirithoum
Quos ſuper atra ſilex 4 jam jam lapſura, cadentiq
Imminet 5 aſſimilis: lucent 6 genialibus altis
7 Aurea fulcra 8 toris, epulæque ante 9 ora pa
10 Regifico luxu 11 Furiarum maxima juxta
12 Accubat, & 13 manibus prohibet contingere
menſas:
15 Exſurgitque 16 facem attollens, atque 17 intoni
18 Hic, quibus 19 inviſi 20 fratres, dum vita manet

1 Theſſaliæ populos barbaros & feroces, qui ob ebrietatem damnati ſunt, quorum principes numerantur Dryas, Pirithous, Cæneus, Exadius, Polyphemus, & alii aliquot Pindum & Othryn montes incolentes. 2 Filium Phlegyæ (alii tamen Jovis filium faciunt) luxurioſum & ambitioſum. Huic Junonem de ſtupro interpellanti, nubes a Jove ſubjecta fuit, ex qua Centauros genuiſſe dicitur. Ratus tamen cum Junone ſe conſueſſe, rei turpitudinem celare non potuit, ſed apud quoſvis jactabundus oblateravit: quod ægre ferens Jupiter eum ad inferos detruſit, rotæque perpetuo currenti alligatum improbitatis pœnas dare voluit. Unde Ovid. *Volvitur Ixion, & ſe ſequiturque fugitque*. 3 Ixionis & Diæ filium: qui cum arctiſſimo amicitiæ vinculo cum Theſeo conjungeretur, eumdem ad inferos ad rapiendam Proſerpinam comitatus fuiſſe dicitur: is vim facere aggreſſus, primo impetu a Cerbero interfectus fuit. 4 De momento in momentum. 5 Valde ſimilis. 6 In quibus genio indulgere ſeu læte vivere ſolebant. 7 Aurata menſarum ſuſtentacula. 8 Diſcubitoria Tantali. Fernt hunc, [illegible] te quodam die Dii aliquot inviſuri acceſſiſſent, [illegible] apponeret, Pelopem filium huc puerum, in partes [illegible] ptiſſim coxiſſe, Diiſque [illegible] dum appoſuiſſe. Quam [illegible] tem indigniſſime ferent Pelope in vitam revocato tutoque illi eburneo [illegible] Tantalum ad inferos detr 10 Superfluo & magnifico ratu a rege facto. 11 Ti 12 Jacet. *Accubare* & *ac* proprie jacere eſt ad ſum cibum. Solebant enim in toris menſas ſternere, accumbebant. 13 Tanu Fercula appoſita. 15 Qu tare conatur. 16 Quam cutere conatur. 17 Incr renda voce, ut accumb epulis abſterreat. 18 Sc *tur ac torquentur, prei vel incluſi expectant pœn* ſequitur. 19 Sc. *eran* impietate fratrum cor *quorum gratia*, id eſ dia, Ovidio teſte, *r* neratim loquitur de Polynice, Atreo & T nao & Ægypto.

ılſatuſve parens, & fraus inneza 2 clienti;
qui 3 divitiis 4 ſoli incubuere repertis,
partem poſuere 5 ſuis, quæ maxima turba eſt;
ue ob 6 adulterium 7 cæſi, quique arma ſecuti
pia, 9 nec veriti dominorum fallere dextras,
ili pœnam expectant. ne quære doceri
luam pœnam, aut quæ 11 forma viros, fortuna-
ve merſit.
m ingens 12 volvunt alii, 13 radiiſque rotarum
eſtricti pendent: 15 ſedet, 16 æternumque 17 ſe-
debit
ix Theſeus: 18 Phlegyaſque miſerrimus 19 omnes
onet, & magna 20 teſtatur voce per umbras:
te juſtitiam moniti, & non 21 temnere divos.

rberatus manibus. 2 Do-
o ſe colenti. Notat patro-
, in clientes perfidiam. 3
s taxat, a quibus nulli be-
. Hujuſmodi erudite per-
t Horat. l. 2. Ep. 1. 4 So-
ypallage. Avari enim ne-
bi, neque aliis benefacere
t, adeo habendi amor eos
:t. 5 Neceſſariis. 6 Ut
thus, qui commiſit adulte-
cum Clytemneſtra, Aga-
onis uxore, Oreſtis matre.
ſus. 8 Civilia, vel con-
triam, vel impie deficien-
ſuis, hoſtium arma ſecuti
9 Servi, qui prodiderunt,
lem (cujus ſimbolum dex-
fefellerunt domini. 10 Sc.
ſe. 11 Species malorum.
t Siſyphus, qui ſaxum ma-
n volvere cogitur in mon-
uſdam verticem, quod cum
mum pene extulerit, re-
deorſum delabitur. 13 Li-
inter circumferentiam &
, ab axe in morem radio-
rocedentibus. 14 Diverſis
partibus aſtricti, ut Ixion. 15
Theſeus quidem Pirithoi comes
deſcenderat rapturus Proſerpi-
nam, ubi, comite cæſo, ipſe ma-
nebat captivus: ſed ab Hercule
avulſus fuit a petra, unde aſſur-
gere non poterat, atque adeo
ab inferis reverſus eſt, ut ſupra
hoc lib. Jam autem poſt fatum
damnatur, ut in æternum ſede-
at eidem affixus igneſcenti pe-
træ. 16 In æternum. 17 Apud
inferos. 18 Eſt autem duplex
ſenſus hujus particulæ: nam po-
teſt eſſe Nominativus Singularis
& Accuſativus Pluralis. Fuit enim
Phlegyas rex Theſſaliæ, pater
Ixionis & Coronidis, ex qua
Apollo Æſculapium genuit: un-
de iratus Phlegyas Delphicum
templum Apollinis incendit; qua-
propter damnatus dicitur. Item
Phlegya ſunt populi Theſſaliæ.
19 Damnatos. 20 Teſtimonio
ſuo inter damnatos affirmat, ju-
ſtitiam colendam eſſe, Divoſque
verendos. 21 Contemnere. Sim-
plex pro Compoſito.

1 Vendidit 2 hic 3 auro patriam, 4 dominum potentem
Impoſuit: 5 fixit leges pretio atque 6 refixit.
7 Hic thalamum invaſit 8 natæ 9 vetitoſque hymen
10 Auſi omnes immane nefas, 11 auſoque potiti.
12 Non, 13 mihi 14 ſi linguæ centum ſint, oraque centum,
15 Ferrea vox, omnes ſcelerum comprendere 16 formas
Omnia pœnarum 17 percurrere nomina poſſim.
Hæc ubi dicta dedit 18 Phœbi longæva ſacerdos:
Sed jam age 19 carpe viam, & ſuſceptum 20 perfice munus:
21 munus:

1 Laſthenem hic innui volunt, qui Olynthum Philippo vendidit, nec non Curionem, qui Romam Julio Cæſari. 2 Quidam ex damnatis. 3 Perſtringit patriæ proditores, qui accepta ab hoſte pecunia, ab æquo & pio tranſverſi aguntur. Notum eſt Jugurthæ reſponſum de inexplebili Romanorum avaritia: *Urbem ipſam venalem eſſe, ſi emptorem invenerit*. 4 Tyrannum patriæ intulit. Cæſarem Dictatorem hic notari volunt, qui amicorum auxilio, quos multo auro corruperat, ad Monarchiam, everſa libertate, pervenit. 5 Hic ſive alius ſanxit, condidit. Metaphora. Alludit ad morem Romanorum: quia ſolebant leges incidi tabulis æreis, & figi in pariete, omnibuſque ad legendum exponi. 6 Eaſdem bene conditas rurſus per avaritiam abrogavit ac mutavit. Cic. Phil. 12. *Num* figentur *rurſus hæ tabulæ, quas vos decretis veſtris* refixiſtis? 7 Alius, ut Thyeſtes, qui ex Pelopea filia Ægiſthum, adulterum Clytemneſtræ, genuit; & Cyniras, qui ex Myrrha filia Adonin procreavit. Filiæ ſuæ. 9 Nuptias vetitas. Metonymia. Nuptiarum Deus eſt Hymenæus. 10 Auſi. 11 Impio conatu ac nefario. 12 Οὐδ' εἰ μοι δέκα μὲν γλῶσσαι δέκα δὲ στόματ' εἶεν; φωνὴ ἄρρηκτος, χάλκειον δέ μοι ἦτορ ἐνείην. Iliad. 2. Vide Horat. Sat. lib. 5. c. 7. & l. 6. c. Sic Georgic 2. *Non ego meis amplecti verſibus opto, mihi ſi linguæ centum*, &c. autem poetis ſolemne eſt, eos tot linguas optare ſe affirmat Perſius Sat. 5. *hic mos eſt, centum ſibi voces, Centum ora & linguas tare in carmina centum*. byllæ. 14 Tametſi. 15 gibilis. 16 Species. 17 ter pertractare genera & es. 18 Sibylla, quæ dii Enumeratis Tartari pœnis, tatur Æneam, ut Proſerpinæ rei rami donum reddat, longius progrediantur. 19 progredere. 20 Aureum redde Proſerpinæ: mox, *munere Diuæ*. 21 Officium.

1 Ac

Acceleremus, ait, 2 Cyclopum 3 educta 4 caminis
Mœnia conſpicio, atque 5 adverſo fornice portas.
Hæc ubi nos 6 præcepta jubent deponere 7 dona.
Direrat, & pariter, greſſi per 9 opaca viarum,
Corripiunt ſpatium medium, 10 foribuſque propinquant.
Occupat Æneas aditum, corpuſque 12 recenti
Spargit aqua, ramumque adverſo in limine figit.
Hæc demum 14 exactis, 15 perfecto munere 16 divæ,
Devenere 17 locos 18 lætos, & amœna 19 vireta
Fortunatorum nemorum, ſedeſque 21 beatas.
Largior hic campos 23 æther & lumine 24 veſtit
Purpureo; ſolemque 26 ſuum, 27 ſua 28 ſidera norunt.
Pars in 30 gramineis exercent membra 31 palæſtris;
Contendunt ludo, & fulva luctantur 31 arena:

Properemus ad patrem tuum. 2 Miniſtrorum Vulcani, Jovi fulmina fabricantium. Inter eos præſunt Brontes, Steropes & Pyracmon. 3 Mœnia in altum ducta 4 cum caminis, veluti Cyclopum opera, inquiunt interpretes. Non placet. Dixerim potius mœnia ferrea in Cyclopum fornacibus fabricata: quia ſupra, *Stat ferrea turris ad auras*: & quia mœnia magnæ molis opera, mœnia præcipue, Cyclopum credebantur: *Mœnia magna vides manibus fabricata Cyclopum*. 4 In forcibus. 5 In arcu ſeu circumferentia ex adverſo ſtante, id eſt, Deo regiam Plutonis. *Fornix* 6 arcus in ædificiis, & quodcumque opus concameratum. Potuit & pro lupanari ſeu mereticia ſella. 6 Inſtitutiones Deorum. 7 Ramum aureum. 8 Silvas. 9 Opacitates. 10 Ad fores portarum. 11 Ingreditur viliter, ne præveniatur. 12 Semper fluenti. 13 Ut religioſum ſe tendat, & religioni ſatisfaciat, non quod pollutus *ullo vel aſpectu*, vel tactu eſſet. 14 Peractis. 15 Perfectis reddendi rami cæremoniis. 16 Proſerpinæ. 17 Sc. ad, vel *in*. 18 Elyſium ſc. beatarum animarum domicilium. 19 Virentium, ut arborum & herbarum, nativa loca. 20 In quibus ſunt fortunati ſeu beati. Alludit ad inſulas Fortunatas, in quibus Elyſium ſtatuunt nonnulli, ut & alii in Hiſpania Bætica. 21 In quibus beatorum animæ quieſcunt. 22 Et purior quam in orbe noſtro. Pluto apud Claudianum: *Sunt altera nobis Sidera, ſunt orbes alii, lumenque videbis Patrium, Elyſioſque magis mirabere campos*, &c. lib. 2. de raptu Proſerp. Plutarch. & alii. 23 Splendor cæleſtis. 24 Circumfulget. 25 Pulchro, rutilo. 26 Tanquam in alio mundo, & a noſtro hoc diverſo. 27 Propria & convenientia. 28 Cum apud inferos atris tenebris omnia horreant. 29 Nonnulli beatorum ſpirituum. 30 Luctationibus in gramine. 31 In are

Pars 1 pedibus plaudunt choreas, & 2 carmina dic
Nec non 3 Threicius 4 longa cum veſte 3 ſacerdo
5 Obloquitur numeris 6 ſeptem 7 diſcrimina vocu
8 Jamque 9 eadem digitis, jam pectine pulſat 10 th
Hic genus 11 antiquum Teucri, pulcherrima 12 pro
Magnanimi heroes, nati 13 melioribus 14 annis,
15 Iliuſque, 16 Aſſaracuſque, & Trojæ Dardanus au
Armâ 17 procul, currusque virûm 18 miratur inan
Stant 19 terra defixæ 20 haſtæ, paſſimque 21 ſoli
Per campos 22 paſcuntur equi. 23 quæ gratia 24 curr
Armorumque fuit 25 vivis, quæ cura 26 nitentes
27 Paſcere equos, eadem ſequitur 28 tellure repo
29 Conſpicit, ecce, alios 30 dextra lævaque per h
31 Veſcentes, lætumque 32 choro 33 Pæana ca
nentes,
Inter 35 odoratum lauri nemus: 36 unde 37 ſuperu

1 Plaudendo pedibus choreas ducunt. 2 Choreis apta. 3 Orpheus Thracius, Oeagri & Calliopes filius, a qua tam egregie citharam ſonare didicit, ut ſaxa & feras commoviſſe dicatur. 4 Apparens cum habitu citharœdi. 5 Pulſans pariter & cantans muſica proportione facit. *Digiti eum voce locuti*. Tib. 6 Lyra a Mercurio inventa habuit VII. nervos, addidit Pythagoras octavum, nonum Terpander, vel Apollo. 7 Septem chordarum. 8 Siniſtra chordas pulſat digitis: dextra pectine vel plectro, h. e. intus canit & foris. 9 Diſcrimina. 10 Ex ebore facto. 11 Nobile a Teucro deductum. 12 Progenies. 13 Felicioribus, quam qui Laomedonti contigerant & Priamo. 14 Temporibus. 15 Æneæ pro*avus*, qui regiam urbem de ſe *Ilium* vocavit. 16 Rex item Trojanus, filius Troïs, patre Capyos, & Anchiſe [illegible] Sc. *abjecta*. 18 Cernit [illegible] 19 In terra. 20 Sc. *inſunt*. Liberi & vagantes. 22 Pul[illegible]tium ſimiles erant. 23 [illegible] quippe & affectus etiam [illegible] cum mortuis tranſire cre[illegible] antiquitas. Supra, *cura* [illegible] *in morte relinquunt*. Cæl. [illegible] c. 9. 24 Currorum. 25 Dum [illegible] verent. 26 Bene curatos. [illegible] Paſcendi. 28 Sub terra [illegible] tos & conſtitutos, id eſt, [illegible] inferos. 29 Æneas. 30 Id [illegible] utrinque. 31 Diſcumbentes. [illegible] In choro & cœtu lætos. [illegible] Apollini ſacrum hymnum, [illegible] victorialis canitur a duc[illegible] jam poſt bellum, & parta [illegible] ctoria. Namque & alter Pæ[illegible] quem Marti ante congre[illegible] canebant. 34 Carmine lau[illegible] tes. 35 Odoriferum, quod [illegible] ſe odorem late ſpirat. 36 [illegible] quo nemore. 37 Ad ſuperos

1 Pau

lurimus 2 Eridani per ſilvam volvitur amnis
3 manus, 4 ob patriam pugnando vulnera paſſi,
)uique ſacerdotes caſti, dum vita manebat,
ique 6 pii vates, & 7 Phœbo digna locuti,
nventas aut qui vitam 9 excoluere per artes,
ique 10 ſui memores alios fecere 11 merendo:
inibus his 12 nivea cinguntur tempora 12 vitta.
os 13 circumfuſos ſic eſt affata Sibylla;
Muſæum 15 ante omnes: 16 medium nam plurima
17 turba
nc habet, atque humeris 18 exſtantem 19 ſuſpicit altis:
ite, felices animæ, tuque, optime 20 vates;
æ regio Anchiſen, quis habet locus? illius 21 ergo
iimus, & magnos 22 Erebi 23 tranavimus amnes.
ue 24 huic reſponſum paucis ita reddidit 25 heros:

ngens, quippe qui triginta ibus augetur. 2 Padi fluvii. tercitus ſeu multi viri. 4 ſalute patriæ. Reſpicit ad unium Brutum, tyrannidis e vindicatorem (de quo & vide Liv. ab U. C. l. 7. um, utrumque Decium, item, Scævolam, Horatios, um Athenienſium regem, enos fratres, & innumera- alios magnanimos cives, fortiter pugnando pro pa- ceciderunt. 5 Et hi qui nt ſacerdotes nullo inceſtu ti, nullis adulteriis infa- ſed puri tum animo, tum ore, dum vivebant. 6 De- cultores: ut ab impiis, ii mendaci ſpiritu afflantur, liſcriminet. 7 Vera, quæ linem decebant, ſive quæ o inſpiraſſe cenſebamur. 8 m inventores. 9 Ornave- 10 Grato in ſe animo, t, quicumque de aliis be- eriti ſunt, *ſic ut ſui me-* moriam reliquerint poſt mor- tem. 11 Beneficia conferendo. Q. d. qui ſuis meritis ſui me- moriam reliquerunt. 12 Sertis candidiſſimis. Inſignia caſtita- tis, virtutis, & divinitatis. 13 Circa ſe collectos, ſc. novita- tis gratia; nam novum erat illic viva corpora conſpicere. Metaphora ab inanimato ad animatum. 14 Theologum, Orphei diſcipulum. 15 In pri- mis. 16 Ut principem. 17 Vatum & ſacerdotum. 18 Emi- nentem. A corporis proceritate. 19 Admiratur. 20 Muſæe. 21 Cauſa, gratia, id eſt, propter illum. Vim nominis habet hæc particula, cum genitivo conſtru- cta, ſignificatque quod Græcis ἕνεκα. 22 Inferni, inferorum. Exaggerat cauſam itineris a dif- ficultate & periculis. 23 Traje- cimus, tranſmiſimus. 24 Sibyl- læ. 25 Muſæus heroica virtutum præditus.

1 Nulli certa 2 domus. lucis habitamus 3 opa
4 Riparumque toros & prata 5 recentia rivis
Incolimus. 6 ſed vos, ſi fert ita corde volunta
7 Hoc ſuperate jugum; & 8 facili jam tramite
9 Dixit, & ante 10 tulit greſſum, campoſque
Deſuper oſtentat: dein ſumma 11 cacumina li
At pater Anchiſes 12 penitus convalle virenti
13 Incluſas animas, ſuperumque 14 ad lumen
15 Luſtrabat ſtudio recolens, omnemque 16 ſt
Forte recenſebat numerum, caroſque 17 nepot
18 Fataque, 19 Fortunaſque virûm, 20 moreſ
manuſque.
21 Iſque ubi 23 tendentem adverſum per grami
Æneam, 24 alacris 25 palmas utraſque 26 tete
27 Effuſæque 28 genis lacrymæ; & 29 vox excidit

1 Sc. *noſtrum*. Anima enim a corpore ſecreta non terminatur, nec includi aut coerceri poteſt, quippe ſubſtantia incorporea. Heroum tamen animæ in lucis coli ſolitæ. 2 Quam ſolam habitare debeamus. 3 Denſis propter arborum umbras. 4 Herbas intortas [a quibus lecti *ſtori* appellantur] quæ ſunt in ripis. 5 Virentia propter irrigationem ex rivis, id eſt, quæ recentibus rivis perpetuam voluptatem amœnitatemque pariant. 6 Tranſit ad id, quod interrogationis pars præcipua, ſc. velle ſe Anchiſen alloqui. Hunc igitur illis monſtrat, ut edocti de habitationis ratione eo potiantur. 7 Aſcendite hanc partem montis circa verticem ejus. Ad eumdem modum *Superare montes* pro aſcendere dicimus: *Superare amnes* & *flumina*, pro trajicere. 8 Conſtituam vos in via, qua tranſmittamini facili tranſitu, id eſt, mox apparere faciam Anchiſen. 9 Muſæus, vit. 11 Montis. 12 Pe 13 Separatas a multitud ut poſſent diſtincte lu mæ in vitam hanc re facilius agnoſci. 14 A 15 Inſpiciebat ſtudioſ moriam revocans, n ctans eas. 16 A ſe o id eſt poſterorum ſuo Poſteros. 18 Et fatal rorum ſuorum ſucceſ Opes, gloriam, trium perium virorum. 20 pacis ſtudia & jura. 2 lo geſtas aut gerendas chiſes. 23 Ex adverſo ejus petentem. 24 Læ nus. Synecdoche. A terni affectus erga fi Extulit, expandit ad cæ gratias agens, quod a um venire permiſeran ſectu & gaudio. 28 Anchiſæ. 29 Oratio ſ lapſa eſt, ut ſeni. 30

ſti 1 tandem, tuaque ſpectata 3 parenti
t 4 iter 5 durum pietas? 6 datur ora tueri,
, tua, & notas audire & reddere voces?
quidem 7 ducebam animo, rebarque 8 futurum;
mpora dinumerans: nec me 10 mea cura fefellit.
ego te 11 terras, & quanta per æquora vectum
bio! quantis jactatum, nate, periclis!
n metui, 12 ne quid 13 Libyæ tibi regna nocerent!
utem: Tua me, genitor, 14 tua 15 triſtis imago,
as 16 occurrens, 17 hæc limina tendere 18 adegit.
19 ſale 20 Tyrrheno 21 claſſes: da jungere dextram
genitor: teque 22 amplexu ne 23 ſubtrahe noſtro.
4 memorans 25 largo fletu ſimul ora rigabat.
er 27 conatus ibi collo 28 dare brachia 28 circum;
29 früſtra 30 comprenſa 31 manus effugit imago,
levibus ventis 32 volucrique ſimillima ſomno.
nterea videt Æneas in valle 34 reducta

l longos errores, & varia
nina rerum. 2 Probata &
a. Quæ translatio eſt a
uonibus operum, vel ab
. 3 Mihi, præcipue dum
numeris ſuis exſtulerat in-
Trojano. 4 Ad inferos.
ficile. 6 Conceditūrne mi-
Opinabar te ſic facturum.
me viſas. 9 Diſquirens
tempore opus ſit ad hanc
tionem. 10 Deſiderium &
cujus cura ſemper eſt co-
11 Regiones. 12 Propter
doloſque Junonis & amo-
Didonis: unde fieri poſſet,
taliæ ſuæ obliviſceretur
rthaginis. Continens pro
nto. 14 Lib. 4. *Me patris*
ſa, quoties humentibus um-
Nox operit terras, quoties
ignea ſurgunt, Admonet in
s, & turbida terret imago.
. 5. *Ditis tamen ante Infer-*
cede domos, & Averna per
Congreſſus pete, nate, meos.
15 Mæſta, propter timorem quem
habuiſti, ne quid Lybiæ mihi
regna nocerent. 16 In ſomnis.
17 Ad hæc limina regni beato-
rum. 18 Impulit. 19 In mari.
ἁλί. 20 A Tyrrheno denomi-
nato. 21 Noſtræ. 22 Ex am-
plexu, id eſt, dum te amplecti
conor. 23 Aufer. 24 Loquens
Æneas. 25 Simul large flebat.
26 Τῆς μὲν ἰφθεμένην, ἀλίσιν
τί με θυμὸς ἄνωγε, Τῆς δὲ μοι
ἐν χειρῶν σκιὴ ἄλτο ἢ καὶ
ὀνείρῳ ἐπτατο. Odyſſ. 11. 27
Æneas conatus eſt eo tempore.
28 Circumdare. Tmeſis. 29 Quia
retineri non potuit. 30 Com-
prehenſa. 31 Æneæ comprehen-
dentis. 32 Cito avolanti. 33 Dum
talia moliretur. 34 Recedente in
receſſum, remota, in qua quis a
ventis & injuria cæli tutus eſſe
queat. Sic Horat. Od. 2. Epod. *Aut*
in reducta valle *mugientium Pre-*
ſpellas cyrnices greges.

1 Secluſum nemus, & virgulta ſonantia ſilvis,
2 Lethæumque, 3 domos placidas qui 4 prænatat, amnem,
5 Hunc circum 6 innumeræ gentes, populique volabant.
Ac 7 veluti in 8 pratis, ubi apes 9 æſtate ſerena
Floribus 10 inſidunt 11 variis, & candida 12 circum
13 Lilia 12 funduntur: ſtrepit omnis 14 murmure campus.
Horreſcit 15 viſu ſubito, cauſaſque requirit
16 Inſcius Æneas, 17 quæ ſint ea flumina 18 porro,
Quive viri tanto complerint 19 agmine 20 ripas.
Tum pater Anchiſes: 21 Animæ, quibus 22 altera 23 fato
Corpora debentur, Lethæi ad fluminis undam
24 Securos 25 latices & longa 26 oblivia potant.
27 Has equidem 28 memorare tibi atque oſtendere 29 coram,
30 Jampridem hanc prolem cupio enumerare 31 meorum:

1 Sejunctum a frequentia eorum, qui Elyſium incolebant. 2 Amnem oblivionis, ad quem properabant animæ rediturae ad corpora, qui potus animis rerum omnium, quae in vita priore actae ſunt, inducit oblivionem, λήθην: ut mox. 3 Elyſios campos, ſedes beatas. 4 Praeterfluit. 5 Amnem. 6 Innumerarum gentium & populorum animae. 7 Quemadmodum omnis campus ſtrepit. 8 Agris, ex quibus foenum percipitur, paſcuis. 9 Dum tempus aeſtivum eſt ſerenum. 10 Inſident, mel exſugentes. 11 Variorum colorum. 12 Circumfunduntur. Tmeſis. 13 Flores omnis generis. Species pro genere. 14 Vel bombo ſeu ſuavi ſono apum: *vel*, murmure animarum circumvolantium. 15 Viſione ſubito oblata. 16 Neſcius talium rerum. 17 Et requirit, quae, &c. 18 Procul [illegible]parentia. 19 Impetu, multitu[illegible]e, aut frequentia. 20 Lethaei [illegible]nis. 21 Philoſophiam hanc [illegible]aticam (vel Pythagoricam μετεμψύχωσιν & animarum παλιγγενεσίαν, & tamen eamdem ſomniavit Empedocles) a Platone ſaepius inculcatam, in Phaedone maxime & Philebo, explorarunt jamdudum ſanniores Philoſophi, ὅσοις ἐνδιαχόμενον κατὰ τὰς Πυθαγορικὰς μύθους, τὴν τυχοῦσαν ψυχὴν εἰς τὸ τυχὸν ἐνδύσθαι σῶμα. Ariſt. I. de anima cap. 3. 22 Secundo. 23 Neceſſitate quadam, aut Deorum voluntate. 24 Qui poſt curas & labores prioris vitae tollunt, adeoque eorum memoriam; ut jam purgatas non pigeat in vitam redire. 25 Aquas oblivionem rerum gignentes. 26 Malorum & poenarum, quae & quas ſemel perpeſſi ſunt, dum eſſent in hac vita. Allusit ad vocis etymon: ἀπὸ τῆς λήθης enim *Lethe* derivari volunt. 27 Animas ſc. in corpora migraturas. 28 Enarrare. 29 Oculis tuis. 30 Jam a pluſculo tempore. 31 A meis deſcenſurorum.

1 Quo magis Italia mecum lætere reperta,
2 O pater, 3 anne aliquas ad cœlum 4 hinc ire putandum eſt
5 Sublimes animas, iterumque ad 6 tarda reverti
Corpora? quæ 7 lucis miſeris tam 8 dira cupido?
Dicam equidem; nec te 9 ſuſpenſum, nate, tenebo,
10 Suſcipit Anchiſes, atque ordine 11 ſingula pandit,
12 Principio l. cælũ, II. ac III. terras, IV. cãpoſq; liquentes,
13 Lucentemque globum Lunæ, 14 Titaniaque aſtra
V. Spiritus intus alit, totamque infuſa per 15 artus
16 Mens agitat molem, & magno 18 ſe 19 corpore miſcet.

1 Cauſa filialis, ab utili. Proniſerat etiam id ipſum filio per ſomnum in Sicilia, ut dicitur l. 5. *Tum genus omne tuum, & quæ dentur, monia, diſces.* 2 Sc. Æneas ait. 3 An credibile utique eſt animas, expertas jam priorii vitæ labores & ærumnas, velle ex beatiſſima hac quiete Elyſia redire ſublimes ad vitam, atque ſuperas reviſere, & denuo aliis corporibus uniri? 4 Ex his tam beatis locis. 5 Egregias. 6 Animæ comparatione, qua nihil velocius eſt: uno enim momento cuncta diſcurrit. 7 Vitæ. 8 Dira, ut ſc. ex perenna quiete cupiant in vitam miſeriis refertiſſimam remeare, in corpore vinciri, & quaſi in ſepulchro condi. 9 Dubium. 10 Excipit orationem filii, & ſic aggreditur relationem. 11 Expoſiturus, quomodo ex Elyſio in corpora humana mittantur animæ, altius orditur mundi creationem, a Deo & divina potentia, qua ſingula continentur. 12 Ut a primordiis incipiam. Digreditur in locum Philoſophicum, Deum ſc. eſſe mundi animam ex Platonicorum opinione. Vide Macrob. de Somn. Scip. l. 1. c. 14. I. *Aerem*, II. *Ignem*, III. *Terram*, IV. *Aquam*, V. *Deus*, *vis*, *Mens mundi*, *ſpiritus quaſi genitali fovet*, *animas informat*, *complet*, *movet*, *qualitatibus & potentiis inſtruit propriis ad munia ſua obeunda*. *Ex elementis itaque & ſpiritu infuſo*, *pregnante*, *alenteque illa*, *naſcitur τὸ πᾶν*, *Mundus*, *& quæ in mundo omnia*; *Cælum*, *Sol*, *Luna*, *Aſtra*, *Homines*, *Pecudes*, *Volucres*, *Piſces*. *Homini vero*, *ad ſummæ nato*, *nobiliorem quam cæteris animalibus indulſit animam*: *quam Philoſophi eſſentiam ſe moventem* αὐτοκίνησιν, *ideam*, *harmoniam*, *lucem*, *Solis*, *aut ſtellæ alicujus ſcintillam*, *quintam eſſentiam*, *ignem*, *aerem*, *ſpiritum*, *alii aliud opinati*, *ſtatuebant*. 13 Lumine a ſole recepto. 14 Solem & ſtellas. Titan, inquit Pauſanias in Corinthiacis, Solis morum & anni rationem ſolertiſſime obſervavit, unde fratrem Solis eum commenti ſunt: inde Sol *Titan* dictus, ut 4. Æn. *Ubi primos crastinus ortus Extulerit Titan*, Et aſtra dicta *Titania* 15 Elementa ſingula, quæ mundi membra ſunt 16 Divina ſc. 17 Movet mundi machinam, cum orbibus & circulis cæleſtibus. Per præſentiam. 19 Mi-

1 Inde hominum pecudumque genus, vitæque 2 volucrum
Et quæ 3 marmoreo fert 4 monſtra ſub æquore 5 pontus
Igneus eſt ollis vigor, & cæleſtis origo
6 Seminibus, 7 quantum non 8 noxia corpora 9 tardant,
Terrenique 10 hebetant artus 11 moribundaque membra.
12 Hinc 13 metuunt, cupiuntque: dolent, gaudentque: 14 neque auras
Diſpiciunt clauſæ tenebris & carcere 15 cæco.
16 Quin & 17 ſupremo cum 17 lumine 18 vita 19 relinquit,
Non tamen omne malum 20 miſeris, nec 21 funditus omnes
Corporeæ excedunt 22 peſtes: 23 penituſque neceſſe eſt
24 Multa diu 25 concreta 26 modis 27 inoleſcere mirum eſt.
28 Ergo 29 exercentur pœnis, veterumque malorum
Supplicia 30 expendunt. 31 aliæ panduntur 32 inanes
Suſpenſæ ad ventos: aliis ſub 33 gurgite vaſto
34 Infectum 35 eluitur ſcelus, aut exuritur igni.

1 Ex hac infuſione ſpiritus illius divini. 2 Volucrum 3 Marmorei coloris. 4 Diverſæ piſcium ſpecies, ſc. *orta ſunt & vivunt*. 5 Mare. 6 Animis, quæ ſunt ſemina vitæ. 7 In tantum eſt illis cæleſtis natura, quantum, &c. 8 Nociva. 9 Deprimunt & offuſcant virtutem cæleſtem. 10 Sc. *impediunt*, id eſt, animas. 11 Seneſcentia, & paulatim ſenio ad mortem properantia. 12 Ex his membris terrenis & moribundis, ſive ex hac conjunctione animi & corporis. 13 Animæ variis afficiuntur paſſionibus circa bonum & malum, de præterito & futuro, metu, ſpe, dolore, & lætitia. 14 Obliviſcuntur cæleſtis ſuæ naturæ ac puritatis, tenebroſo ſcil. corporis carcere incluſæ. 15 *Eas* excæcante. 16 Quin etiam exutæ corpore animæ, non tamen ſtatim exuuntur ſordibus & vitiis, quæ ex divino corporis commercio contrarint, verum neceſſe eſt, ut nis exercitæ, pro peccatis natura varie luſtrentur & purgentur. 17 In ultimo. 18 Anima. 19 Corpus. 20 mis & animabus. 21 A & radicitus. 22 Sordes & corporis, quibus anima inf Occurrit ergo hic tacita ſtioni, qua objici poterat go animæ corporis cuſto beratæ, recta ad ſuæ o principia pergunt. Non f ait. 23 Omnino. 24 Mala Contracta, conglutinata cu pore. 26 Purgandi. 27 Al 28 Quia purgatas eſſe opo 29 Afficiuntur pœnis, dam nas. 30 Perſolvunt. 31 In 32 Forſan ad eas reſpicit, inanem gloriam nimis ſ ſunt, ut ſimili delicto ponta ciantur. 33 Mari. 34 Quæ mæ ſunt infectæ. 35 Anim lavando purgantur, delentur.

niſque ſitos patimur 2 Manes: 3 exinde per 4 amplum
timur 5 Elyſium, & pauci 6 læta arva tenemus:
nec 7 longa dies 8 perfecto 9 temporis orbe
Concretam 11 exemit labem, 12 purumque reliquit
Ætherium ſenſum, atque 14 aurai ſimplicis ignem.
das omnes, 16 ubi mille 17 rotam volvere per annos,
Lethæum ad fluvium 19 deus evocat agmine magno:
icet 20 immemores 21 ſupera ut 22 convexa revisant,
ſus & incipiant in corpora velle reverti.
ea:t Anchiſes: natumque unaque Sibyllam
Conventus trahit 22 in medios, 23 turbamque ſonantem:
24 tumulum capit, 25 unde 26 omnes longo ordine poſſit
Adverſos 28 legere, & 29 venientum 30 diſcere vultus.
Nunc age, 32 Dardaniam prolem, quæ 33 deinde
ſequatur

1 Neque noſtrum quiſquam pie vixit, ut impune con- ex corporis commercio vierat. Quiſque pro ſuo mepatitur ſupplicia & tormen- Auſonius: *Tormentaque ſera ma Anticipat, patiturque ſuos conſcia manes*. 2 Inferos os, lemures, id eſt, quiſpro merito ſuo patitur ſupa & tormenta. 3 Deinde, quam ad iſtum modum ſumus ati. 4 Capacem. 5 Scilicet me. 6 Beata. 7 Longum pus. 8 Peracto, exacto. 9 ationi debiti. 10 Contractam. Dempſit & expulit. 12 Imulatum, qualem eum corpus perat. 13 Animam, æthe- ſubſtantiæ, quam de cælo ſerat, ut ſupra. Horatius: *it humi divina particulam au- ſat.* 1. l. 3. 14 Auræ, id eſt, næ puræ, id eſt, pauciſſimi purgatione prævia tranſimus ata arva. 15 Animas purgatas. 16 Poſtquam in campis Elyſiis peregerunt ſpatium mille annorum. 17 Temporis. 18 Ad fluvium oblivionis, ut ibi animæ obliviſcantur omnium, quæ in corpore paſſæ ſunt. 19 Sunt qui hic Mercurium ſignari volunt. 20 Obliti bonorum, quæ jam habebant, & malorum, quæ habuerant in vita. 21 Convexitatem cæleſtem. 22 In medium eorum, qui convenerant, id eſt, in conventicula animarum in corpora tranſiturarum. 23 Multitudinem, quæ cum ſonitu convenerat. 24 Colliculum aſcendit. 25 De quo. 26 Qui convenerant. 27 Ex adverſo ſitos. 28 Luſtrare & diſcernere: ut ſupra, *Perlegerent oculis omnia*. 29 Dum per ordinem venirent tranſituri. 30 Ex inſpectione. 31 Verba ſunt Anchiſæ. 32 Trojanam, ex Dardano per nos oriturum, id eſt, Albanos reges, & Romanos. 33 Poſthac

1 Gloria, 2 qui maneant Itala de gente nepotes;
3 Illustres animas, nostrumque in 4 nomen, Iturj
5 Expediam dictis, 6 & te tua fata docebo.
Ille [7 vides] 8 pura juvenis qui 9 nititur hast
Proxima sorte tenet 10 lucis loca; primus ad aur
11 Ætherias 12 Italo commixtus sanguine surget
13 Silvius, 14 Albanum nomen, 15 tua 16 posthuma
Quem tibi 17 longævo 18 serum Lavinia conjux
19 Educet silvis 20 regem, 21 regumque parente
22 Unde genus 23 Longâ nostrum 24 dominabitur A
26 Proximus ille 27 Procas, 28 Trojanæ gloria
Et 29 Capys, & Numitor, & qui te nomine 30 r

1 Ex rebus præclare gestis. 2 Qui posteri futuri sunt ex commistione gentis Italæ. 3 Claras futuras. 4 Familiam, progeniem. 5 Paucis enarrabo. 6 Et explicabo tibi, quæ tibi fata promittant, id est, quæ tibi bella gerenda, eorumque quis futurus sit exitus. 7 Vides ne eum? 8 Non præpilatus, sine ferro. Alii, incruenta. 9 Incumbit, sustentatur. 10 Vitæ, id est, primus ex te nascitur es. 11 Cælestes. 12 Generatus ex commistione sanguinis Trojani cum Italo: quia ex te & Lavinia, Latini regis filia, nascetur. 13 In silva natus, quo fugerat Lavinia metu Ascanii, post mortem Æneæ. 14 Quod nomen Albanis regibus permansurum est. Albani enim reges omnes ab eo dicti Silvii. 15 Apostrophe ad filium Æneam. 16 Post humationem & sepulturam tuam nascitura. 17 Longi ævi, ævum cum Diis agenti, id est, immortali. 18 Sero partu editum. 19 Edet e silvis, in quas fugiet. 20 In regem Albanum. 21 Quia XIII. fuerunt Albani reges ab eo orti, Silviique nomen prætulerunt. I tem hic Paronomasia 22 A quo. 23 A fun. 24 centos fere annos Silvii po Albæ regnasse dicitur. 25 vitatæ illa Italiæ, quam u us conditurus est, quæ cetur ab *alba* sue illic in 26 Non quod statim & diate post Silvium in ventaturus, sed quod proxi ordine ibi fuerit collocu post Silvium monstranti apparuerit. Erit enim tertius rex Albanorum, pa mitoris & Amulii. Neque observat ordinem noster, consentiunt historici, Di Antiq. Liv. l. 1. Ovid. 27 Numitoris & Amulii quorum ille Romuli & Re a fratre regno exutus, & cere detentus fuit. 28 origo & prima stirps Rom puli censetur, utpote ava Silviæ, matris conditorum Romæ. 29 Septimus ab Capeti filius: ut & Numi cimus quartus, vel quintu & alter Capys Trojanus A pater. 30 Repræsentabis,

Silvius Æneas, pariter pietate vel armis
egregius, 2 ſi umquam regnandam 3 acceperit Albam.
Qui juvenes quantas 4 oſtentant, aſpice, vires!
Atque 5 umbrata gerunt 6 civili 7 tempora 6 quercu.
Ili tibi 8 Nomentum, & 9 Gabios, urbemque 10 Fidenam;
Ili 11 Collatinas imponent montibus arces,
Laude pudicitiæ celebres, addentque ſuperbos)
12 Pometios, 13 Caſtrumque Inui, 14 Bolamque, 15 Coramque:
Hæc 16 tum 17 nomina erunt, nunc ſunt 18 ſine nomine terræ.
Quin & 20 avo comitem ſeſe 21 Mavortius addet
Romulus; 22 Aſſaraci 23 quem 24 ſanguinis Ilia 25 mater

1 Tertius, 2 Virgilium & ſero, nimo ſc. quinquageſimotertio, reperavit regnum, quod invaſerat or ipſius. 3 A Jove. 4 Ad imitationem monſtrant. 5 Umbris cooperta, corollis virtute ris inumbrata. 6 Corona querna, ob cives ſervatos, & urbes deditas. Agel. lib. 5. c. 6. 7 Quæ, qui imponebatur civica rona. Synecdoche. Claud. 3. de . Stilicone: *Mos erat in veteres caſtris, ut tempora quercus Gereret, validis ſuſo quæ viribus hæſit, Caſtrorum potuit merito decorare civem.* 8 Opp. Sabinorum. 9 Antiqui Latii urbem, via Prænestina, Sexti Tarquinii dolo interceptam. 10 Fidenæ, Sabinorum opp. *Caſtel Giubileo* hodie, ab urbe 5. mill. 11 Collatiam, Sabinorum opp. in montibus, ab urbe 4. mill. in via Tiburtina. 12 Sueſſam Pometiam, Volſcorum opp. 13 Caſtrum Inui, id eſt, Panos, in Veſcia, hodie *Cornuto*. 14 Æquorum opp. in confinio Latii: jamdudum ſine veſtigiis. Volſcorum opp. hodie retinet nomen. Cluver. 3. l. Italiæ antiquæ cap. 8. qui exactiſſimus Italiæ perveſtigator de hoc conſulendus. 16 Quando illi regnabunt. 17 Urbium & terrarum. 18 Quia inculta & inhabitata. 19 Quinetiam. Miſſis Albanorum regibus & rebus, ad res Romanas tranſit. 20 Romulus, Martis ex Ilia filius, Numitori avo regnum reſtituet, cum eo aliquandiu regnabit, & Amulium expellet. 21 Vide quæ nos ad Florum p. 6. & 7. 22 A quo deductum ſtemma, hinc Capyos, Anchiſes, Æneas, illinc Priami. 23 Romulum. 24 De ſanguine Aſſaraci. 25 Romuli ſc. Numitoris filia. Ovid. *Ilia cum Lauſo de Numitore fati.* Hæc & *Rhea* dicebatur. De hac habes l. 1. Æn. p. 200. Hæc a patruo Amulio per honoris ſpeciem Veſtalis facta, a Marte, cum forte aquam pro ſacris hauſtura exiſſet, compreſſa fuit, ex quo Romulum & Remum concepiſſe dicitur: quos cum cuniæ eſſet, ad Tiberim exponi juſſit Amulius, ipſamque apud eumdem amnem defodi vivam. Pueri inventi in ripa a Fauſtulo paſtore ablati, & uxori Laurentiæ educandi traditi ſunt: ubi cum adoleviſſent, a paſtore de genere ſuo edocti, Amulium trucidant, & Numitori ſuo regnum reſtituunt.

1 Educet. viden' ut 2 geminæ ſtant 3 ve
Et 5 pater ipſe 6 ſuo 7 ſuperùm jam
En 8 hujus, nate, 9 auſpiciis illa 10 i
12 Imperium terris, 13 animos æqua
14 Septemque 15 una ſibi 16 muro circ
Felix 18 prole 19 virûm qualis 20 Bere
Invehitur curru Phrygias 22 turrita pe
Læta 23 deûm partu, 24 centum comp
Omnes cælicolas, omnes 26 ſupera a
27 Huc 28 geminas nunc flectè 28 aci
ce gentem,
Romanoſque 30 tuos. 31 hic 32 Cæ
Iuli
Progenies, 34 magnum cæli ventura
Hic vir, hic eſt, tibi quem promitti

1 In lucem edet. 2 Duæ & æquales. 3 In ſummitate galeæ. 4 Supereminentiæ ſive coronæ galearum, in morem criſtarum gallorum gallinaceorum. 5 Mars Romulum, in Deorum numerum relatum, nomine ſuo Quirini & honore inſignivit. *Quirinus Martis equis Acheronta fugit.* Hor. 3. l. 3. Ode. Vide quæ nos ad Flor. p. 15. Alii ad Jovem referunt Romuli apotheoſin, utpote cujus ſolius ſit tranſcribere heroas in Deorum album. 6 Proprio & debito ſuperis. 7 Superorum: vel ſuperum, id eſt, cæleſtem, & ad ſuperos tranſferendum. 8 Viri, Romuli. 9 Inceptis & præſidiis. 10 Clara & gloriosa. 11 *Roma* urbs eſt Italiæ, regina urbium, & totius mundi caput. Vide quæ nos ad Sal. p. 22. 12 Tantum habebit Imperium, quantæ erunt terræ. 13 Magnanimitatem Romanorum æquiparabit cælo, ita ut cælum mercantur Romani principes. 14 [illegible] 2. Georg. [illegible] nos ibi. 15 [illegible] Roma. 16 [illegible] montes. [illegible] montium ſu[illegible] care. 18 Fo[illegible] tium & magn[illegible] 20 Cybelè, [illegible] te Phrygiæ [illegible] Turribus pr[illegible] vel, *Quod bus illa ded[illegible]* peperit. 24 [illegible] a ſe ortos. 27 Ad hanc monſtraturus acumen ocu[illegible] Præcipuam. [illegible] tionem Ceſar [illegible] guſti. 30 A [illegible] bi promiſſos [illegible] eſt. 32 Juli [illegible] ceteris regib[illegible] adjungit, ut [illegible] rem. 33 A [illegible] Aſſecutura [illegible]

ugustus Cæſar, 2 Divûm genus: 3 aurea 4 condet
ula qui rurſus 5 Latio, regnata per arva
turno quondam, 7 ſuper & Garamantas & Indos
ferret imperium. jacet 8 extra ſidera 9 tellus,
a anni 10 Soliſque vias, 11 ubi 12 cæliſer 13
Atlas
xem humero 15 torquet ſtellis 16 ardentibus 17 aptum.
ujus in adventum jam nunc & 19 Caſpia regna

Vide quæ nos ad Flor. p. 2 Al. *Divi*, id eſt, C. Cæſaris. Fuit enim Augunculus major. 3 Ecl. 4. enim tranquillitate, deprimum hoſtibus, totos agiata annos remp. guber-, ut nova mundo facies ta videretur: adeo ut ejus ora *Aurea ſæcula* dicta ſue-

Hoc tempore tam pacifi-Chriſtus Dei filius, Prinpacis, naſci voluit, ut pahil melius, nihil ſibi graſſe nobis oſtenderet. Ce- ex variis hominum moquatuor ætates Poetæ effet, quibus pro morum qualitaetallis nomina impoſuerunt. enim *Aurea* fuit appellaquod optimis moribus illo re, quo Saturnus regnaomines floruerint. Secun-*rgentea*, quod, quo tempoſpit regnare Jupiter, in homines inclinare cœpe-Tertia *Ærea*, quam bella arunt. Quarta *Ferrea*, quod a nullo crudelitatis genemines abſtinuerint. Lege Met. 1. Fab. 1. & 4. 4 iet, in talem ſplendorem cet, ut pro novis haberi . Sic Flor. p. 143. *Hic*, ullus Hoſtilius, *omnem militarem diſciplinam*, *artemque bellandi* condidit. Sic gentem *condidit* Alexander. Juſtin. 18., 4., 1 Imperium Carthaginenſium Mago. Juſtin. 19. 1. 1. 5 In Italia. 6 A Saturno. 7 Ultra Garamantas, populos inter Libyam & Africam, juxta Zonam torridam, & Orientales populos, ad quorum fines nullius adhuc gentis imperium pervenit, imperium extendet, prolatabit. 8 Ultra Cancri & Capricorni Tropicos, intra quos Zodiacum perambulat Sol. 9 Quædam regio. 10 Duodecim ſignorum Zodiaci, quibus annus deprehenditur, & per quas Sol decurrit. 11 In qua tellure. Æthiopiam ſignificat, quæ Atlantem reſpicit. Hæc quoque regio a Romanis ſubjugata fuit, duce M. Petronio. 12 Cælum ferens. 13 Mons Mauritaniæ. 14 Cæleſtem globum: cum proprie poli extremi, in quibus univerſa machina volvitur, *Axes* dicantur: ſumpta metaphora a currus parte, cui rotæ inſeruntur. 15 Suſtinet, regit. 16 Ardenter reſplendentibus. 17 Vicinum live conjunctum, vel conſperſum & conſertum. 18 Ad adventum Auguſti. 19 Quæ tellus, & regna Caſpia, id eſt, Parthica, Aſſyria, Perſica, &c.

1 Reſponſis horrent divûm, & 2 Mæotia tellus;
Et 3 ſeptem gemini 4 turbant 5 trepida oſtia 6 Nili.
7 Nec vero 8 Alcides 9 tantum telluris obivit;
10 Fixerit 11 æripedem cervam licet, aut 12 Erymanth
13 Pacarit nemora, & 14 Lernam tremefecerit arcu.
Nec, 15 qui 16 pampineis 17 victor 18 juga flecti
habenis,
Liber agens celſo Nyſæ de vertice tigres,
19 Et dubitamus adhuc virtute 20 extendere vires?
Aut metus Auſonia prohibet conſiſtere terra?
21 Quis procul ille autem ramis inſignis 22 olivæ,
23 Sacra ferens? 24 noſco crines 25 incanaque me

1 Sueton. in Cæſ. auctor eſt, oraculis Divorum reſponſum, toti orbi naſciturum invictam imperatorem: quod poſtea ad Auguſtum retulere. Quod ſane non ad Auguſtum, ſed ad Chriſtum referri debuit. 2 Scythica, ubi eſt Mœotis palus, id eſt, Scythæ & Sarmatæ. 3 In ſeptem oſtia diviſi, ſeptem oſtiis mare intrantis. 4 Sc. *ſe*, vel turbantur. Enallage generis. 5 Quia Cæſar & Auguſtus Ægyptum ſubactari ſunt. 6 Ægypti fluvii, Mediterraneum mare intrantis, omnium maximi, Aſiam ab Africa diſcriminantis. 7 Terris ab Hercule & Baccho devictis anteponit Auguſti victorias. 8 Hercules. 9 Quantum Auguſtus Celebrantur paſſim XII. labores Herculis: de quibus vide, quæ nos breviter congeſſimus ad Sal. p. 317. & ſeqq. 10 Confixerit ſagittis. 11 Habentem æreos pedes, id eſt, veloces, χαλκόποδα. 12 Montis Arcadiæ. 13 Occidendo aprum ferociſſimum. 14 Hydram in Lerna palude confecerit. 15 Bacchus ex India, in cujus urbe Nyſa victor [illegible] batur curru, quem tra[illegible] gres junctæ, quas ille [illegible] pampineis habenis. 16 Ex [illegible] dibus vitium factis. 17 Vo[illegible] pos. 18 Montium. 19. [illegible] tamus tamen per virtu[illegible] duam gratiari ad tantam [illegible] am, tantum imperium, [illegible] nepotes? 20 Ampliare. [illegible] dit deſultoria relatione ad [illegible] Romanos: quoniam vero [illegible] ſio regiæ ſtirpis in Roma[illegible] fecit, fingit ſe ægre ag[illegible] Numam, a Curibus, Sab[illegible] urbe, acqitum in regnum [illegible] pacis, religionis, legum la[illegible] 22 Oleæ, quæ arbor M[illegible] ſacra, & pacis inſigne [illegible] ma autem pacis amator [illegible] Quia etiam valde erat re[illegible] 24 Agnoſco ex crine & [illegible] cana barba Numam ſecun[illegible] gem Romanorum. *Sed [illegible] regibus & illuſtribus vi[illegible] ſeq. videndi Dionyſius, [illegible] Plutarchus, hiſtoricique d[illegible]* Valde cana. Nam 80. a[illegible] tus deceſſiſſe fertur.

Regis Romani; primam qui 2 legibus 3 urbem fundabit, 5. Curibus parvis & 6 paupere terra
lissus in imperium 7 magnum. 8 cui deinde 9 subibit,
) Otia qui rumpet 10 patriæ, 11 resideſque movebit
. Tullus in arma viros, & 13 jam deſueta 14 triumphis
; Agmina. 16 quem juxta ſequitur 17 jactantior 18 Ancus.

1 Numa Pompilii, ſecundi omanorum regis, Pomponii fi-. Numæ gesta ſcribunt Liv. 1, 18. & ſeqq. Eutrop. 1, 8 l. Max. l. 2, 1. Plin. 13, . Oy. Met. 15. Fab. 44. Plut. vita Numæ; Dionyſ. 2, 59. ſ. l. 1. c. 2. 2 Religioſis. Romam. *Urbem* cum dicimus, ἐξοχὴν intelligimus Romam, um proprie hæc *urbs* dicta; tem, has una exceptâ, *oppi-* ſunt vocitata: vel ab *ope*, od *opis* caſus mœnibus cin-nt: vel ab *opus*, quod *opus* ad vitam gerendam: vel *opponendo* ſe hoſtibus: vel ab *libus*. Hujus enim rei gratia nia conſtituta ſunt, ut ho-*opes* ſuas eo conferrent, l nullum eſſet hoſtium pericu-. Vide quæ nos ad Flor. p. 4 Inſtruet, ſtabiliet. 5 De ſtate illa parva Sabinorum. nclinatur autem, *ha Cures*, *ntia Curium*, &c. unde Quiæ dicti putantur, ab haſtis ſc. a. Sabini *Cures* vocabant. 6 ſpecta Romani Imperii. 7 Roni ſc. in quo propter vitæ egritudem confirmatus fuit. ge Liv. l. 1. ab U. C. 8 Re-Numæ. 9 Succedet. 10 Pa-, quam in patria inveniet a ma conſtitutam. Pacem enim Numa 43. annis integram ueerunt Romani. 11 Otio de-os, ſegnes excitabit. 12 Tul-Hoſtilius, tertius Romanorum rex, populi juſſu, Patrum auctoritate creatus, militari iterum diſciplina armiſque ſenescentem populi Romani virtutem acuet. Albanos trigeminorum Horatiorum pugna in poteſtatem redactos, Alba diruta, Romam traduxit. Hunc Livius dicit nepotem fuiſſe illius Hoſtilii, qui fortiter pugnans adverſus Sabinos, in lacum Curtium lapſus eſt, qui deinde *Lacus Hoſtilius* dictus eſt. Regnavit Hoſtilius annis 32. Fulmine ictum cum regia, uxore, filiis, omnique familia conflagraſſe, ex Plinio & Dionyſio liquet. Vitam Tulli Hoſtilii Regis ſcribunt Liv. 1, 22. Dionyſ. l. 1. Eutrop. 1, 9. Flor. 1, 3. Val. Max. 3, 4, 1. 7. 4, 1. 9, 12, 1. 13 A tempore, quo Numa regnare cœperat. 14 Quia ad eos non pervenitur ſine pugna. 15 Milites agminatim incedere ſolitos. 16 Tullum Hoſtilium. 17 Arrogantior, quod ſc. ex regia Numæ ſtirpe prognatus eſſet: quam nobilitatem præcedens Tullus jactare non poterat. 18 Ancus Martius, Numæ ex filia & Martio Pontifice nepos, populi juſſu, Patrum auctoritate quartus Romanorum rex declaratus eſt. Imperavit annis 14. relictis duobus filiis. Dictus autem *Ancus* ἀπὸ τῆ ἀγκῶνος, id eſt *a cubito*, quem incurvum habuit. De hoc lege Liv. l. 1. Flor. l. 1. c. 2. & quæ nos ib. Dionyſ. l. 3 Claud. in Gild 109.

2 Affentationibus ac favoribus populi. Metaphora. Horat. Od 2. l. 3. *Nec ſumit (virtus) aut ponit ſecures Arbitrio* popularis auræ. *Aura* proprie eſt lenior ventorum flatus. 3 Tarq. Priſcum, quintum regem: & Tarq. Superbum, ſeptimum: omiſſo Servio Tullio, qui ſextus, forte quia e ſerva natus eſt, & a Tarquinio genero trucidatus: per cujus cadaver filia carpentum egit. 4 Romanos. De Servio Tullio ſcribunt Liv. l. 5. Flor. l. 1. c. 6. Dionyſ. l. 3. c. 1. Valer. Max. 1. 6. 1. &c. 5 Animum nobilem, illuſtrem ac generoſum; quippe qui populum R. Tarquinii Superbi tyrannide oppreſſum in libertatem vindicare auſus fuerit, exactis urbe regibus Tarquiniis. 6 Superbiæ Tarquiniorum, & Sexti, Tarquinii filii, violatoris Lucretiæ. 7 Cognomen i-

bus ſignificaban
in corpus) iter
ſella eburnea in
regum ad id te
rant, conſularia
facta ſunt. De
nos ad Sal. p.
ad Val. Max.
Flor. p. 27. *Faſ*
gnorum aliarum
ries, quam liga
De Etruſcis, a
pibus. 10 Conſul
cum Tarquinio
conſulatum geſſi
Tarquinium no
nii Superbi tyra
eſſet, collegæ a
te ſe conſulatu
& feciſſe eum. ſ
jus in locum B
blicolam ſuffeci
Quibus in filios
Filios ſuos duo

ellæ ; 2 hæcumque 2 ferent 3 ea facta minores;
Vincet amor patriæ, laudumque immenſa cupido.
Quin 6 Decios, 7 Druſoſque procul, 8 ſævumque ſecuri
pice 9 Torquatum, & 10 referentem 11 ſigna 12 Camillum.

e autem, 13 paribus quas fulgere cernis in armis,
ncordes 14 animæ 15 nunc & dum 16 nocte premuntur,
u quantum inter ſe bellum, ſi 17 lumina vitæ
igerint, quantas 18 acies 19 ſtragemque ciebunt!
Aggeribus 21 ſocer Alpinis atque arce 22 Monœci
ſcendens, 23 gener 24 adverſis inſtructus Eois.

Utcumque judicabunt poſte-
e hoc Bruti facto, patriæ
en amor, & juſtitiæ laus præ-
derabunt naturalem affectum.
ecipient, & patientur, id eſt,
laudabunt, ſive vituperabunt.
ruti ſc. quibus ille ſæviet in
os ſuos. 4 Rumores populi
r Quietiam. Tranſit obiter
Conſules, quorum virtus
p. Romanam auxit. 6 Pa-
& filium, qui ſe pro ſalute
mum & patriæ devoverunt,
bello Latino, filius Galli-
7 Neronem, qui Hasdruba-
fratrem Annibalis cum exer-
vicit, & Claudium, Augu-
ivignum, qui Germanos do-
. 8 T. Manlium, qui Dicta-
ilium ſuum ſecuri cædi juſ-
quod provocatus ab hoſte
ra imperium paternum pu-
et, utcumque feliciter. 9 T.
ium Dictatorem intelligit,
ingulari certamine cum Gal-
ongreſſus, occiſo aureum
em detraxit, ex quo *Tor-*
nomen nactus eſt. 10 Quæ
, duce Brenno, abſtulerant
hoſtibus, & urbe ſibi re-
a. Liv. 5. Plutarch. in Ca-
. Polyb. 2. Flor. l. 1. cap.
13. 11 Vexilla. 12 Intelligit Furium Camillum, qui Gallos, Romam opprimentes, tota Italia expulit. 13 Æque potentibus. 14 Cæſaris & Pompeji: quorum ille ſuperiorem, hic parem ferre non potuit. 15 Apud inferos. 16 Nondum ingreſſæ vitam: *vel*, quamdiu hic apud umbras ſunt. 17 Plenam vitæ ætatem. 18 Quanta prælia. 19 Cladem, occiſionem, cadaverum interfectorum multitudinem concitabunt? 20 Per montes Alpinos, id eſt, Alpes, per quos Cæſar Germanorum & Gallorum robore inſtructus adverſus Pompejum generum in Italiam defcendit. 21 Cæſar, cujus filia Julia Pompejo nupſerat. 22 Ubi Hercules Monœcos, id eſt, ſolus colitur: ubi Hercules contra Ligures a Jove auxilium impetraſſe dicitur. nam lapidibus pluit, & ita ſolus ibi manſit, ὁς μόνος ἐνιδν: unde videtur dictus a μόνος ſolus, & ἐνιδν habito. 23 Pompejus ciebit milite ſuo & auxiliis regum & pop. Orientalium inſtructus. 24 Ex adverſo venientibus: quia Galli ad Occidentem vergant.

Ultus 27 avos Trojæ, templa & 28 temerata
Quis te, 29 magne Cato, 30 tacitum, aut te
relinquat?

1 Dehortatur, blande & cum affectu compellatos, ſenex a bello civili. 2 Familiæ meæ filii. 3 Quanta geſturi eritis, ſi animum non repreſſeritis. 4 Aſſuefacite. Enallage generis. Sic Flor. 4. 1. 43. *Armenios, victo rege Tigrane, in hoc unum ſervitutis genus Pompejus* attulerat, *ut rectores a nobis acciperent*. 5 In cives per bella inteſtina. 6 Cæſar victor, qui certe victoria clementer uſus eſt. 7 Abſtine a bello. 8 Propter Venerem, Æneam, Iulum, unde duxit Cæſar originem. 9 A Jove, rectore Olympi. 10 Jace proſtrat. 11 Arma, belli inſtrumenta. 12 Qui de ſanguine meo oriturus es. 13 L. Mummius, qui vicit Achæos, Corinthum delevit, triumphans erit currum a Sabinis necata &
Liv. l. 1. 16 Urbe
bus inclyta portus
phalem, 18 Occiſis
Peloponneſo, id
Chalcidenſibus &
ditus evertet & del
ſc. Q. Metellus. 2
lud Argivorum. 2
Peloponneſi urbem
Argis, a Perſeo, Da
ficatam, Agamemn
24 Et alias ſc. C
vincet ipſum Æaci
rhum, Epiroterum
enim Curius Dent
pulit & vicit, xx
libus cæſis. 25 Qui
Appoſitio. 26 Achi
Græcis. 27 Majo
nos. unde Romani

1 Genii genus, aut 2 geminos duo 3 fulmina belli
ipiadas 4 cladem Libyæ, 6 parvoque potentem
cum: vel te 7 Fulco, 8 Serrane, ſerentem?
feſſum rapuis, 9 Fabii? 10 tu Maximus ille es,
lnus qui 12 nobis 13 cunctando 14 reſtituet rem.
xcudent 16 alii 17 ſpirantia 18 mollius 19 æra:
) equidem, vivos 20 ducent de marmore 21 vultus:
rabunt cauſas melius, 23 cælique meatus

ſulonium & filios Tiberi-
ejum, ex Cornelia, vi-
entia claros, ſed infe-
ſtos. Numerus diſtribu-
cardinali. 3 Terrores.
& Minorem Africa-
nagem Carthaginenſi-
Major Carthaginem
fecit, Minor delevit.
tem, in re tenui re-
a Samnitum legatis
rum, dicentemque,
*rum habentibus impe-
rium habere*. 7 Al.
acionatum intelligit
tium Attiliæ gentis:
lenti delata ob vir-
ra eſt, teſte Livio,
m a *ſerendo* dictus
iis, qui dictaturam
nciabant, agellum
s fuerit. Plin. l. 18.
iis, vide quæ nos
a. & b. Val. Max.
r. p. 50. Hoc ſo-
am, quod cogno-
iorum ſortiti ſint ex
mpe a *fabarum* fa-
alii veterum haud
Ita Cicerones, Pi-
ſuli ob ciceres, pi-
eximie ſatas, ge-
liæ nomen adinve-
familiæ CCCVI. uno
*Vejentes ad Cre-
rierunt*. 10 Q. Fa-
ſinuit, qui ce-
dendo ſequendoque vicit Hanni-
balem. 11 Solus. De quo ſic
ſcripſit Ennius: *Unus homo nobis
cunctando reſtituit rem*. 12 Generi
noſtro, id eſt, populo Romano.
13 Morando, moram trahendo,
& ſic Hannibalem illudendo. Un-
de *Cunctator* appellatus eſt. Lege
Flor. & quæ nos ibid. p. 103.
14 Al. *reſtitues*: quod non diſ-
plicet. 15 Excudendo effingent.
Ab enumeratione illuſtrium Im-
peratorum, tranſit ad partitionem
rerum, in quibus diverſæ gentes
excelluerunt: q. d. Alii aliis ar-
tibus præſtabunt; at Romani, bel-
li ſtudiis, & rei militaribus ar-
tibus omnes alios populos ſupe-
rabunt, toti orbi imperabunt,
defendent afflictos, & injurios
atque inſolentes bellis compeſcēt.
16 Corinthios innuere videtur.
17 Quaſi ſpiritum habere appa-
rentia. Fuſoriam intelligit & con-
flaturam metallorum. 18 Dulci-
us & magis ad vivum. 19 Si-
gna ærea. 20 Quod ſucceſſu tem-
poris fundent. 21 Statuariam in-
nuit, quæ ars vivas perſonarum
quarumlibet effigies imitatur. 22
Alii [ut Athenienſes, qui elo-
quentia claruerunt] oratione cauſam alicujus melius defendent,
agent. Sic Terent. Phor. 1, 5.
Servum hominem cauſam orare le-
ges non ſinunt. 23 Aſtrorum motus

1 Describent radio, & 2 surgentia sidera dicent:
Tu regere 3 imperio populos, Romane, memento
(4 Hæ tibi erunt artes) pacique imponere 5 morem,
6 Parcere subjectis, & 7 debellare superbos.
Sic 8 pater Anchises, atque 9 hæc 10 mirantibus addit:
Aspice, 11 ut insignis 12 spoliis 13 Marcellus 14 opimis
Ingreditur, victorque viros 15 supereminet omnes.
Hic rem Romanam magno 16 turbante tumultu
17 Sistet 18 eques: 19 sternet 20 Pœnos, 21 Gallumq; 22 rebellem,

1 Alii (ut Chaldæi & Ægyptii, qui Astronomia insignes fuere) describent virga, qua in pulvere Geometræ describunt mensuram atque situs rerum, locorumque earum. *Radius* proprie est splendor a Sole emicans. Item textoris instrumentum. *Radii* quoque in rotis dicuntur, qui hinc centro, illinc canthis inseruntur. Instrumentum etiam quo raduntur mensuræ: quod alio nomine *Hostorium* nominant. 2 Quæ signa & quando surgant, id est, peritiores erunt Geometriæ & Astronomiæ. 3 Per Imperium. 4 Sequentes ic. 5 Leges, id est, moderari pacem. 6 Ignoscere, veniam & impunitatem dare subditis ac se dedentibus. 7 Imperio parére detrectantes, rebelles bello persequi. 8 Sc. *locutus est*. Verba sunt Virgilii, qui novam narrationem texentem inducit Anchisen. 9 Sequentia. 10 Dum Æneas & Sibylla mirarentur. 11 Quomodo. 12 Interfecto Gallorum duce Viridomaro ad Clastidium oppidum, detractisque eidem opimis spoliis. 13 Claudius Marcellus, qui docuit Annibalem posse *vinci*. 14 Magnificis, egregiis, *amplis*, principi exercitus hostium, sc. Viridomaro, Gallorum duci, detractis. *Opima* enim *spolia* vocantur arma, quæ dux occiso a se hostium duci de[trahit]. Dicuntur autem *fere* [opi]*ma*, non addita voce *spoli*[a] intellecta tamen. Ita Sen[eca] Fur. Opima *victi regis* [arma] *reges refert*. 15 Excellit gloria militaris, prudentia & virtus. 16 Sc. *tam*, id est, dum magnus erit tumultus. *Tumultus* enim erat, cum ex subito & vicinis plerumque bello summa oriebatur perturbatio. Ideo tunc, inquit Senatus decreto justitio, sumebantur. Nec enim juridicis vacare se debere prudentes æstimarant, cum securos fore vires aut mitiora sperantes, [in]sentis ac magni periculi sui exemplo admonere debebant leges frustra exerceri ostendi imminens iis pernicies omnium averteretur. Nec [fa]ciebat: etiam delectus ibi pore & in Urbe & in Ita[lia] bebatur promiscue, nec excusabat vacatio. 17 Tra[ns]lam faciet. 18 De ordine [e]stri. 19 Quod fecit bis a[d] lam, devicto Annibale ex 20 Punicos. 21 Viridom[a]ro ciso, & reliquis Mediol[a]ga se recipientibus. 22 Q[ui] pius victus, & in de[di]receptus, iterum bellum rat, & victoris Imperium stat, ut ex Cæsare co[n]

Tertiaque 1 arma 3 patri ſuſpendet 2 capta 4 Quirino.
Atque 5 hic Æneas; 6 una namque ire videbat
Egregium forma juvenem & fulgentibus armis,
Sed 7 frons 8 læta parum, & 9 dejecto 10 lumina 11 vultu:
Quis, pater, ille, 12 virum qui ſic comitatur 13 euntem?
Filius? anne aliquis 14 magna de ſtirpe 15 nepotum?
Quis 16 ſtrepitus 17 circa comitũ! 18 quantũ inſtar in ipſo eſt!
Sed 19 nox atra 20 caput triſti circumvolat umbra.
Tum 21 pater Anchiſes, lacrymis 22 ingreſſus obortis:
O 23 nate, ingentem luctum ne quære 23 tuorum:
24 Oſtendent terris hunc tantum fata; neque 25 ultra
Eſſe ſinent. 26 nimiùm vobis Romana 27 propago
Viſa potens, Superi, 28 propria hæc ſi 29 dona fuiſſent.
30 Quantos ille virũm magnam 31 Mavortis ad urbem

1 Nam prima Romulus Jovi Feretrio, Acrone, Cæninenſium rege, occiſo: ſecunda Corn. Coſſo, obtruncato Larte Tolumnio, Tyrrhenorum rege, ſuſpenderant: quibus ſpe. Liv. 2 Opima dicta. 3 Patriæ Patri, ipſique urbis conditori. 4 Romulo, ſed nomen Jovi Feretrio dedicata. 5 Hoc loco, vel hoc tempore ſc. 6. 6 Simul cum M. Claudio Marcello, qui ab Hannibale per fraudem cæſus fuit. 7 Sc. *ejus erat*. Quia cito moriturus erat. 9 Terram inclinato, quod vicinæ mortis indicium eſt. 10 Oculi *erant*. 11 In vultu. 12 Cl. Marcellum Coſ. 13 Ingredientem in victoria & opimis ſpoliis. Egregia. 15 Poſterorum nobilium a nobis deſcenſurorum. Plauſus & popularis favor, pompa frequens Romanorum ſequus ejus ſequentium. 17 Eum. Quanta indoles & ſpes ad omnes honores & gloriam! *vel*, quam refert ſuperiorẽ illum Marcellum? unde ſperandum eſt fore, ut illum virtute æquiparet. 19 Caligo denſa, vel mors. Catul. Nox *eſt perpetua una dormienda*. 20 Ejus. 21 Æneæ. 22 Sc. *eſt*, id eſt, loqui cœpit. 23 Minorum, ut Auguſti & Octaviæ. 24 Introibit vitæ hoc theatrum, tantum ut exeat; natus enim annos 18. aut ut alii 20. interiit Ant. Muſæ medici incuria. 25 Sc. *in terris*. 26 Invidiſſet ſc. Romanis diuturnam vitæ ipſius uſuram, & perpetuum tanti viri futuri donum. 27 Propagatio, progenies Romana, id eſt, Romani ab ipſa Æneæ poſteritate propagati. Metaphora, a vitis ea parte, quæ paulatim ducitur, & latius atque latius extenditur. 28 Perpetua: ut l. 2. Propriamque *dicabo*. Sic Ter. Andr. 4. 3. *Nihilne eſſe* proprium *cuiquã*? 29 Si Romanis ſua felicitas per Marcellum diuturna fuiſſet. 30 Quanto luctu, quanta pompa ducetur funus illius in campo Martio, juxta Tiberim, ſexcentis ſc. lectis ornatum. 31 Martis urbem, id eſt, a Romulo, Martis filio, conditam. Ipſam urbem.

aget gemitus! vel quæ, 3 Tiberine, videbo
am tumulum præterlabere 5 recentem!
Iliaca quiſquam de gente 7 Latinos
ſpe 9 tollet avos: nec 10 Romula quondam
antum tellus jactabit 12 alumno.
heu 13 priſca fides, invictaque bello
n illi 14 ſe quiſquam impune tuliſſet
mato, ſeu cum pedes iret in hoſtem,
s equi foderet calcaribus armos.
ſerande 17 puer! 18 ſi 19 qua fata
rumpas,
ellus eris. 22 manibus date lilia plenis
ſpargam flores, 24 animamque 25 nepo
n 27 accumulem donis, & fungar 28 in
ſic tota paſſim 30 regione 31 vagantur

autem Metony-
m campus ipſe,
uli Rom. multi-
n ſibi principem
tabit, ducet. 3
; Quod funus. 5
ggeſto ipſius Mar-
diti ſint. 6 Tro-
. 8 Uſque adeo.
s & propinquos,
gium virtutis ſpe-
viſus fuerit. 10
na. 11 Quantum
Quem aluerit &
allo principe tam
, quam hoc Mar-
n fidelitas, quæ
deprehendetur.
Obviam. Enal-
obvium. Enal-
ſeratione digne.
ate. 18 Quod ſi
ate, aut qua ra-
s fatalem morti-
effugere, tu ve-
. Ferrur Poeta
nunc ſextum co-
æſenve Octavia,

quæ audito nomine filii ſui,
ille hucuſque ſuſpenderat,
defeciſſe dicitur: reſocillan
dem fletu atque ejulatu
miſceriſſe, ſed Poetæ pro
lis hujus argumenti verſib
na ſeſtertia dari juſſiſſe. 19
qua ratione. 20 Inimica
21 Octaviæ filius. 22 Ho
poſteros Romanos ad per
da puero magnifico appar
ſta. 23 Ut inſpergam.
mortui roſas. 24 Pro mor
rum ornandorum, maxim
venum funeribus, quorum
turâ mortem referebant
decerpti ſparſique. 25 M
26 Ut minimum floribus,
doquidem alio munere
mulare non poſſum. 27
am, coacervem. 28 Nih
futuro defuncto, cujus nulla
ſus ad eum ſit pervenitura
pompa funebris ſolatio eſt
non mortuis. 29 Talia
Redit ad narrationem,
greſſus fuerat. 30 Se
Anchiſes, Æneas & Sib

Aeris in campis latis, atque omnia 2 lustrant.
Quæ postquam Anchises 3 natum per singula duxit,
Incenditque animum 4 famæ venientis amore:
Exin bella 5 viro memorat, quæ deinde 6 gerenda,
Laurentesque docet populos, urbemque 8 Latini,
Et 9 quo quemque 9 modo fugiatque feratque laborem.
Sunt 11 geminæ 12 Somni portæ: quarum altera 13 fertur
Cornea; qua veris facilis datur exitus 14 umbris:
15 Altera candenti perfecta nitens 16 elephanto:
Sed 17 falsa 18 ad cælum 19 mittunt 20 insomnia 21 Manes.
Hic 22 His 23 ubi tum natum Anchises, unàque Sibyllam
Prosequitur 24 dictis, portaque 25 emittit 25 eburna.
Ille viam 27 secat ad naves, 28 sociosque revisit,
Tum se ad 29 Cajetæ 30 recto fert 31 litore portum.
Ancora de 32 prora 33 jacitur: stant 34 litore 35 puppes.

1 Aeris: ubi umbræ aeriæ. 2 Circumspiciebat & disquirunt. 3 Illius suum Æneam. 4 Futuræ undis. 5 Æneæ. 6 In Italia, cum Turno & Mezentio. 7 Et edicat populos Laurentum, Latii oppidum, incolenses, ad quos ventturus est, quidque cum iis tractaturus. 8 Regiam Latii. 9 Regis, oppidum Laurentum. 10 Quomodo. Tmesis. 11 Duæ. 12 Somnium. Ἀμφὶ πύλαι ἐισὶν ὀνείρων, &c. Cum duæ somniorum portæ faciat, Corneam unam, oculum sc. à cornea tunica, Eburneam alteram, oris, cujus septum dentes eburnei, illam veram, hanc falsam; quia quæ videntur per eam priora sint, quam quæ audiuntur ore prolata: Æneam porta eburnea emittit: obscure ac symbolice indicans, totum hunc τῆς ψυχῆς πάθος, dæmonem & relationem de inferis, neque vera esse ac somnia ex eburnea porta emissa. Macrob. l. 1. in Somn. Scip. c. 3. 13 Dicitur esse. 14 Phantasmatibus. 15 Sc. est. 16 Ebore, parte elephantis. Synecdoche. 17 Quæ aliud repræsentant, quam sint. 18 Ad regionem mortalium, in mundum, qui a Manibus superis, somnia autem ab inferis mitti creditur. 19 Per eam. 20 Somnia & phantasmata. *Insomnium* proprie dicitur, quoties ea cura idque studium dormienti occurrit, quo & vigilanti fatigavit. 21 Inferi. 22 His memoratis. 23 Quo loco. 24 Eos. 25 Per quam falsa emittuntur insomnia. 26 Æneas. 27 Proficiscitur, secare cipit, tenet: unde *falx* dicitur, quia propositum tenet. 28 Quos illic in litore reliquerat. 29 Quæ paulo post dictus est portus Cajetæ, a *Cajeta*, Æneæ nutrice, quæ ibi mortua est, denominatus. 30 Recta via progrediendo. 31 Per litus. 32 Priore parte navis. 33 A sociis. 34 Ad suam applicuit. 35 Navis. Synecdoche

P. VIR

ÆNEIDOS

LIBER VII.

ARGUMENTUM.

CAjetam, nutricem ſuam, Æneas ſepelit, locumque ipſum mine Cajetam appellat. Inde Circes ſedem prætervehi doque vento ad Tiberis oſtia defertur: adverſoque flumine in Laurentem agrum egreditur. Ibi cum ex Aſcanii verbis e eam eſſe terram fatis ſibi debitam, ad Latinum regem, q ctus regnum obtinebat, centum oratores mittit, qui & ſuo munera offerrent, & urbis condendæ locum peterent. Lati one benigne audita, præter poſtulata, Laviniam filiam ſuam ex Fauni, patris ſui, oraculis, & Augurum reſponſis extern dere jubebatur, ultro Æneæ conjugem offert. Interim Junc Trojanorum rebus offenſa, Alecto ad diſturbandam pacem al vocat: quæ primum Amatam, Latini uxorem, deinde ipſum num furiis ſuis implet: atque inde ad Trojanorum juventute ſa, quæ tum forte venationi operam dabat, manſuetum illis c jicit; Tyrrhi, armentarii regii, liberis imprimis charum: c Aſcanius ſagitta vulneraſſet, ruſtici, arreptis armis, in Tr petum faciunt. Alecto ex ſuperiore loco claſſicum canit; ca tumultu Almo, Tyrrhi filius, natu maximus, & Galeſius, a gionis totius locupletiſſimus: qui cum in urbem mortui eſſe Turnus & Amata regem Latinum ad bellum ſuſcipiendum, que manu vindicandâ exſtimulant. Verum cum ille & fatorum ſua, nuper cum Trojanis initi, memor adduci non poſſet, e lum indiceret, Juno ipſa belli portas aperuit. Turni auſpi lum ſequitur Mezentius, una cum Lauſo filio: item Aventinu lis ex Rhea filius, Catillus & Coras Tiburtini fratres, Cam ſcorum gente, mulier fortiſſima, aliique complures catalogus ad finem libri recenſetur.

TU I quoque litoribus 2 noſtris, 3 Æneia nu Æternam moriens 4 famam, Cajeta, dedi Et nunc 5 ſervat honos 6 ſedem tuus, 7 oſſaque

1 Sicut Palinurus promontorio in Lucania, Miſenus mon[illegible] Campania, lib. 5. & 6. ſic & tu, Cajeta, nutrix Æneæ, nomen dediſti portui. Quem tamen alii a *xaiein* dictum volunt, quod ibi Trojanorum claſſis incenſa fuerit. 2 Italici 3 trix Æneæ. 4 Nomen ſervat tuum honorem. ge. 6 Sepulchrum tuu tuum nomen inſcripta 7 Tua. Tuam.

eſperia in magna [a ſi qua eſt ea gloria] ſignant.
ius 3 exequiis Æneas 4 rite ſolutis,
ere 5 compoſito 6 tumuli, poſtquam 7 alta
8 quierunt
iora, 9 tendit iter velis, 10 portumque relinquit:
Aſpirant auræ 12 in noctem, 13 nec candida 14
curſum
a negat: ſplendet 15 tremulo ſub lumine pontus.
rima 16 Circææ 17 raduntur litora terræ:
Diva 19 inacceſſos 20 ubi ſolis 21 filia lucos
duo 22 reſonat 23 cantu, 24 tectiſque ſuperbis
25 odoratam nocturna in lumina 26 cedrum,
Arguto 28 tenuem percurrens pectine telam.
Hinc 30 exaudiri gemitus iræque leonum
cta recuſantum, & ſera ſub nocte rudentum:
Setigerique ſues, atque in præſepibus urſi
iri, ac formæ magnorum ululare luporum:
uos hominum ex facie 33 dea ſæva potentibus herbis
Indixerat Circe in vultus ac terga ferarum.

alia, ita dicta Græcis, quod eſperum ſita eſſet, ut Italia Hiſpania, dicta Heſperia ultima. Magna ab armis & gloria: ima minor quam Hiſpania. i dicitur ab Heſpero fratre tlis. 2 Quia multi cenſent gloriam nihil ad defunctos nere. 3 Officiis funebribus. ta ritum. 5 Accumulato. 6 chri. 7 Profunda. 8 Tranſacta ſunt. 9 Navigat tenſis 10 Cajeta. 11 Increbeſcunt. rca noctem. 13 Luna clare lu-. 14 Sunm. 15 Scintillan-16 Quam Circe habitabat. eniter tanguntur a navibus s, ideſt, pertranſit Circeam m. 18 Expreſſa hæc ex . 5. Odyſſ. de Calypſo, & e Circe. vide & hanc imin Ovidium, 10. Met. 19 Inacceſſibiles, nulli impune adeundos ob periculum artium magicarum: *vel*, propter paludes & brevia. 20 In qua terra. 21 Circe. 22 Reſonare facit. 23 Leniendo lamæ ac telæ ſtudio. 24 Magnifico domicilio. 25 Odoriferam. 26 Faces: vel oleum e cedro, in uſum lampadum, loco olei, quod nunc in Italia in uſu non erat. 27 Subtili, ſtridulo. 28 Extenuatas. 29 Ex his locis Circææ terræ. 30 Exaudiebantur. Enallage modi. 31 Porci magnas ſetas gerentes. *Multa bonum circa meſſantur corpora morti*, Setigerique *ſues*, &c. 32 Leones, *ſues*, urſos & lupos. 33 Solis filia, Circe veneficа. 34 Transformaverat in formas beſtiarum.

Æ N E I D O S

e monitra pii paterentur talia Troes
portus, neu litora 2 dira 3 subirent;
nus ventis implevit vela 5 secundis:
fugam dedit, & 7 præter vada 8 fervida vexit.
rubescebat 9 radiis mare, & æthere ab alto
in roseis fulgebat 10 lutea bigis:
enti 11 posuere, omnisque repente 12 resedit
& in 13 lento luctantur 14 marmore 15 tonsæ
hic Æneas ingentem ex 16 æquore 17 lucum
cit. 18 hunc inter 19 fluvio 20 Tiberinus 21 amœno
rticibus rapidis & multa flavus 23 arena,
are 24 prorumpit. 25 variæ 26 circumque supraq
tæ ripis volucres & fluminis alveo
ra mulcebant cantu, 27 lucoque volabant
flectere iter sociis, 29 terræque advertere 30 prora
imperat, & lætus fluvio succedit 32 opaco.
Nunc age, qui reges, Erato, quæ tempora rerum
s Latio 34 antiquo fuerit status, 35 advena 36 classe

Ne contingeret plis Trojanis hujusmodi monstra mutaæ 2 Quæ a dira habitantur
nefica . 3 Subintrarent . 4 Deus
aris . 5 Prosperis , a tergo
ntibus . 6 Facultatem fugi-
ndi . 7 Praetervexit Trojanos .
mefis . 8 Peticulosa navigantius . 9 Solaribus . Descriptio
naturini temporis a signis antecedentibus . 10 Lutei coloris , qui
est subrubeus . 11 Sc. *se* , id est, sedati sunt, cessavere , quievere . 12
Quievit . 13 Tranquillo , quiete
refluente , non commoto . 14
Mari marmorei coloris . 15 Sc.
palmula , id est , remi . *Tonsæ* autem dictæ sunt vel a *tondendo*, i. e. radendo, quod fluctus radant & decutiant ; vel a *tundendo* , quod fluctus *tundant* & verberent . 16 Æquato mari.
17 Silvam Jovis indigetis, quæ non cæditur . 18 Lucum . 19
Profluxu . 20 Fluvius ipse , vel
. 21 Tranquillo .

Sic l. 1. Æn. *Ubi Lydius* [illegible]
Inter opima virum lenit [illegible]
agmine Tibris . 22 Aquis rotis
23 Quem concitant vortices
24 Vi exit . 25 Variarum
cierum . 26 Per circuitum
est , ante , retro , & utrin
ex parte superiori . 27 Per
cum . 28 Quia flectendo na
facimus iter , qua volumus
Ad tetram . 30 Anteriores
tes navium . 31 Mandat Æ
32 Umbroso , propter luc
quem medium interfluit
Alteram operis partem , qu
de bellis ab Æneæ in Lati
stis , aggressurus , invocat
sam , quæ *nomen amoris* [illegible]
(quia ἔρως, ἔρωτος, *amor* dic
ad bella illa dicenda : co
hæc bella ex amore &
rum Laviniæ ambitu orta
34 In quo multo ante
ferie a priscis regibus ,
Saturnoque , regnatum fu
35 Exercitus . 36 Sc. *hos*

nam primùm. 2 Ausoniis exercitus appulit oris,
Expédiam, & primæ 3 revocabo 4 exordia pugnæ.
u 5 vatem, tu, diva, 6 mone. dicam 7 horrida bella:
dicam 8 acies, 9 actosque animis in funera reges,
o Tyrrhenamq; manum, totamque 11 sub arma coactam
a Hesperiam. major 13 rerum mihi 14 nascitur ordo:
5 Majuscopus 16 moveo. 17 Rex arva Latinus & urbes
am 18 senior longa placidas in pace regebat.
9 Hunc ao Fauno & nympha genitū 21 Laurente 22 Marica
3 Accipimus. Fauno 24 Picus pater: 25 isque 26 parentem
e. Saturne, 27 refert: tu 28 sanguinis 29 ultimus auctor.
filius 30 huic, 31 fato Divûm, prolesque virilis
della fuit, 32 primaque oriens 33 erepta 32 juventa est.
4 Sola 35 domum, & 36 tantas 37 servabat 38 filia sedes,
am matura 39 viro, jam 40 plenis nubilis annis.
1 Multi 42 illam magno e Latio totaque 43 petebant
Ausonia: 44 petit ante alios pulcherrimus omnes
5 Turnus, 46 avis atavisque potens: quem 47 regia conjux
8 Adjungi genero miro properabat amore.

Italicis. 2 Expedite recitabo. 3 obliviones ad memoriam. 4 ...i inventum: cujus causa fuit Ascanius, qui veniendo eam liberavit. 5 Me Poetam. 6 Inspirando. 7 Quæ subsecuta sunt. 8 Fortissimi ad pugnam instructi. 9 Impulsos animositate in iram. 10 Omnes, & Turnus, & Æneas fortissimi dicuntur. 10 Copias Tyrrheni populi, propter Tarchontem. 12 Ad arma compulsam & congregatam. 12 Sc. manum; id est, Italiam propter Tarchontem. 13 Gerendarum. 14 Oritur & ordiendus est mihi. 15 Quam præcedens. 16 Progredior. 17 Ab origine &c. spirit. jam narrare. 18 Provectioris ætatis. 19 Regem Latium. 20 Deo agresti. 21 Ejus provinciæ, ubi Laurentium erat, & Laurentes populi. 22 Minturnensis litoris juxta Lirim fluvium Dea dicta. 23 Adhuc quotidie audimus & intelligimus. 24 Erat. 25 Picus. 26 Suum. 27 Repræsentat. 28 Generis Latini. & etiam Æneæ. 29 Remotissimus a fine, id est, primus, ultra quem non ascenditur. 30 Latino. 31 Voluntate & præordinatione Deorum, quia constitutum erant Dii, ut per filiam Æneæ regnum obtineret, & genus suum Italico sanguini commisceret. 32 In flore juventæ. 33 Proles virilis. 34 Sine fratre. 35 Regiam. 36 Quia regales. 37 Paterni regni hæres conservabat, aut possidebat. 38 Lavinia. 39 Maritali copulæ. 40 Ad matrimonium. 41 Præpotentes viri. 42 Undecim filiam. 43 Matrimonio. 44 Eam. 45 Rutulorum rex, Daunii filius. 46 Majoribus suis. 47 Latini regis uxor Amata. 48 Sed sibi, id est, constituere matrimonium filiæ suæ.

Sed

Sed variis 1 portenta deûm 2 terroribus 3 obſtant.
4 Laurus erat tecti 5 medio in 6 penetralibus alti
7 Sacra comam, multoſque 8 metu 9 ſervata per ...
10 Quam 11 pater inventam, primas cum co...
12 arces,
Ipſe 13 ferebatur Phœbo ſacraſſe Latinus,
14 Laurentiſque ab 15 ea nomen poſuiſſe 16 col...
17 Hujus apes ſummum 18 denſæ, (mirabile di...
Stridore ingenti, liquidum trans æthera 19 vect...
Obſedere 20 apicem; 21 & pedibus per mutua 22 ...
23 Examen 24 ſubitum 25 ramo frondente pepe...
26 Continuo vates, Externum cernimus, inquit,
Adventare 27 virum, & 28 partes petere 29 a...
eaſdem
30 Partibus ex iſdem, & 31 ſumma dominari...
arce.

1 Prodigia & monſtra, quæ portendebant ac incutiebant Amatæ terrorem divinæ, iræ, ne ſc. anderet Turno filiam dare nu...rum. 2 Terribilibus ſignis. 3 Matrimonio & conatibus Amatæ. 4 Primum prodigium, ſc. examen apum, conſidentium in apice lauri. 5 Sc. *in*. 6 Interioribus medium locis, quæ plane, ut religioſa, ita inacceſſa erant. 7 Habens frondem ſacram. 8 Religione, quæ naſcitur ob timorem. *Primus in orbe Deos fecit timor* 9 Obſervata. 10 Laurum. 11 Laviniæ. 12 Regiæ. 13 Dicebatur Apollini, ut vaticiniorum præſidi, conſecraſſe. 14 Laurentis urbis, *vel*, Laurentes populos, id eſt, ut dicerentur Laurentes. 15 Lauro. 16 Incolis ſive habitatoribus ejus *loci*. 17 Lauri. 18 In unum *collecta*. 19 Quæ advolaverant. 20 Cacumen. 21 Earum. 22 Per mutuas intricationes ...plicatis. 23 Fœmura ſive ...tudo & collectio apum in ...rem uvæ condenſandæ, quæ ex alvearibus ſatis ...verant. Nam alias tran... ad quamlibet multitudinem ... apud Liv. *Examina avium*. 25. 1. 8. *Quamquam Gallica tempeſtate tanta fœcunditas juventæ fuit, ut Aſiam ... velut* examine *aliquo impleri*. *Examen* quoque ſtylus eſt in ...ce ſive ſtatera, qui, quo ... ſe vergit, exit. Unde ... phorice ponitur pro exa... dicio. Vide quæ nos ad ... p. 213. 24 Subito apparens. Sc. *de*. 26 Statim viſo portento. 27 Maritum. 28 Ubi rus eſt. 29 Virorum. 30 Id ex eodem mari infero, venere apes, advenire. 31 in. 32 Sicut apes ſummum ... cum obſederant.

1 Pro...

ntiferis 3 adolet dum altaria tædis,
xta genitorem adstat Lavinia virgo,
a [5 nefas] longis comprendere 6 crinibus ignem,
e omnem ornatum flamma 7 crepitante cremari,
pulsque recensa comas, accensa coronam:
em gemmis, 9 tum 10 fumida lumine fulvo
vi, ac totis 11 Vulcanum spargere 12 tectis
ro horrendum ac visu mirabile 13 ferri.
ue fore, 14 illustrem 15 fama fatisque canebant
, sed populo magnum 16 portendere bellum.
rex sollicitus 18 monstris, 19 oracula Fauni
atidici genitoris adit, 21 lucosque 22 sub 23 alta
dit 24 Albunea: nemorum 25 quæ maxima 26 sacro
onte sonat, 28 sævamque 29 exhalat opaca 30
nephitim.
inc Italæ gentes, omnisque 32 Oenotria tellus
dubiis 34 responsa petunt. 35 huc 36 dona 37 sacerdos

ecundum prodigium, sc.
a, lambens. Dictum vi-
x historia Servii Tulli:
moriæ prodium est, flam-
caput ejus lambentem,
i el portendisse: de qua
ic. de Divin. l. 1. Valer.
. 6. 1. Liv. 1. 39. Flor.
& quæ nos ibid. 2 Im-
. 3 Latinus incendit. 4
a est. 5 Quod nefas vi-
, & bellum portendere
on. 6 Quæ res claritu-
is, ad quam perventu-
t, indicabat. 7 Mul-
nante. 8 Regaliter or-
9 Deinde visa est. 10
s fumosa. Quæ res tri-
portendebat, quia fumus
as excitat. 11 Ignem
nem. 12 Quod signum erat
o ea ferendi. 13 Fere-
Enallage modi. 14 Cla-
nobilem. 15 Propter
os, qui inde habituri erant
m. 16 Turno; id est, pros-
sum tendere, prædicere, præmonstrare. 17 Latinus. 18 Prodigiis hisce. 19 Loca, ubi responsa dabantur. 20 Fata dicentis &c. annuntiantis. 21 Consilium petit ab iis, qui prædicant lucis. 22 In. 23 Densissima. 24 Fonte & nemore agri Tiburtis, sacro Albunææ Nymphæ. 25 Albunea silva. 26 Omnis enim fons alicui Deo dicatus. 27 Habet fontem cum sonitu desuentem. 28 Gravem. 29 Exspirat condensa & umbris tecta. 30 Sulphureum vaporem, assurgentem ex aquis Albulis, cujus gravi odore afflati futura canebant. 31 Ab hac silva & fonte. 32 Italia primum dicta est Hesperia, deinde Ausonia, mox Oenotria, ab *Oenotro*, Lycaonis filio, Arcade, huc advecto. Cluv. 1. 1. c. 33 Cæsibus. 34 Oracula Deorum. 35 Ad hanc silvam. 36 Sacrificia. 37 Eorum sc. qui responsa petunt, & nunc ipsum Latini.

1 Cum tulit, & 2 cæſarum ovium 3 ſub nocte ſil
4 Pellibus 5 incubuit 6 ſtratis, 7 ſomnoſque petivi
Multa modis ſimulacra videt volitantia miris
Et 8 varias audit voces, 9 fruiturque deorum
Colloquio, atque imis 10 Acheronta 11 affatur A
Hic & tum 12 pater ipſe petens reſponſa Latin
13 Centum lanigeras mactabat 14 rite 15 biden
Atque 16 harum 17 effultus tergo ſtratiſque j
Velleribus. 18 ſubita ex 19 alto vox reddita l
Ne 20 pete connubiis 21 natam 22 ſociare 23 l
O mea progenies, thalamis neu 24 crede 25 pa
Externi veniunt 26 generi, qui 27 ſanguine
Nomen in aſtra 28 ferent, quorumque ab ſtirpe 29
Omnia ſub 30 pedibus, 31 qua ſol 32 utrumque r
Aſpicit Oceanum, vertique regique videbunt.
Hæc reſponſa 33 patris Fauni, 34 monituſque 3
Nocte datos, non ipſe ſuo 36 premit ore Lat
Sed circum late volitans jam Fama per urbes
Auſonias tulerat; cum 37 Laomedontia 38 pu
Gramineo ripæ 39 religavit ab aggere 40 claſſ
Æneas, primique duces, & pulcher Iulus
41 Corpora ſub ramis 41 deponunt arboris alt
Inſtituuntque dapes, & adorea 42 liba per herb
43 Subjiciunt epulis, (ſic Jupiter ipſe monebat

1 Al. *contulit*. 2 Mactatarum. 3 Tempore nocturno. 4 Velleribus. Oraculum autem conſulturus purgabatur primum, deinde cæſi aritis pelli incubabat, hinc per ſomnium capiebat reſponſum. 5 Ad captanda oracula. 6 Ad ſacrificium inſtratis. 7 Ad ſuſcipiendas viſiones. 8 Ob multa ſimulacra. 9 Per averni ſpecum colloquium habet cum Diis infernis. 10 Poteſtates quæ ſunt in Acheronte. 11 Dormiendo. 12 Ab honore. 13 Numeras certus pro incerto. 14 Juxta morem. 15 Oves biennes. 16 Centum ovium. 17 Suſtentatus. 18 Subito. 19 Altarum arborum. 20 Quære. 21 Filiam tuam La- viniam. 22 Conjungere cujus viri e Latio. 24 Turno. 26 Gener. che numeri. 27 Pr ſua. 28 Efferent. 29 ſtus. 30 Imperio ſuo te. 31 Ab ea parte, 32 Orientalem & Occ 33 Sui. 34 Admonit Cum nullus adeſſet a Non tacet, nec celat tinus divulgat, & a Trojana, a Laomed minata. 38 Juvenum in Sicilia fere manſ Iterum firmius ligavi am. 41 Reculant. re, melle, oleo plas 43 Supponunt.

1 Cereale ſolum pomis agreſtibus angent ;
Conſumptis etiam meſis 3 alios, 4 ut vertere morſus
igitur in 5 Cereram 6 penuria adegit edendi,
7 violare 8 manu 9 maliſque audacibus 10 orbem
Fatalis 11 crustis 12 patulis nec parcere 14 quadris;
nam 13 etiam mensas 15 conſumimus ! inquit Iulus,
Dixerat 16 plura, 17 alludens . ea vox audita laborum
haud 18 tarda ſenum 19 primamque loquentis ab ore
eripuit 20 pater, ac ſtupefactus 22 numine 23 preſſit.
Continuo, Salve 24 fatis mihi debita Tellus,
vosque 25 ait 26 fidi Troiæ ſalvete 25 Penates.
Hic 27 domus haec patria eſt. 28 genitor mihi talia (nam quæ
hinc 29 repeto) Anchiſes fatorum 30 arcana reliquit.
Cum te, nate, fames ignota ad litora vectum
Hesperia 32 coget, 33 dapibus conſumere 34 menſas;
hic depone 35 domos defeſſus, ibique memento
ma locare manu 35 molirique aggere tecta.
ec erat 36 illa fames; haec nos 37 ſuprema 38 manebat

Onerant, impingunt mensi id eſt, libis adorea, vel quae pane, ſuſtentantes cibum, libus aliiſque cibariis. *Solum* a id omne dicitur, quod alii ſuſtinet. 2 Conſeſi. 3 Edu- 4 Poſtquam. 5 Menſas ado- 6 Laedia & defectus edu- 7 Menſis enim ſacrae habi- 8 Frangendo. 9 Maxillis. enim eſt pars, faciei emi- inter oculum, naſum & um. 10 Placentam orbicu- in quatuor partes ſectam. fatis, ut ita abſumatur, iſi; erat enim in fatis, & Harpyia Celaeno praedictum l. 3. p. 296. non prius ha- os errorum & laborum ſi- quam dira eos fames ade- menſas abſumere. 12 Par- urioris & exterioris ipſius . 13 Aperta. 14 Fractis in formam quadratam in- ciſis. 15 Conſumimus, 16 Sc. erat. 17 Ad oraculi conformitatem, id eſt, non plura dicebat, quae oraculo reſponderent. 18 Attalis. 19 Aſcanii. 20 Eam vocem, ſc. vix expectans, donec totam eloqueretur. 21 Aeneas. 22 Oraculi fide & miraculo. 23 Suppreſſit eam vocem, ut poſſet ipſe precari. 24 Ex fatorum permiſſione. 25 Dii domeſtici. 26 Quo nunc appulimus. 27 Sc. *ſit*. 28 Tribuis patri quod edixerat Harpyia: vel forte idem praedixerat Anchiſes. 29 Memoria revolvo. 30 Secreta. 31 Verba ſunt Anchiſae. 32 Circumciſis & corroſis, ita ut nihil reliquum ſit. 33 Obſoniis. 34 Super quas cibum pones. 35 Cum moliminc munire moenibus primam urbem. 36 Quam pater praedixerat. 37 Ultima. 38 Expectabat.

textis positura 2 modum.
Quare agite, &, 4 primo læti cum lumine solis,
Quæ loca, quive 6 habeant homines, ubi 7 [illegible]
8 gentis,
Vestigemus, & a portu 10 diversa petamus.
unc 11 pateras 12 libate 13 Jovi, precibusque 14 vocate
Anchisen 16 genitorem, & vina 17 reponite mensis.
: deinde effatus 18 frondenti 19 tempora ramo
Implicat, & 21 Geniumque loci, 22 primamque
deorum
Tellurem, Nymphasque, & adhuc ignota precatur
Flumina: 25 tum Noctem, noctisque orientia signa
Idæumque Jovem, 27 Phrygiamque 28 ex[illegible]
: 27 Matrem,
vocat, & 29 duplices Cæloque Ereboque 30 patrem
c 31 pater omnipotens ter 32 cælo 33 clarus ab [illegible]
tonuit: radiisque 34 ardentem lucis & 35 auro
se manu quatiens ostendit ab æthere nubem.
Diditur hic subito Trojana per agmina rumor,
lveniisse diem, quo 37 debita mœnia condant.

Maris erroribus & periculis: | nios loci Deosque Topicos | 3 *terra gratiora manent*. 2 | tare. 22 Quia mater D[illegible] em. 3 Exhortatur socios ad | dicitur. 23 Deam terræ, [illegible] loranda regionem. 4 Ut | Opim. 24 Deos fluminum mum Sol crastinus ortus fue- | Deinde post Deos locorum . 5 Sc. *hæc sint*. 6 Incolant, | Ab Ida monte Phrygiæ pitent: ut Græce ἔχωσι. 7 Sc. | Ida Cretæ, in qua na . 8 Hujus populi. 9 Explo- | educatus dicitur Jupiter. nus. 10 Loca. 11 Vina e pa- | belen. 28 Quia prima re is. Continens pro re conten- | tia debebatur Jovi. 29 12 Offerte degustantes. 13 | rem apud Superos, A orum auctori. 14 Invocate. | apud Inferos. 30 Suos. Consecratum scil. ut lib. 5. | piter sc. significans ejus Patrem meum. 17 Iterum | ces exaudisse. 32 Ac nite: nam propter verba A- | Claro sono & sereno nii turbata erant omnia. 18 | quod fausti erat ominis. idi. 19 Caput. 20 Cingit, | splendentem. 35 Fulgore onat, ritu sacrificantium. 21 | 36 Longe lateque spargi um Topicum, sc. Apollinem. | erat. lib. 5. de fulmine volunt. Regionem aliquam | omnis flammarum dicitur also religiosi moris erat Ge- | 37 Fatis promissa.

Tertulum 1 instaurant epulis, atque 2 omine magno
Cratera laeti statuunt, & 4 vina 5 coronant.
Postera cum prima 7 lustrabat 8 lampade terras
Orta dies; urbem & fines, & litora gentis
Diversi explorant. 10 haec fontis stagna 11 Numici,
Hunc Thybrim fluvium, hic fortes habitare 12 Latinos.
Tum 13 fatus Anchisa delectos 14 ordine 15 ab omni
Numerum 16 oratores 17 augusta ad moenia 18 regis
Jubet, ramis 19 velatos 20 Palladis omnes:
Munusque ferre, 21 vivo & pacemque exposcere Teucris.
Haud mora; 22 festinant 24 jussi, rapidisque feruntur
Passibus. 25 ipse humilis designat moenia fossa,
Moliturque locum; primasque in litore 27 sedes,
Castrorum in morem, 29 pinnis atque 30 aggere cingit.
Jamque 31 iter emensi, turres ac tecta 32 Latinorum
Ardua cernebant 33 juvenes, 34 muroque subibant.
Ante urbem pueri, & 35 primaevo flore juventus,
Exercentur equis, domitantque in pulvere 36 currus:
Aut 37 acres tendunt arcus, aut 38 lenta lacertis

1 Ex novo instituunt. Dixerat enim, *Et vina reponite mensis*. 2 Tali augurio laeti. 3 Magna copula vinaria constituunt. 4 Poculo. Metonymia. 5 Non vino tantum ad summam coronam & virginem implent, sed &c. exornant floreis coronis ornant, communis hilaritatis causa: & libabant. 6 Matutini temporis descriptio. 7 Lustrabat. 8 Lampade. 9 In diversa abeuntes, in diversas partes profecti. 10 Et explorandi ab incolis distantiam explorarunt referunt. hunc stagna Numicii, &c. 11 Hoc loco, bello Latino ultimo, fabulose creditur Aeneas. 12 Hoc est, 13 Praecepto. 14 Quos dignitatis. 15 Ex. 16 Legatos. Sic Liv. lib. Centum oratores primores denique Latinos. Ita & Virg. 17 Augurio consecrata majestate plenus. 18 Latini. Coronatis 19 Olivae fronde. 20 Quae fera, cujus inventrix dicitur Pallas: ut qui pacem peterent. 21 Latino. 22 Sc. is. 23 Ire. 24 Oratores sc. 25 Aeneas sc. auctor legationis. 26 Vallis munit. 27 Habitationes, atque oppidum primum. 28 Ut castrametari solent. 29 Vallis acutis. *Pinna* sunt summitates moenium & vallorum. 30 Terra aggesta & accumulata, vel muro, in quo sunt pinnae. 31 Viam. Redit ad legatos seu oratores. 32 Al. *Latini*, ad cavendum Hypermetrum. 33 Oratores sive legati. 34 Sub murum. Al. *muros*. 35 Ut primo flore aevi sui, id est, qui puberes erant. Nam xxi. aetatis anno adhuc tyrones erant. 36 Equos sub curribus 5. qui aequo currentes in pulvere. Allusum autem ad exercitia pubis & juventutis Romanae. 37 Fortes & acriter expellentes sagittas. 38 Tenuia & flexibilia.

1 Spicula contorqueat, 2 cursuque ictuque lacessat.
Cum 3 prævectus equo 4 longævi regis ad aras
Nuntius ingentes ignota in veste reportas
Adveniſſe viros. 5 ille intra tecta vocari
Imperat, & 6 ſolio medius conſedit 6 avito:
Tectum 7 auguſtum, ingens, centum 8 ſublime columnis,
9 Urbe fuit 9 ſumma, Laurentis regia Pici,
10 Horrendum ſilvis & religione parentum:
11 Hic 12 ſceptra accipere, & primos 13 attollere faſces
Regibus 14 omen erat: 15 hoc illis curia templum,
Hæc 16 ſacris ſedes epulis: hic ariete 17 cæſo
18 Perpetuis 19 ſolliti 20 patres 21 conſidere menſis.
22 Quin etiam veterum 23 effigies ex ordine avorum
Antiqua e 24 cedro; 25 Italuſque, paterque Sabinus
26 Vitiſator, curvam ſervans 27 ſub imagine falcem,
29 Saturnuſque ſenex, 30 Janique 31 bifrontis imago,
32 Veſtibulo adſtabant: aliique 33 ab origine reges,

1 Jacula. 2 Et fatigant & impellant illa ſimul ex impetu curſus & brachiorum tunc, *cum prævectus*, &c. 3 Al. *provectus*. 4 Latini, qui ſenex erat & grandævus. 5 Rex. 6 In ſede regali, in qua avus ejus Picus ſolebat jura dicere: *vel*, ab avis frequentata. *Avitum* enim dicitur, quod ab avo aut avia ad nos pervenit. 7 Augurio conſecratum. 8 Erectum. Videtur alludere ad domum Auguſti in Palatio conditam. 9 *Et urbis augendæ*, Acropoli, ad arcem urbis. 10 Arboribus conſitum; quarum horror ſacrum quemdam horrorem animis incuteret. 11 In hoc tecto. Alluſio ad Rom. mores. 12 Capitolii, Curiæ Hoſtiliæ, Palatii: unde magiſtratus faſces deſumebant, ubi ſacra curabant, epulas dabant. 13 Inſignia regalia. 14 Conſtituere lictores, qui faſces ferant. 14 Faſtum initium. 15 Sc. *erat*. 16 Solemnibus. 17 Ad ſacrificium. 18 Continuis

[illegible] intermiſſione potentis. 19 [illegible]. 20 I'ſocerus & Senatores.

21 Alludit ad priſcorum Romanorum ritu, quo ſedentes epulari ſolebant. 22 Inſuper. 23 Statuæ, ſimulacra. 24 Quæ cariem non ſentit. Atque ita perpetuarum ſtatuarum monumenta a materia ostendit. 25 Enumerat priſcos Italiæ ſive Aboriginum reges. 26 Qui primus apud Italos vitæ ſevit. 27 Simulacro ſuo. 28 Qua vitam parare docuit. 29 Hic Cœli & Terræ filius fuit, ac a Jove filio fugatus in Italiam ad fanum venit, ac in regni ſocietatem, propter virtutem & prudentiam, receptus eſt. Monſtruit enim incolis rudibus plantandi vites, & metendi ſegetes. 30 *Janus* dictus eſt a *Janua*, quod Januis præeſſet. Primus excuſit Imolativum & ſacrificandi & religionem magis, quã ad deos potum. 31 Appellatur *antefrons*, ob ſingularem prudentiam, qua præviderit futura, & præſciverit. 32 In primo introitu. Aborigines reges a vobis, [illegible] regnum [illegible]

1 Martia, qui ob patriam pugnando vulnera paſſi.
Multaque praterea 2 ſacris in 3 poſtibus 4 arma,
5 Captivi pendent currus, curvæque ſecures,
Et 6 criſtæ capitum, & 7 portarum 8 ingentia clauſtra,
9 Spiculaque, clypeique, 10 ereptaque roſtra carinis.
Ipſe 11 Quirinali lituo 12 parvaque 13 ſedebat
Succinctus 14 trabea, lævaque 15 ancile gerebat
Picus 16 equûm domitor: quem 17 capta cupidine 18
conjux
19 Aurea percuſſum 20 virga, 21 verſumque venenis,
Fecit avem Circe, ſparſitque 22 coloribus 23 alas.

1 Qui in bellis pro patria pugnando ceciderunt. 2 Arma Diis conſecrata ſuſtinentibus. 3 Addit ad Capitolium & Curiam Romanam, in quæ hoſtium ſpolia & roſtra navium illata fuerunt. 4 Spolia. 5 Quos captivis adſtulerant. 6 Galeæ, quæ ſunt capitum munimenta. Synecdoche. *Criſtæ* proprie dicitur comas ille in vertice galli. 7 Urbium hoſtarum. 8 Ingentes ſeræ. 9 Jacula. 10 Munimenta navium hoſtea, proris illarum navalibus aliis detracta: cujuſmodi poſtea Romæ Antiatibus ademptæ, & Curiam Hoſtiliam ſuſpenſa fuerunt. 11 Quibus ipſe locus nomen Quirinalis factum fertur. 12 Baculo augurali incurvo, quali poſtea Romani uſos fuiſſe dicitur: qui ab illo, quo canimus, litui ſimilitudine nomen invenit. Hoc autem utebantur augures ad definiendas in cœli ſpatia, quæ templa appellata ſunt. Fuit autem hic *lituus* baculus ipſius Romuli, conſervatus in Palatino colle, uſque ad Gallorum tempora, quibus capta incenſaque Roma eſt, ſed poſtea ejectis in Camillo Gallis, inter alia ſacra cinerum manalos illæſus, cum omnia ignis conſumpſiſſet, inventus. Eſt etiam *lituus* genus buccinæ incurvæ: qua qui canicrie *Liticen* dicitur. Virg. *Et lituo pugnas inſignis obibas & haſta.* 12 Brevi. 13 In ſculpturis. 14 Tunica, quam augures cocco & purpura trabeatim ſupertextam gerebant. aliam ab hac togæ, aliam equites induebant. 15 Scutum breve & undique rotundum, ſine angulis, & ἀγώνιον, id eſt, incurvum, dictum eſt *ancile* ab *ancifione*, quod ſit ab omni parte reciſum, id eſt, circumciſum & rotundum, regnante Numa cælo lapſum: Ovid. *Idque ancile vocant, quod ab omni parte reciſum eſt: Nec quisquam notat oculis, angulus unde abeſt.* Vide quæ nos ad Valer. Max. pagin. 5. & Flor. pag. 18. 16 Qui ad libitum equis uti ſciebat in bellis. 17 Irretita illius amore. 18 Circe, quæ conjux non erat, ſed eſſe volebat: uxorem enim Picus habuit Canentem, Jani ex Venilia filiam. Vide Ovid. Met. 14. 19 Pulchra, Solis filia. Aliis placet, ut contractus ſit Ablativus, & referatur ad *virga*. 20 Magica. 21 Et mutatum veneficiis ejus. 22 Variis ſc. 23 Picæ ſc. in Picum avem mutati.

Et 1 conſanguineo toties data 2 dextera Turno?
Si gener externa petitur de gente Latinis,
Idque 3 ſedet, Faunique 4 premunt te 5 ju[ra]
rentis:
Omnem equidem ſceptris terram 6 quæ libera[t]
Diffidet externam reor, & ſic 7 dicere divos[:]
8 Et Turno, ſi prima 9 domus repetatur origo
10 Inachus 11 Acriſiuſque patres 12 mediæque M[y]
His ubi nequicquam dictis 13 experta, Latinu[s]
14 Contra ſtare videt, penituſque in 15 viſcera
Serpentis 16 furiale malum, 17 totamque perer[rat]
Tum 18 vero infelix, ingentibus 19 excita mo[tibus]
Immenſam 20 ſine more furit 21 lymphata per [urbem]
Ceu 22 quondam torto 23 volitans ſub verbere [turbo]
24 Quem pueri magno in 25 gyro 26 vacua atri[a]
Intenti ludo 27 exercent: 28 ille 29 actus hab[enis]
Curvatis fertur ſpatiis: ſtupet 30 inſcia ſupra
31 Impubeſque manus, mirata 32 volubile bux[um]

1 Filio Veniliæ, quæ ſoror Amatæ. 2 Promiſſio fida. 3 Placet, ex ſententia firma eſt. 4 Cogunt te ad hoc. 5 Monita. 6 Quæ diviſim ſita eſt, quæ non eſt ſub noſtra ditione. 7 Cenſere. 8 Inſuper. 9 Familiæ. 10 Inachus primus fuit rex Argivorum; Acriſius ultimus: ab eo translatum regnum Mycenas. Acriſius filiam Danaen, arca incluſam, in mare projecit, quam littori Apulo appulſam Pilumnus duxit: ex iis natus Daunus, pater Turni ex Venilia Nympha. 11 Se *Invenientur*. 12 Quæ ſunt in penitiore parte regionis, ſc. *ſunt Turno patria*. 13 Amata ſc. quæ fecerat periculum, an poſſet mutare animum Latini. 14 Obſtare. 15 Amatæ. 16 A furia *immiſſa* ſerpentis. 17 Sc *malitiem*; id eſt, obſidet omnes vires rationis ejus. 18 Maxime. 19 Commota furiis. [ani]do ac modeſtia. 21 [Ba]ta, furibunda, *ὀβριμοπα[τρὶς]* *δεὶς* agitata. 22 Ali[quando] Lignum in formam pi[li] & *Thrœnus* dicitur) [ver]pueris actum ſub ſcatione[m] El. 5. l. 1 *Namque ag[ens] plena citus ſola verbe[ra]* *Quem celer aſſueta ver[ſa]te puer. Turbo* eſt etiam validiſſimus, & verticoſu[s] quæque proſternens. 24 [Ar]nem. 25 Circuitu. 26 [Lo]ampla. Sic l. 8. Æn. [ſ]*longis fugit ſa & vacua [a]ſtrat Saucius*. 27 Agit[at] Turbo. 29 Impulſus ſe[d] circuitum procurrit. Al[ii] 30 Ignara cauſæ, quo[d] gyrum agatur. 31 [Ad]impuberum. 32 Turbi[nem] buxo factum, volubilem.

Accipiti[1] & numero divorum 2 altaribus addit.
Dixerat & 3 dicta 4 Ilioneus sic 5 voce secutus:
Rex, genus egregium 7 Fauni, nec fluctibus actos
Atra subegit hiems vestris succedere terris,
Nec 9 fidus 10 regione viæ litusve 11 fefellit.
Consilio 12 hanc omnes animisque 13 volentibus urbem
Asserimur, pulsi regnis, quæ 14 maxima quondam
15 Extremo veniens Sol aspiciebat 15 Olympo.
Ab Jove principium 16 generis: Jove 17 Dardana pubes
Gaudet 18 avo, 19 rex ipse Jovi de gente 20 suprema
Troius Æneas tua nos ad limina misit.
Quantus per 21 Idæos 22 sævis effusa 23 Mycenis
24 Tempestas 25 ierit campos; 26 quibus 27 actus uterque
Europæ atque Asiæ fatis concurrerit 28 orbis;
29 Audiit, & 30 si quem tellus 31 extrema 32 refuso
33 Submovet Oceano, 34 & si quem 35 lenta plagarum
Quatuor in medio 36 dirimit 37 plaga Solis iniqui.

1 Sacrificiis illi factis, id est, ipse nunc inter Deos superos versatur. 2 Latinus. 3 Latini. 4 Facundissimus inter oratores, qui & l. 1. Æn. apud Didonem Trojanorum causam egit. 5 Sermone. 6 Benevolentiam conciliat ab honore & genere. 7 Antiquissimus hic omnium regum in Latio, qui Aboriginibus imperavit, fuit, quos ab agresti inculteque vita ad mansuetiorem vitæ cultum assuefecit. 8 Tempestas caliginosa & nubilosa coegit nos intrare vestras terras. 9 Sideria observatio, ad quod solent nautæ navigationis suæ cursum dirigere. 10 Sc. ignota. 11 Nos. 12 Ad hanc urbem. 13 Deliberatis. 14 Potentissima, id est, pulsi e regno Trojano. 15 A prima parte cæli. 16 Nostri. 17 A Dardano orta. 18 Quia fuit pater Dardani. 19 Noster. Commendatio Æneæ a generis nobilitate. 20 Summa. 21 Trojanos. 22 Immanibus; propter principem. 23 Patria Agamemnonis. 24 Belli. 25 Debacchata sit. 26 *Græcia Barbariæ lento collisa duello*. Hor. 2. ep. lib. 1. 27 Impulsus. 28 Pars mundi. 29 Audierunt id, & qui extra Herculeas fauces, qua se refundit Oceanus, habitant, & si qui sub torrida Zona, quæ media est quatuor aliarum, degunt. 30 Si quis est, *quem* &c. Id est, si quis procul habitat. 31 Remotissima. 32 Per Oceanum refusum. 33 Separat a nobis. 34 Et is audiit, si quis est, *quem*, &c. 35 Id est, quinta, quæ utrinque habet duas, unam temperatam, & unam frigore inhabitabilem. 36 Separat a nobis. 37 Regio solis nimium torrentis, id est, si quis est, quem Zona torrida separat a nobis, is audivit commotionem Trojani belli.

1 Diluvio ex illo tot 2 vaſta per æquora vecti,
Dis ſedem exiguam patriis, lituſque rogamus
3 Innocuum, & 4 cunctis undamque 5 auramque
tentem.
Non erimus 6 regno indecores: nec veſtra feretur
Fama 7 levis, tantique 8 aboleſcet gratia facti:
Nec 9 Trojam 10 Auſonios 11 gremio excepiſſe pi
Fata per 12 Æneam juro, dextramque potentem,
13 Sive fide, ſeu quis bello eſt 14 expertus &
15 Multi nos populi, multæ. (ne 16 temne,
ultro
17 Præferimus manibus 18 vittas ac 19 verba
Et petiere ſibi & voluere adjungere 20 gentes.
Sed nos fata deûm veſtras exquirere terras
Imperiis 21 egere ſuis. 22 hinc Dardanus ortus
23 Huc repetit, juſſiſque ingentibus 24 urget Ap
25 Tyrrhenum ad Thybrim, & fontis vada ſacra N
26 Dat tibi præterea 27 Fortunæ parva prioris
Munera, reliquias Troja ex ardente receptas.

1 Clade univerſa, ſive inundatione & incendio belli & excidii Trojani. 2 Ampliſſima. 3 In quo nos innocui habitemus, & unde vobis nihil ſit detrimenti. 4 Jure naturæ & gentium aquæ & aeris uſum liberum. 5 Aerem, qui omnibus patere debet. 6 Regno veſtro ad dedecus, id eſt, ornabit vos ſocietas noſtra. *Hic & hæc indecor* dicitur. 7 Parvi momenti ac ponderis. 8 In oblivionem ibit. 9 Trojæ reliquias, Æneadas, qui novam Trojam exſtruant. Metonymia. 10 Italos. 11 Receptaculo terræ ſuæ. 12 Quæ impulerunt ipſum Italiam petere. 13 Sive quis *periculum* fecerit de fide ejus, *ſeu bello* & armis. 14 Eum *aut* eam. 15 Siculi, Pœni. 16 *Contemne*. 17 Prætendimus ante nos. 18 Serta alligata olivæ. Suppliciter pacem a niam petentes præferebant ramos laneis vittis obvol qui repræſentarent manus mentis illigatas, vinctas, & dedentes. 19 Humilem orati more ſupplicantium, id ef ideo, quia humiles & pacif te acceſſimus, nos contem quia, quod a te petimus, ultro obtulerunt. 20 Cari nenſes, Epirotæ, Siculi Coegerunt, impulerunt. 21 Dardanus, auctor generis n ortus eſt ex his terris. 2 Dardanus Æneas repetit terras, in quibus nunc ſun 24 Conſtringit manere. 25 influit in mare Tyrrhenum Rex Æneas. 27 Sc. veſpe

Hoc [1] pater Anchises auro [2] libabat ad aras,
Hoc Priami [3] gestamen erat, cum jura vocatis
More dabat populis, sceptrumque, & sacer ornus, [4]
Iliadumque [5] lustrabat agmina. [6]
Talibus [7] ille dictis defixa, Latinus [8]
Obtutu tenet ora, soloque immobilis [9] haeret,
Intentos volvens oculos, nec purpura [10] regem
Picta, [11] nec eceptri [12] movet, nec regia [13] Priamea [14]
tantum
Nomen in exemplo natos [15] thalamosque [16] moratur
Antiqui veteris Faunî volvit sub pectore [17] sortem.
Hunc illum fatis [18] externa ab sede profectum
Portendi generum, [19] paribusque in regna vocari
Auspiciis; [20] hinc progeniem virtute futuram
Egregiam, & totum quae viribus occupet orbem
Tandem laetus ait: Di nostra incepta [21] secundent,
Augurioque suum, dabitur, Trojane, [22] quod optas.
Munera [23] nec sperno, non vobis rege Latino

[1] Hac patera aurea, hoc erat aetatis. [2] Mactabat. [3] Libabat. [4] Solebat. [5] Quod tibi hunc praesento. [6] Capitis ornamentum, id est, diadema. [7] Edita & leges. [8] Sacerdotis pileus seu mitra, infulis ornata, quibus in sacris utebantur. Persis & Turcis hodie in usu. *Vide Tursellin. Turcicos.* [9] Ut Trojanorum mulierum actus regnum, aut Phrygiorum, acu pingunt vestes regias & aras. [10] Propter rubrum colorem. [11] Cum firmo consilio continuo deorsum. [12] Inscius. [13] Ipse. [14] Vestis purpurea. [15] Laomedontis. [16] Ut laborata, quod Phrygum opus fuit. Ita ut adhuc *acu picta Phrygiones* appellemur. [17] Delectat, allicit, sollicitat. [18] In tantum. [19] Animadvertens adversis generum oraculo promissum. [20] Dii pro Deo habiti, & ita magis credendi. [21] Oraculum, responsum. [22] Volvit. hinc Æneam, &c. [23] Respicit ad verba illius paterat oraculi, *Externi, venient gentes.* [24] Significari. [25] Rati providentia & favore Deorum. [26] Et volvit, ex hoc uno, &c. [27] Post longam deliberationem. [28] Prospera faciant. [29] Et quod sic augurio nobis significaverunt. [30] Nihil, nunquam, terra, pace, quacunque opus. [31] Et libenter accipio, amo, grates habeo, ut firmior & amicitia societasque sit. Sic Horat. Od. 31. l. 1. *Precor patrios foliis dimovere Apollinis.* Spectat, id est, amat. [illegible]randum Mihi, & transgredi

1 Sanguineam 2 torquens aciem; 3 torvumque n
Clamat: Io matres, audite 4 ubi quæque, Lati
Si qua piis 5 animis manet infelicis 6 Amatæ
Gratia, si juris 7 materni cura 8 remordet;
9 Solvite 10 crinales vittas, capite orgia mecum
11 Talem inter silvas, inter 12 deserta ferarum,
13 Reginam 14 Alecto stimulis 15 agit undiq
Bacchi.
Postquam 17 visa satis primos acuisse furores,
Consiliumque omnemque domum vertisse Latini
Protinus 18 hinc 19 fuscis tristis 20 dea tollitur
21 Audacis Rutuli ad muros: quam dicitur 22
23 Acrisioneis Danae fundasse colonis,
24 Præcipiti delata noto, locus Ardea quondam
Dictus 25 avis: & nunc magnum 26 manet Ar
nomen.
28 Sed fortuna fuit. tectis hic Turnus in altis
Jam 29 mediam 30 nigra carpebat nocte quietem

1 Oculos ira & furore inflammatos. l. 4. *Sanguineam volvens aciem*. Dementiam reginæ exponit. Nam modo filiam destinaverat Baccho; modo Turnum canit. 2 Revolvens. 3 Torve. 4 Ubicumque, aut quæcumque estis. 5 Vestris. 6 Mei, quæ Amata dicor. 7 Quod matres habent in liberos. 8 Cruciat conscientia vestras. Sic 1. Æn. *Quando hanc te cura remordet*. 9 Solutis crinibus celebrate mecum Bacchanalia, ab σείω). arcentur enim a sacris profani, & non initiati. 10 Fasciolas, quibus crines implicantur. 11 Tali modo, tali furore parcitam. 12 Loca deserta ab hominibus, sed habitata a feris. 13 Amatam. 14 Furit illa infernalis, 15 Vertit & exagitat 16 Qualibus Bacchantes in furorem instigari soleant. 17 Alecto visa est sibi. 18 Ab hac domo. 19 Sub obscuris. 20 Furia. D 12. Æn. *invisum n* pœnarum Dea. 21 Anin ni urbem. 22 Ardeam patris *Acrisii* nomine d lonis: *vel*, qui e Græci bem, a Danae conditam tarint. Servius vult essi nativum Parronymicum fertque ad *Danae*, id e: lii filia. 24 Vento pr ter impellente e Græci liam devecta. 25 Ab av 14. Met. 26 Al. *tenet*. bis Ardeæ. 28 Quod no deæ civitati imponeretu dea: *vel*, fortuna fic u Turnus carperet quietem ad sequentia referatur. ad medium fere noctis media. 30 Obscura: qui nebris nigrescunt aquæ

m de 2 gente, 3 patri quos 4 dædala Circe
ɔsita de 6 matre 7 nothos 8 furata 9 creavit;
bus 11 Æneadæ donis dictsque Latini
s in equis redeunt, pacemque reportant.
item 12 Inachiis sese referebat ab Argis
a 14 Jovis conjux, 15 auraſque invecta tenebat
ætum Æneum, classemque ex æthere 17 longo
daniam Siculo prospexit ab usque 19 Pachyno.
irl jam tecta videt, jam fidere terræ:
fe rates. 21 stetit acri fixa 22 dolore.
n quassans caput, hæc effundit pectore dicta:
rpem invisam, & 24 fatis 25 contraria nostris
rygum! num 26 Sigeis 27 occumbere campis,
apti 28 potuere 29 capi? num incensa cremavit
riros? 30 medias acies, mediosque per ignes
e viam? 31 at 32 (credo) 33 mea numina tandem
cent, odiis aut exsaturata quievi.
iam patria 34 excussos 35 infesta per undas
sequi, & 37 profugis toto me opponere 38 ponto.

orum. 2 Genere. 3 Ingeniosa artifex, ut erat. Lucret. l. 1. de Veneris: *Tibi suaves tellus summittit flores: tibi aquora ponti.* 5 Equis i est. Solis. 6 Mortali equa. 7 Ignobiles. 8 s eos. 9 Procreari fe- cum talibus. 11 Socii i Æneæ. 12 Ab Inacho natis: ad differentiam. Argi erant in Italia, de conditi. 13 In Tro- 14 Juno. 15 Et dum itur, tenebat, tanquam , aerem lenem. 16 De legatione. 17 Procul. inam, ad litus Italicum m. 19 Promontorio Si- 20 Eos cum molimine domos & oppidum. 21 . 22 Invidia: quæ *Si- invenere tyranni Majus* m, teste Horatio. 23 Deinde frequenter concutiens, in signum vehementis iræ. 24 Voluntatibus: quia voluit imperium summum traducere in Carthaginem. 25 Imo victricia. 26 Trojanis a *Sigeo* promontorio. 27 Mori. 28 Phryges. 29 Sic capi, ut nullus elaberetur? 30 Quod propter Æneam dicit, quæ de se dixit in 1. Æn *Expedior*: *dant tela locum, flammaque recedunt*. 31 At me forte desiliam aut odiis exsaturatam cessare putant? Non ita. *Non sic abibunt odia*, apud Sen. Herc. F. 32 Q. d. scilicet: Ironice. 33 Potestates meæ divinæ. 34 Trojanos expulsos. 35 Irata. 36 Contra fata, atque extra meæ ditionis regna, Neptuni scil. Queritur conatus suos irritos fuisse. 37 Illis. 38 Per totum æquor, ubicumque fuerunt.

Absumptæ 1 in Teucros 2 vires cælique marisque.
Quid 3 Syrtes, aut Scylla mihi, quid 4 vasta Charybdis
5 Profuit? 6 optato conduntur Thybridis alveo,
7 Securi pelagi atque mei. 8 Mars 9 perdere gentem
10 Immanem 11 Lapithûm valuit: concessit 12 in iras
13 Ipse deûm 14 antiquam genitor Calydona Dianæ:
15 Quod scelus aut 16 Lapithas tantum, aut Calydona
merentem?
Ast ego magna Jovis conjux nil linquere 17 inausum
Quæ potui infelix, quæ memet 18 in omnia verti,
Vincor ab 19 Æneâ: quod si mea numina non sunt
Magna satis; 20 dubitem haud equidem implorare quod
usquam est.
Flectere si nequeo Superos, 21 Acheronta movebo.
22 Non dabitur regnis (23 esto,) 24 prohibere Latinis,
25 Atque 26 immota 27 manet fatis Lavinia conjux.
28 At 29 trahere, atque moras 30 tantis licet addere rebus:
At licet 31 amborum populos 32 exscindere regum.
Hac 33 gener atque socer 34 coeant mercede 35 suorum.

1 Contra Trojanos. 2 Imbres, tempestates, &c. aeris vires, quæ tamen omnia incassum cesserunt. 3 Brevia, scopuli, maris monstra. 4 Valde ampla. 5 Mihi sc. Q. d. Nihil. 6 Quem diu optaverunt. 7 Sine cura & metu de periculis maris, atque de periculis & malis, quæ ego inferre possem. 8 Iratus Pirithoo, quod de nuptiali solemnitate ab ipso præteritus fuisset, ceteris Diis adeoque Centauris invitatis, immisit furorem ad disturbandas nuptias & excidium Lapitharum. 9 Interimere. 10 Ferocissimam. 11 Populorum Thessaliæ. 12 Suas iras in Calydona effundere, atque ita ulcisci, ut iræ suæ satisfaceret. 13 Jupiter permisit Dianæ ulcisci Oenea, regem Calydonis, immisso apro, quod de primitiis sacrificasset reliquis Diis, illa excepta. 14 Nobilem. 15 Quam sceleris pœnam tantam? 16 Merentes. 17 Quod non auderem. 18 In omnes conatus, tam dignos, quam indignos. 19 Uni viro. 20 Certe non vereat auxilium meum ploratu illicere quicquid numinis sit ubicumque. 21 Excitabo inferos. Acheronta colentes. 22 Et si quis dicat, inferos quidem posse, cum fas obstent, concedam ita esse, quod non concederur a fatis, &c. Concessio. 24 Trojanos, 25 que quod. 26 Immutabilis. Æneæ. 28 Sed saltem. 29 trahere & differre. Fata differri tantum, non prorolli possunt. 30 Tam læta felicibus. 31 Latini & Æ. 32 Bello exterminare. 33 Æ. & Latinus. 34 In amicitiæ foedus. 35 Subditorum.

uine Trojano & Rutulo dotabere, 2 virgo:
llona 4 manet te pronuba. 5 nec face 6 tantum
7 prægnans 8 ignes enixa 9 jugales:
n idem 11 Veneri partus ſuus, & 12 Paris alter,
eſtæque iterum recidiva in Pergama 13 tædæ,
c ubi dicta dedit, terras horrenda petivit:
ificam 16 Alecto 17 Dirarum ab ſede ſo-
orum
rniſque 19 ciet tenebris: 20 cui triſtia bella,
, inſidiæque, & 21 crimina 22 noxia 23 cordi.
: ipſe 24 pater Pluton, odere 25 ſorores
æ 26 monſtrum: tot ſeſe vertit in 27 ora,
ævæ 28 facies, tot 29 pullulat atra colubris.
am Juno his 31 acuit verbis, ac talia fatur:
nihi da 32 proprium, virgo 33 fata Nocte, laborem,

---

atrinſque effuſionem quaſi
is afferes: 2 Lavinia re-
ni filia. 3 Dea belli.
o. 4 Expectat te, ut ſit
nuptiis tuis. 5 Neque
cuba, Ciſſei filia, Pria-
, ſola experta eſt vere
e ſe parituram facem,
jam incenderet. 6 In
quantum tu; aut ſolum-
quia etiam tu. 7 Gravi-
llicitis conjugiis patriæ
endium & exitium illa-
9 Conjugales, id eſt,
nio conceptos. Facem
rere ſe ſomniarat Hecu-
Paridem paritura eſſet,
ius. 10 Æneas erit alter
Venus Hecuba, Lavinia
. 11 Quia per Venerem
elenam rapuit. 12 Simi-
li, quia erit raptor La-
Turno deſponſatæ, ut Pa-
næ, quæ Menelao nupſe-
Nuptiæ exitiales, & quæ
ris cauſæ, non latæ erant
ia hanc Trojana, poſt ni-
nam reſtituta, vel iterum in in-
teritum reciſura. *Recidivum* enim
dicitur, quod poſt caſum reſti-
tutum denuo concidit. Inde *fe-
bres recidivæ* dicuntur, in quas
ſecundo recidimus. 14 Poſtquam
Juno locuta eſt hæc. 15 Luctus
facientem. 16 Furiam inferna-
lem. 17 Aliarum Furiarum, Me-
gæræ & Tiſiphones. 18 Infer-
nalibus. 19 Excitat. 20 Furiæ
Alecto. 21 Ob quæ fiunt bella.
22 Nociva. 23 Voluptati & cu-
ræ ſunt. 24 Inferorum. Vene-
rationis autem hic nomen eſt,
non naturæ: Nam *Furiæ* ſunt
Acherontis & Noctis filiæ: ſe-
quitur enim, *Virgo fata Nocte*.
25 Reliquæ Furiæ, Tiſiphone &
Megæra. 26 Alecto. 27 Vultus
horrendos. 28 Sunt illi. 29 Ger-
minat. 30 Furiam Alecto. 31
Ad iram. 32 Qui tuæ naturæ
conveniens eſt, *vel*, quem mihi
peculiarem opto, ita ut nulli
alteri eam impertias. 33 Noctis
filia Alecto.

1 Hanc

1 Hanc operam, 2 ne noster honos 3 infractave
4 cedat
Fama loco: neu 5 connubiis ambire Latinum
Æneadæ possint, Italosve obsidere fines.
Tu potes 6 unanimos armare in prælia 7 fratres,
Atque odiis 8 versare domos: 9 tu 10 verbera tectis
Funereasque inferre faces: tibi nomina mille,
Mille nocendi artes 11 fecundum 12 concute pectus,
13 Dissice 14 compositam pacem, sere 15 crimina belli:
Arma 16 velit, 17 poscatque simul, 18 rapiatque 19 juventus.
20 Exin 21 Gorgoneis Alecto infecta 21 venenis
Principio Latium, & 22 Laurentis tecta 23 tyranni
Celsa petit, 24 tacitumque obsedit limen 25 Amatæ:
26 Quam 27 super adventu Teucrûm Turniq; 28 hymenæi
29 Femineæ 30 ardentem curæque iræque 31 coquebat.
32 Huic 33 Dea cæruleis unum de crinibus 34 anguem
Conjicit, inque sinum 35 præcordia ad intima subdit:
36 Quo furibunda 37 domum monstro permisceat omnem.
38 Ille inter vestes & 39 levia pectora lapsus

1 Sc. *impende mihi*. 2 Propositio Junonis. 3 Hucusque infracta, vel jam vilde fracta, & in nihilum redacta. 4 Cadat, vincatur. 5 Ad connubia ambiendo allicere. 6 Qui prius erant concordes. 7 Ut Eteoclem & Polynicem, Romulum & Remum, Amulium & Numitorem. 8 Everterre familias, ut parentes & liberos, maritum & uxorem. 9 Sc. *potes*. 10 Flagella in tecta & domos. 11 Plenum artibus nocendi. 12 Comprime, ut exeant artes tuæ in opus. 13 Disperge. 14 De qua jam convenit inter Trojanos & Latinos. 15 Causas & semina. Ut, Crimen *amor vestrum*. 16 Ut animo velit. 17 Voce. 18 Manibus, contra jus, omina, fata, regis imperium. 19 Itala & Trojana. 20 Ex eo momento, id est, tim. 21 Serpentibus, quales Gorgones pro capillis habere cuntur, præsertim Medusa. Latini. 23 Regis, ut supra: *mihi pacis erit, dextram* tyranni. 24 Tacitæ & sine pitu. 25 Reginæ, uxoris La 26 Amatam. 27 De. 28 timis nuptiis. 29 Quæ plus feminis dominari solent. Inflammatam. 31 Vexabat ciabant. Cic. Coquit Appositè: nam & *cura* dicta quod *cor urat*. 32 In ha ginam Amatam. 33 Alec Vesanum mentis affectum, rem, dissidium. 35 Affectu ve passionum sedes. 36 monstri stimulo. 37 Totam turbet familiam 38 Angu Plena & non aspera.

1 F

obvius ferreus pallo, 2 fallitque 3 furentem,
ream insignis 4 animam; sit 5 tortile 6 collo
ea ingens cohibet: sit longus 7 tenia vittæ,
nectitque 9 comas, 10 & membris lubricus errat.
luta primo 11 luce 12 ado fabiapsa veneno
'ertemnit 13 & tenuis, atque offibus implicat 15 ignem;
luæ animis vates 16 percepit pectore 17 flammam;
ollitus, 18 sollo matrum de more, locuta est;
luta 20 fugor vitta lacrimans Phrygiisque hymenæis:
ituibusne 22 darer ducenda 23 Lavinia Teucris,
mierer? aut tu miseret natæque tuique?
ta manus miserer, 25 quam 26 primo aquilone
relinquet
dus 27 alta petens abducta 28 virgine 29 prædo?
on sic 30 Phrygius penetrat 31 Lacedæmona 32
pastor,
edæamque Helenam Trojanis vexit ad urbes.
uid tua 34 sancta fides, quid cura antiqua 35 tuorum,

olubilitate sua progreditur
nihil attingens: *vel*, ut ta-
jus non sentiretur. 2 Sine
accipientis furorem injicit.
se insanientem mutierem.
nelitum. 5 Aurum torum,
ques. 6 Per collum: *vel*,
dens de collo. 7 Extrema
sciæ, ambientis caput mu-
. 8 In motem vitæ. 9
. 10 Et facile elabens
it libere per membra ejus.
fectio. 12 De udo corpo-
anne. 13 Apprehendit, cor-
Supra, *tremor* pertentat
m Corpora. *Pertentare* pro-
, sententiam alicujus cal-
picari. Ter. *Sed ea gratia*
vi. *vide* ad pertentatum.
glitis Amatus. 15 Astricem
16 Al. *contepit*. 17 Fu-
18 Miciat. 19 Mutuam.
Multi *supra Orlando vagi-*
super Hellero multa. 20 Pro-

pter filiæ fatum, & nuptias cum
Phrygio illatas contrahendas.
21 Patria expulsis. Indignationis
plenum exordium. 22 Visne ut
detur nuptum? 23 Filia nostra
unica? 24 Filia tua, id est,
mei Amatus. 25 Matrem. 26 Cum
primo vento prospero, id est,
prima oblata navigandi occasio-
ne. 27 Maria. 28 Filia nostra,
quæ virgo est. 29 Prædator,
scilicet Æneas. 30 Paris, a cu-
jus exemplo dehortantur nupcias
Horat. Od. 15. l. 1. Pastor
cum trahitur per freta navibus Idas
Helenam perfidus hospitam. *Pasto-*
rem ergo vocat, quia fuerat in
monte Ida expositus propter Hecubæ somnium, & a pastore quo-
dam educatus. 31 Spartam. 32
Leda ex Jove filiam. 33 Quid
prodest, *vel* reparabitur posthac?
34 Prius inviolata. 35 Quam
habuisti de tuis.

1 Sanguineam 2 torquens aciem; 3 torvumque repente
Clamat: Io matres, audite 4 ubi quaeque, Latinae,
Si qua piis 5 animis manet infelicis 6 Amatae
Gratia, si juris 7 materni cura 8 remordet;
9 Solvite 10 crinales vittas, capite orgia mecum,
11 Talem inter silvas, inter 12 deserta ferarum,
13 Reginam 14 Alecto stimulis 15 agit undique Bacchi.

Postquam 17 visa satis primos acuisse furores,
Consiliumque omnemque domum vertisse Latinis;
Protinus 18 hinc 19 fuscis tristis 20 dea tollitur alis
21 Audacis Rutuli ad muros: quam dicitur ardens
23 Acrisioneis Danae fundasse colonis,
24 Praecipiti delata noto, locus Ardea quondam
Dictus 25 avis: & nunc magnum 26 manet Ardea nomen.
28 Sed fortuna fuit. tectis hic Turnus in altis
Jam 29 mediam 30 nigra carpebat nocte quietem.

1 Oculos ira & furore inflammatos. l. 4. *Sanguineam volvens aciem*. Dementiam regine exponit. Nam modo filiam destinaverat Baccho; modo Turnum cunit. 3 Revolvens. 4 Torve. 4 Ubicunque, aut quacunque est. 5 Veteris. 6 Mei, quae Amata dicor. 7 Quod matres habent in liberos. 8 Cruciat conscientia vestras. Sic 1. *Æn. Quando hostis urbe* remordet. 9 Solutis crinibus celebrate mecum Bacchanalia, ab ἴυγξ: arcessor enim a sacris profanis, & non initiati. 10 Fascicolas, quibus crines implicantur. 11 Tali modo; tali furore percitam. 12 Loca deserta ab hominibus; sed habitata a feris. 13 Amatam. 14 Furiis illa infernalis, 15 Versatile agitat 16 Qualibus Bacchantes in furorem instigari solent. 17 Alecto visa est sibi Ab hac domo, 19 [illegible] obscuris. 20 Furia. *Dea dira* 12. *Æn. invisa*. [illegible] poenarum Dea. 21 [illegible] ni urbem. 22 Ardeam. 23 patris *Acrisii* nomine dicta colonis: *vel*, qui e Graecia ad bem, a Danae conditam, ad tarint. Servius vult esse nativum Paronymicum ferique ad *Danaë*, id est, tii filia. 24 Vento pr ter impellente e Graecia liam devecta. 25 Ab av 14. Met. 26 Al. *tenet*. his Ardea. 28 Quod nomi dem civitati imponerent. dea: *vel*, fortuna sic Turnus carperet quietem, ad sequentia referamur. 29 ad mediam fere noctis media. 30 Obscura: quia *nubris nigrescunt omnia*

Alec

torvam faciem & à furialit membra
i vultus ſeſe transformat 3 aniles,
im 4 obſcœnam 5 rugis arat. induit 6 ſibos
ritta crines: 8 tum ramum innectit olivæ.
alybe, Junonis 10 anus 11 templique ſacerdos;
veni ante oculos his ſe cum 13 vocibus 14 offert:
e, tot 16 incaſſum 17 fuſos patiere labores,
a Dardaniis tranſcribi ſceptra colonis?
tibi 20 conjugium, & 21 quæſitas 22 ſan-
ine dotes
: 23 externuſque in regnum quæritur hæres.
24 ingratis 25 offer te, irriſe, periclis:
enas, i, ſterne acies: tege 27 pace Latinos:
o tibi me, 28 placida cum nocte jaceres,
m fari 29 omnipotens 30 Saturnia juſſit.
e, & armari pubem portiſque moveri
(ia arma para, & Phrygios, qui 32 flumine
lchro

i & ſævam. 2 Furiæ
ui convenientes. 4
Laxis pellibus extan-
gat. Ovid. r. de Ar-
mient rugæ, *qua tibi*
:. Et alibi: *Famque*
ruga *ſenilis* arat.
Cum redimiculo ſa-
at quæ ſumeret ſibi
erdotis. 8 Inſuper.
natur in Chalybis ſpe-
l. 5. *Fit Beroe*. 10
dos. 11 Junonis. 12
Verbis. 14 Exhibet.
uno mihi te offers.
n a caſtigatione to-
am exaſperat ab in-
rtans enim ad ſuſci-
a contra Latinum.
Tractum a *caſſum*,
im, inane. 17 Sc.
, ut fundantur. 18
regna tua tradi ac
colonos *Dardanios*.

Tranſcribere enim ſæpius eſt rem noſtram in alterius dominium tranſferre; & proprie de colonis dicitur: illi enim *tranſcribi* dicebantur. 19 Latinus. Narratio rei geſtæ. 20 Laviniæ. 21 Partas. 22 Tuo ſororumque, ſuſo in proœliis, dum Latino auxilium fers contra Thuſcos. l. 8. Amplificatio ignominiæ. 23 Latinus enim, cum ſine prole virili eſſet, quærebat filiæ maritum, & ſucceſſorem regni. 24 Pro quibus nulla tibi gratia reddatur, quæque rem ingratam afferant, niſi obſtiteris. 25 Objice. 26 Hetruſcas apud Tyrrhenum mare. 27 Quam eis cum Hetruſcis peperiſti. 28 Cum requieſceres. 29 Omnipotentis conjux. 30 Saturni filia Juno. 31 In exercitium armorum. 32 Ad flumen pulchrum Tiberim. Supra: *ſacravio Tiberinus amœno*.

Hæc ubi dicta 1 dedit, divosque 2 in vota vocavit
3 Certatim sese Rutuli exhortantur in arma.
4 Hunc decus egregium formæ 5 movet ipse 6 juventæ;
7 Hunc atavi reges, hunc 8 claris 9 dextera factis,
Dum Turnus Rutulos animis audacibus implet,
Alecto 10 in Teucros 11 Stygiis se concitat alis,
12 Arte nova speculata locum, 13 quo lætior pubes
14 Insidiis cursuque feras agitabat Iulus.
Hic 15 subitam canibus rabiem 16 Cocytia virgo
Objicit, & 17 nôto 18 nares contingit odore,
Ut cervum 19 ardentes 20 agerent: 21 quam proxima 22 malorum
Causa fuit, 23 belloque animos accendit 24 agrestes.
Cervus erat forma præstanti & cornibus ingens,
25 Tyrrhidæ pueri quem 26 matris ab ubere raptum
27 Nutribant, Tyrrhusque 28 pater, cui 29 regia 30 parent
Armenta, & lati custodia credita campi.
Assuetum imperiis sorer omni 31 Silvia cura
32 Mollibus 33 intexens ornabat 34 cornua sertis,

1. Turnus. 2 Quia votis nuncupatis bella sumebantur. 3. Cum certamine. 4 Quemvis ex Rutulis. Reddit autem tres causas impulsivas ad bellum: formam Turni, nobilitatem antiquam, & res gestas summa cum laude. 5 Ad bellum instigat. 6 Turni. 7 Quemvis alium majores ejus instigant. 8 Qua clara facinora edidit. 9 Turni. 10 Volat in Teucros animo nocendi. 11 Infernalibus. 12 Inventione. 13 Ad quem. 14 Subsessoribus, & aliis venatoribus. 15 Subito provenientem. 16 Infernalis, id est, Furia Alecto, a *Cocyto*, fluvio inferni, sic dicta. 17 Cervo, qualem sectari solent. 18 Canum. 19 Ferventes, rabie citati. 20 Insequerentur. Horat. Epod. Od. 6. Agam pro *cura sublata pios*, *Sustulerat puer* præcedit *fera*. 21 Sc. *res*. 22 Subsecutorum. 23 Ad bellum. 24 Agrestium. 25 Filii Tyrrhi, qui regiis magister & custos erat. Cum adhuc lactarent. 27 Nutriebant. 28 Horum. 29 Ad quem pertinentia. 30 Custodiæ & gubernationi deputata. 31 Soror Tyrrhidarum. Tyrrhi filia. 32 Ex & floribus. 33 Sua. 34 Cervi.

ceteraque 2 ferum, puroque in fonte lavabat.
Ille 3 Dianam patiens, mensæque assuetus 4 herili,
errabat silvis; rursusque ad limina nota
ipse domum fera 5 quamvis se nocte ferebat.
Hunc 7 procul 8 erratem, 9 rabidæ venantis Iuli
10 Commovere canes: fluvio cum forte 11 secundo
12 Defluxerat, ripæque æstus 13 viridantia levaret
ipsa etiam, 14 eximiæ laudis successus amore,
Iscanius curvo direxit spicula 15 cornu:
Hæc 16 dextræ 17 erranti 18 deus 19 abfuit, ac tacitæ
20 quæ multo
cervæ 21 ferarum sonitu perque ilia venit 22 arundo.
23 Saucius at 23 quadrupes nota intra tecta refugit,
tectaque 24 gemens stabulis, 25 questuque 26 cruentus
atque 27 implorabat similis 28 tectum omne replebat.
29 Silvia prima 30 soror, palmis 31 percussa lacertos,
Auxilium 32 vocat, 33 duros conclamat agrestes.
Illi (34 pestis enim 35 tacitis latet 36 aspera silvis)
37 Improvisi adsunt: 38 hic torre armatus 39 obusto,

1 Cervum, qui natura ferus esset. 2 Æn. *In lunæ, ibique ubi, &c.* de equo ligneo. Al. *cruenti.* 3 Dianam. 4 Herili, ann. Æneæ sui Tyrrhi. 5 Libere agebatur & pascebatur. Sic Ecl. 1. *Mille meæ Siculis errant in montibus agnæ.* 6 Quamvis via. Quoque. 7 A domo Tyrrhi. 8 Palantem. 9 In animalibus observarunt, ubi de feritate feriorum, dominari feminas; ubi de mansuetudine, mares. 10 Ad cervum excitaverunt. 11 Defluxit, 12 Cervus deorsum fluens ad declinationem. 13 Virentes, & viles herbas habentes. 14 Quamvis putavit, tam præstantem cervum figere. 15 Arcu, habente extremis cornu incurvatum. 16 Alcanii. 17 Nescientis, quem cervum feriret. 18 Alecto Deo, supra. Deos autem voluisse *ἐμφανοβλαπτες*: ut 2. Æn. *Defendo, ac docente* Dea, id est, Venere. 19 Imo auxilio fuit. 20 Directa. 21 Sagitta arundinea. 22 Vulneratus. 23 Cervus. 24 Pathos. 25 Querela. 26 Cruore perfusus. 27 Auxilium. 28 Totam domum Tyrrhi. 29 Filia Tyrrhi, quæ cervum illum comere & gestare solebat. 30 Tyrrhidarum. 31 Percutiens. 32 Ex laborum consuetudine. 33 Clamore convocat. Alias (verbum castrense) ad bellum, vel consultare significans. 34 Furia pestifera Alecto. 35 Secretis, *vel* ipsis latens. 36 Pernitiosa. 37 Subiti. 38 Adest. 39 Citocumulto.

Stipitis 1 hic 2 gravidi nodis, 3 quod cuique repertum
4 Rimanti, telum ira facit. 5 vocat agmina Tyrrhus,
6 Quadrifidam quercum 7 cuneis ut forte 8 coactis
Scindebat, 9 rapta 10 ſpirans immane ſecuri.
At ſæva e 11 ſpeculis tempus 12 dea nacta nocendi
Ardua tecta petit ſtabuli, & 13 de culmine ſummo
14 Paſtorale canit 14 ſignum, cornuque recurvo
15 Tartaream 16 intendit vocem: qua protinus omne
Contremuit 17 nemus, & ſilvæ 18 intonuere 19 profundæ.
20 Audiit & 21 Triviæ 22 longe 23 lacus, audiit amnis
24 Sulphurea 25 Nar albus aqua, fonteſque 26 Velini:
Et trepidæ matres 27 preſſere ad pectora natos.
Tum vero ad 28 vocem celeres, qua buccina ſignum
Dira dedit, raptis concurrunt undique telis
29 Indomiti agricolæ: nec non & Troia 30 pubes
Aſcanio auxilium caſtris effundit 31 apertis.
Direxere acies. non 32 jam 33 certamine agreſti
Stipitibus duris agitur 34 fudibuſve præuſtis;
Sed ferro 35 ancipiti 36 decernunt, atraque late

1 Alius armatus adeſt. 2 Ponderoſi. 3 Quod quærens quiſque reperit, ira jubet illi eſſe pro telo: ut 1. Æn. *furor arma miniſtrat*. 4 Diſquirenti. 5 In agmen convocat diſperſos. 6 In quatuor partes fiſſilem, *vel*, magnam & horribilem. 7 Inſtrumentis findendi. 8 Simul impreſſis. 9 Vi recepta. 10 Anhelans immaniter & ſupra modum. 11 Locis altioribus, unde illud ſpeculabatur. 12 Alecto. 13 E ſummo tecto ſtabuli, quod ipſi ſpeculæ vice erat. 14 Paſtoribus notum claſſicum, quo audito, ad arma concurrere ſolebant. 15 *Infernalem*. 16 Auget. Al. *inaudit*. 17 Aricinum. 18 Al. *intonuere*. 19 Denſæ arbotibus. 20 Vocem Alectus. 21 Dianæ. 22 Sc. *poſitus*. 23 Aricinus ſc. qui & *Diana ſpeculum* dicitur. 24 Sulphuris odorem habente. 25 Fluvius, Sabinos ab Umbris diſterminans: hodie *la ſolforata*, a ſulphureis aquis. 26 Qui poſtea Velini dicti ſunt. Velinus fl. per lacum Velinum defluit in Narem. 27 Arctius, ut in timore, complexæ ſunt liberos ſuos. 28 Buccinæ. 29 Effræni. 30 Juventus. 31 Patentibus ad exitum. 32 Poſtquam collecti erant hinc ruſtici, illinc Troiani. 33 Ut in certamine agreſtium ſolet fieri, ſc. ſtipitibus &c. 34 Perticis ante uſtis loco ferri. 35 Utrinque incidenti. 36 Pugnant, dimicant, contendunt.

1 Hor-

1 Horrescit 2 strictis 3 seges ensibus; 4 aeraque fulgent
5 Sole lacessita; & lucem sub nubila jactant.
6 Fluctus ut primo coepit cum albescere vento,
Paulatim sese 7 tollit mare, & altius undat
Erigit, inde imo consurgit ad aethera fundo.
8 Hic juvenis primam ante aciem stridente 9 sagitta,
Natorum Tyrrhi fuerat qui maximus, Almo
10 Sternitur. hasit enim sub gutture 11 vulnus, & 12 undæ
Vocis 13 iter 14 tenuemque 15 incluſit sanguine 14 vitam.
16 Corpora multa virûm circa, seniorque 17 Galesus,
18 Dum 19 pacis medium se offert, justissimus unus
Qui fuit, Ausonidisque olim ditissimus arvis:
Quinque greges 20 illi 21 balantûm, quina 22 redibant
23 Armenta, & terram centum 24 vertebat aratris.
25 Atque 26 ea per campos 27 æquo dum Marte geruntur,
28 Promissi 29 dea facta potens, ubi 30 sanguine bellum
31 Imbuit, & primæ commisit funera pugnæ,
Deserit 32 Hesperiam, cæli 33 convexa per auras

1 Fit aspera. 2 Denudatis: unde vaginas in terram dejiciebant. 3 Terra. Metaphora a densitate culmorum in agris, id est, horrescunt nudati enses instar segetis fluctuantis. Sic 2. Georg. *densisque virûm seges horruit hastis*. 4 Aërea arma Trojanorum. 5 Ex repercussu Solis: *vel*, radiis solaribus percussa. 6 Sc. *lucem jactat*. Comparationem hanc cum Homerico vide apud Macrob. l. 5. Sat. c. 13. 7 Erigit. 8 In hoc congressu. 9 Qua vulneratus erat. 10 Prosternitur, humi dejicitur, occiditur. 11 Sagitta vulnerans, *vel*: vulnus infixum a sagitta. 12 Quæ aerem, qui undis est, desiderat. 13 Meatum. 14 Fragilem spiritum vitalem. 15 Intercludit, suffocavit. 16 Sc. *sternuntur*. 17 Sc. *sternitur*. 18 Parthos a cunis & fortuna: de quo vide Macrob. Sat. 4. c. 3. & 4. 19 Concordiæ faciendæ. 20 Ad illius commodum. 21 Ovium. 22 Ex pascuis domum. 23 Greges magnorum animalium. 24 Arabat, id est, bene pavit, & bene aravit. 25 A pugnæ narratione transit ad Furiam Alecto, ejusdemque exultationem, quod bellum concitarit. 26 Ejusmodi certamina. 27 Justo prælio, & jam diutidio palam facto: neque enim æquo Marte pugnarum, cum Itali soli fuerint interempti. 28 Promissæ discordiæ. 29 Alecto. 30 Fuso. 31 De novo tinxit. 32 Italiam. 33 Convecta & delata per cæli auras: ut in 4. Georg. *amnis devexus ab Indis*, non ut l. 6. Æn. *soli convexa tueri*

1 Junonem 2 victrix affatur voce superba:
En perfecta tibi bello 3 discordia 4 tristi.
5 Dic, in amicitiam coeant, & fœdera jungant?
Quandoquidem 6 Ausonio 7 respersi sanguine Teucros
Hoc etiam his addam, tua si mihi 8 certa voluntas,
9 Finitimas in bella 10 feram 11 rumoribus 12 urbes,
Accendamque 11 animos 13 insani Martis amore:
Undique ut auxilio veniant. 14 spargam arma per agros.
Tum contra Juno: 15 Terrorum & 16 fraudis abunde est.
17 Stant belli causæ: pugnatur 18 cominus armis.
Quæ 19 sors prima dedit, sanguis novus 20 imbuit arma:
Talia 21 connubia & tales celebrent 22 hymenæos
23 Egregium Veneris genus & rex ipse Latinus:
Te super æthereas 24 errare licentius auras
Haud 25 pater ille velit summi regnator Olympi.
Cede 26 locis. ego, 27 si qua 28 super fortuna laborum est,
Ipsa regam. tales dederat 29 Saturnia voces,
30 Illa autem 31 attollit stridentes anguibus alas,
32 Cocytique petit sedem, 33 supera 34 arduus linquens.
Est locus Italiæ in medio sub montibus altis

1 Dominam suam. 2 Voti compos. 3 Sc. ejus. 4 Quia Almo & Galesus interfecti erant. 5 Ironica insultatio. Significat enim tantum inter eos odii se seviisse, ut facile in gratiam redire non possint. 6 Italico. 7 Contaminavi. 8 Explorata sit. 9 Urbes in confinio sitas, id est, cives urbium finitimarum. 10 Inducam. 11 Inimicitiæ plenis. 12 Finitimorum. 13 Detestandi belli. 14 Omnes undique agrestes concitabo ad arma. 15 Populorum sc. concitatorum. 16 Per se facta, ex cervo sc. vulnerato. 17 Facta sunt belli fundamenta, sparsa semina idonea. 18 De prope, quasi conserta & commissa manu. 19 Alea & fortuna. 20 Humectat. 21 Conjugia. 22 Nuptias. 23 Æneas Ironice. 24 Vagari cum ampliori licentia. 25 Jupiter. 26 Tibi negatis. 27 Si in aliquo labórandum erit, ut perficiatur inceptum bellum. 28 Si pereat fortuna laborum. Thesis. 29 Saturni filia Juno. 30 Furia Alecto. 31 Erigit. 32 Flavii infernalis, id est, inferos, & Ditis profunda, unde fuerat a Junone evocata, repetit. 33 Quæ sunt in regione superna, respectu inferni. 34 Sc. loco.

L Urbis

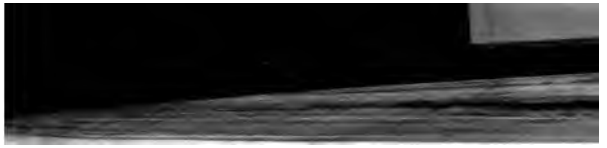

Nobilis, & fama multis memoratus in 2 oris,
Amſancti valles. denſis 4 hunc frondibus 5 atrum
rget utrinque latus nemoris, 6 medioque 7 fragoſus
at ſonitum 8 ſaxis & 9 torto vertice 10 torrens.
ic ſpecus horrendum ſævi 11 ſpiracula Ditis
onſtratur, 12 ruptoque ingens 13 Acheronte vorago
Peſtiferas 15 aperit fauces: 16 queis condita Erinnys
viſum numen terras cælumque 17 levabat.
Nec minus 19 interea 20 extremam Saturnia bello
ponit regina manum. ruit omnis in 21 urbem
ſtorum ex 22 acie numerus, cæſoſque reportant
monem 23 puerum 24 fœdatique ora 25 Galæſi:
plorantque 26 deos; 27 obteſtanturque 28 Latinum;
rnus adeſt, medioque in crimine * cædis & 29 igni
rroxem 30 ingeminat: 31 Teucros 32 in regna vocari,
irpem 33 admiſceri Phrygiam; ſe 34 limine pelli.
Tum quorum 36 attonitæ Baccho 37 nemora avia matres

famoſus, & multum notus. *Nobis* dicitur quaſi *noſcibilis*, id eſt, gnus, cujus nomen omnibus cognitum ſit. Unde ſit, ut ſæpius pro gno atque excellenti in quacumque re ponatur. Liv. Nobilis *ille ide Romanus locus*. Aliquando m eſt quod notus. Ter. *Adeo potens, procax, magnifica, ſumoſa*, nobilis. 2 Regionibus. Quaſi *dix*, id eſt, *circum*, id undique ſacri. 4 Locum. 5 nbroſum. 6 Exiſtens in mevallis. 7 Cum tragore degens. 8 Inter ſaxa. 9 Contorto, 10 Amnis rapidus. 11 ctus, unde ſpirare poſſint. 12 u erumpente. 13 Fluvio infernali. 14 Gravi odore tem afferentes. 15 Refert. Quibus faucibus abſcondita ria infernalis Alecto. Per ſpecum hunc, fauces peſtiferas & racula Ditis, ad inferos remec Furiam, dicit Poeta. 17 creabat, & a triſtitia celebat: quippe quod cælo ac terræ ſua præſentia fuiſſet oneroſum & grave. 18 Nihilominus, quamquam Furia jam diſceſſerat. 19 Dum Alecto abiret. 20 Saturni filia Juno finivit ac perfecit bellum. Metaphora ab ædificatoribus petita, qui abſoluto ædificio faſtigium aliquod ſolent imponere. 21 Latini ſc. id eſt, Laurentum. 22 Conflictu, prœlio. 23 Filium Tyrrhi. 24 Fœde interempti ac cruentati, dum ſe medium offerret paci. 25 Senioris. 26 Deorum auxilium. 27 Citant in teſtē acti. 28 Qui Trojanis pacem in Latio dederat * In calore cædis, id eſt, cum pugna & injuria recens facta eſſet. 29 Al. In medio furore & ſeditionis impetu. 30 Multiplicat. 31 Et allurens Trojanos, &c. 32 Quaſi ſexules & perfidos. 33 Fortibus Latinis. 34 Suo. 35 Inſuper illi juvenes. 36 Stupefactæ, Bacchanalia celebrando cum Amata. 37 Per nemora tempta ab omni via

Et 1 meminiſtis enim, divæ, & memorare poteſtis:
Ad nos vix 2 tenuis famæ perlabitur aura.
3 Primus init bellum 4 Tyrrhenis 5 aſper ab oris
6 Contemptor divûm Mezentius, 7 agminaque 8 armat
9 Filius 10 huic juxta Lauſus, quo pulchrior alter
Non fuit, 11 excepto Laurentis corpore Turni.
Lauſus equûm 12 domitor, debellatorque ferarum,
Dederat 13 Agyllina 14 nequicquam ex urbe ſecutos
Mille viros; dignus, 15 patriis qui lætior eſſet
Imperiis, & cui pater haud Mezentius eſſet.
Pone 16 hos inſignem, 17 palma per gramina currum,
18 Victoreſque ostentat equos, 19 ſatus Hercule pulchro
Pulcher 20 Aventinus: 21 clypeoque 22 inſigne paterno
Centum angues, cinctamque gerit ſerpentibus Hydram.
Collis Aventini 23 ſilva 24 quem 25 Rhea ſacerdos
26 Furtivum partu ſub luminis edidit oras,
27 Mixta deo mulier, poſtquam Laurentia victor
28 Geryone 29 extincto, 30 Tiryntbius attigit arva,
31 Tyrrhenoque 32 boves in 33 flumine lavit 33 Hi

1 Eſtis enim filiæ Mnemoſynes. 2 Modicus rumor labendo venit. 3 Præcipuus. 4 A regionibus Etruſcis. 5 Ferox in Latinos hoſtes. 6 Quia ſuis imperavit, ut ſibi offerrent primitias Diis debitas. 7 Quæ duxit. 8 Armis inſtruit. 9 Ejus. 10 Juxta hunc Mezentium, patrem ſuum. 11 Excepto Turno. Hellen. 12 Ad libicum gubernator. 13 Agyllina opp. Etruriæ, eadem cum Cære. 14 Fruſtra. Statim enim perierunt in bello, una cadente duce. 15 Qui pateremur imperia patris benigniora, qui non eſſet contemptor Divûm. 16 Mezentium & Lauſum. 17 Quo in graminibus victoriam obtinuerat. 18 Qui vicerant in curuli certamine. 19 Progenitus. De catalogi hujus artificio fabuliſq; vero miſcendis, vide Macrob. 5. Sat. c. 16. In fab. enim Aven Hercule & Rheæ ædi ad hiſtoriam Romuli & qui Marte & Ilia genit Cui a ſilva collis ubi natus eſt, nomen vult. 21 In clypeo. 22 menta & arma patris culis. 23 In ſilva. 24 num. 25 Ilia Numitoris regis filia. 26 Furtive ptum peperit & eduxit mundum. 27 Quæ cum eſſet, commixta erat cubuerat cum Hercule. μιχθεῖσα γυνὴ. 28 Rege niæ, qui tria dicitur corpora. 29 Interfecto. culeo a *Tirynthia*, oppido vicino, ubi nutritus eſt. 31 bride. 32 Vaccas ademptas. 33 Riſpinas.

1 Funere felici ſpolior, nec plura locutus
2 Sepſit ſe tectis, rerumque reliquit habenas.
3 Mos erat 4 Heſperio in Latio, 5 quem 6 protinus urbes
Albanæ coluere ſacrum, nunc maxima rerum
Roma 7 colit, 8 cum prima movent in prœlia Martem,
Sive 9 Getis inferre 10 manu 11 lacrimabile bellum,
Hyrcaniſve 12 Arabiſve parant, ſeu tendere ad Indos,
13 Auroramque ſequi, Parthoſque repoſcere 14 ſigna:
15 Sunt 16 geminæ belli portæ (ſic 17 nomine dicunt)
Religione 18 ſacræ, & ſævi formidine 19 Martis:
Centum ærei 20 claudunt 21 vectes 22 æternaque ferri
Robora: nec 23 cuſtos 24 abſiſtit limine 25 Janus.
26 Has, ubi 27 certa ſedet patribus ſententia 28 pugnæ,
Ipſe 29 Quirinali trabea 30 cinctuque Gabino
31 Inſignis 32 reſerat ſtridentia limina Conſul;
33 Ipſe 34 vocat pugnas; ſequitur tum cætera 35 pubes:

1 Ego careo tantum pompa regali, quam more felicium in pace moriens habere poſſem. 2 Recepit ſe in tecta ſua, & abſolvit ſe a gubernaculo Reipublicæ, cum videret neminem fere ſibi obtemperantem. 3 Vetus inſtitutum. 4 Quod eſt in Heſperia. Nam duo Latia fuerunt. 5 Morem. 6 Continuo, perpetuo. 7 Obſervat iſtum morem nunc, cum hæc ſcriberet poeta. 8 Cum prima prœlia cum novis hoſtibus commiſturi ſint. 9 Scythiæ populis animoſis, qui hodie *Tartari* dicuntur. 10 Exercitu. 11 Quod matres multis lacrymis deteſtentur. 12 Et Arabiæ populis. 13 Populos orientem habitantes. 14 Vexilla, Craſſo & Antonio a Parthis adempta: quæ poſtea Parthi Auguſto ſponte remiſerunt. Romæ. 16. Duæ. 17 Nominant eas. 18 Obſervandæ. 19 Belli aut Dei. 20 Eas. 21 Inſtrumenta, quibus portæ clauſæ vel januæ adverſus vim muniuntur. 22 Et repagula fortia ex ferro inconſumptibilia. Lucret. 2. l. & *duri robora ferri*. 23 Portarum belli. 24 Semper adeſt. 25 Index pacis & belli, apertus, ſignificabat in armis eſſe civitatem: clauſus, pacatos eſſe omnes populos. Liv. 1. l. Hinc Janus *Patulcius*, hinc *Clauſius* cognominabatur. Vide quæ nos ad Flor. p. 19. & Flor. l. 2. c. 3. & l. 4. c. 12. 26 Portas belli. 27 Confirmata eſt, & placet Senatoribus. 28 Pugnandi. 29 Quali utebatur poſtea Quirinus, id eſt, Romulus, primus Rom. rex, regia ſc. purpura, cui admiſtum eſt aliquid albi, ſupra. 30 Veſtitu, ſc. toga ſic in tergum rejecta, ut ejus lacinia revocata hominem cingeret: a Gabiis mos ortus, quorum cives ad ſubitaneum bellum ita cincti exiliebant, redierunt victores. 31 Præter alios redimitus. 32 Retro ſera trahit, aperit. 33 Conſul. 34 Indicit bellum. 35 Multitudo juvenum.

Æreaque 1 assensu 2 conspirant 3 cornua rauca
4 Hoc & tum 5 Æneadis indicere bella Latinis
6 More jubebatur, 6 tristesque 7 recludere portas,
8 Abstinuit tactu pater, 9 aversusque 10 refugit
11 Fœda ministeria, & 12 caecis se condidit umbris.
Tum 13 regina deûm cælo delapsa 14 morantes
Impulit ipsa manu portas, 15 & cardine verso
Belli 16 ferratos rupit 17 Saturnia postes.
18 Ardet 19 inexcita Ausonia, atque immobilis ante.
Pars 20 pedes ire parat 21 campis; 22 pars arduus alti
23 Pulverulentus equis 24 furit: 25 omnes arma requir
Pars 26 leves clypeos, & 27 spicula lucida 28 terguni
29 Atvina pingui, 30 subiguntque in 31 cote secures:
32 Signaque ferre 33 juvat, sonitusque audire tubaru
Quinque 34 adeo magnæ 35 positis incudibus urbes
36 Tela novant, 37 Atina potens 38 Tiburque 39 superb

1 Sono assensum significante. 2 Simul inflantur. 3 Tubæ. 4 Quem Roma observavit. 5 Trojanis sub Æneâ militantibus. 6 Tristis belli indices. 7 Aperire. 8 Latinus noluit attingere portas, ad eas aperiendas. 9 Indignatus. Al. *adversus*, id est, repugnans votis populi. 10 Vitavit. 11 Impia, scelesta: quia contra fœdus Æneæ datum. 12 Loris tenebrosis in regia sua, ubi videri non poterat. 13 Juno. 14 Non apertas statim, sed quasi cunctantes & obstantes. 15 Ferramento, super quod volvitur janua, quod est quasi cor januæ, inverso. 16 Ferro munitos. 17 Saturni filia Juno portas e cardinibus evellit. 18 Ardore bellico. 19 Non excita, sed quieta Italia. 20 Pedestris. 21 Per campos. 22 Alii sublimes in equis. Ad sensum, non ad vocem, respexit. 23 Plenus pulvere. 24 Furenti similis per campos vehitur. 25 Tam pedites, quam equites. 26 P glabros. 27 Ferra speculo quæ tergendo efficiunt luc 28 Abstergunt. 29 Pingu durinscula, quæ est inter c & cutem. 30 Acuunt. 3 pide durissimo ad acuend pto. 32 Vexilla. 33 D omnes. 34 Valde. Recen bes, quæ Turnum ad belli cia sunt secutæ. 35 Instru tis ferreis, super quæ fabr rum cudunt, dispositis a vanda tela. 36 Arma pa ad bellum instruunt, qu arma reliquerant. 37 Urbs paniæ. 38 Vetustissimum i binis oppidum. 39 Prolepsi spiciens tempora Romana. enim a Senatu auxilia pos Tiburtes, commemoratis su neficiis, & quasi bene m debita, tulerunt responsum *perbi estis: vel*, quia in re situm. Hor. *Tiburque num*: & *Tiburis arces*.

rdea, 2 Cruſtumerique, & 3 turrigeræ 4 Antemnæ, 5
egmina tuta cavant capitum, 6 flectun tque 7 ſalignas
nbonum crates: alii 8 thoracas aheneos,
9 leves ocreas 10 lento 11 ducunt argento.
Vomeris 13 huc & 14 falcis honos, huc 15 omnis
aratri
Ceſſit amor: 17 recoquunt patrios fornacibus enſes.
Claſſica 19 jamque ſonant: 20 it bello teſſera ſignum;
c 21 galeam 22 tectis 23 trepidus rapit: alle 24
frementes
Ad juga cogit equos; clypeumque, 26 auroque trilicem
ricam induitur; 27 fidoque accingitur enſe.
Pandite nunc 29 Helicona, 30 deæ, 31 cantuſq; movete,
32 bello excitæ reges, quæ 33 quemque ſecutæ
mplerint campos acies; quibus Italia jam tum
ruerit terra alma viris, quibus 34 arſerit armis.

Latii oppidum. 2 Cruſtumium, in Sabinis oppidum. 3 urribus inſignitæ. 4 Oppidum a Latinis conditum cis enem, unde nomen, *ante um poſita*. 5 Galeas, capitutantes, cavas faciunt. 6 uſum ſcutorum, quæ tegunorio. 7 E ſalice. 8 Munina pectorum. 9 Poſita tibian munimina. 10 Flexibili &ui. 11 Obducunt & ornant. Ferramenti aratri, quo ſuiſunt: ita dicti, quod ter*vomat*, id eſt, eruat. 13 has urbes. 14 Ferramenti nci, quo ſegetes & herbæ antur, vites & arbores putan. 15 Omnium agriculturæ rumentorū. 16 Traductus eſt, herent hæc armā. 17 Condo inſtrumenta ruſtica in acibus faciunt enſes, quibus more patriæ in bello uti nt. 18 Tubæ, quibus ad purn datur ſignum. 19 Paratis is. 20 Symbolum ſeu ſignum bellicum, quod habent milites inter ſe, ut dignoſcantur ab hoſtibus. datur ea vel nomine vel aliquo ſigno excuntibus ad bellum gerendum. 21 Caſſidem. 22 Sc. *ſuis*, ad quæ pendebat. 23 Feſtinus, propere huc illuc diſcurrens. 24 Clangore bellico. 25 Sub juga impellit, id eſt, ut juga ferant. 26 Tria licia, id eſt, tres ordines annulorum habentem, quorum unus ordo erat ex aureis annulis. 27 Cui confidit, aut qui virum fortem non deſerit. 28 Aperite. Catalogum ducum, qui Turni arma ſecuti fuere, contexturus, iterat invocationem ad Muſas. 29 Montem Boeotiæ. Muſis ſacrum. 30 O Muſæ, Deæ Poetarum. 31 Et inſtigate me, ut cantu manifeſtem. 32 Ad bellum excitati ſint. 33 Regum. 34 Reſplenduerit: *vel*, quorum armorum amore flagraverit: *vel*, quibus artibus ardenter præliata ſit Italia.

Et 1 meminiſtis enim, divæ, & memorare poteſtis:
Ad nos vix 2 tenuis famæ perlabitur aura.
3 Primus init bellum 4 Tyrrhenis 5 aſper ab oris
6 Contemptor divûm Mezentius, 7 agminaque 8 armat.
9 Filius 10 huic juxta Lauſus, quo puchrior alter
Non fuit, 11 excepto Laurentis corpore Turni.
Lauſus equûm 12 domitor, debellatorque ferarum,
Ducit 13 Agyllina 14 nequicquam ex urbe ſecutos
Mille viros; dignus, 15 patriis qui lætior eſſet
Imperiis, & cui pater haud Mezentius eſſet.
Poſt 16 hos inſignem, 17 palma per gramina currum
18 Victoreſque oſtentat equos 19 ſatus Hercule pulchro
Pulcher 20 Aventinus: 21 clypeoque 22 inſigne paternum
Centum angues, cinctamque gerit ſerpentibus Hydram:
Collis Aventini 23 ſilva 24 quem 25 Rhea ſacerdos
26 Furtivum partu ſub luminis edidit oras,
27 Mixta deo mulier, poſtquam Laurentia victor,
28 Geryone 29 extincto, 30 Tirynthius attigit arva,
31 Tyrrhenoque 32 boves in 33 flumine lavit Hiberas.

1 Eſtis enim filiæ Mnemoſynes. 2 Modicus rumor ſabendo venit. 3 Præcipuus. 4 A regionibus Etruſcis. 5 Ferox in Latinos hoſtes. 6 Quia ſuis imperavit, ut ſibi offerrent primitias Diis debitas. 7 Quæ duxit. 8 Armis inſtruit. 9 Ejus. 10 Juxta hunc Mezentium, patrem ſuum. 11 Excepto Turno. Hellen. 12 Ad libitum gubernator. 13 Agyllia opp. Etruriæ, eadem cum Cære. 14 Fruſtra. Statim enim perierant in bello, una cadente duce. 15 Qui paterentur imperia patris benignioris, qui non eſſet contemptor Divûm. 16 Mezentium & Lauſum. 17 Quo in graminibus victoriam obtinuerat. 18 Qui vicerant in curuli certamine. 19 Progenitus. De catalogi hujus artificio fabuliſque vero miſcendis, vide Macrob. 5. l. Sat. c. 16. In ſab. enim Aventini, ex Herculis & Rheæ nati, reſpicit ad hiſtoriam Romuli & Remi, qui Marte & Ilia geniti. Cui a ſilva collis Aventini ubi natus eſt, nomen indidit vult. 21 In clypeo. 22 Ornamenta & arma patris ſui. 23 In ſilva. 24 Aventinum. 25 Ilia Numitoris Albani regis filia. 26 Furtive conceptum peperit & eduxit in hunc mundum. 27 Quæ cum mulier eſſet, commixta erat ſeu concubuerat cum Hercule. Τῷ Διὶ μιγεῖσα γυνή. 28 Rege Hiſpaniæ, qui tria dicitur habuiſſe corpora. 29 Interfecto. 30 Hercules a *Tirynthia*, oppido Argivicino, ubi nutritus eſt. 31 Tyrrhenoque. 32 Vaccas Geryonis ademptas. 33 Hiſpanas.

[redacted]

...mnili 2 ſæuoſque 3 gerunt in bella 4 dolones:
...tereti pugnant mucrone 5 veruque Sabello
...7 pedes 8 tegumen torquens immane leonis,
...ribili impexum ſæta cum dentibus albis,
...10 capita, 11 hic 12 regia tecta ſubibat
...rridus, 13 Herculeoque humeros innexus amictu.
...14 gemini fratres 16 Tiburtia moenia linquunt,
...nis Tiburti diſtum cognomine gentem,
...ſque, 18 nec ſegnes Coras 19 Argiva juventus;
...ſimam ante aciem denſa imprecta 20 feruntur.
...u duo 22 nubigenæ cum vertice montis ab alto
...[redacted]
...ſitæ curſu rapido: dat 25 cunctis ingens
...locum, & magno cedunt virgulta fragore.
...26 Præneſtinæ fundator 26 deſuis urbis,
...29 gentium pecora inter 27 agreſtia regem,
...ſque 28 locis omnis quem credidit ætas;
...ſculus, hunc 30 legio late comitatur 31 agreſtis
...32 ritum 33 Præneſte viri, quique arva 34 Gabinæ
...le, 35 gelidumque 36 Anienem, & 37 roſcida rivis
...ſtra 38 39 colunt; quos 40 dives Anagnia, paſcis

Amphiarai, qui ab Argis huc vectî Tibur condiderunt. 20 In equis. 21 Quemadmodum ferantur. 22 Ex nube geniti. 23 Theſſaliæ montes. 24 Nive oppletum. 25 Iſtis celeriter deſcendentibus. 26 Affuit cum reliquis. 27 In agro paſci ſolita. 28 Locis, ubi ignis fovetur. 29 A parvis oculis ſic dictus. 30 Certe multitudo. 31 Quia agreſtium rex erat. 32 Editum, in monte ſitum. 33 Italiæ oppidum. 34 Quæ Gabiis colitur. 35 Frigidum, quia per ſilvas deſcendens. 36 Fluvium, e montibus Trebanis labentem. 37 Fluviis præterfluentibus irrigata. 38 Loca montuoſa & ſaxa, quæ *Herna* a Sabinis dicuntur. 39 Incolunt. 40 Veteris urbis.

1 Quod 2 Amasenus 3 pater 4 non illi annalis arma
Nec clypei 5 currusve 6 sonant 7 pars maxima glandes
9 Livenis plumbi 10 spargit : 11 pars ingens spicula gest
Bina manu, fulvosque lupi de pelle 13 galeus
14 Tegmen habent 15 capiti : 16 vestigia nuda sinist
17 Instituere pedes : 18 crudus tegit 19 ardea passo.
At Messapus equum domitor 20 Neptunia, pulsos,
Quem neque 21 fas 22 igni cuiquam 23 nec sterne
ferro,
24 Jam pridem 25 resides 26 populos 27 desuetaque bel
Agmina in arma vocat subito, 28 ferrumque retractat
29 Hi 30 Fescenninas acies, 31 æquosque 32 Falisci
Hi 33 Soractis 34 habent arces, 35 Flaviniaque arv
Et Cimini 36 cum monte lacum, lucosque 37 Capenæ

1 Sc. *pascit irrigat.* 2 *Amasenus* Latii fluvius est. 3 Nympharum scil. id est, aquarum. 4 Hernicos describit ab armorum genere, & prodeundi ad bellum consuetudine. 5 Quibus commearum sine arma ferant. 6 Id est, illi omnes non ferunt secum arma, ut cetera nationes. 7 Funditores sc. 8 Globulos. 9 Livorem inducentis. 10 E funda. 11 Eorum. 12 Jacula. 13 Pileos rotundos. Dicunt etiam *hoc Galerum*. 14 Ut sint vestimentum. 15 Suo. 16 Pede sinistro nudo pugnare instituerunt, Hernicos, ab Æolis oriundos, ad ipsorum morem *μονοχενισίας* producit, Macrob. vide l. 5. Sat. c. 18. 17 Habent sinistros pedes nudos. 18 E crudo corio factum calceamentum rusticum, dextrum pedem vestit. 19 Vestigia dextri pedis. 20 Nepturni filius; quia per mare in Italiam venit. Sic enim magi advectos aliunde appellabant. 21 Erat. 22 Quia Dei aquarum filium. 23 Id est, neque ferro, neque igni exstingui poterat. 24 Jam a *plusculum* temporibus. 25 Ab armorum exercitio. 26 Etruscos. 27 Assuena a consuetudine bellandi. Et iterum sive denuo tractat ait ferrea, quæ tractare desueverat. 29 Populi Messapo subditi. Emerat populos, quos secum suis signis ad bellum traxit Messapus. 30 A Fescennia, Tusciæ opp. Epithalamio, ab eo invento, nobili. 32 Justos, a quibus Romani acceperunt jura sociabilia & supplementa XII. tabularum *vel* a sanctitate, qua tuti & ardentes primas illæsi incedebant. Æn. 32 Ex Faliscæ Etruriæ urbe. 33 Montem Soracte in Faliscis, Apollinis templo clarum. 34 Incolunt. 35 Flaviniam Etruriæ oppidum sub Soracte monte. 36 Qui est juxta montem. 37 Capena, oppidum non longe a Faliscis & Soracte.

Ibant 2 octoni numero, a regemque canebant:
3 Cui 4 quondam 5 nivei liquida inter nubila 6 cycni,
Cum sese gramina referunt, & longa 7 canoros
Dant per colla 7 modos, 8 sonat 9 amnis & 10 Asia longe:
11 Fulsit pulsa.
12 Nec quisquam 13 aeratas acies ex agmine tanto
Miscenti putet: 14 aeriam sed gurgite ab alto
15 Urgeri spumeum 16 raucarum ad litora 16 nubem:
Ecce, 17 Sabinorum prisco de sanguine magnum
Agmen 18 agens Claudus, magnique ipse agminis instar,
19 Claudia nunc a quo 20 diffunditur & 21 tribus & 22 gens.
Per Latium, postquam 23 in partem 24 data Roma Sabinis,
25 Una ingens 26 Amiterna cohors, priscique 27 Quirites,
28 Ereti 29 manus omnis, 30 oliviferæque Mutuscæ:
Qui 31 Nomentum urbem, qui 32 Rosea rura Velini,

1 In pares ordines & numeros digesti. 2 Messapum Neptuni filium. 3 Planum ac tremitum militum, regem Messapum canentium, cycnorum a pastu clangori comparat. 4 Aliquando. 5 Candore nivali. 6 Canant. 7 Modulos bene sonantes more canentium. 8 Resonat. 9 Cayster Asiæ minoris fluvius, juxta quem canunt. 10 Ad differentiam regionis. 11 Repercussa a sono cycnorum. 12 Qui dictos vates audiret canentes regem, non putaret eos esse armatos, nec bellicos: sed putaret, &c. 13 Æreis armis tectas. 14 In aere volantem. 15 Depelli. 16 Cycnorum gregem, quorum vox dulciter raucescit. 17 Populorum Italiæ non longe a Roma. 18 Conducens. 19 Claudiorum, qui Romæ nobiles erant. 20 Multiplicatur diffundendo in diversas familias. 21 Quæ olim fuerunt divisæ a Romulo in tres partes. 22 Progenies. 23 Postquam Sabini donati sunt civitate Romana. Respicit tempora Romana; conciliatos a feminis Sabinis Romanos & Sabinos, inde initam pacem & fœdus, urbem dictam. 24 Data est a Romulo. 25 Enumerat populos Lausum secutos. 26 Ex Amiterno oppido. 27 Sabini, a quibus & Romani dicti Quirites. 28 Oppidi Sabinorum, non procul a Tiberi in colle siti. 29 Multitudo. 30 Multum olearum ferentis. 31 Oppidum in Latio. 32 Rosea, campus Reatini agri fertilissimus prope Velinum lacum. Al. *Roscida*, id est, multo rore perfusa.

1 Vertitur arma tenens, & toto vertice 2 supra
3 Cui 4 triplici crinita juba galea alta 5 Chimæ
Sustinet, 6 Ætnæos efflantem faucibus ignes.
7 Tam magis 8 illa fremens, & 9 tristibus 10
flammis,
11 Quam magis effuso crudescunt sanguine pugna
At 12 levem clypeum 13 sublatis cornibus 14 Io
Auro 15 insignibat, jam 16 sætis obsita, jam bos,
17 Argumentum ingens, & 18 custos 19 virginis 20 Ar
21 Cælataque 22 amnem fundens 23 pater Inachus 24
25 Insequitur 26 nimbus præditum, 27 clypeataque a
Agmina densantur campis, 28 Argivaque pubes,
29 Auruncæque manus, Rutuli, veteresque 30 S
Et 31 Sacranæ acies, & 32 picti scuta 33 Labi
Qui saltus, Tiberine, 34 tuos, sacrumque 35 Nu
Litus arant, Rutulosque 36 exercent vomere coll
37 Circæumque jugum; queis Jupiter 38 Anxurus
Præsidet, & viridi gaudens 39 Feronia luco:

1 Versatur, hinc inde se rotans. 2 Præeminet supra reliquos. 3 Turno. 4 Habens quasi pro crinibus triplicem jubam. Τριφάλεια, galea insignis tribus cornis seu cristis. 5 Chimæræ effigiem, ad terrorem. 6 Instar Ætnæ, montis Siculi, efflantem ignes sulphureos. 7 Tanto. Sal. Quam *quisque pessime facit, tam maxime iratus est*. 8 Chimæra est. 9 Tristitiam afferentibus. 10 Terribilis. 11 Quanto. 12 Oblitum, ob nitorem, vel Io nondum cornutam. 13 Depositis. 14 Inachi filia, olim in vaccam mutata. 15 Decorabat, ornabat. 16 Duris pilis tecta, obducta. 17 Cælatura *hæc* argumentum erat generis ducti ab Acrisio rege Argivorum, atque inde ab Inacho. 18 Additus a Junone, ne referri posset in formam priorem. 19 Ius. 20 Vir ille centum oculos habens. 21 Sculptus Aquam. 23 Puellæ. 24 quo aqua e puteis fluminis hauritur: quo significabatur fluminis. 25 Turmas Copiosus exercitus, pulvere tam nubem excitans. 27 peis munita. 28 Ab Argi unda. Turnus enim e oriundus erat. 29 Et ex Auruncorum. 30 Siculi. eranorum. 32 Habentes depicta. 33 Latii populi a co Labico oriundi, Minoi qui pictum gentis suæ primus in Italia ostendit Flumini tuo vicinos. 35 in quem Æneas submersus tur. 36 Sulcant. 37 Cir promontorium, a *Circe* de natum. 38 Ἄνξυρος ξυρὸς, sine navacula, quia nulla berbis. 39 Juno.

Micorumque 2 manus. 3 terentes: suas aclydes illi
at, sed 4 hanc 5 lento mos 6 est aptare flagello.
arvas 8 cætra tegit; 9 falcati 10 cominus 11 ensis.
Nec te carminibus nostris indictus abibis,
Oebale 12 quem, generasse Telon 13 Sebethide
nympha
ar, 15 Teleboum Capreas cum regna teneret
senior: 16 pat riis sed non & 17 filius arvis
iteratus, nate jam tum 18 ditione premebat
errasses 19 populos, & quæ rigat 20 æquora 21 Sarnus,
quæ 22 Rufras 23 Batulumque tenent, atque arva
24 Celenna,
nos 25 Haliferæ 26 despectant mœnia 27 Abellæ:
Teutonico ritu soliti torquere 29 cateias:
Tegmina queis capitum raptus de subere cortex:
Ferreique micant pelte, micat æreus ensis.
30 memoratæ misere in prœlia 33 Nersæ,
ge, insignem facta & 34 felicibus armis:
Iorrida præcipue 36 cui gens, assuetaque 37 multo

---

opulorum Italiæ. 2 Mul- nos. 12 Campaniæ fluvius, e
. 3 Tela ansata, quæ fune monte Sarno oriens. 23 Opp.
ta post infictum vulnus re- in finibus Hirpinorum, ultra
ahitur in longum, sunt Oscis Apenninum. 24 Oppida in Sa-
dis. 4 Has aclydes. 5 Pie- mnio, prope Campaniam. 25
. 6 Illis. 7 Sinistras par- Multa mala afferentis. 26 De-
ipatum eorum. 8 Scutum orsum inspectando vident. 27
clypeum, quo tunc uteban- Oppidum supra fontes Literni fl.
tur Hispani & Afri. 9 Incurvi. multis Paliviis nobile. 28 More.
i prope, quasi cum ma- Teutonum: quod hi in bello
11 Tegunt manus dextras. hujusmodi telis uti soleant. 29
rmina nostra te quoque Tela Gallica & Germanica. 30
. 13 Rex Laconum, a quo Quibus galeæ erant factæ re-
Oebalia. 14 Sc. est. Sebe- centi subere, id est, de arbore
. Campaniæ prope Nea- illa, cujus cortex facile fe-
. 15 Teleboarum. Sya- ctatur. 31 Et quibus scuta bre-
Telebois Siculis populi fu- vis æreis laminis tecta resplen-
16 Paternis. 17 Oebe- dent. 32 In montibus posi-
Imperio. 19 Sarni mon- te. 33 Cives urbis Nersæ. 34
olas. 20 Enumerat popu- Quibus feliciter uti solebas. 35
os sub suam ditionem re- Aspera cultu. 36 Usuti. 37 Ex-
Oebalus. 21 Agros pla- quenti vexatione.

Venatu nemorum, 1 duris a Æquicolis gl
Armati terram 3 exercent, semperque 4 recentes
Convectare 5 juvat prædas, & vivere 6 rapto.
Quin & 7 Marruvia 8 venit de gente sacerdos,
9 Fronde super galeam & felici comptus oliva,
Archippi regis 10 missu, fortissimus Umbro.
11 Vipereo genere & graviter spirantibus 12 hydri
13 Spargere qui somnos 14 cantuque 15 manuque so
16 Mulcebatque iras, & 18 morsus 19 arte 20 le
Sed non 21 Dardanias 22 medicari 21 cuspidis i
23 Evaluit; neque eum juvere 24 in vulnera cu
Somniferi, & 25 Marsis quæsitæ in montibus h
Te nemus Anguitiæ, & vitrea te 27 Fucinus
Te liquidi flevere lacus.
Ibat & 28 Hippolyti proles pulcherrima 29 bello
30 Virbius: 31 insignem quem mater Aricia mis
Eductum 32 Egeriæ 33 lucis, 34 Hymetti circ
Litora, 35 pinguis ubi & 36 placabilis ara Dianæ.
Namque 37 ferunt 38 fama Hippolytum, postquam
arte 40 novercæ

1 Ad colendas datas glebas. 2 Oppidum Æquorum, qui quotannis rebelles, semper raptores. 3 Colunt. 4 Recenter raptas. 5 Delectat eos. 6 Ex rapina. 7 Marrubium urbs, caput Marsorum. 8 In prælia. 9 Oleagina fronde undique compta corona uti sacerdos. *Undique decerpta frondem præponere olivæ*. Hor. 1. l. Od. 7. Sed variatur lectio. 10 Ex missione. 11 Viperis, id est, terrenis serpentibus. 12 Serpentibus aquaticis. 13 Conficere, infundere. 14 Incantatione. 15 Herbis potentibus. 16 Sedabat. 17 Viperarum & hydrorum. 18 Serpentinos. 19 Medica. 20 Curabat & tollebat. 21 Teli Trojani, quo occisus est. 22 Medicæ curare. 23 Ad plenum nequivit. 24 Contra. 25 Quibus gens Marsorum maxime 26 Habens aquam vitrei ris. 27 Opp. apud ipsum Fucinum in Marsis, id est *eo*. 28 Thesei ex Hip Amazone filii, qui noverc juria misere interiit. 29 A lum. 30 Primo, *Demophoo* ctus est: ab equis discer *Hippolytus*: ab Æsculapi stitutus vitæ, *Virbius*. 31 rum & nobilem. 32 Nym cum qua Numa nocturnos greffus simulavit. 33 Silvi Hymetti fluminis. 35 Sac pecudum. 36 Mitis, & non demtis sanguine humano. 37 rimi. Digreditur ad fa Hippolyti: quam vide Ovid. 15. 38 Ex relatu alio 39 Fraudulenta, insimula 40 Phædræ Minois filiæ.

1 Occidit, 2 patriasque explerit 3 sanguine pœnas
4 Turbatis 5 distractus equis, ad sidera rursus
6 Ætheria 7 quæ 7 superas cœli venisse sub auras,
8 Paeonis 9 revocatam herbis, & amore 10 Dianæ,
11 Tum pater omnipotens, aliquem 12 indignatus ab
[illegible]
Mortalem infernis ad lumina surgere vitæ,
Ipse 13 repertorem medicinæ talis & artis
Ecluapio 14 Phœbigenam 15 Stygias detrusit in undas.
At 16 Trivia Hippolytum 17 secretis 18 alma recondit
Sedibus, & 19 nymphæ Egeriæ 19 nemorique 20 relegit:
Solus ubi in silvis Italis 21 ignobilis 22 ævum
Exigeret, 23 versoque ubi nomine 24 Virbius esset.
Unde etiam templo 25 Triviæ, luciſque 26 sacratis
27 Cornipedes 28 arcentur equi; quod 29 litore 30
[illegible] currum
Et 31 juvenem 32 monstris pavidi effudere marinis.
33 Filius 34 ardentes 35 haud secius 36 æquore campi
37 [illegible]ercebat equos, 38 curruque in bella ruebat
39 Ipse inter 40 primos præstanti corpore Turnus

1 Moriens fuerit. 2 A patre Theseo missus. 3 Vita sua. 4 Consternatis, attonitis. 5 In diversa præceps & dissolutus. 6 Cœlestia. 7 Revixisse. 8 Medicinalibus. 9 a *Paone*, Deorum medico. 10 In vitam. 11 Æsculapii, qui eum in vitam revocavit. 12 Deinde. 13 Ægre ferens. 14 Æsculapium. 15 Æsculapium Phœbo genitum, Phœbi filium. Al. *penigenam*, id est, Coronidis matris pœna natum. 15 Infernales. 16 Diana. 17 Ne a Jove prosterneretur. 18 Vitæ ejus ultrix. 19 Egeriæ sacro. 20 Segregatum sub. aliis. commendat. 21 Ignotus, latens, incognoscibilis. 22 Reliquum vitæ suæ tempus transigeret. 23 Traducto ab eventu: sicut prius *Hippolytus*, qui a equis solutus. 24 Quasi *vir bis* effectus. 25 Dianæ. 26 Triviæ. 27 Corneos pedes habentes. 28 Depelluntur. 29 Per litus. 30 Hippolyti. 31 Hippolytum, Thesei filium. 32 Consternati phocis, id est, vitulis marinis. 33 Hujus Hippolyti Virbii, ab equis in litore distracti. 34 Animosos. 35 Nihilominus, non segnius, quamvis pater ab equis interemptus esset. 36 Planitie. 37 Agebat. 38 De quo pugnabat. 39 Dux, & caput belli. 40 Principes viros.

1 Vertitur arma tenens, & toto vertice 2 supra eſt.
3 Cui 4 triplici crinita juba galea alta 5 Chimæram
Sustinet, 6 Ætnæos efflantem faucibus ignes.
7 Tam magis & illa fremens, & 9 triſtibus 10 offert
flammis,
11 Quam magis effuſo crudeſcunt ſanguine pugnæ.
At 12 levem clypeum 13 ſublatis cornibus 14 Io
Auro 15 inſignibat, jam 16 factis obſita, jam bos.
17 Argumentum ingens, & 18 cuſtos 19 virginis 20 Argus;
21 Cælataque 22 amnem fundens 23 pater Inachus urnâ.
25 Inſequitur 26 nimbis peditum, 27 clypeataque turba
Agmina denſantur campis, 28 Argivaque pubes.
29 Auruncæque manus, Rutuli, veteresque 30 Sicani,
Et 31 Sacranæ acies, & 32 picti ſcuta 33 Labici.
Qui ſaltus, Tiberine, 34 tuos, ſacrumque 35 Numici
Litus arant, Rutuloſque 36 exercent vomere colles,
37 Circæumque jugum; queis Jupiter 38 Anxurus arvis
Præſidet, & viridi gaudens 39 Feronia luco.

1 Verſantur, hinc inde ſe rotans. 2 Præeminet ſupra reliquos. 3 Turno. 4 Habens quaſi pro crinibus triplicem jubam. Τριφάλαια, galea inſignis tribus cornis ſeu criſtis: 5 Chimæræ effigiem, ad terrorem. 6 Inſtar Ætnæ, montis Siculi, efflantem ignes ſulphureos. 7 Tanto. Sal. Quam *quiſque peſſime facit, tam maxime ſuus eſt*. 8 Chimæra eſt. 9 Triſtitiam afferentibus. 10 Terribilis. 12 Quanto. 12 Oblitum, ob nitorem, vel Io nondum cornutam. 13 Depoſitis. 14 Inachi filia, olim in vaccam mutata. 15 Decorabat, ornabat. 16 Duris pilis tecta, obducta. 17 Cælatura hæc argumentum erat generis ducti ab Acriſio rege Argivorum, atque inde ab Inacho. 18 Additus a Junone, ne reſtitui poſſet in formam priorem. 19 Ius. 20 Vir ille centum oculos habens. 21 Sculpta. 22 Aquam. 23 Puellæ. 24 Vas, quo aqua e puteis ſtaminibuſve hauritur: quo ſignificabatur Deus fluminis. 25 Turmatim. 26 Copioſus exercitus, pulverulentam nubem excitans. 27. Clypeis munita. 28 Ab Argis oriundi. Turnus enim e Danai oriundus erat. 29 Et cognomen Auruncorum. 30 Siculi. 31 Sacranorum. 32 Habentes ſcuta depicta. 33 Latii populi a Glauco Labico oriundi, Minois filii, qui pictum gentis ſuæ ſcutum primus in Italia oſtendit. 34 Flumini tuo vicinos. 35 Fluvii, in quem Æneas ſubmerſus dicitur. 36 Sulcant. 37 Circæum promontorium, a *Circe* denominatum. 38 Ἄνυτος ἥρως, id eſt *ſine motaculo*, quia adhuc imberbis. 39 Juno.

1 Qua

1 Qua 2 Saturæ 3 jacet atra palus, 4 gelidusque per imas
Quærit iter valles, atque 5 in mare condidit 6 Ufens.
7 Hos super advenit 8 Volsca de gente Camilla;
Agmen agens equitum, & 9 florentes ære catervas,
10 Bellatrix. 11 non illa colo 12 calathisve Minervæ
Femineas assueta manus, 13 sed prœlia. 14 virgo
Dura 15 pati, cursuque pedum 16 prævertere ventos:
17 Illa vel intactæ segetis per summa 19 volaret
Gramina, nec teneras 20 cursu læsisset 21 aristas:
Vel mare per medium, 22 fluctu suspensa 23 tumenti,
24 Ferret iter, 25 celeres nec 26 tingeret æquore plantas.
27 Illam omnis tectis agrisque 28 effusa 29 juventus,
Turbaque miratur matrum, & prospectat 30 euntem
Attonitis 31 inhians animis: 32 ut 33 regius 34 ostro
Velet honos 35 leves 36 humeros, ut fibula crinem
37 Auro internectat; 38 Lyciam ut gerat ipsa pharetram,
Et 39 pastoralem 40 præfixa cuspide 41 myrtum.

1 Parte, regione. 2 Regionis. 3 Sita est. 4 Frigidus. 5 In mare Tyrrhenum incidit. 6 Fluvium juxta Terracinam, vulgo *Portatore*. 7 Ultra hos jam dictos. 8 Priverno, Volscorum oppido, profecta a gente Amazonum, quæ in Attica devictæ in Italiam, ut gerunt. 9 Fulgentes æreis armis copias. Lucr. 4. *florentia summis flammis*. 10 Existens bellicosa. 11 Illa non habuit namque femineas assuetas instrumento nendi sive lanificio, cujus reperitrix Minerva fuisse dicitur. 12 Valculis vimineis, in quibus lanificæ pensa aut fila lanea evolvunt. 13 Describit Camillam a studio rei militaris, per tam velocitate, & ornatu, quo in prœlium prodiit. 14 Cum esset virgo. 15 Sc. *assueta fuit*. 16 Anteveniendo impedire, id est, tam celeriter currebat, ut ventos præverteret. Hyperbole. 17 Nobilissima bellatrix. 18 A pedibus ejus. 19 Volare posset. 20 Currendo super eas. 21 Extremas spicæ partes. 22 Cujus cursu ne tumor quidem fluctuum deprimeretur. 23 Per tumorem effecto. 24 Incedere posset. 25 Celerrime procurrentes. 26 Madefaceret aqua marina. 27 Camillam. 28 Sine ordine cum tumultu egressa. 29 Multitudo juvenum. 30 Procedentem gressu virili. 31 Avide intenta, ore obstuporem patefacto. 32 Quomodo. 33 Regalis & dispitus. 34 Purpura vestiat. 35 Non pilosos nec asperos, sed succi plenos. 36 Camillæ. 37 Reticulo aureo habente fibulam. 38 Apollinis & Dianæ gestamen, qui in Lycia colebantur. Lycii autem sagittandi arte clarucrunt. 39 Quæ pastoribus usui esse potuisset umbra sua. 40 Habentem cuspidem ferream præfixam in morem hastæ, qui hastam myrteam.

1 Ex. edias a victor, paucis [3 adverte] docebo
4 Arca es 5 his oris, genus a 6 Pallante 7 profe
Qui regem Evandrum comites, qui signa 8 fere
Delegere locum, & 9 posuere in 10 montibus u
Pallantis 11 proavi de nomine Palanteum.
12 Hi bellum assidue 13 ducunt cum gente 14 La
Hos 15 castris adhibe socios, & fœdere junge
16 Ipse ego te ripis & 17 recto flumine ducam,
18 Adversum remis 19 superes subvectus ut ama
Surge age, nate dea; 20 primisque cadentibus
21 Junoni 22 fer rite preces, iramque 23 mi
24 Supplicibus 25 supera votis. mihi victor 26
Persolves. ego sum, pleno quem flumine cern
27 Stringentem 28 ripas, & pinguia 29 culta, o
31 Cæruleus Hybris, 32 cælo gratissimus amn
33 Hic mihi magna domus celsis caput urbibus e
34 Dixit, deinde 35 lacu fluvius se condidit alto,
36 ima petens. 37 nox Æneân somnusque relic
Surgit, &, 38 æthærii 39 spectans, 40 orientis S
Lumina, 41 rite 42 cavis 43 undam de 44 flumine

1 Id bellum. 2 Cum victoria. 3 Animum. 4 Populi ex Arcadia. 5 In his regionibus. Annis sexaginta ante bellum Trojanum, Arcades in Latium navigavere, duce Evandro, filio Mercurii & Nicostratæ, quæ & Themis & Carmentis dicta est. 6 Arcadiæ rege. 7 Ortum. 8 Prodigia oraculorum 9 Condiderunt. 10 Colliculis hisce. 11 Evandri. 12 Populi. 13 Gerunt. 14 Cum qua tibi gerendum est. 15 Exercitui tuo in castris degenti. 16 Deus fluminis. A puto & commodo. 17 Nullo errore te circumventuro. 18 Contra fluxum ejus. 19 Ascendas. 20 Cum primum astra occiderint, id est, cum prima luce, albescente Aurora, quæ fugat astra. 21 Adversariæ tuæ. Ide suadet Helenus l. 3. p. 308. 22 Offer ut decet. 23 Junonis. 24 citer factis. 25 Evinge. 26 ficium honorificum. 27 tum, excavantem, radentem ruentem, quæ Tibridis nam 28 Tiberinas. 29 Arva. 30 fluentem. 31 Marini colo Cælitibus, sive iis qui in cæ continens pro re contenta, gens, dorpicibus extendi in hoc fluvio, existens col decus præcipuum urbibus E atque aliis ad Tiberim sitis, berinus 35 Antro, regia sua. 36 Profundum adiens neas, oriente die, experg 38 Cæleſtis. 39 Ad orient lem conversus, ter libato v mine se lustravit. 40 Cum 41 Juxta morem sacrifican In concavitatem contrah humana recipiem. 44 Tib

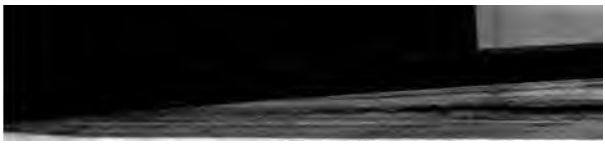

Extemplo 2 turbati 3 animi: simul omne 4 tumultu
onjurat trepido Latium, sævitque juventus
Effera. 6 ductores primi 7 Messapus & Ufens,
Contemptorque deûm Mezentius, undique 9 cogunt
) Auxilia, & latos 11 vastant cultoribus agros.
Mittitur & magni 13 Venulus 14 Diomedis ad urbem,
Qui 16 petat auxilium, & 17 Latio consistere Teucros,
dvectum 18 Æneam, 19 classi, 20 victosque Penates
Inferre, & 22 fatis 23 regem se dicere posci,
Edoceat, multasque viro se 25 adjungere gentes
ardania, & late 26 Latio 27 increbescere 28 nomen.
Quid 29 sperat hus ceptis, 30 quem, si Fortuna 31
sequatur,
rentum pugnæ 32 exspirat, manifestius 33 ipsi,
uam 34 Turno 35 regi, aut regi apparere 34 Latino.

Illico, e vestigio. 2 Turbati ani- ne. 13 Orator Turni. 14 Argiripam, sive Argos, oppidum in Apulia, a Diomede, Ætolia pulso, conditum. 15 Ut is. 16 A Diomede. 17 In Italia. 18 Hostem Diomedis. 19 Classe, multis navibus. 20 A Græcis semel. 21 Latio. 22 Per fata, quæ id jusserunt. 23 Ut sit rex Latinorum. 24 Significet Diomedi. 25 Ut magis invidiam concitaret. 26 Per Latium. 27 Divulgari, innotescere, favente Latino. 28 Æneæ, vel Trojanum. 29 Et edoceat, quod prætendat: q. d. non aliud, quam, occupato regno, reliquos omnes Italiæ habitatores expellere. 30 Qualem. 31 Æneæ faveat. 32 Æneas optet. 33 Diomedi, ut qui Trojanos prius propiusque noverat, quia antiquus hostis. 34 Quibus fraus Trojanorum nondum satis perspecta, sed tamen audita erat. 35 Rutulorum duci, aut cui jus ad regnum Laurenti.

1 Talia per 2 Latium: quæ 3 Laomedontius heros
Cuncta 4 videns magno curarum 5 fluctuat 6 æstu:
Atque animum nunc 7 huc celerem, nunc 8 dividit
9 illuc,
In partesque rapit varias, perque 11 omnia versat
12 Sicut 13 aquæ 14 tremulum 15 labris ubi 14 lu-
men ahenum
16 Solve repercussum, 17 aut 18 radiantis imagine lunæ,
Omnia pervolitat late loca, jamque 19 sub auras
Erigitur, summique ferit 20 laquearia tecti.
Nox erat 21 et somno 22 victas animalia 21 fessa per omnes
22 Alituum 23 pecudumque genus sopor 24 altus 25
habebat:
Cum 26 pater in ripa 27 gelidique sub æthere cæli
Æneas tristi turbatus pectora bello
Procubuit, 28 seramque dedit per membra quietem.
29 Huic deus ipse loci fluvio Tiberinus amœno
30 Populeas inter senior se attollere frondes
31 Visus, 32 cum tenuis 33 glauco velabat amictu

1 Gerebantur, fiebant. 2 Italiam. 3 Æneas, a *Laomedonte* Trojanorum rege denominatus. 4 Considerans. 5 Jactatur, agitatur. 6 Æstu. 7 In hanc sententiam. 8 In diversa vertit. 9 In illam sententiam. l. 10. *animo nunc huc, nunc flectum illuc*. Legimus fidem deo versus 9. Æn. 10 Animum. 11 Consilia, aut quæ agenda erant. 12 Comparatio est. Ita animus Æneæ fluctuabat, ut cum aqua fertur radio solari, parvo motu nunc lumen hac illuc properat. 13 In quibus est aqua. 14 Radius solaris subito motus. 15 In vasis majoribus. 16 Generatim ex repercussione radiorum solis. 17 Sc. *repercussum*. 18 Resplendentis. 19 In altum. 20 Connexiones trabium aut tabularum. 21 Diurno labore defatigati. 22 Alitum, id est, de genium in aere. Epexegesis. 23 Degentium in terris. 24 Profundus. 25 Occupabat. 26 Vis verbi narratione paterna dignus. 27 Sub dio. 28 Tarde concessit propter gravamen membrorum aut dedit per membra, quæ animum: nondum quietum habebat. 29 Æneæ dormienti. 30 Populi arbores ad ripam Tiberis. Propter Herculem, qui in illis locis versatus fuerat. Silvis populus dicata, ut aspera Veneri, laurus Apollini, quercus Jovi. 31 Est. 32 Tiberinum. 33 Cæruleo, id est, flavi coloris aquæ convenienti. Hoc enim vestitu Dii fluviorum maria pingebantur, & de arundine recto.

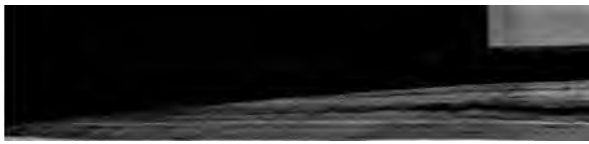

Carbasus, & 2 crines umbrosa tegebat 3 arundo.
Tum sic 4 affari, & curas his demere dictis:
O sate gente deûm, 6 Trojanam ex 7 hostibus 6 urbem
Qui 8 revehis 9 nobis, 10 æternaque Pergama 11 servas,
12 Expectate solo Laurenti arvisque 13 Latinis;
Hic tibi 14 certa domus, certi [15 ne absiste] Penates
Neu 16 belli 17 terrete minis. 18 tumor omnis & iræ
19 Concessere 20 deûm.
Atque tibi, ne vana putes hæc fingere somnum,
21 Litoreis ingens 22 inventa 23 sub ilicibus 24 sus,
25 Triginta capitum fœtus enixa, jacebit;
Alba, solo recubans, albi circum ubera 26 nati.
27 *Hic*, locus 28 urbis erit, requies 29 ea certa laborum.
Et 30 quo 31 ter denis urbem 32 redeuntibus annis
Ascanius 33 clari condet 33 cognominis Albam.
Hæc incerta cano. nunc qua 35 ratione, quod 36 instat,

1 Vestis carbasina, id est, genere lini aut veli facta. 2 Iberini. 3 Corona arundinea, qua præcingebatur ripa. 4 Tiberinus cœpit alloqui Æneam. O Æacide, progenite generis Deorum. 6 Auspicia novæ Trojæ condendæ. 7 Græcis. 8 Ob audaciam, Trojani generis auctorem, ex Italia profectum. 9 Ilioneus l. 7. supra: *Hinc audaciæ ortus. Hinc repetit.* 9 Nostram gloriam & utilitatem. 10 Indelebilia. 11 Ne periculis, reliquiis advectis; fortasse facile ut sint æterna. 12 Exspectate & desiderate regioni, in qua Laurentum est, & Laurentibus habitanti. 13 Latino subditis. 15 Quam mutare non debes. 15 Discedas: nec statuas te adire: *vel*, ne desertas inceptum iter. 16 Contra te moti. 17 Terrearis. 18 Inflatio animi, id est, iracundia. 19 Sedatæ sunt. Alii exponunt, indulserunt, permiserunt: & tunc hoc mysticum illud sic concludunt: *Concessere Deûm profugis novæ mœnia Troïcis*. 20 Jovis, &c. namque Junonis etiamnum manebant. 21 Heleni idem vaticinium iisdem verbis prolatum habes lib. 3. pag. 304. 22 A te. 23 Arboribus glandiferis. 24 Porca. 25 Porcelli xxx. signant annos totidem, quibus exactis, Ascanius conditurus est urbem a sue alba dictam Albam. *Et stabit Alba potens, albæ suis omine dictæ.* Propert. l. 4. El. 1. 26 Fœtus jacebunt. 27 In quo jacebit. 28 Olim condendæ, quæ & Alba vocabitur. 29 Urbs erit. 30 Post cujus inventionem. 31 Triginta. 32 Exactis. 33 Cognominandam ab alba sue inventa, & clara oraculorum manifestatione. 34 Certa, id est, certissimis oraculis tibi prius significata. 35 Vis, modo. 36 Gerendum sc.

Optume 1 Grajugenûm, 2 cui me Fortuna 3 [illegible]
Et 4 vitta comptos voluit prætendere 5 ramos;
6 Non equidem extimui, Danaûm quod ductor
Arcas,
8 Quodque 9 ab ſtirpe fores geminis conjunctus 10 A[illegible]
Sed mea me virtus & ſancta oracula Divûm,
11 Cognatique patres, tua terris 12 didita fama,
Conjunxere tibi, & 13 fatis 14 egere volentem.
Dardanus, Iliacæ 15 primus pater urbis & auctor,
Electra [ut 16 Graji perhibent] 17 Atlantide [illegible]
Advehitur 18 Teucros: Electram maxumus Atl[illegible]
20 Edidit, ætherios humero qui 21 ſuſtinet ol[illegible]
22 Vobis Mercurius pater eſt, quem 23 candid[illegible]
24 Cyllenæ gelido conceptum vertice 25 fudit:
At 26 Majam, auditis ſi quicquam credimus, A[illegible]
Idem Atlas generat, cæli qui ſidera 27 tollit.

1 Grajugenarum, id eſt, a Græcis, aut inter Græcos genitorum. 2 Ad cujus honorem. 3 Suppliciter pacem petere. 4 Innexos & illigatos vitta laneâ. 5 Olivæ pacifieræ ramum. 6 Occupatio, cur, cum Trojanus ſit, non dubitet tamen ſupplex venire ad Græcum. 7 Ex Arcadia oriundus. 8 Ex Sterope, Atlantis filia, natus Oenomaus; ex illo Hippodamia; e qua Pelops Atreum genuit, patrem Agamemnonis & Menelai. Ex Maja, Steropes ſorore, Mercurius; ab illo Evander. 9 Ab origine generis. 10 Atrei filiis, Agamemnoni & Menelao. 11 Majores noſtri de eadem ſtirpe nati. Dardanus, Trojanæ gentis pater, filius Majæ, quæ ſoror Electræ: filia utraque Atlantis, ut ſeq. quamvis tres fuerint Atlantes, Rex Mauritaniæ, Rex Arcadiæ, & Rex Corinthi, qui pater Electræ. 12 Sparſa & [illegible] gata per terras. 7. Æn. [illegible] *hic ſubito Trojana per [illegible] rumor.* 13 Sic jubentibus teſte Seneca, *fata volun[illegible] cunt, nolentem trahunt.* [illegible] puerunt me. 15 Prae[illegible] Teucer enim prior era[illegible] Greci atteſtantur. 17 A[illegible] filia. 18 Progenitus. 19 A[illegible] qui tunc Teucri dicebant[illegible] Progenuit. 21 Surſum po[illegible] portat cælos. Montis a[illegible] nem ad hominem tranſtu[illegible] ludit enim ad illam fab[illegible] qua Atlas, Mauritanus, [illegible] conſpecto Meduſæ capi[illegible] montem converſus fingi[illegible] jus tanta eſt altitudo, [illegible] attingere videatur. 22 [illegible] bus. 23 Pulchra: vel [illegible] ſpectu ad Pleiades, qua[illegible] cidiſſima eſt Maja. 24 M[illegible] caliæ. 25 Progenuit. [illegible] curii Matrem. 27. Gub[illegible]

ſtulit, ac tales effundit ad æthera voces:
ymphæ, 1 Laurentes Nymphæ, 2 genus amnibus unde eſt,
uque, o Thybri tuo genitor cum flumine ſancto,
:cipite 3 Æneam, & tandem arcete 4 periclis.
Quo te cumque 6 lacus miſerantem incommoda noſtra
nte tenet, 7 quocumque ſolo pulcherrimus exis;
nper 8 honore meo, ſemper 9 celebrabere 8 donis.
Corniger 11 Heſperidum fluvius regnator aquarum,
Adſis 13 o 14 tandem, & 15 propius tua 16 numina firmes.
: 17 memorat, geminaſque 18 legit de claſſe 19 biremes,
Remigioque aptat; 21 ſocios ſimul inſtruit 22 armis.
ce autem ſubitum atque 23 oculis mirabile 24 monſtrum,
ndida per ſilvam cum 25 fœtu 26 concolor albo
cubuit, viridique in litore conſpicitur ſus:
am pius Æneas tibi enim, tibi, maxima Juno,
ſtat 27 ſacra ferens, & cum 28 grege 29 ſiſtit ad
30 aram.
Thybris ea fluvium, 32 quam longa eſt, nocte 33 tumente
Leniit, & 35 tacita refluens ita ſubſtitit unda,
tis ut 36 in morem ſtagni 37 placidæque paludis
ſterneret æquor aquis, remo ut 39 luctamen abeſſet.

1 quæ præſtis fontibus & amnibus Laurentibus. 2 A quibus amnibus ducunt originem: lymphis Me. 4 Ingruentibus. 5 Quoque loco effuſus ſit lacus, ubi ſtes. 6 Amnem, regia. 7 Quacunque terra. 8 Sacris. 9 Cum ſolemnitate honoraberis. 10 Corgerens, id eſt, ſimilitudinem unum: vel quod fluvii dividant brachia, partes, vel oſtia, cornua vocantur: vel quod ſonum boum imitetur murmurum. 11 Italicarum. 12 Adſis: igitur celeritatem petit. ceantis eſt. 14 Poſt tanta maperiencia. 15 Familiarius. 16 ia munera nobis oblata. 17 itur Æneas. 18 Eligit. 19 s duorum ordinum remo. 20 Ad remigium, id eſt, ut poſſint remis agi. 21 Remiges, nautas, milites. 22 Remis, armamentis, telis. 23 Æneæ. 24 Portentum, prædictum ab Heleno 2. 1, & a Tiberino ſupra. 25 Triginta capitum. 26 Ejuſdem coloris. 27 Sacrificans. Sic l. 3. Æn. *Junoni* fer ſacra *libens*. 28 Fœtu, ſuculis. 29 Stare facit eam. 30 Tibi extructam. 31 Deus fluvii. 32 In quantum. 33 Inflatum prius. 34 Tranquillum fecit. 35 Sine murmure rediens ita manſit ſtans. 36 Ad ſimilitudinem aquæ ſtantis. 37 Tranquillæ. 38 Sternendo ſe faceret planitiem in ipſis aquis. 39 Labor & difficultas, id eſt, non eſſet luctandum remo cum aquis adverſis & defluentibus, cum navis aſcenderet.

1 Laomedontiaden Priamum, 2 Salamina petit
3 Protinus Arcadiæ gelidos 4 invisere fines.
Tum mihi prima genas 5 vestibat 6 flore juven
Mirabarque 7 duces Teucros, mirabar & ipsum
8 Laomedontiaden: sed 9 cunctis altior 10 ibat
11 Anchisea. mihi mens 12 juvenali ardebat a
13 Compellare virum, & 14 dextræ conjungere
16 Accessi, & 17 cupidus 18 Phenei sub mœnia
Ille mihi insignem pharetram 20 Lyciasque sa
21 Discedens, 22 chlamydemq; 23 auro dedit inter
Frenaque 24 bina, 25 meus quæ nunc habet, aurea
26 Ergo &, quam petitus, 27 juncta est mihi
dere 29 dextra:
Et, lux cum primum terris se crastina reddet,
30 Auxilio lætos dimittam, opibusque juvabo.
Interea sacra hæc, quando huc venistis amici,
31 Annua, quæ 32 differre 33 nefas, celebrate 34
Nobiscum, & jam nunc 35 sociorum assuescite
Hæc ubi 36 dicta, dapes jubet & 37 sublata
Pocula, 39 gramineoque viros locat ipse sedili

1 Laomedontis filium. 2 Patriam Telamonis. 3 Continuato itinere, eadem profectione. 4 Transire. 5 Vestiebat. 6 Lanugine, id est, barba tenui. 7 Qui cum Priamo venerant. 8 Laomedontis filium. 9 Omnibus reliquis. 10 Incedebat. 11 Pater meus. 12 Quia juvenes gaudent proceritate & elegantia corporum. 13 Alloqui cum veneratione. Plaut. *Sine me hanc* compellare. 14 Ilius. 15 Meam. 16 Ad eum. 17 Ejus amicitiæ. 18 Oppidi Arcadiæ, cujus dux Agapenor. 19 Illum. 20 Apollinis. 21 Cum discedere vellet. Consuetudo enim veteribus fuit, ut discessuri invicem munera hospitalia relinquerent, sui monumenta, & memoris fideique mutuæ. 22 Vestem militarem. aureis 24 Duo. Imp Poetice; nam *bina*, Ciceronem, non dicu de his, quæ sunt nu tum pluralis. 25 Filius sula constat concessior nis. 27 Sancita. 28 amicitiis per illud An spirium. 29 Fides. militaribus. Eodem v usus est l. 1, in orat ad Trojanos. 31 Qu nis hoc die fiunt. 32 tempus. 33 Sit. 34 A guisque, *ἐν φρατρίαις* ciali fœdere conjuncti Sunt ab Evandro. 3 hostilia adventus. 3 sas. 39 Ex cespite

Terrentur visu subito, cunctique relictis
1 Consurgunt 2 mensis. 3 audax 4 quos 5 rumpere Pallas
5 Sacra vetat, raptoque volat telo 6 obvius ipse;
Et procul e 7 tumulo, 8 Juvenes, quæ causa 9 subegit
Ignotas tentare vias? quo tenditis? inquit.
Qui 10 genus? 11 unde domo? pacemne hue fertis, an 12 arma?
Tum pater Æneas puppi sic fatur ab alta,
13 Paciferumque manu ramum prætendit olivæ:
14 Trojugenas ac 15 tela vides inimica 16 Latinis;
17 Quos 18 illi bello 19 profugos 20 egere superbo.
21 Evandrum petimus. ferte 22 hæc, & dicite 23 lectos
24 Dardaniæ 25 venisse duces, 26 socia arma rogantes.
Obstupuit 27 tanto perculsus nomine 28 Pallas:
Egredere o, quicumque es, ait, 29 coramque parentem
Alloquere, ac nostris succede 30 penatibus 31 hospes.
32 Excepitque manu, 33 dextramque amplexus 34 inhæsit.
Progressi 35 subeunt luco, fluviumque relinquunt.
Tum 36 regem Æneas dictis affatur 37 amicis:

1 A Sacrificio. 2 Deorum sc. ad quas solemnes epulas ponebant. 3 Propria virtute confisus. 4 Arcades. 5 Interrumpere sive intermittere sacrificia cœpta: id enim nefas putabatur infaustique ominis. Unde etiam l. 3. Helenus jubet Æneam velata facie sacrum facere, ne quidquam illicat, quod sacrificium cœlestium posset obturbare. 6 Adventantibus. 7 Colliculo. 8 Quia majores manserant in Sicilia. Coegit vos. 10 E quo genere, id est, gente estis? 11 E qua domo, id est, patria? 12 Bellum. 13 Pacem afferentis. Hanc petentes præferebant olivæ ramos laneis vittis obvolutos l. 7. *Præferimus manibus vittas*: vittas autem religionis, non pacis insigne, quod & columba a Noacho emissa significavit. 14 Viros in Troja genitos. 15 Arma. 16 Quibus & vos inimici estis. 17 Trojugenas. 18 Latini. 19 Uti & vos, advenas. 20 Expulerunt. 21 Hujus loci regem. 22 Pacis indicia, ramum olivæ. 23 Electos. 24 Trojanæ patriæ. 25 Ad eum. 26 Socialia in Latinos. 27 Tanti nominis commemoratione, sc. Dardanii; scivit enim Dardanum ab Jove ortum. 28 Filius Evandri. 29 In præsentia ejus. 30 Laribus. 31 Jure hospitalitatis. 32 Excepit Æneam e navi. 33 Fidei pignus. 34 Moram traxit in amplexu. 35 Subintrant lucum, ubi sacrificia fiebant Herculi. 36 Evandrum. 37 Amicabilibus.

1 Semihominis 2 Caci 3 facies 4 quam
Solis 7 inacceſſam radiis: ſemperque
8 Cæde tepebat 9 humus; foribuſque
Ora, virûm 11 triſti pendebant pallida
13 Huic monſtro Vulcanus erat pater:
Ore 16 vomens ignes magna ſe 17 mo
Attulit & 18 nobis 19 aliquando optat
21 Auxilium adventumque dei. nam
23 Tergemini 24 nece 25 Geryonæ 26 ſpo
28 Alcides aderat, tauroſque 29 hac
Ingentes: 30 vallemque boves 31 am
At 32 furiis Caci mens 33 effera, né
Aut intractatum ſceleriſve dolive fuiſſe
Quatuor a 35 ſtabulis præſtanti corpor
36 Avertit, totidem forma 37 ſuperan
38 Atque 39 hos, ne qua forent pedibus

1 Feritate corrupti, & habentis ſolum figuram humanam. *villoſaque ſetis Pectora ſemiferi.* Fabulam hanc de furto & nece Caci eriam Ovid. refert 1. Faſt. & Juſtin. l. 44. 2 Infamis latronis, filii Vulcani. 3 Caci. 4 Spelunca. 5 Execranda. Unde Ovid. *Dira viro facies, vires pro corpore, corpus Grande, pater monſtri Mulciber hujus erat.* 6. Al. *regebat*. 7 Non aditam. 8 Sanguine effuſo per cædem. 9 Fundi ejus. 10 Tyrannicis. 11 Aſpectu. 12 Cruore & ſanie. 13 Caco. 14 Patris ſui Vulcani. 15 Fumoſos. 16 Qui vomens. 17 Cum vaſto corpore. 18 Sicut ante multis aliis. 19 Tandem. 20 Longa tempeſtas, aut ævum illud. 21 Herculis. 22 Scelerum vindex, tyrannorum exactor, monſtrorum domitor. 23 Tricorporis, cui propter concordiam & mutuum auxilium trium fratrum tria affinguntur corpora. Juſtin. l.

4. Horat. O
amplius c.
triſti Comp
l. 1. 24 C
gis. 26 Bo
nia in Ita
27 Magnifi
Hercules.
hanc regio
vicinam Ti
rim. 32 A
ter fera. 34
aut quod
Armentorum
tendo abeg
Marc. l. 5.
tacita qui
nec reſtas
Hic, ne c.
ſigna rapin
xit in antra
10 Eleg.
fabulam C
Liv. 1, l.
cas. 40 I
ſtigari pot
dine intro

at 3 agmina 4 ſiſtro:
o 6 reſpicit 7 angues.
& latrator 10 Anubis,
m, contraq; Minervam
tamine 13 Mavors
ex æthere * Diræ;
rdia palla:
7 Bellona flagello.
n intendebat Apollo
21 Ægyptus, & Indi,
t terga Sabæi.
na 25 vocatis
que 27 immittere funes;
29 morte futura
31 Iapyge 32 ferri;

Ægyptiorum. 12 Quia Au-
o favebant. 13 Mars Deus
. 14 Inſculptus in clypeo.
æ ultrices vadunt ad ulci-
dum Antonium, qui matri-
ale læſerat fœdus. 15 Sce-
ſa. 16 Diviſa per factionem:
ea belli, id eſt, bellum
m. 18 Litoralis, id eſt,
in Leucadico litore coleba-
vel, qui Auguſto in Actia-
bello auxiliatus eſt. 19 Hanc
motionem & aleam belli.
Mars anceps eſſet in victo-
20 Ex alto. 21 Ægyptii.
Fugiebant. Sic l. 6. *Pars*
re terga. 23 In clypei cæ-
. 24 Cleopatra. 25 Opta-
vocatis ad celerem fu-
26 Ut plus venti ſuſcipiant,
rrius impellantur. 27 Ma-
magis. 28 Cadavera ſuo-
29 Omine mortis futuræ:
tunc primum timere cœ-
. 30 Cælarat Vulcanus
auro, id eſt, vento ab
ſu ſolſtitiali & ex Apulia
re. 32 Vehi.

1 Semihominis 2 Caci 3 facies 4 quam 5 dira
Solis 7 inacceſſam radiis: ſemperque recenti
8 Cæde tepebat 9 humus; foribuſque affixa 10
Ora, virûm 11 triſti pendebant pallida 12 tabo.
13 Huic monſtro Vulcanus erat pater: 14 illius
Ore 16 vomens ignes magna ſe 17 mole ferebat.
Attulit & 18 nobis 19 aliquando optantibus
21 Auxilium adventumque dei. nam maximus
23 Tergemini 24 nece 25 Geryonæ 26 ſpoliiſque
28 Alcides aderat, tauroſque 29 hac victor
Ingentes: 30 vallemque boves 31 amnemque
At 32 furiis Caci mens 33 effera, ne quid
Aut intractatum ſceleriſve dolive fuiſſet,
Quatuor a 35 ſtabulis præſtanti corpore tauros
36 Avertit, totidem forma 37 ſuperante juvencas
38 Atque 39 hos, ne qua forent pedibus 40 veſtigia

1 Feritate corrupti, & habentis ſolum figuram humanam. *villoſaque ſetis Pectora ſemiferi.* Fabulam hanc de furto & nece Caci etiam Ovid. refert 1. Faſt. & Juſtin. l. 44. 2 Infamis latronis, filii Vulcani. 3 Caci. 4 Speluncam. 5 Execranda. Unde Ovid. *Dira viro facies, vires pro corpore, corpus Grande, pater monſtri Mulciber hujus erat.* 6 Al. *regebat*. 7 Non aditam. 8 Sanguine effuſo per cædem. 9 Fundi ejus. 10 Tyrannicis. 11 Aſpectu. 12 Cruore & ſanie. 13 Caco. 14 Patris ſui Vulcani. 15 Fumoſos. 16 Qui vomens. 17 Cum vaſto corpore. 18 Sicut ante multis alias. 19 Tandem. 20 Longa tempeſtas, aut ævum illud. 21 Herculis. 22 Scelerum vindex, tyrannorum exactor, monſtrorum domitor. 23 Tricorporis, cui propter concordiam & mutuum auxilium trium fratrum tria affinguntur corpora. Juſtin. l. 4. Horat. Od. 14. l. 1. *amplum Geryonem Tri- triſti Compeſcit unda*. V l. 1. 24 Cæde. 25 Hiſpa gis. 26 Bobus abductis nia in Italiam occiſo Ge 27 Magnificus. 28 Alc Hercules. 29 Per nos. hanc regionem. 30 Se vicinam Tiberi. 31 Hun rim. 32 Avaritiæ. 33 ter fera. 34 Quod non aut quod non attentare Armentorum Herculis. 36 tendo abegit. 37 Præſta Mart. l. 5. *Silvarumque tacita qui fraude ſolebat nec reſtas Cacus in antro Hic, ne certa ſerent figna rapina, Averſo ca xit in antra boves.* Prop 10 Eleg. quem lege ad fabulam Caci referentem Liv. 1. l. 39 Tauros & cas. 40 Indicia, quibus ſtigari poſſent. 41 dine intro greſſus.

Principumque 2 toro & 3 villoſi pelle leonis
cipit Æneas, 4 ſolioque 5 invitat. 6 acerno.
im 7 lecti juvenes certatim 8 aræque ſacerdos
/iſcera toſta ferunt taurorum, 10 onerantque caniſtris
Dona labentatæ Cereris; 12 Bacchumque miniſtrant.
ſcitur Æneas ſimul & Trojana juventus
Perpetui tergo bovis, & 14 luſtralibus 15 extis.
ſtquam 16 exempta fames, & amor compreſſus edendi,
x Evandrus ait: Non hæc ſolemnia nobis,
s 17 ex more dapes, hanc 18 tanti numinis aram
Vana ſuperſtitio veterumque ignara deorum
poſuit. ſæpe, hoſpes Trojane, 20 periclis
vati 21 facimus, 22 meritoſque 23 novamus honores.
Jam primum 25 ſaxis ſuſpenſam hanc aſpice rupem:
Dijecta procul 27 ut 28 moles, 29 deſertaque montis
t domus, & ſcopuli 30 ingentem traxere ruinam.
c ſpelunca fuit 31 vaſto ſubmota receſſu,

Principem virum. 2 Herbis frondibus extructo: *ſtibadi*. 3 Irſuti, villis pleni. Priſcis mos fuit, ut proceres nobi- in peſſibus ferarum ſede- 4 Sacra Herculis cele- ues ſedere moris erat. Ma- Sat. l. 3. c. 6. 5 Acce- collocat eum ſuper ſolio. 6 acere arbore confecto. 7 gili. 8 *Maxima* appellata 9 Carnes taurinas aſſas ine. 10 Et onerando ap- e corbibus. l. 1. *Certi- bus caniſtris Expedimus*. 11 m artificioſe ex Cerere, id rumento confectum & ela- tum. 12 Vinum propinant. ntegri, ſolidi, aut unde de- erpetuum epulum. 14 Pur- is, quæ ad expurgationem ta erant. 15 Quæ reliqua e- e ſacrificio. 16 Sedata eſt epulis. 17 Quas ex more da- mus & edimus. 18 Herculis ſc. quæ, magno dicata numini, dicta eſt *Maxima*: infra, *quæ Maxima ſemper*, &c. 19 Stulta religio. 20 Imminentibus a Caco. 21 Hæc ſolemnia. 22 Quos Hercules meruit, ſervando nos. 23 Quotannis renovamus. 24 Pro exordio narrationis meæ. 25 Labentem, & ruinam minitantem, lapſuræ ſimilem. 26 Devolutæ ſint. 27 Quomodo. 28 Saxorum. 29 Et ut ſpelunca & habitatio, quam Cacus habebat in monte Aventino, ſtat derelicta ab habitatore interfecto. 30 Rotundo ingentem partem ſecum traxerunt. 31 Sepoſita a frequentia hominum valde amplo ſeceſſu, ſive loco ſecretiore.

1 Lustrat 2 Aventini montem: ter saxea 3 tentat
Limina nequicquam: ter 4 fessus valle resedit.
5 Stabat acuta silex, præcisis undique 6 saxis
7 Speluncæ 8 dorso insurgens, altissima visu;
9 Dirarum nidis domus 10 opportuna volucrum.
11 Hanc, 12 ut prona 13 jugo 14 lævum incumbebat
ad 15 amnem,
16 Dexter in adversum nitens concussit, & imis
Avulsam 17 solvit radicibus: inde repente
18 Impulit. impulsu quo 19 maximus 20 insonat æther:
21 Diffugiunt ripæ, 22 refluitque 23 exterritus amnis.
At 24 specus, & Caci 25 detecta 26 apparuit ingens
27 Regia, & umbrosæ penitus patuere cavernæ:
Non secus, 28 ac si qua penitus vi terra 29 dehiscens
Infernas 30 reseret sedes, & regna 30 recludat
Pallida, 31 dis invisa; 32 superque immane 33 barathrum
Cernatur, trepidentque immisso lumine 34 Manes.
35 Ergo 36 insperata 37 deprensum in luce repente,

1 Perambulat, circumit. Fel 10. *Interea missis* lustrabo *Manala Nymphis*. Cic. *Pythagoras Ægyptum* lustrasse *dicitur*. 2 Qui unus est ex septem Romæ montibus, ab *Aventino*, qui illic sepultus est, sic dictus. Ovid. 14. Met. de successione regum Albanorum: *Fratre suo sceptrum moderatior Ac ora fovit. Tradit Aventino: qui, quo vocarat, eodem Monte jacet positus. tribuitque vocabula monti. Aventini montem* dixit, ut *fontem Timavi, Buthroti urbem* 3 Frangere aut irrumpere: 4 Non corpore, sed animo, id est, egens consilii in valle sedendo requievit. 5 Eminebat in altum. 6 Reliquis. 7 In qua erat Cacus. 8 Super dorsum eminens. 9 Rapacium & malorum omnium, ut bubonum, strigum, & similium. 10 Idonea. 11 Silicem. 12 Prout, secundum quod. 13 In jugo montis. 14 A sinistra fluentem. 15 Tiberim. 16 Hercules stans a dextris, innitens ex adversa parte, in adversam partem. 17 Dissolvit radicitus, a fundo usque. 18 Silicem. 19 Summus. 20 Multum sonat. 21 Ex repercussione aeris. 22 Recurrit. 23 Quasi exterritus. 24 Spelunca. 25 Nudata, amoto silice. 26 Late patuit. 27 Secundum opinionem Caci, quia illic tyrannidem exercuerat. 28 Quam. 29 Hiatum faciens. 30 Aperiat. 31 Superis, id est, Stygia. 32 Desuper. 33 Immensa profunditas & voragio inferorum: proprie, puteus profundus Athenis, in quem nocentes dabantur precipites. 34 Cum quibus conferetur Cacus. 35 Itaque quia locum dejecerat. 36 Quam metuerat in speluncam ingressuram. 37 Deprehensum.

Caudæ in ſpeluncam tractos, 1 verſiſque 2 vlarum
3 Indiciis raptos 4 ſaxo occultabat 5 opaco.
5 Quærenti nulla ad ſpeluncam 6 ſigna ferebant.
Interea, cum jam ſtabulis ſaturata moveret
7 Amphitryoniades armenta, 8 abitumque pararet,
Diſceſſu 9 mugire boves, atque omne 10 querelis
Impleri nemus, & colles clamore relinqui.
11 Reddidit una 12 boum vocem, vaſtoque ſub antro
Mugit, & 13 Caci ſpem cuſtodita fefellit.
Hic vero Alcidæ furiis exarſerat, 14 atro
Felle dolor: rapit 15 arma manu, 16 nodiſque gravatum
16 Robur; & 17 aërii curſu petit 18 ardua 19 montis.
Tum primum 20 noſtri Cacum videre timentem,
Turbatumque 21 oculis fugit ilicet ocyor Euro,
22 Speluncamque petit: pedibus timor addidit 23 alas.
Ut ſeſe inclulit, ruptiſque 24 immane catenis
25 Dejecit ſaxum, 26 ferro quod & arte paterna
27 Pendebat, 28 fultoſque emuniit 29 objice poſtes;
Ecce, furens animis aderat 30 Tirynthius, omnemque
31 Acceſſum luſtrans, huc ora ferebat & illuc,
Dentibus 32 infrendens. ter totum ſervidus ira

1 Ita ut, quæ intrarant, exiviſſe viderentur, & averſa, non averſa putarentur. 2 Quæ veſtigiis ſignatæ fuerunt ſæpe pateſaciunt. 3 Veſtigiis. 4 Speluncæ opacæ, ſaxo obſtructæ. 5 Herculi. 6 Veſtigia. 7 Hercules, Amphitryonis filius putativus. 8 Protectionem in aliam regionem. 9 Mugiebant, vel relicti paſcui, vel abactarum boum deſiderio, ut Livius. 10 Querulis mugitibus. 11 Reſpondit mugiendo ad mugitum aliarum diſcedentium. 12 Incluſarum. 13 Cuſtodientis & obſervantis ne mugirent. 14 Amara fellis commotione. Fel autem iracundiæ ſedes eſt. 15 Arcum & ſagittas. 16 Nodoſam clavam robuſtam, ſive nodis oneratam: ῥόπαλον. 17 Alti. & in aera protenſi. 18 Sublimitatem & verticem. 19 Aventini. 20 Subditi. 21 Qui mentis perturbationis indices. 22 Suam. 23 Quia timentes quaſi avolant. 24 Tam magnam, ut terrori eſſet. 25 Deorſum jecit. 26 Quod ferreis catenis libratum arte Vulcani, obſtrueret aditum antri. 27 Supra ſpeluncam. 28 Suſtentatos. 29 Peſſulo ferreo. 30 Hercules, a *Tyrinthia*, civitate Argis vicina, in qua nutritus eſt, ut ſupra. 31 Aditum indagans. 32 Stridens.

1 Lustrat 2 Aventini montem: ter saxea 3 tendit
Limina nequicquam: ter 4 fessus valle resedit.
5 Stabat acuta silex, præcisis undique 6 saxis
7 Speluncæ 8 dorso insurgens, altissima visu;
9 Dirarum nidis domus 10 opportuna volucrum.
11 Hanc, 12 ut prona 13 jugo 14 lævum incumbebat
ad 15 amnem,
16 Dexter in adversum nitens concussit; & imis
Avulsam 17 solvit radicibus: inde repente
18 Impulit, impulsu quo 19 maximus 20 insonat æther:
21 Diffugiunt ripæ, 22 resultque 23 exterritus amnis.
At 24 specus, & Caci 25 detecta 26 apparuit ingens
27 Regia, & umbrosæ penitus patuere cavernæ
Non secus, 28 ac si qua penitus vi terra 29 dehiscens
Infernas 30 reseret sedes, & regna 30 recludat
Pallida, 31 dîs invisa; 32 superque immane 33 barathrum
Cernatur, trepidentque immisso lumine 34 Manes.
35 Ergo 36 insperata 37 deprensum in luce repente,

1 Perambulat, circumit. Sci 10. *Interea missis* lustrabo *Menala Nymphis*. Cic. *Pythagoras Ægyptum* lustrasse *dicitur*. 2 Qui unus est ex septem Romæ montibus, ab *Aventino*, qui illic sepultus est, sic dictus. Ovid. 14. Met. de successione regum Albanorum: *Fratre suo septimum moderatior Accepta sorte Tradit Aventino: qui, quo regnarat, eodem Monte jacet positus, tribuitque vocabula monti. Aventini montem* [illegible] *fontem Tiberini, Euthroti urbem* 3 Frangere aut irrumpere: 4 Non corpore, sed animo, id est, egens consilii in valle sedendo requievit. 5 Eminebat in altum. 6 Reliquis. 7 In qua erat Cacus. 8 Super dorsum eminens. 9 Rapacium & malè *omnium*, ut bubonum, strigum, & similium. 10 Idonea. 11 *Silicem*. 12 Prout, secundum quod. 13 In jugo montis. 14 A sinistra fluentem. 15 Tiberim. 16 Hercules stans a dextris, innitens ex adversa parte, in adversam partem. 17 Dissolvit radicitus, a fundo usque. 18 Silicem. 19 Summus. 20 Multum sonat. 21 Ex repercussione aeris. 22 Recurrit. 23 Quasi exterritus. 24 Spelunca. 25 Nudata, amoto silice. 26 Late patuit. 27 Secundum opinionem Caci, quia illic tyrannidem exercuerat. 28 Quam. 29 Hiatum faciens. 30 Aperiat. 31 Desuper. 33 Immensa profunditas & vorago inferorum: proprie, puteus profundus Athenis, in quem nocentes dabantur præcipites. 34 Cum quibus conseritur Cacus. 35 Itaque quia saxum dejecerat. 36 Quam non timuerat in speluncam ingressum. 37 Deprehensum.

Im-

Inclusumque cavo 1 saxo, atque 2 insueta 3 rudentem
Desuper 4 Alcides telis premit, omniaque arma
Advocat, & 6 ramis vastisque 7 molaribus instat.
Ille autem (neque enim 9 fuga jam super ulla pericli)
Faucibus ingentem fumum (mirabile dictu)
Vomit, involvitque 10 domum caligine 11 cæca,
12 Prospectum eripiens oculis; 13 glomeratque sub antro
14 Fumiferam noctem commixtis igne tenebris.
Non 15 tulit Alcides 16 animis, seque ipse per ignem
Præcipiti injecit saltu, 17 qua plurimus undam
Limus agit, 18 nebulaque ingens specus 19 æstuat 18 atra.
Hic Cacum in tenebris incendia 20 vana vomentem
Corripit 21 in nodum 22 complexus, & 23 angit inhærens
. . . . . .
Elisos 25 oculos & 26 siccum sanguine guttur
Panditur extemplo 28 foribus domus atra 29 revulsis
Abstractæque boves, 30 abjuratæque rapinæ
Cælo ostenduntur, pedibusque informe cadaver
Protrahitur, nequeunt 32 expleri 33 corda 34 tuendo
Terribiles oculos, vultum, 35 villosaque sætis
Pectora 36 semiferi, atque extinctos 37 faucibus ignes.
Ex 38 illo celebratus 39 honos, lætique 40 minores

1 Spelunca saxea. 2 Insueto more. 3 Clamantem. De Cacо semper ut de fera loquitur. 4 Hercules urget armis Cacum. 6 In auxilium vocat. 6 Deroboribus detractis. 7 Lapidibus tam magnis, ut ex iis molares fieri possent. 8 Cacus. 9 Evitatio. 10 Speluncam suam. 11 Prohibente visum. 12 Aspectionem. 13 Circumagit. 14 Nebulam fumum afferentem. 15 Passus est. 16 Propter magnanimitatem suam. 17 Qua est turrimum vaporis, qui in modum undæ circumvolvebatur. Ducta Metaphora ab aquarum undatione. 18 Fumo. 19 Efervet. 20 Nihil adversus Herculem proficientia, nihil Herculem lædentia. 21 Per medium in morem nodi. 22 Eum. 23 Stringit. 24 Elidendo eos. 25 Caci. 26 Sine sanguine, quia flammas evomebat. 27 Aperitur. 28 Valvis. 29 Abstractis a cardine suo. 30 Obstinate abnegatæ, quas jurejurando negaverat esse apud se: vel pejerando retinebat. 31 Revelantur, in lucem veniunt. 32 Satiari. 33 Arcadum astantium. 34 Aspiciendo. 35 Durissimos pilos habentia. 36 Caci ex dimidia parte feri. Antea *semihominem* vocavit. 37 Intra fauces ejus. 38 Sc. *tempore*, id est, post illud tempus. 39 Honorificum sacrificium. 40 Posteri.

1 Speluncam adjiciunt, 2 ſpirantemque ignibus 3 ipſum
4 Conſonat omne nemus 5 ſtrepitu, colleſque reſultant.
6 Exin ſe cuncti divinis rebus ad urbem
Perfectis referunt: 7 ibat 8 rex 9 obſitus ævo,
Et 10 comitem Æneam 11 juxta 12 natumque tenebat
Ingrediens, 13 varioque 14 viam ſermone levabat.
15 Miratur, 16 facileſque oculos fert omnia circum
Æneas, 17 capiturque locis; & ſingula lætus
18 Exquiritque 19 auditque virûm 20 monumenta priorum.
Tum 21 rex Evandrus Romanæ 22 conditor arcis:
Hæc nemora 23 indigenæ Fauni Nymphæque 24 tenebant,
25 Genſque virûm truncis & duro robore nata:
26 Queis neque 27 mos neque 28 cultus erat: nec
29 jungere tauros,
Aut 30 componere opes norant, aut parcere parto:
Sed 31 rami, atque 32 aſper victu venatus 33 alebat.

1 Ab Hercule expugnatam. 2 Emittentem anhelitum cum ignibus, id eſt, ſimul ignes. 3 Cacum. 4 Simul ſonat. 5 Saltantium & pſallentium. 6 Ex eo loco & tempore. 7 Ili urbem. 8 Evander 9 Annis confectus. Ter. Eun *pannis annisque obſitus*. Metaphora ab agris, qui frugibus obliti ac pleni ſunt. 10 Comitantem. 11 Incedentem. 12 Filium ſuum Pallantem. 13 De variis rebus. 14 Moleſtiam viæ. *Facundus comes in via pro vehiculo eſt*, ait Publius Syrus. Ecl 9 duo paſtores cantu viam levant *Cantantes licet uſque, minus via lædet, cantus* 15 Omnia. 16 Vagantes, mobiles, atque omnia luſtrantes. 17 Et delectatur amœnitate locorum. 18 Variis percunctationibus præbet Evandro ſequentis narrationis occaſionem, quæ ſenibus imprimis ſolet eſſe jucunda. Vide Macrob. l. 7. cap. 2 19 Ab Evandro. 20 Veſtigia & indicia relicta ad memoriam virorum priſcorum. 21 Inquit. 22 Ædificator arcis Pallanteæ, unde poſtea Palatium fuit. 23 Indigenæ, & qui aliunde non advenerant. Primi autem homines priuſquam eſſet repertus uſus ſuperficiorum, habitabant cavos montes arborum & antra, indeque geniti putabantur. Hi vivebant brutorum animalium more, ait Lucret. l. 5. 24 Dum non advenirent. 25 Et genus virorum. 26 Quibus viris aut generi. 27 Conſuetudo convivendi antiqua inſtituta. 28 Sed agrorum. 29 Ad aratrum. Nec arent, aut currum trahant. Nec congerere ſive quærere, nec parta tueri, ut Ovid. Pont. 4. 10. quitur: 30 d. in diem vivunt, non cogitantes de craſtino. Fructibus ſponte natis vescuntur, venatione victitant. 31 Difficilia exercitationis.

lic jurenum chorus, ille senum; qui 2 carmine laudes
reuleas & 3 facta ferant: 4 ut 5 prima 6 novercæ
nstra manu, geminosque premens 7 eliserit angues;
bello egregias 8 idem 9 disjecerit urbes,
Trojamque 10 Oechaliamque; ut duros 12 mille labores
ge sub 13 Eurystheo, fatis Junonis iniquæ,
tulerit 14 tu 15 nubigenas, invicte, 16 bimembres
Hylæumque 16 Pholumque manu, tu 17 Cretia
18 mactas
Prodigia, & 20 vastum 21 Nemeæ sub rupe leonem.
Te Stygii tremuere lacus, te 23 janitor Orci
Ossa super recubans antro semesa 25 cruento:
c te ullæ 26 facies, non terruit ipse 27 Typhoeus
luus, arma tenens: 28 non te rationis egentem
næus 29 turba capitum circumstetit 30 anguis.
te, vera Jovis proles, 31 decus 32 addite divis:
nos, & tua 33 dexter 34 adi pede sacra 35 secundo.
Talia carminibus 37 celebrant: 38 super omnia Caci

Alter erat cœtus juvenum
ntium. 2 Hymno rhytmico.
regia Herculis facinora esse-
, extollunt. 4 Quomodo.
inus laudes Herculis com-
mendens. 5 In cunis jacens.
nonis. 7 Strangulaverit
ales. 8 Hercules. 9 Expu-
ione. 10 A Laomedonte pa-
mercede fraudatus. 11 Ab
tho rege rejectus in nuptiis
nsatæ ei filiæ Joles. 12
mos. 13 Rege Argivorum,
stro Junonis, Herculem ad
illima obeunda adigente.
Hercules. 15 Centauros
phe, in Junonis speciem
mata, & Ixione genitos.
uplicium membrorum: quia
hico tenus equina habebant
ra, & superne humana.
nurum Cretensem, Pasipha-
iterum, sed de his videndi
ogi, Ovid. 9. Met. &c.
18 Occidis. 19 Monstra. 20
Ingentem. 21 Silvæ. 22 Cum
ad inferos descendisset, Piritho-
um liberaturus. 23 Cerberus,
custos januæ inferni, quem Her-
cules vinctum ad superos attrax-
it. 24 Quia carnes devoravera-
rat. 25 Cruore & sanie aspersa.
26 Formæ monstrorum.
species malorum. 27 Gigas, a
Jove fulmine prostratus. 28
Non examinatum aut confu-
sum te sensit Hydra multiceps.
29 Multitudine, utpote septem,
vel, ut alii, centum. 30 Hydra,
quam in Lerna palude exussit.
31 Ornamentum. 32 O Her-
cules. 33 Favens, propitius. 34
Aggredere. 35 Prospero. 36
Facinora Herculis. 37 Celebria
faciunt sacerdotes, ceteriique ju-
venes, qui sacris intererant. 38
Post, ultra omnia, aut præcipue.

His posuêre locis: 1 matrisque 2 egere 3 tremendæ
Carmentis Nymphæ monita, & Deus 4 auctor Apol
Vix 5 ea dicta: dehinc 6 progressus monstrat & 7 aru
Et 8 Carmentalem 9 Romano nomine portam:
Quam 10 memorant nymphæ priscum Carmentis honore
Vates 11 fatidicæ: cecinit quæ prima 12 futuros
13 Æneadas magnos, & 14 nobile 15 Pallanteum.
16 Hinc 17 lucum ingentem, 18 quem Romulus acer Asyl
Rettulit, & gelida monstrat sub 19 rupe 20 Lupercu
21 Parrhasio dictum Panos de more Lycæi.
Nec non & 22 sacri monstrat nemus 23 Argileti,
24 Testaturque locum, & 25 lethum docet 26 hospitis Arg
Hinc ad 27 Tarpejam sedem, & Capitolia ducit,
28 Aurea nunc, olim silvestribus horrida 29 dumis.

1 Meæ. 2 Compulerunt me ad hæc loca. 3 Reverenda. 4 Monitorum matris. 5 Sc. *erant*. 6 Evander. 7 Carmentæ matri dicatam. 8 A *Carmente*, Evandri matre, dictam, quæ postea *Scelerata* appellata est, quod hac porta emissi sint Fabii, qui ad Cremeram perierunt. 9 Sicut illam postea Romani nominarunt. 10 Sc. *retinuisse*. 11 Vaticinantis & fata enuntiantis. 12 In Italia. 13 Viros ab Æneâ oriundos, ut sunt Julius, & Augustus, & Romulus. 14 Futurum nobile per accessionem Æneadarum. 15 Palatium, Romani Imperii sedem. 16 Sc. *monstrat*. 17 Locum arboribus conditum. 18 Quem Romulus strenuus postea in morem Asyli Athenienſis effecit, quo quicumque confugerent, benigne accepti in societatem invitabantur. De hoc Romuli Asylo lege Liv. l. 1. Plut. in Rom. In sacris litteris *urbes* perfugii dicuntur *Asyla*, quæ Deus ipse constituit certis quibusdam cas-

bus, atque iis, qui ... non voluntaria commiser... ut supra diximus. 19 ... Palatino. 20 Locum sic ... a *Lupa*, Romuli & Re... trice, ut docet Servius. 21 ... pellatum sic Arcadico ritu ... Dei Arcadum, in mont... deo, qui in Arcadia est. ... farf. Solici. 22 Execrandi ... ipsi hospiti interempto com... ti. 23 A *lecto Argi* cu... qui hospitio ab Evandro ... ceptus, conjurabat in ... drum, a cujus comitibus ... fectus est. 24 Et obtestatus ... consecratione, se immun... Jetho hospitis. 25 Can... formam necis. 26 Siri. ... cem Tarpejam dictam ... Sp. Tarpeji, quæ illam ... prodidit: postea Capitolin... *capite* Toli ibi invento. ... Dionys. alii. 28 Adeo ... fuerunt, ut numerentur ... ma inter septem spectacu... di: Ovid. 1. Fastor. & ... 4. lib. 1. el. 29 Spatia ... penitus inculta ab hom...

1 Primus ab 2 æthereo 3 venit Saturnus 4 Olympo,
Arma 5 Jovis fugiens, & regnis exul 6 ademptis.
Is 8 genus 9 indocile ac dispersum montibus altis
10 Composuit, legesque 11 dedit, 12 Latiumque vocari
Maluit, his quoniam 13 latuisset 14 tutus in 15 oris.
Aurea quæ 16 perhibent, illo sub 17 rege fuerunt
Sæcula: sic placida populos in 18 pace regebat
19 Deterior donec paulatim ac 20 decolor ætas,
Et belli rabies, & amor 21 successit 22 habendi.
Tum manus 23 Ausonia, & gentes 24 venere 25 Sicanæ;
Sæpius & 26 nomen posuit 27 Saturnia tellus.
Tum reges, 29 asperque 30 immani corpore 31
Thybris;
A quo 32 post 33 Itali fluvium cognomine Thybrim
Diximus: amisit 34 verum 35 vetus Albula nomen.
Me pulsum 36 patria, 37 pelagique extrema sequentem
Fortuna 38 omnipotens & 39 ineluctabile fatum

1 Creta pulsus a Jove fi-
2 : propter aræa, ab indigenis
cælo descendisse creditus. 2
blimi. 3 In Italiam. 4 Cæ-
, aut ab Olympo, monte
ssæ. 5 Filii sui. 6 A filio
sis. 7 Saturnus. 8 Homi-
9 Rude & ferum, in-
um, aut difficulter docile.
Congregavit. 11 Illis populis,
illic offenderat. 12 Quam
aut pristino nomine, quod
erat. 13 Ovid. 1. Fast. *Inde*
genus Latium Saturnia nomen
dedit, quique est Latium terra,
latuisse Deo. 14 A filio Jove.
Regionibus. 16 Plerique o-
antiquam. 17 Saturno.
Ut aurea censerentur secu-
19 Minus bona. 20 Colore
Pallido ac vitiato, ab auri
fulore in argenti pallorem,
in ferruginem belli, ava-
, & omnium vitiorum de-
grans. 21 In locum placidæ
pacis, & parsimoniæ, atque
asperi victus. 22 Divitiæ ac re-
gna. 23 Ab *Ausone* Ulyssis fi-
lio denominata. 24 In Italiam.
25 Siculæ. 26 Nomen vetus
deposuit, mutavit in aliud, ac-
cipiendo novum: unde Itali,
Oenotrii, Ausonii, Latini, He-
sperii, Aurunci, Sabini, Tyr-
rheni, Etrusci, Tusci, aliisque
nominibus appellati sunt. 27 A
Saturno primum denominata &
recta. 28 Deinde reges vene-
runt. 29 Acer, quia rex præ-
donum. 30 Valde magno. 31
Thuscorum dux prædabundus
Albula demersus, mutavit flu-
vio nomen. 32 Postea 33 Nos
Itali. 34 Id ex re conveniens. 35
Fluvius antiquus. 36 Me. 37
Durissima, quæ in pelago pati
solemus. 38 Secundum Epicure-
os. 39 Inevitabile, secundum
Stoicos.

ÆNEIDOS

1 hospes, contemnere opes; & te 2 quo[illegible] digatur
Deo; rebusque veni 3 non asper egenis.
& 4 angusti subter fastigia 5 tecti
entem Æneam duxit, 6 stratisque locavit
ultum 8 foliis & pelle 9 Libystidis ursæ.
10 ruit, & 11 fuscis tellurem amplectitur [illegible]
Venus 12 haud animo 12 nequicquā externis 13 mar[illegible]
Laurentumque minis & 15 duro 16 mota tumultu
Vulcanum alloquitur, thalamoque 18 hæc 19 co[illegible]

jugis 20 aureo
ripit, & 21 dictis divinum adspirat amorem;
am bello Argolici vastabant 22 Pergama rege
Debita, 24 casurasque 25 inimicis ignibus 26 [illegible]
on ullum auxilium 27 miseris, non arma 28 [illegible]
artis 29 opisque tuæ: nec te, carissime conjux,
o incassumve tuos volui exercere labores:
Quamvis & Priami deberem plurima 31 natis,
Et 32 durum Æneæ fleviſſem sæpe laborem.
Nunc Jovis imperiis 33 Rutulorum 34 constitit [illegible]
Ergo 35 eadem supplex 36 venio, & 37 sanctum mihi[illegible]
Arma rogo genitrix nato, te 38 filia Nerei,
Te potuit lacrymis 39 Tithonia 40 flectere conjux.

1 Æneæ. 2 Effice ac ostende | Abs te. 29 Facultatis. 30 F[illegible]
dictis etiam te dignum, qui pro | 31 Paridi præcipue, qui ma[illegible]
Deo habearis. 3 benignus in | caris: forma superare Min[illegible]
res modicas. 4 Pulchra Antitheſis. Sic Martialis de Domitiano, 4. 1. 8 Epigr. *Ingentique uno*, 9. 4. 8 Epigr. *Ingentique uno* | & Junonem: & Cresse
tines pocula parca manu. 5 Domicilii. 6 Lectisternia. 7 Sustentatum. 8 Arborum. 9 Ursæ. 10 ruit ex Libya. 11 Incerea dum cuncti erunt. 12 Umbris telluris. 12 Non frustra, sed gravi de causa. 13 Æneæ. 14 Latinorum. 15 Difficili sedatu. 16 Commota. 17 Maritum suum. 18 Hunc sermonem. 19 Mariti sui. 20 Pulchro, ornatissimo. 21 Verbis suis. 22 Trojam. 23 Ruinæ & exitio destinata fatis. 24 Quæ cadere debebant. 25 Inimicorum. 26 Ilii. 27 Trojanis. 28

Æneæ nupsit. 32 Vix tol[illegible]
lem, aut diu duraturum
Populorum Turno subdi[illegible]
34 Constitutus est. 35
prius nihil contra fa[illegible]
lita sum. 36 Ad te. 37
men observandum mihi
tis, Achillis genitrix. 39
ra Memnonis mater. 40
tatur Venus ab exempl[illegible]
ribus. Thetis pro Ach[illegible]
impetravit arma a te, [illegible]
rora pro Memnone: q[illegible]
lium filia Jovis, & [illegible]
non impetrabat? 40 U[illegible]
ni, filia ejus, arma [illegible]

Jam tum religio 2 pavidos terrebat agreſtes
Dira loci: jam tum ſilvam 4 ſaxumque 5 tremebant.
Hoc nemus, 6 hunc, inquit, 7 frondoſo vertice collem
Quis Deus, incertum eſt) habitat Deus: 8 Arcades ipſum
Credunt ſe 9 vidiſſe 10 Jovem, cum ſæpe 11 nigrantem
Ægida concuteret dextra, nimboque cieret.
Hæc duo præterea 14 disjectis 15 oppida muris,
Reliquias veterumque vides monumenta virorum.
Hanc Janus pater, hanc Saturnus condidit arcem,
Janiculum huic, 19 illi fuerat Saturnia nomen.
Talibus inter ſe dictis ad tecta 20 ſubibant
Pauperis Evandri, 21 paſſimque 22 armenta videbant;
Romanoque foro & 24 lautis mugire 25 Carinis.
Ventum ad 26 ſedes, 27 Hæc, inquit, limina victor
Alcidés 28 ſubiit; 29 hæc illum regia 30 cepit.

Sic l. 7. de Latini tecto *Horrendo ſilvis & religione parentum.* 2 Rerum divinarum. 3 Magna ſimilis. Ut, *an ſua cuique ſint & dira cupido?* 4 Rupem, i poſtea arx Tarpeja & Capitolium erant. 5 Religioſe obſervant. 6 Rupem Tarpejam 7 Dentem vertucem frondoſum. Noſtri, qui mecum ex Arcadia venerunt. 9 In hoc nemore. 10 Agnitum poſtea a Romanis, & Capitolini nomine honore cultum. 11 Nigram pro nubes & tonitrua, quæ concitabat. 12 Scutum Jovis, Amaltheæ nutricis ſuæ pelle tectum. 13 Unum Jani, alium Saturni. 14 Diruta nunc. 15 Quæ olim erant oppida. 16 Ab antiquiſſimi viri, reliquemonumenta ſui 17 Quæ nunc cernis: 18 Urbi a Jano conditæ. 19 Urbi a Saturno conditæ. 20 Domos. Evander & Pallas. 21 Et per ſingulos paſſus, circa tum Evandri. 22 Quaſi tuta, & non mortuo. 23 Illo loco, in quo poſtea erant Romanum forum & Carinæ. 24 Ædificiorum magnificentia; namque ibi Pompeji domus poſtea, Ciceronis & aliorum. 25 Vico Romæ extructo ædificiis in morem carinarum inverſarum. 26 Sc. *regias*, id eſt, domicilia Evandri. 27 Hercules ille monſtrorum domitor, victo Gervone & Caco, reverſus, non dedignatus eſt ſubire humilia hæc limina, hanc qualemcumque regiam. Tu quoque tantum Heroa imitatus, imo Deum ipſum, contemnendo opes luxuriosas, noli faſtidire tenuis, ſed lætus ſuccede angustiis hiſce rectis. Seneca, laudato hoc verſu, ep. 18. *Nemo*, inquit, *aliter eſt Deo dignus, quam qui opes contempſit.* Et Juv. 11. Sat. Periculum a frugalem, invitans eo nam, *habebis Evandrum veniens Tirynthius, aut minor ille Hoſpes.* &c 28 Introivit. 29 Tam modica. 30 Accepit, ſeu recepit.

Aude, 1 hoſpes, contemnere opes; & te 2 quoq; di
Finge Deo; rebuſque veni 3 non aſper egenis.
Dixit, & 4 anguſti ſubter faſtigia 5 tecti
4 Ingentem Æneam duxit, 6 ſtratiſque locavit
7 Effultum 8 foliis & pelle 9 Libyſtidis urſæ.
Nox 10 ruit, & 11 fuſcis tellurem amplectitur 11
At Venus 12 haud animo 12 nequicquã exterrita 13 m
14 Laurentumque minis & 15 duro 16 mota tum
17 Vulcanum alloquitur, thalamoque 18 hæc 19
jugis 20 aureo
Incipit, & 21 dictis divinum adſpirat amorem
Dum bello Argolici vaſtabant 22 Pergama reg
23 Debita, 24 caſuraſque 25 inimicis ignibus 26 I
Non ullum auxilium 27 miſeris, non arma 28 rog
Artis 29 opiſque tuæ: nec te, cariſſime conjux,
30 Incaſſumve tuos volui exercere labores:
Quamvis & Priami deberem plurima 31 natis,
Et 32 durum Æneæ fleviſſem ſæpe laborem.
Nunc Jovis imperiis 33 Rutulorum 34 conſtitit o
Ergo 35 eadem ſupplex 36 venio, & 37 ſanctum mihi n
Arma rogo genitrix nato. te 38 filia Nerei,
Te potuit lacrymis 39 Tithonia 40 flectere conju

1 Æneæ. 2 Effice ac oſtende facilis etiam te dignum, qui pro Deo habearis. 3 Benignus in non-modicas. 4 Pulchra Antitheſis. Sic Martialis de Domitiano, 4. l. 8. Epigr. *Ingentique vitæ poculo parva imago.* 5 Domicilii. 6 Lectiſternüs. 7 Suſtentatum. 8 Arborum. 9 Urſæ ex Libya. 10 Interea dum comparent. 11 Umbris telluris. 12 Non fruſtra, ſed gravi de cauſa. 13 Æneæ. 14 Latinorum. 15 Difficili ſedatu. 16 Commota. 17 Maritum ſuum. 18 Hunc ferronem. 19 Mariti ſui. 20 Pulchro, ornatiſſimo. 21 Verbis ſuis. 22 Trojam. 23 Ruinæ & exitio deſtinata fatis. 24 Quæ cadere debebant. 25 Inimicorum. 26 Illi. 27 Trojanis. 28 Abs te. 29 Facultatis. 30 F 31 Paridi præcipue, qui me cavit forma ſuperare Min & Junonem: & Creuſa Æneæ nupſit. 32 Vix q lem, aut diu deraturu Populorum Turno ſubdi 34 Conſtitutus eſt. 35 prius nihil contra fa lita ſum. 36 Ad te. 37 O men obſervandum mihi. 3 tis, Achillis genitrix. 39 ra Memnonis mater. Aug tatur Venus ab exemplis ribus. Thetis pro Achill impetravit arma a te, ite rora pro Memnone: ego ſum filia Jovis, & tua non impetrabo? 40 Ut ui, fitio ejus, arma fabr

A

Aspice, qui 1 coeant populi, 2 quæ mœnia clausis
Ferrum acuant 3 portis 4 in me 5 excidiumque meorum.
Dixerat: 7 & niveis 8 hinc atque hinc Diva lacertis
Cunctantem amplexu molli fovet. 10 ille repente
Accepit 11 solitam 12 flammam: notusque medullas
Intravit 13 calor, & 14 labefacta per ossa cucurrit.
15 Non secus atque olim, tonitru cum rupta coruſco
16 Ignea rima 17 micans percurrit lumine 18 nimbos.
Hoc 19 Senſit lætus 20 dolis & formæ conſcia conjux.
Tum 21 pater 22 æterno fatur 23 devinctus amore:
Quid causas petis 24 ex alto? 25 fiducia 20 cessit
Quo 27 fide, Diva, mei? 28 similis si cura fuisset,
29 Tum quoque fas nobis Teucros armare fuisset.
Nec 30 pater omnipotens Trojam, nec 31 fata vetabant
Tum Stare, decemque alios Priamum 33 superesse per annos.
Et nunc, si 34 bellare paras, atque hæc tibi mens est;
Quidquid in arte mea possum promittere 35 curæ,
Quod 36 fieri ferro, 37 liquidove potest 38 electro,
Quantum ignes 39 animæque valent; absiste precando

1 Congregentur. 2 Supra l. 1. *Quinque adeo magna, poſitis fundibus, arces Tela novant.* Civitatum. 4 Contra. 5 eſtructionem. 6 Venus. 7 candidiſſimis. 8 Utrinque. 9 vulcanum dubitantem, an pro filio ex adulterio concepto oblequi deberet. 10 Vulcanus. 11 conſuetam illi. 12 Amoris, veneris. 13 Ignis amoris. 14 collificata & labentia. 15 Comparatione oſtendit, quo pacto calor amoris per oſſa Vulcani perierit. 16 Fiſſura, aut per fissuram exiliens fulmen, quod per rimas nubium exilit. 17 Splendens. 18 Nubes ventoſas. Percepit Vulcanum amore patrum. 20 Fraude ſua, id eſt, artificioſa circumventione. 21 Vulcanus ſc. Æneæ patris loco futurus. 22 Magno & divino, quantum agnoſcunt Dii æterni. 23 Al. *devinctus*, id eſt, obligatus Veneri. 24 Ab ortu quali Trojani belli, ab exemplis, longe petitis, & per circumlocutionem, ab excidio Trojæ. 25 Quam prius habuiſti de me. 26 Recedit. 27 A te. 28 Si ſimilis ſollicitudo de armis habendis fuiſſet tibi prius. 29 *Dum bello Argolici veſtabant Pergama reges*. 30 Jupiter. 31 Fatum Trojæ mutare non potui, diſſerre potui. 32 Diutius eſſe. 33 Extare. 34 Bellagerere. 35 Sollicitæ diligentiæ. 36 Id, *quod*, &c. 37 Auro. 38 Metallo fortiſſimo. Quoties quinta portio argenti in auro eſt, electrum vocatur. 39 Venti poſſunt efficere in fabrili arte.

1 Gorgona 2 defecto vertentem 3 lumina collo:
Tollite 4 cuncta, 5 inquit, 6 cœptoſque auferte labor
Ætnæi Cyclopes: & 7 huc advertite mentem.
8 Arma 9 acri facienda viro. nunc viribus 10 uſus
Nunc manibus 11 rapidis, omni nunc arte 12 magi
13 Præcipitate moras. nec plura 14 effatus: at 15 illi
Ocyus 16 incubuere omnes, 17 pariterque laborem
Sortiti 18 fluit æs rivis, 19 aurique metallum;
20 Vulnificuſque chalybs vaſta fornace liqueſcit.
Ingentem clypeum 21 informant, 22 unum omnia co
Tela Latinorum: ſeptenoſque 23 orbibus orbes
24 Impediunt 25 alii ventoſis follibus 26 auras
Accipiunt 27 redduntque: alii 28 ſtridentia tingunt
Æra lacu. 29 gemit impoſitis incudibus antrum.
30 Illi inter ſeſe multa vi brachia tollunt
31 In numerum, verſantque 32 tenaci forcipe maſſ
Hæc 33 pater 34 Æoliis 35 properat dum 36 Lem
oris,
37 Evandrum ex humili tecto lux ſuſcitat alma,

1 Meduſam, cujus capilli in angues verſi erant. 2 Enſe amputato. 3 Oculos ſc. ex indignatione. 4 Omnia hæc. 5 Vulcanus. 6 Al. *certos*, qui quotidiana opera exercentur, qui vobis præcipue ſoliti. 7 Ad hoc quod dicam. 8 Sunt. 9 Strenuo. 10 Utilitas & opus eſt. 11 Raptim operantibus. 12 Ut utiliter, cito & ſcienter fiant. 13 Præcipitanter abjicite. 14 Elocutus eſt Vulcanus. 15 Cyclopes. 16 Operam dederunt. 17 Diviſerunt inter ſe opera. 18 Liquefit ad modum fluentis aquæ. 19 Et ipſum metallum. 20 Vulnera facere ſolitus. 21 Artificioſe faciunt. 22 Qui ſolus fit. 23 Singulis. 24 Implicant. 25 Quidam ex illis. 26 Ventos. 27 Acceptos ventos, id eſt, afflant. 28 Tingendo dere faciunt ferrum aqua. Tonat, reſonat, quaſi gemi referens. 30 Fabri 31 In dinem, ita ut ex alternis bus numerus & concentus vertatur. Vide quæ ad hos ſus ſup. 4. Georg p. 163. Inſtrumento, quo ferrum dum capitur e fornace, fort tenenti. 33 Fulminis fabro & Æneæ paterna affectione ſequens. 34 Quibus Æolus p ſidet. 35 Properanter faci Vulcanus, a *Lemno* inſula, qua a Lemniis excipiebatur, lo a Junone dejectus ob mitatem: nec non præci a Jove eodem cecidit. 37 Refert ab exordio miſſum narrationem, id res Evandri.

1 Huc tunc 2 Ignipotens cælo descendit ab alto.
3 Ferrum exercebant 4 vasto 5 Cyclopes in antro,
6 Brontesque, 7 Steropesque, & 8 nudus membra
9 Pyracmon.
10 His 11 informatum 12 manibus jam parte polita
Fulmen erat; toto 13 genitor 14 quæ plurima cælo
Dejicit in terras: pars 15 imperfecta manebat.
16 Tres imbris 17 torti 18 radios, 19 tres nubis 20 aquosæ
21 Addiderant; 22 rutili 23 tres ignis, & 24 alitis 25 Austri.
Fulgores 26 nunc terrificos, 27 sonitumque 28 metumque
Miscebant operi, flammisque 29 sequacibus iras.
Parte alia Marti currumque rotasque volucres
30 Instabant; 31 quibus ille viros, quibus excitat urbes:
32 Ægidaque horriferam 33 turbatæ Palladis arma
Certatim 34 squamis serpentum 35 auroque 36 polibant,
Connexosque angues, ipsamque in pectore 37 Divæ

1 Huc, id est, ad hanc insulam. 2 Vulcanus. 3 Fabricabant. 4 Valde amplo. 5 Fabri, ejus famuli, unum cyclum, id est, oculum latum in fronte habentes. 6 Unus ex ministris Vulcani, qui Jovi cudunt fulmina, a *tonitru* dictus. 7 *A fulgore* sive *fulgure* sic dictus. 8 Habens membra nuda. 9 Ab igne, qui nunquam a calenti igne discedit. 10 Fabris. 11 Adhuc informe, nondum perfectam habens formam. 12 In manibus. 13 *Jupiter*, παντὸς ἀνδρῶν τε θεῶν τε, id est, *Pater hominumque Deorumque*. 14 Fulmina. 15 Quia nondum absolvebat. 16 Grandinis. 17 Contorti & coacti in grandinem. 18 Fulminis. 19 Pluviæ tres. 20 In aquam resolubilis. 21 Commiscuerant prius. 22 Rutilis & resplendentis. 23 Ignis, æstuantis aeris tres. 24 Ventorum. 25 Intelligunt quidam per *Auſtrum*, Autumnum: per *rutilum ignem*, Æstatem: per *nubem aquosam*, Ver: per *imbrem tortum*, Hyemem. 26 Cum Vulcanus adveniret. 27 Tonitrua. 28 Fulgetraque. 29 Persecutricibus, vim prosternendi, habentibus, qualis est in rotis. 30 Omni cura ac studio abricabant. 31 Quibus in bello utitur. 32 Scutum sive munimentum pectoris aureum, Jovis aut Palladis proprium, squamoso draconum corio contectum, sic ut extremum ipsius ambitum draunculi ad limbi aut fimbriæ vicem circumcluderent: in medio habens Gorgonis caput. 33 Ad bellum concitatæ, turbidis oculis torvum intuitæ. 34 In modum squamarum, quas habent serpentes. 35 Squamis aureis. 36 Poliebant. Antique. 37 Quæ penderet de pectore Palladis.

1 Gorgona 2 defecto vertentem 3 lumina collo.
Tollite 4 cuncta, 5 inquit, 6 cœptosque auferte labores,
Ætnæi Cyclopes: & 7 huc advertite mentem.
8 Arma 9 acri facienda viro. nunc viribus 10 usus,
Nunc manibus 11 rapidis, omni nunc arte 12 magistra.
13 Præcipitate moras. nec plura 14 effatus: at 15 illi
Ocyus 16 incubuere omnes, 17 pariterque laborem
Sortiti 18 fluit æs rivis, 19 aurique metallum;
20 Vulnificusque chalybs vasta fornace liquescit.
Ingentem clypeum 21 informant, 22 unum omnia contra
Tela Latinorum: septenosque 23 orbibus orbes
24 Impediunt 25 alii ventosis follibus 26 auras
Accipiunt 27 redduntque: alii 28 stridentia tingunt
Æra lacu. 29 gemit impositis incudibus antrum.
30 Illi inter sese multa vi brachia tollunt
31 In numerum, versantque 32 tenaci forcipe massam.
Hæc 33 pater 34 Æoliis 35 properat dum 36 Lemnius oris,
37 Evandrum ex humili tecto lux suscitat alma.

1 Medusam, cujus capilli in angues versi erant. 2 Ense amputato. 3 Oculos sc. ex indignatione. 4 Omnia hæc. 5 Vulcanus. 6 Al. *certos*, qui quotidiana opera exercentur, qui vobis præcipue soliti. 7 Ad hoc quod dicam. 8 Sunt. 9 Strenuo. 10 Utilitas & opus est. 11 Raptim operantibus. 12 Ut utiliter, cito & scienter fiant. 13 Præcipitanter abjicite. 14 Elocutus est Vulcanus. 15 Cyclopes. 16 Operam dederunt. 17 Divisérunt inter se opera. 18 Liquefit ad modum fluentis aquæ. 19 Et ipsum metallum. 20 Vulnera facere solitus. 21 Artificiose faciunt. 22 Qui solus sit. 23 Singulis. 24 Implicant. 25 Quidam ex illis. 26 Ventos. 27 Acceptos ventos, illos est, afflant. 28 Tingendo frigidere faciunt ferrum aqua. 29 Tonat, resonat, quasi gemens referens. 30 Fabri. 31 In ordinem, ita ut ex alternis ictibus numerus & concentus convertatur. Vide quæ ad hos versus sup. 4. Georg. p. 165. 32 Instrumento, quo ferrum cudendum capitur e fornace, fortiter tenenti. 33 Vulcanus fabrorum. & Æneæ paterna affectione obsequens. 34 Quibus Æolus præsidet. 35 Properanter facit. 36 Vulcanus, a *Lemno* insula, in qua a Lemniis excipiebatur, cum a Junone dejectus ob deformitatem: nec non præcipitatus a Jove eodem casu. Il. A. 37 Redit ab excursu ad intermissam narrationem, id est, ad res Evandri.

[illegible] matutini 1 volucrum 2 ſub culmina cantus
Conſurgit ſenior, 3 tunicaque 4 inducitur artus,
Et 5 Tyrrhena pedum circumdat 6. vincula plantis.
Tum lateri atque humeris 8 Tegeæum ſubligat enſem,
Demiſſa ab læva pantheræ terga retorquens.
Nec non & 10 gemini cuſtodes limine ab 11 alto
Procedunt, greſſumque 11 canes comitantur 12 herilem.
13 Hoſpitis Æneæ 14 ſedem & 15 ſecreta petebat
Sermonum memor, & promiſſi 16 muneris 17 heros.
18 Nec minus Æneas ſe 19 matutinus agebat.
Filius 20 huic Pallas, 21 illi comes ibat Achates.
Congreſſi jungunt dextras, mediiſque 22 reſidunt
Ædibus, & 23 licito 24 tandem ſermone fruuntur.
25 Rex prior hæc:
26 Maxime Teucrorum 27 ductor, quo 28 ſoſpite nunquam
29 Res equidem Trojæ victas aut regna fatebor;
Nobis ad belli auxilium 30 pro nomine tanto
Exiguæ 31 vires 32 hinc 33 Tuſco claudimur 33 amni,
34 Hinc 35 Rutulus 36 premit, & 37 murum circumſonat armis.

1 Præcipue hirundinum. 2 Quæ ſub culmine ædificant. 3 Interiore. 4 Habet artus inductos & veſtitos. 5 Thuſca. 6 Calceamenta, quæ ligabant & muniebant. 7 Deinde. 8 Arcadicum: a Tegea, urbe Arcadiæ. 9 Pellem pantheræ ab humero ſævo demiſſam revocans ad partem ſiniſtram. 10 Ita Telemachum ἄμφω δύω κύνες ἀργοὶ ἴσασιν. Odyſſ. Antiqui ad cuſtodiam corporis canes habebant. 11 reſpectu canum; ſed reſpectu regum erant humilia limina. 12 Patri ac domini ſui Evandri. 13 Quem hoſpitio exceperat. 14 Amabile. 15 Locum remotum a turba, ut illic quietius colloqueretur. 16 Auxilii. Promiſerat enim auxiliari Æneæ. 17 Evander. 18 Conſimiliter. 19 Erigebat ſe mane ſurgens. 20 Evandro. 21 Æneæ. 22 Conſident. 23 Quem nonniſi fidiſſimis communicare licebat, & quem illis tuto inter ſe conferre licebat. 24 Remotis arbitris. 25 Rex loci Evander dixit. 26 Suaſorii generis oratio, qua conſulit Æneæ Evander, ut a Tarchonte Etruſcorum duce auxilium petat. 27 Dux. 28 Incolumi. 29 Imperium: ut ſupra l. 3. v. 1. *Poſtquam res Aſiæ &c.* 30 Pro tui nominis gloria. 31 Sunt. 32 Ex una parte. 33 Tiberi, qui per Etruriam fluit. 34 Ex altera parte. 35 Populus ferox. 36 Nos. 37 Facit arma ſua ſonare circum muros noſtros.

a tibi ego 1 ingentes populos opulentaque 2 regnis
Jungere castra 3 paro: quam fors inopina salutem
4 Ostentat. 5 fatis huc te poscentibus affers.
Haud procul 6 hinc saxo incoitur fundata 7 vetusto
Urbis 8 Agyllinæ sedes: 9 ubi Lydia quondam
Gens, bello præclara, 10 jugis 11 insedit Etruscis.
12 Hanc multos florentem annos 13 rex deinde superbo
Imperio & 14 sævis tenuit Mezentius armis.
Quid memorem 15 infandas cædes, quid facta tyranni
16 Effera? di capiti ipsius generique reservent.
Mortua quin etiam jungebat corpora vivis,
Componens 17 manibusque 18 manus atque oribus ora,
Tormenti 19 genus! & 20 sanie 21 taboque fluentes
22 Complexu in misero longa sic morte necabat.
At 23 fessi tandem 24 cives 25 infanda furentem
Armati circumsistunt ipsumque 26 domumque:
Obtruncant socios, ignem ad 27 fastigia jactant.
28 Ille 29 inter cædes Rutulorum elapsus in agros
30 Confugere, & 31 Turni 32 defendier 33 hospitis armis.
Ergo omnis 34 furiis 35 surrexit Etruria 34 justis:

1 Etruriam, in qua XII. urbes a Tyrrheno conditæ sub prætectis totidem. 2 Per diversa regna. 3 Intendo & meditor. 4 Tibi. 5 Venis ad has oras juxta oracula Etruscis facta. 6 Ab his locis. 7 Antiquo opere, ut, *Templa Dei saxo venerabar structa* vetusto. 8 Agylla, quæ & *Cære* dicitur, urbs Etruscorum. 9 Lydi venerunt in Italiam, Tyrrheno duce, Atys filio, & sederunt in Etruria 10 in montibus. 11 Sedem cepit. 12 Gentem. 13 Etruscorum. 14 Tyrannicis. 15 Tam detestabiles, ut de iis fari nemo debeat. 16 Immania. 17 Defunctorum. 18 Vivontium. 19 O genus cruciatus. 20 Corrupto sanguine mortuorum. 21 Putrido liquore vivorum. 22 Tam diu cogebat complecti, dum vivorum sanguis in tabum converteretur, & defunctorum pus in saniem. 23 Sævitia Mezentii. 24 Ejus. 25 Intandum, infando more, 26 lere & suppliciis. Hellenium 26 Familiam ejus. 27 Culmina domus ejus. 28 Mezentius. 29 Dum socii ejus occiduntur. 30 Confugiebat ad Turnum. 31 Inversa a nostra historia: namque Turnus auxilium Mezentii confugit. Liv. 32 Defendebatur. 33 Qui jus hospitalitatis erat devinctus. 34 Ira, tumultu justæ. 35 Contra Mezentium.

1 Regem ad ſupplicium 2 præſenti 3 Marte repoſcunt.
His ego te, Æneа, ductorem millibus addam.
Toto namque fremunt condenſæ litore puppes,
4 Signaque ferre jubent: 5 retinet longævus 6 haruſpex
7 Fata canens, 8 O 9 Mæoniæ 10 delecta juventus,
Flos veterum virtuſque virûm; quos juſtus in hoſtem
Fert dolor, & merita 11 accendit Mezentius ira;
Nulli fas Italo tantam 12 ſubjungere 13 gentem:
Externos 14 optate duces. tum Etruſca 15 reſedit
Hoc acies 16 campo, monitis exterrita Divûm.
Ipſe 17 oratores ad me regnique 18 coronam
Cum 19 ſceptro miſit, mandatque 20 inſignia 21 Tarchon,
22 Succedam caſtris, Tyrrhenaque regna capeſſam.
23 Sed mihi tarda 24 gelu 25 ſæcliſque effœta ſenectus
Invidet imperium, 26 ſeræque ad 27 fortia 28 vires.
Natum exhortarer, ni 29 mixtus matre Sabella

1 Mezentium. 2 Nè mora intermiſſus tepeſcat calor 3 Bello. 4 Bellica ſc. id eſt, vexilla. 5 Immoratur eos, ne exeant in bella. 6 Tarchon ſc. Tyrrhenis afferens, quærendum eſſe ducem externum. 7 Voluntates Deorum ſibi revelatas. 8 Verba haruſpicis, quæ refert Evander. 9 Hetruſci a Lydis & Mæoniis oriundi, qui ſub Tyrrheno, Lydi fratre, duce hanc Italiæ partem appulſi occupârunt. 10 Ad expeditionem præſentem. 11 Contra ſe 12 Subjugare. 13 Rutulorum & Latinorum, quibuſcum Mezentius nunc fœdus percuſſit. 14 Adoptate, diligite. 15 Quievit. 16 Ubi erat. 17 Legatos. 18 Diadema. 19 Virga regali. 20 Cetera ornamenta regalia; ut faſces lictorum, &c. 21 Qui electus erat eorum dux. 22 Ut veniam ad caſtra, & eam captum Etruriam, in quam Tyrrhenus venit ex Mœonia. 23 Occurrit tacitæ objectioni Evander. Poterat enim quærere Æneas, quare, cum ipſe externus eſſet, ſeſe Tyrrhenis ducem non præſtitiſſet; aut, ſi ætate prohiberetur, quare Pallantem ipſis non præfeciſſet. 24 Frigore imminuto ſanguine, gelida ſenecta novis imperiis inepta. 25 Annis & ſenio debilitata, exinanita. Seculum hic xxx. annos habere cenſetur. 26 Tardæ. 27 Gigendi. 28 Invident mihi Imperium. 29 Miſtus ex Sabinis, genere Italorum. Duxerat enim Evander filiam regis Sabinorum.

Vix ea fatus 19 erat: 20 defixique 21 ora
Æneas 22 Anchiſiades & 23 fidus Achates
Multaque 24 dura ſuo triſti cum corde 25
Ni 26 ſignum cælo 27 Cytherea dediſſet
Namque improviſo 29 vibratus ab æthere
Cum 30 ſonitu venit, & ruere omnia 31
32 Tyrrhenuſque tubæ mugire per æthera
33 Suſpiciunt: 34 iterum atque iterum fragor i
35 Arma inter 36 nubem cæli in regione
Per 37 ſudum 38 rutilare vident, & 39 pul
Obſtupuere animis alii; ſed 41 Troius he

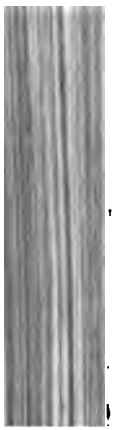

1 A materna parte eſſet Italus. 2 Cum reſpectu ad Evandrum, quia floridus eſt. 3 Cum reſpectu ad Pallantem, quia Phrygius. 4 Indulgenter concedit regnum Etruriæ. 5 Deorum oracula. 6 Ad Etruriæ ductum. 7 Procede in bellum. 8 Dux, id

ſa. 25 Reputaſſ
26 Adventus ſui
inſ. *Citheris*, ad
ri appulit. 28
ante fulgetris 8
Vibrando concu
tru. 31 Propt
ſonitus. 32 A

gnovit ſonitum, & divæ promiſſa 2 parentis.
um memorat: Ne vero, hoſpes, ne4 quære profecto,
iem caſum portenta ferant: 6 ego poſcor Olympo.
ſignum 7 cecinit miſſuram Diva 8 creatrix,
ellum ingrueret; 9 Vulcaniaque arma per auras
Laturam auxilio.
, quantæ miſeris cædes Laurentibus 11 inſtant!
s pœnas mihi, Turne, dabis! quam multa ſub undas 12
a 13 virûm, galeaſque, & 14 fortia corpora volves,
'bri pater! 15 poſcunt acies, & fœdera rumpant.
: ubi dicta 16 dedit, ſolio ſe tollit ab alto;
rimum Herculeis 17 ſopitas ignibus 17 aras
tat, 18 hesternumque Larem, 19 parvoſque Penates
us adit; macta 20 lectis de more 21 bobus
ıdrus 22 pariter, pariter Trojana juventus.
23 hinc ad 24 naves 25 graditur, ſocioſque revifit
rum de numero, qui 26 ſeſe in bella ſequantur,
ſtantes virtute 27 legit: 28 pars cetera 29 prona
ur aqua, 30 ſegniſque 31 ſecundo defluit amni,
Nantia ventura Aſcanio 34 rerumque patrique.
Dantur equi 36 Teucris Tyrrhena petentibus arva:

roligio hoc armorum conſibi delata a matre armi
a arma inimica, nec non & prælia. 2 Veneris. inde Æneas dicit. 4 Do. 5 Qualem rei exitum portenta & bona offerant. 6 Ego exigor elo ad hoc bellum. 7 Præſe miſſuram. 8 Mater Ve- quia omnia gignit, 9 ulcano marito ſuo fabri- 10 Allaturam in auxilium 1. 11 Imminent. 12 Tu- 13 Virorum fortium interum. 14 Robuſta, dum ent. 15 Permiſſio Ironi- Eant jam Laurentes, vi llo rumpant fœdera, quæ Latino iniiſſent, niſi Turnus turbaſſet; ſed non din impune. 16 Æneas. 17 Sopitos ignes in aris Herculis. Hypallage. 18 Ignem pridianum, quo pridie ejus diei in ſacrificiis Herculis uſi erant. 19 Domeſticos, pro fortunæ tenuitate modicos. 20 E grege electus. 21 Oves duos annos habentes. 22 Cum Æneas. 23 Ex hoc loco ſacrificii. 24 Ubi ſocii erant. 25 Æneas. 26 Eligentem Æneam. 27 Eligit. 28 Sociorum. 29 Defluit. 30 Exiſtens tardior ad bella, aut quia ſine remis erant. 31 Defluente. 32 Fabri. 33 Ut veniat annuntiatrix. 34 Geſtarum a patre. 35 Ab Evandro. 36 Electis illis, qui cum Æneas ad Tarchontem in Etruriam profectus

1 Du-

1 Ducunt exſortem Æneæ; quem fulva leonis
Pellis 2 obit totum, præfulgens unguibus 3 aureis,
Fama volat parvam ſubito vulgata per 4 urbem,
Ocyus ire equites 5 Tyrrheni ad limina regis.
Vota metu 6 duplicant 7 matres, 8 propiuſque pe
It timor, & 9 major 10 Martis 11 jam apparet in
Tum pater Evandrus 12 dextram complexus 13 e
14 Hæret 15 inexpletum lacrymans, ac talia fatu
O mihi præteritos referat 16 ſi Juppiter 17 annos
Qualis eram, 18 cum primam 19 aciem 20 Præneſtefal
21 Stravi, 22 ſcutorumque incendi victor 23 cervos;
Et 23 regem hac Herilum dextra 24 ſub Tartara
25 Naſcenti cui 26 tres animas 27 Feronia 28 ma
(Horrendum dictu) dederat; terna arma 29 mov
Ter 30 letho ſternendus erat: 31 cui tunc tamen 32 o
Abſtulit hæc animas dextra, & 33 totidem 34 exuit a
35 Non ego nunc dulci amplexu divellerer ullqua-
Nate, tuo: neque finitimo Mezentius unquam
Huic capiti inſultans, 36 tot ferro ſæva dediſſet

1 Arcades, miniſtri regis Evandri, ducunt ad manum ad Æneam: & ad utilitatem ejus equum extra ſortem dandum, id eſt, egregium, exiſtimium ſupra alios, leonis eximii pelle inſtratum. 2 Circumdat & operit. 3 Aurum inſerentibus *aut* aureis unguibus arte inſertis; *aut* aureis laminis operiis. 4 Pallantium. 5 Tarchontii, ſc. in Etruriam. 6 Duplicia faciunt. 7 Arcadum, qui cum Ænea profecturi erant. 8 Timent propinquum periculum. 9 Evidentior. 10 Belli. 11 Cum abirent juvenes. 12 Æneæ. 13 Abire parantis. 14 Adhæret ei. 15 Inexplebiliter: quia non poterat ſe continere a lacrymis. 16 Utinam. 17 Ut talis ſim, *qualis eram*, &c. 18 Evandrum, ex Arcadia venientem in Italiam, repellere conatus Mezentius rex Præneſtinus; a Evandro victus cæſuſque. Italorum, Evandrum re re volentium. 20 Latii op 21 Proſtravi. 22 Proſtra hoſtium. Victores arma, præſertim, eorum quos rant, incendebant ex vo voto. 23 Præneſtinorum. Ad inferos. 25 Cum naſce 26 Tres vitas, namque *ter ſternendus erat*, ſeq. 27 De moris Tarracini, Jovis A uxor: ſupra 7. lib. 28 29 A quo amovenda eram Morte. 31 Cum ſolidum haberem. 32 Tres. 33 tribus. 34 Corpora. 35 per in complexu tuo eſſe recum proficiſcerer, ſi je eſſem. 36 Tot bonos civ ciſſet.

ere, 1 tam multis 2 viduaſſet civibus 3 urbem.
vos, o ſuperi, & divûm tu maxime rector
piter, 4 Arcadii quæſo miſereſcite regis,
patrias audite preces. 6 ſi 7 numina veſtra
olumem 8 Pallanta mihi, ſi fata reſervant,
viſurus eum vivo, & venturus in 10 unum;
itam 12 oro: patiar quemvis 13 durare laborem,
liquem infandum 14 caſum, Fortuna, minaris;
o, nunc liceat 15 crudelem abrumpere vitam,
. cuncta 16 ambiguæ, dum ſpes incerta futuri,
. o, care puer, mea 17 ſera & ſola voluptas,
plexu teneo: 18 gravior ne nuntius aures
eret hæc 19 genitor 20 digreſſu dicta ſupremo
undebat: famuli 22 collapſum in 23 tecta ferebant,
ue 24 adeo exierat portis 25 equitatus apertis:
as inter primos & fidus Achates:
nde alii Trojæ 27 proceres. ipſe agmine Pallas
edio 28 chlamyde & pictis 29 conſpectus in 30 armis.
Qualis, ubi Oceani 31 perfuſus Lucifer unda,
im 33 Venus ante alios aſtrorum diligit 34 ignes,
ulit 35 os ſacrum cœlo, 36 tenebraſque reſolvit.
t pavidæ in muris matres, 37 oculiſque ſequuntur

1 Quam multis nunc vi- : . 2 Orbaſſet, privaſ- lorat. Od. 9 l. 2. *ann. Ar- ibus Quercetа Gargani la- . Et foliis viduantur orni.* m. 4 Mei, qui rex ſum is. 5 Quas ego pater pro ſimulo. 6 Si reducem fi- ſiſtem receptarus ſum. tæ divinæ poteſtates. 8 meum. 9 Qui adhuc vi- eum. 10 Locum cum ego. 11 Ad id tempus de- m. 12 Reto a vobis. 13 ſolerare. 14 Mortem fi- d male ominato verbo it. 15 Quæ crudelis eſſet, tas durare uſque ad mor- lii. 16 Dubiæ ſunt inter & metum. 17 Mihi ſeni natus & unigena. 18 Triſti- or, quam facile pati poſſem. 19 Evander. 20 In digreſſione. 21 Ex animo elocutus eſt. 22 Poſtquam præ dolore concide- rat. 23 Regiam. 24 Præcipue, omnino. 25 Cœtus aut claſſis equitum. 26 Deinde. 27 Prin- cipes exierant. 28 In veſte mi- litari 29 Conſpicuus, ſpectabilis. 30 Quæ a patre obtinuerat. 31 Exierat talis, *qualis* &c. 32 Lotus, ex opinione veterum, qui humore ali ſidera credebant. 33 Veneris enim ſtella dicitur. 34 Fulgores. 35 Conſpectum ſuum venerabilem. 36 Noctur- nas: unde *Lucifer*, quod lu- cem *afferat*, dicitur. 37 Obtutu-

1 Pulc-

1 Pulveream nubem, & fulgentes 2 ære catervas.
Olli per 3 dumos, 4 qua proxima meta viarum,
Armati tendunt 5 it 6 clamor, & 7 agmine facto
8 Quadrupedante putrem ſonitu quatit 9 ungu
campum.
10 Eſt ingens 11 gelidum lucus prope 12 Cæritis 13 amnis
Religione 14 patrum late ſacer: undique 15 colles
16 Incluſere 17 cavi, & 18 nigra nemus abiete cingu
Silvano fama eſt veteres 19 ſacraſſe 20 Pelaſgos,
Arvorum pecoriſque deo lucumque 21 diemque,
22 Qui primi fines aliquando 23 habuere Latino
Haud procul 24 hinc Tarcho & 25 Tyrrheni tuta ſuebant
Caſtra 26 locis, celſoque omnis de colle 27 videri
Jam poterat 28 legio, & 29 latis 30 tendebat in ar
31 Huc pater Æneas, & 32 bello lecta juventus
Succedunt, feſtique & equos & corpora 33 curan
At Venus * ætherios inter dea 34 candida * nim
35 Dona ferens aderat: natumque in valle 36 re

1 Pulverulentam; ex pulvere pedum equorum celebratam. 2 Armis æreis. 3 Loca invia. 4 Qua proximum compendium viarum erat. 5 Diffunditur per æra. 6 Se inſtigantium. 7 Ordine militariter procedentium inſtituto. *Agmen* enim proprie eſt multitudo ordinata & incedens. 8 A quadrupedantibus, id eſt, quaternis pedibus incedentibus facto 9 Calceus corneus equorum. Quinque perpetui dactyli profectionis celeritatem exprimunt. 10 Luci religioſi deſcriptio. Totum autem hunc locum diligenter expendit Macrob. Sat. l. 3. c. 3. 11 Frigidum. 12 Urbis Agyllinæ ſive Agyllæ. Deſignatur hoc Cave, *Cæritis* 13 Mincionem fluvium. 14 Majorum. 15 Montiuli. 16 Lucum illum. 17 Habentes vallem interjacentem. 18 Umbroſa. 19 Conſecraſſe, dicabroſa. 19 Conſecraſſe, dicare. 20 Græcos, qui in Italiam venerant. 21 Feſtum annuum celebritate. 22 Pelaſgi. 23 Inderunt, id eſt, qui primi Græcia advenæ incoluere am. 24 Ab hoc loco. 25 puit. 26 Munitione loca 27 Ab Æneæ. 28 Exercitus rhenorum. 29 Late ſe dentibus. 30 Tentoria h Sic 2. Æn. *Hic Dolopum hic ſævus* tendebat Achil Ad hunc collem, ubi e chon. 32 Ad bellum Supra: *qui ſeſe in bella tur Præſtantes virtute* Rehcunt, priuſquam chontem accederent. lucidam. 34 Relucens. ina a Vulcano labore Inter duos colles inclu

Ut procul 1 egelido 2 secretum flumine vidit,
Talibus affata est dictis, seque 3 obtulit 4 ultro:
En perfecta mei 5 promissa 6 conjugis arte
Munera; ne mox aut Laurentes, nate, superbos,
Aut 7 acrem 8 dubites in prœlia 9 poscere Turnum.
Dixit, & amplexus nati Cytherea petivit:
Arma sub 10 adversa posuit 11 radiantia quercu.
12 Ille 13 Deæ donis & tanto lætus 14 honore
15 Expleri nequit, atque oculos per 16 singula volvit,
17 Miraturque, interque manus & brachia versat
18 Terribilem cristis galeam flammasque vomentem,
19 Fatiferumque ensem, 20 loricam ex ære rigentem,
21 Sanguineam, ingentem, 23 qualis cum cærula nubes
Solis 24 inardescit 25 radiis, longeque 26 refulget.
27 Tum 28 læves ocreas 29 electro auroque 30 recocto,
Hastamque, & clypei 31 non enarrabile textum.
32 Illic res Italas, Romanorumque triumphos,
33 Haud vatum ignarus venturique inscius ævi

1 Multum & eminenter geli-. 2 Procul divisum ab exercitu aliorum. 3 Videndam concessit ejus. 4 Non requisita. Quam ipse mihi promiserat. Vulcani. 7 Strenuum. 8 Veteris; is enim est elegans hujus verbi usus. Plaut. *Quid istud sibitas dicere?* Sic Cic. *Non dubitat*, inquit, *P. Lentulum atque vinculis mandare* 9 Provocare. 10 E regione & ex adverso sita. 11 Resplendentia, & undique radios emittentia. 12 Æneas. 13 Matris. 14 Quia maret filium suo complexu dignata esset; aut, quia tam insuetis armis fugebat. 15 Satiari videndo. 16 Arma. 17 Mirari. 18 Cassidem habentem terribiles cristas. 19 Fatalem seu mortiferum Turno & aliis. 20 Thoracem. 21 Squamis æreis. 22 Sanguinei coloris. 23 Talem, qualis est nubes cærulei coloris. 24 Resplendet. 25 Ex adverso incumbentibus. 26 Refulgere videtur. 27 Sc. *miratur, & versat*. 28 Munimina crurum polita. 29 Facta ex metallo misto: ubi auro conflatur quinta argenti portio: supra. 30 Iterum ipso. 31 Sculpturam clypei enarrare difficilem. 32 In illo clypeo. Ab hoc loco ad finem usque libri, insigniora quædam Rom. gesta in clypeo cælata exsequitur. 33 Veritus artis vaticinandi, & futura præsciens.

Ecce-

Fecerat 1 ignipotens : illic genus omne futu
Stirpis 2 ab Ascanio, 3 pugnataque in ordin
4 Fecerat & viridi 5 fœtam 6 Mavortis in a
Procubuisse 7 lupam : 8 geminos 9 huic ubc
Ludere pendentes 8 pueros, & lambere 10
Impavidos : 11 illam 12 tereti cervice reflex
13 Mulcere alternos, & 14 corpora 15 finge
Nec procul 16 hinc Romã, & 17 raptas sine 18 mc
20 Consessu cavea; 21 magnis 22 Circensibus 23 s
Addiderat, 24 subitoque novum consurgere
26 Romulidis, Tatioque seni, 27 Curibusque

1 Vulcanus. 2 Sc. ad Augustum Cæsarem usque. 3 Ut gesta erant. 4 Orditur a conditorum urbis ortu & educatione. 5 Partu levatam, enixam. 6 Martis, id est, ubi erant Martis filii, Romulus & Remus, ob ea nutriendi. 7 Verane fuerit lupa, an Laurentia Faustuli uxor, quæ ob vulgati corporis vilitatem *Lupa* dicta fuit, non conveniunt auctores. Priorem sententiam confirmant Plut. Cic. 2. de Divin. Ovid 3 Fast. Justin. l. 43. Posteriorem refert Liv 1 1 8 Romilium & Remum 9 In applaudsim hujus Lupæ. 10 Lupam, quæ tanquam matrem ei gerebat, lambere pueros imperterritos; aut, pueros impavidos dulciter fugere lupam pro matre. De expositione geminorum istorum, ac de matertio in eos lupæ hujus officio lege Ovid. Fast. 2. 11 Lupam. 12 Rotunda in longum. 13 Placare lambendo. 14 Infantum. 15 Solidare. Alludit ad ursos, qui informi fœtui lambendo formam inducere finguntur. 16 Ab hac sculptura jam dicta. 17 A Romulo & cohabitatoribus ejus, postquam illegitimis conjugia impetrarent non poterant. Numerus raptarum apud Dionys. est 68 plo, honestate. & matronas. 19 I cavo, ubi consede cuitu spectantes lu enim est, ubi popu 21 Magnis Diis ins gnisque impensis. V Romulo. 22 Sc. *censes* dicti sunt, q bantur & siebant in *eis* autem locus er ptus, in quo equi exercebantur. Vide Sal. p 29 b 23 D tur. Romulus Circ simulavit, quando nas. 24 Et addi le Sabinum, quod fec raptu virginum. 2 mulidas, Tatiumq Sabinorum regem : vit postea cum R bellum Sabinum. 27 Curienses severos. narum urbium opule unde *Quirites* dicti ab *hasta* sc. quas vocabant. Hinc urb Numa Pompilius. terie quiescentibus uleisci voluerunt, cum Romanis g rorum severitate nam coluerant.

Idem inter se 2 posito certamine reges
Jovis ante aram, 3 pateraſque tenentes
, & 4 cæſa 5 jungebant fœdera 6 porca. (drigæ
procul 8 inde, 9 citæ 10 Metium 11 in diverſa 9 qua-
ulerant [13 at tu dictis, Albane, maneres]
ıtabatque 15 viri mendacis viſcera 16 Tullus
ram; & 17 ſparſi 18 rorabant 19 ſanguine 20 vepres.
n 21 Tarquinium 22 ejectum 23 Porſenna 24 jubebat
re, 25 ingentique 26 urbem obſidione premebat;
eadæ in ferrum pro libertate ruebant.
m indignanti ſimilem, ſimilemque minanti
ceres; 30 pontem auderet quia 31 vellere 32 Cocles,

ruits &, Tullus in acie
i intergentes Sabinarum.
. 3 Quibus Jovi liba-
Icta & percuſſa ſilice.
i fœdus, percutientes
, inibant, dicebant,
i ferirent: *Audi, Jupiter, Romanum ſic ego hanc porcum ferio, magis ferito, quanto magis fœdus non ſervet.*
e hos ad Sal p. 355.
t, ſirmabant & ſanci-
ojunctiones, pactiones.
ctis potiores victimæ
. 7 Percurrit cetera Ro-
i geſta. 8 A jam dicta
9 Equi quaterni trahebantur, aut currus ipſi & inſtigati. 10 Metium Albanorum regem, illo Hoſtilio in auxiliis Fidenates accitus, dolem ſubduxit, Rom. in binis quadrigis illiſcerpſit. 11 In diver-
. 12 Diſtraxerant, ant. Unde Ovid. 1. 3. *Sic doluit Metius in contraria vectus Ulit proditionis equis.* Max. 7. 4 1. Claud. 1. 254. 13 Tametſi hoc *ideretur tibi, o Meti,* ut ſtare deberes promiſſis & fœdere percuſſo cum Romanis 14 Diſtrahere faciebat. 15 Metii. 16 Hoſtilius. 17 Reſperſi. 18 Guttatim diſſillabant. 19 Metii. 20 Sentes. 21 Superbum. 22 Roma propter ſuperbiam ejus, & Lucretiæ a filio conſtupratæ ignominiam. 23 Rex Etruſcorum Tarquinium regē, Roma ejectum, reſtituere conatur. 24 Jubere Romanis videbatur, ut reciperent. 25 Arctiſſima. 26 Romam. Hiſtoriam hanc ſcribunt Liv. 2. 10. Dionyſ. 5. 21. Flor. 2. 12. Eutrop. 1. 11. Sil. 10. 482. 27 Romani, qui ab Æinea deſcenderant, & præcipue Brutus Collatinus & Tricipitinus, in arma ruebant ad tuendam libertatē partam exactis regibus. 28 Porſennam. 29 In clypeo. 30 Sublicium ſc. id eſt, ligneum. Tiberi impoſitum, ad eam partem, qua Janiculum ab Urbe dirimitur, ea arte conſtructum, ut trabes ſine fulturis eximi poſſent. *Sublica* autem eſt palus ſeu pertica, quæ in aqua defigebatur ad pontis alicujus ſuſtentationem. 31 Divellere & interrumpere ſecuri, ingruentibus hoſtibus. 32 Horatius, *Cocles* dictus ab uno oculo, amiſſo altero hoſtium telis in trajectu amnis.

Et fluvium 1 vinclis innaret 2 Cloelia ruptis:
3 In ſummo cuſtos 4 Tarpejæ Manlius arcis
Stabat 5 pro templo, & 6 Capitolia celſa tenebat
7 Romuleoque 8 recens 9 horrebat 10 regia culmo
Atque 11 hic auratis 12 volitans 13 argenteus anſer
Porticibus 15 Gallos in 16 limine adeſſe canebat:
17 Galli per dumos aderant, 18 arcemque 19 tenebant
Defenſi tenebris & 20 dono noctis 21 opacæ.
22 Aurea cæſaries ollis, 23 atque aurea veſtis.
24 Virgatis lucent 25 ſagulis: tum 26 lactea colla
27 Auro innectuntur. duo 28 quiſque 29 Alpina coruscat
30 Gæſa manu, ſcutis protecti corpora longis.
Hic 31 exſultantes 32 Salios, 33 nudoſque Lupercos
34 Lanigeroſque 35 apices, & lapſa 36 ancilia cælo
38 Extuderat: caſtæ ducebant ſacra per 39 urbem

1 Cuſtodiis arctis. 2 Virginum Veſtalium una, quæ obſes Porſennæ data, deceptis cuſtodibus, Tibrim ſuo tranavit equo. 3 In ſumma clypei parte. 4 Capitolii, a Tarpeja virgine poſtea denominati. 5 Pro defenſione templi Jovis Capitolini. 6 Unde *Capitolinus* dictus eſt. 7 Sicut Romulus coluerat, & culmis cooperuerat. 8 Paucis annis antea conſtructa. 9 Horrida & aſpera erat. 10 Calabra domus. 11 In capitolio. 12 Volitanti & alas plangenti ſimilis. 13 Candidus, aut clypeo argenteus, ut albedinem referret. 14 Galli, cum arcem Capitolinam noctu, admotis ſcalis, aſcendiſſent, anſer clangorem edidit. Quare Manlio primum excitato Romani opem tulerunt. Inde in templo Jovis Capitolini anſeris imaginem fecere. 15 Senones. 16 Ingreſſu. 17 Sternam. 18 Quam Romulus texerat culmo. 19 Parum abſuit, quin tenerent. 20 Beneficio & opportunitate. 21 Valde tenebroſæ. 22 Coma aurei coloris, ut fulva, erat. Barba. 24 Vario colore. 25 dum virgarum diſtinctis 26 dumentis militaribus. didiſſima. 27 Torquibus 28 Singuli quatiunt. 29 boribus montanis, Alpin Jacula Gallorum, uti manorum. 31 Cum 32 Sacerdotes Martis, cilia ferrent per urbem tes. *Salii* [teſte Livio Urbe fuere a Numa & Marti Gradivo co qui totidem ancilia pe cum ſaltibus geſtabant: pudiis; unde & nomen 33 Sacerdotes Panos L nudi per compita in L bus diſcurrebant. 34 L rentes. 35 Pileos Flam ſacerdotum. 36 Cly curvos, quorum una delapſus, cum fato Im cujus formam & unde effecti, ne internoſce tur. 37 E cælo. 38 Stud rat in clypeo Vulcanu mam.

7 Pilentis a matres in 3 mollibus: 4 hinc procul 5 addit
6 Tartareas etiam sedes, 7 alta ostia 8 Ditis;
Et 9 scelerum pœnas, & te, Catilina, 10 minaci
Pendentem scopulo, 11 Furiarumque ora trementem,
12 Secretosque 13 pios: 14 his dantem 15 jura 16 Catonem.
17 Hinc ter 18 tumidi ingenti 19 mare 20 ibat imago
21 Aurea, sed fluctu spumabant 22 cærula 23 cano:
Et 24 circum 25 argenteæ clari delphines in 26 orbem
Æquora verrebant caudis, 27 æstumque secabant.
28 Medio classes 29 aeratas 30 Actia bella
Cernere 31 erat, totumque instructo Marte 32 videres
33 Fervere 34 Leucaten, 35 auroque effulgere 36 fluctus.
37 Hinc Augustus 38 agens Italos in prœlia Cæsar
39 Cum Patribus Populoque, Penatibus & magnis 40 dis,
Stans celsa in puppi, geminas 41 cui tempora 42 flammas
43 Læta vomunt, patriumq; 44 aperitur vertice 45 sidus.

a Vulcanilis, quibus matres sacrificaturæ Cereri, aut alii alicui Deæ, antiqua consuetudine videbantur. 2 Maurorum. 3 Mollibus incendentibus. 4 Ab hinc Scipione. 5 Vulcanus. 6 Infernales. 7 Perfidia. 8 Plutonis. 9 Sceleratorum conjuratorum, Catilinæ & Cornelii Lentuli. 10 Minanti tibi assidue desuper imminens. 11 Infernalium. 12 Segregatos. 13 Manes Romanorum piorum dum viverent. Pii dicuntur, qui in Elysiis sunt. 14 Illis. 15 Jura moderamina vitæ. 16 Marcium &c. qui Cæsarius dictus. 17 Summa & infima; nam Capitolium in summo, & regnum Ditis in imo erant. 18 Inani. 19 Actiaci. 20 Ire videbatur. 21 Ex auro sculpta. 22 Maria. 23 Subtubo. 24 In circuitu. 25 Fulgentes ex splendore argenti. 26 Circuitum. 27 Dividebant fervorem æquoris. 28 Maris. 29 Ære munitas. 30 Quibus bella depugnata sub Actio, oppido Acarnaniæ maritimo, postmodum inter Augustum & Antonium gesta sunt. 31 Habetur. 32 Videre posses. 33 Agitari frigoribus armatorum, aut classibus erratis. 34 Montem in promontorio Epiri. 35 Aurorum armorum & rostrorum reflexu. 36 Juxta Leucaten. 37 Ex una parte erat. 38 Impellens. 39 A Cæsare fabant Senatus & populus, Penates & Dii magni, Jupiter, Mercurius, Minerva. supra, l. 3. Vid. Macrob. l. 3 c. 4. Sat. 40 Quos præsentes sculpserat Vulcanus, tanquam Augusti partes tutantes. 41 Augusto. 42 Oculorum. 43 Quod boni exitus signum est. 44 Fatis ejus adoperit Julii Cæsaris. 45 Aperte videntur in summitate galeæ. 46 Cometa, qui Cæsaris mortui simulacro super verticem Romæ publicæ adjectus fuerat.

Et fluvium 1 vinclis innaret 2 Cloelia ruptis:
3 In summo custos 4 Tarpejæ Manlius arcis
Stabat 5 pro templo, & 6 Capitolia celsa tenebat,
7 Romuleoque 8 recens 9 horrebat 10 regia culmo.
Atque 11 hic auratis 12 volitans 13 argenteus 14 anser
Porticibus 15 Gallos in 16 limine adesse canebat:
17 Galli per dumos aderant, 18 arcemque 19 tenebant
Defensi tenebris & 20 dono noctis & opacæ.
22 Aurea cæsaries ollis, 23 atque aurea 23 vestis:
24 Virgatis lucent 25 sagulis: tum 26 lactea colla
27 Auro innectuntur, duo 28 quisque 29 Alpina coruscant
30 Gæsa manu, scutis protecti corpora longis.
Hic 31 exsultantes 32 Salios, 33 nudosque Lupercos,
34 Lanigerosque 35 apices, & lapsa 36 ancilia 37 cælo
38 Extuderat: castæ ducebant sacra per 39 urbem.

1 Custodiis arctis. 2 Virginum Vestalium una, quæ obiit Porsennæ data, deceptis custodibus, Tibrim suo tranavit equo. 3 In summa clypei parte. 4 Capitolii, a Tarpeja virgine postea denominati. 5 Pro defensione templi Jovis Capitolini. 6 Unde *Capitolinus* dictus est. 7 Sicut Romulus coluerat, & culmis cooperuerat. 8 Paucis annis antea constructa. 9 Horrida & aspera erat. 10 Calabra domus. 11 In capitolio. 12 Volitanti & alas plangenti similis. 13 Candidus, aut clypeo argenteus, ut albedinem referret. 14 Galli, cum arcem Capitolinam noctu, admotis scalis, ascendissent, anser clangorem edidit. Quare Manlio primum excitato Romani opem tulerunt. Inde in templo Jovis Capitolini anseris imaginem fecere. 15 Senones. 16 Ingressu. 17 Sc. *nam*. 18 Quam Romulus texerat culmo. 19 Parum absuit, quin tenerent. 20 Beneficio & opportunitate. 21 Valle tenebrosæ. 22 Coma aurei coloris, ut fulva, erat illis. 23 Barba. 24 Vario colore ad modum virgarum distinctis. 25 Indumentis militaribus. 26 Candidissima. 27 Torquibus aureis. 28 Singuli quatuor. 29 Ex arboribus montanis, Alpinis &c. 30 Jacula Gallorum, uti pila Romanorum. 31 Cum apicibus. 32 Sacerdotes Martis, dum ancilia ferrent per urbem saltantes. *Salii* [teste Livio 1.] in Urbe fuere a Numa constituti, & Marti Gradivo consecrati, qui totidem ancilia per Urbem cum saltibus gestabant atque tripudiis: unde & nomen habent. 33 Sacerdotes Panos Lycæi, qui nudi per compita in Lupercalibus discurrebant. 34 Lanam gerentes. 35 Pileos Flaminum & sacerdotum. 36 Clypeos non curvos, quorum unus e cælo delapsus, cum fato Imperii; cujus formam & undecim alios effecti, ne internosceretur verus. 37 E cælo. 38 Studiose ferrat in clypeo Vulcanus. 39 Per urbem.

1 Pi-

1 Pilentis 2 matres in 3 mollibus: 4 hinc procul 5 addit
6 Tartareas etiam ſedes, 7 alta oſtia 8 Ditis;
Et 9 ſcelerum pœnas, & te, Catilina, 10 minaci
Pendentem ſcopulo, 11 Furiarumque ora trementem,
12 Secretoſque 13 pios: 14 his dantem 15 jura 16 Catonem.
17 Hæc inter 18 tumidi late 19 maris 20 ibat imago
21 Aurea; ſed fluctu ſpumabant 22 cærula 23 cano:
Et 24 circum 25 argento clari delphines in 26 orbem
Æquora verrebant caudis, 27 æſtumque ſecabant.
In 28 medio claſſes 29 æratas 30 Actia bella
Cernere 31 erat: totumque inſtructo Marte 32 videres
33 Fervere 34 Leucaten, 35 auroque effulgere 36 fluctus.
37 Hinc Auguſtus 38 agens Italos in prœlia Cæſar
39 Cum Patribus Populoque, Penatibus & magnis 40 dis,
Stans cella in puppi: gemmas 41 cui tempora 42 flammas
43 Læta vomunt, 44 patriumq; 45 aperitur vertice 46 ſidus.

1 Vehiculis, quibus matres ſacrificaturæ Cereri, aut alii alicui Deæ, antiqua conſuetudine vehebantur. 2 Matronæ. 3 Molliter incedentibus. 4 Ab horum ſcelpturâ. 5 Vulcanus. 6 Infernales. 7 Profunda. 8 Plutonis. 9 Sceleratorum conjuratorum, Cethegi & Cornelii Lentuli. 10 Minanti tibi aſſidue præcipitium. 11 Infernalium. 12 Segregatos. 13 Manes Romanorum piorum dum viverent. Pii dicuntur, qui in Elyſiis ſunt. 14 Piis. 15 Juſta moderamina vitæ. 16 Majorem ſc. qui *Cenſorius* dictus eſt. 17 Summa & infima: nam Capitolium in ſummo, & regna Ditis in imo erant. 18 Inflati. 19 Actiaci. 20 Ire videbantur. 21 Ex auro ſculpta. 22 Maria. 23 Subalbo. 24 In circuitu. 25 Fulgentes ex ſplendore argenti. 26 Circuitum. 27 Et dividebant fervorem aquarum. 28 Maris. 29 Ære munitas. 30 Quibus bella depugnata ſub Actio, oppido Acarnaniæ maritimo, poſtmodum inter Auguſtum & Antonium geſta ſunt. 31 Dabatur. 32 Videre poſſes. 33 Agitari fulgoribus armatorum, aut claſſibus æratis. 34 Montem in promontorio Epiri. 35 Aureorum armorum & roſtrorum reflexu. 36 Juxta Leucaten. 37 Ex una parte erat. 38 Impellens. 39 A Cæſare ſtabant Senatus & populus, Penates & Dii magni, Jupiter, Mercurius, Minerva. ſupra, l. 3. Vid. Macrob. l. 3 c. 4. Sat. 40 Quos præſentes ſculpſerat Vulcanus, tanquam Auguſti partes tutantes. 41 Auguſto. 42 Oculorum. 43 Quod boni exitus ſignum eſt. 44 Patris ejus adoptivi Julii Cæſaris. 45 Aperte videtur in ſummitate galeæ. 46 Cometa, qui Cæſaris mortui ſimulacro ſuper verticem Romæ publice adjectus fuerat.

1 Parte alia ventis, & is 2 Agrippa 3 ſecundis
4 Arduus 5 agmen agens: 6 cui 7 belli inſignia ſuperbum
Tempora 8 navali fulgent 9 roſtrata corona.
10 Hinc 11 ope 12 barbarica 13 variiſque 14 Antonius armis
15 Victor ab Aurora 16 populis 17 & litore rubro
18 Ægyptum, viresque 19 Orientis, & 20 ultima ſecum
20 Bactra vehit; 21 ſequiturque (22 nefas) 23 Ægyptia conjux.
Una omnes 24 ruere, ac totum ſpumare 25 mapalia
Convulſum remis 26 roſtriſque tridentibus æquor.
27 Alta 28 petunt: 29 pelago credas innare 30 revulſas
31 Cycladas, aut montes concurrere 32 montibus altos:
33 Tanta mole viri 34 turritis puppibus inſtant.
35 Stuppea flamma manu, 36 telique 37 volatile ferrum
38 Spargitur. * arva 39 nova * Neptunia 40 cæde
rubeſcunt.

1 Ab latere. 2 Affinis & amicus Auguſti. 3 Proſperis, proxime Auguſti auſpicia ſecundis. Namque Auguſtus dextrum, M. Agrippa, gener ejus, ſiniſtrum cornu claſſis ruebatur. 4 Erat ſublimis. 5 Italorum. 6 Agrippæ. 7 Quæ erant ornamentum glorioſum & magnificum belli navalis. 8 Quæ fiebat ex roſtris navium victarum, & dabatur ei, qui maritimo prælio primus in hoſtium naves vi armatus tranſiliiſſet. Hæc aurea. 9 Quaſi roſtris navium ornata. 10 Ex adverſa parte. 11 Africa, Ciliciæ, Cappadociæ, Thraciæ, aliiſque auxiliis. 12 A Barbaris contracta. 13 Variorum populorum. 14 Marcus Antonius Triumvir. 15 Parthos decem & octo prœliis viceruat. 16 Parthis. 17 Mari Erythræo, quod eſt inter Ægyptum & Indiam. 18 Populum & potentiam Ægypti. 19 Populi Orientalis. 20 Bactrianos populos ultimos in imperio Antoniano, Orientem verſus. 21 Exercitum. 22 Contra diſciplinam Rom. militiæ, & quia peregrina, & maxime repudiata uxore Octavia, ſorore Imp. Rom. 23 Cleopatra. 24 Ruere videbantur. 25 Retroſſum ductis. 26 Navium. 27 Profunda maria. 28 Omnes. 29 Per pelagus. 30 A continentibus. 31 Inſulas. 32 Altis. 33 Tanto molimine. 34 Turres ſive propugnacula habentibus. 35 Radicata in ſtupa, id eſt, in lino. Cæſariani ignitis malis & Antoniani miſſilibus pugnabant. 36 Cum telis. 37 Qui ad volatum affixum eſt. 38 In naves. * Mare. 39 Magnis inſolitis. 40 Effuſione ſanguinis.

1 Regina in 2 mediis patrio vocat 3 agmina 4 sistro:
Necdum etiam geminos 5 a tergo 6 reſpicit 7 angues.
8 Omnigenumque 9 Deûm monſtra & latrator 10 Anubis,
11 Contra 12 Neptunum & Venerem, contraq; Minervam
Tela tenent. ſævit medio in certamine 13 Mavors
14 Cælatus ferro, * triſteſque 15 ex æthere * Diræ;
Et 16 ſciſſa gaudens vadit Diſcordia palla:
Quam cum ſanguineo ſequitur 17 Bellona flagello.
18 Actius 19 hæc cernens arcum intendebat Apollo
20 Deſuper: omnis eo terrore 21 Ægyptus, & Indi,
Omnis Arabs, omnes 22 vertebant terga Sabæi.
Ipſa 23 videbatur ventis 24 regina 25 vocatis
Vela dare, & 26 laxos jam jamque 27 immittere funes.
Illam inter 28 cædes pallentem 29 morte futura
30 Fecerat ignipotens undis & 31 lapyge 32 ferri;

1 Cleopatra Ægyptiorum regina. *Juſſerat* enim Antonius, ut legiones pararentur Cleopatræ. 2 Bellantium. 3 Suorum. 4 Inſtrumento muſico ſive crepitaculo æneo Ægyptiorum, quo Ægyptii ſacerdotes in Iſidis ſacris uti ſolent: quod opponit Poeta buccinæ Rom. *Siſtrum* dictum volunt *ἀπὸ τῦ σείειν*, i. e. a *quatiendo*, quia concuſſum ederet tinnitum. 5 Qui eam perſequebantur a tergo. 6 Nondum videbat morientem ſibi imminentem. 7 Aſpides in clypeo a tergo Cleopatræ cælatas: quarum morſu interiiſſe creditur. 8 Omnigenorum, id eſt, omnis generis. Ægyptus quippe colit canem, felem, lupum, crocodilum, cepam, & alia monſtra. *Quis non ſcit quales demens Ægyptus portenta colat?* Juven. xv. Sat. 9. 9 Deorum Ægyptiorum. 10 Ægyptiaca lingua dicitur canis, ſub cujus forma Mercurius colebatur. 11 Pugnat Antonius, faventibus Diis Ægyptiorum. 12 Quia Auguſto favebant. 13 Mars Deus belli. 14 Inſculptus in clypeo. * Deæ ultrices vadunt ad ulciſcendum Antonium, qui matrimoniale læſerat fœdus. 15 Sc. *demiſſæ*. 16 Diviſa per factionem. 17 Dea belli, id eſt, bellum ipſum. 18 Littoralis, id eſt, qui in Leucadico litore colebatur, vel, qui Auguſto in Actiaco bello auxiliatus eſt. 19 Hanc commotionem & aleam belli, quod Mars anceps eſſet in victoria. 20 Ex alto. 21 Ægyptii. 22 Fugiebant. Sic l. 6. *Pars* vertere terga. 23 In clypei cælatura. 24 Cleopatra. 25 Optatis aut vocatis ad celerem fugam. 26 Ut plus venti ſuſcipiant, & fortius impellantur. 27 Magis & magis. 28 Cadavera ſuorum. 29 Omine mortis futuræ: quia tunc primum timere cœperat. 30 Cælarat Vulcanus. 31 Cauro, id eſt, vento ab Occaſu ſolſtitiali & ex Apulia ſpirante. 32 Vehi.

ÆNEIDOS

LIBER IX.

ARGUMENTUM.

ABſente Æneâ, & in Tuſcia conquirendis auxiliis occupato, T
a Junone per Iridem admonitus, ne tantam rei bene gerendæ
ſionem amitteret, quam proxime ad hoſtes copias admovet. Q
ſuis ſe mœnibus continerent, neque æquo loco facerent dimican
teſtatem, ut illis ſpem omnem fugæ intercluderet, claſſem ener
natur. Erat ejus claſſis materia ex Idææ matris luco cæſa: quam
matris precibus adductus Jupiter, naves omnes inſtanti incendio
puit, & in totidem Nymphas marinas convertit. Poſt hæc, imm
jam nocte, Turnus adverſus hoſtium eruptiones ad oppidi portas
cubias diſponit: iis Meſſapum præficit. Interim conſultantibus T
norum ducibus, quemnam potiſſimum ad Æneam mitterent, q
ſuorum periculo eum faceret certiorem; ultro eam provinciam
piunt Niſus & Euryalus, conjunctiſſimum amicorum par: qui ca
be emiſſi hoſtium excubias vino ſomnoque obrutas offendiſſent,
mnentem cum magno Rutulorum numero trucidant, eorumque
liis exornant. Verum cum, inſtante jam luce, ſe recipere cons
Volſcentis equitibus conſpecti, ad ſilvas confugiunt. Ibi Eury
morum pondere viæque errore impeditus, in hoſtes incidit, &
ſcente, fruſtra deprecante Niſo, confoditur. Niſus quoque, ca
ſcente, & Euryali nece ſtrenue vindicata, multis vulneribus c
ſuper amici corpus concidit. Capita haſtis affixa, in caſtra def
ubia Trojanis e mœnibus agnita, ingentem in urbe luctum
Interim Turnus totis viribus hoſtes oppugnat, magna utrinq
editur. Ibi Aſcanius Numanum, inſolentius ſe jactantem, ſa
interficit. Pandarus & Bitias ſucceſſu elati portam recludun
que ſubeuntes ingenti cæde propellunt. Ejus rei nuntio acc
ius per portam patentem in oppidum irrumpit, Trojanoſqu
convertit: tandem hoſtium multitudine circumventus, p
dit ad eam oppidi partem, quæ fluvio alluitur, & ut erat
men tranſnans, incolumis ad ſuos revertitur.

1 ATque 2 ea 3 diverſa 4 penitus dum parte 5
6 Irim de cælo miſit 7 Saturnia Jun

1 Tranſitio, quæ hunc librum connectit cum ſuperiori. 2 Quæ in VIII. narrata ſunt. 3 Remota, in Etruria; ubi jam Æneas . . . . 4 . . . Longe a caſtris Æ[illegible] Coryti penetravit ad ur-

bes: mox. 5 Ab Æne id eſt, dum Æneas parat auxilia. 6 De ſtis, pediſſequam ni filia.

ic 1 Lelegas, 2 Caraſque, 3 ſagittiferoſque 4 Gelonos
Finxerat. 6 Euphrates ibat jam 7 mollior undis,
Extremique hominum 9 Morini, 10 Rhenuſque 11 bicornis;
Indomitique 13 Dahæ, & 14 pontem indignatus
15 Araxes.
alia, per clypeum Vulcani, dona 16 parentis
iratur, * rerumque 17 ignarus * imagine gaudet;
Attollens humero 19 famamque & fata nepotum.

1 Myſiæ populum. 2 Minoris populum. 3 Sagittas, quiplurimum valent, in bella entes. 4 Scythiæ populum. Sculpſerat. 6 Meſopotamiæ rius. 7 Lentior, quaſi ſenns etiam ſe victum a Cæſare. Sc. *ibant mollieres*. 9 Populi llliæ Belgicæ. 10 Germaniæ rius, Galliam ab Alemannia terminans. 11 Oſtiis duobus, nomine altero, altero Vahali, mare exiens. 12 Difficulter domabiles. 13 Scythiæ populus. 14 Quem Xerſes ſuper eum extruxerat: quia diſrupit eum rapiditate ſua. 15 Armeniæ fluvius, ſc. ibat mollior, quia ſe quoque domandum ſentiebat ab Auguſto. 16 Matris ſuæ Veneris. * Sculpturis rerum. 17 Et neſciens quas res ſignificarent. 18 Erigens. 19 Gloriam, & res futuras haud dubie poſteris ſuis.

Tempeſtas? medium video 1 diſcedere cœlum;
2 Palanteſque polo ſtellas. ſequor 3 omina tanta;
4 Quiſquis in arma vocas. & ſic effatus ad 5 un
Proceſſit, ſummoque hauſit de gurgite 6 lymphas,
7 Multa deos orans; 8 oneravitque æthera 9 voti
10 Jamque omnis campis 11 exercitus ibat aperti
Dives 12 equûm, dives 13 pictai veſtis & auri.
14 Meſſapus primas acies, 15 poſtrema coercent
Tyrrhidæ juvenes: 16 medio 17 dux agmine T
(18 Vertitur 19 arma tenens, & toto vertice
pra eſt.)
Ceu 21 ſeptem ſurgens 22 ſedatis amnibus altus
23 Per tacitum 24 Ganges, aut 25 pingui flumine
26 Cum refluit campis, & jam ſe condidit alveo.
27 Hic 28 ſubitam nigro 29 glomerari pulvere nu
Proſpiciunt Teucri, ac 30 tenebras inſurgere cæ
Primus ab 31 adverſa 32 conclamat 33 mole 34 C

1 Schiſmate & hiatu diviſum aperiri. 2 Tempore locoque non ſuo apparentes, *vel*, errantes per polum. 3 Prodigia tua. 4 Quicumque es, qui vocas in arma. 5 Fluentem. Hoc genus purgationis erat apud antiquos. 6 Puriſſimas aquas, quibus vitia purgaret, pariorque ad precandum accederet. 7 Multum, aut multas res. 8 Multiplicia vota indicat, quæ Diis diverſis pro ſua & exercitus ſalute vovit. 9 Promiſſis, pollicendo, ſi victoriam conſequatur. 10 Poſt vota & preces Turni. 11 Turni, in vri deſcripti. 12 Equorum. 13 Pictæ. Diæreſis. 14 *Equûm domitor, Neptuni proles*, ſupra l. 7. 15 Extrema agmina, aut extremas partes exercitus claudunt Tyrrhi filii, magiſtri pecorum: de quibus ſupra l. 7. 16 Sc. is. 17 Totius exercitûs. 18 Verſatur, circumvolvitur. 19 Hoſtilia. 20 Humanet ſupra reliquos. 21 reſpectu ad Nilum ſeptemnaſique unicum Gangis agnoſcunt auctores probintelligi placeat de fluvio quæ recipit Ganges pr amnis. 22 Compreſſis. profundam altitudinem: te poſtquam ſedati ſunt 24 Indiæ fluvius ma ſecum aureas arenas trah Fecundans & pinguem Ægyptum. 26 Cum ab tione recedit, redditque alveo. 27 In hoc Turn citu. 28 Repente ortam gnis adventantium hoſti In globos colligi. 30 Ca e pulvere. 31 Ex adver 32 Non interrogans (ip nuntiat) ſed cum admir 33 Turri ſpeculatoria. Trojanus, cujus item in primo.

1 Audacem ad Turnum. luco tum forte 2 parentis
3 Pilumni Turnus 4 ſacrata valle 5 ſedebat.
Ad 6 quem ſic 7 roſeo 8 Thaumantias ore locuta eſt
9 Turne, quod optanti divûm 10 promittere nemo
Auderet, 11 volvenda dies en attulit 12 ultro.
Æneas, 13 urbe & ſociis & claſſe relicta,
Sceptra 14 Palatini ſedemque 15 petit Evandri.
Nec 16 ſatis: extremas 17 Corythi 18 penetravit ad urbes
19 Lydorumque manum colle&os armat agreſtes.
Quid 20 dubitas? nunc tempus equos, nunc 21 poſcere currus.
22 Rumpe moras omnes, & 23 turbata arripe caſtra.
24 Dixit, & in cælum 25 paribus ſe ſuſtulit 25 alis;
Ingentemque 26 fuga 27 ſecuit ſub nubibus arcum.
28 Agnovit 29 juvenis, 30 dupliceſque ad ſidera 31 palmas
Suſtulit, & tali 32 fugientem eſt 33 voce ſecutus:
Iri, 34 decus cæli, quis te mihi 35 nubibus actam
36 Detulit in terras? 37 unde hæc tam clara repente

1 Fortem ſine felicitate. 2 Avi ſui. Unde infra: *Cui Pilumnus avus*, &c. Fuit enim Turnus Dauni filius, cujus pater fuit Pilumnus. 3 A *pilo*, id eſt, inſtrumento, quo aliquid in mortario teritur. ſic dictus fuit Saturnus, quod primus docuiſſe dicatur frumenta in pilo comminuere 4 Alii. 5 Otioſus. 6 Turnum, illic ſedentem. 7 Subrubro. 8 Thaumantis filia Iris. 9 Exhortatoria oratio, ad invadenda caſtra hoſtium. 10 Quia contra fatum Trojani videntur, per oblatam occaſionem, Italia poſſe depelli, & penitus deleri. 11 Se volvens, jam voluta, id eſt, tempus ipſum. 12 Non requirente te. 13 Nova ſc. in morem caſtrorum extructa. 14 Palatium & Pallanteum oppidum tenentis. 15 Petiit: ne prima ſyllaba Evandri corripiatur: cum alias legatur, *petivit*. 16 Eſt petiiſſe Evandrum. 17 Arcia Etruriæ, ſupra l. 3. & 7. 18 Inſuper. 19 Etruſcorum exercitum. Namque Lydi, Tyrrheno duce, in hac Italiæ parte conſederant. 20 Vereris invadere caſtra? 21 Poſcendi. Græciſmus. 22 Sic Ovid. Rumpe moram: *nocuit ſæpe differre paratis*. Et Virg. alibi: *Eja age*, rumpe moras, *teque*, &c. 23 Quæ facile turbare poteſ, aut, abſente Æneæ, auxilio & conſilio deſtituta. 24 Iris. 25 Pleno volatu. 26 Simul cum fugeret. 27 Ipſa ſuo ſubvecta arcu. 28 Iris, ſive arcum cæleſtem, & ejus naturam. 29 Turnus. 30 Complicatas. 31 Manus erexit. 32 Irim. 33 Oratione. 34 Ornamentum, propter ſpecimen colorum. 35 Per nubes. 36 Demiſit. 37 &c. erat eſt.

Tum-

Tempeſtas? medium video 1 diſcedere cælum,
2 Palanteſque polo ſtellas. ſequor 3 omina tanta,
4 Quiſquis in arma vocas. & ſic effatus ad 5 undam
Proceſſit, ſummoque hauſit de gurgite 6 lymphas,
7 Multa deos orans; 8 oneravitque æthera 9 votis.
10 Jamque omnis campis 11 exercitus ibat apertis,
Dives 12 equûm, dives 13 pictai veſtis & auri.
14 Meſſapus primas acies, 15 poſtrema coercent
Tyrrhidæ juvenes: 16 medio 17 dux agmine Turnus.
(18 Vertitur 19 arma tenens, & toto vertice 20 ſupra eſt.)
Ceu 21 ſeptem ſurgens 22 ſedatis amnibus altus
23 Per tacitum 24 Ganges, aut 25 pingui flumine Nilus,
26 Cum refluit campis, & jam ſe condidit alveo.
27 Hic 28 ſubitam nigro 29 glomerari pulvere nubem
Proſpiciunt Teucri, ac 30 tenebras inſurgere campis.
Primus ab 31 adverſa 32 conclamat 33 mole 34 Caicus:

1 Schiſmate & hiatu diviſum aperiri. 2 Tempore locoque non ſuo apparentes, *vel*, errantes per polum. 3 Prodigia tua. 4 Quicumque es, qui vocas in arma. 5 Fluentem. Hoc genus purgationis erat apud antiquos. 6 Puriſſimas aquas, quibus vitia purgaret, pariorque ad precandum accederet. 7 Multum, aut multas res. 8 Multiplicia vota indicat, quæ Diis diverſis pro ſua & exercitus ſalute vovit. 9 Promiſſis, pollicendo, ſi victoriam conſequatur. 10 Poſt vota & preces Turni. 11 Turni, in vn deſcripſit 12 Equorum. 13 Pictæ. Diærefis. 14 *Equûm domitor, Neptuni proles*, ſupra l. 7. 15 Extrema agmina, aut extremas partes exercitus claudunt Tyrrhi filii, magiſtri pecorum: de quibus ſupra l. 7. 16 Sc. *is*. 17 Toties *exercitus*. 18 Verſatur, circumvolvitur. 19 Hoſtilia. 20 Eminet ſupra reliquos. 21 Cum reſpectu ad Nilum ſeptemſtuum; namque unicum Gangis oſtium agnoſcunt auctores probati, ni intelligi placeat de fluminibus, quæ recipit Ganges profundus amnis. 22 Compreſſis. 23 Per profundam altitudinem; vel tacite poſtquam ſedati ſunt amnes. 24 Indiæ fluvius maximus, ſecum aureas arenas trahens. 25 Fecundans & pinguem faciens Ægyptum. 26 Cum ab inundatione recedit, redditque ſe ſuo alveo. 27 In hoc Turni exercitu. 28 Repente ortam. A ſignis adventantium hoſtium. 29 In globos colligi. 30 Caliginem e pulvere. 31 Ex adverſo ſita. 32 Non interrogans (ipſe enim nuntiat) ſed cum admiratione. 33 Turri ſpeculatoria. 34 Vir Trojanus, cujus item meminit in primo.

1 Quis

Quis 2 globus, 3 cives, 4 caligine volvitur atra?
Ferte cito 5 ferrum, date tela, 6 scandite muros.
Hostis adest, 7 ejulatque ingenti clamore per omnes.
Condunt se Teucri portas, & 8 mœnia complent.
Namque ita discedens 9 præceperat 10 optimus armis
Æneas, 11 si quis interea Fortuna fuisset,
Ne 12 struere auderent aciem, nec 13 credere 14 campo
Castra, 15 modo, & 16 tutos servarent 17 aggere muros.
Ergo, ubi 18 conferre manum pudor ignavus 19 monstrat,
20 Objiciunt portas tamen, & 21 præcepta 22 facessunt;
Armatique cavis exspectant 23 turribus hostem.
Furnus, 24 ut ante volans 25 tardum præcesserat 26 agmen
Virginti 27 lectis 28 equitum 29 comitatus, & urbi
Improvisus adest: 30 maculis 31 quem 32 Thracius albis
Portat equus, cristaque tegit galea aurea rubra.
Ecquis erit mecum, juvenes, qui 33 primus in hostem
Sum, ait, & 34 jaculum adtorquens emittit in auras,
Principium pugnæ, & campo sese 35 arduus infert.

1 Quantus, admirantis est, non interrogantis. 2 Numerus incedentium in globum collectorum. Cum molimine incedit cum nube pulverulenta & nigra. 4 Vis repulsiva. 5 Al. & scandite, ascendite. 6 Dicentes ejulatum, se mutuo cohortando. 7 Ululant. 8 Muros & propugnacula castrorum. 9 Manaverat. Alludit ad disciplinam Romanæ militiæ, qua severissime animadvertebatur in eos, qui injussu Imperatoris in hostem pugnassent. 10 Rei militaris scientissimus ac peritissimus: id est, sicut decet optimum ducem. 11 Si quis forte oppugnationis aliusve belli casus abfuerit. 12 Instruere. 13 Committere se. 14 Pugnanti. 15 Solummodo. 16 Tumultuosos. 17 Accumulatis terris & valle. 18 Cum hostilibus insultationibus. 19 Suadet, urget, hortatur eos. 20 Hostibus. 21 Mandata. 22 Facessunt. 23 In propugnaculis loricis intexentibus castrorum, quæ in morem urbis extruxerant. 24 Prone, secundum quod. 25 Tarde incedens, respectu equitum: nisi, Turno festinanti tardum visum. 26 Peditum. 27 Electis ex omnibus aliis. 28 Ex equitibus. 29 Stipatus. 30 Albos habens maculas. Sic lib. 5 quem Threïssa albis portat equus bimaculis. 31 Turnus. 32 E Thracia. 33 Ipse. 34 Resicit mores Romanorum, ubi dux, hasta in finem hostium missa, principium pugnæ indicere parabatur. 35 Ruilicens.

1 Solve metus, atque hoc precibus tine poſſe parentem;
2 Neu curſu quatiatæ ullo, neu turbine venti
3 Vincantur. 4 prolit noſtris in montibus 5 ortas.
6 Filius huic contra, 7 torquet qui ſidera mundi:
O genitrix, 8 quo fata 9 vocas? aut quid petis 10 iſtis?
11 Mortaline manu factæ 12 immortale carinæ
12 Fas habeant? 13 certuſque incerta pericula luſtret
Æneas? cui * tanta deo permiſſa? poteſtas?
14 Imo, ubi 15 defunctæ 16 finem portuſque tenebus
Auſonios, 17 olim quæcumque evaſerit 18 undis,
19 Dardaniumque ducem Laurentia vexerit 20 æva,
Mortalem 21 eripiam formam, magnique jubebo
Æquoris eſſe deas: qualis 22 Nereia Doto,
Et Galatea ſecant ſpumantem pectore pontum.
23 Dixerat: idque 24 ratum 25 Stygii per flumina fratris
Per picem 26 torrentes atraque voragine 27 ripas
28 Annuit, & totum nutu tremefecit 29 Olympum.
Ergo aderat 30 promiſſa dies, & tempora Parcæ
Debita complerant, cum Turni 31 injuria 32 matrem
Admonuit 33 ratibus ſacris depellere 34 tædas.

1 Eximе mihi timorem, libera me hoc metu. Petitio. 2 Ne intereat claſſis pinea. 3 Trabes, quæ ſacræ mihi ſunt. 4 Ipſis. 5 Ortas eſſe in lucó meo. 6 Juppiter reſpondet. 7 Sultinet, regit, id eſt, cui eſt rerum omnium poteſtas. 8 In quam conditionem. 9 Trahis, ut contra fatorum ordinationem corruptibiles arbores non corrumpantur. 10 Pro illis vilibus lebus, *aut*, iſtis precibus. 11 Ab hominibus, qui mortales ſunt. 12 Jus immortalitatis, id eſt, petis ne ut immortales ſint? 13 Securus eventuum & periculorum: quia potius, qui navigat, incertus certa adit pericula. * Ex mortali facere immortalem. 14 Quinimo id potius faciam. 15 Liberatæ multe-re navigandi vehendique *Æn*am. 16 Navigationem. 17 *Æ*quando, tempore futuro, ſeptennales errores. 18 Ab dis, à procellis. 19 *Æneæ*. 20 Sc. *ætate*. 21 Ei. 22 Nereid. 23 Juppiter. 24 Firmum 25 Styga Plutonis, per quam poterant Dii pejerare, l. 6 *cujus juvare timent & fallere numen*. 26 Ardentes. 27 Per gias paludes. Confirmat promiſſum juramento peculi. 28 Nutu ſignificat. 29 Co. 30 Tempus ſolvendi pro. ſive quo naves, munera defunctæ, ſalvum *Æne*. Italiam perduxiſſent. 31 lentia injuſta. 32 Deorum eſt, Cybelen. 33 ſacratis ribus factis. 34 [illegible]

1 Invadit: 2 sociosque incendia poscit ovantes:
Atque manum 3 pinu flagranti fervidus implet.
Tum vero 4 incumbunt; 5 urget præsentia Turni:
Atque omnis facibus 6 pubes 7 accingitur 8 atris.
9 Diripuere 10 focos: 11 piceum fert fumida lumen
Taeda, & 12 commixtam 13 Vulcanus ad astra 14 favillam.
15 Quis Deus, o Musæ, tam 16 sæva incendia 17 Teucris
Avertit? tantos ratibus 18 quis 19 depulit ignes?
Dicite, 20 prisca fides facto, 21 sed fama perennis.
Tempore quo primum Phrygia 22 fornabat in Ida
Æneas classem, & pelagi petere alta parabat;
Ipsa deûm fertur genitrix 23 Berecynthia magnum
Vocibus his affata Jovem: Da, nate, petenti,
Quod tua cara 24 parens 25 domito 26 poscit 27 Olympo.
28 Pinea silva 29 mihi multos 30 dilecta per annos,
31 Lucus in 32 arce fuit 33 summa, 34 quo sacra 35 ferebant,
36 Nigranti 37 pice trabibusque obscurus 38 ecernis:
39 Illis ego 40 Dardanio juveni, 41 cum classis egeret,
42 Læta dedi: nunc 43 sollicitam timor 44 anxius angit.

1 Hoc cogitans, Turnus ingreditur. 2 Et exposcit a sociis suum ignem, id est, ut immittant faces incendia facturas. 3 Face pingui & resinosa, quam nec queat torqueat. 4 Rutuli combustioni navium. 5 Instigat eos. 6 Juventus Rutulorum. 7 Expedita instruitur, armatur. 8 Fumosis ex pice. 9 Rutuli sequuntur Turnum postulerat ignem. 10 Ignes, Continens pro contento. 11 Quale ex pice fit. 12 Fulgore picis, 13 Incendium, vel ignis. 14 Flammulam. 15 Deus, incredibilem narraturus provocat Musas Poeta. 16 Magnus & violenta. 17 A navibus Trojanorum. 18 Deus. 19 Cybele depulit ignes a ratibus. 20 Factum hoc est valde antiquum, & ita obscurum. 21 Sed tamen fama est per annos durans & constans. 22 Formare parabat: non enim in Ida, sed in Antandro facta. 23 Cybele, quæ in Berecynthio, Phrygiæ monte, colitur. 24 Ego. 25 Postquam cæli dominus effectus es. 26 In qua plurimæ pinus nascuntur. 27 A me. 28 Pinus Magnæ matri sacra. 29 Ut sit mihi lucus consecratus. 30 Summo cacumine Idæ montis, quæ Gargara dicuntur. 31 Lucus. 32 Ad quem lucum. 33 Phrygii. 34 Ad nigredinem tendenti. 35 Arbore. 36 Ex acere arbore. 37 Arbores. 38 Quia scivit classem Æneæ appetendam iguibus. 39 Anxietatem afferre solitus.

Expectant 1 Rutulos. 2 ergo maria 3 invia Teucris,
Nec 4 spes ulla fugæ: 5 rerum pars altera 6 adempt
est:
Terra autem 7 in nostris manibus: 8 tot millia gentes
9 Arma ferunt Italæ. 10 nil me fatalia terrent:
Si qua Phryges præ se 11 jactant, 12 responsa Deorum,
Sat 13 fatis 14 Venerique 15 datum, tetigere quod ar
Fertilis 16 Ausoniæ Troes. sunt & mea contra
Fata 17 mihi, 18 ferro 19 sceleratam exscindere g
tem,
20 Conjuge præreptâ: nec 21 solos 22 tangit 23 Atrid
Iste dolor, solisque licet 24 capere arma 25 Mycenæ.
26 Sed perii fe semel satis est. peccare fuisset
Ante satis, penitus modo non genus omne perosos
Femineum: quibus hæc 27 medii fiducia 27 valli,
28 Fossarumque moræ, 29 lethi discrimina parva,
Dant 30 animos. at non viderunt 31 mœnia Trojæ
Neptuni fabricata manu 32 considere in ignes?

1 Rutulorum manibus immissos. 2 Quia naves ablatæ sunt. 3 Sunt inaccessibilia. 4 Est eis relicta, id est, fugere non possunt. 5 Auxiliorum, sc. beneficium navigationis, facultas navigandi. 6 Amissis navibus. 7 In nostra est potestate, nobis paret. 8 Copiæ & auxilia recensita supra l. 7. Al. *gentis*. 9 Contra tam paucos. 10 Nihil moveor, quod fatale eis fuerit in Italiam pervenire. 11 Quasi confingant ista. 12 Oracula. 13 Trojanorum. 14 Petitioni Veneris. 15 Concessum est. 16 Italiæ. 17 Faventia mihi. Trojanorum fatis vicissim sua opponit, sc. ut gentem Trojanam in hac ipsa terra deleat, quæ aliena præripit conjugia. 18 Gladio. 19 Impiam, conjugii violatricem. 20 Sponsa Lavinia. 21 Etiam me tangit. 22 Læ
Ter. *Quo pacto Rhodium*
gerim *in convivio*. 23 Men
um, cui ablata fuit Helen
xor. 24 Contra raptorem c
jugis. 25 Populis Menelai. M
cenæ patria Agamemnonis.
Verum dicent Trojani, se f
punitos propter Helenæ rap
a Paride factum. Resp. de
ergo peccare: didicissent
se potius feminas omnes,
vel unam rapere: quod qu
Lavinia faciunt, iterum pe
ant. 27 Quia vallum h
intermedium, quo a nobis
piuntur. 28 Dilationes, qua
sæ faciunt. 29 Parva d
a morte. 30 Fiduciam. 3
Majori ad Minus. 31 Il
Tum vero omne mihi visu
sidere in ignes Ilium.

[illegible] 2 nova lux oculis effulſit, & ingens
[illegible]rora 4 cælum tranſcurrere 5 nimbus,
7 chori: 8 tum vox 9 horrenda per auras
, & Troum 11 Rutulorumque agmina complet:
idate 13 meas; Teucri, defendere naves,
rmate manes; maria 15 ante exurere Turno,
ſacras dabitur 16 pinus. 17 vos ite ſolutæ,
e pelagi; 19 genitrix jubet. & 20 ſua quæque
21 puppes abrumpunt 22 vincula ripis,
que 23 modo demerſis æquora roſtris
. 24 hinc virgineæ (mirabile monſtrum)
e 25 ſpeculæ ſteterant ad litora 26 proræ)
s ſe totidem facies, 28 pontoque feruntur.
e animi Rutulis: conterritus 29 ipſe
Neſſapus equis: 30 cunctatur & amnis
ans, 31 revocatque pedem 32 Tiberinus ab alto.
audaci ceſſit fiducia Turno:
nimos 35 tollit ductis, atque 36 increpat ultro:
os hæc monſtra petunt: his 38 Juppiter ipſe
am ſolitum eripuit: 40 non tela, nec ignes

exuſtione navium. 4 dicto. 6 Magnis nimbus Deorum. 8 Oriente. 4 Aeremodore inſignis, in & Phrygis Dea poſſint in tutela ma- 7 Sc. *piſs ſuas*. 8 Mewenda. 10 Ex Populorum Turni. pose cum timore. ele. 13 Mihi propria s. 14 Ad defenſio- citius, facilius. 16 ubus ſacris mihi a- 7. Adhuc naves. 18 e in Deas pelagi. 14. Mer. 19 Deo- haec ſant vel Cy- oetæ. 20 Vincula: incipientes. a puppi- : fieri. 22 Remis- lore. 24 Emergen- . 25 Roſtris æreis

armatæ. 26 Naves. 27 Exhibens. 28 In mare. 29 Eſt Neptuni eſſet filius. 30 Fixus manet. 31 Non audet influere alto mare, id eſt, Tyrrhenum, in quod de Nymphis, ex navibus factis, ecomperant. Sic 8. l. *reſiliuque exterritus amnis*: de eodem Tibri. 32 Deus, id eſt, Tiberis. 33 Animoſitas non amota eſt a Turno audacem. 34 Suorum obſtupeſcentium. 35 ſtringit verbis conſolatoriis. 36 Redarguit eum. 37 Portenta hæc Trojanos ſpectant, eorum perniciem prædicunt, malum Trojanis portendunt. 38 Quem dicunt poteſtionis ſuæ auctorem. 39 Quia non poterunt amplius navibus aufugere, ut hactenus aufugerunt. 40 Non expectant Trojani, ut Rutulorum telis, aut ignibus pereant, qui jam navium amiſſione periclitanti, i. e. timenti, jam non expectare, ſed veneti-

1 Purpurei criſtis juvenes auroque 1 coruſci
Diſcurrunt, 3 variantque vices, 4 fuſique per herb
Indulgent vino, & 5 vertunt cratéras 6 ahenos.
7 Collucent ignes: noctem 8 cuſtodia ducit
Inſomnem ludo.
Hæc 9 ſuper e vallo proſpectant Troes, & armis
10 Alta 11 tenent: nec non 12 trepidi formidine 13 pu
Explorant, 14 pontéſque & 15 propugnacula. 16 jun
Tela 17 gerunt. 18 inſtant Mneſtheus 19 acerque Sere
40 Quos pater Æneas, ſi quando 21 adverſa 22 rocu
Rectores 23 juvenum & 24 rerum dedit eſſe magiſtro
Omnis 25 per muros 26 legio, 27 ſortita, peric
Excubat, 28 exercetque vices, quod cuique 29 tu
Niſus erat portæ cuſtos, 30 acerrimus armis,
31 Hyrtacides; comitem Æneæ quem miſerat
Venatrix, 33 jaculo celerem 34 levibuſque ſagi
Et 35 juxta comes 36 Euryalus, quo pulchrior
Non fuit. 37 Æneadum, 38 Trojana neque induit
Ora puer 39 prima ſignans intonſa 40 juventa.
41 His amor 42 unus erat, pariterque in bella ru

1 Habentes in galeis criſtas purpureas. 2 Fulgentes. 3 Per vices ſuccedunt vigiliis, primæ, ſecundæ, tertiæ. 4 Diſperſi. 5 Fundituſ ebibunt. 6 Æreos. 7 In caſtris & cuſtodia & Milites, qui excubabant, traducunt ludendo noctem ſine ſomno. 9 Deſuper. 10 Propugnacula. 11 Defendunt. 12 Trepidantes & feſtinantes. 13 An ſatis firmiter claſuſe arque munitæ ſint. 14 Ligneos, quos ſurſum trahunt. 15 Pinnas ferro munitas, quibus hoſtem arceant. 16 Portis. 17 Ad muros. 18 Operi. 19 Vir ſtrenuus. 20 Duos. 21 Sicut hoſtium oppugnationes & obſidiones. 22 Exigerent eorum præſidium. 23 Al. *juveni*, id eſt Aſcanio. proſpectores, conſultores, inſtitutores, præſides. 24 Gerendarum. 25 In circuitu muri. 26 Exercitus. 27 Sorte diſtributa. 28 Pericula depellenda. 29 Defendendi ces exercebat. 30 Maxime ſtrenuus in rebus licis. 31 Hyrtaci filius. 32 bit Niſum a parente, ſed jaculandi. Niſus & Euryalus merantur inter amicorum ut Pylades & Oreſtes, & Mons Phrygiæ, patria venatorum opt. inter alios aut, *Ida* mater ejus. 33 ſolum jaculum portare 34 Non ponderoſis. 35 36 Erat. 37 Æneadarum, inter Æneadas. 38 Nonnium, qui Trojana indu ma, alius quiſpiam pulch 39 Imberbis & levis. 40 gine & erumpente barba 41 Ducibus. 42 Uniſo

Sed vos, 2 o lecti, ferro 3 quis ſcindere 4 vallum
Apparat, & mecum invadit 5 trepidantia caſtra?
Non armis mihi Vulcani, 7 non mille carinis
Eſt opus 8 in Teucros. 9 addant ſe 10 protenus omnes
Etruſci ſocios: 11 tenebras, & 12 inerma furta
Palladii, 14 cæſis ſummæ cuſtodibus 15 arcis,
Ne timeant; nec 16 equi 17 cæca condemur in alvo:
18 Luce 19 palam certum eſt igni 20 circumdare muros.
Haud ſibi cum Danais 21 rem faxo & 22 pube Pelaſga
Eſſe putent, decimum 23 quos 24 diſtulit Hector in annum.
Nunc adeo, 25 melior quoniam pars 26 acta diei,
Quod ſupereſt, læti bene geſtis corpora rebus
27 Procurate, viri; & 28 pugnam 29 ſperate parati.
30 Interea vigilum excubiis 31 obſidere 32 portas
Cura datur meſſapo, & 33 mœnia cingere 34 flammis.
His ſeptem, Rutuli 35 muros qui 36 milite ſervent,
Delecti: aſt illos centeni 37 quemque ſequuntur

Exhortatur ad oppugnandum. Viri delecti ad militiam. 3 Caſtrum. 4 Caſtrorum Trojanorum munitionem. 5 Infirma, aut Trojanorum trepidantium metu. Non mihi, ut Achilli, opus eſt τευκτὰ Vulcaniiſque armis: ſatis erit. 12. Æn. 7 Ut Græci, Trojam expugnaturi. 8 Ad bellum Trojanorum. 9 Hoc ſuppetias Evandri, Tarchontis, Etruſcorumque auxilia. 10 Porro ſtatim, id eſt, circumquaque, aut ſtatim. 11 Non eſt, quod timeatis, ne per tenebras & noctu pugnentur, quod tempus maxime opportunum infidiis. 12 Quæ ſtrenuis viribus, non ſtrenuis viris, conveniunt. 13 Quibus Ulyſſes cum Diomede Palladium ex arce Trojana abſtulit. 14 Per inſidias interemtis. 15 Ilii. 16 Lignei. 17 Tenebroſa, id eſt, non inſidiis, ut Græci, rem agemus. Victoria non dolo, ſed virtute paranda eſt. 18 Ergo non per tenebras. 19 Ergo non per inertia furta. 20 Obſidere. 21 Militarem, id eſt, bellum. 22 Q. d. ignava reſpectu noſtri. 23 Danaos & Pelaſgos. 24 Dimovit a patria & victoria, aut extendit in caſtris verſantes. 25 Major, aut magis opportuna. 26 Tranſacta. 27 Reficite. 28 Contra Trojanos. 29 Refecti affectate, aut cum ſpe expectate invaſionem Teucrorum. 30 Dum ſe reficiant. 31 Obſidendi. Enallage conjugationis. 32 Novæ Trojæ aut caſtrorum Trojanorum. 33 Vallum caſtrorum cingendi. 34 Accenſis ab excubitoribus. 35 Caſtrorum. 36 Multitudine militum. 37 Quemlibet centurionum.

1 Purpurei cristis juvenes auroque 2 coruſci
Diſcurrunt, 3 variantque vices, 4 fuſique per herbas
Indulgent vino, & 5 vertunt craterás 6 ahenos.
7 Collucent ignes: noctem 8 cuſtodia ducit
Inſomnem ludo. [illegible]
Hæc 9 ſuper e vallo proſpectant Troes, & armis
10 Alta 11 tenent: nec non 12 trepidi formidine 13 portas
Explorant, 14 pontesque & 15 propugnacula 16 jungunt:
Tela 17 gerunt, 18 inſtant. Mnesthaus 19 acerque Sereſtus
20 Quos pater Æneas, ſi quando 21 adverſa 22 vocarent,
Rectores 23 juvenum & 24 rerum dedit eſſe magiſtros.
Omnis 25 per muros 26 legio, 27 ſortita, peſſimos,
Excubat, 28 exercetque vices, quod cuique 29 jubendum eſt.
Niſus erat portæ cuſtos, 30 acerrimus armis,
31 Hyrtacides; comitem Æneæ quem miſerat 32 Ida
Venatrix, 33 jaculo celerem 34 levibuſque ſagittis:
Et 35 juxta comes 36 Euryalus, quo pulchrior alter
Non fuit, 37 Æneadum, 38 Trojana neque induit arma;
Ora puer 39 prima ſignans intonſa 40 juventa.
41 His amor 42 unus erat, pariterque in bella ruebant:

1 Habentes in galeis criſtas purpureas. 2 Fulgentes. 3 Per vices ſuccedunt vigiliis, primæ, ſecundæ, tertiæ. 4 Diſperſi. 5 Fundunt: ebibunt, 6 Æreos. 7 In caſtris & cuſtodia. 8 Milites, qui excubabant, traducunt ludendo noctem ſine ſomno. 9 Deſuper. 10 Propugnacula. 11 Defendunt. 12 Trepidantes & feſtinantes. 13 An ſatis firmiter clauſæ atque munitæ ſint. 14 Ligneos, quos ſurſum trahunt. 15 Pinnas ferro munitas, quibus hoſtem arceant. 16 Portis. 17 Ad muros. 18 Operi. 19 Vir ſtrenuus. 20 Duos, 21 Sicut hoſtium oppugnationes & obſidiones. 22 Exigerent eorum præſidium. 23 Al. *juveni*, id eſt Aſcanio. proſpectores, conſultores, inſtitores, præſides. 24 Gerendarum. 25 In circuitu ſentiendum. 26 Exercitus. 27 Sorte diſtributi periculis depellenda. 28 Per vices excubat. 29 Defendendum eſt. 30 Maxime ſtrenuus in rebus bellicis. 31 Hyrtaci filius. Deſcribit Niſum a parente, ſtudioſum jaculandi. Niſus & Euryalus enumerantur inter amicorum paria, ut Pylades & Oreſtes, & alii. 32 Mons Phrygiæ, patria & patrona venatorum opt. inter alios Niſi aut, *Ida* mater ejus. 33 Qui ſolum jaculum portare ſolebat. 34 Non ponderoſis. 35 Ni 36 Erat. 37 Æneadarum, i inter Æneadas. 38 Neque nium, qui Trojana induerat ma, alius quiſpiam pulchrior 39 Imberbia & lævia. 40 gine & erumpente barba in 41 Ducbus. 42 Uniformis

Tum quoque 1 communi portam ſtatione tenebant
Niſus 2 ait, Dine hunc 3 ardorem 4 mentibus addunt,
Euryale? 5 an ſua cuique deus fit 6 dira cupido?
Aut pugnam, aut aliquid jam dudum invadere magnum
Mens 7 agitat mihi; 8 nec placida contenta quiete eſt.
Cernis, quæ Rutulos 9 habeat fiducia rerum.
10 Lumina rara micant: ſomno vinoque 11 ſepulti
Procubuere: ſilent late loca. percipe 12 porro,
13 Quid dubitem, & quæ nunc animo ſententia ſurgat.
Æneam 14 acciri omnes 15 populuſque patreſque
Expoſcunt, mittique 16 viros, qui 17 certa reportent.
18 Si tibi, quæ poſco, promittunt (nam mihi facti
Fama ſat eſt) 19 tumulo 20 videor reperire ſub illo
Poſſe viam ad muros & 21 mœnia Pallantea.
Obſtupuit magno 22 laudum percuſſus amore
Euryalus; 23 ſimul his 24 ardentem affatur 25 amicum:
Mene igitur ſocium ſummis adjungere 26 rebus,
Niſe, 27 fugis? ſolum te in tanta pericula 28 mittam?
Non 29 ita me genitor 30 bellis aſſuetus Opheltes

1 Deputati ad ſtandum pro portis in eodem loco. 2 Ad Euryalum. 3 Vehementem affectum ad aliquid novi perficiendum. 4 Noſtris. 5 An ſuam quiſque cupiditatem magnam pro Dei inſtinctu habet? 6 Vehemens & magna. 7 Meditatur. 8 Nec mens poteſt quieſcere, etiamſi quieſcere conet. 9 Teneat. 10 Noctur-norum ignium. 11 Sepulti, obruti. 12 Profundius. 13 Quid mihi, varia in animo verſanti, deliberetur tandem fixumque ſeleat. 14 Advocari ad nos. 15 Allidit ad Romanorum conſuetudinem, apud quos primum populus jubebat, deinde patres ſiebant auctores. 16 Aliquos. 17 Renuntient, quid certi de hac re ſit. 18 Propoſitio conſilii. Si proceres Trojani tibi ſe ſoluturos promiſerint, quæ poſcam expeditionis hujus præmia: nam mihi facti fama ſat eſt. Rationes enim poſtea reddit tres, cur Euryalum non admiſſurus comitem, ſibi ſupereſſe velit. 19 Colliculo. 20 Mihi. 21 Ad Evandrum, ubi Æneam eſſe putabat. 22 Quia laus erat, per medios hoſtes iviſſe ad Æneam. 23 Cum obſtupeſceret. 24 Cupidine gloriæ. 25 Niſum. 26 Quas paras. 27 Renuis? 28 Mitti unum? 29 Ut me ſocium fugere debeas. 30 Commendat patrem a virtute militari.

1 Argolicum terrorem inter Trojæque. labores
Sublatum erudiit: nec tecum 2 talia geſſi,
Magnanimum Æneam & 3 fata extrema ſecutus,
Eſt hic, eſt 4 animus 5 lucis contemptor, & 6
Qui 7 vita bene credat emi, 8 quo tendis, hon
9 Nilus ad 10 hæc: Equidem de te nil 11 tale ve
Nec 12 fas: 13 non. 14 ita me 15 referat tibi
gnus 16 ovantem
Juppiter, aut 17 quicumque oculis hæc aſpicit 18 a
Sed ſi quis [19 quæ multa vides 20 diſcrimine
Si quis in 21 adverſum rapiat caſuſve deuſve,
Te 22 ſupereſſe velim: tua 23 vita dignior 24 a
25 Sit, qui me 26 raptum 27 pugna, 28 pretie
demptum
29 Mandet humo 30 ſolita: aut, ſi qua 31 id F
ma vetabit,
32 Abſenti 33 ferat 34 inferias, 35 decoretque 36 ſep

1 Inter bella, quæ Græci Trojanis inferebant, natum edacumque. Ter. *Quicquid peperiſſe, dixerunt* tollere. Nati enim infantes & ab obſtetrice ſublati protinus nudi in terra ſtatuebantur: Deorumque auxilium naſcenti invocabatur. Inde a patribus tollebantur. Qui autem non tollebatur, pro abdicato & projectitio habebatur. 2 Ut me comitem fugias. 3 Uſque ad fatalem terram. 4 Meus eſt 5 Vitæ, præ gloria, id eſt, non curo mori. 6 Tuum, & a te modo contemptum. 7 Vitæ pretio. 8 Ad quem properas. 9 Reſpondit. 10 Euryali verba. 11 Quale in ſuſpicaris in præſentia, id eſt, *facis* confidebam virtuti & animo tuæ. 12 Æquum erat de te quidquam dubitare. 13 Non eſt. 14 Quod ſentio, dico. 15 Reducat. 16 Mediocri victoria lætantem. 17 Deus. vorabilibus. 19 Quia pe 20 In periculo tali, qua per medios hoſtes viam Solet enim rebus præcla ptis raro fortuna reſpo 21 Rem adverſam, id eſt tem. 22 Supervivere poſ tem meam. 23 Quam 24 Eſt. 25 Ut ſit. 26 te. 27 Inter pugnandum. ut Achilles Hectoris corp debat. 29 Sepeliat. 30] ceri ſepeliuntur: vel, m lito, debitoque exequiarum re. 31 Me habere legitim pulturam. 32 Mihi, id ſit aliquis, *qui*, &c. 33 bantur autem ſacris hiſce morum mel, lac, oleum num, ſanguis, comæ. 34 ficium inferis placandis litum. 35 Et qui ornet Sc. inani, id eſt, cen

Neu 1 matri miſero tanti ſim cauſa doloris:
Quæ te ſola, puer, multis e 2 matribus 3 auſa
Proſequitur, magni 4 nec mœnia curat Aceſtæ.
5 Ille autem: Cauſas nequidquam 6 nectis inanes,
Nec mea jam mutata loco ſententia 7 cedet.
8 Acceleremus, ait. 9 vigiles ſimul excitat. illi
10 Succedunt, ſervantque 11 vices: 12 ſtatione 13 relicta
14 Ipſe comes Niſo graditur, 15 regemque requirunt.
Cetera per terras omnes animalia 16 ſomno
Laxabant curas, & corda 17 oblita laborum.
18 Ductores Teucrûm 19 primi delecta juventus
Conſilium 20 ſummis regni de rebus habebant,
Quid facerent, quæve Æneæ 21 jam 22 nuntius eſſet:
23 Stant longis 24 adnixi 25 haſtis, & ſcuta tenentes,
Caſtrorum & 26 campi 27 medio. tum Niſus & una
Euryalus 28 confeſtim 29 alacres 30 admittier orant:
31 rem magnam, pretiumq; 32 moræ 33 fore. primus Iulus
Accepit 34 trepidos, ac Niſum 35 dicere juſſit.
Tum 36 ſic Hyrtacides: 37 Audite o mentibus æquis,
Æneadæ: neve hæc noſtris 38 ſpectentur ab annis,

1 Tuæ. 2 Trojanis, quæ in Sicilia manſerant. 3 Mare iterum ingredi. 4 Nec cum reliquis matribus remanſit in urbe, ab Aceſta, rege Siciliæ, copiis dona-tisque Trojanis: ut l. 5. 5 Euryalus reſpondit. 6 Ingeris, nihil in me profuturas. 7 Mutabitur, neque cedet a ſtatione ſua. 8 Properemus ad concipienda facinora. 9 Qui officio vigilandi adſcripti erant. 10 Quia Euryalus & Niſus vigiles erant: ideo illi ſucceſſere. 11 Officium vigilandi. 12 Loco vigilibus ad excubias agendas aſſignato. 13 Ab Euryalo. 14 Euryalus. 15 Aſcanium principem; regis filium, qui jus ad regnum. Iuſt. l. 6. Ariadnen, Minois regis filia, dicitur ipſius: & Lavinie datur corona. l. 16 Dormiendo. 17 Erant. Duces, gubernatores. 19 Primi: 20 Et jam quaſi extremis, in tam arcta obſidione. 21 Qui talia nuntiaret. 23 Ductores Trojanorum. 24 Suffulti. 25 Quas in manibus habebant. 26 Areæ, quæ erat in nova urbe nondum ædificata. 27 Sc. in. 28 Pariter. 29 Læti, & præ ſe ferentes fiduciam. 30 Admitti ad conſilium. 31 Sc. & promittunt. 32 Differendi conſilii. Q. d. fieri quidem poteſt, ut importunus videatur interventus hic noſter, qui conſultationes veſtras remoretur: ſpero tamen ſperamus, ut rei oblatæ pondus moram officio compenſet. 33 Ex ipſorum admiſſione. 34 Gaudentes. 35 Quod vellet. 36 Filius Hyrtaci Nitus ſic orſus eſt. 37 Quæ dicam. 38 Conſiderentur, id eſt, non judicentur pro juvenili ætate noſtra: quia ſumus pene pueri. Quæ

Quæ 1 ferimus 2 Rutuli somno vinoque 3 sepulti
4 Procubuere. 5 locum 6 insidiis conspeximus ipsi,
Qui patet in bivio 7 portæ, quæ proxima ponto.
8 Interrupti 9 ignes, aterque ad sidera 10 fumus
Erigitur. 11 si Fortuna permittitis uti;
12 Quæsitum Æneam ad mœnia Pallantea,
Mox hic cum 13spoliis, 14ingenti cæde 15 peracta,
Aspore cernetis: nec nos via fallit euntes.
16 Vidimus obscuris * primam sub vallibus * urbem
17 Venatu assiduo, & totum cognovimus 18 amnem
19 Hic 20 annis gravis atque 21 animi maturus 22 Aletes
Dî patrii, quorum semper sub 23 numine Troja est,
24 Non tamen omnino Teucros delere paratis,
25 Cum tales animos juvenum, & tam certa 26 tulist
Pectora. sic 27 memorans, humeros dextrasque tenebi
28 Amborum, & vultum lacrymis atque ora rigabat:
Quæ vobis, quæ digna, 29 viri, pro laudibus istis,
Præmia posse rear solvi? 30 pulcherrima primum
Dî moresque dabunt vestri: 31 tum cetera reddet
32 Actutum pius Æneas, atque integer ævi

1 Afferimus. 2 Qui urbem hanc obsident. 3 Immersi. 4 Id est, prostraverunt se. 5 Aptum. 6 Rutulis faciendis. 7 Quod tendit ad portam castrorum, quæ proxima est Tyrrheno mari. 8 Aliis sc. extinctis, aut certe deficientibus, quod ex fumo apparet: quod signum est ignium sopitorum, atque eos dormire. 9 Rutulorum. 10 Sine flamma. 11 Si occasione fortuito nobis oblata per vos vestrumque imperium uti liceat: neque enim ex rei militaris disciplina atque sacramento licet a castris discedere inconsulto duce. 12 Investigatum a nobis. 13 Adsurarum. 14 Ab ipso nobiscum. 15 Multos in via occiderunt. 16 Dat causa † Frontem ædificiorum urbis Pallantei existentem sub vallibus obscuris; ic enim a longinquo spectantibus ila nemus & lucus l. 8, solemnem rex Arcas honorem Herculi ferd Ante urbem in luco. 17 Priusqua obsidio esset 18 Tiberim, qui P lantis urbem præterlabitur. 19 quit ad hæc verba. 20 Senio fes confectus. Horat. Sat. 1. l. 1. *Oc tunati mercatores*, gravis anni, *N les ait* 21 Consilio ceteros an bat. Nam in senibus viget prude tia. Unde Ovid. *Seris venit usus annis*. Sic Æn. 5. *Hoc Helymus f sit, hoc ævi maturus Acestes.* 22 Trojanus, cujus consilio in v. est Æneas. 23 Divino nutu & p testate. 24 Tametsi hactenus summo periculo versamur. 25 Q doquidem. 26 Protulistis, pro xistis. 27 Aletes. 28 Euryali Nisi. 29 O viriles animi. 30 Pr mia. 31 Insuper. 32 Statim & præsentia Æneas, in posterum æternum Ascanius, ubi ad æt maturitatem & imperium sum perveneris.

Nos

Aſcanius, meriti tanti non 1 immemor unquam.
Imo ego vos, cui ſola ſalus genitore reducto,
2 Excipio. Aſcanius, per magnos, Niſe, Penates,
3 Aſſaracique 4 larem, & 4 canæ penetralia 4 Veſtæ,
5 Obteſtor. 6 quæcumque mihi fortuna 7 fideſque eſt,
In veſtris 8 pono 9 gremiis. revocare parentem;
10 Reddite 11 conſpectum. 12 nihil illo triſte 13 recepto.
Bina 14 dabo 15 argento perfecta atque aſpera 16 ſignis
Pocula; 17 devicta genitor quæ 18 cepit 19 Arisba:
Et 20 tripodes geminos, auri duo magna talenta,
Craterre antiquum, quem 21 dat Sidonia Dido.
Si vero capere Italiam, 22 sceptriſque potiri
23 Contigerit victori, & prædæ 24 ducere ſortem:
Vidiſti, quo Turnus equo, quibus 25 ibat in armis
26 Aureis: 27 ipſum illum 28 clypeum, 29 criſtaſque, 30 rubentes
31 Excipiam ſorti, 32 jam nunc tua præmia, Niſe.
Præterea bis ſex genitor lectiſſima 33 matrum
Corpora captivoſque dabit, ſuaque omnibus arma:
34 Inſuper his, campi quod rex habet ipſe Latinus.
Te vero, mea 35 quem ſpatiis propioribus ætas
Conſequitur, 36 venerande 37 puer, jam 38 pectore toto.
Accipio, & 39 comitem caſus complector in omnes.
Nulla meis ſine te quæretur gloria rebus:
Seu pacem, ſeu bella geram; tibi maxima rerum

Futurus. 2 Sermonem ex ore loquentis cepit Aſcanius, ut ad quem ea propius ſpectant. 3 Et per Deos familiarem domus Anchiſæ. 4 Antiquiſſimæ Deorum terræ, & parentis Deorum. 5 Adjuro. 6 Quicquid caſu aut conſilio agendum eſt. 7 Quæ in principe debet eſſe maxima. 8 Colloco eam fortunam fidem. 9 Poteſtate veſtra, id eſt, commendo veſtræ virtuti. 10 Tibi. 11 Ejus. 12 Erit nobis. 13 Captis ſua. 14 Vobis. 15 Sc. *ex*. Inſculptis. 17 A Trojanis prius; poſtea iterum a Græcis expugnata. 18 Ab Heleno. 19 Phrygiæ oppidum. 20 Sedes, quales ſunt tripodes vollinis. 21 Vobis: *quia* mihi ab ea datum eſt. 22 Regalibus inſignibus. 23 Mihi, aut patri. 24 Conſtituere, ita ut dux ſibi quodvis munus extra ſortem recipiat. 25 Equitabat heri, cum nos provocaret in campum. 26 Aureis armis inſignitus. 27 Equum. Sic II. 10. Hector Doloni promittit equos Achillis. 28 Quem Turnus habebat. 29 Galeæ ejus. 30 Purpureas. 31 Extra ſortem diviſæ præ cæ, exſortes recipiam, & tibi dabo. 32 Ex hoc tempore. 33 Ancillarum fertilium. 34 Sc. *dabit*. 35 Qui mihi ætate vicinior es, & minus anteis, quam Niſus. 36 Forma & forti pectore. 37 Puerile. 38 Perfecto animo. 39 Te ſectum.

1 Vina ſimul. prior Hyrtacides ſic 2 ore locutus:
Euryale, 3 audendum dextra, nunc ipſa 4 vocat res.
5 Hac 6 iter eſt. tu, ne qua 7 manus ſe 8 attollere nobis
A 9 tergo poſſit, 10 cuſtodi, & 11 conſule longe.
Hæc ego 12 vaſta dabo, & 13 lato te limite ducam.
Sic 14 memorat, 15 vocemq; premit; ſimul enſe 16 ſuperbum
17 Rhamnetem agg editur: 18 qui forte tapetibus alus
19 Extructus toto proſtabat pectore 20 ſomnum;
Rex 21 idem, & regi Turno gratiſſimus augur:
22 Sed non 23 augurio potuit depellere 24 peſtem.
Tres 25 juxta famulos 26 temere inter tela jacentes,
Armigerumque Remi 27 premit, aurigamque 28 ſub ipſis
29 Nactus equis; 30 ferroque ſecat 31 pendentia 32 colla.
Tum caput ipſi aufert 33 domino, 34 truncumque reliquit
Sanguine 35 ſingultantem: 36 atro tepefacta cruore
Terra torique 37 madent. 38 nec non Lamyrumque
Lamumque,
Et juvenem Serranum, illa qui 39 plurima nocte

1 Dolia, ſcyphos, vaſa vinaria. Continens pro contento: *vel* vina, quæ pota evomuerant 2 Non ſolo nutu, ſed expreſſa voce. 3 Audacter operandum eſt. 4 Suadet occaſio, opportunitas. 5 Per hoſtium noſtra virtute cæſorum cædem, & noſtram audaciam. 6 Ad Æneam. 7 Multitudo bellantium. 8 Erigere, aſſurgere contra nos. 9 Noſtro 10 Obſerva 11 Provide late 12 Fuſa humo corpora. Al. ego dabo hæc loca ſine obſtaculo pervia. 13 Aperiam tibi viam, qua ſequaris, latam. 14 Niſus. 15 Submiſſe loquitur, aut ſupprimit & tacet. 16 Superbe ornatum. 17 Rutulum illum. 18 Rhamnes. 19 Fultus toro alto, tapetibus ornato, ſtertebat. Al. *Extructis*. 20 *Vapores*, unde ſomnus producitur. 21 Idem Rhamnes erat rex. 22 Ἀλλ' οὐκ ὀνοτὸν ἰερὸν ἔπαυε μάντιν. Il. 2. 23 Arte augurandi, qua debebat mala ſua prævisa cavere. 24 Mortem, perniciem, cædem à Niſo illatam. 25 Junctim ſimul, ut ſint famuli Remi. Enumerat eos Poeta, quos Niſus, caſtra hoſtium ingreſſus, interfecit. 26 Negligenter, ſecure, miſtim & ſine ordine. 27 Opprimit, id eſt, interficit. 28 Inter aut circa equos. 29 Eum. 30 Gladio aut ſecuri amputat. 31 Quia caput vino ſomnoque gravatum erat. 32 Auriga, vel equorum. 33 Remo. 34 Corpus truncatum & ſine capite. l. 2. *jacet ingens litore* truncus. 35 Quaſi ſingultando fluentem. 36 Quia potu vitiato. 37 Humectantur. 38 Inſuper premit, id eſt, opprimit. 39 Plurimum, id eſt, in plurimam uſque noctem, ſive ad maximam nobis partem.

Lu-

Quæ: tibi pulcrior: 1 reduci rebusque 2 secundis,
Hæc dedit, matrique tuæ generique manebunt.
Sic 4 ait illacrymans: humero simul 5 exuit enſem:
Auratum, mira quem fecerat arte Lycaon
5 Cœſius, atque 7 habilem vaginæ aptarat 8 eburnæ.
Dat Niſo Mneſtheus 9 pellem horrentiſque leonis
Exuvias: galeam ſidus 10 permutat 11. Aletes.
Protinus armati incedunt: quos omnis euntes
12 Primorum 13 manus ad portas juvenumque ſe-
numque
14 Proſequitur votis. nec non & pulcher Iulus,
Ante 15 annos animumque gerens curamque virilem,
Multa 16 patri portanda 17 dabat mandata: ſed auræ
Omnia 18 diſcerpunt, & nubibus 19 irrita donant.
20 Egreſſi 21 ſuperant 22 foſſas, 23 noctiſque per umbram
Caſtra 24 inimica petunt, multis tamen 25 ante futuri
26 Exitio. paſſim ſomno vinoque per herbam
27 Corpora 28 fuſa vident, 29 arrectos litore 30 currus,
Inter 31 lora 32 rotaſque viros; ſimul arma jacere,

1 Reducto & redeunti. 2 Bene geſtis. Silentio mittit adverſa omnia. 3 Firma & conſervata ornat, ſi quid adverſi acciderit. Hoc erat, ut decreta dona alicui, ſi cecidiſſet cui debebantur, darentur domui ſuæ. 4 Aſcanius. 5 Ut daret Euryalo. 6 Cretenſis, ad diſtinctionem Lycaonis, quem in lupum fabulæ mutatum tradunt. 7 Pectatilem. 8 Ex ebore facta. 9 Qua exuerat leonem horribilem. 10 Quia ſant aliæ galeæ explorantium. 11 Senior ille. 12 Procerum, a nominativo *primores*. 13 Multitudo. 14 Porro & longo ordine ſequitur. 15 Maturos. 16 Ad patrem ſuum deferenda. 17 His. 18 Diſtrahunt omnia mandata: quia non permiſerunt illa Æneæ. Promiſſa & mandata, quæ exitum non habent, Poetæ dicunt a ventis diſcerpi. Catul. *Quæ cuncta aerii diſcerpunt irrita venti*. 19 Ad Æneam non perventura propter eorum necem. 20 Caſtris, aut caſtra. 21 Tranſgrediuntur. 22 Ante caſtra facta. 23 Quia nox erat, & non videbantur. 24 Hoſtilia, & ipſis nocitura, mortemque allatura: quia illic diu commorati in hoſtes incident. 25 Priuſquam caſtra illa inimica eis ſint perniciosa. 26 Ad exitium, id eſt, neçem, 27 Ramulorum. 28 Proſtrata. 29 Habentes remones arrectos ad litus. 30 Quibus depugnabant. 31 Habenas. 32 Carrum.

1 Vina simul. prior Hyrtacides sic 2 ore locutus:
Euryale, 3 audendum dextra. nunc ipsa 4 vocat res.
5 Hac 6 iter est. tu, ne qua 7 manus se 8 attollere nobis
A 9 tergo possit, 10 custodi, & 11 consule longe.
Hæc ego 12 vasta dabo, & 13 lato te limite ducam.
Sic 14 memorat, 15 vocemq; premit; simul ense 16 superbum
17 Rhamnetem agg. editur: 18 qui forte tapetibus altis
19 Extructus toto proflabat pectore 20 somnum;
Rex 21 idem, & regi Turno gratissimus augur:
22 Sed non 23 augurio potuit depellere 24 pestem.
Tres 25 juxta famulos 26 temere inter tela jacentes,
Armigerumque Remi 27 premit, aurigamque 28 sub ipsis
29 Nactus equis; 30 ferroque secat 31 pendentia 32 colla.
Tum caput ipsi aufert 33 domino, 34 truncumque relinquit
Sanguine 35 singultantem: 36 atro tepefacta cruore
Terra torique 37 madent. 38 nec non Lamyrumque
Lamumque,
Et juvenem Serranum, illa qui 39 plurima nocte

1 Dolia, scyphos, vasa vinaria. Continens pro contento: *vel* vina, quæ pota evomuerant 2 Non solo nutu, sed expressa voce. 3 Audaciter operandum est. 4 Suadet occasio, opportunitas. 5 Per hostium nostra virtute cæsorum cædem, & nostram audaciam. 6 Ad Æneam. 7 Multitudo bellantium. 8 Erigere, assurgere contra nos. 9 Nostro 10 Observa 11 Provide late 12 Fusa humo corpora. Al. ego dabo hæc loca sine obstaculo pervia. 13 Aperiam tibi viam, qua sequaris, latam. 14 Nisus. 15 Submisse loquitur, aut supprimit & tacet. 16 Superbe ornatum. 17 Rutulum illum. 18 Rhamnes. 19 Fultus toro alto, tapetibus ornato, sternebat. Al. *Extructis*. 20 Vapores, unde somnus producitur. 21 Idem Rhamnes erat rex. 22 Ἀλλ' οὐκ ὄφελεν ἰφθί-

μου κῆρα μίκεσθαι. Il. 2. 23 Arte augurandi, qua debebat mala sua prævisa cavere. 24 Mortem, perniciem, cædem a Niso illatam. 25 Junctim simul, ut sint famuli Remi. Enumerat eos Poeta, quos Nisus, castra hostium ingressus, interfecit. 26 Negligenter, secure, mistim & sine ordine. 27 Opprimit, id est, interficit. 28 Inter aut circa equos. 29 Eum. 30 Gladio aut securi amputat. 31 Quia caput vino somnoque gravatum erat. 32 Aurigæ, vel equorum. 33 Remo. 34 Corpus truncatum & sine capite. l. 2. *jacet ingens litore* truncus. 35 Quasi singultando fluentem. 36 Quia potu vitiato. 37 Humectantur. 38 Insuper premit, id est, opprimit. 39 Plurimum, id est, in plurimam usque noctem, sive ad maximam noctis partem.

Lusa-

Luserat insignis facie, multoque jacebat.
Membra 1 deo victus; felix, si 2 protenus illum
Æquasset noctis ludum, 3 in lucemque 4 tulisset.
5 Impastus ceu 6 plena leo per ovilia turbans
[8 Suadet enim 9 vesana fames] manditque trahitque
10 Molle pecus, 11 mutumque metu. 12 fremit ore cruento.
Nec 14 minor Euryali 15 cædes. 16 incensus 17 & ipse
18 Perfurit, ac multam 19 in medio 20 sine nomine plebem
Fadumque Herbesumque 21 subit Rhœtumque Abarimque
22 Ignaros; Rhœtum vigilantem, 23 & 24 cuncta videntem;
25 Sed magnum metuens se post 26 cratera 27 tegebat
Pectore in adverso 28 totum 29 cui 30 comminus ensem
31 Condidit assurgenti, & 32 multa morte recepit.
33 Purpuream vomit 34 ille 35 animam; & cum sanguine mixta
Vina 35 refert moriens. 36 hic furto 37 fervidus instat;
Jamque ad Messapi socios tendebat, ubi ignem
38 Deficere extremum, 39 & religatos 40 cite videbat
Carpere gramen equos: breviter cum talia Nisus,
[Sensit enim nimia cæde atque 41 cupidine 42 ferri]

1 Vino, vel somno. 2 Porro tenus, ulterius pergendo, vel non intermittendo, id est, si licuisset noctem totam. 3 Usque. 4 Illum ludum. 5 Famelicus, & qui pabulum non invenit. 6 Ovium. 7 Grassatus. Alii a noctuæ Trilunis, perturbans ovilia. 8 Leoni ovilia perturbare. *Quos improbos omnis Exagii notes vulnus*, dixit 2. Æn. de lupis ferientibus. 9 Malo aut parum sana. 10 Teneros agnos. 11 Et quibus balandi ablatus est primore. 12 Leo. 13 Sanguine perfuso, aut sanguinis sitiens. 14 Quam cædes. Nisi, id est, quam Nisus fecerat. 15 Irati. 16 Inflammatus furore. 17 Jam. 18 Furiatus furis. 19 Exiens in medio eorum. 20 Ignobilem. 21 Aggreditur. 22 Dormientes, somno vinoque sepultos. 23 Sc. *sed*. 24 Quæ fecerant Nisus & Euryalus. 25 Sc. *ille*. 26 Vas vinarium, tanquam clypeum, qui alias pro tela. 27 Abscondere videbat. 28 Capulo tenus. 29 Rhœto. 30 De propinquo. 31 Abdidit Euryalus. 32 Cum multo cruore gladium ictum ad se traxit atque eduxit. 33 Sanguinem, qui est sedes animæ. 34 Rhœtus. 35 Evomit. 36 Euryalus furtivus ac nocturnus cædes prosequitur. 37 Ex successu. 38 Extingui. 39 Ad stipitem, circum quem pascebant. 40 Ut mox militari. 41 Affectione vindendi. 42 Euryalum efferri.

1 Abſiſtamus, ait: nam lux 2 inimica propinquat:
Pœnarum exhauſtum ſatis eſt: 3 via facta per hoſtes.
4 Multa virûm 5 ſolido argento perfecta relinquunt
Armaque crateraique ſimul, pulchroſque tapetas.
Euryalus 6 phaleras Rhamnetis, & 7 aurea bullis
Cingula, 8 Tiburti Remulo ditiſſimus olim
Quæ 9 mittit dona, 10 hoſpitio cum 11 jungeret abſens,
Cædicus: 12 ille ſuo moriens 13 dat habere 14 nepoti,
Poſt mortem bello 15 Rutuli prædaque 16 potitus.
Hæc rapit, atque humeris 17 nequidquam fortibus 18 aptat.
Tum galeam 19 Meſſapi 20 habilem criſtiſque 21 decoram
Induit. 22 excedunt 23 caſtris, & 24 tuta capeſſunt.
Interea 25 præmiſſi equites ex 26 urbe Latina,
Cetera dum 27 legio 28 campis inſtructa moratur,
29 Ibant, & Turno regi 30 reſponſa ferebant,

1 Deſinamus. 2 Nobis, qui pauci ſumus. 3 Eſt. 4 Et hoc dicto, *relinquunt*, &c. 5 Integro & impermixto. 6 Ornamenta equorum. 7 Aureas bullas habentia. 8 Tiburtino. 9 Mittebat pro donis. 10 Jure hoſpitalitatis. 11 Sc. illi. Fuit mos hoſpitalitatis apud majores, ut hoſpites invicem ſibi munera darent. 12 Remulus Tiburtinus. 13 Dat ea habenda. Helleniſmus. 14 Rhamneti. 15 Alicujus viri fortis. 16 Iis cingulis. id eſt, Cædicus, poſtquam a Rutulo quovis divite, a ſe ſuperato bello publico, & ſingulari pugna, cingula illa abſtuliſſet, legavit ea Remulo Tiburtino, qui moriens teſtamento legavit Rhamneti, nunc interfecto, unde abſtulit Euryalus. 17 Fruſtra & ſine utilitate. Neque enim diu fruiturus erat: perituras ſc. Volſcentis manus. 18 Accommodat ea. 19 Dormientis. Meſſapus enim non erat cæſus. 20 Portabilem, aptam & convenientem. 21 Splendentem, pulchram. 22 Niſus & Euryalus. 23 Rutulorum. 24 Captum erat loca, quæ putabant eſſe ſine hoſtibus: ſed advehtante novo equitatu, minime tuta invenerunt. 25 Ut una cum Turno obſidionem firmarent: nam totum Latium conjuraverat in Trojanos. 26 Laurolavinio, regis Latini urbe. 27 Peditum, id eſt, peditatus, cui tardior inceſſus, quam equitibus. 28 In locis amplis. 29 Prodibant. 30 Superea re, an ſc. venturi eſſent Latini auxilio contra Trojanos.

Trecentum, 2 ſcutati omnes, Volſcente 3 magiſtro,
Jamque 4 propinquabant 5 caſtris, 6 muroſque ſubibant.
Cum procul 7 hos 8 lævo 9 flectentes 8 limite cernunt:
Et 10 galea Euryalum 11 ſubluſtri noctis in umbra
12 Prodidit 13 immemorem, 14 radiiſque 15 adverſa refulſit.
Haud temere eſt 16 viſum. conclamat ab agmine Volſcens:
17 State, viri. quæ cauſa viæ? quive, eſtis in armis?
Quove 18 tenetis iter? 19 nihil illi tendere contra;
Sed 20 celerare fugam in ſilvas, & fidere 21 nocti.
Objiciunt equites ſeſe ad 22 divortia, 23 nota
24 Hinc atque hinc, omnemque 25 abitum cuſtode 26 coronant.
27 Silva 28 fuit, late dumis atque ilicibus 29 nigra
30 Horrida, quam 31 denſi complerant undique 31 ſentes;
32 Rara per 33 occultos lucebat ſemita calles.
Euryalum tenebræ ramorum oneroſaque 34 præda.
Impediunt, 35 fallitque timor regione viarum.

1 Trecenti. Reſpicit militiam Rom. ubi equitum hic numerus in quaque legione. 2 Armati: ubi Servius ait, ſcuta fuiſſe equitum, clypeos peditum. 3 Equitum ſc. quæ dignitas ſecunda erat a dictatura. 4 Hi trecenti equites appropinquabant. 5 Suorum, aut Trojanorum. 6 Vallum ſeu mœnia Trojanorum, muro deſignata. 7 Niſum & Euryalum. 8 Per viam tranſverſam a ſiniſtra parte. 9 Iter. 10 Meſapi, criſtis decora. 11 Parum lucis habente, non penitus illuſtri, quod l. 6. dicit, *Lunæ ſub luce maligna*. 12 Manifeſtavit hoſtibus. 13 Galeæ lævis & nitidæ, quæ ipſum proditura eſſet; nam potius galeam abjeciſſet fulgentem. 14 Lunaribus, aut, ubi apparentis; ſupra, *nam Luna inimica propinquat*. 15 Objecta. 16 A Volſcente illos fugere. 17 Siſtite curſum. 18 Tenditis? 19 Niſus & Euryalus nihil ei reſpondebant, neque contra adverſos tendebant. 20 Celeriter arripiebant. 21 Tenebris, per quas elabi ſperabant. 22 Diverticula viarum, ſemitas tranſverſas. 23 Sibi, qui Latini erant. 24 Utrinque. 25 Locum, per quem abire poſſent. 26 In morem coronæ cingunt. 27 Deſcriptio ſilvæ ab arborum generibus. 28 Illic. 29 Denſa & obſcura. 30 Aſpera. 31 Spinæ denſe conſitæ. 32 Angusta. 33 A ſpinis & vepribus. 34 Spoliorum. 35 Facit eum errare, quia ignoravit regionem viarum. Al. *Fallitque timor*.

Nilus 1 abit: jamque 2 imprudens evaſerat hoſtes,
Atque lacus; qui poſt 3 Albæ de nomine, 4 dicti
Albani: 5 tum rex 6 ſtabula alta Latinus habebat.
7 Ut ſtetit, & fruſtra abſentem reſpexit 8 amicum:
9 Euryale, infelix qua te regione reliqui?
Quave ſequar? rurſus 10 perplexum iter omne revolvens
11 Fallacis ſilvæ, ſimul & veſtigia 12 retro
13 Obſervata 12 legit, 14 dumſque ſilentibus errat:
Audit equos, audit ſtrepitus, & ſigna ſequentum.
Nec longum 15 in medio 16 tempus; cum 17 clamor
ad 18 aures
Pervenit, ac videt Euryalum: queſa jam 19 manus omnis
20 Fraude loci & noctis, ſubito 21 turbante tumultu,
Oppreſſum rapit, & conantem 22 plurima. 23 fruſtra.
24 Quid 25 faciat? 26 qua vi juvenem, quibus ſu-
ſtineat armis
Eripere? an ſeſe medios 27 moriturus in enſes,
Inferat, & pulchram 28 properet per 29 vulnera mortem?
30 Ocyus 31 adducto torquens 32 haſtile lacerto,
Suſpiciens altam Lunam, & ſic 33 voce precatur:
Tu, 34 dea, tu 35 præſens noſtro ſuccurre 36 labori,
Aſtrorum 37 decus & nemorum 38 Latonia cuſtos;

1 Aufugit. 2 Ignarus relicti Euryali. 3 Urbis. 4 Sunt. 5 Cum hoc fieret. 6 Equorum. 7 Poſtquam Niſus ſtetit ad illos lacus. 8 Euryalum. 9 Hæc ſecum. 10 Implicitum variis circuitibus. 11 Ambagibus ſemitarum. 12 Repetit. 13 Memoriæ mandata. Idem dictum eſt in 2 de Æneа, Creuſam repetente. 14 Inter dumos, ubi alta erant ſilentia. 15 Inter auditum ſonum, ſive clamorem, & viſum Euryalum. 16 Erat. 17 Eorum ſc. qui Euryalum comprehenderant. 18 Niſi. 19 Multitudo. 20 Quia non invenerat per ſilvas abitum. Sic modo dixit *Fallacem ſilvam*. 21 Perturbante cum. 22 Sc. eundi, aut hoſtem ferire. 23 Quia circumventus multis, nihil potuit. 24 Pathos ab addubitatione, quam Græci ἀπόρησιν vocant. Vide Macrob. Sat. l. 4. c. 6. 25 Niſus. 26 Quibus viribus, copiis aut auxiliis? 27 Certus mori. 28 Celeriter provocet. 29 Et ab hoſtibus illata, & ab ſe ſuſcepta. 30 Cito. 31 Ad hoc ut fortius emittat. 32 Jaculum. 33 Verbis expreſſis, cum mente precari poſſet. 34 Quæ Dea es. 35 Favorabilis, & cito. 36 Laborioſo periculo. 37 Ornamentum. 38 Latonia Diana, aut Luna.

ur 1 tuis unquam a pro me pater Hyrtacus r aris
a tulit, si 3 qua ipse meis venatibus auxi,
endive 4 tholo, aut 5 sacra ad 6 fastigia fixi;
unt fine me turbare globum, & 7 rege tela per
s suos.
lzerat: & toto connixus corpore 9 ferrum
jicit. hasta volans noctis diverberat 10 umbras,
raſſedit 11 adverſo in 12 tergum r3 Sulmonis, ibique
frangitur, ac 14 fisso transit 15 precordia 17 ligno.
lsitur 17 ille vomens calidum de pectore 18 flumen
idus, & longis ſingultibus ilia 19 pulſat.
Diversi 23 circumſpiciunt: 24 hoc acrior idem
aliud 25 fulmen telum 26 librabat 25 ab aure;
27 trepidant 28 it haſta Tago per tempora utrumque
tridem, trajectoque 30 hastile cerebro. I
ævit atrox 32 Volcens, nec pelli conſpicit usquam
tonem, nec 33 quo ſe ardens 34 immittere poſſit.
35 tamen 36 infera calido mihi ſanguine poenas
olves 37 amborum, inquit: 38 ſimul enſe 39 recluſo

Ad vitam ariis. 2 Pro ſalu-
tav 3 Aliqua donis. 4 Ad
ua in. meis me connexio-
. *Tholus* enim eſt pars illa
tecto, in qua trabes co-
, fixo inſuper ſcuto: a quo
ſpolia ſuſpendebantur,
ſalerabatur Diis, & Sabi-
ni ædibus aut veſtibuli ſa-
6 Multitudinem hanc tre-
rum militum confuſam diſ-
te ac diſſipare, quo ami-
eripiam. 7 Nam & ipſa
a Veneris jaculatoriæ arti
Eum ferire. 8 Niſus. 9
le ferreum. 10 Tenebras
is. 11 E regione ſtantis.
verſi, id eſt, averſe ſtan-
ntes averſi a Niſo, con-
ſus Euryalus. 12 Scutum
re tectum. 13 Interemit
onem. 14 Haſta. 15 Al.
id eſt, infectos. 16 Inti-
dis. 17 Sonat. 18 Retrot-
ſum. 19 Salit. 20 Sanguinem.
21 Trahit. 22 Ad diverſa lo-
ca. 23 Rutuli admirati, unde
telum in Sulmonem per tene-
bras proficiſceretur. 24 Per hunc
talem eventum Niſus vehemen-
tior factus 25 Deſuper, & lon-
ge educto brachio. Gaſtor ja-
culantis exprimitur. Nam mo-
mentalia tela aut ab aure, aut
a lateris jactantur. 26 Circum-
notando exhibebat. 27 Metu &
feſtinatione. 28 Al. it, id eſt,
tranſit. 29 Cum ſupero magno
volatu. 30 In eo. 31 Ferocior
ſit? 32 Equitum magiſter.
33 In quem. 34 Inſerere. 35 Tan-
tis non conſpicuum auctorem,
nec quem punire merito debe-
am. Ad Euryalum loquitur.
Dixit, & ardens celi lacuit
ſaltatoris in T[illegible] auctorem.
Quem id videntes. 39 Evaginato

Ibat 1 in Euryalum, tum 2 vero exterritus 3 amens
Conclamat Niſus: nec ſe celare tenebris
Amplius, aut 4 tantum potuit perferre dolorem:
5 Me, me [adſum qui 6 feci] in me convertite ferrum,
O Rutuli, mea fraus omnis: nihil 7 iſte nec auſus,
Nec potuit: 8 cælum hoc & 9 conſcia ſidera 10 teſtor,
11 Tantum infelicem nimium dilexit amicum.
Talia dicta 12 dabat: ſed viribus enſis 13 adactus
14 Tranſabit coſtas, & candida pectora rumpit.
15 Volvitur Euryalus letho, pulchroſque per artus
16 It cruor, inque humeros cervix collapſa recumbit.
17 Purpureus veluti cum flos 18 ſucciſus aratro
19 Langueſcit 20 moriens; 21 laſſove 22 papaverа collo
Demiſere caput, pluvia cum forte gravantur.
At Niſus ruit in 23 medios, 24 ſolumque per omnes
Volſcentem petit: 27 in ſolo Volſcente moratur.
Quem circum glomerati hoſtes hinc cominus atque hinc
26 Proturbant. 27 inſtat 28 non ſecius, 29 ac rotat enſem
30 Fulmineum; donec 31 Rutuli clamantis in ore
32 Condidit adverſo, & 33 moriens animam abſtulit 34 hoſti.

1 Contra. 2 Maxime. 3 Exiſtens ſine mente, quia Euryalum ſalvare non poterat. 4 Quantus erat, amicum ante oculos interfici. 5 Me occidite, me ferro petite. 6 Facinus, quo illi periclitant. 7 Quem occiditis. 8 Sub quo ſumus. 9 Faſti, & teſtes rerum in nocte geſtarum. 10 In teſtimonium veritatis cito. 11 Solummodo Me, cui ſe comitem junxit. Poteſt & eſſe Epiphonematis loco. In tantum Niſus dilexit infelicem Euryalum! 12 Niſus. 13 A Volſcente. 14 Tranſiit. 15 Proſternitur. 16 Fluit. 17 Hyacinthus. 18 Reciſus vomere aut falce. 19 Elaceſcit. 20 Mors animo vegetativæ, id eſt, deficere incipit. 21 Defatigato pondere. 22 Herbæ ſomniferæ. 23 Hoſtes. 24 Alios omnes præteriens, Volſcentem aggreditur. 25 Cum illo ſolo congreditur, eumque unum ſternere conatur. 26 Protelant, cum tuba & impetu irruunt, ut Volſcentem protegant. 27 Niſus inſtat in perſequendo Volſcente. 28 Ac & proturbari non eſſet. 29 Circumagit. 30 In morem fulminis vibrans. 31 Volſcentis. 32 Abſcondit eum. 33 Lethaliter vulnerans. 34 Volſcenti.

Tum

ms ſuper 1 exanimem ſeſe projecit 2 amicum
Confoſſus, 4 placidaque ibi demum morte quievit.
ortunati 5 ambo, ſi quid mea carmina 6 poſſunt,
ulla dies unquam 7 memori vos eximet ævo:
Dum domus Æneæ Capitoli 9 immobile ſaxum
:colet, 10 imperiumque 11 pater Romanus habebit.
Victores 13 præda Rutuli 14 ſpoliiſque potiti
olſcentem 15 examinum flentes in 16 caſtra ferebant,
ec minor in caſtris 17 luctus, Rhamnete reperto
Exſangui, & 19 primis 20 una tot 20 cæde peremptis,
rranoque Numaque. ingens 21 concurſus ad ipſa
orpora, 22 femineceſque viros, tepidaque 23 re-
centem
ede locum, & plenos ſpumanti ſanguine rivos.
gnoſcunt 24 ſpolia inter ſe, galeamque 25 nitentem
effapi, & multo phaleras ſudore 26 receptas.
Et jam prima novo ſpargebat lumine terras
Tithoni 29 croceum linquens 30 Aurora cubile:
m ſole 31 infuſo, jam 32 rebus luce 33 retectis,
arnus in arma viros, armis circumdatus ipſe,

Mortuum, in quo non erat
ima. 2 Euryalum. 3 Ipſe a
, vel ab hoſtibus. 4 Placente,
a ibi erat corpus amici: *vel*,
ntentus peremptо hoſte. 5 Eſtis.
Ad felicitatem facere poſſunt.
Feſtri. 8 Quamdiu familia Æ-
s habitabit Romam. 9 Tar-
am rupem, vel Terminum
am. Cum Tarquinius voviſſet
ri templum in rupe Tarpeja,
eriique Dii a Numa ibi dicati
iſſent, Terminus ſolus, qui
forma ſaxi colebatur, cedere
luit: quod omen arripuerunt
mani, imperium ſibi fore æter-
m. 10 Rerum omnium. 11
nceps, Imperator. 12 Qui ſe
ores jactabant, cum potius
i cenſendi eſſent. 13 Rerum
quas exportarant. 14 Quæ e ca-
ſtris Turni extulerant. 15 Mor-
tuum. 16 Turni. 17 Erat. 18
Sine ſanguine, id eſt, occiſo.
19 De primoribus. 20 Unius
noctis occiſione. 21 Fit. 22
Semimortuos. 23 Sanguine
recenter per cædem effuſo. 24
Quorum fuerant, quæ Niſo &
Euryalo abſtulerant. 25 Quæ
agnitus erat Euryalus. 26 Ite-
rum captas, & prius ab Eurya-
lo aliis ablatas, & nunc rurſus
a Rutulis Euryalo. 27 Deſcri-
ptio diei. 28 Regis Orientalis.
29 Crocei coloris. 30 Pars au-
roræ. 31 In æthere. 32 Quæ
occultæ fuerant tenebris. 33 De-
nudatis & apertis.

At 1 tuba 2 terribilem ſonitum procul ære canoro
Increpuit. 3 ſequitur 4 clamor cælumque 5 remug
6 Accelerant acta pariter 7 teſtudine 8 Volſci,
Et 9 foſſas implere 10 parant, ac 11 vellere vallum
Quærunt pars aditum, & ſcalis aſcendere muros;
12 Qua rara eſt 13 acies, 14 interlucetque corona
15 Non tam ſpiſſa viris. telorum effundere contra
Omne genus 16 Teucri, ac duris 17 detrudere 18 cor
Aſſueti 19 longo muros defendere bello
Saxa quoque 20 infeſto volvebant pondere, ſi 21
Poſſent 22 tectam aciem perrumpere: cum tamen 23
24 Ferre 25 libet ſubter denſa teſtudine 23 caſus,
Nec jam 26 ſufficiunt. nam, qua 27 globus imm
ingens,
28 Immanem Teucri 29 molem 30 volvuntque 31
Quæ 32 ſtravit Rutulos late, armorumque reſolvit
33 Tegmina. nec curant 34 cæco contendere M
Amplius 35 audaces Rutuli, ſed pellere vallo
36 Miſſilibus certant.
Parte alia horrendus viſu quaſſabat 37 Etruſcam

1 Bellica præparatio ad oppugnationem. 2 Bellicum ſc. ſignum. 3 Tubæ clangorem. 4 Virorum. 5 Reſonat. 6 Celeriter inſultum faciunt. 7 Cooperatura ex clypeis, ſicut teſtudo tecta ſua integitur. 8 Italiæ populi, qui Volſcente magiſtro advenerant. 9 Vallorum. 10 Nituntur. 11 Diruere ſeu dejicere munitionem caſtrorum ex palis ſeu ſtipitibus factam. 12 Qua rari ſtant propugnatores, neque corona & pinnæ murorum frequenti defenſore ſtipatæ. 13 Trojanorum. 14 Per medium, ac parum lucet circumſtantium manus. 15 Habens intervalla, per quæ lux quædam apparebat. 16 Parant. 17 Aſcendentes. 18 Sudibus. 19 Bello decennali in Troja antiqua. 20 Moleſtante. 21 Sc. *vi*, aut *ratione*, ut quacumque ratione. 22 C peis, id eſt, ſub teſtudine dentem. 23 Omnia adver Tolerare. 25 Hoſtibus id eſt, Volſcis & Rutu Rutuli non ferre ſeu valent vim Teucrorum. nens hoſtium. 28 Maxim deris. 29 Fragmentum rupis. 30 Devolvunt. impetu proſternunt. Sic *teros* ruerem, *agerem*. *tunderem*, *proſternerem*. ſtravit. 33 Ex clypeis eſt, ipſam teſtudinem, morum erat connexio. vifi, nec plane videntes, ſubter teſtudine. 35 Licet ces. 36 Sagittis. 37 Quia Etruſcus erat.

Afari 1 extremum m ſeræ 2 data copia 3 matri?
Heu, 4 terra ignota canibus date præda Latinis
; Alitibuſque jaces! nec te tua 6 funera mater
Produxi, 7 preſſive oculos, aut vulnera lavi,
8 Veſte tegens; tibi 9 quam noctes feſtina dieſque
10 Urgebam, & 11 tela curas 12 ſolabar 13 aniles.
Quo 14 ſequar? aut quæ nunc artus avulſaque membra
Et 15 funus lacerum tellus habet? 16 hoc 17 mihi de te,
Nate, refers? hoc ſum terraque marique ſecuta?
18 Figite me, ſi qua 19 eſt pietas; in me 20 omnia tela
Conjicite, o Rutuli. me primam abſumite 21 ferro.
Aut tu, magne 22 pater Divûm, 23 miſerere, tuoque
24 Inviſum 25 hoc detrude 25 caput ſub Tartara 26 telo:
17 Quando 28 aliter nequeo 29 crudelem abrumpere vitam.
30 Hoc fletu 31 concuſſi 32 animi, 33 mæſtuſq; per 34 omnes
It gemitus: 35 torpent 36 infractæ ad prœlia vires.
37 Illam 38 incendentem luctus 39 Idæus & Actor,
Lionei monitu & multum lacrymantis Iuli,
40 Corripiunt, 41 interque manus ſub tecta reponunt.

1 Supremo loco. 2 Facultas
? facta. 3 Mihi. 4 Sc. *in*. 5
ıvibus. 6 Sc. *in* vel, *ad*: vel,
unera, id eſt, nec ego funera,
uæ debebam eſſe funera tua,
d eſt, præfecta funeri tuo, ex-
ili ad veſtibulum domus, cum
fferreris. 7 In morte clauſi.
Oculos mortuorum claudere ſo-
ebant proximi, filii, mater,
ut pater. Penelope apud Ovid.
n Herod. ep. *Dii, precor, hoc*
ubeant, ut, omnibus ordine fa-
is, Ille (Telemachus) *meos*
oculos comprimat, *ille tuos*.
Ariadne ad Theſeum: *Ergo ego*
os lacrymas matris moriturae vi-
lebo, Nec, mea qui digitis lu-
mina condat, erit. 8 Funebri.
9 Ex more veterum, qui ſibi
unt ſuis in vita funebrem para-
ant veſtem, qua mortui effer-
antur. 10 *Urgentes* contexebam, aut nebam. 11 Texendo telam. 12 Leniebam. 13 Senectutis. 14 Te. 15 Cadaver. 16 Hoc caput, funus, vel etiam ſolatium, aut beneficium? 17 Matri tuæ. 18 Transfigite jaculis. 19 In vobis. 20 Omne genus telorum. 21 Gladio ferreo. 22 O Juppiter. 23 Mei. 24 Superis. 25 Me. 26 Fulmine. 27 Quandoquidem. 28 Alia via. 29 Miſerabilem, me crudeliter torquentem. 30 Matris Euryali. 31 Perculſi ſunt. 32 Trojanorum. 33 Mœroris index. 34 Trojanos. 35 Pigreſcunt, labaſcunt. 36 Prius infractæ, nunc torpent: vel *infracta*, id eſt, valde fractæ. 37 Matrem Euryali. 38 Excitantem. 39 Trojani illi. 40 Simul rapiunt, & abducunt. 41 Abductam.

At 1 tubæ 2 terribilem ſonitum procul ære canoro
Increpuit. 3 ſequitur 4 clamor cælumque 5 re
6 Accelerant acta pariter 7 teſtudine 8 Volſci
Et 9 foſſas impiere 10 parant, ac 11 vellere valli
Quærunt pars aditum, & ſcalis aſcendere muros;
12 Qua rara eſt 13 acies, 14 interlucetque coro
15 Non tam ſpiſſa viris. telorum effundere contra
Omne genus 16 Teucri, ac duris 17 detrudere 18
Aſſueti 19 longo muros defendere bello.
Saxa quoque 20 infeſto volvebant pondere
Poſſent 22 teſtam aciem perrumpere: cum tam
24 Ferre 25 libet ſubter denſa teſtudine 23
Nec jam 26 ſufficiunt. nam, qua 27 globus
ingens,
28 Immanem Teucri 29 molem 30 volvuntque 31
Quæ 32 ſtravit Rutulos late, armorumque reſolvit
33 Tegmina. nec curant 34 cæco contendere Mar
Amplius 35 audaces Rutuli, ſed pellere vallo
36 Miſſilibus certant.
Parte alia horrendus viſu quaſſabat 37 Etruſcum

1 Bellica præparatio ad oppugnationem. 2 Bellicum ſc. ſignum. 3 Tubæ clangorem. 4 Virorum. 5 Reſonat. 6 Celeriter inſultum faciunt. 7 Cooperatura ex clypeis, ſicut teſtudo teſta ſua integitur. 8 Italiæ populi, qui Volſcente magiſtro advenerant. 9 Vallorum. 10 Nituntur. 11 Diruere ſeu dejicere munitionem caſtrorum ex palis ſeu ſtipitibus factam. 12 Qua rari ſtant propugnatores, neque corona & pinnæ murorum frequenti defenſore ſtipatæ. 13 Trojanorum. 14 Per medium, ac parum lucet circumſtantium manus. 15 Habens intervalla, per quæ lux quædam apparebat. 16 Parant. 17 Aſcendentes. 18 Sudibus. 19 Bello decennali in Troja antiqua. 20 Moleſtante. 21 Sc. *vi*, aut *vectum*, ut quacumque ratione. 22 peis, id eſt, ſub teſtudine dentem. 23 Omnia adver Tolerare. 25 Hoſtibus id eſt, Volſcis & Rut Rutuli non ferre ſeu ſu valent vim Teucrorum. neus hoſtium. 28 Maxim deris. 29 Fragmentum rupis. 30 Devolvunt. 31 impetu proſternunt. Sic Te *teros* ruerem, *agerem*, *rap tunderem*, *proſterneremus*. 32 ſtravit. 33 Ex clypeis fact eſt, ipſam teſtudinem, qu morum erat connexio. 34 viſi, nec plane videntes, ſubter teſtudine. 35 Licet ces. 36 Sagittis. 37 Qui Etruſcus erat.

Pinum, & 2 fumiferos infert Mezentius ignes.
it Meſſapus equûm domitor 3 Neptunia proles
Reſcindit vallum, & ſcalas 5 in mœnia 6 poſcit.
Vos, o 8 Calliope, precor, 9 aſpirate canenti;
Quas ibi 10 tunc 11 ferro ſtrages, quæ funera Turnus
ſididerit; quem quiſque virum demiſerit 12 Orco:
ic mecum ingentes 13 oras evolvite belli.
it 14 meminiſtis enim, divæ, & memorare poteſtis:
5 Turris erat 16 vaſto ſuſpectu & 17 pontibus altis,
Opportuna 18 loco: ſummis quam viribus omnes
Expugnare Itali, ſummaque 20 evertere 21 opum vi
ertabant: 22 Troes contra defendere ſaxis,
que 23 cavas 24 denſi tela 25 intorquere feneſtras.
Princeps ardentem conjecit 27 lampada Turnus,
28 flammam affixit 29 lateri; quæ 30 plurima vento
Corripuit tabulas, & poſtibus hæſit 32 adeſis.
urbati 33 trepidare 34 intus, fruſtraque 35 malorum
ſelle fugam. dum ſe 36 glomerant, retroque 37 reſidunt
n partem, quæ 38 peſte caret, tum 39 pondere turris

1. Haſtam ex ſolida pinu, *vel.* icem pinum. 2 Pice & reſina, ut ſulphure illitos. 3 Neptuni lius, qui ſuo originem habuerunt a Neptuno. 4 Reſecat. 5 d mœnia expugnanda, diſſecto rina vallo. 6 Exigit a ſuis. 7 uſas omnes. 8 Unam nominat, ginam &c. & principem, reliuas Muſas implicite invocat. 9 avorem dare, & inſpirare mihi. o Cum affligerent caſtra Trojaorum. 11 Enſe ferreo. 12 Ad ſternum. 13 Extremitates, id t, etiam extremas partes, ſpaa magna. Metaphora eſt petita annalibus, qui evolvuntur ab , qui res geſtas diſquirunt. Memoria tenetis. hæc omnia, pote Mnemoſynes filiæ. vide mdem hunc verſum l. 7. p. 545.

Quædam. 16 Habens vaſtum ſpectum, id eſt, turris erat alta & ampla. 17 Tabulatis, quibus aſcendebatur turris ab intra, *vel* pontibus inter propugnacula, ut ſupra. 18 Circa portas. 19 Evincere. 20 Funditus dejicere. 21. Auxiliorum & facultatum ſuarum. 22 Certant. 23 Patulas. 24 Frequentes, ſc. *certabant*. 25 In Italos. 26 Exercitus & ejus oppugnationis. 27 Facem. 28 Facem, in qua erat flamma. 29 Turris. 30 Pluriſmum aucta. 31 Simul invaſit & incendit. 32 Quos adedit. 33 Trepidabant. 34 Qui intus erant. 35 Periculorum imminentium, id eſt, eventionis cum turri. 36 In morem glomeris volvuntur. 37 Se recipiunt. 38 Incendio, igne. Sic l. 5. *Eſt vapor, & toto deſcendit corpore* peſtis, id eſt, flamma. 39 Mole ſua.

1 Procubuit subito, & cælum tonat omne 2 [illegible]
3 Semineces ad terram, immani mole 4 secuta,
Confixique suis 5 telis, & pectora duro
6 Transfossi ligno veniunt. vix unus Helenor,
7 Et Lycus 8 elapsi: quorum 9 primævus Helenor
Mæonio regi 10 quem serva 11 Licymnia 12 fu
13 Suffulerat, 14 veritisque ad Trojam miserat arm
Ense 15 levis 16 nudo, 17 parmaque inglorius al
18 Isque ubi se Turni media inter 19 millia vidit;
20 Hinc acies, 20 atque hinc acies adstare [illegible]
Ut 21 fera, quæ densa 22 venantum 23 sepe[illegible] gen
Contra tela furit, seseque 24 haud nescia mort[illegible]
Injicit, & saltu supra 25 venabula fertur:
Haud aliter 26 juvenis medios 27 moriturus in h
Irruit; &, qua tela videt densissima, tendit.
At 28 pedibus longe 29 melior Lycus 30 inter
hostes,
Inter & arma, 31 fuga 32 muros 33 tetet, altaque 34 ca

1 Prostrata est. 2 Ruinæ. 3 Ipsi Trojani corruunt semimorti, prinsquam terram contingerent. 4 Sequente eos, id est, cadente, postquam ipsi cum altera parte ceciderant. 5 Quæ in manibus habebant. 6 Transfixi. 7 Sc. *alter*. 8 Elapsi sunt e ruinæ. 9 Adhuc in primo ævo florens, ætate major, forte cum respectu ad Lycum tanquam fratrem. 10 Helenorem. 11 Nomine. 12 Illegitimo concubina. 13 Natum educaverat. Sic supra p. 612. *Argolicum terrorem inter Trojaque labores* Sublatam *erudit*. 14 Lege militari, quæ servis olim capitis pœna interdicebat militiam: vel *veritis*, propterea quod tyro esset, & nondum bella tractare sciret. 15 Celer & expeditus. 16 Strictus, id est, levis armaturæ miles, habens solummodo ensem. 17 Brevi scuto, & nullo in adhuc ornato, ignobilis. lamque gloriam confecutus ronibus Rom. ad quos alia dabatur parma alba & pe insigni prorsus nuda: q argumento facinoris alicuj se edisi, insignire in sua v & virtute erat. 18 Helenor. Armatorum. 20 Ab utraque te. 21 Leo, aut sus silve 22 Venatorum. 23 Circumd 24 Certa mori, & del rata: *si subeant ventabile ferri, Per ferrum tamen sua vulneris exit*. Lucan. 1. Venatorum tela. 26 Helen 27 Certus mori. 28 Cursu & locitate pedum. 29 Præ tior, quam Helenor. 30 I 31 Fugiendo. 32 Novæ T jæ. 33 Apprehendit. 34 C undit arripere.

Aſcanius, fortemque 1 manu 2 fudiſſe Numanum;
Cui Remulo cognomen erat; Turnique 3 minorem
Germanam nuper 4 thalamo ſociatus habebat.
Is primam ante aciem digna atque indigna 5 relatu
Vociferans, tumiduſque novo præcordia 6 regno
7 Ibat, & ingenti ſe:e clamore ferebat:
Non 8 pudet obſidione iterum vallioque teneri,
9 Bis capti Phryges, & 10 morti 11 prætendere muros?
En, 12 qui 13 noſtra ſibi bello connubia poſcunt!
Quis deus 14 Italiam, quæ vos dementia adegit?
Non hic 15 Atridæ, nec 16 fandi fictor Ulyſſes.
17 Durum ab ſtirpe genus, natos ad flumina primum
Deferimus, ſævoque gelu duramus & undis:
18 Venatu invigilant 19 pueri, 20 ſilvaſque fatigant:
Flectere 21 ludus equos, & ſpicula tendere 22 cornu.
At patiens operum 23 parvoque aſlueta juventus
Aut raſtris terram 24 domat, aut 25 quatit oppida bello;
Omne ævum ferro teritur, verſaque 26 juvencûm

1 Sagitta e manu miſſa. 2 Proſtrauit. 3 Quia major ſoror Turni dicebatur Juturna. 4 Matrimoniali. 5 Quæ referantur. 6 Regis Turni affinitate: namque Regum fratres & affines olim nomine Regũ inſigniebantur. 7 Conſpicuus. 8 Vos. 9 Imo ter: ab Hercule primum: ſecundo ab Amazonibus: poſtremo a Græcis, duce Agamemnone. Deridet Trojanos. 10 Bello mortifero: quia omnino moriemini in hoc bello. 11 Objicere. 12 Quales: q. d. muliebris animi, qui ſe intra muros claudant. 13 Nobis pacta & debita. 14 Bello claram petere vos imbelles adegit? 15 Sunt. 16 *Ironator loquendi, id eſt, non conſidimus calliditati ſermonum, ſed virtuti noſtræ.* 17 Nos enim *duramus*, &c. ut primum nati ſunt infantes, gelidis undis fluviorum induramus. Alluſum ad Celtas, qui recens natos ad fl. Rhenum clypeo impoſitos deferebant, exploraturi, ſi fluitaret ſcutum, ſobolem genuinam; ſi mergeretur, ſpuriam: nec non ad indurandum eos bello & rebus aſperis: *vel*, Natationi a prima pueritia natos noſtros aſſuefacimus. 18 Venatui. 19 Cum adhuc ſint pueri. 20 Feras ſilvarum. 21 Qui viris alibi labor, noſtris pueris ludus eſt. 22 Ex arcu cornu munito, ſaltem in extremis angulis. 23 Parſimoniæ. 24 Colit. 25 Concutit, ut evuat. 26 Boum aratoriorum.

Terra

1 Strinxerat: 2 ille manum projecto 3 tegmine 4 demens
Ad 5 vulnus tulit. 6 ergo 7 alis allapſa 8 ſagitta,
Et 9 lævo inſixa eſt lateri 10 manus, abditaque intus
11 Spiramenta animæ 12 letali vulnere 13 rupit.
Stabat in egregiis 14 Arcentis filius armis;
15 Pictus acu chlamydem, & 16 ferrugine 17 clarus 18 Hibera,
Inſignis facie: genitor quem miſerat Arcens,
19 Eductum 20 Martis luco, 21 Symæthia circum
Flumina: 22 pinguis ubi & placabilis ara 23 *Palici*.
24 Stridentem fundam, 25 poſitis Mezentius haſtis,
Ipſe ter adducta circum caput egit 26 habena;
Et 27 media 28 adverſi 29 liquefacto 30 tempora 31 plumbo
32 Diffidit, ac 33 multa 34 porrectum extendit arena.
Tum primum 35 bello 36 celerem intendiſſe ſagittam
Dicitur, 37 ante feras ſolitus terrere fugaces,

1 Leviter vulneraverat. 2 Privernus. 3 Corporis, id eſt, clypeo. 4 Immemor ſalutis ſuæ, quia clypeum projecit. 5 Factum a ſagitta Temillæ. 6 Quia inermis videbatur. 7 Pennata, pennis illapſa eſt. 8 A Capy immiſſa. 9 Simul cum lævo latere transfixa eſt. 10 Quam ad vulnus tulerat. 11 Pulmonem, inſtrumentum reſpirationis: aut eor, domicilium ſpirationis. 12 Mortifero. 13 Fregit. 14 Siculi. Perſonæ deſcriptio a genere armorum, habitu, forma, & loco, in quo educatus fuerat. 15 Phrygio opere intertextam, quia ipſe Phryx. 16 Purpura ſubnigra. Ferrugineus color ferro candenti, aut certe ferrugini, *i. e.* rubigini ferri, ſimilis eſt. 17 Reluceus. 18 Hiſpana aut Bætica. 19 Educatum. 20 Martis ſacro. 21 Simæthus Siciliæ fl. prope Catanam, h. la Jaretta. 22 Frequenti ſacrificio. 23 Palicorum. Erant *Palici* duo filii Jovis & Thaliæ Nymphæ, Siculii Dii habiti, culti ad lacus duos, *Crateras* dictos: inſignes juramenti religione, in perjurum ſc. implacabiles, in veracem placabiles, quorum aræ uberibus fertilis Siciliæ donis annuis coronantur. Vide Macrob. Sat. 5 lib 19. c. 24 Cum ſtridore emittentem glandem aut lapides. 25 Depoſitis. 26 Fundæ, qua tenebatur. 27 Per medium. 28 Ex adverſo ſtantis. 29 Ex attritione aeris, celeri motu, quo aer attenuatus accenditur. 30 Arcentis. 31 Glande plumbea. 32 Diſſecuit. 33 In media. 34 Arcentem extenſum, cum morte gravaretur. 35 More bellico, aut animo bellandi & hoſtili. 36 Celeriter emiſſam. 37 Illa, tempora.

Mean

Aſcanius, fortemque 1 manu 2 fudiſſe Numanum;
Cui Remulo cognomen erat; Turnique 3 minorem
Germanam nuper 4 thalamo ſociatus habebat.
Is primam ante aciem digna atque indigna 5 relatu
Vociferans, tumiduſque novo præcordia 6 regno
7 Ibat, & ingenti ſeſe clamore ferebat:
Non 8 pudet obſidione iterum valloque teneri,
9 Bis capti Phryges, & 10 morti 11 prætendere muros?
En, 12 qui 13 noſtra ſibi bello connubia poſcunt!
Quis deus, 14 Italiam, quæ vos dementia adegit?
Non hic 15 Atridæ, nec 16 fandi fictor Ulyſſes,
17 Durum ab ſtirpe genus, natos ad flumina primum
Deferimus, ſævoque gelu duramus & undis:
18 Venatu invigilant 19 pueri, 20 ſilvaſque fatigant;
Flectere 21 ludus equos, & ſpicula tendere 22 cornu.
At patiens operum 23 parvoque aſſueta juventus
Aut raſtris terram 24 domat, aut 25 quatit oppida bello.
Omne ævum ferro teritur, verſaque 26 juvencum

1 Sagitta. 2 manu miſſa. 3 Proſtratæ. 3 Quia major ſoror Turni dicebatur Juturna. 4 Matrimoniali. 5 Quæ referantur. 6 Regis Turni affinitate: namque Regum fratres & affines olim nomine Regũ inſigniebantur. 7 Conſpicuus. 8 Vos. 9 Imo ter: ab Hercule primum: ſecundo ab Amazonibus: poſtremo a Græcis, duce Agamemnone. Deridet Trojanos. 10 Bello mortifero: quia omnino moriemini in hoc bello. 11 Objicere. 12 Quales: q. d. muliebris animi, qui ſe intra muros claudant. 13 Nobis pacta & debita. 14 Bello claram petere vos imbelles *adegit?* 15 Sunt. 16 *Exornator loquendi, id eſt*, non *conſidimus callidi*tati ſermonum, ſed virtuti noſtræ. 17 Nos enim *duramus*, &c. ut primum nati ſunt infantes, gelidis undis fluviorum indduramus. Alluſum ad Celtas, qui recens natos ad fl. Rhenum clypeo impoſitos deferebant, exploraturi, ſi fluitaret ſcutum, ſobolem genuinam; ſi mergeretur, ſpuriam: nec non ad indurandum eos bello & rebus aſperis: *vel*, Natationi a prima pueritia natos noſtros aſſuefacimus. 18 Venatui. 19 Cum adhuc ſunt pueri. 20 Feras ſilvarum. 21 Qui viris alibi labor, noſtris pueris ludus eſt. 22 Ex arcu cornu muñito, ſaltem in extremis angulis. 23 Parſimoniæ. 24 Colit. 25 Concutit, ut eruat. 26 Bos aratoriorum.

Terga fatigamus 1 hasta: nec 2 tarda senectus
Debilitat vires animi, mutatque vigorem.
3 Canitiem galea premimus, semperque 4 recentes
5 Comportare juvat prædas, & 5 vivere 6 rapto.
Vobis 7 picta croco & fulgenti 8 murice vestis,
Desidiæ 9 cordi; juvat 10 indulgere choreis:
Et 11 tunicæ 12 manicas, & habent 13 redimicula 14
mitræ.
15 O vere 16 Phrygiæ, neque enim 17 Phryges, ite
per 18 alta
Dindyma; ubi 19 assuetis 20 biforem dat tibia cantum.
Tympana vos 21 buxusque 22 vocat 23 Berecyntia 24
matris
25 Idææ. finite arma 26 viris, & 27 cedite ferro.
28 Talia 29 jactantem 30 dictis, ac 31 dira canentem
32 Non tulit Ascanius; nervoque 33 obversus equino

1 Stimuli loco. 2 Tardificans corpus. 3 Canos capillos, id est, etiam canescentes induimur galea. 4 Recenter raptas. 5 Qui primis hominibus, rupibus & ferarum more viventibus, horror erat. 6 Ex his, quæ ab hoste, aut in silvis rapuimus. 7 Crocotium innuit, vestem subtilebrem, acu pictam, croceo & purpura intertinctam. 8 Purpura. 9 Sunt ad, Acitum vestrum, id est, placent vobis. 10 Animum laxare tripudiis & saltationibus. 11 Vestes. Tunicas χιτῶνας innuit, prolixas sc. ultra brachia, & usque in primores manus gestare viris Rom indecorum fuit. Agell. 7. l. 12. c. 12 Tegmina ad malus usque protensa. 13 Reliquiæ ad ornamentum spectantes. 14 Mitræ quidem Lydis ac Phrygibus tegmina erant capitis: aliis vero gestare turpe habebatur, magis, & redimicula impositio subligarentur. 15 Ὦ φρυγίαι. Ὦ ἔτι Ἀχαιοί. Il. 7. 16 Mulieres ex Phrygia. 17 Viri ex Phrygia. 18 Altos montes Phrygios. 19 Cybeli sacros. 20 Qui assueris ad sonum tibiarum. 21 Gravem & acutum, binis foraminibus emissum, tibiis sc. dextris sinistris, quæ Phrygiæ. 22 Fistulæ ex buxo. 23 Quæ crescit in monte Phrygiæ Berecynto. 24 Deorum. 25 Phrygiæ. 26 Vos, qui mulieres estis, relinquite nos, qui viri sumus, arma. 27 Incedite, aut date locum nostris ferreis, quæ tractare nescitis. 28 Facinora sua & suorum Numanum. 30 Verbis lacessitus. 31 Execrabilia in nos. 32 Æn. 2. Non talem Spectem furiata mente Cassandram. l. 8. Non tulit Alcides 33 Contra versus (ut fortasse) arcu corroborato nervo equinis setis.

Intendit telum, 2 diverſaque brachia ducens
Conſtitit, 3 ante Jovem ſupplex 4 per vota precatus:
Juppiter omnipotens, 5 audacibus annue cœptis,
Sic tibi ad tua templa 6 feram ſolemnia dona,
Et ſtatuam ante aras 7 aurata fronte juvencum
Candentem, 9 pariterque caput cum matre ferentem:
Jam cornu 10 petat, & pedibus qui ſpargat arenam,
Et 11 Audiit, & cæli 12 genitor de parte 13 ſerena
Intonuit 14 lævum: ſonat una 15 fatifer 16 arcus,
Et 17 Effugit 18 horrendum ſtridens adducta ſagitta:
Perque caput 19 Remuli venit, & 20 cava tempora 21 ferro
Trajicit. 22 I, verbis virtutem 23 illude ſuperbis,
Bis capti Phryges hæc Rutulis reſponſa remittunt.
Hæc tantum 25 Aſcanius. Teucri 26 clamore ſequuntur
Lætitiaque fremunt, animoſque ad ſidera 27 tollunt.
Jam Ætheria tum forte 28 plaga 29 crinitus Apollo
Deſuper 31 Auſonias acies 32 urbemque videbat,
Nube ſedens; atque 34 his 35 victorem affatur Iulum:

toto conatu tendit in hoſtem. In diverſas partes, ita ut arlignum & chorda mulm diſtraherentur. 3 In conctu Jovis. 4 Simul vovens. Quia audacia erat in ephebo mirum appetere. 6 Offeram rum ſolemnem, aut ſpolia mani Remuli. 7 Taurorum nua deaurare, vitulorum ntes aureis laminis & coroornare in ſacris, ad magnificam victimæ faciebat. 8 idum, nitidum, ac præguem. 9 Statura matri æquat. 10 Provocet. 11 Exaudivit animum. 12 Deorum ac hoium, Juppiter. 13 Prodigio, ut quod extra rationis an. 14 Tonare fecit ſiniſtram em cæli: quod boni ominis. n læva tonitrua felicia putur, quod, quæ nobis ſiniſunt, ea ſuperis dextra eſſe *lantur. Sic 2. Æn. ſubiitque fragore* Intonuit lævum. 15 Mortem allaturus Numano 16 Aſcanii. 17 Fugienti ſimilis pervolat. 18 Horribiliter. 19 Numani. 20 Cerebri expertia. 21 Quod ei affixum erat. 22 Vade modo. Loquitur Aſcanius 23 Ride ſuperbe loquendo Verſus leoninus. 24 Sic reſpondet temeritati Rutulorum, fortiter agendo, & parum dicendo. Sarcaſtice in Numanum ſua dicta cum lethifera ſagitta repenſa. 25 Et dixit, & fecit 26 Applauſu. 27 Extollunt. 28 A regione cæleſti 29 Propter radios Solis dicitur Apollo crinitus, qui quamdam capillorum ſpeciem videntur referre; ut & ſagittis inſtructus. 30 A ſuperiore loco. 31 Italorum 32 Trojanorum obſeſſam. 33 Super nubem. 34 Verbis. 35 De Numano.

1 Macte 2 nova virtute, puer. 3 sic itur 4 ad astra;
5 Dis genite, & geniture 6 deos. jure omnia bella
Gente sub 7 Assaraci 8 fato ventura 9 residunt:
10 Nec te 11 Troja capit simul hæc 12 effatus, ab alto
Æthere se mittit, 13 spirantes dimovet auras,
Ascaniumque petit. formam tum vertitur 14 oris
15 Antiquum in Buten, 16 hic 17 Dardanio Anchisæ
Armiger ante fuit, fidusque 18 ad limina custos.
Tum 19 comitem Ascanio 20 pater 21 addidit ibat Apollo
22 Omnia 23 longævo similis, vocemque coloremque
Et crines 24 albos; & 25 sæva sonoribus 26 arma:
Atque 27 his 28 ardentem dictis 27 affatur Iulum:
29 Sit satis, 30 Æneide, telis 31 impune Numanum
32 Oppetiisse tuis. primam hanc tibi magnus Apollo
Concedit laudem, & 33 paribus non invidet armis.
34 Cetera 35 parce, puer, bello. sic orsus Apollo

1 Amplificate honore. Rituale a sacris, in quibus hostia immolata & cæsa, boni ominis gratia, dicebatur, mactus esto tantus, id est, magis auctus. *Mactus* enim idem est, quod magis auctus. Solus autem vocativus utriusque numeri est in usu, *macte*, & in pl. *macti*, quibus proprie aliquem ob rem bene cœptam laudamus, & ad perficiendum adhortamur. Liv. Macti *virtute militis Romani este*. 2 Insolita. 3 per tanta facinora. 4 In numerum Deorum. 5 Venere & Jove. 6 Julium Cæs. & Augustum, pro Diis habendos. 7 Auspiciis gentis Trojanæ. Assaracus pater Capyos fuit patris Anchisæ. 8 Per fatalem præordinationem 9 Sedabuntur, quiescent in te: quia *solus* Ascanius superstes mansurus est, intereuntibus Latino & Æneâ. 10 Major es, quam quem caperet Troja. 11 Hæc parva: 12 Apollo. 13 Suave a deo Sole spirantes. 14 Vultus. 15 In similitudinem Butis senis. 16 Butes. 17 A Dardano orto. 18 Æditiuus, seu ædiensis: ut, *ad pocula, ad mensam*, &c. 19 Custodem & pædagogum. 20 Æneas. 21 Buten. 22 Per omnia, κατὰ. 23 Buti. 24 Canos. 25 Terribilis strepitu, quem faciebat, cum armatus incederet. 26 Arcum & pharetram. 27 Hæc coram & clare: nam prius illud elogium ad Ascanii aures non pervenit. 28 Desiderio dimicandi. 29 Tibi. 30 O Æneide, id est, fili Æneæ. 31 Sine vindicta, ac citra noxam tuam. 32 Interfectum esse. 33 Et gloriam tibi concedit in suis armis, id est, arcu & sagittis. 34 Ceterum in præsens supersede, cessaque ab ulteriore pugna. 35 Abstine.

Mora

Mortales 1 medio aſpectus ſermone reliquit,
Et procul in tenuem ex 2 oculis evanuit auram.
Agnovere 3 deum 4 proceres 5 divinæque tela
4 Dardanidæ, pharetramque fuga ſenſere ſonantem.
6 Ergo 7 avidum pugnæ, 8 dictis ac numine Phœbi,
Aſcanium 9 prohibent: ipſi in certamina rurſus
Succedunt, 10 animaſque in aperta pericula mittunt.
11 It clamor 12 totis per propugnacula muris:
Intendunt 13 acres arcus, 14 amentaque torquent.
15 Sternitur omne ſolum telis: tum 16 ſcuta, cavæque
Dant ſonitum 17 flictu galeæ: pugna aſpera 18 ſurgit.
Quantus ab occaſu veniens pluvialibus 19 hædis
20 Verberat imber humum: quam multa grandine nimbi
In vada 21 præcipitant; cum 22 Juppiter horridus Auſtris
23 Torquet aquoſam 24 hiemem, & 25 cælo cava nubila 26 rumpit.
27 Pandarus & Bitias 28 Idæo Alcanore 29 creti,
Quos 30 Jovis 31 eduxit luco 32 ſilveſtris 33 Hiera
Abietibus juvenes 34 patriis & montibus 35 æquos,
Portam, quæ 36 ducis imperio 37 commiſſa, 38 recludunt

1 Ad medium tantum productо: quia reſponſum non expectabat, ſine quo ſermo non eſt completus. 2 Mortalium. 3 Apollinem. 4 Principes Trojani. 5 Pharetræ Apollinis. 6 Quia Apollinem agnoverant. 7 Cupidum pugnandi. 8 Monitis ac auctoritate Apollinis: dixerat enim, *Cetera parce, puer, bello*. 9 A pugna. 10 Vitam. 11 Diffunditur. 12 Quæ erant in totis muris. 13 Robuſtos, *vel* ipſi acres. 14 Amentata, id eſt, tela amentis, id eſt, loris, quibus alligantur & jaciuntur tela. 15 Cooperitur. 16 Quibus repulſa erant tela. 17 Affictu, ictu. 18 Inſtauratur. 19 Stellis duabus in Aurigæ brachio, quarum ortu & occaſu concitantur pluviæ & tempeſtates: quæ in Octobri oriuntur. 20 Impetu aquarum. 21 Præcipites cadunt. 22 Aer. Sic Horat. *Manet ſub* Jove *frigido Venator*. 23 In grandinem rotat, *vel*, deorſum impellit. 24 Tempeſtatem. 25 Per cælum. 26 Tonitru. 27 Maximi illi Trojani. 28 Trojano. 29 Procreati. 30 Jovi ſacro. 31 Extulit. 32 In ſilvis verſari ſolita. 33 Mater Idæa. 34 In patria illorum naſcentibus. 35 Pares, ſimiles. 36 Æneæ abeuntis. 37 Conjuncta & obſtructa erat. 38 Aperiunt.

Erat

Freti 1 armis, 2 ultroque invitant mœnibus hoſtem;
Ipſi intus dextra ac læva 3 pro turribus adſtant
Armati ferro, & 4 criſtis capita alta coruſci;
Quales 5 aeriæ 6 Liquetia flumina circum,
Sive Padi 7 ripis, 8 Atheſim ſeu 9 propter 10 amœnum,
Conſurgunt geminæ quercus, 11 intonſaque 12 cælo
Attollunt capita, & ſublimi vertice 13 nutant.
14 Irrumpunt, 15 aditus 16 Rutuli ut videre patentes.
Continuo 17 Quercens, & pulcher 17 Aquicolus armis,
Et 18 præceps animi 18 Tmarus, & 19 Mavortius 19 Hæmon,
20 Agminibus totis aut verſi terga 21 dedere,
22 Aut ipſo portæ poſuere in limine vitam.
Tum magis 23 increſcunt animis 24 diſcordibus 23 iræ,
Et jam collecti Troes glomerantur 25 eodem,
Et conferre manum, & procurrere 26 longius audent.
27 Ductori Turno, 28 diverſa in parte furenti,
Turbantique viros, perfertur nuntius, hoſtem
29 Fervere cædę novą, & portas præbere patentes.
30 Deſerit inceptum, atque 31 immani concitus ira
32 Dardaniam 33 ruit ad portam, 34 fratreſque ſuperbos;
Et primum Antiphaten, is enim ſe primus 35 agebat,
Thebana de matre 36 nothum 37 Sarpedonis 38 alti,

1 Quibus hoſtem propellere ſperabant. 2 Sine inſtantia ejus. 3 Propugnantes: ut ſupra, *ſtantem pro turribus Idam*. Al. ipſi Pandarus & Bitias inſtar ac vice turrium, quia *abietibus Idais & mœnibus æqui*. 4 Galeatum. 5 Valde altæ. 6 Venetiæ fl. 7 In. 8 Celebrem & maximum, poſt Padum, Italiæ fl. 9 Juxta. 10 Placidum aſpectu. 11 Ramoſa & frondoſa. 12 Ad cælum uſque erigunt. 13 Caſum minari videntur. 14 Irruptionem faciunt. 15 Portarum. 16 Populi Turni. 17 Itali duces. 18 Inſtabilis. 19 Bellicoſus & Marti ſimilis. 20 Sc. *ab*. 21 Fugæ. 22 Significat, eos primo fugatos eſſe, & inde cæſos. 23 Augmentantur iræ Trojanorum. 24 Differentibus: alii enim expugnare, alii propugnare prætendebant. 25 Ad eumdem locum, quo hoſtes. 26 Extra portas. 27 Ad ducem Turnum. 28 Ab hac, ubi porta erat aperta. 29 Enallage conjugationis. 30 Turnus. 31 Sæviſſima. 32 Caſtrorum portam, cognominem illi veteris Trojæ, quam Trojani aperuerant. 33 Præcipitanter currit. 34 Pandarum & Bitian. 35 Obviam. 36 Filium illegitimum. 37 Viri Trojani. 38 Nobilis, utpote nepotis Jovis.

Car-

Conjecto ſternit jaculo. volat 1 Itala cornus
Aera per tenuem, ſtomachoque infixa ſub 2 altum
Pectus abit: reddit 3 ſpecus atri vulneris undam
Spumantem, & fixo ferrum in pulmone 4 tepeſcit.
Tum Meropem atque Erymantha 5 manu, tum ſternit Aphidnum:
Tum Bitian ardentem oculis, animiſque frementem,
6 Non jaculo: 7 neque enim jaculo vitam ille dediſſet:
Sed magnum ſtridens 8 contorta 9 phalarica venit,
Fulminis acta modo: quam 10 nec duo taurea terga,
11 Nec duplici ſquama lorica fidelis & auro
Suſtinuit: 12 collapſa ruunt immania membra.
Dat tellus gemitum, & 13 clypeum ſuper intonat ingens.
14 Qualis in 15 Eubœico Bajarum litore 16 quondam
17 Saxea pila cadit; magnis quam molibus ante
Conſtructam 18 ponto jaciunt: 19 ſic 20 illa ruinam
21 Prona trahit, penituſque 22 vadis illiſa 23 recumbit.
24 Miſcent ſe maria, & 25 nigræ 26 attolluntur arenæ.
Tum ſonitu 27 Prochyta alta tremit, 28 durumque cubile
29 Inarime Jovis imperiis impoſita Typhoeo.

1 Telum factum ex Italica cornu, 2 Turno emiſſum. 2 Profundum. 3 Hiatus, cavitas, ſeu foramen vulneris. 4 Ibidem. 5 Hos tres comminus: Antiphaten eminus interfecerat. 6 Sc. *ſternit*. 7 Nam ille non potuiſſet lethaliter vulnerari jaculo. 8 Brachiis Turni. 9 Haſta præfixa ferro, ſulphure, reſina, bitumine, ſtupiſque convoluta, infuſo oleo incendiario: quæ baliſtæ imperu deſtinata, ardens figitur palis & turribus incendendis. 10 Non clypeus ex duplici taurino tergore ſuſtinere valuit, ita ut omnia penetraret. 11 Nec loriea ex laminis aureis ſquammarum in morem conſerta, 12 Simul labentia corruunt. 13 Super quem cecidit: vel *ſic, ingens clypeum ſuper* eum *inſonat*. 14 *Qualiter*. 15 Ab Euboicis Chalcidenſibus in Italia juxta Bajas habitato. 16 Aliquando. 17 Moles ex ſaxo, latere, cæmento, ligneiſque pilis jacta eductaque ad arcendum mare & tutandos portus: *vel*, columna lapidea. 18 Fluctus aut procellæ dejiciunt per mare. 19 Ut Bitias cecidit. 20 Saxea pila. 21 Ad terram inclinata. 22 Ad vada. 23 Proſternitur. 24 Intra molem & extra. 25 Quia profundæ, aut quia paludoſæ. 26 Eriguntur. 27 Inſula litoris Campani inter Miſenum promontorium & inſulam Pithecuſam, quæ... 28 Ut ſit illi mortiferum cubile. 29 Ænaria & Inarime, quam, quod flammas quandoque vomit, Typhœo giganti, contra Deos pugnare auſo, ſuperjactam fabulantur.

1 Sternit humi moriens : atque illi 2 partibus æquis
3 Huc caput atque illuc humero ex utroque pependit.
4 Diffugiunt 5 versi 6 trepida formidine Troes.
Et 7 si 8 continuo victorem ea cura subiisset,
Rumpere claustra manu 9 socioque immittere 10 portis;
Ultimus ille dies 11 bello 12 gentique fuisset.
Sed 13 furor ardentem 14 cædisque insana cupido
15 Egit in 16 adversos.
17 Principio Phalerim, & 18 succiso poplite Gygen
19 Excipit: 20 hinc 21 raptas fugientibus ingerit hastas
22 In tergum: Juno vires animumque ministrat.
23 Addit Halym 24 comitem, & confixa Phegea 25 parma;
26 Ignaros deinde 27 in muris 28 Martemque cientes
Alcandrumque Haliumque Noemonaque Prytanimque,
Lycea 29 tendentem contra, 30 sociosque vocantem,
31 Vibranti gladio connixus ab aggere 32 dexter
Occupat: huic uno dejectum 33 comminus ictu
Cum galea 34 longe jacuit caput, inde ferarum
35 Vastatorem 36 Amycum, quo non 37 felicior alter

1 Nam Pandarus sternit super humum. 2 In partibus æqualibus : Divisum enim fuit æquali parte caput Pandari. 3 In utramque partem, tam dextram, quam sinistram. 4 In diversa fugiunt. 5 In fugam. 6 Mentes Trojanorum trepidas faciente. 7 Si Turno victori in animum subiisset portas reserare. Si tam uti victoriâ, quam vincere novisset. 8 Ut diffugerunt. 9 Rutulos commilitones 10 In portas. 11 Cum Trojanis gerendo. 12 Trojanæ, quam morte Ascanii deleviset. 13 Martius. 14 Occidendi. 15 *Impulit* eum. 16 Eos, qui ante eum, ex adverso ei erant. Al. *aversos*, id est, fugientes, quos insequi ardebat. 17 Enumerat aliquot, qui in pugna Turni manu ceciderunt. 18 Cui poples prius ab eo succisus erat. 19 E medio tollit. 20 Deinde, aut ex hac nece. 21 Quas in fuga trepidi hostes Trojani abjecerant. 22 Quia terga dederunt. 23 Prostratis. 24 Socium mortis. 25 Simul cum parma. 26 Ignorantes, quod Turnus intra mœnia esset. 27 Intra muros. 28 Bellum. 29 Impetum faciente. 30 Excusos. 31 Evaginato & micanti. 32 A parte dextra, aut expeditus bellator. 33 Sc. *facto*, id est, conjuncta manu. 34 A trunco. 35 Interfectorem. 36 Occupat. 37 Peritior, magis idoneus.

Vage

anguineæ, 2 clypeoque 3 micantia fulmina mittunt:
ioſcunt faciem inviſam atque 4 immania membra
rbati ſubito 5 Æneadæ. tum Pandarus ingens
:micat, & 7 mortis fraternæ 8 fervidus ira
atur: 9 Non hæc dotalis regia Amatæ,
: muris 10 cohibet 11 patriis 12 media 13 Ardea
Turnum.
ira 14 inimica 15 vides: nulla hinc 16 exire 17
poteſtas.
i 18 ſubridens ſedato pectore Turnus:
Incipe, ſi qua animo virtus, & confere dextram:
Hic etiam inventum Priamo narrabis Achillem.
Dixerat. 22 ille rudem nodis & cortice 23 crudo
Intorquet ſummis adnixus viribus haſtam.
Excepere auræ vulnus; (Saturnia Juno
Detorſit 27 veniens) portæque infigitur haſta.
At non hoc 29 telum, mea quod vi dextera 30 verſat,
ugies: 31 neque enim 32 is teli nec vulneris 33 auctor.
ait, & ſublatum alte 34 conſurgit in enſem,
mediam 35 ferro gemina inter tempora 36 frontem
vidit, 37 impubeſque 38 immani vulnere malas.
Fit ſonus: ingenti concuſſa eſt 40 pondere tellus.
llapſos artus atque arma cruenta 41 cerebro

anguinei coloris. 2 In clypeo. 3 Radios in morem fulgoris reſplendentes. 4 *Præſtantiorem* Turnum, *ac toto vertice altum*. 5 Trojani Æneæ ſubditi. 7 Propter necem fratris. 8 Incenſus. 9 Non eſt regia Latini, quam filiæ dotis nomine ſponſam Amata Latini conjux. 10 tinet. 11 Intra quos natus 12 Medio fui. 13 Civitas, ia Turni. 14 Hoſtilis. 15 Turne. 16 Exeundi. 17 Eſt. 18 Sui fiducia, negligentia contemptu hoſtis. 19 Mecertamen. 20 Manu mea is, nuncius ibis Priamo apud inferos, narrans te incidiſſe in alterum Achillem, id eſt, Turnum; id eſt, morieris. 21 Turnus. 22 Pandarus. 23 Viridi, impolito 24 In Turnum, licet in eum non pervenerit. 25 Aer & ventus vulnerata ſunt. 26 De Turno. 27 Haſtam venientem in Turnum. 28 Loquitur Turnus Pandaro. 29 Enſem. 30 Vibrat & tractat. 31 Neque enim ego ſic, ut tu modo, erravero. 32 Eſt talis, qualis tu es. 33 Ductor. 34 Erigit ſe. 35 Enſe ferreo. 36 Pandari. 37 Imberbes. 38 Sæviſſimo. 39 Ex ictu. 40 Corporis cadentis. 41 Effuſo.

1 sternit humi moriens : atque illi 2 partibus æquis
3 Huc caput atque illuc humero ex utroque pependit.
4 Diffugiunt 5 versi 6 trepida formidine Troes.
Et 7 si 8 continuo victorem ea cura subisset,
Rumpere claustra manu 9 sociosque immittere 10 portis;
Ultimus ille dies 11 bello 12 gentique fuisset.
Sed 13 furor ardentem 14 cædisque insana cupido
15 Egit in 16 adversos.
17 Principio Phalerim, & 18 succiso poplite Gygen
19 Excipit: 20 hinc 21 raptas fugientibus ingerit hastas
22 In tergum: Juno vires animumque ministrat.
23 Addit Halym 24 comitem, & confixa Phegea 25 parma;
26 Ignaros deinde 27 in muris 28 Martemque cientes
Alcandrumque Haliumque, Noemonaque Prytanimque,
Lyncea 29 tendentem contra, 30 sociosque vocantem,
31 Vibranti gladio connixus ab aggere 32 dexter
Occupat: huic uno dejectum 33 comminus ictu
Cum galea 34 longe jacuit caput. inde ferarum
35 Vastatorem 36 Amycum, quo non 37 felicior alter

1 Nam Pandarus sternit super humum. 2 In partibus æqualibus : Divisum enim sunt æquali parte caput Pandari. 3 In utramque partem, tam dextram, quam sinistram. 4 In diversa fugiunt. 5 In fugam. 6 Mentes Trojanorum trepidas faciente. 7 Si Turno victori in animum subiisset portas reserare. Si tam uti victoria, quam vincere noviſſet. 8 Ut diffugerunt. 9 Rutulos commilitones. 10 In portas. 11 Cum Trojanis gerendo. 12 Trojanæ, quam morte Ascanii deleviſſet. 13 Martius. 14 Occidendi. 15 *Impulit* eum. 16 Eos, qui ante eum, ex adverso ei erant. Al. *aversos*, id est, fugientes, quos æquat ardebat. 17 Enumerat aliquot, qui in pugna Turni manu ceciderunt. 18 Cui poples prius ab eo succisus erat. 19 E medio tollit. 20 Deinde, aut ex hac nece. 21 Quas in fuga trepidi hostes Trojani abjecerant. 22 Quia terga dederunt. 23 Prostratis. 24 Socium mortis. 25 Simul cum parma. 26 Ignorantes, quod Turnus intra mœnia esset. 27 Intra muros. 28 Bellum. 29 Impetum facientem. 30 Exclusos. 31 Evaginato & micanti. 32 A parte dextra, aut expeditus bellator. 33 Sc. *facto*, id est, conjuncta manu. 34 A trunco. 35 Interfectorem. 36 Occupat. 37 Peritior, magis doctus.

Unge-

Ingere tela manu, ferrumque armare 1 veneno:
It Clytium 2 Æoliden, & 3 amicum Crethea Musis;
Crethea Musarum comitem, cui carmina semper
Et citharæ 4 cordi, 5 numerosque intendere nervis:
Semper equos, atque arma virûm, pugnasque canebat.
Tandem ductores, audita cæde suorum,
Conveniunt Teucri, Mnestheus 6 acerque Serestus;
Palantesque vident socios, 8 hostemque 9 receptum.
Et Mnestheus: Quo 10 deinde fugam, quo tenditis? inquit.
Quos alios muros, quæ jam 11 ultra mœnia habetis?
12 Unus homo, & vestris, o cives, undique 13 septus
Aggeribus, tantas strages 14 impune per 15 urbem
16 Ediderit? juvenum 17 primos tot miserit 18 Orco?
Non 19 infelicis patriæ veterumque 20 deorum,
Et 21 magni Æneæ 22 segnes 23 miseretque 23 pudetque?
24 Talibus 25 accensi 26 firmantur, & agmine denso
27 Considunt. Turnus paulatim excedere pugna,
Et 28 fluvium petere, ac 29 partem 30 quæ cingitur amni.
31 Acrius hoc Teucri clamore incumbere magno,
Et 32 glomerare manum: 33 ceu sævum 34 turba leonem

1 Τοξικὸν lethali & immedicabili. 2 Ex Æoli familia, aut ex Eoha in Trojam, inde cum Æneâ in Italiam, profectum. 3 Fatem Lyricum, philomusum. 4 Voluptati erant. 5 Rhythmos facere intentione aut crepitu nervorum, id est, qui secundum chordas verba componebat. 6 tremunt. 7 Passim vagantes, herrantes. 8 Turrim. 9 Intra mœnia. 10 Deinceps dirigitis vos agientes? 11 Ista. 12 A turpi, quod multi ab uno in fugam verterentur. 13 Circumvallatus. 14 sine vindicta. 15 Vestram. 16 Permitteturne edere? 17 Principes. 18 Ad infernum. 19 Quæ exitus exterminatur. 20 Penates intelligit. 21 Tanti viri. 22 O ignavi. 23 *Miseret*, respicit ad *patriam*: *pudet*, ad *Æneam*. 24 Verbis Mnesthei. 25 Trojani. 26 Firmi & constantes efficiuntur. 27 Circumstant Turnum. 28 Tiberim. 29 Urbis. 30 Id est, dexteram. 31 Tanto vehementius. 32 Circumducere, globum facere. Æn. 2 *Sed* glomerare manum *bello, & concurrere in arcem Cum sociis ardent animi*. 33 Aptissima comparatio, qua Turnum leoni confert, qui neque omnium tela solas sustinere, neque præ animi generositate fugam potest arripere. 34 Multitudo venantium.

Cum telis premit 1 infenſis: at territus 2 ille
Aſper, 3 acerba tuens, retro redit: & neque 4 terga
Ira dare aut virtus patitur: 5 nec tendere contra
Ille, quidem 6 hoc cupiens, potis eſt per 7 tela viroſque.
Haud aliter retro 8 dubius veſtigia Turnus
9 Improperata refert, & 10 mens 11 exæſtuat ira.
12 Quin etiam bis tum medios invaſerat hoſtes:
Bis converſa fuga per muros 13 agmina vertit.
Sed 14 manus e caſtris propere coit omnis in unum;
Nec 15 contra vires audet Saturnia Juno
16 Sufficere; 17 aeriam cælo nam Juppiter Irim
Demiſit, 18 germanæ 19 haud mollia juſſa ferentem,
Ni Turnus cedat Teucrorum mœnibus altis.
20 Ergo nec clypeo 21 juvenis 22 ſubſiſtere tantum,
Nec dextra valet: injectis ſic undique telis
Obruitur. ſtrepit aſſiduo cava tempora circum
23 Tinnitu 24 galeæ. & 25 ſaxis 26 ſolida æra fatiſcunt;
Diſcuſſæque 27 jubæ 28 capiti: nec ſufficit 29 umbo
Ictibus: 30 ingeminant haſtis & Troes & ipſe
31 Fulmineus Mneſtheus. tum toto 32 corpore ſudor
33 Liquitur, & 34 piceum (nec 35 reſpirare poteſtas)

1 Vim inferentibus. 2 Leo. 3 Videns acerbe. 4 In fugam verti. 5 Nec impetum facere in tantam multitudinem venantium. 6 Licet cupiat tendere contra. 7 Quibus impeditur. 8 Quid faceret. 9 Non properata, id eſt, lente & paulatim decedit. 10 Ejus. 11 Excandeſcit. 12 Inſuper. 13 Trojanorum. 14 Tota armatorum multitudo. 15 In contrarium, id eſt, contra Trojanorum impetum. 16 Subminiſtrare. Sic Æn. 2. *Ipſe pater Danais animos viresque ſecundas* Sufficit. 17 In aere verſari ſolitam ad arcum cæleſtem. 18 Sorori Jovis, id eſt, Junoni. 19 Minacia, aſpera, ſuperba, ſc. interitum Turni. 20 Quia Juno retraxit manum, & ita auxilio Deorum deſtitutus erat. 21 Turnus. 22 Suſtinere tantam vim. 23 Crepitu, qualem æs reddere ſolet. 24 Turni. 25 Injectis in ea. 26 Arma ærea firma & fortia hiſcunt. 27 Criſtæ galeæ. 28 A capite. 29 Curvatura ſive media pars clypei. 30 Ictus. 31 In morem fulminis impetum faciens. 32 Turni. 33 Defluit. 34 Pulvere miſto ſordidum, *vel* lentum & viſcoſum. 35 Reſpirandi.

Tu-

Flumen 1 agit: fessos 2 quatit 3 æger anhelitus artus.
Tum demum præceps 4 saltu sese omnibus armis
In fluvium dedit. 5 ille suo cum gurgite 6 flavo
7 Accepit venientem, ac 8 mollibus 9 extulit undis;
Et lætum 10 sociis 11 abluta cæde remisit.

1 Impellit. 2 Trahit. 3 Sanctus & defatigatus. 4 Sese armatum in fluvium Tiberim projecit. Allusum ad historiam Romanam Horatii Coclitis. 5 Fluvius. 6 Eo colore aqua Tiberis est. 7 Eum. 8 Molliter & lente defluentibus. 9 Extra lapsit. 10 Ad socios. 11 Aquis Tiberinis sanguine, ex cæde fusorum, abluto: nam cæde committenda aqua fo abluere solebant.

1 Juppiter hæc 2 paucis: at 3 non Venus 4 aurea co
3 Pauca 5 refert
O 6 pater, o hominum divûmque 7 æterna poteſt
(Namque 8 aliud quid ſit, quod jam 9 implorare q
mus?
Cernis 10 ut 11 inſultent Rutuli; Turnuſque feratur
Per 12 medios inſignis equis, 13 tumiduſque ſecu
Marte ruat? non 14 clauſa 15 tegunt jam 16 mœ
Teucros:
17 Quin intra portas atque ipſis prælia 18 miſcent
Aggeribus 19 murorum, & 20 inundant 21 ſangui
22 foſſæ.
23 Æneas 24 ignarus abeſt. numquamne 25 levi
Obſidione fines? muris iterum imminet hoſtis
26 Naſcentis Trojæ: nec non 27 exercitus 28 alter
Atque iterum in Teucros Ætolis ſurgit ab 29 Arpis
30 Tydides. equidem (credo) mea vulnera 31 reſtat
Et 32 tua progenies mortalia demoror arma
Si ſine 33 pace tua atque invito 34 numine Troes
Italiam petiere; 35 luant peccata: neque illos

1 Elocutus eſt. 2 Verbis. 3 Multa. 4 Formoſiſſima. 5 Reſpondet. 6 Omnium. 7 Qui æternam poteſtatem ſeu imperium habes in homines & Deos. 8 Quod aliud numen aut auxilium ſit alibi, quam in te? 9 Cum miſericordia poſcere. 10 Quomodo. 11 Ob victoriam partam inſolentiores effecti. 12 Rutulos. 13 Et ut inflatus bello, proſpere favore Martis peracto, præceps vehatur? 14 Tametſi clauſa. 15 Protegunt. 16 Pathos a loco, ad concitandam hoſtibus invidiam. 17 Quinetiam. 18 Rutuli. 19 Mœnium. 20 Exundant, diffluunt. 21 Cæde meorum Trojanorum. 22 Sub aggeribus factæ. 23 Princeps eorum & protector. 24 Tantæ uladis. 25 Eos liberari. 26 Re-

ædificari cœptæ. 27 Sicu citus Græcorum imminu veteris Trojæ. 28 Latin 29 A Diomede, ex Ætolia ente, in Apulia ædificata. medes Tydei filius. Di non erat venturus, ſed V timebat: nam Rutuli legatum ad Diomedem pro auxilio. 31 Quod vulnerabor a Diomede, Trojam vulnerata Tum xit ad vulnus, quod a Diomede, cum filio ferre vellet. Il. 5. 32 te genita, id eſt, Jovi & Dea, expecto arma a li mihi inferenda. 33 gio, venia. 34 Divina tu mutare. 35 Deus peccatis ſuis.

1 Conciliumque 2 vocat divûm pater atque hominum rex
3 Sideream in ſedem : terras unde arduus omnes,
Caſtraque 4 Dardanidûm aſpectat, populoſque 5 Latinos.
6 Conſidunt tectis 7 bipatentibus . 8 incipit ipſe:
9 Cælicolæ magni , 10 quia nam 11 ſententia vobis
12 Verſa retrò, tantumque animis certatis 13 iniquis?
14 Abnueram bello Italiam concurrere 15 Teucris.
16 Quæ contra 17 vetitum diſcordia ? 18 quis metus aut 19 hos
Aut 20 hos arma ſequi, 21 fertumque lacesſere ſuaſit?
Adveniet 22 juſtum pugnæ [23 ne arceſſite] 24 tempus,
Cum fera Carthago Romanis arcibus olim
25 Exitium magnum atque 26 Alpes immittet 27 apertas:
Tum certare odiis, tum res 28 rapuiſſe licebit.
Nunc 29 ſinite; & 30 placitum 31 læti componite fœdus.

1 Deorum. 2 Convocat Jupiter. Ovid. 1. Met. *Ingentes animos, dignas Jove concipit iras*. Conciliumque vocat: *tenuit mora nulla vocatos*. 3 In Cæli ſummam arcem & palatium Jovis. Alluſum ad circulum Lacteum *ajunt*, *Hac iter eſt ſuperis ad magni tecta Tonantis, Regalemque domum*. Ovid. Met. l. 4 Dardanidarum, id eſt, Trojanorum, a Dardano Jovis filio ortorum. 5 Italicos, Turno faventes. 6 Dii ſimul ſedem caſiunt. 7 Utrinque patentibus, interne & inférne, aut ab ortu & occaſu. 8 Concionem. 9 Cælum colentes. 10 Al. *quanam*. 11 Decretum fatale? 12 Non oritur effectum, ſc. ut Æneas in Italiæ poſſeſſionem veniat? 13 Contra decretum molientibus? 14 Nolueram, & contra utrum, id eſt, voluntatem meam erat: ut vicissim *annuere* dicitur, *cum nutu, quo totum Olympum tremefacit, ſibi aliquid placere, teſtatur*. 15 Cum Trojanis. 16 Qualis eſt iſta. 17 Prohibitionem, meam. 18 Quæ religio. 19 Trojanos. 20 Rutulus. 21 Ferto ſe lacesſere. 22 Legitimum. 23 Nolite advocare, adducere. Tibul. l. 1. el. 10. *Quis furor eſt animam bellis arcessere mortem? Ignoras, & tacito clam venit illa pede*. 24 Bellum inquit Punicum ſecundum, quo Hannibal Italiam perpetuos octodecim annos crudeliſſime vexavit. 25 Magnam cladem multorum civium. 26 Alpinos populos, *qui eos*, quos per Alpes traduxit Hannibal. 27 Ab Annibale igne & aceto: unde Juv. *montem qui findit Poeno*. 28 Res per injuriam abreptas repetere: bellum per Fetiales indicere: inde qua vi, qua armis rapere. 29 Deſinite. *Nec mihi*, qui nolo, Italiam concurrere Teucris. Al. placidum. 31 Concordes ac faventes.

1 Juppiter hæc 2 paucis: at 3 non Venus 4 aurea con
3 Pauca 5 refert
O 6 pater, o hominum divûmque 7 æterna potesta
(Namque 8 aliud quid sit, quod jam 9 implorare qu
mus?
Cernis 10 ut 11 insultent Rutuli; Turnusque feratur
Per 12 medios insignis equis, 13 tumidusque secu
Marte ruat? non 14 clausa 15 tegunt jam 16 mœ
Teucros:
17 Quin intra portas atque ipsis prælia 18 miscent
Aggeribus 19 murorum, & 20 inundant 21 sangui
22 fossæ.
23 Æneas 24 ignarus abest. numquamne 25 levari
Obsidione fines? muris iterum imminet hostis
26 Nascentis Trojæ: nec non 27 exercitus 28 alter:
Atque iterum in Teucros Ætolis surgit ab 29 Arpis
30 Tydides. equidem (credo) mea vulnera 31 restan
Et 32 tua progenies mortalia demoror arma
Si sine 33 pace tua atque invito 34 numine Troes
Italiam petiere; 35 luant peccata: neque illos

1 Elocutus est. 2 Verbis. 3 Multa. 4 Formosissima. 5 Respondet. 6 Omnium. 7 Qui æternam potestatem seu imperium habes in homines & Deos. 8 Quod aliud numen aut auxilium sit alibi, quam in te? 9 Cum misericordia poscere. 10 Quomodo. 11 Ob victoriam paratam insolentiores effecti. 12 Rutulos. 13 Et ut inflatus bello, prospere favore Martis peracto, præceps vehatur? 14 Tametsi clausa. 15 Protegunt. 16 Pathos a loco, ad concitandam hostibus invidiam. 17 Quinetiam. 18 Rutuli. 19 Mœnium. 20 Exundant, diffluunt. 21 Cæde meorum Trojanorum. 22 Sub aggeribus factæ. 23 Princeps eorum & protector. 24 Tantæ malis. 25 Eos liberari. 26 Redificari cœptæ. 27 Sicut ex citus Græcorum imminuit m veteris Trojæ. 28 Latinoru 29 A Diomede, ex Ætolia adv ente, in Apulia ædificata. 30 D medes Tydei filius. Diome non erat venturus, sed Venus timebat: nam Rutuli Venul legatum ad Diomedem miser pro auxilio. 31 Quod iter vulnerabor a Diomede, sicut a Trojam vulnerata fum. Re xit ad vulnus, quod accep a Diomede, cum filio suppe ferre vellet. Il. 5. 32 Eg te genita, id est, Jovis & Dea, expecto arma a mo li mihi inferenda. 33 Sur gio, venia. 34 Divina tua luntate. 35 Dent pœnas peccatis suis.

Juveris auxilio ſin tot reſponſa ſecuti,
Quæ 1 Superi 2 Manesque dabant; cur nunc tua 3 quiſquam
4 Vertere juſſa poteſt? aut cur nova condere 5 fata?
6 Quid repetam exuſtas 7 Erycino in litore claſſes?
Quid tempeſtatum 8 regem, ventoſque furentes
9 Æolia excitos? aut actam nubibus 10 Irim?
Nunc etiam * Manes [11 hæc intentata manebat
12 Sors rerum] 13 movet, & 14 ſuperis immiſſa repente
15 Alecto, medias Italûm 16 bacchata per 17 urbes.
18 Nil ſuper imperio moveor: 19 ſperavimus iſta,
Dum Fortuna 20 fuit: vincant, quos vincere mavis.
Si nulla eſt regio, Teucris quam det tua 21 conjux
Dura; per everſæ, genitor, 22 fumantia Trojæ
Excidia obteſtor, liceat dimittere ab armis
Incolumem Aſcanium, liceat ſupereſſe 23 nepotem.
Æneas ſane ignotis jactetur in 24 undis;
Et quamcumque viam dederit Fortuna, ſequatur.

1 Juppiter, lib. 1. *Cernes urbem & promiſſa Lavini Mœnia*. Et Apollo, lib. 3. *Antiquam exquirite matrem*. 2 Inferi. Creuſa, lib. 2. *Ad terram Heſperiam venies*. Et Anchiſes: *Gens dura atque aſpera cultu Debellanda tibi Latio eſt*. l. 5. & 6. 3 Intelligit de Junone. 4 Invertere, & in perniciem mutare, id eſt, cur cedit Trojanis in perniciem, tuis parumſe mandatis? 5 Ut cadant, qui non ſunt caſuri. 6 Ad quid, q. d. fruſtra, cum manifeſtum ſit. 7 Siculo, juxta Erycen, ubi Venus templum habet, & præcipue colitur. lib. 5. Æn. 8 Æolum, ſupra lib. 1 pag. 188. 9 Excitatos & evocatos ex Æolia regia ad nocendum Trojanis. 10 Quæ Turno dedit obſidendæ novæ urbis conſilium. *lib. 5. & 9. ſupra*. * Inferos. *Unde ait ipſa Juno* l. 7. *Flectere ſi nequeo ſuperos, Acheronta movebo*. 11 Antea non ſollicitata. 12 Obiter tangit eam fabulam, qua rerum univerſitas inter Jovem, Neptunum & Plutonem ſorte dicitur eſſe diviſa. Unde eſt illud Neptuni l. 1. *Non illi imperium pelagi ſavumque tridentem, Sed mihi ſorte datum*. 13 Juno. 14 Ad ſuperos. 15 Furia illa infernalis. 16 Eſt. 17 Laurentum & Ardeam. 18 Nullo modo afficior ſuper promiſſione facta de imperio. 19 Inania iſta pollicita ſperavimus olim felices: nunc ſufficiet, ſi ſalvi evadere poſſimus. 20 Talis, ut ſperare poſſemus. 21 Juno. 22 Adhuc pene fumantia, nec dum extincta. Ad movendam miſericordiam. 23 Nempe, id eſt, ſervetur Aſcanius, a quo eſt futura gens Julforum. 24 Tiberi vivus, Numicio mortuus. 1 Hu-

1 Hunc tegerem, & diræ vâleam ſubducere pugnæ?
Eſt 2 Amathus, eſt celſa mihi 2 Paphus atque 2 Cythe
2 Idaliæque domus. 3 poſitis 4 inglorius armis
5 Exigat hic ævum. magna ditione jubeto
Carthago premat Auſoniam. nihil urbibus 6 inde
Obſtabit 7 Tyriis. quid 8 peſtem evadere 9 belli
10 Juvit, & 11 Argolicos medium fugiſſe per igne
Totque maris vaſtæque exhauſta pericula terræ,
Dum Latium Teucri 12 recidivaque Pergama quæru
13 Non ſatius cineres 14 patriæ 15 inſediſſe ſuprem
Atque ſolum quo Troja fuit? 16 Xanthum & Simoen
Redde, oro, 17 miſeris: iterumque revolvere caſus
Da, pater, Iliacos Teucris. 18 Tum 19 regia 20 Ju
21 Acta furore gravi: Quid me 22 alta ſilentia cog
23 Rumpere, & 24 obductum verbis 25 vulgare dolore
Æneam hominum quiſquam divâmque 26 ſubegit
Bella ſequi, aut hoſtem regi ſe inferre Latino?
Italiam 27 fatis petiit auctoribus: 28 eſto:
29 Caſſandræ impulſus 30 furiis. num linquere caſtra
Hortati ſumus, aut vitam committere 31 ventis?
Num 32 puero 33 ſummam belli, num credere murc

1 Aſcanium protegere. L. 12. *nec Dii* texere *Cupientem, Æneas veniens, ſui.* 2 Cypri inſ. urbs. Enumerat tuta aliquot Cypri loca, in quæ Aſcanium ex hoſtium manibus ſubmoveat. 3 Depoſitis. 4 Non glorioſus nec inclytus. 5 Aſcanius. 6 Ab Italia. 7 Carthagini præcipue. 8 Incendium evaſiſſe. 9 Trojani, quo victores fuerunt Græci. 10 Profuit. 11 Per medios ignes ab Argolicis, id eſt, Græcis Trojæ immiſſos. 12 Renaſcentia in Italia ex reliquiis Trojæ regna rediviva: *vel*, quæ bis ceciderunt, ſemel ab Hercule, atque iterum ab Agamemnone everſa. 13 Nonne melius fuit? 14 Trojæ. 15 Inhabitaſſe. 16 Fluvios Trojanos. 17 Trojanis. 18 Dei poſtquam conticuit Venus. Conjux. 20 Inquit. 21 Stilata. 22 Alto ſeu imo pe recondita. 23 Interrumpere, eſt. quid me cogis eloqui, ſilere malim, quam in te q quam dicere? 24 Celatam. Vulgo manifeſtare. 26 Coe 27 Fatorum authoritate. 28 C cedatur, & ita ſit. 29 Filiæ P mi. Anchiſes, 3. lib. *Sola mih las caſus Caſſandra canebat, ſæpe Heſperiam, ſæpe Italo vocare*, &c. 30 Inſano vatici 31 Incertis & inanibus reb 32 Aſcanio: cui tamen Æn non crederas, ſed Mneſthe Sergeſto. 33 Præcipuam ad miſtrationem.

1 Tyr

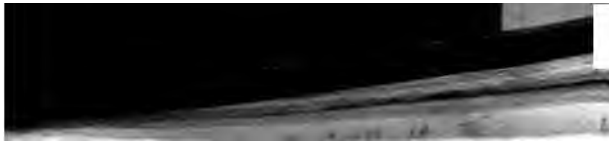

LIBER X.

1 Tyrrhenamque fidem, aut gentes 2 agitare 3 quietas?
Quis deus in 4 fraudem, quæ dura potentia nostri
5 Egit, 6 ubi hic Juno, demissave nubibus Iris?
Indignum est, Italos, 7 Trojam circumdare flammis
Nascentem, & patria Turnum consistere terra:
Cui 8 Pilumnus avus, cui 9 diva Venilia mater.
10 Quid, 11 face Trojanos 11 ardua vim ferre Latinis;
Arva aliena 12 jugo premere, atque 13 avertere prædas?
Quid 14 foceros 15 legere, & 14 gremiis abducere pactas?
Pacem orare 16 manu, præfigere puppibus arma?
Tu potes Æneam manibus 17 subducere 18 Grajûm,
19 Proque viro 20 nebulam & ventos 21 obtendere inanes:
Et 22 potes in totidem 23 classem convertere Nymphas.
Nos 24 aliquid Rutulos contra juvisse, 25 nefandum est.
26 Æneas ignarus abest? ignarus & 27 abfit.
28 Est Paphus Idaliumque tibi, sunt alta Cythera.

1 Fœdifragum auxilium. Ter. *Ut illum, quem hîdem* 2 Lacessere. 3 Ante adventum Æneæ. 4 Damnum faciendum Turno. 5 Impulerit eum. 6 Ubi fuit ad has res faciendas Juno? 7 Castra Trojana flamma & ferro oppugnata, ut lib. 9. Ironia. 8 Deus. 9 Ut male urat Venerem? &c Turni, natalibus Æneæ æquare videantur, Venilliam appellat Divam, quæ Nympha maris. 10 Quid conferes, justumne an injustum sit in Bello sævire? 11 Servitute. 12 Depopulari agros, averrendo pecora & armenta. Hæc propter servum Tyrrhidasque, l. 7. 14 Invitum. Ad invidiam plurali utitur: ut & gremio Turni intercipere classem Lavinium. 15 Suffragia. 16 Indiciis manuum, præterquam ramum olivæ, quem prætendere, & bellum minasi ac statim inferre? Idque propter *Centum oratores augusta ad*. &c. Et *geminasque legit de classe biremes, Remigioque aptas. Jacet ferrumque hastisque armis*: & *Scuta virûm fluviis*, &c. lib. 8. 17 Clam abducere: 18 Diomedis, Il. 5. & Achillis Il. 20 quibuscum Æneas congressus, ultimo discrimini præpositus est & Veneri & Neptuno. 19 Quem virum esse jactas? 20 Nubem & ventum est, rem inanem. 21 Contra tendere & prætentare. 22 Licet hoc Cybele fecerit, tamen hoc Veneri imputatur, quia in ejus gratiam factum est. 23 Supra l. 9. 24 In aliquo. 25 Secundum iniquum cuius judicium? Ironice: vel interrogatorie. 26 Se. *injuste*? Eadem verba repetitio, quibus supra usa est Venus, irrisorie & contemptim. 27 Quid, quid tum postea, si abest a terra aliena? 28 Q. d. abduc Æneam quam illuc.

Sternere cæde 1 viros, & 2 mœnia ĭngere 3 flammis.
At legio 4 Æneadum 5 vallis 6 obſeſſa tenetur:
Nec ſpes ulla fugæ. miſeri ſtant turribus altis
Nequicquam, & 7 rara muros cinxere 8 corona,
Aſius 9 Imbraſides, 10 Hicetaoniuſque Thymœtes,
Aſſaracique 11 duo, & ſenior cum Caſtore 12 Thybris,
Prima aciès. hos germani 13 Sarpedonis ambo
Et Clarus & Themon Lycia comitantur ab 14 alta.
Fert ingens toto connixus corpore ſaxum,
Haud partem exiguam montis, 15 Lyrneſius Acmon,
Nec Clytio genitore minor, nec fratre Meneſtheo.
16 Hi jaculis, 17 illi certant defendere ſaxis,
18 Molirique ignem, 19 nervoque aptare ſagittas.
Ipſe inter 20 medios, 21 Veneris juſtiſſima cura,
22 Dardanius 23 caput ecce puer 24 detectum 25 honeſtum:
Qualis gemma micat, fulvum quæ 25 dividit aurum,
Aut 26 collo decus aut 26 capiti: vel qualis 27 per artem
Inclusum buxo aut 28 Oricia 29 torebintho
Lucet ebur: 30 fuſos cervix 31 cui 32 lactea crines
Accipit, & molli 33 ſubnectens 34 circulus auro.

1 Trojanos. 2 Novæ Trojæ ſeu caſtrorum. 3 Facibus ardentibus. 4 Trojanorum. 5 Rutulorum. 6 Obſideri. 7 Minime denſa. 8 Propugnantium multitudine, in coronæ formam ſtantæ. 9 Imbraſi filius. 10 Hicetaonis filius. 11 Major & minor. 12 Sc. *flabant*. 13 Regis Lyciæ, qui Trojanis venerat auxilio. 14 Nobili ac ſublimi. 15 Ex Lyrneſo, urbe Phrygiæ, oriundus. 16 Trojani. 17 Itali. 18 Cum mole ejicere ignem e phalaricis. 19 Arcui nervis obducto. 20 *Trojanos*. 21 Quia ſciyit illi regnum deberi. 22 Aſcanius. 23 Sine galea. Reſpicit autem ad Julium Cæſarem, qui nudo capite ſæpe cum hoſte conſiſtit. 24 Pulchrum, & præ ſe ferens honeſtatem. 25 Auro ſc. inciſa, circumdata, *vel*, quæ eſt in medio annuli aurei: ut t. 18. *aut ubi flavo Argentum Parisve lapis circumdatur auro*. 26 Monile, aut corona. 27 Artificioſe. 28 In Orico, Epiri urbe maritima, naſcente. 29 Arbore nigra, ex qua deſtillat laudatiſſimum reſinæ genus, quam *Terebinthinam* Latini vocant. 30 Diffuſos. 31 Aſcanio, id eſt, ad cujus decorum. 32 Lactei coloris. 33 Capillos. 34 Redimiculum capitis.

Te

1 Tyrrhenamque fidem, aut gentes 2 agitare 3 quietas?
Quis deus in 4 fraudem, quæ dura potentia noſtri
5 Egit? 6 ubi hic Juno, demiſſave nubibus Iris?
Indignum eſt, Italos 7 Trojam circumdare flammis
Naſcentem, & patria Turnum conſiſtere terra?
Cui 8 Pilumnus avus, cui 9 diva Venilia mater,
10 Quid 11 face Troianos 12 atra vim ferre Latinis?
Arva aliena 13 jugo premere, atque 14 avertere prædas?
Quid 15 ſoceros legere, & 16 gremiis abducere pactas?
Pacem orare 17 manu, præfigere puppibus arma?
Tu potes Æneam manibus 18 ſubducere Grajûm,
19 Proque viro 20 nebulam & ventos 21 obtendere inanes;
Et 22 potes in totidem 23 claſſem convertere Nymphas.
Nos 24 aliquid Rutulos contra juviſſe, 25 nefandum eſt.
26 Æneas ignarus abeſt? ignarus & 27 abſit.
28 Eſt Paphus Idaliumque tibi, ſunt alta Cythera.

1 Etruſcorum auxilium. Ter. *Dii veſtram fidem!* 2 Lacesſere. 3 Ante adventum Æneæ. 4 Damnum faciendum Turnoni. 5 Impulerit eum. 6 Ubi ſum ad hæc faciendas. Juno. 7 Caſtra Trojana flamma & ferro oppugnare, ut lib. 9 Ironia. 8 Deus. 9 Ut male urat Venerem, &c. Turni natales natalibus Æneæ adæquare videntur. Venilia amaſia Dei Pici, Divam quæ Nympha maris. 10 Quid conferes injuſtumne injuſtum, ſive an Belli ſævo 11 periculoſo. 12 Servitute. 13 Depopulari agros, averſendo pecora & armenta. Hæc propter Turnum Tyrrhidaſque. 14 finitimum. Adjuvidiam plurali utitur, ut & gremio Turni interjecere deſponſatam Lavbiniam. 15 ſuffragiis. 16 Indicia manuum, præſtando tamen oliva. Opacem extendere, & bellum minitans. 17 Hastam inferre? idque propter *Centum oratores augusta ad*, &c. Et *geminasque legit de classe biremes, Remigioque aptas, socios simul instruit armis*, & *Scuta virûm fluvio*, &c. lib. 8. 18 Clam abducere. 19 Diomedis II. 5. & Achillis II. 20 quibuſcum Æneas congreſſus, ultimo diſcriminis crepuſculi eſt a Venere & Neptuno. 19 Quem virum eſſe jactas. 20 Nubem, id eſt, rem inanem. 21 Conantem tendere & præſchiare. 22 Libr. hoc. Cybele fecerit, tamen hoc Veneri imputatur, quia in ejus gratiam factum eſt. 23 Supra l. 9. 24 In aliquo. 25 Secundum iniquam tamen judicium. Ironice? vel interrogative. 26 Sed *ignarus*. Eadem verba repetita, quibus ſupra uſa eſt Venus, irriſorie & contemptim. 27 Quid tum poſſet, & deeſſe a terra aliena? 28 Quid adhuc Æneam illuc.

1 Quid 2 gravidam bellis urbem & 3 corda aspera 4 tentas?
Nosne tibi 5 fluxas Phrygiæ res 6 vertere fundo
Conamur? 7 nos? 8 an miseros qui Troas Achivis
Objecit? quæ causa fuit consurgere in arma
9 Europamque 10 Asiamque, & 11 fœdera solvere 12 furto?
13 Me duce Dardanius 14 Spartam expugnavit 15 adulter?
Aut ego tela dedi, fovive Cupidine bella?
16 Tunc decuit metuisse tuis: nunc 17 sera querelis
Haud justis 18 assurgis, & 19 irrita jurgia jactas.
Talibus 20 orabat Juno: cunctique 21 fremebant
Cælicolæ 22 assensu vario, ceu 23 flamina 24 prima,
Cum 25 deprensa fremunt silvis, & 26 cæca volutant
Murmura, venturos nautis 27 prodentia ventos.
Tum 28 pater omnipotens, rerum cui prima potestas,
29 Insit. eo dicente 30 deûm domus alta silescit,
Et 31 tremefacta solo tellus; silet 32 arduus æther:

1 Omniam bellorum causam in Venerem rejicit, ut quæ Paridi rapiendæ Helenæ fuerit auctor. 2 Ardeam, quæ olim multa bella gessit, & Rumulo acres, *Dutum a stirpe genus*, &c. ut Numanus supra 9. l. 3 Virorum. 4 Lacessis? 5 Fragiles ex se, aut etiam sine inimicis perituras. 6 Evertere funditus. 7 Nosne id conamur? 8 An is, sc. Paris, qui rapta Helena prædaque abacta Troas obnoxios fecit Græcis? Omnem culpam Trojæ dirutæ in adulterum Paridem confert. Sic apud Horat. Od. l. 3. *Ilion Ilion Fatalis incestusque judex Et mulier peregrina vertit in pulverem*. 9 Propter Græcos. 10 Propter Trojanos. 11 Hospitia. 12 Furtivo raptu Helenæ. 13 Q. d. non, sed te. 14 Amyclas, nomine. 15 Paris. 16 Cum ille raperet Helenam. 17 Nimis sero. 18 Contra nos. 19 Inania ac nihil profutura: quia ipsi Trojani peccaverunt. 20 Causam suam defendebat. 21 Indignabantur, propter certamen inter Deas. 22 Quia *alii* Veneri, alii Junoni assentiebantur. 23 Flatus ventorum. 24 Primum. 25 Percepta silvis. 26 Ignota, quorum ratio non apparet. Fit enim quadam arcana naturæ ratione, ut sit murmur in silvis ante ventorum flatum. 27 Significantia procellas ventorum. 28 Juppiter. 29 Loqui incipit. 30 Cælum, id est, cælicolæ. Continens pro contento. 31 Est. 32 Sublimis.

Tum

Cum 1 Zephyri 2 posuere: 3 premit placida æquora pontus.
Accipite 5 ergo, animis atque hæc mea 6 figite dicta;
Quandoquidem 7 Ausonios conjungi fœdere Teucris
Haud licitum; nec vestra capit discordia finem:
Quæ 10 cuique est Fortuna hodie, 11 quam quisque 12 secat spem,
Pros Rutulusve 13 fuat, nullo discrimine habebo:
Seu 14 fatis Italûm 15 castra obsidione tenentur,
Sive 16 errore malo 17 Trojæ 18 monitisque 19 siniſtris,
Nec Rutulos 20 solvo. 21 sua cuique exorsa laborem
Fortunamque ferent. rex Juppiter omnibus 22 idem.
Fata 23 viam invenient. 24 Stygii per flumina 25 fratris,
Per pice 26 torrentes 27 atraque voragine ripas
28 Annuit, & totum nutu tremefecit Olympum.
29 Hic 30 finis fandi. solio tum Juppiter aureo
Surgit, 31 cælicolæ 32 medium quem ad 33 limina ducunt.
34 Interea Rutuli portis circum omnibus instant

1 Venti. Species pro genere. 2 Sc. *flatus*, id est, quievere, sedati sunt. Æn. 7. *Cum venti posuere, omnisque repente resedit Flatus*. 3 Cohibet, ne assurgant, iquas maris æquas & tranquillas. 4 Auribus, id est, audite. 5 Quia nulla est in vobis concordiæ via. 6 Animis vestris, id est, memores estote. 7 Italos. Propter odia vestra. 9 Quæcumque, sive prospera sive adversa. 10 Pugnatorum, id est, cuilibet permittam sua fortuna uti, & neutrarum partium studia sequar. 11 Quam cuique spei suæ & sectæ viam aperit. 12 Tenet, habet. 13 Antique, pro *fuerit*, ab antiquo verbo *Fuo* 14 Fatali pertinacie & malo exitu: sc. *non absolvo Trojanos* 15 Ipsa nova Troja. 16 Male & siniſtre interpretati responsa, ut Italiam peterent. 17 Trojanorum. 18 Deorum. 19 Siniſtre datis, ac male intellectis. 20 Absolvo, libero, indemnes facio. 21 Sua cuique, Rutulo aut Trojano, opera afferent aut eidem aut victoriam. 22 Æquus erit, & in neutrarum partium studia inclinans. 23 Perveniendi ad id, quod in fatis est, sc. ne Æneas imperet in Italia. 24 Solemne & inviolatum Deorum juramentum, l. 6. 25 Plutonis. 26 Abundantes. 27 Nigra aut obscura. 28 Juppiter nutu se approbare, quod dixit, significavit. 29 Hoc juramentum Jovis. 30 Fuit. 31 Allusum ad morem Senatorum deducentium e curia domum Coss. 32 Qui est principum locus. 33 Cælestis throni. 34 Dum sic Rutuli consultant.

Stet-

1 Prima tenet, 2 roſtro 3 Phrygios ſubjuncta leones;
4 Imminet Ida ſuper, 5 profugis gratiſſima Teucris.
6 Hic magnus ſedet Æneas, ſecumque volutat
Eventus belli varios: 7 Pallaſque ſiniſtro
Affixus lateri jam quærit 8 ſidera, opacæ
Noctis iter, 9 jam 10 quæ 11 paſſus terraque marique.
12 Pandite nunc Helicona, 13 Deæ, 14 cantuſque movete;
Quæ manus interea 15 Tuſcis comitetur ab oris
Æneam, armetque rates, pelagoque vehatur.
16 Maſſicus 17 ærata 18 princeps ſecat æquora 19 *tigri*:
Sub 20 quo mille 21 manus juvenum, qui 22 mœnia Cluſi,
Quique 23 urbem liquere Coſas: queis 24 tela ſagittæ,
25 Corytique leves 26 humeris, & 27 lethifer arcus.
28 Una 29 torvus Abas. huic totum inſignibus armis
30 Agmen & aurato fulgebat 31 Apolline puppis.
Sexcentos illi dederat 32 Populonia 33 mater
34 Expertos belli juvenes: at Ilva trecentos
35 Inſula, 36 inexhauſtis Chalybum 37 generoſa metallis.
Tertius, ille hominum 38 divúmque interpres Aſylas,

1 Prætoria ſc. & regia, quæ flammas noctu ceteris præfert; *vel* tenet prima loca, ſeu primas partes in navigando. 2 In roſtro. 3 Qui erant inſignia Phrygum. 4 In puppi effigiata erat Ida, ſilva Phrygiæ, ut imminere videretur deſuper, quæ ſuppeditaverat materiam claſſi Æneæ. 5 Quia illuc convenerant. 6 In hac puppi. 7 Filius Evandri. 8 Nomina & naturam ſiderum, quæ apparebant in nocte opaca. 9 Et quærit aliquando. 10 Mala & adverſa. 11 Æneas paſſus ſit. 12 Aperite nobis. Novum catalogum eorum, qui Æneam ex Etruria ad bellum ſunt ſecuti, contexturus, iterat invocationem ad Muſas. 13 O Muſæ. 14 Et excitate carmina rerum peculiarium. 15 Ab Etruria. 16 Rex Cluſinorum. 17 Ære roſtrata. 18 Suorum. 19 Navi, cui nomen ab inſigni Tigridis. 20 Maſſico. 21 Multitudo erat. 22 Urbem Etruriæ Cluſium, Porſenæ poſtea regiam. 23 Etruriæ, cui ſubjacet Herculis portus. 24 Erant. 25 Pharetræ, ſive ſagittarum thecæ. 26 Ab humeris dependentes. 27 Mortem affertre inimicis ſolitus. 28 Incedebat. 29 Torvus vultu in hoſtem. 30 Erat. 31 Simulacro Apollinis. 32 Civitas Thuſciæ. 33 Patria: ut, *quem* mater *Aricia miſit*. 7. l. 34 Peritos. 35 Adjacens Thuſciæ. 36 Nunquam exhauſta e fodinis ſuis quin ſuperſit ſemper quod ex haurias. 37 Nobilitata & clara. 38 Quorum oracula interpretatus eſt.

1 Cui

1 Cui 2 pecudum fibræ, cæli cui ſidera 3 parent,
Et linguæ volucrum, & 4 præſagæ fulminis ignes,
5 Mille 6 rapit 7 denſos acie atque 8 horrentibus haſtis.
9 Hos 10 parere jubent Alphea ab origine 11 Piſæ:
Urbs Etruſca 12 ſolo. ſequitur pulcherrimus Aſtur,
Aſtur 13 equo fidens, & 14 verſicoloribus armis
15 Tercentum adjiciunt [16 mens omnibus una ſequendi]
Qui 17 Cærete domo, qui ſunt 18 Minionis in arvis.
Et 19 Pyrgi veteres, 20 intempeſtæque 21 Graviſcæ.
Non ego te, 22 Ligurum ductor fortiſſime 23 bello,
24 Tranſierim, Cinyra, & 25 paucis comitate Cupavo,
26 Cujus olorinæ ſurgunt de vertice pennæ: (næ.
27 Crimen 28 amor 29 veſtrũ, 30 formæq; inſigne 30 pater-
Namque ferunt, luctu Cycnum Phaethontis amati,
Populeas inter frondes umbramque 31 ſororum
Dum canit, & 32 mæſtum 33 Muſa ſolatur amorem,
34 Canentem 35 molli pluma 36 duxiſſe ſenectam;
37 Linquentem terras, & ſidera voce ſequentem.

1 Aſilæ. De Heleno lib 3. *qui numina Phœbi, qui tripodas, Clarii lauros, qui ſidera ſentis, Et volucrum linguas, & præpetis omina pennæ.* 2 Venæ jecoris ovium. 3 Peritiſſime agnoſcuntur, id eſt, qui peritiſſimus eſt aruſpex, & aſtrologus, & augur. 4 Sagacis, portendentis futura, id eſt, portentorum optimus interpres. 5 Juvenes aut viros. 6 Raptim ducit. 7 Agminatim incedentes. 8 Aſperis, & hortorem incutientibus. 9 Mille. 10 Duci ſuo Aſilæ. 11 Urbs Etruriæ, quæ traxit originem & denominationem a Piſis opp. juxta Alpheum Arcadiæ fl. 12 Situ & loco. 13 Equitandi peritiſſimus, τακέδμος. 14 Varie depictis. 15 Trecenti viri adjungunt ſe ſturi. 16 Voluntas erat. 17 Ex rbe Thuſca Cere ſeu Cærete, gella, lib. 3. 18 Etruriæ fl. 19 arvum oppidum *in Thuſcia ab riquis tempor bus Etruſcorum atica nobile*. 20 Peſtiferæ, quaſi ſine temperie. 21 Sic dictæ, quod *gravem* aerem ſuſtinerent. 22 Populorum Italiæ. 23 In Bello. 24 Nolim præterire. 25 *Qui pauci numero, ſed bello vivida virtus*. 5. Æn. 26 Cycni filius, qui criſtas ex olorinis plumis in galea geſtabat. 27 Eſt. Dicit cauſam, quare ferret pennas oloris. 28 Quia nimium inter vos amaſtis. 29 O Cycne & Phaeton. 30 Ex forma paterna ſumptum, ſeu patris in cycnum mutati. Ovid. 2. Met. Erat autem Cycnus rex Ligurum, in Muſicis eximius. 31 Arborum, in quas ſorores Phaetontis mutatæ dicuntur. 32 Qui cauſa mæſtitiæ erat. 33 Cantu ſuo. 34 Caneſcentem. 35 Qualem cycni aut olores habent. 36 Traduxiſſe. 37 Subvolantem, & cum cantu ſonoro cælum petentem, vel, in ſidera relatum, ut videmus in Sphæra

1 Filius, 2 æquales 3 comitatus claſſe catervas,
Ingentem remis 4 Centaurum promovet: ille
5 Inſtat aquæ, ſaxumque undis immane minatur
Arduus, & longa ſulcat maria alta carina.
Ille etiam 6 patriis agmen 7 ciet Ocnus ab oris,
8 Fatidicæ 9 Mantus & 10 Tuſci filius amnis:
11 Qui muros matriſque dedit tibi, Mantua, nomen
Mantua dives 12 avis. ſed 13 non genus omnibus
unum.
14 Gens illi triplex, populi ſub gente quaterni:
15 Ipſa caput 16 populis: 17 Tuſco de ſanguine 18 vires
19 Hinc quoque quingentos 20 in ſe Mezentius arma
Quos 21 patre Benaco velatus arundine glauca
22 Mincius 23 infeſta ducebat in æquora 24 pinu.
25 It 26 gravis Auleſtes, 27 centenaque arbore ſurgit
Verberat 28 aſſurgens; 29 ſpumant vada 30 marmore
verſo.
31 Hunc vehit immanis 32 Triton, & cærula 33 concha
Exterrens freta: 34 cui laterum tenus 35 hiſpida mentis
Frons 36 hominem præfert, in 37 priſtim deſinit alvus

1 Cyeni, ſc. Cupavo. 2 Socios, virtute & cultu æquales, vel, diſtributas per proportionem navium. 3 Habens in comitatu. 4 Navem, cui nomen ab inſigni Centauri; qui in prora effigiatus, ſaxum ingens projecturus in mare videbatur. 5 Inſtanter incumbit. 6 Patriæ ſuæ, id eſt, Etruſcis. 7 Excitat. 8 Vaticinantis. 9 Manto filia fuit Tireſiæ vatis, & mater Ocni. 10 Tiberis. 11 Ocnus. 12 Majoribus, ædificatoribus. 13 Fuit. 14 Mantua, urbs Thuſciæ, tres habuit tribus, & in ſingulis tribubus fuerunt quatuor curiæ. 15 Mantua fuit. 16 Illis ter quaternis, id eſt, omnes illi populi in Mantua progeniti ſunt. 17 Ex eo illi duodecim populi robur & auctoritatem traxerunt. 18 Erant. 19 Ex his populis Mezentius. 20 In odium & vindictam ſui in arma compellit Etruſcentius, ſub Ocno duce. 21 Habens originem, ſive profluens lacu Benaco. 22 Fluvius influens Mantuam fluens. Erat & pons hujus inſigne. 23 Vim hoſtilem inferente. 24 Navi ex pinu facta. 25 Progreditur. 26 Infeſtus Mezentio, fortis & militaris. 27 Centum remis. 28 Deſuper incumbens. 29 Propter ictus validentos. 30 Mari inverſo palmulis remorum. 31 Auleſtes. 32 Navis, cui inſigne Triton. 33 Vehit hunc. 34 Navem conchæ. 35 Piloſa. 36 Facies humanam. 37 Piſcem ultimum longiſſimam, atque ſquamoſi corporis.

Spumea 1 semifero sub pectore murmurat unda.
Tot lecti 2 proceres 3 ter denis navibus ibant
4 Subsidio 5 Trojæ, & campos 6 salis 7 ære secabant.
Jamque 8 dies 9 cælo concesserat: 10 almaque curru
11 Noctivago 12 Phœbe medium pulsabat Olympum:
Æneas (13 neque enim membris dat cura quietem)
14 Ipse 15 sedens 16 clavumque 14 regit 17 velisque
ministrat
Atque 18 illi medio in 19 spatio 20 chorus, ecce,
suarum
Occurrit comitum: 21 Nymphæ (quas alma 22 Cybele
23 Numen habere maris, Nymphasque 24 e navibus esse
Jusserat) 25 innabant pariter, fluctusque 26 secabant,
Quot prius æratæ steterant ad 27 litora proræ.
Agnoscunt longe 28 regem, 29 lustrantque choreis.
30 Quarum quæ 31 fandi doctissima, 32 Cymodocea
33 Pone sequens dextra 34 puppim tenet, ipsaque dorso
Eminet, ac læva 35 tacitis 36 subremigat undis
Tum sic 37 ignarum alloquitur: Vigilasne, Deûm 38
gens,

1 Cujus facies præcipue humana erat, sed cetera in piscem desinebant. 2 Primores. 3 Triginta. 4 Ad auxilium. 5 Novæ, id est, Æneæ & Trojanorum. 6 Maris, id est, aquas marinas. 7 Navibus, rostris navium ære munitis. 8 Dies prior, qui Romanis absolvebatur meridie, id est, nocte media. 9 Ab hemisphærio nostro discesserat. 10 Rerum altrix, quæ cum ejus incremento crescunt. 11 Per noctem vagari solito: erat ergo medium noctis. 12 Luna ascenderat ad medium usque cæli. 13 Quia præ cura dormire non potest. 14 Sic & l. 5. amisso Palinuro *ipse vacem nocturnis rexit in undis*. 15 Ad gubernaculum. 16 Gubernaculum *dirigit*. 17 Ministrum *se præbet velis*. 18 [illegible]. 19 Cursus sui. 20 Multitudo concurrentium suarum Nympharum, ex navibus, quas a Troja eduxerat, in totidem Nymphas maris mutatarum: supra lib. 9. 21 Quæ erant Nymphæ. 22 Mater Deorum. 23 Divinam potestatem. 24 Versas e navibus, id est, quæ prius fuerant naves. 25 Illæ occurrentes. 26 Pectore suo. 27 Ripas Tiberis. 28 Regem suum Æneam. 29 Circumeunt natatu. 30 Ea. 31 Erat eloquentissima. 32 A *fluctuum receptu* dicta. 33 A tergo. 34 Æneæ. 35 Nulla vi agitatis. 36 More remigantis natat. 37 Rerum, quæ in castris, & navium ab incendio liberatarum, atque in Nymphas transformatarum. 38 Progenies.

Ænea? vigila, & 1 velis immitte rudentes.
Nos 2 ſumus Idææ 3 ſacro de 4 vertice pinus;
5 Nunc pelagi Nymphæ, 6 claſſis tua. 7 per
ut nos
Præcipites ferro 7 Rutulus flammaque premebat;
Rupimus 8 invitæ tua 9 vincula, teque per æquo
Quærimus. hanc 10 genitrix * faciem 11 miſer
refecit,
Et dedit eſſe deas, 12 ævumque agitare ſub undi
At puer Aſcanius muro foſſiſque 13 tenetur
14 Tela inter media atque horrentes 15 Marte Lati
Jam loca 16 juſſa tenent forti permixtus 17 Etruſ
18 Arcas eques. medias 19 illis opponere turmas,
Ne caſtris jungant, 20 certa eſt ſententia Turno.
21 Surge age, & Aurora ſocios veniente vocari
Primus in arma jube, & clypeum cape: quem dedit
22 Invictum 23 ignipotens, atque 24 oras ambiit:
25 Craſtina lux, mea ſi non 26 irrita dicta putari
Ingentes 27 Rutulæ ſpectabit 27 cædis acervos.
28 Dixerat: & dextra diſcedens impulit altam,
29 Haud ignara modi, puppim. fugit 30 illa per u
31 Ocyor & jaculo & ventos 32 æquante ſagitta
Inde 33 aliæ 34 celerant 35 curſus. ſtupet 36 inſciu

1 Pande totos ſinus velorum, & propera. 2 Quæ fuimus olim. 3 Matri Deorum. 4 Idæ. 5 Sumus. 6 Quæ fuimus 7 Turnus, qui poſt fœdus Latini cum Ænea pacem rupit, & bellum excitavit. 8 Q d Maluiſſemus tibi ſervire, quam in Nymphas mutari, ſi per vim Rutulorum licuiſſet. 9 Retinacula 10 Mater Deorum Cybele * Transformavit nos. 11 Conditionem noſtram. 12 Longiſſimum tempus. 13 Protegitur. 14 Hoſtium. 15 Bello. 16 Quæ juſſiſti ut caperentur ab iis. 17 Militi. 18 Auxilia equitum ex Arcadia profectorum, aut Evandri. 19 Equitib nientibus. 20 Decrevit T 21 Exhortatio ad arma f enda. 22 Invincibilem. 2 canus. 8. Æn. 24 Extre clypei. 25 Dies craſtinu 26 Frivola & inania. 27 C rum Rutulorum occiſorum Cymodocea Nympha. 29 ta modi impellendi, ut q ſa fuerat navis. 30 Navi Velocior. Hyperbole. 32 citate volatus. 33 Nym 34 Celeriter peragunt. 3 vium. 36 Ignarus unde eſſet celeritas.

Tros 1 Anchiſiades : animos tamen 2 omine 3 tollit;
Tum breviter 4 ſupera aſpectans convexa precatur:
Alma parens 5 Idæa deûm, cui 6 Dindyma cordi,
7 Turrigeræque urbes, 8 bijugique 9 ad frena leones;
10 Tu mihi nunc pugnæ 11 princeps, tu rite 12 propinques
Augurium, 13 Phrygibuſque adſis pede, diva, 14 ſecundo;
15 Tantum 16 effatus: & interea 17 revoluta ruebat
Matura jam luce dies, noctemque fugarat.
Principio ſociis 18 edicit, 19 ſigna ſequantur,
Atque animos 20 aptent armis, pugnæque parent ſe.
Jamque 21 in conſpectu Teucros habet, & ſua caſtra;
Stans celſa in puppi: 22 clypeum tum deinde ſiniſtra
Extulit 23 ardentem. clamorem ad ſidera 24 tollunt
Dardanidæ e muris, 25 ſpes 26 addita ſuſcitat 27 iras.
Tela manu jaciunt: 28 quales ſub nubibus atris
29 Strymoniæ dant 30 ſigna 31 grues, atque æthera tranant
Cum ſonitu, 32 fugiuntque notos clamore 33 ſecundo.
At 34 Rutulo Regi ducibuſque 35 ea mira 36 videri
Auſoniis; donec verſas ad litora 37 puppes

1 Anchiſæ filius Æneas. 2 Tali curſu proſpero viſo & audito. 3 Extollit. 4 Cæleſtia. 5 Quæ in Ida, monte Phrygiæ, præcipue coleris. 6 Mons Phrygiæ, ſacer Cybelæ. 7 Turritæ. Cybele, quæ eadem cum Veſta & Terra, *turrita* incedere dicitur, propter turritas urbes quas gerit, vel, *quod primis turres urbibus illa dedit*. 8 Bini ad jugum currus ſui nexi. Alludit ad fabulam, qua dicitur Cybele Hippomenem & Atalantam, in leones commutatos, currui ſuo ſubjugaſſe. Vide Ovid. 10. Met. 9 Domiti. Nam, quæ animalia frenos reſipiunt, domita ſunt. 10 Sis. 11 Præſes. 12 Propius advenire dicas portentum hoc. 13 Tui auſpicibus. 14 Favorabili. 15 Id ſolum. 16 Æneas. 17 Rediens per revolutionem. 18 Æneas manifeſte præcipit. 19 Vexilla. 20 Irritent ad arma. 21 Ut poſſit caſtra ſua conſpicere, & a ſuis conſpici. 22 A Vulcano factum. 23 Radiantem. 24 Cognito Æneæ. 25 Victoriæ, viſo rege. 26 Quæ acceſſerat. 27 Animoſitatem, qualis eſt in iratis. 28 Vide Macrob. Sat. l. 5. c. 10. 29 Thraciæ. *Strymon* enim Thraciæ fluvius eſt. Species pro genere. 30 Avolans, id eſt, cum quali clamore avolant. 31 Nam gruum in aere clangor prognoſticum eſt ingruentis tempeſtatis. 32 Redeuntes ſc. a Nilo ad ſuum Strymona Thraciæ fl. 33 Læto, & ominis boni. 34 Turno. 35 Signa lætitiæ. 36 Videbantur. 37 Æneæ & ſociorum ejus.

Reſpiciunt, totumque 1 adlabi 2 claſſibus æquor.
3 Ardet 4 apex capiti, 5 criſtiſque 6 a vertice flamma
Funditur, & 7 vaſtos 8 umbo vomit aureus ignes:
Non ſecus, 9 ac liquida ſi quando nocte 10 cometæ
11 Sanguinei 12 lugubre rubent, aut 13 Sirius ardor
Ille ſitim morboſque 14 ferens mortalibus 15 ægris
Naſcitur, & 16 lævo contriſtat lumine 17 cælum.
Haud 18 tamen audaci Turno fiducia 19 ceſſit
Litora 20 præripere, & 21 venientes pellere terra.
(22 Ultro animos 23 tollit dictis, atque 24 increpat ultro:)
Quod votis optaſtis, adeſt, 25 perfringere dextra
26 In manibus Mars ipſe, viri. nunc conjugis eſto
27 Quiſque ſuæ 28 tectique memor: nunc magna 29 referto
Facta 30 patrum, laudes. 31 ultro occurramus ad 32 undam,
Dum 33 trepidi, 34 egreſſiſque 35 labant veſtigia primis.
36 Audentes Fortuna juvat.
Hæc ait, & ſecum 37 verſat, quos ducere 38 contra,
Vel quibus obſeſſos poſſit concredere 39 muros.
40 Interea Æneas ſocios de puppibus altis

1 Ad litora. 2 Cum navibus ipſis. 3 Reſplendet in capite ejus. 4 Summitas galeæ Æneæ. 5 Sc. 6 6 Deſuper. 7 Valde amplos. 8 Curvatura clypei. 9 Humida & fulgida. 10 Ignes vomunt. 11 Sanguinei coloris, & ſanguinis effuſionem portendentes. 12 Lugubriter. 13 Illius ſtellæ ardentis. Sirius eſt ſtella in ore Canis majoris, peſtifer, & morbos afferens. *Jam rapidus torrens ſitientes Sirius agros Ardebat cala.* Georg. 4. 14 Afferens. 15 Miſeris. 16 Infelici & triſti. 17 Aerem. 18 Licet ſic animatos videret in caſtris, & accedentes e navibus. 19 Diſceſſit, amota eſt. 20 Ante capiendi. 21 Ad eam Etruſcos. 22 Inſuper. 23 Erigit, effert. 24 Cum incepta tione cohortatur. 25 Hoſtes conterere. 26 Poteſtas pugnandi eſt in promptu: nam præſentes jam ſunt hoſtes. 27 Veſtrûm. 28 Domus. 29 Quiſque facito ut repræſentet. 30 Majorum ſuorum. 31 Priuſquam nos invadant. 32 Tiberis. 33 Sine 34 E navi egredientibus. 35 Titubant & vacillant. 36 Sic Ennius: *Fortibus eſt Fortuna viris data.* Vide Macrob. Sat l. 6 c. 1. 37 Cogitat. 38 Adventantes hoſtes. 39 Caſtrorum id eſt, quos relinquat in obſidione. 40 Dum hæc agerentur Turnus,

{ Pon-

1 Pontibus exponit: multi 2 servare recursus
Languentis pelagi, & 3 brevibus se credere 4 saltu:
Per 5 remos 6 alii. speculatus litora 7 Tarchon,
8 Qua vada non 9 spirant, nec 10 fracta 11 remurmurat unda,
Sed mare 12 inoffensum crescenti 13 adlabitur æstu;
14 Advertit subito proras, sociosque precatur:
Nunc, o 15 lecta manus, validis incumbite remis;
16 Tollite, 17 ferte rates; 18 inimicam findite 19 rostris
Hanc terram, sulcumque sibi 20 premat ipsa 21 carina,
Frangere nec tali 22 puppim 23 statione recuso;
Arrepta tellure semel. quæ talia postquam
Effatus Tarchon, socii consurgere 24 tonsis,
25 Spumantesque rates arvis inferre Latinis:
Donec 26 rostra tenent 27 siccum, & 28 sedere carinæ
Omnes 29 innocuam, sed 30 non puppis tua, Tarchon.
Namque infelix vadis 31 dorso dum pendet 32 iniquo,
33 Anceps sustentata diu, 34 fluctusque fatigat,
35 Solvitur, atque viros mediis exponit in undis:
Fragmina remorum, quos & 36 fluitantia 37 transtra
Impediunt, retrahitque 38 pedem simul unda relabens.
Nec Turnum 39 segnis retinet mora: sed 40 rapit acer

1 Per scalas navium. 2 Observabant tranquilli maris refluxum. 3 Vadis pelagi. 4 Saliendo in ea. 5 Auxilio remorum projectorum e navi ad modum ponticulorum *vel* scapharum. 6 Circumlebant se brevibus. 7 Etruscorum rex. 8 Qua sperabat profundum esse mare. *spirant*, id est, qua vada non movent aquas. 9 Tument. 10 Nimio impetu. 11 Vehementem sonum edit, id est, ubi neque defectus, neque nimia vis est aquarum. 12 Non impeditum, *vel* non offendens. 13 Ad litus. 14 Applicat. 15 Multitudo armatorum electa. 16 Erigite. 17 Transferte ad litus. 18 Indignatione & odio in Mezentium & Italos. 19 Navium. 20 Premendo faciat. 21 Venter navis. 22 Al. *puppes*. 23 Portu. 24 Remis. Al. *transtris*. 25 Spumis aquarum respersas. 26 Anteriores partes prorarum. 27 Sc. *litus*. 28 Super undum. 29 Sine noxa sive nocumento. 30 Sedit innocua. 31 Scopuli. 32 Nimis alto. 33 Vacillans. 34 Dum eorum impetus sustinet. 35 Frangitur. 36 Per aquas. 37 Summa tabulata navium. 38 Explantes. 39 Quæ segnes facere, ac segnibus esse solet. 40 Celeriter addacit.

Totam aciem in Teucros, & 1 contra in litore
3 Signa 4 canunt. primus turmas invaſit 5 agrel
Æneas, 6 omen pugnæ; ſtravitque Latinos,
7 Occiſo Therone, virûm qui maximus 8 ultrc
Æneam 9 petit. 10 hunc gladio perque ærea ſut
Per tunicam 11 ſqualentem auro, 12 latus
apertum.
Inde Lychan ferit, 13 exſectum jam matre per
Et 14 tibi, Phœbe, 15 ſacrum; 16 caſus evadere i
Quod licuit 17 parvo. nec 18 longe Ciſſea 19 d
20 Immanemque Gyam, ſternentes 21 agmina 22
Dejecit letho: nihil illos 23 Herculis arma,
Nil validæ juvere manus, 24 genitorque Melam
Alcidæ comes, 25 uſque graves cum terra 26
27 Præbuit. ecce Pharo, voces dum 28 jactat 29
30 Intorquens jaculum 31 clamanti 32 ſiſtit 33
Tu quoque, flaventem prima lanugine malas
Dum ſequeris 34 Clytium 35 infelix nova 36 g
Cydon;
37 Dardania ſtratus dextra, 38 ſecurus amorum

1 Ex adverſo. 2 Exercitum ſtatuit. 3 Ineundi prœlii. 4 Cornicines & tubicines canendo faciunt. 5 Agricolarum. 6 Portendens indigenas ſuperandos, cum agreſtes ſuperentur. 7 Enumerat eos, qui manibus Æneæ in primo conflictu concidere. 8 Non laceſſitus 9 Aggreditur. 10 Theroni. 11 Auro contextam in ſpeciem ſquammarum. 12 Sanguinem & ſpiritum a latere confoſſo elicit. 13 Per ſectionem exemptum. 14 Qui prodeunt exſecti ex matris utero. Phœbo, ut medicorum præſidi, ſacri ſunt. Hinc Æſculapius Phœbi filius. 15 Conſecratum. 16 Necem per ferrum, quam nunc incurrit ſenior. 17 Cum adhuc in utero matris eſſet. 18 Ab iis jam di Fortem. 20 Ingentem cem. 21 Trojanorum ſcorum. 22 Baculo nod li uſus eſt Hercules. bus Hercules ubique vi erat, ut clava. 24 Eor Semper. 26 Monſtra, exercendæ ſegetem & am. 27 Herculi. 28 J effutit. 29 Frivolas & le. 30 Æneas. 31 Phr Statuit ipſum. 33 Cum ſet in ore: alioqui d eſſet *in os*. 34 Puerum turpiter amabat. 35 Am dito. 36 Novas amoru pates. 37 Æneæ Troj Privatus, ſecretoſque rum cura.

1 Qui juvenum tibi semper erant, miserande, jaceres?
Ni fratrum stipata cohors foret obvia, Phorci
Progenies, septem numero, septenaque tela
2 Conjiciunt. partim 3 galea clypeoque 4 resultant
5 Irrita; deflexit partim 6 stringentia 7 corpus
Alma Venus. 8 sidum Æneas affatur Achaten:
9 Suggere tela mihi, [non 10 ullum dextera frustra
Torserit in Rutulos] 11 fleterunt quæ in corpore Grajûm
12 Iliacis campis! tum magnam corripit hastam,
Et 13 jacit: illa volans clypei transverberat æra
Mæonis, & 14 thoraca sinul cum pectore rumpit.
15 Hnic 16 frater 17 subit Alcanor, fratremque ruentem
Sustentat dextra trajecto 18 missa lacerto
19 Protinus hasta 20 fugit, servatque cruenta 21 tenorem
Dexteraque ex humero 22 nervis 23 moribunda pependit.
Tum Numitor, jaculo fratris de corpore rapto,
Æneam petiit: sed non & 24 figere contra
Est licitum; magnique 25 femur perstrinxit Achatæ.
Hic 26 Curibus, fidens 27 primævo corpore, Clausus
Advenit, & 28 rigida 29 Dryopen ferit eminus hasta,
Sub 30 mentum 31 graviter pressa, pariterque 32 loquentis
Vocem animamque 33 rapit 34 trajecto gutture: at 35 illa
36 Fronte 37 ferit terram, & crassum vomit ore cruorem.
Tres quoque 38 Threicios 39 Boreæ de gente suprema,
Et tres, quos Idas pater & 40 patria 41 Ismara 42 mittit,
43 Per varios 44 sternit casus. accurrit Halesus,

1 Amores. 2 Uno impetu: quia singuli singula. 3 Æneæ. 4 Tela retro siliunt. 5 Sc. *ejecta*. 6 Leviter contingentia. 7 Æneæ. 8 Armigerum. 9 Submunistra. 10 Telum eorum. 11 Idomeneus. Il. 13. τὰ μὲν ἀνδρῶν ἀτειλήσι. 12 Sc. *in*. 13 Eam. 14 Munimentum pectoris. 15 Mæoni. 16 Ejus. 17 Succurrit. 18 Ab Æneæ. 19 Continuo. 20 Propellitur. 21 Currendi modum. 22 Per nervos. 23 Jam jam moritura. 24 In corpus Æneæ. 25 Coxam leviter vulneravit. 26 Sabinis, quos e Curibus, oppido Sabinorum, eduxerat: Al. *viribus*. 27 Bellicus in primo flore ætatis. 28 Dura & difficulter flexibilis. 29 Rutulum. 30 Dryopis. 31 Violenter impressa. 32 Dryopis. 33 Aufert. 34 Transfixo. 35 Dryopis. 36 ὁ δὲ χθὼν τύπτει μετώπῳ. Od. 22. 37 Concurit. 38 Thracios viros. 39 Thraciam perflantis, id est, ab extremo Septentrione. 40 Illorum. 41 Thraciæ mons & urbs. 42 In auxilium. 43 Varie eventu & varia genere mortis. 44 Clausus.

1, Aurunceæque manus: 2 subit & Neptunia proles;
3 Insignis 4 Messapus equis: 5 expellere 6 tendunt
Nunc hi, nunc illi: certatur 7 limine in ipso
Ausoniæ 8 magno discordes æthere venti
Prœlia ceu 9 tollunt, animis & viribus 10 æquis.
11 Non ipsi inter se, non nubila, non 12 mare cedunt
13 Anceps 14 pugna diu: stant 15 obnixa 16 omnia contra.
Haud aliter Trojanæ acies aciesque Latinæ
18 Concurrunt: 19 hæret pede pes, densusque viro vir.
20 At parte ex alia, qua saxa 21 rotantia late
Impulerat 22 torrens, 23 arbustaque diruta 24 ripis,
Arcades, 25 insuetos acies inferre pedestres,
Ut vidit 26 Pallas 27 Latio dare terga sequaci,
28 Aspera 29 queis natura loci dimittere quando
Suasit equos; 30 unum quod rebus restat egenis,
Nunc prece, nunc dictis virtutem accendit amaris:
Quo fugitis, socii? 31 per vos & fortia 32 facta,

1 Aurunconum, qui sunt antiquissimi Italiæ populi. 2 Subsequitur in auxilium veniens. 3 Insigniter instructus. 4 *At Messapus equorum domitor, Neptunia proles, Quem neque fas igni cuiquam, nec sternere ferro.* l. 7. 5 Adversarios suos. 6 Contendunt aliquando ubius partis, aliquando alterius partis. 7 Litore & ingressu Italiæ. 8 Spatiosa aere. Ὡς δ' ἐμάχοντο, νότος τ' ἐριδαίνετον, &c. Il. 16. 9 Eriguntur. 10 Æqualibus. 11 Ipsi venti non cedunt alter alteri. 12 Aqua maris. 13 Incerta victoriæ. 14 Committitur. 15 Ventis obnitentia. 16 Elementa. 17 Ex adversa parte. 18 Contra stant, πρόξ ἄλληλοι δέμας ἄμφω, σάκεσι σάκεα προδαλόμενοι. Ἀσπὶς δ' ἀσπίδι ἔρειδε, κόρυς δὲ κόρυθι βριθύνε. δόρυ δ' ἀνδρὶ. Il. l. 16. Duo animi adversarii conjunguntur pedi. 20 Omisso Æneæ, narrat ea, quæ ab Arcadibus in diversa campi parte sint fortiter gesta. 21 Obvolutus. 22 Amnis impetuosus. 23 Erant. 24 Ripis aut cum. 25 Non solitos pedestri prælio certare. 26 Pallas Evandri. 27 Latinis insequentibus. 28 Quia inaccessibilis videbatur, id est, cum non posset per loca, saxis & arbustis impedita, equos agere, ac proinde deberent descendere ab equis, & pedestres certare. 29 Quibus Arcadibus. 30 Fugæ sequæ in rebus extremis sola salus, ultimum perfugium: vel sic: accendit animositatem eorum aliquando precibus, & aliquando increpationibus, quæ una & sola res reliqua est rebus consilio & ope egentibus. 31 Obsecro. 32 Vetera in alia prælia

Per 1 ducis Evandri 2 nomen, 3 devictaque bella,
Spemque 4 meam, 5 patriæ 6 quæ nunc subit 7 ærnula laudis,
Fidite ne pedibus. ferro 9 rumpenda per 10 hostes
Est via, qua 11 globus ille virûm 12 densissimus urget:
Hac vos & 13 Pallanta 14 ducem patria 15 alta reposcit.
Numina nulla 16 premunt: 17 mortali urgemur ab hoste
Mortales: totidem vobis animæque 18 manusque.
Ecce, maris magna claudit nos 19 objice pontus:
Io Deest jam terra fugæ. pelagus Trojamne petemus?
Hæc 21 ait, & medius densos protrumpit in hostes.
Obvius 22 huic 23 primum, fatis adductus 24 iniquis,
Fit 25 Lagus: 26 hunc, 27 magno vellit dum pondere saxum,
28 Intorto 29 figit telo, discrimina costis
Per medium quæ spina dedit: hastamque receptat
Ossibus hærentem. 30 quem non super occupat Hisbo,
Ille quidem 31 hoc sperans: nam Pallas 32 ante ruentem,
Dum furit incautum crudeli morte 33 sodalis,
34 Excipit, atque ensem 35 tumido in pulmone recondit.
36 Hinc 37 Sthenelum 38 petit, & 39 Rhœti de 40 gente vetusta

1 Qui vos duxit. 2 Famam & gloriam. 3 Finita, cum victoria gesta. 4 Quæ est de me, spes, quam habeo de vobis. 5 Paternæ, id est, patris mei Evandri. 6 Spes mea. 7 Imitatrix. 8 Nolite spem in fuga colocare. 9 Aperienda. 10 Mediæ. 11 Cœtus. 12 Frequentissimus. 13 Me, id est, patria me petit a nobis, ut victis ex cæsis hostibus revertamur. 14 Vestrum. 15 Nobilis. 16 Opprimunt nos. 17 Qui potest mori, uti nos. 18 Sunt. 19 Objectu & obstaculo. 20 Et ita non est, *quo fugiamus*, locus. *Ergo via ferro per* hostes *est facienda cum magna laude.* 21 Pallas. 22 Pallanti. 23 Primo loco. 24 Ipsum ad mortem urgentibus. 25 Rutulus. 26 Lagum. 27 Magni ponderis: ut, Ære cavo *clypeum magni gestamen Abantis*, id est, æris cavi. 28 Introrsum torto. 29 Transfigit. 30 Quem tamen Pallanta inclinatum, ut hastam revelleret, non occupavit desuper, uti speraverit Hisbon 31 Posse occupare Pallanta. 32 Prius. 33 Sui. 34 Ipsum. 35 Inflato 36 Post hos. 37 Servius legit *Sthenium*. 38 Aggreditur. 39 Marrubiorum regis. 40 Rhœteum enim originem ducebat a Rhœteo marino Deo.

Anchemolum, 1 thalamos ausum 2 incestare 3 novercæ.
Vos etiam gemini Rutulis cecidistis in arvis,
4 Daucia Laride, Thymberque, simillima proles,
Indiscreta suis, gratusque 5 parentibus error.
6 At nunc 7 dura dedit vobis 7 discrimina Pallas:
Nam tibi, Thymbre, caput 8 Evandrius obstulit ensis;
Te decisa 9 suum, Laride, dextera quærit:
10 Semanimesque micant digiti, 11 ferrumque retractant.
12 Arcadas accensos monitu, & præclara tuentes
Facta 13 viri, mixtus dolor & pudor armat in hostes:
14 Tum Pallas, 15 bijugis 16 fugientem Rhœtea premit
17 Trajicit hoc spatium, tantumque 18 moræ fuit illi
Ad 19 id namque procul validam 21 direxerat hastam.
Quam 22 medius Rhœteus 23 intercipit, 24 optime Teucer,
Te fugiens, fratremque Tyren: curruque 25 volutus
26 Cædit Semanimis Rutulorum 27 calcibus arva.
Ac velut 28 optato, ventis æstate coortis,
Dispersa immittit 29 silvis incendia pastor:
Correptis subito 30 mediis, extenditur una
Horrida per latos 31 acies Vulcania campos:
32 Ille sedens 33 victor flammas 34 despectat 35 ovantes.

1 Rhœtus, Marrubiorum in Italia rex, Casperiam secundam uxorem filio Anchemolo superinduxerat; privignus novercam stuprarit: hinc iratum patrem fugiens, se ad Turnum contulit. 2 Per incestum polluere. 3 Casperia. 4 Larides, Thymbræque gemelli, Dauci filii, ita inter se similes, ut vix discerni possint., ne a parentibus quidem. 5 Quia parentes alium pro alio nominabant. 6 *Discrepat mors sæva viris*, &c. Luc. 7 Intolerabiles differentias. 8 Pallantis, filii Evandri. 9 Faucem & adjunctam. 10 Semivivi, adhuc palpitantes se movent. 11 Arma. 12 Commemorat strages, quam cum suis fecit Pallas. 13 Viriliter agentis Pallantis. 14 Deinde cum videret suos animatos. 15 Binis equis. 16 Prætersugientem Rhœtea: qui Rutulus, ut & Ilus. 17 Transigit hasta. 18 Dilationis a morte. 19 Cujus mortem aliquantulum morata est mora interposita Rhœti. 20 In Ilum. 21 Pallas. 22 In medium occurrens. 23 Intercurrens in se cepit. 24 Peritissime. 25 Dejectus. 26 Ferit. 27 Pedibus. 28 Ex voto, in tempore; ut, *Optato advenis*. 29 In silvas. 30 Obstantibus. 31 Ignis, copia flammarum. 32 Pastor, qui operato incendia immisit. 33 Voti compos. 34 Despuit, despicit. 35 More ovantium salientes & crepitantes.

Non

ſi aliter 1 ſociûm virtus 2 coit omnis in unum:
que juvat, Palla. ſed 3 bellis acer 4 Haleſus
ndit in 5 adverſos, ſeque in ſua 6 colligit arma.
lic mactat † Ladona, † Pheretaque, † Demodocumque;
trymonio dextram fulgenti deripit enſe
latam in 9 jugulum: ſaxo ferit ora † Thoantis,
Oſſaque diſperſit cerebro permiſta cruento.
a 11 canens ſilvis 12 genitor celarat Haleſum;
13 ſenior letho 14 canentia lumina ſolvit,
Injecere manum Parcæ, 16 teliſque 17 ſacrarunt
ndri. quem ſic Pallas 18 petit ante precatus:
nunc, Thybri 19 pater, ferro, 20 quod miſſile libro;
Fortunam atque viam duri per pectus Haleſi.
ec arma exuviaſque viri 22 tua quercus habebit.
diit 23 illa deus: dum 24 texit Imaona Haleſus,
Arcadio infelix 25 telo dat pectus 26 inermum.
At non cæde viri tanta perterrita Lauſus,
s ingens belli, ſinit agmina: 28 primus 29 Abantem

ociorum Pallantis. 2 Conit in unum conſenſum & lo-. 3 Strenuus bellator. 4 alus. 5 Arcadas. 6 Circumrit & communit ſe ſcuto , propter vim plurimorum. aleſus occidit. † Arcadas. 8 enſam. 9 Jugulo Haleſi vulminantem. 10 Capitis Thos. 11 Prædicens ei. Al. ns, id eſt, evitans fatalem ſſitatem, quæ Haleſo necem abatur. 12 Pater Haleſi. Ad tandum inſerit Poeta fabu-

Haleſi, fato in bellum, tuo patre, protracti. 13 Pa-. 14 Pupillas albicantes diſit. id eſt, poſt obitum vepatris. 15 Deæ, fatodiſpenſatrices, vindicarunt & traxerunt ſibi debitum. im hunc interpretatur Ma. Sat. lib. 3. c. 7. ubi Virm *hoc in verſu proprietatem & humani & divini juris eventum eſſe* dicit. *Nam ex manus injectione mancipium deſignavit, & ſacrationis vocabulo obſervantiam divini juris implevit.* 16 Ut illis mactetur. 17 Addixerunt. 18 Aggreditur. 19 Numen vicinum & præſens invocat; nam circa ripas ejus pugnabant. 20 Quod, ut emittatur, diſtrictum teneo. 21 Proſperum contactum. 22 Tibi ſacra. 23 Vota & verba Pallantis. 24 Dum ſcuto ſuo protegit Imaona. Al. Dum detexit, id eſt, ſpoliat. 25 Ab Arcade, id eſt, Pallantæ, miſſo. 26 Sine armis. 27 At Lauſus, filius Mezentii, non patitur agmina Romulorum eſſe perterrita ſive perterreri tam vehementi cæde Haleſi: quin ipſe reſtaurat prælium. 28 Sc. irruentes. 29 Trojanum.

1 Oppositum interemit, pugnæ 2 nodumq; 3 moriens
Sternitur 4 Arcadiæ proles; 5 sternuntur Etrusci;
Et 6 vos, o Grajis 7 imperdita corpora, Teucri.
Agmina concurrunt ducibusque & viribus 8 æquis.
Extremi 9 addenſent acies; 10 nec turba moveri
Tela manuſque ſinit. 11 hinc Pallas inſtat & urget
12 Hinc contra 13 Lauſus (nec multum 14 diſcrepat 15 a
Egregii formæ; ſed queis fortuna negarat
In patriam reditus ipſos concurrere paſſus
Haud tamen inter ſe magni regnator 16 Olympi:
Mox 17 illos 18 ſua fata manent 17 majore ſub ho
Interea 19 ſoror alma monet ſuccurrere Lauſo
20 Turnum; qui 21 volucri curru medium fecat agm
Ut 22 vidit 23 ſocios, 24 Tempus 25 deſiſtere pug
Solus ego in Pallanta feror; ſoli mihi 26 Pallas
Debetur: cuperem ipſe 27 parens ſpectator adeſſet.
Hæc ait; & ſodii 28 ceſſerunt æquore 29 juſſi.
At 30 Rutulum obſceſſu 31 juvenis, tum 32 juſſa ſup
Miratus, ſtupet in Turno, 33 corpuſque per ingens
34 Lumina volvit, 35 obitque truci procul 36 omnia v
Talibus & dictis it contra dicta 37 tyranni:

1 Obſtantem, fortiter pugnantem. 2 Robur & firmamentum, id eſt, qui ſuſtentaret onus ingruentium pugnatorum. Elegans Metaphora ab arboribus ſumta, quæ, qua ex parte ſunt robuſtæ, difficulter cuneis perrumpi poſſunt. *Modus* proprie eſt denſa pedium multitudo. 3 Obſtaculum moram facturum ingruere volentium. 4 Juventus ex Arcadia profecta, quæ duce Pallante venerat. 5 Qui cum Tarchonte venerant auxilio Æneæ, occidimur a Lauſo. 6 Sternimini a Rutulis & Latinis. 7 Quos non perdiderant Græci, reliquiæ Danaûm. 8 Æqualibus. 9 Condenſant. 10 Tanta denſæ & conſertæ non dat ſpatium movendis telis manibuſque ad ſternendum. 11 Ex una parte. 12 Ex alia parte, ex adve 13 Filius Mezentii. 14 Dif 15 Amborum. 16 Cœli, id Juppiter. 17 Pallantem in mendum a Turno, Lauſum Æneæ. 18 Propria morienti nera expectant. 19 Juturna ror Turni, quæ Diva & N pha, adeoque præſens. 20 I trem ſuum. 21 Velociter ad 22 Turnus. 23 Contra Pall ta certantes. 24 Loquitur T nus. 25 Deſiſtendi a pugna. Victoria de Pallante. 27 Ev der. 28 Diſceſſerunt a campo no & æquo. 29 Al. *juſſo*, id quo i eos juſſerat derelinquere Quia Rutuli tam cito parebant Pallas. 32 Turni. 33 Ejus Oculos. 35 Circumagit. 36 Turnum conſpiciebant. 37 T bi regis.

lut ſpoliis ego jam raptis laudabor 1 opimis,
lut 2 letho inſigni. 3 ſorti pater æquus utrique eſt ;
olle minas. fatus medium procedit in 4 æquor.
Frigidus Arcadibus 6 coit in præcordia ſanguis.
eſiluit Turnus 7 bijugis: pedes apparat ire
omminus. utque leo, 8 ſpecula cum vidit ab alta
tare procul campis 9 meditantem in prœlia taurum,
o Advolat. haud alia & Turni 11 venientis imago.
lunc 12 ubi contiguum miſſæ fore credidit haſtæ,
3 Ire prior Pallas, ſi qua fors adjuvet 14 auſum
iribus 15 imparibus; magnumque ita 16 ad æthera fatur;
er 17 patris hoſpitium, & menſas, quas 18 advena adiſti,
e precor, Alcide, cœptis ingentibus 19 adſis:
o Cernat 21 ſemineci ſibi me rapere arma 22 cruenta,
3 Victoremque ferant morientia lumina Turni.
udiit Alcides 24 juvenem, magnumque ſub imo
orde premit 25 gemitum, lacrymaſque effudit 26 inanes.
um 27 genitor natum dictis affatur amicis:
8 Stat ſua cuique dies. breve & 29 irreparabile tempus

1 De principe hoſtilis exercitus detractis. 2 Morte glorioſa. 3 Æquo, certo ſcio, animo feret pater meus Evander, quem ſpes ſpectatorem adeſſe, utramque ſortem aut victoriæ, aut ſalchræ mortis: reſp. ad id, *quorum ipſe parens ſpectatur adeſſe*. 4 Planitiem. 5 Præ timore. 6 Congelatur. 7 Bigis. 8 Montis, aut rupis. 9 Animo agitantem, id eſt, ſe exercentem ad prælia. 10 Ad taurum. 11 Contra Pallanta. Turnum enim boni, Pallantem tauro compavit. 12 Ubi credidit Turnum ſe intra jactum haſtæ, & poſſe ea feriri. 13 Voluit aut cepit. 14 *Audentem conatdere. Allidit ad ſententiam illam, Audentes fortuna juvat.* 15 Longe inferioribus. 16 Cælum ſuſpiciens, ubi Hercules. 17 Evandri, qui te hoſpitio, interempto Caco, accepit. 18 Cum ex Hiſpania externus & ignotus primum advenires. 19 Ut auxilio ſis. 20 Videat Turnus. 21 Seminecato. 22 Cruore ſuo perfuſa. 23 Me victorem patiantur, id eſt, cogantur in vita hoc ſpectaculum ferre. 24 Pallanta. 25 Quia exaudire non potuit. 26 Non profuturas, nihil impetraturas, ut cui contra fata auxilio venire non liceret. 27 Juppiter Herculeæ. 28 Unicuique conſtitutum eſt proprium tempus vitæ. 29 Poſtquam ſemel elapſum eſt.

Omnis

Omnibus eſt 1 vitæ: ſed 2 famam extendere factis,
Hoc virtutis opus. 3 Trojæ ſub mœnibus altis
4 Tot gnati 5 cecidere Deûm: 6 quin occidit una
Sarpedon 7 mea progenies. & jam 8 ſua Turnum
Fata vocant, 9 metaſque dati 10 pervenit ad ævi.
Sic 11 ait, atque 12 oculos Rutulorum 11 reji
arvis.
At 13 Pallas magnis emittit viribus haſtam,
Vaginaque 14 cava fulgentem deripit enſem.
15 Illa volans, humeri ſurgunt qua 16 tegmina *ſumm*
Incidit, atque viam clypei 17 molita 18 per ora,
19 Tandem etiam magno 20 ſtrinxit de corpore Tur
Hic Turnus ferro præfixum 21 robur acuto
In Pallanta diu 22 librans jacit, atque ita fatur:
Aſpice, num mage ſit noſtrum 23 penetrabile telum,
Dixerat; at clypeum, tot ferri 24 terga, tot æris,
Cum pellis toties obeat circumdata tauri,
25 Vibranti cuſpis medium tranſverberat ictu,
Loricæque 26 moras & 27 pectus perforat ingens.
28 Ille rapit 29 calidum fruſtra de vulnere 29 telum

1 Etiam longiſſimæ. Horat. O. l. 3. l. 1. *Omnes eodem cogimur, omnium Verſatur urna. ſerius, ocius Sors exitura, & nos in æternum Exilium impoſitura cymbæ.* Ovid. 10 Met. *Serius aut citius metam properamus ad unam: Tendimus huc omnes: hæc eſt domus ultima; voſque Humani generis longiſſima regna tenetis.* 2 Æternum nomen præclaris facinoribus propagare aut promereri, hoc eſt opus ad virtutem pertinens. 3 A majori ad minus. 4 Achilles Thetidis, Memnon Auroræ, Æſculaphius Martis filius. 5 Occubuerunt. 6 Quin etiam occidit pariter cum aliis. 7 Filius meus, qui a Patrocło fuit interfectus. 8 Debita, quia & ipſe occideretur, ſed ab Æneæ 9 Periodum vitæ conceſſit. Fere. 11 Juppiter ad Hercul 12 Avertit oculos a Rutul campis, neutrius exercitu curaturus, permittens omn tis. 13 Pugna Pallantis cum T no. 14 Quam cavam reliquit. Haſta. 16 Munimenta. 17 eſt, quaſi cum difficultate. Per extremas circumferentiæ pei. 19 Poſt varios conatu Levi ſcil. vulnere non nihil tulit. 21 Haſtam ex robore. Cum diu librallet & direxi 23 Penetrativum. 24 Lami quibus armabatur clypeus e rina pelle. 25 Per haſtam brantem ilato. 26 Impedi ta, id eſt, munimentum ris. 27 Pallantis. 28 Pallas trahit. 29 Haſtam calefact

1 U

1 Una eademque via ſanguiſque 2 animuſque 3 ſequuntur.
4 Corruit 5 in 6 vulnus: ſonitum 7 ſuper arma dedere:
Et 8 terram 9 hoſtilem moriens petit ore cruento.
Quem Turnus 10 ſuper adſiſtens,
Arcades, hæc, inquit, me 11 mores mea dicta referte
11 Evandro. qualem 12 meruit, Pallanta 13 remitto.
Quiſquis honos tumuli, quidquid ſolamen 14 humandi eſt,
15 Largior. 16 haud illi ſtabunt Æneia parvo
Hoſpitia. & lævo 17 preſſit pede, talia fatus,
18 Exanimem, rapiens immania pondera 19 baltei,
Impreſſumque 20 nefas: una ſub nocte 21 jugali
22 Cæſa manus juvenum 23 fœde, 24 thalamique 25 cruenti:
Quæ 26 Clonus Eurytides 27 multo 28 cælaverat auro:
29 Quo nunc Turnus 30 ovat ſpolio gaudetque 31 potitus.
32 Neſcia 33 mens hominum 34 fati ſoruſque futuræ,

1 Per vulnus. 2 Anima. 3 Telum. 4 Pallas. 5 Super 6 Quod in pectore habuit. 7 Deſuper. 8 Τὰῖαν ἐδαξε σίλας. Il *Procubuit moriens, & humum ſimul ore momordit.* Æn. 11. 9 Quam hoſtis occupavit. 10 Pede premens, & inſultabundus. 11 Ad Evandrum. 12 Remitti a me, id eſt, mortuum, qui ad me occidendum miſſus erat. Aliis viſum eſt potius elogium, quam ſarcaſmus. 13 Ei talem. 14 Sepeliendi. 15 De largitate mea, & non ex merito ipſius dono totum honorem. 16 Non modico, ſed magno conſtabunt ei jura hoſpitalitatis cum Æneæ contracta. 17 Obvolvit. 18 Mortuum Pallantem. 19 Quo ornatus erat Pallas. 20 In quo inſculptum erat nefandum facinus Danai filiarum, S. *manus juvenum*, &c. 21 Nuptiali, qua primum juncti erant cum novis nuptis. 22 Multitudo juvenum, id eſt, quinquaginta filiorum Ægypti, occiſa a Danai filiabus, uxoribus ſuis, excepta Hypermneſtra, quæ ſola Lynceum ſervavit. 23 Turpiter & inhoneſte: quia contra jura conſanguinitatis. 24 Erant inſculpti in balteo. 25 Cruore aſperſi 26 Al. *bonus Eurytion.* Sculptor bonus & peritus. 27 Denſo. 28 Inſcripſerat. 29 Cujus baltei ſpolio. 30 Exultat. 31 Eo. 32 Exclamatio in Turni temerariam exultationem ob Pallantis necem: qui cum in ſecunda fortuna ſibi imperare nequiret, haud multo poſt ſimilem ſortem experturus erat. 33 Eſt. 34 Præordinationis divinæ: quia ſæpe læta principia infelicem ſortiuntur exitum.

1 Et ſervare 2 modum rebus 3 ſublata, ſecundis. 4
Turno tempus 4 erit, 5 magno cum optaverit emptum
Intactum Pallanta, & cum 6 ſpolia iſta 7 diemque
Oderit, at ſocii multo gemitu lacrymiſque
8 Impoſitum 9 ſcuto referunt Pallanta frequentes.
10 O dolor atque decus magnum rediture 11 parenti!
Hæc te prima dies bello dedit, hæc eadem 12 auſum
Grim tamen ingentes 13 Rutulorum linquis 13 acervos
Nec jam 14 fama mali tanti, ſed 15 certior auctor
Advolat 16 Æneæ, 17 tenui diſcrimine lethi
Eſſe 18 ſuos: tempus 19 verſis 20 ſuccurrere Teucris
Proximus quoque 21 metit gladio, 22 latumque per agmen
24 Arcebat limitem agit ferro: te, Turne, ſuperbum
25 Cæde 26 nova 27 quærens. Pallas, Evandrus, in ipſis
28 Omnia ſunt 29 oculis; menſæ, quas 30 advena primas
Tunc adiit, 31 dextræque 32 datæ. 33 Sulmone 34 creatos
Quatuor 35 hic juvenes; totidem, quos educat 36 Uſens
Viventes 37 rapit, 38 inferias 39 quos immolet 40 umbris

1 Sc. *noſtris*. 2 Menſuram eſt. 3 Elata. 4 Adveniet. 5 Pretio, id eſt, caro emiſſe, quod non ſeciſſet Pallanta. 6 Namque Æneam, dubium utrum parcere Turno ſupplici, adnonuit vinditta baltcus ille in humero Turni conſpectus: ut ad finem l. 12. videre eſt. 7 Quo ea abſcilit. 8 Ex more & honore militari: 9 Suo. 10 O Palla. Exclamatio Poetæ, aut ſociorum, cadaver reportantium lamentatio, in inſtum & dolorem ſenis Evandri, ubi caſum filii acceperit. 11 Parenti Evandro jam orbo & ſeni. 12 Te bello per mortem. 13 Edita a te tanta Rutulorum ſtrage, quorum acervos liquiſti. 14 Rumor incertus. 15 Nuncius ſuper ea re miſſus. 16 Ad Æneam. 17 In modica diſtantia. 18 Æneæ ſocios. 19 In fugam. 20 Opem ferendi. 21 Amputat. 22 Latam per c ſos hoſtes ſibi ſternit viam. Hoſtium. 24 Furore excandefc 25 Pallantis. 26 Inſolitam & gna. 27 Ubi te invenerimus. Hæc. 29 Æneas: id eſt, Æ hæc omnia conſiderat. 30 adveniret. 31 Amicitiæ & 32 Evandro. 33 Urbe Lat Procreatos. 34 In hujo ardore. 36 Etiam quatuor Uſentis. 37 Capit. 38 ſacra mortuorum, quæ ſolvuntur. Morſ erat in virorum fortium, capti cati, qua inferias placar rum manibus. Quod p crudele viſum eſt, plac diatores ante ſepulchra re: qui a *hoſtis Buſti* ſunt. Il. 23. Achilles i janos Patroclo mittit 39 Ideo ut eos. 40 Pallantis.

1 Captivoque 2 rogi perfundat ſanguine flammas.
Inde 3 Mago procul 4 infenſam contenderat haſtam;
5 Ille aſtu ſubit: at 6 tremebunda 7 ſupervolat haſta.
Et 8 genua 9 amplectens effatur talia ſupplex:
Per 10 patrios manes, per ſpes 11 ſurgentis Iuli,
Te precor, hanc 12 animam ſerves 13 natoque patrique.
14 Eſt domus alta: jacent 15 penitus defoſſa 16 talenta
Cælati argenti: ſunt auri pondera 17 facti
18 Infectique mihi. 19 non hic victoria Teucrûm
19 Vertitur; aut 20 anima una dabit 21 diſcrimina tanta.
12 Dixerat. Æneas contra cui talia 23 reddit:
Argenti atque auri memoras quæ multa talenta,
Natis 24 paree tuis. belli 25 commercia Turnus
Suſtulit iſta prior, jam tum 26 Pallante perempto.
27 Hoc patris Anchiſæ manes, hoc ſentit Iulus.
Sic 28 fatus galeam læva tenet, atque 29 reflexa
30 Cervice 31 orantis 32 capulo tenus applicat enſem.
33 Nec procul Hæmonides, Phœbi 34 Triviæque ſacerdos,

1 Captivorum : ut, Captivi *endent currus*. 2 Pyræ incenſæ, n qua Pallas concremabitur. 3 n Magum, virum magnum. Sic ùpra : Ilo *namque procul*, &c. Vim inferentem. 5 Magus, ridens haſtam venientem, fraule & aſtu ſe infert ſe ſub haſtam. 6 Et ſervi impulſu. 7 Volat ſupra ipſum nec contingit. 8 Pro mote ſuppliciter. Verecundiæ veteres frontem aſſignabant, impudentiæ os, ſagacitati vel irriſioni naſum, judicio aurem, faſtui ſupercilium, virtuti & fidei dexram, miſericordiæ genua, quæ illius, cui ſe ſupplices ingererent, contingebant 9 Magus. 10 Paris tui Anchiſæ. 11 Ad gloriam & imperium. 12 Meam, qua blata, etiam præ dolore moriturus eſt. 13 Unico filio meo & patri mihi. 14 Mihi. 15 Alte infoſſa in hac alta domo. 16 Pondera. 17 In vaſis & ſignis ſculpti. 18 Nondum ſignati. 19 Non mutatur nec transfertur in hac re, id eſt, ſi me ſervas. 20 Unius hominis vita. 21 Ut ea ſalva, victi cenſerentur Trojani. 22 Magus. 23 Reſpondet. 24 Conſerva. 25 Ignoſcendi facultatem, ſive, ut caput auro redimas. 26 Simul ac Pallanta peremit. 27 Ut ſimiliter faciam. Reſp. ad illud, *Per patries manes, per ſpes ſurgentis Iuli*. 28 Æneas. 29 Incurvata. 30 In. 31 Magi. 32 Uſque ad manubrium quo capitur. Pathos a modo: de quo Macrob. Sat. l. 4. c. 4. 33 Abeſt. 34 Dianæ.

1 Infula cui 2 sacra redimibat tempora vitta;
Totus colluces veste atque insignibus 3 armis;
Quem 4 congressus agit campo, lapsumque superstans
Immolat, ingentique umbra 5 tegit. 6 arma 7 Cerestus
8 Lecta refert humeris, tibi, rex 9 Gradive, 10 tropheum.
Instaurant 11 acies, Vulcani stirpe creatus
12 Cæculus, & veniens 13 Marsorum montibus Umbro.
14 Dardanides contra furit: Anxuris ense sinistram,
Et totum clypei ferro dejecerat orbem.
Dixerat 15 ille aliquid 16 magnum, 17 vimque adfore verbo
Crediderat, 18 cæloque animum fortasse 19 ferebat;
20 Canitiemque sibi & longos 21 promiserat annos.
Tarquitus exsultans 22 contra fulgentibus armis,
23 Silvicolæ Fauno Dryope quem Nympha 24 creavit,
Obvius 25 ardenti sese obtulit. 26 ille 27 reducta
28 Loricam clypeique ingens onus impedit hasta.
Tum caput 29 orantis nequidquam & multa parantis
Dicere deturbat 30 terræ; truncumque 31 tepentem
Provolvens, 32 super hæc inimico pectore fatur:
Istic nunc, 33 metuende, jace. non te optima mater

1 Velamentum capitis sacerdotalis, vittis ornatum laneis, albis, & coccineis, iisque utrinque dependentibus. 2 Sacerdoti consecrata. 3 Al. *albis*. 4 Æneas congrediens persequitur. 5 Cadaver ejus. 6 Sc. *illa insignia*. 7 Trojanus. 8 Collecta. 9 O Mars. 10 In victoriæ monumentum. 11 Fusas ab Ænea & sociis ejus. 12 De Cæculo & Umbrone, lib. 7. sub finem. 13 Populorum Italiæ. 14 Dardani nepos Æneas. 15 Anxur. 16 Elatum, superbificum, τὸ μέγα. 17 Efficaciam. 18 Ad cælum usque. 19 Efferebat, extollebat. 20 Senectutem. Seneca: *Nemo tam diros habuit faventes, Craftinum ut possit fibi polliceri*, nedum canitiem. *Et certam præsens vix habet hora fidem*, dixit Ovid. Cic. *Quis est enim, quamvis adolescens, cui exploratum sit, se ad vesperam esse victurum?* 21 Cum inter dicendum & cogitandum trajiceretur. 22 Ex adverso contra Æneam. 23 Silvas colenti. 24 Procreaverat. 25 Æneæ ferventi in hostes. 26 Ardens Æneas. 27 Retroacta ad majorem vibrandi impetum. 28 Æneas confixit hasta loricam & clypeum Tarquiti, adeoque impedivit. 29 Tarquiti. 30 Ad terram. 31 Id est, semicalidum. 32 Inspice. 33 Qui te metuebam, dum putabas.

1 Con-

1 Condet humi, 2 patriove 3 caerubit membra 4 sepulcro:
Alitibus linquere feris: aut gurgite merſum
Unda ferat, piſcesque 5 impaſti vulnera 6 lambent.
7 Protenus Antæum & Lucan, 8 primâ agmina Turni,
9 Perſequitur, fortemque; Numam, ſalvumq; Camertem,
Magnanimo Volſcente 10 ſatum: ditiſſimus agri
Qui fuit 11 Auſonidûm, & 12 tacitis regnavit 13 Amyclis.
13 Ægæon qualis, centum cui brachia dicunt,
Centenaſque manus, quinquaginta oribus igneis
Pectoribuſque 14 arſiſſe, 15 Jovis cum fulmina contra
Tot paribus ſtreperet clypeis, tot 16 ſtringeret enſes,
Sic toto Æneas 17 deſævit in æquore victor,
18 Ut ſemel intepuit mucro. 19 quin ecce Niphæi
Quadrijuges in equos adverſaque pectora 20 tendit:
Atque 21 illi 22 longe gradientem & 23 dira frementem
Ut videre, metu verſi retroque ruentes
Effundunt que 24 ducem, rapiuntque ad 25 litora currus.
Interea 26 bijugis infert ſe Lucagus albis
In 27 medios, fratrique Liger; ſed 28 frater habenis
Flectit equos: furiatum 29 rotat 30 acer Lucagus enſem.
Haud 31 tulit Æneas tanto ſervore furentes:
32 Irruit, 33 adverſaque 34 ingens apparuit haſta.
Cui 35 Liger:

1 Sepeliet. 2 Patris. 3 Accumulabit. 4 In. 5 Famelici. 6 Vorabunt. 7 Poſt eadem Tarquiti. 8 Qui ſubeunabant primâ agmina. 9 Æneas. 10 Progenitum. 11 Auſonidarum. 12 Latii oppido prope Tarracinam, quod ſilentio periiſſe ferunt, cujus advenam nemo nunciare auderet, poſtquam interdicto cautum eſſet, ne quis interturbaret Remp. multorum numeribus hoſtilibus territam. 13 Alter gigas Briareus deſeviit, qui centum brachia totidemque manus, quinquaginta capita, totidem ventres habuiſſe fingitur. 14 Spiraſſe, evomuiſſe. 15 In bello gigantco. 16 Evaginaret. 17 Multum ſævit. 18 Poſquam ſemel incaluit ſanguine mucro ejus, id eſt, poſquam ſemel concitatus eſt ad iram. 19 Quinimo. 20 Æneas. 21 Equi. 22 Longis gradibus venientem Æneam. 23 Dire. 24 Niphæum. 25 Tiberina. 26 Equis. 27 Pugnantium. 28 Liger auriga fungitur officio. 29 Circumagit. 30 Strenuus bellator. 31 Non. 32 In eos. 33 Ex adverſo venerenda. 34 Uti Virgilius inducit Turnum. 35 Ait.

1 Non 2 Diomedis equos, nec currum cernis 3 Achilli,
Aut Phrygiæ 4 campos: 5 nunc belli finis & 6 ævi
His dabitur terris. 7 vesano talia 8 late
Dicta 9 volant Ligeri: sed non & 10 Troius heros
Dicta parat contra: jaculum nam torquet in 11 hostem.
Lucagus, ut 12 pronus pendens in verbera 13 telo
Admonuit 14 bijugos: 15 projecto dum pede lævo
Aptat se pugnæ, subit 16 oras 17 hasta per imas
Fulgentis clypei: tum lævum 18 perforat 19 inguen.
20 Excussus curru moribundus volvitur 21 arvis.
Quem 22 pius Æneas dictis affatur amaris:
Lucage, 23 nulla 24 tuos currus fuga segnis equorum
Prodidit, aut vanæ vertere ex hostibus 25 umbræ.
Ipse 26 rotis saliens 27 juga deseris. hæc ita fatus
Arripuit 28 bijugos. 29 frater tendebat inermes
Infelix palmas, currū delapsus 30 eodem.
31 Per te, per qui te 32 talem genuere parentes,
Vir Trojane, 33 sine hanc animam, & 34 miserere precantis.
35 Pluribus oranti 36 Æneas: 37 Haud talia 37 dudum
Dicta dabas. morere, & 38 fratrem ne desere frater.
Tum latebras animæ 39 pectus mucrone 40 recludit.
Talia per campos 41 edebat funera 42 ductor

1 Sic Turnus l. 9. *Haud sibi cum Danais vem faxo & pube Pelasga Esse putent*, mollitiem sc. exprobrans. 2 Quamvis 3 Diomede fere superatus fueris. 3 A quo etiam, licet non omnino, victus fuit. Oblique fugacitatem Æneæ exprobrat Liger. 4 E quibus evasisti. 5 Sed vides equos & currum eorum, qui te in hostili terra nunc interficient: nam *belli finis*, &c 6 Vitæ mæ. 7 Vaniloquo. 8 Diffuse. 9 Effluunt. 10 Æneas non respondet illi verbis vanis. 11 Lucagum. 12 Habitum hunc antiquarum memoravit sub finem 3. Georg. *promique in verbera pendent*. 13 Telo gello aut telo instigavit. 14 Equos. 15 Extento. 16 Extremitatem. 17 Ab Ænea missa. 18 Hasta. 19 Femur. 20 Lucagus. 21 Per arva. 22 Quamvis pius. 23 Nec te equi tarde fugientes, nec territi prodiderunt, sed te ipse. 24 Ut meus. 25 Apparitiones. 26 Curru. 27 Equorum. 28 Equos albos. 29 Liger. 30 Quo frater deciderat. 31 Oro. 32 Tam inclytum & victoriosum. 33 In corpore. 34 Misereri. 35 Verbis. 36 Respondit. 37 Paulo ante. 38 Lucagum. 39 Sc. intra pectus. 40 Aperit. 41 Exhibebat. 42 Æneas.

Du

Dardanius, torrentis aquæ vel turbinis 1 atri
More furens. tandem erumpunt, & 2 caſtra relinquunt
Aſcanius puer, & nequidquam obſeſſa juventus.
3 Junonem interea compellat Juppiter ultro:
4 O germana mihi atque eadem gratiſſima conjux,
5 Ut rebare, Venus (nec te ſententia fallit)
Trojanas ſuſtentat 6 opes: non 7 vivida bello
8 Dextra viris, animuſque ferox, patienſque pericli.
Cui 9 Juno 10 ſubmiſſa: Quid, o pulcherrime conjux,
11 Sollicitas 12 ægram, & tua 13 triſtia dicta timentem?
Si mihi, quæ quondam fuerat, quamque eſſe 14 decebat,
15 Vis in amore foret; 16 non hoc mihi namque negares,
17 Omnipotens; 18 quin & pugnæ ſubducere Turnum,
Et Dauno poſſem incolumem ſervare 19 parenti.
Nunc 20 pereat, Teuciſque 21 pio det ſanguine pœnas.
Ille tamen 22 noſtra deducit origine nomen.
Pilumnuſque illi 23 quartus pater: & tua larga
Sæpe manu multiſque oneravit 24 limina donis.
Cui Rex 25 ætherii breviter ſic fatur Olympi:
Si 26 mora 27 præſentis lethi tempuſque 28 caduco
Oratur 29 juveni, 30 meque hoc ita ponere ſentis;

1 Caliginoſi. 2 Sua. 3 Interſerit Poeticum figmentum. 4 Juno quare ſoror & conjux Jovis fingatur, vide ſupra lib. 1. p. 178. & apud Macrob. in Som. Scip. l. 1. c. 17. 5. Ironice: q. d. vides, quod non auxilio Veneris, ſed propria virtute freti ſuperent Trojani. 6 Facultates. 7 Fortis in bello vel ad bellum. 8 Eſt. 9 Reſpondit. 10 Humilis. 11 Afficis novo cruciatu. 12 Animo, quia video, quod mihi maxime diſplicet, ſc. virtute Trojanos ſuperiores eſſe. 13 Severa. ἴσια καρτέρια. 4. Il. 14 Sc. tum. 15 Ea vehementia. 16 *Quod peto.* 17 Cum *de omnipotens.* 18 Quo minus poſſem clam ſubtrahere. 19 Patri Turni. 20 Turnus. Concedit Ironice; quod ne fiat, tacite optat. 21 Te pie colentis. 22 A ſtirpe Deorum. 23 Supra lib. 6. *parens*: hoc libro, *avus*; hic, *quartus pater*. A primo generis auctore Pilumno poſteri quoque dicti Pilumni: ut Arſaces, Pharaones, Ptolemæi, Cæſares. 24 Templi tui. 25 Cæleſtis: quia ſunt Olympi montes in terris. 26 Dilatio. 27 Imminentis. 28 Mortali, & in bello hoc caſuro, ſive morituro. 29 Turno. 30 Statuere me talem modum poſſe putas cupiſque.

1 Tolle fuga Turnum, atque inſtantibus 2 eripe fati
Hactenus indulſiſſe vacat. ſin 3 altior iſtis
Sub precibus 4 venia ulla latet, totumque 5 moveri
Mutarive putas bellum; ſpes 6 paſcis inanes.
Et 7 Juno adlacrymans: 8 Quid ſi, quod 9 voce 10 gravi
11 Mente dares? atque hæc Turno 12 rata vita manere
13 Nunc 14 manet 15 inſontem 16 gravis exitus: a
ego veri
17 Vana feror. 18 quod ut ô potius formidine fa
Ludar, & in melius tua, qui potes, 19 orſa reflectas
Hæc ubi dicta dedit, cælo ſe protinus alto
20 Miſit, 21 agens hiemem 22 nimbo ſuccincta peraum
Iliacamque aciem, & 23 Laurentia caſtra petivit.
24 Tum 25 Dea 26 nube cava tenuem ſine viribus
umbram
28 In faciem Æneæ [viſu mirabile monſtrum]
Dardaniis 29 ornat telis; clypeumque 30 jubaſque
31 Divini adſimulat 32 capitis: dat 33 inania verba;
Dat ſine 34 mente ſonum, 35 greſſuſque effingit 36 euntis
Morte 37 obita 38 quales fama eſt 39 volitare 38 figuras

1 Amove ab oculis Æneæ. 2 Libera. 3 Majoris momenti, ſc. ut aliud indulgeam. 4 Indulgentia. 5 Sc. *putas*. 6 Foves. 7 Ait. 8 Quid mali eſſet? 10 Fato: namque *Jovis vocem fata ſequuntur*. 10 Negas dare. 11 Nutu ac voluntate. 12 Firma & conſtans. 13 Quia fata mutare non vis. 14 Expectat. 15 Turnum. 16 Moleſta & ignominioſa mors. 17 Ducor imperita veritatis, id eſt, a vero aberro & falſa ſum. 18 Utinam illudar & decipiar potius. 19 Statuta fatalia exorſa. 20 Demiſit. 21 Impellens ante ſe tempeſtatem ventoſam, *quæ* is in hieme eſſe ſolet. 22 Incyclam collecta condenſa nube. 23 Laurentium populorum. 24 Docet, quomodo abluctus fuerit Turnus aſtutia Junonis Αὐτὰρ ὁ ἴδωλον τεῦξε ἀργυρότοξος Ἀπόλλων, Αὐτῷ τ' Αἰνείᾳ ἴκελον, καὶ τεύχεα τῷ Hom. 5. Il. 25 Juno. 26 E aere. 27 Simulacrum corporis 28 In ſimilitudinem. 29 Effi git. 30 *Terribilem criſtis galea* Æneæ. l. 8. Galeas autem o nare ſolebant avium pennis plu miſque, leonum & equorum ju bis, vel etiam ſetis candæ equ næ. 31 Quod in Deum eſſet a ſumendus. 32 Ejus. 33 Fic tia, venientia ab umbra. 34 Mentis conceptu. 35 Modu incedendi. 36 Æneæ. 37 S ſcepta & completa. 38 Quali ſimulacra. 39 Vel umbras i ſpecies.

Aut quæ 1 sopitos deludat somnia sensus.
At primus lætus antè diem exsultat 3 imago.
Irritatque 4 virum telis, & 5 voce lacessit;
6 Instat cui Turnus, fridentemque ominibus hastam
Conjicit: 7 illa 8 datô ô vertit vestigia tergo.
Tum vero Æneas aversum ut 10 cedere Turnus
Credidit, atque animo spem 11 turbidus hausit inanem:
12 Quo fugis, Æneä? thalamos ne dédere 13 pactos:
14 Hæc dabitur 15 dextra 16 tellus quæsita per 17 undas.
Talia 18 vociferans 19 sequitur, 20 strictumque 21 coruscat
Mucronem: 22 nec ferre videt sua gaudia ventos.
23 Forte 24 ratis celsâ 25 conjuncta 26 crepidine saxi
Expositis stabat 27 sedibus, & 28 puppis parato;
28 Quæ rex 29 Clusinis 30 advectus 31 Ofinius 29 orat.
32 Huc sese trepida Æneæ fugientis imago
Conjicit in tenebras: nec Turnus 33 segnior instat:
Exsuperatque 34 moras, & pontis ventilat arcus.
Vix prora 35 attigerat; rumpit 36 Saturnia 37 funem,
38 Avulsamque rapit 39 revolutæ per æquora navem.
40 Illum autem Æneas absentem in prælia poscit:
41 Obvia multa 42 virûm demittit corpora 43 morti.
Tum 44 lævis haud 45 ultra latebras jam quærit imago,

1 Sopore oppressos. 2 Insomnia & phantasmata. 3 Juno versa in timbream Æneæ. 4 Turnum. 5 Verbis contumeliosis provocat. 6 Instanter imminet. 7 Imago. 8 Infugienti. 9 Obvertit per fugam. 10 Locum dare. 11 Arrogantia tumens, atque adeo vana spe elatus. 12 vociferabatur, *quo*, &c. 13 Cum Lavino de Lavinia. 14 Ironice: ut illud, *En agros, &c. quem bello, Troïane, petisti, Hesperiam metire pedo*: 15 Quia interfectum sepeliendum tibi erit in Italia. 17 Undas. 18 Turnum. 19 Simulachrum Æneæ. 20 Evaginatum. 21 Vibrat. 22 Nec advertit, vanum esse suum gaudium, ut quod ventis dissipatur. 23 Fingit spem Turni. 24 Navis. 25 Pumice alligata emittendæ abruptæ rupis. 26 Crepidine. 27 Quibus in navem conscendere. 28 Rate aut nave. 29 Clusio, Thusciæ civitate. 30 Sent. 31 Ofinius Massicus. 32 Ad hanc navem. 33 Tardior. 34 Impedimenta, quæ moras facere possent. 35 Turnus. 36 Juno. 37 Retinaculum: ne redire posset in prælium, deprehendo dolum. 38 A litore. 39 Navem revolutam. Hypallage. 40 Turnum. 41 Occurrentia. 42 Remiges. 43 Ad mortem. 44 Thalis & sine corpore. 45 Ulterius.

Sed 1 ſublime volans 2 nubi ſe immiſcuit atræ:
Cum Turnum 3 medio interea fert æquore 4 turbo;
Reſpicit 5 ignarus rerum, 6 ingratuſque ſalutis,
Et 7 duplices 8 cum voce manus ad ſidera 9 tendit:
10 Omnipotens genitor, tanton' me 11 crimine dignum
12 Duxiſti, & 13 tales voluiſti 14 expendere pœnas?
Quo 15 feror? unde abii? quæ me 16 fuga, 17 quemve 18 reducet?
19 Laurenteſne iterum muros aut caſtra videbo?
20 Quid 21 manus illa virûm, qui me meaque arma ſecuti;
Quoſque [nefas] omnes infanda in morte reliqui?
22 Et nunc 23 palantes 24 video, gemitumque 25 cadentum
26 Accipio. quid agam? aut quæ jam ſatis ima 27 dehiſcat
Terra mihi? vos ô potius miſereſcite, 28 venti,
In rupes, in 29 ſaxa [volens vos Turnus adoro]
30 Ferte ratem, 31 ſæviſque vadis immittite Syrtes:
32 Quo neque me Rutuli, nec 33 conſcia fama ſequatur.
Hæc 34 memorans, animo 35 nunc huc nunc fluctuat illuc;
An ſeſe 36 mucrone ob tantum dedecus amens
36 Induat, & 37 crudum per coſtas exigat enſem:

1 In altum. 2 Reſoluta eſt in atram nubem. 3 Sc. *in*. 4 Impetus ventorum. 5 Turnus, neſciens propter ſuam ſalutem id Junonem egiſſe. 6 Accepta ſalute ingratus, nullamque gratiam habens pro illis, quæ in ejus ſalutem facta erant: utpote qui ea neſciret. 7 Complicatas. 8 Simul precans ac dicens. 9 Tollit. 10 Juppiter. 11 Dedecore, aut tam nefando facinore inhoneſtæ fugæ. 12 Conſuiſti? 13 Tam contumelioſas. Credebat ſe in aqua perire. 14 Perſolvere. 15 Impellor? 16 Aufert? 17 Qualem? *fugæ* ſc. crimini obnoxium, *meo*rumque deſertorem. 18 Fu-

19 Laurentis civitatis, id eſt, Laurolavinii. 20 Faciet, de me dicet? 21 Ille exercitus. 22 Sc. *quos*. 23 Oberrantes, quaſi oves ſine paſtore, amiſſo duce. 24 Videre mihi videor. 25 Occumbentium. 26 Auribus ſc. id eſt, audio. 27 Hiatum faciat. 28 Quia terra deeſt. 29 Scopulos. 30 Impellite navem, id eſt, rumpite navem, & ſubmergite me. 31 Per vada ſæva Syrtis, id eſt, in Syrtes & ad extrema maris loca, ut obruar & peream. 32 Ad quas Syrtes. 33 Talis dedecoris. 34 Turnus. Docet, quo Turnus delatus ſit, & in ejus locum ſuffectus Mezentius. 35 Nunc in hanc, nunc in illam ſententiam per modum fluctus agitur. 36 Sic 7. Bell. Cæſ. *Se ipſi acutiſſimis vallis indurebant*: vel, an ſe gladio ſuo tranſigat. 37 Crudelem.

1 Fluctibus an 2 jaciat 1 mediis, & litora nando
Curva petat, Teucrúmque iterum se reddat 3 in arma.
Ter 4 conatus 5 utramque viam: ter maxima Juno
Continuit; 6 juvenemque animi miserata 7 repressit.
8 Labitur 9 alta secans fluctuque æstuque secundo:
Et 10 patris 11 antiquam Dauni defertur ad 12 urbem.
At Jovis interea monitis Mezentius 13 ardens
Succedit pugnæ, Teucrosque invadit 14 ovantes.
Concurrunt 15 Tyrrhenæ acies, atque omnibus 16 uni,
Uni odiisque viro telisque frequentibus instant.
17 Ille [velut rupes, vastum quæ 18 prodit in æquor,
Obvia ventorum 19 furiis 20 expositaque ponto,
Vim cunctam atque minas 21 perfert cælique marisque;
Ipsa immota 22 manens] 23 prolem Dolicaonis Hebrum
Sternit humi, cum quo Latagum, Palmumque 24 fugacem:
Sed 25 Latagum saxo; atque ingenti fragmine montis
Occupat os 26 faciemque adversam: poplite Palmum
Succiso 27 volvi 28 segnem sinit; 29 armaque 30 Lauso
Donat habere 31 humeris, & 32 vertice figere 33 cristas.
34 Nec non Evanthen 35 Phrygium, Paridisque Mimanta
36 Æqualem comitemque: 37 una quem nocte 38 Theano
39 In lucem genitori Amyco dedit, & face prægnans
Cisseis regina Parim creat: 40 urbe paterna
Occubat: 41 igharum 42 Laurens habet 42 ora Mimanta.

1 In medios fluctus. 2 Sese. 3 Armis. 4 Turnus. 5 Et se interficere, & in fluctus dare, & sic natare ad litus. 6 Turnum. 7 Eum. 8 Turnus celeriter navigat. 9 Maria 10 Ejus. 11 Nobilem. 12 Ardeam. 13 Accensus furore bellico. 14 De victoria. 15 Etruscæ. 16 Mezentio. 8 lib. 17 Mezentius. 18 Protenditur. 19 Vehementi impetui. 20 Expositа mari. 21 Ad finem sustinet. 22 Al. *manet*. 23 Filium. 24 Fugere solitum. 25 Mezentius sternit. *26 Ejus, id est, Latagi.* 27 *Occumbere.* 28 *Non ambulan-*tem ob succisum poplitem ejus, id est, nervum post genua. 29 Palmi & Latagi. 30 Filio suo. 31 Ad ornatum humerorum. 32 Super caput suum. 33 Palmi. 34 Sternit. 35 Trojanum. 36 Coævum. 37 Eadem nocte, qua Hecuba, Cissei regis Thraciæ filia, peperit Paridem Priami filium: quem utero gestans se facem parturire somniavit. 38 Mater. 39 Peperit. 40 Qui Paris in Troja sepultus jacet. 41 Ignoratum, advenam, peregrinum. 42 Provincia, quia est juxta Laurolagidium in agro Laurenti.

N

Ac velut ille 1 canum morſu de montibus altis
2 Actus aper, multos 3 Veſulus quem 4 pinifer ann
Defendit, multoſque palus 5 Laurentia, ſilva
Paſtus arundineæ, poſtquam inter retia ventum eſt,
Subſtitit, infremuitque ferox, & inhorruit 6 armos.
Nec 7 cuiquam 8 iraſci 9 propiuſve accedere 10 virt
Sed jaculis 11 tutiſque procul clamoribus inſtant.
Haud aliter, juſtæ quibus eſt Mezentius 12 iræ,
13 Non ulli eſt 14 animus ſtricto concurrere ferro:
15 Miſſilibus longe & 16 vaſto clamore 17 laceſſun
18 Ille autem impavidus partes 19 cunctatur in omn
Dentibus infrendens, & 20 tergo decutit haſtas.
21 Venerat antiquis 22 Corythi de finibus Acron,
Grajus homo; 23 infectos linquens 24 profugus
hymenæos:
Hunc ubi 25 miſcentem longe media agmina 26 vi
27 Purpureum pennis & 28 pactæ conjugis oſtro:
29 Impaſtus ſtabula alta leo ceu ſæpe 30 peragrans,
31 Suadet enim 32 veſana fames, ſi forte fugacem
33 Conſpexit capream, aut 34 ſurgentem in corn
cervum;
Gaudet hians 35 immane, comaſque 36 arrexit, & hæ
Viſceribus 37 ſuper incumbens: 38 lavit 39 improba 40 te
Ora cruor:

1 Quem canes minati erant. 2 Pulſus. 3 Mons Liguriæ. 4 Ferens pinus in vertice. 5 Latina. 6 Anteriores humeros. 7 Venatorum. 8 More iratorum irruere. 9 *Licet eminus eſſe Fortibus*. Ovid. 10 Fortitudo eſt. 11 Quibus ſe tutabantur, aut quibus nihil imminet periculi. 12 Ad iram. 13 Eorum. 14 Audentia. 15 Jaculis. 16 Valde ample diffuſo 17 Provocant Mezentium. 18 Mezentius. 19 Verſat, diſponit ſe. 20 Scuto ſuo, tergore bubulo munito. 21 Docet jam, quam ſtragem Mezentius ediderit, & primum mortem Acronis, deinde Or dis. 22 Thuſciæ oppidi, pat Dardani. 23 Sponſam, nupt imperfectas. 24 Patriam fug ens. 25 Turbantem. 26 M zentius. 27 Purpurea emine tem criſta, & purpura ſponſ ſuæ inſignem. 28 Deſponſatæ. 2 Famelicus. 30 Circumiens. Lupo, id eſt, incitat lupum 32 Veſaniam pariens. 33 Tal leo. 34 Cui cornua incipiu ſurgere, *vel* cornubus emine tem. 35 Immaniter. 36 Er xit prius. 37 Quaſi deſuper 38 Pollinit. 39 Famelica. Immundus.

: r ruit in 2 denſos alacer Mezentius hoſtes.
ernitur 3 infelix Acron, & 4 calcibus 5 atram
ındit humum 6 exſpirans, 7 infractaque tela cruentat.
que 8 idem fugientem haud eſt dignatus Oroden
ernere, nec 9 jacta 10 cæcum dare cuſpide vulnus:
Obvius 12 adverſoque occurrit, ſeſeque viro 13 vir
ontulit, haud 14 furto melior, ſed 15 fortibus armis.
um ſuper 16 abjectum poſito pede nixus & haſta:
rs belli 17 haud temnenda, 18 viri, 19 jacet 20 altus Orodes.
onclamant ſocii lætum 21 Pæana 22 ſecuti.
Ille autem exſpirans: 24 Non me, quicumque es, 25 inulto,
ctor, nec 26 longum lætabere: te quoque 27 fata
oſpectant 27 paria, atque eadem mox 28 arva tenebis.
l quem 29 ſubridens mixta Mezentius ira;
Nunc morere. aſt 31 de me 32 divûm pater atque hominum rex
iderit, hoc 33 dicens 34 eduxit corpore telum.
lli 35 dura quies oculos & 36 ferreus urget
Somnus; in æternam clauduntur lumina noctem.

Irruit. 2 Conſertos. 3 Quod
n tali congredi audebat. 4
e dolore. Pathos a modo:
quo Macrob. Sat l. 4. c. 4.
ernicioſam. 6 Spiritum emit-
s. 7 Quæ nunquam frege-
. 8 Mezentius. 9 A tergo.
Improviſum. 11 Mezentius.
Ex adverſo occurrenti. 13
zentius. 14 Non inſidiis aut
lis peritior, quam Orodes. 15
ılta virtute agendis. 16 Pro-
atum Oroden. 17 Sed magni
ienda. 18 Mezentius ait, o
i, &c. 19 Proſtratus. 20
ignus. 21 Acclamationem
ultandum ſuper hoſte Orode
ſtrato. Proprie *Paan* eſt hymnus
in laudem Apollinis, *ἀπὸ τῦ*
παίειν, id eſt, a *feriendo*, quod
ſagittis ſuis Pythonem ſerpentem confeciſſet. 22 Subſequentes
& approbantes dictum ejus. 23
Orodes inquit. 24 Sc. *eris*. 25
Ultio fiet de morte mea in te.
26 Per longum tempus. 27 Similes exitus. 28 Proſterneris etiam in his arvis. 29 Dixit. 30
Mors tua tibi certa & inevitabilis eſt. 31 An mihi nocere
poſſit. 32 Quem vos talem putatis. 33 Mezentius. 34 Extraxit. 35 Mors. 36 Sopor mortis.

1 Ca-

1 Cædicus Alcathoum obtruncat, 2 Sacrator Hy
daſpen,
Partheniumque 3 Rapo, & 4 prædurum viribus Orſe
5 Meſſapus Clonĭumque Lycaoniumque Erichaten;
6 Illum 7 infrenis equi lapſu tellure jacentem,
8 Hunc peditem 9 pedes. & Lycius 10 proceſſerat Agis
11 Quem tamen 12 haud expers 13 Valerus 14 virtutis
avitæ
Dejicit: 15 Authronium Salius, Saliumque 16 Nealces,
17 Inſignis jaculo & 18 longe fallente ſagitta
Jam 19 gravis æquabat luctus & 20 mutua Mavors
Funera: cædebant pariter pariterque 21 ruebant
22 Victores victique: neque 23 his fuga nota, neque 24 illis.
Di 25 Jovis in tectis 26 iram 27 miſerantur 28 inanem
29 Amborum, & tantos mortalibus eſſe labores.
30 Hinc Venus, 31 hinc contra ſpectat 32 Saturnia Juno:
33 Pallida Tiſiphone media inter 34 millia 35 ſævit.
At 36 vero ingentem quatiens Mezentius haſtam
Turbidus 37 ingreditur campo: 38 quam magnus Orion,
Cum pedes incedit medii per maxima 39 Nerei
Stagna viam 40 ſcindens, humero ſupereminet 41 undas;
42 Aut ſummis referens 43 annoſam montibus ornum,

1 Rutuli, reliqui ſunt Trojani. 2 Valde durum. 3 Priorem, id eſt, Clonium. 4 Efferati, non parentis, nec audientis habenas. 5 Lycaonium. 6 Pedeſter obtruncat. 7 Dimicaturus contra Meſſapum. 8 Lycium. 9 Particeps, id eſt, non degenerans a virtute avi & majorum ſuorum. 10 Valde expeditus. 11 Ex improviſo invadente, & quæ miſſa eminus non advertitur, nec cavetur. 12 Durus. 13 Mutuo illata. 14 Cadebant. 15 Prius. 16 Unius partis viris. 17 Alterius partis viris. 18 In cælo. 19 Mortalium. 20 Cum miſeratione aſpiciunt. 21 Nihil proficientem ad hujus aut illius partis victoriam. 22 Populorum Rutulorum ſc & Trojanorum. 23 Ex una parte Trojanos verſus. 24 E contrario, ex oppoſita parte. 25 Saturni filia. 26 Furor bellicus pallorem inducens. 27 Pugnantium. 28 Gratiam. 29 Præcipue. 30 Incedit per campum. 31 Qualis Orion, qui ad Oenopione obcœcatus, conſuluit oraculum, qua ratione poſſet viſum recipere: reſponſum tulit ſi per mare, ortum verſus, incederet, ut ſolis radii oculis illiſi illuceſcerent: quod fecit. 32 Maris. 33 Interſecans. 34 Maris 35 Aut quam magnus incedit 36 Veruſtam, annis plenam.

Lu

Egrediturque 1 solo, & caput inter nubila 2 condit:
Talis se 3 vastis infert Mezentius armis.
Huic contra Æneas, 5 speculatus in agmine longo,
Obvius ire parat. manet imperterritus 6 ille.
Hostem magnanimum opperiens, & mole sua 8 stat
Atque oculis 9 spatium emensus, 10 quantum satis hastæ
Dextra 11 mihi deus, & telum quod missile 12 libro,
Nunc adsint: 13 voveo 14 prædonis corpore raptis
Indutum spoliis ipsum te, 15 Lause, 16 trophæum
Æneæ. 17 dixit. 18 stridentemque eminus hastam
Injicit: illa volans 19 clypeo est excussa, 20 proculque
Egregium 21 Antorem latus inter & ilia figit:
Herculis Antorem comitem, qui missus ab 22 Argis
23 Hæserat Evandro, atque 24 Itala confederat urbe.
Sternitur 25 infelix 26 alieno vulnere, cælumque
Aspicit, & dulces moriens reminiscitur 27 Argos.
Tum pius Æneas hastam jacit: illa per 28 orbem
29 Ære cavum triplici, per 30 linea terga, 31 tribusque
Tranfiit intextum 31 tauris opus, 32 imaque sedit
Inguine, sed 33 vires haud 34 pertulit. ocyus ensem
Æneas, viso 35 Tyrrheni sanguine lætus,
Eripit 36 a femine, & 37 trepidanti fervidus instat.
Ingemuit chari graviter genitoris amore,

1 Super terram, 2 Abscondit. 3 Valde amplis. 4 Mezentio. 5 Ipsum. 6 Mezentius. 7 Æneam. 8 In vestigio constitit, virtute sua confisus. 9 Tantum. 10 Sit. 11 Sint mihi loco numinis. Hinc? supra: *Contemptor divûm Mezentius*. 12 Concutio. 13 Confecro, dedico. 14 Alienam terram invadentis. 15 Qui filius erat. 16 Confossi & victi hostis insigne. 17 Mezentius. 18 Ex celeri motu. 19 Æneæ, a Vulcano fabrefacto. 20 Stantem. 21 Al. *Antonem*: unde Antoniorum familiam duci *volunt*. 22 Civitate *Peloponnesi*. 23 Adhæserat. 24 Pallantea, simul sedem & habitationem acceperat. 25 Antores. 26 Telo in alium, sc. Æneam, non in illum, directo. Pathos a causa. Vide Macrob. l. 4. c. 4. 27 Patriam suam. In sing. dicitur *hoc Argos*: in pl. *hi Argi*. 28 Clypeum. 29 Confectum. 30 Tergora trium taurorum in scuto, tecta lino, cui posset appingi insigne. 31 Trium taurorum tergoribus. 32 Et ad imum deducta mansit hærens ad inguen Mezentii. 33 Armorum & corporis. 34 Superavit. 35 Mezentii. 36 Qui ad femur pendebat. 37 Mezentio.

Ut

Ut 1 vidit, 2 Lauſus; lacrymæque per 3 ora vol
Hic mortis 4 duræ caſum, tuaque optima facta,
[Si qua 5 fidem tanto eſt 6 operi 7 latura vetuſtas]
Non equidem nec te, juvenis memorande, filebo.
8 Ille pedem referens, & inutilis, 9 inque ligati
Cedebat, 10 clypeoque 11 inimicum haſtile traheb
12 Prorumpit 13 juvenis, ſeſeque immiſcuit armis.
Jamque 14 aſſurgentis 15 dextra plagamque feren
Æneæ ſubiit mucronem, 16 ipſumque morando
Suſtinuit. 17 ſocii magno clamore ſequuntur;
18 Dum genitor nati 19 parma protectus abiret:
Telaque conjiciunt, proturbantque eminus 20 ho
Miſſilibus 21 furit Æneas, 22 tectuſque tenet ſe
23 Ac velut, effuſa li 24 quando grandine 25 n
26 Præcipitant, omnis campis diffugit arator,
Omnis & agricola, & tuta latet 27 arce viator.
Aut amnis ripis, aut alti 28 fornice ſaxi,
29 Dum pluit; in terris ut poſſint, ſole reducto,
30 Exercere diem: 31 ſic obrutus undique 32 te
Æneas 33 nubem belli, 34 dum detonet, omne
Suſtinet, & Lauſum 35 increpitat, Lauſoque mi
Quo moriture ruis, majoraque 36 viribus audes!
37 Fallit te incautum 38 pietas tua. Nec minus

1 Talia. 2 Filius Mezentii. 3 Lauſi. 4 Acerbæ & præmaturæ. 5 Credulitatem. 6 Pietati & virtuti tuæ. Nam ex ſcelerato patre Lauſus generatus, pius ac mitis erat. 7 Allatura. 8 Mezentius, pater Lauſi. 9 Illigatus & impeditus haſta Æneæ. 10 Simul cum clypeo. 11 Quo ab inimico vulneratus erat 12 Al. *proripuit*. 13 Lauſus. 14 Erigentis ſe, ut deſuper feriat. 15 Al. *dextram*. 16 Æneam facientem impetum in patrem, impediendo impeditum tenuit. 17 Lauſi, id eſt, Rutuli. 18 Donec. 19 Scuto. 20 Æneam. 21 Quod plenam de tanto hoſte victoriam reportare non poſſit. 22 Tectus clypeo ſe tuetur continetque, donec net telorum imber. 23 C ratione Hyperbolica vis rum, quæ in Æneam u conjiciuntur, amplificat Quandoque. 25 Nubes ſæ. 26 Se. 27 Arboris, aut ſaxi, quæ vim & injurias peſtatis arceat. 28 Cir rentia. 29 Quandiu. 30 re ad opus diurnum, aut ceri per diem. 31 Eoden do, ut agricola ſerenitatem ctans, grandine obruitur, c ſus eſt. 32 Inimicorum lantium impetum. 34 Don ſerveat. 35 Redarguit. 36 ſint vires tuæ. 37 Quia e quod perficere non poteri patrem. 39 Lauſus.

Exſultat demens. 2 ſævæ jamque 3 altius iræ
Dardanio ſurgunt 4 ductori, 5 extremaque Lauſo
Parcæ fila legunt: validum namque 6 exigit enſem
Per medium Æneas juvenem, 7 totumque 8 recondit:
Tranſiit & parmam mucro levia 9 arma 10 minacis,
Et tunicam, 11 molli 12 mater quam neverat auro:
Implevitque 13 ſinum 14 ſanguis: tum 15 vita per auras
16 Conceſſit mœſta ad 17 manes, corpuſque reliquit.
At vero ut vultum vidit 18 morientis & ora,
19 Ora modis 20 Anchiſiades pallentia miris,
Ingemuit miſerans graviter, dextramque 21 tetendit:
22 Et mentem patriæ ſtrinxit pietatis imago.
Quid tibi nunc, miſerande puer, pro 23 laudibus iſtis,
Quid pius Æneas tanta dabit indole dignum?
Arma, quibus 24 lætatus, habe tua: teque parentum
Manibus & 25 cineri, 26 ſi qua eſt ea cura, remitto:
Hoc tamen infelix miſeram ſolabere mortem;
27 Æneæ magni dextra cadis, increpat ultro
28 Cunctantes ſocios, & terra 29 ſublevat ipſum,
Sanguine 30 turpantem comptos 31 de more capillos.
Interea 32 genitor Tiberini ad fluminis undam
33 Vulnera 34 ficcabat lymphis, corpuſque 35 levabat

1 Inſultat in Æneam. 2 Magnæ & diræ. 3 Profundius, inſenſius. 4 Æneæ. 5 Extremum contextum vitæ, id eſt, mortem jam jam impendentem Lauſo, colligunt. 6 Educit. 7 Enſem. 8 Abſcondit in corpore juvenis. 9 Juvenis. 10 Æneæ. 11 Nobili & ſubtili. A materia. 12 Lauſi. 13 Lauſi. 14 Effuſus. Pathos ab atteſtatione: de quo Macrob. Sat. l. 4. c. 6. 15 Anima Lauſi. 16 Commigravit. 17 Inferos. 18 Lauſi. 19 Anadiplosis. 20 Anchiſæ filius Æneas. 21 Extendit & porrexit Lauſo, *vel*, extenſam & ſuſpenſam tenuit, ne amplius percuteret. 22 Et commovit animum Æneæ, *quanam ipſe afficeretur dolore, ſi quid ſimile ſuo contigiſſet Aſcanio: vel*, imago pietatis, quam erga patrem habuerat. 23 Laudabilibus tuis anſis. 24 Es in vita. 25 Antiquæ ſepulturæ majorum morum. 26 Si qua te fato functum muneris hujus tangat cura aut gratia. 27 Morienti ſolatium eſt, magni potius alicujus manibus perire, quam gregarii militis. 28 Immorantes levare Lauſum. 29 Surſum levat. 30 Fœdantem. 31 Tunc enim viri, ut mulieres, componebant capillos. 32 Mezentius Aut ad fabulam alludit, qua dicuntur defuncti, ubi ſemel lethæas aquas guſtaverint, rerum omnium terrenarum curam deponere. 33 Sua, ab Ænea illata. 34 Siſtebat ſanguinem, lavabat, purgabatque aquis. 35 Al. Lavabat.

Arboris 1 acclinis trunco, procul ærea 2 ramis
Dependet galea, & prato gravia 3 arma quiescu
Stant 4 lecti circum juvenes: ipse 5 æger, 6 s
Colla fovet, fusus 7 propexam 8 in pectore ba
Multa 9 super 10 Lauso rogitat, multumque r
Qui 11 revocent, 12 mœstique 13 ferant mandata
At Lausum socii 14 exanimem super 15 arma fer
16 Flentes, 17 ingentem, atque 18 ingenti vulnere
Agnovit longe 19 gemitum 20 præsaga mali 21
22 Canitiem multo deformat pulvere, & amba
23 Ad cælum tendit palmas, & 24 corpore in
Tantane me tenuit vivendi, nate, voluptas,
Ut pro me hostili 25 paterer succedere dextræ
26 Quem genui? tuane hæc genitor per 27 vu
servor,
Morte tua vivens? heu, nunc misero mihi 29
30 Exilium infelix! nunc 31 alte 32 vulnus 33 a
34 Idem ego, nate, tuum maculavi 35 crimine 36
Pulsus 37 ob invidiam 38 solio sceptrisque pate
39 Debueram patriæ pœnas, odiisque 40 meor

1 Accumbens. 2 Arboris illius. 3 Clypeus jacet, positus est. Ab animali ad non animal. 4 Ad corporis tutelam. 5 Saucius. 6 Crebro respirans reficit colla lassa, sustinens se arboris trunco. 7 Multum & per omnia pexam. 8 Per pectus. 9 Deo. 10 Filio suo. 11 Ipsum a pugna. 12 Quod filium in tali discrimine reliquerit. 13 Afferant. 14 Mortuum. 15 Clypeum ejus. 16 Deflentes. 17 Juvenem. 18 *Validum namque exigit ictum Per medium Æneas juvenem, totumque recondit.* 19 Sociorum, id est, causam gemitus, quæ mors Lausi erat. 20 Præsagiens malum. 21 Mœrentii. 22 Quod *in* gravi luctu fieri solet, caput canum spargit fœdatque pulvere. *Pathos* ab ætate: ut est apud Macrob. Sat. l. 4. c. 3 precaturus, sed execrat 24 Hæret in corpore I Te. 26 Pathos a relat Vulnus, quod aspicio tibi illatum. Invi pathetice. 28 Salv Cum tui carendam Expulsio e patria mea dura & intolerabilis. 31 do. 32 Doloris. 33 mei pectus, vel meum 34 Qui causa mortis Tyrannide mea. 36 Te riam, qui fuisses regis bitus. 37 Quia nimirum invidebant. 38 Regno Morte tua luis crimen am, pœnas meas: qua beus obstitem. 40 Qua patre suo, erant.

Omnes per mortes animam 2 ſontem ipſe 3 dediſſem.
Nunc vivo: neque adhuc 5 homines 6 lucemque
relinquo:
d 7 linquam. ſimul hoc dicens 8 attollit in 9 ægrum
femur; &, quamquam 10 vis alto vulnere 11 tardat,
Haud dejectus, 13 equum 14 duci 15 jubet hoc
16 decus illi,
oc ſolamen erat: bellis 17 hoc victor 18 abibat
mnibus. 19 alloquitur 15 mærentem, & talibus
infit:
Rhœbe, diu (res ſi qua diu mortalibus ulla eſt)
ixímus. aut hodie 20 victor ſpolia illa 21 cruenta
caput Æneæ referes, 22 Lauſique dolorum
ltor eris mecum: aut, 23 aperit ſi nulla 24 viam vis,
ccumbes pariter neque enim, fortiſſime, credo,
iſſa aliena pati, & 25 dominos dignabere Teucros.
Dixit, & exceptus 27 tergo 28 conſueta locavit
embra, manuſque ambas jaculis oneravit acutis,
Ære caput fulgens, 30 criſtaque hirſutus equina.
c curſum in 31 medios 32 rapidus dedit. 33 æſtuat
ingens
10 in corde 34 pudor, mixtoque inſania 35 luctu,
Et furiis agitatus 36 amor, & 37 conſcia virtus:)

Per omnia mortis genera. 2 Ipabilem & noxiam. 3 Dare uiſſem, id eſt, debueram me libet periculo ſine ullius mormetu objicere. Eſt autem hos per hyperbolen, id eſt, nietatem. Vide Macrob. l. 4. 6. 4 Qui mori debui. 5 Sotatem hominum. 6 Vitam, lumen cæli. 7 Statim vitam. rigit. 9 Saucium, vulnera1. 10 Violentia profundi vulis prius ſuſcepti. 11 Ipſum. Tamen non dejectus animo. Suum. 14 Adduci. 15 Equum tem, quia dominum ſuum tem ſentiebat. Sic Achilles *tum equum alloquitur*, 19. Il. 16 Equi. 17 Per hunc equum. 18 Evadebat. 19 Mezentius. 20 Mecum. 21 Arma Æneæ, Lauſi ſanguine perfuſa. Namque arma Lauſo juſſit habere ſua. 22 Quos pro Lauſo patior. 23 Si virtuti adverſus ſit eventus. 24 Ad tantam victoriam. 25 Tuos effectos. 26 Mezentius. 27 Equi ſe prębentis. 28 Equo. 29 Galea ænea 30 In galea poſita. Κόρυθ' ἱππόδασυν. 31 Hoſtes. 32 Celer. 33 Ebullit. 34 Quod filium occiſi permiſiſſet. 35 Quod filium amiſiſſet. 36 In filium. 37 Cujus ſibi conſcius erat.

Atque hic Æneam magna 1 ter voce vocavit.
Æneas agnovit 2 enim, lætusque precatur:
3 Sic pater ille Deûm faciat, 3 sic altus Apollo;
4 Incipias 5 conferre manum.
6 Tantum effatus, & 7 infesta 8 subit 9 ob
hasta,
10 Ille autem: Quid me erepto, sæviſſime, nato
Terres? 11 hæc via sola fuit, qua perdere posses
Nec mortem 12 horremus, 13 nec Divûm parcimus
14 Desine. jam venio moriturus, & hæc tibi por
15 Dona prius. dixit, telumque intorsit in 16 hast
Inde 17 aliud 18 super atque aliud figitque volat
Ingenti gyro: sed 19 sustinet aureus umbo.
Ter circum 20 adstantem 21 lævos equitavit in 22 o
Tela manu jaciens: ter secum Troius heros
Immanem ærato circumfert 23 tegmine 24 silvam.
Inde ubi 25 tot traxisse moras, tot 26 spicula 27 tæd
28 Vellere, & urgetur pugna congressus 29 iniqua;
Multa 30 movens animo, jam tandem 31 erup
& inter
32 Bellatoris equi cava tempora conjicit hastam.

1 Sæpe. 2 Vocem ejus. 3 Al. Sit. precantis optantisque Adverbium. 4 Sc. ss. 5 Concertare mecum. 6 Id solum. 7 Ad vulnus infligendum parata, protensa. 8 Accedit. 9 Mezentio. 10 Mezentius ait. 11 Extincto nato: quia si vivere voluissem, nunquam me interficere potuisses: nunc autem, quia invitus vivo, forte me perdere poteris. 12 Expavescimus. 13 Neque enim Deorum quempiam veneror supplex, uti tu, neque ulli Deorum vitam debere volo, cujus me usque tædet, amisso filio. Impie, ex persona contemptoris Deorum. 14 Terrere, aut mortem minari. 15 Infesta jacula. 16 Æneam. 17 Te 18 Insuper. 19 Vim tel Mezentii. 20 Æneam. 21 lævos, ut sc. dextram A partem circumveniret, qua da erat, neque scuto tecta Gyros. 23 Clypei. 24 C um præfert impeditum, to ceptis jaculis horrentem i silvæ. 25 Tantum distuliſſe t tem Mezentii. 26 A Mez missa. 27 Æneam. 28 A re. 29 Inæquali: cum ipse des contra Mezentium equ ingressus esset. 30 Confide quomodo sc. se contra hc munitum teneret, & tame lum vinceret. 31 In qua 32 Bellatori.

Tollit se arrectum 1 quadrupes, & calcibus auras
Verberat, 2 effusumque equitem super ipse secutus
Implicat, 4 ejectoque incumbit 5 cerauus armo,
Clamore incendunt cœlum Troësque, Latinique.
6 Advolat Æneas, vaginaque eripit ensem,
Et 7 super hæc: Ubi 8 nunc Mezentius 9 acer, & illa
10 Effera vis animi? contra 11 Tyrrhenus, ut auras
Suspiciens 12 hausit cœlum, mentemque recepit,
Hostis amare, quid increpitas, mortemque minaris?
13 Nullum in cæde nefas, nec sic ad prœlia veni,
Nec tecum 14 meus hæc pepigit mihi 15 fœdera Lausus.
16 Unum hoc, 17 per, si qua est victis venia hostibus, oro,
Corpus 18 humo patiare 18 tegi. scio 19 acerba meorum
Circumstare odia: hunc [oro] defende 20 furorem:
Et me 21 consortem nati concede sepulcro.
Hæc 22 loquitur, 23 jugulogue 24 haud insciis accipit 25 ensem,
26 Undantique animam diffundit in arma cruore.

1 Equus. 2 Excussum. 3 Ipsum. 4 Mezentio. 5 Pronus ac in faciem cadens ruit supra dominum. 6 Celeriter occurrit ad ipsum. 7 Insuper ait. 8 Est ille. 9 Strenuus. 10 Insanus. 11 Mezentius, ut mitti redit, recepitque animum, rursus equi & sui conservantem. 12 Oculis. 13 Neque duxi nefas mortis nequit vivendi animo huc veni. 14 Filius. 15 Ut mihi parcas. 16 Solum. 17 Hanc veniam, quæ est hostibus. 18 Sepulri. 19 Immitis in me. 20 Sc. meorum, ne propter hunc furentes insepultum nos dilanient, & projiciant devorandum feris & volucribus. 21 Ejusdem fortis cum filio. Lauso. 22 Mezentius. 23 Suo, id est, gemens. 24 Solum & videtur. 25 Æneæ. Offendit illum prudentis jugulum. 26 Ovido est: In diffundit animam in arma cum cruore mixtam, id est, undantem effundit.

ÆNEIDOS

LIBER XI.

ARGUMENTUM.

Occiso Mezentio, victor Æneas Marti trophæum erigit. Pallantis mortui corpus magno pompæ apparatu ad Evandri urbem remittit: ubi summo & patris & suorum omnium luctu excipitur. Interim oratores a Latinis missi, dierum XII. inducias impetrant: quo temporis spatio utrique suorum cadavera perquirunt, supremoque sepulturæ honore prosequuntur. Eodem quoque tempore Venulus, quem sub belli initium legatum ad Diomedem miserant Latini, ad suos rediens, auxilia sibi denegata renuntiat. Ea re deterritus Latinus, consilio convocato, de summa belli consultat, legatosque de pacis conditionibus ad Æneam mittendos censet. Ibi Drances & Turnus, pro inveterato inter ipsos odio, se mutuis convitiis proscindunt. Interim Æneas, bipartito divisis copiis, levis armaturæ equites planis itineribus ad urbem præmittit: ipse cum reliquo exercitu, per loca silvis montibusque impedita, ad editiorem oppidi partem contendit. Cujus rei nuntio Laurentum perlato, concilium dimittitur: paranturque ea, quæ ad urbis defensionem putantur pertinere. Turnus, cognito per exploratores Æneæ consilio, bifariam & ipse suas copias partitur. Equitibus Messapum & Camillam præficit, eosque hostium equitibus opponit: ipse cum peditibus angustias, qua necessario Æneæ ad urbem iter erat, breviori itinere occupat, atque ibi in insidiis subsistit. Interim equestre prælium committitur, diuque dubio utrinque eventu pugnatur. Ibi Camilla, magna prius edita hostium strage, dum Chlorea Cybeles sacerdotem, armorum ejus pulchritudine capta, incautius sequitur, ex insidiis ab Arunte hasta trajicitur. Quam tamen sacræ virginis cædem Arruns non diu tulit inultam: nam & ipse paulo post, ab Opi Dianæ ministra sagitta trajectus, offensi numini pœnas persolvit. Camillæ nece consternati Rutuli, fugam arripiunt. Trojani urbis oppugnationem parant. Ejus calamitatis nunti ab Acca, Camillæ comite, ad Turnum perlato, relictis, quas ob federat, angustiis suis, auxilio accurrit. Eodem subsequitur & Æneas, &, quoniam imminente jam nocte prælium committi non poterat, utrique positis ante urbem castris considunt.

1 OCeanum 2 interea surgens Aurora reliquit.
Æneas, quamquã & 3 sociis dare tempus 4 humandi

1 Mare, quod totum circuit terrarum orbem. Exordium a temporis matutini descriptione. 2 Dum gererentur, quæ dicta sunt. 3 Interfectis. 4 Sepeliendis.

1 Præcipitant curæ, 2 turbataque 3 funere 4 mens eſt.
Vota 5 deûm 6 primo 7 victor ſolvebat 6 Eoo.
Ingentem quercum deciſis undique ramis
Conſtituit 8 tumulo, fulgentiaque 9 induit arma,
Mezenti ducis 10 exuvias; tibi, magne, 11 trophæum;
12 Bellipotens: aptat 13 rorantes 14 ſanguine 15 criſtas,
15 Telaque 16 trunca viri, & 17 bis ſex 15 thoraca petitum
Perfoſſumque locis: 15 clypeumque ex ære 18 ſiniſtræ
Subligat, atque 15 enſem 19 collo ſuſpendit 20 eburnum.
Tum ſocios, namque omnis eum 21 ſtipata tegebat
Turba ducum, ſic 22 incipiens hortatur 23 ovantes:
24 Maxima res effecta, viri, timor omnis abeſto.
Quod 25 ſupereſt; hæc ſunt 26 ſpolia, & 27 de rege ſuperbo
Primitiæ: manibuſque 28 meis 29 Mezentius 30 hic eſt.
Nunc 31 iter ad 32 regem nobis muroſque Latinos.

1 Feſtinate urgent, premuntque. 2 Percuſſa. 3 Pallantis imprimis. 4 Ejus. 5 Quæ Diis pro victoria habenda voverat. 6 Primo manè, cum primo ortu Solis. 7 Sc. *ramos*. 8 In colliculo, quia trophæa non figebantur, niſi in eminentioribus locis. 9 Quercum. 10 Quæ fuerant ſpolia, quibus exuvus erat Mezentius. 11 Spolia detracta duci, & ad tam gloriam ſuſpenſa. Solebant enim victores trophæum, in victoriæ ſignum, in colle aliquo conſtituere, & arma, hoſtibus victis erepta, & alias exuvias ad trophæum affixas ſuſpendere. *Trophæum* proprie eſt ſignum & monumentum victoriæ erectum, & quidem eo loco, in quo hoſtes in fugam verſi ac victi ſunt: a τρέπω, id eſt, *verto*. 12 Mars. 13 Diſtillantes. 14 Mezentii. 15 Galeæ Mezentii. Ut trophæum referat *hominis formam, ecce primum criſtas gaſſi, deinde tela in manu, clypeum ad ſiniſtram, thoraca in media arbore, enſem debiliſſimum* ad latus ex balteo, qui collo appenſus. 16 Perfracta: ita enim trophæa poni conſuevere. 17 Duodecim vulneribus ab Æneæ perfoſſum thoraca intelligo potius, quam a XII ſeriatim principibus, ut volunt quidam. 18 Ad ſiniſtram partem. 19 Ad collum Mezentii. 20 Habentem eburneam vaginam aut capulum. 21 Denſe circumſtans. 22 Æneas. 23 Exultantes præ gaudio. 24 Quia primam victoriam, eamque inſignem, conſecutus erat. 25 Sc. de reliqua belli parte. 26 Sc. *ejus*. 27 Primæ exuviæ Mezentio detractæ. 28 Cum reſpectu ad ſpolia opima, ubi dux ſua manu hoſtium ducem confecit. 29 Refero ad titulum trophæi, *Mezentius hic eſt*, &c. 30 Talis, ſc. victus & occiſus. Ut, hunc *ego te, Euryale*, aſpicio. 31 Eſt, aut reſtat. Propoſitio conſilii. 32 Latinum.

ÆNEIDOS

LIBER XI.

ARGUMENTUM.

Occiso Mezentio, victor Æneas Marti trophæum erigit. Pa
tis mortui corpus magno pompæ apparatu ad Evandri u
remittit: ubi summo & patrjs & suorum omnium luctu excip
Interim oratores a Latinis missi, dierum xii. inducias impetr
quo temporis spatio utrique suorum cadavera perquirunt, sepe
que sepulturæ honore prosequuntur. Eodem quoque tempore
nulus, quem sub belli initium legatum ad Diomedem misisset
cipi, ad suos rediens, auxilia sibi denegata renuntiat. Ea au
ti tunc Latinus, consilio convocato, de summa belli consu
legatosque de pacis conditionibus ad Æneam mittendos censet
Drances & Turnus, pro inveterato inter ipsos odio, se mutuis
vicijs proscindunt. Interim Æneas, bipartito divisis copijs,
armaturæ equites planis itineribus ad urbem præmittit: ipse
reliquo exercitu, per loca silvis montibusque impedita, ad ea
rem oppidi partem contendit. Cujus rei nuntio Laurentum pe
to, concilium dimittitur: paranturque ea, quæ ad urbis defen
sem putantur pertinere. Turnus, cognito per exploratores Æ
consilio, bifariam & ipse suas copias partitur. Equitibus Messa
& Camillam præficit, eosque hostium equitibus opponit: ipse
peditibus angustias, qua necessario Æneæ ad urbem iter erat,
viori itinere occupat, atque ibi in insidiis subsidit. Interim c
ære prælium committitur, diuque dubio utrinque eventu pugn
Ibi Camilla, magna prius edita hostium strage, dum Chlor
Cybeles sacerdotem, armorum ejus pulchritudine capta, inca
sequitur, ex insidiis ab Aruntе hasta trajicitur. Quam tamen
cta virginis cædem Arruns non diu tulit inultam: nam & ipse
lo post, ab Opi Dianæ ministra sagitta trajectus, offensi num
pœnas persolvit. Camillæ nece consternati Rutuli, fugam arr
unt. Trojani urbis oppugnationem parant. Ejus calamitatis nu
ab Acca, Camillæ comite, ad Turnum perlato, relictis, quas
federat, angustiis suis, auxilio accurrit. Eodem subsequitur & Æ
as, &, quoniam imminente jam nocte prælium committi non
terat, utrique positis ante urbem castris confidunt.

1 OCeanum 2 interea surgens Aurora reliquit.
Æneas, quamquã & 3 sociis dare tempus 4 humanı

1 Mare, quod totum circuit terrarum orbem. Exordium a temporis matutini descriptione. 2 Dum | geretentur, quæ dicta sunt. Interfectis. 4 Sepeliendis

Præcipitant curæ, 2 turbataque 3 funere 4 mens eſt,
Vota 5 deûm 6 primo 7 victor ſolvebat 6 Eoo.
Ingentem quercum deciſis undique ramis
Conſtituit 8 tumulo, fulgentiaque 9 induit arma,
Mezenti ducis 10 exuvias; tibi, magne, 11 trophæum,
12 Bellipotens: aptat 13 rorantes 14 ſanguine 15 criſtas,
15 Telaque 16 trunca viri, & 17 bis ſex 15 thoraca petitum
Perfoſſumque locis: 15 clypeumque ex ære 18 ſiniſtræ
Subligat, atque 15 enſem 19 collo ſuſpendit 20 eburnum.
Tum ſocios, namque omnis eum 21 ſtipata tegebat
Turba ducum, ſic 22 incipiens hortatur 23 ovantes:
24 Maxima res effecta, viri, timor omnis abeſto.
Quod 25 ſupereſt; hæc ſunt 26 ſpolia, & 27 de rege ſuperbo
Primitiæ: manibuſque 28 meis 29 Mezentius 30 hic eſt.
Nunc 31 iter ad 32 regem nobis muroſque Latinos.

1 Feſtinate urgent, præmuntque. 2 Percuſſa. 3 Pallantis imprimis. 4 Ejus. 5 Quæ Diis pro victoria habenda voverat. 6 Primo mane, cum primo ortu Solis. 7 So. *tamen*. 8 In colliculo, quia trophæa non figebantur, niſi in eminentioribus locis. 9 Quercum. 10 Quæ fuerant ſpolia, quibus exutus erat Mezentius. 11 Spolia detracta duci, & ad eam gloriam ſuſpenſa. Solebant enim victores trophæum, in victoriæ ſignum, in colle aliquo conſtituere, & arma, hoſtibus victis capta, & alias exuvias ad trophæum affixas ſuſpendere. *Trophæum* proprie eſt ſignum & monumentum victoriæ erectum, & quidem eo loco, in quo hoſtes in fugam verſi ac victi ſunt: a τρέπω, id eſt, *verto*. 12 Mars. 13 Diſtillantes. 14 Mezentii. 15 Galeæ Mezentii. Ut trophæum referat hominis *formam, ecce primum criſtas galeæ, deinde tela in manu*, clypeum ad ſiniſtram, thoraca in media arbore, enſem demiſſum ad latus ex balteo, qui collo appenſus. 16 Perfracta: ita enim trophæa poni conſuevere. 17 Duodecim vulneribus ab Æneæ perfoſſum thoraca intelligo potius, quam a XII Etruriæ principibus, ut volunt quidam. 18 Ad ſiniſtram partem. 19 Ad collum Mezentii. 20 Habentem eburneam vaginam aut capulum. 21 Denſe circumſtans. 22 Æneas. 23 Exultantes præ gaudio. 24 Quia primam victoriam, eamque inſignem, conſecutus erat. 25 Sc. de reliqua belli parte. 26 Sc. *ejus*. 27 Primæ exuviæ Mezentio detractæ. 28 Cum reſpectu ad ſpolia opima, ubi dux ſua manu hoſtium ducem confecit. 29 Refero ad titulum trophæi, *Mezentius hic eſt*, &c. 30 Talis, ſc. victus & occiſus. Ut, hunc *ego te, Euryale*, aſpicio. 31 Eſt, ſupereſtat. Propoſitio conſilii. 32 Latinum.

1 Arma parate animis, & ſpe 2 præſumite bellum;
Ne qua mora 3 ignaros, ubi primum 4 vellere ſigna
5 Annuerint Superi, 6 pubemque educere caſtris,
Impediat: ſegneſque metu ſententia tardet.
Interea ſocios 7 inhumataque corpora tetræ
Mandemus: 8 qui ſolus 9 honos 10 Acherönte ſi
imo eſt.
Ite, 11 ait, egregias animas, quas ſanguine nobis
Hanc 12 patriam peperere ſuo, decorate 13 ſupremis
Muneribus: 14 mæſtamque Evandri primus ad urbem
Mittatur Pallas, quem 15 non virtutis egentem
Abſtulit 16 atra dies, & 17 funere 18 merſit 19 acerbo.
Sic ait 19 illacrymans, recipitque ad 20 limina greſſum:
Corpus ubi exanimis 21 poſtrum Pallantis Acoetes
Servabat ſenior: qui 22 Parrhaſio Evandro
23 Armiger 24 ante fuit; ſed 25 non felicibus 26 aequ
Tum comes auſpiciis charo datus 27 ibat 28 alumno.
Circumo omnis 29 famulûmque manus Trojanaque tur

1 Parate animos armis. Hypallage. 2 Mente præoccupate. 3 Vos improviſos & imprudentes. 4 A loco ſuo, ubi fixa erant. Bonum omen erat, ſi evulſa ſequerentur. 5 Num conceſſerint. Neque enim niſi captato augurio, aut ſine Deorum numine evellebantur ſigna. 6 Tyrones, id eſt, novos milites. 7 Inhumatorum ſociorum. Cæſorum in bello funebres pompæ a ſuis honeſtabantur elogiis, orationibus, epitaphiis. 8 Τὸ γὰρ γήρας ἴσον θανάτῳ, 16. Il. 9 Humandi. 10 Eſt apud inferos: quia ſine ſepultura non traducuntur ad inferos, ſed *centum errant annos*, ut in vi. vidimus. 11 Æneas ad ſocios ſuos. 12 Regionem acquiſiverunt. 13 Ultimis officiis. 14 Propter mortem futuri regis. 15 Abunde magna virtute præditum. Litotes, id eſt, tenuitas vel ſimplicitas ſermonis. 16 *Funeſta* & inimica. 17 Fato immaturo, & *miſer ante diem*. Translatio a pomis. 18 Oppreſſit. 19 Æneas. 20 Caſtrorum. 21 Repoſitum. Ritu omnia donchumatorum corpora in limine ædium collocabantur efferenda, pedibus ad viam extentis: quaſi non reverſuris; aut quia homines capite ſalutantur, pedibus efferuntur. In funere vero familia, amici, fœminæ ſimprimis φιλόπονον γένος, crinibus ſolutis, lacertis, pectu, ejulatu omnia replebant. 22 Arcadico. 23 Ab officio. 24 Quam Pallanti. 25 Propter mortem Pallantis. 26 Ut patri armiger fuerat. 27 Iverat. 28 Filio Pallanti. 29 Arcadum multitudo.

Et mæstum 1 Iliades crinem de more 2 solutæ.
Ut vero Æneas foribus sese intulit altis,
Ingentem gemitum 3 tunsis ad sidera 4 tollunt
Pectoribus, 5 mæstoque 6 immugit 7 regia luctu.
Ipse caput 9 nivei 10 fultum Pallantis & ora
Ut 11 vidit, 12 levique 13 patens in 14 pectore vulnus
15 Cuspidis Ausoniæ, lacrymis ita fatur obortis:
Tene, inquit, miserande 16 puer, cum 17 læta veniret,
Invidit fortuna mihi, ne regna videres
Nostra, neque ad sedes victor veherere paternas?
Non hæc Evandro de 18 te promissa parenti
Discedens dederam: cum me 19 complexus 20 euntem
21 Mitteret in magnum imperium, 22 metuensque moneret
Acres esse 23 viros, cum 24 dura 25 proelia gente.
Et nunc 26 ille 27 quidem 28 spe multum captus inani
29 Fors & 30 vota facit, 31 cumulatque altaria donis;
Nos juvenem exanimum, & 32 nil jam cælestibus ullis
Debentem, 33 vana mæsti comitamur honore.
34 Infelix nati funus 35 crudele videbis.
36 Hi nostri reditus, 37 expectatique triumphi?
Hæc mea magna 38 fides? at 39 non, Evandre, pudendis

1 Trojanæ ancillæ erant aut stabant in circuitu. 2 In signum tristitiæ. 3 Percussis. 4 Erigunt. 5 Mæstitiæ indice. 6 Intrinsecus mugit & resonat. 7 Æneæ in castris. 8 Æneas. 9 Albissimi. 10 Sustentatum pulvinari, & toro funereo. 11 Pathos ab attestatione rei visæ; ut annotavit Macrob. Sat. l. 4. c. 6. 12 Pulchro, nondum piloso. 13 Amplum & late apertum. 14 Ejus. 15 Ab hasta Turni illatum. 16 Pathos ab ætate. 17 Injecta jam spe potiundæ Italiæ. 18 Incolumitate tua. 19 Evander. 20 Abire volentem. 21 Me. 22 Tibi. 23 *Quibuscum bellandum* esset. 24 *Aspera, & laboris patiente*, ut *Latina, Rutula, Volsca*, l. 9. 25 Esse? 26 Pater tuus Evander. 27 Certe. 28 Pathos præter spem: de quo Macrob. Sat. l. 4. c. 6. 29 Forte etiam. 30 Pro salute & læto reditu tuo. 31 Cumulatim onerat. 32 Non ultra obnoxium Diis cælestibus pro salute & vita cōservanda. 33 Nihil defunctō pro futuro. 34 Evandre. 35 Crudeliter affectum. 36 Sunt nejusmodi? 37 Multum optati. 38 Qua promiseram te incolumem reversurum? 39 Non averse & tergo acceptis, sed pulchris, loco honestis, adverso pectore: id quod sortiver pugnando morientis est, non autem vertentis terga.

Vulne

Vulneribus 1 pulsum aspicies: 2 nec 3 sospite dirus
Optabis nato funus pater. hei mihi, quantum
Præsidium Ausonia, & quantum tu perdis, Iule!
Hæc ubi deflevit, tolli miserabile 4 corpus
Imperat, & toto 5 lectos ex agmine mittit
Mille 6 viros, qui supremum comitentur 7 honorem;
Interfintque 8 patris lacrymis; solatia luctus
Exigua ingentis, misero 9 sed debita patri.
Haud segnes alii crates 10 & molle feretrum
Arbuteis texunt virgis, & vimine 11 querno,
Exstructosque 12 toros 13 obtentu frondis 14 inumbrant.
Hic 15 juvenem 16 agresti sublimem stramine ponunt:
17 Qualem 18 virgineo demessum pollice florem
Seu mollis violæ, seu languentis hyacinthi,
Cui neque fulgor adhuc, nec dum 19 sua forma recessit
Non jam 20 mater alit tellus, virosque ministrat.
21 Tum geminas vestes auroque 22 ostroque rigentes
Extulit Æneas: quas 23 illi 24 læta laborum
Ipsa suis quondam manibus Sidonia Dido
Fecerat, & tenui telas 25 discreverat auro.
26 Harum unam 27 juveni 28 supremum mæstus honorem
Induit, arsurasque 29 comas obnubit amictu:
Multaque præterea Laurentis 30 prædia pugnæ
31 Aggerat, & longo prædam jubet ordine duci.
Addit equos & tela, quibus spoliaverat hostem.

1 Pallantæ filium tuum. 2 Nec quæ imprecaberis tibi aut filio mortem, tædio, aut pudore, quod filius inhoneste fuga salutem suam consuluerit. 3 Incolumi. 4 Pallantis. 5 Electos. 6 Trojanos, Tuscos, Arcades. 7 Funeris. 8 Evandri. 9 Sc. tamen. 10 Mollem capulum, quo mortui efferri solent. 11 Quod ex quercu est. 12 Lectulos. 13 Obtentis frondibus. 14 Umbra tegunt. 15 Pallantæ. 16 Super frondes. 17 Sc. pensus. Vide Catul. 63. Ep. Est autem parbos a parabola, ut annotavit Macrob. Sat. l. 4. c. 5. 18 Virginis. 19 Propria pulchritudo. 20 Procreans eum. 21 Funebris pompæ descriptio. 22 Purpura. 23 Æneæ. 24 Quia in gratiam Æneæ, quem amabat, munus hoc fecerat. 25 Depinxerat. 26 Harum geminarum vestium. 27 Corpori Pallantis. 28 Sc. in. 29 Capillos ejus velat altera vestis. 30 Spolia. 31 Accumulat. Al. Aggerat.

Vim

Vinxerat & poſt terga 1 manus, quos mitteret umbris
2 Inferias, 3 cæſo ſparſuros ſanguine flammam:
Induitoſque jubet 4 truncos hoſtilibus armis
Ipſos ferre duces, 5 inimicaque nomina 6 figi.
7 Ducitur 8 infelix 9 ævo confectus Acœtes,
Pectora nunc fœdans pugnis, nunc unguibus 10 ora:
Sternitur & toto projectus corpore 11 terræ.
Ducunt & 12 Rutulo perfuſos ſanguine 13 currus.
Poſt bellator 14 equus 15 poſitis inſignibus Æthon
It lacrymans, guttiſque humectat grandibus ora.
Haſtam alii 16 galeamque ferunt: nam 17 cetera Turnus
Victor habet, tum mæſta 18 phalanx Teucrique ſequuntur
19 Tyrrhenique duces, & 20 verſis Arcades armis.
Poſtquam omnis longe comitum proceſſerat ordo,
Subſtitit Æneas, gemituque 21 hæc addidit alto:
Nos alias hinc 22 ad lacrymas eadem horrida belli
Fata vocant. 23 ſalve æternum mihi, maxime Palla,
Æternumque 23 vale. nec plura 24 effatus ad altos
Tendebat muros, greſſumque in caſtra ferebat.
25 Jamque 26 oratores aderant ex 27 urbe Latina,
28 Velati ramis 29 oleæ, 30 veniamque rogantes:
Corpora, per 31 campos 32 ferro quæ 33 fuſa jacebant,

Eorum. 2 *Inferiæ* ſunt ſacra mortuorum. 3 Quem cæſi ſparrent. 4 Arborum. 5 Inimicorum, quibus arma illa fuerint adempta. 6 Affigi truncis. Quaſi præ dolore non poſſet. 8 *Qui non felicibus aquis cum comes auſpiciis*, &c modo. Senio confectus. Pathos abſtare & geſtu 10 Faciem. 11 in terram. 12 Rutulorum. 13 Oſtibus ereptos. 14 Pallantis. 15 Exutus phaleris. 16 Pallantis. 17 Arma cum balteo 18 Iditum multitudo. 19 Etruſci. 20 Inverſis haſtis, mucrone inanato & *per terram tracto*, 21 *uſitato more ac recepto* in exequiis militaribus. 21 Verba. 22 Ad alia funera ſequentis belli. 23 Mortuis *Salve* & *Vale* dicitur, quod ab eis dividimur; non ultra viſuri eos. 24 Æneas. 25 Deſcribit adventum legatorum a Latino miſſorum, petentium veniam ſepeliendi corpora defuncta; quam eis lubens conceſſit Æneas. 26 Caduceatores, legati. 27 Laurolavinio, urbe Lavini. 28 In ſignum pacifici adventus. 29 Arboris olivæ. 30 Beneficium, conceſſionem petitionis cujuſdam. 31 Qui jam penes Trojanos victores. 32 Armis ferreis. 33 Proſtrata.

Reda-

Redderet, ac tumulo ſineret 1 ſuccedere tectæ:
2 Nullum cum victis 3 certamen & 4 æthere cæ
Parceret 5 hoſpitibus 6 quondam 7 ſoceriſque v
8 Quos bonus Æneas, 9 haud aſpernanda precan
10 Proſequitur venia, & verbis hæc inſuper addi
11 Quænam vos tanto Fortuna 12 indigna, Lati
13 Implicuit bello, 14 qui nos fugiatis amicos?
Pacemne exanimis & 15 Martis ſorte peremptis
Oratis? 16 equidem & vivis concedere vellem.
Nec 17 veni, niſi fata locum ſedemque 18 dediſ
Nec bellum cum 19 gente 20 gero: 21 rex 22 noſtrum
Hoſpitia, & Turni potius ſe credidit armis.
Æquius 23 huic Turnum fuerat ſe 24 opponere 23
Si bellum finire manu, ſi 25 pellere Teucros
26 Apparat; his mecum 27 decuit concurrere tel
28 Vixet, cui vitam Deus aut ſua dextra dediſſe
Nunc ite, & 29 miſeris ſupponite civibus 30 ign
Dixerat Æneas. olli obſtupuere ſilentes;
Converſique oculos inter ſe atque ora tenebant.
Tum ſenior ſemperque odiis & 31 crimine Dran
Infenſus juveni Turno ſic ore viciſſim
32 Orſa refert: O fama ingens, ingentior 33 arm
Vir Trojane, quibus 34 cælo te laudibus æquem

1 Terram ſubire, terra condi. 2 Sc. *dicentes*. 3 Eſſe debere. 4 Mortuis, vita privatis. 5 Latinis. 6 Antequam Turnus fœdus inter Latinum & Æneam diſturbaret. 7 Al. *ſocieſque*. 8 Oratores. 9 Licita & honeſta: quia ſepeliendi beneficium univerſis debetur. 10 Quibus concedit veniam. 11 Qualis. Admirantis eſt, non dubitantis. 12 Aſpernanda. 13 Illaqueavit. 14 Utpote qui. 15 Bellica, quam Mars tibi vindicat. 16 Sepulturam mortuis, & pacem vivis concedere vellem. 17 Veniſſem in Italiam. Enallage modi. 18 Mihi. 19 Veſtra Latina, ſed cum Turno. 20 Volens ac lubens. 21 Latinus. 22 Jura hoſpitalitatis inter nos c
cta. 23 Huic periculo mc
Q. d. decuiſſet Turnum,
torem pacis, ſingulari
certamine mecum decer
quam hunc ſuorum fudiſſe
guinem. *Auxeriſs*, qu
centes offendit 24 Obji
25 Ab Italia. 26 Prætend
Eum. 28 Is noſtrum vi
Syncope. 29 Qui aliena
pereunt. 30 Quo cremet
31 Turni, qui pacem rup
aut invidiæ. 32 Exordia
nis fui. 33 Effectu ipſo. 34
tibus ob pietatem & vi
æquiparem & æqualem ce
vel, quibus laudibus a
te tollam?

Juſtitiæne 2 prius 3 mirer belline laborum?
Nos vero 4 hæc patriam grati referemus ad 5 urbem
et te, 6 ſi qua 7 viam dederit Fortuna, Latino
Jungemus regi. quærat ſibi fœdera Turnus.
Quin & 9 fatales murorum 10 attollere moles,
Saxaque 11 ſubvectare humeris 12 Trojana 13 juvabit.
14 Dixerat hæc, 15 unoque 16 omnes eadem 15 ore
fremebant.
Bis ſenos 17 pepigere dies, & 18 pace ſequeſtra
Per ſilvas Teucri, mixtique impune Latini,
19 Erravere jugis. 20 ferro ſonat 21 icta 20 bipenni
Fraxinus: evertunt 22 actas ad ſidera pinus:
23 Robora nec cuneis, & 24 olentem ſcindere 25 cedrum,
Nec 26 plauſtris ceſſant 27 vectare 28 gementibus
ornos.
29 Et jam Fama volans, 30 tanti prænuntia luctus,
Evandrum Evandrique domos & mœnia 31 complet,
Quæ modo victorem Latio Pallanta ferebat.
Arcades 33 ad portas ruere, & de 34 more vetuſto

Conſtructio Græca, τῶν δυωδεκα ἡμερῶν ἐν ᾗ σπονδαὶ μὲν ἦν, & intelligendum ἐγένετο, id eſt, *meſa*, vel *laudem*. 2 Principatus. 3 In te. 4 Humanitatis indicia. 5 Laurolavinium. Si voluntatem noſtram fortuiocciſio comitetur. 7 Modum. Conciliabimus. 9 Fato tibi prohibita novæ urbis mœnia. 10 Erigere. 11 Ad conſtructionem murorum. 12 Ad Trojæ novæ conſtructionem. 13 Delectabit me. 14 Drances. 15 Pari conſenſu. 16 Reliqui legati. 17 Dicti ſunt. 18 Ad tempus media & quaſi depoſita, quæ non terminet, ſed differat bellum, id eſt, induciis. 19 Libere divagati ſunt in ſummitatibus montis vertice montium. 20 Secundi ancipiti, aut duas pinnas habente. 21 Al. *alta*. 22 Extenſas. 23 Ligna querna. 24 Ut cadaverum fœtorem expellat. 25 Funeream arborem, quæ & odorem in funere ipſo, & famam fortiter cadentibus æternam referat. 26 Curribus. 27 Ad pyram conſtruendam. 28 Præ magnitudine ponderis. 29 Proſequitur lamentationem & affectus paternos Evandri in Pallanta filium unigenitum. 30 Qualis eſſe ſolet in nece unigeniti regis. 31 Luctu, aut fermone de morte Pallantis. 32 Eadem fama, quæ afferebat paulo ante Pallanta victorem eſſe in agro Latino: quia multos, priuſquam occumberet, ſtravit. 33 Ex urbe ad portam effuſim currebant. 34 Inſtitutum

Quod vitam 1 moror 2 invisam, 3 Pallante per
Dextera causa tua est; 4 Turnum natoque patric
5 Quam debere vides 6 meritis · vacat hic tibi
Fortunæque locus. non vitæ gaudia quæro,
Nec fas: 7 sed nato 8 manes 9 perferre sub im
10 Aurora 11 interea 12 miseris mortalibus 13
Extulerat lucem, referens opera atque labores.
Jam pater Æneas, jam curvo in litore 14 Tar
Constituere 15 pyras. 16 huc corpora 17 quis
suorum
19 More tulere patrum: 20 subjectisque ignibus a
Conditur in tenebras 22 altum 23 caligine caelu
Ter circum accensos, 24 cincti fulgentibus * ar
Decurrere 25 rogos: ter 26 mœstum funeris ign
27 Lustravere in equis, 28 ululatusque ore dede
29 Spargitur & tellus lacrymis, sparguntur & 30
31 It cælo clamorque virûm, clangorque tubaru
32 Hinc alii spolia occisis derepta Latinis
Conjiciunt 33 igni; galeas, ensesque decoros,

1 Sustineo. 2 Molestam & odiosam mihi. 3 Id est, non amplius vellem vivere, nisi dextera tua esset in causa. 4 Necem Turni. 5 Quam dexteram ultricem necis filii mei esse debere ipse vides; & ob hoc solum in vita maneo, ut interfecti Turni nunciam ad natum ipse moriens deferam. 6 Qui id meruimus. Nihil est aliud, quod possit vel virtus tua, vel fortuna praestare [nam his rebus victoria contingit] nisi ut, occiso Turno, & vindices filium, & patrem consoleris orbatum. Id quod etiam paulo post ab Æneæ praestitum est. 7 Desidero. 8 Ad inferos, ubi sunt manes Pallantis. 9 Nunciam necis Turni. 10 Refert, quomodo per inducias & pacem sepulturæ mandata sint sepultura interfectorum utrinque e
11 Dum haec apud Evand
erent. 12 Quia lucis eg
13 Altricem vitæ. 14
rum rex. 15 Strues lig
ut incendantur. 16 Ad
ras. 17 Æneas Trojano
chon Etruscos suos: uter
cadas. 18 Amicorum.
veteris patrum institutio
Sub pyras. 21 Funebr
famosis fumis. 22 Alte
funde 23 Fumi. 24 T
Etrusci. * Gladiis. 25
ries lignorum. 26 M
afferentem. 27 Circumie
re lustrantium. 28 Ejul
mentabiles. 29 Conspe
30 Eorum. 31 Diffun
celum. 32 Deinde.
ignem.

que, 1 ferventeſque 2 rotas; 3 pars 4 munera nota,
ım clypeos, & 5 non felicia tela.
ı boum 6 circa mactantur corpora morti;
tigeroſque ſues, raptaſque ex omnibus agris
flammam jugulant pecudes: tum 9 litore toto
ıtes ſpectant ſocios, ſemuſtaque ſervant
; neque avelli poſſunt; 10 nox humida donec
tit cælum ſtellis fulgentibus 11 aptum.
minus & miſeri diverſa in parte Latini
ınumeras ſtruxere pyras, & corpora partim
ı virûm 13 terræ infodiunt, 14 avectaque partim
mos tollunt in agros, 15 urbique remittunt.
etera, 17 confuſæque ingentem 17 cædis acervum,
:c numero 19 nec honore cremant; tunc undique vaſti
tim crebris collucent ignibus agri.
a 20 lux gelidam cælo dimoverat 21 umbram:
:ntes 22 altum cinerem & confuſa ruebant
focis, tepidoque 23 onerabant aggere terræ.
ım verò in tectis 25 prædivitis urbe Latini
puus 26 fragor, & longi pars maxima luctus
27 matres, miſeræque 28 nurus, hic cara ſororum

ondam ſervide actas, fer-
continuo motu. 2 Cur-
3 Alii conjiciunt in ignem.
ı ipſis occiſis nota. 5 Qui-
feliciter uſi erant, cum
ıti ſint. 6 Corpora uren-
Apros. 8 Projiciendas. 9
ıum litus. 10 Donec nox
:. Namque oſſilegium de-
erat, ſi plane eſſent com-
alias extinguebatur flam-
10, & die ſequente ruſus
1. 11 Ἀπτόμενον, ἅμμα-
ellis quaſi clavis fixum &
ıum. 12 Utpote longe ma-
ade affecti. 13 In terram,
quam jacebant. 14 Ami-
cadivera nota cremanda
t. 15 Ad urbem eorum,
inc oriundi erant. 16 Cor-
17 Strages cæſorum com-
mixtæ, quia ignobilium & ple-
bejorum. 18 Et ſine numero,
id eſt, non numerando eorum
corpora. 19 Et ſine honore, id
eſt, ſine inſignibus comburunt.
20 Solis. 21 Terræ, id eſt, no-
ctem humidam & frigidam. 22
Eruebant oſſa & cineres e fo-
cis, quæ terræ mandabant, ex-
ſtructo aggere. 23 Ea. 24 De-
ſcribit ſtatum domus Latini, in
qua variæ de bello habitæ ſunt
ſententiæ, aliis Turnum accu-
ſantibus, aliis propter Amatam
reginam defendentibus. 25 Præ-
ter ceteros divitis, habentis la-
tam familiam, multoſque cives.
26 Concrepitus murmurantium
erant. 27 Quæ liberos lugebant.
28 Quæ maritos ac ſponſos lu-
gebant.

Pectora 1 mœrentum, 2 puerique parentibus orbi
3 Dirum execrantur bellum, 4 Turnique hymenæ
5 Ipsum armis, ipsumque 6 jubent decernere ferro
Qui regnum Italiæ, & 7 primos sibi poscat honores.
8 Ingravat hæc 9 sævus Drances, solumque 10 vocat
Testatur, solum 11 posci in certamina Turnum.
Multa simul contra variis sententia dictis
12 Pro Turno; & magnum 13 reginæ nomen obumbrat.
Multa 14 virum 15 meritis 16 fultentat fama 15 tropæis.
17 Hos inter motus, medio in flagrante tumultu,
Ecce 18 super mœsti magna Diomedis ab 19 urbe
20 Legati responsa 21 ferunt: nihil omnibus 22 ingens
23 Tantorum impensis 23 operum: nil dona, nec
aurum,
Nec magnas 24 valuisse preces: alia arma Latini
Quærenda, aut 25 pacem 26 Trojano ab rege rogandum.
27 Deficit ingenti 28 luctu rex ipse Latinus.
29 Fatalem Æneam manifesto numine 30 ferri,

1 Propter necem fratrum. 2 Filii cæsorum. 3 Cum Deorum ira acceptum. 4 Turnum Laviniæ nuptias, quasi sponsalium jure sibi debitas, poscentem. 5 Turnum. 6 Volunt. 7 Regales. 8 In malum Turni auget, & graviora, id est, majoris momenti facit: ut qui eadem audierat ex ore Æneæ, supra: *Æquius huic Turnus fuerat se opponere morti. Si bellique finire manu, si pellere Teucros Apparat, his dextræ tutatur tela.* 9 Inimicus Turni. 10 Provocari ab Ænea in singulare certamen ex legatione affirmat. 11 Ab Ænea. 12 Contra Drancem facit. 13 Amatæ magna auctoritas quasi umbra sua protegit Turnum. Metaphora ab arbore. 14 Turnum. 15 Præclaris facinoribus, per quæ trophæa figere meruerat; nam multa truncaverat. 16 Defendi. In urbe concitatos. 18 I 19 Arpis sive Argyripa. nulus, aliique, missi a T Turno, Mezentio ad Arg petitum auxilia a Diomed *Mittitur & magni Venulu medis ad urbem. Qui pa xilium.* 21 Afferunt. 22 id est, frustra petitum e xilium. 23 Tam sumptuos tionis. 24 Apud Diomedem tra Æneam. 25 Αἰτίων Græcissans Lucretio fam *Panas in morte timendum moto privandus est corpor* Ænea. 27 Viribus. 28 D quod spe auxiliorum a D de destitutus esset, in qu chorum salutis suæ posuera Paris advectum. 30 Deos gnum Italiæ.

Admonet 1 ira deûm, 2 tumulique 3 ante ora recentes.
Ergo 4 concilium magnum, 5 primoſque ſuorum
6 Imperio accitos, alta intra 7 limina 8 cogit.
9 Olli convenere, 10 fluuntque ad regia 11 plenis
Tecta 11 viis. ſedet in 12 mediis 13 & 14 maxumus ævo
15 Et primus ſceptris, 16 haud læta fronte, Latinus:
Atque hic legatos 17 Ætola ex urbe 18 remiſſos,
Quæ 19 referant, fari jubet, & 20 reſponſa 21 repoſcit
Ordine cuncta ſuo. tum 22 facta ſilentia linguis,
Et 23 Venulus 24 dicto parens ita farier 25 inſit:
Vidimus, o cives, Diomedem 26 Argivaque caſtra;
Atque iter emenſi 27 caſus ſuperavimus omnes;
Contigimuſque 28 manum, qua concidit 29 Ilia tellus.
30 Ille urbem 31 Argyripam, 32 patriæ cognomine gentis,
33 Victor 34 Gargani condebat 34 Iapygis 35 arvis.
Poſtquam 36 introgreſſi, & 37 coram data 38 copia fandi;
39 Munera præferimus, 40 nomen patriamque docemus:
41 Qui bellum intulerint, quæ cauſa 42 attraxerit Arpos.
Auditis ille hæc 43 placido ſic reddidit ore:
O fortunatæ gentes 44 Saturnia regna

1 Pugna infelix, quæ Diis iratis videtur commiſſa. 2 Occiſorum. 3 Admonent id. 4 Conſocatorum certum. 5 Primores. 6 Mandato regio advocatos. 7 Regiæ domus. 8 Congregat Latinus. 9 Omnes illi, qui conſocati erant. 10 Confluunt, celeriter accurrunt. 11 Oppiendo vias. 12 Ut omnes audire poſſent. 13 Al. *Rex*. 14 Annoſiſſimus. 15 Ut ætate, ita imperio primus; *vel*, primus inter ſceptra tenentes, ducem Turnum, Mezentium, &c. ut qui ſceptris incæci curiam intrarint, 8. Æn. *quam Turno regi*, &c. 16 Triſtis ob reſponſum inexpectatum. 17 Quam Ætoli, id eſt, ex Ætolia profecti conſtruxerant in Italia. 18 A Diomede. 19 Referent a Diomede. 20 Diomedes. 21 *Exigit*. 22 *Sunt*. 23 Princeps legationis. 24 Mandato regio obediens. 25 Incipit 26 Caſtella ab Argivis in Italia conſtituta. 27 Itineris, ut flumina, latrones, id eſt, perfecimus legationem noſtram. 28 Diomedis. 29 Urbs Ilii: nam Ulyſſes cum Diomede Palladium ſuſtulit. 30 Diomedes, ad quem legati ſumus. 31 Argyripam, Arpos: hodie, *monte S. Angelo*. 32 Argi. 33 Voti compos. 34 Gargani Iapygii: eſt autem *Iapygia* pars Apuliæ, in qua mons Garganus. 35 In. 36 Sumus. 37 In præſentia ejus. 38 Facultas loquendi. 39 Pro more gentium, ut legati ſemper munera ferant. 40 Nobilitatem & genus noſtrum. 41 Nobis. 42 Nos. 43 Benigno. 44 In quibus Saturnus olim regnavit cum Jano, & aurea condidit ſæcula:

1 Antiqui Auſonii, quæ vos fortuna 2 quietos
Sollicitat, 3 ſuadetque 4 ignota laceſſere bella?
Quicumque Iliacos ferro 5 violavimus agros,
[6 Mitto ea, quæ 7 muris bellando 8 exhauſta ſub altis,
9 Quos Simois 10 premat ille viros] 11 infanda per orbem
Supplicia, & 12 ſcelerum pœnas expendimus omnes,
Vel Priamo miſeranda 13 manus. 14 ſcit triſte Minervæ
15 Sidus, & 16 Euboicæ cautes, 17 ultorque 18 Caphareus.
19 Militia ex illa diverſum ad litus 20 adacti,
21 Atrides 22 Protei Menelaus 22 ad uſque columnas
Exulat; 23 Ætnæos vidit Cyclopas Ulixes.
Regna 24 Neoptolemi 25 referam, 26 verſoſque Penates
27 Idomenei? Libycone habitantes 28 litore 29 Locros?
30 Ipſe Mycenæus magnorum ductor Achivûm

1 Qui primi Italiam tenuiſtis. 2 Quietos alioqui & amantes pacis. 3 Vobis. 4 Quæ ſi noveritis, longe fugeretis. 5 Devaſtavimus tanquam ſacros, ſeq. inde ſceleſti *ſupplicia expendimus*. 6 Prætermitto & dicere nolo. 7 Trojæ, id eſt, quot ſtrages de nobis illic editæ ſint, quamvis victores fuerimus. 8 Tranſacta ſunt. 9 Qui pro ſepulchro habuerunt Simoenta notiſſimum fluvium Trojæ. 10 Obrutos aquis, id eſt, immerſos continet. Unde in 1. *Ubi tot Simois correpta ſub undis Scuta virûm, galeaſque, & fortia corpora volvit*. 11 Quæ effari nequeo. 12 De ſceleribus in Trojanos commiſſis. 13 Exiſtens multitudo armata, miſeranda etiam hoſti noſtro. 14 Teſtis & infenſæ Minervæ ira tempeſtas concitata, qua naufragi alliſi ſumus ad rupes Euboicas & promontorium Caphareæ. 15 *Arcturus*, aliis Aries: aliis ipſa Minerva tempeſtatem ex ſideris ortu concitans; aliis fax, quam Nauplius, Palamedis filii mortem ulturus, Minervæ ſuaſu extulit noctu Græcis tempeſtate laborantibus, quaſi ſignum portus; unde illi ad Capharea & cautes Euboicas naufragi interierunt. 16 Quæ ſunt in Euboea inſula. 17 Injuriæ, Minervæ illatæ: (nam Ajax Oileus vim Caſſandræ in Palladis templo obtulerat) *vel* Nauplio, propter mortem Palamedis. 18 Promontorium Græcorum naufragio infame. 19 Infauſta ſc. quam apud Trojam geſſimus. 20 Sumus. 21 Atrei filius. 22 Ad fines Ægypti, ubi regnavit Proteus. 23 Ulyſſes longis erroribus per Siciliam ad Cyclopas, in Ætna Siciliæ monte habitantes, vectus eſt. 24 Ab Oreſte occiſi in templo Apollinis, cum vellet ducere Hermionem, Oreſti deſponſatam. 25 Vultis ut. 26 Everſos, diruptos, & ad alium translatos, ipſo a civibus pulſo. 27 Regis Cretenſium. 28 In. 29 Ajacis Oilei ſocios, a Trojano bello redeuntes. 30 Agamemnon.

1 Cum

1 Conjugis infandæ 2 prima inter limina dextra
3 Oppetiit: 4 devictam Asiam subsedit adulter.
5 Invidisse Deos, patriis ut redditus aris
Conjugium 6 optatum & 7 pulchram 8 Calydona viderem?
Nunc etiam horribili visu portenta 9 sequuntur:
Et socii admissis 10 petierunt æthera pennis:
11 Fluminibusque vagantur 12 aves, [heu dira 13 meorum
Supplicia!] & scopulos lacrymosis vocibus implent.
14 Hæc 15 adeo ex illo mihi jam 16 speranda fuerunt
Tempore, cum ferro 17 cæleſtia corpora demens
Appetii, & 18 Veneris 19 violavi vulnere dextram.
Ne vero, ne me ad 20 tales impelhte pugnas.
Nec mihi cum Teucris ullum post 21 eruta 22 bellum
Pergama: nec veterum memini 23 lætorve 24 malorum.
Munera, quæ patriis ad me portatis ab oris,
Vertite ad Æneam. stetimus 25 tela aspera contra,
26 Contulimusque manus. 27 experto credite, 28 quantus

1 Uxoris Clytemnestræ. 2 Cum primum domum suam ingrederetur. 3 Terram, id est, occisus est. 4 Cum Agamemnon Trojam devicisset, Ægisthus remansit inhabitans; id est, Trojam potuit vincere, sed non adulterum pellere. 5 Vultis ut referam & mihi invidisse Deos, id est, noluisse quasi per invidiam. 6 Castum. 7 Impollutam. 8 Civitatem meam. 9 Persequuntur me. 10 Avolaverunt, in aves, quæ *Diomedea* dicuntur, mutati: de quibus Ovid. Met. 14. 11 Per flumina. 12 In aves conversi. 13 Sociorum. 14 Dicta mala. 15 Omnino. 16 Expectanda, timenda. *Sic l. 1. At sperate Deos memores fandi atque nefandi.* 17 Martis & Veneris. Il. 5. 18 Æneæ filio succurrentis. 19 Vulneravi. 20 Quarum etiam victoria perniciosa est: quia contra Deorum gentem, & Veneris filium Æneam. 21 Eversa. 22 Est, aut erit. 23 Supra hoc l. *quas illi læta laborum Ipsa suis quondam manibus Sidonia Dido Fecerat.* Cui non dissimilis & illa constructio: *Justitia ne prius mirer, belli ne laborum?* supra hoc l. 24 Quæ Teucris intulimus. 25 Æneæ. 26 Cum eo, id est, & cominus & eminus inter nos bella tractavimus. Describit hanc pugnam Homer. Il. 5. 27 Mihi, qui periculum feci. 28 Quantum valeat impulsa clypei in congressu.

In clypeum assurgat, quo 1 turbine torqueat 2 hastam
Si 3 duo 4 præterea 5 tales 6 Idæa 7 tulisset
Terra viros; ultro 8 Inachias venisset ad urbes
Dardanus, & 9 versis lugeret Græcia fatis.
Quidquid apud 10 duræ 11 cessatum est mœnia Trojæ,
Hectoris Æneæque manu victoria Grajûm
12 Hæsit, & 13 decimum vestigia 14 retulit annum.
15 Ambo 16 animis, ambo insignes præstantibus armis:
16 Hic pietate 17 prior. 18 coeant in fœdera dextræ,
19 Qua datur: ast, 20 armis concurrant 21 arma, cavete.
22 Et responsa simul quæ 23 sint, 24 rex optime, regis
Audisti, & quæ 25 sit magno 26 sententia 27 bello.
28 Vix ea legati: variusque per ora cucurrit
29 Ausonidûm 30 turbata fremor. ceu, saxa morantur
Cum 31 rapidos amnes, fit 32 clauso 33 gurgite murmur,
Vicinæque fremunt ripæ 34 crepitantibus undis.
Ut primum 35 placati animi, & 36 trepida ora quierunt;
37 Præfatus divos solio 38 rex 39 infit ab alto:
40 Ante equidem 41 summa de re statuisse, Latini,

1 Impetu cum gyro. 2 Quam impellit. 3 Duos. 4 Præter hunc. 5 Qualis est Æneas. 6 Phrygia. 7 Produxisset. 8 Argolicas, quas Inachus olim possederat, id est, populus Dardanius seu Trojani in Græciam venissent. 9 Mutatis, ita ut, quæ nunc victoria gaudet, lugeret quod victa esset. 10 Difficulter expugnabilis. 11 Ab expugnatione. 12 Immorata est, dubia fuit. 13 Extendit, id est, dilata est. 14 Tam Æneas, quam Hector. Βατὴς, Ἀινείας τ' ὀὶ Τρῶων ἀριστος. Il. 17. 15 Magnanimitate. 16 Æneas. 17 Præstantior est. 18 Fetiant fœdus cum Ænea, & ineant pacem. 19 Quacunque ratione est conditione licet, & permittitur. 20 Cum armis illius. 21 Vestra.

22 Hæc erant verba Diomedis, quæ nunc refert Venulus concludens. 23 Nobis data, ut qualia sint responsa Diomedis. 24 Latine. 25 Diomedi. 26 Qua suadet, ut pacem ineamus. 27 De. 28 Retulerant. 29 Ausonidarum. 30 De conditione belli. 31 Impetuosos. 32 Saxorum objectione præcluso. 33 Impetu aquarum. 34 Ex constructione. 35 Fuerunt. 36 Timore & ira. 37 Præmissa precatione & invocatione Deorum. Nam apud antiquos, antequam verba in senatu vel concione facerent, Deos precabantur. 38 Latinus. 39 Incipit loqui. 40 Priusquam ad hunc statum & accepiam cladem pervenissem. 41 De salute Reipublicæ consuluisse.

Ex

Et vellem, & fuerat 1 melius; non tempore tali
Cogere concilium, 3 cum muros assidet hostis.
Bellum 4 importunum; cives, cum 5 gente deorum
Invictisque viris gerimus; 6 quos nulla 7 fatigant
Prœlia, 8 nec victi possunt absistere ferro.
Spem, si quam adfeitis 9 Ætolùm habuistis in armis,
10 Ponite; spes sibi 11 quisque. sed hæc, 12 quam angusta, videtis.
13 Cetera 14 qua rerum jaceant perculsa ruina,
Ante 15 oculos 16 interque manus sunt omnia vestras.
Nec quemquam 17 incuso. 18 potuit quæ plurima virtus
Esse, fuit. toto certatum est 19 corpore regni.
Nunc adeo, 20 quæ sit dubiæ sententia menti,
21 Expediam, & paucis (animos adhibete) 22 docebo.
23 Est 24 antiquus ager, 25 Tusco mihi proximus 25 amni,
26 Longus in occasum, fines super usque 27 Sicanos,

1 Utilius. 2 Congregare. 3 i. d. cum ferum est. 4 Contra quod oportebat, & non suo tempore susceptum. 5 Originem ducente a Diis, propter Æneam, nec non Trojanos. 6 Hinc Annali suo dat orationem illam virus. *Cum eo hoste res est, qui & bonam nec malam ferre fortunam potest sua vincit, ferocissimus victis; seu victus est, fractus cum victoribus certamen.* Locus ab impossibili. 8 Etiam vincuntur, & inferiores ut viribus, adhuc rebellant. Ætolorum, qui cum Diomede Apuliam venerant. 10 Deponite eam. 11 Sit, id est, quisque speret in virtute sua, & non auxilio alieno. 12 Sit hæc res, quam in se quisque locat. Proprie *spem, sc. vires, audaces. 14 Aut quam ruinam minentur, aut quomodo jam labefactata sint. 15 Vestros. 16 Videtis, & tractatis res bellicas, & ita nosse potestis, in quam fragili sint statu. 17 Damno. Occupatione tacitæ suspicioni occurrit, ne sc. videatur infelicem belli eventum aut Turni, aut alterius cujuspiam ignaviæ imputare. 18 Quia quod virtutis erat, impertitum est. 19 Totis imperii viribus. 20 Quid sentiam in hac re dubia faciendum. 21 Expedite & paucis dicam. 22 Quid sentiam. 23 Describit agrum, qui est inter Laurentum & Tiberim, quem ajunt a Latinis accepisse Æneam. 24 Diu a meis non innovatus, id est, inutilis mihi. 25 Tiberi. 26 Longe protensus occidentem versus. 27 Sicilienses, id est, ad Siciliam.

1 Aurunci Rutûlique ſerunt, & vomere duros
Exercent colles, atque 2 horum 3 aſperrima paſcunt;
Hæc omnis regiò & celſi plaga 4 pinea montis
5 Cedat amicitiæ Teucrorum: & fœderis æquas
6 Dicamus 7 leges, ſocioſque 8 in regna vocemus:
Conſidant, ſi 9 tantus amor, & mœnia condant.
Sin alios fines, aliamque capeſſere gentem
Eſt animus, 10 poſſuntque ſolo decedere noſtro:
11 Bis denas 12 Italo 13 texamus robore navés,
Seu 14 plures compleré valent: 15 jacet omnis ad undam
Materies: ipſi numerumque modumque 17 carinis
Præcipiant: nos 18 æra, 19 manus, 20 navalia demus.
Præterea, qui dicta 21 ferant, & fœdera 22 firment,
Centum oratores 23 prima de gente Latinos
24 Ire placet, 25 paciſque manu 26 prætendere 27 ramos
27 Munera portantes aurique eboriſque talentaque,
28 Et feſſam régni 29 trabeamque inſignia noſtri.
Conſulite 30 in medium, & rebus ſuccurrite 31 feſſis.

1 Quem agrum Aurunci, antiquiſſimi Italiæ populi, &c. 2 Collium, id eſt, loca montoſa & ſilvis aſpera in paſcuorum uſum vertunt. 3 Incultiſſima depaſcunt per greges ſuos. 4 Pinis conſita. 5 Concedatur, aut convertatur ad amicitiam Trojanorum obtinendam. 6 Afferamus. 7 Ut neque victi plane, neque victores cenſeantur. 8 In partem regni. 9 Confidendum in Italia eſt ipſis. 10 Al. *poſſuntque*. 11 Quo numero inſtructi Trojani a Troja exierant, mare conſcendebant, l. 9. 12 In Italia nato. 13 Ædificemus. 14 Naves, texamus eas. 15 Parata. 16 Tiberinam. 17 Ædificandis. 18 Ad noſtra facienda. 19 Operarios. 20 Trabes & ligna, atque cetera ad conſtructionem navium neceſſaria. 21 Afferant & dicant. 22 Cum eo. 23 Nobiliſſima ac principali progenie. 24 Proficiſci ad Æneam. 25 Oleam, pacis inſigne. 26 Præferre. 27 Ex conſilio Dionæi, qui cenſuerat, regia munera ad Æneam juſſus vertenda, quæ ad ſe. 28 Curulem. Cum reſpectu ad Romanos, qui regibus bene meritis & ſociis ſummo pro munere mittebant ſellam eburneam curulem: quæ vehebantur magiſtratus ſui principi, Ædiles, Prætores, Conſules. 29 Veſtem augurales, ſegmentis varii coloris inſtar trabium pictam. 30 Ele. ſuvim in rem communem, & non ad ſuum quiſque commodum. 31 Debilibus, bellorum [illegible]

1 Tum 2 Drances idem 3 infensus, quem gloria Turni
4 Obliqua invidia stimulisque agitabat amaris,
5 Largus opum, & 6 lingua melior, sed 7 frigida bello
8 Dextera, 9 consiliis habitus 10 non futilis auctor,
11 Seditione potens (genus huic materna superbum
Nobilitas dabat, 12 incertum de patre 13 ferebat)
Surgit, & his 14 onerat dictis, atque 15 aggerat iras :
Rem 16 nulli obscuram, nostræ nec 17 vocis egentem,
Consulis, o bone rex, cuncti se scire fatentur,
18 Quid Fortuna ferat populi; sed dicere 19 mussant.
Det 20 libertatem fandi, 21 flatusque remittat,
Cujus ob 22 auspicium infaustum moresque 23 siniſtros
(24 Dicam equidem, licet arma mihi mortemque
minetur)
Lumina tot cecidisse ducum, totamque videmus
25 Consedisse urbem luctu: dum Troia 26 tentat
Castra, 27 fugæ fidens, & 28 cælum territat armis.
29 Unum etiam donis istis, quæ plurima 30 mitti

1 Deinde, postquam conticuit Latinus. Post concionem Latini addit sententiam Drancis, qui admonuit, Laviniam quoque cum ceteris donis Æneæ concedendam; aut Turno, si eam vindicare velit, cum Ænea singulari certamine congrediendum esse. 2 De quo prius meminit. 3 Multum offensus & molestus Turno. 4 Occulta, non aperta. 5 Largiter dives. 6 Abundantior sermone facundo. Contra, Hercules apud Ovid. Met. 9. *Melior mihi dextera lingua*. 7 Tarda ad bellum. 8 Ejus erat. 9 In consiliis dandis. 10 Non inanis nec profusus verborum. 11 Per seditionem, aut ad seditionem concitandam valens. 12 Ignotum. 13 Efferebat: quia nesciebatur, *quis ejus esset pater*. 14 *Turnum*. 15 Accumulat. 16 Omnibus manifestam. 17 Declarationis. 18 Id est, pacem petendam esse. 19 Contra Turnum clare eloqui non audent, ne mutire quidem: mussant ergo, & intra se murmurant: μύζουσι. 20 Ut det μαῤῥησίαν. 21 φύσημα, spiritus altos, superbiam, ventosas minas. 22 Inauspicatos ductus. 23 Pravos. 24 Quod verum est, & quod Reipublicæ conducere sentio. 25 Clade afflictam in luctu jacere, in luctu esse demersam. 26 Quasi congredi non audens. 27 Fugam Turno objicit, quod falsam Æneæ imaginem, a Junone objectam, quo Turnum eriperet, insecutus e prælio fuerit subductus. I. 10. 28 Multum minatur. 29 Donum. 30 Sc. earum, quæ possellam.

Atquet, Iliaco 1 tumidum qui crescere Thybrim
Sanguine, & 2 Evandri totam cum stirpe videbit
Procubuisse domum, atque exutos Arcadas armis?
3 Haud ita me experti Bitias & Pandarus 4 ingens,
Et quos 5 mille 6 die victor sub Tartara misi,
7 Inclusus muris, hostilique aggere 8 septus.
9 Nulla salus bello 10 capiti 11 cane talia demens
Dardanio, 12 rebusque tuis. proinde omnia magno
Ne cessa turbare metu, atque 13 extollere vires
Gentis 14 bis victæ: contra 15 premere arma *Latini*;
16 Nunc & 17 Myrmidonum 18 proceres Phrygia arma
19 tremiscunt,
Nunc & 20 Tydides, & 21 Lariſæus Achilles:
Amnis & 22 Hadriacas retro fugit 23 Aufidus 22 undas
Vel cum se 24 pavidum contra mea jurgia fingit,
25 Artificis scelus, & 26 formidine crimen acerbat.
27 Nunquam animam 28 talem dextra hac (29 aliis
sic moveri)
Amittes: 30 habitet tecum, & sit pectore in 31 illo.
32 Nunc ad te, & tua magna, 33 pater, 34 consulta revertor.

1 Inflatum & crassum. 2 Cæso Pallante filio ejus unico. 3 Non talem, ut me pulsum dicas. 4 Giganteæ molis uterque, l. 9 5 Viri. 6 Uno, id est spatio unius diei. 7 Intra ipsa hostium castra, sub finem l. 9. 8 Circumdatus. 9 Repetit cum indignatione & ironice verba hæc Drancis. 10 Æneæ. 11 Prædica. 12 Quibus nulla salus est per bellum, quia eas defendere non audes. 13 Efferre. 14 Sub Laomedonte, & sub Priamo. 15 Deprimere & vilipendere. 16 Secundum judicium mum. 17 Populorum Thessaliæ. 18 Ductores, sc. Achilles & Patroclus. 19 Troia, cum minime tremant. 20 Diomedes Tydei filius. 21 Thessalus, ex Lariſa, Thessaliæ oppido. 22 Mare Adriaticum. 23 Apuliæ fl. se in mare Adriaticum emmans. 24 Non audere se verbis dicere. 25 Artifex sceleſtus, id est, Drances, qui dixerat, *hæc arma mihi mortemque minas.* Est enim sceleratorum, simulare formidinem. 26 Innuit, crimen meum multo majus esse, si auderet. 27 Per me [illegible] anima ignava & indigna, [illegible] inquinetur manus mea. *Nos hæc a scabie tenemus ungues.* 28 Tam vilem & meticulosam. 29 O Drance, desine conturbari: nolo enim in te irruere. 30 [illegible] ma tua. 31 Tuo tam vili pectore. 32 Postquam acerbe respondit dictis Drancis [illegible] ad dicta Latini. 33 [illegible] Consolationes, aut [illegible] quibus consulum est [illegible] hortatus fuerat. Consul [illegible] divus.

Sternamur 1 campis. & jam tu, si qua tibi 2 vis,
Si 3 patrii quid 3 Martis habes, 4 illum aspice 5 contra,
Qui 6 vocat.
7 Talibus 8 exarsit 9 dictis 10 violentia Turni:
Dat gemitum, 11 rumpitque has 12 imo pectore voces:
13 Larga quidem, Drance, semper tibi 14 copia fandi,
Tum cum bella 15 manus poscunt, patribusque vocatis
Primus 16 ades: sed non replenda est curia verbis,
17 Quæ tuto tibi magna volant, dum 18 distinet hostem
Agger murorum, nec inundant sanguine fossæ.
Proinde 19 tona eloquio, 20 solitum tibi: meque timoris
Argue 21 tu, Drance; 22 quando tot 23 stragis acervos
Teucrorum tua dextra dedit, passimque 24 trophæis
25 Insignis agros. possit quid vivida 26 virtus,
Experiare licet: nec longe scilicet hostes
Quærendi nobis: circumstant undique 27 muros.
28 Imus in adversos? quid 29 cessas? an tibi 30 Mavors
31 Ventosa in lingua, pedibusque 32 fugacibus istis
Semper erit?
33 Pulsus ego? aut quisquam merito, fœdissime, 34 pulsum

1 Per campos. 2 Virtus est. 3 Animi virilis & bellicosi, qualis in patria tua esse solet. 4 Æneam. 5 Ex adverso. Iterat exhortationem ad monomachiam. 6 Provocat te ad singulare certamen. 7 Subinfert responsum Turni, multum in Drancem commoti, &c. 8 Exarsuit. 9 Verbis Drancis. 10 Turnus ipse. 11 Violenter exprimit. 12 Summa indignatione. 13 Abundans. Superest quidem tibi eloquentia, sed importuna & impotens: poscunt hæc tempora non in curia orationem, sed urbis propugnationem. 14 Fuit. 15 Operationes, non verba. 16 In consultando. 17 Quæ tibi extra periculum posito & in *pacis tempore exercitiuntur* inflata. *18 Arcet, δίεργει*, a se retinet. 19 Alte tona. 20 Pro more tuo, quod facere soles. 21 Qui timidissimus es. 22 Amarissima ironia. 23 Stratorum hostium. 24 A te in fugam versorum. 25 Id est, nobilitas, clarificas: ab *insignio*. Al. *insignes*, id est, *insignitos*. 26 Tua. 27 Civitatis nostræ. 28 Quin age, progrediamur in hostem, jam in proximo experturi, uter nostrum fortior. quid? an cessas ire? *Tutius est igitur vana contendere lingua, Quam pugnare manu.* 29 Differs exire in hostem? 30 Animositas bellica. 31 Vaniloqua. 32 Assidue fugere solitis. 33 Respondet ad illa, quæ dixerat Drances, *fuga fidens, & pulsus abi.* 34 In fugam versum.

Arguor

1 Luſit, & in 2 ſolido 3 rurſus Fortuna locavit.
4 Non erit auxilio nobis Ætolus & 5 Arpi.
At Meſſapus erit, 6 felixque Tolumnius, & quos
Tot populi miſere duces. 7 nec tarda ſequetur
Gloria 8 delectos Latio & Laurentibus agris.
Eſt 9 & 10 Volſcorum egregia 11 de gente Camill
12 Agmen agens equitum, & 13 florentes ære c
tervas.
14 Quod ſi me ſolum Teucri in 15 certamina po
ſcunt,
Idque 16 placet, 17 tantumque 18 bonis communi
bus obſto:
19 Non adeo has exoſa manus victoria fugit,
Ut tanta quidquam pro ſpe tentare recuſem.
Ibo animis 20 contra: 21 vel magnum 22 præſtet
Achillem,
24 Factaque Vulcani manibus 25 paria induat arma
Ille licet. 26 vobis animam hanc ſoceroque Latino

1 Illuſit & depreſſit. Ovid. 3. Triſt. *Nempe dat, & quodcumque libet fortuna, rapitque: Ira dei eſt ſubita, qui modo Craſſus erat.* Idem l. 4. de Ponto: *Laedit in humanis divina potentia rebus, Et certam præſens vix habet hora fidem.* 2 Statu. Al *ſolio.* 3 Jam illuſos. 4 Quid, ſi Græculus ille, Diomedem innuit, iners & infelix, quod acceptiſtis ex oratione legatorum, neget auxilia? at certe aderit nobis Meſſapus fortis, utpote invulnerabilis, lib. 7. & Tolumnius augur, lib. 8. 5 Populi Arpenſes. 6 In bello. 7 Imo magna. 8 Id eſt, ſine externo milite ſuperabunt. 9 Etiam auxilio nobis. 10 Populorum Italiæ. 11 Virgo bellatrix. De Camilla vide quæ ad l. 7. ſub finem; ubi & hoc hemiſtichium cum ſeq. verſu habetur. 12 Duce equitum. 13 Copias armatas armis æreis. 14 Ad id reſpondet, quod in fine orationis adjecerat Drances, provocatum Turnum ab Æneа, ut ſingulari certamine rem deciderent. 15 Singularia. 16 Tibi, o Rex. 17 Quantum Drances dixit. 18 Paci, concordiæ ac ſalati Reipublicæ obſum, ut, niſi dimicavero, concidant Latini. 19 Non tam infelix hactenus in bello fui, ut recuſem conamen quantumlibet difficile pro rebus communibus, *vel* pro ſpe tantæ laudis, quam conſequar, ſi ſalus ceteris omnibus ſalutem perire dicar. 20 Æneam, obvius Æneæ. 21 Etiamſi. Superet viribus. 23 Quæ dictora vicit. 24 Qualia Æneas reverа habuit, licet id ignoret Turnus. 25 Armis Achillis. 26 Pro ſalute veſtra, o Lat

Tur

'urnus ego, haud 1 ulli veterum virtute i ſecundus;
Devoveo. 3 ſolum Æneas vocat. 4 & vocet oro.
lec Drances 5 potius, 6 ſive eſt hæc ira deorum,
Morte luat: 8 ſive eſt virtus & gloria, 9 tollat.
o Illi hæc inter ſe dubiis de rebus 11 agebant
:ertantes: caſtra 12 Æneas 13 aciemque movebat.
luntius ingenti per 14 regia tecta tumultu
:cce 15 ruit, magniſque urbem terroribus implet:
nſtructos acie 16 Tiberino a flumine 17 Teucros
8 Tyrrhenamque manum totis deſcendere campis.
9 Exemplo turbati 20 animi, 21 concuſſaque vulgi
ectora, & 22 arrectæ ſtimulis haud mollibus iræ.
Arma manu trepidi poſcunt: 23 fremit arma juventus;
lent mœſti 24 muſſantque patres. hic undique clamor
5 Diſſenſu vario magnus ſe tollit in auras.
6 Haud ſecus, atque alto in luco cum forte catervæ
7 Conſedere avium, 28 piſcoſove amne 29 Paduſæ
lant ſonitum 30 rauci per ſtagna 31 loquacia cycni.
no, ait, o cives, 32 arrepto tempore Turnus,

1 Ullo inferior. 2 Morti adco. Alluſum ad mortem & rmulam Rom. ducum, ſe pro gionibus & patria devoventin. De devotionis formula vide iv. 9. & quæ nos ad Flor. p. 5. Videndus præter alios Cabonus ad Suet. Calig. c. 14. Si verum eſt, quod Æneas ocet me ſolum. 4 Sine eum ocare, paratus ſum. 5 Quam ro. 6 Sive Diis iratis & nos alverſis bellare cœpimus. 7 ro aut volo ut perſolvat morhoc diſcrimen belli. 8 Sive hoc bello maneat. 9 Ea. eſt, nolo, Drances aut ſuccumbat, aut vincat, ubi ſolus rnus vocetur. 10 Turnus & nces, aut Latini omnes. 11 nſultabant & differtabant. 12 *dum*. 13 Inſtructam multidinem *populorum*. 14 Regiam *tini* 15 *Præcipitanter currit.* 16 *ſi prima caſtra* locaverant. 17 Nuncians. 18 Exercitum Etruſcorum, quorum dux erat Tarchon. 19 E veſtigio, ſtatim. 20 Populi. 21 Attonita ſunt. 22 Accenſæ ſunt puncturis duris. 23 Cum fremitu efflagitat arma, conclamat ad arma. 24 Intra ſe murmurant, & queruntur ſeniores: ſupra, *ſed dicere muſſant*. 25 Quia alii a Turno, alii a Drance diſſentiebant. 26 Sc. voces in auras tollunt. Comparatio ducta ab avium diverſarum concentu. 27 Simul ſedem cepe-runt. 28 Piſcibus abundanti. 29 Fluvii, qui Padum influit. 30 Cum raucedine quadam canori. *Raucus* enim, teſte Servio, dictio media eſt. *Velocrum raucarum ad litora nubem*. Æn. 7. 31 Sonora, cycnorum voces referentia; *vel* loquaces cycni. Hypallage. 32 Sumpta hac occaſione, id eſt, poſtquam ex ſubito aſſultu Æneæ opportunitatem habuit conciliii diſſolvendi.

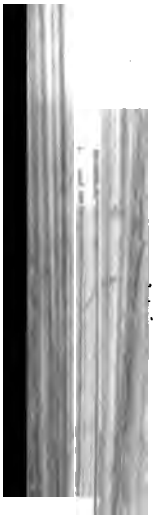

21 [illegible] 22 Conciſium ipſe pater & magna [illegible]
Deſerit, ac triſti turbatus tempore 24
25 Multaque ſe incuſat, 26 qui non
28 Ordinium Æneam, 29 generumque
31 Præfodiunt alii portas, aut 33 ſa
Subvectant: 34 bello dat ſignum 35
Buccina, tum maros 37 varia ginxer

1 Conſultate. Ironica exhortatio in eos, qui pacem ſuaſerant. 2 Eſt autem hic modus imperandi, qui vim prohibendi habet: vult enim dicere, non eſſe tempus conſultandi, ſed bellandi. 3 In concilio; *vel* deſides, pigri. 4 Noſtra. 5 Raptim ſe retraxit, & egreſſus eſt e concilio. 6 Ut armentur. Sic lib. 1. *Tu das epulis* accumbere *Divûm*. 7 Edic, impera. 8 Manipularibus, id eſt, ſigniferis militibus, qui triginta fuerunt in legione. *Manipulus* à *manu* ſit,

Manipular
Faſt. *Port*
longa mani
nemina mil
Armatos.
fuſe reduci
tum. 14
obſtruant.
neant & de
occaſionem
ſero, ut *fa*
mata multi
22 Cœtum
tractanda.
pus. 25 I

[illegible] puerique: vocat 1 labor 2 ultimus omnes.
ec non ad templum summasque ad Palladis arces
Subvehitur magno 4 matrum 5 regina caterva,
Dona ferens: 7 juxtaque 8 comes Lavinia virgo,
causa mali 9 tanti, oculos 10 dejecta 11 decoros.
Succedunt matres, & templum thure vaporant;
& mactas alto fundunt de 13 limine voces:
Armipotens prædes belli, 15 Tritonia virgo,
Frange manu telum 17 Phrygii 18 prædonis, & 19 ipsum
Pronum sterne 20 solo, 21 portisque 22 effunde sub altis.
Cingitur ipse 24 furens certatim in prælia Turnus.
amque adeo 25 Rutulum 26 thorace indutus ahenis
Horrebat 27 squamis, 28 surgitque insignibat ostro,
Tempora 31 nudus adhuc; humeroque accinxerat
ensem;
ilgebatque alta decurrens 32 aurea 33 arce:
xultatque animis, & spe jam 34 præcipit 35 victum,
Qualis, ubi abruptis fugit 37 præsepia vinclis
andem liber equus, campoque potitus aperto,
ut 38 ille in 39 pastus 40 armentaque 41 tendit equarum,
ut assuetus aquæ perfundi flumine noto
micat, arrectisque fremit cervicibus alte

1 Extrema necessitas, quasi ille es vitæ aut mortis, libertatis ut servitutis fortuæ fit arbiter.
Summus & maximus. 3 Summ vehitur pileato: ut lib. 8. *ipse ducebant sacra per urbem illentis matres de mollibus.* 4 atronarum. 5 Anima. 6 Pallaupta, ut peplum, afferens aut ferens. 7 Prope ipsum. 8 Mi. 9 Quantum bellum afferebat. 10 Propter virginalem verecundiam. 11 Pulchros. 12 Templum rant. 13 Templi. 14 Habens Meftatem super aras & bella. Pallas. 16 Iratum fac. 17 Inde. 18 Prædatoris, qui Turconjugem prædari conatur. *Prædonem.* 20 Inclinatum ad terram. 21 Nostris. 22 Ruinas virtus ejus. 23 Armis fulv. 24 Amore Lavinia. 25 Quasi Rutuli munus. 26 Munimentum pectoris sive loricam. 27 Integumentis in modum squamarum pisciam factis. 28 Crate ferrea. 29 Ahenis ocreis. 30 Quo absque galeis agnoscerentur a suis, dum omnibus eos cohortaretur. 31 Nondum habens galeam, id est, sine galea. 32 Aureis armis instructus. 33 Regia, in qua Lavinium videre sperabat. 34 Prævocupat. 35 Principium Æneam. 36 Existens mihi, *qualis*, &c. Vide Macrob. Sat. l. 6 c. 3. 37 Stabulorum. 38 Equus. 39 Pafcua. 40 Gregem. 41 Petit.

1 Luxurians: luduntque 2 jubæ per colla, per ar
Obvia 3 cui, Volſcorum acie comitante, Camilla
Occurrit, portiſque ab equo 4 regina 5 ſub ipſis
Deſiluit. quam tota 6 cohors imitata reliſtis
Ad terram 7 defluxit equis. tum talia 8 fatur:
Turne, 9 ſui merito ſi qua eſt fiducia 10 forti,
Audeo & 11 Æneadûm promitto occurrere turmæ;
Solaque Tyrrhenos equites ire obvia contra.
Me 12 ſine prima manu tentare 13 pericula belli:
Tu 14 pedes ad 15 muros 16 ſubſiſte, & mœnia 17 ſer
Turnus ad hæc, oculos 18 horrenda in virgine fix
O 19 decus Italiæ virgo, quas 20 dicere grates,
Quaſve 21 referre 20 parem? ſed nunc, eſt om
quando
22 Iſte animus 23 ſupra, mecum 24 partire labore
Æneas, ut fama 25 fidem miſſique reportant
Exploratores, 26 equitum levia 27 improbus arma
Præmiſit, 28 quaterent campos: ipſe 29 ardua mo
Per deſerta jugo ſuperans adventat ad urbem.
30 Furta paro belli convexo in tramite ſilvæ,
31 Ut bivias armato obſidam millte fauces.
Tu 32 Tyrrhenum equitem collatis excipe ſignis:

1 Perulanter decurrens. 2 Ejus. 3 Turno ſic decurrenti. 4 Volſcorum. 5 Ante ipſas portas, ſalutatura Turnum, ut exercitus ducem. 6 Turma Volſcorum: nam *cohors* proprie eſt equitum. 7 Expedite & cum arte quadam deſcendit ex equis. 8 Camilla. 9 Bene ſperandi de ſe. 10 Cuicumque, ſive viro, ſive mulieri, id eſt, ſi unuſquiſque ſortis fidit viribus ſuis. 11 Æneadarum, ad urbem ingruentium. 12 Permitte. 13 Experimenta ſeu præludia belli. 14 Pedeſter ſine equo. 15 Civitatis hujus. 16 In inſidiis remorare. 17 Cuſtodi. 18 Armis terribili ac metuenda, aut veneratione colenda. 19 Ornamentum. 20 Conet dicere tibi verbis gratias. 21 Reipſa exhibere, & reddere. 22 Tu. 23 Vincit omne genus beneficii, a quia ſine pari magna eſt. 24 D vide. 25 Credulitatem & cer ficationem. 26 Velites, id e levis armaturæ equites. 27 I probandus & deteſtabilis pra 28 Ut perturbarent eos, qui campis ſunt. 29 Loca inacce 30 Animus eſt mihi eum ado aut inſidiis excipere. 31 P quam obſiderę exitus ab iis, in ſilva ſunt, aut introitus gredi volentibus, in duas diviſos. 32 Tyrrhenos eq conjunctis duribus (Meſſap Tiburto) per inſidias cap adorire.

Ipsum 1 vocet Messapus erit, turmæque Latinæ,
Tiburtique manus: ducis & tu 3 concipe curam.
Tu 4 alit, & 5 populis Messapum in 6 prœlia dictis
Hortatur, 8 sociosque duces; & pergit in hostem.
Est curvo 9 anfractu valles, 10 accommoda fraudi
Armorumque dolis: 12 quam denſis frondibus 13 atrum
Urget utrinque latus; tenuis 15 quo semita ducit,
Angustæque ferunt 16 fauces 17 aditusque maligni.
Hanc super in 18 speculis summoque in vertice montis
Antiqua 20 ignota jacet, 21 tutique receptus:
Hic 22 dextra lævaque velis occurrere 23 pugnæ,
Sive 24 instare jugis, & grandia 25 volvere saxa.
Huc 27 juvenis nota fertur regione viarum,
Arripuitque locum, & silvis 29 insidit 30 iniquis.
Velocem 32 interea 33 superis in sedibus 34 Opim,
Unam ex 35 virginibus sacris 36 sacraque caterva,
Compellabat, & hæc triſti 38 Latonia voces
Ore dabat: Graditur bellum ad 40 crudele Camilla,

Strenuus bellator: 2 Exercitui Tiburti duci, sc. Camillæ & fratri, Tiburti fratres. 3 Simul cum filio cape eo gere. 4 Armis. 5 Illis, quibus Camilla hortatus est. 6 Obeundum. Admonet & animat. 8 Ipsos, suos ductos, id est, sectatores eorum. 9 In loco circuitûs sinuosi, id est, angulos. 10 Idonea latibulis, quæ pauto ante appellavit *fraudi belli*. 11 Arx montium. Vallem. 13 Obscurum. 14 Arctat. 15 Id: per hanc viam. 16 Exitus. 17 Aditus obscuri & minus trivi. Vallem. 19 Loco ipso speculoni. 20 Æneæ, aut occultæ. 21 Latebræ seu receptaculo, in quo recipere potest exercitum. 22 A dextra parte vel sinistra. 23 *In pugnam*. 24 Velis instare per juga. 25 Desuper in ascendentes hostes. 26 Ad hanc vallem. 27 Parmas. 28 Occupavit. 29 Insidias fabricavit locum cepit. 30 Quia videre pervicaces & non videri. 31 Pudor digressione in consilium & cohortationem Dianæ cum Nympharum harum una, de conservanda ab hoste Camilla, de ferenda fabricata & genus Camillæ. 32 Dum hæc a Turno fiebant. 33 Cœlo. 34 Nympham venerabilem. 35 Comitibus Dianæ, Nympha: quin & ipsa Diana Opis vocabatur: Macrob. Sat. l. 1. c. 22. 36 Et ex choro Dianæ comparato. 37 Aliquebatur. 38 Latonæ filia Diana. 39 Eloquebatur. 40 Quia fata ipsa per ista movenda minuuntur.

O 1 virgo, & noſtris 2 nequidquam cingitur 3 armis
4 Cara mihi ante alias. neque enim novus iſte 5 Diarum
Venit amor, 6 ſubitaque animum dulcedine 7 movit
Pulſus ob invidiam 8 regno vireſque 9 ſuperbas
10 Priverno 11 antiqua 12 Metabus cum excederet urbe
13 Infantem, 14 fugiens media inter prœlia belli,
15 Suſtulit exilio comitem, matriſque 16 vocavit
Nomine Caſmillæ, 17 mutata parte, Camillam.
18 Ipſe, 19 ſinu; 20 præ ſe 21 portans, juga 22 longa petebat
23 Solorum nemorum: tela undique 24 ſæva 25 premebant
Et 26 circumfuſo 27 volitabant milite 28 Volſci.
Ecce 29 fugæ medio ſummis 30 Amaſenus 31 abundans
Spumabat ripis, tantus ſe 32 nubibus imber
32 Ruperat. 33 ille, 34 innare parans infantis amore
35 Tardatur, 36 curaque oneri timet. 37 omnia ſecum
38 Verſanti ſubito vix hæc ſententia 39 ſedit.
40 Telumcimmane, manu valida quod forte gerebat
Bellator, 41 ſolidum nodis & robore 42 cocto;

1 Opi. 2 Quippe illis peritura. 3 Sagittis. 4 Dilecta mihi plus quam alias. 5 Mihi. 6 Quæ cito perire poſſet, ſed æquia. 7 Aſſecit. 8 Suo. 9 Potentiorum inimicorum. 10 Volſcorum oppidum, hodie *Piperno*. 11 Nobili, & quæ dia regnaverat. 12 Privernatum rex, pater Camillæ. 13 Adhuc. 14 Camillam. 15 Sublatum & in humeris tulit, ut eſſet comes exilio ſuo. 16 Eam Camillam. 17 Quia ablata literæ *S.* & *l. mutilatæ*. 18 Pater. 19 Suo, i. e. inter brachia. Ovid. de Lanona. Met. 6. *Hinc quoque Gnoſiaca fugiſſe phœpera fertur, Inque ſinu portaſſe ſuo duo munimina nati.* Horat. Od. 18. l. 2. *Pellitur paternos in ſinu ferens Deus.* Et mox, *& vir, & puer, ſordidoſque natos.* 20 Ante. 21 Filium. 22 Longe poſitis, remotioribus. 23 Deſertorum: ne in manus perſequentium veniret cum filia ſua. 24 Sævorum hoſtium ipſum perſequentium. 25 Eum. 26 Ut non eſſet evadendi locus. 27 Circa eum. 28 *Priverna*. 29 Cum Metabus, exiſtens in medio fugæ, perveniſſet ad fluvium turus ad eum. 30 Volſcorum fluvius. 31 Superfluens. 32 Ex nubes ruptas diſſolverat ſe, eſt, deſcenderat. 33 Pater. In Amaſeno, ut ſalvet infantem. 34 Impeditur: quia non eam relinquere. 36 Filiæ. 37 in ſinu gerebat. 38 Omnes dos ſe & filiam ſervandi. Cogitanti Metabo. 39 Placuit cordi fuit. 40 Accipit hanc valde magnam. 41 Exiſtens tegrum & durum, non cavum ſum, ſed firmum propter 42 Indurato ab æſtate, ſole, fumo: ut, *ramale vetus præ* di ſubeve coctum. Perſius de ipſo Virgilii opere.

1 Hunc a matre, 3 libro & silvestri fobere. claustra,
Implicat, atque 5 habilem medio 6 circumligat hastæ;
Quam dextra ingenti librans ita 8 ad æthera fatur:
Alma, tibi 9 hanc, nemorum 10 cultrix Latonia virgo,
Ipse pater 11 famulam voveo: 12 tua prima per auras
Tela tenens supplex hostem fugit. accipe, 13 testor,
Diva 13 tuam, quæ nunc 14 dubiis committitur auris.
15 Dixit, & 16 adducto 17 contortum hastile lacerto
18 Immittit: 19 sonuere 20 undæ: rapidum super 21 amnem
22 Infelix fugit 23 in jaculo stridente Camilla.
24 Metabus, magna propius jam urgente 24 caterva,
Dat sese 25 fluvio, atque hastam 26 cum virgine 27 victor
28 Gramineo 29 donum Triviæ de 28 cespite vellit.
Non 30 illum tectis 31 ullæ, non 32 mœnibus urbes
Accepere, neque ipse 33 manus feritate dedisset:
Pastorum & 34 solis 35 exegit montibus 36 ævum.
37 Hic natam, in dumis interque 38 horrentia 39 lustra,
40 Armentalis equæ mammis & lacte 41 ferino
42 Nutribat, teneris immulgens 43 ubera 44 labris.
Atque pedum primis 45 infans vestigia 46 plantis

Telo, id est, hastæ. 2 Camillam. Interiori arboris cortice & lino levi, quod facile supernatat, e vivis rapto, involucrum. 4 Implicando alligat. 5 Portabilem per auras. 6 Filiam. 7 Hastam. 8 Deum suspiciens me precatur. Filiam meam. 10 Habitatrix. Tibi dico & consecro, ut ferat tibi. 12 Tibi sacra, id est, a me tuis telis alligata. 13 Obtestor, tibi devotam & dedititiam. 14 De quibus dubitandum est, an incolumem eam redditurus sit. 15 Metabus finiverat has preces. 16 Ad se tracto. 18 Impulsum. 19 Et impulsa. 20 Amasseni. 21 Amasenum. 22 Misera. 23 Alligata jaculo stridenti. 24 Hostium. 25 In fluvium. 26 Ad quam Camilla erat alligata. 27 Voti compos. l. 8. *mihi victor honorem Persolves*. 28 Terra herbosa, in qua fixa erat hasta. 29 Filiam, Dianæ munere & opera incolumem. Al. quam pater Dianæ dedarat. 30 Metabum. 31 Quæcumque in Italia essent. 32 Nec in civitates, nec in privatam admissus est domum. 33 Subdidisset se, consensisset recipere volentibus præ feritate sua, id est, quia feræ vitæ assuetus erat. 34 Desertis. 35 Transegit. 36 Vitam. 37 In solis montibus. 38 Inculta. 39 Speluncas ferarum. 40 Indomitæ, & quæ gregatim inter armenta versabatur. 41 Equæ ferę. 42 Nutriebat. 43 Equæ. 44 In labia Camillæ. 45 Camilla. 46 Primos ingressu.

1 Institerat, jaculo 2 palmas oneravit acuto:
Spiculaque ex humero 3 parvæ suspendit & arcum.
4 Pro crinali auro, pro longæ tegmine pallæ,
5 Tigridis exuviæ per dorsum a vertice 5 pendent.
Tela manu 6 jam tum tenera 7 puerilia 8 torsit,
Et 9 fundam 10 tereti circum caput 11 egit 10 habenæ
12 Strymonjamque gruem, aut album dejecit 13 olorem
Multæ 14 illam 15 frustra 16 Tyrrhena per oppida matres
Optavere 17 nurum. sola contenta 18 Diana
19 Æternum 20 telorum & virginitatis amorem
21 Intemerata colit. vellem 22 haud correpta fuisset
Militia 23 tali; conata lacessere Teucros:
Cara mihi comitumque foret nunc una mearum.
24 Verum age, quandoquidem fatis urgetur 25 acerbis,
26 Labere, Nympha, polo, finesque 27 invise Latinos,
Tristis ubi 28 infausto committitur omine pugna.
29 Hæc cape, & 30 ultricem pharetra deprome sagittam:
Hac, quicumque 31 sacrum violarit vulnere corpus,
32 Tros Italusve, mihi 33 pariter det sanguine pœnas,
34 Post ego 35 nube cava miserandæ corpus & arma

1 Signaverat. 2 Manus ejus. 3 Cum adhuc esset parva. 4 Loco vittæ aureæ, quæ virgines capillos suos alligant, & coopercimenti vestis muliebris ad talos usque demissæ. 5 Pellis tigridis devictæ pendet illi. 6 Cum adhuc esset infans. 7 Pueritiæ aptæ. 8 Illa. 9 Instrumentum effundendi atque jaciendi lapidem. 10 Loro, quo habetur, id est, tenetur, rotundo in longum. 11 Rotavit. 12 Threiciam, e Thracia advenam, & in Strymone fluvio versari solitam. 13 Cycnum. 14 Camillam. 15 Quia nubere nolebat. 16 Nobiles matronæ, quæ habitant in diversis oppidis Tyrrhenis. 17 Filiorum suorum conjugem. 18 Me & præsidio meo. 19 In æternum. 20 Venatoriorum. 21 Erilem intacta & incorrupta. 22 Quod non implicata fuisset. 23 Quam Latini contra fata adversus Trojanos gerunt. 24 Epilogus constat mandatis exequendis. 25 Immaturis & inevitabilibus. 26 O Opi, leniter descende cæl. Βᾶσι' ἴθι ταχέῖα λαθοῦσ' Ὀλύμποιο. Il. 13. 27 Sc tare. 28 Quia interficietur. Tela. 30 Vindicatricem te ejus. 31 Mihi dicatum. 32 S fit Trojanus sive Italus. 33 forma. 34 Postea quam in fecta fuerit. 35 Tecta in concava, quæ Deorum mach ferrur a Poetis.

Inſpoliata 2 ferum 3 tumulo, 4 patriſque 5 reponam.
Dixit: at 7 illa leves cæli demiſſa per auras
nſonuit, 8 nigro circumdata turbine corpus.
At 10 miſus 11 interea muris Trojana propinquat,
Etruſcique duces, equitumque exercitus omnis;
Compoſiti numero in turmas. fremit 13 æquore toto
nſultans 14 ſonipes, & 15 preſſis 16 pugnat habenis
Huc obverſus & huc: tum late 18 ferreus 19 haſtis
Horret ager, campique armis 21 ſublimibus 22 ardent.
Nec non Meſſapus 23 contra, 24 celereſque Latini,
Et cum 25 fratre Coras, & virginis 26 ala Camillæ,
Adverſi 28 campo apparent: haſtaſque 29 reductis
Protendunt longe dextris, & ſpicula 30 vibrant:
Adventuſque virûm fremituſque 31 ardeſcit equorum.
Tumque 32 intra jactum teli progreſſus 33 uterque
Subſiterant ſubito 35 erumpunt clamore, 36 frementeſque
Exhortantur equos: fundunt ſimul undique tela

1 Per ſpoliationem non ablata. Inferam in templum. Τὰ δὲ ἔγκατα ἱερὰ θανόντων. Il. 16. 3 defendebantur cadavera ab amicis, ne ſpoliarentur. 4 Suæ. 5 eſtimam. 6 Diana. 7 Opis. Ad luctum concolori nube tecta deſcendit. Venus contra ad pietatem *æthereos inter Deos caſſa nimbos Dona ferens aderat*, &c. 8. 9 Narrat, quomodo exercitus Æneæ ad urbem advenerit, & quomodo acceptus ſit a Latinis, qui jam exierant. 10 Exercitus. 11 Diſtributi ſecundum numerum debitum in turmas: turma autem conſtat ex tribus. ut plurimum equitibus. 12 Cum Opim dimiſiſſet Diana. Campo plano. 14 Equus, a paramentis ferreis, quibus ſe tegit edit ingrediens. 15 Comitibus, ne in hoſtem ruat. 16 Pugnat. 17 Modo in hanc, modo in illam partem, cum maluiſſet in hoſtem progredi. 18 Armis ferreis armatorum coopertus. 19 Extenſis. 20 Terribilis eſt. 21 Ab altis viris geſtis. 22 Reſplendent. 23 Ex adverſa parte. 24 Agiles & expediti in bello. Reſpicit militiam Romanam & equites Romuli, quos *Celeres* appellavit. 25 Catillo. 26 Equitum cornu, quod dixit Camilla. *Ala* enim proprie equitum, ut *Cornu* peditum. 27 Ex adverſo ſtantes. 28 In. 29 Manu retrorſum ductis, ad majorem impetum. 30 Quatiunt. 31 Fervet mora impatiens. 32 Ut telo jacto contingere ſe mutuo poſſent. 33 Exercitus Trojanorum & Latinorum. 34 Reſtiterat. 35 Ex ſtatione ſua in pugnam. 36 Ululatum, id eſt, Martia furore accenſos.

Crebra 1 nivis ritu, 2 calamque 3 obeuntes 4 [illegible]
Continuo 5 adversis 6 Tyrrhenus & dein Acœtes
Connixi incurrunt 5 hastis, primique 7 ruinam
Dant sonitu ingenti, 8 perfractaque 9 quadrupedum
Pectora 10 pectoribus rumpunt. 11 extulit Acœtes
Fulminis in morem aut tormento 12 pondera nubi
13 Præcipitat longe, & vitam dispergit in auras.
14 Extemplo 15 turbatæ 16 acies, 17 versique [illegible]
18 Rejiciunt parmas, & 19 equos ad mœnia vertunt
Troës 20 agunt: 21 princeps 22 turmas 23 indicit
Asylas.
Jamque propinquabant portis, 25 ruruſque Latini
Clamorem tollunt, & mollia 26 colla reflectunt:
27 Hi fugiunt, penituſque datis referuntur habenis.
Qualis ubi 28 æterno procurrens 28 gurgite 29 [illegible]
30 Nunc ruit ad terras, 31 ſcopulosque ſuperjacta
dam
32 Spumeus, 33 extremamque 34 ſinu perfundit
nam:
Nunc rapidus retro, atque æſtu revoluta reſorbens
Saxa fugit, littuſque 35 vado labente relinquit.

1 Ad morem nivis ex aere decidentis. 2 Licuit ergo in umbra pugnare, quod dixit Lacon. 3 Obtegitur. 4 Telorum. 5 In haſtas mutuas. 6 Videtur hic eſſe Orphitus, Æneæ faventis, cui a ſe interfecto infra inſultat Camilla: *Silvis te, Tyrrhene, feras agitare putaſti?* 7 Dejecti mutuo impetu. 8 Fractæ. 9 Equorum, quaternis pedibus currentium. 10 Mutuo occurrentibus. 11 Equo. 12 Pilæ ferreæ vel plumbeæ five glandulæ a machina bellica actæ. 13 Se, id eſt, præcipitavit, præceps ruit. 14 Illico, ut viderent Acœtidem excaſſum. 15 Attoniti ſunt. 16 Latinorum. 17 In fugam. 18 Retro agunt, non abjiciunt, ſcuta ſua lævis. 19 Fugientibus. [illegible] tini, morte Acœtis. [illegible] quuntur ſic arte fugiens. Principium ſtruens. 22 Latinorum. 23 Immittit, tra hoſtes inducit. 24 [illegible] 25 Reſumpeis viribus: ut, fugam ex arte & conſilio larant. Al. *verſique*: in [illegible] quentes. 26 Equorum. 27 jam, qui prius inſecuti erant. Alternis haſtibus, æſtu re do ſinens refluenſque. 29 [illegible] 30 Aliquando. 31 Jacit ſuper ſcopulos. 32 Spumoſi Profundiſſimam; remotiſ 34 Curvatam & [illegible] tum. 35 Littus. [illegible] dam. Hyperbaton.

Bis Tuſci Rutulos ègere ad mœnia 1 verſos:
Bis 2 rejecti 3 armis reſpectant terga tegentes.
Tertia ſed poſtquam congreſſi in prœlia, totaſque
4 Implicuere inter ſe acies, 5 legitque virum vir;
Tum vero & 6 gemitus morientum, & ſanguine in 7 altò
Armaque, corporaque, & permixti cæde virorum
Semanimes volvuntur equi: pugna 8 aſpera ſurgit.
9 Orſilochus Remuli, quando 10 ipſum horrebat adire,
Haſtam intorſit equo, ferrumque ſub aure reliquit.
11 Quo ſonipes ictu furit 12 arduus, altaque jactat
Vulneris impatiens arrecto pectore crura.
Volvitur 13 ille 14 excuſſus humi. 15 Catillus ſolan,
Ingentemque animis, ingentem corpore & armis
Dejicit Herminium: nudo cui vertice fulva
16 Cæſaries, nudique humeri. nec 17 vulnera 18 terrent:
19 Tantus 20 in arma patet. latos huic haſta per armos
Acta tremit, 21 duplicatque virum 22 tranſfixa dolore.
Funditur ater ubique cruor: 23 dant funera ferro
Certantes, 24 pulchramque petunt per vulnera mortem;
25 At medias inter cædes exultat 26 Amazon,
Unum exſerta latus pugnæ, 27 pharetrata Camilla:

1 In fugam. 2 Repulſi. 3 Rutulorum. 4 Statario jam prælio & manu conſerta. 5 Quiſque ſibi hoſtem ex adverſo elegit, cum quo confligeret. 6 Auditi aut facti ſunt. 7 Profundo & denſo. 8 Quia neutri cedebant. 9 Tuſcus ille. 10 Remulum formidabat invadere lancea. 11 Parem in equo Mezentii caſum habes lib. 10. ſub finem. 12 Erecta cervice. 13 Remulus. 14 Ab equo. 15 Frater Coræ. 16 Erat. 17 Tela, quibus vulnera fiunt. 18 *Eum. 19 Epiphonema in hominis intractum animi robur.* 20 Contra tela hoſtilia. 21 Ingeminat dolorem a vulnere duplici, quia tranſfixa. 22 Secundam humerum penetrans. 23 Efficiunt. 24 Honorabilem Æn. 2. *pulchrumque mori ſuccurrit in armis.* 25 Refert pugnam & variam ſtragem Camillæ. 26 Tanquam Amazon, Amazonidum more habens lævam mammam nudam, dextram vero cauterio exuſtam, ut expeditius tela torqueret, & ſagittas mitteret. Hinc *Amazon* componitur ex ἀ priv. & μαζὸς, *mamma*. 27 Pharetra inſtructa

Et 1 nunc 2 lenta manu ſpargens haſtilia 3 denſet:
Nunc validam dextra rapit indefeſſa 4 bipennem.
Aureus ex 5 humero ſonat arcus, & 6 arma Dianæ.
7 Illa etiam, ſi quando 8 in tergum pulſa receſſit,
Spicula 9 converſo 10 fugientia dirigit arcu.
At 11 circum 12 lectæ 13 comites, Larinaque virgo,
Tullaque, & æratam quatiens Tarpeja ſecurim,
14 Italides; 15 quas ipſa 16 decus ſibi 17 dia Camilla
Delegit, pacique bonas bellique miniſtras.
18 Quales 19 Threiciæ cum flumina 20 Thermodontis
Pulſant, & pictis bellantur Amazones armis:
Seu circum 21 Hippolyten, ſeu cum ſe 22 Martia 23 curru
Penthesilea 24 refert, magnoque ululante tumultu
Feminea exultant 25 lunatis agmina peltis.
26 Quem telo primum, quem poſtremum, 27 aſpera virgo,
Dejicis? aut quot humi morientia corpora fundis?
Eunæum 28 Clytio 29 primum patre: cujus 30 apertum
31 Adverſi longa tranſverberat 32 abiete pectus.
Sanguinis 33 ille 34 vomens rivos cadit, atque cruentum

1 Aliquando. 2 Flexibilia. 3 Multiplicat ea. 4 Securim duas pinnas habentem. 5 Ejus. 6 Sagittæ. 7 Camilla. 8 Retrorſum. 9 In hoſtem. 10 Cum ea; *vel*, ipſa fugiens, Parthorum more, *qui mittunt poſt terga ſagittas*. 11 Camillam. 12 Delectæ ad hoc munus, ſc. *erant*. 13 Camillæ. 14 In Italia ortæ fœminæ. 15 Italidas. 16 Ad decus, ad ornamentum. 17 Generoſa. Al. *dura*. 18 Exiſtentes tales, *quales* &c. 19 In Thracia olim reſidentes. 20 Fluminis Thraciæ, hodiè Permen. 21 Hippolyte & Penthesilea ſorores erant, reginæ Amazonum: illa Theſeo, ex quo Hippolytum peperit; hæc bello Trojano nobilitata. 22 Bellatrix, bellicoſa. 23 De quo pugnaverat. 24 Pugna. 25 Cetris ſeu brevibus ſcutis in formam lunæ inciſis, aut lunam ſemiplenam referentibus. 26 Ἔνθα τίνα πρῶτον, τίνα δ' ὕστατον ἐξενάριξεν. Hector, v. 11. Homeri. 27 Acris & ſtrenua Camilla. 28 Clytius erat pater. 29 Illa dejicit. 30 Nudatum. 31 Ex adverſo ſtantis. 32 Haſta abiegna. 33 Eunæus. 34 Æn. 9. *Purpureamque* vomit *ille* animam; & l. 9. de Euryalo moriente: Volvitur ille, vomens calidum de pectore flumen.

1 Manib

2 Mandit humum, moriensq; suo se in vulnere versat:
3 Tum Lirim Pagasumque 4 super: ignorum 5 alter 6 habenas
7 Suffosso revolutus equo, dum colligit, 8 alter
Dum 9 subit, ac dextram 10 labenti 11 tendit 12 inermem,
Præcipites pariterque ruunt. his 13 addit Amazonam
14 Hippotaden: 15 sequiturque incumbens eminus hasta
Tereaque Harpalycumque & Demophoonta Chromimque:
Quotque emissa manu contorsit spicula virgo,
Tot Phrygii cecidere viri. procul 16 Ornytus armis
17 Ignotis, & equo 18 venator 19 Japyge fertur:
20 Cui 21 pellis latos humeros erepta juvenco
22 Pugnatori operit: 23 caput ingens oris 24 hiatus,
Et 25 malæ texere lupi cum dentibus albis,
26 Agrestisque manus armat 26 sparus, 27 ipse 28 catervis
29 Vertitur in mediis, & toto vertice 30 supra est.
Hunc illa 31 exceptum (32 neque enim labor agmine verso)
Trajicit, & super hæc inimico pectore fatur:
33 Silvis te, 34 Tyrrhene, feras agitare, putasti?

Mordicus oppetit. Sic supra. *Humum ore momordit.* 2 Sanguine. 3 Deinde dejicit. 4 Enum. 5 Prior Lirin. 6 Equi. Transfosso. 8 Posterior Pagasus. 9 Succurrit, & se ad sustentationem ruentis inclinat. 10 Lirî. 11 Extendit, porrigit. 12 Parum efficacem, nihil profecturam. 13 Camilla. 14 Hippotæ filium. 15 Prosequitur. 16 Tyrrhenus ille. 17 Novis, insuetis, quæ mox numerantur: pro lorica tergus, taurinum, pro galea lupi caput, pro hasta sparus. 18 Quo venari solitus erat. 19 *Apulo. Apulia Japygia dicta fuit.* 20 Orphito. 21 Lorica ex corio juvenci cervino. 22 Bellatori. 23 Et cui. 24 Rictus. 25 Maxillæ. 26 Et qui telum rusticum &c. 27 Pugnator Orphitas. 28 Suis aut Rutulorum. 29 Agit. 30 Omnes, id est, omnes. 31 Fraude circumventum, cum in se irueret. 32 Quod illi non difficile erat toto agmine in fugam converso, eoque Orphito. 33 An uriqua pœnas tibi venatoriem edo, tam ferus? est enim viris, ictus tam femina: eaque, cujus manu cecidisse tibi laudi erit, & apud volucres solatio. 34 Gryphum.

Advenit qui veſtra dies 1 muliebribus armis
Verba redarguerit. nomen tamen 2 haud leve 3 p
4 Manibus hoc referes, telo 5 cecidiſſe Camillæ
6 Protinus Orſilochum & Buten, duo m
Teucrûm
Corpora: ſed Buten 7 adverſum cuſpide 8 fixit
Loricam galeamque inter, qua colla 9 ſedentis
Lucent, & lævo dependet 10 parma lacerto:
11 Orſilochum 12 fugiens, magnumque agitat
13 orbem
14 Eludit 15 gyro interior, 16 ſequiturque ſeque
Tum validam perque arma 17 viro perque oſſa ſe
Altior exſurgens, oranti & multa precanti
18 Congeminat: vulnus 19 calido rigat ora cere
Incidit 20 huic, ſubitoque aſpectu territus 21 h
22 Apenninicolæ bellator filius Auni,
23 Haud Ligurum exttemus, 24 dum 25 faller
ſinebant.
26 Iſque ubi ſe nullo jam curſu evadere 27 pugn
Poſſe, neque 28 inſtantem 29 reginam avertere
30 Conſilio verſare dolos ingreſſus & aſtu,
Incipit hæc: Quid 31 tam egregium, ſi *femina* fo

1 A virgine tractatis. 2 Laudem gravem & magni momenti. 3 Majorum tuorum. 4 Ad manes. 5 Quod occiſus ſis telo meo, cujus nomen tam inclytum eſt. 6 Statim, poſt Orphiti necem. Proſequitur reliquam Camillæ pugnam, & quam fecerit ſtragem. 7 Ex adverſo ſtantem. 8 Transfixit Camilla. Al. *figit*. 9 Seſſoris, equitis. 10 Scutum. 11 Et fixit. 12 Cum fugam ſimularet. 13 Circuitum. 14 Eum. 15 Breviori ſc. circulo ſeu revolutione & recurſu, & ad centrum tendente: revertendi ſc. animo, illamque ex compendio adoriendi. 16 Quod neceſſe eſt in circulo redeuntibus; quia uterque alternus ſequebatur. Ovid. *Volvitur Ixion, & quiturque fugiſque*. 17 Orſ figit. 18 Multiplicat. 1 center effuſo. 20 *In* han ginem. 21 Reſtitit. 22 ninum montem incolentis guria majore ex parte A no monti ſubjacet. 23 B non viliſſimus, ſed inter Ligurum. 24 Donec. 2 fallaciis in bello. 26 L filius Auni. 27 Ut 10. *Æn pus deſiſtere* pugnæ. Al. *p* vel *pugna*. 28 Inſeq eum. 29 Camillam. 30 ma tractare dolos provide calliditate. 31 Iſte excellens factum.

dis 1 equo ? dimitte 2 fugam , & te comminus 3 æquo
lecum crede ſolo, pugnæque accinge 4 pedeſtri:
im noſces, 5 ventoſa 6 ferat cui gloria 7 laudem.
Dixit: at 9 illa 10 furens, acrique accenſa dolore,
'radit equum 11 comiti, paribuſque 12 reſiſtit in armis,
nſe 13 pedes nudo 14 puraque interrita parma.
t 15 juvenis, 16 viciſſe dolo ratus, avolat ipſe,
Haud 17 mora) 18 converſiſque 19 fugax aufertur habenis,
o Quadrupedemque citum 21 ferrata calce fatigat.
2 Vane Ligus, fruſtraque animis elate 23 ſuperbis,
lequidquam 24 patrias tentaſti 25 lubricus artes:
lec fraus te 26 incolumem fallaci perferet 27 Auno.
Iæc fatur virgo, & 28 pernicibus 29 ignea plantis
Tranſit equum curſu, freniſque 30 adverſa prehenſis
1 Congreditur, pœnaſque 32 inimico ex ſanguine ſumit.
3 Quam facile accipiter ſaxo 34 ſacer ales ab alto

1 Quo avehi poſſe ſperas . 2 quum fugæ præſidium & ſpem. Committe te terræ, æqualiter trique ad certamen congruæ. Quæ fit a peditibus. 5 Vana, anis more venti . 6 Afferat. Id eſt, cedat in laudem. Al. *audem*, id eſt, damnum, perciem . 8 Ligur . 9 Camilla . 0 Ira . 11 Suæ . 12 Adſtat ngredi parata . 13 Pedeis . 14 Sola ſine alio munimento, *vel*, nondum depicta alio inſigni. Tum enim primum bella deſcenderat Camilla, cium ſpecimen aliquod virtu- ediderat, quo parma inſigniri reretur . 15 Ligur . 16 Iva- illam, ſe votum obtinuiſſe. Fit. 18 Ad nutum , id eſt, ta plena poteſtate . 19 Ut fu- vel fugiens. 20 Equum ce- m . 21 Ferreo calcari muni- 22 Inanis, mentiens in fa- & *verbis* . *Nam Ligures, Apenninum tenuerunt*, latrones, infidioſi, fallaces, mendaces fuerunt . 23 Quod ſic victoris, per fraudem evadens . 24 Patris tui, id eſt, fraudulentas . 25 Fallax , & ut anguilla lubrica elabi ſperans, mobilis . 26 Salvum . 27 Patri . 28 Velocibus . 29 Citato curſu & quaſi igneo, levis ipſum equitem antevertit. De Camillæ pernicitate dictum 7. lib. ſub finem : *Illa vel intacta ſegetis per ſumma volaret*, &c 30 Ex adverſo veniens & oppoſita equo , quem prævertorat . 31 Cum Ligure . 32 Liguris 33 Tam facile , *quam* , &c. Comparatione victoriæ celeritatem amplificat . 34 Marti conſecratus, ut Aquila Jovi , Columba Veneri , Pavo Junoni . Huic avi nativum odium & internecinum bellum eſt cum aquila . Ovid. 1. Triſt el. 1. *Terrentur minimo pennæ ſtridore columbæ Unguibus accipiter, ſanguis facta tuis.*

Co-

1 Audiit, & 2 voti Phœbus ſuccedere 2 partem
3 Mente dedit: 4 partem volucres diſperſit in auras.
2 Sterneret ut ſubita turbatam morte Camillam,
3 Annuit oranti: 4 reducem ut 5 patria alta 6 videret
Non 7 dedit; inque 8 notos 9 vocem vertere procellæ
Ergo, ut miſſa 10 manu ſonitum dedit haſta per auras,
Convertere 11 animos 12 acres, oculoſque 13 tulere
Cuncti ad 14 reginam Volſci nihil ipſa neque auræ,
Nec ſonitus 15 memor, aut venientis ab æthere teli,
Haſta ſub 16 exſertam donec perlata 17 papillam
18 Hæſit, 19 virgineumque alte bibit acta cruorem.
20 Concurrunt trepidæ 21 comites, 22 dominumque ruentem
Suſcipiunt. fugit ante omnes 23 exterritus Arruns
24 Lætitia miſtoque metu: nec jam amplius haſtæ
Credere, nec telis occurrere 25 virginis audet.
Ac velut 26 ille, prius quam tela inimica ſequantur,
Continuo in montes ſeſe 27 avius abdidit altos
Occiſo paſtore 28 lupus magnove juvenco,
Conſcius audacis facti, caudamque 29 remulcens
30 Subjecit 31 pavitantem utero, ſilvaſque petivit.
Haud ſecus ex oculis ſe 32 turbidus abſtulit Arruns;

1 Preces Arruntis. 2 Τὸν ἥτερον μὲν ἔδωκε πατὴρ, ἕτερον δ' ἀπένευσεν. Il. 10. Annuit ſc. de occidenda Camilla, abnuit de redeundo in patriam. 3 Secundum mentem & voluntatem ejus. 4 Voti partem irritam fecit, ventis itaque dedit, negavit ſc. reditum in patriam. 5 Aſſenſus eſt Arrunti. 6 Arruntem. 7 Conceſſit. 8 Ventos. 9 Preces. 10 Arruntis. 11 Ad ſtridorem haſtæ. 12 Al. *acies*, ſc. Volſcorum. 13 Direxerunt. 14 Camillam. 15 Fuit. 16 Abſcidam more Amazonum, ergo ſiniſtram, ut ſit habilis ſagittationi. vide ſupra hoc l. 17 Mamillæ partem, quæ ſagittantibus immittitur. 18 Infixa eſt. 19 Et tincta eſt cruore Camillæ virginis. Pathos a ſexu. 20 Refert fugam Arruntis, & ultima verba morientis Camillæ. 21 Larina, Acca, & reliquæ. 22 Reginam, Camillam. 23 Tanta facinore. 24 Habens lætitiam admixtam metui, quia lætus erat de morte, ſed metuebat ultionem. 25 Camillæ lethalia vulneratæ. 26 Sæviſſimus. 27 Exiſtens, ſine via, id eſt, aliam viam tenens, ſed, quæ ſequitur, fugiens. 28 Arruntem comparat. 29 Demittens & tergens alvum retrahens. 30 [illegible] 31 Ipſe pavitans. 32 Turbidus metu & lætitia.

reus ex humeris ſonat arcus, & aurea vati
Caſſida: tum 2 croceam chlamydemque 3 ſinuſque 4 crepantes
Carbaſeos fulvo in nodum collegerat auro,
Pictus acu tunicas & 6 barbara 7 tegmina crurum.
Hunc virgo, ſive ut 9 templis præfigeret arma
roia, 10 captivo ſive ut ſe ferret 10 in auro,
enatrix 11 unum ex omni certamine pugnæ
Cæca ſequebatur; totumque 13 incauta per agmen
Femineo prædæ & ſpoliorum ardebat amore.
elum ex inſidiis 15 cum tandem 16 tempore capto
ncitat, & ſuperos Arruns ſic voce precatur:
Summe deûm, ſancti cuſtos 18 Soractis Apollo,
uem 19 primi colimus, cui 20 pineus ardor acervo
ſcitur; & 21 medium freti pietate per ignem
ltores multa premimus veſtigia 22 pruna;
a, pater, hoc noſtris aboleri 23 dedecus 24 armis,
mnipotens. non exuvias 25 pulſæve trophæum
irginis, aut ſpolia ulla peto. mihi 26 cetera laudem
cta 27 ferent. hæc dira meo 28 dum vulnere 29 peſtis
lſa cadat, patrias 30 remeabo inglorius urbes.

1 Caſſis aut galea. 2 Crocei coris. 3 Laxas veſtes per finum luentes ex carbaſo factas. 4 ia auro rigebant. 5 Indutus icam Phrygia pictam arte & . 6 Externa. 7 Ut ocreas, braccas. 8 Chlorea ſacerdo- . 9 Templo Dianæ. A cauſa ali. 10 In veſtibus aç armis eis ab hoſte detractis. 11 So- inter omnes in pugna cer- tes. 12 Cupidine potiundi ho- ſpoliorum. 13 Al. *incenſa*. Vehementi. 15 Al. *eſi*, id, . Camillæ *morantî*. 16 Op- *tunitate capta*. 17 Duo precatur, ut Camillam ſternat, & in patriam redeat. 18 Montis Hirpinorum. 19 Præcipui. 20 Pyra e pruais pineis acervatim aggeritur, id eſt, qui tibi ingentem pyram exſtruimus. 21 Nos cultores tui incedimus illæſi per medium ignem ſuper prunas. 22 Carbone 23 Quod a virgine ſuperamur tot viri. 24 Hoc telo. 25 Oceiſæ. 26 Quæ poſthac facturus ſum. 27 Afferent: 28 Dummodo. 29 Camilla, ut peſtis multos interimens. 30 Repetam ſine gloria Soractem.

1 Audiit, & 2 voti Phœbus ſuccedere 3 partel
3 Mente dedit: 4 partem volucres diſperſit in
2 Sterneret ut ſubita turbatam morte Camillam
3 Annuit oranti: 4 reducem ut 5 patria alta 6
Non 7 dedit; inque 8 notos 9 vocem vertere
Ergo, ut miſſa 10 manu ſonitum dedit haſta p
Convertere 11 animos 12 acres, oculoſque 13
Cuncti ad 14 reginam Volſci nihil ipſa neque
Nec ſonitus 15 memor, aut venientis ab æth
Haſta ſub 16 exſertam donec perlata 17 papilla
18 Hæſit, 19 virgineumque alte bibit acta cr
20 Concurrunt trepidæ 21 comites, 22 dom
ruentem
Suſcipiunt. fugit ante omnes 23 exterritus Arr
24 Lætitia miſtoque metu: nec jam amplius h
Credere, nec telis occurrere 25 virginis audet.
Ac velut 26 ille, prius quam tela inimica ſequ
Continuo in montes ſeſe 27 avius abdidit alto
Occiſo paſtore 28 lupus magnove juvenco,
Conſcius audacis facti, caudamque 29 remulce
30 Subjecit 31 pavitantem utero, ſilvaſque pe
Haud ſecus ex oculis ſe 32 turbidus abſtulit A

1 Preces Arruntis. 2 Τὸν ἕτερον μὲν ἔδωκε πατὴρ, ἕτερον δ' ἀνίνευσεν. Il. 10. Annuit ſc. de occidenda Camilla, abnuit de redeundo in patriam. 3 Secundum mentem & voluntatem ejus. 4 Voti partem irritam fecit, ventis itaque dedit, negavit ſc. reditum in patriam. 5 Aſſenſus eſt Arrunti. 6 Arruntem. 7 Conceſſit. 8 Ventos. 9 Preces. 10 Arruntis. 11 Ad ſtridorem haſtæ. 12 Al. *acies*, ſc. Volſcorum. 13 Direxerunt. 14 Camillam. 15 Fuit. 16 Abſciſſam more Amazonum, ergo ſiniſtram, ut ſit habilis ſagittationi. vide ſupra hoc l. 17 Mamillæ partem, quæ laſtantibus immittitur. 18 Infix Et tincta eſt cruor virginis. Pathos a Refert fugam Arruntis verba morientis Car Larina, Acca, & rel Reginam, Camillam. facinore. 34 Habens admixtam metui, quia de morte, ſed metue nem. 25 Camillæ vulneratæ. 26 Sæviſſ Exiſtens, ſine via, id lam viam tenens, ſed tur, fugiens. 28 Arru comparat. 29 Demitte ter alium retrahens. 31 Ipſe pavitans. 32 metu & triſtitia.

Contentuſque fuga mediis ſe immiſcuit armis.
Illa manu moriens telum 3 trahit: oſſa ſed inter
rreus ad coſtas 4 alto ſtat vulnere 5 mucro.
abitur exſanguis: labuntur 6 frigida letho
umina. purpureus 7 quondam color 8 ora reliquit.
um ſic exſpirans Accam ex 9 æqualibus unam
lloquitur; fida ante alias quæ ſola Camillæ,
uicum 10 partiri curas; atque hæc ita fatur:
: Hactenus, Acca ſoror, 12 potui: nunc vulnus acerbum
ß Conficit, & 14 tenebris nigreſcunt omnia 15 circum.
ffuge, & hæc 16 Turno mandata 17 noviſſima perfer:
uccedat 18 pugnæ, Trojanoſque 19 arceat urbe.
amque vale. ſimul his dictis linquebat 20 habenas,
.d terram non 21 ſponte fluens tum frigida toto
aulatim 22 exſolvit ſe corpore, 23 lentaque colla
t 24 captum letho poſuit caput, arma relinquens:
; Vitaque cum gemitu fugit 26 indignata ſub umbras.
um vero immenſus 27 ſurgens 28 ferit aurea 29 clamor
idera: dejecta 30 crudeſcit pugna Camilla.
ı Incurrunt 32 denſi ſimul omnis copia Teucrûm,

Non attendens ad protectionem ſui, ſed ſoli fugæ intentus. Camilla. 3 Extrahit. 4 Promdo. 5 Acumen haſtæ. 6 Oculi orientes. 7 Dum vivens vaſque eſſet. Pathos ab ætate forma. 8 Ejus. 9 Coævis & ſalibus. 10 Solebat partiri, rtiebatur, communicabat. 11 hanc uſque ætatem. 12 Bello tens fui. 13 Interficit. Prote hoc verbum convenit gladiatoribus iis, qui graviſſimis lneribus ſe mutuo dilaniant. de quæ nos ad Sal. p. 145. Caligine mortis. 15 Me. 16 Turnum. Sui ſecura, de puero ſollicita, *ad Turnum* mit*mandata*. 17 *Ultima*. 18 Ad pugnam. 19 Depellat Laurolavinio. 20 Equi. 21 Ultro, ſicut prius, cum Turno obviam veniret. 22 Animam exhalat. 23 Flexibilia, vigore defecta: *inque humeros cervix collapſa recumbit*, l. 9. Pathos ab habitu. 24 Interceptum morte inclinavit. 25 Anima, qua vivebat. Hoc etiam verſu librum duodecimum claſit. 26 Quod ante diem cogebatur exire. 27 Oriens. 28 Extenditur uſque ad ſidera. 29 Trojanorum exultantium ob interfectam Camillam. 30 Crudelior fit cæde multorum. 31 In Volſcos & ceteros hoſtes. 32 Stipati & agminatim irruentes.

Tyrrhenûmque duces, 1 Evandrique Arcades alæ;
2 At 3 Triviæ cuſtos 4 jamdudum in montibus
Opis
6 Alta ſedet ſummis, ſpectatque interrita pugnas:
Utque procul medio juvenum in clamore furentum
Proſpexit 7 triſti 8 mulctatam morte Camillam;
Ingemuitque, deditque has imo pectore voces:
Heu nimium, virgo, nimium crudele luiſti
Supplicium, Teucros conata 9 laceſſere bello!
Nec tibi 10 deſertæ in dumis coluiſſe Dianam
Profuit, aut 11 noſtras humero geſſiſſe pharetras:
Non tamen 12 indecorem tua te 13 regina reliquit
Extrema jam in morte: neque hoc 14 ſine nomine
lethum
Per gentes 15 erit, 16 aut famam patieris *inultæ*.
Nam quicumque tuum 17 violavit vulnere corpus
Morte luet 18 merita. Fuit ingens 19 monte ſub alto
Regis 20 Dercenni terreno ex aggere 21 buſtum
Antiqui 22 Laurentis, 23 opacaque ilice tectum:
24 Hic dea ſe primum 25 rapido pulcherrima ſaltu
Siſtit, & Arruntem tumulo ſpeculatur ab alto.
Ut 26 vidit fulgentem armis, ac 27 vana *tumentem*
Cur, inquit, 28 diverſus abis? huc dirige greſſum
Huc peritura veni: capias ut 29 digna 30 Camillæ

1 Et milites leves, quos Evander Arcas cum Pallante filio ſuo miſerat. 2 Redit ad narrationem necis Arruntis ab Opi interfecti ſagittis Dianæ. 3 Miniſtra Dianæ, cui ultio Camillæ mandata. Macrob. l. 3. c 6 4 Ab eo tempore, quo a Diana demiſſa erat. 5 Sic dicta, quod ejus auxilio vita humana adjuvetur. 6 Ut melius proſpiceret. 7 Quia inſidioſa. 8 Affectam. 9 Provocare. 10 In ſilvis degenti, ſolitariæ. 11 Venatorias. 12 Sine decore. 13 Diana. 14 Ignobile, imo glorioſum. 15 Divulgabitur. 16 Id eſt, ultio fiet. 17 Vulneravit. 18 Interra, qualem meruit: quia pulmo relinquetur. 19 Aut ſub montibus, aut in domibus terræ ſepeliebantur. 20 Id forte antiqui Aboriginum, urbis Laurentis: cui certe lux hiſtoriæ. 21 Sepulcrum continens cineres corporis buſti. 22 Soli. 23 Ramoſa umbroſa. 24 Sub hac ilice Coſtam celeri. 26 Illum Vano Camillæ a ſe interemptæ honore tumidum. 28 & 29 Te. 30 Pro Camilla.

Præmia. 1 tunc 2 etiam telis moriere Dianæ?
3 Dixit, & aurata volucrem 4 Threiſſa ſagittam
Deprompſit pharetra, 5 cornuque 6 infenſa tetendit,
Et 7 duxit 8 longe, donec curvata 9 coirent
Inter ſe 10 capita, & manibus jam tangeret 11 æquis,
Læva aciem 12 ferri, dextra 13 nervoque papillam.
Extemplo teli ſtridorem auraſque ſonantes
Audiit una Arruns, hæſitque in corpore ferrum.
14 Illum exſpirantem ſocii atque 15 extrema gementem
16 Obliti ignoto camporum in pulvere 17 linquunt:
Opis ad 18 æthrerium 19 pennis aufertur Olympum.
Prima fugit, domina amiſſa, 20 levis ala Camillæ:
21 Turbati fugiunt Rutuli: 22 fugit 23 acer Atinas:
24 Diſjectique duces 25 deſolatique manipli
Tuta petunt, & equis 26 averſi ad 27 mœnia tendunt.
Nec quiſquam inſtantes Teucros lethumque ferentes
Suſtentare valet telis, aut 28 ſiſtere contra:
Sed 29 laxos referunt humeris 30 languentibus arcus:
31 Quadrupedumque 32 putrem curſu quatit ungula campum.
Volvitur ad muros caligine turbidus atra

1 Uſque adeo glorioſæ mortis furiavit ambitio, ut Dianæ telis perire cuperes, violata cæſaque ipſius miniſtra? 2 Reſpicit ad Niobes ſobolem, quæ telis Dianæ confixa periit. 3 Opis. Tanquam Threiſſa venatrix. 4 Agitandi arte nobilis. 5 Arcum. Arruntı. 7 Sinuavit. 8 A chorda. 9 In circuli formam. 10 Arcus extremitates. 11 Æqualiter extentis. 12 Sagittæ ſc. cuſpis ferrum pervenerat ad ſiniſtram, quâ arcum tenebat. 13 Chorda ex nervo facta. 14 Arruntem efflantem animam. 15 Malæ ſortis. 16 Diana id procurante. 17 Eum. 18 Cæleſtem, unde demiſſa erat, dicente Diana, *Labere Nympha polo* 19 Alis aſſumptis 20 Agilis & inconſtans. 21 Conſternati. 22 Tamen. 23 Quamvis ſtrenuus. 24 A ſtatione ſua. 25 Signiferi relicti ſine conſolatione. 26 A facie hoſtium. 27 Urbis. 28 Firmare greſſum contra irruentes Teucros. 29 Solutos, non amplius tenſos. 30 Laxis & laſſis, languente animo. 31 Equorum. Sic lib. 8. *Quadrupedante putrem ſonitu quatit ungula campum*. 32 Redactum in pulverem.

Pulvis, & e i ſpeculis percuſſæ pectora matres
Femineum 2 clamorem ad cæli ſidera tollunt.
Qui curſu 3 portas primi irrupere patentes,
Hos inimica ſuper 4 mixto premit agmine 5 turbat
Nec miſeram effugiunt mortem, ſed 6 limine in ipſo
Mœnibus in patriis, atque inter 7 tuta domorum,
Confixi 8 exſpirant animas. pars claudere portas;
Nec ſociis aperire viam, nec mœnibus audent
Accipere 9 orantes: 10 oriturque miſerrima cædes
Defendentum armis 11 aditus, inque 12 arma 13 ruentum
Excluſi ante oculos lacrymantumque ora parentum
14 Pars in 15 præcipites 16 foſſas, urgente 17 ruina
Volvitur: 18 immiſſis pars 19 cæca & concita frenis
20 Arietat in portas, & 21 duros objice poſtes.
Ipſæ de muris ſummo certamine matres
[22 Monſtrat amor verus patriæ] ut videre 23 Camillam,
Tela manu 24 trepidæ jaciunt; 25 ac robore duro
Stipitibus ferrum ſudibuſque imitantur obuſtis
26 Præcipites, 27 primæque mori pro mœnibus audent.
Interea Turnum in 28 ſilvis ſæviſſimus implet
29 Nuntius, & 30 juveni ingentem 31 fert 32 Acca tumultum:
Deletas Volſcorum acies, 33 cecidiſſe Camillam:
34 Ingruere infenſos hoſtes, & Marte 35 ſecundo

1 Unde ſpeculabantur accurſum & fugam ſuorum. 2 Ejulatum. 3 Pathos a loco; ut annotavit Macrob. Sat lib. 4. cap 3. 4 Confuſo. 5 Hoſtium perſequentium. 6 Urbis. 7 Tecta. 8 Efflant. 9 Socios. 10 Surgit & fit. 11 Urbis. 12 Quæ tenebant contra hoſtem. 13 Cadentium. 14 Excluſorum. 15 Declives, in quas quis poteſt præcipitari. 16 Vallorum aut mœnium 17 Irruptione irruentium, multitudine cadentium. 18 Equis. 19 Improvida & teſtina. 20 More arietis, bellici inſtrumenti, irruit ſive inſultum facit in portas clauſas. Sic Plaut. in Truc. *Quis tam proteres noſtras ades* arietat? 21 Propter obicem dure obſtantes. 22 Indicat ita faciendum eſſe. 23 Mortuam. 24 *Vel*, natura ſua, *vel*, feſtinæ. 25 Pro ferro utuntur palis & ſudibus præuſtis & igne obduratis. 26 Præcipitanter in mortem ruentes. 27 Etiam prius quam viri. 28 Ubi inſidias ſtruebat. 29 Res nuntiata, aut nuntians. 30 Turno. 31 Refert. 32 Ex mandato Camillæ morientis, ſupra. 33 Occiſam eſſe. 34 Imperum facere, Ingruit *Æneas armis*. 35 Favente.

1 Omnia corripuiſſe: 2 metum jam ad mœnia ferri.
3 Ille 4 furens (& 5 ſæva Jovis 6 ſic 5 numina poſcunt)
Deſerit obſeſſos colles, nemora 7 aſpera linquit.
Vix e conſpectu exierat, campumque tenebat,
Cum pater Æneas, ſaltus 8 ingreſſus 9 apertos,
10 Exſuperatque 11 jugum, ſilvaque 12 evadit 13 opaca.
Sic ambo ad muros 14 rapidi totoque feruntur
Agmine, nec longis inter ſe paſſibus 15 abſunt.
Ac ſimul Æneas 16 fumantes pulvere campos
Proſpexit longe, 17 Laurentiaque agmina vidit;
Et 18 ſævum Æneam agnovit Turnus in armis,
Adventumque 19 pedum 20 flatuſque audivit equorum:
Continuoque 21 ineant pugnas, & prœlia tentent;
Ni 22 roſeus feſſos jam 23 gurgite 22 Phœbus 23 Hibero
24 Tingat equos, noctemque die 25 labente reducat.
Conſidunt 26 caſtris ante urbem, & mœnia 27 vallant.

1 Loca. 2 Timeri jam etiam urbi, periculum jam ipſi urbi imminere. 3 Turnus. 4 Dolore amens. 5 Fatum inevitabile, irrevocabile. 6 Ut furore percitus ulciſceretur Camillæ mortem, & omiſſa intercipiendi ex inſidiis Æneæ opportunitate, laborantibus ſuis ſuccurreret, neque adventum ejus expectare poſſet. 7 Difficilia acceſſu. 8 Ex ſilvis. 9 Inſidiis jam vacantes, non, ut ante, obſeſſos. 10 Tranſcendit. 11 Montis. 12 Exit. 13 Frondibus denſa. 14 Veloces. 15 Diſtant. 16 Veluti fumantes. A ſignis excitati pulveris ſurgentis in cælum, colligit hoſtem adeſſe. 17 Laurentium ſeu Latinorum. 18 Hoſtem, jamque ferocius appropinquantem muris. 19 Sc. *ſtrepitum*. 20 Hinnitus. 21 Iniiſſent pugnam ſingularem, tentaſſentque prœlia, niſi diſtinuiſſet utrumque nox interveniens. 22 Sol rubens ſub occaſum. 23 Mari ſeu Oceano Hiſpanico. *Iberus* fluvius eſt Hiſpaniæ, a quo Hiſpani ipſi *Iberi* dicti ſunt. 24 Periphraſis occidentis Solis. 25 Occidente. 26 In tentoriis ſuis. 27 Circumdant vallo Turnus & Æneas.

ÆNEIDOS

LIBER XII.

ARGUMENTUM.

Atritis duobus adversis prœliis Latinorum viribus, animorum fractis, Turnus, ubi omnem spem suam in seipso videt, frustra dissuadente Latino, reginaque multis eum cum lacrymis nequicquam retinente, singulari certamine cum Æneâ dimicare ruit: ejusque rei Æneam, per quemdam ex suis, Idmonem nomine certiorem. Accipit conditionem Æneas, solemnique numine cramento fœdus sancitur. Id Junonis impulsu a Juturna Nymphâ sorore, in falsam Camertis imaginem conversa, perturbatur: omnium Tolumnius augur falso augurio certam suis victoriam tens, unum ex Gilippi filiis hasta trajicit. Æneas quoque biti tumultus causam ignorans suos revocare conatur, ab ictore sagitta vulneratus, prœlio excedere cogitur. Qua re Turnus magnam sibi rei bene gerendæ occasionem oblatam gentem hostium stragem edit. Interim Venus, decerpto ex tensi dictamno herba, filio suo medetur. Refectis viribus Æneas nium paucis suo exemplo ad virtutem cohortatus, suis auxilio Turnumque nominatim ad pugnam deposcit. Verum cum Turnus copiam non faceret (Juturna enim, quæ, excusso Metisco auriga rum ejus moderabatur, in diversam semper partem habenas congredi eos non patiebatur) oppugnandæ urbis consilium motoque ad mœnia exercitu, in propugnacula proximaque ignem conjicit. Ibi Amata, cum Turnum occisum arbitraretur, ris impatientia laqueo vitam finit. His rebus Turno per Sacerdotis, cum eo rem reductam videret, ut sibi necessario dimicandum nisi perpeti mallet sociorum urbem, se inspiciente, in hostium tem pervenire, ultro Æneam ex præscripto fœderis ad singulare men provocat. Ea pugna superior Æneas, cum victi hostes jam pene ad misericordiam flecteretur, conspecto in humeris teo, quem occiso Pallanti Turnus detraxerat, repente ira accensus dio per pectus adacto, eum vita spoliat.

TUrnus ut 1 infractos 2 adverso Marte Latinos 3 Defecisse videt, sua nunc 4 promissa 5

1 Valde & vere fractos. Nam *infringet* hoc loco. Liv. l. 3. *oratio submissa & infracta* Val. Max. l. 4 c. 7. *Accedit huc, quod infractæ fortunæ homines magis amicorum studia desiderant, vel præsidii vel solatii gratia: vel, infractos*, id est, nunquam antea victos, antea semper victos & invictos. 2 Quibus & ceteros Deos adversos habebant. 3 Animos despondisse. De singulari certamine cum Æneâ promiserat. Sic lib. 11. mis contra, vel magnum Achillem. 5 Exigit a

e 1 fignari oculis; ultro implacabilis 2 ardet:
Attollitque animos. 3 Pœnorum qualis in arvis,
aucius 4 ille gravi 5 venantum vulnere pectus,
Tum demum movet 7 arma leo, 8 gaudetque 9 comantes
Excutiens cervice toros, 10 fixumque 11 latronis
mpavidus frangit telum, & fremit ore cruento.
Haud ſecus 12 accenſo 13 gliſcit violentia Turno.
Tum ſic affatur 14 regem, atque ita 15 turbidus infit:
6 Nulla mora in Turno: 17 nihil eſt quod 18 dicta
19 retractent
o Ignavi Æneadæ; nec, quæ 21 pepigêre, 22 recuſent,
3 Congrediar. 24 fer ſacra, 25 pater, & concipe 26 fœdus.
Aut hac Dardanium dextra 27 ſub Tartara mittam
8 Deſertorem Aſiæ, [ſedeant ſpectentque Latini]
it ſolus ferro 29 crimen commune refellam:
Aut habeat 30 victos; 31 cedat Lavinia conjux.
Olli 32 ſedato reſpondit corde Latinus:

1 Notari oculis omnium ſuorum, eum alloqui non audentium, ſed tacite id petentium mirabili conſpectu. Unde poſt diturus eſt: *In te ora Latini, In oculos referunt*. 2 Excandeſcit Punicis ſpecies pro genere. re quod in Africa propter plage ejus ardorem ſint violentiores. 4 Sæviſſimus princeps ferum, κατ' ἐξοχήν. 5 Quod manantes fecerant. 6 Poſtquam ulneratus eſt. 7 Naturalia, id eſt iram excitat arrectis jubis. De futura pugna. 9 Erigens illos criſpantes. 10 In pectore o. 11 Venatoris, qui a latere e latibulis adortus eſt eum. Per iram. 13 Creſcit. 14 Latium. 15 Plenus perturbationis. 16 opponitur, *Sedato corde*, mox Latino. 16 Paratus ſum, quod cipiunt Trojani, ſingulare obi- *certamen*. 17 Nulla eſt ratio, cur. 18 Reſpexit ad nuntium Æneæ, l. 11 *His decuit mecum concurrere telis*. 19 Per alium contractum revocent. 20 Inertes, & ſine induſtria, ſuum periculum in caput regis ſui rejicientes. 21 Pacti ſumus nobiſcum. 22 Pacta. 23 Paratus ſum congredi. 24 Feri porcum ad fœdus percutiendum. 25 Latine. 26 Cum Æneæ dimicandi; cujus formam habes infra. 27 Interficiam. 28 ἓξ Aſiæ profugum, patriæ deſertorem, imo proditorem. 29 Quod eſt, ab externo omnes a ſedibus pelli, aut iniquas leges ſuſcipere. 30 Omnes, Q. d aut ego occidar illius manibus. 31 Concedatur illi deſertori Aſiæ. 32 Tranquillo & placato. Gravi ſane conſilio & rationibus adductis VII. diſſuadet a μεταμελείᾳ.

1 Fœminea tegat, & 2 vanis ſeſe occulat umbris.
At 3 regina, 4 nova pugnæ conterrita forte,
Flebat; & 5 ardentem generum moritura tenebat:
Turne, per has ego te lacrymas, 6 per ſi quis Amat
Tangit honos 7 animum, (ſpes tu nunc una, 8 ſenec
9 Tu requies 10 miſeræ: decus imperiumque Latini
11 Te penes: in te omnis 12 domus 13 inclinata 1
cumbit)
Unum oro: deſiſte manum 15 committere Teucris.
16 Qui te cumque 17 manent iſto certamine caſus,
Et me, Turne, manent. 18 ſimul 19 hæc inviſa rel
quam
19 Lumina, nec 20 generum Æneam captiva videbo.
21 Accepit vocem lacrymis Lavinia matris,
22 Flagrantes perfuſa genas: 23 cui 24 plurimus igne
Subjecit rubor, & 25 calefacta per ora 26 cucurrit.
27 Indum 28 ſanguineo veluti 29 violaverit oſtro
Si quis ebur, aut mixta 30 rubent ubi lilia multa
Alba roſa: tales virgo dabat 31 ore colores.
32 Illum turbat amor, 33 figitque in virgine vultus:

1 Velamento feminis apto; ut in hi enim certum extincto rili
bello Trojano, cum commiſſus ſupereſſe. 17 Expectant.
cum Diomede, nube a matre Cum mortem tuam audiero
morti ſubtraheretur. 2 Inanibus. Hanc vitam mihi moleſt
3 Amata regis uxor. 4 Inſolita: 20 Meum. 21 Lavinia vi
quia Turnus non ſolitus erat filia Latini & Amatæ, intel
cum tali viro congredi. 5 Tur- vocem matris ſuæ una cum
num, quem generum eſſe cupie- crymis. Amatæ enim, non
bat, vehementer incenſum ad vinia, flebat. 22 Igneo r
pugnam, ſimilis moritiræ vel re præ pudore ardentes. 23
certa mori retinebat. 6 Per ho- Laviniæ verecundia ſive pu
norem, venerationem Amatæ. rnborem generans, per ſ
7 Tuum. 8 Noſtræ. 9 Pathos ſuffuderat ardorem, aut ig
per repetitionem, quam Græci colorem. 24 Abundantiſſ
vocant Epanaphoram. Vide Ma- 25 Per ruborem. 26 Diſ
crob. Sa. l. 4. c. 6. 10 Amatæ. eſt. 27 Indicum, quod
11 Eſt in tua poteſtate. 12 Lati- mum eſt. 28 Sanguinei co
ni. 13 Ad ruinam. 14 Repoſuit 29 Miſcuerit. 30 Attraheni
ſpem in te, id eſt, tota bi ruborem a vicinia roſ
domus tibi innititur, ita ut co- 31 Facie ſua. 32 Turnus
lumen familiæ noſtræ ſis. 15 Poſtquam ſemel oculos
Conferere cum Trojanis. 16 Ni- conjecerat.

rdet 1 in arma 2 magis, pauciſque affatur Amatam:
e, quæſo, ne me lacrymis, neve 3 omine tanto
·oſequere in 4 duri certamina Martis euntem,
mater: 5 neque enim Turno 6 mora libera mortis,
untius hæc, Idmon, Phrygio mea dicta 7 tyranno
laud placitura refer. cum primum craſtina 8 cælo
niceis invecta rotis Aurora rubebit,
ion Teucros agat in Rutulos: Teucrûm arma quie-
ſcant,
:t Rutulûm. noſtro 9 dirimamus ſanguine bellum.
o Illo quæratur 11 conjux Lavinia campo.
2 Hæc ubi dicta 13 dedit, 14 rapiduſque in tecta re-
ceſſit,
oſcit equos, gaudetque 15 tuens ante 16 ora 17 fre-
mentes:
8 Pilumno quos ipſa 19 decus dedit 20 Orithyia,
1 Qui candore nives anteirent, 22 curſibus auras.
Circumſtant 23 properi aurigæ, manibuſque 24 laceſſunt
5 Pectora 26 plauſa cavis, & colla 27 comantia
pectunt.
pſe dehinc auro 28 ſqualentem 29 alboque 30 orichalco

1 Ad arma tractanda in certamine cum Æneа. 2 Quam prima. 3 Indicio triſtis exitus. 4 igidi, inexorabilis. 5 Non eſt æc res libera & arbitrii mei: ctractare certamen non licet: endum mihi vel ad certam ortem. 6 Dilatio mortis: ſiuidem moriendum eſt. 7 Æneæ. Per cælum, per aerem. 9 Finimus. 10 Per tale certamen. *Enſe ctas; medio poſuit Deus omnia campo*. Pompejus apud Lucanum b. 7. 11 Victoris. 12 Docet, uomodo ſe Turnus inſtruxerit d pugnam, armaveritque inſinibus. 13 Turnus. 14 Feſtinus. 5 Aſpiciens eos. 16 Sua. 17 *animoſe geſtientes*. 18 Atavo Turni. 19 Ad decus & inſigne donum. Sic ſupra: *Quos ipſa decus ſibi dia Camilla delegit*. 20 Erichthei regis Athenarum filia, & uxor Boreæ, qui ex equabus Erichthonii generavit equos velociſſimos. 21 Ἀνυπόστους χιόνος θοΐους δ' ἀνέμοισιν ὁμοίους. Iliad. 10. de equis Rheſi. 22 Velocitate ventos. 23 Agaſones properare & urgere parati. 24 Provocant ad curſum & animoſitatem. 25 Equorum. 26 Palpata. 27 Piloſa. 28 Aureis laminis contextam, in ſpeciem ſquammarum diſpoſitis. 29 Reſpectu auri, id eſt, paulo palliore. 30 Ὡς χρυσοῦ, quaſi dicas, ære mixtum.

Circum

Circumdat loricam humeris: ſimul aptat 1 habendo
Enſemque clypeumque, & rubræ 2 cornua criſtæ:
Enſem quem Dauno 3 ignipotens deus ipſe 4 parenti
Fecerat, & 5 Stygia 6 candentem tinxerat unda.
Exin, quæ mediis ingenti 7 adnixa columnæ
Ædibus adſtabat, 8 validam vi corripit haſtam,
9 Actoris Aurunci ſpolium: 10 quaſſatque trementem,
Vociferans: 11 Nunc, o 12 numquam fruſtrata vocat
Haſta meos, 13 nunc tempus adeſt: te maximus Actor,
Te Turni nunc dextra gerit. da ſternere 15 corpus,
Loricamque manu valida lacerare 16 revulſam
17 Semiviri Phrygis, & fœdare in pulvere crines
18 Vibratos calido ferro, myrrhaque madentes.
19 His 20 agitur Furiis. totoque ardentis ab ore
21 Scintillæ abſiſtunt: oculis micat 22 acribus ignis.
23 Mugitus veluti cum prima in prœlia taurus
Terrificos ciet, atque iraſci in cornua tentat,
Arboris obnixus trunco; ventoſque laceſſit
24 ictibus, & ſparſa ad pugnam proludit arena.

1 Ad habendum, id eſt, habilem facit, ut congrue poſſit inhærere. 2 Comas 3 Vulcanus 4 Turni. 5 Qua inconſumptibilem effecerat. 6 Cum ipſum temperaret. 7 Incumbens. 8 Valde fortem & magnam. 9 Dono acceptam ab Actore Aurunco, quam tamen ille inter alia ſpolia detraxerat cuipiam hoſti. 10 Quaſſando trementem facit haſtam. 11 Ita equum ſuum alloquitur Mezentius ſub exitum l. 10. 12 Semper perfeciſti meas invocationes & deſideria mea, ad quæ te vocavi. 13 Quo tui egeo. 14 Aliquando geſſit. 15 Æneæ. 16 A corpore. 17 Trojani Æneæ mollis & effeminati. Et *nunc ille Paris cum ſemine comitatu*, &c. Hiarbas ſupra l. 4. 18 Criſparos calamiſtro, & unguento delibutos ex myrrha facto. 19 Ut haſtam alloquatur, quaſi rationem habentes 20 Turnus. 21 Signa ardoris & furoris effunduntur, id eſt, inflammatæ facies ejus. 22 Acrimoniæ in oculis, id eſt, ſcintillant oculi. Ovid. 3 de Arte: *Ora tument ira, nigreſcunt ſanguine venæ, Lumina Gorgonio ſævius angue micant*. 23 Præludit pugnæ mugitu, experiendo cornua ad arboris truncum, tanquam ad ſolum ſe exercendo, ventilatis arena pedum pulſu ſparſa. Vide lib. 3. Georg. ubi hi verſus. Cornuum.

Nec minus interea 2 maternis 3 sævus in armis
aeas acuit 4 Martem, & se 5 suscitat ira,
Oblato gaudens 7 componi fœdere bellum.
m socios 8 mœstique metum solatur Iuli,
Fata docens: regique jubet responsa Latino
rta referre viros, & 10 pacis dicere 11 leges.
Postera 13 vix summos spargebat lumine montes
ta dies; cum primum alto se 14 gurgite tollunt
is equi, 15 lucemque 16 elatis naribus efflant;
mpum 17 ad certamen magnæ sub mœnibus urbis
Dimensi Rutulique viri Teucrique parabant;
19 medioque 20 focos, & 21 dis communibus aras
Gramineas. alii 23 fontemque ignemque ferebant
:lati 24 lino, & 25 verbena tempora vincti.
Procedit legio 27 Ausonidûm, 28 pilataque 29 plenis
;mina se 30 fundunt 29 portis. 31 hinc Troius omnis,
rrhenusque ruit variis exercitus 32 armis;

quam Turnus. 2 Quæ mater impetraverat a Vulcano l. 8. ortis. 4 Acuit se ad futu- certamen. 5 Ad pugnam. e singulariter certet cum ho- 7 Finiri. Sic lib. 1: *Ante n classe* componet *vesper mpo*. 8 Ob periculum, in el pater se immissurus erat. sse in fatis, ut ab ipsius vi- ia Urbi & imperio æterno antur fundamina. 10 Ineun- 11 Conditiones. 12 Postri- ejus diei. 13 Vix illuxerat. Sic 4. Æn. *Et jam prima spargebat lumine terras Ti- croceum linquens. Aurora cu-* 14 Maris. 15 Claritatem Ennius: *fundunt elatis na- lucem. Ἵπποι πῦρ πνέοντες*: arus Ode 7. Olym. *ignemque antes*. Ovid. 2. Met. 16 Ere- ad ortum. 17 Sc. *aptum*. Dimetientes, & per certa a *inter se dividentes*. 19 Campi. 20 Aras, ad quas; præsentibus Diis, fœdus percutie- batur. 21 Utrisque gentis diis, & neutri partium plus quam alteri faventibus, futuris sc. fœderum utrimque testibus. Sic l. 5. *adhibete penates Et patrios epulis, & quos colit hospes Acestes*: quamvis a- gnoscam alias & Deos commu- nes esse Martem, Bellonam, Victoriam. 22 E cespitibus fa- ctas. 23 Aquam. Synecdoche, Adhibita in fœderibus feriendis aqua & ignis, sicut etiam ar- cendi a societate interdicebantur aqua & igni. 24 Linea veste. Pro more sacrorum, ubi pura & candida omnia, feciales, co- gnitores arbitrique pacis & bel- li, lineis induti vestibus. 25 Herba pura, sacra. 26 In cam- pum. 27 Ausonidarum. 28 Pilis, id est, telis utentia. 29 Quantos portæ effundere possunt. 30 Ef- fundunt. 31 Deinde. 32 Instructus.

Hand

Haud ſecus inſtructi 1 ferro, quàm ſi aſpera Mar
Pugna 2 vocet. nec non mediis in millibus ipſi
Ductores auro volitant 3 oſtroque decori,
Et 4 genus Aſſaraci Mneſteus, & fortis Aſylas,
5 Et Meſſapus equûm domitor, Neptunia proles.
Utque dato ſigno ſpatia in ſua quiſque receſſit,
6 Defigunt tellure haſtas, & ſcuta reclinant.
Tum 7 ſtudio effuſæ matres, & 8 vulgus inermu
Invalidique ſenes, turres & tecta domorum
Obſedere: alii portis ſublimibus adſtant.
9 At Juno e ſummo, qui nunc Albanus habetur,
[10 Tum neque nomen erat, nec honos, aut g
monti]
Proſpiciens tumulo campum adſpectabat, & amba
Laurentum Troumque acies, urbemque Latini.
Extemplo Turni ſic eſt affata 11 ſororem
12 Diva deam, 13 ſtagnis quæ fluminibuſque ſon
Præſidet: 14 hunc illi rex ætheris altus honorem
Juppiter erepta pro 15 virginitate ſacravit:
16 Nympha 17 decus fluviorum, animo grat
noſtro,
Scis, ut te 18 cunctis 19 unam, quæcumquæ L
Magnanimi Jovis 20 ingratum aſcendere cubile,
Prætulerim, 21 cælique lubens in parte locarim:

1 Ferreis armis. Al. *bello*. 2 Eos ad certamen. 3 Aurata purpura inſignes. 4 Duo filii Aſſaraci. 5 Hoc eodem verſu bis antea uſus eſt, ſemel l. 7. atque iterum l. 9. 6 Milites dearum figunt. Sic Il. 3. παρὲξ δ' ἔγχεα μακρὰ πίπτεγον: & ἀσπίδες παλαιμέναι. 7 Capiditate videndi. 8 Puerorum. 9 Ad Dearum conſilium tranſitio, ut fœdus aliqua vi diſturbetur. 10 Alba enim, a qua mons Albanus nomen accepit, poſt mortem Æneæ ab Aſcanio condita eſt, teſte Livio lib. 1. 11 Junarnam. 12 Dea Divam. Hypallage. Dii enim aſſumpti ſunt, Dii æterni. Quia & Juno Diva Jupiter Divus: ſub Div Dio, id eſt, ſub Jove. liæ: numen quippe fonti Numicium fluvium. 14 U pha ſit. 15 A meritis. 16 phæ, id eſt, fontes om Junonis, id eſt, aeris ſunt, ex cauſa naturali a ſalubritate, utpote cui ægrotis medetur, vel a te: hinc enim aqua ad ſacrificia Romam aſſata. licibus Latinis. 19 Sola Eis minime profuturus Divinitatis. Hinc Dea Catullus pemplum Veneris po Mario.

n, I ne me incuſes, Juturna, dolorem.
à eſt fortuna pati, Parcæque ſinebant
res Latio, Turnum & tua mœnia texi:
ivenem 5 imparibus video 6 concurrere fatis
nque dies & 8 vis inimica propinquat.
ignam aſpicere hanc oculis, non fœdera poſſum,
ermano ſi quid 10 præſentius audes,
: decet, forſan 12 miſeros 13 meliora ſe-
:ntur.
a, cum lacrymas oculis Juturna profundit,
uaterque manu pectus percuſſit 15 honeſtum;
acrymis hoc tempus, ait Saturnia Juno:
& fratrem (ſi quis modus) 17 eripe mortis
:lla 18 cie, conceptumque 19 excute fœdus.
) ego audendi ſic 21 exhortata reliquit
im, & triſti 23 turbatam vulnere mentis.
4 reges [ingenti 25 mole Latinus
ijugo vehitur curru, cui tempora 27 circum
: bis ſex radii fulgentia 27 cingunt,
ſpecimen: bigis 29 it Turnus in 30 albis,

i tibi ſignificaverim.
a fortuna & fatis
eſt, ego protexi fra-
& urbem. 3 Succe-
) Latino. 4 Turnum.
is, quam ipſi, faven-
concurſurum eſſe. 7
te a Parcis conſtitu-
alis neceſſitas Turno
mi mortem minatur,
πεὶ ἦτο πλέξε μ' ἐν
ἐξάπαθαι Μαγνήτε-
ἐὸν ἀγκιβίην Mere-
mus, 3 Il. quia &
ina moriturum deſe-
ur. 10 Felicius, effi-
Perſevera, & perfi-
a decet. 12 Bis vi-
Se forte poſſit fato-
mutari. 14 Vix ea
10, cum Juturna to-
ta in lacrymas ſolvitur. 15 Pulchrum. 16 Congruit, indiget. 17 Libera a morte. 18 Concita. 19 Rejice abs te. 20 Ero, aut eſſe volo. 21 Juturnam. 22 Quid agat. 23 Perculſam. 24 Latinus & Turnus ex una parte, & Æneas & Aſcanius ex altera. Docet, quomodo reges, icturi fœdus, convenerint: & primo, quibus verbis Æneas uſus ſit. 25 rompa & comitatu. 26 Quaternis equis tracto. 27 Circumeingunt. 28 Corona radios habens XII referens ſigna Zodiaci, argumentum generis ſui, cui mater erat Circe filia Solis. 29 Invehitur. 30 Quod eſſent de genere equarum Erichthonii.

Bina manu lato 1 criſpans haſtilia ferro.
2 Hinc pater Æneas, 3 Romanæ ſtirpis origo,
4 Sidereo 5 flagrans clypeo, & 6 cæleſtibus armis,
Et juxta 7 Aſcanius magnæ ſpes altera Romæ]
Procedunt caſtris, 8 puraque in veſte ſacerdos
9 Sætigeri fœtum ſuis intonſamque bidentem
Attulit, admovitque 10 pecus 11 flagrantibus aris.
12 Illi ad ſurgentem converſi lumina Solem
13 Dant fruges manibus ſalſas, & tempora 14 ferro
Summa 15 notant pecudum, 16 pateriſque ali-
libant.
Tum pius Æneas ſtricto ſic enſe precatur:
17 Eſto nunc Sol teſtis & hæc mihi ſit tel-
vocanti,
Quam propter tantos potui perferre labores,
Et 19 Pater omnipotens, & tu Saturnia Juno;
Jam 20 melior, jam, diva, precor: tuque inde
Mavors,

1 Vibrans, coruſcans, πάλλων. verſus hic habetur 1. Æn. 2 Ex hac parte. 3 Nam ab eo domus Julia orta eſt. 4 Cælo demiſſis, a Vulcano fabricatis. 5 More ſiderum ſplendente, aut divino artificio fabricato. 6 Reſplendens. 7 Vehitur juxta patrem. 8 Καθαρᾷ ἐσθῆτι κεκοσμένος, candida ſcil. impolluta & ſacrificiis apta. *Caſta placent ſuperis, pura cum veſte venite* Tibul. 2. El. 2. 9 Porcum procreatum a ſue ſetas gerente, & ovem biennem nondum tonſam, ſed adhuc creſcentem, ut fœdus diu duret. Porcum in fœderibus feriendis cædi ſolitum nemo non novit ex Liv. lib. 1. Suetonii Claud. cap. 25. ſupra Æn. 8. *Caſa jungebant fœdera porca*. 10 Quod feriret. 11 Incenſis. 12 Reges, qui fœdus percuſſuri ſunt, ad orientem converſi. Diis ſuperis ſacra fiebant Sole oriente, feris obeunte. 13 Prima hujus probatio fiebat ſparſa mola, quem dabit Livius lib. 1. *Jupiter, & tu Juno, &c.* nec non fœdus Gr & Trojanorum Il. 3. 14 ca. 19 Jupiter. 20 Fa clementior ſolito jam Dea ſis, precor.

cta tuo qui bella, pater, ſub numine 1 torques:
teſque, fluvioſque 2 voco, 3 quæque ætheris alti
igio, & 4 quæ cæruleo ſunt numina ponto:
erit Auſonio ſi 5 fors victoria Turno,
onvenit Evandri 7 victos diſcedere ad urbem.
et 8 Iulus agris, 9 nec poſt arma ulla rebelles
:ndæ referent, ferrove 10 hæc regna laceſſent.
Sin noſtrum adnuerit nobis victoria Martem,
t potius 12 reor, & potius di 13 numine firment)
i ego nec Teucris 14 Italos parere jubebo,
Nec mihi regna peto paribus ſe legibus ambæ
Invictæ gentes 17 æterna in fœdera mittant.
acra 19 deoſque dabo: ſocer 20 arma Latinus habeto;
erium 21 ſolemne ſocer: mihi mœnia Teucri
ſtituent, urbique dabit Lavinia nomen.
Sic prior Æneas: ſequitur ſic deinde Latinus
iciens cælum, 23 tenditque ad ſidera dextram:
Hæc eadem, Ænea, terram, mare, ſidera juro,
Latonæque genus duplex, 26 Janumque 27 bifrontem,
ique deûm 28 infernam, & 29 duri ſacraria Ditis:
liat 30 hæc genitor, 31 qui fœdera fulmine ſancit:
Tango aras: medios ignes & 33 numina teſtor;

Regis, ſuſtines. 2 Invoco. quicumque dii in æthere ioſe coluntur. 4 Obteſtor a numina cæli, maris, ter- & inferorum. 5 Forte. 6 eniens eſt & placet. 7 8 Filius: cui regnum Ita- ciebat deberi. 9 Numquam eps rebellabunt. 10 Pro is certamus, quæ ſunt La- . 11 Hypallage. Si nobis erit victoriam Mars, & eo- id eſt, nobis favens. 12 rum. 13 Nutu & divina ſua itate confirment. 14 Ut de- os. 15 Nec peto ſolus do- ri. 16 Quaſi invictæ ſint. adiſſolubilia. 18 Ego ſun- ontificium, ac religionis cu- habebo. 19 Penates. 20 Jus armorum. 21 Solidum, & toto anno duraturum. 22 Recitat verba Latini ad fœdus ſanciendum. 23 Extendit. 24 Quæ juraſti. 25 Apollinem & Dianam, id eſt, Solem & Lunam. 26 Deum patrium, nec non pacis bellique arbitrum. 27 Bicipitem, ob ſingularem prudentiam, qua prævidit futura, & præterita ſcivit. 28 Quæ eſt apud inferos; Proſerpinam, Plutonem, & quantum deorum apud inferos eſt, juro. 29 Loca execrabilia immitis Plutonis 30 Quæ dicturus ſum. 31 Qui ſancte conſtimit & ſtabilit fœdera punitione fulminis, ſi violentur. 32 Ex ſolemni jusjurandum & preces concipientium more. 33 Deorum.

1 Nulla dies pacem hanc Italis, nec fœdera rumpet;
2 Quo res cumque cadent: nec me vis ulla 3 volentes
Avertet; 4 non ſi tellurem effundat in undas
Diluvio miſcens, cælumque in Tartara ſolvat?
5 Ut ſceptrum hoc [dextra ſceptrum nam forte gerebat
Numquam fronde levi 6 fundet virgulta neque umbras
Cum ſemel in ſilvis imo de ſtirpe reciſum.
7 Matre caret, 8 poſuitque comas & brachia ferro;
9 Olim arbos, nunc artificis manus 10 ære decoro
Incluſit, 11 patribuſque dedit 12 geſtare Latinis.
Talibus inter ſe 13 firmabant fœdera dictis
Conſpectu in medio procerum. tum 14 rite ſacratas
In flammam jugulant pecudes, & viſcera vivis
15 Eripiunt, 16 cumulantque 17 oneratis lancibus aras.
18 At vero Rutulis 19 impar ea pugna videri
Jamdudum, & vario miſceri pectora 20 motu:
Tum magis, ut 21 propius cernunt 19 non viribus æquis.

1 Nullum tempus. 2 In quemcumque ſtatum res pervenient. 3 Hæc fœdera firma & rata eſſe. 4 Sc. *avertat ulla vis*. Perpetuitatem fœderis aſſeverat, adjuncta conditione impoſſibili, quæ vim habet negationis; q. d Diluvio prius aut machinæ hujus in chaos reverſæ ruina interibunt omnia, quam pacis hujus fœderiſque diſſolutio. 5 Quemadmodum. 6 Germinabit. 7 Terra: ut 11. Æneid. *Non jam mater alit tellus*: *vel* arbore: ut 2. Georg *Laurus Parva ſub ingenti matris ſe ſubjicit umbra* 8 Depoſuit, amiſit frondes & ramos cultro. Horat. Od. 7. l 4 *Diffugere nives, redeunt jam gramina campis, Arboribuſque comæ* 9 Quod fuit olim arbor virens. 10 Orichalco ſplendorem auri poſſidente, ipſamque decorante. 11 Regibus. 12 Q. d. Non prius diſſolvetur hoc fœdus, quam hoc ſceptrum revirebit & frondebit 13 Reges, Æneas & Latinus. 14 Expurgatas, probatas ſecundum ritum & cæremonias ſacrificantium. 15 *Palpitantia* adhuc & adhuc ſpirantia exta rapta evellebantur victimis, ut poſſent conſuli. Æn. 4. 16 Cumulantque opplent. 17 Plenis & ponderoſis. 18 Refert, quomodo Juturna, videns Rutulos, diffidentes viribus Turni, de iniqua conditione fœderis querulosos, in ſpeciem commertis fœdera diſtrumpere coëgitata ſit. 19 Inæqualis, quia Æneas animo, ætate, experientia & militari ſcientia viſus melior: Turnus vero ad aram accedentis infimitatem prodebant inceſſus ſegnes, oculi demiſſi, tabentes genas, color. 20 Commotione. 21 Attentius & diligentius vident: videbantur Æneas & Turnus non bellantes virtute æquales.

Adjuvat 2 inceſſu tacito progreſſus, & aram
Suppliciter venerans demiſſo 3 lumine Turnus,
4 Tabenteſque genæ, & juvenali in corpore pallor;
Quem ſimul ac Juturna 5 ſoror 6 crebreſcere vidit
7 Sermonem, & vulgi 8 variare 9 labantia corda:
In medias acies, 10 formam adſimulata 11 Camerti;
Cui genus a proavis ingens, clarumque paternæ
Nomen erat virtutis, & ipſe 12 acerrimus armis,
In medias dat ſeſe acies, haud neſcia rerum,
Rumoreſque 13 ſerit varios, ac talia 14 fatur:
Non pudet, o Rutuli, pro 15 cunctis talibus 16 unam
Objectare animam? numerone an viribus 17 æqui
Non ſumus? en omnes & 18 Troes & Arcades hi ſunt,
19 Fataliſque manus, 20 infenſa Etruria Turno.
21 Vix hoſtem, alterni ſi congrediamur, habemus.
22 Ille quidem ad ſuperos, quorum 23 ſe devovet aris,
Succedet fama, vivuſque per ora 24 feretur;
Nos, patria amiſſa, 25 dominis parere ſuperbis
Cogemur, qui nunc 26 lenti conſedimus 27 arvis.

1 Talem de eo opinionem. Pathos a ſignis & geſtibus. Vultu. Pathos ab habitu perſonæ. 4 Al. *pubentesque*, id eſt, tenui lanugine tectæ. 5 Turni. Crebriorem fieri, & magis magiſque diſpergi. 7 De Turno. 8 Sermonem aut ſententias de Turno, aliis dicentibus eum vincere, aliis vincendum eſſe. Vacillantia. 10 Per formam. 11 Viro ſtrenuo. 12 Maxime strenuus erat. 13 Diſpergit. 14 Juturna, Camerti aſſimilata. 15 Ob tam arduis negotiis, in quibus certatur pro libertate patriæ. 16 Unius hominis Turni tam periculo & aleæ belli objicere? 17 *Æquales Trojanis. Qui obverſari nobis poſſint.* 19 Trojanorum ſc. qui fatalitèr in Italiam ſe veniſſe jactant. 20 Propter ſocietatem Mezentii. 21 Alternatim, ut, dum alter habeat, alter non habeat, id eſt, pro dimidio exercitu, id eſt, ſi ſecundus quiſque noſtrum congrediatur, illis ergo duplo plures ſumus. 22 Turnus quidem merebitur immortalitatem. 23 Morti addicit & ſacrificat ſe. 24 Transferetur, id eſt, tanquam de vivo omnes loquentur. 25 Tyrannis Phrygiis. A Turpi. 26 Otioſi & ignavi. Ecl 1. *tu Tityre lentus in umbra*, &c. Penelope Ulyſſi apud Ovid *Hanc tua Penelope lento tibi mittit Ulyſſe*. 27 In campis, ubi illi congreſſuri ſunt.

Talibus 1 incensa est juvenum sententia 2 dictis;
Jam magis atque magis; 3 serpitque per agmi
murmur.
Ipsi Laurentes mutati, ipsique Latini.
Qui sibi jam requiem pugnæ, rebusque salutem
Sperabant, nunc arma volunt, fœdusque precantur
4 Infectum, & 5 Turni 6 sortem miserantur iniqua
His 7 aliud majus Juturna adjungit, & alto
Dat 8 signum cælo; quo 9 non præsentius ullum
Turbavit mentes Italas, 10 monstroque fefellit
Namque volans 11 rubra fulvus 12 Jovis ales in 11 aëra,
13 Litoreas agitabat aves, turbamque 14 sonantem
Agminis aligeri, subito cum 15 lapsus ad undas
Cycnum excellentem 16 pedibus rapit 17 improbis
uncis.
Arrexere animos Itali, cunctæque volucres
18 Convertunt clamore fugam, mirabile visu;
Ætheraque obscurant pennis, 19 hostemque per auras
20 Facta nube premunt: donec vi 21 victus & ipso
22 Pondere defecit, 23 prædamque ex unguibus ales
Projecit 24 fluvio, penitusque in 25 nubila *fugit*.
Tum vero 26 augurium Rutuli clamore 27 salutant,
28 Expediuntque manus: primusque Tolumnius augu
Hoc erat, hoc votis, inquit, quod sæpe 29 petivi.

1 Ad disrumpendum fœdus. 2 Juturnæ sub specie Camertis. 3 Sc. fœdum esse, Turnum solum pro omnium libertate dimicare. 4 Ut sit non factum, aut annihilatum. 5 Qui soius contra fortiorem sc. dimicaturus sit. 6 Conditionem. 7 Portentum. 8 Prodigium in aere. 9 Non efficacius, quia opportunum: vel ex mandato Junonis supra: *Tu prægermano, si quid* præsentius *audes, Perge*. Al *præstantius*. 10 Augurio, sed futili, & ministre excepto expositoque 11 Summa aeris regione, prope ignem. 12 Aquilæ. 13 In litore versari solitas. Has ipsi interpretabantur Rutulos, aquilam Æneam. 14 Bene sonantium, id est, canentium avium, id est, cycnorum. 15 Ales Jovis. 16 Ungüibus. 17 Immaniter. 18 Redeunt ad clamore, sicut in exercitu solet fieri. 19 Aquilam, cui Æneas comparat, & Turnum cycno, de suis eripiendum. 20 Densitas alarum mutarum facta. 21 Alas. 22 Arduitas negotii. 23 Cycnum. 24 In fluvium. 25 Obscurum aerem. 26 Ter Jurnæ fraude oblatum. 27 Venerantur & tutum esse cupiunt. 28 Se ad pugnam. 29 Desideravi

Accipio, agnoſcoque deos: 2 me, me duce ferrum
rripite, o miſeri, 3 quos improbus 4 advena bello
rritat, invalidas ut aves; & litora veſtra
5 populat: 6 petet ille fugam, penituſque 7 profundo
la dabit. vos unanimi denſete catervas,
8 regem vobis pugna defendite raptum.
Dixit, & adverſos telum contorſit in hoſtes
ocurrens: ſonitum dat ſtridula 10 cornus, & auras
Certa ſecat ſimul 12 hoc, ſimul ingens 13 clamor, & omnes
irbati 14 cunei, calefactaque corda tumultu.
ſta volans, ut forte novem pulcherrima fratrum
rpora 15 conſtiterant contra, quos 16 fida crearat
a tot Arcadio conjux Tyrrhena Gilippo;
orum 17 unum 18 ad medium, teritur qua 19 ſutilis 20 alvo
lteus, & 21 literum junctura fibula mordet,
regium forma juvenem & fulgentibus armis,
anſadigit coſta, fulvaque 22 effundit arena.
fratres, animoſa 23 phalanx accenſaque 24 luctu,

Ratum habeo & agnoſco fatem Deorum erg. nos. Augun oblativum in impetrativum it, ſiniſtre interpretatus. 2 zeuxis. 3 Conſilium perverconſultori peſſimum fuit. ilam interpretatur Æneam ica litora vaſtantem; litorevolucres, Rutulos cycnum, aum. 4 Æneas. 5 populac deprædatur. 6 Sicut ila petiit. 7 Mari: ſicut a a penitus in nubila fugit. Turnum. 9 Toſcanius au. 10 Haſta cornea. Sic ſu. 9. *Volat Itala* cornus. eria pro materiam. Nam ius, cum lignum habeat dumum, haſtis aptiſſima eſt. *ona bello cornus*, Georg. 2. 11 Inevitabilis. 12 Fit. 13 Fit. 14 Peditum ordines in formam cunei redactorum. *Cuneus* proprie inſtrumentum ferreum eſt, quo ligna finduntur: a cujus ſimilitudine pedi.um multitudo dicitur *Cuneus*, quæ prima fronte anguſtior quidem, ſed paulatim latior procedit. 15 Simul ſteterant ex adverſo. 16 Fidelis marito ſuo. 17 Uni 18 Circa umbilicum. 19 Conſutus. 20 Juxta alvum. 21 Qua fibula morſu jungit latera baltei. 22 Al. *extendit*. Extenſum proſternit eum. 23 Conferta & inſtructa turba ad modum phalangis Macedonicæ. 24 Dolore fratris occiſi.

Pari

Pars gladios ſtringunt manibus, pars 1 miſſile ferrum
Corripiunt, 2 cæcique 3 ruunt. quos agmina contra
Procurrunt Laurentum, hinc 4 denſi rurſus 5 inundant
Troes, 6 Agyllinique, & 7 pictis Arcades armis.
Sic omnes amor 8 unus habet 9 decernere ferro.
Diripuere 10 aras: it 11 toto turbida cælo
12 Tempeſtas telorum, ac 13 ferreus 14 ingruit imber:
Craterasque 15 focoſque 16 ferunt. 17 fugit ipſe 18 Latinus,
19 Pulſatos referens 20 infecto fœdere 19 Divos.
Infrenant alii 21 currus, 22 aut corpora ſaltu
Subjiciunt in equos, & ſtrictis enſibus 23 adſunt.
Meſſapus regem, regiſque 24 inſigne gerentem
Tyrrhenum Auleſten, avidus 25 conſuidere fœdus,
26 Adverſo 27 proterret equo: 28 ruitille 29 recedens,
Et miſer 30 oppoſitis a tergo involvitur aris
In caput, inque humeros. at fervidus 31 advolat haſta
Meſſapus, teloque 32 orantem multa 33 trabali
Deſuper 34 altus equo graviter ferit, itque ita fatur:
35 Hoc habet; 36 hæc 37 melior magnis data victima divis.
Concurrunt Itali, 38 ſpoliantque 38 calentia membra.

1 Jaculum ferreum. 2 Exæſtuati ac perciti furore, ſalutis improvidi. 3 In hoſtem. 4 Stipati & ſe mutuo comprimentes. 5 More undarum irruunt. 6 Cærites, ab Agylla urbe miſſi, lib. 7. 7 Inſignitis. 8 Uniformis. 9 Utri fortiores ſint armis. 10 Ad fœdus faciendum exſtructas. In bello neque ſacris neque profanis parcitur. 11 Turbans & obſcurans totum aerem. 12 Præcipitatio telorum, grandinis aut nivis ſimilis. 13 Ferratorum telorum *Haſtati ſpargunt haſtas, ſit ferreus imber*. Ennius VIII. 14 Toto cælo. 15 In quibus fovebatur ignis ſacrificiis aptus. 16 Auferunt Rutuli. 17 A tumultu belli. 18 Rex. 19 Simulacra Deorum violata, & aris ſublata. 20 Non conſummato. 21 Equos: ut Georg. I. *neque audit currus habenas*. 22 Aut ſaliunt ſuper equos. 23 Præſto ſunt. 24 Diadema. 25 Diſturbandi. 26 Ex adverſo objecto. 27 Procul terret. 28 Præceps cadit. 29 Recedere parans. 30 Quia invenit aras oppoſitas. 31 Auleſte. 32 Ingenti inſtar trabis. 33 In equo alto. 34 Vulnus lethale: formula accepta ab arena & ludo gladiatorio: ubi hoc voce uſus victor inſultabat victo. Ter *Captus ipſe* habet. 35 Eſt 36 Quam porcus, qui fuiſſet in fœdere cæſus. 37 Hiadematæ. 38 Adhuc palpitantia.

Obvi-

1 Obvius 2 ambuſtum torrem 3 Corynæus ab ara
Corripit, & venienti Ebuſo 4 plagamque ferenti
5 Occupat os flammis olli ingens barba reluxit,
6 Nidoremque 7 ambuſta dedit 8 ſuper 9 ipſe ſecutus
10 Cæſariem læva 11 turbati corripit 12 hoſtis,
Impreſſoque genu nitens terræ 13 applicat ipſum:
14 Sic rigido latus enſe ferit. 15 Podalirius Alſum
Paſtorem, 16 primaque acie per tela ruentem,
Enſe 17 ſequens nudo 18 ſuperimminet: 19 ille ſecurî
20 Adverſi frontem mediam mentumque 21 reducta
22 Disjicit, & 23 ſparſo late 24 rigat 25 arma 26 cruore:
Olli dura quies oculos & 27 ferreus urget
28 Somnus; in æternam clauduntur 29 lumina 30 noctem.
At pius Æneas dextram tendebat 31 inermem.
32 Nudato capite, atque 33 ſuos clamore vocabat.
Quo ruitis? quæve iſta 34 repens diſcordia ſurgit?
O cohibete iras! ictum jam fœdus, & omnes

1 Obviam veniens. Docet, quæ reliqua ſubſecuta ſit pugna, & quomodo vulneratus ſit Æneas. 2 Facem circumuſtam. 3 Alterius Corynæi cæſi ab Aſyla lib. 9. meminit. Vide Macrob. l. 5. c. 15. 4 Inferenti, aut inferre volenti vulnus. 5 Impedit. 6 Fœtorem. 7 Circumuſta. 8 Inſuper. 9 Corynæus. 10 Capillos. 11 Flammis. 12 Ebuſi. 13 Admovet. 14 Applicito terræ. 15 Etiam de parte Æneæ. 16 In. 17 Perſequens. 18 Eminenter ſuper illum incumbit. 19 Super imminens Podalirius, aut potius Aſius reſtans, ubi fugere amplius non poterat. 20 Oppoſiti & contra ſtantis. 21 Retrorſus ducta, ut fortius feriret. 22 Diſcidit. 23 Sparſim effuſo. 24 Madefacit. 25 Interfecti. 26 Al. *cerebro*: ut l. 9. *arma cruenta cerebro*. 27 Durus & imperturbabilis, Hom. 22. Il. κεκμήοτα χάλκεον ὕπνον. 28 Mortem Poetæ noctem, ſoporem ſomnium vocant. Eſt enim *conſanguineus Lethi. Soles occidere poſſunt, Nobis cum ſemel occidit brevis lux, Nox eſt perpetua una dormienda*. 29 Ejus. 30 Caliginem, id eſt, mortem obiit. 31 Quo in ſedere faciendo admoneret omnes pacis. 32 Ut agnoſceretur. Alludi volunt ad Julium Cæſarem, qui, ut obequitans a ſuis agnoſceretur, ſuoſque alloqueretur, nudato capite procedit in aciem, ut ſuos in prælium revocaret: quod & factitabant alii Imperatores, Cyrus, Annibal, Maſinilſa, Æmilius, Adrianus, aliique. 33 Utrumque exercitum jam ſuum vocabat. 34 Repentina. Al. *recens*.

Com-

Pars gladios stringunt manibus, pars 1 missile ferrum
Corripiunt, 2 cæcique 3 ruunt . . quos agmina con
Procurrunt Laurentum, hinc 4 densi rursus 5 inunda
Troes, 6 Agyllinique, & 7 pictis Arcades armis.
Sic omnes amor 8 unus habet 9 decernere ferro.
Diripuere 10 aras: it 11 toto turbida cælo
12 Tempestas telorum, ac 13 ferreus 14 ingruit imbe
Craterasque 15 focosque 16 ferunt. 17 fugit ipse
Latinus,
19 Pulsatos referens 20 infecto fœdere 19 Divos.
Infrenant alii 21 currus, 22 aut corpori saltu
Subjiciunt in equos, & strictis ensibus 23 adsunt.
Messapus regem, regisque 24 insigne gerentem
Tyrrhenum Auleſten, avidus 25 confundere fœdus,
26 Adverso 27 proterret equo: 28 ruit ille 29 recedo
Et miser 30 oppositis a tergo involvitur aris
In caput, inque humeros. at fervidus 31 volat hasta
Messapus, teloque 32 orantem multa 33 trabali
Desuper 34 altus equo graviter ferit, atque ita fatur:
34 Hoc habet; 35 hæc 36 melior magnis data victima div
Concurrunt Itali, 37 spoliantque 38 calentia membr

1 Jaculum ferreum. 2 Excæcati ac perciti furore, salutis improvidi. 3 In hostem. 4 Stipati & se mutuo comprimentes. 5 More undarum irruunt. 6 Cærites, ab Agylla urbe missi, lib. 7. 7 Insignitis. 8 Uniformis. 9 Utri fortiores sint armis. 10 Ad fœdus faciendum exstructas. In bello neque sacris neque profanis parcitur. 11 Turbans & obscurans totum aerem. 12 Præcipitatio telorum, grandinis aut nivis similis. 13 Ferratorum telorum *Hastati spargunt hastas, sic ferreus imber*. Ennius VIII. 14 Toto cælo. 15 In quibus fovebatur ignis sacrificiis aptus. 16 Auferunt Rutuli. 17 A tumultu belli. 18 Rex. 19 Simulacra Deorum violata, aris sublata 20 Non consumato 21 Equos: ut Georg. *neque audit currus habenas*. Aut saliunt super equos. 23 Prosto sunt. 24 Diadema. 25 Dturbandi. 26 Ex adverso obcto. 27 Præcul terret. 28 Proceps cadit. 29 Recedere para 30 Quia invenit aras oppoſit 31 Auleſte. 32 Ingenti inf trabis. 33 In equo alto. Vulnus letale: formula acce ab arena & ludo gladiatori ubi hac voce usus victor insi trabat victo. Ter *Captus e* habet. 35 Est 36 Quam po cus, qui fuisset in fœdere c sus. 37 Viderunt. 38 Ad palpitantia.

1 O

)bvius 2 ambuſtum torrem 3 Corynæus ab ara
·ripit, & venienti Ebuſo 4 plagamque ferenti
)ccupat os flammis olli ingens barba reluxit,
lidoremque 7 ambuſta dedit 8 ſuper 9 ipſe ſecutus
Cæſariem læva 11 turbati corripit 12 hoſtis,
›reſſoque genu nitens terræ 13 applicat ipſum:
Sic rigido latus enſe ferit. 15 Podalirius Alſum
orem, 16 primaque acie per tela ruentem,
e 17 ſequens nudo 18 ſuperimminet: 19 ille ſecurî
Adverſi frontem mediam mentumque 21 reducta
Diſjicit, & 23 ſparſo late 24 rigat 25 arma 26 cruore:
dura quies oculos & 27 ferreus urget
ſomnus; in æternam clauduntur 29 lumina 30 noctem,
pius Æneas dextram tendebat 31 inermem.
Nudato capite, atque 33 ſuos clamore vocabat.
› ruitis? quæve iſta 34 repens diſcordia ſurgit?
:ohibete iras! ictum jam fœdus, & omnes

›viam veniens. Docet, quæ
ua ſubſecuta ſit pugna, &
nodo vulneratus ſit Æneas.
icem circumuſtam. 3 Alte-
Corynæi arti ab Aſyla
9: meminit. Vide Macrob.
c. 15. 4 Inferenti, aut in-
volenti vulnus. 5 Impedit.
etorem. 7 Circumuſta. 8
›er. 9 Corynæus. 10 Ca-
i. 11 Flaminis. 12 Ebuſi.
dmovet. 14 Applicito ter-
15 Etiam de parte Æneæ.
›. 17 Perſequens. 18 Emi-
r ſuper illum incumbit.
uper imminens Podalirius,
›otius Aſius reſtans, ubi
e amplius non poterat. 20
ſiti & contra ſtantis. 21
›rſus ducta, ut fortius feri-
22 Diſcidit. 23 Sparſim
›. 24 Madefacit. 25 Interfe-
26 Al. *cerebro*: ut l. 9.
cruenta cerebro. 27 Durus
& imperturbabilis. Hom. 22.
Il κοιμήσατο χάλκεον ὕπνον.
28 Mortem Poetæ noctem, ſo-
porem ſomnium vocant. Eſt e-
nim *conſanguineus Lethi. Soles occidere poſſunt, Nobis cum ſemel occidit brevis lux, Nox eſt perpetua una dormienda.* 29
Ejus. 30 Caliginem, id eſt,
mortem obit. 31 Quo in fœ-
dere faciendo admoneret omnes
pacis. 32 Ut agnoſceretur.
Ailudi voiunt ad Julium Cæſa-
rem, qui, ut obequitans a ſuis
agnoſceretur, ſuoſque alloque-
retur, nudato capite proceſſit
in aciem, ut ſuos in prælium re-
vocaret; quod & factitabant alii
Imperatores. Cyrus, Annibal,
Maſiniſſa, Æmilius, Adrianus,
aliique. 33 Utrumque exercitum
jam ſuum vocabat. 34 Repenti-
na. Al. recens.

Com-

1 En agros, &, quam bello, Trojane, petiſti;
2 Heſperiam metire 3 jacens: hæc præmia, qui
Ferro auſi 4 tentare, 5 ferunt: 6 ſic mœnia cond
7 Huic comitem 8 Asbuten conjecta cuſpide 9
Chloreaque, Sybarimque, Daretaque, Therſilochum
Et 10 ſternacis equi lapſum 11 cervice 12 Thym
Ac velut 13 Edoni Boreæ cum ſpiritus alto
Inſonat 14 Ægæo, ſequiturque ad litora 15 fluc
Qua 16 venti incubuere; 17 fugam dant nubila 18
Sic Turno, quacumque viam ſecat, agmina ced
19 Converſæque ruunt acies: fert impetus 20 i
Et criſtam 21 adverſo curru quatit aura 22 vo
23 Non tulit inſtantem 24 Phegeus, animiſque
mentem:
Objecit ſeſe ad currum, & ſpumantia 26 frenis
Ora 27 citatorum dextra detorſit equorum.
Dum 28 trahitur, pendetque jugis, 29 hunc 30
retectum
Lancea conſequitur, rumpitque infixa 31 bilicem
Loricam, & ſummum 32 deguſtat vulnere corpus
33 Ille tamen clypeo 34 objecto converſus in 35 h
Ibat, & auxilium 36 ducto mucrone petebat.

1 Agros, quos ſperaſti tibi, tuiſque, tamquam victoribus, dividendos. 2 Italiam. 3 Proſtratus. 4 Provocare. 5 Auferunt a me. 6 Q. d. proſternuntur exſangues. 7 Eumedi. 8 Trojanum. 9 Ad inferos. 10 Ferocis, qui ſeſſorem facile ſternit atque excutit: *vel*, calcitroſi. 11 De. 12 Meminit hic noſter Poeta l. 2. Thymœtæ, qui primus equum intra muros duci hortabatur, & arce locari. 13 Thracii: nam *Edon* mons eſt Thraciæ. 14 Mari. 15 Ægæi maris. 16 Flatus Boreæ. 17 Boreas enim nubila diſſipat, cælum ſerenat. 18 Per aerem, id eſt, quemadmodum nubes & procellæ aquarum diffugi facie impetuoſiſſimi ventı in fugam. 20 Turnum. adverſo veniente. 22 Ce agitatam. 23 Non eſt pe Turnum inſtantem ſibi au 24 Vir Trojanus. 25 Fer tem. 26 Contrahendo fren Concitatorum. 28 Namqu equos torquet ac trahit, trahitur & pendet jugis rum. 29 Phegea. 30 l ferrum habens. 31 Duobus ſeu ordinibus ſquamarum ſtantem. 32 Leviter ſauci perficiem corporis, id eſt rem. 33 Phegeus. 34 C ibus. 35 Turnum. 36 d

ræque infidiæque, dei 1 comitatus, 2 aguntur.
Talis equos alacer media inter prœlia Turnus
Fumantes sudore quatit, miserabile cæsis
Hostibus insultans: spargit rapida 4 ungula rores
Sanguineos, mixtaque cruòr calcatur arena.
Amque neci 5 Sthenelumque dedit, Thamirimque, Pholumque,
Hunc 7 congressus & 8 hunc; 9 illum eminus e eminus ambo
10 Imbrasidas Glaucum atque Laden, quos Imbrasus ipse
Nutrierat Lycia, paribusque 11 ornaverat armis;
Vel 12 conferre manum, vel 13 equo prævertère ventos.
14 Parte alia media Eumedes in prœlia fertur,
15 Antiqui proles bello 16 præclara Dolonis;
17 Nomine avum referens, 18 animo 19 manibusque patrem:
20 Qui quondam, castra ut Danaûm speculator adiret,
21 Ausus 22 Pelidæ 23 pretium sibi poscere currus:
Illum 24 Tydides alio pro talibus ausis
Affecit 25 pretio: 26 nec equis adspirat Achillis
Hunc procul ut 27 campo Turnus prospexit aperto,
Ante levi jaculo longum per 28 inane secutus;
29 Sistit equos bijugis, & curru desilit, atque
Semanimi lapsoque supervenit, & pede collo
Impresso, dextræ mucronem 30 extorquet, & alto
31 Fulgentem 32 tingit 33 jugulo; atque hæc insuper addit

1 Dignus Marte comitatus, Fornido, Ira, Insidiæ. Iliade ve. 4. Δυσὶς τ' ἴδε φόβοιο, καὶ ἔρις ἄμοτον μεμαυῖα. Ἄρεος ἀνδροφόνοιο κασιγνήτη ἑτάρη τε. 2 Impelluntur. 3 Quania Mars. 4 Equorum. 5 Tres Trojanos. 6 Sthenelum. 7 Cominus. 8 Thamirim. 9 Pholum. 10 Imbrasi filios. 11 Ab infantia. 12 Invadere. 13 Celeriter effugere. 14 A Turno. 15 Nobilis aut Innosi. 16 Inclyta. 17 Quia & *vus ejus, patet* Dolonis, Eu*edes dictus erat.* 18 Animo sta-

te 19 Rebus præclare gestis. 20 Dolon, missus speculatum res Græcorum, a Diomede & Ulysse Interceptus cæsusque, fuit. 21 Fuerat. 22 Pelei filii. 23 In mercedem. 24 Diomedes, Tydei filius. 25 Mercede, pœna alia: qui occidit eum. 26 Neo ausus est aspirare ad equos Achillis habendos. 27 In. 28 Aerem, qui inanis putatur. 29 Stare facit. 30 Vi expellit. 31 Prius. 32 Imbuit mucronem cruore. 33 Occisi.

1 En agros, &, quam bello, Trojane, petiſti;
2 Heſperiam metire 3 jacens: hæc præmia, qui me
Ferro auſi 4 tentare, 5 ferunt: 6 ſic mœnia condunt
7 Huic comitem 8 Asbuten conjecta cuſpide 9 mittit
Chloreaque, Sybarimque, Daretaque, Therſilochumque
Et 10 ſternacis equi lapſum 11 cervice 12 Thymœten
Ac velut 13 Edoni Boreæ cum ſpiritus alto
Inſonat 14 Ægæo, ſequiturque ad litora 15 fluctus,
Qua 16 venti incubuere; 17 fugam dant nubila 18 cæli:
Sic Turno, quacumque viam ſecat, agmina cedunt,
19 Converſæque ruunt acies: fert impetus 20 ipſum,
Et criſtam 21 adverſo curru quatit aura 22 volantem.
23 Non tulit inſtantem 24 Phegeus, animiſque 25 frementem:
Objecit ſeſe ad currum, & ſpumantia 26 frenis
Ora 27 citatorum dextra detorſit equorum.
Dum 28 trahitur, pendetque jugis, 29 hunc 30 lato retectum
Lancea conſequitur, rumpitque infixa 31 bilicem
Loricam, & ſummum 32 deguſtat vulnere corpus.
33 Ille tamen clypeo 34 objecto converſus *in* 35 hoſtem
Ibat, & auxilium 36 ducto mucrone *petebat*.

1 Agros, quos ſperaſti tibi: meiſque, tamquam victoribus, dividendos. 2 Italiam. 3 Proſtratus. 4 Provocare. 5 Auferunt a me. 6 Q. d. proſternuntur exſangues. 7 Enumedi. 8 Trojanum. 9 Ad inferos. 10 Ferocis, qui ſeſſorem facile ſternit, atque excutit: *vel*, calcitroſi. 11 De. 12 Meminit hic noſter Poeta l. 2. Thymœtæ, qui primus equum intra muros duci hortabatur, & arce locari. 13 Thracii: nam *Edon* mons eſt Thraciæ. 14 Mari. 15 Ægæi maris. 16 Flatus Boreæ. 17 Boreas enim nubila diſſipat, cælum ſerenat. 18 Per aerem, id eſt, quemadmodum nubes & procellæ aquarum diffugiunt a facie impetuoſiſſimi venti. 19 In fugam. 20 Turnum. 21 Ex adverſo veniente. 22 Celeriter agitatam. 23 Non eſt perpeſſus Turnum inſtantem ſibi aut aliis. 24 Vir Trojanus. 25 Ferocientem. 26 Contrahendo frena. 27 Concitatorum. 28 Namque dum equos torquet ac trahit, ipſe trahitur & pendet jugis equorum. 29 Phegea. 30 Latum ferrum habens. 31 Duobus licii ſeu ordinibus ſquamarum conſtantem. 32 Leviter ſauciat ſuperficiem corporis, id eſt, cutem. 33 Phegeus. 34 Contra ſe. 35 Turnum. 36 Nudato

Cum

:um 1 rota præcipitem, & 2 procurſu concitus ar[3]
mpulit, effuditque ſolo: Turnuſque 3 ſecutus,
mam inter galeam ſummi thoracis & 4 oras,
Abſtulit enſe caput, 6 truncumque reliquit arena:
Atque ea dum campis victor dat funera Turnus,
nterea Æneas Mneſtheus & fidus Achates,
Aſcaniuſque 7 comes, caſtris 8 ſtatuere 9 cruentum,
0 Alternos longa nitentem 11 cuſpide greſſus.
2 Sævit, & infracta luctatur 13 arundine telum
Eripere, 14 auxilioque viam, quæ proxima, poſcit:
Enſe 15 ſecent lato vulnus, 16 telique latebram
Reſcindant penitus, ſeſeque in bella remittant.
Jamque 17 aderat 18 Phœbo ante alios dilectus Iapyx
19 Iaſides: 20 acri quondam 21 cui captus amore
Ipſe ſuas artes, ſua 22 munera lætus Apollo
23 Augurium 24 citharamque 25 dabat celereſque ſagittas:
26 Ille, 27 ut depoſiti proferret fata parentis,

1 Currus. 2 Procurrendo concitatus. 3 Cadentem. 4 Extremitates, id eſt, ſecundo cervicem, ubi ima pars galeæ fere conjungitur loricæ ſeu thoraci: quamvis thorax in pectore proprie ſit. 5 Illi. 6 Truncatum & mutilum corpus. 7 Socius laboris. 8 Collocaverunt. 9 Ex vulnere. 10 Alternatim & longo labore factos, id eſt, vulnerati pedis paſſus haſtili ſuſtentantem & fulcientem: alter enim pes, qui ſaucius non erat, ſine adminiculo firmos & liberos metiebatur greſſus. 11 Cui incumbebat. 12 Sui contemptor, gloriæ dominus, civium ſervator, indignatur, ſibique iraſcitur, quod ſaucius ad pugnam procedere nequeat, neque ſuis adeſſe. 13 Cuſpide intrinſecus fracta. 14 Et petit a præſentibus modum & rationem ſanandi, quæ præſentiſſima aut viciniſſima eſt ad auxilium. 15 *Hamum ergo ſagitta hæc, & quæ citra* ἀκτομὴν evelli non poſſet. 16 Latentem ſagittæ cuſpidem ſcindendo aperiant funditus. 17 Auxilio. 18 Ab Apolline, ſummo medicorum principe. 19 Medicus, Iaſii filius: nec inepte παρὰ τ῀ ἰᾶσθαι, *a medendo*. 20 Vehementi. 21 Iapigi. 22 Officia. 23 Peritiam divinandi. 24 Artem Muſicam. 25 Dare voluit, offerebat. 26 Iapix. 27 Ut protraheret ſive produceret vitam patris deſperati, id eſt, de cujus vita deſperabatur a medicis. Talis antiquitus traditur fuiſſe conſuetudo, ut, qui laborarent periculoſo aliquo morbo, & de quibus deſperatum erat, ante ædium ſuarum januas collocarentur, vel ut ibidem extremum ſpiritum ederent, vel ut a tranſeuntibus poſſent forte curari, ſi quis aliquando ſimili morbo laboraſſet. Et hi *depoſiti* dicebantur. Ovid. Jam prope depoſitus, certe jam frigidus ægro

Scrib.

Major 1 agit 2 deus atque opera ad majora 3 remitti
4 Ille avidus pugnæ suras 5 incluserat 6 auro
7 Hinc atque hinc, oditque moras, hastamque 8 corus
Postquam habilis lateri clypeus 9 loricaque tergo et
Ascanium 10 fusis circum complectitur armis,
11 Summaque per galeam 12 delibans oscula fatur:
Disce, puer, virtutem ex me, verumque laborem;
13 Fortunam ex 14 aliis. nunc te mea dextera bel
Defensum dabit, & 15 magna inter præmia ducet,
16 Tu facito, mox cum 17 matura adoleverit ætas,
18 Sis memor, & te 19 animo repetentem exem
tuorum
Et 20 pater Æneas & 21 avunculus excitet Hector
Hæc ubi dicta 22 dedit, 23 portis sese extulit ingen
24 Telum immane manu quatiens; simul agmine de
Antheusque Mnestheusque ruunt; omnisque relictis
Turba fluit castris. tum 25 cæco pulvere campus
Miscetur, pulsuque pedum tremit 26 excita tellus.
Vidit ab 27 adverso 28 venientes aggere Turnus,
29 Videre Ausonii, 30 gelidusque per ima cucurrit

1 Hanc curam. 2 Apollo, inventor Medicinæ: *vel*, Venus, ut 2 Æn. *ducente deo*. Vide locum. 3 Iterum mittit. 4 Æneas. 5 Priusquam advenerint, qui ipsum armarent. 6 Ocreis aureis, vel auratis. 7 Ex utraque parte. 8 Quatit vibratque, πάλλει. 9 Postquam armatus erat. 10 Circumfusis. 11 Summis labris. 12 Præbens. 13 Et optâ. 14 Felicioribus me. 15 Ducet te participem magnorum præmiorum. 16 A suo & Hectoris exemplo. 17 Adolescendo cœperit esse matura. 18 Sc. *meorum factorum*. *Auctores referat generosa propago*: respiciat suos; domi enim habet, unde discat. 19 Memoria repetentem, id est, considerantem. 20 Cic. 1. Offic. Quia *hæreditas a patribus traditur liberis, omnique patrimonio p stantior, gloria virtutis non que gestarum: cui dedecori est nefas & vitium judicandum* Sal. *Nam sæpe audivi, Q. M ximum, P. Scipionem, præ civitatis nostræ præclaros v solitos ita dicere; cum majo imagines intuerentur, vehemen me sibi animum ad virtutem a di.* 21 Frater Creusæ, quæ Priami, & mater Ascanii Dixit Æneas. 23 Castror 24 Hastam terribilem præ gnitudine. 25 Excæcante Commota. 27 Ex oppo to. 28 Teucros cum Æ 29 Itali viderunt venient Frigidus, & horrorem inc

ſſa tremor. prima ante 2 omnes Juturna Latinos
iit, agnovitque ſonum, & tremefacta refugit.
ie volat, campoque 4 atrum 5 rapit agmen aperto.
ualis ubi ad terras 7 abrupto ſidere 8 nimbus
iare per medium: miſeris, heu, 9 præſcia longe
Horreſcunt corda agricolis: 11 dabit ille ruinas
oribus, ſtragemque ſatis; 12 ruet omnia late:
Ante volant, ſonitumque ferunt ad litora venti.
s in 14 adverſos ductor 15 Rhœteius hoſtes
nen 16 agit: denſi 17 cuneis ſe quiſque 17 coactis
Adglomerant. ferit enſe 19 gravem 20 Thymbræus
Oſirim,
ietium 21 Mneſtheus, Epulonem obtruncat Achates,
ntemque Gyas. 22 cadit ipſe Tolumnius augur,
nus in adverſos telum qui torſerat hoſtes.
litur in cælum 23 clamor, verſique 24 viciſſim
rerulenta fuga Rutuli dant terga per agros.
Ipſe neque 26 averſos dignatur ſternere 27 morti;
pede congreſſos æquo, nec 28 tela ferentes
quitur: ſolum denſa in caligine Turnum
Veſtigat luſtrans, 30 ſolum in certamina poſcit.

talorum. 2 Latinos. 3 Æ-
. 4 Pulveris nube cooper-
5 Raptim ſecum trahit. 6
ri comparatione Æneæ de-
lentis in pugnam robur,
oſtium tacitum metum de-
it. 7 Tempeſtate, quam fi-
aliquod ortu vel occaſu ſuo
ſolet, diſſoluta. 8 Iſt. 9
mitatis futuræ. 10 Horrore
cunt. 11 Nimbus proſternet
res & ſata. 12 Eruet,
ict. Simplex pro compoſito.
Antevolant nimbum: quia
ius craſſior aer eſt: itaque
is poſt & ante, & cum u-
14 Hoſtes ſibi oppoſitos. 15
as Trojanus, a *Rhœteo* pro-
montio Trojæ ſic denomina-
16 Impellit. 17 Aciebus in
morem cuneorum in unum com-
pulſis. 18 Condenſant. 19 Gra-
vatum pondere aut ſenio. 20
Vir Trojanus. 21 Vir Trojanus.
22 Redit in auctorem ſcelus: re-
cidit in Tolumnium augurium,
conſiliumque peſſimum, fœdus ru-
ptum. 23 Ex ejus caſu. 24 Vul-
nerato quippe Ænea, Tro anos
prius in fugam verterant. 25
Æneas. 26 Al *Adverſus*, id
eſt, quos obvios & adverſos
offendit. 27 Ad mortem. 28
Id eſt, licet animoſos offende-
ret, qui viriliter reſiſterent, ta-
men non dignatur eos proſter-
nere. 29 Circumſpiciens inqui-
rit. 30 Turnum in ſingulare
certamen: ſic enim fœdus exi
gebat.

Hoc concuſſa metu mentem Juturna 1 virago
Aurigam Turni media inter lora Metiſcum
2 Excutit, & longe lapſum 3 temone relinquit.
4 Ipſa 5 ſubit, manibuſque 6 undantes flectit habe
Cuncta 7 gerens, vocem que & corpus & arma Metu
8 Nigra velut magnas domini cum divitis ædes
Pervolat, & 9 pennis alta atria 10 luſtrat hirundo,
11 Pabula parva legens, nidiſque 12 loquacibus eſ
Et nunc porticibus 13 vacuis, nunc humida circun
Stagna ſonat: 14 ſimilis medios Juturna per hoſtes
Fertur equis, 15 rapidoque volans 16 obit omnia cu
Jamq. e hic 17 germanum jamque hic oſtentat ovante
Nec 18 conferre manum patitur: volat 19 avia lon
Haud minus Æneas 20 tortos legit obvius orbes,
21 Veſtigatque virum, & disjecta per agmina long
Voce 22 vocat. quoties oculos conjecit in hoſtem
23 Alipedumque fugam curſu 24 tentavit equorum
25 Averſos toties currus Juturna retorſit.
Heu, quid 26 agat? vario nequidquam fluctuat 27 æ
28 Diverſa que vocant animum in contraria curæ.
Huic Meſſapus, uti læva duo forte gerebat
29 Lenta 30 levis curſu 31 præfixa haſtilia *ferro*,
32 Horum unum 33 certo contorquens dirigit ictu
Subſtitit Æneas, & 34 ſe collegit in arma,

1 Virum agens, fungens virili officio. 2 Ab equis. 3 Ligno oblongo, quo currus connectitur & dirigitur. 4 Juturna. 5 Offic um gubernandi. 6 Undarum more criſpantes & ſinuoſas Æn 5. *undantia lora* 7 Præ ſe ferens 8 Comparatione exornat pietatem Junonæ. 9 Ubique. 10 Circumvolat. 11 Muſcas & culices colligens. 12 In quibuſ ſunt pulli garruli. 13 Magnis: ut lib 2 vacua *atria luſtrat Saucius* 14 Similiter. 15 Raptim acto 16 Circumit. 17 Turnum. 18 Conferete cum manum cum Æneæ. 19 Sine via & ordine 'onge ab Æneæ, id eſt, cecli nat congreſſum Æneæ. 2 obvius ſit, peragit circuitus ques. 21 Inquirit Turnum ſuum. 23 Quaſi alatos habentium. 24 Simulavit Ab Æneæ. 26 Ageret Æ Pathos ab exclamatione & dubitatione: de quo vide crib. Sat lib. 4. cap. 6. 27 vere. 28 Nunc hoc, nunc attentavit, ut congrederetur Turno 29 Flexibilia. 30 militia inſtructus. 31 Haſta tentes ferrum præfixum 3 ſtiſſum 33 Inevitabili & f 34 Civico ſe texit adv ictum hoſtis.

Pop

Poplite subsidens: 1 apicem tamen incita summum
Hasta tulit, summasque excussit vertice cristas.
Tum vero 2 assurgunt iræ, insidiisque 3 subactus,
4 Diversos ubi sensit equos currumque 5 referri,
6 Multa Jovem & læsi testatus fœderis aras,
Jam tandem invadit medios, & 7 Marte secundo
Terribilis, sævam nullo discrimine cædem
Substernit; iramque omnes effundit 8 habenas.
Quis mihi nunc tot 9 acerba deus, quis carmine
Il. cædes
Diversas, obitumque ducum, quos æquore toto
10 Inque vicem nunc Turnus agit, nunc Troius heros,
Expediat? tantone 11 placuit concurrere motu,
Jupiter, æterna gentes in pace futuras?
Æneas Rutulum Sucronem (ea prima 12 ruentes
Pugna loco 13 statuit Teucros) haud 14 multa moratus,
Excipit in latus, & 15 qua fata celerrima, 16 crudum
Transadigit costas & 17 crates pectoris ensem.
Turnus equo dejectum Amycum, fratremque Diorem
Congressus 18 pedes: 19 hunc 20 venientem 21 cuspide longa,

1 Conum galeæ, vel cristam in cono: *tamen huic volans secum abstulit hasta hastam.* Ennius. Macrob. 6. Sat. cap. 1. 2 Duci Troiano. 3 Impulsus, quia vidit se insidiis appeti. 4 In diversas partes agi. 5 A cursu instimto, cum obvium traheretur. 6 Multum. Nomen pro Adverbio. 7 Prospero successu belli. 8 Potestatem, id est, iræ permittit sæviendi liberam potestatem: vel *Et premere & laxas scirent dare jussus habenas.* Sumpta Metaphora ab equis, qui currum trahentes, habenis vel retinentur, vel laxis effunduntur soluti ad cursum. 9 Funera aut vulnera. 10 Invicem, vicissim. Tibull. 11 Tibi. 12 Cum duce Æneæ persequentes hostem, palabundo forsasse agmine & effuso impetu, donec ventum est ad Sucronem, militiæ strenuum, in pulsum remoratus est ruentium vim, statuitque fecit pugnam: quem tamen Æneas interfecit. 13 Stare fecit. 14 Multum. 15 Qua mori celerrime accedit. *Quæque est via proxima letho.* Ovid. 18. Met. quia vulnerato corde, statim moritur. 16 Durum. 17 Juncturas. 18 Pedester. 19 Priorem Amycum. 20 Contra se. 21 Hasta.

1 Hunc 2 mucrone ferit; 3 curruque abſciſſa duorum
Suſpendit capita, & 4 rorantia ſanguine portat.
5 Illę Talon, Tanaimque neci, fortemque Cethegum,
6 Tres uno congreſſu, & 7 mæſtum mittit Onytem,
8 Nomen Echionium, matriſque genus Peridiæ;
9 Hic fratres 10 Lycia miſſos & Apollinis agris,
Et juvenem exoſum 11 nequidquam bella Menœten
12 Arcada: 13 piſcoſæ 14 cui circum flumina rivi
Lernæ
Ars fuerat, 16 pauperque domus; 17 nec nota potentum
Limina, 18 conductaque pater tellure ſerebat.
19 Ac velut immiſſi diverſis partibus 20 ignes
Arentem in ſilvam, & virgulta ſonantia 21 lauro;
Aut ubi decurſu rapido de montibus altis
Dant ſonitum ſpumoſi amnes, & in 22 æquora currunt,
23 Quiſque ſuum populatus iter: 24 non ſegnius ambo
Æneas Turnuſque ruunt per prœlia: 25 nunc, nunc
Fluctuat ira intus: 26 rumpuntur neſcia vinci
27 Pectora: nunc totis in vulnera viribus 28 itur.
29 Murranum 30 hic, 31 atavos & avorum antiqua
ſonantem

1 Diorem. 2 Gladio cæſum. 3 A curru, ad currum. 4 Ea deſtillantia. 5 Æneas. 6 Viros. 7 Severum. 8 Thebanum genere, & filium Peridiæ. *Echion* autem Cadmi comes fuit, in condendis Thebis. 9 Turnus mittit neci. 10 Ex Lycia venientes auxilio Trojanis, ubi agri Apollini ſacri. 11 Namque in bello occiſus eſt. 12 Ex Arcadia. 13 Piſcium plenæ. 14 Menœti. 15 Paludis in agro Argivo ſeu Mycenæo. 16 Tugurium, caſa ruſtica. 17 Neque enim cliens frequentabat potentiorum limina. Al *Munera*, id eſt, obſequia, dona, id eſt, qui nihil a potentioribus acceperat. 18 Vectigali & ſtipendiaria, qualem regis Latini agrum Aurunci Rutulique ferebant. Æn. 11. 19 Duabus comparationibus eadem utrinque editam velut ob oculos ponit. 20 Sc. *ruunt*. 21 Frondibus aut foliis lauri. 22 Campos planos. 23 Uterque amnium currit devaſtans & ſecum trahens, quicquid in via ſe offendit. 24 Sed æque impetuoſe, ut illi ignes in ſilvam aridam miſſi, & illi amnes in æquora decurrentes. 25 Maximus nunc. 26 Sævitia. 27 Amborum. 28 Ab ambobus. 29 Regem Latinorum. 30 Alter eorum Æneas. 31 Habentem nomen ſuorum majorum; quia omnes *Murrani* appellati erant.

Nomina

Nomina, per regesque 1 actum genus omne Latinos,
Præcipitem scopulo, atque 2 ingentis turbine saxi
3 Excutit, effunditque 4 solo. 5 hunc 6 lora & juga subter
Provolvere rotæ: crebro 7 super ungula pulsu
8 Incita 9 nec domini 9 memorum 10 proculcat equorum.
11 Ille 12 ruenti 13 Hyllo animisque 14 immane frementi
Occurrit, telumque 15 aurata ad tempora torquet:
Olli per galeam fixo stetit hasta cerebro.
Dextera nec tua te, Grajûm fortissime Creteu,
Eripuit Turno, 16 nec di texere Cupencum,
Ænea 17 veniente, 18 sui. 19 dedit obvia 20 ferro
Pectora: nec 21 misero clypei mora profuit ærei.
Te quoque Laurentes viderunt, Æole, campi
Oppetere, & late terram consternere tergo.
22 Occidis, 23 Argivæ quem non potuere 23 phalanges
Sternere, nec Priami regnorum 24 eversor Achilles.
25 Hic tibi mortis erant metæ: 26 domus alta sub Ida;
27 Lyrnessi domus alta, 28 solo Laurente sepulchrum.
Totæ 29 adeo conversæ acies, omnesque Latini,
Omnes Dardanidæ: Mnestheus, acerque Serestus,
Et 30 Messapus equûm domitor, & fortis 31 Asylas,
Tuscorumque phalanx, Evandrique Arcades 32 alæ,
Pro se 33 quisque viri 34 summa nituntur 35 opum vi.

1 Ductum. 2 Saxo ingenti turbine impulso. *Ingenti fragmine montis*, lib. 9. 3 E curru. 4 In terram. 5 Murranum excussum. 6 Equorum. 7 Insuper, aut super hunc. 8 Incitata. 9 Obliquorum. 10 Eum. 11 Turnus. 12 Præcipitanter currenti. 13 Trojano. 14 Immaniter. 15 Tecta galea inaurata. lib. 8. *gemmas cui tempora flammas Lata vomunt*. 16 Neque Dii, quorum sacerdos erat, potuerunt servare Cupencum. *Cupencus* autem lingua Sabina *sacerdotem* significat. 17 Impetum in eum faciente. 18 Fidentes. 19 Cupencus. 20 Aureoni ferreo. 21 Cupenco. 22 Tu, Æole, in mortem cadis. 23 *Instructæ acies* Græcorum. 24 Sublato Hectore, per quem stetit Troja. 25 Metæ, quas mors vitæ affert, erant tibi constitutæ in campis Laurentibus. 26 Clara progenies erat tibi. 27 Opp. ad radices Idæ, patria Briseidos. Plin. 5. l. 30. c. Est & insula Sigæo opposita. 28 In campo Latino sepulcrum est tibi. 29 Omnino coactæ sunt in prælium, ita ut contra se mutuo starent omnes. 30 Qui Italus erat. 31 Qui etiam Italus erat. 32 Velites, quos cum Pallante miserat Evander Arcas. 33 Nititur. 34 *Romani scalis summa nituntur opum vi*, ex Ennii lib 6. citante Macrob. Sat. lib. 6. c. 1. 35 Facultatum suarum.

Nec mora, nec 1 requies: 2 vasto certamine 3 t
dunt.
4 Hic 5 mentem Æneæ genitrix 6 pulcherrima mi
ret ut ad muros, 7 urbique adverteret agmen
Ocius, & 8 subita turbaret cæde Latinos.
9 Ille, ut 10 vestigans diversa per agmina Turnum,
Huc atque huc 11 acies circumtulit; aspicit urbem
Immunem tanti belli atque 12 impune quietam.
Continuo pugnæ 13 accendit major imago:
Mnesthea Sergestumque 14 vocat fortemque Seresthum
15 Ductores, 16 tumulumque capit: 17 quo cet
Teucrûm
Concurrit legio: nec scuta aut spicula 18 densi
Deponunt. celso medius 19 stans ac aggere fatur:
Ne qua meis esto dictis mora. Jupp ter 21 hac stat
Neu quis ob inceptum subitum n hi segnior ito.
Urbem hodie 22 causam belli, regna ipsa Latini,
Ni frenum accipere, & 23 victi parere 24 fatentur
25 Eruam, & 26 æqua solo fumantia culmina pon
27 Scilicet expectem, libeat 28 dum prælia Turno
Nostra pati; rursusque velit concurrere 29 victus?
30 Hoc caput, o cives, hæc belli 31 summa nefar
Ferte faces propere, 32 fœdusque reposcite flammis
33 Dixerat: atque animis pariter certantibus omnes

1 Fuit. 2 Omnia vastante. 3 Contendunt. 4 In hoc rerum statu. 5 Consilium & animum. Sic l. 1. *Qua facere id possis, nostram nunc accipe* mentem. 6 Venus. 7 Ad urbem appelleret. 8 Ex improviso orta. 9 Æneas. 10 Inquirens. 11 Oculorum acumen, id est, oculos. 12 Sine pœna, id est, quæ debuit pœnas luere propter fœdus abruptum. 13 Inflammat ipsum. 14 Ad se. 15 Duces exercitus. 16 Collicu-lum, aut locum altiorem. 17 *Ad* quem. 18 Quamvis stipati. 19 Æneas. 20 In colliculo. 21 Hic parte nostra, id est, favet nobis; quia Rutuli fœdus r runt. Ex Ennio sumptum Macrob Sat l. 6. c. 1. *Non per vestra avert t, nunc Jup hac stat* 22 Quia hinc er vinia, Latini filia. 23 S equus, freno constrictus, pa 24 Cives. 25 Evertam. 26 Sol domorum summitates aut fu ria æquata & æque plana u lum est. 27 Quasi vero expe re debeam. Ab iniquo. 28 nec. 29 Cujus jam partes victæ. 30 Hæc urbs est pr pua causa. 31 Exacinia r 32 Renovate fœdus ubiv dio. 33 Æneas.

1 Dant cuneum; denſaque ad muros 2 mole feruntur.
3 Scalæ improviſo, ſubitoque 4 apparuit ignis.
Diſcurrunt 5 alii ad portas, 6 primoſque trucidant:
Ferrum alii 7 torquent, & 8 obumbrant æthera telis.
Ipſe inter primos dextram ſub mœnia 9 tendit
Æneas, magnaque incuſat voce Latinum;
Teſtaturque deos iterum ſe ad prœlia 10 cogi:
11 Bis jam 12 Italos hoſtes, hæc 13 altera fœdera 14 rumpi.
Exoritur trepidos inter diſcordia cives:
Urbem alii 15 reſerare jubent, & 16 pandere portas
Dardanidis; ipſumque 17 trahunt in mœnia regem.
Arma ferunt alii, & pergunt defendere muros.
Incluſas ut cum 18 latebroſo in pumice 19 paſtor
20 Veſtigavit apes, fumoque 21 implevit amaro;
Illæ intus 22 trepidæ rerum per 23 cerea caſtra
Diſcurrunt, magniſque 24 acuunt ſtridoribus iras.
Volvitur 25 ater odor 26 tectis: tum 27 murmure 28 cæco
Intus ſaxa ſonant: vacuas it fumus ad auras.
29 Accidit hæc feſſis etiam 30 fortuna Latinis,
Quæ totam luctu 31 concuſſit funditus urbem.
Regina ut 32 tectis venientem proſpicit hoſtem,

1 Componunt ſe in cunei formam ad invadendos muros. 2 ſultitudine. 3 Apparent. 4 Uranis. 5 Teucrorum. 6 Quos rimos obvios habent. 7 Inos, qui forte in muris erant. Obſcurant quaſi umbra. Hyerbole. 9 Extendit. 10 Non ponte, ſed propter læſa numina. 11 Violato bis fœdere, ſemel n adventu, & nunc per Juturam. 12 Eſſe, aut effectos. 13 ecunda. Primum fœdus initum er Iulioneum rogatum l. 7. alterum per me ipſum de ſingulari certamine, hoc ipſo lib. utrumue violatum a Latinis. 14 Violri, diſſolvi. 15 Aperire. 16 perire. 17 Trahere volunt Latinum, ut ſit ſpectator ſuæ cladis: *vel*, trahunt ipſum Æneam, ut rex ſit. 18 Cavo, latebris pleno. 19 Meliarius. 20 Inquiſivit & invenit. 21 Cavernas. 22 Solicitæ, quid rebus ſuis agant. 23 Favos ſuos cereos, *cerea regna*. Georg. lib. 4. 24 Provocant. 25 Teter & rei ſumoſæ. Reſpexit ad colorem fumi: nam in odore color non eſt. 26 Per tecta. 27 Apum. 28 Occulto. 29 Docet, quomodo Amata, cum videret urbem in periculo, laqueo vitam finiverit, &c. 30 Adverſa, propter ſuſpendium reginæ Amatæ. 31 Turbavit. 32 Ad tecta.

1 Incussi muros, ignes ad tecta volare;
Nusquam acies 2 contra Rutulas, nulla agmina
Turni:
Infelix pugnæ 3 juvenem in certamine credit
Extinctum; &, subito mentem turbata dolore,
Se causam clamat crimenque caputque malorum:
Multaque per 4 mæstum demens effata furorem,
Purpureos 5 moritura manu 6 discindit amictus,
Et 7 nodum 8 informis lethi trabe nectit ab alta.
Quam 9 cladem miseræ postquam 10 accepere Latinæ,
Filia prima manu flavos Lavinia crines,
Et roseas laniata genas; tum cetera 11 circum
12 Turba furit: resonant latæ plangoribus ædes.
13 Hinc totam 14 infelix vulgatur fama per urbem:
15 Demittunt mentes: it 16 sciffa veste Latinus,
Conjugis 17 attonitus 18 fatis, urbisque 19 ruina,
20 Canitiem immundo perfusam pulvere 21 turpans:
(22 Multaque se incusat, 23 qui non acceperit 24 ante
Dardanium Æneam, 25 generumque adsciverit ultro.)
Interea 26 extremo bellator 26 in æquore Turnus
27 Palantes sequitur paucos, jam segnior, atque

1 Refertur ad *scalas*, supra. Al. *insc*[illegible]*ndi*, id est, invadi. 2 Elle, apparere, aut stare ex adverso. 3 Turnum. 4 Ex mœstitia ortum. 5 Quia certa erat mori. 6 Ex more lugentium & furiatorum. *Tum pius Æneas humeris* abscindere *vestem*, *Æn.* 5. *it* sciffa *veste Latinus*, infra. *Et* scissa *gaudens vadit Discordia palla*, sub exitu lib. 8. 7 Laqueum in nodum contractum. 8 Inhonesti, quia, qui laqueo sibi vitam ademerant, insepulti abjiciebantur propter fœditatem mortis. 9 Calamitatem. 10 Intellexerunt, sc. laniatæ genas tumore ferunntur. 11 Cadaver Amatæ. 12 Multitudo Latinarum. 13 Ex his ædibus, id est, ex regia. 14 Infelicia nuncians. 15 Omnes demittunt animos, *id est*, desperant, despondent animum. 16 Dilacerata. 17 Quasi tonitru perculsus. 18 Morte. 19 Quam imminere videbat. 20 Quod in dolore & luctu factitatum. Mezentius lib 10. *canitiem immundo deformat pulvere*. Pathos habitu & senecta. Macrob. Sat. lib. 4. c 3. 21 Fœdans. 22 Multum. 23 Utpote qui, quod. 24 Priusquam cogeretur, aut ea mala provenissent. 25 In generum vel ut sit sibi gener, advocaverit. 26 In acie extrema, non inter primos: idque dolo Junonæ, animi sui languore, & equi fatigatio. 27 Obstantes h. e. sine ductore.

Jam

Jam minus atque minus 1 successu lætus 2 equorum:
Attulit hunc 3 illi 4 cæcis terroribus aura
Commixtum clamorem, 5 arrectasque 6 impulit aures
Confusæ sonus urbis & 7 illætabile murmur
Hei mihi! quid tanto turbantur mœnia luctu?
Quisve ruit tantus 8 diversa clamor ab urbe?
Sic ait, 9 adductisque amens subsistit habenis.
Atque 10 huic, in faciem 11 soror ut conversa Metisci
Aurigæ, currumque & equos & 12 lora regebat,
Talibus occurrit dictis: 13 Hac, Turne, sequamur
Trojugenas, qua prima viam victoria 14 pandit:
Sunt alii, qui tecta manu defendere possint.
15 Ingruit Æneas Italis, & prœlia miscet:
Et nos 16 sæva manu mittamus funera 17 Teucris.
Nec 18 numero 19 inferior, pugnæ nec honore 20 recedes.
21 Turnus ad hæc:
O soror, & dudum agnovi, 22 cum prima per artem
Fœdera turbasti, teque hæc in bella dedisti:
23 Et nunc 24 nequidquam fallis 25 dea. sed quis 26 Olympo
Demissam tantos voluit te 27 ferre labores?
An fratris miseri lethum ut crudele videres?
Nam quid ago? aut quæ jam 28 spondet Fortuna salutem?

1 Invalidos. 2 Quia videbat equos quoque segnes effectos, animosque demisisse. 3 Turno. 4 Clamoribus incertis, unde procederent. 5 Quas impulsas erigebat, ut melius audiret. Metaphora sumpta ab iis animantibus, quæ, ut a longe audiant, aures arrigunt, quæ etiam timidiora sunt. Æn. 1. *arrectisque auribus adstant*. 6 Percussit illi. 7 Nullo modo lætificans. 8 A diversa parte urbis. 9 Animo consternatus & consilii inops ad se traxit habenas, & *subsistit*. 10 Turno. 11 Juturna. 12 Equorum. 13 Persequamur Trojanos per hanc viam. 14 Aperit & monstrat. 15 Irruit in Italos. 16 Magnæ & crudelia. 17 In Teucros. 18 Cæsorum a te hostium. 19 Æneæ, id est, tot & cum tanto honore occides. 20 Discedes sic faciendo. 21 Respondit. 22 Cum tu primum Camerti assimilari, nec minus usa Tolumnii opera, præcipuum fœdus turbasti per astutiam mam. 23 Assumpta Metisci, aurigæ mei, persona & munere. 24 In nullo. 25 Quamvis dea. 26 Cœlo. 27 Perferre. 28 Promittit.

Vidi oculos ante ipſe meos 1 me voce vocantem
Murranum, quo non 2 ſuperat mihi carior alter,
3 Oppetere 4 ingentem, atque ingenti vulnere victu
Occidit infelix, 5 ne noſtrum dedecus Ufens
Aſpiceret. Teucri potiuntur corpore & 6 armis.
7 Exſcindine domos (id 8 rebus defuit unum)
Perpetiar? 9 dextra nec 10 Drancis dicta 11 refellan
Terga dabo? & Turnum fugientem hæc terra videbi
12 Uſque adeone mori miſerum eſt? 13 vos o mi
Manes
Eſte boni: quoniam ſuperis 14 averſa voluntas.
Sancta ad vos anima atque iſtius 15 inſcia 16 culpæ
Deſcendam, 17 magnorum haud unquam indignus
avorum.
Vix ea fatus erat: medios volat ecce per hoſtes
Vectus equo ſpumante Saces, adverſa ſagitta
Saucius ora, ruitque 19 implorans nomine Turnum:
Turne, 20 in te 21 ſuprema ſalus: miſerere tuorum
22 Fulminat Æneas armis, ſummaſque minatur
Dejecturum arces Italûm, 23 excidioque daturum:
Jamque faces ad tecta volant. 24 in te ora Latini,

1 Κατὰ τὸ σκοτόμενον: nulla enim mentio ſupra facta Turni, a Murrano in auxilium vocati: vel omen mortis eſt, ſibi audire viſi vocem Murrani vocantis, ut 4. lib. *Hinc exaudiri gemitus & verba vocantis Viſa viri*. 2 Supereſt, ſuperſtes eſt, vivit. 3 Mori. 4 Sic Lucret 1. *Et graviter magni magno cecidere ibi caſu*. 5 Ne nos victos videret. 6 Ejus. 7 Urbem capi & dirui. 8 Noſtris miſeris, quo minus periillent ſundicus. 9 Viriliter agendo 10 Hoſtis mei capitalis, qui dixerat, *dum Troia tentat Caſtra, fuga fidens*. 11 Refutabo. 12 In tantum, ut malim inhoneſte fugere, quam fortiter mori? Q. d. Non eſt miſerum mori 13 Vos inferi Manes eſto mihi morituro propitii & a ventes: neque enim ulterius cura a diis ſuperis. 14 A me 15 Neſcia & inſons. 16 Fuga quæ grave viro forti crimen 17 Et ipſe claris majoribus o tus. Conſtructio Græca. 18 S *genere*. 19 Imploratu vocans 19 Amata ſupra: *decus imperi umque Latini Te penes: in omnis domus inclinata recumbit* 21 Ultima. 22 In morem fu minis proſternit ac ſævit. *Horrendumque intonat armis*: infr 23 Ad excidium. 24 *Latini* I ſignum oculis, *tua nunc promiſ* repoſcunt, ſupra, ad congreſſu unguiculum.

te oculos referunt: 1 muſſat rex ipſe Latinus,
uos generos vocet, aut quæ ſeſe ad fœdera 2 flectat.
æterea 3 regina, tui fidiſſima, 4 dextra
cidit ipſa ſua, 5 lucemque exterrita fugit.
li 6 pro portis Meſſapus & acer Atinas
ſtentant aciem circum hos utrinque phalanges
ant denſæ, 7 ſtrictiſque 8 ſeges mucronibus horret
Ferrea: tu currum 9 deſerto in gramine 10 verſas.
ſiſtupuit 11 varia confuſus imagine rerum
urnus, & obtutu tacito ſtetit. 12 æſtuat ingens
no in corde pudor, mixtoque inſania luctu,
Furiis agitatus amor, & 13 conſcia virtus.
Ut primum diſcuſſæ umbræ, & lux reddita menti,
rdentes oculorum orbes ad mœnia torſit
urbidus, 15 eque rotis magnam proſpexit ad urbem.
ce autem flammis inter 16 tabulata volutus
d cælum 17 undabat vortex, turrimque 18 tenebat:
Turrim, compactis trabibus quam eduxerat 20 ipſe,
ibſideratque 21 rotas, 22 ponteſque inſtraverat altos.
m jam fata, ſoror, 23 ſuperant; abſiſte morari:

Intra ſe murmurat, dubius um admittat generum: *Flent ſti muſſantque patres*. Æn. 2 Inclinet. 3 Amata. 4 mu: quia ſe ſuſpendit. Pa- s a modo: de quo Macrob. l 4. c. 4. 5 Vitalem, ma- s mori, quam hoſtem tam ribilem videre. 6 Ante por- pro defenſione earum. 7 *nſiſque virûm ſeges horrut* ha- 2. Georg 8 Pubes armа- 9 Ab hoſtibus. *Extremo later in æquore Turnus*. 10 itas. 11 Tot ſimul rerum ntio, quarum imago varia imum *ipſius diſtraxit*, ac- *o, & ipſe vario confuſus* eſt affectu, ſtupore, pudore, infania, luctu, amore, ſui fiducia. 12 Æſtuat. 13 Cujus ipſe conſcius erat. 14 Quam primum vero turbidam hanc affectuum caliginem diſpulerat ratio & mora, ſibique lux rationis reddita eſt. 15 Et e curru. Pars pro toto. 16 Turris. 17 Ingens cumulus flammarum & fumi undatim aſcendebat 18 Occupabat 19 Turrim ambulatoriam. 20 Turnus. 21 Ad motum, ut huc illuc trahi poſſet. 22 Altas ſcalas, quibus in ipſam aſcenderetur. 23 Vincunt me.

Qua

Quo deus, & quo dura vocat Fortuna, ſequamur?
1 Stat conferre manum 2 Æneæ: ſtat, quidquid
bi eſt,
Morte pati: nec me 3 indecorem, germana, vi
Amplius. hunc, oro, ſine me furere 4 ante 5 fur
Dixit, & e curru ſaltum dedit ocius 6 arvis:
Perque hoſtes, per tela ruit: mæſtamque ſororem
Deſerit, ac rapido curſu media 7 agmina rumpit,
Ac veluti montis ſaxum de vertice præceps
Cum ruit avulſum vento, ſeu turbidus imber
8 Proluit, aut annis 9 ſolvit ſublapſa vetuſtas,
10 Fertur in 11 abruptum magno 12 mons improbus 13
Exſultatque ſolo; ſilvas, armenta, viroſque
Involvens ſecum. disjecta per agmina Turnus
Sic urbis ruit ad muros; ubi plurima fuſo
Sanguine terra madet, ſtriduntque 14 haſtilibus
15 Significatque manu, & 16 magno ſimul incipit
Parcite jam, Rutuli; & vos tela 17 inhibete, L
Quæcumque eſt Fortuna, mea eſt: me 18 verius
Pro vobis 20 fœdus luere, & 21 decernere ferro.
Diſceſſere omnes 22 medii, 23 ſpatiumque dedere
24 At 25 pater Æneas, audito nomine Turni,
Deſerit & muros, & ſummas deſerit 26 arces;
27 Præcipitatque 28 moras omnes: 29 opera
rumpit:

1 Certum mihi eſt, decrevi. 2 Cum Æneâ. 3 Expertem decoris & honoris. 4 Priuſquam moriar. 5 Ardentem hunc impetum, qui me incitat cum Æneâ congredi. *Aut pugnam aut aliquid jamdudum invadere magnum Mens agitat mihi.* Niſus. 9. Æn. 6 In arva. 7 Hoſtiũ. 8 Ipſum ſaxum. 9 Saxum. 10 Saxum. 11 Præcipitium prius exciſum. 12 Exiſtens inſtar montis improbi: quia nulli parcit. 13 Agmine, imperu. 14 Miſſis. 15 Indicium ſtendi. 16 Magniloquo ore, magna voce. 17 Continete

theeis ſuis. 18 Juſtius, eſt. 19 Solum. 20 F violati pœnas perſolvere gare. 21 Pugnare pro vo mis cum Æneâ. 22 Qui erant in medio. 23 Tur ut cum Æneâ dimicet. fert congreſſum Turni & in quo Turnus gladio e in fugam verſus eſt, ſe effugit penitus. 25 Vir p veneratione dignus. 26 expugnabat. 27 Celeritat rat. 28 Inſtituta. opp nia. 29 Interrumpit tiſque omnes conatus

Lætitia exſultans, 1 horrendumque intonat 2 armis:
Quantus 3 Athos, aut quantus 4 Eryx, aut ipſe co-
ruſcis
Cum fremit ilicibus quantus, gaudetque 5 nivali
Vertice ſe attollens 6 pater 7 Apenninus ad auras,
Jam vero & Rutuli certatim, & Troes, & omnes
Convertere oculos Itali; 9 quique alta tenebant
Mœnia, 10 quique 11 imos pulſabant ariete muros:
12 Armaque depoſuere humeris. ſtupet ipſe 13 Latinus,
Ingentes, 14 genitos diverſis partibus orbis,
Inter ſe coiſſe viros, & 15 cernere ferro
Atque 16 illi, ut vacuo 17 patuerunt 18 æquore campi,
19 Procurſu rapido, conjectis eminus haſtis,
20 Invadunt Martem clypeis atque 21 ære ſonoro.
Dat 22 gemitum tellus: tum crebros enſibus ictus
Congeminant. 23 Fors & virtus miſcentur in unum.
Ac velut, ingenti 24 Sila 25 ſummove 26 Taburno
Cum duo 27 converſis inimica in prœlia tauri
Frontibus incurrunt, pavidi ceſſere 28 magiſtri;
Stat pecus omne 29 metu mutum, 30 muſſantque juvencæ,
31 Quis pecori imperitet, quem tota armenta ſequantur:

1 Horribiliter. 2 Armatus, atque in ipſis armis. 3 Macedoniæ mons. 4 Siciliæ mons, de *Eryce*, in eo ſepulto, nomen ſortitus. 5 Nivibus tecto. Princeps montium eſt. 7 Italiæ mons; id eſt, tantum emicabat Æneas inter ceteros bellatores, quantum montes in ſuis locis inter vicinos colles. 8 In Latium quique ducem. 9 Sc. Latini. 10 Sc. Trojani & Etruſci.

11 Conabantur evertere a ſummentis muros machina belliſa in morem arietis fronte ferientis. 12 Quippe qui jus & officium bellandi ad duces ſuos referrent. 13 Rex, & cujus maxime intererat. 14 Æneam Aſia *oriundum*, *Turnum* Europa. 15 Decernere armis. 16 Turnus & Æneas. 17 Hominibus. 18 Æquo ſpatio. 19 Curſu longe incepto, feſtino. 20 Incipiunt & ineunt pugnam. 21 Sonoritate ceterorum armorum. 22 Ex ſonitu armorum & procurſu pedum. 23 Id eſt, quidquid fortuna aut virtus poterat, impertitum eſt pugnæ. 24 Monte Lucaniæ. 25 Altiſſima ejus parte, ubi planitiem habet. 26 Monte Campaniæ, hodie *Taber*. 27 Contra ſe invicem verſus, 28 Bubulci, paſtores. 29 Tacitum & ſtupefactum præ horrore tanti certaminis. 30 Tacite & intra ſe mugiunt. 31 Uter illorum.

1 Illi inter ſeſe multa vi vulnera 2 miſcent,
Cornuaque obmixi infigunt, & ſanguine largo
Colla armoſque lavant: 3 gemitu nemus omne
mugit.
Haud aliter Tros Æneas & 5 Daunius heros
Concurrunt clypeis, ingens fragor æthera compl
6 Juppiter ipſe duas 7 æquato examine lances
Suſtinet, & fata 8 imponit diverſa 9 duorum;
10 Quem damnet labor, & 11 quo vergat
lethum.
12 Emicat hic, 13 impune putans, & corpore
Alte ſublatum conſurgit Turnus in enſem,
Et 14 ferit. 15 exclamant Troes trepidique La
16 Arrectæque amborum acies. at 17 perfidus
Frangitur, in medioque 18 ardentem deſerit ict
Ni fuga 19 ſubſidio ſubeat. fugit 20 ocior Eur
21 Ut capulum ignotum dextramque aſpexit
mem
Fama eſt, 23 præcipitem, cum prima in prœlia ju
Conſcendebat equos, 24 patrio mucrone relicto

1 Tauri concertantes. 2 Mixtim inferunt. 3 Ipſorum. 4 Reſonat. 5 Dauni filius Turnus. 6 Fatorum conditor. 7 Haſta ſeu lingua, qua de pondere diſcernitur, in æquali diſtantia conſtituta, id eſt, diu facit ambiguum, uter victurus ſit. 8 Trutinæ æquali. 9 Amborum: quia alter victurus, alter vincendus erat. 10 Utrum eorum ſtudium & periculum bellandi damnent ad mortem, id eſt, a quo fruſtra labor ſuſcipiatur. Al. quem labor morti deſtinet. Al. liberet, parta victoria: ut, *damnabis tu quoque votis*. 11 Qua vi mors ad exitum tendat, & premat laborantem. 12 Eminenter agit ſe. 13 *Sine* periculo ſe poſſe ferire. 14 Percutiam. 15 Ut tibi cave ceps Æneas. 16 Attentæ ſunt, cum ambæ & timerent. 17 Fidem violans. 18 Ardentem cutientem. 19 Ad ſub 20 Celerior. Hyperbole gladium ex manubrio n eſſe agnovit. 22 Sine cum effractus eſſet, ſolu punus remanſiſſet. 23 F Supra, diſcuſſo fœdere, *poſcit equos atque arma* 24 Paterno gladio, *qu no igniporens deus ipſe* Fecerat, & Stygia cande xerat unda, ſupra: u na fuerat gladius.

Dum trepidat, ferrum aurigæ rapuiſſe Metiſci:
Idque diu, dum terga dabant 3 palantia Teucri,
uffecit. poſtquam arma 5 dei ad Vulcania ventum eſt,
Mortalis mucro, glacies ceu 7 futilis, ictu
ſiluit: fulva reſplendent 8 fragmina arena.
Ergo amens 10 diverſa fuga petit 10 æquora Turnus:
nunc huc, inde huc incertos 11 implicat orbes.
idique enim 12 denſa Teucri 13 incluſere 12 corona:
que hinc vaſta palus, hinc ardua mœnia cingunt.
:c minus Æneas, quamquam tardata 14 ſagitta
terdum genua impediunt, 15 curſumque recuſant,
Inſequitur, 17 trepidique pedem pede 18 fervidus urget.
Incluſum veluti ſi quando flumine nactus
:rvum, aut 20 puniceæ ſeptum * formidine 20 pennæ,
Venator curſu canis & latratibus inſtat:
Ille autem, inſidiis & 23 ripa territus alta,
ille fugit refugitque vias: at 24 vividus Umber
æret hians, 25 jam jamque tenet, ſimiliſque tenenti
crepuit 26 malis, 27 morſuque eluſus 28 inani eſt.

Dum properat. 2 Ferrum. Oberrantia in variam fugam Satis fuit, ac vaſtit invadens Teucris fugientibus. 5 A o Vulcano fabricata. Al. *dei*, eſt, Æneæ. 6 Mortali mactus, fragilis. 7 Fragilis, quæ cito rumpitur 8 Enſis gladii. 9 Quia dextram inerem habebat. 10 Diverſa loca mpi plani. 11 Implicando it gyros. 12 Cœtu circumgente, denſe ſtante: ideoque n potuit evadere, neque exrrere. 13 Eum. 14 Vulnere ſagitta ſuſcepto. 15 Curſuie vix ſufficiunt, inepta ſunt currendum. 16 Turnum. 17 rni trepidanter aufugientis. Ferventer inſtans. 19 Canis aut retibus. 20 Aquilarum inſectantium, quibus pennæ punicei ſunt coloris. * Linea plumis variis inſidemque uſtulatis intertexta ſuſpenditur ad terrendas feras, quo in veras plagas obſtantes impellat. 21 Venaticus canis. 22 Cervus ſic circumdatus. 23 Quam ſe ſuperare non poſſe veretur, quin a canibus deprehendatur. 24 Canis Tuſcus agilis perſequitur inhians. 25 Et proximus eſt ut teneat. 26 Maxillis crepitum dedit, quibus mordere ſperabat jam elapſum. 27 *Alter in ambiguo eſt, an ſit comprenſus, & ipſis Morſibus eripitur, tangentiaque ora vel unguit.* Ovid. 1. Met. 28 Nihil inter dentes offendenti.

1 Tum

1 Tum vero exoritur clamor: ripæque lacusque
2 Responsant circa, & 3 cælum tonat omne tumultu
4 Ille simul fugiens, Rutulos simul 5 increpat omnes,
Nomine 6 quemque vocans, 7 noturnaque effligitat ensis
Æneas mortem contra præsensque minatur.
Exitium, si quisquam 8 adeat: terretque trementes,
Excisurum urbem minitans, & 9 sanctas instat.
10 Quinque orbes explent cursu, totidemque 11 retexit
Huc illuc: neque enim levia aut indicra 12 petuntur
Præmia: sed Turni de vita & sanguine certans.
Forte 13 sacer 14 Fauno foliis 15 oleaster amaris
Hic steterat, nautis 16 olim 17 venerabile lignum:
18 Servati ex undis ubi figere dona solebant
Laurenti divo, & 19 votas suspendere vestes.
Sed 20 stirpem Teucri 21 nullo discrimine 22 sacrum
Sustulerant, 23 puro ut possent concurrere campo.
24 Hic 25 hasta Æneæ stabat: huc impetus illam
Detulerat fixam, & 26 lenta in radice tenebat.
27 Incubuit, volvitque manu convellere 28 ferrum
29 Dardanides: 30 teloque sequi, quem prendere cursu
Non poterat. tum vero amens formidine Turnus,
Faune, precor, 31 miserere, inquit: tuque *optima* ferrum

1 Cum Turnum Æneas tenere videremt. 2 Frequenter respondent & sonitum referunt per circuitum. 3 Totus aer. 4 Turnus. 5 Objurgat ob inertiam & imprudentiam, quia gladium non afferrent ejam non admoniti. 6 In quo spem habebat. 7 Paternum. 8 Accedat ad Turnum. 10 Illi, alter fugiendo, alter persequendo, percurrunt quinque gyros. 11 Replicant currentes huc illuc. 12 Affectantur. 13 Consecratus. 14 Deo silvestri. 15 Olea silvestris. 16 Priusquam Trojani sustulerint. 17 Veneratione & religione quidam a nautis. 18 Ad quam nautæ, qui fracta navi incolumes in l ejecti fuerant, solebant sup dere dona votiva Fauno. l. 3. Servatum ex undis d *phadum me littora primum*. *cipium*. 19 Voto promiss quibus servati erant. 20 R cem arboris. 21 Sine dis tione & metuitu religionis, scientes arborem sacram e 22 Fauno. 23 Plano, & arborum asperitate 24 Ad jus arboris radicem. 25 jecta in Turnum fugientem Tenaci. 27 Innixus est. 28 ste. 29 Dardani nepos Æ 30 hasta ipsa consequi, re Turnum. 31 Mei.

a tene: colui vestros si semper honores;
, contra 1 Æneadæ bello fecere 2 profanos,
ixit, opemque dei 4 non cassa in vota vocavit.
que diu luctans, lentoque in stirpe moratus,
ous haud ulnis valuit 5 discludere morsus
oris Æneas dum nititur acer & instat,
us in aurigæ faciem mutata Metisci
urrit, fratrique ensem 6 dea Daunia reddit.
d Venus audaci 7 nymphæ indignata licere,
:ssit, telumque 8 alta ab radice revellit.
ili sublimes armis, animisque 10 refecti,
hic gladio fidens, 12 hic acer & arduus hasta,
stunt contra certamina Martis 13 anheli.
nem interea Rex 14 omnipotentis Olympi
quitur, fulva 15 pugnas de 16 nube tuentem:
jam finis erit, conjux? quid denique restat?
ndigetem Æneam scis ipsa, & scire fateris,
ri cælo, fatisque ad sidera tolli.
Quid struis? aut qua spe gelidis in nubibus hæres?
Mortalin' decuit violari vulnere divum?
ensem (quid enim sine te Juturna valeret?)
ium reddi Turno, & 20 vim crescere victis?
ne jam tandem, precibusque 21 inflectere nostris:

ocii adhærentes Æneæ. 2 il a fano, id est, templo, :, reprobandos & Diis in- s. *Projanum* quod sit, ex- Macrob. 3. Sat. c. 3. 3 as 4 Quæ non carent effi- , fatidicanda. 5 Aperire, , non potuit recipere ha- quam mordicus arbor olea- cubat. 6 Juturnæ, Dauni nis. 7 Juturnæ. 8 Pro- . 9 Iis, Turnus & Æne- Antithesis. 10 Instaurati: enim animorum inopia ani- ntudque torpebant. 11 Tur- 12 Æneas elatus & su- er- 13 *Anhelantes*. 14 Cæli, in quo est omnipotens. 15 Turni & Æneæ. 16 Propriæ, ut quæ dea sit regionis imæ aeris. 17 Inter Deos agentem, & nullius egentem, futurum esse in cælo petit victoriam. Nam *dii Indigetes* sunt, qui ex mortalibus indigenis in deorum numerum relati sunt. 18 Quid conaris contra fata? 19 Æquumne fuerat, Æneam divum futurum vulnerari ut mortalem? *vel*, vulnere mortali manu inducto, sc. ab aliquo a Junonna submisso: supra, *Incertum qua pulsa manu*. 20 Vires. 21 Vertantur te flecti.

1 Nec te tantus edat tacitam dolor: & mihi cur
Sæpe tuo dulci triſtes ex ore recurſent.
Ventum 2 ad ſupremum eſt. terris agitare vel u
Trojanos 3 potuiſti: 4 infandum accendere bellu
Deformare domum, & 5 luctu miſcere 6 hyme
Ulterius 7 tentare veto. Sic Juppiter orſus,
Sic dea 8 ſubmiſſo contra Saturnia vultu:
Iſta quidem quia nota mihi tua, 9 magne, vol
Juppiter; & Turnum & 10 terras invita reliqui.
Nec tu me aeria ſolam nunc ſede videres
11 Digna indigna pati; ſed 12 flammis cincta ſub
Starem aciem, traheremque 13 inimica in prœlia Te
Juturnam miſero, fateor, ſuccurrere 14 fratri
Suaſi, & pro 15 vita 16 majora audere 17 prob
Non ut tela 18 tamen, non ut contenderet arcu
Adjuro 19 Stygii caput implacabile fontis:
20 Una ſuperititio ſuperis quæ 21 reddita 22 div
Et nunc cedo equidem, pugnaſque exoſa relinqu
Illud te, nulla fati quod lege tenetur,
Pro Latio obteſtor, pro majeſtate 23 tuorum:
Cum jam connubiis pacem felicibus [eſto]
Component, cum jam leges & 24 tœdera *junge*

1 Si quid animum tuum edat, noli te cruciare, ſed amanter potius ad me defer querelas tuas. 2 Ad finem fatorum. 3 Sc. *hactenus*. 4 Deteſtabile inter generum & ſocerum. 5 Matris Amatæ a ſe ſuſpenſæ, & aliorum interfectorum. Quod minata fuerat Juno, 7 I *Bellona manet te pronuba*. 6 Nuptias virginis. 7 Conari. 8 Humilii: quia *Omnibus nobis ut res dant ſeſe, ita magni atque humiles ſumus*. Ter Hector. Act 3. Sc 3 9 Al. *magna voluntas* 10 Negotia terrena. 11 Quælibet: ut *facta in ſecta, dicenda tacendis* locutus. 12 Ut Æn 2 Ferro accincta 13 Hoſtilia ipſis, id eſt, in quibus perirent. 14 Turno. 15 Fratris ſervanda. 16 Quam liceret. 17 Approbavi. men non ſuaſi, ut emitteret, emittere faceret ſa Hinc intelligi poteſt, a vulneris Æneæ fuiſſe Ju 19 Ipſam Stygem, lacum nalem, *Di cujus jurare & fallere numen*. Vid 20 Quæ ſola religio Diis ſtes redlit eos inferi ſoi ſi Stygem jurati fallant. a tua perjurium. 22 Quia n ferim, ut contenderet 23 Latini ceterorumque Italorum, qui a patre tu no in Latio regnaverun qui magis vi ſunt, quia jam. 24 Per quæ conc

Nec vetus 2 indigenas nomen mutare Latinos,
Neu Troas fieri jubeas, Teucrosque vocari;
ut 3 vocem mutare 4 viros, aut 5 vertere vestes.
Sit Latium: sint Albani per sæcula reges:
Sit 6 Romana potens 7 Italâ virtute propago:
Occidit, occideritque sinas 8 cum nomine Troja.
Ille 9 fobridens hominum rerumque repertor:
Et 10 germana Jovis, Saturnique 11 altera proles,
Irarum tantos volvis sub pectore fluctus?
Verum age, & inceptum frustra 13 submitte furorem.
Do, quod vis; & me victusque volensque remitto.
Sermonem 14 Ausonii patrium moresque tenebunt.
Utque est, nomen 15 erit: commixti 16 corpore tantum
17 Subsident Teucri. morem ritusque 18 sacrorum
Adjiciam, faciamque omnes 19 uno ore Latinos.
Hinc genus, 21 Ausonio mixtum quod sanguine surget,
Supra homines, 22 supra ire deos pietate videbis:
Nec gens ulla 23 tuos æque celebrabit honores.
Annuit his Juno, & mentem lætata 25 retorsit.

Aboleatur modo mihi infestum nomen Trojanorum, sub Latino nomine manente, vel etiam Italo aut Romano vigeat, imperet, det jura triumphato orbi. Vide Hor. lib. 3. Od. 3. 2 Ingrediens, id est, ex Latio, & non Troade genitos. 3 Sermonem patrium 4 Latinos. 5 Mutare patrium vestium. 6 Ex Albanis ortus. 7 Sub titulo virtutis Italicæ. & non Trojanæ. 8 Italiæ ne nomen quidem maneat. Remanebit aut productor, sc. *decessim resp ndet* 10 Non degeneras a patre aut fratre, si eam retinueris: & hoc tibi imaginandum est cognationis nomine, ut & insignationem & totum condimentum ergo quod *mos, nomen patrium, linguam & vestes retinebunt.* 11 Secunda. 12 Q. d. Non decet id. 13 Demitte, supprime. 14 Itali. 15 Eis. 16 Non nomine, neque sermone. al *tanto* 17 Remanebant, occulte sedem capient. 18 Trojanorum. 19 Una appellatione, uno sermone. 20 Ex Trojanis. 21 Italico. 22 Quod dicit propter multos e Julia familia relatos in Deos: *vel* propter clementiam Julii Cæsaris & Augusti. 23 Propter templum Junonis in monte Aventino, & Junonia festa, celebrata summa populi Rom propensione; nec non Junonis simulacrum evocatum Carthagine & Romam advectum a Scipione Æmiliano tertio bello Punico. 24 Assensum præbuit. 25 Mutavit, reflexit ab ira animum aut memoriam odii

Interea excedit 1 cælo, 2 nubemque reliquit:
His 3 actis, 4 aliud genitor secum ipse 5 volutat
Juturnamque parat fratris dimittere ab armis.
Dicuntur 6 geminæ pestes, cognomine 7 Diræ;
Quas & 8 Tartaream Nox 9 intempesta 8 Megæram
Uno eodemque tulit partu, 10 paribusque 11 revinxit
Serpentum 12 spiris, 13 ventosasque addidit alas.
14 Hæ Jovis ad solium, 15 sævique in limine 16 regis
17 Apparent, 18 acuuntque metum 19 mortalibus ægris
Si quando lethum horrificum morbosque Deûm rex
20 Molitur, 21 meritas aut bello territat urbes
22 Harum unam 23 celerem demisit ab æthere summo
Juppiter, 24 inque omen Juturnæ occurrere jussit.
Illa volat, celerique ad terram 25 turbine fertur:
26 Non secus, ac 27 nervo per nubem impulsa sagitta,
28 Armatam sævi Parthus quam 29 felle veneni,
Parthus sive 30 Cydon telum immedicabile torsit;
Stridens & 31 celeres incoguita transilit umbras.

1 Aere. 2 E qua prius speculabatur. 3 Junone jam placata. 4 Ad aperiendam fatis viam. 5 Agitat. 6 Secernit a sororibus Megæram, utpote huic ministerio a Jove destinatam. Acherontis & Noctis filias esse Furias, dictum 7. Æn. ubi de Alecto. 7 Execrabiles. 8 Tertiam Furiam. 9 Ad nullum opus tempestiva sive opportuna 10 Æqualibus numero & mole. 11 Illigavit. 12 Annulis, quos pro capillis habent. 13 Tam celeres, ut vento agi viderentur. 14 Furiæ, Tisiphone, Alecto & Megæra. 15 Cum sævitiam suam ex aliqua causa ostendere vult. 16 Jovis: aut de diversis loquitur, ut per *sævum regem* Plutonem intelligat. 17 Præsto sunt ad obsequium & mandata Jovis: estque nomen Juris: unde *apparitores* Magistratuum dicti. 18 Acriorem faciunt. 19 Hominibus ægre viventibus, mutuis miseriis obnoxiis. 20 Cum difficultate *disponit*. 21 Ut desideret, *Jovem* non sævum esse, sed *justum*: illis enim hæc immittit, qui peccando meruerunt. 22 Trium Furiarum. 23 Celeriter descendentem. 24 Ut Juturnæ omen mortis fratris Turni efficeret, & illa, id agnoscens abiret. 25 Impetu. 26 Hypobolica comparatione amplificat velocitatem Furiæ. 27 Arcu intento. 28 Infectam. Sic I 9. *gere tela manu, ferrumque arma veneno*; qui mos Parthis, aliisque barbaris, tingere spicula venenо, ut Hercules felle hydræ Amaritudine. 30 Cretensis a *Cydone*, urbe Cretæ: quæ ipsa sagittando clara. 31 Quas celeriter pervertit.

Talis ſe 1 ſata Nocte tulit, terraſque petivit.
Poſtquam acies videt Iliacas atque agmina Turni;
2 Alitis in parvæ ſubitam collecta figuram,
Quæ quondam in buſtis, aut culminibus deſertis
Nocte ſedens, 3 ſerum canit importuna per umbras,
Hanc 4 verſa in 5 faciem, Turni ſe peſtis ob ora
Fertque refertque ſonans, 6 clypeumque everberat alis.
7 Illi membra 8 novus 9 ſolvit formidine 8 torpor:
10 Arrectæque horrore comæ, & vox faucibus 11 hæſit.
At procul ut Diræ 12 ſtridorem agnovit & 13 alas,
Infelix crines ſcindit Juturna ſolutos,
14 Unguibus ora ſoror fœdans, & pectora pugnis:
Quid nunc te tua, Turne, poteſt germana juvare?
Aut quid jam duræ 15 ſuperat mihi? qua tibi 16 lucem
Arte morer? talin' poſſum me opponere 17 monſtro?
Jam jam linquo acies. ne me terrete timentem
Obſcœnæ 18 volucres: 19 alarum verbera noſco,
20 Lethalemque ſonum. 21 nec fallunt juſſa ſuperba
Magnanimi Jovis. 22 hæc pro 23 virginitate 24 reponit?
25 Quo vitam dedit æternam? cur mortis adempta eſt
Conditio? poſſem tantos finire dolores
Nunc certe, & miſero fratri comes ire per 26 umbras.
27 Immortalis ego? aut quidquam mihi dulce 28 meorum
Te ſine, frater, erit? 29 o quæ ſatis 30 alta dehiſcat
Terra mihi, maneſque 31 deam demittat ad imos?

1 Progenita Nocte, id eſt, Furia movit ſe. 2 In noctuæ figuram mutata ex Furia. 3 Sero, noctu. 4 Furia mutata. 5 Effigiem hujuſmodi avis. 6 Turni. Turno. 8 In Turno inſolens, ve vehemens concretio ſanguinis. 9 Diſſolvit. 10 Ὀρθαὶ δὲ ἐγένοντο τρίχες. Il. υ. Idem verſus 4. legitur. 11 Adhæſit. 12 Indix augurium, oſcinis in ſtridore, præpetis in alis. 13 Stridorem *alarum Furiæ*. 14 Pathos *geſtibus*. 15 *Supereſt*, reſtat. 16 *Jam detinebo?* 17 Augurio ex Jovis voluntate venienti. 18 Invidioſe, namque de una tantum ſermo. 19 Veſtrarum, ſc. *quid portendant*. 20 Mortis Turni indicem. 21 Latent me. 22 Præmia. 23 Quæ rapta eſt. 24 Rependit & perſolvit? 25 Ad quid. 26 Infernales. 27 Al. *Immortalis ego*: *haud*, &c id eſt, ſed immortalis ſum, *Nec finire licet tantos mihi morte dolores*. Al. *Immortalis ego*. 28 Eorum, quæ mihi contingent. 29 Optantis eſt. 30 Profunda, ut me devoret. 31 Quamvis deam.

Tantum 1 effata, caput 2 glauco 3 contexit amictu
4 Multa gemens, & se fluvio dea condidit alto.
Æneas 5 instat contra, 6 telumque coruscat
Ingens arboreum, & 7 sævo sic pectore fatur:
Quæ nunc deinde mora est? aut quid jam, Turne, 8 retractas?
Non cursu, 9 sævis certandum est cominus armis.
Verte omnes tete in facies; & 10 contrahe, quidquid
Sive animis, sive arte vales: opta ardua 10 pennis
Astra 11 sequi, clausumque cava te condere terra.
12 Ille caput 13 quassans, Non me tua fervida *terrent*
Dicta, ferox. di me terrent, & 14 Juppiter hostis.
Nec plura effatus, saxum circumspicit ingens;
Saxum antiquum, ingens, 15 campo quod forte jacebat
16 Limes agro positus, 17 litem ut discerneret arvis.
Vix illud 18 lecti bis sex cervice subirent,
Qualia 19 nunc hominum producit corpora tellus.
Ille manu rapuit 20 trepida 21 torquebat in hostem:
Altior 22 insurgens, & cursu 23 concitus heros.
24 Sed neque currentem se, nec cognoscit euntem,
Tollentemve manu, saxumque immane moventem
25 Genua labant: gelidus concrevit 26 *frigore* sanguis.
27 Tum lapis ipse 28 viri, vacuum per 29 inane volutus,
30 Nec spatium evasit totum, nec 31 pertulit ictum.
Ac velut in somnis, oculos ubi languida pressit
Nocte quies, nequidquam 32 avidos extendere cursus
Velle videmur, & in mediis conatibus ægri

1 Juturna. 2 Marini coloris. Dea enim fluvii, cui convenit glaucus amictus. *Tiberinum glauco velatus amictu Carbasus*. l. 3. 3 Præ tristitia, aut instar se in aquas 4 Multum. 5 Instanter urget Turnum. Ad singulare certamen, omnibus deorum consiliis, redit. 6 Hastam ingentem ex arbore factam. 7 Acri & magnifico. 8 Dilationes & refugia præsentis. 9 Hostilibus. 10 Ingenium colligo. 11 Involare. Abl. impersonale. 12 Turnus. 13 Ex indignatione. 14 Juppiter mihi infensus. 15 Lucanus. 16 Signum termini. 17 Ut dis-

cerneret agris contentionem agricolarum aut possessorum. 18 Vix. 19 Nostra tempestate. 20 Festina. 21 Saxum illud. 22 Frigescit. 23 Concitatus. Turnus. Sed eventu irrito, quia ipse formidine nec mentis nec virium compos. 25 Turni se animi destituti. 26 Timore. 27 Insuper. 28 Quem ipse impulit. 29 Aërem. 30 Non pervenit ad hostem Æneam. 31 Et non sensit se non attigisse, id est, evitasse. 32 Avidos proculcare.

uccidimus; non lingua 1 valet, non 2 corpore notæ
ufficiunt vires, 3 nec vox aut verba 4 ſequuntur:
ic Turnus, quacumque 5 viam virtute petivit,
ucceſſum 6 dea dira negat. 7 tum pectore ſenſus
Vertuntur varii. 9 Rutulos aſpectat & urbem,
unctaturque metu, 10 telumque inſtare tremiſcit.
Nec quo ſe eripiat, nec qua vi tendat in hoſtem,
Nec currus uſquam videt 11 aurigamve ſororem.
unctanti telum Æneas 12 fatale 13 coruſcat,
4 Sortitus fortunam oculis; & corpore toto
minus 15 intorquet. 16 murali 17 concita nunquam
Tormento ſic ſaxa 18 fremunt, nec 19 fulmine tanti
Diſſultant crepitus. volat 20 atri turbinis inſtar
.1 Exitium dirum haſta ferens, 22 oraſque recludit
Loricæ, & clypei extremos 23 ſeptemplicis orbes:
Per medium ſtridens tranſit femur incidit 24 ictus
ingens ad terram 25 duplicato poplite Turnus.
26 Conſurgunt gemitu Rutuli, totuſque remugit
Mons circum, & 27 vocem late nemora alta remittunt.
Ille 28 humilis ſupplex oculos dextramque 29 precantem
Protendens, Equidem 30 merui, 31 nec deprecor, inquit:
32 Utere ſorte tua. 33 miſeri te ſi qua parentis
Tangere 34 cura poteſt; oro, (fuit & tibi 35 talis

1 Proloqui. 2 Corpori, vel in corpore. 3 *Clamor fruſtratur hiantes*, En. 6. l. 1. 4 Conatus noſtros. 5 roceſſum. 6 Furia. 7 Inſuper. 8 iunt. 9 Quod deſperantis ſignum t. 10 Haſtam Æneæ imminere. 1 Quæ prius functa fuerat munere. 12 aurigæ. 12 Lethale. 13 Vibrat. 14 Hunc locum ad feriendum tulis elegit Æneas, quem forma deſtinaverat vulneri, & si Turnum feriret. *Εισορέων χόα καλὸν ὕπα στέρνα μάλιστα.* 22. v. 321. 15 Telum. 16 uo muri quatiuntur. 17 Contra miſſa. 18 Strident. 19 Totru, ſine quo nunquam eſt lmen. 20 *Venti impetuoſi.* 21 ortem diram. 22 Et aperit viritque extremitates tunicæ, quæ olim e loris fiebat. 23 Septies implicitis diverſis tergoribus. 24 Percuſſus. 25 Compreſſis genibus. 26 Rutuli ſimul genere incipiunt. 27 Gementium. 28 Turnus victus & humi ſtratus. 29 Sublatam more ſupplicum. 30 Mortem. 31 Et non precor, ut non fiat mihi. 32 Interfice hoſtem tuum, in quem fortuna tibi poteſtatem indulſit. 33 Non eſt quod mihi parcas cauſa mea: ego quidem mori meritus ſum; ſed tamen, in gratiam patris mei ſenis Dauni, miſerere: memor, quam gravis foret tuo patri mors filii immaturæ. 34 Commiſeration. 35 Ut ejus gratia tibi parcendum eſſet. Pathos, a ſimilitudine paſſionis. Macrob. Sat. l. 4. c. 5.

Anchiſes genitor) Dauni miſerere ſenectæ.
1 Et me, ſeu corpus ſpoliatum lumine mavis,
Redde meis. viciſti, & victum 2 tendere palmas
3 Auſonii videre tua eſt 4 Lavinia conjux:
5 Ulterius ne tende odiis ſtetit 6 acer in armis
Æneas, 7 volvens oculos, dextramque 8 repreſſit.
Et jam jamque magis 9 cunctantem 10 flectere 11 ſermo
Cœperat; 12 infelix 13 humero cum apparuit alto
Balteus, & 14 notis fulſerunt cingula 15 bullis
Pallantis pueri: 16 victum quem vulnere Turnus
Straverat, atque humeris 17 inimicum inſigne gerebat.
18 Ille, oculis poſtquam ſævi monumenta doloris
19 Exuviaſque hauſit, furiis accenſus & ira
Terribilis: Tune 20 hinc ſpoliis indute meorum
Eripiare mihi? 21 Pallas te 22 hoc vulnere, 21 Pallas
23 Immolat, & pœnam 24 ſcelerato ex ſanguine 25 ſumit.
Hoc 26 dicens, ferrum 27 adverſo ſub pectore condit
28 Fervidus. æſt 29 illi ſolvuntur 30 frigore membra,
31 Vitaque cum gemitu fugit 32 indignata ſub 33 umbras.

1 Et me, ſi non vivum, mortuum ſaltem redde meis ſepeliendum. 2 Extendere manus ſupplices. 3 Itali. 4 Regis filia, pro qua certavimus. 5 Ne procedas ad majorem ultionem: quia ad gloriam ſatis eſt me victum fateri. 6 Strenuus. 7 In ſupplicem. 8 Cohibuit ab ictu. 9 Æneam morantem. 10 Movere ad miſericordiam. 11 Turni ſupplicantis. 12 Lethalis, atque infelicitatem afferens Turno, Æneæ in memoriam revocans cæſum a Turno Pallantem. 13 Turni. 14 Æneæ, qui agnoſcebat, inſignia Pallantis ſibi Turnum aptaſſe. 15 Quibus ſtellatis & inoculatum fuit baiteum. 16 Pallanta. 17 Quod ipſe ad gloriã geſtabat, utpote ſpolium hoſti ereptum, vel inimicum, id eſt, pernicioſum, exitiale. 18 Æneas. 19 Spolia Pallantis vidit: ut lib. 4. Hauriat *hunc oculis ignem crudelis ab alto Dardanus*. 20 In hoc loco, ubi ſub pedibus meis jaces? Q. d. minime. 21 Filius Evandri. Iteratum Pallantis nomen denotare videtur ictum repentum. 22 Quod tibi ejus gratia infero. 23 Ad ſuæ mortis & rupti fœderis ultionem te tanquam hoſtiam ſacrificat diis Manibus. 24 Multis ſceleribus polluto. 25 Per me. 26 Æneas. 27 Oppoſito. 28 Ad vindictam Pallantis ſumendam. 29 Turno tranſfixo. Morte frigere faciente. 31 Anima, qua vivebat. Hunc eumdem verſum lib. 11. p. 739. poſuit. morte Camillæ. 32 Quod ante tempus fatalem exire cogeretur, quia ab hoſte precata veniam. orare non poterat. 33 Inferos.

FINIS.

Rerum ac Verborum in

VIRGILIO

Obſervandorum

INDEX.

A

ABas, pag. 191
Abantis clypeus, 297
Abella, opp. & populi, Rodie *Avella*. 551
Abies, 92. in montibus, 37
Abjurata rapina, quæ, 571
Acalanthis, quæ carduelis a cardúo dicitur, 141
Acanthus, quæ pharmacopœis branca dicitur, 20, 95, 160
Acca, Camillæ comes, 139
Accubare, quid, 492
Acerræ, Campaniæ opp. *l' Acerra*, 102
Aceſtes rex, 219, 378
Achæmenides, ſocius Ulyſſis, 319
Achates, Æneæ comes, 195, 219, 313.
Acheron, 118, 384, 445, 514, 526, 541.
Achetontis cymba, 459
Achilles, Æacides, 441. Lariſſæus, 244. Priami regnorum everſor, 773. a Paride trajectus, 441
Acidalia Venus, mater Amoris, 228.
Aclydes, tela, 551
Acinon Lyrneſius, 654
Acœtes, Evandri armiger, 696
Aconitum, 97
Acragas, mons & opp. Siciliæ, *Dragi*, 324
Acrifiuanci coloni, 532
Acron, 635
Actia bella, 595. litora, 297
Actiaci ludi, 297
Actius Apollo, 597
Actoris Aurunci ſpolium, 750
Addicere, quid ſit, 321
Adoleſcentes in bonum aſſueſcendi, 132
Adonis, 50
Æacides, 502
Æa, inſula Circes, 304
Ægæon, gigas centimanus, 677
Ægæum mare, 285
Ægis, quid, 581
Ægle, Naias, 30
Ægon, paſtor, 12
Ægyptus, 169
Æmus, mons Laconiæ, 117
Æneadæ urbs in Thracia, 281.
Æneæ Venus mater apparet, 266
Æneæ nutrix, 508. virtus, 466. clypeus, & arma, 582, 591. conſtantia, 356. æquitas, 217, 401. religio, 516. pietas in patrem, 272, &c. pietas & induſtria erga ſuos, 194 urbe ædificata, 281. ad Evandrum profectio & oratio, 561, *ſeq.* monomachia cum Achille, 431. cum Turno, 781. ab inimico læſus, 709, 719
Æneas fatalis, 766. Romanæ ſtirpis origo, 754. redire ad arma prohibitus ab uxore, 270. in Helenam commotus, 265. Hectori comparatur, 710. viſa in ſomno, 280. pauci

rat, 291. Creuſam amiſſam requirit, 274 claſſem reparat, 353. inconſpicuus redditur, 209. juſſa parentis exequitur, 427. Didoni profectionem fatetur, 349, 350. recedit a Didone, 366. redit in Siciliam, 379. ab Heleno conſilium petit, 302. Ilium ædificandum deſignat, 427. Cumas delatus, 437. Sibyllam accedit, *ibid.* ad Inferos ingreditur, 456. in Italiam venit, 510.... 517. Pallantem mortuum alloquitur, 697. vulneratur, 762. curatur a Venere, 767. Latinorum urbem oppugnat, 774. Apollini collatus, 337. Apollinem invocat, 285. Latinorum oratores, 700, & Turnum alloquitur, 790. Item Andromachen & Helenum, 299, 302. ejuſdem ſanguinis cum Evandro, 364.
Indiges a Jove vocatus, 785
Æneas Silvius, 494
Æolia, 187
Æolides Ulyſſes, 475. Clytius, 643.
Æolus, ventorum ac tempeſtatum rex, 187
Æquicula, 552
Æſculapius Phœbigena, 553
Æſtus Tyrrhenus, 98
Ætas fert omnia, 48
Æthon equus Pallantis, 699
Ætna, 84. Trinacria, 315. flammas vomens deſcribitur, *ibid*
Ætnæi fratres, cyclopes, 322
Afer, 142
Africus, ventus, 189
Afflictorum conſolatio, 196, 424, 447
Agamemnonius Oreſtes, 358
Aganippe Aonia, 50
Agathyrſi picti, 337
Agenoris urbs, 205
Ager novalis,
Agricolæ fortunati,
Agricolarum ſtudia per h & ludi,
Agricuturam negligi t belli,
Agriculturæ laus, 115,
Agrorum natura, 99. pe
Agmen proprie, quid, 55 impetu, 24
Agna Tempeſtatibus cæſa
Agrippa,
Agyllina urbs, 546, 584 *Cervetere*.
Ajacis Oilei interitus,
Alæ equitum,
Alba, urbs, 304. unde dict
Albani Patres,
Albanus mons,
Alcides, Hercules, quis, fic dictus,
Alcimedon artifex,
Alcinoi ſilvæ,
Alco, ſagittarius Cretenſi
Alcyones, 141. *Thetidi a* ſerenitatis nunciæ,
Alecto Furia, 527. Cocyt go, 436. Amatam furore pit, 528. in Chalvben ſe format, 533. Turnum a *ib d.*
Alexis,
Allia fluvius, ubi Galli nos vicerunt,
Almo, filius Tyrrhei,
Alnus, 41. ubi naſcatur,
Aloidæ gigantes,
Alphea flumina,
Alpheus amnis.
Alphefiboeus paſtor,
Altaria vittis cincta,
Alvearia quomodo faciem eorum caſtratio, 165
Amantium inconſtantia,
Amaryllis, 8, 16. allegor ma,

, fluvius Campaniæ,
ippia, 548
ippotades, 731
is correpta, 529. Tur-
dissuadet, 748. laqueo
nit, 776
holie *Limisse*, 650
, quæ, & cur ita di-
214
pharetra, 399
i sacra, 77
iquem, 345
comæ, 209
os, 168
, hodie *San Vittorino*,
emplum in Lybia, 340
visu, 40, 135
ntem cruciat, 11, 326
o cupidine, 226
no leratus, 11
ligentes reddit, 333
ius est, 40. vincit om-
53, 351
tus & sedes in oculis,
in Didone, 228, 326,
npatientis exemplum,
: *seq*
reuntes ubi sint apud
, 469
poeta, 23
oniades magnus, 562
i vates, Sibylla, 466
is pastor Apollo, 122
s, Thessaliæ fluvius,
valles, *la valle di*
, 541
urbs Laconiæ, nunc
, 128
urbem silentium per-
677
canis, 142
197, 642
astor, 9
Anagnia, 547. *Anagni*.
Anchemolus novercæ stuprator,
668
Anchises mortem contemnit, 269.
fulmine tactus a Jove, *ibid.*
sacrorum curam gerit, 273,
313. ex incendio Trojæ libe-
ratur per Æneam filium, 273.
superstitiosa prece Jovem invo-
cat, 271. stans in puppi vota
facit, 313. oraculum Phœbi
falso interpretatur, 287. apud
Drepanum moritur, 325. Æ-
neæ in somnis apparet, 425.
apud inferos Æneam filium
alloquitur, 489, & *seq*. ejus
statura; 566
Ancile, 519
Ancus Martius, 409
Androgei cædes, 438
Andromache uxor Hectoris, bar-
barorum morem in exsequandis
cadaveribus observat, 298.
Æneam alloquitur, 299. ejus
munera, 310
Anguis, cæleste signum, 68. Ler-
næus, 573
Anguitia, *Selva d' Albi*, 552
Anien fluvius, *il Teverone*, 172,
547
Anima, divina, 491. corpore ut
carcere premitur, 492
Animarum ad superos reditus in
alia atque alia corpora, 490
Animalium pestis, 147
Animus consilii est, anima vi-
tæ, 438
Anius rex & sacerdos, 285
Anna Didoni sorori nuptias sua-
det, 328 ad Æneam mittitur,
355
Annales, qui, 207
Annos demorari, 369
Annus, & ejus partes, 107
Annus orbis, 3[illegible]
Anser inter olores, 47. Anser cla-

clangore Capitolium ſervatur, 594
Antandrus, 280
Ante diem, 369
Antemnæ turrigeræ, 545
Antenor Patavinæ urbis conditor, 198
Antenoridæ tres, 472
Ante tubam trepidare, 717
Anteus. 195, 215
Antonii contra Auguſtum Cæſarem pugna navalis apud Actiam, 595
Antonio devicto Auguſtus Cæſar Actiacos ludos inſtituit, 297
Antores, ejuſque cædes, 687
Antrũ cyclopis, 319. Sibyllæ, 438
Anubis contra Neptunum, Venerem, atque Minervam, 597
Anxur, 676
Anxurus Juppiter, 554
Aornos, Avernus, 454
Apenninus mons, 781
Apes, quomodo a frigore æſtuque muniendæ, 156. quomodo domi detinendæ ne avolent, 159. collatæ cyclopibus, 163. ab Ariſtæo amiſſæ, 170, & recuperatæ, 182
Apibus amor habendi innatus, 162. amica, adverſa, 155, 156, 157. alitur Juppiter infans, 162. nocet eurus, 164, & tæter odor, 157. ineſt ſenſus auditus, 158
Apum ortus, 164. ætas, *ibid.* diſciplina, 162, 163. duo genera, 159. reges, 158. generatio 157, 164. in putrido juvenco, 169. opera, 156. pugna & diſcordia, 157, 158. morbi, & remedia, 167, 168. examen in lauro Laurenti, 512. ira, 165. fortitudo, 166. amor erga fœtus, 157. natura tenera, *ibid.* ſtatio, 154, 155
Apex, quid, 271. Apicigeri,
Aphidnus,
Apollo Cynthius, 125. bræus, 170 agreſtis c amator, 26, 33. crinitu in Buten verſus, 636. 440. paſtor ab Amph ctus,
Apollini ſagitta & arcu buitur,
Apium ſtellis,
Aquarius,
Aqua altior terra,
Aquatilia peſte corripiuntu
Aquila armiger *Jovis*,
Aquilo, & ejus impetus 104, 107, 112, 19c denſus,
Aræ, ſaxa, cur ita ab I cta,
Aræ gramineæ,
Aræ, unde dictæ, 341. a nebant ſacrificantes, i
Aranea, *Minervæ inviſa*,
Araris fluvius, 5, *in Sa Gallia*.
Araxes fluvius,
Arbores non ubique creſce
Arboris ejuſdem varii fruct
Arborum variarum ratio 90, 161.
Arbutus,
Arcades, cantandi periti, 5 vem ſe vidiſſe credunt
Arcadum Rex Evander,
Archippus Rex,
Arctos, metuentes tingi re,
Arcturi ſidera,
Ardea, civitas Rutulorum tio, 545. colonia Mycenæ a Danae condita,
Ardor juvenilis,
Arethuſa Nympha, 49, 1 vius, *ibid.*

Argileti nemus, 576
Argi, 291, 687
Argo, navis, 21
Argus, virginis cuſtos, 554
Argyripa urbs, 707
Aricia, Hippolyti mater, 552
Aries qualis deligendus, 144
Arion inter delphinas, 41
Ariſtæus Apollinis filius ad matrem Cyrenen, 170. in ædes maternas excipitur, 172. apes perdit, 170. recuperat, 181, 182
Ariuſia vina, 28
Arpi, urbs, 718
Arrigere aures, quid, 250
Arruns Camillæ occiſor, 736, ab Ope necatus, 741
Aſcanii fatum, qui & Iulus, 290. flamma caput circumdatum, 271. dignitas, 311. jaculandi peritia & virtus, 537. idem, puer Dardanius, Veneris cura, 654
Aſcanius fluvius, 138
Aſcra, 99. Aſcræus Heſiodus, *ibid.*
Aſia palus, 549
Aſilas, 131
Aſius Imbraſides, 654
Aſtrologia ruſtico neceſſaria, 70
Aſtrologiæ uſus, 312
Astyanax, Hectoris filius, 311
Aſylas, dux Trojanus, 752. auſpex, 656
Aſylum, 275, 576
Athenienſium ludi Libero patri, 119.
Atheſis fluvius Venetiæ, *l' Adige*, 638
Athos mons in Epiro, 76
Atina, potens civitas, 544. *Atinates*, inde Atinorum genus, 416
Atlas cælifer, 343. 359. 497
Auaritia, 283
Audentes Fortuna juvat, 662
Aventinus Herculis filius, 546. arrons, 570
Avernus lacus, 179, 451. f deſcenſus Averni, 447. dictus, 454. per quem ac eſt ad inferos,
Aves peſti obnoxiæ,
Augurium, 601,
Auguſtus Cæſar, 497. ejus & triumphi præcipui, 59 *ſeq.* viventi divini hon habiti, 1
Aviarium,
Avitum, quid,
Avium poſt pluviam co tus,
Auleſtes Tyrrhenus,
Aura proprie quid,
Aura auri, pro ſplendore,
Aurea mala, quæ,
Aurea ſecula, 63, 121, 1
Aurem vellere,
Auri ſacra fames,
Auris memoriæ conſecrata, 29
Aurora Tithoni conjux, 83
Auroræ filius Memnon,
Auroræ deſcriptio, 83, 278, 317, 335, 476, 694, 749.
Aurunci, 550
Auſonii, Auſonia, pro I 111, 575, 650, 653. gens miſta, 111. antiqui,
Auſpicari, quid,
Auſpicia majora, quæ,
Auſter ventus, 28, 83, 462. frigidus,
Automedon Achillis armige
Axis, pro cælo, 359. p ptemtrione,
Axes, qui,

B

Bacca, arborum agreſtiu ctus, 321. Item, Ge ter uniones nobiliſſim

Bacchari, quid, 347
Bacchus amat colles, 95
Bactra, 96 ultima; quæ, 596
Bajæ, locus Campaniæ voluptuo-
fissimus, 639
Balearis funda, 75
Balsama, 95
Baltens, quid, 399. Pallantis,
Turno mortis causa, 792
Barathrum, quid, 307
Barbaricum aurum, quid, 261
Barce Sichæi nutrix, 370
Bavius poeta, 17
Batuum, opp. excisum, 551
Beati pauci, 447
Beildes, 237
Belli status apud inferos, 458
Belli amor crevit maxime, 86
Belli eventus varius, 666 indi-
cendi mos apud Albanos, 543
portæ, *ibid*
Belli tempore agriculturam ne-
gligi, 86
Bello nulla salus, 714
Bello pereuntium locus apud in-
feros, 472
Bellona, sanguineo flagello ar-
mata, 597. pronuba, 527
Belus, 228
Benacus lacus, *lago di Garda*, 98
Berecynthiæ ad Jovem pro Æneæ
ratibus oratio, 605
Beroe, Doryclı Ilmarli conjux,
419.
Bianoris sepulcrum, 48
Bidentes quæ, 330
Bisaltæ populus Macedoniæ, 148
Bitias, 229 alter, Pandari fra-
ter, & utriusque historia, 637,
638, 639
Blatta lucifuga, 166
Boreæ frigora, 36, 107
Boves, qui optimi, 126
Bractea, 452
Brevia & syrtes, quæ, 191
Briareus centumgeminus, 458
Britanni toto orbe divisi,
Brontes unus Cyclopum, 581
Bruma, 69, 147
Brutus ultor, 500
Bubo lethalis avis, 367
Bucolica, unde dicta, 1
Bufo, 67
Bulla, quid, 792
Bumaste, quid, 94
Bustridis aræ, 122
Butes, 732
Buthrotum, urbs, *Butrinto*, 298
Buxus, 114
Byrsa, 207

C

CAci fabula, 567, & *seq.* Cadaverum obtruncatorum, 70
618, 619 combustio, 704 cre-
mandorum ritus, 453 post cru-
cidationem conditio, 61
Caducei descriptio, 44
Cæa,
Cæcæ fores, quæ, 3
Cæculus Prænestinæ urbis fa-
dator, 547, 676.
Cædicus, 6
Cæneus a Turno occiditur, 61
Cæneus femina, 4
Cæsaris imperium, 99. de A
tonio triumphus, 505, & *seq.*
Cæstus, quid, 382, 402,
Cætra, scutum Hispanicum,
Caicus fluvius, 1
Cajeta Æneæ nutrix, 508. po
tus, *ibid*
Calathis & colo Minervæ,
Calathus, quid, *ibid.*
Calchas vates,
Cales, 550 *Calvi*.
Calydon, urbs a Diana vexata.
Camerina palus & urbis,
Camerino.
Camers.
Camenæ æterna amant,

Camilla Amazon, 718, 729. illius educatio in montibus & inter feras, 725. ſtudia, 726, 730. virtus, 722, 730. ortus, 724. cur a Diana amata, 725, 726. interitus, 737, 738.
Camilli, 99
Campaniæ urbes, 550. unde nomen, 655.
Canes Taygeti, 125
Canis, cæleſte ſignum, 69, 109.
Canum cura, 145
Canopus, urbs Ægypti ab Alexandro Pellæo condita, 169
Capeni luci, 548
Caper ſacer Baccho, 110
Caphareus ultor Trojanorum, 708
Capitolium, 576, 594, 625
Caprarum cura, commoditas, uſus, & paſtus, 140, & ſeq. morſus arboribus exitiales, 110.
Capreæ pro capræ, per ectaſin, 110.
Capreæ Teleboarum, 551
Capua Campaniæ metropolis, 102.
Capys Albæ rex, 494. Campaniæ urbis auctor, 655
Carcer, quid, 388
Carceres, quid, 87
Carchaſia, poculorum genus, 173.
Cares, populi, 599
Carex herba paluſtris, 136
Carecta, quæ, 13
Carmentis vates, 576
Carmentalis porta, *ib.*
Carpathium mare inter Ægyptum & Rhodum, 417
Carthaginis origo, 205. exſtructio, 210, 344.
Carthago, 349 Tyriorum colonia, *185, 205. Junoni* grata, 185. Romanis exoſa, *ibid.* & exitium iiſdem, 647, 650
Caſæ, mapalia, 9
Caſeus, 4
Caſia, 10, 102, 169
Caſmilla Camillæ mater, 724
Caſperia, 550
Caſſandra vates, 247, 253, 256.
Caſſandræ vaticinium, 291, 650
Caſtaneæ, 89
Caſtor & Pollux alternatim moriuntur, 446
Caſtorea, 59
Caſtra pro claſſe, caſtra nautica, 313
Caſtra, urbeſque Romanorum, 495. lapidibus defenſa, 654
Catilina, 595
Catillus, 547
Cato Cenſorius, 502, 595
Caucaſus, mons Scythiæ, 114. 351
Cavea, quid, 401
Caufari, quid, 48
Cauſas rerum qui novit, felix eſt, 115
Cayſter fluvius, 79
Cedrus domibus ſtruendis, 114
Celæno, 295. ejuſdem vaticinium dirum, 295, 303
Celenna, 551
Celeus, Eleuſinæ rex, 66
Cellæ Faternæ, 94
Centaurea graveolentia, 168
Centauri, 115, 547. a Lapithis victi, 115. horum apud inferos locus, 478
Centaurus, navis, 386
Ceraſus, 89
Ceraunia, 76, 312
Cerberus, 178 ab Hercule raptus, 465. ejuſdem deſcriptio, 467.
Ceres colenda ruſticis, 77. agriculturam docuit, 65
Cervus belli cauſa inter Tyrrhenos

nos & Trojanos, 436
Cervos jaculatur Æneas, 195
Cerinthe herba, 157
Chalcidicus verſus, 52
Chalybe anus Junonis, 533
Chaonia, unde, 301. Helenus ceſſit, *ib d.* hodie *Canina*.
Chaonius portus, 298
Chaos, 456
Charontis inferni portitoris deſcriptio, 459
Charybdis monſtrum, 306. navigatio, 415
Chelæ, 57
Chelydri anguis deſcriptio, 146
Chimæra, 554. navis, 395
Chiron Philyræ & Saturni filius, 152
Chlamys Sidonia, 336
Chloreus, Cybeles ſacerdos, 736
Chromis & Mnaſylus, ſatyri, 29
Cicada, 141
Cicones populi ad Hebrum fluvium, 180
Ciminus, 548. *Lago di Vico*.
Cinere conſpergebant caput in luctu, 776
Cinna poeta, 46
Circe Solis filia, 42. ejus fabula, 509
Circenſes ludi, 123, 592
Circus, quid, ejuſque forma, 398
Ciſſeidis, ideſt, Hecubæ ſomnium, 527. 683
Ciſſeus, rex Thraciæ, 414
Cithæron, 125, 347
Citrium malum, 96
Cives deductitii, 111
Clanius fluvius non æquus Acerris, 102
Clarius Apollo, 302
Clauſus, a quo Claudia gens, 349, 665.
Cleopatræ fuga, 596, 597.
Clio, una Muſarum, 171
Clitumnus, 97
Cloanthus, 197, 386, 393. fortis, 21
Cloelia, 19
Clonius occiditur a Turno, 12
Clonus inſignis cælator, 67
Clymene Nympha, 17
Clypei Æneæ robur & artificioſa ſculptura, 591, & *ſeq.*
Clytius Æolides, 64
Cnoſſus urbs Cretæ, 28
Cocles Romanus, 59
Cocytia virgo Alecto, 45
Cocytus fluvius, 125, 46
Codrus Athenienſium rex, 2
paſtor, 3
Cœus gigas, *Terræ* filius, 7
339.
Coloni Trojanorum, Auſo
111
Columba in aere tranſfix
gitta,
Columbæ Veneri dicatæ, Æ
ad aureum ramum duces,
Coluber,
Cometæ diri, 85. ſanguin
662
Communia fuiſſe omnia,
Compita, unde dicta.
Conclamare, caſtrenſe verb
421.
Conjugalis amoris exemplum,
Conon,
Conſcientiæ parabola,
Conſors, quid,
Conſtantem virum blanda
movent,
Conus, quid,
Copia, pro exercitu,
Copas, 547
Corinthus,
Cornelius Coſſus,
Cornix, tempeſtatis nuntia
Cornus bona bello,
Corœbus Caſſandræ ſponſus
ejus inconſultum conſi
interitus,

ſtultior, 253
nantæ puppibus im,o-
, 75
vina, 228, 517
ratera induere, 513
286. Phœbi, quid, 462
387
tempeſtatis & ſerenita-
itius, 81.
ia æra, unde dicta, 287
ſenex olitor, 160
, 7. 34. 37
24. 37. 92. 106
s. 454. 631. ſternitur,
:, 291, 520, 601. Cor-
pharetra, 656
itas, 616. Orientis.
503
diva, 587
civitas Italiæ, 46
lum, 366
289
337
poeta Muſis amicus, 643
miſſa, ejuſque ſimula-
Æneæ viſum, 274, &
ab uno diſce omnes,
fluvius, Aceſtæ Regis
379
quid, 519
mantes, 309
ubens, 163
ri, 545
ibylla, 308, 445
elatus Æneas, 437
, quæ, 287
ea in theatro, 119, 422
quid, 422, 759
dux, 657
, quid, 773
origo & potentia, 224
animum. 226
Cupreſſus domibus ſtruendis, 114.
ad funera adhibebatur, 284,
452.
Cura, unde dicta, 528
Cures, Sabinorum oppidum,
499, 592, 665.
Curetes, Matris deûm miniſtri,
Jovis infantis cuſtodes, 162
Curetum oris adlabitur Æne-
as, 289
Currus inventus ab Erichthonio,
130. habemus non audit, 87
Curſus certamen, 598
Cybele, 287, 659
Cyclades, 288
Cyclopia ſaxa, quæ, 196
Cyclopum labores, 580, 581,
ſtatura violentiaque, 320
Cycni & Phaethontis fabula,
657.
Cycnus dux, *ibid.* avis, 549
Cyllarus equus Saturni, 128
Cyllene mons Arcadiæ in quo
Maja Mercurium peperit, 564
Cyllenia proles, Mercurius, 344.
idem Cyllenius, 345. & Cyl-
lenius ignis, 77
Cymbala Cybeles ſacris, & Bac-
chi orgiis adhibita, 157
Cymbia, 284
Cymodorea Nympha, 659
Cymodoce, 171, 432
Cymothoe Nympha, 193
Cynthius Apollo, Trojæ auctor,
135.
Cynthus, 215, 337
Cyparriſſus Idæa, 93. conifera,
522.
Cyprus opima, 222
Cyrene Nympha, 170, 181.
Cythera, inſula Veneri ſacra,
650.
Cytherea Venus, 139
Cytiſus, 141.
Cytorum nemus, 414.

D

Da ſternere, 370
Dapes, 118
Dædali fabula, 438
Dahis, 799
Dama cunctos venandi, 145
Damnare votis, quid, 28
Damnatus votis, quid, 394
Dantuus paſtor, 15
Damon, 38. ejus epitaphium, 39
Dani, Græci, 242
Danaidas maritos jugulans, 673
Danae. Vide *Ardas*.
Daphnidis mors & epitaphium, 47.
Daphnis, 25. & *ſeq.* 42
Dardanius dux Æneas, 342
Dardanius puer Aſcanius, 674
Dardani e Latio orundi, 291. 520. Ilii auctores, 563. e Corycho in Phrygiam profecti, 520.
Dares contra Entellum, 405. ejuſdem ſolida ferocia, 404
Dauuia dea futurna, Turni ſoror, 785
Dauuius heros, Turnus, 782
Decii duo, 99, pater & filius, 501.
Dedactam carmen, quid, 29
Defrutum, quid, 668
Degenores animos timor arguit, 327
Dejicere oculos, verecundiæ indicium, 721
Deiopea Nympha, 188
Deiphobe, Sibylla Cumana, 440
Deiphobus, maritus Helenæ, poſt obitum Paridis, cum Æneas apud inferos loquitur, 479, & *ſeq.*
Deli deſcriptio, 285
Delos Latonia, erat immota, 285. materna, 337
Dentale, quid,
Deorum juramentum ſilium, 166, 767 784. inconcilium,
Depellere, quid,
Depoſiti, qui,
Depulſi a lacte,
Deſiderantia animi de
Deucalionis fabula,
Deus cereſium auctor cum, 15. 165., 49 omnia, 90. ſcit honorandus eſt, miſeram matat, dus,
Deus, ubide dictus, vox Dei tribuatur,
Deus, utroque genere Veneſe;
Dea meliora,
Diana Trivia, 440. ma, 215. turgemi ora, 361. ara plac
Dictamnus herba,
Dicte,
Dicto citius,
Dido, quæ & Eliſa, Phœn. exquiritur, 21 manitas, 218. hoſpit infanus amor, 331 nus comparata, 2 gium ædes Æneæ, ad Æneam, ne 347. imprecatio i 368. animus amore 332, 358, 363. congreſſus cum Æ Inferos,
Didymaonis artes,
Die, pro diei,
Dies ortus. Vide *Æ*
Dierum diſcrimina, rum & brevium c
Dies civilis quando in
Dies, Sortitus cuique
Dii quarti, qui, 66. mag

634
, 709
7. Venerem vul-
ejus equi, 230
, 281. Dionæus
ue aſtrum, 47
iliæ, 368. 788.
um perpetuo dum,
8
447
rirtutem, 768
598
ejus ſedes apud
458.
& ſedentes olim
227
215
differant, 752
, 115. 116
65
es, qui, 309
763
orum genus, 547
Theſſaliæ, qui
Trojam venerunt,
is, quis in hoſtis
255
466
um ſuſpecta & in-
235
288
234
rius, Beroes mari-
419
641
606
infeſtus, 700. 713.
ia, quam dextra,
rtus, *Trapani*, 324
501
phæ ſilvarum, 125
io, &c. Nympha-
, 171
Dryopes, vir, 665. populi in Epiro, 337
Ducis officium, 499
Duces, qui ad Thebas accubuere, 472
Ducum Æneæ catalogus, 654. 655.
Dulichium Ulyſſis inſula, 296
Dulichiæ rates, 33
Duplex amictus, 406
Duplicare, quid, 729
Dymas, 252. 257

E

EBenum Indicum, 95
Ebrietatis mala, 115. 617. *ſeq.*
Ebur illacrymat templis, 85
Ebuſus occiditur, 761
Echo, 388
Ἐχθρὸν δῶρα δῶρα, 235
Ecliptus, 117
Ecloga, unde dicta, 1
Ederæ nigræ, 104. pallentes, 160
Egeria Nympha, 552
Electra Atlantis filia, 564
Eleuſina mater, 66
Elis, 323. 480
Eliſa, 349
Eloquentiæ effectus, 422
Elorus fluvius, 324
Elyſium, 426. 477
Elyſiorum camporum deſcriptio, 485. *ſeq.*
Emathia, 86. 173
Enceladus gigas, 317
Enipeus, 172
Enſis ſtellatus, 343
Enthuſiaſmi deſcriptio, 440. 441
Entelli & Daretis certamen, 407. *ſeq.* modeſtia obſervanda, 403. *ſeq.*
Epeus, equi Trojani fabricator, 248.
Ephyreia æra, 117

Funalia, 228
Funda, 64
Funebris pompa, 698, 699. ludus, 704
Funerum expiandorum ritus, 705
Furia immittit curam iramque, 528.
Furor arma miniſtrat, 193
Futilis glacies, quæ, 783

G

Gabii Volſcorum urbs, 495
Gabinæ Junonis arva, 547
Gabinus cinctus, 543
Gæſa Alpina, quæ, 594
Galatea, 3, 15, 36, 606
Galerus, 548
Galeſus fluvius, 160. vir, 541
Galli poetæ laus, & amor, 32, 49, *ſeq.*
Galli, 594
Gangaridæ, qui, 124
Ganges, 96, 602
Ganymedes raptus, 186
Garamantes, qui, 40, 497
Garamantis Nympha, Iarbæ mater, 340
Garganus, 707
Gargara mons & civitas, 62, 138
Gaudia mentis mala, apud Inferos, 457
Gaza *pro* opibus, vox Perſica, 191. agreſtis gaza, 379
Gela fluvius & civitas, 324
Gelbi campi, 324
Geloni picti, 95, acres, 148, ſagittiferi, 599
Gemma bibere, 119
Gemma, quid, 399
Genialis hiems, 75
Geniſtæ lentæ, 89
Genitale arvum, 131
Genius, quid, 384, 516
Geryon, 546, 568
Gigantum apud Inferos pœna, 480
Gilippi Tyrrheni novem filii, 603
Glaucus Siſyphi filius, 26
Glaucus Trojanus, 440. deus rinus, 82. ejus chorus, 83
Glebæ raſtris frangendæ, 178
Gloriæ affectatæ exemplum, 678.
Gnoſſus. Vide *Cnoſſus*.
Gorgones, 267.
Gortynia ſtabula, 70
Gracchi, 712
Gradivus Mars, 1
Græci a diis adjuti in eversa Troja, 1
Græcorum duces, 1
Grandinis ſigna, 81
Grati animi ſignificatio, 1
Graviſcæ urbs, 1
Grues tempeſtatis nuntiæ, 1. Strymoniæ, 661, 7
Grynæum nemus, 1
Grynæus Apollo, 1
Gryphes, quæ, 1
Gyarus inſula, 1
Gyas Trojanus, 197, 390.

H

Habet hoc, ideſt, peractum eſt, 1
Habitus Metabi ferinus, 1
Hæc mea ſunt, formula, 1
Haleſus Agamemnonius, 1. ejus virtus & interitus, 1
Hæmon Mavortius, 1
Hamadryades Nymphæ, 1
Harpalyce, Harpali Thracum regis filia, 1
Harpalycus, 1
Harpyiarum fabula, 294, 1. apud inferos locus, 1
Haſta Æneæ, 1
Haud tanto ceſſabit cardine rerum, 1
Hebrus Doliconiæ provinciæ fluvius, 1

i Campaniæ, 588
tio, 339. fama con-
omnia depravat &
339
anorum obſcæna,
uid, 426
ere, quid, 518
, 520
8, 575, 673, 726
nvenient, 305. om-
gi, 68
is, 349, 464. con-
118
ni pater, Pici filius,
reſponſa, 512, ſeq
56. indigenæ, 574
118, 311
liæ vim medici tri-
569
inconſtantia, 365
uid, 453
eſcriptio, 259, 260,
nemorum & ſilva-
, quid, 56
:nies, 108
id, 84
acies, 548
proprie, 481
Latinorum, 495
cur, 202
im, 351
os, 9. leges, 484
endum vitibus, 108
73
igurium in vertice
513, & Iuli. 271
a, 548
: caterva, 555. 718
rgere tumulos, mos
382
tu curarum, 558
um, 644
s non curant, 36
Fluvii, numina, Æneæ apparent
per ſomnum, 360
Fluviorum variorum nomina &
ortus, 172
Focus, quid, 36
Fodiendum ſingulis menſibus, 61
Fœderum faciendorum ritus, 753
ſeq.
Fœdus violatum, 758
Fontes omnes ſacri, 5
Forma, fragile bonum, 8
Formica ſenectæ memens, 67.
tempeſtatis nuntia, 79. ſedula
ac provida, 353
Formido, quid, 143. in vena-
tione, quid, 783
Fornix, quid, 485
Fortitudo vera neque maledica
neque minax, 678
Fortuna, Fors, 45. quomodo
ſuperanda, 424. ea peracta,
felicem eſſe contingit, 311
Fortunæ vis, 575, 717
Fortunati agricolæ, 115
Fortunatorum apud Inferos lo-
cus, 487
Fortunatus laborum, 717
Foruli, 550
Forum inſanum, 118
Fratrum ſimilitudo, ipſis paren-
tibus indiſcreta, 668
Fraxinus, arbor, 92 in ſilvis, 37
Frons verecundiæ ſedes, 675
Fructus in Italia bis in anno, 97
Frumentis optima terra, quæ,
& quomodo frangatur, 102
Fruticum varia ratio, 89
Fucus, inſecti genus, 162, 166
Fucinus lacus, 552
Fuimus Troes, 252
Fulgura cælo ſereno, 85
Fulgur a Venere, 586
Fulmen omnium temporum ex
humido & calido, 181. Jovis
proprium, unde, ibid.
Fulminare, quid,

Funalia, 228
Funda, 64
Funebris pompa, 698, 699. ludus, 704
Funerum expiandorum ritus, 705
Furia immittit curam iramque, 528.
Furor arma miniſtrat, 193
Futilis glacies, quæ, 783

G

Gabii Volſcorum urbs, 495
Gabinæ Junonis arva, 547
Gabinus cinctus, 543
Gæſa Alpina, quæ, 594
Galatea, 3, 15, 36, 606
Galerus, 548
Galeſus fluvius, 160. vir, 541
Galli poetæ laus, & amor, 32, 49, ſeq. 594
Galli, 124
Gangaridæ, qui, 96, 602
Ganges, 186
Ganymedes raptus, 40, 497
Garamantes, qui, 340
Garamantis Nympha, Iarbæ mater, 707
Garganus, 138
Gargettenſes & civitas, 61,
Gaudia mentis mala, apud inferos, 477
Gaza pro opibus, vox Perſica, 191. agreſtis gaza, 379
Gela fluvius & civitas, 324
Gebbi campi, 324
Geloni picti, 95, acres, 148. ſagiſiferi, 599
Gemma bibere, 119
Gemma, quid, 399
Genialis hiems, 75
Geniſtæ lentæ, 89
Genitalis arvum, 131
Genius, quid, 384, 516
Geryon, 546, 568
[illegible]tum apud inferos pœna, 480
Gilippi Tyrrheni novem filii, 77
Glaucus Siſyphi filius, 131
Glaucus Trojanus, 440. deus marinus, 82. ejus chorus, 43
Glebæ raſtris frangendæ, 6
Gloriæ affectatæ exemplum, 678.
Gnoſſus. Vide Cnoſſus.
Gorgones, 267.
Gortynia ſtabula, 505
Gracchi, 282
Gradivus Mars, 26
Græci a diis adjuti in eversa Troja, 26
Græcorum duces, 82.
Grandinis ſigna, 77
Grati animi ſignificatio, 61
Graviſcæ urbs, 7
Grues tempeſtatis nuntiæ, 661, 7
Strymoniæ,
Grynæum nemus,
Grynæus Apollo,
Gryphes, quæ,
Gyarus inſula,
Gyas Trojanus, 197, 390,

H

Habet hoc, ideſt, perv
eſt,
Habitus Metabi ferinus,
Hæc mea ſunt, formula,
Haleſus Agamemnonius, ejus virtus & interitus,
Hæmon Mavortius,
Hamadryades Nymphæ,
Harpalyce, Harpali Thrac
gis filia,
Harpalycus,
Harpyiarum fabula, 29
apud inferos locus,
Haſta Æneæ,
Haud tanto ceſſabit ca
ramo,
Hebrus Dolichanais pr
fluvius,

eate, 446, 478. Proſerpina,
Cælo Ereboque potens, 455.
tergemina, 361
ſtor Æneæ in ſomnis apparet,
248. ejus corpus patri vendi-
tur, 214
:cuba Ciſſeis, mariti Priami
conſilium improbat, 262. ejus-
dem ad aras fuga, *ibid.* cen-
tum nurus, 261. ſomnium,
527, 683.
:deræ errantes, 20. his Poetæ
coronantur, 35. pallentes 160
:lena Argiva, 223. Ledæa,
529. hoſpita Teucrorum, 444.
ejus in maritum Deiphobum
perfidia, 474, *ſeq.*
:leni hoſpitalitas & vaticini-
um, 301, *ſeqq* munera, 309.
idem rex Chaoniæ, 301, &
vates, 302
:lenor, quis, 630. creditur,
ibid.
:licon mons Muſis ſacer, 545
:rculea corona, 92
:rcules, qui & Tyrinthius, &
Amphitryoniades, Cerberum
rapit, 465. Cacum interficit,
571. Jovis filius, 573. ejus
labores, 498, 569, *ſeqq.* im-
perium, ſacerdotes, & ſacra,
572.
:rminius, 729
:rmione Ledæa, 300
:rmus fluvius, auro turbidus,
96.
:rnica ſaxa, 547
:rylus tricorpor, occiſus ab
Evandro, 588
ſione Priami ſoror, 565
ſperia, Italia, 216, 290, ad
diſcretionem Hiſpaniæ, 219.
magna, 509
peridum mala, 32. Heſperi-
um templi cuſtos, 359
erus *fluvius*, 743
Hibiſcus, herbæ genus, 9
Hiera Nympha ſilveſtris, 637
Himella fluvius Italiæ, 550
Hippocrene, 50
Hippodame, 122
Hippolyte, 730
Hippolytus, 553. vitæ reſtitutus,
ibid.
Hippomanes virus, 138
Hirundo garrula, 170. tempeſta-
tis nuntia, 79
Hœdi pluviales, ſtellæ, 637. ho-
rum ortus pluviam facit, 68
Homo apud priſcos ex tribus,
cinere, anima, umbra, 383
Homole mons Theſſaliæ, 547
Honorem aris imponere, 187
Honores non intermori, 28, 221
Honoſi non cedit, 310
Hortinæ claſſes, 550
Horti commoda, 160
Hoſpitalitatis exemplum, 220.
ſeq jus, 524, fractum, 283
Hoſti ſtare, 142
Hoſtiæ vitta circumdabantur, 42
Hoſtium contemtus male ceſſit,
618, *ſeqq.*
Humati, qui, 464
Hyacinthus ferrugineus, 163
Hyades, 64. unde dictæ, 229.
pluviæ, *ibid.* 312. a nautis
obſervatæ, *ibid.*
Hybla mons, 5
Hydaſpes Medus, fluvius, 165.
vir, 686
Hydra, qua, 480
Hydrus, 97
Hylas, 31. Herculi dilectus, &
a Nymphis raptus, 122
Hylax, canis, 44
Hylæus Centaurus, 115, 573
Hymenæus, quis, 180, 223
Hypanis fluvius, 172
Hyperborei montes Scythiæ, 134.
Triones,
Hyrcanæ tigres,

Hyrtacus, pater Nisi, qui & Hyrtacides, 623

I

Iacchus, Bacchus, 30
Janua inferorum, 44. *seqq.*
Janiculum, oppidum a Jano conditum, 577
Janus a januis dictus, 518. bifrons, *ibid.* 755. clusus & patulcius, 202, 543. in Janiculo habitavit, 577
Iapetus Terræ filius, 73
Iapix, medicus, 705
Iapygia, quæ, 707
Iarbæ mater, Garamantis, 340. ad Jovem oratio de Didonis repulsa, 340, 34
Iberus. *Vide* Hiberus.
Icarus Dædali filius, 439, 440
Ida mons Phrygiæ, 278, 408. Cretæa, 767
Idæum nemus, 287, Cybelæ sacrum, 605
Idalium Veneri sacrum, 225, 650
Idas, 631
Idmon, Turni nuntius, 749
Idomeneus Lyctius Salentinos occupat, 305. Cretensium Rex pulsus, 708
Idumæa Syriæ pars, 123
Ignes terræ, qui, 242
Ignis sacer, 153. æternus, quo Vesta colebatur, 250. portentum regium, 271
Ilia Romuli & Remi mater, 201, 495.
Ilia rumpantur, 35
Ilicet, 257, 275
Ilii auctor Dardanus, 564
Ilione Priami filia, 214
Ilioneus Trojanorum orator, 221. ad Didonem, 216, ad Latinum, 521
Ilium in Italiam fertur, 148
Ilva insula, *v. Elba*, 678
Ilus, Iulus, Ascanius, Æneæ filius, 200. ejusdem proavus, 486. vir Latinus, 688
Imbris prognostica, 8
Immunis belli, 73
Imperatores dii dicebantur, 8 post mortem in numerum Deorum referebantur,
Impietatis & tyrannidis exemplum, 205. *Vide & Hospitalitatis jus fractum.*
Importunæ volucres, 84
Impossibile, 5, 3
Inachus fluvius, 154. rex, 5
Inachia juvenca, 1
Inarime insula & mons, *Isch* 639.
Incedere, quid, 1
Incestæ discordia, 1
Incondita, quæ,
Indago, quid, 3
Indi, 96, 497. imbelles,
India mittit ebur,
Indicere forum, quid, 427. nores,
Indigetes dii, qui, 785. ex minibus facti, *ibid.*
Induet se in florem,
Infantum locus apud inferos,
Inferiæ, 182. sacra mortuo 674.
Inferis diis sacrificandi mos,
Inferni lacus, qui,
Inferorum portæ, 479. viæ 476. custos,
Inferos qui accesserunt, rumque ad superos,
Infracti Latini, quid,
Insula, quid,
Inhiare, quid,
Inhorret messis campo,
Inhumatos non vehi a Ch te,
Inimicorum dona suspecta inauspicata,

i palus, 178
elicertes, 82. idem Pa-
i, 432
a, quæ, 347
um, quid, 507
e faces, 74
re diem donis, 331
enta ruſtica, quæ, 66
am diſcrimina, & de-
io, 91, 92, *ſeq.*
ævi, 268
ata munera, 251
iſta nox, quæ, 317
s divûm, quis, 352
ſegeti noxia, 63
trum, quod, 495
vis, 35, 205
re diem, 292
chi filia, 554
ſtor, 20, 16
mare, 293
charedus, 229
edarum decimæ daban-
294
juente ſilentium, 952
miger aquila, 395
Junonis colloquium, 679
gnationem ſolet conſu-
26. vitiat ſanguinem, 509
riptio, 604
at vis ſelli tribuitur, 569
tura, 604
ide dicta, 274. Didoni
ſolvit, *ibid.* in Beroen
ormatur, 419. ad Tur-
miſſa, 601
, vir, 655. mons, quem
us incoluit, 40
90. 665
vius turbidus, 142
ide dicta, quæ & He-
, 216, 290, & Satur-
99, 575
everis deſcriptio, 216,
ius, 304. encomion, &
s, 96, *ſeqq.*

Ithaca inſula, Ulyſſis patria, 296, 319. unde Ithacus dici-tur, 240
Ituræi arcus, 114
Itys, vir, 631
Juba, quæ, 256. crinita triplex, 554.
Judicium Paridis, ædii Junonis in Trojanos cauſa, 186
Julia unda, unde dicta, 98
Julius Cæſar, 496. illius origo, 202. Bacchanalium Romæ au-ctor, 28 cædes & quæ prodi-gia ſecuta, 84 inter deos re-latus, 27. excluſit mare quod ſolebat irrumpere in Lucrinum lacum, 98
Iulus. *Vide* Ilus. nudo capite cum hoſte ſigna contulit, 654
Junò Jovis ſoror & conjux, 187. ſecunda, 330. pronuba, 331. Argiva, 315. Saturnia, 185, 304, 335, 660, 753, 786. Gabina, 547 ad Æolum ven-torum Regem, 187, *ſeq.* ad Venerem, 333 ad Alecto, 527. ad Juturnam ſuam ſororem 752. pro Turno rogat Jovem, 679
Juno infernæ, Proſerpina, 448
Junonis numen Æneæ præcipuè placandum, 308. templum, 211. aſtus in conficiendis Æneæ & Didonis nuptiis, 335. ora-tio contra Venerem, 660
Juppiter Dardanidum avus & au-ctor, 520. infans a Curetibus cuſtoditus, 162. humanarum divinarumque rerum curator, 647. *ſeqq.* repertor 787. fa-ctor, 97. incendium navi-um extinguit, 425 Xenios dictus, nam jura dat hoſpi-tibus, 228. Anxurus, 554
Juppiter omnibus idem, 653
Jura ferrea, quæ, 114
Juramentum in jaciendo haſ-te, 8

re, & pace fecunda, 754. 755
Juramentum Deorum, 430. 461. 606, 653.
Jurare per caput, 350, 616
Jus hospitale, 520
Justitiam discite, 483
Juturna Nympha, 752. vitiata a Jove, ibid. 789. Turno fratri fundos distribuit, 757. auriga officio fungitur, 770. gladium reddit fratri, 785. ejus querela ad Turnum, 789. fugit, 790.
Juturnæ fons, 752
Ixionis angues, 1265. rota, 178. pœna apud inferos, 482

L

LAbare, verbum emphaticum, 259
Labici picti scuta, 554
Labor actus in orbem redit agricolis, 111
Labor improbus omnia vincit, 64.
Labor præcipuus, 447
Labores Herculis, 498, 573
Labra, vasa, 88
Labrusca, 24
Labyrinthus, 439, quid, ibid.
Lacæna Helena, 474
Lacertus, genus serpentis, 7
Lacinia diva, 315
Lactis diurni & nocturni usus, 145, copia, ibid.
Lacunæ, 63
Læna, quid, 344
Lætitiæ festivitas, 517
Laocoon sacerdos Neptuni, 244. ejus, & liberorum interitus, 245.
Laodamia, 470
Laomedontiadæ, 495
Laomedontius heros, 558
Lapis bibulus, 408
Lapithæ equitationis inventores, 130. qui, 482. horum bella, 526, & seditiones apud inferos, 482
Lappæ, 65.
Laqueata, 88
Laridis & Thymbri similitudo, 668.
Larina virgo, 560
Larissa & Larissæus, 560
Larius lacus, qui, 560
Lasagus, 560
Latex Lyæus, 160
Latini prisci, qui, 560
Latinorum avi, 511. 557. 603. 644. in Trojanos insultus, 602. seq. 625. 6 seqq. 664. seq. 683. seq. 7 seqq.
Latinus Fauni ex Marica fil 511. regiæ ejus descriptio 518. seq. suadet pacem Æneæ, 746. ejus ad Tr nos oratio, 523.
Latium cur dictum, 560
Latona genus duplex. Ap & Diana, 560
Latro pro venatore, 560
Laudato ingentia rura, ex situ colito, 560
Lavina civitas, 560
Lavinia, unica Latini filia, ejus crines accensi, 513. nem in uxorem datur, 560
Laurentes Nymphæ, 560
Laurentia arva, 560
Laurentum unde, 511.
Lauretus Parnassus, 560
Lausus, 546. ejus virtus, 6 670. interitus, 688. seq.
Lautæ Carinæ, 560
Laxant arva sinus, 560
Laxare foros, 560
Lebena. Vide Hermione, 560
Legas figere aspera tergere, 560
Lenæus, 560
Lemnius pater Vulcanus, 560

honos, 341. cur Bacchi dicatur Lenæus, 88, 120
ius remus, 304
auriti, 75. canibus venatici, 145
bellua, 458, Alcidæ arremefacta, 498. eadem
æus anguis, 573
insula, 93
mnis infernus, 60, 490. Lethæus ros, 434, somnus 60
apud inferos, 457. Semo Androgeo, 438
auxilio, 258
mons, 297, 595
cis, 755
na, 173, 294, 382, 567.
oscula, 199, dapes, 383, ncrificare, 100, 173
quid, 53
ides Nymphæ, 35
s vis in omni animanti-enere, 136. *seqq.*
rum regna, 198
lis ursæ pellis, 379, 578
læ addere, 74
ia serva Mæonii regis, 677
nalo assuetus, 98. persi- 733
m, quid, 8
vada, 324
, quid, 336
ges urit campum, 60
insula, 580
ia mella, 210
quid, & unde, 449.
nalis, 519
, quid, 461
Marycii, 305
infelix, 26, 65
bor, 95. 185
677. *seq.*
Lucifer, 39, 278
Lucina, 126. casta, 20
Lucrinus lacus, 98
Ludus apud inferos locus, 457
Lugentes campi apud inferos, 469
Luna tempestatum significatrix, 78, 82. nova, 82, pallida, rubicundâ, alba, quid significet *ibid* tacita, silens, 247. ejus labores, 117
Lupatum, quid, 134
Lupercal, 576
Luperci nudi, cur, 594
Lupi Mœrin videre priores, 78. luporum genus acre, 137, & ululatus, 85
Lupinus leguminis genus, 60
Lustra, 320, 537
Lustralia exta, 567
Lustrari Diis, 295
Lustrum, quid, 201
Luteola caltha, 10
Luxuriat toris pectus, 128
Lyæus, 102
Lycæus mons Arcadiæ, 50, 56, 122 Lycæi summa, 181. Pan
Lycæus, 576
Lycaon Gnossius, 617
Lychas ex matris mortuæ utero exsectus, 664
Lyciæ sortes, 549
Lycidas pastor, 44
Lycisca, 13
Lycoris, 49, *seq.*
Lycurgus, rex Thraciæ, 281
Lycus, 630. fluvius, 172. Æneæ socius, 197
Lydia gens, 584, 655
Lymphata, 530
Lynces Bacchi variæ, 137
Lyrnessi domus, 373
Lyrnessius Aemon, 670

M

Machaon, dux Græcorum, 248.
Macte, quid, 636
Mæander, fluvius tortuosus, 395
Mænala, 56
Mænalii versus, 39
Mænalus mons, 39, 50
Mæonii Bacchi carchesia, 173
Mæonius rex, 630
Mæotia palus Scythiæ, 142, *mare delle Zabacche*. tellus, 498
Mævius poeta, 17
Magalia, vel mapalia, quæ, 210.
Magni menses, qui, 20
Magica ars, 41, 359
Mago mortem deprecatur, 675
Maja una Pleiadum, 70. mater Mercurii, 203, 564
Malea, 391
Mali aurei seu citrini descriptio & usus, 96
Malitiæ exquisitæ exemplum, 73
Malum consilium consultori (Tolumnio) pessimum, 769
Malis non cedendum, 444
Manes & Styx sub pedibus nostris statuuntur, 71
Manes, quo ritu expiandi, 284
Manipuli seu Manipli, 720. triginta in legione, *ibid.*
Manlius Torquatus Tarpejæ arcis custos, 594
Manto, filia Tiresiæ vatis, 658
Mantua miseræ himium vicina Cremonæ, 46. unde dicta, 658
Mapalia, quæ, 142, 210
Marcellus Octaviæ sororis Augusti filius, quem Augustus tibi adoptavit, 506
Mareotides uvæ, unde dictæ, 93
Marica Latini mater, 511
Marinorum deorum nomina, 82, 122.
Marmor infidum,
Marpesia cautes, & Marpesus mons,
Marruvia gens,
Mars pater Gradivus, 282. simulacrum vinctum, & Apelle pictum,
Marsi, 552, *in Aprutio*.
Massicus princeps, 656. hu 97.
Massyli, qui, 336. populi M taniæ, 441. horum mir sacerdos.
Matrimonii fructus,
Maturi soles,
Maturate fugam,
Mavors, 597. sanguineus,
Mavortia tellus,
Maurusia gens,
Medica herba, quæ,
Medius locus honoratior, 226.
Medus, a quo Media, 96,
Megarei fines,
Megæræ, Furiæ Tartareæ,
Mel ex rore, cur aerium, quomodo eximendum,
Melampus Amythaonius, comes Herculis,
Melibœus, unde dictus,
Melicertes. *Vide* Inous.
Melisphyllum, herba,
Melite,
Mella, fluvius, 168. *la*
Memnon Orientalium rex,
Memmii genus,
Menalcas, pastor, 11, 12,
Mendacii exemplum in Sin 236, *seq.*
Menelaus frater Agamemn 248. Deiphobum in lec terfecit,
Menetes in mare præcipi 389, 390.
Mens & animus ut differ
Mens læva, quæ,

nſæ perpetuæ, 518
nſæ comeſæ a Trojanis, quas
dere religioſum erat, 515
ſes incerti, 62. magni, 20
phitis, 513
rcurius, 77. 344. 564. ejus
iabitus, 364. ad Didonem mit-
itur, 203. hortatur Æneam
id profectionem, 344. *ſeq.*
rgi, aves, 78
ridiei periphraſis, 175
rops, avis, 155
ſſapus, ab igne & ferro tu-
us, Latinorum ductor, 548
tabus Camillæ pater, 724
thymna civitas, 93
tiſcus auriga Turni, 770
tius Sufferius, mendax Alba-
norum rex, quadrigis diſtra-
ctus, 593
tus apud inferos, 457
zentius Latinorum dux, Deo-
rum contemptor, 546. 557.
pro Turno pugnæ ſuccedit, 683.
crudelis, 584. comparatur apro
& leoni, 684. vulneratur,
687. interimitur, 693
leſia lana, 140. 171
lii ſatio, 69
næ, quæ, 333
ncius fluvius, 34. 658
nervæ Calabræ templum, 313
nerva tenuis, quæ, 589
inio rubens, 51
nos judex apud inferos, 468
inotaurus, 439
rifica ſacerdos, 359
iror, cum genit. 701
iſenus, tubicen, 295. Æolides,
449. ejus mors, 450. mons ab
eo dictus, 454
iſeria humana, 127
iſericordiæ veteres aſſignabant
genua, 318
ſtra Mæonia, quæ, 341. qui-
bus permiſſa aut vetita, 634
Mneſtheus, 610. 643. 752. 773.
a quo Memmiorum genus &
tribus, 386
Modi neſcia mens hominum,
673. 674.
Mœris, faſcinator, 43
Molorchi luci, 123
Moloſſus canis, 145
Monœci arx, 501
Monſtra domita ab Hercule, 498.
573. inferorum, 456. *ſeqq.*
Monſtrum, quid, & unde, 413
Montanorum arma, 547
Montes Romæ qui & quot, 121
Monus excelſi deſcriptio, 343.
359. 497.
Monumenta, unde dicta, 287.
quæ, 311
Mopſo Niſa datur, 39
Mopſus paſtor, 24
Morbus apud inferos, 457
Morini extremi hominum, *les
Diecèſes de Boulogne, Saint
Omer, & Ypres*, 599
Morientium affectus, 373
Mortis periphraſis, 685
Mortis inſtantis effigies, pallor,
360. metus, 619. contemtus,
318. mortis non vulgaris exem-
plum in Orpheo, 180. mor-
tis locus apud inferos, 457
Mulciber, unde dictus, 595
Mulctra, quæ, 13
Muliebris inconſtantia, 365. au-
dacia, 377. 421. metus, 422
Mulieris officium, 580
Mundus veris tempore conditus,
108.
Murex, quid, 344. pro purpu-
ra, 22
Muſæ, 170. pro carmine, 1
Muſæus vates, 487
Muſcoſi fontes, 36
Muſica in conviviis, 79
Muruſcæ oliviferæ, 549. Mune-
leone.

Myce-

Mycenæ, 265. fortes, 130. claræ, 201
Mycon paſtor, 35
Mycone inſula Egæi, *Micoli*, 285.
Myricæ, 41
Myrmidones Achillem ad bellum Trojanum ſecuti, 232
Myrta cruenta, 75
Myrtus, 114, 160. Veneri ſacra, 37. horrida, 281
Myſia, 62

N

NAjades, quæ, 50
Nais candida, 10
Napææ Nymphæ, 181
Nar fluvius ſulphurea aqua albus, 538
Narciſſus purpureus, 26
Narycia pix, 114
Narycii Locri, 305
Navale certamen, 385, *ſeqq.*
Navalia, quæ, 366. pro rebus navalibus, 712
Naves Æneæ in Nymphas, 659
Navis periphraſis, 292
Navium Trojanarum incendium, 481, *ſeq.*
Nautæ primi obſervarunt ſtellas, 64
Nautes, ſenex nauclerus, peritus in arte ſua, 424
Naxos inſula, cur bacchata, 288
Neæra, 12
Neuletes, 686
Neapolis, Parthenope, Virgilium aluit, 182
Nemea ſilva, 573
Nemus & ſaltus ut differant, 50
Nemus Argileti, 576
Nemora Æthiopum molli canentia lana, 95
Neoptolemus, Pyrrhus, 248, 310. Achillis filius, 263
Neptunus omnibus æquis 430. cum Minerva de A tum nomine contendens creat, 56. tempeſtatem 192. Trojanorum mœni ſtructor, 431, everſor Æneam nube eripuit, 4 loquitur Venerem, 43 comitatus, 431, 432. *ibid.* & 192.
Neptunia proles, Meſſapu
Nereus grandævus, deus 174. Nerei filia, Nymp
Neritos ardua ſaxis,
Nerſæ,
Neſcia mens hominum fati
Nigra agna matri Eume offertur, 455. nigri Hecatæ, *ibid.*
Nilus fluvius, 16
Nimbi tum ventos tum ſignificant,
Nimbo effulgens,
Niphæus,
Niphates pulſus,
Niſus, 80, pater *Scyllæ*, ſus avis *ceiri* infenſiſſima
Niſi & Euryali hiſtoria, mutuus amor, *ibid.* Niſi nam oratio, 622. ide Euryalo in periculum jicit,
Niti gradibus,
Noctes atque dies patet a nua Ditis,
Noctis deſcriptio, 362, 613. locus apud inferos *ſeq.* initium,
Noctua ſerenitatis inde
Nocturna ſacrificia Pluton
Nodus informis lethi,
Nomadum genus,
Nomentum & Gabii, 49
Non omnia poſſumus o 41. non obtuſa Pegnon ſtora.

plerisque *la Baviera*,
us, 189. pecori, sa-
rboribus siniſter, 82
juæ, 6
er, qui, 60
peſta, quæ, 317. ci-
ando incipiat, 476
li detonare, 688
bimembres, 547
rgendarum in nuptiis 40
bello, 714
oilii periphraſis, 498
Remulus, 633
is impare gaudet, 42
emini, ſi verba te- 47
upus non curat, 36
uvius in Latio, 554
ar infreni, 329
gna, quæ, 296
bæ rex, 494
inauſpicatarum pro- 338
ita fides, 351
aurentes, 561
erei filiæ, 578
quis præſident, 5
a nomina, 171
, 498

O

uvius rapidus, 5
. morte, 680
ſinus, 378
meris, 486
ines, 84, aves, 295
imes, 303
quid, 615
juid, 523
s flammis, 761
, 171
ntiæ conditor, 658
ta vis, 336

Oeagrius Hebrus, 180
Oebalia, 160
Oebalus, 551
Oechaliam Hercules disjecit, 573
Oenotria Italiæ regio, 217, 291, 513.
Oeſtron, quid, 132
Oleæ cultura, 113
Olea pacis ſignum, 517
Oleaſter olivæ non inſerendus, 107.
Oleo inungebantur luctatores, 387.
Oliaros inſula, 288
Olitoris laus, 160
Olivæ variæ, 93. tonſæ, 123, 428.
Oliva vivax, 99
Oliva victor coronabatur, 399
Olympiaca palma, 126. ludorum origo, *ibid.*
Olympus pro cælo & monte, 135. mons Macedoniæ, 73
Omen, 413
Omina repetere, 243. turbare, 306.
Omnia fert ætas, 48. ſcit Nereus, 174
Onagri curſu agitandi, 145
Onerare æthera votis, 602
Operari in herbis *pro* ſacrificare, 77
Ophelres bellis aſſuetus, 611
Opima ſpolia quæ, 504
Opis, 171. Arruntem Camillæ interfectorem occidit, 741
Oppida, unde dicta, 499
Optare *pro* eligere, 210, 287
Oraculum Sibyllæ, 443. Phœbi, perperam intellectum & explicitum ab Anchiſa, 287
Oras belli evolvere, 629
Oratores ſeu legati Æneæ ad Latinum, 513
Orbes, qui, 133. ferrati,
Orchides olivæ,

Orcus, quid, 255. pallidus, 73.
Ore favere omnes, 382.
Ore terram mordere, 717.
Oreades deæ montium, 215.
Orestes insanus, scænis agitatus, 358. furiis agitatus, 300. obtruncat ad aras patrias Pyrrhum, 300.
Orgia, sacra Liberi, unde dicta, 180. 347. 532.
Oricia terebinthus, 654.
Orion ortu suo & occasu tempestates ciet, 217. 550. 686. sidus australe auro armatum, 313. aquosus, 330. nimbosus, 217.
Orithyia, 177. 749.
Ornus sterilis, 95.
Ornytus, 731.
Orodes, 685.
Orontes Lyciæ classis ductor, 191. 197. 462. ad Acherontis vada. *ibid.*
Orphei & Eurydices fabula, 177. luctus ob amissam conjugem, *ibid.* descensus ad inferos. *ibid.* 446. cantus, interitus, 180. cithara septē chordas habuit, 486.
Orpheus in silvis, 41. Threicius sacerdos, 484.
Orses, 686.
Orsilochus, 733.
Ortygia insula, olim Plemmyrium, 288, 290.
Oscorum manus, 551.
Osinius rex, 681.
Ossa mons, 73.
Ossa componendi ritus, 453.
Ostentare, quid, 402.
Ostia sunt fluminum, 397.
Ostrum, 252. Sarranum, 119. Tyrium, 123. superbum, 223.
Otyris monstravit aratri, 56.
Othrys, mons Thessaliæ, 547.
Otium Scytharum, 144.
Ovarium, & ovantium ritus, 314.
Ovantes gutture corvi, 362.
Ovibus quid lac augeat, 66.
Ovium cura, 139. 141. scabies & febris, 441.

P

PAchynum promontorii 324.
Pacis leges, 280.
Pactolus fluvius, aurum trahit 655.
Padus fluvius, 454.
Paduſa fluvius, 682.
Pæan vox vincentium, 685. precibus Apollinis laudes, 391.
Pæoniis herbis revocatus, 478.
Pæonium in morem, 230.
Pæstum oppidum, 160. *Pæstani*
Pagasus a Camilla occisus, 681.
Palæmon pastoris nomen, 541.
Palæmon Inous portuum deus, 432.
Palamedis historia, 84.
Palæstra, quid, & *unde*, 281. agrestis, 282.
Palearis, quæ, 620.
Pales, pastorum dea, 26, 338. & pabuli, 548.
Palici placabilis ara, 561.
Palinurus Æneæ nauta, 340. ejusdem interitus, 434. vultus ab Ænea apud inferos, 440.
Paliurus, frutex, 548.
Palla, quæ, 726. rigens, 404. scissa, 764.
Palladium a Græcis raptum, 183. 609.
Pallidia silva, 419.
Pallanteum, 461.
Pallas Evandri filius ad Turnum, 671. exercitus ejus, 586. hortatur ad pugnam, 666. ejus interitus, 672. mittitur puer, 673.
Pallas Troianis infesta, 11.

243, 267, 424.
uxiliis ſpes Danaûm ſte-
12. ad eam preces ma-
atiſſarum, 721
herbæ, quæ, 32
ardua, 92. Olympica,
juid olim fuerit, 385
fugax, 683
s raucæ, 5
tione quando utendum,
us autumnus, 88
s paſtorum & Arcadiæ,
, 39, 51, 576. Lunam
, 144. ovium cuſtos, 56.
odorifera, 767
, regio turiferis pinguis
, 97
, quis, 411
& Bitiæ hiſtoria & in-
, 637
mœnia urbis, 246
Thraciæ mons, 177
ſereniratis dea, 82
juvenis Trinacrius, 398
, fluvius, 323
Othryades, Phœbi ſa-
, 251
ſoporiferum, 60, 359.
2, 161. Cereale, 69.
o ſerendum, *ibid.*
Veneri ſacra, 650, 651
nyrtus, 92
rdentes, 153
185, 669, 753, cur ita
22. harum officia &
a, *ibid.* injecere ma-
669
o, 381
s erga filios affectus,
ſeq.
Janius, ſilveſtris deus,
rygius, 529. cum Da-
ntendere ſolitus, 403.
na hoſpitio acceptus,
illem interfecit, 441.
ejus judicium. 186
Parius lapis, 125, 220
Parma alba, quæ, 630, 733
Parnaſſus mons, 30, 139
Paros inſula, nivea, 288
Parthenius, 686. ſaltus, 53
Parthenope. *Vide* Neapolis.
Parthenopæus, 472
Parthi, 165. leves, 170
Parthus fuga fidens verſiſque ſa-
gittis, 124
Paſcere *pro* delectare, 105, 212
Paſtor, 140
Paſcua ubi optima, 108
Paſiphae, 470. ejus ſtuprum, ex
quo Minotaurus, 439
Paſſum, quid, 94
Patavium. *Vide* Antenor.
Pater, religionis nomen, 286
Patron ab Arcadia, 398
Pavoris ſubiti deſcriptio, 282,
ſeqq.
Pauna, amata bacca, 93
Pecorum ægrotantium ſigna, 147.
ſeqq.
Pectine telas percurrere, 74
Pecuaria, unde dicta, 127
Pecudes locutæ, 85
Pedaminibus ſublevandæ vites,
109.
Pedem facere, quid 432
Pedicæ, quæ, 75
Pedum, quid, 28
Pelaſgi, 237, 590.
Pelethronii Lapithæ, 130
Pelides, Achilles, 431
Pelion, 73
Pella, 169
Pellax, 258
Pelops, humero eburno, 128
Pelori ſedes, quæ, 325. pro-
montorium Siciliæ, 306
Peltæ æratæ, 551. lunatæ, 214.
730.
Peluſiaca lens, quæ, 70
Penates, qui, 188. Trojani, 212.
Eee

docent in ſomnis Æneam quo tendat, 290
Pendere ab ore, quid, 332
Peneia Tempe, 170
Penetralia, quæ, 260
Peneus, fluvius Theſſaliæ, 172
Pennata fama, 626
Pentheſilea Amazonum regina, 730.
Pentheus inſanus, 358
Peplum, quid, 213
Pergama, 264. in Chaonia, 301
Permeſſus, 32
Pero crudus, 548
Perpetui bovis tergum, 567
Pertentare, quid, 215
Peſtes pecudum multifariæ, 147. *ſeq.*
Peſtis deſcriptio, 289 vehementia, 149
Petendum pacem, & ſimiles locutiones, 706
Petilia urbs, 305. *Policaſtro.*
Petulci hædi, 155
Phæacum arces, 298. *Corfù*
Phædra, 469
Phaethontiades, 32
Phaethontis & Cycni fabula, 657. equi, 383.
Phalanx quid, 247. animoſa, 759
Phalarica, quæ, 639
Phaleræ, quæ, 399. 620
Phanæus mons, 94
Pharmaceutriæ, 38
Phaſelus, quid, 169
Phaſis, Aſiæ fluvius, in Mingrelia, *Faſſo*, 172
Pherecrum, ſeu Feretrum, 453. 698.
Philippi, civitas, 85
Philoctetes Meliboeus, 305
Philomela, ejuſque clapes, 33
Phineia domus, 293
Phlegethon, fluvius, 456
Phlegyas, rex 483 populi ibid.
Phœbigena, Æſculapius, 573
Phœbus ſol, phœbe luna, 320. Apollo, 440. *ſeqq* ejus munera, laurus & hyacinthus, 15
Phœnix, vir, 275
Pholoe ſerva, 397
Pholus centaurus, 115. 573
Phorci Sardiniæ regis exercitus, 432. ſeptem filiorum in Æneam impetus, 665
Phryges bis capti, 633
Phthia regio & urbs, 201
Phyllis, 35. 37. 51
Piacula, 370
Piare, 241. 243
Picturata veſtis, 319
Picus Fauni pater, Saturni filius, 511. in avem, 519
Pierides, 16. 53
Pietas, 310. Ulyſſis in ſuos, 239
Pilenta, quæ, 595
Pilum, quid, 547. pila exeſa rubigine, 86. pilata agmina, 711
Pilumnus deus, 601. Turni avus, 611.
Pinaria domus, quæ, 571
Pineus ardor, 737
Pinnæ, quæ, 517
Pinus, matri deûm ſacra, 35 in hortis, 37. ad navigia, 114. pro navi, 22. 618
Piorum ſedes apud inferos, 487
Pirithous Theſei amicus, 495. 482.
Piſæ civitas, 617
Piſcatio, 64
Piſtrix, 307
Pitho Naryeia, 114
Plagæ, retis genus, 316
Plantanis ſterilis, 92. potantibus umbras miniſtrat, 161
Plumitra, 86
Pleiades, quæ, 64
Plemmyrium. Vide Ortygia.
Plumata veſtis, quæ, 75
Pluviæ. Vide Prognoſtica.

Pluton deus inferorum, 527
Pocula coronare, 313
Podagræ turpes, 139
Pœni feroces, 205
Poli duo in cælo, 71, 189
Politis Priami filius, 262
Pollio, 16, 19
Pollux, &c. *Vide* Caſtor.
Polus pro Cælo, 221
Polydori hiſtoria, 282, *ſeqq.*
Polyphemus cyclops, 321
Pometii, 495
Pomorum cultura, 113
Pompa, quid, 124, 380. funebris, 698, *ſeq.*
Pomum pro ipſa arbore, 113
Pontus venenis abundans, 43
Populonia civitas, 636
Populus arbor Herculi ſacra, in fluviis pulcherrima, 37. Herculea, bicolor, 572
Porca filice feriebatur, 593. cædebaturque in fœderibus ſanciendis, 754
Porricere, quid, 394
Porſena rex Romæ obſes, 593
Portenta, 211, 512
Portitor proprie quis, 459. Orci, 179
Portunus deus, 394
Poſthuma proles, 494
Potitius Herculis ſacrificulus, 572
Potnades quadrigæ, 138
Præcipitare moras, 582
Præcipere ſpe hoſtem, 721
Præcordia, quæ, 254
Prædarum decimæ Jovi, 294
Præferre, quid, 750
Præmia certaminum ad Anchiſæ tumulum, 394, *ſeqq*
Præneſte urbs, a Cæculo fundata, 547, 588. *Paleſtrina.*
Præpetes aves, quæ, 302. pennæ, 438
Præſens abſens, 333
Præſentes Divi, qui, 4
Præſumere ſpe bellum, 696
Prætendere ſepem, 73
Precandi formula, 271
Priami Laomedontis filius, 566. eius opes, 260. credulitas, 241. domus capitur, 261. fatum & cædes, 262, 263
Priamus Politis filius, 415
Priapus, 36
Primitiæ victoriarum, 695. & rudimenta belli, 702
Principem bonum non decet dormire, 203
Principis boni officium & typus, 188, 195, *ſeq.* 215, 499. cura, vigilantia, 364, 365. prima virtus, 499
Principibus litabant veteres mactatis aliquot hoſtibus, 674
Priſtis, 386
Privernus, viri nomen, 631
Procas, 494
Procères, 229
Prochyta & Inarime, inſulæ. *Procida & Iſchia,* 639
Procris, 469
Prodigium horrendum, 286. in Aſcanio, 271. in malam partem, 303
Prodigia nuptiarum inauſpicatarum, 338 ſecuta Julii cædem, 84 prodigiorum omen, 413
Profani, qui, 456. a ſacris arcebantur, 305
Prognoſtica tempeſtatis, 72. pluviæ & ventorum, 78, *ſeq.* ſerenitatis, 80
Proluere ſe auro, 229
Promethei fabula, 31
Promolus a Turno necatus, 621
Proſerpina, Hecate unde dicta, 361, 455. Juno infera, 448. rapta, 466. Hinc, & matri Eumenidum vacca ſterilis immolatur, 451
Proſpera nocent, 751

Profubigit pede terram, 137
Proteus vates omnia ſcit, 174. ejus transformatio & vaticinium, 176, 177
Pſythia vitis, 94
Pubentes herbæ, 361. quæ, 767.
Pudor, 408
Pulcritudo. *Vide* Forma.
Pulcrum eſt in armis mori, 251
Pumex latebroſus, 775
Punica fides, 224
Punicum bellum, 647
Puppes turritæ, 596
Purgatio triplex, 492
Purpura. *Vide* Oſtrum.
Purus campus, 784
Putatio vindemiam ſequitur, 112
Pygmalion Didonis frater, 205, 348.
Pyra Didoni exſtructa, 360
Pyracmon Vulcani famulus, 581
Pyrgi oppidum, 657
Pyrgo Priami natorum nutrix, 420.
Pyrrhæ lapides, 31
Pyrrhus Neoptolemus, ejus ferocitas, 260, *ſeqq.* interitus, 300. ex Andromache Moloſſum ſuſcepit, *ibid.*
Pyrrhica, certaminis genus, 418

Q

Quadrifidæ ſudes, 90
Quadrigæ. Vide *Currus*.
Quadrijuges equi, 677
Quercens, 638
Quercus, 41. Jovi ſacra, 141. oraculis addicta, 89
Quid veſper ſerus vehat, 83
Quietis nocturnæ periphraſis, 558.
Quirinalis trabea, 543
Quirinus cur ita dictus, 202 idem Romulus, 291. ejus imperium, *ibid.* 124.
Quiſque ſuos patimur manes, 4

R

Radii, olivæ ſpecies, 9
Radius, quid, 14, 506
Ramus aureus, 441, 452
Ranæ tempeſtatis indices, 79. loquaces, 16
Rapo Parthenium necat, 688
Raſtris frangendæ glebæ, 61
Recidiva Pergama, 349, 527. 650.
Recidivum, quid, 527
Refigere leges, quid, 484
Regis officium, 215, 504
Religionis exemplum, 171
Reliquiæ mortuorum quomodo ſervabantur, 453
Remigium alarum, 203. pro arte volandi, 438. pro remigibus, 310, 397.
Remulus Tiburtinus, 620. Numanus, 633
Remus, 121, 202
Rerum communio, 63
Reſignare, 343
Reſurrectio mortuorum Platonica, 21
Retractare dicta, 745
Rhadamanthus judex inferorum, 479.
Rhætico vino delectabatur Auguſtus, 94
Rhamnes interficitur, 618
Rhæa ſacerdos Veſtalis, 546
Rhenus fluvius bicornis, 599
Rheſus, 177, 213
Rhiphæus Eurus, 144
Rhiphææ arces, 71
Rhipheus, 252. ejus cædes, 257
Rhodia uva, 94
Rhodope, mons, 19
Rhœtus, equus, 570
Rhœteum promontorium, 570

unde Rhæthejus, 287, 769
Rhœtus, 619, 667
Robigo, vitium frumenti, 65
Robur *pro* Equo ligneo, 248
Rogi, 704
Roma Capitolii, 121, 496. proprie urbs dicta, 499. a Gallis Senonibus capta 594
Romanæ arcis conditor Evander, 74. fortitudinis exemplum, 500
Romanarum rerum epitome, 592, *seqq.*
Romani unde dicti, 201. milites, 142. eorum mos in exercendis tironibus, 517 reges, 499, 592, *seq.* Imperium, fata Jovi æterna, 199, 200. majestas, 786, 787. insignia, 712 strages, 85
Romulus, 86, 124, 201, 576
Rorantia astra, 316
Ros amarus, 175
Rosaria Pæsti biferi, 160
Roscida mala, 40
Rostra, e quibus habebantur conciones, 119
Rostrata corona, Agrippæ, 596
Rubea virga, 73
Rubigo. *Vide* Robigo.
Rubor puellaris, 748
Rubus horrens, 140
Rudentes, 189 leones, 509. psoræ, 315. afini, *ibid.*
Rufræ oppidum, 551
Ruit oceano nox, 247
Ruminare, quid, 32
Rumor secundus, 561
Rumpere vocem, 240. silentium, 650
Rumpi horrea quando videantur, 58
Ruris commoda, cum urbe collata, 115, *seq.*
Rusci herba, 112
Rustica sacra, 27, 28
Rusticorum studia per hiemem, 129.
Rutuli populi, 554, 712. audaces, 628. horum stulta securitas, 611. auxilium contra Æneam, 620

S

Sabæi, 597. molles, 59
Sabæum thus, 95, 209
Sabella pubes, 98
Sabellicus sus, 137
Sabini, rusticæ vitæ cultores, 121. veteres, 549. eorum opidum Cures, 499
Sabinarum raptus, 592
Sacer ignis, 153
Saces, 778
Sacra peregrina, 308. rustica, 27, 28.
Sacrorum ritus, 240, 566, 572, 587.
Sacrum Herculeum, 572
Sacranæ acies & gentes, 554
Sacraria Ditis, quæ, 755
Sacrificantes aram venebant, 341
Sæcula aurea, argentea, ærea, ferrea, 497
Sætæ, quæ, 455
Sagaris, 396
Sagittariorum certamen, 410, *seq.*
Sagulum virgatum, 594
Salentinum, 305. *Terra d'Otranto.*
Salices viminibus fecundæ, 114
Salictum, 5, 89
Saligneæ crates umbonum, 545
Salii sacerdotes, 572, 594
Salio præreptus honor dolo Nisi, 400.
Salius interficitur, 686
Salix lenta, 25, 93, 114
Salmoneus divinorum honorum avidus, apud inferos, 480
Salsæ fruges, 240. herbæ dandæ pecoribus, 1
Sanie insula Ulyssis, San

Samos Junonia, 185
Samothracia, quæ & Samus, 520
Sancire fœdera, 755
Sanguinis guttæ ex arboribus, 282.
Sanguis hebet in fene, 405
Sardoæ herbæ, 36
Sarnus fluvius, 550
Sarpedon, 190
Sarranum oſtrum, 119
Sarraſtes populi, 551
Saticulus populus, 550
Saturæ palus, 555
Saturnia arx, Janiculum, 577. tellus, Italia, 99, 575, 707, Juno, 185, & paſſim. Regna, 19
Saturnus, 121, 577. Pici pater, 511. legislator Italorum, 575. ejus exilium, 128. fuga ab Jove, 575. ſtella frigida, 77. ejus ſæculo poetæ leges ſaturæ deſignarunt, 520
Saturnius Neptunus, 430
Saxum Siſyphi, 483
Scæa porta, 302
Scæna, 194
Sceptra ad fœdera adhibebantur, 756.
Scilla & elleborus, 147
Scipiones duri bello, 99. duo fulmina belli, & clades Lybiæ, 503
Scorpius ſignum cæleſte, 57
Scylla, quæ, 33. patri purpuream comam abſcidit, 81
Scylla & Charybdis, 306
Scyllæa rabies, quæ, 196
Scyria pubes, & Scyros inſula, 260
Scythiæ, 142 horum venatio & vivendi ratio, frigora, potus, 143, 144.
Scythia, 5
Sebethis Nympha, 551
Securitas nimia, 617, ſeq.
Sedere, 327, 601
Seditionis deſcriptio, 193
Seges *pro* terra, 35.
Seges telorum, 283
Segetum *vitia*, 65
Selinus civitas palmoſa, 324
Sella & trabea, 712
Semina flammæ, 437
Semina ſæva leonum, 97
Senectus triſtis, 427. ejus apud inferos locus, 457. animi vires non debiles, 634
Senilis conſilii & experientiæ commendatio, 424, 425
Sepulcrorum violatores, 281
Sepultus vino ſomnoque, 248
Sequeſtra res, 701
Sera omina, 443
Serenitatis indicia, 80
Seres populi, 95
Sereſtus, 221, 410. acer, torquis, 610, 643, 773.
Sergeſtus, 215, 396, 774. a quo Sergia domus, 356
Serpens ex adytis, 383. fugatus, 141
Serpullum herba, 151
Serranus, 618. ſulco ſerens, 505
Servi olim non militabant, 632
Seræ. *Vide* Sætæ.
Severus mons, 552
Sibylla, ejuſque nomen, 308. 437. ejus folia & variciuanæ mos, *ibid.* oraculum, 441. cum Æneæ deſcenſus ad inferos, 455, *ſeqq.*
Sibyllini libri, 445
Sicani populi, 575. veteres, qui, 554. hujus, 7.
Sicania, Sicilia, 21
Sicanium, latus, 58
Sicelides Muſæ, 11
Sichæus, Didonis maritus, 221 occiſus, 206 Didoni apparet in ſomnis, *ibid.*
Sicilia, quæ Trinacria, 4
Sicyonia puſca, 11

cadentia, 288. quæ a nau-
bſervantur, 312. ſiderum
iptio, 68, *ſeq.*
ı æquora, 550
urbs, 225. Dido, 211,
anctum, 272
ı promontorium Troiæ,
fluvius, *Sulo*, 131
s umbræ, 456
, 29
)olle, 89
is, ſilvarum deus, 51
deſcriptio, 623
Tyrrhi filia, 436
Æneas, 494
fluvius, 708. rapidus,
cra pugnæ, 447
:e loco & tempore pru-
» eſt; 196
pars in augurjis our pro-
i, 271
proditor capitur, 236. a
ulis liberatur, 241
, quid, 36
lacrymis implere, 328
, monſtra marina, 434.
Acheloi filiæ, earumque
ina, *ibid.*
ıſtrum, 289. ardor, 662.
ns, 175
), 597
iæ nives, 53
venerem, 131
pæſtarum & bellorum nun-
83. nunquam falſus, *ibid.*
labores, 229. defectus ut
117
um, 36, 61
, quid, 391
periphraſis, 558
ı vana *apud* inferos, 458
ſub dio cur noxius, 146.
s, 685. iethi conſangui-
neus, 457. ejus locus apud
inferos, 465. ad Palinurum,
433. ejus portæ duæ, 597
Sonipes, 336
Sophocleæus cothurnus, 98
Sopor, conſanguineus lethi, 457
Soractis arces, 548
Sordere, quid, 9
Sortes Lyciæ, 349
Sortitus perferre, 300
Sparta, civitas, 265, 653
Spartana virgo, id eſt, venа-
trix, 204
Spartanæ canes, 148
Sparus, telum ruſticum, 731
Spelunca inferorum, 414
Spercheus, fluvius, 117
Spinus prona ferens, 101
Spiracula Ditis, 541
Spiramenta tenuia, 156
Spiſantia ſigna, quæ, 125
Squallent arva, 86
Stamen, quid, 319
Stant belli cauſæ, 540
Stat ſua cuique dies, 671
Stat pulvere cælum, 766
Statio, 232, 663
Stella, viæ dux, 271
Stellæ cadentes, 78
Stellio animal, 166
Sternax equus, 764
Steropes, Vulcani famulus, 581
Sthenelus Græcus dux, 248. Ru-
tulus, a Pallante occiſus, 667
Stimichon, 27
Stipare, 162, 210, 309
Stipulæ volantes, 76
Stirpium varia ratio, 89
Stiva, 66
Strictura Chalybum, 580
Stridor, quid, 478
Strophades inſulæ, quæ, 248
Structores, qui, 228
Strymon, 179, 661. Strymo-
Strymoniæ grues, 63, 661
Stupra,

Styx fluvius inferorum, 71. 178. 447. 464. 466. juramentum Deorum, 461
Sub arma, quid, 130
Subducere classem, 218
Subigere, 68. arvum, 63
Subjicit se, 54. 89
Subjicius pons, 593
Subluſtris nox, quæ, 621
Subtemen, quid, 310
Sucro Rutulus, 771
Sufficere, ſubminiſtrare, 267
Sulcare, quid, 389
Sulphur vivum, 147
Superare montes, amnes, 488. Fortunam, 424
Superſtitio, 567
Supplicandi Veterum ritus, 318
Sus alba, fœtus xxx enixa, 304. 559.
Symæthia flumina, 632
Syrtes duæ, unde, 191
Syrus inhoſpita, 329

T

Taburnus, mons, 90. 781
Tacitum cæſum, 312
Tædæ pingues, 36
Tænarus, 177
Tænia, 529
Talaria, 343
Talpæ oculis capti, 67
Tanager fluvius, *Negre*, 138
Tanais, fluvius, *la Tanà*, 180
Tantalus apud inferos, 482
Tapſus inſula, 323
Tarchon, 585. 655. 663. 735
Tarentum ſaturum, cur, 101. Herculeum, 315
Tarpeja ſedes, 576. arx, 594
Tarquinii Rom. Reges, 500
Tarquitus, 676
Tartara, 447
Tartari deſcriptio, 178. 479
Tauri ignem naribus ſpirantes, 97. quantâ victi doleant, 135. taurorum monomachia, 781. peſtis, 119
Taurus aperire annum dicitur, 69. Neptuno & Apollini rite immolatur, Jovi non licet, 288.
Taxus arbor frigus amat, 95. arcubus apta, 114
Taygeta, mons, 117
Taygete una Plejadum, 166
Taygeti canes, 125
Teda, *ſeu* Tæda, arbor, 113
Tegæa oppidum Arcadiæ, 398
Tegmina barbara, quæ, 551
Teleboæ, populi, 551
Telon, 551
Telum, 259
Temeritas, 404. pœna ejus notanda, 405
Temo, quid, 66
Tempe frigida, 116. Peneia, 170
Tempeſtatis ſubitæ deſcriptio, 189. 292. 338. 377. prognoſtica, 78. *tempeſtas a Neptuno ſedatur*, 191
Tempeſtatum ratio, 70. *ſeq.*
Tempus irreparabile, 138. 671. conſumit omnia, 48. ejus longinquitas magnam fert rerum mutationem, 305
Tenedos inſula, 233. 244
Tentamenta paciſci, 51
Tereſe otia, 38
Tereus in avem, 511
Terminus deus, 61
Terra optima, quæ, 100. ejus qualitas quomodo explorandi, *ibid.* motus, 84.
Terra progeniti, qui, 478
Teſtudo, quid, 258. templi, 260. mera incurva, 261
Tethys, maris dea, 131
Teucrus, qui, 222. Trojanorum auctor, 6
Texere naves, 218

Thalami Eumenidum, 458
Thalia Muſa, 29. Nympha, 171, 432.
Thaſia vites, 93
Thaumantias, quæ, 601
Thebis qui occubuerint, 472
Thermodoon fluvius, 730
Theſeus Proſerpinam rapere conatur, 465, *ſeq.* ejus præceptum apud Inferos, 483
Theſſaliæ montes, 547
Tholus, quid, 623
Thorax, 665
Thraces quondam ſub Lycurgo, 281.
Threicius ſacerdos, 486
Thule, 57
Thura maſcula, quæ, 41
Thus in Arabia naſcitur, 95
Thuricremæ aræ, 367
Thyaſus, thyaſi, quid, 26, 542
Thybris rex, 575. fluvius, 430, 526, 534. unde dictus, 575. conſtitit, 561
Thymbra herba, 156
Thymbræus Apollo, 170
Thymœtes, 234. 764
Thymum herba, 36
Thyrſis paſtor, 34
Tiaras, 523
Tiberinus deus, Æneæ apparet in ſomno, 558
Tiberis Tuſcus, Thybris, 86
Tibur ſuperbum, 544
Tigris Armeniæ fluvius, 5. navis, 656. animal, quibus vehebatur Bacchus, 26. peſſima, 137. Hyrcana, 351
Filia arbor, 163
Timavus fluvius, 38, 148, 198
Timor ad fugam veloces facit, 569. animos degeneres arguit, 327. ejus natura & effectus, 283, 789.
Tineæ dirum genus, 167
Tiphys, 21
Tirynthius, 569
Tiſiphone unde dicta, 478. pallida, 152, 686. apud inferos, 478. altrix, 479
Titan, 491. *pro* Sole, *ibid.*
Tithonia conjux, 578
Tithonus, 83, 346
Tityrus, 1, 17, 25
Tityus, Terræ filius, apud inferos, 481
Tmarus, præceps animi, 638
Tmarus & Rhodope, 40
Tmarii Doryclī conjux, 419
Tmolus mons, 59. ſenex Vini, 94.
Tolerare vitam colo, 580
Tollere ſe humo, 133
Tolumnius augur fœdifragus, 758, *ſeq.* felix, 718. occiſus, 769.
Tonitrua, 76. ſiniſtra prodigia, 271.
Tonſæ, quid, 510
Tophus ſcaber, 101
Torquatus Manlius, 565. Tarpejæ arcis cuſtos, 594
Torrus imber, 581
Torus viridans, 404
Trabale telum, 760
Trabea, quæ, 519, 712
Tractus maris, 1357
Trahea, 760
Tranſcripti in colonias dedu-bantur,
Trauſtra, 387
Trieterica,
Trinacria, 304. Ætna, 315. ejus deſcriptio, 570. bes,
Trinacrii juvenes,
Tritones, 144, 229. ſervantur,
Tripodes, qui, qua
Tritonia,
Triptolemus,
Triſtitia quæ

Triton, 193. navis, 658. Miſenum ſubmerſit, 450
Tritones, 432
Tritonia Pallas, 243, 267
Triviæ ſeu Dianæ ſacerdos, Sibylla Cumæa, 440. ejus lucos petit Æneas, 438
Trivia Hippolytum abſcondit, 552, *ſeq*
Triumphi Cæſaris præcipui, 597, *ſeq*.
Troja, 184. Nepmnia, 268. cum nomine occidit, 787. auctor ejus Apollo, 125. ejuſdem excidii deſcriptio, 251, *ſeqq*
Troja, urbs in Sicilia ab Æneæ exſtructa, 427
Troja, ludus, 417, 418
Trojanorum origo, 291 colonia, 111 excidium Carthaginæ pictum, 212. cur eis inimica Juno, 286, *ſeq* virtus, & in commutandis armis ſollertia, 255. cædes a ſuis, 256 reliquiæ ad Æneam collectæ, 277. fames, & lætitia fatali terra cognita, 515. dona Latino data, 522, 523 cædes, 629. naves a mulieribus incenſæ, 421
Troilus Priami filius, 213. ejus interitus, *ibid*.
Trophæum, quid, 124. unde dictum, *ibid* 695.
Tubæ inventores, 586
Tulia, Cam llæ ſocia, 730
Tullus Hoſtilius, 499. Metium Suffetium quadrigis diſtraxit, 593.
Tument terræ vere, 107
Tumultuarius populi labor, 720, 721.
Tumultus, quid, 504, 557
Tunicæ manicatæ, 634
Turbo, quid, 481, 530
Turma, quid, 414, 722
Turnus inſanus Rutulos ad arma hortatur, 535. leoni comparatur, 445. faſſam Æneæ imaginem ſequitur, 681. Pallantem congreſſus, eum interficit, 672. ad Æneam, 790 ad Faunum, 784. occiditur ab Æneæ, 792.
Turni qualis in prælio ſucceſſus, 643, *ſeq*. virtus abſente Æneæ, 762. ducum & ſociorum ejus catalogus, 546, *ſeqq* generoſitas, 746. intra Trojanorum civitatem rabies, 644. magnanimitas, 715. ad Jovem conqueſtio de turpi fuga, 682. rabies in mortem ultro ruentis, 790. cum Æneæ monomachia, 781
Turris ruina in Græcos, 259
Tuſcus amnis, cujus filius Ocnus, 658 eo claudantur Arcades, 583. ei proximi Aurunci & Rutuli, 711, 712.
Tiberis Tuſcus, 86
Tydeus Thebanorum dux, 472
Tymbræa Matris Idææ, 634
Tyndaris, Helena, 265
Typhœus, Terræ filius, 73, 573. ſub Inarime ſepultus, 639
Typhoea tela, 224
Tyrannidis exemplum, 205, *ſeq*.
Tyrannorum vita incerta, & plebis animus in tyrannum, 693.
Tyrannus proprie quid, 524
Tyres a Pallante interfectus, 668.
Tyrrhena regna, 585. arva, 590. oppida, 726 vincula, 583
Tyrrhenum æquor, 188
Tyrrheni Mezentium oderant, 682. Troianis opem ferunt, ibid. tubæ inventores, 586
Tyrrhus, ejuſque ſervus, Latini belli cauſa, 436. *ſeq* Ty

rídæ pueri, *ibid.*
Tyrus, 205
Tyrii bilingues, 224. coloni Carthaginis, 185
Tyrium oſtrum, 123
Tyriæ virgines, 205
Tyrii inhumani, 217

V

VAccæ quando non mulgendæ, 133
Vaccinia, quæ, 8
Vadum, quid, 461
Valerus haud expers aviæ virtutis, 686
Vallis reducta, quæ, 489
Vallos acuere, quid, 72
Vannus Iacchi myſtica, 66
Varus poeta 29, 33, 46
Ucalegon Trojanus, 251
Vector quis 22
Velamen acantho circumtextum, 223
Velatæ comæ Penatum, 291
Velini fl. fontes, 538. Roſea rura, 549
Velinus portus, 464
Velivolum, quid, 197
Velleta nivea, 367
Vellere ſigna, quid, 159
Venabula, 336
Venatio, 143. venationis apparatus, ejuſque deſcriptio, 336. *ſeq.*
Veneris præmia, 328
Venilia diva, 651
Ventî prognoſtica, 78
Ventorum natura & patria, 187. ratio, 76
Ventos ictibus laceſſere, 136
Ventoſa gloria, 733
Venulus, legatus, 557. ejus reſponſum a Diomede, 706. interitus, 735
Venus *nata e maris ſpumâ*, 480. *venatrix obvia fit Æneæ*, 204 Æneæ apparet, 266. ad Cupidinem, 224 ad Jovem, 648. expoſtulat cum Jove, 197 ad Neptunum pro Troianis, 429. a Vulcano arma Æneæ impetrat, 578. offert, 591. ſententiam Junonis approbat, 336. a Diomede vulnerata, 709. Æneæ vulnus ſanat, 767 maſculos equos enervat, 134. *ſeq.*
Veneris cura Aſcanius, 654
Veneri loca ſacra, 650
Ver, 107. *ſeq.* aſſiduum in Italia, 97
Verbenæ, quæ, 161. verbena cingebant caput, 751
Veſcum, quid 161
Veſcæ frondes, 133
Veſevus mons, 102
Veſper ſtella, 33, 72. frigidus, 141.
Veſta, quæ, 250. mater, 86. cana, cur, 426, 615
Veſtibulum, quid, 259, 457
Veſulus mons, 684
Veteres ſolebant in corticibus arborum nomina deliciarum ſuarum notare, 52
Vetuſtatis vis, 306
Uſens Latinus dux, 557, 674
Vibrati crines, 750
Viburnum, quid, 3
Vices, 257
Vicia leguminis genus, 60
Victima conſultoria, quæ, 331
Victorum ſalus, 255
Viminea crates, quæ, 61
Vindictæ imprecatio, 263, 435
Violaria, 156
Vinera, 146
Virbius Hippolythi proles, 552
Vir gregis, caper, 34
Virga Mercurii, 343
Virgea ſupellex, 66
Viri facile a mulieribus vincuntur, 4

Viri eſt, affectum ratione vincere, 356
Virtus immortales facit, 672
Virtus in pulcro corpore gratior, 401
Viſum, quid, 291
Vita hominum brevis, 671
Vita ruſtica, beata, 115
Metabi in montibus & inter feras, 725
Vitibus ſimum injiciendum, 108
Vitis Bacchi ſacra, 37
Vitium genera, 93. *ſeq.* ſatio, 107. plantatio, 88, 89. foſſio, 112. putatio, 109. ſolum, 100.
Vittæ, quibus victimæ coronabantur, 240
Vitulorum cura, cibus, tractatio, uſus, 132
Vitula facere, 16
Vivendo vincere fata, 702
Uligo, 100
Ulmus, 114
Ulva, 241
Ulyſſis & Cyclopis fabula, 319. *ſeq.*
Ulyſſis invidia Palamedes interiit, 237
Umbo, 644
Umbræ ſilentes, 456. inferorum, 469. *ſeq.* 464. paternæ, 383
Umbro, 552
Undans fumus, 267. Nilus bello, 124.
Undantes habenæ, 770
Ungendorum cadaverum mos, 453.
Unguen, 147
Vocari ſolebant, qui in terra aliena moriebantur, 197
Vocem. *Vide* Rumpere.
Voces ſupremæ in funeratione, 284.
Volſcentis cædes, 6[illegible]
Volſci populi, 98, 6[illegible]
Voluptate ſua quiſque ducitur, 11
Voluſus, 7[illegible]
Volutabra, quæ, 14[illegible]
Vortex, quid, 19[illegible]
Voti reus, quis, 394
Votum veterum diis vina libantium, 228, 229
Urbis deſignandæ mos, 42[illegible]
Urbis incommoda, 118, *ſeq.*
Urbium conditores civica corona inſigniti, 49[illegible]
Urbs proprie, Roma, 49[illegible]
Uri, qui, 11[illegible]
Urit frigus, 61. videndo ſemina, 13[illegible]
Urſi informes, cur, 13[illegible]
Uvam demittere, quid, 15[illegible]
Vulcanus *pro* igne, 251, 42[illegible] pater Lemnius, 582 ejus domus, 171. inſulæ & fabrica, 5[illegible]
Vulnificus chalybs, 6[illegible]
Vulnera non tegenda, 18[illegible]
Vulturnus fluvius, 11[illegible]
Uxorius, quis, 3[illegible]

X

Xanthus, 213, 337, 430, 4[illegible]
Xantho Nympha, 3[illegible]

Z

Zacynthus, Ulyſſis inſula *il Zante*, 3[illegible]
Zephyri auræ tepentes, 4[illegible]
Zodiaci ſigna XII, & quæ, [illegible]
Zonarum & ſphæræ ratio, 70.

FINIS.

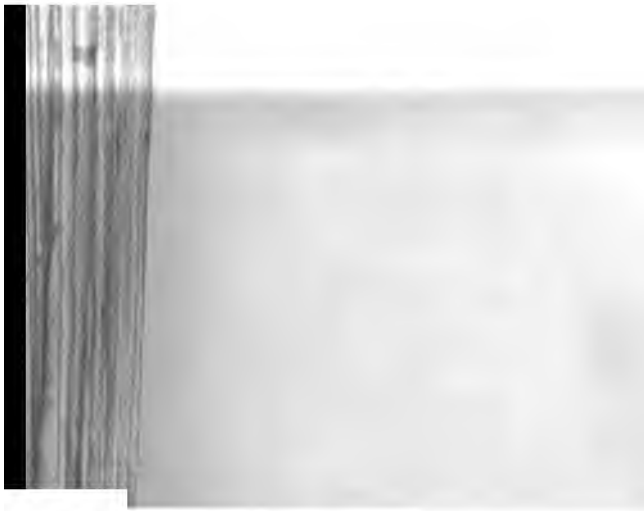

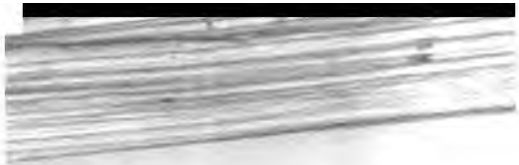

NOV 18 1941

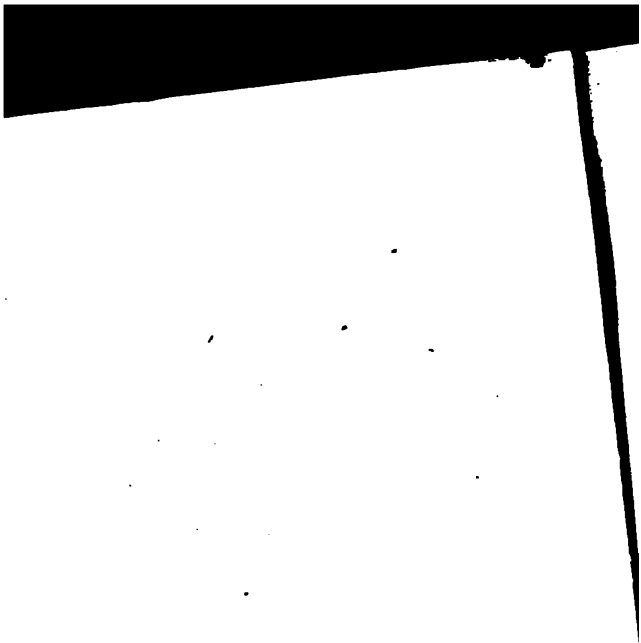

NOV 18 1941